Abhomeron Abynzohar
Colliget Auerroys

Hieronymus furianus artium ac medicine doctor Domini Magistri Iacobi furiani de Arimino physici præclarissimi filius lectori salutem plurimam dicit.

MVlta hucusq; candide lector labore maximo correcta tibi tradidimus opa tam quidem in logica ac philosophia q̃ etiã medicine facultate. Habebas &enim eas albertucii quæstiones quas in cæli ediderat libros tanto squalore sordentes ut nullum pœne uerbum studiosus quantũcunq; ĩtelligere ualeret. Nec melius erat in posteriorum primum apolinaris opus dispositum. Ac pariformiter tria hæc Iacobi opera super Afforismos uidelicet Hyppocratis: primi canonis fen duas: necnõ tegni libros: q̃q̃ pluries impressa fuissent tantis erroribus offuscata erant: ut auctoris sensus nullatenus innotesceret. Quæ oĩa spectabilis Viri Octauiani scoti precibus summo labore: diuturnis uigiliis atq; sudoribus maximis: luce clariora deo opitulante reddidimus: Nupperrime uero in errorum foueam latẽtes languentesq; necnon auxilium præstolantes duos ex antiquis medicĩe auctoribus conspexi. Quorum alter Abhomeron Abynzohar. Alter uero corduba natus Auerroys erat. Hic theysir libros tres cum Antidotario breui ualde: ille uero colliget libros septem manibus gerebat. His sane plurimum compassus (& si fessus iam mentem meam ab eiuscemodi ĩenarrabilibus diuertissem laboribus) tamen uirorum attenta conditione statui & hæc pro posse in lucẽ redigere. Tot nanq; deũ testor errores fere comperio quot & lineæ existunt: in multis enim locis quæ prius facte erant impressiones quattuor ac quãdoq; lineis quinque diminutæ erãt: sensus quoq; sæpissime uariatos ac corruptos labore nõ paruo ad competentem deduxi sensum. Quod tamen absq; iustissimis copiis hoc mihi annuentibus facere ausus non sum. Qui diligenter priorem cum hac nostra comparauerit ĩpressionẽ facile concernet quia sordẽs illa: hæc uero nitens existit. Vale.

¶ Incipit liber theiçir dahalmodana vahaltadabir. cuius est iterpretatio rectificatio medicationis et regiminis editus in arabico a perfecto viro Abymeron abynçohar.

¶ Incipit phemium auctoris.

Dixit servus regl. s. abhomerō abynçohar decū testor qꝫ nō compilaui hūc librum nisi vi et conamine multarū precū: et causa fortis et continue impulsationis. et cum hoc tēperaui et rectificaui id qd erat de difficultate in quaternis corruptis q erant apud plures studentes in scientiys et in via alia scientiali. et in rebus medicine rōnalis. et oīno dimitto cōpilatiōes sciētiales antiquorū verborꝫ q̄ternaliū et nō sufficiet mihi in hac ꝯpilatiōe exp̄mere res necessarias tantūmodo. sicut feci in libro quē compilaui de decoratiōe tēpore mee pueritie: qꝛ locutus fui ibidē in itētionibus prostratis tali modo. quia nūc erubesco de q̄busdā vocabulis ibidē locatis quādo locutus fui de causis mali et corrupti odoris. vñ turbatus fui ex hoc defectu. Sed nūc in isto libro icedam via precogitata et examinata seruando mediocritatē meo posse in hac mea cōpilatione. et rectificabo intantū qꝫ nō incedā in p̄dicto errore in q̄bus dixero eundo iter duas vias: et equādo inter duas res. Et dum incepissem hoc opus supuenit mihi cōstabilis qui p̄positus erat sup hoc negocio: et nō placuit ei id quod precogitauerā in hoc. et dixit qꝫ vtilitas istius opis lōge erat ab illo qui nō esset multū prouectus in sciētia medicine. et qꝫ nō erat ſm preceptū miramamolini: nec ſm itellectū sue nobilitatis. Tunc subtraxi me ab illo ordine. et declinaui ad generalitatē. et compilaui eum coactus exeūdo a via precogitata: q̄uis iuite hāc compilationē feci. ita lucide et aperte qꝫ nihil occultaꝝ in ifirmo: neqꝫ ad stante.

Dixit abhomeron abynçohar regis. Laus et gloria sit omnipotēti deo: cuius oīa que app̄hendunꝝ sensibus testificāt suam potentiaꝫ et vnitatē. Et eius misericordia sit super oēs pphetas iustos. et ꝯseruet deus honorē et nobilitatem domini mei miramamolini. Post hec incipiaꝫ cōpilare res nobiles aggregādo medicinas cōuenientes sinthomatibus et causis iducentibꝰ passiones que leuiter et sine difficultate poteris iuenire conueniētes seruis dei et puris per viam leuem in perfectione breuitatis. Et hoc non faciam deliciositatis timendo laborem: sicut illi qui intendunt viuere delitiose. et incipiam cum voluntate diuina a rebus conseruantibus sanitatem.

Conuenerūt omnes medici: qꝫ in habēdo vētrem mollē conseruaꝝ sanitas nutu dei. Qd aūt leuius hoc facit: est vt dissoluaꝝ ex tamarindis pōdus. x. aureorū in aqua calida. et ex reubarbaro recēti cōquassato pōdus pones triū partiū aurei. et sic dimittes p. xxiiij. horas. deinde cola et adde ibi. ℥. i. sirupi facti de cortice citri. et da bibere.

¶ Rememorati sunt medici: qꝫ q bibet dragmā vnā tyriace alforet. i. liberatricis. i. magne ante cibū cū aqua calida in oībus decē diebꝰ tēpore hyemis. euadet nutu dei a febribus putridis. et ab epilepsia et a colica. et cōseruabiꝝ sanitas oīum membrorꝫ. ¶ Et dicūt qꝫ tardat canos. et q hoc cōtinuauerit p annū nō ledeꝝ a morsu animaliuꝫ venenosorū. nec a veneno nec a medicina pestifera cū adiutorio dei. ¶ Et qui bibit tyriacā securus est a nocumēto potus male aque. ¶ Et si homo recesserit a generatiōe. et ipsaꝫ sumpserit ſm ordinē p̄dictū: generabit nutu dei. Et hoc idē dico de muliere. Et mulier que fetum pre dolore parere nō pōt: si receperit auꝝ. semis ex tyriaca pariet nutu dei. ¶ Et si de ipsa recepit mulier que nō ip̄regnaꝝ ex agiū semis cū aureo vno limature eboris cāꝫ habebit impregnādi. ¶ Et qui hꝫ colicā cā frigoris: vel ex ventositate: vel ex retētione fecū et pōdus vniꝰ aurei ex ipsa recepit ieiuno stomaco liberabitur. ¶ Et si biberit ex ea hñs scabiē minutā et magnā que vadit et redit cōfert ei. Et si cum ea linieris vel epithimabis dictā scabieꝫ liberabiꝝ oīno. ¶ Et si aliqs fluxū magnū patieꝝ cā alicuiꝰ medicie acute. vel ex aliquo hūore venenoso seu malo curatur ex eo. ¶ Et qui habuit p̄dictum fluxū si ceperit pōdus nouem granorꝫ ordei ex smaragdo trita et subtiliter cribellata cū aqua calida ieiuno stomaco curabiꝝ ex ea. ¶ Et est necessariū ei qui recipit tyriacā vel smaragdū vt tardet a potu et cibo vsqꝫquo trāseāt hore. 7. vel parū plus vel minꝰ ab ipsorꝫ receptione. ¶ Itē si smaragdus suspēdaꝝ vētri fluxum habēti vel lienteriā liberabiꝝ idē. ¶ Itē nota qꝫ tyriaca recēs cōfert vlceribus. et p̄prie pulmonis. et si nō haberes nisi de veteri dabis eā cuꝫ decoctione vel aqua cornularū. ¶ Et qd p̄monituꝫ est de tyriaca vt nō admisceatur cibo in corpore humano intelligēduꝫ est si necessitas non affuerit ex causis nociuis fortibꝰ: velut ex morsu serpētis: aut potus alicuius veneni: aut potus alicuius medicine mortifere: qm̄ in istis et sibi similibꝰ necessitas nos iducit ad ipsaꝫ p̄pinandā. ¶ Et causa monitiōis nō miscēdi tyriacā cuꝫ cibo est qꝫ deus dedit sibi virtutē expellēdi nociuas causas obuiādo: et ipsa recepta nō est obediēs membris faciētibus digōnem. Et cuꝫ iam sit mixta cibo: tunc recipit cibus dispōnē ex hoc qꝫ est difficilis digōnis. vñ accidit bibēti inquietudo et dolor: donec expellaꝝ cibꝰ anteq̄ corpus recipiat nutrimētū: et amittiꝝ cibus pre dolore et angustia patientis. Sed tpe necessitatis leuiter poterit tolerare talē dolorē et inquietudinē. ¶ Cōuenerūt medici qꝫ exercitiū temperatū siue fiat pedibꝰ siue equo adiuuat in ꝯseruatiōe sanitatis: dūmodo tēpus non excedat in calore. ¶ Itē scias qꝫ intrare balneum moderate ſm qꝫ ꝯuenit hoc est in. x. diebus semel ieiuno stomacho: dūmodo nō sit famelicus et indigeat cibo vehemēter: valet in ꝯseruatiōe sanitatis: dum tēpus sit temperatū: et nō excedat in caliditate nimis. ¶ Et dicūt iteruꝫ qꝫ balneū aque dulcis temperatū inter caliditatē et frigiditatē ieiuno stomaco sanitatē ꝯseruat. ¶ Et scias qꝫ a medicis prohibeꝝ distillare siue spargere aquā tepidam p̄prie sup caput. imo p̄cipiunt vt sit calida q̄tū in pōt sustinere. ¶ Et dicūt iterum qꝫ fricare dentes cuꝫ radice nucis semel in quinqꝫ diebus mūdificat caput: et clarificat sensus: et intellectū acuit. ¶ Et silr̄ dicūt: et est verū qꝫ comedere panē bene fermētatū cōueniēter: et optime malaxatū: et coctuꝫ eodē die. post recessuꝫ tñ caliditatis acqsite ab igne iuuat in sanitatis ꝯseruatiōe. Et queadmodum panē frigidum post diē vnā comedere p̄hibeo. ita et calidū: eo qꝫ si calm̄ comederit infundiꝝ ipsius calor igneus in stomaco: et ipꝫ corrūpit: et stomaco dñaꝝ: quare difficilis digōnis valde existit. et hoc iō qꝫ digō stōi nō efficiꝝ eo modo quo putāt ignorātes: qui dicūt qꝫ oīs caliditas digōneꝫ p̄curat: sed sicut ipsi errāt: sic et alios errare faciūt. mēbra vō cibū digerūt suo calore radicali et nāli quē ab epate recipiūt: et cibus diuidiꝝ ab ipso et mittiꝝ: ita p̄portionalr̄ cibus oībus mēbris. ſm qꝫ melius videꝝ cōuenire p̄cepto dei cuilibet mēbro. Panis vō qui steterit post decoctionem sui vltra diem vnā: suā tēperatā cōplōneꝫ p̄dit inq̄tuꝫ est panis: et incipit recipe alteratiōnē: et q̄to magis induraꝝ eiꝰ digō

grauior reperit᷑: ⁊ grossi humores ex ipso oriuntur. ⁊ qꝛ pa
nis q̃to plus morat᷑ tãto plus indurat᷑. ⁊ ei⁹ indigõ multi
plicat᷑ ⁊ eius siccitas auget᷑: q̃re hũores sicci ex ipso ꝑcreã
tur. vnde ipm̃ comedere ꝓhibeo. ⁋ Et dicũt ꝙ comede
re carnẽ recẽtẽ statim post ei⁹ necationẽ est bonũ valde. ⁊
cõfert. caro võ q̃ est ex aĩalib⁹ hñtib⁹ duras carnes velut
sunt turtures: grues: ⁊ anates siluestres: ⁊ silia comedi dꝫ
post necationẽ ipsoꝝ. xv. horis in hieme. estate võ. vij. ho
ris. Et si hoc declarare deberẽ ꝓlõgaret᷑ nimis sermo no
ster. ⁊ ꝑpter hoc abbreuiare itẽdo vt seruẽ ꝑcepta hono
rati regis. ⁋ Et dicũt iteꝝ ꝙ fruct⁹ q̄ hñt stipticitatẽ nõ
excedẽtẽ sicut sunt granata. muça suggere post cibũ con
fert eis q̄bus cib⁹ in stõ corrũpit᷑ corruptione fumosa: vel
corruptiõe sili odori ouoꝝ putridoꝝ. Illi aũt q̄b⁹ acescit
cib⁹ in stõ oĩno a talib⁹ cauere debent. dulcia võ granata
eis nõ nocẽt. ⁋ Dicit seru⁹ regis expimẽto noui: ꝙ oĩa ha
bẽtia fortẽ stipticitatẽ: sicut sunt põtica naturalr̃ sũt sicca
grossa ⁊ dura terrestria dolorẽ stõi generãtia: q̃uis in eis
vtus aliq̃ cõfortãdi stõm̃ repiat᷑. qꝛ nõ cõferũt stõ hñtia
fortẽ stipticitatẽ: ſꝫ tẽperataꝫ: sicut sunt rose ⁊ silia. hñtia
võ grossam siccã terrestrẽ subam: si bñ decoquant᷑ minus
nocẽt stõ exceptis fabis in q̄b⁹ decoctio nõ remouet nocu
mẽtũ. ⁋ Et dicũt medici. ⁊ experiẽtia hoc testat᷑ ꝙ squin
çabin ꝓpinatus cuꝫ decoctione yringoꝝ omni mane ieiu
no stõ pseruat a pleuresi. ⁋ Et recordor ꝙ pater me⁹ bo
ne memorie mihi dixit ꝙ hñtes ventrẽ solubilẽ nõ valde
pleuretici fiunt. hoc mihi dixit. ⁊ multa alia bona ab ipso
didici. ⁊ ab eo tẽpore vsq̃ quo hũc cõposui libruꝫ experi
mẽto cognoui. ⁋ Experientia testat᷑ ꝙ smaragdus stõm̃
cõfortat. ⁊ cõfert appoplẽie si collo suspẽdat᷑. ⁊ si teneat᷑ in
ore dẽtes cõfortat ⁊ stõm̃. ⁋ Et pspicere firmiter ⁊ acu
te in oculis asini siluestris cõseruat visum ⁊ cõfert descẽ
sui aque ad oculos. ⁊ in hoc est ꝓpetas mirabilis. ⁊ diuia
data ad cõseruationẽ sanitatis oculoꝝ. ⁊ sic ẽ sine dubio.
⁋ Certuꝫ ẽ ⁊ approbatũ ꝙ comedere capita lepoꝝ quot
īueniri possunt. cõfert tremori mẽbroꝝ. Et iã expiẽtia no
ui ꝙ iuuãt valde ꝑuatiõi motuũ mẽbroꝝ: ⁊ ipsoꝝ sensus.
⁊ hoc aliq ex antiqs minime sunt memorati. ⁋ Dixerũt
medici ꝙ bibere cũ vasis factis ex ligno tamarisci conser
uat ab egritudĩe splenis ⁊ ab alijs accidẽtib⁹ malis spleni
supueniẽtib⁹. ⁋ Et iteruꝫ expientia noui: ꝙ bibere deco
ctionem masticis pseruat ab egritudine stõi ⁊ epis. ⁋ Et
dicũt iterũ ꝙ bibere decoctionẽ seminũ melonũ ꝓseruat
⁊ ꝓhibet generationẽ arene in renib⁹. ⁋ Et si īstrumẽtũ
cũ quo ponunt alcohol. i. pulueres oculoꝝ. in oculis fuerit
ex puro auro cõfortat visum. ⁋ Et ponere denariũ auri
puri post ipsi⁹ ablutionẽ in cogna ad coquẽdũ pstat forti
tudinẽ coquine ⁊ iuuabit toti corpori. ⁋ Et abluere ocu
los multotiẽs cũ aq̃ rosata cõseruat ipsos a gnãtiõe lippi
dinis. ⁊ madefacere eos quotidie cũ aq̃ rosacea çutbara
ta doneccorp⁹ sit mũdũ a supfluitatib⁹ cõfortat visum.
⁋ Et iã passus fui in oculis meis cã fortis vomitus q̄ mi
hi pabundauit: ⁊ ĩcurri dilatationẽ pupille ĩ ambob⁹ ocu
lis: q̃re timui valde. ⁊ apparuit mihi in somnis hõ ex me
dicis oculoꝝ: q̄ mihi ꝑcepit vt ex aq̃ rosata vel syrupo ro
sacco pluries ĩ ocul' ponere dberẽ. ⁊ tũc tpis studebã ĩ sciẽ
tia medicine: ſꝫ nõdũ eraꝫ exptus in ea. ⁊ recitato hoc pa
tri meo sibi dimisi: q̄ cogitãs post horã vnã mihi dixit. sur
ge ⁊ fac qð ꝑceptũ est tibi in somnis. ⁊ ego feci illud statiꝫ
⁊ contulit mihi valde. ⁊ non cessaui in hoc agere: vsq̃ quo
istũ cõposui librũ. ⁋ Itẽ lõgo tpe exptus suꝫ. ꝙ gariofili
puluerĩçati ⁊ subtilr̃ cribellati ⁊ sparsi sup ꝓrã capitis ĩ
nocte in hieme ꝓhibẽt descẽsum aqueitatis ⁊ hũiditatis
cerebri ad nares. Et illud idẽ macis. sic preparati facere
pñt. ⁊ mẽtastrũ q̄dẽ ⁊ cortices citri hoc idẽ facere dicunt᷑
Q̃uis mẽtastrũ min⁹ gariofilis opet᷑ in h casu. ita ⁊ corti
ces citri min⁹ q̃ macis ꝯferre ꝓbat᷑. ⁋ Itẽ dñt ꝙ assidua
inunctio spine cũ oleo oliuarũ abluto cõseruat hoiem ne ĩ
senectute curuet᷑. ⁋ Itẽ oleũ amigdalaꝝ ad hoc multuꝫ
ꝯferre ꝓbat᷑. ⁋ Et aliq ẽt affirmãt ꝙ oleũ sisaminũ hoc
idẽ facere valet. ſꝫ oleũ amigdalaꝝ lõge plus ꝑdictis ad
h valere dico. eo ꝙ subtilioris subẽ esse repit᷑. hũs ĩ se mo
dicũ stipticitatẽ. ⁋ Et scire debes qð stiptica ⁊ subtilia oĩ
bus ꝑncipalib⁹ mẽbris ꝯferunt. q̃re in eoꝝ medicis oĩno
ea ponere nõ desistas. ⁋ Et dicũt iteꝝ medici: ⁊ ꝓbatũ ẽ
ꝙ comedere cerebra passeꝝ: ⁊ maxĩe masculoruꝫ excitat
coitũ. Et rape silr̃ si comedãt᷑ cocte siue cũ carnib⁹ siue si
ne: illud idẽ faciũt. Et expimẽto cõpertũ est: ꝙ comedere
rapas visuꝫ hꝫ acuere ⁊ subtiliare. ⁋ Et dicũt ẽt ꝙ come
dere pastinacas coctas vel crudas coitũ hꝫ ꝓmouere. Et
brodiũ etiã cicerũ rubeoꝝ illud idẽ facere dr̃. Et certum
est ⁊ ꝓbatũ ꝙ comedere pullos colũbinos nõ valde ma
gnos nec paruos nõ potẽtes ambulare seu volare mouet
coituꝫ mirabilr̃. ⁋ Et asserũt iteꝝ ꝙ comedere colũbos
siluestres est medicina ꝓpria relaxatiõib⁹ oĩuꝫ mẽbroꝝ
.s. toti⁹ corpis: h est illis q̄ trahũt post se crura ⁊ pedes: et
ꝯfert ꝑuatiõi sensus ⁊ mot⁹ mẽbroꝝ ⁊ tremori ipoꝝ ⁊ cui
accidit amissio loq̃le. ⁋ Et dicũt ẽt ꝙ odorare anhelituꝫ
colũboꝝ: ⁊ id qð ex narib⁹ siue corporib⁹ ipoꝝ de vapori
bus resoluit᷑: morãdo in cameris siue cauernis suis ꝑpe
loca vbi gescũt ⁊ redeũt. dũmõ nõ recipiat odorẽ sterco
ris ipoꝝ spãliter in estate cõfert oĩbus supradictis. ⁋ Et
dicũt ꝙ abluere anũ multotiẽs cũ aqua dulci tepida ꝓhi
bet emoroidas euenire. ⁋ Et dicũt ẽt ꝙ comedere auel
lanas ⁊ nuces cuꝫ ficub⁹ existit tyriaca paruis venenis: ⁊
alliũ in h fortius repit᷑ eẽ. ⁋ Et dicũt etiã ꝙ iducere pel
les lepoꝝ cõfortat mẽbra oĩa senũ ⁊ iuuenum. Et pelles
agnoꝝ silr̃ pueris ꝯferre ꝓbant᷑. ⁋ Et dicũt ⁊ ꝓbatũ est
ꝙ odorare anhelitũ gattoꝝ hꝫ ꝯsumere hũiditatẽ radica
lẽ pulmonis ⁊ toti⁹ corpis. ⁋ Et dicũt etiaꝫ ꝙ assuescere
acetũ in potib⁹ ⁊ cibis suis ꝓhibet aduẽtũ febriũ putrida
rũ. ⁊ piper h quoq̃ facere ꝓbat᷑. ⁋ Et dicũt ꝙ comedere
carnes ãtiquas ⁊ veteres ẽ mã egritudinũ. ⁋ Et dicũt id
qð magis nocet senib⁹ ex cibis sunt pisces. Et dicũt ꝙ bi
bere çuccarũ cũ aqua frida remouet sitim. ⁋ Et dicũt ꝙ
siqs recepit filũ lane marine ⁊ cũ ipo suspẽdes serpẽtem
suffocet ipſꝫ: ⁊ collo suspẽdẽs ipm̃ portet securabit᷑ a sgnã
tia. Alr̃. filuꝫ vermis seritici marini cũ quo strãgulata fue
rit vipa si suspẽsũ fuerit supra illũ q̄ patit᷑ squinãtiã sana
bit᷑. ⁋ Et dicũt etiã ꝙ frequẽtare flomiã cefalice ꝓhibꝫ
apata capitis seu cerebri euenire. ⁋ Et flomat᷑ medianã
ꝓhibꝫ apata corpis ꝑcreari. ⁋ Et dicũt ꝙ frequẽtare po
tus aque thermarũ est securitas ne ꝑuet᷑ sensus ⁊ motus
mẽbroꝝ. ⁋ Et dicũt ꝙ q̄ vrticas vsus fuerit comedere ⁊
cũ carnib⁹ ⁊ sine: securus erit ꝙ arena nõ gñabit᷑ in ipsius
renib⁹. ⁋ Et dñt ꝙ comedere raphanos vl' caules remo
uet raucedinẽ vocis. Et dicunt ꝙ comedere citonia assa
ta post cibũ hꝫ leticiã gñare ⁊ pigritiã remouere. ⁋ Et di
cunt ꝙ comedere cortices citri cõfortat cor ⁊ omnia mẽ
bra ꝑncipalia. ⁊ semina eoꝝ hñt venenoꝝ acuitatẽ remo
uere. ⁋ Et dicunt iteꝝ ꝙ sumere cortices paruaꝝ lima
ciarũ in potu ⁊ in cibo paruis cõfert venenis. ⁋ Et dicũt
ꝙ bibere dcoctõeꝫ scerchani qð filix ĩ latino dr̃: hꝫ ex ite
stinis educere cucurbitios. ⁊ ẽt lõgos lũbricos. ⁋ Et dñt
ꝙ almuri factũ ex fermẽto vl' ordeo cũ aceto ꝓhibet ge
nerationẽ vermiũ ĩ vẽtre fieri. ⁋ Et iteꝝ ꝓbatũ ẽ ꝙ po
nere guttã paruã olei sinapis ĩ aure nõ audiẽtis de tertio
in tertiũ liberabit᷑ eger nutu dei. ⁋ Et comedere psica co
gnitũ ẽ: ꝙ q̃uis sint multoꝝ nocumẽtoꝝ hñt oris fetorẽ
remouere vicio stõi ꝓcedẽtẽ. ⁊ nullũ aliud scit᷑ ĩ eis iuua
mẽtũ. ⁋ Et yringi h idẽ modicũ exercere dñr. ⁋ Et pro
batũ est qð ītrare balneũ olei tepidi sanat ab oĩb⁹ dolo

rib⁹ totius corporis deo dante. ℂ Et scitū ē q̄ si applicet̄ asa fetida ano sanat apata ipsi⁹ dissoluēdo ipa. ℂ Et dn̄t etiā q̄ apponere yringos pistatos sup apata dissoluit ea. ℂ Et scitū est q̄ pīguedo erach.i.anatis cal'a vel fr̄a confert dolorib⁹. ℂ Et pbatū ē q̄ suspēsio stercoris adip sup locū doloris h₃ colicā remouere. ℂ Et dicūt ēt q̄ coagula hn̄t solonē vētris ɔstrigere. ℂ Et suffumigatio cū pelle ericij i retētōe vrine dissoluit eā. ℂ Et dic̄ rufus regis. dūmō illa retētio vrine nō ꝓcedat ab apate vl' lapide viā obturātib⁹.s.i.n.ex aliquo istoꝝ nō ꝓcedat ꝓ certo liberabit deo dāte. ℂ Hucusq₃ recordat⁹ suj res ɔseruātes sanitatē ꝛ remouētes egritudinē sua ꝓꝓetate: quēadmodū expimēta mihi testificata sunt. amodo incipiam loqui in causis ꝛ curis egritudinum breui tractatu ꝛ receptionib⁹ paruis ꝛ notis medicinis. (duodecim.

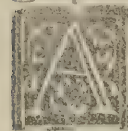
ℂ Tractat⁹ pm⁹ q̄ ē de egritudib⁹ capis: ꝛ ɔtinēs capl'a

ℂ Capl'm pmū. Qd̄ est de scabie capitis qd̄ sagrū noiat̄.

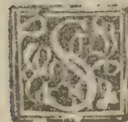
Dico q̄ de egritudib⁹ capitis ē hec egritudo q̄ scabies vl' sagrū noiat̄: ꝛ puis maxime euenire vr̄. Magnis aūt raro accidere repit̄: ꝛ cā h⁹ egritudis vtplurimū est abūdātia fl'atis. ℂ Et cura h⁹ est: cū est pua ꝛ fluēs regere cū regimie desiccatiuo.s.dādo ei turtures ꝛ aues puas nemoris assatas veru vl' in testo cū aceto ꝛ almuri: ꝛ da ei panē bn̄ fermētatū: cū oleo ꝛ parū salis ꝛ aceto. ℂ Et sufficit i cura h⁹ linire caput patiētis cū aceto ꝛ ſpgere dsup puluerē cartharū adustaꝝ. ℂ Et si ifirm⁹ h̄ poterit sustinere ꝓpinabis ei de tertio i tertiū diē mirabolanū vnū indū tritū ꝛ cribellatū ad bibēdū cū aq̄ mane ieiuno stō. ℂ Et si scabies fuerit dura: dabis ei s̄m qd̄ ɔuenire poterit suis ānis vl' sue etati de yerapigra: in pōdere put videbit̄ ɔuenire oīb⁹.x.dieb⁹ semel: ꝛ inūges cū melle: postea ablues eā.s.scabiē cū aq̄ dulci tepida: deide aspges super eā hūc puluerē. ℞. Turis adusti ptē vnā: ꝛ eris vsti q̄ntā ptē vnius: ꝛ icorpora cū aceto ꝛ exicca i sole. demū subtilit̄ tere ꝛ cribella ꝛ desup ſpge. ꝛ si ifirm⁹ fuerit hūide ɔplonis ꝛ molli ablues ipm cū aq̄ mellis. demū desup epithimabis h̄ cerotū. ℞. olei rosati ꝛ cere ablute: qd̄ sufficit: et dissoluat̄ cera i oleo. postea misce cū eo q̄rtā ptē ipi⁹ pulueris caligis fumi seu furni vl' camini. ꝛ epithia cū eo caput i sero. mane vō ablues cū aq̄ mell'. ꝛ iteꝝ appones de (pdicto.

ℂ Cap. II. Qd̄ est de tinea cutis capitis.

Accidit qnq₃ capiti tinea: ꝛ ē passio grauior sr̄ pradicta: ꝛ cura ei⁹ ꝓlixior existit. Couenit ḡ huic patiēti vt abstineat ab oīb⁹ q̄ hn̄t fl'a generare. Et ciba eū pane optimo fermētato ꝛ turturib⁹ ꝛ puis auib⁹ pparatis cū aceto ꝛ almuri vl' assatis: ꝛ da ei comedere ēt panē cū aceto oleo ꝛ sale. Et ablue caput ei⁹ cū aceto ꝛ melle calefactis: ꝛ pōe in nocte sup caput ipsi⁹ pulueris thuris adusti mixtū cū decupło sui mell' dispūati. ꝛ si patiēs fuerit puer: dabis ei ad bibēdū de yera in.x.dieb⁹ semel pōdere sue v̄tuti ꝛ etati ɔueniēte. et si iuuenis fuerit dabis ō eadē yera aureos tres cū aureo vno pulueris agarici mixti cū aq̄ in q̄ ifusa fuerit pulpa colognt ide tādiu q̄ mutet saporē ꝛ colorē. Et abstineat a cibo q̄usq₃ purget̄ ex ea. ꝛ h̄ p̄lies facere debes donec corp⁹ bn̄ mūdet̄. Demū sup caput aspges hūc puluerē p̄ius facta ipsius ablutione. ℞. Caliginis fumi seu furni vel camini ꝛ vngule equine. thuris vsti. ꝛ alcanne. an̄. partes equales. fiat puluis: q̄m hic puluis generat carnē viuā ꝛ facit cutim.

ℂ Cap. III. Qd̄ ē de alopicia.

Scias q̄ hec egritudo gn̄at̄ ex fl'ate subtiliori: ꝛ nō ita grosso sic̄ ē fl'a ex q̄ tinea gn̄at̄. Ex q̄ gdē accidit depillatio cutis capitis ꝛ casus capilloꝝ. et iō dr̄ alopicia: q̄m vulpib⁹ hec passio sepe accidere cōsueuit. Et sufficit in hac cura purgata materia cum medicina laxatiua predicta in capitulo de tinea. vngere locum cū antiquo oleo nucū. vel cū oleo de cherua ꝛ cibare eum sicut diximus in tinea.

ℂ Cap. IIII. Quod est de thiria.

Scias iteꝝ q̄ si fl'a adhuc in miori q̄ntitate in corpe abūdauerit q̄₃ in pdicta egritudine: et fuerit subtilioris sube: accidit ide egritudo q̄ thiria noiat̄. Et dr̄ thiria eo q̄ depilatio cutis fit ꝑ viā tortā. ꝛ cā isti⁹ tortuositatis ē paucitas fl'atis i q̄ntitate cū nō vltia subtilitate. Qm̄ si eēt in subtilitate vltia fieret dpilatio ꝑ viā rectā: sic̄ facit aq̄ q̄n cadit sup terrā. s₃ q̄ retinet aliq̄d grossitudis ꝛ nō ē eq̄le. Accidit.n.ei qd̄ accidit aq̄: q̄n aliq̄d luti ei suspgit̄. q̄ cū cadit i terrā facit viā tortuosā ꝛ nō rectā: ꝛ pp h̄ ab ātiqs noiat̄ noie serpētis.s.tyria. ꝛ cura h⁹ est leuior cura alopicie: q̄m rectificādo eū in cibis ꝛ potib⁹: quēadmodū diximus i pdictis. ꝛ inūgēdo locū cū oleo de cherua vel oleo nucū vl' oleo oliuaꝝ veteri bulito in vase ereo tādiu donec ad nigredinē deueniat: sufficiet in cura istius.

ℂ Cap. V. Quod est de caluicie occipitis.

Accidit capiti caluicies q̄ si i iuuētute ꝓuenerit sufficit in cura ipsius inungere caput cū oleo amigdalarū dulcium: q̄m illud habet acuitatē humoꝝ remouere. Et si in senectute acciderit impossibilis est ipsius cura.

ℂ Cap. VI. Quod est de scissura capillorum.

Capillis accidit scissura ꝛ scidūt̄ i ptes duas. et cā h⁹ est multitudo siccitatis. et huic egritudini ɔfert oleū semis lini: ꝛ oleū amigdalarū dulciū ꝛ oleū oliuarū dulciū. Ita tn̄ q̄ in vnoq₃ istoꝝ oleoꝝ apponas aliq̄d de laudano dissoluto cū eis bulliēdo: ꝛ q̄n scindunt̄ capilli dealbātur eoꝝ extrema qd̄ est ɔrium eius: qd̄ est in canicie: in q̄ dealbant̄ radices: cibus illoꝝ sit panis bene fermentat⁹ cum brodio galline ꝛ cū amigdalis vel çuccaro: ꝛ carnes castratine elixe cum modico sale ꝛ oleo.

ℂ Cap. VII. Quod est de sabaphati.

Sabaphat ē egritudo rubedis q̄ accidit i carne coloris pulmonis cū puis pustulis: ꝛ accidit in cute capitis hec egritudo sic̄ in facie: ꝛ non gn̄at̄ nisi ex cola mixta cū aliq̄ grossitie: q̄m si eēt subtilis valde nō adhereret illi loco. ꝛ cura ei⁹ ē pmo eūare corp⁹ gn̄ali eūone sic̄ flomia si v̄tus fuerit fortis: ꝛ puto de cefalica. postea mūdifica corpus cū medicis educētib⁹ colerā ꝓpe: ꝛ nō des solū ifusionē vl' v̄tutes ipaꝝ: s₃ cū tota suba ipas ꝓpinare debes: et medicie q̄ hn̄t colerā purgare note sunt: ꝛ q̄ ex eis magis laudat̄ ē scamōea cū lacte cartarmi ꝛ lacte ficuū eq̄li pōdere. Hec.n. medicia optime purgabit hūc hūorē dn̄o cōcedēte: ꝛ q̄ hūor iste coleric⁹ existit. iō nō ponim⁹ aliq̄ pīguedis vnctionē: s₃ ponēdo sūt medicie q̄ hēant ɔsumere ꝛ cal'itatē egritudis remouere: ꝛ q̄ magis ex istis cōmedātur sūt rose recētes: ꝛ si nō iueniunt̄ recipies q̄rtā ptē iparū desiccis: ꝛ tātūdē de narges: ꝛ pistent̄: ꝛ misce cū equali q̄ntitate farine ordei: ꝛ si times ordeū pp suā viscositatē. ℞. rosaꝝ.ʒ.ij. ꝛ floris narges.ʒ.s. ꝛ floris camomille q̄rtā ptē.ʒ. vni⁹ ꝛ decoq̄nt̄ in aq̄ ꝛ aceto eiusdē q̄ntitatis tādiu donec mutauerit colorē: addēdo huic ɔcoctiōi ex succo citroloꝝ.ʒ.i. ꝛ si nō iueneris pone loco ei⁹ de succo cornulaꝝ: vl' de succo plātagis: vl' de succo memithe ꝛ made fac petiā in h̄ liquore ꝛ pone sup locū: ꝛ cū desiccat̄ itera. ℂ Et rectifica cibū coꝝ pcipiēdo eis vt nō comedāt dulcia: s₃ ciba eos lactucis cū aceto: q̄ igrossāt hūores iuiscādo: ꝛ q̄ sūt acetose: s₃ acetū huic nocet si solū sūit̄: ꝛ a portulacis oīno abstinere debēt: ꝛ ab oī gn̄e lactis: ꝛ ab oī ēt

re q pp morã saporẽ suũ mutauerit ⁊ abstineãt a fructibꝰ pterqȝ a granatis dulcibꝰ: ⁊ ab iteriorib cucumeꝝ saracenoꝝ .i. ãguriaꝝ. qm̃ a comestiõe istoꝝ mime ledunt. imo hũorẽ malũ p vrinã educere ꝓbant: et caueãt ẽt ab oibꝰ in sartagie assatis: et ab oibꝰ frixis: ⁊ ab oĩ gñe pisciũ ⁊ ouorũ: q2 ista diuersimode iferũt nocumẽtũ: et fac eos odorare cõtinue rosas vl' mirtulã vl' nenufar: et pcipe eis ne faciẽ ꝯuertant ad radios solis vl' ad ignẽ ⁊ siĩia: et sic faciẽdo ⁊ ꝯtinuãdo q diximus liberabit oĩno nutu dei.

℄ Cap. VIII. Qđ ẽ de canicie capilloꝝ ₛm diuersa loca.

Et capiti accidit q i qbusdã locis capilli dealbant: q dealbatio a vulgaribꝰ morphea noĩatur. et poẽ ẽ vt mutent capilli ad citrinũ vel turpiorẽ colorẽ. et h̃ accidere põt añ natiuitatẽ et post: ⁊ qñ accidit post natiuitatẽ. cã hꝰ est hũor fridus spsus ad locũ illũ mutãs nãm eiꝰ ad friditatẽ: et ₛm mutationẽ vel alterationẽ loci mutat color capilloꝝ ₛm plus ⁊ minꝰ: et cura eiꝰ est ordiare regimẽ cum calefaciẽtibꝰ exiccãtibꝰ tẽperatẽ: ⁊ comedãt in cibis suis turtures ⁊ auiculas paruas assatas ⁊ elixas ⁊ vtant exercitio ante cibum: ⁊ quiescãt post: et vngat locus cũ oleo de cherua: vel cũ oleo psicoꝝ: vel cũ oleo corticis citri: aut cũ oleo de xaunim ter in die: aut plus aut minus ₛm magnitudinẽ et paruitatẽ egritudinis.

℄ Cap. IX. Qđ ẽ đ mala dispõe ⁊ figura capilloꝝ capis.

Accidit ẽt capillis qñqȝ figura inñalis qñ oriũtur tortuosi: et postmodũ qsi reuoluunt vsus suã radicẽ. et h̃ accidit pp multã cutis siccitatẽ: ⁊ põt eẽ q in qbusdã locis sunt tortuosi et in quibusdã nõ: ₛm q siccitas in loco plus et minus abũdare repit: et cura huius est assidue vngere locũ cũ oleo de vitellis ouoꝝ et oleo amigdalarũ dulciũ: et oleo seminis lini eq̃li põdere: et liberabit.

℄ Cap. X. Quod est de furfuribus capitis.

Acciditqȝ cuti capitis vt in ea siĩia furfuribꝰ gñent. et h̃ ẽ pp expulsionẽ f'atis grossi ad locũ. et cã hꝰ est multa repl'o cibi: ⁊ comedere ea q f'a gñant: et quiescere añ cibũ ⁊ post exercitari: et qđ plus h̃ agere põt ẽ exercitiũ imediate post cibũ: et ẽt balneare se extra stufã in aq̃ fra vel tepida. in caĩa võ mime nocere iudicat. et cura hꝰ est exercitiũ añ cibũ et añ balneũ: et comedãt turtures ppatas cũ aceto et aues puas et abstineant oĩno a potu aq̃ simplicis nisi ei admisceat mel vel vinũ coctũ et purget ꝯueniẽti katartico. ℄ Et qđ laudat magis ẽ aloes ⁊ colo qntida. ⁊ hec ꝯfectio sil'r multũ ad h̃ valet. q. ℞. Aloes sucutrini ⁊ seis vrtice ⁊ yreos añ. aur. i. mastic. aur. 5. sarcocolle. ptẽ tertiã aurei vniꝰ. iterioris colognt ide octauã ptẽ aurei vniꝰ. Colognt ida qdẽ miuti icidat: ⁊ alie res subtil'r pulueriçent: ⁊ addes ex puluere dragagãti ⁊ amigdalaꝝ dulciũ ad põdus oĩũ: ⁊ misce totũ malaxãdo cũ sirupo sqnçibin addendo ei ex scambea põdus triũ granoꝝ ordei: ⁊ dosis hꝰ est põdus aur. v. cũ ciato vno aq̃ decoctionis ysopi ⁊ allei: abstinẽdo sic ꝯuenit i laxatiuis: ⁊ abluat caput eiꝰ cũ aceto vini epithimãdo ipȝ luto seu terra cũ q vltramarini capita sua abstergũt: ⁊ si cũ aceto miscueris mel ⁊ caput ipsius cũ ipso lauabis melius erit. ℄ Item si ex subtili alchitran in hyeme caput lauabis vel vnges liberabitur: ⁊ ablutio etiam ex aqua scitbile vel ex aqua centauree minoris hanc remouet passionem.

℄ Cap. XI. Quod est de pediculis.

Pediculi ãt accidũt capiti. Et gal'. dicit q exitꝰ eoꝝ ẽ iter carnẽ ⁊ cuti. ⁊ alÿ dñt q pcreãt ex sudore viscoso exñte sup cutim. Sed quocũqȝ mõ sit: hec ẽ vitas qđ gñant ex hũore ligdo valde: cui aliq caĩitas ẽ admixta cũ aliq ex spẽbꝰ putredis: ⁊ nõ dico putredinẽ ꝯpletã: sȝ q est i fieri. Cura hꝰ est eis dare yerãpigrã cũ aq̃ lactis qđ coagulatũ sit, cũ seie vrtice: vl' cũ lacte ficꝰ. Et pone sup caput đsiccãtia: ⁊ si fuerit i estate sufficit tibi acetũ in q bullita sit cẽtaurea minor. in hyeme vnges caput eiꝰ cũ alchitran: qm̃ destruit humorẽ facientẽ pediculos ⁊ ipsos necat.

℄ Cap. XII. Quod est de lendinibus.

Et supueniũt qñqȝ capillis capitis lẽdies: ex gñatõe q2 diuerse a medicis repiunt opiões. Et cura eaꝝ ẽ vngere caput cũ eis que diximꝰ. s. cũ cẽtaurea mĩori ⁊ cũ alchitrã. Et nõ ãpliꝰ gñabunt. Et fac eos assuescere balnea: ⁊ multotiẽs caput abluere destruit ipas. Et qui vult cãm vel mãz eaꝝ remouere: oȝ vt a cibis icõueniẽtibꝰ abstineat. Et sit ꝯtentus comedere gallinas vl' turtures decoctas cũ aceto vl' agresta vel succo berberis. Et iã nõ remãet nob aliqd mẽorare đ his q capiti extrĩsecꝰ accidere possint: nisi q ab extrĩseco hñt ꝓuenire. Nũc ãt icipio tractare de his q eisdẽ hñt a causis extrĩsecis ꝓuenire.

℄ Incipit tractatꝰ scđus ꝯtinẽs vnicũ cap'lm qđ ẽ de egritudibꝰ capitis: accidẽtibꝰ ab extrĩnseco sicut a pcussiõe.

Et accidit capiti pcussio ex ferro vl' lapide vl' ligno: ⁊ ex siĩibus. Et ea q ex ferro fit absqȝ icisione cutis mime saniẽ hȝ ꝓcreare vtplurimũ: ⁊ si fit: h̃ ẽ in modica qtitate: ⁊ remouet h̃ nocumẽtũ abluẽdo locũ cũ aq̃ mell' post capitis abrasionẽ ⁊ desup ponẽdo ẽpl'z balneleli: ⁊ ẽ vnguẽtũ seu ẽpl'z de palma. Et si percussio fuerit ex lapide vel siĩi supple sine icisiõe ꝓ certo hȝ saniẽ gñare. Et cura eius est sic diximꝰ excepto q magis ꝓlõgat. Et incisio fcã ex ferro si tendit vsqȝ ad pãniculũ q craneũ exteriꝰ tegit. dolorẽ fortẽ hȝ generare: ⁊ iđe febrẽ ꝓcreare. Conuenit g in h̃ casu corpus eũare cũ f'lomia cefalice ptis opposite: qm̃ i h̃ casu sp itẽdo flebotomare đ opposito. Moderni võ medici initunt dictis cuiusdã medici senis q i sibilia morabat noĩe bẽsfousages. q2 videbat sibi sufficiẽs inclinatio fcã a supiori ad iferiꝰ: ⁊ i h̃ casu f'lomabat medianã: dicẽs q hᶜ ꝯrietas sibi sufficere videbat. Sed pr̃ meus mime h̃ asserebat. imo iubebat ãbas opiones ₛuare: q pr̃ meꝰ ₛuus regis nomiabat. Et hec ẽ mea opinio ⁊ eã ₛuaui ⁊ ₛuo ⁊ ₛuabo tẽporibꝰ vite mee: ⁊ expiẽtia qtidie hãc cogñsco eẽ veritatẽ. Postea habeas lanã vl' cotũ iunctũ oleo rosato aromatiçato ⁊ tepido: ⁊ desup põe: ⁊ hec ꝯtinuabis donec apa loci remoueat. Et si dolor fortis extiterit ⁊ nõ remouet cum hoc: adde pdicto oleo medietatẽ ipsiꝰ de oleo ex vitellis ouoꝝ: cognoscẽdo q vulnꝰ istiꝰ pãniculi nõ ẽ paꝝ timẽdũ: eo q ex radice ⁊ ortu ipsiꝰ accidũt hoĩ accñtia grauia ⁊ piculosa: ⁊ pp h̃ sollicite itẽdẽdũ ẽ ne apa ꝓcreet. Et cũ securꝰ fueris ab apate redi ad curã pdictam. Sȝ pp siccitatẽ pãniculi oȝ vt decoqnt cũ aq̃ cortices glãdiũ iteriores vel cauda eqna: ⁊ cũ eadẽ decoctiõe fac aq̃ mell' cũ q vulnus abluere đbes: ⁊ pone sup vulnꝰ vnguẽtũ seu ẽpl'm de palma: ⁊ h̃ medicamẽ ꝯtinuare debes donec cõglutinet. Et si vulnꝰ ex lapide fuerit cum fractura pãniculi coopientis craneũ: ita q tẽdat vsqȝ ad ipȝ: nõ fit i cura additio nec diminutio: nisi q tp̃us magis ꝓlongat. Sȝ si vulnus fuerit ex ferro acuto: ita q icisio tãgat seu pforet craneũ absqȝ penetratione ipsius sufficit adhuc tibi cura pdicta. ℄ Et si icisio vsqȝ ad ꝓfũdũ penetrauerit. tũc oĩno idiget cirurgico ⁊ opatõe manꝰ. Et h̃ p̃mo icipe oȝ. s. pãniculũ a craneo excoriçare. faciẽdo p̃mo icisionẽ i crucẽ: ₛm q docet Gal. i liꝰ. de igenio sanitatis. Sȝ in h̃ tp̃e nr̃o pauci q h̃ facere sciãt repiunt. ⁊ spãl'r qui sciãt hãc artẽ expientia: ⁊ rõne: q2 ipoẽ ẽ tale opꝰ solũ vbis exercere. ℄ Et tibi dico vt iuenias hoiẽ pfectũ i hac arte: q sit ex illis q hñt itel-

lectū ꝛ ꝯsuetudinē.ꝛ q ex nā sua ꝛ ꝯplone habilis sit huic arti:ꝛ q expertus sit in ea tpe longo.qm̄ nō oꝫ recipi aliqs ad hoc exercēdū.nisi lōgo tpe fuerit discipulus cū magro optio pfecto:ꝛ ipe p semet lōgo tpe fuerit practicatꝰ.Et facta icisiōe ꝛ excoriatōe crāei remoueat̄ os qd̄ fractū eē repit̄. Hoc fcō exiccare seu abstergere debes optiē saniē reptā sup pāniculū cū coto.postea desup pone cotū madefactū in oleo ro.tepido:ꝛ vulnꝰ carnis oī die abluere debes cū aq̄ mellis q̄usqꝫ ab apate ipsiꝰ dubiū remoueat̄.Et postea curabis vulnꝰ qd̄ ē in carne cū emplo anaclis qd̄ latine dr̄ de palma ꝫ ꝙ tibi videbit̄.s.si fuerit delicatꝰ ꝛ carnē mollē habuerit misce cū pdicto emplo aliqd olei rosa. ꝛ si nō.solū pdicto emplo vti debes.Et si caro eius fuerit dura in vltio tūc pdicto emplo addere debes aliq̄ q̄ fortiter hēant ꝯsumere.sic̄ est calcātū.i.vitriolū.Et custos cure istius ꝯsiderare oꝫ dispōnē ifirmi ꝛ tps ꝛ hitudinē ipsiꝰ ꝛ eiꝰ nām ꝛ ꝯplonē. ¶ Sꝫ si fractura fuerit ex ligno: vl lapide:res erit piculosior valde:eo ꝙ si os fractū esse repit̄ idirecto ꝯtusionis ipole ē qn i circuitu cōtusionis scissure minute ꝛ parue vel ppe fiāt.q̄ scissure pp eaꝝ subtilitatē sensui sunt occulte.Et ēt qn pāniculus sub craneo reptus .i.dura mr̄ corruptionē corpis ꝛ nocumētū hēat fortitudine pcussionis.Et ex illis qbꝰ hoc accidit nocumētuꝫ pauci euadūt q corruptionē ꝛ pturbationē mētis ꝛ itell's nō patiant̄.cū tarditate ꝛ pigritia sensus ꝛ motꝰ:ꝛ vix:aut nūqꝫ a tali pcussiōe liberātur.Et qꝛ ē imēsi piculi ꝛ terroris sic̄ dictū ē:iō oꝫ te eē sollicitū in remouēdo os fractū:ꝛ iponedo cotū madefactū in oleo ro.tepido.ꝛ in abluēdo vulnꝰ cū aq̄ mellis.ꝛ h̄ facere debes q̄usqꝫ videbis qd deꝰ facere voluerit.qm̄ hec res isto nr̄o tpe grauis existit.qꝛ nō vidimus neqꝫ audiuimꝰ cyrologū aliquē in hoc nr̄o tpe q sit pfectꝰ in hac arte.qꝛ si aliqs eēt pfectꝰ:nemo ex fractura cranei soliꝰ moreret̄.Et sic̄ ex grā dei eē cognoscit̄ illi cui pfectus in tali necītate vel sil'i medicꝰ aduenerit ut ipꝫ liberet.sic ex snīa dn̄a eē dr̄:qm̄ alicui supuenerit impitꝰ ꝛ īde moriat̄.Sꝫ si cū fractura cranei dura mr̄ aliquā recepit lesionē:medicatōꝫ aliqs i talibꝰ ponere n̄ itēdo.cū moderni i leuiorib' isufficiētes eē repiāt̄: q̄to magl' i grauioribꝰ eē pn̄t.Et si cū h̄ ēt pia mr̄ lesionē habuerit.ipole est ipsos liberari sicut a medicis esse pbatur.

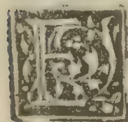
¶ Tractatus tertius de egritudinibus capitis incipit.cōtinens capitula sex.

¶ Caplm̄.I.Quod est de dolore capitis ex frigiditate.

Ec qdē accidit egritudo capiti ex friditate extrīseca supueniēte.ꝛ cura huiꝰ ē vngere caput cū oleo de acauen ꝛ camomillio:qꝛ cal'a existūt.Et si fr̄itas itēsior fuerit.nō nocebit pdictis admiscere medietatē pōderis eoꝝ ex oleo semis sinapis.ꝛ ex oleo seminis nigelle.ꝛ si oleum balsami haberemus:longe melius laudaret̄ oibꝰ pdictis.

¶ Caplm̄.II.Quod est de dolore capitis ex caliditate.

Et si dolor capitis ex caliditate fuerit.curat̄ cū oleo ro.in puteo infridato distillādo ipm ex alto cū vase hn̄te canulā subtilē:ꝛ si caliditas fortior pdicta extiterit:ꝛ fuerit in estate:ꝛ etas fuerit iuuētutis misce pdicto oleo succū lactucaꝝ:ꝛ cucurbitaꝝ:ꝛ cucumeꝝ:ꝛ pone succū cucurbite in hoc casu pp grossiciē sui:ne cito ad pfundū capit' valeat penetrare:imo pmanere faciat medicamē in loco tādiu.ut suā possit facere opationē.ꝛ ne cito cōuertat̄ in caliditatē mēbri cal'i.quēadmōꝫ faceret res subtilis pp caliditatē fortē capitis.Et si acetuꝫ huic medicamī addideris:erit fortiꝰ in h̄ ope.Et pparare debes cibuꝫ ifirmi fm sui ꝯditionē.s.dādo ei lactucas elixas ꝛ cucurbitas ꝛ portulacas cū aceto ꝯditas:ꝛ odoret nenufar recētē vel violas vel cucurbitas recētes.Et caueat sibi ne maneat i loco vbi sit ignis vel fumꝰ vel in aere cal'o donec liberet̄.

¶ Caplm̄.III.Qd̄ ē de dolore capitis ex humiditate.

Abūdātia hūiditatis nō facit dolorē itēsuꝫ sꝫ grauatiuū ꝛ cū extēsione laboriosa ꝛ gemitu isano.Et cura eiꝰ ē paucitas cibi ꝛ potus:ꝛ in estate remouet̄ hic dolor:cū aspsione sandaloꝝ cū aq̄ ro.sup caput.ꝛ in hieme eū odorare faciēdo fumū ligni aloes vel blacte biçātie vel galbāi: vl' sandarꝰ idi.vl' sandarꝰ ō septa.Et odorare alkitrā i h̄ ē optimū.

¶ Cap.IIII.Qd̄ ē de dolore capit' ex siccitate.

Sed si siccitas cū fr̄itate abūdauerit.nō habꝫ dolorē capitis pcreare.sꝫ vigilias cū pturbatiōe sensus.si siccitas exuberauerit.Et cura eiꝰ ē itroitꝰ balnei aq̄ dulcis in camera mediana.Et ēt balneatio ex stuphā ꝯfert.ꝛ ꝯtinuatio etiā aspsionis aq̄ cal'e sup caput hꝫ hāc egritudinē remouere.Et comedere amigdalas dulces cuꝫ pane ꝛ sine pane hoc idem facere pōt deo dante.

¶ Caplm̄.V.Qd̄ est de apatibus pāniculoꝝ capitis.

Iste vō egritudiēs sunt q̄ fiūt absqꝫ cā extrinseca.s.apata q̄ fiūt in pāniculis.sꝫ apa qd̄ fit in pāniculo q exterius craneū tegit leuiꝰ ceteris eē iudicamus.Et cura ipsiꝰ ē fl'omia cephalice:abstinēdo cū oī sollicitudīe ab appositiōe froꝝ i li loco ne faciat redire māꝫ ꝛ lesionē nobiliori mēbro.i.cerebro.Et accidere ēt pōt pāniculo duro existēte sub craneo q dr̄ dura mater apa.ꝛ hoc accidit ex humoribꝰ acutis.ꝛ pp hoc patiunt̄ fortissimos dolores cū rubedine oculoꝝ.vigilys:ꝛ pturbatiōe sensus ꝛ itell's.Istis qdē exhere debes de sanguīe ꝫ qd̄ ibi videbit̄ expedire. ꝛ si fuerit mediocris etatis ꝛ tps fuerit tendens ad cal'itatē.ciba eos soluꝫ ptisana ordeacea rōnabil'r fcā cū modica q̄titate mice panis frumēti.ꝛ medulle seis cucumeris saraceni.vel cū lactucis elixis vel citrullis sil'r elixis cum modico aceto.Et purgabis ipꝫ cū mirabolanis citrinis:tameridis:ꝛ scamonea ꝫ ꝙ tibi videbit̄ ꝯuenire.Sꝫ si fuerit iuuenis ꝛ magni corpis ꝛ vene ipsiꝰ fuerint large.ꝛ tps estatis vel veris fl'oma eū de vena cōi dextri brachy.Et n̄ cibabis eū vsqꝫ ad.vy.dies nisi solū ptisana ordei rōnabiliter fcā.vel lactucis elixis vel portulacis q̄ ceteris laudabiliores existūt.ꝛ hec oia aceto ꝯdiant̄.Et medulle ēt seminū citroloꝝ ꝛ cucumerū saracenoꝝ cis vtiles valde existūt.Et isto regimīe vti debes donec apata ꝛ coꝝ accidētia remoueant̄.Et ēt postqꝫ cessauerit apa cū oibꝰ suis accn̄tibꝰ.nō cibabis eū carnibꝰ nec aliquo alio cibo ml'ti nutrimēti.sꝫ ppīa ei subtilia gradatī ascēdēdo ad grossiora.donec ipꝫ eē cognouerl' i suo eē nāli.Et post cibū ei dabis sp aliq̄ stiptica tpate.sic̄ medulle alhaosceg.ꝛ vue qn̄ icipiūt eē varie.ꝛ sil'ia.qꝛ ista hn̄t stōꝫ ꝯfortare.ꝛ nocumetū pdictoꝝ ciboꝝ remouere.Et laudat̄ etiaꝫ istis sugerē succū citonioꝝ.ꝛ piroꝝ masticando sil'r post cibū.ꝛ si tps nō fuerit magni estus çuccaꝝ rosatū in h̄ casu ꝯueniēs eē dr̄.Sꝫ scire debes ꝙ si virtus debilis extiterit.vel fuerit etatis vltra ānos q̄dragita:paucissimis taliuꝫ tale apa ex pura colera ꝛ nāli eē repit̄.ꝛ si acciderit:eiꝰ curā ipoleꝫ eē dicimꝰ.Et scire debes ꝙ oia apata q̄ fiūt in cerebro p maiori pte sūt:aut ex col'a mixta fl'ati:aut ecōuerso.talibꝰ āt pcipimꝰ oio fl'omiā facere:sꝫ i modica q̄titate.Et post sūt purgādi cū agarico ꝛ aloe ꝛ viol'et syrupo violaceo ꝛ sqnçabin.Sꝫ si apa fuerit i pānicl'o pdcō.s.dura mr̄e iterare debes minutōꝫ spāl'r si cognitū fuerit a medico ex pulsu ꝛ alys signis sanguinē exuberare.Et n̄ desistimꝰ a mēoratiōe signoꝝ sanguis.nisi qꝛ h̄ nr̄ liber nimiū plōgaret̄.Et si ea poneremꝰ:egrederemur a pcepto dn̄i regl'.Et fac eū abstiet̄ a cibo grossō ꝛ q̄titate ml'ta.ꝛ fac eū odorar̄ rosas

⁊ nenufar ⁊ silia pͦ aspsionē ipoꝝ cū cāphora dissoluta cū aq̄ ro: ⁊ ciba eū mica panis bene fermētati elixata i aq̄ cū modica q̄titate aceti. vel cū aq̄ ordei cū modico aceto. ⁊ sic age dōec oīa accidētia remoueāt. ⁊ ēt post remotionē ipsoꝝ nō cibabis eū grossiorib⁹ subito ꝫ paulatine/ Et si apa p̄dictū ex flegmate fuerit q̄uis hoc raro hēat, pueni re pp duriciē ⁊ firmitudinē p̄dicti pāniculi ipediēte pene trationē erit si fuerit ex flate subtili p maiori pte. Incipe ergo i cura istoꝝ a flomia. eo q̄ ex ipsa coꝝ iuuamē velociter manifestat. ⁊ postea purgabis eos cū aq̄ infusionis semis cartami. coloqntide. ⁊ seis vrtice. cui admisceb modicū aq̄ i q̄ steterit mastix tādiu dōec colorē mutauerit. ⁊ ex sqnçabi ⁊ syrupo sqnāti. qd tibi videbit puenire. Et abstinētia sit sicut fit in alys laxatiuis ⁊ abstiere eos facias a cibis grossis. Et sufficiat eis recipe aquā mellis subtilē i vltima subtilitate. vl' syrupū sqnçabi factū ex melle puro. Et si vis eis panē ppiare: dabis micā panis optie fermētati ablutā cū aq̄ cal'a: cui addes aliqd ex syrupo sqnzabi fcō ex melle. ⁊ vltima q̄titas panis sit. ℥. y. ¶ Sꝫ si ex mel'ia acciderit: ħ ex subtili mel'ia eē repit: q̄ñ grossa miīme pt ibi penetrare pp duritiē ⁊ grossitiē pāniculi. q̄re etiā istos minuere ɔsulim⁹. Et purgabis eos cū epitimo ⁊ sene. sed eleboꝝ phibem⁹ oīo. ⁊ huic medicie adde aliqd ex succo pomoꝝ si habueris. ⁊ si nō: syrupū eorūdē ponere debes. Et nō cibabis eos cibis grossis nec multi nutrimti dōec oīa coꝝ accñtia remoueāt quēadmodū supius dixi m⁹. Et laudabiliorē cibū coꝝ eē dicim⁹ amigdalaꝝ claꝝ ⁊ si idiges eis panē ppinare: dabis eis in modica q̄titate. Et scias q̄ ñ gnāt apa i ħ pāniculo: nec i aliq̄ alio loco ex vno simplici hūore cui ēt ali⁹ hūor ñ sit āmixt⁹. ꝫ denoiatio fit a maiori. v. gra. s. q̄ñ dicim⁹ q̄ ē ex col'a: ñ intelligas q̄ sit ex pura col'a ꝫ cū alys hūorib⁹ mixta. ꝫ eā col'aꝫ nomiam⁹. q̄r alys hūorib⁹ pualet i q̄titate vtute ⁊ nā. ⁊ scias qd signa apatis colerici ħ sūt. s. acuitas febris ⁊ ei⁹ fortitudo. ⁊ ml'titudo sitis: ⁊ pturbatio sēsus. ⁊ q̄ ifirm⁹ loqt vana ⁊ iordiata: ⁊ q̄ i seipo fatigat cū ml'ta iqetudie ⁊ giratiōe de latere i lat⁹ ⁊ aliqñ sedebit i lecto ⁊ abūdātiā vigiliaꝝ hēbit cū ml'to dolore capit] ⁊ rubedie albedis oculorū: ⁊ ē sine tiore. Et ml'totiēs ꝑuis ꝑuitorib⁹ vociferat ⁊ exclamat absq̄ cā ⁊ pulsus ei⁹ ē serin⁹. Et signa exuberātie sāguis cognosces ex ɔuersiōe albedis oculoꝝ in ruborē ⁊ palpebre ēt ipoꝝ illō idē habere videt. ⁊ sitis. ꝫ miōr q̄ i col'a ⁊ pturbatō sēsus: ⁊ alieātio adest cōiter: quēadmodū i col'ico: ꝫ agitatio ꝺ latere i lat⁹ ⁊ sessio ⁊ mot⁹ minor q̄ i p̄dicto repit eē. Ingetudo qdē ⁊ vigilie eq̄les eē dicūtur. Sꝫ accidētia flatis sūt hec. s. grauedo capitis q̄ dolori nō similat. sitis ipceptibilis. ⁊ ml'titudo sōni cū ml'to gēitu ⁊ grauedie i eodē. sic ebrys accidere ɔsucuit. ⁊ nō excitat a somno leuiter. ꝫ cū grauedie capitis. febr] qdē ē qeta ⁊ lēta. ⁊ ei⁹ pulsus moll' sine duricie. Et iā dixi tibi q̄ ipossibile ē apa cerebri ex hūore vno simplici fieri. ꝫ ex duob⁹ vl' plib⁹ mixtis. q̄re accidētia apparebūt ꝑꝫ dñiuꝫ peccātl hūmoris. ⁊ ħ scribet distincte ⁊ sigillati ꝑꝫ q̄titatē vniuscuiusq̄ mixtiōis eēt ipossibile. ꝫ medic⁹ i ħ prudēs eē dꝫ ⁊ ista cognoscere a seipo ꝑꝫ sui doctrinā ⁊ expiētiā. ⁊ faciat q̄ sibi videbit. ⁊ ħ ei sufficiēs iudicat. ¶ Et scias q̄ q̄ñ p̄dcā mala accidētia ifirmo supuenerit. q̄ apa erit i dura mre vl' i pāniculo ipius nobiliori. s. pia mrē. Et ōbes et cognoscere ⁊ puidere si p̄dcā accidētia a stō veniūt. s. a fumositatib⁹ vl' vaporib⁹ resolutis ab aliqb⁹ hūorib⁹ i stō exñtib⁹ caput ascēdētib⁹. qd si fuerit: accñtia appebūt ꝑꝫ nāꝫ ⁊ q̄litatē illi⁹ hūoris a q̄ fit resolutio. Sꝫ si accñtia p̄dcā ex stō fuerit. scit q̄r recedūt ⁊ veniūt ꝑꝫ ascēsū ⁊ descēsuꝫ febris. ¶ Sꝫ si ex apate pāniculoꝝ cerebri fuerit. pmanent firma dōec fuerit apa. Et possibile ēt ē vt apa i pia mre generet. ⁊ ē pāniculus subtil' circūdās corp⁹ cerebri. Qd si sic fuerit necesse ē medico vt flomet ifirmū ꝺ cefalica ꝺxtri brachy exhēdo de sāguie i q̄titate multa. ⁊ sic pol'e erit q̄ eger liberet oino vel q̄ nā expellat materiā ad ignobili⁹ mēbꝝ i gradu. s. ad durā mrem. ⁊ si sic euenerit erit signū fortitudis vtut] ⁊ liberatiōis ifirmi. Et ecōtrario eē dicim⁹ si hūoꝝ faciēs apa a dura mre ad piā expellit: vl' ꝺriuat. qd ē signū ꝺbilitat] ifirmi ⁊ mortis ipsi⁹. nisi de⁹ eū voluerit liberare. Sꝫ accidentia puenietia ex apate pie mris sūt fortiora ⁊ velociora ⁊ magis mortē significatiua ex q̄cūq̄ hūore fuerit illō apa oib⁹ alys apatib⁹ eueniētibus i alys pāniculis cerebri: ⁊ flomia oibus ē cura gnālis cū abstinētia ab oib⁹ cibis grossis ⁊ ml'ti nutrimēti tenendo eū i regimie subtili i vltima subtilitate ⁊ si tēp⁹ fuerit estiuū ⁊ ifirmus iuuenis ⁊ robustus. sufficit ipsi aqua tamarindoruꝫ per viam cibi ⁊ nutrimenti. donec cessent ⁊ quiescant fortia accidentia ⁊ alleuietur apostema.

¶ Capl'm. VI. Quod est de apostematibus cerebri.

Ipsi cerebro ēt accidere potest discursio seu sparsio hūoris vni⁹ seu pluriū i suis ɔmissuris: vñ apa pereat i sua ppria substantia. Et hui⁹ apatis accidentia sunt fortiora ⁊ magis grauia ⁊ citi⁹ interficiētia. ⁊ cura hui⁹ est flomia ⁊ subtilis dicta. Sꝫ dubito q̄ deficiet pp pessimitatē accidētiū añq̄ possis ad curā puenire. Et hui⁹ apatis accidētia sūt defect⁹ mot⁹ volūtary. ⁊ amissio vtutū p maiori pte. ⁊ relaxatio toti⁹ corpis. ⁊ morit pp defectiōeꝫ lacertoꝝ pectoris. Et vt breuiter dicā. postq̄ ɔfirmatū est apa penit⁹ morit. ⁊ pp hoc i cura ei⁹ ñ plogo ꝯmonē. Et accidit siue accidere pt sil'r apa i reti cerebri. qd qdē rete i anteriori pte cerebri v̄sus faciē repit eē. ⁊ a medicis dicit eē retis mirabil' ⁊ noiat cerebri mater. Et cognitio hui⁹ apatis ē difficil' valde. cui⁹ accñtia ita sunt isepabilia ⁊ certa sic vmbrositas ⁊ nebulositas existit tpe pluuie. ⁊ sunt ista. s. rubedo albedis ocloꝝ: ⁊ grossicies palpebraꝝ ipoꝝ cū difficl'tate mot⁹ ipoꝝ. ⁊ fortitudo febris. q̄uis huic aliqd flātis sit admixtū ¶ Cura ei⁹ ē flōmare cefalicā cū ml'ta extractiōe sāguis. Et postmodū mihi videt q̄ trahēdū sit ēt de vena pulsatili q̄ i manu eē repit i modica q̄ntitate. s. ñ min⁹ vna. ℥. nec plus. ℥. vna ⁊ dimidia. et rege eū leuiter ⁊ subtiliter. Et sufficit ei aq̄ infusiōis tamaridoꝝ ppinādo eā successiue vna vice p⁹ aliā. Et si cū ħ corp⁹ mollificat. cura existit laudabil'. Et fac eū odorat mirrā ⁊ sandalos ⁊ rosas ⁊ bolū armenū subtiliter dissolutū in aqua. Et cū recesserit accidētia vl' multū fuerit alleuiata: cibabis eū medullis citruloꝝ vl' cucumerū saracenoꝝ. donec ab eo oīa accidētia p̄dicta sint ablata. Post dabis ei aquaꝫ ordei. Et postmodū illa remota dabis ordeū ipm decoctū in eadē dispōne que ordinat a medicis. Et cū fueris certificatus de ei⁹ liberatiōe: sibi propinabis panē lotū cuꝫ aqua. vel panē i furno decoctū cū semib⁹ cucumerū saracenoꝝ excorticatoꝝ vel cū piris. Et cuꝫ fuerit optime liberatus semp propinabis ei pruna ante cibum.

¶ Tractatus quartus de egritudinibus auriū cōtinēs capitula quinque.

¶ Capl'm. I. Quod est de apostematibus aurium.

Incipe curā eius a flebotomia cefalice: q̄ñ ipsa remouet ipsum oino q̄ñ incipit euenire. Et rege euꝫ subtili regimine. ⁊ in aurem distilla omni die ex oleo rosato ⁊ anetino ana. ⁊ sit tepidū: ⁊ ciba eū cum aqua ordei. vel mica panis abluta cum medullis citrulorum vel cucumerum saracenorum ⁊ agresta. vel cum aqua ⁊ sirupo sqnizabin: donec acuitas egritudinis ⁊ accidentia remoueātur. sed si apa tal'r nō remoueat: ꝫ ad saniē deriuat cura ei⁹ tūc ē leuis. Et si dolor fortis efficit: ⁊ timebis morteꝫ

ifirmi ex acuitate eius: aut suptuenit ei tortura oris pp nimiā siccitatē eueniētē pp ei⁹ abūdātiā vigiliar̄: subueni ei cū inusiōe i aurē ex oleo ō vitell' ouor̄: qm̄ icōtinēti remouet dolorē. ↄ pperat exitū sanici. Et iā recordor cū erā iuuēis q misit p me bali fili⁹ ioseph: q mihi fuerat ↄ erat inimic⁹: vt ad eū cordubā irē: cā vni⁹ apatl qō ei i aure acciderat: ↄ i vespis cordubā pueni: ↄ iueni eū cū dolore fortissimo: ↄ a tremore appetētē mortē: vel q ab aliq̄ occideret pp dcm̄ dolorē. ↄ h erat qr ipȝ apa erat i radice nerui veniētl a cerebro ad sensū audit⁹. ↄ iā spasmari icipiebat: ↄ tūc ei ipleui statiȝ aurē ex oleo vitellor̄ ouor̄ tepido. ↄ cū pmāsisset sic p magnā horā icepit dolor mitigari. ↄ cū ptrāsissent tres hore tota sanies īde emanauit. Et postea icepi abluere aurē cū aq̄ mellis facta cū decoctiōe corticū subtiliū glādiū ↄ caude eqne. Et postea pcepi ablutionē fieri cū aq̄ decoctionis limature ferri col ate. ↄ syrupo sqnçabin sil': ↄ ipaȝ ablutionē faciebā cū pēna caude galline voluēdo eā circū vice vna post aliā dōec totū cūabat̄ ↄ optime mūdificabat̄: ↄ sic ↄsūpta sanie fuit curat⁹ pfcē. Et scire ōbes q apa aurl p maiori pte nō gnat̄ nisi ex hūorib⁹ cal'is ↄ subtilib⁹ pp siccitatē ↄplōnis aurl. ↄ pp elōgatōeȝ ipi⁹ a receptiōe grossar̄ rer̄ nāl'r. ↄ pōt ēt aliq̄n recipere hūorē fl'aticū aq̄suȝ ↄ subtilē. Et dn̄a q̄ ē iter h apa ↄ illū qō creat̄ ex hūore col'ico subtili ē: q si fit ex col'a ē cū dolor acutissimo ↄ fortissimo tinitu: qō n̄ accidit qn̄ fit ex subtili fl'ate ↄ aq̄so: sȝ ē cū grauedīe ↄ pōderositate maiori: sȝ difficulter audire est accn̄s cōmune in ambobus.

℄ Ca. II. Quod est de dolore auris.

Dolor absq̄ humore ēt accidit auri ex vapore aliq̄ itercluso: q̄re si i aure isti⁹ posuerl de piguedie gruis vl' anseris vl' sturnelli. ↄ dr̄ çarçu r aut oleū camomillinū vl' anetinū qōcūq̄ eor̄ volucris vl' habuerl. credo q liberabit̄ deo dāte. Et cū hoc rege eū subtili dieta abstinendo a carnib⁹. Et cura ppria illi⁹ qui patit̄ tinitū auriū: est remouere eū ab omni cibo multi nutrimēti ↄ supflue hūiditatis. Et ciba eū cibis subtilib⁹ ↄ desiccatiuis.

℄ Ca. III. Qō est de grauedine auris.

Hec egritudo accidit auri ex humore grosso ↄ viscoso ibi exuberāte. Et cura ei⁹ est purgare corp⁹ multotiēs cū yerapigra. ↄ ponere in aure oleū de lilio mixtū cū oleo de scaunix. i. de nigella modice quantitatis. ↄ liberabit̄ oīno. ↄ pōt in hoc egritudo accidere ex ml'ta q̄titate supfluitatl auris q̄ ibi ↄgregat̄ ↄ ↄglutiat̄ ex negligētia patiētl i extrahēdo ↄ mūdificādo eā a loco. q̄re hāc egritudinē curare ōbes mūdificādo aurē a dcā supfluitate. ponēdo ibi oleū amigdalarū amarar̄: qm̄ purgat ↄ abstergit optie dictā supfluitatē extrahēdo ipaȝ. ↄ ē tutū ↄ remotū ab oī picl'o ↄ nocumēto.

℄ Ca. IIII. Qō est de pcussiōe auris.

Difficultas auditus aurib⁹ ēt accidit ex pcussiōe lapidis vl' siliuȝ. Et cura h⁹ ē fl'omare cefalicā icōtinēti. ↄ distillare itus i aure ex oleo rosacco tepido. Et si dcā difficl'tas audit⁹ fuerit ex antiq̄ pcussiōe tūc in eā distillabis oleū liliacū vel anetinum vel de acaué vel de iasimino vel de medullis ossiū psicor̄ ex q̄cūq̄ qōcūq̄ hor̄ iuenerl. ↄ inde curabit̄ cū adiutorio dei. Sȝ si ex pcussiōe fcā int⁹ i aurē sanguis emanauerit ipol'e eē dico difficultatē audit⁹ rēouere ēt si . S. curare eam deberet.

℄ Capl'm. V. Qō est de grossitudīe aurl.

Ipol'e ē q auris egredit̄ a nāli dispōne in q̄titate magnitudinis ex supabūdātia cibi ↄ pot⁹. Et cura hui⁹ egritudinis ē subtiliare regimē. ↄ vngere locū cum oleo rosato.

℄ Tract⁹ qnt⁹ de egritudine nasi ↄtinēs capl'a q̄tuor.

℄ Ca. pmū. Qō est de puatōe odoratus.

Hec egritudo i naso accidit ex opilatione fcā i foramīe ossis: qō a medicis dr̄ colatoriū ↄ illud foramē ē tortuosuȝ ↄ subtile i vltimo. ita q oculis pcipi nō pōt. Et cura hui⁹ ē odorare nigellā vl' acetū. ↄ h fȝ q cognoueris cōuenire ab etate ↄplōne ↄ tpe. Et pōt ēt accidere ab apate fcō i paniculo ibi exn̄te ↄ i illo ēt pāniculo ē foramē subtilissimū qō sēsui visus penit⁹ occultat̄: sȝ ab itellectu testificat̄ q ibi oīno eē dȝ. ↄ gnat̄ i h paniculo apa sic in alijs paniculis. ↄ efficit̄ h apa ex supfluitate fl'atica descēdente a catarro q̄ ibi retinet̄ ↄ cōgregat̄: ↄ īde dcm̄ apa pcreat̄: quare scire debes q qn̄ puatio odorat⁹ ab apate efficit̄ nihil oīno de sensu odoratus remanere repit̄. vn̄ tales egēt regimīe lōgo subtiliādo eor̄ dietā. ↄ vtēdo medicinis q̄ hn̄t subtiliare ↄ icidere dcm̄ hūorē. sic ē oximel ↄpositū factū cū passulis. vl' cū yreos. ↄ nō odorēt oīno odores acutos: sic scaunix q̄ nigella dr̄: sȝ odorare debēt flores de iassemi: vl' de narcisco. coqr he conueniētiores eē dn̄r i hac egritudīe. ↄ sūt de basilica flōmādi. ↄ nō remouet̄ h egritudo seu opilatio p maiori pte nisi ex narib⁹ exierit sanies cū sanguie mixta: qm̄ nā isti⁹ mēbri est nō posse terminare saniē ad albedinem pfectā. Et sic cōtinuādo oīa que dixim⁹ liberabit̄ deo dāte. Et hoc ēt nocumētuȝ accidere pōt ex flegmate qō assimilat̄ flegmati aquoso qō distillat ex naribus. Et est sine apate ↄ opilatiōe foraminis pdicti ossis: sȝ tegit̄ foramen pdictū a pdicto humore: q̄re dicta procreat̄ egritudo. Et cura huius leuis existit: quoniā fit solum distillādo in naribus oleum dulcium amigdalarum.

℄ Capitulū. II. Quod est de fetore narium.

Hec egritudo narib⁹ pcreat̄ ex hūore putrido ↄgregato ↄ retēto ibidē. q̄re ipol'e ē fetorē remoueri. dōec hūor pdict⁹ total'r expellat̄. Et n̄ accidit hec egritudo p maiori pte nisi hn̄tibus nasū simū. qr̄ū nares supi⁹ arcte existūt: sȝ alibi hec lati⁹ declarabo. Cura gdē hui⁹ ē distillare i nares aquā ifusiōis cētaurce assidue ↄ curabit̄ īde nutu dei

℄ Ca. III. Qō est de excoriatione ↄ scabie q̄ fit i narib⁹.

Rationabil'r hec egritudo narib⁹ hȝ supuenire: eo q sunt trāsitus ↄ uia supfluitatū. Sȝ in hoc loco curā ei⁹ ponere nō itendo: itendens eam reseruare donec tractabo de cura excoriationis in vniuersali ↄ scabiei.

℄ Capitulum. IIII. Qō est de polipo qō multotiens vel qui multiplex nominatur.

Multotiēs hec egritudo narib⁹ accidit ex hūore melācolico q pfūdat̄ itus in carne nasi ↄ ibidē iuiscat̄. Et curat̄ hec egritudo bibēdo assidue sqnçabin de melle plib⁹ dieb⁹. Et eua cua cōp⁹ seu purga cū isto medicamīe qō tibi dico. qō ℞. aloes succutrini agarici: turbith: sal' ↄ allei. an̄. aur̄. i. collogntide. ↄ nigelle recētl. epithimi cōfecti cū spēbus ↄ violar̄. an̄. q̄rtā ptē aurei vni⁹. amigdalar̄ dulciuȝ excorticatarū ad pōd⁹ oīuȝ cū q̄rta pte ipor̄ ex gūma arabica ↄ pistent̄ oīa pfecte: ↄ misceāt̄ cū syrupo sqnçabin. ↄ dosis hui⁹ ē pōdus. v. aureor̄ cū ciato vno aq̄ decoctiōis modici balasce cū octaua pte aurei vni⁹ ex diagridio. ↄ tātūdē masticis. Et si nō fuerit ↄueniēter purgat⁹ ex dcā dosi. ppinabis ei aureū vnū de codē seruādo optime abstinentiā: sicut cōuenit in laxatiuis. Et ciba eū pane optime fermētato: ↄ turturib⁹ ↄ auib⁹ paruis cōditis cū aqua ↄ sale ↄ modico olei ↄ aceti ↄ coriandri. Et propinabis etiam ei acetosa: ↄ blete similiter decocte cū carne castratina. ↄ sine carne ↄ modico olei ↄ aceti sunt ei ↄueniētia. Et naribus ipones liciniū infusuȝ in melle ↄ aceto simul: ↄ fcā

purgatiõe p̄dicta ꝛ positione p̄dicti liciny distillabis in nares succũ de scabaich anabamam: ꝛ ē rosa q̄ i frumēto nascit̄ in cāpis: vel succũ blete ꝛ vtat̄ his donec liberet̄.

℄ Incipit tractatus sextus de egritudinibus oris continens capitula octo.

℄ Capitulũ primuꝫ de diminutione ꝛ corruptione sensus ꝛ saporis lingue.

Hec egritudo principal'r euenit a comestione rerũ superflue salitarũ ꝛ acetosarum ꝛ acutarum in vltimo. Et cura huius est abstinere a predictis.

℄ Cap. II. Qđ est de apẽmate seu inflatione lingue.

Accidit ēt in ligua apa absq; dolore: qđ si vis apa ipsuꝫ potes noiare. ꝛ si nō: noiabis iflationē egredientē a nā. ꝛ pp hoc retinet̄ lingua ꝛ ipedit̄ in tm̄ ꝙ minime loqui pōt ꝯuenienter absq; difficultate. ꝛ cũ hoc nō mutat̄ seu alterat̄ color ipsius lingue aliquo mõ. Et he sũt egritudines que lingue maxime appropant̄. Et cura hui⁹ ē tenere in ore ꝛ ꝯducēdo p ipsuꝫ reꝫ que lingua dura noiat̄: ꝛ in arabico dr̄ haualnathaga: distēperata cũ oleo rosato: ꝛ cibus eius subtilis sit ꝛ leuis: ꝛ nō pigrescat oino in cura sui.

℄ Cap. III. Qđ ē de duricie ꝛ difficultate motus lingue.

Lingue ēt accidit diminutio ꝛ difficultas motus ꝛ sensus p̄pter nocumētũ p̄ueniēs in radice sensuũ ipsi⁹. aut p̄pter nocumentũ uel egritudinē existēteꝫ in mēbro: in quo sensus ꝛ mot⁹ ipsi⁹ lingue hꝫ euenire. Et cura hui⁹ ē cura quā dicturi sum⁹ in curatiõe vl'i de diminutiõe sensus totius corporis: ꝛ relaxatiõe ipsius: ꝛ medicamē p̄pium ꝛ p̄ncipale ipsi⁹ lingue ē masticare piretrũ ꝛ staphisagriā ante cibũ: ꝛ ducat p os oleũ ex cortice citri: ꝛ totuꝫ h̄ declarabo in suo loco deo ꝯcedēte. Et hec egritudo. s. difficultas: ꝛ diminutio nō accidit lingue p maiori parte: nisi ex toto p̄uet̄. Et hoc accidit p̄pter infusionē humiditatum venientiũ a cerebro in neruis ipsius.

℄ Cap. IIII. Qđ est de apatibus amigdalarũ gule.

Generant aũt h̄ apata in amigdalis gule existentibus p̄pe epiglotiꝫ. Quare si suspēder] asaꝫ fetidā collis istoꝝ remouebit̄ eoꝝ egritudo nutu dei flōmādo eos tñ p̄us ex cephalica ꝛ subtiliādo taliter eoꝝ regimen: sicut tibi videbit̄ ꝯuenire. Agēdo sil'r circa humorē effusuꝫ in loco hꝫ nãm ipsi⁹ humoris: put tibi meli⁹ videbit̄ exiget̄.

℄ Cap. V. Quod est de bothor.

Bothor ēt accidit in ore: ꝛ sunt pustule pue ꝛ rubee cũ excoriatiõe: sicut ꝛ in alys mēbris euenire ꝯsueuerũt. Et cura hui⁹ est vt accipias ex nucib⁹ recētib⁹: ꝛ teneris cũ corticib⁹ suis. ꝛ pistent̄ optime: ꝛ bullient̄ in aq̄ ꝛ colluat̄ os multotiēs cũ eadē: ꝛ mora ꝛ vinũ eoꝝ decoctum sũt sil'r medicina appropriata in hoc casu.

℄ Cap. VI. Quod est de cõquassatione dentium.

Conq̄ssant̄ dētes ꝛ pforant̄ ꝛ denigrant̄. Et hoc eis accidit p maiori pte ab hũore flatico. Et cura hoꝝ ē p̄ flōmare basilicā. ꝛ hec ē cura p̄ncipalis i hoc casu. ꝛ postmodũ flōmare venas q̄ sũt sub ligua. Et colluat̄ os cũ decoctiõe radicis helc: ꝛ radic] spagi: q̄ruꝫ ptes sint eq̄les. ꝛ si tp̄s fuerit hiemale: ꝛ eger senex extiterit: abluatur os ꝛ gargarismũ faciat cũ alkitrā subtili: ꝛ fricare facias dentes illoꝝ cũ isto puluere q hꝫ dētes ꝯfortare ꝛ abstergere ꝛ dealbar̄. cui⁹ hec ē receptio. ℞. ex hũiditate seu gũma: q̄ exit ex medulla seu corde arboris dactiloꝝ fcā scissura seu icisiõe i suo cortice: ꝛ ꝯburat̄: ꝛ ex ista ꝯbusta. ℞. ʒ. y. yreos ēt q̄rtā. ʒ. vni⁹. çuccari ad pōdus oiũ: ꝛ fiat puluis terēdo q̄dlibꝫ p se: ꝛ cribellādo subtilissime. ꝛ fricent̄ dētes cũ isto ante cibũ: ꝛ abluat̄ os cũ aq̄ tepida: ꝛ abstineat oio a cõestiõe ꝛ potu eoꝝ q̄ sũt cal'a actu supflue vl' frida.

℄ Cap. VII. Quod est de pforatione dentium.

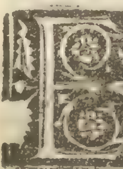
Dentib⁹ ēt eueīt pforatio. ꝛ iā dixim⁹ id qđ hꝫ h̄ nocumētũ rēouere: ꝛ ē alachic. i. corniola: q̄m si fcō puluere s'btili ex ipa ꝛ fricatiõe dētiũ ex eadē in p̄n⁹ gnātiõis foramīs exerceatur. poterit dictũ nocumētũ remouere. Sꝫ si pforatio ꝛ corrosio ꝯfirmata fuerit: ꝛ de suba dēt] dep̄dita fuerit. nihil in remouēdo egritudinē ꝯferre videbit̄ sꝫ solũ cõseruabit ne vlteri⁹ pforatio ꝛ corrosio fiat.

℄ Ca. VIII. qđ ē đ stupor̄ vl' alligatõe vl' ꝯgelatõe dētiũ.

Dentib⁹ accidit hoc nocumētũ ex comestione acruminũ. Et pbatũ ē expiētia ꝙ comedere fruct⁹ habētes stipticitatē vel vnctuositatē vel viscositatē ꝯferũt in hoc casu. ꝛ hec alligatio dētib⁹ p̄pe accidere repit̄. s. sensus istius alligatio stupor vl' ꝯgelatio: qđ nulli aly mēbro eē repitur. Et firmauerũt ēt ꝙ comedere portulacā sil'r hꝫ h̄ nocumētũ remouere: ꝛ a me magl ꝯmēdaret̄ h̄ remouere si fieri pōt cũ aliq̄ alia re nō habēte acetositatē: q̄ꝫ cũ portulaca vel ei simili p̄pter sui acetositatē. Et si vsus fuerit aliquis fricatiõe dētiũ multotiēs cũ dulcib⁹ nō ꝯgelabũtur dentes de leui ab oibus acetosis.

℄ Tractat⁹ septim⁹ de egritudinib⁹ labioꝝ ꝛ oris: continēs capitula sex. ℄ Cap. I. Qđ ē de scissuris labioꝝ.

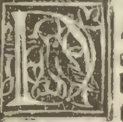
Et accidit labys hoc nocumētũ plusq̄ꝫ oib⁹ alys mēbris: ꝛ hoc pp hũorē malũ existētē i stõ ꝛ gnātũ a cõestiõe ceparũ. Et h̄ hũor ex sui nā calidus grossus ꝛ putridus existit. q̄re ex eo ascēdunt vapores ꝛ fũositates ad supiora. vñ dicte scissure p̄creant̄. Cõsulim⁹ g̊ talib⁹ syrupũ sgnçabī de melle dari: ꝛ lābere ēt ipsuꝫ dieb⁹ ml't]. ꝛ dei de eos purgari cũ yerapigra ml't] vicib⁹: ꝛ sic libabũt nutu dei. Et sit ꝯtēt⁹ de purgatiõe fcā ex yerapigra: eo ꝙ oia laxatia q̄ hñt violēter ꝛ ipetuose laxare trahũt hũores a toto corpe ad stõacũ: ꝛ purgāt totũ corp⁹ stõ repleto manēte. Et cũ h̄ ēt tal' medicia hꝫ totũ corp⁹ desiccare. q̄re hũor malus i suba stõi ibibit⁹ hꝫ remanere. ꝛ pp h̄ ab antiq̄s electa ē yerapigra i purgatiõe stõi p oib⁹ laxatis seruādo abstinētiā: sic fit ml'totiēs i alys laxatis. Et vnge labia ml'totiēs cũ oleo amigdalaꝝ dl'ciũ. ꝛ libabit̄ đo dāte.

℄ Cap. II. Quod est de alcola.

Alcola āt sũt pustl'e pue pũgitie q̄ it⁹ i ore oriunt̄. cura haꝝ ē tener̄ i ore oleũ pieaꝝ recētiũ: ꝛ rēouet̄ ēt hec egritudo cũ oī medicina stiptica absq; mordicatione.

℄ Cap. III. Qđ est de nigredie lingue.

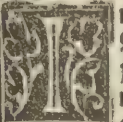

Denigrat̄ ligua ꝛ scidit̄ in febribus acutis pp acuitatē ꝯplõis epatl. Et cura h⁹ ē curatio febris madefaciēdo liguā ml'totiēs cũ aq̄ rosata: i q̄ ifusa sint seia citoioꝝ diu. ꝛ sic curat̄.

℄ Cap. IIII. Qđ ē de fetore oris.

Hec q̄dē egritudo gñat̄ ex hũore corrupto existēte i stõ vl' circa dētes. Et cura h⁹ ē mũdificare stõꝫ cũ yerapigra: ꝛ fricare dētes cũ cortice arbor] nuc]: ꝛ abluere os cũ đcoctiõe coriādri. ℄ Cap. V. Qđ ē de tortura oris.

Ista egritudo in arabico dr̄ lachoa: ꝛ ē relaxatio fcā in vna ptiũ faciei: q̄ ps relaxata sana visui eē vr̄: cũ nō sit: sꝫ relaxat̄ ps ifirma: ꝛ fac̄ sanā tortā apparere. Cui⁹ curā memorabor cũ tractabo de curis relaxationũ mēbroꝝ. Hic autem itēdo ponere curā p̄priā istius. Et est euacuare: seu mũdificare os ꝛ mēbra ei adiacētia mastigādo grana de ramā. ꝛ post abluet̄ os cũ oleo corticis citri. Sꝫ remouet̄

causaȝ ⁊ radicē egritudinis est res vniuersalis toti corpori. Et hoc ꝯsurus sum cũ tractabo de purgatõe totiꝰ corporis in caplõ de diminutiõe sensus ⁊ relaxatõe vł' oĩuȝ mēbroꝝ. si deꝰ voluerit. ⁊ nob ad illõ ꝯcesserit deuēire.

℄ Cap. VI. Qđ est de corrosiõe labioꝝ.

Corrodũt ēt labia sic alia mēbra aliqñ corrodi ꝯsueuerũt. q̃re ipsiꝰ curã postpono donec tractabo đ cura vł'i oĩuȝ corrosionũ totiꝰ corporis ⁊ oĩuȝ cãrũ eaꝝ. Hucusq3 igit' breuiter ⁊ sufficiēter ꝑtrãsiuimꝰ de egritudinibꝰ ⁊ eaꝝ curis oĩuȝ mēbroꝝ capitis: remanet nobis solũ de passiõibꝰ oculoꝝ đterminare qbꝰ ꝯpletis ꝯplebit' ꝭmo oĩuȝ capitl passionũ.

℄ Tractatus octauus de egritudinibꝰ oculoꝝ que sunt multe. ⁊ est cõtinens capl'a trigintaria.

℄ Cap. I. Qđ est de halahol ⁊ ē vt res vna videat' due.

Scias ꝙ oculis accñtia ml'ta seu egritudines ml'te euenire pñt: ex qbꝰ vna est halahol. cuiꝰ due sũt spēs. vna ē ĩ neruo carnoso occł'to q̃ gñat' ꝑꝑ grossaȝ ꝯpl'onem patiētis. ⁊ põt ēt accidere ꝑꝑ grossaȝ mãȝ ibi fixã ⁊ ꝯgregatã. Cura huiꝰ est post purgatiõem si passio nõ fuerit inueterata inycere ĩ oculũ ex oleo rosato. Aut ꝑtes duas recipias đ eodē. s. oleo rosato. ⁊ tertiã de anetino. ⁊ misce simul. ⁊ distilla in oculũ vice post vicē donec liberet'.

℄ Cap. II. Qđ est de ĩuersatõe palpebraꝝ.

Accidit ēt oculis vt palpebre ĩferiores inuersent': in tm̃ vt rubedo ĩ loco illo nõ modica videat'. Et h̓ egritudo gñat' ex grossitudine materiei si q̃ intꝰ in palpebris orit'. Et pt ēt ex siccitate exuberãte in loco euēire: ſ3 h̓ raro accidere repit'. Et cura illiꝰ q̃ ex grossitudĩe materiei gñat'. est cura quã ꝓscripsimꝰ de halahol. s. distillatio in oculũ olei rosati. vł' rosacei ⁊ anetini siml': queādmodũ diximus. Sed que ex siccitate orit': vix aut nunq̃3 curari potest.

℄ Cap. III. Qđ est de pustulis ⁊ exituris oculoꝝ.

Palpebris ēt accidũt oculoꝝ pustule aliqñ ⁊ sũt ex hũore pessimo. Quaꝝ spēs sũt q̃ttuor. vna est ex hũore q melli assil'at'. Alia ex hũore est q lacti sil'is existit. Tertia ex hũore q pultibꝰ farĩe sil'is esse vr'. Et q̃rta ex hũore q lacti coagulato assil'at'. Et igrossant' ēt palpebre supiores ꝑter nãȝ. ⁊ h̓ accidit ex hũore viscoso coagulato sil'i lacti coagulato. Et orit' ēt aliqñ intꝰ ĩ palpebris egritudo q̃ halbarda ĩ arabico noĩat' ⁊ sũt grana q̃ grãdini assimilãt'. Et põt sil'r eis scabies supuenire. ⁊ ꝯglutinatio ēt palpebraꝝ adĩuicē. ⁊ duricies lapidosa. ⁊ cura pustulaꝝ ē vt cibet' patiēs subtil'r. ⁊ purget' multotiēs cũ yerapigra. ⁊ pone sup pustulã peciã vnã charobaꝝ recētiũ mutãdo eã oĩ die semel: ⁊ sic libabit' deo dãte. ⁊ hᶜ cura ꝯueniētior eē vr' q̃3 illa q̃ fit cũ incisiõe ex ferro vł' seta seu aliquo pilo. S3 extr̃here hãc pustulã cũ pēna alicuiꝰ auis sic alie pustule extr̃hi ꝯsueuerũt a me iudicat' incõueniēs. ⁊ he pustule ĩ oculis gñant' sic ⁊ in alys mēbris oriri ꝯsueuerunt. Sed qñ accidũt oculis: graues ⁊ ꝑiculosas valde eas eē iudicamꝰ cuȝ sit mēbꝝ subtile ⁊ đlicatũ ꝑ ceteris mēbris. Et cura haꝝ est purgare assidue corpꝰ cũ laxatiuis ꝯueniētibꝰ vnicuiq3 spēi. ⁊ vngere locũ cũ oleo rosa. facto cũ oleo amigdalaruȝ dulciũ. Et si sic nõ liberat' cirurgia indiget. q̃re si ꝑfectus erit cyrologus optime eas poterit remouere. ⁊ cura ingrossatõis palpebraꝝ ꝑter nãm est epithimare ĩpas cũ rebus stipticis subtilibꝰ ꝯfortãtibꝰ. sicut sunt rose recentes ꝓpter nobilitatē oculi. Et etiã vngere ĩpas cũ oleo rosato: qđ fcm̃ sit cũ oleo amigdalaꝝ dulciũ. S3 si ingrossatio ꝓdicta fuerit ex humore colerico acuto: nullo mõ tũc eas vngere debes oleo aliquo. ꝓhibitũ. n. est in omni mēbro vbi colera dñat'. S3 epithima eas cũ folys rosaꝝ recentibꝰ cõquassatis. ⁊ si nõ posses hr̃e de recētibus fac cũ rosis siccis mixtis cũ aq̃ rosa. Et ĩflatio supioꝝ palpebraruȝ a medicis scarnahe noĩari consueuit. ⁊ cura eius vł'is est purgar' corpꝰ cũ yerapigra ⁊ colognitida donec alleuietur egritudo. ⁊ rege eũ regimine subtili ⁊ desiccatiuo. sed in remotõe eius cũ ferro mihi valde timorosuȝ existit.

℄ Cap. IIII. Quod est de scabie oculorum.

Palpebris ēt intrinsecis oculoꝝ accidũt granula ⁊ scabies. Que granula dura sunt vt lapides. ⁊ etiã scabies aliqñ valde dura eē repit'. ⁊ q̃dã aliqñ minus dura. ⁊ deterior oĩbꝰ est illa q̃ corticibꝰ ficuũ similat'. ⁊ est inuiscata ⁊ ꝯglutinata intꝰ in palpebris. ⁊ granulosa q̃dē gnãta ē ex hũore grosso duro cõpacto ⁊ ĩ palpebris ĩuiscato. Cuiꝰ cura ē subtiliare regimē ipsiꝰ. ⁊ ex cibis magis laudatis ĩ hoc casu sunt aues que ꝓparate cũ almuri. ⁊ aceto. ⁊ decocte cuȝ aq̃ oleo ⁊ sale. ⁊ turtures ēt vtiles exñt: ex oleribꝰ blete ꝯmēdant'. ⁊ vngat' locꝰ assidue cũ oleo rosato facto cuȝ oleo amigdalaꝝ. Et si egritudo grauis facta extiterit ꝑꝑ insensibilitatē eiꝰ a ꝓncipio: aut ex negligētia curationis eiusdē. tũc cirurgicus scindēdo vel apiēdo cutiȝ extirpãdo ĩpa granula vel scabiē exterius curare d3. Et necariũ est oĩno vt cirurgi ꝑitissimi atq3 docti ꝑ ceteris existãt in anothomia mēbroꝝ. ⁊ ĩ cognoscēdo vtilitatē seu iuuamētũ cuiusq3 eoꝝ. ⁊ numeroꝝ eoꝝ. ⁊ suã positõeȝ ⁊ situȝ. ad hoc vt in errorē minime cadere possint. Cura q̃dē scabiei ē. ꝓmo corpꝰ purgare totũ post digõnē hũoris factaȝ cũ digestiuis ⁊ incisiuis. ⁊ qđ magis a nobis cõmēdat' est syrupꝰ squinzabĩ sactꝰ cuȝ passulis enucleatis ⁊ semibus vrtice. ⁊ ciba cũ pullis. Et si ĩdigueris frica scabiē cum zuccaro duro valde. ⁊ fcã fricatõe ⁊ abrasiõe. pone desup aquã rosatã in qua steterint semina cithõioꝝ. quousq3 ab inuiscatõe fuerit ĩspissata. postq̃3 fuerit collata. Et sic agere debes plus ⁊ minus ꝭm fortitudinē ⁊ debilitatem scabiei. Sed si lapidea fuerit. hoc est granulosa ad modum grandinis. cũ difficultate dissoluit'. Et in hac intēdere debes ĩpm regēdo cũ regimine subtiliatiuo ⁊ desiccatiuo. ⁊ purgãdo corpꝰ cũ eo qđ ꝯuenit. ⁊ si nõ sufficit cura ista. ad cirugiã redi: vt scilicet cum ferro extrahatur.

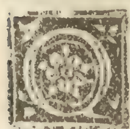
℄ Cap. V. Qđ est de ꝯiunctõe seu sigillatõe palpebraꝝ.

Quãdoq3 sigillant' palpebre ⁊ ꝯiũgunt' adĩuiceȝ. Cura hꝰ ē leuis. ⁊ fit separãdo palpebras seu diuidēdo vnã ab alia manu: vel incidendo ĩter ĩpas cũ virga aurea fcã ad modũ cultelli. ⁊ fcã incisiõe pone sup ĩpas vel intus albumē oui cõquassatũ cũ oleo rosa. facto cũ oleo amigdalaꝝ. Et nullus medicoꝝ ꝑter Gal'. de hoc oleo rosa. facto cũ oleo amigdalaꝝ mētionē aliq̃3 facit: ſ3 cuȝ sim exꝑtus ĩpm cognosco: ⁊ suã vtilitatē pluries iã ꝓbaui. S3 qñ palpebra in angulo lachrymali albugini oculi ꝯiũgit': tũc cura difficilis valde existit. Et hoc accidit ꝓ maiori ꝑte post incisionē vngule. Et cura hꝰ est ingēiose palpebrã anguli lachrymalis ab albugine eleuare vł' seꝑare. ⁊ hoc fieri d3 paulatine suauiter ⁊ plane ponēdo spaciũ inter vnã eleuationē ⁊ aliã. ⁊ hec eleuatio fieri d3 cũ spatula auri hoc est cũ instr̃o auri hñte latitudinē ⁊ planiciē in sui extremitate valde positã: ſ3 h̓ minime facere debes: nisi corpꝰ optime mũdificatũ atq3 euacuatũ extiterit. ita vt oēm certitudinē inde hr̃e possis ne apã vł' aliq̃ collectio in loco fieri possit. Et h̓ facto desup ponere debes oleũ rosaꝝ factũ cũ oleo amigdalaꝝ ꝯtinuãdo donec fuerit liberatus.

℄ Ca. VI. Qđ ē de pilis palpebraꝝ ĩuersis.

Inuersant' qñq3 pili ĩ palpebris: ita vt videãt' reuerti ad suã radicē: ⁊ intrãt ĩ ocl'is. vñ seq̃t' magnũ nocumẽtũ. Cura hꝰ ē corpꝰ multotiēs cũ yerapigra mũdificare. Et si ĩfirmꝰ fuerit robustꝰ ⁊ fortis misce cũ yerapigra aliq̃d đ collognitida. ⁊

extirpādo trahe pilos quotiēſcūq̧ oriūť. Et ſꝑ poſt extirpatōez vnge locū cū ſanguie veſꝑtiliōis. Et ſcire debes ꝙ aliq medicoꝝ hanc egritudinē curāt hoc mō. ſ. iuerſando palpebrā v̄ſus ſupiorē partez ꝯglutinādo eā ibi cū glutīe: ita vt nō redeat donec fcā ſit cauterizatio cū v̄ga auri ī radice piloꝝ. tñ a me nō collaudať cura talis: ſꝫ extirpare pilos ⁊ radicitꝰ ipſos euellere. ⁊ deſuꝑ ſanguinē veſꝑtiliōis ſic̄ diximus ponere cura laudabilis valde exiſtit: ſic̄ diximus in h̄ caſu. Et aliq ſunt q īcidēdo ſcindūt palpebrā. ſ. cutē deſuꝑ ī radice piloꝝ. Et ꝑ illā īciſionē deſuꝑ euellūt pilos: ⁊ deinde ſuunt cum filo ſubtili valde crude ſete. ⁊ poſtmodū pili redeūt ad ſtatū ſuū vel oriūť mō debito ⁊ nāli. Et aliq ēt ex cirurgis ſūt q mirabilē curā īuenerūt. ⁊ eſt iſta. ſ. vt capiať manibꝰ cutī ſubtilis palpebre ſupioris. eleuādo eā ſupiꝰ. ⁊ ponēdo eā inter duas petias arūdinis mō debito ꝑparatas: ligādo eas ex vtraq̧ ꝑte ſtricte. ⁊ dimittať donec putrefiat. ⁊ ſegregeť ⁊ ꝯſolideť ꝑ ſe. ꝯſiderādo tñ ne cutis palpebre in tm̄ eleueť vt ipā inuerſata poſſet remanere. ⁊ attēdere debes circa ꝯplōnē oculi regendo eū cum aqua roſata. ⁊ cū colliryȷs factis cū aq̄ roſata. ⁊ deforis ponēdo ſuꝑ palpebras emplaſtrū ex folyȷs roſaꝝ fcm̄: ⁊ dietādo eū ſubtiliter donec fuerit liberatus.

Cap. VII. Qđ ē đ caſu piloꝝ palpebraꝝ.

Uando hec egritudo accidit palpebris curari dꝫ cū lapide lazuli trito ⁊ puluerizato ⁊ exeo facto alchool ⁊ oculorum palpebris ponēdo quottidie ⁊ rectificando cibum.

Caplm̄. VIII. Quod eſt de generatione platularuꝫ in palpebris.

Eplatule oriunť in̄ palpebris ex ſuꝑflua hūiditate. Cura huius eſt corpus mundificare ⁊ oculis alchool ponere deſiccatiuum. ſubtiliādo cibū faciēs eū declinare ad ſiccitatē.

Cap. IX. Qđ eſt de ordeolo ī palpebris.

T palpebris accidūt puſtule ſiľes granis ordei que ex humoribus acutis procreanť. Et cura hoꝝ eſt cura puſtulaꝝ ꝑdictaꝝ.

Cap. X. Qđ eſt de fiſtula lachrymaliū.

Ec egritudo ꝓ maiori ꝑte accidit poſt aꝑa lachrymalis ⁊ apiť in lachrymali. Quare ſi pigritia ⁊ negligētia fuerit ī curatiōe hꝰ corrūpeť os. ⁊ aliqñ rūpeť aꝑa ſeu apiť intꝰ ī naſo ⁊ īde ſanies eūať. ⁊ pōt ēt accideř ꝙ ꝑdictū aꝑa rūpit intꝰ in tunicis oculoꝝ ⁊ īde corrūpunť. Cura āt hꝰ eſt. ꝓ corpꝰ vlr̄ eūare cū flōmia. ⁊ ī purgatōe ſufficiet ei yerapigra ꝯtinuādo eā. Et qr h̄ foramē ſiue fiſtula ſubtile valde exiſtit. iō tāgi ibi mīme pōt. Quare in eodē foramine ponere debes h̄ medicamē. ℞. thuris aduſti triti ⁊ puluerizati. ⁊ diſtēꝑeť cū aq̄ roſ. donec ad ꝑfectā nigredinē deueniat. ⁊ coleť. ⁊ ī foramīe diſtilleť quottidie donec libereť. Sꝫ ſi infirmꝰ puer fuerit vľ mulier: tūc thus īfra ꝑdictū cōburi dꝫ addēdo ei aliqd de puluere cartaꝝ aduſtaꝝ. Et ſi patiēs aſꝑe ⁊ dure ac terreſtris ꝯplōnis fuerit: tūc ꝑdictis medicis addere debes de caligīe furni vel camini diſtēꝑādo cū aq̄ ro. ⁊ colādo vt dcm̄ eſt: ⁊ ꝯtinuādo h̄ medicamē donec ītegre libereť. Sed ſi ſanies ꝑ nares exierit. tūc ſuccꝰ cētauree maioris vel marrubyȷ vice poſt vicē naribus inyȷciať donec exicceť. Et ſi ꝑdcā ſanies de ſub oclo emanauerit foris: graue ⁊ ꝑiculoſuꝫ eē valde iudicamꝰ. Quare eos bis tātū ꝑdictis purgare debes. Et ſitꝰ eiꝰ ꝓ maiore ꝑte eē dꝫ capite īclinato v̄ſus ꝑtē añriorē. cauēdo oīno ne reiectꝰ iaceat ſiue ſupinus: ne ſanies redire poſſit īde ad cerebꝝ. Et ꝯprime oclm̄ manu tua vel digitī leniter ⁊ ſuauiter. donec ſanies tota ꝓut poſſe fuerit egrediať faciēdo oclo curas ſupraſcriptas. Et đſuꝑ ponēdo emplꝫ ſtipticū ⁊ ꝯfōtatiuū fcm̄ ex roſis ⁊ balauſtyȷs tritī mixtī cū aq̄. r. frāgēdo ſtipticitatē balauſtiaꝝ cū mucilagīe ſemīs citōioꝝ ꝯtinuādo talia donec fuerit libatꝰ.

Cap. XI. Qđ eſt de carne addita ī angulo lachrymali.

T iā ab antiqs exꝑtū eſt ⁊ vidi eū eē ꝓbatū ꝙ apponi balaſſaꝝ in oculo: ꝯfert fiſtule ipſiꝰ: ⁊ ēt carni addite ī lachrymali. ponēdo ēt ibidē alchool cū īſtro ſeu ſtilo apto ad h̄ deſiccatiuū ⁊ abſterſiuū. Et qđ a me magī laudať. ē illđ: qđ fit ex ereuſto exercēdo illđ dōec fuerit libatus.

Ca. XII. Qđ ē de diminutōe carnis ī lachrīali.

Ec qdē egritudo accidere pōt ex appōne ꝯtinua mediciaꝝ acutaꝝ vľ ex inciſiōe fcā ibidez cū ferro. Cuiꝰ cura eſt in loco illo ponere emplm̄ fcm̄ ex thure maſticato cū penidyȷs. qm̄ ꝑfectiſſimū exiſtit in h̄ caſu.

Ca. XIII. Qđ eſt de egritudibꝰ accñtibꝰ in ipō oculo.

E qdē egritudines gñalr̄ grauiores ac duriores ⁊ ꝓfūdiores ꝑdictī exñt: ⁊ ex iſtis ēt aliq̄ ſunt q̄ grauiores alyȷs eē reꝑiūť. ⁊ certū ē ꝙ oculus ꝯpoſitꝰ eſt ex ꝑtibꝰ diuerſis. q̄rū vna ꝑ ceteris obtinet ꝑ̇ncipatū. ⁊ oēs alie ſibi ſūt ſuiētes: ⁊ ad ſuā vtilitatē totalr̄ ꝓcreate. Et h̄ qdē ꝑs ſiue oculus dicať. ſiue ipſiꝰ ꝑs noieť. eſt illa ꝑs de q̄ loqť Gal. Qr ſi ī eadē egritudo ſuꝑuenerit: deſtrueť ipā ꝑs nobilis ſeu ꝑ̇ncipalis. Et dř eē excellētior alyȷs ꝑtibꝰ. vel ꝑ̇oritate tꝑis. vel nobilitate. ⁊ iſtis duabꝰ rōnibꝰ a ph̄is vnaqueq̧ res alyȷs excellēs vel excellētior eē noiať. ⁊ ſuꝑ h̄ Ga. edificauit ſuū ſmonē in h̄ caſu. Quare cū egritudo ī iſta ꝑte ꝯfirmať. ſi aliq̄ đ cā in cura error aliqs acciderit eaꝫ oīno incurabilē eē iudicamꝰ. Et ſcire debes ꝙ ꝑtes oculi ſunt mľte: ⁊ ſcire atq̧ cognoſcere vtilitatē ſeu oꝑatōez cuiuſlꝫ eaꝝ difficile valde tꝑe Ga. erat in tm̄ ꝙ Gal. in corde ſuo ꝓpoſuit: nō reddere rōnē ſinglariter de ꝑdictis: nec eaꝝ cās ⁊ vtilitates declarare in libꝰ ſuo quē fec̄ de iuuamēto mēbroꝝ: ſꝫ ſolū de egritudibꝰ ꝑtractauit: q̄rū demr̄atōes erāt manifeſte. Ergo cū ſic ēt illo tꝑe q̄to minus iſto nr̄o īueniri debēt: q cū ſciāt medici ſint atq̧ rari q ſtudeāt in ſciētyȷs. tū ꝑꝑ intētōes q̄s hn̄t circa ſectas ſeu fides ſuas. tū ēt ꝑꝑ ītētiōes ⁊ ſtudiū q̄s hn̄t circa mūdū. Et tales ſť q vituꝑant ⁊ diridēt illos q ſecū nō ꝯmiſceť ⁊ ſecū nō ꝯmorant in ſuis potōibꝰ atq̧ cibis. q nō ridēt ⁊ trufanť cū eis. atq̧ q in plateis ſecū nō ꝯmoranť. Et q ꝑ ciuitatē ſecū nō īcedūt eūdo ⁊ redeūdo. Nūc āt rememorari ītēdimꝰ ſub breuitate accñtia q̄ ipſis oclis hn̄t ſuꝑueīre: ꝑtermittēdo eoꝝ cās. ponēdo tm̄mō q̄ ad ipoꝝ curas necīa eē ꝓbāť.

Ca. XIIII. Qđ eſt de ꝯpōne oculoꝝ.

Culus ſiqdē ꝯpoſitꝰ eē ꝓbať ex diuerſis tunicis. ꝑ̇ma q̄rū ꝓpe craneū ꝯmorať. ⁊ ē pellicula q̄ſi ſupra carnē inueſtita. Et poſt illā v̄ſus partē añriorē eſt alia tunica q̄ dř ſecūdina: ⁊ poſt illā. ſilr̄ ſeqť retina. Et ſunt ēt in oculo hūores ſeu humiditates pľes. q̄ruꝫ ꝑ̇ncipalior ⁊ nobilior eſt grādinoſa: ⁊ illa ꝑ̇ncipalr̄ inſtrm̄ viſus exiſtit: cui ex ꝑte īteriori v̄ſus craneū hūiditas vitrea apodiať amplectēs ipſaꝫ circulariter. ex illa parte deferēs ſibi nutrimētū atq̧ pabulū. vñ nutriť. ⁊ hec ipſiꝰ nā exiſtit atq̧ vtilitas. ⁊ ex ꝑte exteriori v̄ſus aerē albugineꝰ eſt amplectēs grādineū circlariter. ⁊ ei clipeꝰ atq̧ tutamē exiſtit. ⁊ illđ qđ circūdat ⁊ cooꝑit albugineū ex exteriori: ē tunica vuea hn̄s colorē nigrū tendētē ad viriditatē. Et poſt ſeqť ex eadē parte tunica q̄ cornea noiať. ⁊ eſt cooꝑiēs atq̧ circūdās vueā vndiq̧. Et in exteriori ꝑte poſita eſt ꝯiūctiua nō ꝯprehēdēs vueā atq̧ corneā totalr̄ ex omni ꝑte. Et nunc dimitto h̄ ponere ortū ⁊ gnātiōez iſtaꝝ. ne meus tractatus nimiū ꝓlōgeť. Et hoc manifeſtū eſt. ⁊ eis ꝯuenire videť cyrurgicis ⁊ manibus oꝑantibꝰ. Dico quidē ꝙ humor grādineus eſt radix ⁊ ſubiectū ſenſus viſus recipiēs ſpm̄ viſibilē per neruum obticū venientē a cerebro. ⁊ vnuſqſq̧ oculus habꝫ duos

neruos venientes a cerebro: et inde oriunt et sunt ambo obuiantes se in via. et postea diuidunt abinuicem. Et cuilibet oculo pertendit neruus qui tele retine coniungit. que est circundans vitreum. Et iste neruus postmodum diuidit et spargit et extenditur et subtiliat et coniungit cum venis pulsatilibus et non pulsatilibus ex quibus est retina contexta precepto diuine prouidentie. Et quilibet neruus existis neruis quando spargit et extendit habet opimentum defendens ipsum a nocumentis: sicut tunice vasis apponunt. et sunt etiam sustentacula sustinentia ipsos: sicut fibule ponunt in manubriis cultellorum. Et tunica quidem vuea vue assimilat: habens foramen vnum a quo lux extra emanat. Et sub ista est humor albuginei simul cum spiritu qui spiritus tendit ab humore grandinoso ad tunicam corneam. Et dicte tunice et humores omnes sunt defendentes grandineum a nocumentis. Et cum dico spiritus: intendo spiritum visibilem: quamuis quilibet aer valde subtiliatus spiritus possit nominari secundum sententiam medicorum: et non loquor de spiritu secundum sententiam dialecticorum. et ista dixi de spiritu vt ex equiuocis minime possit errari. Nunc sequitur tractare de propriis egritudinibus oculorum.

¶ Cap. XV. Quod est de pustulis et puris aparatibus oculorum.

Pustule et pura apata que oculis accidunt pro maiori parte rubea existunt. Sed pustule que in alchornea procreant ad albedinem tendunt. et generantur ibi. s. in alchornea sanies sicut fit in aliis membris causa alicuius pustule. Et potest etiam euenire ex corrosione. Et fit diuersificatio in pustulis puris: secundum diuersitatem suarum specierum. hoc est in duricie et mollicie: quando duricies seu dura pustula est: quando procreat sub paniculo tertio. et mollis quando sub primo orit. Sed pustula que sub cornea orit. si non est in directo pupille: non habet visum remouere. Sed si in directo fuerit visum remouet: atque priuat omnino: et laniatur cornea atque oculus exterius eminet.

¶ Cap. XVI. Quod est de variolis oculorum.

Variolarum quedam sunt parue quarum cura earum leuis existit. Et quedam magne: quarum cura difficilis existit. Quedam medie existunt. et fortior ex speciebus istarum est illa que eminet in tantum quod tangit pilos palpebrarum exterius et capiti clauuli similat et istius cura impossibilis existit. Sed si parua fuerit erit possibilis hec cura eius. ¶ Et scias quod differentia est inter variolam et pustulam: quoniam variola albedini pertinere videtur: sed pustula in sui radice nullam albedinem videtur habere. Et iterum ex variola possibile est vt pupilla torqueat. et a sua exeat rotunditate. Quare si parua fuerit tortura: sufficit tibi in cura collirium rosarum: siue fiat rosarum fricatum subtilissime cum albugine oui. et ponat in oculo gutta post guttam. Et subtilia regimen. et purga corpus cum eo quod conuenit. Et quod magis laudat in purgando caput est yerapigra sola si corpus fuerit debile et tempus obuiauerit: siue non fuerit aptum purgationi. et yerapigra cum colloquintida et medulla amigdalarum si corpus fuerit forte et tempus temperatum magis ceteris collaudat: sed attende quod ante purgationem incipere debes a flebotomia basilice si corpus robustum fuerit extrahendo de sanguine in quantitate magna. et si debile fuerit: et tempus non fuerit temperatum. minue ex cephalica trahendo in modica quantitate. Et conuenit in hoc casu istud fiat. quod ℞. seminis rosarum et corticis subtilis granorum pini et caude equine. ana aureos. v. licii et croci. ana ℥. i. sarcocolle. ℥. ß. seminis citoniorum. quartam partem. ponderis totius predicte receptionis. pistent optime et cribellentur subtilissime vnaqueque res sigillatim per se. demum plures simul reducant et sub aqua rosata cooperiant et permaneant in ea sic. iii. horis. et malaxa optime: et deinde permitte sic quiescere et aqua rosata clara que supernatabit remoueat. et quod spissum est et turbidum in vase vitreo recondat et permaneat sic donec induret. et tunc informent grana ad modum seminis coriandri: et cum necesse fuerit dissoluant cum albugine oui et in oculo distillet. terrestreitas vero et grossicies illa que remansit a turbido et spisso predicto in fundo vasis iterum pistet. et cum aqua rosata misceat. et super folia vitis extendat et clauso oculo desuper emplastret. Et in summa dico quod cura istius est subtiliare regimen continuando donec fuerit liberatus. Et scias quod quelibet variola que in vuea orit curabilis existit. preter illam que capiti clauuli similat.

¶ Cap. XVII. Quod est de dilatatione pupille et eius constrictione.

Hec quidem egritudo. s. dilatatio pupille. et eius constrictio maxime pueris habet euenire propter fletum eorum: sed possibile est quod constrictio ipsius sit naturalis. et illud tunc est valde bonum: eo quod spiritus visibilis coadunat et simul constringit et non in exitu disgregat: sed cum simul multus inde cum fortitudine exit. Et dilatatio quidem iterum accidit vel accidere potest ex concussione. seu percussione aut ex multa retentione anhelitus sicut accidit mulieribus in partu. Sed quando dilatatio est innaturalis: curatione indiget. et hoc cum fiet sibi conuenientibus et cum alchool. Et attende quod diuersificat cura ratione etatis et sexus: quoniam cura infantium et mulierum est cum scief. et senibus. et his qui sunt in vltima iuuentute cura fit cum alchool desiccatiuo. Et scief. infantium et mulierum est hec. ℞. succi corticis granatorum. ℥. i. scedenegi indi. aureos. iii. mandragore. camomille. seminis lini. ana aureos. iii. croci aureos. i. et semis citoniorum. ℥. i. psilii. ℈. i. Terant species subtilissime et cribellent per pannum spissum. deinde misce hunc puluerem cum succo predicto corticum granatorum. et cum. ℥. v. aque rosate. et cum aureos. x. succi memithe optime colati: et pone ad lentum ignem: et decoque donec inspissent ad modum paste: et fac inde pillulas ad modum ciceris: exiccentur in vmbra: et cum necesse fuerit dissoluat vna cum lacte mulieris recenter mulso: et ponat quottidie guttam post guttam in oculo. Sed si cum hac egritudine apa fuerit: incipe debes a flebotomia et a purgatione si etas non obuiauerit: et virtus fuerit fortis et tempus conueniens extiterit: et quando sic est: de basilica extrahere debes et in quantitate magna. Sed si virtus fuerit debilis et tempus ineptum fuerit: tunc de cephalica minuere debes: et in modica quantitate. ¶ Collirium competens illis qui sunt in vltima iuuentute et senibus: et etiam qui in senio sunt constituti. ℞. antimonii abluti: et thucie ablute lapidis ematitis lapidis lazuli et margaritarum: et floris balaustiarum. ana aureos. v. vnumquodque per se sigillatim optime terat: et cribellet subtilissime et misceant malaxando omnia cum aqua decoctionis. iii. aureos. floris mirtelle et seminis citoniorum et croci et seminis rose canine. ana aureos. iii. et fenugreci et viole. ana aureos. ii. omnia predicta conquassent et bulliant in duabus libris aque lento igne: donec ad vnam libram veniat: et colent per pannum spissum valde: et cum hac decoctione miscere debes malaxando puluerem predictarum rerum: postmodum exiccent. et iterum cum predicta decoctione misceant et exiccent. et hec decies fieri debet: et deinde exiccent et terant et cribellent subtilissime: et de isto puluere distemperato cum aqua rosata in oculo debet poni mane et sero donec fuerit liberatus. Et hic puluis non solum confert illi qui dilatationem pupille patit ab egritudine. verum etiam qui eam habuerit a natura. Sed si cum dilatatione fuerit apa. primo euacuare debes corpus cum flebotomia: et postmodum cum laxatiuis: sicut prediximus: emplastrando oculum desuper cum floribus rosarum recentium vice post vicem: vel cum coto nouo madefacto in aqua rosata optima et odorifera valde: donec sedatum fuerit apa. Et postea vteris collirio seu puluere senibus. scief. pueris sicut prediximus. Et pro certo habere debes quod si negligentia in cura extiterit pro maiori parte ad descensum aque in oculum habet deuenire.

¶ Cap. XVIII. Quod est de descensu aque ad oculum.

Et signa descensus aque ad oculum sunt disgregatio visus: et quod apparent ante oculos ipsorum quasi musce volantes vel cimices. et hec vniformiter eis apparent: tam ieiuno stomacho quam repleto. Et hec aqua generat ex fumositatibus et vaporibus ascendentibus a

ſtomaco ⁊ corpe ſupius ſucceſſiue vice poſt vicez. ⁊ ſimul
coadunanť ⁊ ꝯuertūť in aquā. ſicut manifeſte apparet in
balneo ꝙ ex vaporib⁹ a fumoſitatib⁹ reſolutis fit aſcēſio
ad ſupficiē. ⁊ ibi ꝯgreganť. ⁊ in aq̄ ꝯuertunť q̄ inferi⁹ gut/
tatiз cadit. Et ꝯuenit tibi in curatōe hui⁹ egritudis vt ſis
ſtudioſus in purgādo corp⁹ cū medicis laxatiuis: ⁊ nō ſuf
ficit tibi purgatio facta in hoc caſu cū yerapigra ſolū: niſi
cū ea miſceať aliqd de collogntida ⁊ aloe ⁊ ſemine fenicu
li ⁊ in arabico dr̄ beſbeg. ⁊ ſale ⁊ maſtice ꝓ cōfortatōe ſto
maci. ¶ Sз ſi virt⁹ fuerit fortis ⁊ tp̄s ⁊ etas ꝯueniens ex/
titerit. incipe debes a flōmia: ⁊ poſtea predicta purgatio
ſubſequi dз. Et in ſumma dico ſcire debes ⁊ minime obli
uioni tradere ēt ſi egritudo requirat ⁊ fortis exiſtat v̄tus
⁊ tp̄s ⁊ etas coadiuuauerint vt nullatenus flōmes corpe
ſtiptico exn̄tem. Qm̄ ſi feceris ad incōmoda ⁊ nocumēta
multa infirmus poterit ꝑuenire. Quare in tali caſu preue
nire debes adiuuādo eū cum rebus mollificatiuis. Et cū
dico mollificare: nō intelligo relaxare. cū hoc nomē equo
cum exiſtat. Et tibi ꝯuenit ſcire ꝙ mollificare ſtomacū ⁊
inteſtina: nō eſt idē qꝺ purgare. ſicut in hoc multi erraue
runt credentes ꝙ purgare ⁊ mollificare idē exiſtat: qm̄ ꝑ
mollificare intēdim⁹ id qꝺ educere hз feces lubrificādo
q̄ in ſtomaco ⁊ inteſtinis reꝑiunť: ſicut mercurialis oleo
cōdita facere nouit: vel incidēdo ⁊ abſtergendo ⁊ aꝑiēdo
ſicut fit cū almuri facto ex farina ordei vel frumenti: vel
incidendo ſolū ſicut cū aceto ſolo. ⁊ ſinapis ēt feces ⁊ ſuꝑ/
fluitates ſtomaci ⁊ inteſtinoꝝ educere pōt. ⁊ ꝑ tāto talia
minime purgare dicūť: qm̄ purgare ꝓpriē dr̄ expulſio fa
cta a medicina cuз electione. ⁊ abſtineat a ꝯ̄rys oīno. ⁊ ci/
ba eū pullis aſſatis cū modico pane optime fermn̄tato co/
medēdo paꝝ. ⁊ in ſero ad cenam. ſ. minime comedat. ⁊ co
medere pullos elixos cū brodio ī hebdomada tm̄ ſemel
nō nocet. Et ſi cocti fuerint cū rapis donec diſſoluanť con
ferūt: qm̄ rape oculis nō modicā ꝓprietatē hēre compro/
banť. ⁊ multotiēs firmiter aſpicere in oculis ſilueſtris aſi
ni expertū ē atqз certū mirabil'r eis valere. ¶ Et iteꝝ re/
memorati fuerūt optimi ex medicis antiqs ꝙ īclinare fa
ciem aꝑtis oculis ſuꝑ decoctōeз croci eis conferre ꝓbatū
eſt miro modo. ⁊ ſi ꝯtinuabiť hoc multotiēs: poſſibile ē vt
ille vapor inde diſſoluať ⁊ libereť oīno. ¶ Sз poſtq̄з fcā
eſt deſcēſio aque in oculū nō eſt laborandū: tunc circa eū
donec coaguleť ⁊ digerať ⁊ ad terminum mediocrē inter
ſubtilitatē ⁊ groſſiciē deueīat. ¶ Et poſtq̄з digeſta fuerit:
⁊ ad terminū ꝯueniētē deuenerit. tūc artifex laborare dз
in extrahēdo ipſam poſt purgatōeз vl'em totius corporis
⁊ ꝑtialē capitis. Et eſt neceſſe vt hic artifex in hoc ſit apt⁹
⁊ ſubtilis valde. ⁊ multotiēs exꝑtus: ne in hac oꝑatione
aliq̄з leſionem inferat alys partibus oculoꝝ.

¶ Cap. XIX. Qꝺ eſt de extractōe cataractaꝝ ab oculis.

Oportet qdē vt extrahať cataracta poſt ipſi⁹
perfectā digōneз ⁊ coagulationē: qm̄ ſi ante
feceris redibit aqua vt pus. Et cū dico extra/
here cataractā intellige ſane ꝙ impoſſibile ē
eā extrahere ſicut multi crediderūt: ſз ꝓfun/
dať cū acu inferius in ſpiſſitudinē oculi. Et facta ꝓfunda
tione ipſi⁹ extrahať acus de oculo. Et poſtmodū dз eē in/
firmus ī loco remoto ⁊ q̄eto cū omni abſtinētia ab omni
oꝑatione ⁊ exercitatōe ⁊ ab oībus que aliq̄з grauedinē fa
cere pn̄t. ⁊ ſic poſſibile erit vt libereنť cōplete.

¶ Capi. XX. Quod eſt de conſtrictione pupille natura/
lis ⁊ non naturalis.

Et ſcire debes ꝙ ꝯſtrictio pupille naturalis ⁊
a natiuitate eſt laudabilis ſicut ꝑ̄diximus: eo
ꝙ confert viſui coadunādo ſpm̄ viſibilē: ꝙ ſi
poſt natiuitatē hᶜ ꝓuenerit egritudo: aut erit
ex ſiccitate dn̄ante ibidē vel ex hūore aliquo
acuto locū illū deſiccante. ſicut apꝑet in pellib⁹ ſeu corys
ꝑforatis: qꝛ qn̄ exiccanť corrugant ⁊ ꝯſtringunť foramia.
Et ſiccitas qdē accn̄talis huic mēbro accidit: ſicut oībus
alys mēbris gnāl'r accidere pōt: ⁊ qn̄ accidit in quocunq̄з
mēbro fuerit difficilis exiſtit curatōis: ⁊ quaſi impoſſibi/
lis: ⁊ niſi hoc eſſet: poſſз artificialiter curuitas in ſenibus
remoueri. ¶ Sed laus ſit ⁊ gloria altiſſimo creatori qui
poſuit hoc eſſe impol'e ad certitudinē ſignificationis ſene
ctutis. Quare medicus ꝯtentus eſſe dз in humectādo ſo/
lūmō tm̄ vt naturalis ſeu radicalis hūiditas ꝯſeruari poſ
ſit. ⁊ vlteri⁹ minime poſſit exiccari. ¶ Colliriū ꝯueniens
huic. ℞. violaꝝ bugloſſe. an̄. ʒ. i. nenufar partes tres vni⁹
. ʒ. oīa hec ponanť in aq̄ pluuiali vel in aq̄ dulcis fontis ⁊
in ꝯuenienti vaſe: ita vt optime ſubmerſe ſint ſub aqua. ⁊
illud vas in altero vaſe maiori pleno aq̄ ponať. ⁊ ad ignē
bulliat tandiu donec aqua colorē mutauerit: ⁊ ꝑ̄dicte res
taliter ſint diſſolute: vt ad modū paſte deueniāt. Et poſt/
modū extrahanť ⁊ piſtenť fortiter ⁊ ponanť in pāno den
ſo ſubtili ⁊ fortiter exꝑ̄māť in ꝑapſide vitrea ⁊ mūda val
de. exicceť collatura illa in vmbra. ⁊ poſtmodū informēť
grana ad modū coriādri. ⁊ cū neceſſe fuerit diſſoluanť cū
albumine oui colūbe. ⁊ in oculū mane ⁊ ſero diſtillentur.
Et hᵒ colliriū multū vtile exiſtit mulieribus pueris ⁊ ſeni
bus. Sed oīno ſiccitatē remouere īpoſſibile eē dicimus.
Sed humectabiť mēbrū ad ſuā nālem humiditatē ꝯſer/
uādā. ⁊ iteꝝ albumē oui colūbe cū viſcoſitate gūmi ara/
bici in oculum diſtillatū ꝯfert ſimiliter in hoc caſu.

¶ Capl'm. XXI. Quod eſt de debilitate viſus ex penu/
ria ⁊ pauꝑtate ſpirituum viſibilium procedente.

Ec quidē egritudo pro maiori parte ſenibus
accidere cōſueuit ⁊ coitu ſuꝑflue vtentib⁹. Et
illis qui aſſidue firmiter in ſole aſpiciunt vel
in locis multū radioſis: aut ſuꝑflue ſplendēti
bus. Et cura huius eſt cōtinue comedere oua
columbarū decocta cum rapis: aut vitella ouorū gallina
rum elixata in aqua comedere cum ſale. Et iteruз in hoc
caſu cōfert comedere pullos columbarū ſilueſtriū abſq̄з
capitibus ⁊ collis coctos cum rapis. Et galline etiam cuз
predictis pullis ⁊ rapis decocte conuenientes in hoc caſu
exiſtunt: abſq̄з collis ⁊ capitibus ſuis/eo ꝙ capita iſtoruз
proprietatē probanť habere in faciēdo cecitatem. hoc eſt
nō videre poſt occaſum ſolis oīno: ſicut cerebra ipoꝝ pre
dictoꝝ proprietatē habere dicunť in augendo ſeu multi/
plicādo intellectuз. Et ius etiā predictoꝝ pulloꝝ colūba
rum ſilueſtriuз ⁊ gallinarū predictis cōferre dicіť. Et co/
medere etiā grana pini conquaſſata ⁊ poſita in ſucco ma/
loruз vtilia ſunt in hoc caſu. Et precipe eis vt multotiens
odorent mala odorifera: qm̄ multuз cōfert eis. Et hᵒ ſunt
ea que augent ſeu multiplicant viſibilem ſpiritum.

¶ Capl'm. XXII. Qꝺ eſt de ꝯſtrictiōe nerui optici.

Ec quidē egritudo accidit ex humore groſſo
⁊ viſcoſo opilante ip̄m foramen ſeu canalem
ipſius nerui: vn̄ ſpūs viſibilis habet ꝑtranſi/
re. vel ex cōcuſſione vel ꝑcuſſione ip̄m ꝯſtrin
gente: ſeu obturāte. Qꝺ ſi opilatio parua fue/
rit: ſequiť inde debilitas viſus: ⁊ ſi magna ⁊ completa fue
rit: oīno patiens efficiť ſine viſu: ⁊ ſignuз huius egritudi/
nis eſt: qꝛ ſi cōpreſſeris digituз ſuꝑ pupillā infirmi: pupil/
la alterius minime dilatať. Et pōt etiam accidere ꝙ opi/
latio erit in loco interſecationis vnius nerui ſuꝑ alteruз.
⁊ tūc in ambobus oculis viſus ex toto amittiť. Et ex hoc
admiranť medici ꝙ in vna hora priuatur viſus: ⁊ ex toto
amittiť in ambobus oculis. Sed non eſt admiratio illis
qui ſciunt anothomiā: qm̄ iſti duo nerui oriunť a cerebro
⁊ extendunť ad anteriora: ⁊ in medio frontis cōiunguntť
⁊ vniunť: ⁊ ibi interſecanť: quare ſi opilatio fuerit in lo/

co intersecatiōis ⁊ vnionis ipsoꝝ adinuicē fiet perditio visus in ambobus ex toto simul ⁊ semel. Et de hac egritudine dicit Gal. ꝙ est īpossibile ad sanādū. Sed mihi videtur ꝙ flōmia cephalice: ⁊ purgatio corporis totius: ⁊ capitis: ⁊ epithimare caput cū coto madefacto in oleo rosato: ⁊ lilioꝝ: ⁊ aneti mixtis ⁊ tepidis optimā faciēt opationem in isto casu. Et distillare etiā pdicta olea calida ex alto sup capitis partē anteriorē p subtilē canulā nō modicum cōferre videt̄. Sed in pncipio opilatiōis cōferre dicimus multū oleū rosatū: quo renouate fuerit rose recētes pluribus annis. Et cibi eoꝝ sint subtiles: ⁊ qui habēt stomachū ⁊ intestina ipsoꝝ mollia cōseruare: ⁊ lubrica retinere. ⁊ exerceas in istis toto posse: qm̄ iuuare poteris si opilatio fuerit debilis. Et possibile est etiā ꝙ pdicta opilatio fiat ex apostemate: q̄re ex pdictis dissolui pōt: ⁊ inde videbis ꝓfectū istius cure si aliqd de visu remansit: ⁊ opilatio nō fuerit ex toto cōpleta ⁊ cōfirmata. Qz si fuerit opilatio ex toto firmata ⁊ cōpleta: ⁊ ex toto visuꝫ amiserit: tūc desperatus sit sicut Gal. Sꝫ cū hoc toto abstinēdum est a cōtrarijs. ⁊ nō solū in ista egritudine. verū etiā in oībus totius corporis: qm̄ in egritudinibus pedū abstinentiā seruam⁹. Quāto magis in ista cuius sanitas tā necessaria existit. Et scire debes ꝙ oīa acuta habēt caput replere ex vaporibus ⁊ fumositatibus: sicut sūt cepe: ⁊ allea ⁊ his similia. quare visui potissime nocent: ⁊ materia oīno existunt cecitatis.

¶ Capitulum. XXIII. Quod est de humiditatibus oculoruꝫ.

Diminutio visus in oculis multarū est spēruꝫ que fit in humiditatibus: seu in humoribus oculorū. Et diuersificant̄ in grossitudine. ⁊ subtilitate: ⁊ in qualitate ⁊ quātitate. qm̄ possibile est vt ingrossent̄ pdicti humores vltra debitū sue nature. vel subtilient̄ aut multiplicet̄ in quātitate in eis humiditas accidentalis: ⁊ inde visus perturbatur turbatione leui. Et cū dico ingrossatio vel subtiliatio: aut excessus in quātitate aut qualitate: nō ītelligo vt sit elōgatio in his supflua multū a nāli dispōne: sed ꝙ incipit fieri elongatio. qm̄ qn̄ exitus a nāli dispōe in predictis fuerit cōpletus atq3 firmatus: tūc cura difficilis valde efficit̄: qr differētia nō modica existit inter rē que īcipit ingrossari: ⁊ eaꝫ que iam est igrossata atq3 firmata. Et medicus p se cognoscere oꝫ signa istarū rerū ex accidētibus infirmo supueniētibus. ⁊ studeat toto posse ut infirmus ad pstinā ⁊ nālē redeat dispōneꝫ remouēdo accidētia īnālia oīno. Et ista que dicta sunt sufficiunt illis solūmodo: qui diu in pdictis egritudinib⁹ per se pluribus vicibus opati sunt: vel illis qui lōgo tpe studuerūt in logica ⁊ in sciētia nāli. ⁊ experti sunt in cognitiōe rerū gnābiliū ⁊ corruptibiliū ⁊ hui⁹modi: ⁊ cū pdictis se iuuabūt: ⁊ non abbreuiaui hūc tractatū nō ponēdo pticularia cōueniētia in hoc: nisi ne multū ꝓlongaret̄ sermo in ipō. Et q̄uis opationes manuales oēs particulariter integre ⁊ pfecte cognoscā: Quia tn̄ ex sola visiōe alicuius vulneris anim⁹ me⁹ debilitat̄ in tātū ꝙ ad imēsaꝫ syncopim deuenio. iō hūc tractatū abbreuio pdicta particularia omittēdo.

¶ Cap. XXIIII. Quod est de egritudinibus que fiunt in mutina seu albedine oculorum.

Et accidūt in albedine apata: sic in alijs mēbris accidere ɔsueuerūt: ⁊ cura hui⁹ ē in pn° flōmia. ⁊ subtiliatio regimis ponēdo in oculuꝫ aquā rosatā in qua steterit i mollia liciū ⁊ semina cittonioꝝ tādiu donec aqua colorē mutauerit: ⁊ postmodū colet̄ ⁊ misceat̄ cū ea aqua albumē oui. ⁊ deinde in oculum quotidie distillet̄ donec liberet̄.

¶ Capitulum. XXV. Quod est de inflatione coniūctiue absq3 apostemate.

Et accidit hec egritudo ɔiūctiue ⁊ p maiori pte senib⁹ pp debilitatē sui caloris ināti. ⁊ fit etiam ex punctura musce: vel alterius sibi similis. Et cura huius est ponere cotum vel peciā lini madefactā in hac decoctiōe que ℞. floris camomille ⁊ semis lini. ana au℞. i. aq̄. ℥. ij. decoquatur vsq3 ad cōsumptionē quarte partis: ⁊ colet̄: ⁊ i illa colatura apponant̄ de albumīe oui au℞. ij. optime miscēdo: ⁊ distillet̄ i oculo quottidie gutta p⁹ guttā ea existēte tepida: deinde cotū madefactū in eadē desup ponat̄.

¶ Caplm. XXVI. Quod est de tassa que ē gutta rubea que fit in albedine oculorum.

Fit ēt hec egritudo in ɔiunctiua. s. macula rubea. vel gutta rubea ex pcussiōe pāni vl' sibi silis. Et cura hui⁹ est flomia cephalice si ifirmus poterit sustinere ⁊ flebotomare pulluꝫ colūbaꝝ sub ala. ⁊ illū sanguinē calidum distillare in oculum quotidie donec fuerit liberatus.

¶ Caplm. XXVII. Quod est de granulis generatis in albedine oculorum.

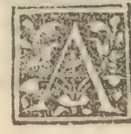
Fiūt ēt granula in albedine generant̄: sicut in pupilla ⁊ in alijs ptibus oculi fieri cōsueuerūt. Et cura hui⁹ est flebotomare cephalicaꝫ in pncipio: ⁊ purgare corpus ipsius cū yerapigra. Et post infundere semīa citrinoꝝ ī aqua rosata ⁊ ipsam tepidā quottidie in oculū distilla. ⁊ si post .iiij. dies in oculo aliqd remanserit. in pdicta aqua rosata miscebis aliqd licij ⁊ croci. ⁊ q̄to vetustior fuerit egritudo tāto magis addes ō licio ⁊ croco. ⁊ q̄to diminuit̄ egritudo. tanto minus de croco ⁊ licio. Et qō min⁹ de his poni dꝫ est vt in. ℥. pdicte aque ponas de vnoquoq3 octauā partē au℞. vni⁹. Et si multū ꝓlongaret̄ egritudo. nō nocet addere aliqd de mirra. Et postq̄ egritudo īcipit declinar̄ ⁊ remanet ī oculo de spissitudīe granuli ⁊ de colore ipsi⁹: vtere abstersiuis ⁊ mundificatiuis q̄ sint absq3 mordicatione. addendo aliqua q̄ habēt oculū cōfortare. Et si inueterata fuerit egritudo multū: fiat hoc alcohol. ℞. spume maris eris vsti. ana au℞. v. anthere ⁊ seminis floꝝ maloꝝ granoꝝ. ana au℞. ij. dardachic. au℞. x. pistet̄ vnaqueq3 istarum p se. ⁊ cribellent̄ subtilissime ⁊ misceant̄ cuꝫ aceto: ⁊ postmodū exiccent̄: ⁊ iterū terant̄ ⁊ cribellent̄ ⁊ misceāt̄ cū succo feniculi. ⁊ iteꝝ exiccēt̄ ⁊ terāt̄ gnges ⁊ misceant̄ cū aqua rosata valde aromatiçata terendo ⁊ exiccando. ⁊ postmodū cribellent̄ subtilissime p pānuꝫ spississimū. ⁊ cōseruent̄ optime ī vase vitreo. ⁊ cū necesse fuerit mane ⁊ sero de eodē in oculo ponat̄ donec fuerit liberatus.

¶ Caplm. XXVIII. Quod est de sebel.

Fit etiā h egritudo in ɔiūctiua euenire repit̄ multotiēs. ⁊ est quedā ɔtextura rubea facta in supficie ɔiunctiue seu albedinis oculoꝝ. ⁊ noīant̄ in arabico vene altheben: ⁊ nō sūt vene ꝓcedētes ab epate: nec arterie a corde venientes: sed venis assimilant̄ q̄ īuolute sunt ⁊ cōtexte supra albuginē. ⁊ aliqn̄ in tm̄ extēdunt̄ ꝙ nigrū coopire reperiunt̄. Et ɔuenit medico in pncipio isti⁹ egritudis vt sit studiosus in purgādo infirmum ⁊ flebotomando ipsuꝫ ⁊ apponendo oculo alcohol. abstersiuū sicut illud qō nuper supradiximus: ⁊ subtiliare regimē. ⁊ sic liberabit̄ deo dāte. Et si in cura pigricia fuerit aut aliqua de cā regimen ei⁹ fuerit ineptū. augebit̄ egritudo ⁊ ingrossabit̄. ⁊ idurabit̄ donec visui iferat nocumētū. q̄re cū sic fuerit ō necessitate erit vt p manus cirugy bēat ptrāsire. Et tales ī arabico collectiōes scebeliū noīant̄. ⁊ sine apate.

¶ Cap'm. XXIX. Qō ē de ɔiūctiua cū apte

Accidit et ɔiunctiue repletio cū apostemate ⁊ sine ⁊ extēsione venarū: ⁊ repletiōe ipsarū: ⁊ cū rubedie ipsius ɔiūctine ⁊ grossitie pal/

pebrarũ cũ abũdãtia lachrymarũ: ⁊ habẽs hoc nõ põt aerem ĩspicere. q̃re flebothomiã multũ ɔferre dicimus: ⁊ purgatio ẽt vtilissima existit: ⁊ pone sup oculũ cotũ madefactũ in aqua rosata tepida vice post vicẽ: ⁊ sit in p̃dicta aqua aliq̃d licij dissolutũ. ⁊ si in naribus inijcies collyriũ de memithe: inde magnũ videbitur iuuamentũ.

¶ Cap. XXX. Quod ẽ de nimia subtilitate spiritus visibilis ⁊ ipsius grossicie.

Scias q̃ egritudines ⁊ accidẽtia ipsarũ oriuntur in particulis mẽbrorum: ⁊ etiã in sustẽtantibus ipsa mẽbra: sicut accidit in spũ visibili: q̃m si fuerit subtilis plus debito videbit solum ppe ⁊ nõ a lõge. ⁊ si grossus vltra debitũ videbit a lõge ⁊ nõ ppe. ⁊ cura vniuscuiusq̃ istorum est reducere vnũquodq̃ ad suã nãlẽ ⁊ ppriã dispõnẽ: ⁊ nõ solũ mẽbra. verũ etiã sustẽtãtia ipa. Et scias q̃ vnicuiq̃ p̃dictarũ pticularũ sũt ppa accidẽtia: ⁊ nõ declaraui ea oĩa: ⁊ eorum curas particulares: eo q̃ hic noster liber nimiũ plõgaref. Sed scripsi ex accidẽtib⁹ manifestiora: in q̃b⁹ sub q̃libet suarum spẽrũ multe spẽs cõtinentur. Et posui curas gnãles ipsarũ: ex quibus cure oĩũ particularũ existentiũ sub eis intelligi possunt.

¶ Cap. XXXI. Quod est de his que ab extrinsecus cadunt in oculos vel in nares vel in aures.

Et nõ remãsit mihi iam ad rememorãdũ aliq̃d de his q̃ mẽbris sensuũ ptinere videtur nisi de his q̃ ab extrinsecis habent puenire: sicut est palea subtilis: ⁊ lapides parui: ⁊ arena: ⁊ his silĩa. Quare si subito in p̃ncipio p̃dictorum euẽt⁹ studiosus fueris: leuis erit ipsorum cura. ⁊ si non periculũ eminet. ⁊ id q̃d in oculo cadit de leui curaf: dũmõ nõ ĩuiscef ibidẽ. ⁊ in tunica nõ diu steterit inuiscatũ.

¶ Sz si in aurẽ aliq̃d semẽ vel granũ ceciderit: sicut frumẽtũ vel granũ ordei vel his silĩa. illud leue minime iudicamus: q̃m attrahit ad se de humiditate ibidẽ exñte: ⁊ ĩde augmẽtaf. q̃re ĩ mẽbro illo calefactio ⁊ ebullitio generaf: ⁊ ĩde putredo. ⁊ ĩde praua accñtia ɔsequunf pp nobilitatẽ mẽbri: ⁊ pp ppingtatẽ ipsi⁹ nocumẽti ad cerebrũ q̃d radix omniũ sensuũ existit: ⁊ fit inde supcalefactio in toto corpore: ⁊ aliq̃n oxipilatiões patiunf ⁊ febres inordinatas ab alijs febrib⁹. ⁊ oĩa ista fiũt pter pigritiã extrahẽdi illud in p̃ncipio sui casus. ⁊ aqua etiã quãdo in aurẽ cadit: ⁊ ibi longo tẽpore moraf. magnũ facit nocumentũ q̃uis eius substantia subtilis existat. Q̃m q̃n ibi lõgo tpe moraf. ingrossaf. ⁊ postmodũ alterat nãlem cõplõnẽ cerebri. Sz q̃n aqua aut ventus in aurẽ subĩtrauerit dolorẽ parit. Quare studiosus esse debes in reparando ɔplõnem ipsi⁹ nãlẽ: ⁊ innãlẽ remouere q̃cũq̃ mõ fuerit: sic tibi videbif cõuenire. Sz q̃n aliq̃d in oculo ceciderit: illud ẽ leue remouere ĩ p̃ncipio: ⁊ hoc cũ picicarolis uel stilo: seu cũ tẽta vel cũ filo: ⁊ turbatio q̃ ĩde segtur in oculo remoueatur cũ albugĩe oui apposita. Sed si id q̃d in oculo cecidit fixũ fuerit in eo atq̃ firmatũ uel ĩuiscatũ. Tunc eger ĩdiget vna ex p̃dictis curatiõib⁹ q̃ scripte sunt in cura scabel. Et vngula etiã cũ in oculis euenerit silĩ mõ curaf. s. ut eã ĩcidat ille qui optime in illa curatione vel opatione ẽ expertus: ⁊ illi cui aliq̃d in aurẽ de nouo ceciderit aurẽ ipsi⁹ ĩpleri iubeas ex oleo sisamino tepido: ⁊ postmodũ fac eũ sternutare ponẽdo sternutatoria in narib⁹ ipsius. ⁊ exibit ĩcõtinẽti. Sz si id q̃d ceciderit diu illic fuerit: ita q̃ iã alterationẽ recepit: ⁊ ipz conat⁹ fueris extrahere violẽter vł remouere: facies ibidẽ ĩflationẽ ⁊ apa euenire: cũ illõ mẽbrũ in dispõne maximi sensus existat: ⁊ de leui ad dolorẽ ĩtolerabilẽ ipm poteris puocare: itantũ q̃ ad defectũ inde posset peruenire. vel ppe. quare cũ oĩ sollicitudine intendere debes in mitigando dolorẽ ipsius apostematis. ⁊ incipere a flõmia cephalice. ⁊ a purgatõe ipsi⁹ ĩfirmi: sic ei meli⁹ cõuenire videbif. ⁊ postmodũ pone in aurẽ ĩfirmi. oleũ rosatũ cum tertia parte ipsius olei anethini ⁊ cũ cognoueris apostema optime esse digestum: ipsum fac sternutare sicut supradiximus ⁊ exibit.

¶ Cap. XXXII. Q̃d ẽ de aĩalibus subĩtrãtibus in aurẽ.

Et scias q̃ q̃n aĩalia aurib⁹ subĩtrãt ide labores maximi ⁊ ingẽtudines hñt puenire. q̃re si p̃dcã aĩalia fuerint parui corporis. sicut sunt pulices vel eis similia: tunc aurẽ implere debes oleo tepido. ⁊ sic mortua exibunt euanido. Sed si aĩal fuerit magnũ nõ est conueniẽs tunc ipsũ mortificare: q̃m inde maximũ consegtur nocumẽtũ. Sz tũc ĩplere debes aurẽ ipsi⁹ succo foliorum per sici mixto cũ aqua tepida: q̃r ex illo oĩno fugaf. ⁊ postmodũ aquã euacuare studeas. ponẽdo ibidẽ oleũ anetinũ. ⁊ ipsũ euacuãdo ⁊ exuccando. ⁊ euacuaf etiã p̃dicta aq̃ ponẽdo in aurẽ granũ frumẽti q̃ ab oĩ putredine ⁊ pforatõe sit remotũ ĩ pecia ligatũ: q̃m violẽter exiccando aquam predictã extrahere est pbatum. ⁊ sic dictum est in auribus ita intelligendum est ⁊ operandũ in naribus.

¶ Capitulũ. XXXIII. Quod est de sanguisugis nares subintrantibus.

Et receptio quidẽ aliquorum aĩaliũ extrinsec⁹ per nares longinquũ valde a vitate esse vr: sz multotiẽs bibẽdo aquã narib⁹ sanguisuga subintrare repif. Quare sternutatio ipsa expellere pbatur: ⁊ si in narib⁹ visui appuerit. ipsam cũ pizegarolis extrahere debes. Et ea q̃ ipsas occidere habẽt numero plurima reperiunf. ex q̃bus est seratura ligni rubei. ⁊ succus marubij: ⁊ cẽtaurea dissoluta cũ aceto. ⁊ carseclion adustum: ⁊ multa alia que rememoratus ero in egritudinibus gule. Et q̃ hic dicta sunt mihi sufficere videnf. Et tñ scias q̃ fumus marrubij tractus per os vel per nares fortissime eas hz pnecare.

¶ Tractatus nonus qui est de egritudinibus cerebri. ⁊ est cõtinens capitula viginti.

¶ Capitulum. I. Quod est de egritudinibus anterioris partis cerebri.

Et alteraf hec pars in caliditate: frigiditate: siccitate: ⁊ humiditate. Et incipiemus nũc p̃mo determiare de alteratiõe facta a caliditate. Et ille cui hec q̃litas in anteriori pte supabundauerit: logtur inordinate: ⁊ cõsequif corruptio eidẽ in imaginatiua: in tñ q̃ imaginaf ea q̃ vera nõ existũt. Et ego q̃dẽ vidi hoiem: q̃ imaginabaf se videre quedã amicũ suũ volẽtẽ occidere ipz. ⁊ h̃ corruptio erat in imaginatiua: q̃ quidẽ corruptio seu egritudo eidẽ supuenerat ex lõga ⁊ multa equitatiõe per calorẽ solis. ⁊ sine dubio p̃dicta caliditas nõ erat euacuata a siccitate. Et primo post equitatiõez p̃dictã per solẽ passus fuit effimerã. ⁊ p⁹ cã corruptionẽ imaginatiue. Et cũ facta fuisset infusio multa capitis ipsius ex aqua rosata ⁊ aceto cũ succo corticis cucurbite ⁊ oleo oliuarum dulciũ ĩfrigidato ĩ puteo cõualuit ĩcõtinẽti: ⁊ ad pristinã redijt sanitatẽ. ¶ Sz si in eadẽ parte corruptio imaginatiue ex frigiditate facta fuerit inde maximũ cõsequif impedimentũ: q̃m infirmus nullatenus põt imaginari aliq̃d q̃d subtilis ĩtellect⁹ existat. Et si cũ frigiditate hũiditas fuerit associata: accidit infirmo superfluus sõnus ⁊ aliquãdo dormiẽdo oculos tz aptos. Et põt etiã eidẽ accidere: q̃ cũ difficultate valeat palpebras eleuare. Et in somno similiter fortissime pfundaf. ⁊ sequif inde aliq̃n dissolutio catarri cum opilatione nariũ. quare si dicta egritudo ex sola fuerit frigiditate: dicim⁹ q̃ iunctio facta ex oleo de ben vel de spi-

ea nardi est cura optima ⁊ ꝑfecta. qm̄ tẽperate calefacit: ⁊
est necesse vt nõ obliuiscaris oĩno eoꝝ q̄ ꝓdiximꝰ. s. ꝙ mẽ
bra ꝓncipalia de necessitate regrunt in suis medicamini-
bus ea q̄ subtilia sunt ⁊ stiptica. ⁊ q̄ꝫuis egritudo oĩno reg
rat apitiua poroꝝ: mĩme tñ desistere debes ab appõne sti
pticarũ ⁊ subtiliũ mediciaꝝ ad ꝯseruationẽ nãlium virtu
tũ ipsius membri. Et medicine etiã q̄ sunt aromatice ma-
xime habẽt ꝓncipalia membra cõfortare. quare ipsis egẽt
pre ceteris in oĩbꝰ suis necessitatibus. Sꝫ si frigiditati hu
miditas fuerit associata. oleuꝫ de spica cũ modica quanti
tate olei rosati dicimus ei sufficere.

¶ Cap. II. Qδ est de egritudinibꝰ medie ꝑtis cerebri.

T scias ꝙ pars media cerebri vere cerebrũ
existit ⁊ illud qδ ibi existit. est recte cerebrũ ⁊
nãle. ⁊ põt ẽt ei euenire q̄libꝫ ꝓdicta spẽs ma-
le ꝯplexionis. Sed accñtia q̄ ex istis cõsequũ
tur: fortiora valde existũt ꝓoribus: qm̄ si ei so
lũmodo acciderit itẽsa caliditas: cogitatiua tunc fortissime
perturbatᷣ. ⁊ in oĩbus suis cogitationibꝰ istabilis esse repe
ritᷣ. ⁊ oĩa ei ꝯmunia eẽ videntᷣ. ⁊ ꝑseuerabit sic donec illic
posueris que dictã malã qualitatẽ habeãt remouere. Sꝫ
scias ꝙ pars ista media cerebri minime sustinere põt vir-
tutes medicinaꝝ fortiũ sicᷣ põt anterior. ⁊ adhuc lõge mi-
nus q̄ꝫ posterior: eo ꝙ cõmissura cranei q̄ in directo istius
partis reꝑitᷣ: ẽ rarior valde ⁊ minus cõiuncta seu sigillata
alijs cõmissuris. ꝗ postq̄ꝫ ita est: virtutes medicinaꝝ faci-
lius possunt ꝑ hãc cõmissuram ad cerebrũ ꝑtrãsire q̄ꝫ per
alias cõmissuras aliaꝝ cellulaꝝ. Et qꝛ cũ hoc ẽt cerebruꝫ
qδ in hac parte media existit: magis ẽ humiduꝫ atq̄ꝫ mol-
le. iõ ipsius mala q̄litas citius ⁊ leuius dissoluitᷣ ⁊ remoue
tur. Et cũ hec pars sit minera ⁊ radix atq̄ꝫ fons aliaꝝ cel-
lulaꝝ ideo cũ maiori diligẽtia ⁊ oĩ tẽperãtia est medicãda.
abstinẽdo ab oĩ appositõe fortiũ medicinaꝝ: ⁊ specialiter
ab his que in suis qualitatibus nimiũ excedũt ⁊ maxime
in friditate: qm̄ hec pars omnino minus potest frigidita-
tẽ sustinere alijs cellulis.

¶ Caplm. III. Quod est de mala complexione in media cellula interioris cerebri.

T accidit cogitatiue ex mala complone fri-
gida tarditas cũ raritate ⁊ eius cogitatio ista
bilis oĩno efficitᷣ: ⁊ postmodũ redit ad ꝓmaꝫ
cogitationẽ cũ oĩ duritie ⁊ tarditate. Et cura
huius est tẽperate hãc ꝑteꝫ calefacere. q̄ꝫuis
hec pars magis caliditatẽ possit sustinere q̄ꝫ friditatẽ cũ ei
fuerit necesse. Et si cũ friditate humiditas preabundaue
it: q̄ꝫuis raro cõtingat: tũc tibi sufficiet in cura oleum de
halchaon. i. de cotula fetida: vel oleũ corticis citri. vel epi
thima ex corticibus citroꝝ recẽtiũ factũ: aut ex macis cõ
quassatis ⁊ mixtis cũ aqua dulci. Et si siccitas cuꝫ fritate
affuerit: turbatᷣ itellectus aliqñ. ⁊ aliqñ nõ. ⁊ operatᷣ inor-
dinata. Et gnãliter dicimus ꝙ cura siccitatis mẽbroꝝ q̄-
si ipossibilis ẽ: ⁊ spãliter istius cũ sit ꝓncipale. Qm̄ si cona
tus fueris curare eũ cũ humidis absq̄ꝫ obuiatiõe cũ stipti
cis timeo ꝙ induces eũ ad relaxationeꝫ totius corporis.
q̄re sufficere dicimus in curatione huiꝰ ea que ꝓdiximus.
sciendo ꝙ cerebruꝫ minime põt sustinere ea q̄ sunt in ex-
cessu fr̄a sicᷣ ꝓdiximus ⁊ spãliter cellula media.

¶ Caplm. IIII. Quod est de passionibꝰ que fiunt in parte posteriori cerebri.

Cias ꝙ ista pars melius põt sustinere ⁊ faci-
lius ṽtutes ⁊ potentias medicinaꝝ alijs par
tibus ipsius cerebri: Et rõ huius est: qꝛ ossa q̄
in hac existunt parte duriora ac dẽsiora val-
de sunt ossibus aliaꝝ partiũ cerebri. ⁊ pori ẽt
istius partis longe densiores ⁊ corpulentiores ⁊ duriores
ceteris partibus cerebri reperiuntᷣ: ⁊ ꝓpter hoc virtutes
medicinaꝝ intus per illã parteꝫ penetrare nõ possunt: ni-
si cũ difficultate. Et cura excessus q̄litatũ in ista parte fit:
sicut diximus in predictis: sꝫ securius oꝑari potes in ista
q̄ꝫ in alijs postq̄ꝫ cognoscis ꝙ facilius potest hec pars vir
tutes medicinaꝝ sustinere alijs partibus cerebri. Sꝫ hec
pars in tm̄ differt ab alijs: qm̄ si hec pars suꝑflue ifrigida
tur: accidit ide ifirmo difficultas memorie. Et si ifrigida-
tio in eadẽ parte in vltimo facta fuerit: priuabitᷣ memo-
ria ifirmus ex toto: sꝫ possibile est dictã memoriã recupe
rare calefaciẽdo istã partẽ cũ emplastris ⁊ vnctionibus ⁊
cibis sibi cõuenietibus. Et cerebꝝ q̄dẽ leporis in cõforta-
tione memorie ⁊ ipsius reꝑatione maximã ꝓprietatẽ cõ-
probatᷣ hr̄e. Et inunctio ẽt facta ex castoreo vel ex oleo
ipsiꝰ. ⁊ ipm̄ silr̄ odorare memoriã potissime habet recupe
rare. Et huic parti posteriori memoria appropriatᷣ quem-
admodũ cogitatiua medie: ⁊ ãteriori imagiatiua ꝺputatᷣ.

¶ Cap. V. Qδ ẽ ꝺ egritudinibꝰ ⁊ oĩbꝰ suis accidẽtibꝰ ꝓue niẽtibꝰ ex ꝺstructiõe seu corruptiõe ꝯplonis totiꝰ cerebri.

T possũt q̄dẽ he egritudies ⁊ accidẽtia ꝓue-
nire cũ hũoris vicio. ⁊ sine hũoris vicio: ⁊ q̄cũ
q̄ꝫ mõ fiat seq̄tᷣ ide corruptio vel ꝺstructio i ṽ-
tute regitiua totiꝰ corpis. Et ex istis egritudi
nibꝰ ẽ apoplexia: siue corruptio ꝯplexiõis fue
rit ex substãtia ipiꝰ cerebri: siue ex alijs mẽbris h̄ ei hẽat
ꝓueire. Et iã cognitũ ẽ atq̄ꝫ scitũ ꝙ appoplexia ẽ spasmꝰ ⁊
spasmꝰ ẽ attractio neruoꝝ ṽsus suã radicẽ. Et qñ h̄ ꝯctio ẽ
volũtaria: tũc nãlis ẽ: ⁊ qñ iuolũtaria existit: illδ ex pluri
bus ⁊ diuersis causis hꝫ ꝓuenire. s. aut ex suꝑflua siccita-
te mẽbris aduenietẽ: sicᷣ i carne salsa apparet euidẽter: qꝛ
ꝯtrahitᷣ ex ipa siccitate. ⁊ i corijs q̄ fortissime icrispantᷣ: ex
eadẽ. Et põt etiã ex humiditate spasmꝰ euenire. s. ab hũo
re humido a nã egrediẽte. qñ ex eodẽ vapor grossus ori-
tur ⁊ rsoluitᷣ: ⁊ efficitᷣ ille vapor ex suba aquosa. ⁊ ex eadẽ
ꝓdictus vapor efficitᷣ. quare repletᷣ mẽbrũ i tm̄ qδ nõ põt
cerebrũ ꝓdictũ humorẽ sustinere vt priꝰ. sicut apparet in
vtribus: qm̄ qñ in edẽ vinũ ebullit nõ possunt vinũ susti-
nere sicut ante ebullitionẽ. eo ꝙ ante ebullitionẽ ꝑtes cõ
iũcte existũt. ⁊ i ebullitiõe i aeritatẽ ⁊ vaporositatẽ ꝯuer-
tuntᷣ. quare locũ maiorẽ habere indigẽt: vñ vter ꝯtrahitᷣ
⁊ tumescit: i tm̄ ꝙ nõ videtᷣ posse sustiere. vñ ex oĩbꝰ dictl
speciebꝰ spasmus efficitᷣ. ⁊ ex ipsis mẽbra ꝯhuntur. Et fit
spasmus in corpe seu in substãtia neruoꝝ qui a cerebro ꝓ
grediũtᷣ. quare i tm̄ ẽ spasmꝰ: inq̄ꝫtũ ifusio in eisdẽ facta
esse reperitᷣ. Et si in radice oĩuꝫ neruoꝝ facta eẽ reperitᷣ.
tũc sequitᷣ vniuersalis spasmꝰ in toto corpe. Sꝫ spasmꝰ ex
siccitate ꝓueniẽs efficitᷣ a ieiunio vl̄ a suꝑflua abstinẽtia:
⁊ ex labore vl̄ exercitatiõe. ⁊ suꝑfluis vigilijs ⁊ nimio coi
tu. ⁊ ab oĩ suꝑflua euacuatiõe desiccãte. ⁊ ex intẽsa ⁊ suꝑ-
flua caliditate. q̄re si ex siccitate dñante solũ mõ fuerit: cu-
rã ipsiꝰ difficilẽ eẽ iudicamꝰ: tñ fieri põt q̄ꝫuis cũ difficul-
tate ⁊ paulatiue ⁊ post tẽporis longitudinem. Et scias ꝙ
hũiditas ẽ nomẽ equiuocũ: eo ꝙ q̄dã hũiditas ẽ cuiꝰ potẽ
tia ⁊ substãtia est hũida: ⁊ q̄dã hũiditas reperitᷣ: q̄ licet sit
humida actualr̄: sicca tñ potẽtialiter existit: sicut colera ⁊
acetũ: q̄rũ vtrũq̄ꝫ potẽtialiter siccũ existit: tñ in sui suba ⁊
actualitate humidum ⁊ fluidũ eẽ reperitᷣ. Quare dico ꝙ
spasmꝰ efficitᷣ siue fieri põt ex q̄libet humiditate actuali
siue eiꝰ cõplexio ⁊ potẽtia fuerit sicca: siue humida. eo ꝙ
qñ in suba neruí aliqua humiditas infunditᷣ: siue illa fue
rit potẽtialiter sicca ⁊ actu hũida: siue hũida actu ⁊ poten
tia: neruus ꝯhitᷣ ⁊ coadunatᷣ ⁊ igrossatᷣ: sicᷣ in rebꝰ extrinse
cis est videre: qm̄ qñ hũiditatibꝰ ifunduntᷣ: augmẽtantᷣ i-
grossitudie ⁊ diminuũtᷣ in lõgitudie. ⁊ tali mõ efficitᷣ spas-
mus. Et fit ẽt spasmꝰ ex pũctura nerui: eo ꝙ ibi generatur
apa ꝓpter multã sensibilitatẽ ipsiꝰ. ⁊ ꝓpter ipsiꝰ habilita-
tẽ recipiẽdi apa ⁊ nocumentũ: fit etiã attractio vsq̄ꝫ ad ra

dicē eiusdē ibidē: ⁊ inde spasmus generaꝛ̃. Et si studiosus
fueris in pͥncipio in curatione dicte puncture nerui anni/
hilabitur spasmus ita ꝙ non eueniet.

Cap. VI. Qđ est de curatione puncture nerui.

T curaꝛ̃ siqdem hec egritudo cũ rebus cal'is
⁊ siccis ex sua ꝯpl'one ⁊ nã. ⁊ hñtibus subam
subtilē: sicut est sulphur ⁊ euforbium. Et ego
iã curaui quēdã ex pũctura: ponēdo sup̱ eaꝫ
sulphur tãtũ: ⁊ curatꝰ fuit icõtinēti. Et scias
ꝙ qñ ifundiꝛ̃ humiditas in q̃ꝫtitate pauca. q̃ qdē magne
q̃litatis. i. potētialis humiditatis: tũc nõ efficiꝛ̃ spasmus:
ſꝫ ide relaxatio vel eius species oritur. eo ꝙ neruus diffi/
cilius põt hãc q̃litatē. s. humiditatē alijs q̃litatibꝰ sustine
re. Et spasmꝰ vl'is ē q a radice oriꝛ̃. s. a cerebro: ⁊ p̱ticularis
q i mēbris efficiꝛ̃ p̱ticularibꝰ. Et qꝛ iã sufficiēter rememo
ratꝰ suꝫ de spasmo: nũc đ epilētia volo facere recordatõꝫ.

Cap. VII. Qđ ē de epilētia ꝓcedēte a cerebro.

Pilētia qdē tũc efficiꝛ̃ qñ humor grossus dif
fundiꝛ̃ ⁊ spargiꝛ̃ in canalibꝰ ⁊ meatibꝰ cere/
bri: ⁊ humor grossus eē nõ põt: nisi sit flegma
aut melãcolia. Et qñ p̃dictꝰ humor opilat ca/
nales seu meatꝰ cerebri: tũc cõtrahiꝛ̃ cerebꝝ
vt expellat a se nocumētũ: ⁊ ide seqtur ꝯ̃ctio totius corpo/
ris: ⁊ tremũt mēbra oĩa: ⁊ fit in eo gemitꝰ ⁊ rugitus ꝓpter
relaxationē ⁊ debilitatē v̄tutis motiue voluntarie: nec di
lataꝛ̃ pectꝰ ⁊ moueꝛ̃ solito more. Et accidit eidem mentis
p̱turbatio cũ diminutiõe ⁊ ãnihilatione anhelitus: in tan
tũ ꝙ q̃si suffocatus eē videaꝛ̃. ⁊ cũ conaꝛ̃ attrahere aereꝫ.
illud facit cuꝫ ipetuositate valida atqꝫ forti: vt restauret
deperditũ: ⁊ facit illud stertēdo ꝓpter põderositatē ⁊ gra
uedinē cerebri ab humore extraneo atqꝫ grosso cõprimē/
te ip̄m: sic̃ in sõno graui efficiꝛ̃: ⁊ duꝫ dissoluiꝛ̃ humor ille:
sep̱aꝛ̃ spasmꝰ. Et diuersificaꝛ̃ hec egritudo s̃m diuersi
tatē grossitudinis humoris ⁊ ipsiꝰ subtilitatē. Et nõ soluꝫ
ex humore opilãte vētriculos h̃ oriꝛ̃ egritudo: verũetiã a
vapore ⁊ fumositate ascēdente ad cerebꝝ resoluto ab ali/
quo humore corporis extraneo ⁊ horribili. Et fiũt in hac
egritudĩe paroxismi sic̃ in febribꝰ fieri ꝯsueuerũt ex op̱a/
tione ⁊ v̄tute sup̱celestiũ corpoꝝ. Que qdē corpora a deo
diuino ⁊ vero p̱fectionē ⁊ ifluētiã habere ⁊ recipere sciunꝛ̃
certissime ⁊ cõprobanꝛ̃. Et videꝛ̃ non modicũ: id qđ op̱a/
tur luna in corporibꝰ iferioribus q̃ a globo lune inferiꝰ exi
stunt. Nõne h̃ manifestaꝛ̃ in cucumeribꝰ ⁊ cucurbitis. in
tantũ: ꝙ a vulgaribus ꝯsecularibꝰ sciꝛ̃ certissime atqꝫ co/
gnosciꝛ̃: ⁊ ita sil'r op̱aꝛ̃ ēt in oĩbus alijs rebus iferioribus
huiꝰ mũdi: q̃ꝫuis nõ ita certissime cognoscaꝛ̃. Et nõne cri/
sis seqtur motũ lune: atqꝫ ex eodē efficiꝛ̃. Eodē mõ ⁊ spēs
epilētie dicimꝰ effici atqꝫ currere motu eiusdē atqꝫ cursu.
Et scias qđ epilentie que in senectute efficiꝛ̃ cura diffici/
lis valde existit. Et que in somno accidit ⁊ dormiendo ex
leui cã efficiꝛ̃. q̃re ipsius cura leuis sil'r esse ꝓbaꝛ̃. Curam
istaꝝ duaꝝ specieꝝ vnã ⁊ eandē esse dicimus: nisi in tãtũ
ꝙ diuersificanꝛ̃ in fortitudine ⁊ ꝯtinuatione. Et pͥnci/
piũ curationis istaꝝ est rectificare regimē istoꝝ. dãdo eis
pullos gallinaceos paruos: qñ absolute ceteris carnibus
eos laudabiliores esse dicimus: ⁊ panē munduꝫ ⁊ optime
fermentatũ: ꝓpinãdo eis oĩ mane ad bibēdũ decoctionē
radicis lilioꝝ: ⁊ capilloꝝ veneris: ⁊ radicis de ben: adden
do in eadē decoctione postq̃ꝫ fuerit colata de melle in tã/
ta q̃ꝫtitate ꝙ possit amaritudinē ⁊ saporē ipsius malũ re/
mouere. Et h̃ qdē medicina in h̃ casu peroptima existit:
purgãdo eos cũ eadē vice post viceꝫ pluribꝰ vicibus: ꝓut
eis videbiꝛ̃ cõuenire. addendo eidē ea q̃ virtutē ipsiꝰ me/
dicine capiti hñt deportare remouēdo ab hoc oēm pigri/
tiã. q. ℞. aloes agarici optimi ⁊ p̱fecti: turbith mũdi: bes/
beg. i. polipodij: recentis in grossitudine mediocris: epi/
thimi cretensis. añ. auř. i. lapidis laçuli: ⁊ succi liquer. q̃ in
arabico dr̃ robtassus: benifseg. i. viole. salis cõis añ. partes
.ij. auř. i. iterioris collogntide: ⁊ sticados. añ. iiij. p̱tē. auř.
.i. Incidaꝛ̃ collogntida subtiliter: ⁊ cetere medicine pistē
tur. ⁊ ifundanꝛ̃ oēs medicine p̃ter collogntidã in aq̃: in q̃
abluti fuerit cortices seu squãme eris que in arabico dñr
tubelhagonaç: cũ tantũdē succi pomoꝝ dulciũ. ⁊ pone ad
solē: ⁊ cũ fuerit exiccate. iteꝝ ifundanꝛ̃ vt pͥus. ⁊ exiccenꝛ̃:
⁊ deide recipias collogntidã p̃dictã: cui addes auř. i. amig
dalaꝝ dulciũ pistataꝝ cũ q̃rta p̱te auř. pulueris dragagã.
⁊ misce cũ p̃dictis. Et dosis huiꝰ medicĩe ē põdus. v. auř.
cũ sero lactis: aut cũ aq̃ distēperata cuꝫ decima p̱te sui sa/
pe. ⁊ bullita vsqꝫ ad spissitudinē mellis. Et si nõ purgabiꝛ̃
sufficiēter cũ hac dosi: addes in sequēti dosi q̃ꝫtitatē s̃ꝫ ꝙ
tibi videbiꝛ̃ cõuenire: considerãdo tp̃s: etatē: ⁊ cõpl'onem
recipiētis: dietãdo euꝫ ⁊ rectificãdo cibũ eius ꝓut tibi vi
debiꝛ̃ cõuenire: ⁊ purgabis eũ pluries cũ dicta medicina:
quoniã iste hũor pessimꝰ ⁊ horribilis nõ euaꝛ̃ vice vna. Et
suspende ad collũ eius radicē peonie. Et smaragdus in h̃
sil'r magnũ effectũ ꝓbaꝛ̃ habere. Et iã tibi memoratꝰ sum
ꝙ iste humor. vnde hec oritur egritudo nõ potest esse nisi
flegma aut melancolia. Sed ex quo istorum orta fuerit
ista egritudo cognosces suis signis sp̃alibus. s. qꝛ si etas in
firmi fuerit senectus: signũ est abũdãtie melãcolie. Et si
fuerit decrepitas flegmatis. Et iteꝝ aspicias p̱sonã patiē/
tis: cõsiderado pͥmo colorē ipsiꝰ: qꝛ si nigri coloris fuerit
⁊ capilli ipsiꝰ sil'r nigri fuerint: testanꝛ̃ sup̱abũdãtiã melã
colie. ⁊ lenitas cũ mollicie carnis sup̱abũdãtiã flegmati.
Et iterũ labor ⁊ exercitiũ ⁊ paucitas comestiõis: abũdan/
tiã melãcolie significant: sicut delitie ⁊ quies ⁊ ociositas
testanꝛ̃ sup̱abũdantiã flegmatis. Et scire debes ꝙ medi/
cine q̃ ꝓprie hñt mel'iaꝫ trahere ⁊ purgare sunt iste. s. epi/
thimum: lapis lazuli: eleborus niger: ⁊ polipodiũ. Et q̃
nãliter flegma attrahere hñt ⁊ purgare sunt iteriora co/
logntide cartamꝰ. bdeliũ. ⁊ semē v̄tice. ⁊ aloes etiaꝫ pur/
gat: atqꝫ expellit illđ flegma qđ corã se repiꝛ̃ eē. ⁊ flegma
qñ grossũ valde existit: tũc melãcolie assimilaꝛ̃. Quare si
dictas medicinas i laxatiuis suis miscueris optimũ erit.
Et est ꝯueniēs miscere anteq̃ꝫ purgationē facias. ⁊ nõ suf
ficit misceꝛ̃ eas siccas: nisi miscueris eas cũ aliq̃ re fluida
atqꝫ hũida siue molli q̃ in se colligat v̄tutes earũ p̱manē/
do sic in eadē p̱ diē itegrũ ad hoc vt v̄tutes ipsarũ sese va
leant penetrare ⁊ itra se sic optime fermētenꝛ̃: ⁊ postmo/
dũ ad solē exiccenꝛ̃: ⁊ demũ eis vtere sicut decet. Sed si
epilentia iuaserit vigilãdo: tũc cura eiꝰ grauis ⁊ difficilis
valde existit: ⁊ paroxismi eiꝰ longi valde existũt. ⁊ cura i/
possibilis est: ⁊ maxĩe sensum. Et cura supradicta alleuiat
egritudinē ⁊ diminuit paroxismos adiutorio dei.

Caplm. VIII. Quod est de epilentia procedēte ex col
ligantia alioꝝ membroꝝ a cerebro.

Jt etiam epilentia in cerebro ex colligantia
q̃rũdã mēbroꝝ corpis infirmoꝝ ad cerebꝝ:
q̃ꝝ vie ⁊ canales ab ipsis ad cerebrũ existũt.
vñ fumositates ⁊ vapores resoluti ab hũori/
bus malis ⁊ horribilibꝰ ad ip̄m ascēdere pñt.
Et cũ ad ip̄ꝫ ascēdũt efficiꝛ̃ ab ipsis vaporibꝰ spiritui aĩali
id qđ accidit lumini solis ex fumositatibus ⁊ vaporibus
⁊ destruũt cõplexionē cerebri alterãdo aĩalē ꝯplexionē.
Et cõtrahiꝛ̃ cerebrũ vt expellere possit a se nocumētũ ve
niens ad ip̄m a mala cõpl'one p̃dictaꝝ fumositatũ ⁊ va/
poꝝ: ⁊ inde efficiꝛ̃ spasmus: q qdē epilētia noĩaꝛ̃. Quare
si cognoueris ꝙ p̃dicta egritudo ꝓcedat a manu vel a pe
de: tũc ligare debes dictũ mēbrũ fortiter stringēdo ante
aduentũ paroxismi: qꝛ ex hoc accñtia fortissime minuũꝛ̃:
studēdo semp̱ purgare corpus sicut diximꝰ: ⁊ rectificãdo
regimē ipsoꝝ sicut p̃ordinauimus. Et cõfert ēt alterare

membrū. vñ egritudo ꝓcedit poſt purgationē. incipiendo a fricatione ipſius cū manu ante cibū. ⁊ poſtmodū cū pāno aſpero. ponēdo ſuper ipm ex medicinis cal'is ⁊ ſubtilibus: ſic̄ ſulphur ⁊ ſimilia. Et ſi fuerit delicatus valde ſolūmodo pone oleū anetinū ⁊ ſibi ſimile. Et ꝓpina ei ad bibendū ex aq̄s termarū poſtq̄ȝ fuerint infrigidate. ⁊ ſi non poſſes ex ipſis habere: da ei ex aqua mellis optime deſpumata. pſeruando a cibis groſſis: ⁊ ſic liberabit̄ cuȝ auxilio dei. Et eſt neceſſe oīno vt ꝓhibeas in oī ſpē epilētie ⁊ etiā in oī accñte malo cerebro ſupueniēte alleū ⁊ cepe ⁊ his ſimilia: q̄m ꝓprietatē hñt magnā cerebꝝ perturbare. ⁊ abſtineāt a fabis: q̄m ⁊ ipſe ꝓprietatē hñt in perturbando ⁊ deſtruendo cogitatiuā. Et ſcire debes ꝙ colligātia maxīa exiſtit iter ſtōȝ ⁊ cerebꝝ. ⁊ h̄ certiſſime manifeſtat̄: qñ humor acutus ac inflāmatus valde in ſtō eſſe reperit̄: q̄ intellectus deſtruit̄. ⁊ īfirmus totaliter alienat̄. ⁊ ſilr videre potes ꝙ qñ in cerebro alicuius colera ſupabūdat: multotiēs colerā vomet ⁊ in ſtomaco ſentiet mordicationeȝ. Et ſpaſmus quidem q̄ epilētia noīat̄. poſſibile eſt vt in fine perducat vel deueniat ad ꝑturbationeȝ ītell'ᵉ. ⁊ ſpāliter cuȝ fuerit ex mel'ia. vel ecōtrario ꝑturbatio ītellectus faciat venire epilētiam. Et h̄ erit ſm̄ humoreȝ peccantē: ⁊ ſm̄ preparationē mēbri ad recipiendū: q̄m nō oīs epilētia orta ex melancolia facit ꝑturbationē ītellectᵘ nec oīs ꝑturbatio ītellectus ex melancolia habet īducere epilentiam. Sȝ hec reperiunt̄ euenire solū qñ humor eſt melancolicus. Et ex flegmate minime. Et poſſibile eſt etiam ꝙ perturbatio ītellectus fiat ex humore colerico ⁊ acuto q̄ in p̄ncipio aduſtionis exiſtit. ⁊ ex hoc īpoſſibile eſt epilentiā ꝓcreari. Et iſtius epilētie tres ſunt ſpēs. Quarū p̄ma ē que ex melancolia orit̄. Scd̄a que fit ex flegmate. Tertia que ꝓcedit a vapore ſeu fumo reſoluto ab humore aliquo malo ⁊ horribili exñte in aliquo mēbro īferioris corporis ad cerebrū aſcendēte: ⁊ ꝑturbatio q̄dem ītellectus accidit ex melācolia que ꝓfundata eſt in venis ipſius cerebri: ⁊ in ſubſtātia eiuſdeȝ. ⁊ pōt etiā euenire ex humore melancolico in ſtomaco exiſtēte. Et iſtius ſpeciei eſt alia que eſt leuis. ⁊ alia que grauis exiſtit. Illa vero ꝑturbatio que eſt ex melācolia ꝓfundata in venis ipſiᵘ cerebri poſſibile eſt. vt in eiſdē ſolūmodo exiſtat. ⁊ poſſibile eſt etiā vt idē humor horribilis non ſolū in eiſdē: verū etiā in ipſis ⁊ in ſubſtantia ipſius cerebri eſſe reperiat̄. Et que in venis tm̄ exiſtit: eius curā leuē eſſe dicimus: cognoſcēdo ꝙ accidentia iſtius egritudinis grauia atq̄ȝ leuia exiſtūt: ſecundum ꝓpinq̄tatē ⁊ elongationē ipſius materiei ad ſub̄am cerebri. Quare in curatione iſtius īcipere debes ab īfuſione capitis cū oleo amigdalaꝝ: ꝯtinue odorādo poma aromatica. ⁊ comedat amigdalas que nocte vna fuerint īfuſe in aq̄. ⁊ ciba eos teſticulis galloꝝ iuuenū. ⁊ talis ipſorū. Et fac eos iacere in molli lecto: elongādo eos ab oībus accidentibus fatigātibus aīuȝ. ⁊ elongādo eos ab oībus cogitationibᵘ malis. Et ꝓpina eis ad bibēdū aquā īfuſiōis liquiritie cōquaſſate. ⁊ panis ſit albiſſimus ⁊ floratus valde. ⁊ ſic liberabit̄ cuȝ auxilio dei. ¶ Et ſi ſciueris ꝙ dictᵘ humor ſit ꝓfundatus in ipſa ſub̄a ipſius cerebri. ⁊ ſcies h̄ ex fortitudine accidētiū ⁊ cōtinua ꝑturbatione ītellectᵘ tūc cura difficilior valde exiſtit. ⁊ tp̄s ꝓlixius ad curādū: tñ cū eodē p̄ſcripto regimine eſt curandus. Et ſi melācolia in toto corpore fortiſſime ſupabundauerit. qd̄ cognoſces ex colore ſanguinis extracti ex baſilica ſiniſtri brachij qui niger valde exiſtit: qd̄ ſi ſic fuerit minue de eo ꝓut etas ipſius requirit ⁊ v̄tus ⁊ compl'o ⁊ regio ⁊ tempus. Sȝ ſi ſanguis dictus valde rubeus fuerit. nō eget tūc aliqua minutiōe. Et cū cognoueris ſanguinē nigrū in venis abūdare: ſtudeas p̄mo añ flōmiā corpus humectare. ⁊ humorē ſubtiliare: ⁊ fac ei hunc ſyrupū cōpoſitū in quo virtus liq̄ritie. ⁊ vue paſſe ⁊ iuiube ⁊ flos bugloſſe p̄abundare reperiat̄ ponēdo cū p̄dictis id qd̄ totuȝ corpus habeat confortare. ⁊ ſpecialiter cerebꝝ: ſicut maſtix. ⁊ pone etiaȝ cuȝ eodē que habeant ſubtiliare abſq̄ȝ calefactione: ſicut eſt flamula: ⁊ eupatorium: ⁊ que ſint aromatica ⁊ confortātia ſp̄m aīalem ſicut ſunt poma: ⁊ nō eſt in pomis id qd̄ eſt in flamula ⁊ eupatorio de ſiccitate. Et in hac egritudine ſiccitatē ꝯſiderare debemus p̄ ceteris rebus: elōgādo nos ab ipſa toto poſſe: ſed de. neceſſitate opȝ nos vti ea in hac egritudine: aliqñ ꝓpter eorum ſubtilitatē: ſicut ē flamula ⁊ eupatoriuȝ. ¶ Et hec eſt compoſitio ſyrupi rememorati. ℞. liquir. paſſulaꝝ enucleatarū. iuiube: floris bugloſſe. añ. i. ℥. capillis veneris. flamule. eupatorij. añ. partes. ij. ℥. vnius. maſticis. ℥. ſ. que ſunt conquaſſanda conquaſſa ⁊ ponant̄ in. xv. lib. aq̄ ꝑ noctē vnā. ⁊ mane ponantur ad lentū ignē. ⁊ bulliāt vſq̄ȝ ad ꝯſumptionē tertie partis ⁊ colent̄. Et miſceant̄ illi decoctioni ex ſucco pomorū aromaticoꝝ libre. ij. cui miſcebis çuccari. libras. x. ⁊ bulliant vſq̄ȝ ad decoctionē ſyrupi. de quo ꝓpinabis infirmo omni mane. ℥. ij. cū. ℥. vi. aq̄ ad bibēdū. Et infra diē aliq̄d parū de eodē miſcebis cuȝ aqua ad bibenduȝ qñ ſitit. Et hec eſt medicina laxatiua q̄ ꝯpetit huic egritudini. ℞. polipodij recētis in ſubtilitate ⁊ groſſitie mediocris: epithimi: lapidis lazuli. ana auꝛ̄. duos. elebori nigri ⁊ beneſteg. ideſt viole ana auꝛ̄. i. īterioris colognꝫtide albe ⁊ mature. ⁊ diagridij. ⁊ folia colognꝫtide. ⁊ ſal'. ⁊. ℥℥. ⁊ allei. ana quartā partē auꝛ̄. vniᵘ. Incidat̄ collognꝫtida ſubtiliter: ⁊ miſce cū ea duplū eius medullarū amigdalaꝝ: ⁊ tm̄ quantū eſt colognꝫtida ex puluere dragg. alboꝝ ⁊ miſce oīa p̄dicta cū electuario facto ex pomis odoriferis ꝯfectis cū zuccaro. Et de hac ꝯfectiōe recipe debes pōdus auꝛ̄. viij. cuȝ aqua calida. Et ſi iſta doſis nō facit opationē ſuā cōpletā adde eidē auꝛ̄. ſ. Et cū optime purgatᵘ fuerit: ciba eum gallina elixa ī aqua cū modico ſale ⁊ oleo ⁊ pane optimo fermētato. Et ſi vult pōt bugloſam ī p̄dicto iure elixare. ⁊ ipſaȝ cū pane comedere. ⁊ ſi nō repiet̄ bugloſa loco eius ponat ſiclas. ſ. bletas cōdiendo eas cū oleo amigdalaꝝ: elongādo ſe ab oībᵘ cibis groſſis ⁊ ab oībus fructibᵘ exceptis paſſulis enucleatis. Et ſi vult maſticare lambēdo ſuccū pomorū aromaticoꝝ facere pōt. Et bibat ſyrupū preſcriptū in cibo ⁊ extra cibum ſicut diximus. Et in lebete in quo ſua cibaria decoquunt̄ apponat̄ ligatia bizancioruȝ vna puri auri donec decoquuntur.

¶ Caplm̄. IX. Qd̄ ē de mirach q̄ fit a ꝑtibᵘ inferioribᵘ.

Sed ꝑturbatio ītellectus que ex ſtō hȝ ꝓuenire: aut ex mirach: aut a caliditate forti ꝓcedēte ex aliquo mēbro p̄ncipali: eſto certus ꝙ illud fit cā colere ignee: aut ex apoſtemate ſcō inteſtino ꝙ fundo ſtomaci ē ꝯiunctū. vñ humores adurunt̄. Qui q̄dē humores colere nigre demū ꝑtingere vident̄: ⁊ exinde ꝓuenit īflatio oris ſtōi propter debilitatē v̄tutis digeſtiue: ⁊ rugitus in vētre: ⁊ anxietas in hora digeſtiōis. ⁊ aliqñ euomit cibū īdigeſtū. Et cauſa horū accidentiū eſt calor extraneus. Et iam declaratum eſt ꝙ calor extraneus impedit opationes caloris naturalis: eo ꝙ calor nālis coquit ⁊ digerit cibū ⁊ calor accidētalis adurit ipm: ⁊ cōuertit in fumos malos. ⁊ ex iſtis vaporibus ⁊ fumoſitatibᵘ accidit ſil'e ei qd̄ accidit ex humore aduſto ꝯiūcto cerebro. Et ſeq̄tur ex hoc ꝑturbatio intellectus ex melācolia. Et diuerſificant̄ accidētia ſm̄ diuerſitatē vapoꝝ ⁊ differētiā ſpecieꝝ vniuſcuiuſq̄ȝ in groſſitie ⁊ ſubtilitate. ⁊ ſm̄ appropinquationē nature ipſoruȝ ad naturā fumi calidi valde vel ad nām fumi non multū calidi. Et q̄dā infirmi ſunt q̄ timēt id qd̄ nihil ꝓdeſt eis. ſ. mortē. ⁊ q̄dā ſunt q̄ oī affectu deſiderāt morteȝ ipſam. Et quidā ſunt q̄ conant̄ toto poſſe iactare ſeipſos in aquam.

Et qđā qui cogitāt ea q̄ sūt valde puersa ⁊ extranea. sicut quidā qui cogitabat facere placentulā in vno puteo. ⁊ fecit emi salmaʒ vnā farine. ⁊ iussit seruiētibus suis vt ipaʒ in puteū pycerent ⁊ pedibus ipsaʒ optime malaxarēt. qđ facere noluerūt. Sʒ cum ille fortis ⁊ probus esset accepit arma sua. ⁊ illi territi suam fecerūt voluntatē. s. piecerūt farinā in puteo: sʒ ītus ītrare minime voluerunt. Et cum hoc vidisset īfirmus ītrauit ipsemet nudus: ⁊ īcepit miscere farinam suis pedibus. deinde exiuit ⁊ cōuocatis ppinquis suis ordinauit vt de illa comedere deberēt. Qui cuʒ hoc vidissent timuerūt ne seipsum occideret ⁊ ligauerūt eū ⁊ duxerūt ipsuʒ ad me: ⁊ curaui eū. Et alios vidi q̄plures habētes perturbationē ītellectus. q loquebant̄ de rebus q̄s nunq̄ viderāt. ⁊ imaginabant̄ se eas vidisse. Etiā recordor cū essem cū patre meo studēs coram ipso in medicina: qui vocatus fui ad eundū ad fratreʒ debentamin dn̄m sibilie. ⁊ īueni eum q̄ iam cogitauerat q̄ mors ipm detinuerat. ⁊ nō poterat loqui nec se mouere motu locali: sʒ pulsus eius minime manifestauit puationē motus ipsi⁹ īmo complōneʒ calaʒ ex humore calido existēte in stomaco demōstrabat. Cui ppinaui ad bibēdū aquā rosatā cuʒ succo pomoꝝ: ⁊ aquā mēte cum modica q̄titate pulueris sandaloꝝ ⁊ masticis. Et idē alleuiat⁹ fuit aliquantulū ab egritudine: tn̄ illa imagīatio fantastica nō recessit. Et ego non poteraʒ cogitare qđ hoc esset. ⁊ cōtinuaui stare cū eo die ⁊ nocte: ⁊ cognoui qđ egritudo ipsius aliqn̄ augmentabat̄ ⁊ alleuiabat̄ aliqn̄. Quare autūmaui qđ hoc esse non poterat nisi a re extrīseca. ⁊ querēs eam cū toto posse non poterā inuenire. Sed quadā die querēs bibere porrexerunt mihi potū in vase ipso cū quo frater bentamin bibere ꝯsueuerat. ⁊ pcepi ī aq̄ illa extraneū saporē. q̄re ipaʒ nō modicū abhorrui. ⁊ dicta aqua erat aromatiçata cū modico odore horribili. quare nō cessaui fortiter exclamare dicens: Quō poterit iste dn̄s liberari cuʒ quottidie eū potetis toxico: vn̄ qđā ex ministris suis mihi cepit fortiter supplicare vt tacere debereʒ: ⁊ nō abstinui pp̄ter hoc. eo q̄ si tacuissem: maxima fuisset pditio. quare scitum fuit q̄ in aquaʒ cū qua ipm potabāt ponebant carnē putridā ⁊ fortiter exiccatā ⁊ tritā ligatā in pecia. ⁊ quādiu aqua illa putrida morabat̄ in stō. ascendebāt ab ipsa vapores mali ad cerebrū ⁊ perturbabāt ītellm̄. Et medici oēs illius regionis laborabāt circa curationē illius. ⁊ nō potuerūt euʒ curare: donec frater eius eū elongauit a sibilia. ⁊ p certo tūc remota fuerūt ab eo illa mala accn̄tia: qm̄ illud faciebāt sub spe auferēdi pecuniā ipsius. Et ego eū vidi post remotionē eius a sibilia optime liberatū. ⁊ in suo ītellectu restitutū: ⁊ hoc recitaui vt sit tibi similitudo q̄ queādmodum pturbatio ītellectus accidebat illi a vapore ascendente a stomaco ad cerebꝝ ex aqua illa īfecta ab extrinseco recepta: ita euenire pōt pturbatio ītellectus ex humore corrupto in stomaco continue existēte: aut ab humore venenoso fixo in carnositate stomaci vel in villis eiusdē: qui qdē in stomaco tādiu perseuerauerit: donec in ipō mala sui cōplexio īfigat̄ ⁊ cōfirmet̄: Et qn̄ dicta complō valde mala existit: tūc ibidē apostema orit̄ ⁊ ꝯfirmat̄. ⁊ qn̄ ibi diu pseuerauerit: ascendunt ab eodē ad cerebꝝ fumositates male: ⁊ fiunt ab eisdē in cerebro accidētia mala ꝟm naturam ipsarum: sed ipsa mala cōplexio non remouetur a cerebro nisi cuʒ magna difficultate. ⁊ post longitudinē temporis: ⁊ nunc intendo complere curam pturbationis intellect⁹ que a stomaco ⁊ suis coherentibus hʒ puenire. Et est hoc q̄ pmo incipere debes ab his que infrigidare habēt temperate. Et cum hoc sint humida in sua complexione quāuis infirmus humide complexionis existat. apponēdo cū predictis oīno stiptica habentia modicā subtilitatē pp̄ter pprietatē iuuamenti stipticitatis tēperate vnicuiq̄ membro. ⁊ maxime stomaco. Et confert etiaʒ syrupus iste. ℞ liquiri. mundate. ℥. ij. ⁊ pone eam ad lentuʒ ignē cū libris sex aque. post infusioneʒ ipsius in dicta aqua per noctem vnaʒ. ⁊ bulliat vsq̄ ad consumptioneʒ ipsius medietatis ⁊ cola eam. ⁊ adde illi colature de vino maloꝝ granatoꝝ dulciū libras tres. ⁊ succi pomoꝝ dulciuʒ lib. ij. ⁊ de decoctione prunoꝝ collata lib. i. succi piroꝝ. ℥. iiij. masticis: ⁊ ligni aloes. an̄. aur̄. ij. tere has duas res. ⁊ puluerica. ⁊ liga in pecia. ⁊ pone oīa ad lentum ignem cum. vij. libris çucari. ⁊ bulliant spumando ea continue donec bullierint. ⁊ bulliant vsq̄ ad spissitudineʒ. Et de isto propinabis ei oī mane. ℥. i. cum. ℥. ij. aque ad bibendum. ⁊ cum sitierit īfra diem dabis ei de eodeʒ ad bibendum valde temperatuʒ cū aqua frigida. ⁊ stude in regimine ipsius equando eum dando sibi pullas magnas decoctas cuʒ vino granatoꝝ. ⁊ succo pomoꝝ. ponendo aquam simplicē cū eisdē cū tanta q̄titate ipsius aque rosate. non ponēdo aliqđ de speciebus nisi solū de coriādro. addēdo aliqđ olei cū valde modica q̄titate salis: abstinendo a comestione reꝝ dulciuʒ in excessu. ⁊ a rebus salsis. ⁊ ab oībus grossis in sua cōplone. Et de fructib⁹ comedere pōt granata dulcia solū: ⁊ nō nocet ei masticare post cibū de piris lābēdo solū de succo ipsoꝝ. Et si putas q̄ ī stō ei⁹ sit humor horribilis calidus aut in cōcauitate ipsi⁹: aut ibibitus in suba ⁊ carnositate eius: aut īuiscatus seu ꝯiūctus in orificio portonarij inferioris stomaci. ppinabis ei ad bibendū aur̄. ij. ex aloe. Et si fuerit fortis v̄tutis dabis ei tres cū octaua pte aur̄. vni⁹ ex scamōea ⁊ octaua pte aur̄. ex mastice cū aq̄ lactis ⁊ succo pomoꝝ an̄. Et si lac fuerit coagulatū cū flore cardonis garçi erit meli⁹ in hac egritudīe cauēdo oīo ne medicinā laxatiuā exhibeas donec egritudo fuerit ī sua fortitudīe ⁊ augmēto: eo q̄ laxatiuū q̄uis fuerit rectificatū ⁊ tēpatū quantū plus possibile fuerit: īpossibile tn̄ est qn̄ pp̄ter acuitatē ⁊ motū ipsius nō cōmoueat ⁊ generet grossitiē ⁊ duritiē similē apostemati. cū adiutorio humoris mali q ī stō existit. Et cū dico grossitiē similē apostemati: intendo grossitiē q̄ in mēbro p̄ter nāʒ gn̄at̄: sicut accidit ī manib⁹ illoꝝ q vogāt seu nauigāt de tumore: ⁊ illis qb⁹ in aliquo membro ponit̄ id qđ tumorem generat: sicut est ptasia. ⁊ synapis. ⁊ similia. Et cū dico apostema intēdo humorē vl̄ humores coadunatū vel coadunatos ī aliq̄ pte corporis: ex qbus pori illius ptis corpis opilant̄ in tm̄: q̄ nō fit pulsus in illa pte sicut prius. Et oē apostema est tumor p̄ter nām: sʒ nō ꝯuertit̄. s. q̄ oīs tumor p̄ter nām sit apostema. Et postq̄ geuerit fortitudo grossitiei q̄ apostemati assimilatur: qđ ignis psicus noīat̄: vel guta rubea tunc post spaciū tēporis remittit̄ ei⁹ acuitas ⁊ rubedo ipsi⁹ manifeste diminuit̄: qm̄ qn̄ collectio alicui⁹ humoris ī aliq̄ pte corporis existit absq̄ putredine ⁊ corruptiōe: tūc nā intēdit ad dissolutionē tm̄mō: sed si illa collectio cū putredine ⁊ corruptiōe fuerit: illud fit ex calore naturali ⁊ accidētali simul q in eo existūt. ex quorū actione ⁊ opatiōe digestio efficit̄ ⁊ cōplet̄ in pdicto humore: eo q̄ calor nālis solus nō ꝯuertit humorē ad saniē: sʒ ad nutrimētū appropriatū nature mēbri solum: ⁊ ita calor accidētalis solus non pōt humorē aliquē ad saniē deriuare: sed facit speciē cōplete corruptōis: quā qdem corruptionē nā paulatine a mēbro expellit ⁊ eliquat eā ⁊ dissoluit: ⁊ tūc cessat fortitudo caliditatis illius pp̄ter actionē caloris nālis. Et cū dico calor nālis intendo spūm cui⁹ fundamētū est epar ⁊ cor: ⁊ hi calores ambo sunt custodes ⁊ ꝯseruatores corporis totius: ⁊ calor accidētalis impedit operatiōes istoꝝ inquātū potest. ⁊ aggrauat corpus: ⁊ cōtristat ipsum ⁊ fatigat. Et iste calor īnaturalis aliqn̄ fortificat̄ in tm̄ q̄ facit euenire febres diuersas cū paroxismis: ⁊ alique ex eis sunt interpolate: ⁊ alique sunt ꝯtinue permanēdo sic donec liberant̄.

vel moriunt̄. Et ex isto calore accñtali putrescũt corpora mortuorũ. ⁊ dissoluunt̄ continuitates membroꝝ ipsoꝝ. Et qñ deficit calor nãlis a regimine corporis alicuius. accidit illi id qđ euenit corporib⁹ mortuoꝝ a calore putrido accidentali de liquefactione ⁊ dissolutione continuitatis membrorum. Sꝫ laus sit altissimo creatori: qui posuit calorē nãlē ad tutelam ⁊ defensionem p̄dictoꝝ.

Capl'm. X. Qđ est de opilatione.

Hec egritudo multotiēs accidit cã sparsionis seu deriuatiōis humoꝝ ad aliqua mēbra parua q̄ opilant loca suaꝝ expirationum ⁊ fenestras ipsoꝝ in tm̄: ꝙ calor nãlis ibidem nõ potest puenire. quare de necessitate illic oritur calor accidētalis. Qua ꝓpter velociter denigratur membrũ illud: ⁊ putrescit. ⁊ separatur continuitas illius. Et si ipsum tetigeris in p̄ncipio sine denigrationis inuenies id calidum. ⁊ istud est manifestum ꝙ hoc est propter calorem accidentalem ex quo membrũ putrescit. Et hec opilatio multas habet species.

Capl'm. XI. Qđ est de apoplexia.

Hec egritudo qñ accidit alicui velociter atq̧ subito motũ ipsius atq̧ sensum hꝫ auferre. quare si p̄uatur ex toto sensus ⁊ motus. moritur ĩfirmus oĩno anteq̧ possit iuuari a medico. ⁊ suffocat̄ ꝓpter p̄uationē motus pectoris. Sed si de motu volũtario aliqđ remãserit ille motus expellit suffocationē. Et qꝛ in hac egritudine frigiditas supra ipsam cõplexionē dñari reperit̄. ideo minor q̃titas anhelitus sibi sufficere poterit: q̃ tp̄e sue sanitatis facere cõsueuerat: eo ꝙ frigiditas hꝫ multũ minuere necessitatē anhelitus. Et apoplexia qdẽ oritur ex sparsiōe humoris grossi: q in vltima f̄ritate existit: ⁊ grossicie ad loca nobilia cellularũ cerebri donec integre repleant̄ ⁊ quãto humor faciēs istã egritudinē maioris fuerit f̄ritatis: tanto tardius accidit ⁊ paulatiue efficit̄. ⁊ accidētia lentius ⁊ tardi⁹ oriũtur ⁊ non subito. Ergo opꝫ te studiosum esse in cura istius incipiendo ab vnctione capitis cum oleo rosato in quo sit decima pars ipsius de balsamo postq̧ fuerit calefactum ⁊ desuper pone peciam vnã lane vnctam ex eo que sit aliquantulũ grossa. ⁊ fac eum odorare odores bonos calidos: sicut est alkitram ⁊ muscũ vnũquodq̧ per se. Et si cum alkitram miscueris aliquid de musco: inuenies illud maximi iuuamēti. ⁊ odorare nigellam sil'r multũ valꝫ: ⁊ etiã odor sigilli sancte marie confert multũ. ⁊ si cognoueris ꝙ aliquid possit deglutire distēpera aureum semis de tyriaca alferuç antiqua cũ melle. ⁊ ꝓpina ei. ⁊ vnge extremitates eius cũ oleo masticino dãdo ei ēt de eodē aliqđ ad bibendũ. ⁊ ablue pedes eius ⁊ crura cũ aq̃ cal'a. Et si de anhelitu fuerit alleuiatus fac eũ sternutare semel vel bis tm̄ cũ licinio posito in narib⁹. ⁊ si videt̄ meliorari nõ tardes purgare eũ cũ medicina laxatiua q̄ istũ hũorē hēat euacuare. Et qꝛ hec egritudo nõ expectat digestionē hũoris ⁊ icisionē eiusdē iõ necesse ē tibi vt in sua medicina laxatiua apponas ea q̄ fortiter habeãt icidere: sic̄ ē acetũ ⁊ sinapis. ⁊ ea q̄ deferãt v̄tutē medicine ad caput: sic̄ alleũ. Medicina p̄utilis ad hãc egritudinē. ℞. oppoponacis: seis vrtice: polipody: bdelly: passulaꝝ enucleataꝝ. salis. ⁊ sinapis. ⁊. ʒʒ. añ. aur̄. i. medulle cartami: ⁊ seis feniculi recētis. añ. q̃rtã ptē. collogntide seie: ⁊ mature: tertiã ptē aur̄. vni⁹. grana catapucie duo. Incide collogntidã minute ⁊ misce eã cũ tantũdē plueris dragagã. ⁊ misce oĩa p̄dicta ad modũ electuary cũ syrupo facto ex cortice citroꝝ. ⁊ masticis. añ. ⁊ dosis eius sit aur̄. v. Et si nõ ē sufficiēs purgatio. adde aur̄. i. ⁊ distēperetur cũ aq̃ decoctiōis masticis in qua sit odor eius sufficiēs. Et esto cert⁹ ꝙ h̄ ē bñ ex laxatiuis isti egritudini cõuenientibus. Et caue tibi oĩno ne misceas aquã cũ aliqua re quã capiti apponere volueris. Nec potabis eũ nisi sitim habuerit validã. ⁊ spero si egritudo nõ iterfi cit subito: sꝫ expectauerit aliq̃tulũ ⁊ ipm purgaueris cũ p̄dicta medicina: ꝙ alleuiabunt̄ accidētia: ⁊ cõtinuando hãc curã liberabit̄ oĩno. ⁊ scias ꝙ ille q patit̄ apoplexiã: si magnũ spaciũ habuerit iter vnũ anhelitũ ⁊ aliũ. ⁊ illum fecerit cũ duritia ⁊ grauedine: mors eius est ꝓpinqua. Et ciba eos colũbis siluestrib⁹ quoꝝ capita ⁊ colla sint abscisa. et decoquant̄ lento igne. ⁊ postmodũ pistentur carnes eaꝝ ⁊ colent̄. ⁊ ꝓpinat̄ ius illud eius. qm̄ hec medicina ē eis cibus cõueniēs valde. Et si posuere comedere da eis carnes eoꝝ. qꝛ est eis medicina appropriata. ⁊ passeres ēt assate vel subfrixe in sartagine cũ almuri eis vtiles valde existũt. cauēdo eos ab oĩ cibo frigido ⁊ grosso.

Capl'm. XII. Qđ est de congelatione.

Hec egritudo orit̄ ex cõplexione f̄ra q̄ dñat̄ sup cõplexionē cerebri. Et cura eius leuior existit cura apoplie p̄scripte. vñ suffic̄ tibi fricare caput ei⁹ mãdili. ⁊ postmodũ desup sp̄gere puluerē subtilē gariofi. p̄cipiēdo odorare muscũ ⁊ ambrã ⁊ ꝯfert ēt in hac egritudīe eis odorare dēdro libanũ ⁊ sansucũ ⁊ mentã ⁊ basilicon ⁊ subfumigare eũ cũ galbano ⁊ ambra: ⁊ ciba eũ passerib⁹ ⁊ pullis colũbinis volantibus siluestrib⁹: ⁊ canabir: ⁊ anatis assatis vel decoctis in sartagine cũ almuri. aut in sartagine decoctis in furno. ⁊ frica corpus totũ fricatione cõmuni inter fortem ⁊ lentã. ⁊ aqua eius ad bibendũ sit aqua termarũ si poteris inuenire. Si nõ posses habere de hac aqua: fac ei sirupũ d̄ cortice citrorũ ⁊ masticis añ. cum zuccaro. ⁊ da ei ad bibēdũ cũ aqua. Spero eni ꝙ isto regimine redibit infirmus ad propriam sanitatem deo dante.

Capl'm. XIII. Quod est de subet.

Hec quidẽ egritudo orit̄ qñ humiditas mala multa abũdauerit in substãtia cerebri cũ fortitudīe ⁊ ei aliquid frigiditatis fuerit associatũ. Sed si qualitas hũiditatis fortiter dominatur absq̧ dñio aliaꝝ qualitatũ. s. frigiditatis ⁊ caliditatis: sꝫ fuerint due tp̄ate ⁊ eq̄les. aut caliditas paruũ ab eq̄litate fuerit egressa: tunc nõ orit̄ subet. sꝫ generat̄ somnus magnus atq̧ plixus ⁊ ꝓfundus. Et scias ꝙ subet nõ fit sine gemitu vel stertatiōe. sicut apoplexia si s'r nõ reperit̄ absq̧ forti ⁊ graui stertatione ⁊ gemitu: sed leuis stertatio seu gemit⁹ sicut passus fui longo tēpore nõ ē aliqua significatio super his. Et cura hui⁹ egritudinis est odorare pētafilon ⁊ semē basiliconis ⁊ gariofilos. ⁊ rutã. Et iterũ oĩa predicta pistent̄ subtilissime. ⁊ spargant̄ sup cutem totius capitis. Et distilla in aurẽ infirmi paꝝ balsami. vngendo similiter nares ipsius cum eodem. Et propina ei omni mane ieiuno stomaco ad bibendum quartã partem aur. i. de optimo balsamo. Et combure corã eo de tamarice ⁊ scala. ⁊ fac impastare panem eius cũ aqua infusionis maratri. ⁊ da ei ad comedendum de dianiso. Et si cognoueris ꝙ humiditas predicta fuerit ex abundantia flegmatis in stomaco. purga eum cum hoc catartico. ℞. seminis vrtice ⁊ agarici. ana. aur. iiij. polipody. aur. .ij. colloquintide quartam partem aur. i. Incide eam subtiliter: ⁊ misce eam cum granis pini bene pistatis. deinde istam cum omnibus predictis malaxa. ⁊ fac magdaleonē cum decoctione feniculi. ⁊ de hac cõfectione dabis ad bibendum infirmo aur. v. cum decoctione feniculi calida. Et si nõ purgatur sufficienter adde aur. i. Et fac custodiã sicut conuenit laxatiuis. ⁊ fac eũ sternutare ponendo in naribus suis licinium coti. extirpando aliquando pilum vnum vel duos ex naribus. Et fac eum subfumigari cum alchitran ⁊ thure.

Cap. XIIII. Quod est de sirsen calido cum alienatiōe.

Ec qdem egritudo generat̃ ex alijs egritudi/nibus ꝛ suis cãis: quare accñs eaꝝ ipsaꝫ cẽ di/cimus. Sꝫ postq̃ꝫ in cerebro ꝯfirmata fuerit ĩdiget cura spãli ꝛ ꝓpria. Et accidit hec egri/tudo aut ab hũoribus acutis ꝛ mordicatiuis existẽtibus in stomaco: a qbus resoluunt̃ fumi ꝛ vapores: qui ascẽdendo ad cerebꝝ colligunt̃ in eo. aut orit̃ a febre acuta valde calidissima atq̃ꝫ forti. q̃ facit fumositates ca/put ascẽdere. aut forti cal'itate sol'. aut ab alijs cãis facien/tibus vel ꝓcreantibus ĩmẽsam cal'itatẽ. Quare si ꝯfirma/ta fuerit egritudo ꝛ accñtia ipsi⁹ fuerint fixa atq̃ꝫ mãsiua. ĩdiget cura speciali. Sꝫ si nõ fuerit confirmata egritudo neq̃ꝫ fixa. remouet̃ remota causa ipsius. vnde in illa que fit a caliditate solis sufficit tibi apponere capiti ipsi⁹ oleũ rosaceũ. in quo rose pluries sint iterate. ꝛ infrigidatum in puteo. iterando pluries ꝛ frequenter. ꝛ sic omnino libera/bitur. Sed si fuerit ex caliditate ignea ꝓcreata ab humo/ribus acutis ꝛ calidissimis existentibus in stomaco nõ suf/ficiet cura predicta. sed oportet vt sis studiosus ad infrigi/dandum stomacũ. Quare si p̃dicti humores fuerint in cõ/cauitate stomaci euacua eos per vomitũ. ꝛ tunc remoue/bitur causa. Et si fuerit a caliditate ignea ꝓcreata a febri/bus intensiuis. siue fuerint ꝯcluse ꝛ ĩseparabiles. siue nõ. tunc oibus modis oportet te cõplexionẽ eius ĩfrigidare: cũ magna cautela atq̃ꝫ studio. eo q̃ꝛ febris si fuerit ex pu/tredine: ꝛ tu multiplicaueris in fridantia in curatiõe ipsi⁹: ĩgrossabis mãꝫ: ꝛ etiã si esses tã excellẽtissimus in scia me/dicinali sicut fuit archilinus. nõ posses plenarie frangere febrẽ putredinalẽ solũ cũ frigidis absq̃ꝫ lesione ꝛ nocumẽ/to caloris innati. si hoc feceris cũ virtute primaꝝ virtutũ vel operationuꝫ. Et si ĩfrīdabis tẽperate. possibile erit q̃ꝝ frãges fortitudinẽ febris sine nocumento caloris innati. Et etiã hec frigida temperate nõ debes exercere nisi post aptionẽ opilationis cũ rebus subtiliatiuis ꝛ ĩcisiuis ꝛ di/gerẽtibus humorẽ. Et ea que faciũt hanc operationẽ sunt medicine calide. qm̃ opatio calidaꝝ reꝝ adiuuat ad con/seruationẽ caloris naturalis: ꝛ ip̃m auget: ꝛ remouet radi/cem putredinis. Et ista nõ possunt fieri cum medicinis p̃/dictis frigidis tẽperate nisi eis miscueris ĩcisiua ꝛ aperiti/ua. ꝛ hoc nõ facimus vt calefaciamus nãm. cũ sit supflue calida sꝫ ĩtendimus cãm putredinis remouere aperiẽdo opil'ones ꝛ subtiliando atq̃ꝫ scindendo humores. Sꝫ si in/tendis frãgere fortitudinẽ caloris ĩnaturalis absq̃ꝫ putre/dine. fac cũ medicinis ĩfrigidantibus. que nõ transcẽdãt finẽ secundi gradus. Et esto ꝯtentus in his spãliter in ista egritudine. Et miscere acetũ cum istis medicinis est val/de vtile. Qm̃ est vehiculũ ꝛ delator aliaꝝ medicinaꝝ ad mẽbra ad que minime pertrãsire possent absq̃ꝫ eo. Et est necesse vt he medicine sint frigide actu ꝛ potẽtia. ꝛ nõ suf/ficit frigiditas eaꝝ potẽtialis nisi infrigides eas ponẽdo ip̃as in aerẽ frigidũ. s. in puteo frigido: vel ad ventũ. Et cũ fuerit egritudo pone petiam lini madefactã in niue super caput ei⁹. Et nõ tradas obliuiõi q̃ꝝ cerebꝝ ĩq̃tũ ẽ cerebꝝ ẽ frigide ꝯpl'onis. ꝛ ꝓpter h̃ nõ põt sustinere frigiditateꝫ actualem in excessu sic̃ possunt alia mẽbra que nõ sunt fri/gida. Et esto memor que ꝛ q̃lia accñtia pessima ipsi cere/bro habeant ꝓuenire ex superflua frīditate. ꝛ ꝓ tanto nõ debes frīda in excessu in ipso supflue iterare. Et potabis eũ cuꝫ aqua rosata ꝛ aqua citroloꝝ. quaꝝ ptes sint eq̃les cũ quarta parte ipsaꝝ de aceto. ꝛ cum isto potu etiã potes ponere micã panis lotã ad comedẽdũ. Et erit ei cibus vti/lis valde ꝛ medicina ꝛ lõginquus ab oĩ putrefactione. Et si hoc syrsen fuerit ex cã seu egritudine alicuius alterius membri neruosi: non poterit remoueri vllo mõ nisi remo/ueat causa. Et si fuerit ex apostemate visibili apparente in aliqua parte corporis: ꝛ non fuerit infirmus in p̃ncipio sui flebotomat⁹: emplicabis locũ hoc emplo. qd̃. ℞. floris camomille. semĩs lini puluericati ꝛ farine ordei. Et misce cũ oleo rosato. ꝛ si cuꝫ hoc dissoluit̃ est bonũ. q̃ illo vti de/bes. Qꝫ si dictũ apã ad saniẽ deuenit: stude in maturatio/ne eiusdẽ. ꝛ postmodũ apies ip̃m euãdo saniem. ꝛ facta aptione cũ euãtione saniei remouent̃ accidẽtia. Et qd̃ re/manet post aptionẽ: stude ad digerẽdũ cũ mica panis al/bi ĩpastata cuꝫ decoctione pedũ arietis. Sꝫ si p̃dictũ apã ad saniẽ nõ deuenerit: tũc pmo ipꝫ flõmare debes: ꝛ post/modũ circa resolutionẽ ĩtẽdere debes frangẽdo calidita/tem ipsarum cũ predictis. addendo predicto emplo sticã/dos ꝛ radices yringoꝝ. Qm̃ sticados admirabilis effica/cie reperitur esse in hoc casu. ꝛ iam tibi sufficienter decla/rata est cura istius egritudinis. que est perutilis oibus fe/bribus cũ qbus est apã siue fuerit ĩtus: siue extra. Et cib⁹ eoꝝ sit farinata ordei vl' panata clara. aut mica panis plu/ries lota. sumendo in potu aquã ordei.

Cap. XV. Qd̃ est de priuatiõe ĩtellect⁹ ex frīditate.

Erturbat̃ qdem ĩtellectus ex mala cõplexio/ne frīda ꝛ sicca qñ iã ẽ fixa ꝛ radicata in ipsa sub̃a cerebri. Et accidũt ex ea vigilie. sicut ex necitate vmbra seu tenebrositas tp̃e pluuie eẽ repit̃. cui s̃ bueniẽdũ ẽ ponẽdo oleũ ro. sup caput patiẽtis in maxĩa q̃ꝫtitate. Et etiã de eodẽ appone/re debes in narib⁹ ꝛ aurib⁹ eiusdẽ. Et balnea eũ in aq̃ te/pida dulci inducẽdo ei letitiaꝫ toto posse. ꝛ fac ei omnem quietẽ ꝛ suauitatẽ elõgando eum a mulierib⁹. Et fac eum odorare liguã bouinã: ꝛ mala aromatica. Et nõ obliuisca/ris cũ hoc toto ipꝫ purgare ab hũore frigido ꝛ sicco. ꝛ hoc facere potes cum polipodio recẽti optime conq̃ssato. po/nẽdo id ad coquendũ cũ gallo veteri. cui crura sint fracta ꝛ oĩa alia sua ossa cũ suis pulpis sint optime contusa in aq̃ dulci cũ modico olei ꝛ salis. ꝛ coriandri recentis. ꝛ cũ ꝑfe/ctissime fuerit decoctus: exprimẽdo fortiter coletur. ꝛ ĩ il/la colatura iterũ decoque. ℥. i. polipodij: recẽtis ꝛ postmo/dũ cola. ꝛ ꝓpina illã ĩfirmo ad bibendũ ĩ ieiunio. Et si cuꝫ hac nõ purgat̃ decenter: scias qd̃ eius egritudo est male dispõnis: q̃re opꝫ te redire ad purgandũ ip̃m cũ medicis laxatiuis p̃dictis purgãtibus melancoliam.

Caplm. XVI. Quod est de mania.

T accidit hec egritudo. s. mania ꝛ destructio intellectus ex mala ꝯpl'one vapoꝝ ascenden/tiũ ad caput. siue sint calidi. siue frigidi. Et si cã fuerit calida sunt oĩno sine timore. ꝛ spãli/ter si caliditati siccitas fuerit associata. Qꝫ si dicta mala cõpl'o fuerit vniuersalis toti corpori. ita q̃ꝝ sit insita ꝛ radicata in corde: tunc quãdo sanguis ei⁹ ebulli/erit. mania efficitur pessima atq̃ꝫ fortis. ꝛ si pseuerauerit mania tãdiu quousq̃ꝫ ad timorẽ aque deueniat infirmus: ꝛ ab ipsa fugiat. mors eius est ꝓpinqua. Et hec accidunt pluribus aĩalibus. s. leonib⁹. canibus. equis. mul'. ꝛ asinis: ꝛ iam accidit q̃ꝝ quidam mulus voluit mordere quẽdam hominem. ꝛ homo versus est in fugaꝫ vadens per viã vnã strictam. ꝛ mulus sequebat̃ eum. qui cũ peruenisset ad in/troitum calis stricti ꝛ breuis infixit se ibidem. ꝛ cũ nõ po/tuisset exire propter stricturam ꝛ breuitateꝫ: mortu⁹ fuit ibidem. Et hec egritudo trãffertur ab vno aĩali ad aliud eiusdem spẽi: ꝛ etiaꝫ alterius speciei. ꝛ hoc accidit ẽm pre/parationem cõplexionis ꝛ nature vniuscuiusq̃ꝫ ad recipiẽ/dum dictã malam cõplexioneꝫ: sicut apparet in ramis ar/borum qm̃ habiliores sunt ad recipiendũ actioneꝫ ignis q̃ꝫ grosse arbores. ꝛ oleuꝫ etiã citius recipit cõplexiõe sua ꝛ natura sua operationem ignis q̃ꝫ faciat semperuiua que frigida existit. Et in hac mania quoddã mirabile reperit̃. quia si collectum fuerit de vrina istius in quantitate mul/ta in vrinali vitreo: videbis qd̃ clarificabitur vrina: ꝛ sine

Aceti ē delator aliaz m. e. t

dubio videbis intus formas calculoꝝ natantes. ⁊ si ipaꝫ colaueris per pãnum subtilem nullum vestigium illoꝝ seu signum in pecia poteris iuenire. Et si dictam vrinam iteꝝ in vrinali repones. ⁊ ibidem aliq̄tuluꝫ permanserit: veraciter iteꝝ videbis eos vt pus. Et super hoc libenter cãm ponerem si meus intellectus esset sufficiens. Sed si mala complõ fuerit in cerebro solum simplr̃ sicca non fit inde mania: sed solum perturbatio ītellectus. ⁊ cogitationes male ⁊ pessime. Et fit etiaꝫ perturbatio ītellectus ex diminutione proprie substantie cerebri. sicut accidit illis qui superflue vtuntur somnia. Sꝫ hoc esse videtur ex sententia diuine ꝓuidẽtie. ¶ Et si qs dixerit respõdendo ꝙ senibus diminuitur ītellectus ꝓpter ipsoꝝ cerebroꝝ diminutionem. ergo pueri ſm istam rõnem ꝑfectiorem intellectum ⁊ meliorẽ multũ habere deberent oibus alijs etatibus. cum habeant cerebꝝ ꝓportionaliter plenius. ⁊ nõ est ita. Rñ. ꝙ sicut senibus diminuitur ⁊ destruitur intellectus ꝓpter paucitatẽ substãtie ipsius cerebri. ita īfantibus vel pueris īpedit̃ ⁊ destruitur eoꝝ ītellectus ꝓpter multam admixtionẽ que fit in substantia eoꝝ cerebroꝝ ab humiditatibus preparatis ad applicationem ⁊ nutritionem substantie cerebroꝝ ipsoꝝ ꝓpter exuberantiam nutrimẽti ipsoꝝ. ⁊ in hoc tempore. seu etate auget̃ humiditas naturalis. ⁊ etiã superfluitates. ⁊ ꝓpter hoc ꝓlongãtur somni eoꝝ: ⁊ etiam superfluitates que exeunt ex naribus eoꝝ: ⁊ ex corporibus sunt in quãtitate multa. Quare summarie tibi dico. ꝙ puer donec fuerit in hoc esse. non poterit esse perfecti intellectus. donec fuerit completus. qm̃ sicut membra eorum nõ sunt completa in mensura ⁊ quantitate. ita eoꝝ intellectus non est completus: donec veniant ad etatem perfectam. Sed quando senibus accidit perturbatio ītellectus ꝓpter diminutionẽ substantie cerebri. tunc cura īpossibilis est. Tamen rege eos ꝓpinando eis amigdalas dulces ad comedẽdũ cũ pane bene fermentato. ⁊ çuccaro. qm̃ ista augent substantiam cerebri. ⁊ etiam vua passa est eis vtilis. quia impinguat epar. Et hic defectus qui fit in cerebro. fit in parte anteriori. ⁊ ꝓpter hoc imaginatiua solum ꝑ maiori parte senibus destrui reperit̃. ⁊ interdum etiã eis destruit̃ cogitatiua. quando cõsumitur cerebꝝ qđ in media cellula existit. ⁊ etiã memorialis quãdo diminuitur substantia ipsius cerebri. que in posteriori cellula collocatur. Quare ad restauranduꝫ hãc humiditatem. da eis amigdalas cum çuccaro sicut dixi. ⁊ vnge caput eius cum oleo amigdalaꝝ dulcium cui sit admixta decima ps ipsius de oleo masticino. eo ꝙ membra ꝑncipalia non sustinent medicinas in quibus nõ sint ea q̄ habent confortare: q̄uis accidens egritudinis ea non requirat. quoniã ītendere debes ad confortandum ⁊ fortificandum partem illam in qua egritudo reperitur. Sed ex istis tribus partibus cerebri. posterior citius exiccari deberet rõnabiliter ꝓpter sui naturam ⁊ complõnem ceteris alijs. Sed quia aer leuiter ad eam pertingere nõ põt. propter grossitudinem ⁊ soliditatẽ ossis cõtinentis ipsuꝫ. Et qꝛ est omnino cõclusum absq̄ omni foramine ⁊ porositate. ideo minorem recipit desiccationem. Sed pars anterior cerebri: eo ꝙ os eius continẽs ipsum est apertum ⁊ porosum. ⁊ aer ad ipsum per anhelitum cito ꝑtingere põt. ideo citius desiccat̃. ⁊ etiã citius q̄ cerebruꝫ quod in media cellula esse reperitur: eo ꝙ aer ad ipsuꝫ nõ ita cito põt peruenire nec ita leuiter. Et qꝛ os cõtinens ipm̃ similr̃ est obtusum solidum ⁊ absq̄ porositate sicut est os posterioris partis cerebri. ideo longinquum a siccitate esse reperitur. Et quãdo siccitas cerebri superuenit in ista parte anteriori. vel in alijs oibus partibꝰ simul. cura erit difficilis valde iuuenibꝰ. ⁊ etiã alijs qui sunt in maiori etate. q̄uis sit possibilis. Sed decrepitis est impossibilis omnino. vnde intendas in curatione istius partis vel omniuꝫ partiũ cum medicinis supradictis. Sed attende ꝙ quando os cranei vel vbi os ipsius fuerit densum soliduꝫ ⁊ absq̄ porositate tũc vti debes fortioribus medicinis: eo ꝙ grauiter ⁊ difficulter possunt penetrare. Sed vbi inueneris craneum porosum ⁊ non ita solidum: citius possunt medicine intus penetrare. Quare leuioribus indiges medicinis ⁊ debilioribus.

¶ Caplm̃. XVII. Qđ est de humiditate que orit̃ in cellula anterioris cerebri ⁊ circa cerebrum.

Cias ꝙ humiditas subtilis que oritur in cellula anterioris cerebri ⁊ circa ipm̃ est immẽsi fetoris: ⁊ ex illo ītellectus ꝑturbatur. ⁊ non potest infirmus caput suum sustentare. ⁊ non loquitur nisi cum difficultate magna. ⁊ quãdo interrogatur de aliquo tarde ⁊ pigre ⁊ cum perturbatione respondet. ⁊ pro maiori parte non intelligitur. ⁊ est absq̄ intellectu. Et ego tempore meo vidi quendam cui superuenit hec egritudo: ⁊ nulla medicia ei ꝓdesse potuit ⁊ mortuꝰ fuit ide. Et hec egritudo multotiẽs accidit ouibus: ⁊ ouis illa que habet hanc egritudinem a pastoribus dicit̃ matronia. Et cura huius egritudinis est caput cauteriçare. ⁊ sine dubio cirugi multum errant. cauteriçantes omnes in capite quibus accidit perturbatio intellectus. ⁊ sequitur inde maximum nocumentum: quoniam si causa egritudinis fuerit caliditas ⁊ siccitas: vel caliditas solum: aut siccitas solũ: aut fuerit causa ex diminutione substantie cerebri: considera quid inde cõtingere potest. Sꝫ in hac egritudine sine dubio cauterizatio est cura vtilior alijs quia desiccat horribilem humiditatem. ⁊ eam extrahit ad partes exteriores. Et si posueris in naribus ipsius succum rose canine. que arabice dicitur secaicanahamaꝫ multuꝫ confert. Et etiam alia medicamĩa que a medicis assueta sunt inyci in naribus faciẽdo caput purgari. sicut est aqua sicle. ⁊ aqua cucumeris agrestis. ⁊ similia. Et continuando has medicinas ⁊ rectificando regimẽ ipsius poterit liberari. ⁊ desiccabitur inde humiditas illa nociua. ⁊ liberabitur deo dante.

¶ Capitulũ. XVIII. Quod est de scothomia que in arabico dicitur abscedar.

Et accidit aliquãdo homini ꝙ stando ⁊ supsedendo apparet ei ꝙ omnia circumuoluantur dõec cadat. Et oritur hec egritudo ex vaporibus subtilibus ⁊ acutis colericis ascendẽtibus superius per arterias ad cerebrum replendo ipsum. ⁊ accidit spiritui naturali motus malus. Et predicti vapores ascendunt superius ꝓpter amplitudinem arteriarum: que tales a natiuitate existũt. Quare predictis confert incidere arterias: que sunt post aures. Sed si dicti vapores ascẽdunt per arterias retis vel retine miraculose modicum inde sequitur iuuamentum. Et si ꝓuenerit dicta egritudo ex amplitudine aliarum arteriarum tunc cõfert incisio predicte arterie. Et debet medicus infrigidare cõplexionem huius infrigidatione temperata. s. ꝓpinando ei lactucas elixas ad comedendum. ⁊ ad potandum aquã ordei cum agresto: nisi stomacus fuerit īmense sensibilitatis: ⁊ potabis eum etiaꝫ aqua ordei. ⁊ aqua frigida cum aqua rosata. Et ab omnibus fructibꝰ abstineat: ꝑterq̄ a medullis seminum anguriarũ ⁊ citrolorum: que ei exhibere debes postq̄ cognoueris ꝙ dicti vapores ab humoribus colericis fuerint generati. Sed illa que a stomaco ꝓcedit ad cerebrum potest ex humore vno oriri. vel ex pluribus ex quibus generantur vapores ascendentes ad cerebrũ. Et cura huius leuis satis existit. s. purgando stomacũ cum aqua infusionis mirabolanorum citrinorum. ⁊ scamonee ⁊ violarum. Et cõfert etiam

hec decoctio: que purgat stomacuz a colera. ℞. seri lactis coagulati cũ lacte fici libraz .ʒ. 7 infunde in eo auř. iiij. corticis mirabolanoꝝ citrinoꝝ 7 violaꝝ auř. v. Alchacar sici auř. v. 7 ꝑmaneant oĩa simul in dicto sero vsqꝫ mane. 7 tunc colentur optime fricando 7 exprimẽdo: 7 in predicta colatura adde quartam partem auř. i. ex scamonea miscẽdo ei auř. x. syrupi mastic. 7. x. syrupi citonioꝝ. da bibere 7 tardet cibum quousqꝫ compleuerit opus suum. Et si modicum assellaret ex dicta potione da ei ad bibendum de dicto sero: expectãdo sicut in alijs medicinis. 7 ciba eum pane optime fermentato cum pullis vel carnibus edinis decoctis cum vino granatorum 7 agresto. Et femine laudabiliores in hoc casu existunt masculis: 7 ex ipsis adhuc meliores sunt albe. 7 post que varie existunt. Et aquaz ordei bene preparatam cum aqua dulci eis similiter conferre dicimus. Sed si dicta egritudo ex humoribꝰ putridis orta fuerit. tunc yerãpigram cum sero lactis vtilem 7 sufficientem eis esse dicimus. 7 etiam aloes solum cum sero confert. 7 si ei miscueris aliquid agarici erit melius. Sed si predicta putredo in stomaco fuerit ĩde oritur fetor oris 7 scisura labioꝝ: 7 est possibile ꝙ ex dicta putredine eueniat cerebro calefactio subita cum horribilibus cogitationibus. 7 propter impetuositatem 7 fortitudinem accidentium impediuntur spiritus animales intantum ꝙ vrere videntur 7 eleuantur: 7 conculcantur subito: 7 mouentur extraneis motiõibus: 7 inde seqtur scotomia. Et hoc multotiens vidimus ꝙ quãdo alicui subito euenerit aliquid quod immutet fortiter spiritum animalem ꝙ illud facit euenire scotomiam. Et cura huius est cura prescripta faciendo euz odorare rosas cũ mirtela madefactas in aq̃ rosata. qm̃ liberabitur cum adiutorio dei.

¶ Capl'm. XIX. Quod est de dolore totius capitis qui quidem in arabico dicitur baidda.

T dolor fortis qui accidit in capite aliquãdo est continuus. 7 aliquando est cum interpolatione habens paroxismos. Et qui habet ipm non potest sustinere voces 7 vociferationes fortes propter debilitatem nerui audibilis. 7 propter debilitatem etiaz totius cerebri: 7 sine dubio tales voces excitant dolorem. Et non mireris quia quando dolor fortis est in aliquo membro augetur ex forti voce. Et causa huius est aer motus a forti voce qui percutit mẽbrum dolorosum: 7 inde dolor augetur. Et hec est opinio Hali. etiam in egritudinibus oculoꝝ. cui quidã in hoc obuiauerunt. medici vero minime: immo sentẽtijs ipsius totaliter adheserunt. Et qui habet hunc dolorem similiter non potest aspicere in magno splendore: eo quia sicut neruus per quem auditus ad cerebrum tendit non potest fortem sonum ferre: ita neruus opticus per quez species visibilis venit ad oculum non potest magnum splendorem 7 lumen sustinere: eo ꝙ quando tam fortis dolor est in toto capite: impossibile est quin etiam oculi nõ sentiant. Remanet ergo nobis ĩquirere vbi 7 in quo loco seu parte capitis iste dolor ꝑncipaliter existat. 7 absqꝫ dubio dictꝰ dolor inuentus est in panniculo qui sub craneo moratur. i. dura matre vel in illo qui est post istum circundans cerebrum. i. in pia matre: 7 quando in aliquo dictoꝝ est dolor non potest ferre vocem magnã nec lumen intensuz. Restat adhuc scire quid sit dolor. 7 causa eiusdem. Jam ergo declaratum est ꝙ dolor nil aliud est q̃z sensibilitas cõtrarie qualitatis existentis in membro. quare cum perseuerauerit perducet ad solutionem continuitatis. Et solutio continuitatis accidit aut ꝓpter extrinsecam: sicut incisio ensis vel percussio facta a re aliqua: aut ex contusione. Et potest etiam esse solutio continuitatis ex extensione valida facta a superflua repletione. aut ex vẽtositate vaporosa. Et si ventositas dicta vaporosa facta fuerit a frigore. potest etiam ex eadem dolor fieri fortis: eo ꝙ quelibꝫ res que hꝫ subtilez nãm pungit: q̃uis sit frigida. Et tu scis ꝙ vapor natura sui subtilis existit. 7 hac de causa ꝓuenit solutio ꝯtinuitatis: sicut apparet in rebus extrinsecis: ꝙ qñ extenduntur fortiter vltra debitum laniantur 7 rumpuntur. Et acuta etiã qñ recipiuntur sunt cã solonis ꝯtinuitatis. Et argilla similiter seu terra malaxata optime cuz forti aceto. 7 exterius epithimata soluit continuitatez cutis. Et etiã siccitas cũ in corpore superflue exuberauerit cuz modica extẽsione illud idem leuiter facere potest. Et qñ frigiditas superauerit intantũ ꝙ congelatur membrum 7 induratur: seqtur inde solutio cõtinuitatis. Et etiã ex rebus calĩs 7 acutis receptis per os vel exterius emplastratis: fit solutio ꝯtinuitatis: sicut ex sinapi 7 tapsia: q2 ex sua subtilitate ꝓfundantur: 7 corrodunt 7 soluunt cõtinuitatem. Et nos videmus ꝙ acetum q̃uis id qđ in sua cõplone dñatur sit frigiditas sicut dicit Hal'. frãgit vtres 7 ꝓforat eos: 7 rumpit vegetes. Et fit etiam solutio continuitatis ex coagulatione sicut cera 7 pix. q2 quãdo sunt coagulata frangunẽ ex leui extensione vel a ꝑcussione ab aliq̃ re dura. Sequiẽ ergo ꝙ iste dolor tã difficilis 7 fortis sensibilitatis esse nõ potest nisi a supflua repletione 7 extensione existente in membro valde sensibili. sicut est dura mater 7 pia mater. Et quãdo fuerit ex vapore frigido ibi recepto: dolor erit validus atqꝫ grauis. Et si fuerit ex calido vapore existẽte in locis predictis leuiter illũ cognoscere potes. eo ꝙ dolor erit acutus valde 7 mordicatiuꝰ. Et tactu etiã ipm cognoscere potes. Et signuz illius qui fit a frigiditate vel a vapore frigido est quia ĩfirmus delectatur in appositione reꝝ calidarum actu 7 potentia sup caput: 7 videtur inde recipere iuuamentum 7 sentit in capite dolorem magnum cum grauedine 7 ponderositate. atqꝫ mordicatiõe 7 punctione. Et qui fit ex caliditate est dolor difficilis atqꝫ fortis cum punctiõe et mordicatione.

¶ Et cura generalis istius doloris est rectificare regimẽ ipsius comedendo ordinate 7 debitis horis. Et si fuerit dictus dolor ex repletione cum grauedine: cura eius propria est flebotomia. considerando tẽpus. etatem: cõsuetudinem: regionem: 7 cõplexionem. Et qui fuerit ex vapore frigido: curatur vaporãdo caput cum sticados: 7 si fuerit ex calido confert ei bibere aquã rosatam confectaz cum psilio integro: qm̃ medici ꝓhibent pistationem eius. Et si fuerit predictus dolor ex repletione multa sanguinis: flebotomandus est ex cephalica. Et si ex arteria flebotomaueris: longe melius erit: sed scire debes ꝙ sanguis ille cuz magna difficultate retinetur 7 solidatur: 7 propter hoc tecum habere debes ea que habẽt sanguinẽ fortiter retinere: sicut sunt pili leporis minutissime incisi mixti cum albumine oui 7 gipso: aut folia mirte subtiliter puluerizata cum psilio integro mixtis cuz aqua rosata: 7 ponere super locum similiter stringit. Et cuz vis incidere arteriã: ipsaz stringe versus radicem sui: ne superflue sanguis exire possit. incidendo eaz cum re frigida. 7 non cum igne. Et si cognoueris flegma cum sanguine abundare. fac eũ vti exercitatione tẽperata cibando eum cibis declinantibus ad caliditatem temperatam 7 siccitatem: sicut sunt turtures 7 passeres: 7 his similia. Abstinendo ab ouis 7 piscibus: 7 a panata q̃ in arabico dicitur caride: 7 ab aqua frigida valde: sed quãdo vis eam ꝓpinare miscere debes cum ea aliquid mellis vel zuccari: aut rob vue passe decoctum vsqꝫ ad spissitudinem mellis: faciendo vt recipiat eam tepidã. Et si cognoueris manifeste ꝙ dictus dolor a vaporibus calidis procedat: incide arteriam incisione frigida: faciẽdo euz abstinere ab omni re calida: 7 ciba eũ gallinis elixatis in aqua cũ modico olei 7 salis 7 aceti. Et potes etiã

eam coquere cū cucurbita: nō ponēdo gallinā cū cucur/
bita: nisi post decoctionē cucurbite. Et pōt etiā decoqui
cū succo granatoꝝ: ꝛ fac eū multotiēs odorare mirtellas
cū ligno aloes ꝛ sandal'. ꝛ purga eū cū sero lactis coagu
lati cū lacte fici addēdo ei aliquid scamonee. Et cū fuerit
purgatus numera sellas: ꝛ quot vicibus assellauerit: tot
diebus quiescat post purgationē: ꝛ postmodū facies eū
vomere: ꝛ post vomitū iterū eū purgare debes. Et iam
superius declarauimus loca que apta sunt recipere hunc
dolorē: q̄uis videat᷑ ꝙ dolor in osse existat. Et quomodo
hoc esse posset: cū ſm opinionē quorūdā os omnino ca
reat sensu? Et ego dico ꝙ si aliquid habet os de sensu: est
valde grossū: ꝛ ꝑpter hoc impossibile est ꝙ illic dolor ꝑ/
cipiatur. ꝛ iam inuenimꝰ Gal. dixisse que adinuicem sunt
opposita: quando dixit ꝙ ossa omnino sunt absq; sensu: ꝛ
alibi dicit ꝙ dentes habent sensum: ꝛ nō grossū: imo val
de intensum. Et opinio magnoꝝ medicorū est ꝙ sensus
nō sit in aliquo membro: nisi veniat in codē per neruos
subtilissimos diuisos: ꝛ contextos ibidē. Quare cū ossa
nō videant᷑ habere talē texturā neruorū: sensū habe/
re nō debent. Et ergo sicut cerebrū mittit virtutē sensi
bilem per neruos oībus membris. ita epar sua virtute na
turali mittit nutrimentū per venas omnibus membris.
ꝛ si ossa ideo carent sensu: quia nerui in eisdem nō sunt di
uisi ꝛ contexti minutissimi: vt capilli eadē ratione oīno
absq; nutrimēto ꝛ augmētatione esse deberent: cū vene
capillares diuise in eis nō reperiant᷑: neq; virtus natura/
lis fortior esse reperitur in itroitu membrorū q̄ꝫ anima/
lis: imo animalis valde fortior iudicat᷑. Et tu vides ꝙ os/
sa q̄ꝫdiu sunt in corpore animato permanent sine putredi
ne ꝛ corruptione: ꝛ etiā omnes cartilagines. ꝛ cū priua
tur corpus a vita: corrumpuntur omnino. Ergo quid est
illud quod ꝯseruat ossa in corpore animato a putredine?
Nō potest negari quin illud sit spiritus vitalis procedēs
per arterias ad omnia membra que arterie in membris
ipsis minutissime diuiduntur. ꝛ eodem modo ossa recipi/
unt nutrimentū ꝑpter vicinitatē venarū nō pulsatiliū
Quare ergo hac eadē ratione ꝛ via nō possunt recipere
sensum ossa ꝑpter vicinitatem neruorū. sed naturaliter
ossa in q̄ꝫtū sunt ossa multe existunt siccitatis. ꝛ propter
hanc sunt grossi ꝛ debilis sensus: ꝛ apparet hoc in plan/
tis pedum rusticorū: quia q̄uis lente ꝛ debiliter recipi/
ant sensum: tamen nō omnino a sensu priuātur: quoniam
vides ꝙ quādo aliquid ex ipsis inciditur ferro q̄uis non
sentiant dolorem: de quo sit curandū: tamē sensū habe/
re probantur. Et quia ossa duriora ꝛ sicciora existūt plan/
tis pedum rusticorum: ideo lentius ꝛ tardius ꝛ grossiori
modo sensum percipiunt. Et si aliquis dixerit scriptū eē
ꝙ ossa careant sensu. dicimus ꝙ illud dictū est eo modo
quo dicitur quādo aliquis habet collum breue: ꝙ careat
collo: ꝛ ꝙ qñ aliquis hꝫ debilitatē visus ꝙ careat visu. Et
ista que dixi dico ſm meā existimationē ꝛ intellectū: ꝛ ē
veritas oīno: ꝛ inuestigare hoc per viā experimēti in aīa
libus est difficile valde: qm̄ quādo in aliquo mēbro inue/
stigando ꝑcedes: incides ꝑmo carnē: ꝛ postmodum ner/
uos: demū pelliculā q̄ coopit os. ꝛ scire debes ꝙ oīa ista
acutissimi sunt sensus. ergo cū peruenit᷑ ad os incidēdo
vel rascādo: quō sentire dꝫ cū sit debilissimi sensus: ꝛ hoc
certissime scire debes auctoritate ypocratis: ꝙ qñ duo do/
lores simul fiunt: maior denigrat alterum. ꝛ absq; dubio
ossa habent sensum q̄uis modicū: ꝛ quomodo nō debet
occultari dolor in osse cū sit debilissimi sensus: post ime/
diatā īcisionē factā in carne neruis ꝛ pelliculis q̄ sunt mē
bra tāti sensus. certe sic eē dꝫ absq; vlla dubitatione.

¶ Capitulū. XX. Quod est de emigranea que in arabi/
co dicitur sechichia.

Migranea est egritudo capitis in qua dolor
comprehendit mediā partem capitis. quare
scire debes in qua parte sit egritudo ꝑdicta
Et scire debes ꝙ esse nō potest in aliqua par/
te capitis nisi in pāniculo qui cooperit crane
um exteriꝰ: vel in illo qui est sub ipso: q̄ dicit᷑ dura mater:
aut in illo q̄ est circūdās cerebrū: qui pia mater noīat᷑. Et
differētia que est inter istā egritudinē ꝛ prescriptā que di
citur baidda: est ꝙ illa est in toto capite. ista vero solum
mediā retinet ꝑtē. Et orit᷑ hec egritudo: aut a vētositate
calida: aut ex repletiōe superflua. ꝛ que ex vētositate cali/
da ꝑcedit: fit subito ꝛ cū extensione forti: ꝛ sentit īfirmꝰ
acuitatē humoris. vñ resoluit᷑ vapor in loco in quo est. sꝫ
si fuerit ex replōne: sentiet īfirmꝰ grauedinē in loco cū ru
bedine oculoꝝ ꝛ faciei. ꝛ pōt etiā euenire ab humoribus
existentibus in stomaco a quibus vapores ꝛ fumositates
resoluuntur qui ad caput ascendunt: ꝛ ibi percipit᷑ incen/
dium ꝛ mordicatio valida. Et flebotomia q̄dem confert.
quādo fuerit ex repletione ꝛ infrigidatio corporis etiam
cum rebus notis prescriptis. Et ciba eū pullis ꝛ gallinis
decoctis cum succo granatoꝝ acetosorum. Et potet aquā
ordei: ꝛ abstineat oīno ab omnibus ꝑcreantibus fumos
vel vapores acutos: sicut est vinum coctum ꝛ vinū passu
larum ꝛ similia. Et abstineat etiā a pomis granatibꝰ dul/
cibus: qm̄ cito in colerā vertuntur. ꝛ sic eis non modicū
nocere videntur. Et quādo dicta egritudo ex repletione
fuerit sola flebotomia aliquādo pōt liberare. Sꝫ qñ cau/
sa fuerit ex superabundantia calidorum humorū existen
tiū in stomaco a quibus vapores superius ad caput ascē/
dunt. Cura eius propria existit euacuare illos cum laxati
uo conuenienti: aut cum vomitu leui: ꝛ sufficit hec purga/
tio. ℞. mirobalanorum citrinorum ꝛ chebulorum ꝛ indo
rum. ꝛ violarum. ꝛ nenufar. añ. aur. x. conquassentur opti
me. ꝛ ponantur in feruentem aquam per noctem vnam.
ꝛ in mane colentur exprimēdo fortiter. ꝛ illi colature ad/
de quartam partem aurei vnius ex scamonea trita. ℥. i. sy
rupi acetosi. ℥. i. syrupi facti ex cor. citroꝝ. ꝛ. ℥. i. syrupi ma/
sticini: ꝛ ꝑpina ei ad bibendum. ꝛ si nō purgabit᷑ sufficien
ter: da ei ad bibendū de predicta colatura: solū regendo
eum sicut cōuenit medicamini: dando ei in cibis si super/
abundauerit humiditas in stomaco que habeant eā exic/
care ꝑut tibi videbit᷑ cōuenire. dādo ei semꝑ post cibum
aliqua stiptica confortātia ꝛ cōuenientia stomaco vt sunt
pira assata: vel citonia: vel alia similia.

¶ Tractatus. x. de egritudinibus colli. ꝛ est cōtinens ca/
pitula decem ꝛ octo.

Cias ꝙ collum cōpositum est ex mēbris
simplicibus ꝛ compositis. ꝛ ipa officialia
composita sunt ex cōsimilibus: ꝛ inquan
tum collum compositum est ex cōsimili
bus eueniunt ei egritudīes consimiles: ꝛ
in q̄ꝫtum collū ꝯpositū est ex officialibꝰ
mēbris eueniūt ei egritudīes officiales.
Et nos ītendimus dicere egritudīes q̄ possunt ei euenire.

¶ Caplm. I. Quod est de oppilatione.

Ec quidem egritudo. s. opilatio accidere pōt
in venis: neruis: ꝛ in ipsa nucha. Et cura huiꝰ
est manifesta. s. cum rebus aperitiuis ꝛ subti
liatiuis humorū. ꝛ hec cura est generalis opi/
lationibus omnium membroꝝ.

¶ Capitulum. II. Quod est de relaxatione.

Ec quidē egritudo accidit in collo maxime
accidētal'r. s. ꝑpter apostema qđ fit vel orit᷑ i
nucha: ꝛ inde sequit᷑ sub apate relaxatio oī/
um mēbroꝝ gnāl'r. ꝛ si fuerit apā magnū val
de: vel forte iterimit subito. Sꝫ si fuerit apa

partium cū modico dolore ⁊ tumore: nō inde efficitur relaxatio. ⁊ si apostema cū tumore factū fuerit solum īmediate nuce priuabitur ide sensus solū in media parte corporis. s. exposito: sed motus remanebit in parte apostematis. quare talibus in pncipio cōsulimus fieri flebotomiaʒ si virtus fuerit sufficiens: ⁊ postmoduʒ inungere locū cuʒ coto madefacto in oleo rosato tepido multotiens: ⁊ ipsuʒ cotuʒ sic madefactū per totā noctem desuper tenere vsqʒ mane. Et esto certus ꝙ si cōfirmabit̄ apostema deueniet infirmus ad priuationē sensus ⁊ motus: vt supra dictum est. Et scire debes ꝙ opinio quorūdā antiquoꝝ medicorum fuit: ꝙ priuatio sensus vel motus: vel vtriusqʒ simul nō fit: nisi ex frigiditate soluʒ. Sed nos dicimus ꝙ possibile est priuationem sensus ⁊ motus fieri in corpore temperato: ⁊ etiaʒ in illo cui caliditas modicuʒ excedit: ⁊ absqʒ dubio egritudo hec euenire potest ex diuersis causis: ⁊ etiā ex frigiditate.

¶ Cap. III. Quod est de spasmo.

Et fit qdeʒ spasmus in collo sicut in alijs mēbris accidere cōsueuit. Et est duarū specieꝝ. s. ex siccitate ⁊ humiditate: ⁊ spasmus qui fit ex siccitate possibile est vt accidat successiue ⁊ paulatine: ⁊ possibile est ꝙ fiat subito propter intēsam euacuationē humiditatū factaʒ subito. Sʒ spasmus qui fit ex humiditate: semp subito habet ꝑuenire: ⁊ huius humiditatis sunt due species: vna quideʒ que nō cōuertitur in vaporeʒ: sed remanet sic īfusa in neruo. vnde ingrossat̄: cōtrahitur: ⁊ abbreuiatur: ⁊ sic spasmus efficitur. ⁊ est etiā alia humiditas: ex qua resoluit vapor: ⁊ inde spasmus efficitur: eo ꝙ mēbruʒ qd̄ ferre poterat dictaʒ humiditatē anteqʒ cōuerteret̄ in vaporeʒ: post ꝯuersionem eius minime potest eā sustinere. quare inde spasmus habet deuenire. Et siquis nobis obijceret dicens: ꝙ in eadem hora in qua humiditas resoluitur in vaporem. dolor inde percipi deberet: ⁊ nō sentimus illū. dicimus ꝙ vapor donec in motu existit pro maiori parte nō facit doloreʒ: nisi figat̄: quoniā si vapor fuerit acutus ⁊ mordax: nō tamen ex eo percipit̄ dolor: sed incendiū soluʒ ⁊ mordicatio inde habet ꝑuenire. Sed spasmi qui fit ex siccitate: cura est generalr̄ humectare corpus totū: ⁊ specialiter mēbruʒ spasmatū. ⁊ si fuerit ex humiditate purgabis euʒ cū yerapigra: ⁊ silib⁹. ⁊ vnge locuʒ cuʒ oleo de iasemini ⁊ camomillino. ⁊ oleū de lilio est medicamē ꝓpriū spasmo qui fit ex humiditate. ⁊ si fuerit dicta humiditas in vaporem cōuersa: ⁊ inde factus sit spasmus: purgabis euʒ cuʒ medicinis ꝑdictis: ⁊ vnge locū oleis predictis addēdo eis ysopum recentem.

¶ ¶ Cap. IIII. Quod est de tremore.

Hec egritudo oritur in collo sicut in alijs mēbris: ⁊ est pugna ⁊ temptatio victorie: que fit inter pōderositateʒ mēbri ⁊ virtutē quā de⁹ ꝑstauit motui mēbroꝝ aīaliū: qm̄ qn̄ dn̄at̄ grauedo ⁊ pōderositas mēbri supra virtuteʒ ipsius īclinat̄ inferius. ⁊ si virtus ꝑualebit pōderositati ⁊ grauedini eleuabit̄ superius. ⁊ sunt duo motus qui fiunt successiue: ⁊ isti motus diuersi cū coadunant̄ simul dicūtur tremor. ⁊ collū quidē ꝑparatū est recipere tremoreʒ ex qualibet leui causa adueniēte vtuti motiue ꝓpter grauedineʒ ⁊ pōderositatē capitis: qm̄ caput pre ceteris mēbris hoīs grauius ⁊ pōderosius extitit. Et scias ꝙ tremor accidit aut post egritudīes: aut post euacuationē supfluā aut ab extrinseco ꝑ frigiditatē aeris: aut ꝑ percussionē: aut ex vulnere adueniēte capiti ꝯsolidato aut nō ꝯsolidato. ex qb⁹ vtus motiua debilitat̄. vn̄ fit tremor. Et capita leporū elixata cū aq̄ ⁊ sale ⁊ oleo rasea comesta iuuāt mirabiliter: sicut expimēto ꝓbat̄: ⁊ hoc iuuamētū faciūt virtute diuina in hac egritudine que vtus dicit̄ vtus occulta: seu a tota spē. Et iā aliqui veteres conati sunt loqui super hac virtute: ⁊ ego dico ꝙ īpossibile est scire certitudineʒ ipsius: qm̄ ītellectui humano adeo sublimi ⁊ glorioso īposit⁹ est terminus vltra quē īpoſe est ipsuʒ ptrāsire. Et o ꝙ̄ bene dixit Gal'. qn̄ dixit ꝙ ista scire ptinet ad solū deum altissimū ⁊ oīpotētē: qr̄ videm⁹ ꝙ medicamina vlceruʒ: pulmonis: ⁊ pustularū ipsius in hoc mūdo repiunt̄: ⁊ nos ipsa ignoram⁹: tn̄ pecudes ipsa cognoscūt: qr̄ qn̄ aliq̄ ouis hʒ vlcus in pulmone separat̄ ab alijs: ⁊ vadit querēdo res. Et dicūt pastores ꝙ ipsa querit herbā vel herbas ad comedēdū: ⁊ in cōtinēti post comestionē liberat̄ a vulnere liberatiōe pfecta. ⁊ ego iam vidi in pulmonibus pecudū signa solutiōis cōtinuitatis cū cōsolidatione integra ⁊ perfecta: ⁊ nō cognoui nec cognosco herbā illā hucusqʒ neqʒ etiā aliqui ex ꝑdecessoribus nostris ipsam cognouerunt. ¶ Syrupus cōferens tremori ⁊ confortat oīa mēbra: ⁊ caput proprie. ℞. rubee tinctoris sticados: ⁊ corticis citri: ⁊ corticis exterioris fisticoruʒ ana. ℥. i. thuris puri: masticis ⁊ rosarū ana aur. v. ⁊ liquiricie pondus quarte partis oīum predictoꝝ. conquassent̄ omnia ⁊ infundant̄ oīa pter mastic. i. xv. libris aque feruētis ꝑ noctē vnā. postea adde masticē: demū bullias lento igne ponendo cum ꝑdictis ad bulliēdū aur. i. puri auri. ⁊ bulliāt vsqʒ ad ꝯsumptionē medietatis. ⁊ cola optime exprimēdo. ī dcā colatura pone libras. v. syrupi facti cū decoctōe corticis citrorū ⁊ zuccaro. decocti ad spissitudinē ⁊ librā vnā mell' dispumati: ⁊ bulliāt sil' vsqʒ ad spissitudinē sirupi. ⁊ bibat ex isto syrupo patiēs oī mane. ℥. ij. cū. v. ℥. aq̄ in q̄ extīctū sit ferrū purū mūdū ⁊ limatū: ⁊ oīo absqʒ erugine. ⁊ euentatum ab oī cinere. seu puluere vel sordicie. q̄ ꝯsueuit ferro adherere: ⁊ tādiu dʒ ipsuʒ calefieri ⁊ in ipsa aq̄ extingui. donec aq̄ medietas ꝯsumat̄. ⁊ postmodū colet̄. ⁊ cū ipsa syrupus dʒ distēperari. Et iunge nucham ⁊ collū descēdēdo īferi⁹ per spinā vsqʒ īferi⁹ cū oleo de ben aromatizato. ⁊ si nō īuenis illud. q̄uis nō sit ita vtile facias cuʒ oleo sinapis. Et ē necesse medico cōsiderare ⁊ subtiliter attēdere oīa ista. s. cōplonē patiētis. etatē. tēpus. regionē. ⁊ cōsuetudinē. ⁊ regimen eius tpe sanitatis. i. si hō laboriosus sit ⁊ asuet⁹ pati vigilias. aut nō ⁊ fm̄ q̄ntitatē coadunatōis ꝑdictoꝝ facere dʒ medic⁹ ꝑut melius sibi videbit̄ ꝯuenire. addēdo vl' diminuendo. Et scire debes qd̄ differētia est iter cibum ⁊ medicinā: eo ꝙ medicinā mēsurare debem⁹ fm̄ tps. etatē ꝯplonē. ⁊ ꝯsuetudinē. ⁊ regionē. ⁊ egritudinē. sed cib⁹ minime sic est mēsurādus: qm̄ si ꝯplo cibi elōgata fuerit valde a ꝯplexione patiētis. q̄uis talis cib⁹ frangat ꝯplonē et cām egritudīs. tn̄ inde corp⁹ nō recipit nutrimentū. sʒ expellit̄ cū fecib⁹ ⁊ supfluitatib⁹: quare opʒ vt cibus sit complexionis eq̄lis: neqʒ eū cōuertere debes ad oppositū cāe facientis egritudinē. vbi grā. vt si sit senex frigide cōplonis: ⁊ in tpe frigido. ⁊ nō assuet⁹ labori ⁊ exercitio. ⁊ cibes eū cibis calidis. nō ide recipiēt nutrimētū mēbra sua. immo repudiabūt. Et si qs dixerit ꝙ mel est cib⁹ calid⁹ ⁊ senibus laudat⁹. dicim⁹ ꝙ q̄uis sit calide ꝯplexionis: nō tn̄ multū in caliditate excedit. ⁊ nō calefacit corp⁹ nisi ītātū q̄tuʒ recipit de caliditate a corpe: eo ꝙ nō multū elongatur a ꝯplone nāli corporis nisi ītātū decoq̄ret̄ ꝙ ei⁹ sapor ad amaritudinē deueniret: ⁊ tūc mēbra senis: ⁊ etiaʒ aliorum non recipient nutrimentū. Mel autē cum sit dulce non multū elongat̄ a cōplexione equali. ⁊ senex est aīal. ⁊ inq̄ntum est aīal. habet caliditatē actualē. mel vero cuʒ sit calidū eius tamē caliditas est potētialis. ⁊ caliditas aīal' est manifesta: ⁊ mellis caliditas est occulta. ⁊ propter hoc nutrire potest. Res autē q̄ excellenter calida existit neqʒ prestat nutrimentū senib⁹ neqʒ alijs. Et etiam si iuuenes qui calidas patiunt̄ egritudines nutrire volueris rebus

frigidis in excessu: nō inde nutrient̄: imo repudiabunt̄ talia a nā sui corpis: q̄uis talia cause egritudinis sint 9ria: qm̄ si talē infirmū nutrire volueris folijs mādragore: nō restaurabit̄: neq̄ nutriet̄ aliqd ex eis. Sed in lactucis est res laudabilis valde: qz q̄uis ei⁹ frigiditas fortis existat eius tñ suba nō est grossa. q̄re cito a corpore incipit passionem: ꝛ oīa que hic diximus: sint tibi in memoria in oībus alijs egritudinibus tanq̄ necessaria.

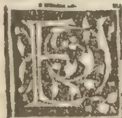
¶ Cap. V. Qđ est de egritudinib⁹ spōdiliū colli.

Accidit spondilibus colli vt recipiant humores viscosos: mucillaginosos qui diuidunt̄ ꝛ spargunt̄ inter coniūctionē ipsoꝝ spōdiliū. ꝛ accidit ex hoc q̄ ipsa spōdilia ꝓfundent̄ itrīsecus vel extrisecus ꝓmineāt. Et qñ exteri⁹ ꝓminēt leuis tūc cura existit: qz ide nucha nō recipit lesionez. sed qñ itrinsecus ꝓfundāt: tūc necem iducūt: qz inde sequit̄ sqinātia pessima ꝛ mortifera. ꝛ qñ a medico cā talis cognita pfecte fuerit: purgare dz corpus gñal'r ab hͦ humore: ꝛ hoc facere poterit cū collogntida ꝛ bdellio: qz sunt optima in hoc casu. Et stude in exiccādo illū humorem dissoluēdo ipsuz. Et pone super spondilia colli puluerē gariofiloꝝ: ꝛ macis mixtū cū vino ad modū emplastri: ꝛ liga desup: ꝛ da ei ad deglutiendū ea que sint lenia aliquātulū grossa: sicut ē mica panis optīe fermētati: ꝛ similia. Et fac eū sternutare iclinato capite: qm̄ ide recipit iuuamētū. Et in sūma dico q̄ cura istius egritudinis ē p̄mo corp⁹ totū euacuare gñal'r ab humore: ꝛ spāl'r seu pticulariter: masticādo grana catapucie expuēdo exteri⁹ fl'a qđ ide exierit ab ore: ꝛ desiccādo humorē: seu 9sumendo. ponēdo desup emplastrū p̄dictū ex macis: ꝛ gariofilis distēperatis cū vino: ꝛ stude paulatine ad redeūdū spōdile: vel spōdilia ad locū suū nāle: cognoscēdo q̄ hec egritudo nāl'r piculosa est valde ꝛ festina. Et ꝓpter hoc studiosus esse debes in cura: p̄stādo remedia absq̄ dilatione.

¶ Cap. VI. Qđ est de dislocatiōe spōdiliuz colli.

Dislocant̄ hec spōdilia: aut versus partez dextrā: vel versus sinistraz. Et hec dislocatio est valde grauis: ꝛ ide accidētia fortia ꝛ difficillima 9sequuntur. ꝛ si dicta dislocatio vel tortura fuerit parua. modicū ide ifirmo sequit̄ nocumētū. Sz si fuerit magna dislocatio: forma eius erit sicut angulus rectus vel lauda Λ ꝛ efficit̄ ide relaxatio totius corpis: aut sqnātia: ꝛ spasm⁹. ꝛ hoc accidere pōt aut ex casu: vel apate: q̄ faciūt exire spōdilia ex locis suis. Ex dislocatiōe spōdiliū veniūt accidētia hec: qm̄ si fuerit dislocatio solū absq̄ lesione nuche: accidit ex hoc paruitas mēbroꝝ ꝛ p̄uatio nutrimēti ipsoꝝ: ꝛ ꝓuenit ex hoc sic accidit arbori impfecte: fracte: in qua nutrimētuz tortuose ꝓcedit. ꝛ pōt etiā ex tali dislocatiōe infirm⁹ fieri gibbosus. Sz si dislocatio facta fuerit solū in vna parte: cū hec fuerit parua aduenit ide mēbris paucitas nutrimēti. sz si fuerit magna fit ide relaxatio medietatis toti⁹ corpis. ꝓpter extēsionē q̄ fit in alio latere: eo q̄ qñ spōdili accidit extēsio: sequit̄ ide spasm⁹ absq̄ dubio: ꝛ q̄libet istoꝝ accidētiū p se pōt inducere necē: ꝛ multo magis si oīa simul fuerint 9gregata: ꝛ ego puto q̄ relaxatio illa q̄ cā humoꝝ fit: mortē ifert suffocādo ꝓpter p̄uationē anhelit⁹ pectoris. Et oīb⁹ p̄dictis egritudinib⁹ 9fert flōmia ꝓpter dubitationē apostematis: ꝛ resoluere id quod ifusuz est de humore: ꝛ deriuare ad aliā partē illud qđ nōdū est ifusuz: ꝛ 9fortare locū lesum seu pcussuz. ꝛ id in quo oīa p̄scripta iuuamenta simul sunt coadunata: est oleum rosatum in quo rose recentes vicibus pluribus sunt infuse. ꝛ sufficit illud ad inungendum locū. ꝛ si res fuerit aliquātulū dilatata ad dissolutionē humoꝝ: adde oleū de lilio ꝛ de iasemino si poteris inuenire. Sed si egritudo fortis extiterit operatio eritinanis. ¶ Et postq̄ locutus sum de spondilibus: nūc loqui intēdo de nucha. Et scias q̄ nucha est sic fons a qua mittit̄ oībus mēbris q̄ sunt sub ipsa sensus ꝛ motus: ꝛ nerui sunt sicut riuuli qui oriunt̄ ab ipsa.

¶ Cap. VII. Qđ est de egritudinibus nuche.

Et accidit in nucha aliquando stupor qui fit a medico ꝓpter appositionē frigidarū reruz desuper. aut ꝓpter equitationez factam per magnā niuē: ꝛ fit inde q̄dā spēs egritudinis: que in arabico dicit̄ alchadar: in qua priuat̄ sensus ꝛ motus mēbroꝝ existentiū sub ipsa. Et huic egritudini cōfert inungere locū cuz oleo nucū cui additū sit in qualibet. ℥. ipsius octaua pars aurei vni⁹ ex euforbio: ꝛ si nō haberes oleū de nucib⁹: pone loco eius oleuz de lilio mixtū cuz oleo oliuarū: ꝛ oleuz de ben etiā mixtū cuz oleo de iasemino similiter in hoc loco 9fert valde. Et ad de predictis oleis ad cōfortationē caloris innati de oleo balsami: ꝛ alia olea confortant̄ accidentaliter calefaciendo ipsa ad ignem. ꝛ sic agendo operabitur tua medicina perfecte. Et scias q̄ id quod patitur nucha de egritudinibus patiunt̄ etiā nerui qui oriunt̄ ab ipsa. Et mihi iā accidit id qđ dicā tibi. s. q̄ eundo precepto regis in abuçacbadria cū frigore vehemēti ꝛ forti pluuia ꝛ vēto. qui q̄dē vētus mihi adueniebat pte sinistra pede meo ex illa pte ex ñ te discoopto durāte illa tēpestate sic p totū diē. ꝛ sic eūdo mihi cecidit patitus de pede: ꝛ nō potui ip̄z itus reducere eo q̄ nō poterā mouere coxā: q̄re ali⁹ mihi posuit ip̄z i pede. ꝛ itez cecidit: ꝛ reiterat⁹ fuit mihi: ꝛ tertio itez cecidit ꝛ mihi ab alio iposit⁹ fuit: eo q̄ mīme coxā ꝛ crus mouere poterā. ꝛ tūc cog̅ui q̄ a pede crure ꝛ coxa p̄uat⁹ erat mot⁹ ꝛ sensus. Et cū veni ad patrē meū nō potui ire sz duct⁹ fui ab alijs: q̄re iunct⁹ fui i coxa ꝛ spōdilib⁹ iferiorib⁹ cū oleo illo qđ apportauerā cā illi⁹ ifirmi p quo veneraz q q̄dem erat palitic⁹. ꝛ i quo p̄uat⁹ erat sensus ꝛ mot⁹. ꝛ in illo oleo erat balsamū. Et feci mihi aerē rectificari cū forti igne et magno. ꝛ aduenie̅te die fui liberat⁹. et p certo scias q̄ nerui citi⁹ valde apti nati sūt recipe egritudies q̄̄ ipa nucha: q̄uis nerui sint duriores ꝛ solidiores ac dēsiores ipsa nucha: tñ qz sūt subtiliores ipsa: iō citi⁹ ꝛ leui⁹ p̄tit recipe passiōes. Et ēt qz a diuina ꝓuidētia nucha hz defensoriuz ad sui custodiā ꝛ cōseruationē cū sit sicut radix: eo q̄ a ōstructione ꝛ corruptiōe ipsius destruunt̄ omnes nerui q sunt sub ipsa: ꝛ non conuertit̄. s. q̄ a destructione alicui⁹ nerui: vel neruoꝝ destruat̄ nucha vel corrūpat̄.

¶ Caplm̄. VIII. Quod est de apostemate nuche.

Et hec egritudo accidit nuche aut i suba ipsi⁹ aut in pellicula que est circundās ipam: ꝛ pōt hoc accidere ab humorib⁹ diuersis sed ꝓpter acuitatē ꝛ velocitatē egritudīs op3 te eē sollicitū circa flōmiā: etiaz si virtus debilis fuerit. Qz si fuerit debilis minues de q̄̄titate. si fortis fuerit in maiori quantitate extrahere debes. ꝛ postmoduz purgare humorē illum quē videris vel cognoueris abūdare cum medicinis sibi appropriatis. ꝛ postea inunges locum cum oleo rosaceo calefacto ad ignē: vel cum oleo rosaceo mixto cū oleo de lilio. aut cum oleo de iasemini. aut cum oleo de alchachoen. qđcūq̄ eoꝝ inueneris magis apte: eo q̄ id qđ iuenit̄ in ipsis nō est res de q̄ medicina magnam faciat sollicitudinē. Et esto cert⁹ q̄ scia medicinalis non opatur ab aliquo pfecte nisi post longā ꝛ multā 9suetudinē. ꝛ longā expientiā in ipsa. ꝛ nullo mō cuz sophisticationib⁹ vl' sophismis logicalib⁹. Eo q̄ si aliqs sophisticādo se voluerit intantū subtiliare in medicinis laxatiuis: vt iueniat in ipsis q̄̄titatē ꝛ qualitatē purgatiōis proportionaliter: vt egritudo ꝛ quantitas humoris vel humoꝝ exigere videt̄. ꝛ non excedat in plus vel min⁹ vno pilo. intantum

ꝑturbabitur eius mens ⁊ intellectus ipsius taliter deuiabit: ꝙ tardabit in curatione infirmi intantū: ꝙ infirmus inde ad mortē poterit deuenire.

¶ Cap. IX. Quod est de opilatione nuche.

ET quidē opilatio q̄ fit ī nucha accidit ab humore grosso: ⁊ pōt fieri in vna pte ipsiꝰ nuche vel in tota nucha. ꝙ si fuerit in pte: erit relaxatio corpis eiusdē ptis ſm diametrū. ⁊ si fuerit in tota nucha: erit relaxatio totiꝰ corpis ab illo spōdili inferius. Et si dicta opilatio fuerit debilis atqꝫ parua: accidet inde solū duricies ⁊ pigricia sensus ⁊ motus absqꝫ relaxatiōe cōpleta. Quare medico ꝯuenire videt̄: ꝓpinare in hoc casu ea q̄ sunt apitiua subtiliatiua ⁊ incisiua: ⁊ vrine ꝓuocatiua. Et iā est cognitū ꝙ qōlibet apitiuū ⁊ incisiuū abstersiuū existit: ⁊ nō ꝯuertit̄ ꝙ qōlibet abstersiuū sit aptiuū ⁊ incisiuuz. Et scias ꝙ syrupus sgnçabin sgliticus factꝰ: cū melle distēperatus cū quattuor tm̄ ipsius aque rosacee in hoc casu multū cōmendat̄. ⁊ si in eadē aqua rosacea decoctū fuerit aliqd ligricie mūdate erit lōge melius: qꝛ remouet acuitatē ⁊ pōticitatem aceti: ⁊ ide etiā remouet nocumētū qd in neruis hꝫ generare. Et si cōposueris ei hanc medicinā erit valde vtilis. ℞. yreos: pollicarie: eupatorij: asari. ana. auř. i. centauree maioris q̄rtā partē auř. i. seīs melonis mūdati ad pōdus medietatis oīuz p̄dictoꝝ. ligricie q̄rtā partē totius predictoꝝ. cōquassent̄ que sunt cōquassanda: ⁊ pone ad lētum ignē cū. ℥. xv. aque donec redeat ad medietatē: ⁊ coletur optime exprimēdo. ⁊ pone ī illa colatura de syrupo citri. ⁊ de syrupo squinātí. ana. ℥. i. ⁊ bibat ex illo. 7. diebꝰ vel. x. ⁊ poterit esse ꝙ cū eo liberabit̄. ꝙ si nō liberaret̄ ex eo p̄para te ad purgandū ipsuz ex illo humore. Et hec medicina est valde ꝯueniēs in hoc casu. ℞. almuchel ⁊ est bdelliū: ⁊ iaussie qd ē armoniacū: ⁊ ales beneg. i. serapinū. an̄. auř. i. colognride q̄rtā partē auř. vniꝰ. Incide colognridā minutiꝫ: ⁊ misce cū ea auř. 5. ex medullis amigdalarū mūdatāꝝ ⁊ q̄rtā ptē auř. i. ex puluere dragg. ⁊ oīa malaxa cū syrupo sgnabi. ī magdaleonē: ⁊ ꝓpia ex ipso auř. v. cū aq̄ calida ad bibēdū: ⁊ si nō purgaret̄ sufficienter: distēperabis de reliquo cū aqua calida ⁊ dabis ei: ⁊ fac eū seruare custodiā queādmodū ꝯuenit in alijs laxatiuis: ⁊ inunge nuchā in loco vbi cognoueris eē opilationē cū oleo de iasemini: vel rosaceo: de quocūqꝫ meliꝰ habere poteris: qm̄ ista habēt opilationē eius remouere cū auxilio dei. ⁊ esto certus ꝙ ita est de nucha: sicut de alijs mēbris corpis: eo ꝙ si elongata fuerit a sua ꝯplōne nāli: opꝫ te laborare vt ipsam redire facias ad eādez: ⁊ nō debes eā curare cū rebus multū remotis a tēperamēto vel equalitate. Et medicamēta que in eis facies nō debēt penitꝰ ſm graduz ptrāsire: ſꝫ secure vti poteris his que sūt calida a p̄ncipio p̄mi vsqꝫ in fine secūdi gradus ponēdo semper cū p̄dictis ꝯfortātia cū aliqua stipticitate faciēdo aromaticitatez: ⁊ aromatica exuberare cū p̄dictis vltra posse: qm̄ est ꝑutile in hoc mēbro absqꝫ dubio. Et oꝫ te etiā cuz omni sollicitudine ꝓuidere ⁊ cōsiderare in hoc mēbro: vt minime ei applicare facias q̄ sunt calida vel frigida: sicca vel humida in tantū ꝙ mēbrū nō possit ea faciliter sustinere.

¶ Cap. X. Qd ē de apātibꝰ q̄ fiunt circa guttur.

ET fiunt circa colluz ⁊ guttur apāta: ⁊ pro maiori parte fiunt ꝓpe caput: ⁊ cōiter ab oībus nominant̄ ista que in istis locis oriunt̄ gançirra. i. scrofule. Mā vero harū est flegma: ⁊ istud flegma aut est grossuz: aut viscosuz: aut est flegma grossuz desiccatū vltra id qd sue ꝯplōni ptinere videt̄: ⁊ ꝯuersuz q̄si ad nām melācolie. Et pōt etiā fieri a tali flegmate cui humor adustus habēs acuitatē nāliter sit admixtus. Quare dissolutio ⁊ maturatio in tarditate ⁊ breuitate istarū erit ſꝫ nāz p̄dicti hūoris ⁊ mixtionē ipoꝝ adiuicē: qm̄ si ī dictis apātibꝰ nl'la rubedo appuerit: firmꝰ eē debes in tua opiōne: qd oīno sūt absqꝫ mixtione alicuiꝰ hūoris acuti: ⁊ si cū hoc dura fuerit: significat̄ ꝙ melācolie hn̄t ptinere: ⁊ si mollia fuerit scire debes ꝙ flegma nāle dn̄at̄ in eisdē. Cura hoꝝ ē emplastriçare ea in p̄nº cū camomilla: ⁊ farina ordei: ⁊ rosis mixtis cū aceto: eo ꝙ acetū hꝫ flegma īcidere ⁊ subtiliare: ⁊ suis nocumētis obuiare: ⁊ frangit acuitatē hūoris acuti si ex eo aliqd est in eā: ⁊ da ei ad bibēdū syrupū sgnçibi ad īcidēdū fl'a cū decoctiōe ligricie ⁊ passularū enucleatarū: eo ꝙ ligricia ⁊ passule habēt nocumētū: qd pōt ꝓuenire ab acuitate ⁊ siccitate sgnçabi remouere. ¶ Aliud ēplastrū ē qd eas dissoluit. ℞. radices alcharscaūia: ⁊ credo ꝙ sit ciclamē: ⁊ karobe porcine: ⁊ distēpa cū decoctiōe camomille: ⁊ fac emplastrū: ꝯsiderādo: vt nō īsistas ī istis solū cū resolutiuis: ita vt nō misceas cū eis aliq̄ hūida: sic ē flos lingue bouine q̄ ē valde vtilis ī hoc casu: ⁊ ēt succus pomoꝝ eo ꝙ si vsus fueris resolutiuis vaporabit̄ subtile ⁊ remanebit grossū qd īdurabit̄ ⁊ ꝯuertet̄ ad lapideitatē. ⁊ nos videre possumꝰ sil'e in opatiōibꝰ illoꝝ q ītēdūt abstergere ⁊ mūdificare canales aquaꝝ a rebꝰ duris ⁊ grossis exn̄tibꝰ in eis: qm̄ ipsi nō īsistunt solū in extirpādo ⁊ abstergēdo: veꝝ ēt cū sparsiōe aq̄ ī maxīa q̄ztitate vt ille grossicies vndiqꝫ mollificent̄: ⁊ cū eadē aq̄ defluēdo recedāt: ⁊ hoc idē faciūt medici ⁊ facere debēt. s. ponere humectantia: ⁊ mollificātia: cū resolutiuis: ad h̄ vt adequent̄ sil'mēc: ⁊ vt citiꝰ resoluant̄ ⁊ euaporent̄ eq̄l'r. Et purga īfirmū ab hūore illo a quo tibi videt̄ ꝯuenire: ⁊ nō īdiges fl'omia ī hac egritudīe ꝓ maiori pte: qm̄ raro a sanguīe ⁊ colera hn̄t ꝓuenire. Et si fuerit aliqn̄ ab istis vel ab aliq̊ istoꝝ ē valde raꝝ: ⁊ hoc cognoscere potes suis signis: ꝓut iā supra d̄terminatū est: ⁊ si sanguinē cognoueris exuberare minue ex illo: ꝓut tibi videbit̄ ꝯuenire ſm v̄tutē patiētis: ⁊ ꝯplōnē ipsiꝰ. Sꝫ si īfirmus cū p̄dictis scrofulis sic ꝑmāserit. ⁊ steterit lōgo tpe absqꝫ regimine aliquo ⁊ ꝯsilio medicoꝝ nec vsus fuerit resolutiuis subtiliatiuis ⁊ īcisiuis tūc oīo ille ad saniē deriuabunt quare ꝓpera cuz omni sollicitudine ad eius gn̄ationē faciēdā. ⁊ si cōplexio infirmi hūida fuerit: fac emplastrū ex pasta fermētata mixta cū butiro. ⁊ si eiꝰ ꝯplō ad aliquā siccitatē deriuauerit: ⁊ tunc hēas micā panis: malaxa eā cū decoctiōe pedū arietis. Et cū maturatū fuerit apostema aperi locū in loco ipsiꝰ pēdenti. vt inde sanies faciliꝰ ⁊ meliꝰ possit mundificari. Et hoc si optime cognoueris ⁊ scieris anothomiaz mēbroꝝ. ⁊ caue ne decipiaris in īcisiōe. s. vt nō facias eā in loco vene. vl'arterie. aut nerui. ita vt ex illa īcisiōe possit lōge maior egritudo oriri priore. eo ꝙ si sciaz anothomie penitꝰ fueris ignorās. ita ꝙ eā nō fuisti expertꝰ nec eā vidisti. sed solū ex ea scis aliqd ex auditu. ipol'e ē vt veritatē huiꝰ possis cognoscere certissime: ⁊ ꝑfecte: ⁊ maxīe ī mēbris ꝑuis: ⁊ pp̄ h̄ si fuerl sic ignorās caueas tibi ab īcisiōe facta cū ferro oīo. sed pone suꝑ locū quē ītendis aperire stercꝰ colūbaꝝ malaxatū cū brodio pedū arietis. si fuerit delicatus ⁊ mollis ꝯplōnis aut puer. Sed si īfirmus fuerit rusticꝰ vel senex. miscebis ⁊ malaxabis dictū stercus cuz sapone molli. Et si fuerit īfirmus mediocris cōplexiōis ⁊ etatis. miscebis cum butiro antiquo: qm̄ faciet locuz aperiri in breui. Et rege infirmū subtili regimine longo tempore. s. cū pullis paruis: ⁊ tassea facta cū aceto. ⁊ pullis plenis amigdalarū ⁊ panis madefactus ī oleo cū modico sale ⁊ comestus cōfert valde. Et facta apertione primo pone intus tantā inuolutā in melle per diē. vnaz ⁊ alijs diebus pone tantam optime tinctam ex vnguento de palma dissoluto cū oleo rosaceo. ⁊ fac ꝓut tibi videbit̄ ꝯuenire. ꝯsiderata etate īfirmi ⁊ sua cōplōne: ⁊ ſm quātitatē ꝯsolidationis vulneris

ita tantam debes diminuere donec fuerit liberatus cum adiutorio dei.

Cap. XI. Qd est de solutiōe ɔtinuitatis colli.

Et qꝫ collū est mēbrū cōpositū: ideo ei accidere pōt solutio cōtinuitatis sicut alijs mēbris accidere ɔsueuit: ꝛ hoc ei euenire potest aut ab extrinseco: aut ab apostemate. Et scias ꝙ multe egritudines oriuntur in collo ex dissolutiōe cōtinuitatis: ꝛ maxime in neruo noīato in arabico neruus retrogradus: ꝛ qñ egritudo ibidē generatur: destruit vox: eo ꝙ partes epigloti nō claudunt debite ꝛ cōueniēter: nec dilatant: ꝛ efficit eius vox rauca ad similitudinē vocis hoīs fortiter infrigidati: ꝛ si dictus neruus fractus fuerit: cura eius tūc est ipossibilis. Sꝫ si fuerit dicta egritudo ex apostemate: tūc curabit curato apostemate. Quare studeas in remouēdo ipsū sicut diximus. s. cū euacuatiōe: ꝛ purgādo humores: ꝛ resoluēdo ipsos: ꝛ faciendo oīa pdicta tpe cōuenienti. Sꝫ si fuerit ex opilatione euacua corpus cū laxatiuis: ꝛ postea studeas in dissoluendo opilationē: ꝛ in aperiēdo eā cū oleo anetino ꝛ silibus: donec redeat mēbrū ad statū suū ꝓpriū miscēdo cū predictis aliqua q̄ sunt stiptica ꝛ aromatica. Sicut recipiēdo ex oleo rosaceo partē vnā in tribus partibus olei anetini: ꝛ ex eo inunge locū. Sed si dicta causa ꝓcessit a mala ɔplexione frigida neruo eueniēte que eidē supuenerit a niue vel vento: aut pluuia: vel aliquo alio frigido aere: aut ab appositione medicinarū frigidarū ꝛ narcoticarū: sicut iperiti medici facere cōsueuerūt: tunc cura tua esse dꝫ cū rebus calefaciētibus: ꝛ inq̄tū causa fuerit frigida actu ꝛ potentia in tantū ei resistere debes cū rebus ɔ̄rijs calidis. s. actu ꝛ potētia. Et quia ex pdictis causis coagulatur sanguis ille qui in neruo pdicto existit: ideo isistere debes cū rebus calefaciētibus ꝛ aperiētibus actu ꝛ potētia: sicut sunt ista ꝛ his similia. s. oleū anetinū: ꝛ oleū de narcisco. ꝛ pinguedo de alchorac. i. gruc: ꝛ aliquātulū pinguedinis galline: misceant oīa supradicta: ꝛ calefac istud vnguētū: ꝛ inunge locū pluries sic faciēdo: ꝛ madefac cotū in eodē tepido ꝛ suppone. Et scias ꝙ oē mēbrū existēs in pncipalitate ꝛ nobilitate nerui. minime sustinere pōt cōtrarietates medicinarū existētiū in vltimo absqꝫ medio: eo ꝙ q̄n̄is fuerit mēbrū densū: solidū atqꝫ firmū: cū hoc toto destruit eius v̄tus: ꝛ perdit ꝛ adnichilat. ex appositione taliū medicinarū existētiū in vltima ɔ̄rietate. Et hoc cognoscere debes ex dictis antiquoꝝ ꝛ vera dicūt loquēdo de dētibus. s. id qd̄ eis magis nocere pcipit. est quādo extrema eis accidūt absqꝫ medio. s. comedere: vel bibere calida actu in excessu post frigida actu i excessu: ꝛ tū substātia eoꝝ est dēsa: solida atqꝫ dura ad recipiēdū passiones ꝛ in tantū sunt dure substātie: ꝙ aliqui antiquoꝝ medicorū crediderūt ꝙ essent ipassibiles ꝛ absqꝫ sensu: ꝛ tū veraciter sunt sensibiles. Quāto ergo nerui qui sunt molliores ꝛ magis delicati debēt magis recipe passionē ꝛ pturbationē ab extremis ipsis dentibus: ꝛ absqꝫ dubio qñ medici ponūt hāc cōparationē pncipaliter in dentibus: nō intelligūt solū de dentibus: sed de oibus alijs mēbris corporis. Sꝫ cū hoc nocumētū pcipit in dētibus: q sūt tā dure ꝛ dēse substātie. quāto magis in alijs que sunt molloris valde ꝛ rarioris substātie pcipi deberet. regimē ergo eius dꝫ ad caliditatē modicā ptinere. Et oēs alie medicine sint tēperate: vel ad modicā caliditatē pertinētes queādmodū supra diximus: sicut in cibis eoꝝ ꝓpinare turtures ꝛ minutas aues nemoris. ꝛ etiā passeres in estate elixatas: ꝛ in hyeme assatas in veru: vel decoctas cū almuri vel suffrictas in sartagine. sed scias ꝙ ea que sunt in vltimo assata magis medicine habent pertinere q̄ȝ ad cibum vel ad nutriendum.

Cap. XII. Quod est de inflatione facta in epigloto.

Oritur quidē in epigloto apostema ꝛ diximus curā: sed non nocet spālē huius hic rememorare. Quare pmo flebotomare debes ifirmū de cephalica brachij dextri: ꝛ extrahere de sanguine fꝫ ꝙ tibi videbit ɔuenire. Et si videbis epiglotū fortiter rubere ꝛ in tactu calidū da ei ad bibēdū paulatine aquā rosaceā in qua diu steterint semina cittonioꝝ cū çuccaro ꝛ modico aceti: ita vt nō percipiat sapor eius. s. aceti. Sꝫ si fuerit absqꝫ caliditate ꝛ rubedine manifesta: tūc fac eū gargariçare rob de moris mixtū cū aqua rosacea: ꝛ etiam de illo paulatine ꝛ successiue atqꝫ continue deglutire: ꝛ subtilia cibum eius propinando ei solū ius pulli cū pane optime fermentato. Et si apostema fuerit magnū ꝛ multi nocumenti: oīno flebotomare eū debes. Et etiā si nocumētū ipsius fuerit debile: penitus flebotomare debes: eo ꝙ sanguis secū ducit humores: ꝛ tēpus est breue: ꝛ nocumētū qd̄ ex minutione sanguinis habet prouenire: cito poteris restaurare. Sed si timuerit infirmus minutionē: purga eum cū purgatione leui: scilicet cū hac decoctiōe. que ℞. mirobolanoꝝ citrinoꝝ: ꝛ violarū: ꝛ semis cartami: ꝛ semis angera. i. vrtice ꝛ ligritie ana ptes eq̄les. Et oīa ista pone in aq̄ decoctiōis masticoꝝ. cuius quātitas sit ad mutationē coloris aque. ꝛ fac oīa pdicta morari in eadē p totā noctem ꝛ diē. ꝛ postea cola eā exprimēdo fortiter. Et pone in eadē colatura de sirupo tamarindoꝝ vel de sirupo sq̄zibin ꝓut tibi videbit cōuenire. ꝛ de hac decoctione ꝓpina infirmo ꝓut tibi videbit cōuenire: seruādo custodiam infirmo sicut fit in alijs laxatiuis. Et si nō pcipit in loco calor manifestus vel rubor: fac ifirmū gargarizare sirupū sq̄zabin tepidū. ꝛ rob moroꝝ. ꝛ aliqd aceti cū q̄ttuor ptibus aque dulcis. Et stude vt eius ɔplo pmu. et ꝛ alteret ad siccitatē. s. dādo ei panē optime fermētatū cū pullis assatis. ꝛ etiā ex farina ordei vstulati fit cibus qui dicit alzasu. i. pultes: seu iuscula ꝛ ē factus ex farina dicta ordei vstulati cū aqua ꝛ modico zuccari: q est valde vtilis in hoc casu. Et si color epigloti fuerit silis colori melangiarū ꝛ in epigloto ipso appuerit tumor magnus valde cū duritie. dubitādū est valde de suffocatōe ifirmi. q̄re ꝓperare debes ad flebotomādū infirmū. sciēdo qd̄ ille sanguis q exierit erit grossus atqꝫ niger. Et sic securabit a timore suffocationis. Et purga infirmū cū lapide lazulli. vł cū lauatura ipsius lapidis lazuli: fm ꝙ v̄tus ifirmi poterit sustinere: vł cū decoctione facta cū polipodio epithimo: ꝛ ellebore nigro. ponēdo cū pdictis aliq̄ q̄ siccitatē pdictā habeāt remouere: sicut sunt viole ligritia ꝛ nomifar. Et et ponere debes q̄ habeāt dolorē mitigare: qm̄ de cōsuetudine huius loci ꝛ egritudinis ē dolere: ꝛ pūctiōnē sentire: sicut sūt flores sticados. ꝛ succus pomoꝝ. qm̄ h̄ ɔferunt dupliciter. s. qꝫ frāgunt siccitatē ꝛ remouēt dolorē. Et si cognoueris ꝙ humor sit multe magnitudīs: tūc dare debes predictas medicinas laxatiuas cū tota suba frangēdo siccitatē ipsarū cū oleo amigdalarū dulciū. vel cū sirupo sq̄zabin facto cū passulis enucleatis. ꝛ maxie si infirmus fuerit q̄dragenarius: ꝛ coloris bruni ꝛ pilosus: ꝛ nerui ipsius lacerti sint pleni grossi atqꝫ lati. ꝛ vt ɔsuetudo infirmi sit eē solitarius cū multis cogitationibus: qꝫ cū sic repitur ꝓ certo talis erit melancolicus. Sed si infirmus fuerit iuuenis: ꝛ non fuerit cōplōnis melācolice. qd̄ scies qꝫ color eius erit albus. ꝛ erit bone ɔuersationis ꝛ ɔsuetudinis: tunc scire debes ꝙ ille humor nō erit multe grossitudinis. Quare talibus dare debes decoctionē medicinarū solū absqꝫ suba rectificādo ipsas cū medicinis sibi ꝓprijs: ꝛ ɔuenientibus: vt nature amicabiliores existāt ꝓut tibi melius videbit expedire. s. cū sirupo de melle: aut cū sirupo citri. si ītēdis subtiliare

humorē ⁊ ꝯfortare nāz: aut cū sirupo pomoꝝ: si ītēdis cōplexionē rectificare. ⁊ si certus fueris ꝙ humor faciens egritudinē sit sanguis: tūc flōmia est ei cura p̄ncipalis. Et si aliqͥs alius humor vel humores fuerint vel erūt in causa: ⁊ etiā ex acutis scies in vnoquoqꝫ qd erit faciendū ex p̄dictis. Et quotiēscūqꝫ in epigloto: aut in vuula magnū fuerit apostema dilatatū nō potes eē securus qn infirm⁹ ad suffocationē possit deuenire.

Capitulū. XIII. Quod est de squinantia.

Et scire debes ꝙ sq̄nātia pōt fieri ex vno humore vel ex plurib⁹. Et hoc scire poteris ex accidētib⁹ que ab egritudine fiūt. Qm̄ si ex vno humore fuerit: accidētia erūt significantia sup illo. ⁊ si ex plurib⁹ erūt cōposita accidentia atqꝫ mixta. Et q̄uis forte hoc difficile sit cognoscere: tm̄ si optime fueris p̱scrutat⁹ ex dictis accidētib⁹ optīe poteris cognoscere atqꝫ scire vn̄ ⁊ ex quo humore dictū apa fuerit gn̄atū: ⁊ iā tibi significaui in p̄cedēti caplo signa ⁊ accidentia simpliciū: ⁊ ex ipsis poteris satis leuiter ꝯposita cognoscere atqꝫ scire. Quare si apa fuerit cōpositū ipsū purgare debes cū medicinis cōpositis: ⁊ si simplex cū ipsis medicinis simplicib⁹ supradictis. sꝫ scias ꝙ aliqn̄ apa vuule talis ꝯditiōis existit: ꝙ nullaten⁹ curam alicui⁹ medicīe recipe pōt: ⁊ qn̄ sic est: tunc ad ferrū. s. ad cyrurgiā te redire oꝫ. Et q̄uis hoc sit ꝯ nostrā intētionē. s. curare cū ferro. tm̄ volo vt scias a me ꝙ si eā incideres radicit⁹. īde grauissime egritudines habent ꝓuenire. s. qꝛ aer ad pulmonē velociter: tēdit absqꝫ obstaculo ⁊ defensione aliq̄ q̄ possit frigiditatē aeris frāgere: ⁊ ei⁹ ꝯtēperare cōplōnē. vn̄ sequit̄ debilitas v̄tutis cordis: ⁊ illa de cā v̄tutes debilitant̄: ⁊ dissoluit̄ reuma. q̄re īfirm⁹ velociter ⁊ subito ad mortē inde poterit ꝓuenire cognoscēdo ꝙ si assam fetidā suspēderis ad collū patientis apa vuee vel squinātiā cōfert ei valde ex sui nā ⁊ ꝓprietate.

Cap. XIIII. Qd̄ est de apostematibus accidentibus canne pulmonis.

Oriunt̄ ēt q̄dā apata in cāna pulmonis quēadmodū in meri fieri ꝯsueuerunt: ⁊ oīa ista apata: siue que fiūt in meri: siue que in cāna pulmonis oriunt̄: sūt pūgitiua ⁊ multi nocumenti. Et si hec apostemata nō ꝓueniunt ad magnā magnitudinē sicut alia apata q̄ in largis locis nascunt̄: hoc nō est nisi ꝓpter stricturā loci: qꝛ nō pn̄t in eisdē locis dilatari. Sed sicut dcm̄ est in apatibus epigloti de causis. signis: ⁊ curis. sic ⁊ in istis q̄ in hoc oriunt̄ membro ītelligere debes excepto qꝛ hec mēbra. s. cāna pulmonis ⁊ meri. ꝓpter siccitatē ⁊ maciē ipsoꝝ nō recipiūt hūores qui sūt grosse sube valde. Et ꝓpter hāc maciē q̄ est in cāna pulmōis qn̄ in ipsa orit̄ apa. excūt amigdale ex locl suis q̄ sūt obuiātes aeri: ⁊ absqꝫ dubio hac de causa inde orit̄ tussis falsa: eo ꝙ nō īuenit aer obstaculū ⁊ obuiationē. q̄re īde hoc accidens hꝫ ꝓuenire. Et qn̄ in meri accidit hoc apa. inde duo magna nocumēta habēt ꝓuenire. vnū est difficultas deglutiēdi: ⁊ aliud est intēsus loci dolor. ⁊ qn̄ certus fueris ꝙ in aliquo p̱dictoꝝ membroꝝ fuerit apa: nō tardabis flōmiā vllo mō ꝓpter breuitatē tp̱is hui⁹ egritudinis: ponēdo postmodū sup̱ locū ea que habeāt ipsū apa spargere subtiliando ⁊ resoluēdo: ⁊ fac eū gargariçare aquā rosaceā cū decoctiōe ō cassia fistula: ⁊ rosarū. Et ista ēt ⁊ silr̄a ꝯferūt apostemati cāne pulmonis: ⁊ sp̄ālit̄er odorare ipsa calida: ⁊ aerē p̄dictoꝝ calidū intus trahere īspirādo mollificando corpus cū his q̄ humori peccāti tibi magis videbunt̄ expedire. Et dico certissime: ⁊ hoc habeas ꝑ cōstāti: ꝙ in his apostematibus ⁊ in oībus alijs existētib⁹ intra corp⁹ sōnus est pessimus ⁊ nociuus. ⁊ ꝑ tāto q̄tū cū remouere poteris ab eodē tm̄ illud facere debes donec humor ad dissolutionē cepit deuenire cibando cū subtiliter absqꝫ intensa molestia. ⁊ extrahere eū a sōno pacifice ⁊ quiete: recitādo ei noua delectabilia atqꝫ placida: ⁊ si ista nō sufficerent. fac ei oīa que ipsum a somno poterunt remouere. Quare si iuuenis fuerit ⁊ tempus estatis: fac eū odorare canforā: qꝛ facit eū vigilare absqꝫ molestia ⁊ impedimēto: ⁊ si senex fuerit ⁊ tēpus estatis. sufficit ei tm̄ odorare aldehebē. i. sticados cū aliquātulo cāfore: ⁊ qd̄ fac̄ sticados facit ruta. Et quēadmodū somnus adiuuat apostema fortissime dissoluere: qn̄ est in declinatione ⁊ in via dissolutionis: ita ⁊ ipse somnus qn̄ apostema est in p̄ncipio ⁊ in via gn̄ationis ⁊ cōfirmationis potētissime adiuuat ad ipsius confirmationem ⁊ augmētationē. ⁊ sic est causa sue mortis. Et iā superius tractaui ⁊ mentionē feci de apostematibus que in istis locis oriunt̄. ⁊ eorū curas sufficiēter ordinaui. Quare cū ad breuitatē intēdā curas singulares vniuscuiusqꝫ obmitto: ⁊ eorū accidētia: eo ꝙ cura vnius est quasi cura omniū alioꝝ. Et ꝓpter hoc nō posui curā sq̄nātie. s. illā que debet fieri cū incisione cāne pulmōis ad quātitatem foraminis naris vel parū minus: ⁊ illud omisi: qꝛ est difficile valde: nec tp̱e meo vidi aliquē q eam fuisset exercitatus. sed qn̄ discipulus erā in hac arte. volui p̱scrutari dicta modernoꝝ hui⁹ artis i hac cā q dicūt ꝙ Ha. nullā fecerat mētionem hui⁹ cure: sꝫ mētiti fuerūt: eo ꝙ H. ipsā posuit vbi p̄cepit īcidere scifac. ⁊ scidere cānā pulmonis. ⁊ ꝓpter hoc volēs exp̱imētare sumpsi caprā vnā. ⁊ incisi coriū. ⁊ pelliculā que ē subt⁹. ⁊ ō cāna pulmonis ēt aliqd minus lupino ⁊ lauabā vuln⁹ cū aq̄ mellis quotidie. ⁊ qn̄ vulnus īcipiebat coop̱iri carne: desup̱ sp̱gebā puluerem subtilissimū nucū cipressi donec fuit liberata. Sꝫ qꝛ meo tp̱e nō vidi aliquē q hāc fecisset. ꝓpter hoc eā nolui p̄mo ordinare. Et accidit qn̄qꝫ cāne pulmonis debilitatio vocis ꝓpter multā vociferationē. vel ꝓpter intensum laborē. ⁊ illa ō cā ibi oriunt̄ granula parua. ⁊ huic cure sufficit gargarizare aquā rosaceā. Et debilitat̄ ēt vox p̱p̱ īgrossationē q̄ fit a multa infusione humiditatis flr̄atis viscosi in pelliculā cāne pulmonis. ⁊ huic cause sufficit desiccatio.

Caplm̄. XV. Quod est de raucedine vocis.

Cura vero hui⁹ egritudinis ē comedere aliqd de raphano cū modico zuccari. ⁊ ius etiā caulīū vel brodiū eoꝝ in hoc casu cōfert multū. Et orit̄ qn̄qꝫ hec egritudo ex asperitate ⁊ siccitate cāne pulmonis. Et cura illius est comedere amigdalas excoriatas dulces cum succo liqricie. Et postq̄ deriuatus sum ad tractandū de raucedine vocis q̄ fit ex īfluxione humiditatis flr̄atis viscosi in cānā pulmonis q̄ descēdit a cerebro vicio reumatis vel catarri. ⁊ hoc nō solum medici sciūt: imo ēt ⁊ vulgares istud ītelligūt ⁊ cognoscūt. nūc aūt ītendo tractare de raucedine q̄ fit vicio alteri⁹ egritudinis sicut accidit ex strictura gule cum aliqua instita: vel sibi simili ī tantū ꝙ ꝯstringit̄ ide neru⁹ retrogradus ⁊ cōprimit̄ ⁊ sequitur raucedo. Et fit etiā a cā ītrinseca. s. ab opilatōe facta ī ipso neruo retrogrado. ⁊ hoc fit raro ⁊ ī minori p̱te. Ergo studeas festinātēr inūgere locū stricture cū aliq̄bus oleis resolutiuis si egritudo fuerit antiqua. sicut cū oleo nucū ātiquarū ⁊ oleo de iasemino ⁊ de narcisco cū pinguedine anatis. Et p̱e oīb⁹ istis exp̱tus sum pinguedinē stornelloꝝ qui comedūt oliuas. Sed si egritudo fuerit recens ⁊ in p̄ncipio sufficit tūc inunctio cū oleo rosacco aromatiçato. Si aūt iam trāsierit egritudo. xx. dies. tūc vti debes p̱edictis oleis mixtis. Et nō obliuiscaris subtiliare regimē infirmātis: ⁊ ipsum diminuere. qm̄ si sic feceris recuperabit vocē infirmus oīo domino cōcedente. sed si lesio aliq̄ facta fuerit in vys vocis ex dicta strictura. cura eius tūc est impossibilis. Et sit

i oibus apatibus
sōnus [illegible]

etiã dicta raucedo ex apostemate facto ĩ neruo retrogrado. Et cura ei⁹ est cura p̄dicta: subtiliãdo regimẽ. Et si superius noĩaui olea plura ⁊ diuersa: ⁊ in vnũ collecta huic egritudini conferentia nõ credas me fecisse illud absq̃ preuisione ⁊ cautela: qm̃ oẽs medicine que operant̃ ĩtrinsecus vel extrĩsecus si fuerit plures vnius ↄplonis ⁊ vni⁹ nãe: ⁊ in vno gradu sil' mixte: repiunt̃ maioris v̓tutis ⁊ efficacie in oĩb⁹ egritudinib⁹: quã si dederis vnã solã illius ↄplonis ⁊ nãe: ⁊ illi⁹ gradus in vno eodẽ põdere. v̓bi gr̃a: qm̃ si recipies medicinã vnã simplicẽ q̃ sit calida vel frigida: sicca vel hu. in p̓n⁹ scdi gradus. ⁊ decõposita sũpserl in eadẽ quãtitate q̃ in illo eodẽ gradu fuerit ↄplonata. ĩuenies ↄpositã longe maioris efficacie q̃z simplicẽ in tantuʒ ꝙ. ʒ. vna de composita plus operatur q̃z. ʒ. l. de simplici: ⁊ hoc nõ recipit̃ solũ in v̓tutib⁹ p̓mis. verũ etiã in secundis ⁊ tertys. certissime istud idem inuenitur. ⁊ q̃uis causa hꝰ sit manifesta: tñ ipsaʒ ad p̄sens obmitto ĩtẽdẽs breuitatẽ seruare: sicut in p̓ncipio huius libri promisi. nihilomin⁹ h̓ ⁊ alia in sequẽtib⁹ vtilia ero rememorat⁹ deo cõcedẽte: ⁊ iã sup̱ius memoraui ꝙ opilatio fieri põt ĩ neruo retrogrado: sicut in alys neruis fieri cõsueuit. ex qua raucedo orit̃ ⁊ gñat̃. Et etiã in duob⁹ neruis opticis a quibus lux oculis delegat̃ fit opilatio: ⁊ in tãtũ ꝙ qñ clauditur oculus: vn⁹ nullaten⁹ pupilla alterius dilatat̃. Et qñ sic est: medici sũt desp̱ati de cura hui⁹ egritudinis: hoc iaʒ declaratũ est ĩ tractatu oculoꝝ. Sʒ de hoc qd̓ medici dicunt ꝙ cura aliqua nõ ꝓdest in illo casu nullaten⁹ suʒ cũ eis: nec eis assentio vllo mõ. Et sicut dico de ista opilatione: ita dico de opilatiõe facta in neruo retrogrado ꝙ cura nõ est ĩposs'is oĩno: ĩmo medicine ꝓ certo eis debẽt valere ⁊ eos iuuare si debite exhibeant̃. Quare inungere debes locũ cũ p̄dictis oleis simul mixtis: non omittẽdo purgationẽ v̓lem toti⁹ corp̱is. ⁊ ẽt particularẽ capitis: sciẽdo ꝙ mã egritudinis nõ trahit̃ a capite nisi medicine ⁊ virtus ipsarũ illuc deferant̃. vñ ↄsulo vt alie a dictis medicinis p̄parent̃ q̃ deferãt v̓tutes ipsarũ ipsĩ capiti velociter ꝓpinando eas distẽperatas cũ aqua mellis. ⁊ hãc viã ⁊ doctrinã adiuenit pr̃ meus: ⁊ fuit valde bona. ⁊ postq̃z ip̄e obyt ego posui aliũ nũciũ delatorẽ medicinarũ ad caput: q̃uis de hoc cũ eo minime fuissẽ locutus. Et non diffidas oĩno quãdo beneficiũ ⁊ iuuamẽ istaruʒ medicinaruʒ nõ apparuerit velociter ⁊ subito: quoniã aliquãdo excitãdo ipsas nõ tm̃ signũ aliquod beneficy ⁊ iuuaminis apparebit: sʒ interdum liberabitur subito deo dante.

¶ Ca. XVI. Qd̓ est de pustulis ĩ meri seu in ysofago.

Et oriunt̃ pustule in meri ex comestiõe rerũ acutarũ: sicut est sinapis ⁊ sil'ia. vel ex assumptiõe medicinarũ fortiũ ⁊ acutarũ q̃ recipiũtur a medicis ad occidẽdũ sanguisugas existẽtes in gula. Et fiũt hac de causa ibidẽ pustule rubee parue ⁊ minute. Et cura h⁹ est succus reglitie cũ mucillagĩe seĩuʒ cittonioꝝ cũ aq̃ rosacea dissolutoꝝ: retẽt⁹ in ore ⁊ paulatine suggẽdo ⁊ lãbẽdo deglutire.

¶ Ca. XVII. Qd̓ ẽ de corruptiõe ⁊ putrefactiõe in gula ⁊ meri: ⁊ eoꝝ ptib⁹ adiacẽtib⁹ in tp̱e epidimie.

Orit̃ ẽt in istis mẽbris ⁊ in suis partib⁹ adiacentibus putrefactio tp̱e magne epidimie ⁊ pessime mortalitatl: sic̃ in alys mẽbris fieri ↄsueuit. q̃re p̱tes gule corrũpunt̃. Et hoc nõ accidit nisi qñ est epidimia pestifera pessima ⁊ maligna. ⁊ nõ est mirũ: qm̃ aliqñ in tali tp̱e corrũpunt̃ neruí pedũ qui sunt mẽbra solida ⁊ cadunt. Et qñ tractabo de epidimia: ⁊ de egritudinib⁹ que fiũt in ipsa: ⁊ de suis accidẽtib⁹ tũc curã oĩum ponã cũ adiutorio dei.

¶ Cap. XVIII. Quod est de priuatione sensus ⁊ motus ⁊ relaxatione meri ⁊ ysofagi.

Accidit ẽt aliqñ in neruo illo in q̊ ĩsita ẽ v̓tus deglutiẽdi spẽs relaxatiõis ⁊ p̓uationis sensus ⁊ mot⁹. ⁊ põt etiã hoc nocumetũ euenire in ipso neruo a quo dict⁹ neruus recipit influentiã ⁊ v̓tutẽ sensus ⁊ mot⁹. Et hoc ei accidere põt ꝓpter frigiditatẽ ↄplonis sue. vñ parat⁹ est recip̱e dictã lesionẽ. Et hoc ei cõtingere põt. aut ex assũptõe narcoticarũ medicinarũ: aut ex potatiõe aque frigide in magna q̃ztitate: ⁊ sp̄aliter illis q̱ nõ sũt assueti bibere eã. ⁊ potest aliqñ hec egritudo subito euenire: ⁊ ĩterdũ paulatine efficit̃. Et qñ fit ex potatiõe aque multe frigide: tũc fit subito. Et qñ cõtinue ⁊ paulatine vsus fuerit frigida: tunc successiue ⁊ paulatine hꝰ egritudo efficit̃. ⁊ qñ sic est: incipit cũ dolore leui: ⁊ cũ difficultate deglutiẽdi que paulatine ⁊ successiue augmentat̃ donec deuenerit ad priuationem deglutiẽdi perfectã. Et hoc accidens qñ accidit est pessimũ valde. qm̃ infirmus nõ põt vllo modo cibuʒ nec medicinaʒ deglutire. quare oportet cuʒ omni sollicitudine ꝓperare ad eius sanitatẽ recuperãdã: aut in breui morietur. Et quãdo ad hoc deuenit: curatur plurib⁹ modis. primus modus est vt apponas cãnulaʒ argenti vel stanni in gulam. Et sit cãnula habens caput qd̓ ponitur intus in ore strictum: ⁊ illud qd̓ remanet in manu a parte exteriori sit latũ valde. Et scias qñ appones cãnulã in gulam. mouebit̃ stõachus ad subuersionẽ ⁊ vomitũ nãliter. q̃re eaʒ tũc subtrahere debes: ⁊ stare donec cesset vomitus. ⁊ iterũ eã int⁹ ponere: ⁊ cũ subuersio ⁊ vomitus vel motus sup̱uenit subtrahere. ⁊ sic facies donec ex ↄsuetudine remoueat̃ subuersio ⁊ mot⁹. ⁊ ꝙ sit absq̃ abhominatõe infirmus ex appositione ipsi⁹ cãnule. Et tũc sicut dictuʒ est pone latus strictũ ĩtus in gula: tenẽdo latus amplũ ĩ manu: ⁊ ĩde lac ꝓiice recẽter mulctũ: aut pultes ex farina tritici. tm̃ ex aliquo istoꝝ ꝙ ĩde possit infirm⁹ nutriri. studẽdo semp̱ in remouẽdo cãm egritudĩs cũ q̱b⁹ tibi videbit̃ cõuenire. cognoscẽdo ꝙ ex tali cura seq̄tur nõ modicum nocumẽtũ. s. ꝙ inde debilitant̃ v̓tutes mẽbroꝝ gule oẽs. Secũdus modus curatiõis hui⁹ egritudĩs ẽ ponere ĩfirmũ nudũ ĩ tina lactis: qd̓ sit tepidũ ⁊ recẽter mulctũ: aut in tina plena ex pultib⁹ farine tritici q̱ sint liq̄de cocti. qm̃ opinio quorũdã medicoꝝ ẽ vt illud nutrimẽtũ ĩgrediat̃ per p̱tes inferiores corporis. ⁊ ẽt p̱ poros toti⁹ corp̱is ipi⁹. sʒ hec opinio debilissima valde existit atq̃ friuola. Tertius q̱dẽ modus est. ⁊ est rectus cert⁹: atq̃ verax. s. ꝙ tali modo nutrit̃ ĩfirmus absq̃ dubio. ⁊ est talis. s. vt recipias lac vel pultes ex farina tritici liquide decoctas: in vesica vna capre: vel ei⁹ simili. ⁊ sit in collo ipsius ligata vna cãnula argẽti ad modũ clisteris: ⁊ facta mũdificatiõe intestinoꝝ p̱fecta cũ clisteribus abstersiuis ⁊ mũdificatiuis. pone dictã cãnulã intus in ano: ⁊ exprime dictã vesicam diligẽter cũ manũ: donec totũ lac vel pultes in intestino recto ab ĩfirmo recipiat̃: ⁊ sic ĩde dictũ ĩtestinũ sugendo recipit nutrimẽtũ. ⁊ ab ipso aliud ĩtestinũ sibi ↄtiguũ rapiẽdo sugit: ⁊ ab illo aliud donec sic successiue ad funduʒ stomaci dictũ nutrimẽtũ hʒ deuenire. ĩde stomacus recipit qd̓ sibi ↄuenire vr̃. ⁊ ab eo nutrit̃. Et iam q̱dã repiunt̃ medici q̱ nitunt̃ ꝓbare ꝙ nutrimẽtũ nullaten⁹ recipi põt p̱ clistere in ĩtestinis vt ad stõm possit deuenire. ⁊ hec per dicta. H. q̱ dicit ꝙ clistere iniectũ p̱ inferiora in ĩtestinis nõ põt vllo mõ ad stõm p̱tingere ⁊ deriuare. Et sic arguẽdo affirmant ꝙ nec nutrimentũ inde iniectũ vllo modo ad stomachũ poterit peruenire. sed isti tales decipiunt̃ ⁊ errãt cõparãdo ⁊ eq̱parãdo medicamĩa iniecta p̱ clistere nutrimẽto predicto iniecto s̓m modũ determinatũ: qm̃ certũ est ꝙ violẽtia ⁊ ĩpulsio q̃ ẽ in clisteri nõ ẽ tãta neq̃ ita fortis: ꝙ possit medicamina iniecta p̱ ip̄m vsq̃ ad stomachũ ꝓycere ⁊ delegare: eo ꝙ virt⁹ attractiua ĩtestioꝝ

⁊ stomachi ipsa medicamina abhorret: ⁊ pp hoc nõ attrahunt: ƺ expellũt: ƺ cuꝫ corpꝰ idigeat nutrimẽto vehemẽter ⁊ itestina a fecibꝰ ꝯpetẽter sũt depurata: iõ nutrimentuꝫ ide iniectũ v̄tute attractiua i ipsis fortiter vigẽte attrahit᷑ de itestino ad itestinũ vsqꝫ ad stomachuꝫ. Et neqꝫ in medicamibꝰ clisterioꝝ repit᷑ v̄tus vñ hẽant ascẽdere a ptibꝰ iferioribꝰ ad supiora natãdo: sic inuenit᷑ in colera acutissima q̃ qñ descẽdit. aliqñ iferius vsqꝫ ad fundũ ani. ⁊ ibi facit magnã pũctionẽ: ⁊ volũtatẽ egredi: sicut dicit Gal'. põt eẽ q̄ hõ se abstinet ⁊ retinet ꝑpter aliquã necessitatẽ. vel q̄ꝛ est in platea associatꝰ: vel in mẽsa. Quare illa colera redundat ad supiora. ⁊ sic ascẽdẽdo põt vsqꝫ ad stomachũ deuenire. Et cuꝫ sit odiosa ⁊ abhoiabilis p superiora vomẽdo eyicit᷑. Et quõ nõ possumꝰ imaginari q̄ lac ⁊ ius gallinarũ: ⁊ pultes iniecta p clistere sic̄ dictũ est q̄ v̄tute attractiua forti mediãte itestinoꝝ ⁊ stomachi nõ possint vsqꝫ ad stomachũ de itestino ad itestinũ ꝑuenire. cũ scia q̃ existũt in olla vel aliq̃ vase terreo existẽte iuxta aquã attrahãt nutrimẽtũ ⁊ humiditatẽ manifestissime vltra ipsũ vas. ¶ Hucusqꝫ iã determiaui modos nutritionis huiꝰ patiẽtis: quoꝝ h̄ vltimꝰ ꝯueniẽtior ⁊ verior ⁊ magis eligẽdus a me cẽ iudicat᷑. Nũc ãt igeniũ curatiõis huius itẽdo h̄ breuiter ptrãsire. Et dico q̄ ẽ necesse iungere locũ exteriꝰ cũ oleis aromaticis ⁊ subtilis sube q̃ nõ habeãt supfluã caliditatẽ: sicut est oleũ rosaceũ factũ ex oleo oliuarũ: ⁊ oleũ de iasemino: ⁊ oleũ amigdalarũ amararũ. ⁊ h̄ fiat ƺ q̄ medicus egritudini videbit᷑ expedire .s. iungere locũ cũ vno illoꝝ simplr. aut simul mixtis. Et vbi ordinaui ponere lac vel pultes: in illo ⁊ eodẽ casu potes adeo bñ assuescere brodiũ pulloꝝ: vel turturũ: vl' colũboꝝ masculoꝝ: ƺ illa ꝑncipal'r ordinauerã: eo q̄ homines istiꝰ ptis illis frequẽtius vtunt᷑. ⁊ ẽt q̄ꝛ in hac egritudine sũt loco cibi ⁊ medicie valde iuuatiue. Et ẽ necesse vt oĩa ꝑdicta sint tepida. ⁊ studeas cũ oĩ sollicitudine: vt nõ sint frigida nimis actu: neqꝫ calida actu i excessu: qm̃ cibi ⁊ medicine qñ sũt actu immẽse seu supflue caliditatis: habẽt destruere calorẽ nãlẽ: q gdẽ calor est instr̄m oĩuꝫ v̄tutũ corpis: ⁊ ẽ ipe calor nãlis sicut agẽs. ⁊ calefac cerebrũ cũ rebꝰ aromaticis subtilibꝰ tẽperate caliditatis. Et id qõ magis laudat᷑ ⁊ plus ẽ exptũ in hoc casu est balsamũ. ⁊ si nõ posses balsamũ ꝯpetẽter h̄re iuenies de carpobalsamo: q̃uis apud nos difficilius repiat᷑ q̄ꝫ ipsuꝫ balsamũ. ⁊ iterũ oleũ de granis pini cõmedat᷑: ⁊ sil'r oleũ de alchaoen. i. de cotila fetida multuꝫ valet. Et si in q̃libet vncia alicuiꝰ ꝑdictoꝝ oleoꝝ ponat᷑ aur̄. i. optime: ⁊ pure ambre: erit effectꝰ maioris valde ⁊ tutioris in oĩbus deo dãte. Et postq̄ꝫ breuiter expeditus sum de egritudinibꝰ colli: nunc itendo determinare de his que sibi contigue existunt: sicut est pulmo ⁊ meri.

¶ Tractatus vndecimus de egritudinibus pulmonis: ⁊ est continens capitula tria.

¶ ¶ Cap. I. Qõ est de egritudinibus pulmonis.

Cire debes q̄ pulmo est mẽbruꝫ porosum ⁊ spõgiosuꝫ valde: ⁊ q̄ in suis porositatibus iueniunt᷑ anuli sil'es anulis cãne pulmonis: q tẽdũt vsqꝫ ad extremitatẽ ipsiꝰ pulmonis: ⁊ ide vadit aer: seu anhelitꝰ p totũ pulmonẽ. ⁊ hec experiẽtia ꝓbat᷑ in aĩalibꝰ mortuis. .s. sufflãdo fortiter ĩtus p cãnã pulmõis. iflabit᷑ eni pulmo totus manifestissime: ⁊ cũ ide aer exierit: detumescẽdo ꝯ̄hibit pulmo: ⁊ simul partes eius ꝯstringunt᷑. Et descendit etiã aliqñ flegma ⁊ catarrus a cerebro ad pulmonẽ: ⁊ exinde ꝓuenit tussis ⁊ strictura anhelitꝰ. Et cura huius est mũdificare corpꝰ a flegmate cũ pulpa colongtide ⁊ silibus: ⁊ cõfortare caput cuꝫ aromaticis calidis ⁊ siccis. sic sunt gariofili: ⁊ macis: ⁊ cinamomũ electũ. ⁊ cõsuetudo ẽ conficere emplastrũ ex ꝑdictis ⁊ ponere sup caput. Sed ego exptꝰ suꝫ q̄ facere puluerẽ ex istis subtilissimũ: ⁊ spgere sup caput est lõge maioris efficacie ⁊ effectꝰ in hoc casu. ⁊ hoc fuit dictũ ⁊ cõsiliũ patris mei in fine sui s̄monis. Et ego exptꝰ suꝫ q̄ recipe de vnaqꝫ dictarũ spẽruꝫ p se: ⁊ subtiliter quãlibet pulueriçare singulariter: ⁊ miscere eas oẽs simul cũ aliqbus ex istis sucis ꝓut ꝯploni ⁊ nãe vniuscuiusqꝫ infirmi magis videbitur ꝯuenire. .s. si hyẽs fuerit cũ succo de nabãna. i. mẽte. vel cũ succo merçãçiũ. i. maiorane. aut cũ succo de berẽgemesca. i. basiliconis gariofilati. ⁊ si tp̄s fuerit calidũ ⁊ febricitauerit infirmus: tũc misceo dictas spẽs solũ cũ aqua frigida: aut cũ aq̃ rosata ꝑpter sui aromaticitatẽ: ⁊ est meliꝰ. ⁊ facio eas exiccari: ⁊ postea iterũ eas pulueriçari: ⁊ demũ super caput spgere: qm̃ sic faciẽdo v̄tutes eaꝝ melius sil' coadunant᷑ ⁊ vniũt᷑. Et q̄ꝛ h̄ expimẽtuꝫ sic pl'ies ⁊ pl'ies ꝓbaui. pp h̄ ipsuꝫ collaudãdo p ceteris recõmẽdo. Et ẽ ꝯueniẽs vt alteres ꝯplonẽ ifirmi ꝯuertẽdo ipsaꝫ ad nãꝫ siccitatis cũ aliq̃ caliditate. ⁊ hoc fieri põt cibãdo eũ passeribꝰ assatis ⁊ turturibꝰ: vel ipsis f̄cis i tassea: ⁊ silibus. Et scias q̄ flegma qõ descẽdit i pulmonẽ nõ de facili ide põt exire. Et hoc ideo q̄ꝛ aut illud est fl'a subtile ⁊ liquidũ valde. ita q̄ pulmo nõ põt ipuꝫ exteriꝰ expellere. eo q̄ qñ anelitꝰ ⁊ aer spargit᷑ per pulmonẽ diuidit᷑ dictũ fl'a ⁊ infundit᷑ ⁊ inbibitur in ipm̄. quare aer exit: ⁊ illud sic imbibitũ remanet. vel erit illõ flegma grossum ⁊ viscosuꝫ valde. Quare pp sui viscositatẽ intm̄ adheret ipsi pulmoni q̄ nõ põt inde expelli: nec euacuari. ergo si cognoueris q̄ illud fl'a sit liquidũ ⁊ subtile. studeas ipꝫ ingrossare toto posse. ⁊ h̄ facies recipiẽdo ex draganganto albo. ⁊ gũma arabica alba. ⁊ pillas fac cũ decoctione iuiubaꝝ ⁊ vnã teneat post aliã continue in ore. Et qõ inde eliquat᷑ ⁊ dissoluit᷑ paulatiue deglutiat. Sꝫ si scieris qõ fl'a sit grossuꝫ ⁊ viscosum tũc fac istas pillas. ℞. amigdalaꝝ. ⁊ succi ligritie. ⁊ bessear tusba. qõ est flauia in ligua yspanie. ⁊ pistent᷑ oĩa. ⁊ misceantur cũ sirupo facto d̄ cortice citroꝝ. ⁊ fac pillas. ⁊ teneantur sub lingua. ⁊ si fuerit vltime viscositatis: misceant᷑ cũ sirupo cẽtauree minoris optime d̄cocto. ⁊ fiant pillule vt dictũ ẽ. ⁊ teneant᷑ in ore. ⁊ abstineat a multa repletiõe cibi ⁊ potus. ⁊ nõ comedat fructus nisi illos quos dicam.

¶ Capitulũ. II. qõ est de apostemate pulmonis.

Ritur i pulmõe aliqñ apostema sicut i alys mẽbris accidere cõsueuit. Et istud apostema fieri põt ex vno humore solo aut ex pluribus Sed scd̄ꝫ nãm sui corporis ipossibile est i ipo fieri apostema ex solo fl'ate pp cõuersationẽ cõtinuã fl'atis cũ ipo pulmone. Neqꝫ ex sola col'a pp subtilitatẽ sui. ⁊ pp largitatẽ poroꝝ corporis pulmonis non põt ibi diu ꝑmanere. qn inde defluat ⁊ discurrat. quare ille humor ex quo orit᷑ hoc apostema est sanguis. ⁊ hoc ẽ q̄ꝛ grossitudini aliquãtulũ ꝑtinere videt᷑. quare ibidẽ potest aliqñ diu ꝑmanere. ⁊ nõ est ẽt pulmo sic assuetus ipso q̄n possit ex ipo ibidẽ fieri apostema. Et scias q̄ pulmo ẽ oĩo absqꝫ sensu. ⁊ si habet est occultũ valde. sed illa pellicula que est circundãs ipꝫ: quãuis sit subtilis valde. tñ neruosa existit: vnde sensuꝫ habere ꝓbat᷑. ⁊ iterũ est sciendũ q̄ pulmo ⁊ sue pellicule sunt absqꝫ neruis. sibi ferẽtibus ⁊ ꝑstantibꝰ motũ. ⁊ cũ mouet᷑ nõ mouetur p se. sed motu pectoris. Et dicũt quidã medicoꝝ q̄ si pulmo haberet sensuꝫ perfectũ. hoc est si esset ꝑfecti sensus. ad vltimũ languesceret ꝑpter sui motũ ꝯtinuũ. eo q̄ vita aĩaliũ existit in anelãdo seu inspirãdo aerẽ ⁊ expirãdo. Sed h̄ opinio mihi friuola atqꝫ oĩno vana videt᷑. eo q̄ pectꝰ est magni ⁊ ꝑfecti sensus atqꝫ acuti. q̄ꝛ ad ipm̄ nerui magni multi deriuant᷑: ⁊ cõtinue ⁊ assidue mouet᷑: ⁊ mouẽdo se mouet ẽt

pulmonē: τ tñ nō fatigat̄ nec lāguescit: q̄re rō τ opinio p̄di
cta vacua τ nulla esse videt̄: ſʒ hoc nō itēdo ad p̄sens in h
loco soluere τ declarare. Immo redeo ad illud qđ p̄termi
si: τ dico ꝙ qñ apostema est in pulmone: tūc ifirmus patit̄
cōtinue stricturā anhelitus validā atq̄ fortē: τ acutaʒ fe/
brē τ cōtinuā ꝑpter vicinitatē ipsius pulmonis cū corde:
τ tussim violentā: τ īpetuosaʒ: τ facies eius est rubea val/
de: τ spāliter poma maxillaꝝ: τ anhelitus eius est freq̄ns
τ velox atq̄ cal'ſ valde: ſʒ cū hoc ē mediocris īter magni/
tudinē τ paruitatē: τ pulsus ipsius est velox τ freq̄ns: ita
ꝙ valde subito vna ꝑcussio aliā sequi videt̄: ſʒ non ex ne/
cessitate pulsus dur⁹ esse reperitur in hoc a͞pate: q̄uis de nā
a͞patis talis esse deberet. Sʒ q̄r pulmo est membꝝ molle:
ob hoc oʒ qđ pulsus ad molliciē habeat declinare: τ q̄r nō
est neruosuʒ etiā: τ hac de cā multa talia accñtia occultan
tur τ annihilant̄ q̄ apparere deberēt q̄tū est de nā a͞patis
q̄ nō apparent: τ h est cā q̄re durities pulsus nō reperit̄ in
h a͞pate qñ est in carnositate ipsius pulmonis. Sʒ si apo/
stema fuerit ī pellicula q̄ est circūdans ipm: tūc pulsus hʒ
ad duritiē ptinere: ſʒ est oīno absq̄ dolore. Et qñ febrē vi/
debis acutā: τ tussiʒ violentā: τ cū tussi aliqđ nō screabit:
τ oīa signa que p̄scripta sunt: in vnū collecta fuerit: ꝑ cer
to habeas ꝙ apostema est in pulmone. Et iā supradictū ē
ꝙ istud apostema nō fit ex puro flegmate: neq̄ ex colera
simplici: ſʒ gñat̄ ex sanguīe: vel ex sanguīe τ col'a mixtis: τ
est longinquū ēt valde qđ a͞pa oriat̄ in pulmone ex mel'ia
eo ꝙ pulmo eā odit τ abhominat̄ valde ꝑpter ipsi⁹ grossi
tiē τ acetositatē. Et scire debes qđ pulmo non nutrit̄ nisi
ex sanguīe subtili claro rubeo atq̄ lucido. Ergo postquaʒ
videris in ifirmo oīa suprascripta signa in vnum collecta
flōma ipm: cōsideratis tñ cōditionib⁹ notis. ſ. etate: ꝯplo/
ne: tp̄e anni: τ regiōe. Et in sūma dico ꝙ oīo est minuēdus
qñ sic est. Sʒ p̄uisio eē dʒ in minuēdo plus vel minus: ꝑ/
ut melius videbit̄ cōuenire. Sʒ flōmia esse dʒ ex basilica
dextri brachij vel ex saluatella manus q̄ in arabico dicit̄
aςissac. Et sit studiū tuuʒ in cibādo eū ex rebus q̄ nō exce
dāt in f'rītate supflue: ſʒ sint ꝯfortātia dupl'r. ſ. cū aromati/
citate τ stipticitate: sic cū rosis τ stipitibus myrti humide.
Et subtilia regimē eius dādo ei solā aquā ordei ordinate
factā τ colatā. Et si fuerit debilis v̄tutis vel nāe nō tran/
seas vltra panatā: τ fac eū abstinere ab oī spē carnis oīno
qm̄ si sic feceris: remouebit̄ a͞pa: τ liberabit̄ ifirmus tota/
liter deo dante. Et iā videre potes manifeste ꝙ deus sub/
limis τ g'l'iosus ꝑpter h pulmonē creauit cum suba rara: τ
cānalibus largis τ dilatatis: vt supfluitates τ viscositates
inde valeāt facil'r ptrāsire. Et q̄r ipse pulmo vicinus cor/
di existit. Qđ q̄dē cor est mēbꝝ sic iā sciuisti ꝙ est ꝯserua/
tiuū vite in oībus corpibus ex suo spū vitali q in eo q̄tidie
generat̄ τ cōseruat̄. Et q seruit huic spūi ē anhelit⁹. Et cor
f'm dictū phi est p̄ncipiū τ radix oīuʒ v̄tutū toti⁹ corpis: τ
ab ipso fit effusio τ delegatio oīb⁹ mēbris. Et q̄daʒ sunt q
dicūt ꝙ cor nō ē radix τ fundamētū nisi v̄tutis vitalis so/
lū. τ epar v̄tutis nālis: eo ꝙ p ipm totū corp⁹ nutrit̄ τ aug/
mentat̄. τ cerebꝝ sil'r p scipm solū est p̄ncipiū τ radix spi/
rit⁹ aīalis τ ab ipso ꝑcedūt v̄tutes sensus τ mot⁹. Sʒ hec
opiones nō sunt medicīe multe vtilitatis: nec ē res neces/
saria oīo medico ad sciēdū ipaʒ: eo ꝙ ē res difficilis τ ob/
scura valde: τ ꝑpter hoc fuit hec ꝯtētio τ disputatio iā fūt
mille anni īter quosdā. Sʒ id qđ neciū est ad sciēdū in ar/
te medicīe: τ absq̄ cognitiōe cui⁹ nō est medic⁹ noīandus
ē certissime scire τ cognoscere ꝙ cor est fons τ p̄ncipiū spi
ritus vitalis τ vite in aīalib⁹. Et ꝙ q̄escente motu cordis
cessat vita oīo. Et ꝙ cerebꝝ est fundamētū τ p̄ncipiū spi
ritus aīalis. Et si aliq̄ de cā cerebro accideret solutio con/
tinuitatis morirer aīal in breui. Et epar simil'r est origo τ
fons spūs nālis: in quo ē radix τ p̄ncipiū nutritionis: τ ab
ipso tanq̄ a fonte τ origine h v̄tus oībus mēbris dirigit̄ τ
delegat̄. Et si accideret ei sol'o cōtinuitatis: nō diu aīal cū
vita posset p̄manere: q̄uis nō ita cito morirer̄: sic si in su/
pradictis duobus mēbris accideret τ eueniret. τ cā hui⁹ ē
q̄r mā v̄tutis cordis ē spūs vitalis. qui q̄deʒ spūs est instr̄z
vite in oīb⁹ mēbris: sic dictū ē. Quare qñ destruit̄ ei⁹ ope/
ratio cessat vita oīo: sicut qñ remouet̄ vel cessat lux solis
vel lampadis seq̄tur tenebrositas τ obscuritas subito τ ī/
cōtinēti. Et hoc idē dicim⁹ de cerebro. Sed q̄uis epar sit
p̄nceps spūs nālis: τ ab ipso ceteris mēbris dirigat̄: sic ab
alijs duobus. ſ. corde τ cerebro sui ꝑprij spiritus dirigun/
tur. tñ cū isto spiritu nāli vadit sanguis ad oīa mēbra nu/
triēda. Qui quidē sanguis īdiget ꝯuersione τ mutatione:
τ mutat̄ τ alterat̄ de colore in colorē f'ʒ nāʒ vniuscuiusq̄
mēbri recipiētis: q̄re h spūs grosse sube existit respectu p̄/
dictoꝝ. τ hec cōuersio coloris in colorē τ substātie in sub/
stātiā nō fit nisi in tp̄e determīato τ nō subito. Sʒ opatio
q̄ fit a duob⁹ alijs p̄scriptis mēbris p̄ncipalib⁹ agit̄ τ opat̄
ex subtili suba eorūdē. Quare si accidērit alicui istoꝝ so/
lutio ꝯtinuitatis: p̄uatur subito eoꝝ operatio τ beneficiū
absq̄ mora: sicut claritas diei cessante sole: τ ēt in obscuro
cessante splēdore lampadis īcōtinēti seq̄tur obscuritas τ
tenebrositas p se absq̄ dilatiōe aliqua. Ergo manifestū ē
ex p̄dictis ꝙ oīa p̄dicta tria mēbra sunt p̄ncipalia. ſ. cere/
brum: cor. τ epar: eo ꝙ non solū h'r̄e vident̄ τ reperiuntur
v̄tutē inatā tñ q̄ se ipsa regūt: veꝝ ēt τ īfluentē h'r̄e ꝯpro/
bant̄: ex qua fit īfluētia oīb⁹ alijs mēbris corporis. τ sine
q̄ diu mēbra p̄manere nō possent: neq̄ vita in corpore. Et
q̄dlibʒ istoꝝ est in se τ per se p̄ncipale. τ nō est dr̄ia īter ipa
nisi in tēpore: q̄uis pho aristoteli videat̄ ꝙ solū cor sit p̄n
cipale mēbrū. τ vna ex p̄ncipalib⁹ causis ipsi⁹ ad hoc ꝯfir/
mandū ē ꝙ cor est p̄mū mēbrū qđ generat̄ in corpore aīa
lis. τ talis q̄stio est philosophica τ nālis. Sʒ medicīe nihil
cōferre videt̄. Et ego non ītēdo hic declarare nisi ea q̄ me
dicīe p̄ncipal'r habeāt ptinere: τ que nocumētis corporis
possunt obuiare. Et q̄r iā elōgat⁹ sum huc usq̄ a ꝑpria in/
tentiōe: nūc ad p̄sens ad ipam redire intēdo. Et dico ꝙ ꝑ/
pter colligātiā τ vicinitatē q̄ est pulmonis ad cor febris q̄
fit pp̄ a͞pa pulmonis est pessima valde τ acuta: τ ob h nā
conat̄ toto posse ad expulsionē nocumentoꝝ faciendam
quā citius pōt. Quare eūo q̄ fit per flebotomiam est neccā
ria valde in p̄ncipio hui⁹ a͞patis: τ hoc secure fieri pōt: eo
ꝙ hec egritudo acuta est τ breuis: pp̄ molliciē sube corpo
ris pulmonis: τ pp̄ caliditatem ipsius quā hʒ a vicinitate
cordis: τ a colligātia ipsius: τ q̄busdā a͞patib⁹ aliqñ accidit
strictura τ coartatio fortis anhelit⁹. τ hoc fit vna duarum
causaꝝ: aut ex nimietate putredinis faciētis stricturā an/
helitus: sicut sepe cōtingit in a͞patibus epatis: aut ex ꝯuer
sione humoris in saniē ꝙ fit ꝑpter grossitudinē mēbri et
obediētiā humoris: vt est sepe videri in pleuresi. Sʒ apo/
stema pulmonis semp fit cū strictura forti τ cum magni/
tudine febris. Et curatio hui⁹ leuiter efficit̄ τ cōplete. τ h
ꝑpter raritatē membri τ largitatē viaꝝ. Et qñ apostema
nō resoluit̄: ipossibile est q̄n vna duarum causaꝝ eueniat:
videlicet solutio cōtinuitatis in pulmone. vnde fit febris
ethica τ cōsumptiua: aut exiccatio substātialis humidita/
tis pulmonis: ex qua fit defectio τ pthysis: τ in arabico di
citur alcal. Et qñ istis accidit inflatio pedū tunc mors est
vicina. Et si dictū apostema ad saniē deuenerit: τ ī sui exi/
tu laudabilis apparuerit sanies alba. ſ. τ mediocriter spis/
sa absq̄ odore malo: ꝓlōgabitur egritudo: τ fiet cronica.
Sed si nō fuerit alba: nec substātie mediocris: τ color ei⁹
ad rubedinem declinauerit: adhuc longior efficietur. Et
si ad nigredinē deuenerit: scias ꝑ certo ꝙ ifirmus morie/
tur. τ ēt si post nigrā albā τ laudabilē spuerit. nō ꝑ tanto
est ꝯfidendū q̄n ad vltimū moriat̄. Et scias ꝙ solutio cō/

tinuitatis q̄ fit in pulmone est difficilis valde ad coadunandū ꝛ cōsolidandū ꝓpter ꝯtinuū motuz ipsius: ꝛ ꝓpter ipsius sube raritatez: cognoscendo ēt ꝙ pulmo est mēbꝝ maximi iuuamēti. Quare si apā ei⁹ saniez gn̄auerit: ꝛ ipsa sanies fuerit viridis vel nigri coloris: morieꝰ īfirmus oīo infra .xx. dies. Sꝫ si sanies p̄dicti apātis alba fuerit: ꝓlongabiꝰ īfirmitas tp̄e lōgo absq̧ liberatione ꝛ euasione ſm sn̄iam medicoꝝ: ꝛ fit īde ethicus ꝛ pthysicus cū screatiōe ꝯtinua ꝛ tussi īseparabili: ꝛ diminuiꝰ caro ei⁹ ꝯtinue ꝛ paulatine: ꝛ cōuertiꝰ ad colorē fuscuz: ꝛ intm̄ macrescit ꝛ extenuaꝰ donec cutis ei⁹ efficiꝰ tota rugosa ꝛ cōtracta: ꝛ oculi eius fiunt cōcaui. ꝛ nares acute: ꝛ vngues incuruanꝰ: ꝛ ad vltimū nō pōt palpebras [illegible]pius eleuare: ꝛ hoc nō accidit ꝓpter somnū: sꝫ ꝓpter defectū v̄tutis nō potētis ipsas eleuare. Et cū ad hāc deuenerint dispōnē: tūc mors eius ē vicina. Et multi ex istis de pulmone sanguinez eyciunt ꝛ nō moriunꝰ ꝓ maiori p̄te nisi post īflationē peduz ipsoꝝ. Et q̄busdā ex istis accidit fluxus vētris ꝓpter debilitatē virtutis retētiue: vel ꝓpter debilitatē v̄tutis imutatiue: ꝛ tūc velociter moriunꝰ. Or si dictū apā saniem nō ꝑcreauerit tunc flōmia cura est ei ꝑfecta: ꝛ liberabiꝰ cū ea deo dante. ꝛ subtiliare regimē in hac egritudīe confert multū quēad modū supradiximus. Et assuescat īfirmus ea q̄ hēant subtiliare ꝛ apire. Et ex istis q̄ exꝑta sunt ꝛ plīmū approbata in apātibus pulmonis alcharscainna. i. panicald vel yringi ꝛ cusbaralbeer. i. capilli veneris: ꝛ capilli veneris q̄dez ꝯferūt in hoc casu: eo ꝙ cōplō eoꝝ temꝑata existit ꝛ ob h̄ ꝯferūt p̄ ceteris alys medicinis in dissoluēdo apā pulmonis. ꝛ ꝓprietatē hn̄t in oībus egritudinib⁹ pulmonis. ꝛ cōferūt tussi. Et misce cū p̄dictis medicinis q̄ hēant vētrem mollificare: sic est raunt. sciēdo ꝙ istud raūt: qꝺ isto meo tp̄e reperiꝰ nō solū hꝫ mollificare ventrē: veꝝ ēt ipm purgare: q̄uis illud qꝺ antiq̄tus īueniebaꝰ stringere diceret.

¶ Medicamē cōueniēs huic egritudini. ℞. ligritię: ꝛ panicald in alia carsene: ꝛ capilli veneris: ꝛ flauie. an̄. auř. ij. violaꝝ. auř. i. raūt recētis. auř. 5. q̄libet per se conquassenꝰ sic ꝯuenit: ꝛ ponanꝰ oīa ad lentū ignē ad bulliēdū preter reubarbaꝝ in .xv. ℥. aq̄ ꝛ bulliāt vsq̧ ad ꝯsumptionez medietatis: ꝛ colenꝰ exprimēdo fortiter ꝛ cū hac decoctione dissoluanꝰ auř. vij. medulle cassiefistule addēdo. ℥. ij. sirupi de mastice miscendo huic p̄scriptū reubarbaꝝ subtiliť pulueriçatū. ꝛ ꝓpina īfirmo ad bibēdū. qm̄ hec medicina suauiter corpus mollificat atq̧ purgat: ꝛ nō īdiget illa custodia q̄ in alys laxatiuis fieri ꝯsueuit. Sꝫ ꝓpina ei ad comedendū de pane. ℥. ij. vel. iij. si vis eū vberi⁹ reficere: attendēdo ꝙ qn̄ tu das medicinā laxatiuā siue istā vel aliā. eā tepidā dare debes: eo ꝙ si frīdā dederis actualiť. nocebit īfridādo calorē nālez: ꝛ coagulādo humores: ꝛ si caliďaz suꝑflue dederis īflāmabiꝰ calor accn̄talis: corrigēdo īfirmū ne ī somno suꝑflue ꝓfundeꝰ. Et ego spero in deū ꝙ cū hac cura ꝛ via erimus sufficiētes in dissolutiōe ꝛ curatiōe huius apātis. Et cū videris acuitatē febris lētescere ꝛ q̄etaz fieri: ꝛ anhelitus malus nō affuerit: ꝛ tussis siliť mollis ꝛ lēta fuerit: scias ꝓ certo ꝙ apā tūc ē eliquatū: ꝛ cū fuerit īfirmus ex tali egritudīe liberatus: secure ꝓpinquis dicere poteris ꝙ optimā curā in ipo es oꝑatus. Et si cū hoc nō secutus fueris ītentionē tuaz: hoc est ꝙ apā conuertaꝰ ad saniē: ꝛ cū īfirmus spuit screat saniē tussiendo: que sanies si nigra fuerit vel viridis: vel istis coloribus ꝑtineat: non est sperādū nec attendēdū in alleuiatiōe ꝛ curatione accidentiū īfirmi: sꝫ anteq̄ iudices de h̄ facto p̄us cōsiderare debes tenorē virtutis īfirmantis: ꝛ fortitudinez egritudinis: ꝛ dies creticos: ꝛ iudica a p̄ncipio screationis huius saniei: qm̄ quāto citius ꝛ tēpestiuius screare ceperit talez saniem: citius morieꝰ: sciendo ꝙ ꝓ maiori p̄te p̄ncipiū screatiōis saniei nō fit nisi in die cretica. Quare dico ꝙ si screatio talis saniei fuerit: vel inceperit in tertia die a p̄ncipio egritudinis ꝙ īfirmus nō trāsierit ꝓ maiori parte sextam diē a p̄ncipio egritudinis. Sꝫ si virtus fortis fuerit morietur in octaua die egritudinis. Et si screatio saniei īceperit in sexta die: īpossibile est ꝙ īfirmus trāseat decimā diez. Et cū ero locutus de diebus creticis: tūc memorabor de his oībus tractatu breui. Et sanies illa q̄ coloris est melōgiarū vel que viriditati habeat ꝑtinere mixta nigredini: magis mortis est significatiua q̄ illa que est rubei coloris: ꝛ alioꝝ coloꝝ: eo ꝙ illi colores significāt mortificationez īnati caloris. Et scias ꝙ sanguis nō exit nisi postq̄ apā est aꝑtū. Et cū sic ē signū ē certissime laxitudinis ꝛ debilitatis nāe nō potētis digerere ꝛ ꝯuertere sanguinē illū ad saniez: q̄re h̄ nō ꝑcipiꝰ eē aliq̄ digō. Et cū dico sanguis: nō attendas ꝙ ītelligam sanguinez purum: sed est mixtus cū alys humoribus: sed denoīo ipsum sic a dn̄io ꝛ a colore. Sꝫ cū sanies apparuerit alba ꝛ mediocriter spissa: ꝛ exierit leniter ꝛ absq̧ difficultate: tūc securus eē poteris ꝙ ꝓlōgabitur egritudo. Et si studiosus fueris valde in curatōe ipsi⁹ regendo eū ꝑfecte ꝓut sibi ꝯuenire videꝰ: proficies ei nō modicū: ꝛ efficietur vita eius melior atq̧ leuior: ꝛ alleuiabunꝰ eius accidētia: ꝛ sic operabiꝰ infirmus oēs suas v̄tutes nāles: exercebit artez suā: ꝛ possibile erit ꝙ recedent ab īfirmo oīa sua accidētia: in tm̄ ꝙ ab omnibus putabiꝰ esse liberat⁹: ꝛ ipsemet se putabit esse sanū perfecte. Medicus autem certissime scire dꝫ: si illa est vera opinio vel nō. O quā dignus est laude talis medic⁹ cuz sic operatus fuerit faciendo totū q̄cquid de arte fuerit faciendūz. Infirmus v̄o taliter ꝑmanebit: donec termin⁹ eius fuerit: ꝛ talis hō dici non pōt absolute sanus nec īfirmus. Et regimen saniei apātis pulmonis esse dꝫ cuz rebus abstersiuis ꝛ mūdificatiuis: ꝛ nō calefactiuis cū aliq̄ īcisiōe ꝛ desiccatione: sicut est terra sigillata q̄ a ꝓprietate cōfert pulmoni: ꝛ q̄uis stipticitatē habeat: ꝓ tanto nō amittit v̄tutē cōfortandi membra ītrinseca: ꝛ capilli veneris vsus post q̄rtumdecimū diē cōfert ei: ꝛ bes bege. i. macis ēt postq̄ fuerit ablutū in aq̄ pluries ē valde bonuz: ꝛ cortices citri siliť ꝯferūt valde in h̄ casu: eo ꝙ fortitudo v̄tutis mirabiliť valet in ha egritudine. ꝛ he medicine quas diximus multuz valēt habētibus saniē in pulmone cōfortādo. ℞. ergo ex vnaquaq̧ istaꝝ p̄tes eq̄les. ꝛ bulliant in aqua: ꝛ ꝓpina infirmo ad bibēdū cū sirupo facto ex scariolis: aut cum rosis recētibus. Et ex rebus multū ꝯferētib⁹ huic egritudini est h̄. s. vt capias bolū armenū ꝛ ponas eum in vase aliquo terreo cū carbonib⁹ ignitis: ꝛ sit vas habēs coopertoriū qꝺ in medio superficiei habeat foramē vnū. vn̄ fum⁹ possit exire: ꝛ asperge ibi aquā rosaceā. ꝛ recipiat īfirmus illum fumū per os tēperate pluries in die: istud cōfert. q2 aromaticū ꝯfortando pulmonē ꝛ cor: exiccādo pulmonē: ꝛ rege cum subtili regimīe. Et melius regimen istis est panis bene fermētatus cū zuccaro rosaceo. Et iā recordat⁹ suz ꝙ pater me⁹ dicebat mihi: ꝙ pater suus habuit quēdam hyspanū in cura q̄ patiebaꝰ hanc egritudinē. ꝛ extenuatus fuit in tm̄ ꝙ tota caro eius cōsūpta fuerat: ꝛ auus meus ipsuz taliter curauit. s. q2 cibabat eū pane bene fermentato cum zuccaro rosaceo: ꝛ pane siliť bn̄ fermentato cum oleo oliuaꝝ: ꝛ taliter resumptus fuit: ꝛ suā recuperauit humiditatē: nec ei superuenit aliqꝺ accidens malum: ꝛ vixit postea taz longū tp̄s ꝙ medicus qui curabat eū. s. auus meus obyt ante ipꝫ: ꝛ postea diu remāsit in manib⁹ patris mei. Et obyt ad vltimū ex alia egritudine ꝛ nō ex ista. Et mihi siliť qn̄ incepi practicare suꝑuenit ad manus meas q̄dam q̄ patiebaꝰ talez egritudinē. ꝛ īnui ei regimē dictuz: ꝛ sic recessit tussis ab eo: ꝛ īpinguatus fuit: ꝛ redyt ad oꝑandā artē suā: ꝛ ad exercenduz oēs actiones suas: ꝛ sic vixit postea lōgo tp̄e: ita ꝙ eo tp̄e fuit epidimia in illa

regione:⁊ ipse mortuus fuit in ipsa ex febri acuta. Et iam
īuenimus ꝙ Galienꝰ precepit dare tyriacā magnā in ista
egritudine:⁊ ꝯfert multū:lac etiā asine recēter mlc̄tū:ita
ꝙ icōtinēti cū exit ab vbere recipiat eum īfirmus nec ab
aere īficiat. Et qꝛ lac asine ⁊ carnes eius nō est licitū sara/
cenis comedere:iō p̄cipimꝰ sumere lac capre: q̄ sit ꝑfecte
sanitatis loco eius. Et est nec̄e vt ꝓpines ei ad comedēdū
crura de helo:⁊ medullā de auseg:⁊ oculos ramoꝝ ⁊ folia
ipsoꝝ. Et vua passa ad comedēdū laudata ē valde in hoc
casu. Aq̄ v̄o quā bibere dꝫ sit munda ⁊ pura ⁊ remota ab
oī mala q̄litate. Et ego dico ꝙ oēs spēs carniū sunt male
in hac egritudīe. Et qꝛ stomacus patiētis hāc egritudinē
est debilis:iō ei debes dare de cibo in q̄ꝫtitate tali vt euꝫ
possit digerere absq̄ꝫ difficultate magna. Et dixit ēt Hali.
ꝙ cancri fluuiales optīe abluti ita ꝙ coꝝ horribilitas sit
ablata ⁊ ꝯquassata decoquant̄ in aq̄ diu. postea colent̄ for
titer exprimēdo ꝙ illa decoctio multū valet in hoc casu.
Et postq̄ꝫ Hali. hoc affirmat certissime credēdū est qđ sic
sit:cū sit talis ⁊ tātus in hac arte. Sꝫ hāc nō faciūt actōeꝫ
sua ꝯplo̅ne sꝫ a sui ꝓprietate:eo ꝙ īter cōplo̅nem ipsoꝝ ⁊
pulmonē existit sil̄itudo:⁊ qꝛ nō sūt grosse sube. ⁊ sunt ha/
bentes humiditatē in sui ꝯplo̅ne:⁊ sunt mūdificatiui hu/
moꝝ:iō in sūma sunt ꝯferētes in hac egritudine. Et cōmē
dauit sil̄r Hal̄. dare in hac egritudīe trociscos andaracha
ron:qm̄ sunt iuuatiui valde. Et aliq̄n sanies orit̄ in pulmo
ne absq̄ꝫ apate:noiato in arabico varaꝫ: q̄ fit q̄n adunant̄
humores in corꝑe pulmonis q nō possunt vere sanies no/
mīari:eo ꝙ sanies v̄a nō ē nisi in loco in quo ē īflatio atq̄ꝫ
tumor. Sꝫ sanies q̄ fit absq̄ꝫ apate fit ex humoribꝰ deriua
tis in pulmone ab alys mēbris q īuiscant̄ ibi. Quare mē/
brū debilitat̄ ītm̄ ꝙ nō pōt ipos a se expellere:⁊ ꝓpter h̄
diminutio motꝰ generat̄ ab anhelitu in loco illo vbi hūor
dictꝰ fuerit īuiscatus:⁊ cōtinet̄ h̄ humor ī cōmissuris suis
Sꝫ vera sanies generat̄ q̄n tumescit pulmo: ⁊ īflat̄ ex so/
lutōe ꝯtinuitatis: q̄ orta est ī eo ex dispōe aliq̄ mala īnata
ei. Et gn̄at̄ solo ꝯtinuitatis in pulmone sic̄ in alys mēbrl.
Et accn̄tia ꝓpria q̄ accidūt ex dictl cāis est extēsio q̄n tus/
sit:eo ꝙ ꝯstringit̄ pectus sup pulmonē:q̄n replet̄ aere. Et
pol̄e est ꝙ hec egritudo in pulmone accidat ex vna duaꝝ
causarū q̄s nūc diximus. Et pōt ēt pulmoni euenire sol̄o
ꝯtinuitatis nō a seipso:sꝫ a supfluitatibꝰ malis ibi deriua/
tis queādmodū nūc diximus de apatibꝰ: ⁊ pōt sil̄r in ipso
oriri corrosio ex humore acuto illuc delato ⁊ īfuso:q hūor
ibi adurit̄ ex calore accn̄tali: aut ex ira. vel ab angustia ⁊
fatigatione supflua spūuꝫ:q̄re ab illo corrodit̄ locꝰ ⁊ vlce/
rat̄. Et cura huiꝰ est cura apatis eiꝰ excepto ꝙ hec est gra
uior ad curādū:⁊ ꝙ p̄ncipal̄r cōuenit in h̄ casu:ē temꝑare
ꝯplo̅neꝫ:⁊ mitigare mordicationē cū rebꝰ cōueniētibꝰ si/
bi:sic̄ cū viscositate seminū citonioꝝ:⁊ cū decoctiōe iuiu/
baꝝ ⁊ ligritie:⁊ bibat ipsam:⁊ fit ēt sol̄o ꝯtinuitatis in pul
mone ex forti extēsione fcā in ipso ab impetuosa ⁊ valida
tussi:vel a clamore forti. aut a supfluo onere atq̄ꝫ graui vl
tra q̄ꝫ sua pol̄itas exigit ⁊ reqrit:vel ex casu a loco alto
aut ex urtatiōe ⁊ īpulsiōe facta cū pectore valida atq̄ꝫ for/
ti:⁊ isti tales eyciūt p̄mo sanguinē feruētē absq̄ꝫ maxima
tussi. Et sanguis ille q eycit̄ est lucidus ⁊ rubeꝰ nō grossus
sꝫ subtilis. Et cū dico de sanguīe feruēte: ītellige ꝙ sit am
pulosus ⁊ spumosus. Et cura hoꝝ ē p̄mo flōmare īfirmuꝫ
ex basilica dextri brachy. minuēdo de sanguine ꝓut v̄tus
eius exigit ⁊ requirit:⁊ subtiliare regimē eiꝰ multū: ⁊ non
exercitet̄:nec moueat̄:sꝫ qescat: ⁊ caueat a risu: ⁊ a super/
flua locutiōe:⁊ spāliter ab alta vociferatiōe:⁊ cuꝫ videris
ꝙ tussis violēter inqetat eū:p̄cipe ei vt oī modo ⁊ īgenio
abstineat ab ip̄a toto posse: ⁊ teneat pillulas leues sub lī/
gua ꝯtinue. quas dicturus sum h̄ īferius: deglutiēdo eas
paulatine:donec mitiget̄ tussis:⁊ curādo tussim curabit̄

sil̄r cā ipsa q̄ facit ip̄aꝫ egritudinē. Qꝛ si cā fuerit tensio fa
cta a supflua repletiōe: cura eiꝰ ꝓpria ē flōmia: ⁊ si fuerit
casus vel ꝑcussio inunges locū cū oleo rosaceo tepido. Qꝛ
si tussis fuerit ex catarro:tūc curādus est p̄mo catarrus si
cut causa p̄mitiua:⁊ an̄s huiꝰ egritudinis:⁊ medicīe q̄ cō/
ferūt in hac egritudīe. s. catarro sunt medicīe stiptice sub/
tiles:qm̄ sua subtilitate de facili possunt ad pulmonē de/
riuare:⁊ stipticitate sua hn̄t ip̄m ⁊ partes suas ꝯstringere
⁊ coadunare atq̄ꝫ ꝯfortare:ne supfluitates ad ip̄m venien
tes recipiat:⁊ seruādo viā hāc quā ordinauimꝰ: absq̄ꝫ du/
bio nō modicū īfirmo ꝓficies deo dante. Et iā supra dixi
mus ꝙ flōmare debes basilicā dextri brachy in hac egri/
tudine:⁊ mihi videt̄ ꝙ facta flōmia basilice flōmanda sit
vna ex arterys q̄ eis magis vicinat̄: ⁊ subtilia regimē eiꝰ
dādo solū ptisanā ordei. ⁊ liga coxas eiꝰ īstitis vnāquāq̄ꝫ
ꝑ se ligatōe forti:faciēdo eū qescere absq̄ꝫ labore:⁊ ꝓpina
ei oī mane aliqd ad bibēdū:ꝙ habeat ꝯfortare cū stiptici/
tate aliq̄:sicut est sirupus rosaceꝰ cū aqua dulci:⁊ si aqua
fuerit ex fonte q respiciat v̄sus orientē erit laudabilior:et
extingue in aq̄ illa calibē purissimū atq̄ꝫ mūdū tādiu do/
nec ad minus ex aq̄ diminuat̄ q̄rta pars ipsiꝰ. sternēdo in
domo eiꝰ folia vitis ⁊ myrtelle ⁊ similiū:⁊ odoret citonia
⁊ rosas:⁊ ea q̄ habeāt cor cōfortare ⁊ dilatare:ad h̄ vt san
guis diuidat̄ ⁊ spargat̄ ad exteriora corꝑis: ⁊ nō ꝓhibeas
ei somnū:nec exerceas te multū in ꝓuocādo ip̄m: sed di/
mitte illud nāe. Et si cognoueris ꝙ humor a capite dissol
uat̄:⁊ īferius distillet̄ ad pectꝰ ⁊ ad pulmonē: ⁊ tp̄s fuerit
hyems:⁊ cōplexio eiꝰ humida ⁊ frigida extiterit: tūc pre/
para ei hoc medicamē. ℞. macis partē vnā. ⁊ gariofiloꝝ
ꝑteꝫ semis:⁊ piperis nigri partē decimā:fiat puluis subti/
lissimꝰ:⁊ sparge sup partē anteriorē capitis: qm̄ multū cō
fert ī hoc casu:⁊ spāliter q̄n p̄mitiua cā huiꝰ egritudīs fue
rit ex catarro. Et calefacere ꝑtē anteriorē capitis tēpera/
te quocūq̄ꝫ mō fiat ꝓdest multū ī hac egritudīe. Sꝫ si cā
huiꝰ catarri fuerit ex aere calido: oīo abstinēdū ē ab oībꝰ
p̄dictis medicinis:nec spargere debes sup caput aliq̄ que
sint ꝯplexiōis calide ⁊ sicce in excessu:sed sufficiūt ea que
sunt tēperate cōplexionis. cū modica siccitate ⁊ aromati/
citate:laborādo ī remouēdo tussiꝫ toto posse: cognoscēdo
ꝙ q̄n totū qcquid comedit̄ ⁊ bibit̄ semel ⁊ absq̄ꝫ dilatiōe
deglutit̄ more solito:nō peruenit v̄tus illius ad pulmonē
nisi per viā resudatōis videlicet eo mō quo videt̄ ī vasis
recentibꝰ terreis q̄n īplent̄ aqua:qm̄ tūc trapellādo ⁊ re/
sudādo per poros ipsoꝝ exteriꝰ ad modū roris effunditur
atq̄ꝫ manat:⁊ ꝑꝑ hoc ordinamꝰ pillulas ad tenēdū ꝯtinue
sub lingua:ad h̄ vt medicamē ip̄m paulatine deglutiēdo
possit ad pulmonē deriuare:⁊ v̄tus haꝝ pillulaꝝ eē dꝫ cō
fortatiua cū modica stipticitate ⁊ siccitate: ꝑtinens ad ali
quā frigiditatē tēperataꝫ. ¶ Confectio pillulaꝝ cōferen
tiuꝫ in hac egritudīe. ℞. gūme arabice ⁊ dragg. ⁊ semis ci
tonioꝝ:⁊ antere. an̄. q̄rtā ꝑtē. ʒ. vniꝰ. terre sigillate aur. ij.
terat̄ vnūqđq̄ꝫ per se:⁊ cribelletur:⁊ ꝯficiant̄ cū sirupo li
quiritie:⁊ fiant īde pillule ad modū lupini:⁊ teneant̄ ī ore
die ⁊ nocte:deglutiendo paulatine qđ dissoluit̄ ex eis:⁊ bi
bat ex his q̄ superius diximꝰ:abstinēdo a motibꝰ laborio/
sis: ⁊ a vociferatōe forti:⁊ a decubitu in locis duris: ⁊ ma
xime q nō sunt assueti:eo ꝙ q̄ꝫdiu īfirmus iacet ī lecto du
ro:vene ⁊ arterie cōprimunt̄:q̄re sanguis īde euacuatur ⁊
spargitur ꝑ totum corpus:⁊ qꝛ forma venaꝝ tam pulsati/
lium q̄ꝫ nō pulsatiliū que sunt in pulmone cōtraria existit
forme oīum aliarum venarū totius corporis: eo ꝙ vene
pulsatiles q̄ sunt in pulmone similes existunt oībus alys
venis nō pulsatilibus q̄ sunt in toto corpore:in subtilitate
cū sint solūmodo vnius tunice. ⁊ vene non pulsatiles que
sunt in pulmōe sunt duaꝝ tunicaꝝ. ⁊ ꝓpter h̄ arterie pul/
monis citius scindunt̄ ⁊ laniātur alys venis nō pulsanti/

bus que sunt in pulmone: ⁊ hac de cā solo ꝯtinuitatis que fit in pulmone ē prauior ⁊ difficilior valde ⁊ piculosior ceteris alijs q̄ fiūt in toto corpe ⁊ magis remota a liberatione: vel īpossibilis: q̄re studiosus esse debes cū oī sollicitudine ad ꝯsolidationē faciēdā cū his que diximꝰ. anq̄ȝ ad saniē habeat deuenire. cognoscēdo ꝙ si ad cōsolidationē huius vulneris pulmonis p te īfirmus poterit deuenire. dignus eris laude ⁊ glīa valde ex hac cura. Et nō credas ꝙ hoc vulnꝰ ꝯsolidet̄ ex ꝓprio sanguīe sicͭ vulnera alioꝝ mēbroꝝ fieri ꝯsueuerūt: ȝ si ꝯsolidat̄ nō fit nisi post lōgū tps. Et postq̄ȝ visuȝ fuerit ꝙ ꝯsolidatio hꝰ sit expleta ⁊ cōfirmata: nō debes desistere ab vsu medicinaꝝ ad minus vsq̄ȝ quo trāsacti fuerint sexaginta dies. Et si nō cōsecutꝰ fueris itentionē tuā. ħ est ꝙ ad saniē cōuertat̄: iā supius dictū est qd agere debes. Et iaȝ audiui a patre meo ꝙ ad eū venit qdā ex officialibus hispanie: q patiebat̄ hāc egritudinē. s. ꝙ eiecerat sanguinē a pulmone: ⁊ pater meꝰ studuit eū: ⁊ fecit ei oīa que visa fuerāt ei conuenire: intm̄ ꝙ ad tantā cōualescentiā deuenit: ꝙ putabat se esse liberatū ītegre ⁊ ꝑfecte: ⁊ icepit facere fcā sua: ⁊ agere oīa q̄ consueuerat in sanitate sua: ⁊ pr̄ meꝰ correxit eū īiungendo ei a qbꝰ se abstinere debebat: ⁊ maxīe ab vsu mulieꝝ: ⁊ a superfluo cibo ⁊ potu: ⁊ a violētis motibus ⁊ laboriosis: ⁊ ab equitatione equoꝝ q sunt semp robusti atq̄ȝ fortes. Et ꝓcedēte tpe equitauit quadā die equā vnā: ⁊ cursitauit eaȝ violēter: ⁊ eadeȝ die reiecit de sanguīe in magna q̄ntitate. Quare ex ħ ⁊ ex vsu mulieꝝ. ⁊ alijs erroribꝰ multis quos fecerat obijt in breui. Sȝ quā diu seruauit regimē sibi impositū: sane vixit: ⁊ bene fuit ħ per septē ānos.

¶ Caplm. III. Quod est de tussi que ꝓuenit a mala complexione ⁊ de omnibus alijs speciebus.

Et scias ꝙ potest in pulmone euenire ꝯplexio calida aut frigida vel sicca ex qua orit̄ tussis. Et cura huius est remouere illā malā cōplonem: cōuertēdo īfirmū ad oppositū illius q̄litatis extranee. Et iaȝ fuit ꝙ qdā rex habebat tussim. Et nihil p ipsam spuebat: vel eyciebat. Et cū medicus suus vidisset ipsum p̄cepit ei vt cū fibulis suis clauderet scissurā capitij sui anteriorē: ⁊ ablata fuit ab ipso tussis īcōtinenti. Et cā tussis illius erat frīditas que attingebat pectus exteriꝰ. vñ pulmo īde lesionē recipiebat: ⁊ virtus expulsiua conabat̄ expellere illud nocumētū ab illo mēbro. Quare ħ tussis nō erat nisi ex q̄litate mala frīda. Et accidit multotiēs tussis ēt illis qui supflue exercitant̄ currēdo vel nauigādo seu vogādo: ⁊ maxīe si ñ sūt assueti. Et causa huius est: q꞉ ex tali exercitio laborioso stomacꝰ eoꝝ supercalefit ⁊ exiccatur: ⁊ exiccant̄ etiā loca vnde aer inspirat̄: ⁊ ex tali siccitate ꝓcreatur tussis īcōtinenti: quēadmodū videre potes ꝙ accidit tussis subito illis q odorāt camphorā cū sit frigida valde. Et pōt etiaȝ esse causa tussis illoꝝ q supflue fatigant̄ currēdo vel nauigādo dissolutio humoꝝ qui dissoluunt̄ a supfluo motu: ⁊ cadūt vel descendunt ad pectus vel ad pulmoneȝ. Et ita simil'r ꝓmouet tussim duabus de causis. s. caliditate ⁊ siccitate: ⁊ cuȝ scieris cām tussis: p̄mo studere debes in remouēdo ipaȝ cū suo opposito: ⁊ id qđ dixi tibi de rege habeas ꝓ exēplari in oībus. Et adhuc itero tibi id qđ supius dixi ⁊ scripsi i caplo pulmonis. s. ꝙ qñ ipsi vlcus supuenerit ⁊ curatꝰ fuerit: sicut diximus ordinate possibile erit ꝙ viuet sic diu ⁊ forsan ad vltimuȝ moriet̄ alia egritudine. Et pōt etiā tussis euenire sicut aliq ex antiqs ꝓtulerunt medicis cā vermiū qui assimilant̄ muscis q oriunt̄ in pulmōe: ⁊ ex illis fit tussis valida atq̄ȝ fortis. Et cura huius est trahere per cannā pulmonis fumū centauree ⁊ aristologie longe. Sȝ hanc egritudinē nūq̄ȝ vidi: tñ memorationē facio de ipsa: sicut qdā antiq fecerūt medici. Et fit ēt tussis qñ ꝓcreant̄ pori seu claui in mēbris que sunt ꝓpinqua pulmoni: ex qbus cōprimit̄ pulmo: ⁊ īde seqtur tussis. Et fit tussis etiā a tumore splenis ⁊ grossitie ipsius ⁊ hec nō remouet̄ nisi remota causa. Et fit ēt ex apostemate epatis ⁊ duritie ipsiꝰ. Qm̄ qñ est magnū fit tussis: vnde oportet dictā cāȝ remouere. Et fit etiam ex pleuresi que fit aut sub costis aut supra costas. Et etiā generat̄ tussis ex hydropisi. Et fit similiter ex tumore stomaci q fit ex ventositate magna in ipo vel ex supflua replōne eius cibi ⁊ potus: que fit qñ patiēs est gulosus: sp̄al'r qñ replo ē tal' ꝙ nō īuenit stomacꝰ vñ habeat expirare: q̄re conat̄ stomacꝰ expellere: qđ nō pōt: sicͭ apparet qñ aliqs ponit̄ in aliquo paruo loco vndiq̄ȝ ⁊ fortissime clauso: ita ꝙ non potest eycere a corpore qđ sibi nocere videtur nec expirare eo ꝙ nō hȝ locū in quo possit se dilatare ⁊ aerē ꝯueniētē īspirare: donec apiat̄ locus: ⁊ aer ille īclusus ⁊ pessimus euentetur: ⁊ nouus ⁊ conueniēs inspiret̄: ⁊ huic ēt simile accidit illi cui in vltimo stomacꝰ replet̄: q꞉ qñ sic est ēt a stomaco nō pōt aliqđ vomere nec superius eycere donec a v̄tute digestiua aliqđ digerat̄: ⁊ inferius aliqđ descendat: ⁊ īde spaciū acquirat stomacꝰ: ⁊ hac de cā accidit tussis pp taleȝ repletionē ex vicinitate ipsiꝰ ad pulmonē: pp cōpressionē: ⁊ multotiens moriunt̄ hoīes suffocati pp talē cām: ⁊ fit etiā tussis ex subita mutatione aeris ad oppositū sui. Et fit etiā tussis ex assumptiōe q̄rūdam reꝝ quaꝝ proprietas est nocere pulmoni: sicut sunt fungi mali q nascunt̄ in pede seu ꝓpe radicē cuiusdaȝ arboris q quidē arbor dicit̄ arabice helecaminū. Et fit etiā tussis cā mali pulueris. Hucusq̄ȝ sufficiant q̄ diximus de egritudībus pulmonis. Nunc autē intendimus determinare de egritudine cordis.

¶ Tractatus. XII. de egritudinibus cordis. ⁊ est ꝯtinēs capitula septem.

¶ Caplm. I. Qđ est de egritudībus cordis in generali.

Oriuntur egritudīes i corde: aut a seipo: aut ab alijs mēbris. Qm̄ qñ passiōes generant̄ in qbusdā mēbris patit̄ ēt cor: ex cōpassione ipsoꝝ ⁊ īde parua atq̄ȝ grauia generant̄ accidētia. Et iā scis ꝙ cor ē p̄nceps ⁊ dn̄ator in toto corpore: ⁊ virtutes eius sunt potētes: ⁊ opatiōes eiꝰ sunt manifeste apparētes. Et opīo magni ⁊ excellētissimi phi: ⁊ q fuāt ex sua secta honorata: est ꝙ cor solū ē p̄nceps īter oīa mēbra corporis ⁊ dn̄ator oīuȝ: sed Ga. sentit ꝙ sit solū p̄nceps ⁊ p̄ncipiuȝ spūs vitalis: eo ꝙ aīal aliqđ nō morit̄ nisi qñ deficit spūs vital' q est in corde. Et scias ꝙ creatio ipsiꝰ cordis ⁊ eiꝰ forma est excellens in bonitate oīa alia creatione ⁊ forma ceteroꝝ mēbroꝝ q̄ sūt i toto corpore: cū sit solidiꝰ ⁊ densiꝰ reliqs mēbris oībꝰ: ⁊ est hñs duas vacuitates seu ꝯcauitates: quaꝝ p̄ncipalior est q̄ est in latere eius sinistro: eo ꝙ plus hȝ ⁊ retinet de spū vitali alia vacuitate vt ex eius subā exeant seu ꝓcedant arterie q̄ mouent̄ motu ꝯtinuo ⁊ nō locali fm motionē ipsiꝰ cordis. Iuuamētū aūt istiꝰ motꝰ ē manifestū in attrahēdo aerē frigiduȝ. ⁊ in expellēdo calidū supflue ⁊ fumosū. Qm̄ nisi eēt talis euētatio: suffocaret̄ eiꝰ calor nāl'is: ⁊ extingueretur in eo. Et a corde fm Ari. ꝓcedūt motꝰ volūtarij ⁊ nāles: eo ꝙ credit ꝙ epar ⁊ cerebꝝ recipiāt īfluētiā ab ipso. Sȝ mihi videt̄ ꝙ cor sit nobiliꝰ ceteris p̄ncipalibꝰ. s. cerebro epate ⁊ testiculis. Et q꞉ ē nobilior ⁊ magis p̄ncipal': iō qñ vult fieri apa in ipso: anq̄ȝ cōfirmet̄: morit̄ patiens oīo: ⁊ deficit.

¶ Caplm. II. Quod est de tremore cordis qui arabice dicitur altadeg.

Scias ꝙ accidit in corde tremor sicut ⁊ ī alijs mēbris ꝯsueuit euenire. Sed ille q fit in alijs mēbris generat̄ a vaporibus ⁊ fumositatibꝰ q ascendunt ⁊ attingunt musculos seu lacer-

tos ⁊ catim. Ille vo tremor q est in corde accidit propter
multā repletionē q̄ est in eo: ⁊ ab ipsa ꝓuenit motus ille
extraneus ⁊ horribilis q dr̄ altadeg. Et cura hui⁹ est flo-
mia cū multa extractiōe sanguinis. ⁊ postea ꝯfortare cor
cū illis que habēt ipm ꝯfortare: sicut cū margaritis ⁊ ligua
bouia ⁊ auro puro ⁊ silib⁹. ¶ Medicamē ad h̄ ꝯueniens
valde. ℞. margaritaꝝ ⁊ sete crude: ⁊ seis basilicōis gario-
filati: ⁊ seis boraginis: ⁊ ligue bouine. an̄. au℞. x. corticis ci-
troꝝ: scedes indi: gariofiloꝝ macl. an̄. au℞. iiij. pure ambre
atq̄ pfecte. au℞. ij. terat̄ vnaq̄q̄ haꝝ medicinarū optime
p se: sed seta ꝑus icidi oꝫ minutim quāto plus fieri pōt: po
stea teri optime oꝫ sil' cū perlis: ⁊ demū cū alys misceāt̄
medicinis: ⁊ postmodū puluis oīuꝫ dictaꝝ malaxet̄ optie
cū aq̄ rosacea i parapside q̄ sit pfecte vitreata: ad vltimū
laminā auri puri aliq̄tulū grossaꝫ: ⁊ frica sup eaꝫ fortiter
virgā puri auri ꝑus lamina madefacta cū aq̄ rosacea tan-
diu donec vestigiū auri in medicinis appareat manifeste:
abluēdo dictā laminā auri sup medicīas cū optia aq̄ rosa
cea vel cū succo pomoꝝ miscēdo dictū aurū cū pdcis me-
dicinis sil': ⁊ addēdo huic recepte pōdus medietatis ipsi⁹
de electuario pomoꝝ dulciū. ⁊ postea ꝯfice cuꝫ sirupo fcō
de lingua bouina bn̄ cocto ꝯfectiōe bona: ⁊ ꝓpina īfirmo
de h̄ medicamie oī mane ieiuno stō pōdus au℞. v.

¶ Capl'm. III. Quod est de chardiaca.

HEc egritudo euenit in corde: ⁊ est motus ma-
gis ipetuosus nāli: ⁊ fit aut ex cā extrīseca: ve
lut a forti ira: qm̄ ab ipsa fit ebullitio valida:
⁊ augmētat̄ calor in corde: ⁊ hec est ꝑncipalis
cā ipsius. Et fit etiaꝫ accn̄taliter a terrore: eo
ꝙ qn̄ aliquis timet supflue: nō spargit̄ calor nālis per to-
tum corpus: sꝫ constringit̄ intus: ⁊ lāgues diminuit̄: ⁊ de-
bilitatur: ⁊ ex tali ꝯstrictione trahit̄ sanguis ad cor simul
cū alys humorib⁹: sicut apparꝫ in reb⁹ extrinsecis. vꝫ. qn̄
audit̄ in aliq̄ ciuitate rumor terribilis ex quo cōiter paue
scūt hoīes: q̄re oēs trahunt̄ ad regem tanq̄ꝫ ad radicē ad
manutenendū eū: ita ⁊ sanguis cū calore nāli ⁊ spiritibus
⁊ cū alys humoribus trahitur ad cor: ⁊ inde seqtur ꝯquas-
satio in eo: ⁊ fit chardiaca. Et fit simil'r ex sollicitudine ni-
mia quā aliquis habet cā perducendi aliqd ad effectuꝫ: ⁊
h̄ sollicitudo dupliciter diuidit̄: q2 aut vertitur circa vin-
dictā faciendā: ⁊ h̄ ponitur ⁊ ꝯtinetur sub ira: vel erit solli
citudo causa acqrendi aliqd magnū lucrū: vel causa cōse-
quēdi aliqd in quo multū delectet̄: ⁊ tunc dilatatur cor ⁊
spargitur calor nālis ⁊ spūs ad exteriora: in tantū ꝙ debi-
litat̄ cor ex illa inanitione: ⁊ seqtur inde chardiaca. Et fit
etiā a superflua debilitate virtutis. ita ꝙ ex quolibet leui
motu vel labore chardiaca excitat̄: q2 scitū est certissime
⁊ manifeste ꝙ oīs motus excitat calorē: maxime cuꝫ ē for
tis ⁊ subitus: ⁊ si patiens est debilis quilibꝫ motus q est in
eo est cū maiori difficultate ⁊ labore: eo ꝙ graue est debi-
lem mouere: vn̄ non fit nisi cū difficultate ⁊ labore: quare
calor in eo fortis efficit̄: ⁊ sic chardiaca generat̄. Cura hu-
ius egritudinis ē regere eū cū cibis ⁊ potibus temperate:
⁊ odorare aromatica frigida q̄ habēt cōfortare membra
ꝑncipalia ⁊ spūs: sicut est myrta que cōfortat sui nā̄ ⁊ com
plexione: ⁊ rose: ⁊ sandali: ⁊ nenufar: ⁊ sirupus de sandalis
factus cū tribus partibus sui ex aq̄ rosacea: ⁊ tantūdeꝫ de
aqua dulci. ⁊ ꝓpinatus ei ad bibendū sufficit ei: ⁊ medul-
la citruloꝝ: ⁊ cucumeris saracenici habēt curare hāc egri
tudinem sui ꝯplōne: ⁊ ꝯfortando sui aromaticitate. Et est
inuenta qualitas in his ad hāc egritudinē q̄ꝫ ignoramus
oīno: sed experientia hoc certissime manifestatur. Et ge-
nerat̄ etiā aliqn̄ in corde sanguis adustus: vnde ei fit char-
diaca illa dicta ex natura ipsius ⁊ sui acuitate. Et oritur si
militer chardiaca ex mordicatione que fit in ore stomaci:
quādo in ipso inuenit̄ humor mordicatiuus vel acutus ꝑ
pter vicinitateꝫ ipsius ad cor. Et hac de causa antiqui no-
minabāt os stomaci cor. Et cū cognoueris in hac egritudi
ne melancoliam abundare: conforta cor cuꝫ his que pre-
scripsimus de cōfortātibus cor: ⁊ margarite maxie hoc fa
cere norunt. Et cura illi⁹ q̄ fit ex mordicatōe oris stomaci
est euacuare illū humorē ab eo cū vomitu vel solutiōe.

¶ Capitulū. IIII. Quod est de aqua que congregatur in marsupio cordis.

TGenerat̄ aliquādo in marsupio cordis hu-
miditas aquosa que assimilat̄ vrine: ⁊ accidit
ex hoc infirmo ꝯsumptio ⁊ diminutio carnis
paulatine: sicut fit in ptisi. Sed ego nunquā
vidi hanc egritudinem: nec curaui ipsam: nec
inueni ꝙ Galienus de eius cura aliquā fecerit mentionē.
tamē si aliqd oꝫ valere in h̄ casu: valent ea que sunt subti
liatiua ⁊ resolutiua ⁊ desiccatiua cuꝫ aromaticitate: sicut
est aqua feniculi: ⁊ hoꝝ similium.

¶ Capitulū. V. Quod est de pelliculis que fiunt in marsupio cordis.

GEnerant̄ siqdem in quibusdaꝫ additiones in
marsupio cordis q̄ sunt ad modū cartilaginū
⁊ pellicularuꝫ adinuicē mixte: sed nullus an̄
nos locut⁹ fuit de hac cura. Tamē si aliq̄ me
dicamia possunt valere: erūt illa q̄ sunt subti
liatiua ⁊ dissolutiua ⁊ aromatica cū q̄dā humiditate.

¶ Capl'm. VI. Qd est de ethica cordis.

HEc egritudo orit̄ in corde ex mala ꝯplone sic-
ca que fit in ipso: ⁊ h̄ febris desiccat substātia
lem seu radicalē humiditatē que est in poro-
sitatib⁹ membroꝝ cōdēsata vt cambiat̄ ⁊ ps
mēbri fiat. Et cura hui⁹ est si fuerit in ꝑncipio
⁊ ex siccitate sola cū rebus humectatiuis: ⁊ olfaciat poma
aromatica: ⁊ bibat lac capre medie etatis sic exit ab vbe-
re. Et ꝯtinuet intrare quotidie in tinam aque dulcis tepi-
de plenam vt non sudet. Sed si cum siccitate dicta calidi
tas fuerit: tunc magis confert odorare nenufar: ⁊ violas
q̄ꝫ dcā pōa. Et cū tractabo ð ethica: lati⁹ ð hac cura loq̄r.

¶ Capitulūꝫ. VII. Quod ē de apostemate qd fit in marsupio cordis.

HEc egritudo cum accidit in marsupio cordis
nō fit nisi ex cā calida: sed si medic⁹ fuerit stu
diosus ⁊ sollicitus valde ad hanc egritudinē
remouendaꝫ: poterit in breui curari: ⁊ hoc fit
flebotomando eū citissime: minuēdo de san-
guine in maxima quantitate. ⁊ velociter: postea infrigida
cōplexionem cordis cōfortando eū: ⁊ h̄ fit recipiendo de
sirupo myrte: partem vnā: ⁊ de sirupo sandalorum partes
quatuor: ⁊ tempera cū aqua rosacea: ⁊ da bibere. Et conti
nuo fac eum odorare myrtā recenteꝫ ⁊ nenufar. Et si ne-
gligens fuerit medicus aut tardus in hac cura: moriet̄ in
firmus in breui: eo ꝙ marsupiuꝫ est circūdans cor: qd est
membrū taꝫ nobilissimū ⁊ principalissimū sicut scis. Hec
autem que scripsi hucusq̄ꝫ de corde sunt ꝺm sententiā pre
decessorum nostroꝝ medicorum. Nunc aūt itendim⁹ di-
cere a nobis quedaꝫ que ab aliquibus non sunt scripta de
eo. Et dico ꝙ quando infrigidat̄ cor vltra id qd conuenit
sue cōplexioni naturali sequitur ide in corpore toto pigri-
tia ⁊ tarditas ⁊ debilitas in omnibus suis actionib⁹ ⁊ ope
rationibus. Et si cuꝫ hoc siccitas ꝑualuerit plus eo q̄ꝫ sua
natura exigit ⁊ requirit: erit patiēs sollicitus atq̄ꝫ audax
⁊ nō potest aliquid ꝙ sibi non placeat sustinere. Et si cuꝫ
dicta frigiditate: prescripta siccitas in vltimo abundaue-
rit: non solum dicta accidentia infirm⁹ patietur: veꝝ etiā
ei superueniet egritudo que arabice dicitur dubul: ⁊ lati-
ne nominatur sinthesis. Et est quando siccitas ꝓfundata
est tm̄ membris ꝙ illa humiditas radicalis que parata ē

ad cambiū vt pars membri fiat cōsumitur ex toto ⁊ desiccat. Et ego vidi quēdā īfirmū meū qui patiebat̄ hāc egritudinē cui⁹ caro erat diminuta ⁊ ↄsumpta in vltimo: ⁊ erat studiosus sollicitus ⁊ curiosus in vltimo: ⁊ oīno impatiēs: ⁊ oēs actiones ⁊ operationes suas agebat sicut in sanitate facere cōsueuerat: ⁊ pmansit sic in hac dispōne donec fuit mortuus: ⁊ cā sue mortis fuit hec. s. qz voluit intrare tinā aque calē: ⁊ ego phibui sibi qt̄ū potui: sed noluit me audire: ⁊ cū itrasset in eā nō diu stetit q̄ leuiter mortuus fuit.

¶ Tractatus. XIII. de egritudinibus epatis: ⁊ splenis ⁊ est continens capitula sex.

¶ Capitulū. I. Quod est de epate ⁊ de tribus speciebus hydropisis.

Scias q̄ epar est vnū ex p̄ncipalibus mēbris corporis: sʒ Aristoteles sentire videtur q̄ operatiōes ipsi⁹ pcedant a caliditate cordis tn̄ snia medicorū est q̄ epar per seipsum est p̄ncipale: ⁊ opationes ei⁹ a seipso pcedūt absq̄ īfluentia alicuius alterius membri in ipsum. Et pp̄ter hoc dicit Hyppocras q̄ bonitas ⁊ hylaritas vite a sanitate pfecta epatis habet euenire: ⁊ epar est fons ⁊ p̄ncipium virtutū nāliū: que sunt v̄tus attractiua: retētiua: digestiua ⁊ expulsiua: ⁊ he virtutes īfluunt ab epate ad vniuersum corpus ⁊ in oībus mēbris: ⁊ ab ista īfluentia oīa membra singulariter dictas virtutes nāles hn̄t exercere: ⁊ nutrimētum membris totaliter assimilare ⁊ eis vnire. Quare he virtutes oēs ab epate procedunt ad oīa membra corporis: vnde si debilitas inueniᵗ in corpore in virtute mutatiua orietur in eo egritudo f̄m illaʒ debilitatē: sicut hydropisis cū suis tribus speciebus. Una quaꝝ dicitur carnosa. in arabico balahami. Secūda vero dicitur asclites vel vtrosa: que arabice dicitur cebli. Tertia autē nominatur timpanites: ⁊ arabice vocat̄ çachi: ⁊ timpanites fit ēt quidē a debilitate epatis. Et ego tractabo de vnaq̄q; istarū specierū tractatu cōpleto. ⁊ incipiemus a carnosa que a nobis dicitur yposarca. Et dicim⁹ q̄ qn̄ debilitatur virtus digestiua epatis tunc nutrimētū efficitur crudūʒ ⁊ indigestū: ita q̄ nō pōt in sanguineʒ conuerti: ⁊ sic remanet flegmaticū. Et tu scis q̄ quotiēscūq; secūda digestio que est in epate errat in digerēdo: tunc impossibile est q̄ cetera membra possint illud nutrimētū digerere: ⁊ in sui substantiam conuertere ⁊ assimilare. Et postq̄; digestiua epatis deficit: ⁊ alia membra oīa de necessitate deficiūt: atq̄; errant in digerendo: ⁊ sic sequitur inde hydropisis que dicitur yposarcha. Sʒ timpanites oritur qn̄ epar incipit digerere chilū ⁊ nō pōt sufficiēter eum complere ⁊ imutare in oībus suis qualitatibus sicut conuenit pp̄ter debilitatem sui: ⁊ non pōt perfecte dissoluere qd̄ dissoluendū est: nec preparare ad expellendū q̄ expellendū est. Quare cōuertit̄ in vaporē siccū atq̄; grossum: qui qdē mittit̄ ad cōcauitatē ventris: ⁊ inde efficit̄ in eo inflatio cū duritie: eo q̄ qn̄ debilitatur epar conuertit chilum ⁊ imutat f̄m cōplexionē ⁊ nām malā que ei appropriat̄ in illa hora. Et h̄ īpossibile esset nobis dicere: que. qualis: ⁊ quāta sit ista cōuersio: sʒ scitū est perfecte atq̄; cognitum: q̄ quilibʒ calor siue nālis siue accidētalis: tam si fuerit extrinsecus siue ītrinsecus: si inuenit rem aquosam in quaʒ agat: conuertit illam in vaporē: ⁊ illō qd̄ est grossūʒ in eē remanet: subtile autē euaporat ⁊ recedit. Epar aūt qn̄ est in sua complōne nāli optima ⁊ perfecta est causa vniuersalis ↄuersiōis nutrimenti in oībus membris f̄m naturaʒ ⁊ complōnem vniuscuiusq̄; ipsoꝝ. Sʒ qn̄ debilitatur calor naturalis in eo ita q̄ nō pōt hanc operationeʒ cōplete agere: generantur inde vapores multi qui cōuertunt̄ ⁊ coadunantur in concauitate ventris: ⁊ fit hydropisis q̄ dr̄ timpanites. Et p maiori parte est hec egritudo cū grossitie ⁊ duritie splenis magna: eo q̄ quādo epar nō agit in substantiam nutrimēti id q̄ debet de sui pprietate ⁊ natura: hoc est mutare dictam subam in rem aliā que oīmodo in oībus assimilet̄ sue substantie ⁊ q̄litati. Et qn̄ h̄ opatio exit a natura versus aliquā partē calītatis: tunc supercalefit nutrimētuʒ ⁊ adurit̄: ⁊ nā illud mittit ad spleneʒ: eo q̄ omne adustū ptinet ad melācoliā: ⁊ sic inflat̄ splen atq̄; tumescit: ⁊ hac de cā p maiori parte nō inuenies timpaniticuʒ absq̄; egritudine ⁊ tumore ⁊ īflatione splenis. Sʒ hydropisis siqdem asclites generatur qn̄ nō possunt renes attrahere aquositatē q̄ generat̄ in epate cū sanguie q̄ ↄsueuit descēdere ad renes p vias vrine: qz cū remanet in epate cū sanguine: repudiat̄ a mēbris: vnde sanguis ille aquosus ab ipsis mēbris expellit̄ ad vētris cōcauitatē: ⁊ ide fit asclites. Nota tn̄ q̄ si h̄ error fuerit p̄ncipal'r ab errore ⁊ debilitate epatis: nō potētis seq̄strare purū ab impuro: ⁊ spāliter aquositatē dictaʒ: fit p̄mo hydropisis q̄ dicit̄ yposarcha: ⁊ secūda. s. asclites a debilitate ⁊ egritudine renuʒ hʒ puenire. Sʒ cōsiderare debes vtrū illa egritudo vel debilitas renum fiat vel pcedat ab epate: vel sit cā alicui⁹ pp̄rie egritudinis q̄ est in ipsis renib⁹: q̄ si peccatū nō fuerit in epate sed est sanuʒ oīno: ⁊ debilitas ⁊ egritudo fuerit in ipsis renib⁹: tūc principaliter fit hydropisis q̄ dr̄ asclites. Et debilitas quidē virtutis epatis euenire pōt a mala complexione q̄ fit in ipso. Quoꝝ spēs. vij. sunt sic est manifestuʒ: q̄tuor. s. simplices: ⁊ q̄tuor cōposite. Et cura vniuscuiusq̄; est reducere epar ad suam complexionē naturaleʒ cū quibus cōuenit. Sed debilitas epatis que fit ab egritudie q̄ est in ipso corpe epatis est oppilatio vel apostema. Et apostema est egritudo composita ex ↄsimilibus ⁊ officialib⁹. Cura sigdē oppilationis est cū aperitiuis: apostematis vero cum remouētibus cām ipsius. Et accidit etiā in epate durities causa potationis aque frigide vltra debituʒ: vel debilitas virtutis ipsi⁹ causa vsus aceti superflui. Et cura duriciei que fit ab aqua frigida nō est solum cum calidis simpliciter: īmo indiget cum eisdem q̄ sint cōfortantia stiptica ⁊ aromatica: sicut camomilla: ⁊ flores rosarū. ⁊ similia. Et nota q̄ spēs hydropisis sic cōponi ⁊ misceri possūt adinuicem queadmodum ⁊ species febriū simul cōponūtur. Quare si medicus subtiliter ⁊ studiose perscrutatus fuerit in cognitiōe simplicis: leuius poterit cognoscere cōpositam ab eadem. Et qui curā simplicis pfecte sciet operari inde absq̄; difficultate ⁊ curā composite optime sciet exercere. ¶ Confectio cōueniēs valde ad hoc. ℞. lacce lignoꝝ mundate: floꝝ camomille ⁊ rosaꝝ: ciamomi electi: masticis: gariofi. ⁊ sticados. añ. ℥. i. seminis lini modicū vstulati: oliuarde. i. rute caprarie: acreuan. i. scolopendrie. añ. ℥. s. Terat̄ vnaq̄q; istaꝝ p se: ⁊ cribellet̄ subtiliter ⁊ cōficiant̄ cū sirupo de charscaina: ⁊ ppina patiēti omni die ieiuno stō ex ipso aur. v. vel circa illud ⁊ iunge epar cuʒ istis oleis eq̄liter mixtis. s. de alchocal ⁊ de iasemino: ⁊ de granis viridibus: ⁊ ciba eū pane bene fermentato cū turturibus: ⁊ passerib⁹: ⁊ pullis pdicuʒ elixatis in aq̄ ⁊ sale. Sʒ si debilitas epatis fuerit ex vsu aceti supfluo: tūc cura illi⁹ ē sirup⁹ iste. ℞. passulaꝝ enucleataꝝ: ⁊ ligritie mūdate. añ. librā. s. panichal. ⁊ carsene ⁊ gafet: ⁊ oliuarde. añ. ℥. ij. masticis. ℥. i. cōquassent̄ quelibet p se: ⁊ infundant̄ oīa in sufficiēti aq̄ per noctē vnā: mane aūt bulliāt lento igne vsq̄; ad cōsumptionē medietatis: ⁊ colent̄ exprimēdo fortiter ⁊ optime: ⁊ adde huic colature zuccari. libras. x. ⁊ mell'libras. v. ⁊ decoquant̄ vsq̄; ad spissitudinē sirupi: ⁊ da patiēti de isto oī mane ieiuno stō. ℥. ij. cū. ℥. vi. aque dulcis tepide: ⁊ cum aur. v. mellis: rosacei. Et inunge epar cū oleo de granis viridibus: ⁊ camomille anna.

¶ Caplm. II. Qd̄ est de apostemate epatis.

E Toritur qñq; in epate apostema. Quod si fuerit in suba sue carnositatis: ⁊ ad saniē deuenerit: nō spero ꝙ īfirmus īde in ꝑpetuū possit liberari: eo ꝙ epar est membruz ꝑncipale ⁊ fons potētissimꝰ: vñ qñ taliter patit̃ ꝑuant̃ eiꝰ vtutes oēs ⁊ destruunt̃ ⁊ seqtur velociter mors.

Caplm. III. Quod est de opilatione epatis.

C Ura huius egritudinis est aperire opilatōes ipsius cū decoctione oliuarde: panicald ⁊ scolopendrie ⁊ similibus: ⁊ succꝰ feniculi est maximi iuuamenti in hoc casu.

Cap. IIII. Qđ est de dolore epatis.

E Torit̃ aliqñ in pāniculo epatis extēsio sic̃ in alys mēbris consueuit euenire: vñ seqtur dolor fortissimus q̃si ītolerabilis: ⁊ apparet patienti ꝙ epar sit quod doleat. Et est sensus huius panniculi acutissimus propter multitudinē paruoꝝ neruoꝝ in ipso cōtextoꝝ. Ego autē passus fui hūc dolorē: ⁊ curaui me īungēdo locū cū oleo de vitellis ouoꝝ: ⁊ nucū eq̃liter mixtis: ⁊ liberatꝰ fui ī ipa die: sꝫ factꝰ fui īde ycterieꝰ. Et de ipa īferiꝰ loq̃r dño cōcedēte.

Caplm. V. Qđ est de egritudinibꝰ splenis.

S Cias ꝙ splen est mēbꝝ qđ hꝫ ad se trahere superfluitates melācolicas: ⁊ trahēdo illas nutritur ex subtiliori ⁊ puriori ꝑte ipaꝝ. Et generātur in ipso qñq; egritudines sic̃ in alys mēbri fieri ↄsucuerūt. Et nō est splen ex mēbris ꝑncipalibus corꝑis: nec hꝫ multas oꝑationes in corꝑe exercere: nisi q2 trahit ad se suꝑfluitates grossas: sic̃ renes trahunt subtiles ⁊ aquosas: ⁊ istud mēbꝝ augmētat̃ ⁊ ingrossat̃ multū. Et cura huiꝰ ē cura suprascripta in epate. Et scire debes ꝙ splen sustinere pōt fortiores medicias valde ipso epate. Et nō tradas hec obliuioni. s. qñ vis dare medicinas ꝓ splene vt admisceas eis semꝑ ea q̃ habeāt acetositatē: eo ꝙ istud mēbꝝ ꝓprie nutrit̃ isto sapore: ⁊ ꝓpter hoc attrahit acetositatē ⁊ rapit eā violēter: ⁊ hac de cā miscēda sunt acetosa medicinis splenis vt deferāt virtutes eaꝝ citissime ad ipm: ⁊ acetuz hꝫ dictas medicinas citissime ipsi spleni ferre ⁊ deportare. Et iā est notū ꝙ qñ īgrossat̃ splen intm̄ ꝙ nō pōt ad se trahere grossitiez sanguinis atq; eiꝰ fecē remanet tūc dicta fex cuz sanguine ⁊ spargit̃ per venas in vniuersuz corpus: ⁊ alterat̃ īde ↄplexio epatis ⁊ debilitat̃: ⁊ ex ipsa debilitate sequitur vna ex spēbus hydropisis vel plures. Et de hydropisi ⁊ suis tribꝰ spēbus suꝑius breuiter ꝑtrāsiui: nunc aūt intēdo ↄplere tractatū.

Cōfectio sirupi ↄferētis valde duritiei ⁊ magnitudini splenis. ℞. camomille ⁊ corticis radicis tamarisci: oliuarde als. gasec. thumeni: al. sticados ⁊ iabadc ⁊ flaçia: al. capilli venerl: ⁊ scolopēdrie ⁊ asarabachara. añ. ℥. i. rubee tictoris. ℥. ß. radicis de alçaru. ℥. i. corticis radicis feniculi: ⁊ corticis: radicuz caparis. añ aur̃. v. masticis aur̃. iiy. croci aur̃. i. ligritie mūdate pondus medietatis oīuz predictaꝝ medicinaꝝ: cōquassent̃ q̃ sunt ↄquassanda ꝑ se: ⁊ īfundantur nocte vna in. xxiiy. libris aque calide: ⁊ mane bulliāt lento igne vsq; ad cōsumptionē medietatis aque: ⁊ colentur fortiter exprimendo: ⁊ illi colature adde. viy. lib mellis dispumati: ⁊ libras. y. çuccari: ⁊ bulliāt iterū lento igne donec īcipiāt spissari: ⁊ tūc adde aceti vini fortissimi libr. . y. ⁊ bulliat vsq; ad spissitudinē sirupi: ⁊ reponant̃ in vase vitreato: ⁊ cū opꝰ fuerit: da de co patiēti ab. ℥. i. vsq; ad. y. mane ieiuno stomaco cū ter tāto aq̃ dulcis cale: ⁊ cū duobus aur̃. mellis rosacei: ⁊ cibet̃ cibis subtilibus: ⁊ de carnibus dent̃ ei pulli parui ⁊ colūbini: ⁊ si vis dare ei gallinas vna die dabis: ⁊ alia nō: ⁊ rege eū taliter donec fuerit liberatus. Et emplastrū istud iteꝝ spleni suꝑponat̃: qm̄ cōfert valde. ℞. radicis tamaricis ⁊ camomille: ⁊ floꝝ narcisci: ⁊ floꝝ de iasemino. añ. partes equales: radicis caparis quartā partē: farine ordei vel spelte q̃ntum est quarta pars omnium medicinaꝝ ⁊ īcorporentur cū aceto ⁊ aqua equaliter mixtis: ⁊ pone calm suꝑ splenem: ⁊ liga super h̄ emplm folia viridia ficus: ⁊ comedat īfirmus ante cibuz pomitella caparoꝝ postq̃ fuerint madefacta in aqua cū sale ⁊ aceto: qm̄ sunt magni iuuamēti in hac egritudine: ⁊ teneat dc̄z emplm in nocte: ⁊ in die inūgat̃ bis cū oleo de lilys ⁊ rosaceo. Sciēdo ꝙ aliqñ h̄ egritudo certificat̃ per vrinam turbidam quādo mingit̃ in q̃titate magna. Et h̄ ideo q2 quādo splen nō potest trahere dictā superfluitatē ad se: remanet cū sanguīe: ⁊ expellitur inferius per vrinā. Et aliquādo dicta superfluitas expellitur a natura ad cutim exteriorez corporis: ⁊ fiunt ibi vestigia nigra lata vel coloris violacei: ⁊ incontinenti post apparitionez dictorū vestigioꝝ remouetur durities ⁊ grossities splenis: ⁊ h̄ vidi pluries ꝓprys oculis: sicut multotiens vidi ytericiaz citrinaz in cute fieri quādo colera exterius expellitur ad ipsam: ⁊ quādo iste humor per secessum emittitur non curatur ab omnibus: sed quādo in cute apparet: tunc ad medicos currunt velociter pre timore.

Caplm. VI. Quod est de ytericia citrina.

H Ec egritudo in corpore generat̃ qñ colera sic̃ exteriꝰ ad cutim expellit̃: ⁊ vertit̃ color eius ī silitudinē coloris citri. ⁊ albū oculi silr. Tamen ↄsiderare debes vtrū h̄ patiens ꝑus pateret̃ acutā febrē vel nō: ⁊ si patiebat̃: vide si post istā expulsionē remaneat alleuiatꝰ a febre vel nō: aut si erat ꝑus sine febre: sed apparente yteritia fuit febris: ⁊ iterū si erat cū febre ↄsidera vtꝝ dicta yteritia apparuit añ septimū diez vel post. Quod si in septima die euenerit: spera bonū de īfirmo: eo ꝙ facta est ista expulsio post digōnē materiei. Quod si apparuerit dicta yteritia ī ꝑncipio febris: timendū est de īfirmo ne habeat apostema calidū in epate: vel in suis pelliculis. Et qñ sic est oēs humores ad epar deriuātes in colerā cōuertunt̃: ⁊ inde color totiꝰ corporis īficit̃ atq; intingit̃ ab eadē. Et cū fueris certificatꝰ ꝙ hoc apostema est in epate ↄfirmatū: fac tūc oīo patiētez abstinere ab oī re calida atq; dulci: ab oleo oliuaꝝ ⁊ ab oī pinguedine ⁊ vnctuositate: q2 si dederis ex istis aliqd interficies infirmū oīno. Et studeas potare eū aqua cucurbite: ⁊ ciba eū panata decocta in aqua ipsiꝰ cucurbite: nō admiscēdo ei speciē aliquā nisi coriādrū vl̃ succū. Quod si virtꝰ fuerit debilis: dabis ei cucurbitas coctas cū ꝑdicibus: ⁊ infrigida eas in puteo vel niue. Et si certꝰ fueris ꝙ in epate nō fuerit apostema: ↄsidera si oppilatio aliqua fuerit ī canali: seu meatu superiori vel īferiori cistis fellis vel veruca seu pustula in aliquo ipsoꝝ generata. Quod si fuerit tunc colera extendit̃ atq; spargit̃ ꝑ totū corpꝰ cū sanguīe: ⁊ membra sui acuitate ⁊ amaritudine repudiāt ipsam: ⁊ expellūt eā ad cutim: q̃ est mēbrū debile: ⁊ est mēbrū creatū a deo sublimi ad defensionē corporis totiꝰ: sed expellit̃ in eaz a natura ꝓpter meliꝰ. Et cū sciueris ꝙ nō fuerit in epate: sꝫ est in aliquo predictoꝝ canaliuz fellis: regēdus est īfirmꝰ sicut diximꝰ addēdo ⁊ minuēdo ꝓut tibi videbit̃ expedire: faciēdo tñ curam blandā atq; qetā donec dicta pustula fuerit digesta vel dissoluta. Et si veruca fuerit ibidem: īpossibile est ꝙ diu moretur qn dissoluat̃ vl̃ corrodat̃: cū colera quotidie inde transeat: ⁊ sui acuitate habeat ipsam dissoluere rodere ⁊ desiccare. Sed si yteritia fuerit ex liberatione colere que ꝓpter sui multitudinē ⁊ abundātiā spargitur per totū corpus: que abūdantia facta est ex multa comestiōe rerū calidarū sicut mellis ⁊ similiuz. Tunc cura eius est leuis: q2 non indiget nisi frangere caliditatē corporis totius: ⁊ hoc cū aq̃ cucurbite: ⁊ citrulorū ⁊ anguriarū: ⁊ cū aqua rosata. ꝓpinando ei ꝑdicta ad bibendum

postq̄ fuerit īfrigidata in niue vel in puteo. Et da ei ad comedēdū lentes decoctas in aq̄ cucurbite: ꝛ aceto: qm̄ est cibus in hoc casu valde vtilis ꝛ ꝑfectus: ꝛ fit etiā icteritia ex potu alicui⁹ rei malitiose. Sicut accidit açir filio alicuius q erat conestabilis regis: qui misit ꝑ me: vt ad eū sibilie ire deberē: ꝛ inueni eū glaucū in corpore toto: sicē est cortex citri: ꝛ amiserat appetitum comedēdi ex toto. Et cōsiderando cū oī sollicitudine sup negocio: graue mihi valde videbat̄ īuestigare ꝛ certificare me de cā huius egritudinis: ꝛ hac de cā nō audebā ei curaȝ adhibere. Et considerando ꝑcedētia īfirmātis: nō videbā ꝙ ex ipsis istud accn̄s h̄re debuisset: eo ꝙ in eodē īstāti in quo h̄uit icteritiā habuit sil'r ꝛ casum appetitus. Cogitaui ꝙ bibit ꝛ comedit reȝ venenosaȝ: de nā cuius erat cōuertere compl'onem corporis totius in col'am. Et dixi ꝙ h̄ ꝯuersio erat ex ꝓprietate rei dicte: ꝛ nō ex sua compl'one: q̄re cōuersus ad deū cōfidēs totaliter in eū rogaui vt ei minime plus nocumēti īferre possem q̄ȝ illud ꝙ habere videbat̄. Dedi ergo ei ad potādū pondus triū granoꝝ ordei de beçebard. Glosa.

¶ Nota ꝙ magis ꝓpriū beçebard ꝛ vtilius ceteris est illud qđ ꝓpe oculos ceruoꝝ oritur in partibus orientis tali modo. Sciēduȝ est ꝙ cerui magni illius partis comedūt aliqñ serpētes vt fortes fiāt: ꝛ anteq̄ȝ recipiāt idē nocumētum currūt ad flumia dulcia. ꝛ itrāt itus tm̄ donec aqua attingat eis vsq̄ȝ ꝓpe os ꝛ totū istud documentū habēt a natura: ꝛ tm̄ morant̄ sic absq̄ȝ vlla potatione aque. (Or si biberent aliqd de aq̄ morerent̄ citissime) donec oculi eorū incipiūt lachrymare: ꝛ illa lachryma īuiscat ꝛ coagulatur sub palpebris: ꝛ intm̄ sic morant̄: ꝛ oculi tm̄ sic lachrymant̄ donec illa lachryma crescit ꝛ augmentat̄ ad q̄ntitatē castanee vel nucis: ꝛ cū sentiunt venenū recessisse ꝛ nocumētū: exeunt idē: ꝛ vadūt viam suā: ꝛ illa lachryma sic īdurata vt lapis fricando cadit: ꝛ inuenit̄ ab hoibus: ꝛ est beçeard ꝑfectius ꝛ vtilius ceteris beçeard. cuȝ ℥. v. aq̄ cucurbite. Et posui aquā cucurbite ad reprimēdū furiositatē illius calitatis acq̄site: ꝛ beçebard ad expellēdū venenū: ꝛ sic posui compl'onem cucurbite frigidā contra compl'onem cal'am patiētis: ꝛ ꝓprietatē beçeard contra q̄litatē ꝛ ꝓprietatē venēi: ꝛ sic idē ꝑfecte fuit liberat⁹ Unde ex hac cura fui mirabil'r cōmēdatus. Et q viderūt ꝛ audierūt venena ꝑ nihilo reputabāt faciēdo illud. Et iā sciuisti ꝙ antiqui medici dixerūt ꝙ ictericia q̄ fit in ꝑncipio egritudinis est mala valde: eo ꝙ fit ante digōneȝ materiei. Sȝ ego dico ꝙ eo q2 ictericia fit ex humore acuto esse dȝ velocis motus in oibus suis actionibus ꝛ passionibus: vnde non videtur esse lōginquū nec extraneū si recipit digōnem in secunda die ꝛ magis in q̄rta: ꝛ maxie in iuuentute: ꝛ in regione calida: ꝛ in tempore calido: ꝛ quādo flant venti orientales vel meridiani. ¶ Et iaȝ hucusq̄ȝ locutus sum de icteritia ꝓut mihi videtur sufficiēter. Nūc aūt itendo tractare de laniatione ꝛ scissura sifac. ꝛ exitus intestini qđ est supra ventrem.

¶ Tractatus. XIIII. de egritudinibus que fiūt in sifac. ꝛ est continens capitula duo.

¶ Capl'm. I. Quod est de scissura sifac: ꝛ exitu īteſtini.

Ifac aliqñ scindit̄: aut ex ꝑcussione fcā cū ligno vel lapide ventre repleto existēte: aut ex saltu valido post repletionem: vel ex īpetuosa ꝛ cōtinua tussi: aut ex superfluo pōdere: ꝛ hoꝝ similiuȝ. Et scias ꝙ qñ scinditur sifac q̄uis in ꝑncipio sit parua ꝛ modica quotidie augmentat̄ et dilatat̄: ꝛ in tm̄ sic multiplicatur donec īteſtina exeāt: nō h̄ntia qd sustētet ipsa nisi cutiȝ exteriorem: ꝛ idē sequit̄ dolor vētris: ꝛ rugit⁹: ꝛ dispositio īfirmi tota mala efficit̄: ꝛ maxie illis q vtunt̄ exercitys laboriosis: sicē egtatio et cursus equoꝝ: ꝛ opatio artiū q̄ fiūt cū difficultate ꝛ labore magno ꝛ similium. Quare ī istis q laboriose ꝛ quotidie sic exercitant̄ quotidie dilatat̄ in eis scissura. Cura aūt h⁹ egritudīs est quies: sp̄aliter illis q hāc sustinere p̄nt: cum modico cibo ꝛ potu: ꝛ ꝯtinuo iaceant sup dorsuȝ: abstinēdo a forti vociferatōe. Et si tussiunt abstineāt ab ip̄a toto posse: ꝛ studeāt vt eā quietā faciāt atq̄ȝ lentā. cuitādo sternutationē q̄ntum possūt. Et postmodū reducat̄ īteſtinum in locū ꝓpriū: ligādo desup emplastrū stipticū nō tn̄ grosse sube nimis. ꝛ cōtinuādo optime oīa ista pol'e est ꝙ liberetur deo dāte. ¶ Sciēdū tn̄ ꝙ cōsolidatio hui⁹ sifac est difficilis valde: eo q2 eius situs est in loco humido valde. ꝛ cū mouet̄ corp⁹: semp cū eo mouet̄ ꝛ cōquassatur sifac. Ego aūt tēpore meo vidi quēdā amicū meū q passus fuit hanc scissurā. ꝛ recessit ab eo hac de cā possibilitas exercēdi oīa que agere consueuerat. Et erā tunc iuuenis. Et cuȝ illa supuenit ei dolor valid⁹ in ventre cā multe comestionis vuaꝝ ꝛ pomoꝝ: ꝛ iterū in toto corpore acutissimos habuit dolores: ita ꝙ nullatenus poterat se mouere: nisi cuȝ difficultate ꝛ labore maximo. Studui ergo circa eū in remouendo dolores: ꝛ ꝑcepi ei vt mīme comedere deberet. nisi modicū panis bene fermētati cū passeribus decoctis in tassea tā diu decoctis dōec carnes coꝝ dissolui ab ossibus videant̄. Et sic tenui eū cū isto regimie iacendo supinus per duos mēses: ita ꝙ nō poterat orare more sarracenoꝝ nisi in corde suo. ꝛ sic remoti fuerūt dolores remota materia eoꝝ. ꝛ liberatus fuit ab eis itegre ꝛ perfecte. Et remotis doloribus cepi laborare circa rupturā: sed fessus ꝛ fatigatus pre longitudine tēporis dimisi eū precipiēs ei vt quiesceret tēpore longo iacendo supinus: ꝛ sic stādo cū dieta modica ac subtili: redyt intestinū in locū suū ꝑmanens vacuū. ꝛ sic cōstricte fuerūt partes: ꝛ cōsolidat⁹ fuit ꝑfectissime absq̄ȝ cura alia. Et ꝙ rememorat⁹ suȝ de isto nō feci nisi vt sit exemplum alys cū ꝯtigerit casus silis.

¶ Capl'm. II. Quod est de vulnere ventris.

Uando autem in vētre fit vulnus ex ferro: ligno: vel lapide: ita vt çirbus inde exeat. tūc primo medicus laborare debet: vt ipsum çirbum intus remittat ꝛ redire faciat: ꝛ si super ipsum apparuerit puluis: vel pilus: vel segatura alicuius ligni: primo est optime abluendus cuȝ aqua tepida: ꝛ postea quiete intus reponatur. Et si aliqua pars çirbi denigrata fuerit vel corrupta incidatur: ꝛ cuȝ filo sete suatur: ꝛ ponatur intus: ponendo super suturaȝ ea que habent consolidare subtiliando regimen vt supfluitates minime ibi possint abundare. Or si ex vulnere sanguis in quantitate multa non emanauerit. fac infirmum ex basilica que arabice dicitur halchakal. flebotomari: quoniaȝ est cura generalis in omnibus vulneribus prohibens fluxum humorum ad locum vulneris: Et si ex vulnere intestinum exierit absq̄ȝ vlla lesione sui: tunc studeas cum oī festinatione ꝛ sollicitudine vt ipsum leniter atq̄ȝ plane redire facias: eo ꝙ si aliquam moram extra faceret: inflaretur: ꝛ non posset postea redire vnde exiuit. Or si ex mora forsan ad inflationeȝ deuenerit: habeas tunc aquaȝ dulcem calefactam tepidam in vltima temperantia. Et spargē ipsam super orificium vulneris vice post viceȝ: donec inflatio remoueatur. postea cum omni planicie ꝛ suauitate labora vt ipsum intus redire facias: iniungēdo ei quietem continuaȝ: ꝛ vt abstineat ab omni vociferatione clamorosa: ꝛ a supfluo cibo ꝛ potu. Et cib⁹ ei⁹ sit: c⁹ modica q̄ntitas m'tū nutriat: ꝛ sufficiāt ei ī cibo duo testiculi galli ꝺcocti ī tassea. Et studeas ī reotiōe h̄uoꝝ: ꝛ ī elōgatōe iporū a loco vulner'l: ꝛ iunge ptes q̄ reote sūt aliq̄tulū a vulnere ī circuitu cū ol'o rosaceo odorifero atq̄ȝ aromatiçato ꝛ ñ moueat̄ īfirm⁹ vsq̄ȝ q̄ vuln⁹ fuerit ꝯsolidatū. Sȝ si cū

vulnere pforatū fuerit itestinū: et fuerit ex gracilibꝰ: ipośe ē meo iudicio vt liberet et osolidet. Qz si fuerit i grossis iposśe erit vt viuat ifirmus. et si sola vna ex pelliculis itestini fuerit pforata vel exlaniata: poterit inde bene liberari deo dāte: et si vltra fuerit pforatū: difficilis erit cura atqꝫ grauis: et pośe erit forsan vt viuat ifirmus: sic in ista dispōne. Sicut visuz est ab hoibꝰ de qbusdā aīalibus. Et vidi tpe meo hoiez a quo stercus p vulnus exibat: q vixit sic i ista dispōne mala longo tpe: faciēdo facta sua: et acgrebat vñ viuebat: q̄uis male et cū difficultate. ¶ Hucusqꝫ ego declarani sub breuitate accñtia huiꝰ mēbri. Nūc aūt intendo determinare de accidētibus stomachi.

¶ Tractatus. XV. de passionibus stomachi: et continet capitula sex.

¶ Cap. I. Quod est de ethica stomachi.

Ec egritudo qñ accidit alicui. p desiccat stomachus paulatine: et subtiliat corpus eiꝰ in tātū: donec ad subtilitatē pāni deueniat: et debilitat īde stomachus: ita q nō pōt cibū digerere. Et hac de causa primo iter egritudines stomachi de ista volui ptractare: qꝛ medicis occulta valde esse pbat. Attēde ḡ in cura huiꝰ egritudīs: et caue ne vtaris aliquo mō i hoc casu ɔfortātibꝰ stōm cognitis q̄ habeant stipticitatē et siccitatē. Ne forte stomachꝰ ab eis supfluā recipiat calefactionē. Signa q̄qꝫ hꝰ egritudīs sūt hec .s. abūtia vomitꝰ: et q i sōno nullā eyci hūiditatē ex ore: et debilitas et casus appetitꝰ et ōbilitas maxīa digestiue: ita q in stercore ipsiꝰ nulla digestio esse repit: et est absqꝫ malo odore: et in tantū pmanet nō mutatū q assimilat cibis comestis: nec hꝫ patiēs eructatiōes: et si aliqñ eructat: illō facit debilissime et sentit nocumētuz a cibis desiccatiuis: pulsus v̄o ipsius ē durus et paruus: et absqꝫ diuersitate et variatiōe. Et cū hec signa in aliq̄ apparuerint: certꝰ esto q est macies et ethica stomachi: et maxime cū dormierit ifirmus supinus: si apparuerit ɔcauitas in loco stomachi tūc firmus eē debes in illa opiōne oīno. Et si posueris manū tuā ɔprimēdo sup stomachū in illa ɔcauitate: et ibi pcipies duriciē eē et acuitatē sine dolore patiētis ex illa ɔpssione: et pcipies pulsuz sub manu tua et pcussionē: tūc certissime et absqꝫ vlla dubitatiōe hec passio ē macies et ethica stomachi: eo q pceptio sensus pulsus nō est nisi ex arteria que est in orificio stomachi q̄ minime sentiret vllo mō nisi corpus stōi magnifice eēt extenuatū. Incipe ḡ i cura huius egritudīs ab inūctiōe stōi ipsiꝰ cū oleo amigdalarū dulciū: et oleo granoꝝ viridiū .i. alçary: sintqꝫ i. ℥. i. olei amigdalarū aur. y. olei granoꝝ alçary: et decima ps ipsoꝝ aque dulcis tepide: et cibet cū pullis paruis decoctl in tasfea: et oleū eius sit oleū amigdalaꝝ dulciū: et p specicbꝰ vtat masticibꝰ bullitis in ferculis suis: et cerotū ad ponendū sup stomachū sit factū ex pice nauali mollificata cū oleo amigdalarū dulciū: qd̄ sup stōm tenere dꝫ tm̄ per dimidiā horā parū plus vel minus: qm̄ si diu ibi pmaneret: nō modicū infirmo nocumētū haberet inferre. Et remoto emplastro incōtinēti inūgat stomachus oleo amigdalarū dulciū: et oleo rosaceo: que ambo sint recētia minꝰ vniꝰ anni: et ppinet ei lac capre ad bibēdū: q sit taz recenter mulsuz q nullā ifectionē ab aere recepit: cuius quātitas sit ab. ℥. i. vsqꝫ ad. iy. et ciba eū pullis et testiculis galloꝝ qm̄ testiculi huic infirmo laudabiliores existūt ipsis pullis: et cibet in die ter. Et studeas vt cibi eius sint facilis digestiōis: phibēdo ei oīa sicca: siue sint calida siue frigida: cognoscēdo q calida sūt maioris nocumēti: ēt si sint hūida: eo q caliditatis ē dissoluere: et postq̄ ita ē p accñs habēt desiccare: q̄uis humida sint nāi: et hoc apparet i aq̄ calida: qm̄ q̄uis humectet: et actu et potētia manifeste: tm̄ pter ipsiꝰ actualē caliditatē de suba mēbri habet aliquid dissoluere: et nos debemꝰ in hac egritudine euitare cū oi sollicitudine que habēt et pñt dissoluere et desiccare: imo intētio tua tota eē dꝫ in humectādo hoc mēbrū: et eius digestionē ɔfortādo. ¶ Et nota q stomachus ē mēbrū nobilissimū velut pncipale pter colligātiā oris stomachi ad cerebrū: et pp multā quātitatē neruoꝝ q sunt ibi: et hac de causa sollicite intēdere debes in cōfortādo ipsuz et manutenēdo eius v̄tutē: ponēdo in oibus suis medicaminibus stiptica: et aromatica: et si haberent aliquā amaritudinez: sicut ē amaritudo rosarū nō noceret: imo ɔferret mltū: et pulle suc et testiculi galloꝝ: q̄s comedere dꝫ: debēt eē cocte multū: et panis eius sit optime fermētatus: parū vel quasi nihil habens de sale: et sit ex pfectissimo frumento: qd̄ optime sit masinatuz: et buratatū: et malaxatū perfecte cū dulci aqua tepida: et oleū quo vti debet: sit oleuz amigdalarū dulciū: vel oleū sisaminū. tamē scire debes q oleum amigdalarū dulciū est cōueniētius: et magis laudabile: eo q oleū sisaminū hꝫ mēbra debilitare vtentibus de eo multū: cū careat omni stipticitate: et hꝫ fetorez oris pcreare cōtinuando illud multuz: q̄uis nō noceat aliqñ recipiēdo de eo bis vel semel i ipsa hora qñ extrahit. Et nō nocet ei abstinere a potu qñ comedit. Oleū vero oliuarū si fuerit ablutū ter vel quater: in hac egritudie ɔfert etiā. Et aqua ordei cōueniēter pparata modice exhibita valet: Jam ergo mihi videt hucusqꝫ sufficiēter declarasse q̄ ad curā hꝰ egritudīs habēt ptinere: volo tm̄ mō addere istud modicū. s. q opꝫ te oīo euitare ea q̄ sunt magne stipticitatis: et amaritudīs: q̄uis stomacus inq̄tū est stomacus requirat stipticitatē tēperatā cū modica amaritudine: tm̄ tā pp egritudinē quā pter naturā mēbri dꝫ euitare oīa acetosa. Sed vt deferat virtus medicinarū ad villos stomaci. dꝫ aliquādo vt misceas suis medicinis aliqua acetosa. Et citonia assata multū valent in hac egritudine: qm̄ sua humiditate siti remouēt. et sua stipticitate et arōaticitate hñt v̄tutes confortare: et sua acetositate faciunt peruenire virtutes ad villos stomaci. Et sic cōpleta est remoratio huiꝰ egritudinis: que occulta est valde pluribꝰ medicis: et paucos de eo inuenimus tractauisse.

¶ Caplm. II. Quod est de apostemate stomaci.

Thec qdez egritudo in stō aliqñ euenire pōt sic in alys mēbris euenire ɔsueuit. Sꝫ scire debes q oē apā qd̄ fit in partibꝰ stōi iferioribus est minoris doloris: et eiꝰ accñtia leuiora valde sunt q̄ eius qd̄ fit in orificio stōaci: sed id qd̄ fit i fundo stōaci maioris est magnitudinis q̄ id qd̄ accidit vel oritur in orificio ipsius. Et cura quidem horū omniū apostematum generalis est. Primo ex basilica flebotomare: et frequēter clisterizare: et regimē multū subtiliare vtendo narcotič. s. stipticis frigidis in pncipio multū cum paucis resolutiuis: et quāto plus perseuerauerit apostema tāto diminuēda sūt narcotica. et resolutiua augmētanda. Et narcotica conueniētia in hac egritudine sunt sicut citonia. et pira: et quia ista sunt cibus: ideo ɔueniētiora sunt q̄ pura medicina. Et que sunt narcotica simul et resolutiua: sunt sicut zuccaꝝ rosaceū. Et que sūt fortis resolutionis in hac egritudine sunt sic zuccaꝝ rosaceū mixtū cū modico flore camomille: qm̄ camomilla de sui pprietate reperta est ac pbata dolores intrinsecos mirabiliter mitigare. Quare firmiter dico q si infirmū talr rexeris a pncipio apparitiōis apostematis. s. cum narcoticis dictis vel similibꝰ et resolutiuis liberabitur ifirmꝰ absqꝫ magno labore et dolore: si dictuz apostema fuerit in fundo stomaci generatū. Sed si ortū fuerit in orificio eius: puenient in firmo accidentia pessima: sicut cardiaca: q̄ si perseuerauerit diu pducet ad sincopi et ad ɔfectū v̄tutl. Febris quoqꝫ

sẽp est accidẽs ↄiũctũ huic egritudini cuiꝰ fortitudo vł debilitas ẽ ꝫ nobilitatẽ loci ipsiꝰ apatis: ⁊ ꝫ nãz hũoris eiꝰ: curãdo hãc egritudinẽ si ꝑuenerit ad saniẽ: dũmõ apa in fũdo stõi fuerit gnãtũ: īfirmꝰ diu poterit viuere: eo ꝙ ṽtutes ipsiꝰ vitales ⁊ aĩales ĩde nõ multũ debilitant̃: sed nãles penitꝰ debilitant̃: eo ꝙ stomachꝰ minime digerere põt cibũ ꝑꝑ dictũ apa: quẽadmodũ antea facere ↄsueuerat. Et postq̃ʒ in ipso nõ bene digerit̃: ĩpołe est ꝙ in epate digerat̃: cũ sit in hoc oꝑe ipso debilior. Si aũt apa in orificio ipsiꝰ stõi fuerit: ex eo multũ patiẽs debilitat̃: ⁊ vix absq̃ʒ sincopi eẽ reꝑit̃: tñ ṽtus digestiua lõge melior in isto reꝑit̃: q̃ʒ in illo in q̊ efficit̃ in fundo: eo ꝙ fortior ⁊ melior locꝰ digõnis stõi ẽ fũdus eiꝰ. Et połe ẽ qñ ĩ suꝑiori ꝑte stomachi fuerit apa: ꝙ etiã singultũ patiet̃. Quare dico ꝙ si diu ꝑseuerauerit hoc apa sine liberatiõe in breui deficiet īfirmꝰ: ꝑꝑ debilitatẽ ṽtutis: ⁊ ꝑꝑ frequẽtiã prauorꝫ accidentiũ q̃ successiue fiũt in eo: ⁊ si in fũdo eius fuerit ꝓlõgat̃ īfirmitas diu ⁊ forsan liberabit̃ ex eo: ⁊ si nõ moritur post lõgũ tp̃s. Qñ ṽo sanies in hoc apate apparuerit: da ei ante cibũ abstersiua ⁊ mũdificatiua ad potãdũ: sicẽ alreça ⁊ ea q̃ habẽt stõm ↄfortare: sicut mastices: qm̃ ꝓꝓetas masticorꝫ maxĩa est in ↄferẽdo nocumẽtis stõi. sicut ligricie ꝓꝓetas ẽ dolorẽ eius remouere. Et oĩa medicamĩa istius passiõis ↄfecta sint cũ çuccaro: q̄ si vsus fueris melle lõgo tp̃e: corrũpes stõm. Et attẽde ꝙ qñ ꝓpias hec medicamina īfirmo: ⁊ nõ sentit ĩde dolorẽ: certissime scire debes ꝙ locus vlceris coopťꝰ ẽ sanie multa. vnde tũc nõ sufficit vti debilibꝰ abstersiuis ⁊ mũdificatiuis ac incisiuis: imo indiges corꝫ que faciũt dictas oꝑatiões cũ fortitudine ⁊ violẽtia: sicut ẽ cẽtaurea: ⁊ ꝙ fortiter ĩcidit absq̃ʒ caliditate ẽ agresta: decocta. ipsa enĩ ꝓꝓetatẽ hʒ ↄferẽdi stõ: ⁊ electuariũ factũ: ex cimis vitis cũ ꝓꝓetate ⁊ ṽtute cõfert in hac egritudine. Et vtere hꝰ ĩcisiuis ꝓut videbit̃ infirmo ↄuenire. vʒ. si īfirmꝰ ex istis mordicationẽ pateret̃ abstine ab istis: ⁊ sis ↄtẽtus regĩe supradicto. qm̃ ꝓ maiori ꝑte si apa fuerit paruũ: ⁊ regimẽ fuerit ordinatũ: euadet patiens oĩno. Si aũt magnũ extiterit: ĩpołis est cura eius.

Cap. III. Qď est de veruca que orit̃ in stomacho.

Et gñat̃ qñq̃ʒ in stõ veruca sicut in alijs mẽbris. Et ego qdẽ vidi hãc ꝑassionẽ cũ essez in carceribꝰ de balli: vni de familia sua: ⁊ ĩpe nõ digerebat cibũ: ⁊ febricitabat febre ĩordinata: q̃ aliqñ fortiter ĩualescebat: ⁊ ĩterdũ debilitabat̃: ⁊ hẽbat solutionẽ nõ magnã: ⁊ ille egestiões erãt varij coloris: ⁊ nõ bñ cog̊scere poterã cãm sue egritudinis: ⁊ cũ tetigissez pulsuz eiꝰ inueni ipsuz ĩordinatũ: ⁊ non magnũ. cognoui g̊ ex hoc ꝙ apa erat ĩ mẽbro młtorꝫ neruorꝫ: ⁊ spãłr q̄ erat serinꝰ: ⁊ debilitas ṽtutis patiẽtis obuiabat magnitudini ipsius pulsus. q̃re ista manifestabãt verucã esse in ipso stõ: ⁊ q̄ nõ erat multe velocitatis pulsus signũ erat manifestũ ꝙ nõ erat de genere calidoruʒ apatũ: ⁊ paulatĩe qdẽ eiꝰ caro diminuebat̃ quotidie: ⁊ cuʒ posuissez manũ meã suꝑ fundũ stõi. ĩueni duriciẽ ibidem ad quãtitatẽ vniꝰ pomi absq̃ʒ sensu alicuius doloris: ⁊ cuʒ fortiter cõpressissez manũ: tũc sensit modicũ doloris. Et quotiẽs iterabã ↄpssionẽ: fortiꝰ dolebat. Cognoui g̊ certissime ꝙ erat moriturꝰ: tñ ipsuz quotidie ↄfortabã: faciẽdo ei ea q̃ habẽt egritudinẽ mitigare: q̃ʒuis essez de eius curatiõe despatꝰ: eo ꝙ ṽtus ipsius q̊tidie debilitabat̃. Et q̃dã die cũ assellasset: assellauit qődã rotũdũ qď habebat formã pomi cũ radice vna: ⁊ erat solidũ. Et q̊tiens postea assellabat egerebat sanguinẽ in magna quãtitate: ⁊ sic ꝑseuerauit pluribꝰ diebꝰ. Et cognoscebã certissime ꝙ moriebat̃: tñ verecũdabar sibi dicere. Quadã aũt nocte vocauerũt me ⁊ ĩueni eũ q̃si mortuũ: ⁊ ĩdignatus fuit ↄ me credẽs ꝙ ego q̄ erã in carceribꝰ dñi sui nõ curassez de eo diligẽter: q̃ʒuis sibi purissime ⁊ fideliter seruiuissez: ds nouit. Sʒ debilitas ṽtutis eiꝰ ⁊ prauitas ⁊ fortitudo egritudinis obuiauerũt curatiõi sue: cũ oĩa in manibus dei existãt. Et q̃ʒuis de domo mea ⁊ possessiõibꝰ meis me extraxisset: nõ fui culpabilis ꝑꝑ hoc. deꝰ nouit. vñ dñs patiẽtis p̃cepit vt affligerer illa de cã. q̃re ↄuersus suz ad dñz: ⁊ dixi: fiat volũtas dei. Et cũ essez in ĩtroitu ianue carceris dixi illi q ducebat me: q erat de maioribꝰ ciuitatis. iste dñs intẽdit me molestare absq̃ʒ cã: deꝰ nouit. Et iã sũt plures dies ꝙ ꝓposuerã ei dicere ṽitatẽ. s. ꝙ nõ poterat euadere ab egritudine ista vllo mõ: sʒ verecũdabar ↄtristare aĩaʒ patiẽtis. Nũc aũt q̄ video ꝙ ĩtẽdit me ꝓ nihilo aggrauare: dico vobis ꝙ nõ viuet vltra. xij. dies. Ira aũt ⁊ ꝑturbatio animi quã habebã me in tãtũ coegit ꝙ dicta ṽba tałr dixi ꝙ īfirmꝰ me ĩtellexit: ⁊ seriose illud feci: ⁊ sic positus fui in carcere. A septẽ aũt diebus in antea cecidit virtus eius manifestissime: ita ꝙ misit pro vxore sua ⁊ filijs: ⁊ in nona die mortuus fuit. Et qď memoratus suz de hoc casu nõ feci nisi vt exempluz sit vobis in alijs: tamen si virtus eiꝰ fortis extitisset nõ erat ĩpołis cura eiꝰ: nisi forsan alias młtas verucas in stõ hũisset: ⁊ absq̃ʒ dubio hec veruca nõ orit̃ nisi ex hũore melãcolico: vel ex fłate grosso viscoso. Et accidũt h̃ ex comestiõe carniũ camellorꝫ antiquorꝫ et siłiuz: ⁊ ex comestiõe ẽt crudarꝫ carniũ. Et cũ ꝓcurabam marestã. i. hospitale īfirmorꝫ ĩueni quẽdã q ibi hẽbat verucã in stõ. Cuiꝰ egritudo aliqñ fortis erat: ⁊ ĩterdũ debił. nõ ꝑmanẽs in vno statu: nec ex assellatiõe alleuiabat̃. Et cũ ↄsumptus esset a carne: mihi venit ad curãdũ: ⁊ ex consilio meo ⁊ cura alleuiatꝰ fuit: ⁊ ĩcepit carnẽ restaurare: et demũ ĩcepit comedere cõtraria cibaria: ⁊ mortuꝰ fuit añq̃ʒ ad magnã cõsumptionẽ deuenisset: ⁊ absq̃ʒ dubio h̃ veruca erat ꝓꝑe orificiuʒ stõi: ⁊ iõ velociter mortuꝰ fuit ꝑꝑ dissolutionẽ ⁊ casum virtutis quẽadmodum dixi.

Capituluʒ. IIII. Qď est de ficu que fit in stomaco que in arabico dicitur dubelati.

Et procreat̃ aliqñ in stõ q̃dã spẽs apostemat] que arabice dr̃ dubelati. ⁊ ego iã vidi tẽpore meo quẽdã q patiebat̃ hãc egritudinẽ: q erat iuuenis in fine etatis illiꝰ: ⁊ cõiter erat bone virtutis: cuius ↄpłõ erat calida ⁊ sicca: ⁊ erat multe comestiõis: ⁊ absq̃ʒ custodia aliq̃. Cui suꝑuenit d̊bilitas magna in suo corꝑe toto cũ młta macie ⁊ extenuatõe. ⁊ cũ h̃ toto cõedebat ea q̃ ĩ sua sanitate cõedere ↄsueuerat: ⁊ erat absq̃ʒ febre: ⁊ bñ cibũ suũ digerebat: nʒ medicis obediebat in custodiẽdo se a mał cibis. Et cũ nõ potuisset ire: decubuit ad lectũ: ⁊ tũc mihi fcã sua recitauit. Et ego steti tp̃e bono ꝙ nolui ei ↄsulere: demũ p̃cibꝰ suis coactꝰ ĩcepi eũ regere ⁊ curare: ⁊ quãdiu ĩ meo regimĩe ꝑmanebat: bñ erat ei: et cũ a regimĩe elõgabat̃: corrũpebant̃ fcã sua. Et taʒ diu sic ꝑseuerauit donec ad spẽʒ ethice d̊uenit cũ magno calore: ⁊ ad vltimũ febris illa ↄuersa fuit ad paroxismos manifestos: tñ ĩordinatos: ⁊ qñ cõedebat nõ morabat̃ diu ꝙ pulsus eiꝰ ad duritiẽ ↄuertebat̃ cũ modica velocitate. ⁊ ex ĩde cepit appere ĩ fundo stõi corpꝰ apatis: ⁊ ex sua ĩordinatõe cibi ĩ breui appuit apa in grossitudĩe pomi granati magni manifeste: ⁊ cepit hr̃e fluxũ vẽtris. ⁊ ex ĩde cepit hr̃e stõacus motꝰ malos: qm̃ suꝑuenit ei spasimꝰ: ⁊ singultꝰ: ⁊ mortuꝰ fuit ille cũ prauis ⁊ fortibꝰ accñtibꝰ. s. cũ dissolutõe virtutis ⁊ sincopi frequẽti ⁊ successiua: ⁊ nũq̃ʒ illud apa apertuz fuit. Et miratꝰ fui nõ modicũ ꝙ īfirmꝰ ille potuit tãtũ durare: donec apostema dictũ ad tantã magnitudinẽ habuit ꝑuenire: sed pro certo h̃ nõ fuit nisi q̄ ipsũ apostema erat ex hũore ꝓꝓrio melãcolico: aut ex fłate qď erat ĩ vltima grossitudĩe: ⁊ signũ hꝰ erat: ꝙ erat q̃si oĩo absq̃ʒ dolore nec vnq̃ʒ putredo aliq̃ ab apate in stõ resoluebat̃: nisi qñ morti appropinq̃t. Et hoc iõ q̄ aliq̃ res nõ mouet aliqd

nec mutationē facit:nisi qñ mouet̃:⁊ ꝓ maiori parte hec
egritudo ĩcurabilis ē ꝑꝑ grossiciē hũoris ⁊ ipsiꝰ maliciã:⁊
hac de causa resolui nõ põt. Sꝫ si hec egritudo ex lenibꝰ
fuerit:⁊ medicꝰ fuerit studiosus poterit paulatine eã dis/
soluere:humectãdo dubellati ĩtus ⁊ ex̃: qñ reꝫ grossaꝫ ĩ/
possibile ē dissoluere nisi ꝑus humectet̃:⁊ cũ humectata
fuerit leuiꝰ dissoluet. Medicꝰ aũt postea miscere dꝫ has
medicinas sil̃:⁊ tẽꝑare eas:⁊ iterare ipsas diu donec fuerit
liberatꝰ. Si aũt aꝑa dictũ ad aptionẽ ⁊ eruptionẽ deuene
rit:tũc cura eiꝰ erit ĩpol̃is ꝑꝑ maliciã hũoris q exit ab ea:
⁊ ꝑꝑ nobilitatẽ ipsiꝰ mẽbri qd̃ ē immẽse necessitatis ⁊ ma
gne oꝑatiõis in corꝑe. Et pñt etiã ex hac egritudĩe alie in/
firmitates in corꝑe fieri:hoc est ꝙ ꝯpl̃o epatis ab ipsa al/
terat̃ hoc mõ:qꝛ cibꝰ in stõ patiẽtis nõ bene digerit̃:⁊ si in
ipso nõ digerit̃ ĩpol̃e ē ꝙ ĩ epate digerat̃:⁊ sic epati ĩducit
lesionẽ sicut vides ꝙ qñ aliqs hõ granũ frumẽti ĩtegruꝫ
nõ decoctũ nec vstulatũ vel ꝯtritũ deglutierit: ꝙ stoma/
chus nõ põt ipsuꝫ digerere: ⁊ si stomachus nõ põt hoc fa/
cere. ergo quõ epar facere poterit: Et sic de alys cibis: qꝛ
quãdo stomachus nõ põt ipsos digerere:nec epar. Et hoc
alias latius declarabo deo concedente.

¶ Cap. V. Qd̃ est de hũoribꝰ diuersis ĩbibit̃ ĩ fl̃atico stõ.

Et in stõ qdẽ aliqñ ĩbibit̃ fl̃a mixtũ cũ col̃a ĩ
tunicis stõi:⁊ in ipsiꝰ grossicie:q̃re sequit̃ ĩfir/
mo hac de cã debilitas v̾tut̃ digõnis:⁊ cona/
tur vomere:⁊ nõ eycit res de qbꝰ sit curãdũ:
⁊ hꝫ eructationes. Qꝛ si eructatio illa fuerit
acetosa:scias ꝓ certo ꝙ cum illo fl̃ate mixta est mel̃ia:ꝓ/
pina ḡ ĩfirmo oĩ mane ad bibendũ de syrupo sgnçabin: ⁊
de syrupo feniculi ana cũ tãto aque decoctiõis masticis
calide ⁊ sufficiet. Si aũt dicta eructatio fuerit fumosa ꝓ/
pter comestionẽ rerũ siccarũ ⁊ dissolutiuarũ: ⁊ abstinen/
tia rerũ humectatiuarũ. scias ꝓ certo ꝙ colera est ĩbibi/
ta in ipso stõ. Et signũ huius certissimũ est motus ĩferio/
ris laby. Et cũ hoc cognoueris:ĩcipias euacuare coleram
cũ scamonea ⁊ aq̃ lactis coagulati cũ semĩe cartami: vel
cũ mirabolanis citrinis. Et q̃uis Gal̃. de hoc non fecerit
mentionẽ. s. ꝙ habeant virtutẽ coagulandi lac. experien
tia tñ nos docuit:⁊ laudauit ꝙ optimi sũt ad coagulãduꝫ
ipsuꝫ. Et si ista col̃a nõ fuerit ex illis q̃ ꝓcedunt ab epate:
sꝫ fuerit ex spẽbꝰ colere eruginose vel prassine: acciden/
tia tũc erũt fortiora ⁊ ĩpetuosiora: q̃re nõ sufficiet purga/
re solũ cũ scamonea ⁊ lacte dicto:ĩmo oꝫ vt misceas cum
p̃dictis de lapide laçuli:aut ĩfusiionẽ lapidis laçuli in la/
cte. Postea dabis ei ad purgãdũ ea que ducũt humoreꝫ
grossuꝫ:sicut est scamonea cuꝫ q̃rta parte ipsiꝰ ex bdellio
cũ aq̃ cucurbite:vel cũ aq̃ lactis. Et qꝛ iste humor ad sic/
citatẽ declinat:ideo nõ debes ei dare aliquã medicinã:ni
si sit mixta cũ re humida:sicut aq̃ cucurbite vel aq̃ lactis
Et aloes etiã cũ scamonea mixta cũ re humida cõfert in
hoc casu. Si aũt eructatio fuerit acetosa: ⁊ cũ hoc patiẽs
habuerit tremorẽ laby vt dictũ est. scias ꝓ certo ꝙ h̃ hu/
mor ĩbibitus in ipso stõ p̃mo fuit colericus:postea fuit ibi
adustus:⁊ ꝯuersus est ad melancoliã. Purgabis ḡ ipsum
queadmodũ ĩferiꝰ declarabo. Si v̾o id ꝙ infusuꝫ est ⁊ ꝓ/
fundatũ in corꝑe stõi fuerit fl̃a:dabis ei p̊ ad bibẽdũ sy/
rupũ sgnçibin factũ ex melle. Qꝛ si fuerit iuuenis: suffici
et tũc ei dare syrupũ sgnçibin simplicẽ cũ syrupo fenicu/
li. viy. diebꝰ vl̃. x. Regimẽ qdẽ eiꝰ sit panis bñ fermẽtatꝰ
cũ pullis vl̃ turturibꝰ ⁊ passeribꝰ fact̃ ĩ tassea. Et si coleri/
ca fuerit mã decoquant̃ p̃dicta cuꝫ aceto. fl̃a aũt purga/
bis cũ seĩe vrtice ⁊ cartami bdelio ⁊ oppoponaco ⁊ sera/
pino ana partes eq̃les:pulpe collogntide minutiꝫ incise:
⁊ ĩfuse ĩ lacte amigdalarũ tãto ꝙ sit decia ꝑs. Misceant̃
oĩa p̃dicta cũ syrupo sgnçibĩ facto ex çuccaro: ⁊ da infir/
mo ad bibẽdũ ꝟꝫ v̾tutẽ patiẽt̃ a q̃ttuor aureis ĩ. y. Si aũt
fuerit estas:⁊ patiẽs iuuenis:oĩa p̃dicta misceant̃ cũ oleo
amigdalarũ dulciũ:qm̃ ē bonuꝫ. Qꝛ si certificatꝰ fuer̃ ꝙ
hũor sit mel̃icus:⁊ istd̃ scies ex motu laby: ⁊ ex motu stõi
ad vomẽdũ:⁊ ꝙ qñ stõachꝰ eiꝰ ē vacuus eueniũt ei yma/
ginatiões terribiles ⁊ sõnia varia:⁊ ꝓ maiori parte sõnia
eiꝰ sũt v̾a. hec sũt ꝓꝑa signa hꝰ egritudinis. Igit̃ postq̃ h̃
humor est mel̃icus nõ sufficit ad incidẽdũ illũ cũ syrupo
sgnçibin solo:ĩmo oꝫ vt addas amigdalas amaras:⁊ syru/
pũ de cẽtaurea:⁊ syrupũ feniculi:cui dabis oĩ mane ad bi
bendũ cũ aq̃ tepida vsq₃ ad qndeciꝫ dies. Et postea pur/
gabis cũ elleboro nigro:qꝛ illud ꝓꝑiuꝫ ē ĩ attrahẽdo hunc
hũorẽ ĩ hac egritudĩe. sed p̊ rectificabis eũ h̃ mõ. s. pones
eũ p̊ ꝑ noctẽ vnã ĩ oleo amigdalarũ recẽtiũ:⁊ decoctione
polipody recẽtis:⁊ ad remouẽdũ angustiã ellebori nigri
addes aliqd de sticados:⁊ cũ h̃ ẽt adiuuat ad eũatiõeꝫ di
cti hũoris:⁊ pone sil̃r modicũ d̾ lapide laçuli:aut de aqua
in qua fuit ablutus lapis laçuli. Qꝛ si estas fuerit dabis so
luꝫ infusionẽ harũ medicinaruꝫ. ¶ Aliud medicamẽ ad
hoc. ℞. polipody recentis:florũ nenufaris ana. ℥. i. ellebo
ri nigri. epitimi ana aur̃. v. violarum ⁊ liquiritie ana aur̃.
x. ⁊. ℥. i. aque ĩfusionis ex lapide lazuli optime trito: q̃ sũt
ꝯq̃ssanda ꝯq̃ssent̃:⁊ ĩfundant̃ ꝑ noctẽ vnã in aq̃ feruẽti:⁊
colent̃ fortiter exp̊mẽdo ⁊ ĩ oĩbꝰ. x. ℥. hꝰ colature ponat̃. ℥.
i. colature dc̃e ĩfusiõis lapidis lazuli. ⁊. ℥. y. sirupi ligritie
⁊. ℥. i. sirupi masticini. Et ꝓꝑia ad bibẽdũ cũ duobꝰ granis
ordei scamõee nõ ml̃tũ trite. Et fac custodiri ĩfirmũ ĩ hac
purgatõe sic̃ fit in alys laxatiuis. Et qꝛ h̃ hũor cũ difficul
tate nõ modica mouet̃:⁊ eradicat̃ ex loco suo:ĩd̃ oꝫ vt ite/
res hãc medicinã pluries atq₃ pluries:ponẽdo spaciũ ĩter
vtrasq₃ tot diebꝰ q̃t sellas fecerit ex ipsa medicina. ¶ Me
dicamẽ aliud. ℞. lapidis lazuli:polipody:epitimi:violaꝝ.
añ. aur. i. ellebori nigri ĩfusi ꝑ noctẽ vnã in oleo amig. dul
ciũ:⁊ folia collogntide añ. q̃rtã ꝑtẽ aur. vniꝰ: scamõee põ/
dꝰ duoꝝ granoꝝ ordei. Terat̃ vnaq̃q₃ haꝝ ꝑ se:p̃ter folia
collogntide:q̃ ĩcidi d̾bẽt cũ forficibꝰ miũtim:addẽdo p̃di/
ctis medicis ex pl̃uere dragagãti ad põdꝰ ipsaꝝ: ⁊ tãtũdẽ
ex amigdal̃ dulcibꝰ mũdatis ⁊ bñ tritis ⁊ misceãt̃ cũ siru
po masticio:cui dabis ex ip̃o medicamĩe aur. iiy. fcã absti
nẽtia a ꝯ̃rys:⁊ p̃paratõe dcã cũ. ℥. i. oximell̃ simplicis:⁊ tri
bus. ℥. aq̃ cal̃e:regẽdo eũ ꝓut ꝯuenit ĩ laxatiuis. Et ē pol̃e
ꝙ ille idẽ hũor q ē ĩbibitꝰ in stõ:sit ẽt ĩ ip̃a ꝯcauitate ipsiꝰ:
tñ qd̃ purgat vnũ purgat ⁊ reliquũ. Si v̾o dicti hũores va
ry fuerit ⁊ diuersi ĩ spẽbꝰ ⁊ ꝯpl̃onibꝰ. difficulter cog̊scunt̃
⁊ medicant̃. v̾bi grã. ponat̃ ꝙ fl̃a ĩbibitũ sit in vill̃ stõi. ⁊ ĩ
ꝯcauitate ipsiꝰ sit colera vl̃ mel̃ia. ⁊ ista qdẽ colera q̃ erit ĩ
ꝯcauitate:gñata erit ex cibis calidis ⁊ siccis: aut deriuata
erit ibideꝫ a kisti fell̃. ⁊ si fuerit mel̃ia erit a splene. Signa
aũt qñ colera ē in ꝯcauitate ⁊ fl̃a ĩbibitũ in suba ipsiꝰ stõi
sunt hec. s. ꝙ stomacꝰ ꝯtinue mouet̃ ad vomituꝫ: ⁊ qñ vo/
mit. reycit coleraꝫ. ⁊ ē absq₃ motu labioꝝ ⁊ tremore:eo ꝙ
fl̃a ĩbibitũ remouet acuitatẽ colere. Sꝫ ẽt nõ ē lõginquũ
qn sitĩ patiat̃ validã atq₃ fortẽ:eo ꝙ colera illã mouet sui
nã:⁊ fl̃a ꝙ ē ĩbibitũ in villis stõi ꝓhibet sensibilitatẽ aq̃ ⁊
alioꝝ potuũ q bibunt̃:⁊ oĩa q̃ in stõ ĩtrant miscent̃ cũ cole
ra ipsa ⁊ incorporant̃:⁊ ꝑꝑ acuitatẽ ipsiꝰ colere ⁊ mordica
tionẽ q̃ semꝑ mordicat atq₃ pungit. pulsus efficit̃ paruus
atq₃ durꝰ. ⁊ cui hec apparuerit accñtia:fac eũ vomere cuꝫ
aq̃ mellis mixta cũ succo raphani:qm̃ h̃ faciũt vomere co
lerã. ⁊ educunt ẽt aliqd ex fl̃ate ĩbibito in stõ. Et ꝓꝑina ei
de sirupis p̃dictis h̊ ē de sirupo dcõ qñ fl̃a ē ĩbibitũ ĩ suba
⁊ villis stõi:⁊ purga eũ cũ laxatiuis supradictis: nec dimi/
nuẽdo aliqd nec decidẽdo. De melãcolia ãt q̃ ē ĩ cõcauita
te stõi inferius determinabo. Si v̾o fuerit ecõtrario. s. ꝙ
col̃a q̃ d̾riuata ē ab epate ad stõꝫ:aut ab ip̃o stõ gñata erit
in suba ipsius ĩbibita. flegma aũt reꝑtũ in sui cõcauitate.
Qd̃ qdẽ flegma ibi discursuꝫ fuerit a cerebro: aut in ipso

stō gn̄atū ex cōmestiōe ciboꝝ grossoꝝ ⁊ frigidoꝝ valde ⁊ humidoꝝ: aut ex sup̄flua ⁊ nimia comestione: aut erit ibi peccatū pp etatē ipsius patiētis: ⁊ sui ɔplonē. Tūc signa hoꝝ erūt ista. s. q mouet̄ q̄tidie ad vomēdū vice post vicē: ⁊ hȝ motū validū labij iferioris: ⁊ sitis ei⁹ est fortis: ⁊ maxīe qñ flegma viscosuȝ tēdit ad salsedinē: qꝛ de nā salsedinis ⁊ ꝓꝑetate est idu cere sitiȝ: ⁊ pp viscositatē f̄latis: qñ viscositas f̄latis adherēs fūdo ⁊ parietib⁹ stōi nō permittit deuenire aquā vel aliū potū ad ipsuȝ stōm. Et cola q̄ ē ībibita in subā: ⁊ in villis stōi manifestū ē q hȝ ēt sitiȝ ꝑcreare. Cū aūt certificat⁹ fuerꝭ ex p̄dictꝭ q sic fuerit sic diximꝰ: īcipe in curatiōe isti⁹ dare ei decoctionē raphani cū syrupo sqncibi facto ex forti aceto: ⁊ fac eū vomere cū isto medicamīe pluries ⁊ pluries: ⁊ postea euacua colam cū his q̄ p̄diximꝰ supius in isto caplo qñ cola ē simplr ībibita: qñ cola mouet̄ ad expulsionē. Or si certus fueris q dicta cola redūdata fuerit ab epate ad stōm: tūc credo q dare ifirmo aquā angurie ⁊ citruloꝝ liberabit eū educēdo colam exteri⁹: partiȝ p vrinā ⁊ ptiȝ p sudorē: rectificādo ɔplonē villoꝝ stōi: ⁊ frāgēdo mordicationē quā facit cola in ipso stō. Si v̄o cola gn̄ata fuerit in ipso stō: nō ꝓficit aq̄ anguriarū: ⁊ citruloꝝ p̄dicta: sȝ idiget euacuatiōis cū his q̄ diximꝰ q̄ hn̄t colerā euacuare: qñ simplr ibi cola dn̄at̄. ¶ Itē ponat̄ q melā sit in fundo vel in ɔcauitate stōi: ⁊ cola vl f̄la sit ībibita in subaȝ stōi. Or si cola est ībibita in subam ipsi⁹ stōi: tūc tremor īferioris labij ē magis fortis ⁊ manifestus: ⁊ apparēs. Et accidit ifirmo instātia vigiliarū: ⁊ cū excitat̄ a sōno mouet̄ cuȝ timore ⁊ ꝑturbatiōe: ⁊ appetit⁹ comedēdi ī eo fortis existit: sed cū modica quātitate cibi remouet̄ appetit⁹ ille: pp nām cole: ⁊ digestio tarde efficit̄: ⁊ pulsus ei⁹ est dur⁹: ⁊ accidūt ifirmo angustie iterdū: q̄s ipse idē ignorat. vn̄. s. ꝓcedāt. Et cū videris ista: īcipe ī cura istius euacuare melāȝ: cognoscēdo q melā q̄ est in stō nō pōt eē dēsa neqȝ dura: pp ipsi⁹ acetositatē: qñ acetositas hȝ ipsaȝ dissoluere ⁊ eliq̄re sicut aqua qñ si sic nō esset nō posset moueri. Et credo q purgando melāȝ nō idigebis purgare colerā q̄ ē ībibita: qꝛ cito p se mouebit̄ ⁊ euacuabit̄: ⁊ ea q̄ habēt melāȝ purgare iā dixi in egritudine hac simplici. Et si forte melā fuerit ibibita: ⁊ alius hūor fuerit in ɔcauitate: hoc accidit raro ⁊ ī minori pte. Et vere dico q mihi ipole eē vr̄: ⁊ hoc iō qꝛ mēbra ipsaȝ abhorrēt sui nā: ⁊ cū ꝓꝑetatē hēat desiccādi qñ est ī ɔcauitate: pp sui pōderositatē nō recipit̄ a poris corporis ipsi⁹ stōi: ⁊ nō pōt int⁹ penetrare donec v̄t⁹ expulsiua stōi fortis fuerit. Si aūt v̄tus expulsiua mēbri debilis fuerit: ⁊ v̄tus ɔseruatiua ipsi⁹ defecerit in ɔseruādo ⁊ ī expellēdo: tūc hūor ibi putrescit pp defectū ɔseruatiue: tūc ide febris efficit̄: ⁊ qñ hec egritudo cuȝ febre efficit̄: hucusqȝ nō suȝ rememoratus: sȝ qñ de febrib⁹ determinabo ibi tūc determinabo de hac egritudine q̄ fit cū febre. Sciendo q queādmodū hec passio accidit ꝓpter humores q eueniūt in stomacho: ita accidere pōt ex mala ɔplexione simplici vel cōposita que generat̄ ibidē.

¶ Cap. VI. Quod est de motu stomachi qui dicit̄ in arabico folab: latine vero singultus.

Scias q singult⁹ pōt accidere pp fortē caliditatē igneā: aut ab itēsa friditate: aut pp nimiaȝ siccitatē: sȝ ipole ē q possit accidere ab humiditate sola: ēt si f̄la ligdū ī stō abūdauerit: nō eni orit̄ ide singult⁹: sȝ accidit ei volūtas vomēdi: sic dixi qñ f̄la in stō supabūdat. Et scias q ꝓ maiori pte singlt⁹ accidit pp malā ɔplonē simplr calidā: aut a ɔplone mala calida ⁊ sicca: vl a mala ɔplone calida ⁊ humida: nō q hūiditas aliqd ad hoc faciat. Curat̄ qdeȝ singultus q accidit a sola caliditate ignea cū aq̄ frigida sola Or si corpus patiētꝭ fuerit extenuatū: ⁊ v̄tus erit debilis. misce cuȝ aq̄ aliqd mellis: vel de syrupo ligricie ꝓut tibi meli⁹ videbit̄ ɔuenire ꝑ nāȝ patiētꝭ. Et caue ne des mel nisi ꝑfecte fuerit dispūatū: qꝛ stōȝ potēter posset debilitare. Sciēdo q çuccarū ē magis ɔueniēs q̄ȝ mel. Et da ifirmo ad comedēdū de pulpa citruloꝝ ⁊ cucumerū: seu āguriarū: qꝛ cū istis ꝑficies itētionē tuā ī remouēdo caliditatē: ⁊ nō diu ꝑmanēt ī corpe: imo exeunt p vrinā ⁊ sudorē trahēdo inde colerā: ⁊ comedat ēt lactucas decoctas p se aut cū carnib⁹. Et q̄uis lactuce in corpe hēant ꝑmanere: humor tn̄ q ex ipsis gn̄at̄ nō ē malus: cū sit subtilis ad modū aq̄: ⁊ p tāto nō facit vētositatē sicut faciūt poma: cucurbita aūt q̄uis ifrigidet ⁊ ide nobis ī hoc videat̄ satisfacere. tn̄ qꝛ ex ipsa hūores grossi gn̄ant̄ q sūt tardi mot⁹: non sum⁹ securi qn in fine faciāt nocumētū: maxīe si comedātur anteq̄ȝ decoquant̄: ī tn̄ q ad vltimā dissolutionē deueniāt. Si v̄o singult⁹ fuerit ex cā frigida: da infirmo ad bibēdū syrupū de mastice cū aq̄ ifusiōis ligritie: ⁊ inūge stōm cū oleo de ben: in q̄ positū sit aliqd de gallis: ⁊ si non īueniret̄ illud: fac iunctionē cuȝ oleo de alscary. Or si singult⁹ ꝓuenerit a siccitate sola q̄ fortꝭ ī stō fuerit: h̄ nō accidit nisi post ɔsūptionē hūiditatꝭ radicalꝭ q̄ ē ī corpe ī gradu scdo. Quare oleū amigdalaꝝ dulciū ī h̄ casu mltū valet cū adiutorio dei. Et bibat sirupuȝ ligritie rōnabilr factū. Et ponere manū delicatā sup stōm tenēdo cā tn̄ donec ꝑcipiat calorē itus ī corpe stōi penetrare ɔfert valde. Et cib⁹ ei⁹ sint testiculi galloꝝ ɔcocti ī tassea cū oleo amigdalaꝝ dulciū. Et si ifirm⁹ aliq̄tulū fortior fuerit dabis ei extremitates alaꝝ p̄paratas ī tassea cū medulla pāis bn̄ fermētati. ⁊ auis q̄ dr̄ alscamā: ⁊ ē auis pua ⁊ alba ⁊ assilatur azacir. i. stornello si ɔpetēter decoq̄t̄ ɔfert ī h̄ casu. Et galline ēt tenere ɔcocte cū lacte silr ɔferūt. Et bibere aliquātulū lactis capre iuuenis tepidū sic exit ab vbere multū valȝ. morādo tn̄ tm̄ a receptōe alteri⁹ cibi donec lac fuerit digestū: ⁊ bibat aquā ifusiōis ligritie mundate. ⁊ pōt ēt bibere aquā ifusiōis vue passe: q̄ nō mltū steterit in ea: ita vt modicū: vl q̄si nihil mutet colorē: ⁊ bibere silr aquā ordei tepidā ɔfert: dūmō cū siccitate stōi nō fuerit friditas. Et balneū tine aq̄ dulcis cōmēdo ī hac egritudie: tn̄ itrare stuphaȝ: seu siccū balneū mīme laudo. Et dȝ ifirmus se elōgare a cogitatōib⁹ sup̄fluis: ⁊ a vigilijs silr sup̄fluis toto posse. Et scias q orit̄ ēt singult⁹ aliqñ a spasmo q fit in stō ipō pp subitā īanitōeȝ: ⁊ itēsā q̄ fit in stō: ⁊ ide spasmat̄. Et pōt ēt singult⁹ euenire a timore nimio q accidit alicui pp terrorē sup̄flnū alic⁹ magni viri: vn̄ hūores oēs redeūt ad ptes cordis. ⁊ ianitur stōac⁹ ⁊ alia mēbra a calā subā: et ide ꝓuenit singult⁹ pp friditatē q̄ stō subsequtur cā p̄dcā: ⁊ maxīe si ɔplo stōi patiētis frida fuerit nālr: aut ifrigidat⁹ fuerit accn̄talr. ⁊ hac de cā qñ aliqs subito terresit: vl tremescit: accidit ei singult⁹: qñ stōac⁹ a calore nāli ⁊ spū inanit̄: ⁊ ide ifrigidat̄. Et mihi ēt vr̄ q qñ alicui aliqd magni terroris seu tremoris accidit: euenit inde in suba cerebri spasm⁹. ⁊ orit̄ ī illo pāniculo q diuidit cerebruȝ in duo media mot⁹ iordīat⁹: ita q nō mouet̄ suo motu nāli: eo q iūgit̄ ps cogitatiua pti ɔseruatiue seu memoriali: ⁊ ide ī eis accidit mot⁹ iordinat⁹: ⁊ ꝓuenit ex illo singult⁹ pp colligātiā cerebri ad stōm: ⁊ ēt vomit⁹. Et he cāe a me rememorate sunt q̄ magis v̄itati vicine eē vident̄: qñ scire has res certissime nō ē necessariū in arte medicīe. Sȝ scia nālis ⁊ diuina habȝ haꝝ reꝝ certitudinē ⁊ veritatē subtiliter indagare: ⁊ ꝓpter h̄ ego nō assero has res esse veras certissime ⁊ oīo: qñ ipossibile ē eas sic scire. ⁊ sol⁹ de⁹ qui eas creauit ⁊ fecit eas veraciter nouit ⁊ cognoscit. Sȝ ego nomino h̄ accidentia vt veniā ad remotionē cause. Cura aūt ē postq̄ȝ fuerit singult⁹: bibere sirupū pomoꝝ fcm̄ cū succo mēte: aut sirupū masticis. Et studeat comedere ea q̄ hn̄t ɔfortare mēbra p̄ncipalia ⁊ ɔfortātia spm aiālē: ⁊ odoret

poma aromatica:⁊ ābrā̄ ⁊ muscū: ⁊ sil'ia ſʒ tp̄s ī q̄ fuerit.
Cōsiderādo ēt ꝯplōnē ⁊ ꝯsuetudinē patiētis: dicēdo ei ea
q̄ habeāt ipsuʒ letificare ⁊ ꝯfortare: ⁊ dare ei speʒ firmaʒ
velocis ⁊ cite liberatiōis: ⁊ fac ei recitare ea q̄ faciūt dila/
tare cor: ⁊ risuʒ fortiter ꝓuocare: ita vt mēbra moueant̄
sil' cū aīa: ⁊ calor nālis ⁊ sp̄s dilatent̄ ad exteriora tali mō
vt vincāt ⁊ dominent̄ sup mēbra. Et cū dico aīa ītelligo
sp̄m aialē: qm̄ aīa nō scit̄ ab aliq̄ nisi a deo glorioso q eaʒ
fecit ⁊ creauit: ⁊ a me ⁊ ab illis q sapiētiores sūt me igno/
rat̄ qd ipsa sit: nisi q2 scit̄ ipsaʒ eē ex effectib⁹ ⁊ v̄tutibus
ipsi⁹. Et fit qdē singult⁹ a vaporibus subītrātib⁹ in villis
stōi: ita ꝙ qn̄ hō sup̄flue comedit ꝯbit̄ stōac⁹ ⁊ coadunat̄
versus illā partē vbi vapor existit: ⁊ īde seq̄t̄ singult⁹. Sʒ
qn̄ ꝯbit̄ ⁊ coadunat̄ tot⁹ stomac⁹ nō fit singult⁹: sʒ ꝓuēit
īde vomit⁹. Cura aūt hui⁹ singult⁹ ē euacuare stōm: ⁊ po/
stea assuescere dʒ resolutiuis ⁊ calefacientib⁹ tēperate in
emplastris ⁊ electuarys: sicut sūt cortices citri ⁊ mastix: ⁊
hoꝝ silia. ¶ Et postq̄ꝫ sufficiēter hucusqꝫ de egritudib⁹
stomachi determiaui: nūc ad egritudines pectoris ītēdo
redire: eas ꝑtrāseūdo sufficiēter cū adiutorio altissimi.

¶ Tractat⁹. XVI. de egritudinibus pectoris ⁊ diafrag/
matis continens capitula septem.

¶ Cap. I. Qd̄ est de a͞pate pectoris ⁊ ꝓuatiōe anhelitus.

Ect⁹ qdē mēbrū ē hn̄s multos neruos:
⁊ caro ei⁹ ē dura ⁊ dēsa. Et q2 sic ē: idō ī eo
fit a͞pa ex hūore grosso valde: ⁊ fit etiā ī
pectore difficultas ⁊ ꝓuatio mot⁹ ipsi⁹
.s. qn̄ ī nucha orit̄ egritudo: vl' in neruo
q ꝓcedit a nucha ad pect⁹ a q̊ fit motus
ei⁹. Et cū hoc ēt qn̄ fit egritudo h̄ rema
net hō viu⁹ donec studeat̄ ī cura ipsi⁹ ꝯpetēter. Et hāc cu
rā mēorat⁹ fui qn̄ determiaui de egritudinib⁹ neruoꝝ: ⁊
nūc scd̄o h̄ d̄ ipa volo d̄termiare. Incipias ḡ iungere ī po/
steriori ꝑte capit̄l. s. ī nucha cū puro balsamo. Et si nō iue/
nit̄ iunge cū oleo de carpobalsamo: vl' cū aliq̊ alio qd̄ ha/
beat subaʒ subtilē ⁊ calefactiuā: sic̄ ē oleū d̄ granis alçary
cū ol'o rosato: q̊rū ꝑtes sint eq̄les cū aureo vno optīe ābre
dissolute ī ipsis. Et si n̄ hēres ābrā: pone d̄ laudano purissi
mo ⁊ aromatico. tn̄ ābra lōge melior existit. ⁊ istd̄ ē meli⁹
ꝯsiliū a q̄ īcipe debem⁹. s. inūgere nuchā īcipiēdo a puppi
capit̄l descēdēdo vsqꝫ īferi⁹ ad cīgulū: qm̄ si curauer̄l fōtē
v̄tutis motiue curabit̄ egritudo oīno. Et aliqn̄ accidit vt
ꝓuet̄ anhelitus subito ꝑꝑ accn̄tia difficillima ⁊ pessima
q̄ veniūt ī nucha sup locū vbi orit̄ neru⁹ motiu⁹ q mouet
pect⁹: ⁊ qn̄ hoc accidit īfirm⁹ deficit ⁊ morit̄ suffocatus.

¶ Cap. II. Qd̄ ē de vlcerib⁹ ⁊ scissuris q̄ fiūt ī pectore.

T fit siqdē ī pectore vlceratio vel vlc⁹ ⁊ scis/
sura a causis extrīsecis. Et qn̄ h̄ accidit abs/
qꝫ scissura pāniculi ē vuln⁹ sic̄ sūt cetera vul
nera. Et ego memorabor de ipsis qn̄ de vul
nerib⁹ ꝑtractabo. si aūt dict⁹ pāniculus fue/
rit scissus: tūc patiēs nō poterit anhelare tādiu donec illa
scissura ꝑmanebit absqꝫ clausione. Sʒ si a medico clausa
fuerit: vel ab ipso īfirmo: aut ab aliq̊ alio: tunc subito sibi
tussis eueniet: ⁊ redibit ei anhelit⁹ quā diu vuln⁹ ꝑmāse/
rit clausuʒ: ⁊ poſ'e forsan erit vt liberet̄: ⁊ totū h̄ ꝑtinet ad
capl'm de vulnerib⁹: ⁊ ego tractabo de his qn̄ tractauero
de vulnerib⁹.

¶ Cap. III. Qd̄ ē d̄ scabusia. i. d̄ pleuresi.

T orit̄ siqdē ī pectore a͞pa ī ꝑte īteriori ipsi⁹
sub pāniculo ītrīseco: qd̄ arabice dr̄ scausca.
latīe pleuresis: ⁊ pōt fieri ex vno hūore vl' ex
plurib⁹. Et cura h⁹ ē flōmare īfirmū ex basi/
lica brachy oppositi: q̄ꝫuis qbusdā nouis me/
dicis nr̄i tp̄is videat̄ ꝙ sit minuēdus ex eadē ꝑte egritu/
dinis: inducēdo sup h̄ v̄ba logicalia ⁊ sophystica: qd̄ mihi
nullaten⁹ vr̄ eē rōnabile: neqꝫ veꝝ: īmo credo certissime,
ꝙ facere illd̄ oīno ē m[...] īfirmi: ⁊ fac īfirmū abstīere ab
oī spe carnis: ⁊ a pane frumēti. ⁊ p̄ oīb⁹ alys reb⁹ dʒ euita/
re carnes: ⁊ cib⁹ ei⁹ sint pultes furfurū: q̄ pultes sic debēt
p̄parari. recipiat̄ furfur ⁊ ponat̄ ī aq̄ dulci: ⁊ tādiu ibi di/
mittat̄ donec aq̄ mutet colorē multū: ⁊ postea colet̄ for/
titer exp̄mēdo: ⁊ decoquat̄ donec fiāt pultes subtiles val
de: ⁊ ꝓpina īfirmo ꝓut tibi videbit̄ expedire: qm̄ in p̄n°
ei⁹ egritudis sufficit satis iste cib⁹: ⁊ inūge locū patiētis ī
p̄n° cū ol'o rosaceo: ⁊ post 3^m diē inūgat̄ cū ol'o anetio ⁊ ol'o
rosaceo q̄rū ꝑtes sint eq̄les. Et si videris ꝙ tussis nō affu
erit: sʒ recesserit. ⁊ dolor sil'r n̄ remāsit ī loco: ⁊ febris geue
rit: vel fcā fuerit lēta: tc̄ muta īfirmū ad comedēdū chist
ordei decoctū simpl'r cū aq̄ dl'ci. ⁊ h̄ ad min⁹. 4. dieb⁹. Et
postea muta ip̄m ad comedēdū micā pāis decoctā ī aq̄: ⁊
h̄ ad min⁹ vsqꝫ ad octo dies: ⁊ postea cibet̄ pāe bn̄ fermē
tato madefcō ī iure scicle: ⁊ cuiusdā herbe q̄ dr̄ arabice ar
mol: ⁊ sūt atriplices: ⁊ ē nec̄e vt oīno abstīeat a pullo vsqꝫ
ad q̄dragesimū diē a p̄n° egritudis. ⁊ istd̄ ē ꝯsiliū ꝯueniēs
atqꝫ ꝑfectissimū. Et ab īde ī antea cibet̄ pullo. ⁊ paulatine
dōec ꝑduces eū ad suā ꝯpl'onē nālē. Sʒ si nō fueris ad in/
firmū nisi post gn̄atōʒ saniei ī ipso a͞pate: oꝑare queādmo
dū dixi ī sanie pulmōis: cog̊scēdo ꝙ mollities seu lenitas
⁊ albedo saniei ē signū laudabile ī pleuresi: viriditas āt ⁊
q̄ ad nigredinē ꝑtinʒ cū diuersitate ꝑtiū ipsi⁹ sputi ⁊ saniei
est signū malū ⁊ illaudabile. Et si post reiectōeʒ saniei san
guinē ꝑ os emiserit: scias ꝙ tc̄ īfirm⁹ ī breui moriet̄. Et q2
has cās sufficiēter d̄termiaui ī egritudib⁹ pl'mōis: idō ipas
h̄ ponere p̄termitto. attēde tn̄ ꝙ si ī aliq̊ dieꝝ creticoꝝ sa
niē spuerit albā ⁊ ꝯiūctā sic̄ ī die q̄rto (q̄ꝫuis istud ī mīori
ꝑte fiat) est laudabile signū: q2 fortitudinē v̄tutis hʒ signi
ficare: vel si fuerit ī qnto: vl' ī septio: seu nono: aut vndeci/
mo: vl' ī q̄rtodecio: aut d̄cimoseptio vl' vicesimo: ī oīb⁹ ist̄l
ē signū bonū. ⁊ q̄nto in mīori spacio tp̄is dcā sanies lauda
bil' ī colore ⁊ suba ī dieb⁹ creticis appuerit: tāto egritudo
erit breuior ⁊ salubris: ⁊ q̄ꝫto tp̄s fuerit ꝓlixi⁹: tāto pl's si/
gnificat sup debilitatē v̄tut̄l: cog̊scēdo tn̄ ꝙ qn̄cūqꝫ sanies
laudabil' apparuerit ī dieb⁹ creticis nō ē sup̄flua d̄bilitas
v̄tutis: īmo sp̄ sperare d̄bes d̄ salute īfirmi. Sʒ si dcā sani/
es fiat illaudabil' ī colore ⁊ suba: aut fuerit diuersoꝝ colo
rū ⁊ sube: nō solū significat sup d̄bilitatē v̄tut̄l īfirmi: veꝝ
ēt sup malitiā hūoris vn̄ ꝓcreat̄ siue orit̄ ipsa sanies: sciē
do certissime ꝙ tp̄s ⁊ etas adiuuāt ī lōgitudine ⁊ breuita
te egritudis: videlʒ ꝙ si tp̄s fuerit tꝑatū: vl' cal'ʒ: erit digō
breuior. i. velocior. Et si tp̄s fuerit fridū cū siccitate ꝓlon
gabit̄ digō. ⁊ sic ī estate abbreuiabit̄ egritudo: ī hieme āt
ꝓlōgat̄. Et si fuerit patiēs iuuēis. sil'r digō erit velocior: ⁊
si fuerit senex: fiet tardior. Et si d̄crepit⁹: īpoſ'e ē ꝙ habeat
digōnē ꝑfectā. ⁊ in puericia sil'r fit tardior q̄ꝫ in iuuētute.
Sciēdo certissime ꝙ q̄ꝫto īfirm⁹ fuerit fortioris nāe: tāto
magis ei⁹ digō accelerat̄ ⁊ ecōtrario. Et visis atqꝫ cogni/
tis signis laudabilib⁹ suprascriptis. sit tūc regimē patien/
tis cū pultib⁹ p̄dictis. Excepto ꝙ nō subtiliet̄ regimē ī vl/
tīa subtiliatōe. Et da ei ad bibēdū hāc d̄coctōʒ. ℞. alchar
scaina ⁊ ē panichald. i. spēs yringoꝝ: ⁊ focha. ⁊ camomille.
⁊ ligritie. ⁊ algessteh. i. eupatory. ⁊ capilli veneris. ana. ꝑ/
tes eq̄les: ⁊ decoq̄nt̄ vsqꝫ ad ꝯsumptiōeʒ medietatis ꝑtis
aq̄: vt v̄tus eaꝝ optime extrahat̄: ⁊ da ei ad bibēdum hāc
decoctōeʒ cū sirupo scariole: ⁊ in oī potu suo fac vt sit lig/
ritia. Sciēdo ꝙ lac amigdalaꝝ ī h̄ casu multū ꝯfert: eo ꝙ
facit leuiter spuere. ⁊ adiuuat ad digerēdū reliqas egritu
dis: ⁊ remouet mordicatōeʒ. ⁊ ꝓuocat sōnuʒ. Et ēt postq̄ꝫ
facta fuerit mūdificatio vulneris apostematis: non nocet
istud regimē exercere: q̄ꝫuis febris recesserit: ⁊ tussis: ⁊
dolor sil'r nō affuerit: nō d̄cipiar̄l qn ēt h̄ mō exerceas re/
gimē: sicut dixi: qm̄ veraciter credo ꝙ h̄ accidens nō pōt
ꝑfecte remoueri ī mīori spacio q̄ꝫ. xl. dieb⁹. Et ꝑ tāto non

ē regēdus regīe sani añ istud tp̄s postea nō cibet̄ nisi ex tremitatib⁹ pulloꝝ decoctoꝝ in taffea cū modico panis bñ fermētati: ⁊ h̄ p plib⁹ dieb⁹. deīde paulatine ad regimē sa noꝝ ē pducēdus.

Cap. IIII. Qđ ē de apāte lateris.

Toriť qñq; apa in pectore. s. in carne q̄ ē in ter vnā costā ⁊ aliā: q̄ gde3 egritudo arabice dicit̄ datalgenebr. i. egritudo lateris. Et cura ipsi⁹ ē flōmare infirmū ī pn⁹ egritudinis ex latere opposito apatis. ⁊ regimē quidē cibi ⁊ potus ipsi⁹: ⁊ cura eius sit queadmodū pdixi in pleuresi: operādo illō regimē donec fuerit liberat⁹. Et dr̄ia q̄ ē in ter pleuresi3 ⁊ hāc egritudinē est: q2 dolor q fit in pleure si ē dolor extēsiu⁹: ⁊ acut⁹: ⁊ pulsus ei⁹ ē durus: ⁊ serinus: ⁊ febris in pleuresi ē itensior valde q̄3 ī ista: ⁊ maioris picu li: ⁊ quāto apa fuerit vicini⁹ cordi: tāto erit maioris picu li. ⁊ ē maioris sensibilitatis. ⁊ q̄uis caro sit multe sensibi litatis: ⁊ fortis: ⁊ spāl'r qñ in ea fit apa: nō tñ est eqparāda sensibilitati q̄ fit in pleuresi: eo q̄ locus ille ē circūdat⁹ os sib⁹ duris ⁊ villis: seu paniculis. Quare cū ibi fit apa: ēt q̄ sit paruū ē magne āgustie: ⁊ ingētudīs cū dolore graui ⁊ istud apa lateris. s. qđ fit ī carne q̄ ē īter costas p maiori pte ē puū. ⁊ nisi fuerit error in cura ex pte medici vl' ipsi⁹ īfirmi: liberabit̄ infirm⁹ oīno deo dāte. Incipe ḡ in cura isti⁹ a pn⁹ egritudīs: queadmodū supi⁹ dixi ī pleuresi. s. in flōmia: ⁊ cibis: ⁊ medicis: exercēdo oīa ordinate q̄tū po tes. Et iā vidi senē patrē meū bone memorie: cui ds mise reat̄: q curauit vnā mulierē ex hac egritudie: ⁊ ī geniatus fuit exhere hūorē ad ptes exteriores: ita q̄ manifestū fu it apa exteri⁹ cū tumore: ⁊ aptū fuit exteri⁹: ⁊ inde curata fuit cura pfecta. S3 ego nunq̄ pueni ad hoc opus tā pfe ctū ⁊ miraculosu3: nec adhuc sū: nec pueni ad illū gradū. S3 si pcesseris in hac cura: sic dixi in pleuresi: credo pro certo q̄ liberabis īfirmū ante q̄3 apa deueniat ad saniem nutu dei. Et subtilia regimen tā in cibo q̄3 in potu: queād modū dixi in egritudine pulmonis. Et si sanies inceperit appere iunge locū cū oleo rosacco aromatico ⁊ anetino: q̄rū ptes sint eq̄les: ⁊ sic opaberis donec fuerit liberat⁹.

Cap. V. Qđ est de scissura venarū pectoris.

T fit qdē aliqñ ī pectore vlceratio ⁊ scissura sicut ī alijs mēbris accidere ɔsueuit: ⁊ de his tractabo qñ de vlcerib⁹ alioꝝ mēbroꝝ dter minabo. ⁊ fit ēt in pectore īterdū scissura ve narū: vel alicui⁹ vene. Qđ si scissura dicta fu erit in arteria erit piculosu3 valde pp multā exuberātiā sanguis: q ide emanat: ⁊ iste sanguis in medio facit cade re dubitatiōe3 pp silitudinē q̄ ē īter istū ⁊ sanguinē q exit a pulmōe: q2 iste sāguis q exit ab arteria pectoris: ⁊ q exit a venis pulmōis ābo sūt rubei clari ⁊ subtiles. Et signū di stinctiuū ē. q̄ qñ ē a scissura arterie alicui⁹ q̄ ē in pectore. īfirm⁹ sentit pūctionē ⁊ dolorē ī directo illi⁹ ptis: ⁊ q exit a pulmōe oīno ē absq; dolore. Et scias q̄ nā hui⁹ egritudi nis exigit multū minutionē: fuatis tñ ɔditiōib⁹ minutio nis: nō tradēdo obliuiōi dispōnē: ⁊ etatē patientis: ⁊ nām ipsi⁹: ⁊ alia: ⁊ da ei ad bibēdū syrupū īfrigidatū factū cu3 decoctiōe sumach in aq̄ rosacea añ. ptes eq̄les: ⁊ sit syru pus ex syrupis stipticis sicut syrup⁹ fact⁹ de çuccaro. S3 syrup⁹ de mirtella nō ē dādus in hoc casu: q2 pp sui grossi cie3 ⁊ dēsitatē vt̄ ei⁹ nō pōt ad saniē egritudis deriuare: ⁊ maxie q fact⁹ ē de folijs ⁊ stipitib⁹. Qui aūt fact⁹ est de extremitatib⁹ ⁊ cimis ipsarū: bñ pōt dari. Qz si tp̄s ⁊ etas ɔueniūt in h̄: ⁊ vt̄⁹ ⁊ ɔplo nō obuiauerit. pone cu3 syrupo aliqd cāfore: qñ erit maximi iuuamēti: ⁊ liga coxas forti ter strigēdo cū īstitis subtilib⁹: ⁊ fac odorare īfirmū rosas ⁊ sandalos cū aq̄ rosacea ⁊ modico cāfore. Qz si nō bene dormierit fac ip3 odorare violas ⁊ nenufar: ⁊ da ei modi cū terre sigillate cū syrupo: aut cū aq̄ rosacea: ⁊ cib⁹ ei⁹ sit pullus pu⁹ īfrigidat⁹ in puteo: cū pane sil'r ī puteo īfrida to. Et syrupi oēs supradicti: ⁊ oēs pot⁹ sint tal'r īfrigidati. ⁊ fac vt custodiat se īfirm⁹ a labore nimio: ⁊ a vociferatio ne supflua. ⁊ pōt̄ erit q̄ liberet̄ isto regīe: tñ talis ɔsolida tio fit difficulter: q2 ē ī arteria. ⁊ si ɔsolidatū fuerit h̄ vul nus isto regīe: dign⁹ eris laude ⁊ gr̄a. Qz si dictū vuln⁹ fue rit ī vena nō pulsatili: cura ei⁹ erit facilis: ⁊ sufficiet tibi sa tis cura pscripta. q̄ si ɔstrict⁹ fuerit sāguis: ⁊ ex loco ipsi⁹ vulner' sanies emanauerit: nō despes saniē curare: tñ sis cert⁹ q̄ ipō'e ē q̄ ad plenū curet̄: si p lōgitudinē tp̄is non mūdificabit̄ sanies ad vlcus pulmōis deueniet: ⁊ fiet pti sicus. Cogscēdo tñ q̄ ex sola aptura vene pectoris nō mo riet̄ īfirm⁹: s3 alia accñtia mala ⁊ pessima pñt ide supue nire: vñ morit̄. S3 si ī pectore apit̄ vl' scindit̄ arteria ma gna ex arterijs pectoris: ex supfluo fluxu sāguis ⁊ ipetuo so ī breui īfirm⁹ ad mortē pt̄ deuenire. Qz si ɔstrict⁹ fue rit sāguis añ supfluū exitū ipsi⁹: esto cert⁹ q̄ nō ide īfirm⁹ patiet̄ lesionē: nec ad malū finē illa de cā d3 deuenire.

Cap. VI. Qđ est de apātib⁹ que fiūt in pāniculo qđ di uidit pectus in longitudine in duo.

T fit sigdē aliqñ ī h̄ paniculo apa: qđ p maio ri pte ē ex hūore q ptinet ad subtilitatē: ⁊ est ex apātib⁹ calidis. Et seqt̄ ex h̄ apāte tussis ɔtinua successiua: ⁊ dolor extēsiu⁹ ī lōgitudi ne: ⁊ pturbatio anhelit⁹: ⁊ febris acuta: ⁊ pulsus serin⁹: pp nā3 apātis: qđ ē in tali mēbro neruoso ⁊ pāniculoso: ⁊ ē di uersus pp nobilitatē mēbri: ⁊ vicinitatē ipsi⁹ ad cor. ⁊ sen tit īfirm⁹ īflāmationē: cū valida siti atq; forti: ⁊ ex īspira tiōe frigidi aeris magis mitigat̄ sitis: q̄3 ex potu aq̄ fride: ⁊ anhelit⁹ ei⁹ est paru⁹ ⁊ freq̄ues. vñ in hui⁹ curatiōe: flo mia ē necaria valde ī pncipio. Et nō determio in hac egri tudie ex q̄ pte fieri debeat: q2 ex q̄cūq; pte fiat ɔfert val de: dūmō fiat ex basilica: minuēdo de sāguie f3 dispōne3 īfirmi quā iuenis: ɔsiderat' tñ ɔditōib⁹. s. etat': ɔplonis: re giōis: ɔsuetudis: ⁊ tp̄is: ⁊ minue de eo pl's vl' min⁹ f3 debi litatē ⁊ fortitudinē patiētis: ⁊ fac īfirmū abstinere a cibis grossis: leniēdo ei⁹ ītestina. Jā feci te scire supi⁹ q̄ dr̄ia est īter lenitiuū ⁊ laxatiuū. Et postq̄3 lenieris ītestina: purga eū: put tibi videbit̄ ɔuenire: f3m acuitatē: ⁊ nā3 humoris peccātis. Et put mihi videt̄ apa h̄ nō accidit nisi ex cole ra subtili: ⁊ purga cū cū sero capño coagulato cū lacte fici. ⁊ pone in sero dicto de reubarbaro ⁊ de mirabolanis citri nis: ⁊ violaꝝ: ⁊ ligritie: ⁊ nenufaris: ⁊ modicū ex mirabola nis indis: q2 forsan aliqd de hūore est adusto: ⁊ pone ēt in isto laxatiuo aliqd de scamōea cū his q̄ hñt suā malitiam frāgere ⁊ remouere: ⁊ ppe cū ɔfortātib⁹ stō3: sic acetosa ⁊ sticados.

Receptio vtilis valde in h̄ cāu. ℞. seri capni coagulati cū lacte fici. lib. i. ⁊ ī ipso īfunde ex mirabolanis citrinis ⁊ ligritie. viol'. nenufaris. añ. aur. v. idoꝝ. aur. iij. reubarbari recētis. aur. i. ⁊ ɔq̄ssent̄ optime: ⁊ pmaneāt sic in dicto sero p noctē vnā: ⁊ colent̄ optie exp̄mēdo: ⁊ adde huic colature syrupi masticis. ℥. s. ⁊ octauā ptē aurei vni⁹ de scamōea: ⁊ da īfirmo h̄ ad bibēdum: mollificato corpe pus cū medulla cassie fistule distēpata cū decoctōe scolo pēdrie sicce ⁊ cū sirupo rosaceo facto ex rosis recētib⁹. Qz si tp̄s fuerit siccū: da ei de sirupo violaceo: ⁊ cōcedat pruna añ cibū: s3 post cibū mime. Et da ei panē ablutū: ⁊ postea ī aq̄ īfusū dōec tumescat. Postea īfrigida eū ī puteo: ⁊ pota eū aq̄ ī puteo īfridata: ⁊ h̄ facias dōec qeuerit tussis: ⁊ fe bris fuerit mitigata: ⁊ dolor sil'r mitigat⁹: ⁊ ñ dimittat̄ istō regimē: dōec dolor ⁊ febris ⁊ tussis cessauerit: demū da ei aquā ordei rōnabil'r factā ad bibēdū. Sciēdo q̄ moder ni medici multū sūt lōginqui ab opiōne Gal'. in faciendo aquā ordei: eo q̄ ipsi frāgūt ipsū pistādo ante q̄3 buliat: ad faciēdū istā aquā: ⁊ isti errāt a via vitatis: eo q̄ in vnoq̄3 seie inq̄tu3 ē semē ē vita nālis: ante q̄3 accidat ei aliqd q̄

destruat ipsuz. Et si posueris ordeū ī aq̄ frigida: velociter attrahit ad se aquā: ⁊ apiunt̄ pori ipsius: ⁊ q̄n sic ponit̄ ad ignē iā apti sūt pori ipsi⁹: ⁊ ei⁹ ptes dilatate: ⁊ ignis facit ī vys aptiōes: ita q̄ nulla opilatio remanet ī eo. Si aūt ordeū fractū fuerit sil'e ē mortuo: vel īfirmo: ⁊ q̄ assil'at infirmo: p3 q̄ ptes ei⁹ cū fuerit fractū: non dilatant̄: nec attrahit ī se aquā sua v̄tute: quā de⁹ bn̄dict⁹ p̄stitit sibi ⁊ donauit: q̄ si dixerim⁹ ipsuz eē mortuū: tūc ab ipso penitus nulla fit attractio. O q̄z bn̄ dixit Gal'. de ordeo sic̄ scis: q̄ si decoquat̄ cū cortice ē maioris abstersiōis: q̄ mihi v̄r q̄ sic d̄beat fieri aq̄ ordei. Accipe debes ordeū integrū ⁊ mūdū ab oī mixtura oīu3 aliaꝝ reꝝ: ⁊ pone eū ī aq̄ dulci frigida: ita q̄ ī vnoq̄3 pōdere ipsi⁹ ordei sint duo pōdera aq̄: ⁊ sic p̄maneat in molio p̄ vnā v̄l p̄ duas horas: ⁊ postea pone ad ignē ⁊ bulliat tādiu donec aq̄ fiat rubea: ⁊ depositū ab igne colet̄: ⁊ postea ponat̄ ista colatura in puteo donec īfrigidet̄ īfrigidatiōe vltīa: ⁊ sic eā dabis ad bibēdū. ⁊ rege īfirmū isto regimīe: vel sīli plurib⁹ dieb⁹: ⁊ postea muta īfirmū ad bibēdū pultes ordei p̄paratos cū aq̄ dulci ⁊ mūda: absq̄3 eo q̄ sentiat aliq̄d de calore ignis. Et postq̄z oīa accn̄tia fuerit ablata: ⁊ securus fueris oīno de egritudine: da ei paulatine ad comedēdū panē bn̄ fermētatū: nec ɔsenties ei comedere oua galliaꝝ decocta ī tassea cū pane fermētato. Nec facias eū redire ad regimē suū nāle: donec trāseāt. xl. dies a p̄n⁹ egritudīs. deīde gradatī3 ⁊ paulatine reducēs eū ad ɔsuetudinē nālē. Qd' si dcīm apa iā ad saniē deuenerit: eo q̄ a p̄n⁹ nō fuisti ad īfirmū: v̄l q̄ hūoꝝ pp̄ sui subtilitatē de leui recipit passionē: v̄l q̄ v̄tus fuerit fortis: ita q̄ cito potuerit saniē gn̄are: aut pp̄ vicinitatē duoꝝ fontiū caliditatis. s. cordis ⁊ epatis: q̄m q̄libet istaꝝ cāꝝ est cā velocis gn̄atiōis saniei in apate: sicut accidit mihi cū essē3 iuuenis: q̄m passus fui laborē maximuz a p̄pings: ⁊ ab illis q̄ erāt de cognatiōe hali pp̄ q̄ddā verbū dictū a p̄re meo cū eē3 iuuenis: q̄ voluit vlcisci de me modis q̄bus potuit: ⁊ ob h̄ sustinui laborē ⁊ āgustiā maximā de eo q̄d nō ɔsueuerā agere vel pati: q̄ neċe fuit mihi ire pedes q̄uis illud nunq̄z p̄bauissē: ⁊ cū posui me ad decubitū p̄cepi dolorē ī pāniculo p̄dicto: ⁊ tūc tussis ⁊ dolor īceperūt īualescere valde: ⁊ inueni pulsuz meū valde durū: ⁊ febrē patiebar acutā ⁊ egritudinē. Quare misi in q̄rta nocte p̄ flōmatore: ⁊ feci exhi de sanguīe circa quātitatē libre vnius: ⁊ p̄māsi sic. s. cū febre valida: ⁊ tussi forti: ⁊ dolore per totā noctē. Mane v̄o de neċitate oportuit me ire: ⁊ eq̄tare cū āgustia: ⁊ cogitatiōe: ⁊ magno tīore ⁊ dolore. Et cū p̄ueni ad locū vbi erat dict⁹ hali: ex dolore ⁊ fatigatiōe: ⁊ vigilys q̄ passus fuerā: dormiui: ⁊ ī illo sōno dissoluta fuit ligatura flōmie: ⁊ īde sanguis mlt⁹ emanauit. Et cū excitat⁹ fui a sōno: remāsi cū maxīa debilitate v̄tutis: ⁊ īueni locū vbi iacebā repletū sanguine totū: ⁊ posito digito sup̄ flōmiā: vocaui ⁊ feci me ligari: ⁊ p̄māsi tal'r p̄ totā illā diē. s. cū illis accn̄tib⁹: s3 nō fuere augmentata. Sequēti v̄o die eieci saniē cū sputo q̄ erat boni coloris ⁊ subē: ⁊ demū audiui noua q̄ multiplicauerunt sup̄ me tristitias ⁊ dolores: ⁊ īde amisi sensu3 ⁊ ītellectū: ita q̄ nihil potui postea ītelligere: ⁊ p̄curare sup̄ negocys meis ⁊ remāsi sic q̄ nō potui meipsu3 regere: ⁊ nō comedebā aliq̄d nisi q̄ p̄pinabāt mihi de aq̄ p̄dicta: eo q̄ anteq̄z egritudo īualuisset: p̄ceperā ministris vt mihi semp̄ de illa aq̄ dare deberēt: ⁊ ego multū de ipsa bibebā pp̄ magnā siti3 quā3 habebā. Et trāsactis dieb⁹ septē īcepi sentire ⁊ cognoscere: ⁊ imaginabar q̄ m̄r mea fuiebat mihi ī hac egritudīe demū recordat⁹ fui q̄ erat mortua: ⁊ sic de oīb⁹ alys cepi ducere ad memoriā: ⁊ ad vltimū q̄siui q̄d factū fuerat d̄ p̄re meo: ⁊ mihi dictū fuit q̄ iuerat vltra mare: ⁊ īde creuit mihi āgustia atq̄3 dolor: ⁊ visu3 fuit mihi q̄ eē3 p̄foratus ī pectore: ⁊ sup̄uenit mihi dolor maxim⁹ ī capite ex illo tīore: ⁊ tīmui ne me occiderēt: ⁊ supplicaui astātib⁹ vt me occultarēt: ita q̄ nō sciret̄ de me aliq̄d nisi essē3 viu⁹. Et longo tp̄e post istā magnā afflictionē remote fuerunt iste p̄turbatiōes a me. S3 illud q̄d passus fui: fuit apa q̄ gn̄atū fuerat in pāniculo diuidēte pect⁹ ⁊ pulmonē ī duo media ⁊ ex illo apate ascēderūt vapores acuti ad cerebꝝ q̄re tū pp̄ varias cogitatiōes ⁊ frequētes q̄s habebā ex p̄dictis: tū pp̄ dictos vapores acutos ⁊ malignos: q̄ ferebātur circa cerebrū. ortū fuit mihi ī vno pāniculoꝝ cerebri apa calidū: ⁊ ex oīb⁹ istis n̄ remāsit q̄n facerē oīa neċia p̄dictis egritudib⁹: ⁊ demū īcepi expuere saniē: ⁊ nō solu3 ex apate pectoris: veꝝ ēt ex illa q̄ descēdebat a capite ad pect⁹: ⁊ postea cognoui causa3 meoꝝ accidētiū: ⁊ redy in sensu3 meū p̄fecte: ⁊ delectat⁹ fui in illis dieb⁹ cu3 fercul' p̄dictis ⁊ cibis: ⁊ cū ex toto fui alleuiat⁹ a sanie: īcepi assuescere aqua3 ordei: ⁊ postea redy ad pultes furfuris: ⁊ sic paulatine ɔuersus fui ad meā ɔsuetudinē nālē. Et q̄ hic scripsi de ista mea egritudīe: feci solūm̄o vt sit exēplū in oīb⁹ alys sīlib⁹. ¶ Et iā dictū ē sup̄i⁹ q̄ in hoc apate properat sanies velociter: ⁊ cū cognoueris q̄ ɔuersu3 sit ad saniē: fac de regimīe queādmodū dictū est supius. Et da ei ad bibendū oī die decoctionē yringoꝝ ⁊ liquiritie: q̄rū ptes sint eq̄les. Itē ista decoctio sil'r ɔfert. ℞. flaxiola p̄s .i. ⁊ decima vni⁹ p̄tis de yreos recipiat̄: ⁊ fiat decoctio: ⁊ p̄pinet̄ cū syrupo scariole: vel yringoꝝ: s̄m q̄ tibi videbit̄ ɔuenire. Et dico q̄ in egritudīe mea nō recordabar aliq̄d q̄ essem factur⁹: nec mecū habui aliq̄ē: q̄ sciret mihi ɔsulere: nec me regere: s3 in p̄ncipio docueram ipsos q̄liter me regere deberēt. S3 a volūtate diuīa p̄cessit illud q̄d non ītēdebā in me agere. s. de euacuatōe multa sanguīs: ⁊ illa fuit cā mee liberatōis: eo q̄ erā iuuenis: atq̄3 fortis.

¶ Cap. VII. Qd' est de passionibus diafragmatis.

Omplete sūt cū adiutorio dī rememoratōes de egritudib⁹ ⁊ accn̄tibus q̄ fiūt in pectore: ⁊ nūc ītēdo in h̄ loco rememoratōe3 facere de passiōib⁹ diafragmatis q̄d cortina d̄r. Scire itaq̄3 debes q̄ oīa q̄ dixi accidere de egritudīnib⁹ ⁊ accn̄tib⁹ ī passiōib⁹ pectoris accidere ⁊ cuenire sil'r p̄nt: ⁊ in h̄. s. mēbro. Tn̄ accn̄tia q̄ in isto emergūt sūt grauiora ⁊ piculosiora accn̄tib⁹ q̄ fiūt in pleuresi ⁊ ī apate lateris. Et h̄ accn̄tia sūt febris: ⁊ dolor pungitiu⁹. ⁊ tussis. Et dolor in ista passiōe extēdit̄ ad lat⁹ tarthoa q̄ sūt ossa pectoris sil'r ɔiūcta: quoꝝ loc⁹ ē supra ossa q̄ dn̄r carfuf: ⁊ sunt ossa pectoris q̄ nō sūt adiuicē ɔiūcta. Et esto cert⁹ q̄ apata q̄ fiūt in isto mēbro: lōge sūt grauiora ⁊ piculosiora a patib⁹ q̄ fiunt in alys mēbris ⁊ p̄tib⁹ pectoris: eo q̄ in h̄ apate fit ɔtinuo p̄turbatio mētis. ac si eēt ī pāniculo cerebri. Et cura hui⁹ est cura p̄dicta. s. cū flōmia: ⁊ mollificatōe v̄etris: ⁊ cū laxatiuo p̄scripto: ⁊ da ei syrupū d̄ panicald. s. yringoꝝ: ⁊ oīa ista fiāt cū regimīe iam dicto: ⁊ si placuerit deo g̃lioso q̄ resoluat̄ apa dictū: absq̄3 eo q̄ ɔueniat ad saniē: erit īfirmo p̄fect⁹ maxim⁹ ⁊ iuuamen. Qd' si ɔuenerit p̄dictū apa ad saniē: q̄uis illud fiat tardi⁹ ⁊ rari⁹: agere d̄bes queādmodū docui in alys. Et caueas tibi ne seq̄ris appetitū patiētis in cibis suis. ⁊ custodiat̄ ēt ne ministri ⁊ astātes moueāt eū: vel p̄mittāt facere īcōueniētia: q̄m modicus error ī ista egritudīe eē p̄ōt cā magni nocumēti ⁊ egritudinis. Et postq̄z cognoueris q̄ sit liberatus: reduc eū ad suū regimē ɔsuetū cibi ⁊ pot⁹ paulatiue nō largiēdo ei subito. ¶ Et nota q̄ in quocūq̄3 mēbro neruoso fuerit apa: pulsus in ipso erit serin⁹: ⁊ in oī apate orto ī aliquo mēbro pectoris: vel ī suis pāniculis: ⁊ in diafragmate: erit anhelitus paru⁹ ⁊ freq̄ns oīo: ⁊ maxime in apate pulmonis. Et hucusq̄3 iā locutus sū sufficiēter de mēbris sup̄iorib⁹: nūc aūt incipe ītēdo tractare de mēbris inferioribus.

¶ Explicit liber primus.

¶ Incipit liber secũdus qui ꝯtinet tractatus septẽ: quorum tractatuũ ꝑmus est continens capitula sex.

¶ Cap. I. Quod est de egritudinibus intestinoꝝ gnãlibꝰ.

Jcit seruus regis: ꝙ in itestis fiũt aliqñ egritudines. s. apãta: q̃ gñant in vijs vel canalibꝰ, vñ cibaria habẽt ꝑtrãsire. Et h̃ in intestinis gracilibꝰ: vel in alijs: ⁊ dolor qui sequit̃ in istis ẽ continuus: ⁊ maxime si apostema fuerit ex colera: vel ex sanguine: ⁊ est possibile ꝙ hoc apostema sit absq̃ febre ⁊ siti. Qꝛ si ex apostemate facta sit opilatio canalis ex toto: dolor erit fortissimꝰ: ⁊ qꝛ nutrimẽtũ nõ poterit ide trãsire necesse est vt vomitu eyciat̃: q̃re morie̾t ĩfirmus subito. tũ ꝑpter intẽsum dolorẽ: tũ ꝑpter ꝓhibitionẽ trãsitꝰ nutrimẽti ꝑ intestina. Et si dictũ apostema fuerit ex flegmate: infirmus nõ sentiet ide magnũ dolorez: ⁊ possibile erit vt dissoluat̃ illud apã: ⁊ maxĩe si fuerit ex subtili flegmate. Qđ si fuerit ex flegmate grosso: assĩlabit̃ humori mlĩcõ. excepto ꝙ nõ ꝑcipies aliquã caliditatẽ: sicut ꝑcipit̃ in humore melico. Sꝫ melia q̃ ex colera adusta gñat̃: ẽ subtilioris sube oĩ modo oĩbꝰ alijs spẽbꝰ meliẽ: ⁊ leuioris: ⁊ velocioris motꝰ. Et illa q̃ fit ex flegmate grosso est tardioris motꝰ valde: ⁊ grossioris sube. Qđ si fuerit ex sanguĩe adusto: erit mediocris in subtilitate: grossicie: tarditate: ⁊ velocitate. Apa aũt qđ orit̃ ex melia est grossioris ⁊ dẽsioris sube valde apãtibꝰ alioꝝ humoꝝ: eo ꝙ melia est grossior alijs humoribꝰ. Et modus apãtis melici est: qꝛ illud apã ad magnã deuenit magnitudinẽ: ⁊ ẽ absq̃ forti dolore: ⁊ ille dolor similat̃ pũctiõi formicarũ. Cognoscendo firmiter ꝙ apã factũ ex melia nullatenꝰ põt recipe digõnẽ. Et scias ꝙ cũ dico flegmaticũ vel ex flegmate: colericuz vel ex colera: sanguineũ vel ex sanguine: melicũ vel ex melia nõ ĩtelligo vniformiter. Qm̃ cũ dico ex flegmate: ĩtelligo ꝙ ꝯplõ ipsiꝰ apãtis sit humida ⁊ frigida in potẽtia. Et cuz dico flegmaticũ: pole erit ꝙ sit humidũ in potẽtia: sꝫ non erit frigide ꝯplõnis: ꝑꝑ caliditatẽ acq̃sitã a putredine. Et silr̃ cũ dico ex colera: ĩtelligo illud qđ ẽ sube subtilis: ⁊ eiꝰ ꝯplõ ẽ calida ⁊ sicca. Sꝫ cũ dico colericũ: ĩtelligo ꝙ sit cõplõnis calide ⁊ sicce: ⁊ eiꝰ suba nõ erit subtilis: sicut qđ fit ex colã vitellina ⁊ suis silĩbꝰ. Et ita dico ꝙ cũ dico ex sanguine: ĩtelligo ꝙ sit ꝯplõnis calide ⁊ humide tẽꝑate: ꝓportionate ꝯplõni hoĩs. Et cũ dico sanguineũ: ĩtelligo humorez deriuatũ ad aliquã rubedinẽ absq̃ ꝑfecta ꝯuersione ipsiꝰ hũoris in sanguinẽ: aut ĩtelligo de sanguĩe nãli: q ꝑꝑ excessuz alicuiꝰ sup̃flue caliditatis ad aliquã decliat adustionẽ. Et eodẽ mõ ĩtelligẽdũ ẽ de melia. Qm̃ cũ dico ex melia: ĩtelligo hũorẽ frigide ⁊ sicce ꝯplõnis: q ẽ vnũ ex q̃ttuor elemẽtis vl̃ humoribꝰ corꝑis. Sꝫ cũ dico melicũ intelligo de quocũq̃ humore ꝯuerso ad melãcoliã: nõ ꝑ viam nãe laudabilis ⁊ ꝑfecte: sꝫ q deuiauit ab ordĩe nãli ex aliq̃ adustiõe: ⁊ h̃ humor ñ ẽ nãlis: nec ex elemẽtl corꝑis. Flegma aũt qđ est frigiduz ⁊ hu. aliqñ ex vlteriori digõne ꝯuertit̃ in sanguinẽ nãlẽ: q est vnũ ex elemẽtis corꝑis: qđ nullatenꝰ fieri põt ex alijs hũoribꝰ adustis: eo ꝙ cinis q ꝑ adustionẽ ẽ ĩcinerata: nõ põt ad tẽꝑiẽ reduci. Sic ⁊ humores q ꝑ excessuz digestõis ad adustionẽ deuenerũt: nõ pñt ad eq̃litatẽ ⁊ tẽꝑiẽ digõnis vllo mõ ꝯuerti: ⁊ qꝛ huc usq̃ deuiaui ab ĩtẽtione ꝓpa: nũc ad eã redire ĩtẽdo. Qꝛ si ĩfirmus senserit dolorẽ in p̃te illa q̃ ẽ sub stomacho: ita ꝙ ille dolor sit cõtinuus ⁊ ꝑseuerãs: ⁊ cũ h̃ febricitauerit cõtinue: scias qꝛ tũc erit apã in aliq̃ ĩtestinoꝝ. q̃re flõmia est necessaria: minuẽdo de quãtitate: ꝓut tibi videbit̃ expedire. ꝯsideratis tñ ꝯditiõibꝰ supradictis. s. v̾tute: etate: tp̃e: ꝯsuetudĩe: regiõe: ⁊ da ei ad bibẽdũ electuariũ qđ sit resolutiuũ ⁊ mitigatiuũ: sicut ẽ electuariũ factuz ex flore camomille ⁊ rosis recẽtibꝰ: ⁊ flagia q̃ru partes sint eq̃les croci: ⁊ sem̃ lini ana decia ꝑs ꝑ̃dictoꝝ: pistent̃ q̃libet ꝑ se: ⁊ cribrent̃: ⁊ ꝯficiant̃ cũ syrupo de scariola. Dosis eius sit põdus triũ aureoꝝ cũ aq̃ ro. ĩ qua cocta sint panical: q̃ est spẽs yringoꝝ ⁊ masticis: tãdiu buliat donec mutet saporez: colorẽ ⁊ odorẽ: ⁊ abstineat ab oĩbꝰ cibis grossis: abstinẽdo silr̃ a carnibꝰ oĩno: ⁊ ponat sup̃ vẽtrẽ oleũ ro. aromatiçatũ tepidũ cũ magna q̃ntitate coti ĩtus madefacti desuper: ⁊ itera illud. s. cotũ calĩn madefactũ in dicto oleo pluries. Et sufficiẽt ei in cibo ꝓut mihi videt̃ in die duo oua. Et cũ dolor fuerit mitigatꝰ: ⁊ febris fuerit diminuta. vtere ẽt isto eodẽ regimĩe: donec oĩno accidẽtia sint ablata: sciẽdo iã ꝙ optimã curã adiuenisti: postea reduc eũ paulatine ad suã ꝯsuetudinẽ nãlẽ: vsq̃quo ꝑfecte fuerit liberatꝰ. Et scias ꝙ oĩa apãta quãto fuerit ꝓpiqora stõ: tanto sũt ꝑiculosiora. Et iteꝝ ista apãta pñt fieri in ĩtestinis magnis ⁊ in gracilibꝰ seu ꝑuis: ⁊ q̃ fiũt in gracilibꝰ sũt maioris ꝑiculi q̃ꝫ q̃ fiũt in magnis: ⁊ cura est cura ꝑ̃scripta.

¶ Cap. II. Qđ ẽ de debilitate v̾tutl expulsiue ĩtestinoꝝ.

T istud accidens vel egritudo põt aliqñ accidere in vno ĩtestino vel in duobꝰ aut ĩ ꝑlibus qđ nõ põt vel q̃ nõ possunt expellere sup̃fluitates retẽtas in ipsis: q̃uis istud videat̃ ĩpossibile pluribꝰ medicis. Sꝫ Ha. hanc egritudinẽ esse affirmauit: qñ dixit ꝙ v̾tus expulsiua ĩtestinoꝝ aliqñ debilitat̃ in tm̃ ꝙ non põt expellere feces ⁊ sup̃fluitates ꝑ ĩferiora: ⁊ hoc nõ vlteriꝰ declarauit: nisi ĩ tm̃ qꝛ dixit ꝙ h̃ non est occultũ medicis. Et h̃ egritudo qñ accidit est valde ꝑiculosa: q̃re ĩdiget subtili ꝑspicatiõe ⁊ ꝯsideratõe: eo ꝙ dicta debilitas v̾tutis expulsiue q̃uis accidat a debilitate v̾tutis expulsiue nãlis: nõ tñ est a debilitate v̾tutl expulsiue accñtalis seu volũtarie. Uirtus aũt nãlis ẽ illa q̃ ꝓuenit ꝑncipalr̃ ab epate: vñ retẽtio q̃ ꝓuenit a debilitate istiꝰ v̾tutis: solo mõ facit accidere dolorẽ fortez: eo ꝙ ĩtestina non pñt expellere feces ꝑ ĩferiora. Jlla aũt retentio q̃ fit a sup̃flua hũiditate viscosa q̃ est ĩ suba villoꝝ ĩtestinoꝝ: nõ facit dolorẽ fortẽ: q̃re cũ videris hãc egritudinẽ euenire alicui: stude subtilr̃ in cognoscẽdo cãm ipsiꝰ: ⁊ vñ hẽat ꝓcedere dicta passio: ⁊ qñ sciueris ꝓ certo ꝙ dcã debilitas expulsiue fuerit ab ĩtestinis. s. qꝛ deficiũt in motu suo nãli expellere qđ debẽt ꝑ secessuz. Et opatões q̃dẽ v̾tutis nãlis sic̃ scis sunt digerere ⁊ ꝑmutare cibũ. Et in h̃ ẽt mẽbro fiunt iste opatões queadmodũ in alijs mẽbris. Et digerit̃ ẽt h̃ cibꝰ ⁊ ꝑmutat̃: q iã alibi est digestꝰ: ⁊ expellit̃ qđ ĩdiget expulsione. Et añ oĩa ista operat̃ v̾tus attractiua ⁊ retẽtiua. Et iste opatões nãles aliq̃ sunt q̃ fiũt mediãtibꝰ ĩstrumẽtis: sꝫ expulsiua ꝓ certo scimꝰ ꝙ est cuz instr̃o. Alie v̾o q̃ opant̃ absq̃ instr̃is: nõ sunt sic apparẽtes: ⁊ ꝓ certo scimꝰ ꝙ ĩstr̃m hꝰ expulsiue est ꝑncipalr̃ epar: q̃re studeas ĩpm ꝯfortare toto posse cũ medicis sibi ꝯuenientibus ⁊ appropatis: sicut cũ pulpis passulaꝝ: qm̃ hñt ipꝫ fortiter ĩpinguare. Et epar ẽt adib. i. lupi assatũ hꝫ ĩpm mirabiliter a tota spẽ ꝯfortare: sic a sapiẽtibꝰ est relatũ. Sꝫ H. ẽt dictũ epar lupi in suis medicis recõmẽdat ꝙ habꝫ epar hoĩs fortiter ꝯfortare. ¶ Receptio ꝯueniẽs ad hãc egritudinẽ. ℞. seis rosa. ⁊ folioꝝ ipsaꝝ: passulaꝝ enucleatarũ. añ. ℥. i. liq̃ritie mũdate ⁊ eupatorij. añ. ꝑtes. iij. ℥. vniꝰ: ⁊ absinthij ⁊ sandali: ciamõi: ⁊ masticis. añ. q̃rtã ꝑtẽ. ℥. vniꝰ. terant̃ vnũq̃dq̃ ꝑ se ⁊ cribrent̃: ⁊ adde istis ꝯ balsamo aur. ℨ. distẽꝑatũ cũ melle: ⁊ ꝯfice ꝑ̃dicta cuz syrupo corticis citri facto cuz zuccaro. Et dosis eius sit põdꝰ. iiij. aureoꝝ. Qꝛ si nõ haberes balsamũ. pone loco eiꝰ tãtũdẽ ꝯ optima ambra. ⁊ iunge locũ cũ oleo nucũ antiq̃ruz: ⁊ pinguedine anatũ: q̃rũ ꝑtes sint eq̃les: ⁊ ꝓycies desup̃ vncturã ex macis grosse pistatis qđ sufficere videat̃: ⁊ hoc facias oĩ die donec fuerit liberatꝰ: ⁊ pota infirmuz aqua mellis: qꝛ de

leui spargitur p mēbra: ⁊ ē abstersiua: q2 īpossibile ē q̄n su-
perfluitates viscose adhereāt itestinis. Et h̄ facies q̄n sci-
ueris q̄ dcā egritudo fuerit a debilitate ⁊ corruptiōe vir-
tutis itestinoꝝ facta ab hūore illic existēte. ḡ necesse est ti
bi scire ⁊ cognoscere vñ p̄cedat h̄ egritudo. s. an a debili-
tate v̄tutis nālis solūmō: an ex sup̄flua humiditate: vl' ex
sup̄flua abūdātia hūoꝝ illic ꝯgregatoꝝ: ex qb⁹ itestia p̄hi
bent̄ recipe v̄tutes: vel si p̄cedat ab ambabus sil'. Et h̄ co
gnoscere p̄fecte est valde difficile. Et iā scripsi tibi sup̄ius
curā ḡnalē in hac passione. de q̄ put mihi videt̄ poteris sa
tis eē ꝯtētus: ⁊ agēdo ſm q̄ dictū est ad finē debitū pote-
ris puenire. Et recordor cū essez iuuenis: q̄ h̄ egritudo ac
cidit cuidā rustico: q̄ post m̄l'tū laborē in tp̄e cal'o biberat
aquā frīam in magna q̄titate: q̄re deuenit ad h̄ q̄ nō pote
rat feces eycere ab itestinis: ⁊ hēbat ide dolorē tā fortē q̄
vix poterat sustinere: q̄re laboraui circa curā illi⁹ haben-
do ꝯsiliū semp a medicis mei tp̄is: a qb⁹ nō audiui aliq̄ ni
si vana: q̄re iui ad p̄rem meū vsq3 ad villā vbi morabat̄: ⁊
feci eū q̄litatē scire hui⁹ egritudinis: ⁊ dubitationē mea3
circa ipsa3: rogās ip̄m vt me rectificaret in dicta cura: qui
mihi posuit librū vnū in manib⁹: ⁊ ōndit mihi v̄ba Gal. q̄
iā sup̄ius su3 memoratus: dicēs mihi: recede a me. ⁊ vade
viā tuā: ⁊ nō loq̄ris mihi ampli⁹ de h̄ negocio. Et ego sup-
plicaui ei vt mihi aperte dicere vellet curā istā: ⁊ ipse tūc
aperuit libꝫ: ⁊ ōndit mihi cartā dicēs: p̄spice h̄: q̄n si iue-
neris h̄ curā: bñ q̄dē. Sin aūt suspicor q̄ nūq̄ scies medi-
cinā: ⁊ caue ne ampli⁹ in ea studeas: ⁊ tandez reuersus fui
ab itinere meo: ⁊ legi i libro illo tādiu donec cognoui illō
q̄ȯ supradixi: ⁊ laboraui in cura illius donec fuit liberat⁹.
Et post aliq̄ȯ tp̄s redijt p̄r me⁹ ad me: ⁊ q̄siuit a me de cu-
ra illi⁹ rustici: ⁊ cū audiuit eā quā fecerā: gauisus fuit: ⁊ ve
hemēter alleuiat⁹ fuit ide ab illa ira quā collegerat super
me. Et h̄ egritudo quā iā dixi fit raro.

¶ Caplm. III. Quod est de vētositate itestinoꝝ.

ET in intestinis q̄nq3 retinet̄ vētositas resolu
ta ab hūorib⁹ subtilib⁹ ⁊ liq̄dis velut aq̄: ⁊ pul
sus istoꝝ fit tortuosus: ⁊ vna p̄cussio alteri in-
tricat̄ p̄pter itricationē ⁊ iuolutionē q̄ fit in
itestinis: ⁊ hac de cā retinent̄ feces q̄ nō iue-
niūt viā vñ exeāt. Cura hui⁹ ē iunctio supradicta cū oleo
nucū: ⁊ piguedie q̄ arabice d̄r alga anatis an. Et scias q̄ i
oī retētione fecū: siue fiat ex vētositate: siue fiat ex debili
tate virtutis expulsiue: quando exeunt: semper sunt liqui
de. ⁊ absq3 sanguine: ⁊ sanie.

¶ Cap. IIII. Q̄ȯ ē de retētione fecū ⁊ suis speciebus.

ET fit aliq̄n in istinis q̄ retinent̄ feces oīo pp̄
grossitiē ⁊ duritiez sue subē: intm̄ q̄ efficiunt̄
q̄si lapides. Et h̄ egritudo q̄n accidit: non fit
subito: ⁊ q̄n fit: nō ē nisi ex ꝯtīuo vsu grossaꝝ
reꝝ stipticaꝝ. sic ē vsus frequēs seminū myr
te: ⁊ suoꝝ siliu3. Oz si nō fuerit ex comestiōe stipticoꝝ: tūc
feces nō subito exiccant̄ s3 paulatine. Et cura hui⁹ reten-
tōis fecis ē dare ifirmo ad bibēdū syrupū de cētaurea cū
decoctiōe violaꝝ: aut syrupū violaceū cū decoctōe cētau
ree: ⁊ clisteriça patiētē postq̄ fueris cert⁹ q̄ dolor est i ite
stinis iferiorib⁹ cā alicui⁹ occasionū p̄dictarū.

¶ Caplm. V. Quod est de excoriatione itestinoꝝ.

EXcoriant̄ aliq̄n itestina: aut ab hūorib⁹ acu-
tis mordicātibus ipsa: aut ex veneno ebibito
acuto: Et cura hoꝝ ē ea q̄ hn̄t ꝯsolidare ⁊ li-
nire sic̄ sunt pl'tes facte ex farina risoꝝ ⁊ ami
di: q̄n ista hn̄t mitigare mordicationē ⁊ ꝯso-
lidare: ⁊ effcūs istoꝝ sunt laudabiles. Et si clisteriçabis cū
aliq̄ istoꝝ erit maximi iuuamēti. Et ꝯfert ēt valde clisteri
çatio cū lacte capre: vel camelaꝝ ⁊ oleo ro. ⁊ id q̄ȯ h3 cām
remouere: ⁊ rectificare ꝯplonē: ⁊ ifridare ē syrupus ro. cū
rosis siccis: ⁊ aq̄ ro. cū se. psilij assati: ⁊ itegri si cā nō fuerit
ex veneno. Oz si fuerit: nl'la res posset eē nocibilior: n3 ma
gis mortifera sic̄ ista. Oz si a p̄n°. h⁹ passionis scieris eā eē
ex veneno certissime: tūc dare debes ifirmo ex optio sma
raldo pōdus. vi. granoꝝ ordei optie trito: distēperato cu3
aq̄ ad bibēdū: ⁊ videbis in ope hui⁹: ⁊ i effcū rē mirabilez
accidere: ⁊ euenire illi q̄ sumpserit ip3: q̄m icōtinēti post
assumptionē hui⁹ icipit h̄re angustia3 cordis: ⁊ v̄r ei q̄ oīa
mēbra ei⁹ eradicēt ab iuicē. Et si post h̄ sudauerit ifirm⁹
dormiēdo: p̄ ꝯstāti hēas q̄ erit liberat⁹ oīo. Et fac q̄ ille
q̄ sumpsit smaraldū abstineat a cibo oīo vsq3 ad decē ho-
ras: vel salti vsq3 ad octo. Et q̄uis itētiōis n̄re nō sit hic
curā de venenis determiare: sic ptranseo. Et oportuit me
de his aliq̄d dicere pp̄ illud accñs q̄ȯ hab3. Et iā vidi tp̄e
meo q̄ haly q̄dā hēbat cōcubinā: cui supuenit vlceratio
i itestinis gracilib⁹ cū solōne magna. S3 feces cū magno
expellebant̄ dolore. Et ego laboraui diu in cura illi⁹: itm̄
q̄ fessus fui i illa. Et durauit illa egritudo in illa dispōne
vsq3 ad. lx. dies. ⁊ mirabar de illa egritudie putās q̄ esset
ex hūore. S3 ad vltimū vidi q̄ cū stercore exiuit interior
pellicula itestini. ⁊ postea vidi alia vice q̄ alia pellicula i-
testini. s. exterior emanauit exteri⁹ cū stercore in lōgitudi
ne vni⁹ palmi ⁊ mirat⁹ fui ex h̄ cognoscēs q̄ aliq̄s humor
nō posset eē vllo mō tāti acuminis q̄ poss3 facere tātā ex-
coriationē vna vice. Et demū p̄ certo cognoui q̄ vna ex
suis sclauis: venenū ei p̄pinauerat ad bibēdū. Quare pro
ꝯstāti habui q̄ nulla spes eē poterat de sua liberatōe: ⁊ sic
ide mortua fuit ex illa egritudie volūtate dīna. Et exptū
est q̄ suspēsio smaraldi i dissenteria ⁊ in emoroidis existit
mirabil' efficacie: ⁊ iuuamēti. Cū āt liberatus fui: ⁊ euasi a
manib⁹ dicti haly: ⁊ suoꝝ hoīu3: rediēs sibilia3: vidi i via
quandam herbam qua3 putaui esse addion siluestre: ⁊ nō
dubitabam: acceptum de illa comedi modicu3: ⁊ inde ha-
bui dissinteriam magnam: cum dolore ventris: ⁊ cu3 per-
ueni sibiliam adhuc durauit dissinteria: tunc suspendi su-
per vētrē meū smaraldū vnū: ⁊ aliud posui i ore absq3 tri
turatiōe: ⁊ liberat⁹ fui icōtinēti. Holera aūt venenosa sūt
inūerabilia. Et pp̄ h̄ q̄l3 sibi cauere d3 ne comedat aliq̄d
nisi cognoscat illud: ⁊ neq3 tēptet nisi hēat secū smaraldū:
vel tyriacā vllo mō. Et iā reperiunt̄ q̄ pl'es vulgares ⁊ ve
tule: q̄s de⁹ destruat ⁊ ꝯfundat: q̄ ⁊ q̄ pl'a cognoscūt ex di-
ctis olerib⁹ venenosis mortiferis q̄ medici faciāt vel co-
gnoscāt: q̄m illō q̄ȯ sciūt medici de p̄dcis nō ē nisi vt sciāt
eoꝝ accñtia remouere ⁊ suis nocumētis obuiare: ⁊ nō vt
sciāt ipsa in se ⁊ i suis effectib⁹ alio mō: nisi fuerit ifideles:
⁊ suas fides p̄prias voluerit denegare: ⁊ pp̄ h̄ q̄l3 medic⁹
tenet̄ obseruare p̄cepta hypocratis in h̄ casu. Que sunt q̄
q̄l3 doctor in medicia nō d3 aliquē discipulu3 docere: nisi
pus iurare faciat ip3 ne vtat̄ medicis mortiferis vl' vene
nosis vllo mō. Et p̄r me⁹ cū essem puer: ⁊ discipul⁹ su⁹ i me
dicina: me iurare fecit vt nullaten⁹ medicis venenosis vl'
mortiferis vti deberē. Et cū sic iuuenis eēm ⁊ nou⁹ in me
dicina: ibā de vna ciuitate i aliā practicādo. Quada3 vice
sic eūdo sociat⁹ fui vni p̄ditori: q̄ a me occulte hesitabat̄
discere aliquā medicinā mortiferā. Et ego ab illo habue-
rā i feudū petiā vnā terre quā mihi abstulerat. Qui dixit
mihi hēas eā de cetero a me liberā ⁊ securā: credēs q̄ ego
essez de illis q̄ pp̄ pecuniā p̄ditōez facere deberē: ⁊ mea3
corrūpere legalitatē. Et idē adulator quē de⁹ ꝯstruat ⁊ ꝯ-
fundat illō dixit mihi palā. s. q̄ ei dare deberē medicinā.
q̄ velociter posset occidere: cui iuraui p deū ver ⁊ p̄ certa
vitate q̄ nihil d talib⁹ cog̃scebā: dicēdo ei q̄ medic⁹ inq̄-
tū medic⁹ de talib⁹ scire nō d3: nisi vt cog̃scat ⁊ sciat ex eis
accñtia remouere. Qui dixit mihi. Quō a me vis te occul
tare ⁊ celare: postq̄ tibi meū secretū tale volui pandere ⁊
māifestare: q̄re timui valde ⁊ dixi ei. Secretū tuū q̄ȯ mi

hi apꝑuisti a me nō mãifestabiť alicui ĩ ꝑpetuũ. Et postea
dixi ei: expecta donec ꝑquirã libros: ⁊ õmũ faciã tuã volũ
tatẽ si deo placuerit. Qui dixit mihi: q̃ꝫtũ vis vt expectez.
Rñdi: da mihi spaciũ .xv. dieꝝ. Et illũ terminũ q̃siui: qꝛ
affectabã fugere ab eo: ⁊ fui die illa ĩ magna angustia ⁊ tri
bulatiõe. Mane aũt facto misit ꝓ me. Et ego timui ne mit
teret illa de cã: q̃re dolui ad mortẽ. Et cũ venissem ad eũ
vidi ꝙ iã deꝰ: cuiꝰ nomẽ sit bñdictũ in scľa: punierat eũ: ⁊
ĩueni illũ iacẽtẽ: ⁊ ꝓstratũ absqꝫ sensu ⁊ ĩtellectu: in tm̃ vt
me nõ cog̊sceret cã sue egritudĩs. Et tũc studui ĩ cura ipsiꝰ
donec fuit alleuiatꝰ: ⁊ tũc sibi manifestaui cor meũ: dicen
do ei ꝙ obseruabã p̃cepta hypocratis: ĩ h̾ casu: ⁊ p̃r meꝰ ẽt
me ꝯstrinxerat ad sacr̃m: q̃re post paucos dies studebat ĩ
destruẽdo me de ꝑsona: sꝫ gr̃a altissimi creatoris euasi ab
illo ꝑiculo: recedẽs ab illo loco. ❡ Et qꝛ hucusqꝫ elõgatꝰ
suz a ꝓꝑa ĩtẽtiõe: nũc ad eã redire ĩtẽdo. Et dico ꝙ q̃ꝫdiu
vulnꝰ ⁊ vlceratio ĩtestinoꝝ fuerit modica: curari dꝫ cum
pultibꝰ supradictis. Qꝛ si creuerit vlceratio: adde aliqd̾ ď
gũma arabi. assata: ⁊ sibi silibꝰ. Qꝛ si ex dicto vlcere sanies
emanauerit: dabis ei p̓mo ad bibẽdũ mũdificãtia: sic̃ ẽ aq̃
ordei cũ melle: aut aq̃ ordei sola: ꝓut tibi videbiť cõueni-
re. Et donec vlcꝰ nõ ꝑforauerit tunicã seu pelliculã ĩtrĩse-
cã ĩtestini: nõ ẽ desperãdũ de cura istiꝰ: sꝫ si nõ solũ p̓ma di
cta tunica fuerit ꝑforata: verũetiã ⁊ alia fuerit penetrata
⁊ excoriata: tũc nullatenus speres nec ꝯfidas de salute eiꝰ
ẽt si esses ꝓbior medicꝰ totiꝰ mũdi. De his aũt q̃ mľtũ ꝯfe-
rũt vlceratiõi ĩtestinoꝝ ẽ terra sigillata ꝑꝑata cũ aq̃ mel
lis: aut cũ aq̃ in q̃ modicũ de cẽtaurea lõga sit bullita: ⁊ sy
rupo ro. Terra siqdẽ sigillata ꝯfert medicis mortiferis.
Et poľe est aliqñ ꝙ in talibꝰ fluat sanguis ꝑ ĩferiora. Qui
si fuerit valde rubeus: erit ex aꝑtione alicuiꝰ vene in par-
tibus illis: ⁊ cura hꝰ ẽ potare ĩfirmũ aq̃ vel succo plãtagi-
nis cũ decoctõe masticis in aq̃ ro. ⁊ ꝯfert silr̃ in h̾ casu ter-
ra sigillata cũ syrupo mastic̾. Qꝛ si sanguis nõ fuerit mul-
tũ rubeus: sꝫ assiľabiť quodãmõ aq̃: tũc ẽ possibile ꝙ sit ex
potu sanguisuge. q̃ ẽ ĩ fundo stõi. Et cura hꝰ ẽ bibere deco-
ctionẽ cẽtauree: vľ nigelle: q̃ arabice dr̃ scaunis: aut come
dat synapi cũ aceto. Sꝫ si cũ dicto sanguĩe. s. aquoso appa
ruerit aliqd̾ siľe saniei: tũc signũ ẽ ꝙ ꝓcedat ab epa͞e. Et iã
suꝑiꝰ sufficiẽter locutꝰ suz de passionibꝰ eiꝰ ⁊ suis curis.

❡ Caplm̃. VI. Quod est de emoroidis.

Et poľe ẽ vt exeat aliqñ sanguis ꝑ inferiora a
loco illo q ẽ iux̃ anũ. s. in ĩferiori ꝑte orificij ĩ-
testini: ⁊ qñ ꝯtinuať fiũt ide emoroide parue
⁊ magne ad modũ mori: ⁊ aliqñ fluit ille san-
guis ab vna illaꝝ venaꝝ: q̃ terminãť ibi. s. qñ
aperiť: ⁊ exit in t̃pe noto: ⁊ purgať ide totũ corpꝰ: qñ ẽ suꝑ
repletũ: dũmõ v̓tus nãlis expulsiua fuerit fort̾. Et cũ sic
est: nõ ẽ stringẽdus vllo mõ: cũ ꝯferat multũ in purgatio-
ne totiꝰ corꝑis. Et fit ẽt ex exuberãtia hũoris meľici mix-
ti cuz hũore coľico acuto. Et iste ẽt sanguis nõ dꝫ strigi qñ
fit a fortitudĩe v̓tutis ⁊ sua bonitate: qm̃ ẽ sanitas totiꝰ cor
poris: ⁊ põt iteꝝ fluere ꝑ ista loca alicui amputata vt si ali
cui mutillata fuerit manꝰ: vel pes: eo ꝙ sanguis q ꝯsueue
rat nutrire mẽbꝝ illď: si remaneret in corꝑe p̃pararet ipꝫ
ad egritudines aliq̃s. vꝫ. ad apata ĩtrĩseca vel extrĩseca. q̃
re nã ĩgeniať expellere ipꝫ ꝑ dicta loca: qñ ẽ fortis. g̊ sum-
marie dico ꝙ nullus sanguis q ꝑ viã purgatiõis emanaue
rit ẽ stringẽdus vllo mõ. Cognitio aũt illiꝰ q a fortitudine ⁊
bonitate v̓tut̾ expelliť ẽ: qꝛ talis sanguis est niger ⁊ mali
odoris. Et si fuerit ex repľone cognosciť ex p̃cedẽti ꝯsue-
tudine ⁊ p̃nti. vꝫ. si assuetꝰ erat comedere panẽ grossum ⁊
siligineũ: ⁊ nũc comedat panẽ mũdũ: ⁊ de carnibꝰ si ꝯsue-
uerat comedere carnes subtiles: ⁊ nũc comedit grossas: ⁊
ꝯsueuerat minutione vti: ⁊ mõ dimisit eaꝫ: ⁊ siľibus. Cura
aũt hꝰ q fit ex repľone: est minutio vene: ⁊ subtractio cibi ⁊
potꝰ: ⁊ hec egritudo dr̃ ab auctoribꝰ ragadie. Est etiã alia
spẽs fluxus sanguis ꝑ ꝑtes istas: q fit ex retẽtiõe fecũ: ⁊ il-
la ď cã sciditť anus. Et exit ide sanguis: ⁊ aliqñ sanies. Que
qdẽ nõ ẽ ex spẽbꝰ p̃dcis. Et fit ĩterdũ ista retẽtio fecũ vna
vice post aliã: ita ꝙ ide fiũt scissure: ⁊ ex illis scissuris fiũt
emoroide. Et cura istoꝝ ẽ difficilis valde. Et cura hꝰ ẽ vt
facias sedere patiẽtẽ in decoctiõe camomille: ⁊ cymaruz
myrte. quaꝝ ꝑtes sint eq̃les: qbꝰ misceať aliquid mellis.
❡ Qꝛ si egritudo fortior fuerit: fac ei hãc medicinã que ẽ
magis fortis. s. fac vt fundamẽtũ ĩfirmi optĩe abluať: ⁊ po
stea fac eũ sedere suꝑ coriũ vnũ suꝑ qď sparsus sit puluis
iste. ℞. gallaꝝ cõbustaꝝ: ⁊ camomille nõ cõbuste añ. ꝑtes
eq̃les: ⁊ misceanť cũ aq̃ dulci: ⁊ siccenť iteꝝ: ⁊ pulueriçen-
tur: ⁊ sparganť suꝑ dictũ coriũ: ⁊ sedeat ĩfirmꝰ desuꝑ: ⁊ h̾ fa
ciat semꝑ qñ ab assella leuať: ⁊ sedeat sic ꝑ spaciũ vniꝰ ma
gne hore: ⁊ stude vt ĩtestina mediocriter mollia existãt: co
medẽdo lactucas: ⁊ cucurbitas decoctas: nisi fuerit egri-
tudo q̃ ꝓhibet. Et ficꝰ sicce cũ amigdaľ silr̃ sunt bone: ⁊ fi
cus sicce ẽt madefacte in oleo dulci ꝯferũt. Et comedere
ẽt pruna añ cibũ est bonũ. Et vľiter dico ꝙ lenire ĩtestina
q̊cũqꝫ mõ fiat donec fuerit liberatꝰ ẽ bonũ cũ p̃dcis ⁊ his
siľibus. Ego hucusqꝫ ꝓut mihi vr̃ sufficiẽter suz locutꝰ de
egritudinibꝰ ĩtestinoꝝ: ⁊ suis causis. Nunc aũt ĩtendo de
egritudinibꝰ renũ determĩare cũ adiutorio dei.

❡ Tractatus. II. qui est de egritudinibus renum vesice
et virge ⁊ continet capitula octo.

❡ Caplm̃. I. Quod est de renibus in vniuersali.

Ren qdem sic̃ dcm̃ ẽ: ẽ membrũ officiale:
⁊ necessariũ corꝑi in recipiẽdo vrinam ⁊
nutriunť renes a sanguine ⁊ suꝑfluitati-
bus delatis cũ vrina ad ipsos renes: ⁊ po-
ri eoꝝ sunt densi. ⁊ corporis grossi. Et de
egritudinibus eoꝝ est lapis q generať in
eis: ⁊ incipiam ab ipso.

❡ Caplm̃. II. Qď est de lapide renum.

In renibꝰ qdẽ gñanť lapides: queãdmodũ in
qbusdã alijs mẽbris ꝯsueuit fieri. Et ego vidi
lapidẽ gñatũ sub lingua cuiusdã viri: ꝓhiben
tez ei locutiõez: ⁊ eo remoto lapide rehabuit
vir loq̃lã. Et gñať ab hũoribꝰ grossis q ĩduranť adinuicez
siľ: donec ad lapidẽ ꝯuertanť. Et lapis qdẽ renũ nõ ẽ oĩno
siľis in duricie lapidi vesice: nec gñať ĩ ꝯcauitate renũ: sic̃
lapis vesice ĩ ꝯcauitate vesice: ĩmo generať adherẽdo cor
pori renũ: sic̃ lapis q ĩueniť sub lingua. Et hac de cã dolor
fortis ĩueniť in dolore renũ: ⁊ augmẽtať donec a nã exte-
riꝰ expellať. Et post expulsionẽ ipsiꝰ a loco remãet ibi vl
ceratio: ⁊ sensibilitas doloris. In lapide v̓o vesice nõ ꝑci-
piť dolor: nisi cũ venerit ad collũ vesice ⁊ ẽ ẽt alia dr̃ia: qꝛ
lapis renũ nõ ẽ in termĩo duriciei ⁊ dẽsitatis ⁊ siccitatis ⁊
magnitudĩs lapidis vesice: q̃re lapis renum citiꝰ frãgiť ⁊
pulueri zať q̃ꝫ lapis vesice. Et gñať qdez lapis in renibꝰ a
suꝑfluitatibꝰ creatis a cibis grossis ⁊ viscosis: ⁊ a debilita-
te v̓tutis renũ. vñ ibi paulatĩe suꝑfluitates coadunanť. ⁊
ĩduranť ꝓꝑ digestiuã ipsoꝝ renũ: q̃ nõ põt ipsas sufficiẽter
digerere ⁊ ꝯsumere. Et postq̃ꝫ lapis ꝯfirmatꝰ ẽ in renibꝰ: ⁊
nã expellit ipꝫ extra excorianť ĩ illo exitu renes: ⁊ ĩterdũ
excorianť ex eo vene. vñ sanguis multꝰ exit cũ vrĩa. ⁊ sine
vrina: ⁊ aliqñ dictꝰ lapis in tm̃ ĩfigiť renibꝰ: ꝙ in seꝑatiõe
ipsiꝰ frãgiť vľ aperiť arteria ⁊ sanguis q ab ea emanat est
magis rubicũdꝰ: ⁊ lucidꝰ: ⁊ subtilioris sũbe q̃ꝫ sãguis vena
rũ: ⁊ fluit in maiori q̃ꝫtitate in tm̃ ꝙ multũ debilitať ĩfir-
mꝰ. Et accidit qñqꝫ ꝙ vnde rẽoueť lapis ibidẽ sanies ꝓ-
creať: ⁊ dolor ibi ꝯtinue figiť: dõec libereť ĩfirmꝰ: vľ mo-
riať. In curatõe igiť istiꝰ egritudĩs sic ꝓcedẽdũ ẽ. Cõside-
ra cũ ĩcipiũt hꝰ accñtia apparere: vt subtilies regimẽ pa-
tiẽtis: dãdo ei panẽ bñ fermẽtatũ cũ sꝑagis decoctis: aut

cũ vrticis decoctis:aut cũ auellanis:vel granis pini.Et ci
bus q̄ p̄ ceteris cōmedat̃ in h casu:sũt aues pue q̄ noiant̃
albesbes facte in tassea:ꝛ pulli ēt:ꝛ gallie p̄parate i tassea
silr sũt bone: ꝛ appropate i hac egritudie. Et pastinace ēt:
q̄uis sint grosse sube ꝯferũt huic egritudini sua ꝓpetate.
Et lenias ītestina eiꝰ:dãdo ei ficꝰ siccas cũ nucibꝰ ad come
dēdũ.ꝛ postea purgabis eũ cũ medicia laxatiua q̄ hēat il/
lũ hũorē grossũ euãre. ¶ Medicamē ꝯpositũ ad h. ℞.
bdelliũ oppoponac̃:serapini:ꝛ seīs vrtice.añ.auṙ.i.dauci:
ꝛ se.melonis excorticati:ꝛ se.apy.añ.q̄rtã ptē auṙ.i. collo/
qntide octauã ptē auṙ.i. Incidat̃ colloqntida mĩutissime.
Et misceat̃ cũ ea tãtũdē pulueris draga.ꝛ amigd.dulciũ
excorticataꝝ ꝛ pistataꝝ:pistent̃ oia ꝛ ꝯficiant̃ cuꝫ syrupo
sqnçabi:ꝛ dent̃ ex eo auṙ.v.distempati cũ sero capno in q̊
dissoluta sit medulla se.cartami.Et si nō purgarꝫ sufficiē/
ter adde auṙ.i.cũ dimidio de dicto medicamine. Et custo
diat̃ patiēs sic̃ fit in alys laxatiuis.Et fcã purgatōe reges
eũ ī cibis sic̃ dixi.¶ Et dabis ei ad bibendũ oī die de hac
decoctōe q̄.℞.ligri.mũdate capilloꝝ vene.oliuarde: seīs
melōis:ꝛ se.angurie:ꝛ sparagi. ꝛ panicald.añ.auṙ.i. Et ad/
de istis rebꝰ aliqd qd̃ moueat ꝛ excitet renes ad attrahen
dũ velociter ex rebꝰ hñtibus acuitatē cũ calitate: ꝛ absq̄
aromaticitate : sꝫ hēat aliq̄ horribilitatē: ꝛ horribilitas ē
dispō media īter rē aromaticã ꝛ hñtē maluꝫ odorē: ꝛ h iō
qꝛ renes ab epe trahũt sanguinē aquosuꝫ q nō ē pfecte di/
gestꝰ ibidē ita vt sit ꝯueniēs ad nutriēdũ cetera mēbra:ꝛ
illa supfluitas aquosa noiat̃ vria:ꝛ iste sanguis mixtꝰ cuꝫ
vrina ē hñs horribilitatē ꝛ abhoiationē:qꝛ ois supfluitas
q̄ ꝓcedit ab epe sensibilr hꝫ abhoiatiōeꝫ cũ horribilitate:
ꝛ qꝛ renes ex tali sanguine nutriunt̃:iō delectant̃ in ipso ꝛ
siles odores appetũt:ꝛ cũ affectuositate sibi attrahũt:ꝛ iō
p̄cipimꝰ ponere in medicis renũ ea q̄ habeãt aliquã horri
bilitatē cũ abhoiatiōe:ꝛ sufficiet ī h ī medicis renũ radix
apy cũ spica romana.añ.auṙ.5.Et decoq̄nt̃ i.xx.℥.aq̄ dōec
redeãt ad medietatē.Et pone in hac colatura.℥.i.syrupi li
quiritie:ꝛ.℥.i.syrupi corticis citri. Et oī nocte circa matu/
tinũ post descensionē cibi a stomaco ꝓpinabis ei ad bibē/
dũ ciatũ vnuꝫ. Et spero q̄ si ita rexeris infirmũ q̄ libera/
bitur absq̄ mictu sanguinis.

¶ Cap.III.Qd̃ est de restrictione sanguis q exit de v̄ga.

Si aũt lapis expulsus fuerit ꝛ icōtinēti seqtur
sanguis mictꝰ:tũc alr ē regēdus ifirmꝰ.s.qꝛ i/
cipe debes a flōmia basilice dextri brachy:
minuēdo de sanguie sꝫ tenorē v̄tutis patien
tis:ꝛ postea stude restrigere sanguinē:si fluxe
rit in maxia q̄titate.¶ Medicamē stringēs sanguinem.
℞.caude eqne ꝛ muschi.s.herbe q̄ iuenit̃ sup cortices q̄r/
cus:rosaꝝ recētiũ.añ.auṙ.i.ꝛ pōe cũ istis aliq̄ q̄ hēant mol
lificare:sic̃ semē lini:ꝛ flos camomille:qm̃ si nō feceris:no
cebis īfirmo ponēdo tm̃ stiptica:qꝛ ide hũores q ibi sunt
ꝯstrigunt̃ ꝛ īdurant̃:q̄re dolor fortiter augmētat̃: ꝛ pp h
addes p̄dcis medicis flores camomille:ꝛ seīs lini añ.auṙ.
.i.Cōquassent̃ oia ꝛ bulliãt i.xiiy.℥.aq̄ dulcis donec rede/
ant ad tertiã ptē.Et h iō qꝛ ex stipticis cũ difficultate ex̃/
hunt̃ v̄tutes eoꝝ.ꝛ postea colabis:ꝛ in illa colatura adde
de syrupo ligri. ꝛ d̃ syrupo ro.ꝛ de syrupo de mastice añ.℥.
5.ꝛ bibat eã in mane tēpestiue:abstinēdo a cibo donec de/
scēdat a stō.Et ciba eũ pane bñ fermētato cũ pullis factl
in tassea.Et īterdũ dabis ei de çuccaro ro.ꝛ aliqñ de citru
li medulla:ꝛ sic decoquere pullos cũ medulla citruloruꝫ
magis ꝯmēdo q̄ cũ medulla cucurbite.Et cũ ꝯstrictꝰ fue/
rit sanguis:ꝛ sanies mũdificata:ꝛ dolor ꝯtinuꝰ fuerit : tũc
dabis ei ea q̄ sint mũdificatiua ꝛ abstersiua: aliq̄tulũ de/
siccatiua.¶ Medicamē ad h ꝯpositũ. ℞.spice:nardi:sq/
nãti:flauie:ligri.mũdate:qm̃ q̄libꝫ istaꝝ mediciaꝝ appro
p̄ata ē ī iuuamēto renũ:ꝛ vesice:ꝛ meri:ꝛ pulmonis:ꝛ can
ne eiꝰ añ.auṙ.i.ꝛ tertiã.assare baccare:ꝛ seīs lini: ꝛ dauci:ꝛ
cētauree mioris añ.q̄rtã ptē auṙ.i.Conquassent̃ oia ꝛ bul
liãt in.xiiy.℥.aq̄ donec redeãt ad medietatē ꝛ colent̃:ꝛ po
nat̃ in eis de syrupo ro.ꝛ de syrupo endiuie añ.℥.i.ꝛ dabis
ei ad bibendũ mane tēpestiue abstinēdo a cibo donec de/
scēdat a stō.Et postea cibet̃ pane bñ fermētato cũ bletis
seu siclis decoctis:vel cũ vrticis pũgitiuis.Et si nō habes
de istis da ei de gallina in tassea:vl̃ panē bñ fermētatũ cũ
oleo oliuaꝝ dulciũ ꝛ modico sale:ꝛ ēt de çucca.ro.cũ ami
gdalis excorticatis dulcibꝰ:vel grãis pini poteris ꝓpiare.
Et postq̄ coguerl q̄ vulnꝰ fuerit mũdificatũ:ꝛ sanies ab/
lata fuerit:dabis ei ad bibēdũ de tertio in tertiũ diē de sy
rupo plãtaginis:vel de rosaceo:vt iuuet̃ ide nã ad ꝯplēdã
ꝯsolidationē:vtēdo istis medicis sꝫ q̄ tibi videbit̃ ꝯueni
re ꝛ nō pl̃s:qm̃ si dolor fuerit fortis:p̄mo debes dolorē re
mouere:ꝛ si sanguis emanauerit ī q̄titate ml̃ta:vti d̃bes
medicis stipticis:addēdo aliqd d̃ diureticis vt medicias
ꝑducat ad locũ:ꝛ si sanies multa fluxerit:dabis ei mũdifi
catiua ꝛ abstersiua:ꝛ ītēde ad illud.Et si fuerit nec̃e tibi ī/
tēdere circa lapidē pp fortia accñtia q̄ īde emergũt:stude
cũ medicis corrodētibꝰ ipm:ꝛ q̄ hēant eũ totalr erradica/
re.Qꝫ si fuerit tibi nec̃e ītēdere circa duas vel tres ex pre/
dictis egritudinibus:facias:dãdo ei cibaria ꝯposita:ꝛ me
dicias silr ꝯpositas:pl̃s ꝛ minꝰ de vnoq̊q̄ sꝫ q̄ magis vi/
debit̃ ꝯuenire.Et si vnũ tm̃ medicaueris:operare talr vt
nō obliuiscaris alys.Et iã duxi te p viã rectã:qꝛ si sic opa/
tus fueris:ꝑficies oī mō deo dãte.Si ãt dolor fortl fuerit
īunge locum cũ oleo camomillino ꝛ anetino ꝛ piguedine
anatis iuuenis:qm̃ ē multũ ꝯmēdata: ꝛ cũ piguedie anatl
silr.Et si multꝰ sãguis exierit inũge exteriꝰ cũ īfrigidanti
bꝰ ꝛ frangētibꝰ calitatē:sic̃ ē oleũ ro.cũ tãtũdē aq̄ ro. Et si
īdiguerl ītēdere circa duo accñtia ꝯpone medicias sic̃ di/
xi ex ꝯferētibꝰ ipsis. ¶ Ca.IIII.Qd̃ ē de lapide vesice.

Apis qdē vesice vbi gñet̃ iã superiꝰ d̃claraui
q̄ in cōcauitate eiꝰ orit̃.Et fortificat̃ dolor in
istis qñ volũt mingere : ꝛ excoriat̃ qñq̄ collũ
vesice lapide ꝛ spãliter qñ ē asper ꝛ spinosus.
Et maxie fortificat̃ dolor qñ lapis figit̃ i col/
lo vesice añ exitũ vrīe:qꝛ tũc ipedit̃ exitꝰ vrīe: ꝛ excoriat̃
locus ꝛ seq̄t̃ mictus sãguis:cogscēdo q̄ sãguis q exit hinc
nō est i eadē q̄titate sãguis renũ : ꝛ eodē mō sanies q̄ exit
a vesica ē in miori q̄titate q̄ q̄ exit a renibꝰ.Et añq̄ exe/
at lapis sentit īfirmꝰ icendiũ ꝛ grauedinē in vrinãdo:ꝛ vri
na tũc ē subtil̃ ꝛ clara sic̃ aq̄ absq̄ vlla hypostasi.Et qñ ici
pit iste dolor.efficit̃ īfirmꝰ stipticꝰ valde:ita q̄ credũt qdã
medici q̄ patiat̃ colicã.Qñ v̄o vrina incipit fieri ita clara
sic̃ aq̄:tunc scias q̄ ē p̄ncipiũ gñatiōis lapidis. Incipe g̊ in
curatōe hꝰ passiōis a subtiliatiōe hꝰ regimis:dãdo īfirmo
vrticas elixas:ꝛ decoq̄nt̃ dicte vrtice in decoctōe ciceruꝫ
rubeoꝝ.Et spēs eiꝰ sint cubebe:ꝛ arseni: ꝛ ē ciamomũ ten
dēs ad nigredinē pfectissimũ.Et da ei ad bibēdũ sirupuꝫ
de halasce factũ cũ zuccaro cũ decoctōe seminũ melonis
ꝛ ꝯsentias ei vt comedat medullas citrullorũ ī cōuenīēti
q̄titate:si ñ ē qd̃ ꝓhibeat.Et fac ei hãc ꝯpōnē. ℞.lapis iu
daici ꝛ gummi cerasoꝝ:ꝛ lapidis spōgie marine:ꝛ corticis
melonis:ꝛ succi ligritie recētis. añ.℥.iiy. auellanaruꝫ.℥.5.
dauci.ꝛ vitri vltramarini ꝯbusti: ꝛ anisi: ꝛ alhasce añ.aur.
viy.pineaꝝ mũdataꝝ ꝛ amigdalaꝝ excorticataꝝ.añ.aur.
.iiy.pistēt̃ q̄lꝫ mediciaꝝ p se: ꝛ iteꝝ sil̃ mixte pistent̃:ꝛ ꝯfi
ce cuꝫ sirupo ligri.Et in q̄lꝫ libra hꝰ electuary addant̃ ex
optio balsamo aur.y.ꝛ reponat̃ i vase vitreo:vel optie vi/
treato:ꝛ recipiat īfirmꝰ de h electuario oī mãe ieiuno stō
aur.iiy.cũ sirupo viol̃.ꝛ q̄ter tãto aq̄ cale. Si a p̄ncipio hꝰ
egritudis vsus fueris h regimie:spero in altissimo gl̃ioso
q̄ liberabit̃ oio ab ista passiōe certissime. Cognoscēdo q̄
medicie oēs q̄ ꝯferũt lapidi renũ:ꝯferũt silr lapidi vesice

ſed lapis veſice ĩdiget fortiorıbꝰ medicis: qm̃ lapidis veſice medicĩe debēt eē ſubtiles in vltima ſubtilitate: vt velociter ducant̃ medicĩe ad locū: ⁊ balſamū ē vna ex melioribꝰ ad hoc. Et ēt ſi lapis fuerit ꝯfirmatꝰ ꝯfert iſtd̄ elm̃. Sꝫ opꝫ vt addas ea q̃ habeāt mitigare dolorē: ſic̃ ē camomilla: ⁊ grana pini abluta: ⁊ nuces dragg. ⁊ pone de iſtis ſm̃ fortitudinē ⁊ debilitatē ipſiꝰ doloris. Uitrū āt aduſtū qđ ſupiꝰ dixi: multi medicoꝝ ſic id credūt adurere: ponūt.n. ipꝫ ad ignē: donec rubicūdū efficit̃: ⁊ extiguūt in aquā frigidā: ⁊ h̓ pluries ſic faciūt: ⁊ cū credūt aliq̃ facere: nihil faciūt. Cōburit̃ āt iſto mō: accipe vitrū ⁊ iunge ipm̃ cū alkitran ſubtili: ⁊ pone ĩ ignē: donec rubeū fiat. ⁊ poſtea cū tenaculis recipias eū: ⁊ extigue ĩ aq̃: ⁊ ablue eū ibi: ⁊ iteꝝ iniunge ex alkitrā: ⁊ repōe ĩ ignē: ⁊ extigue: ⁊ ablue eū poſtea in aq̃: ⁊ ſic ſepties facies: ⁊ erit ꝯbuſtū. Et iā ſcripſi tibi medicinas: ⁊ curas q̃ a me ſunt exꝑte. Et he ſunt egritudĩes q̃ magꝭ ſūt appropate renibꝰ ⁊ veſice: ⁊ accidūt iſtis membrꝭ ſil'r ⁊ alie egritudĩes ſic̃ alijs mēbrꝭ accidere ꝯſueuerũt vt apa̅ta. Et nūc ĩcipiemꝰ ab apa̅te renū.

¶ Caplm̃. V. Qđ ē de apa̅te renum.

Et oriunt̃ aliqñ apa̅ta in renibꝰ: ſic̃ ĩ alijs mēbris fieri ꝯſueuerūt. Et ſignū hꝰ ē dolor cōtinuꝰ in renibꝰ: ⁊ febris ꝯtinua cū ſiti aſſidua. Et cū cog̊ueris hec ⁊ certꝰ fuerꝭ ꝙ apa fuerit ĩ iſto loco. minue de ſanguĩe ſꝫ ꝙ reqrit v̾tus ꝯpl'o: etas: tp̃s ⁊ regio: ⁊ ſubtilia regimē: ⁊ fac eū abſtinere a diureticis oı̃o: niſi cog̊ueris ꝙ viſcoſitas ml'tū abūdauerit ĩ eo: ⁊ fac ei ſyrupū ſtipticū ⁊ ſubtiliatiuū: ⁊ mitigatiuū doloris. Et da ei iſta q̃ ſūt approbata ⁊ exꝑta ĩ diſſoluēdis apa̅tibꝰ: ſic̃ ē panicald qđ ē ſpẽs yrigoꝝ ⁊ ſticados. ¶ Cōpoſitū ad h̓. ℞. panicald li. i. flauie: ⁊ roſaꝝ ꝑfectaꝝ: ⁊ cāomille: ⁊ ſādali añ. ℥. i. ligri. mūdate: ⁊ floꝝ ſticados: ⁊ maſticis: ⁊ ſeīs angurie mūdati. añ. q̃rtā ꝑtē. ℥. i. croci: ⁊ ſeīs lini añ. aur̃. ij. Rađ. apij. aur̃. i. oı̃a ꝯquaſſent̃: ⁊ ĩfundant̃ in q̃rta ꝑte ⁊ ſemis vniꝰqntarij aq̃ feruētis dulcis: ⁊ morent̃ ſic vſq; mane: ⁊ poſtea bulliāt lēto igne vſq; ad ꝯſūptōeꝫ medietatis aq̃: ⁊ colent̃: ⁊ ĩ illa colatura addant̃ ſyrupi ro. fcı̃ ex roſ̃ recētibꝰ lib. ij. ⁊ aq̃ ro. lib. iiij. ⁊ iteꝝ reponat̃ ad ignē ⁊ bulliat vſq; ad ꝯſumptionē aq̃: ⁊ fac ſyrupū: ⁊ de iſto ſyrupo da ei oı̃ mane. ℥. ij. cū aq̃. Et nō. ꝙ apa renū ē duꝝ ad diſſoluēdū: ⁊ cū difficultate mitigat̃ dolor eiꝰ ꝑꝑ opil'oneꝫ ſuoꝝ poroꝝ. Et hac de cā ĩdiget ſubtili regimĩe. flōma g̊ eū de baſilica minuēdo de ſanguĩe ĩ magna quantitate.

¶ Oleū ꝯueniēs huic paſſiōi. ℞. olei ro. ĩfortiati cū multꝭ roſ̃. ℥. v. olei camomille: ⁊ anetini. añ. ℥. i. piguedis anatis q̃rtā ꝑtem. ℥. i. miſceant̃ ſil'r ⁊ adde his de aq̃ ro. ⁊ aceto ad q̃titatē q̃rte ꝑtis ⁊ ꝯquaſſent̃ oı̃a ſil'r ĩ vaſe vitreo hn̄te orificiū ſtrictū: tādiu donec ĩſpiſſent̃: ⁊ dealbet̃: ⁊ iunge locū cū iſto. Et ſi ĩfirmꝰ decubuerit cū ore ⁊ vētre ĩferius: ⁊ diſtilles de h̓ medicamine tepido cū vaſe hn̄te ſtrictū orificiū ab alto: erit magis penetratiuū ꝑ poros ⁊ eiꝰ iuuamen erit fortiꝰ: ⁊ magꝭ apparēs. Et ſi deꝰ iuuauerit ĩfirmū tuuꝫ tuis manibꝰ. ſ. ꝙ diſſoluat̃ apa ⁊ mitiget̃ dolor: ſcias ꝙ h̓ erit magnū ⁊ mirabile: ⁊ fac ꝯtinuare regimē p̄dcm̃ ſupra lōgo tp̃e ſic̃ dixi: ⁊ poſtea paulatĩe reduc eū ad regimē nāle. Si āt dictū apa deuenerit ad ſaniē: ⁊ ſanies cū vrı̃a exierit: fac eū vti ſubtili regimĩe. Sꝫ flōmia nō ē nec̃ia vl' vtilis poſtq̃ ſanies eũat̃: niſi corpꝰ ſupflue fuerit ſuprepletū. Or ſi ſic fuerit minues de baſilica ſꝫ ꝙ videbit̃ ꝯuenire: ⁊ p̄dcı̃s medicis adde aliq̃ ꝺſiccatĩa minuēdo ex eis mollificātia.

¶ Caplm̃. VI. Qđ ē de mala ꝯpl'one renū.

Et iā hucuſq; locuti ſumꝰ de egritudĩe renuꝫ inq̃tū ſunt mēbra officialia. nūc aūt remanet nobis ſcribere inq̃tū ſūt mēbra ꝯſil'ia: ⁊ fiūt in eis egritudĩes queādmodū ĩ alijs mēbris: q̃r exeūt ab eq̃litate ĩ caliditatē vel frigiditatē: ſiccitatē: vel hūiditatē. Si aūt exierint ab eq̃litate in cal'itatē: cognoſces illud a fortitudĩe attractiōis iporū cū multa ĩflāmatiōe vrine. Or ſi dictꝰ exitꝰ fuerit in frigiditate: attractiua v̾tus tūc erit debilis: ⁊ vrina erit diſcolorata: ⁊ hec ꝯpl'o ꝑducit renes ad debilitatē retētiōis vrine: hūiditas v̾o renū ꝓcreat in eis debilitatē attractōis ⁊ retētōis vrine. Siccitas āt renū facit attractiuā fortē valde cū debilitate digeſtiue: intm̃ ꝙ nō poſſint ĩde recipere nutrimētū: ⁊ q̃r in eis nō fit digō: iō conant̃ expellere: ⁊ iterū appetunt attrahere vñ nutriant̃: ⁊ nō ĩueniūt ꝑꝑ defectionem dococtiōis: ⁊ debilitatē retentionis: quare fit expulſio. Et hec eſt vna ex ſpeciebus diabetis: quā nominauit Ga. in libro ſuo de ĩteriorıbꝰ: ⁊ ſcitū eſt qđ renes attrahunt vrinā ſanguinolentā vt ex illo ſanguĩe mixto cū vrina nutriant̃ renes qñ ſunt in ſua ſanitate nāli digerendo illū. Alia vero ſpecies diabetis ſcripta eſt in libro q dicit̃ maimor: he aūt qualitates ſupradicte aliqñ ſil'r cōponunt̃. Or ſi caliditas iuncta fuerit ſiccitati: erunt accidentia diabetis intenſiora ⁊ fortiora. Et ſi cum caliditate fuerit humiditas: tunc attractio renum eſt magis remiſſa: ⁊ vrina eſt colorata valde ⁊ ſpiſſa. Si aūt frigiditas fuerit compoſita cū hūiditate: ſitis modica erit: ⁊ vrina fiet diſcolorata ⁊ multa. Or ſi ꝯpoſitio fuerit frĩditatis cū ſiccitate. attractio fortis erit valde. Et ex iſta ꝯpōne efficit̃ diabetes deterior. ⁊ magis maligna ceteris ſpẽbꝰ diabetis: ⁊ citius interficit ĩfirmū oı̃bꝰ alijs: ⁊ v̾tus patiētis ē debilior: ⁊ ſitis eſt minor q̃ q̃ fit ex cal'itate ⁊ ſiccitate: ⁊ ꝯſeq̃t̃ iſte patiens remediū ex aq̃ tepida magis q̃ ex alijs medicis frigidis.

Et ſcias ꝙ qđlꝫ mēbrū qñ declinat a ſua ꝯpl'one nāli ĩ modica q̃titate: tūc eiꝰ opatio modicū debilitat̃: ⁊ nō ſequūt̃ ĩde fortia vl' grauia accñtia: ⁊ tale mēbꝝ dr̃ neutrū ſꝫ ſpeculationē medicĩe. Scđꝫ āt phyſicā ſpeculatōeꝫ egrū nominat̃: eo ꝙ ſcı̃a medicĩe nō ꝓcedit niſi ſꝫ ſenſū. Si vero mēbrū ab eq̃litate ſua nāli fortiter ⁊ ĩ q̃titate magna declinauerit: tūc māifeſtiſſime debilitat̃ eiꝰ opatio. ⁊ eiꝰ v̾tutes ꝺſtruunt̃. Hucuſq; iā memoratꝰ ſuꝫ egritudĩes māifeſtas de diabete cū oı̃bꝰ ſuis ſpẽbꝰ: ⁊ ex qbꝰ cāis hn̄t ꝓuenire ſm̃ ꝙ nr̃a ꝯſuetudo tractādi exigit ⁊ reqrit. Nūc āt intēdo determĩare de alia ſpē diabetis noı̃ata a. G. in libro ſuo de egritudĩbꝰ ĩteriorıbꝰ. Et fuerūt qdā medici q crediderūt ꝙ v̾ba eiꝰ ſint ꝯ̃ria adinuicē: eo ꝙ dixit in iſto libro de ĩteriorıbꝰ ꝙ diabetes orit̃ a ſiccitate renū: ⁊ ĩ libro q dr̃ maimor: dixit ꝙ fit a ꝺbilitate v̾tutis mutatĩe renū. Et ſine dubio a debilitate renū ꝓcedit h̓ egritudo. ⁊ h̓ ē v̾itas ꝙ de vna ſpē diabetis loq̃t̃ ĩ libro de ĩteriorıbꝰ. ⁊ de alia ĩ maimor. Nūc v̾o tractabo de cura haꝝ ſpērū diabetis: tm̃ aliq̃ añ volo p̄ponere v̾ba: ⁊ ſunt iſta: ꝙ cura mēbroꝝ cōſimiliū ē remouere cāꝫ faciētē egritudinem: ⁊ reducere ea ad ſuā ꝯpl'onē nālē: ꝯſiderādo diuerſitatē mēbroꝝ: ſꝫ etatē pueritĩe: ⁊ iuuētutis: ſenectutis: ⁊ ſenij: ⁊ ſꝫ diuerſitateꝫ ſexus: ⁊ h̓ eſt māifeſtū: ⁊ nec̃ariū ē hec mēbra curare cum medicis exeūtibꝰ in ꝯ̃ria q̃litate in ſil'i gradu exitꝰ ſue cōpl'onis: ⁊ ſi volueris minuere de v̾tute medicĩe: videlꝫ vt aliqd minꝰ exeat in ꝯ̃riā q̃litateꝫ egritudĩs: nō erit pctm̃: nec iuſte es rep̄hēdendꝰ ex hoc: eo ꝙ id qđ nō pōt ꝯpleri ĩ duobꝰ vel tribꝰ diebꝰ ꝯplebis in pl'ibꝰ ſm̃ illā ſil'itudinē. Et certe h̓ ē via ꝑfecti viri: ⁊ experti in arte ſua. Qm̃. y. dic̃ ſtudeas tuo poſſe ꝓficere ĩfirmo tuo cū ĩcipis curare euꝫ in ꝓſpiciēdo cū h̓ ne inferas ei nocumētū. vide g̊ quā vtile iſtud documētū exiſtit: Quapropter cū videris mēbrū aliqđ elongatū a ſua ꝯpl'one nāli. ĩ duobꝰ vel tribꝰ gradibus ſtudeas ipm̃ p̄mo reducere cū medicinis ꝯ̃rijs illius q̃litatis in vno gradu vel duobꝰ. Sed hoc cōſideranduꝫ eſt cū ſumma diligētia ⁊ cautela: videlꝫ meciendo q̃titatē elōgationis ꝯpl'onis inālis a nāli: ⁊ ꝓpria ꝯpl'one: qm̃ ĩ tm̃ vnus medicꝰ excellit aliū inq̃tū v̾itati in cognoſcēdo

magis altero appropinqt. Et hec res est valde necessaria ad sciédū in arte medicie: & cū hoc idiget studio magno: & expientia lōga. Et sup h est necessariū vt medicus sit boni & pfecti ac pspicacis itell's. Qz bñ dicit Ptholomeus: cū dic q scia stellar ex reb9 illis est. Et nota q oia mébra pncipalia idigēt medicinis cōfortātib9 eor vtutes: licet cōtrarient accñtibus & egritudini. Medicine aūt cōfortatiue sunt medicine nō multū stiptice: & hac cōfortatiōe indigent cetera mēbra: qñ qōlibz membr ppriaz hz medicinā & sibi cōuciētē. Et pdicte medicie stiptice cū h sint aromatice: qz aromaticitas necāria est oibus mēbris: exceptis his q ex re horribili nutriunt: sic sūt itestina: & renes. Egritudini vero cui stipticitas ifert nocumētuz addere debes tātū de alys medicinis: donec illa stipticitas occultet. Et sic iā cōpleui id qd volui in hoc loco declarare. Nūc autē restat mihi determinare de spē illa diabetis q puenit ex debilitate vtutis imutatiue. Attende q in h loco qd dicturus sim. scias itaq q vtus imutatiua est vna ex vtutibus pcedentib9 ab epate. Quarū qtuor ibi eē reperiunt. vz. attractiua: retentiua: mutatia: & expulsiua. Et oēs iste destruunt destructa cōplone epatis ipsi9. Defectus āt q puenit a debilitate vtutis attractiue est q mēbra nō attrahūt nutrimētū: & ide deueniunt ad defectū & cōsumptionē. A debilitate vtutis retētiue seqtur q supfluitates q exeunt p sudorē vel p fluxū vētris: sunt idigeste. Sz a debilitate vtutis mutatiue puenit ydropisis: vel diabetes fm sniaz Ga. Et a debilitate vtutis expulsiue seqtur q feces exeūt illaudabiles & tpe incōueniēti: & q id qd deberet exire cū fecib9: retinet. Et iter a debilitate vtutis mutatiue puenit q digestio ē icōueniēs in stō: & epate: & oib9 alys mēbris qre ex h puenient spēs ydropisis. vz. yposarca: asclites: & timpanites: & ē possibile q in vno eodē infirmo sint due ex istis spēbus sil & aliqñ tres: & a debilitate hui9 vtutis dicit Ga. q efficit diabetes. Et p maiori pte qñ vna ex istis vtutib9 debilitat: debilitant & reliq si fuerit in membro pncipali: i reliqs vo mēbris minime: eo q qñ nō pncipalia exeunt a sua cōplone nāli in caliditatez: fritatē: siccitatē: vel humiditatē: nō debilitant ppter h alia mēbra: sic ex duab9 alys spēbus diabetis. Et scias q ille qui patit diabetē nō pōt assuescere coitū nec freqntare. Istis aūt iunge renes cū oleo amigdalar dulciū mixto cū aq dulci multotiens in die: & habeas cotū madefactū in istis pluries & superpone. Et si distillaueris ab alto pdictaz mixturā existentē in ampulla hñte os strictū sup renes erit maioris efficacie & penetrationis cū adiutorio dei. Et regēdo ifirmuz h regimine: liberabit. s. in cibo dare ei oua gallinar & gallinas i tassea: & oleū ei9 in cōdimētis sit oleū amigdalar dulciū: & comedat amigdalas excorticatas cuz zuccaro. Et edus de lacte ē ei cōueniēs in tassea. Et galline ēt decocte in bono lacte silr cōferūt multū. Et accidit etiā qñq renib9 debilitas vtutis attractiue: ita q renes nō attrahūt sanguinē ad sui nutrimētū: qre miscet cū vrina: & seqtur ide species ydropisis q dr yposarca: cui9 curā supius determinaui in curatiōe specier ydropisis. Si autē debilitas vtutis attractiue renū fuerit ex supflua hūiditate ipor: & de hoc fueris cert9: cura tūc eē dz cōria supradicte. da q ei bibere syrupū de corticibus citri: cū bona qtitate aq. Et cibaria ei9 sint turtures: passeres: & pulli assati in veru: & elixi ēt cū almuri: vel in sartagie fricti. Et galline assate silr cōferūt: & cōcede ei vt mltū coeat cū mulierib9. Et fac eū exercitare: qd est cōriū eius: cui9 cā fuerit ex siccitate: qz ille idiget qete: & ocio oio. Et phibeas ei ne itret balneū: & si vult intrare nō ponat se in lauello. Et ei9 itroit9 sit añ cibū: stando ibi donec sudet: & nō dormiat postea: & sic in breui liberabit deo dāte. Et pōt ēt deuenire q dicta debilitas vtutis attractiue renū pcedat a destructiōe epatis: qd est mēbrū pncipale: sz h nō manifestat leuiter in renib9: nisi p multā attractionē ipsor. Et iā scis q vtus attractiua pcedit in nutritione mēbror alias vtutes: qñ retētiua nō retinet: nisi rē attractā: & mutatiue nō alterat nec imutat nisi rē retētā: & expulsiua nō expellit nisi ex re attracta retēta & imutata in tpe sanitatis: p accñs aūt & ex violētia expulsiua aliqñ expellit id qd nōdū est mutatū. Et h in hac debilitate renū nō de leui declarat. Sed qñ cōplo pncipalis mēbri destruit: destruunt cetere vtutes: qz qñ epar infrigidat ifrigidatiōe certa & manifesta: destruit tūc vtus attractiua & retētiua & mutatiua. Qz si simplr siccitas pua fuerit in ipso epe: destruit inde vtus mutatiua: tñ attractiua: retētiua & expulsiua nō ledunt manifeste: nisi supabūdauerit in excessu. Qz si sic fuerit oēs ide destruunt. Et si humiditas i modica qtitate epati acgrit: nō ledit ex illa manifeste: qz ē assuet9 illa. Sz si fuerit in excessu destruitur attractiua & retētiua. Mutatiua vero & expulsiua nō mltū ledūt ex illa. Et i sūma dico q qlibet qlitas qñ supabūdauerit in excessu: est cā destructiōis ceterar vtutuz. Et iā supius determinaui de pncipalitate hui9 mēbri & ei9 nobilitate: & de suis egritudinib9: & ei9 curis: & de his que ipsum habent conseruare.

¶ Capitulum. VII. Quod est de solutione continuitatis renum & vesice.

In renib9 quoq accidit qñq solutio cōtinuitatis queādmoduz & alys membris accidere cōsueuit. Qz si ex ferro vel sili fcā fuerit: cura est ipossibilis. Si vero ex apate fuerit cōfidere possum9 de salute ipsi9: vtendo his q hñt ipsos cōfortare & dissoluere: sicut oleū ro. bonū. Et pōt ēt i collo vesice apa euenire: sicut in renib9 dixi fieri posse: sed istud est minus illo. Et qñ apa orit in collo vesice: vesica iplet vrina: & nō pōt exire & inde seqt angustia & ingetudo cuz dolore forti. Et cura hui9 ē flōmia: minuēdo de sanguie fm q videbit cōuenire: cōsideratis tñ cōditōib9 scriptis in isto libro: & subtilia regimē ipsi9: subtrahēdo ei oēs carnes. & panez ēt: & potū silr minuere debes qtū potes. Postq scis q via vrine est oppilata. Et si ex necessitate oz teipsuz cibare da ei talia quor modica qtitas multuz nutriat: sic sunt oua: da ergo ei duo elixa solūmō: & inunge exteri9 collū vesice cū oleo ro. tepido in quo rose pluries sint mutate. Et cū h regimine cito liberabit put credo deo dāte: eo q resoluit qd paratū est resolutōi & mitigat id qd aptū ē recipe mitigationē. Et si nō videris ifirmū nisi postq ad saniē deuenerit apa: tūc cura eū sicut dictū ē in apate renū cū fuerit apertū: cognoscēdo q istud citi9 curat & leui9 apate renuz ppter sui paruitatē. Qz si dicta eius plus q dixi igrossata fuerit: superueniet in loco grossities pter nām: & cōstringetur vrina: & fortificabit dolor: ita q necesse erit redire ad pmam curā. s. ad mitigādū: & resoluēdū: & ad minuendum sanguinē. Et possibile ē q oppilet collū vesice cā lapidis: vel a sanguine coagulato: aut a grossa sanie: qre difficultas vrine sequit inde valida. Et cura h9 est itrare balneū: & resupinare ifirmū sup dorsum suū. & mouere eum motu forti: qz ex tali motu grauia ad iferiora descendūt & sic lapis descēdet in vesicā. & fac eū vrinare iacēdo supin9: comprimēdo sua manu: & vrinādo cessabit dolor. Et postea da ei medicinas fortes frangētes lapidē. Et non iueni aliqd q tam cito frāgeret lapidē: sic h qd portauit pater me9 ex oriente: & vocat oleū algsecmi. Et cōfert ēt mirabilr para[lisi]: ita q sanat eam eade die. Et color hui9 olei est viridis: & est subtile in substātia & clarū sicut aq: aromatici odoris acuti: & fortis. Et ego vidi plures hoies qui curati fuerunt a lapide in. xxiiij. horis. s. q istud oleū frangit lapidem in eis in illo spatio. Et nūq vidi medicinā tēpore meo tā velocis operationis: & tam miraculose sicut ista est. Et dosis

Oleū a. q[illegible]

istius olei est q̄rta ps aur̄.i. Et si sentit īfirmꝰ mordicationē in vrinādo: misceat̄ cū eo bis tm̄ de oleo amigdalaꝝ dulciū: ꝛ ꝓpinet̄ ad potādū. Qꝛ si nō inueneris de isto: dabis ei de dianiso ꝛ adriano tm̄ de vno q̄ꝫtum de reliq̊ sil'r: qm̄ ꝯfert multū. Et si haberes de optimo ꝛ puro balsamo ꝛ dabis ei ad bibēdū frāges lapidē. Et iā recordor cū eēm in carceribꝰ bali ꝙ ipse misit mihi scriptorē vnū suū: qui erat in ꝯditiōe mortis a lapide: ꝛ precepi ei vt biberet tertiā partē ʒ. de optimo balsamo: ꝛ eiecit lapidē cū ipsa vrina ipso die. Et de h̄ sui medici mirati fuerūt valde: q̄rentes a me si h̄ haberē ab aliq̊ auctore. Quibꝰ dixi ꝙ sic. Et est possibile ꝙ opilet̄ via vrine a sanguīe coagulato: vel a sanie grossa: quoꝝ forma ē forma sanguisuge. Et ista indigēt oīo abstersiuis: apitiuis: ꝛ īcisiuis: q̄ꝫuis faciāt mōdicationē: ꝛ ꝑcreent dolorē. Sꝫ h̄ ex necītate ꝯuenit. Et da ei ad bibenduꝫ aquaꝫ mellis in qua decocta sint semina cōmunia ꝛ ligritia. Et qđ velocius ꝯfert istis est syrupus sgnçabin cū decoctiōe liquiritie. Et ꝯfert etiā in h̄ casu ī siringa que in arabico dicit̄ alchatatab: ꝓyciēdo per ipaꝫ mel despumatū cum aqua liquiritie.

¶ Capitulū. VIII. Quod est de debilitate vesice ꝛ exitu inuoluntario vrine.

Et accidit aliqñ debilitas vesice: ita ꝙ nō pōt vrinā retinere. Et cās eiꝰ supius determinaui. Et fit sil'r a mordicatiōe vrine ꝙ nō pōt eā retinere q̄re guttatiꝫ exit. Et fit ēt a debilitate ṽtutis retētiue: vñ exit īordinate vrina. Et istud euenit aut a mala ꝯpl'one mēbri: aut ab hūiditate superflua ībibita in eodē mēbro: vel a re extrīseca: velut senibꝰ qñ sedēt sup lapides frīdos: vel induūt īterulas ꝛ sarabulas madefactas: ꝛ sil'ia. Et pōt esse ex receptione mediciaꝝ frīdaꝝ: vel appōne eoꝝ q̄ sunt in vltima frīditate errore medicoꝝ in apate cal'o. Si aūt hec passio fuerit ex humiditate supflua ībibita in mēbro. Cura est subtiliare regimē: ꝛ desiccare illud: dādo ei panē bñ fermētatū madefactū in almuri ꝛ oleo: ꝛ turtures: ꝛ passeres assate ꝛ suffricte ꝯferūt: bibēdo aquā in modica q̄ꝫtitate. Et cū bibit illā misceat ipsaꝫ cū syrupo corticis citri: vel masticis: vel sgnanti. Et inūge exteriꝰ locū cū oleo macis mixto cū ol'o ro. spargēdo desup post inūctionē de macis pulueriçatis. Et h̄ facies donec fuerit liberatꝰ. Si ṽo dcā egritudo fuerit ex mala ꝯpl'one frīda solūmō absq̄ꝫ humoris vitio: vnge cū oleo aneti: ꝛ de alchacoem sil' mixtis añ. cū q̈rta pte eoꝝ olei amigdalaꝝ: ꝛ ꝯtinua hec donec fuerit liberatus. Et ciba eū carnibꝰ anatis: ꝛ anseris assatis: vel decoctis cū rapis. Et colūbini siluestres masculi ēt sunt ei vtiles. Et ī istis duabus causis. s. qñ fuerit ex supflua humiditate: vel ex frīditate ꝯfert īungere nuccā post caput cū oleo de lentisco: aut oleo balsami: cui mixta sit decima pars olei sinapis. Et fac abstinere euꝫ ab oībꝰ rebus frīdis ꝛ humidis ꝛ ꝓprie ab aq̄: qꝛ ipsa nāliter est nociua oībus passionibꝰ q̄ sunt ex frīda ꝛ humida cā: qm̄ nos nō vtimur in nutritiōe aliq̊ el'to simplici nisi aq̄. Qꝛ si qs dixerit nos vtimur igne cū decoquimus tasfeā: vel carnes elixas ad ignē. Dicimꝰ ꝙ hec nō est q̄stio qꝛ si operati sumꝰ ignē in decoquēdo p̄dicta: miscemus aquā in illa decoctione: q̄ frāgit virtuteꝫ ignis. Et si dixerit iā decoquunt̄ carnes ꝛ seīa sine aq̄ dicimus ꝙ hoc fit in minori pte: qꝛ cognitū est ꝙ semīa assata ꝛ carnes assate nō ꝯtinuāt̄ ab hoībꝰ nisi semel in mēse vel bis. Et ego credo ꝙ de mille hoībus vix vnus repiatur q aqua nō vtat̄. Et si adhuc dicet: nōne qñ imus per desertū ꝛ deficit nobis aq̄ recurrimus ad lac loco aque: ꝛ maxime ad lac īfrigidatū: dicimus ꝙ nō reperitur de cibis cōpositis aliquis sic frigidus ꝛ humidus: ꝛ ita vicinus aque: sicut lac. Et iaꝫ deuiaui ab ītentione ꝓpa: ꝛ redeo ad ipaꝫ Et dico ꝙ si fecerit ista quēadmodū dixi: liberabit̄ cū adiutorio dei. Et hucusq̄ꝫ locutꝰ suꝫ de renibus ꝛ vesica: nūc autem incipiam loqui de testiculis.

¶ Tractatus. III. qui ē de raicis ꝛ ꝯtinet capl'a qnque.

¶ Capl'ꝫ. I. Qđ est de testiculis ꝛ de sterilitate que ex mala compl'one ipsoꝝ ꝓcedit.

Dico ꝙ testiculi sunt ex numero p̊ncipaliuꝫ mēbroꝝ: ꝛ eoꝝ ṽtus est magna valde: qꝛ manifeste videmꝰ ꝙ qlibet eunuchus hꝫ vocē subtileꝫ: ꝛ est vilis ꝯsuetudinis: ꝛ moris: ꝛ est absq̄ꝫ barba: ꝛ nō est stabil' sensus: ꝛ vix vnq̄ꝫ īuenit̄ eunuchꝰ sensati sensus ꝛ ītellectꝰ: nec legalis: nec vnq̄ꝫ fuit auditū ꝙ aliqs castratꝰ fuisset bonoꝝ morum. Sed forsitan aliq reperiunt̄ q habēt aliquā ꝓbitatē cum ydonea ꝛ pulcra receptiōe seu collectōe: sed hoc nō habēt a se: sed a doctrina alioꝝ: qꝛ id qđ a suo ꝓprio ītellectu procedit: modicū valere: vel nihil penitus reperit̄. Et aliqui istoꝝ reperiunt̄ q nō fugerēt a leone: ꝛ sūt faciētes magna dona. Et isti idē aliqñ fugant̄ a modico qd: ꝛ recipiunt retro modicū ꝙ p̊us dederūt. ergo rōnabil'r videt̄ ex his ꝙ testiculi sunt mēbra p̊ncipalia. Et accidit eis aliqñ ꝙ sperma veniens in ipsis nō bene digerit̄: q̄re nō generāt. Qꝛ si hec mala ꝯplexio in vtero materno fuerit acqsita: non est laborādū a medico. Qꝛ si fuerit post natiuitatem acqsita: aut aliquā habuerūt ab extrinseco cōtusionē: vel aliquaꝫ grossitiē p̄ter nām habuerūt: bene tūc curā recipe possūt: vide ergo ꝙ si aliqs iuuenis vl' medie etatis subito absq̄ꝫ cā cognita vel manifesta sterilis factꝰ fuerit: esto certus ꝙ illud nō ꝓcedit nisi aut a mala cōplexiōe calida in excessu: vel frigida: aut hūida: vel sicca: aut a cōposita ex istis q̄litatibus ꝑm ꝙ ꝯponunt̄ adinuicē. Et pōt ēt euenire a nimia īpetuositate caliditatis febris. Et ego cū essem iuuenis vsus erā regimine calido: ꝛ nō generabā. ꝛ nesciebam cām: demū habui causon: ꝛ vsus fui cucurbitis: ꝛ odorabā nenufar ꝛ cāforaꝫ cū pomis: ꝛ cū fui a febre liberatꝰ genui filios quos habeo: ꝛ alios p̄ter ipsos pl'es. Et sic habes curam huiꝰ. s. qꝛ seruare debes istud regimē: ꝛ dare debes ei ad comedēdū cucurbitā decoctā cum portulacis. ꝛ cū pane bñ fermentato: ꝯsiderādo ꝙ modica q̄ꝫtitas haꝝ rerū ꝯfert ei multū. Si aūt dicta passio fuerit a cōplexione frigida: scire debes ꝙ modica frigiditas multū īpedit generationē: ꝛ nos tpare debemꝰ illā cōplexionē frigidā cum rebꝰ q̄ sint talis caliditatis ꝙ nō noceat generatōi. Et hoc accidēs multotiēs senibus accidere reperit̄. Et cura hꝰ est dare ei de tertio in tertiū diē pōdus aurei vniꝰ de tyriaca magna aut de metridato: sed metridatū magis comendo in hoc casu. Regimē eiꝰ sit vt des ei colūbos elyxos cum rapis: vel sine rapis ponēdo has spēs cū eis. ℞. piperis lōgi: ꝛ cardamomi: ꝛ cinamomi electi: ꝛ aliqd etiā de pipere nigro: ꝛ cicera etiā sunt bona in hac intētiōe: ꝛ loco olei oliuarū pone oleū amigdalaꝝ: ꝛ īunge membra spermat'l cū oleo de granis alçaury ꝛ oleo rosacco: ꝛ īunge posteriora capitis cū spina tota ex oleo de ben: in cuiꝰ. ʒ. i. sit dissolutꝰ aur̄. ʒ. optime ambre. Et da ei ad bibēdū syrupū de pomis cū ter tanto aq̄ cal'e: ꝛ cū duobꝰ granis musci: ꝛ vbi dixi ꝙ debes eū īungere: inūge fricādo euꝫ fortiter. Et ciba eum ouis elyxis: ꝛ oua ēt pisciū densoꝝ nō hñtium multas spinas ꝯferūt in h̄ casu: ꝛ gñaliter dico ꝙ oua pisciū sunt vtiliora ipsis piscibꝰ. Et ꝓ certo cepe cocte cū carnibꝰ arietinis bonis multū ꝯferūt: ꝛ etiā crude valēt ad hoc: p̄ter ꝙ ego dico ꝙ spma gñatū ex ipsis ꝓcreat filiū stultum atq̄ꝫ stolidū: nisi deus auertat qui mūduꝫ regit ꝛ gubernat suo p̄cepto ꝛ volūtate. Et si spma qđ generat̄ fuerit humidū: nō tñ in excessu ꝓcreat scias. Et si in excessu fuerit humidū nō generat vllo mō. Et cura hoꝝ est ꝯuertere ꝯpl'oneꝫ eoꝝ ad siccitatē. Et dabis ei ad bibēdū syrupū de cortici-

bus citri cū aqua termarū. Et si non posses hr̄e de illa aq̄
fac bulire de aq̄ cōi in vase optime vitreato vsq͡ʒ ad ꝯsum
ptionē medietatis: ⁊ cū illa syrupuʒ distempabis: ⁊ come/
dere etiā cortices citri cōfert. Impedit̄ ēt generatio ⁊ de/
struit̄ a siccitate supflua. Qꝛ si dicta siccitas nō fuerit sup/
flua ꝓ maiori pte ꝓcreabit masculū. tn̄ oīa iussu creatoꝛ
ꝓcedunt. Si aūt siccitas exuberauerit in excessu: nullate
nus gn̄abit. Et eoꝝ cure sunt difficiles tn̄ si lōgo tpe absti/
nuerit ab vsu mulieꝝ pot̄e erit ꝙ generabit. Si aūt dicte
qualitates fuerit cōposite. vʒ. ꝙ dicta mēbꝛa spmatis fue
rint ꝯplonata mala ꝯplone frida ⁊ sicca: aut frida ⁊ humi
da: scias ꝙ iste due complōnes modicū hn̄t generare. Cō/
plexio vero frida ⁊ sicca generat sperma in modica q̄ꝫtita
te: ⁊ illud qđ generat̄ est subtile. Frida autē complo ⁊ hu/
mida facit subtile magis spma: sed nō in tā modica q̄ꝫtita/
te: ⁊ isti modicū generāt: ⁊ qn̄ generāt ꝓ maiori pte faciūt
femias. Et cura hoꝝ est rectificare ꝯplones eoꝝ cū medi
cinis oppositis complonibꝰ: componēdo eas ꝭm ꝙ cōue/
nit. Qui aūt hn̄t complonez calaʒ ⁊ siccā: habēt appetituʒ
mulierū tpatū: sʒ velociter eyciūt spma. Et postq̄ꝫ icipiūt
spmatiçare appetitus est fortissimus: ⁊ spma ē grossuʒ val
de: ⁊ ꝓ maiori pte isti generāt masculos donec icipiunt se
nescere. Et qui hn̄t complonē calam ⁊ humidā sunt habē
tes appetitū fortissimū anteq̄ꝫ eyciūt spma: ⁊ nō eyciunt
illud tā velociter: sic̄ illi q hn̄t complonē calam ⁊ siccā. Et
spma ipsoꝝ est mediocre iter grossum ⁊ subtile: ⁊ ꝓ maio/
ri parte faciūt masculos: ⁊ si generāt feminas sunt viriles
in fortitudie: ⁊ i pot̄itate patiēdi laboꝛes: ⁊ totū ꝓcedit ꝭʒ
voluntatē diuinā: q̄ sciēs est oīuʒ secretoꝝ: sʒ teneoꝛ recoꝛ
dari de h̄ qđ dn̄t medici. Et ꝓ certo medici loquunt̄ vsq͡ʒ/
quo itellectus eoꝝ pōt attigere. Et abinde desistūt. Et di/
cunt silr̄ medici ꝙ habētes talē complonez. s. calam ⁊ hu
midā generāt multos filios: ⁊ generāt q̄si vsq͡ʒ ad finē se/
nectutis absq͡ʒ debilitate v̄tutis eoꝝ. Aristoteles v̄o dicit
ꝙ a septuagita annis supra nullus pōt masculū generare:
sʒ expimētū nobis certificat: ⁊ manifestat ꝙ nō sic est: qꝛ
multos vidimus octuagenarios ⁊ supra masculos gn̄asse
Et q̄ꝫuis sint pauci: ēt ex cētū ⁊ supra masculos gnāuerūt
Et laus sit ⁊ glia ipsi q h̄ fecit ⁊ disposuit. Et credunt quā
plures astrologi ꝙ natiuitas aliq̄ nō possit eē talis ꝙ trā/
seat centū. xx. ānos. Sʒ hec verba nō sunt concedenda: qꝛ
scimus certissime ꝙ spere ⁊ stelle: ⁊ mā ⁊ forma. tps ⁊ locꝰ
sunt res create ⁊ generate: q̄re nullū ꝓfectū vel nocumē/
tū possunt agere vel impm̄ere nisi p̄cepto ⁊ volūtate dīne
ꝓuidentie. Et volo dicere in hoc loco qđ mihi successit cū
essem in carceribus de haly. Uxoꝛ mea erat p̄gnans: ⁊ h̄
ignoꝛabaʒ: ⁊ ipsa ifirmata fuit tali passione ꝙ necesse fuit
mihi dare ei medicinā laxatiuā: q̄ fuit talis ꝙ nullus pos/
set estimare ꝙ aliq̄ pregnās ēt ex assumptiōe modice q̄ꝫti
tatis fetus in ea posset remanere: ⁊ ipa recepit eā absq͡ʒ le
sione sui ⁊ fetus. ⁊ postea declarata fuit ipꝛegnatio eius: ⁊
me penituit valde de erroꝛe quē fecerā: q̄re misericoꝛdiā
quesiui ab altissimo creatoꝛe de eodē. ⁊ pepit filiū mascu/
lū: quē hodie mecū habeo. O quā comēdanda sunt verba
Ha. cū dicit: ꝙ qui a scissura dure matris vel pie matris li
berat̄ deus illū suscitauit: hec aūt ꝯplones q̄ p̄scripte sunt
alie sunt a natiuitate. i. in vtero materno acq̄site: ⁊ alie sūt
que post natiuitatē acquirunt̄. Via aūt cōueniēs ad h̄ est
vt facias redire eū ad suā ꝯplonē nālez. ⁊ hoc cū medicis
oppositis: sʒ nō in eodē gradu sui exitus. v̄. g. Qꝛ si aliquis
elōgatus fuerit a sua ꝯplone nāli v̄sus calitatem in duo/
bus gradibus: nō debes ei dare medicinas fridas in duo/
bus gradibus: sed solum in p̄mo gradu: eo ꝙ continuādo
diu istud regimē: reduces eū ꝓ certo ad suaʒ complonez
nālez absq͡ʒ lesione ⁊ ifirmitate. Et si subito itenderis ad
reductionem sue qualitatis cū medicinis oīno oppositis:
poterit esse si erit fortis ꝙ sustinebit se ⁊ liberabitur. Sed
si fuerit debilis: aut ratione etatis vel nature dubitandū
est ꝙ ipsum ad mortem facias deuenire. Quare agenduʒ
est remissius ⁊ magis tēperate sicut dixi. Et totuʒ qđ dixi
mus hucusq͡ʒ intelligendū est si egritudo fuerit accidēta/
lis. Sed si egritudo fuerit naturalis: h̄ est in vtero mater
no acquisita: non euadet nisi vno istoꝝ duoꝝ modoꝝ. vʒ.
aut studeas euʒ taliter regere ꝙ facias euʒ permanere in
sua crasi ⁊ complone naturali: ⁊ sic poterit vocari sanꝰ in
illa complexione: aut vt reducas illuʒ paulatine ad oppo/
situʒ sue naturalis complexionis: ⁊ hoc non potest fieri ni
si in puero ⁊ in mīoꝛi parte. Si vero fuerit maioꝛis etatꝭ:
nullo mō ipa sua complo naturalis poterit permutari. Et
a pueritia etiā non potest transmutari: nisi cū magna diffi
cultate: ⁊ post lon gitudinē tempoꝛis cum multis expēsis:
⁊ diuersis conditionibus: ita vt nō facias ipsuʒ exire ⁊ elō
gari a suis debitis opationibus nālibus. Et iam hucusq͡ʒ
declaraui signa ꝓpꝛia cōplexionis hꝰ mēbꝛi vniuscuiusq͡ʒ
ꝯplonis gn̄alr̄. Nūc āt remanet mihi declarare alia signa
spālia: ⁊ sūt ista: ꝙ pili in pectine citiꝰ oꝛiunt̄ i ꝯplone cala
q̄ꝫ in frida: ⁊ adhuc citiꝰ: si fuerit calida ⁊ sicca: sʒ cū deue/
nerit ad senectutē nō crescūt tā velociter. ⁊ ēt i ꝯplone ca
lida ⁊ sicca sūt pili crispi ⁊ grossi ⁊ nigri. In frida v̄o nō oꝛi
unt̄ ita cito. ⁊ subtiles sūt: ⁊ nō ita duri: sʒ sūt blōdi: ⁊ ēt qn̄
fuerit. s. testiculi fride ⁊ sicce ꝯplonis. Cū aūt fuerit frida
⁊ humida ꝯplexio huiꝰ mēbꝛi: erūt pili albi: coloꝛis lini ⁊
subtiles: ⁊ cū crescunt tendūt aliq̄ꝫtulū ad nigredineʒ. Et
nō iuenies ex istis ꝯplonibus q sint debilioꝛes in coitu q̄ꝫ
qui sunt frigide ⁊ sicce ꝯplexionis: sed q sunt calide ⁊ sicce
ꝯplexionis velocissime erigunt̄ cū forti ⁊ acuto appetitu:
sʒ cito debilitant̄: ⁊ eoꝝ v̄tutes diminuunt̄.

¶ Caplm̄. II. Quod est de apostemate testiculoꝝ.

Et oꝛiunt̄ q̄dem in h̄ mēbꝛo apata quēadmo
duʒ in alijs mēbꝛis: ⁊ hec apata sunt malicio
sa. ⁊ falsa ex nā ꝓpꝛia sui mēbꝛi. Stude g̊ fle/
botomare patiētez ex basilica: si fuerit egri/
tudo ex abūdātia sanguis: ex opposita parte
egritudis. Et pone desup emplastrū ex farina oꝛdei factū
⁊ succo memite: ⁊ de panicald quoꝝ ptes sint equales: ca
momille anthere. an̄. partē mediā: que terēda sunt tere: ⁊
misce cū aceto ⁊ aq̄ ro. ⁊ fac emplʒ: ⁊ pone desup: ⁊ adhuc
supꝛapone folia fici. Et iunge locū p̄mo cū oleo ro. ⁊ succo
sempuiue ⁊ aceto: quoꝝ ptes sint eq̄les: h̄ emplastrū ⁊ in/
unctio ēt ꝓpꝛie valet. Si apa fuerit ex colera: aut si i ipso
colera dn̄atur: ⁊ si virtus fortis fuerit: purga eū cum his q̄
colerā educūt: sicut cuʒ sero capꝛino coagulato cum lacte
fici: ponēdo ex scamonea intus q̄rtaʒ partē aur. vniꝰ. ⁊ de
sirupo masticis. ℥. ij. non ponendo aliq̄d vnctuosum: qm̄ si
fieret ꝓuocaret̄ caloꝛ. Et q̄ꝫtitas aceti q̄ ponit̄ in istis apa
tibus colericis nō dʒ esse nisi tm̄ qđ possit ducere virtutes
medicinaꝝ ad locū: eo ꝙ acetū nō mitigat pfecte vbi cole
ra dn̄atur: sed mitigat pfecte vbi sanguis vel flegma abū
dare reperit̄. ⁊ istud nota. Si aūt apa fuerit flegmaticuʒ:
qđ pluribꝰ ⁊ diuersis modis eē reperit̄. s. qꝛ pōt eē ex fla/
te vitreo: ⁊ illud est grossuʒ: vel ex flate adusto: ⁊ illud est
salsuʒ: vl̄ pōt eē ex flate qđ nō est in vltia grossitie. Et pōt
esse ex flate acetoso: ⁊ illud fla qđ nō est in vltia grossitie
est nāle. Et pōt ēt esse illud apa aquosum: ⁊ cuʒ p̄mit̄ digi
to cedit. In istis itaq͡ʒ apatibꝰ flaticis vtere emplastro fa/
cto ex farina oꝛdei: ⁊ cinere lentisci: ⁊ misce cū aceto ⁊ aq̄.
an̄. partes eq̄les: ⁊ pone desup. Si aūt istud apa fuerit ex
flegmate grosso valde: fac emplastruʒ qđ diximus in apo
stemate sanguineo: sed adde de camomilla: ⁊ aceto in ma
ioꝛi q̄ꝫtitate satis. Si vero dictum apostema fueri melā/
colicum: ⁊ ad coloꝛem nigrū deuenerit: scias ꝙ istud apo/
stema nō poterit sic permanere: imo augmentabitur val/

de. Qz si volueris ipsum medicinare cū fortibus medici/nis fortificabitur egritudo: ⁊ augmētabitr̄ apostema. Sz sufficiet tibi euacuare corpus a melancolia. Et hoc cū barburia. i. cum polipodio ⁊ lapide laçuli: ⁊ epitho. añ. partes equales: ⁊ adde ad rectificandū eoꝝ malitiā: ⁊ suā siccitatē remouendā: flores nenufaris: ⁊ violas añ. partem. s. ellebori nigri quartā partē vnius: pistenť quelibet per se. ⁊ cribellentur. Et frica dictas medicinas cum aur̄. i. olei amigdalaruz dulciū: ⁊ icorpora cū syrupo sçnçibin. Et da ei de isto medicamie ieiuno stomaco cuz aqua tepida ad bibendū aur̄. v. facta ⁊ seruata ꝯueniēti dieta diebus pluribus. Et pone spacium inter vnam assumptionē hui⁹ medicaminis ⁊ aliam tot dies quot assellauerit sellas ifirm⁹ ex eadem. Et postea iteꝝ dabis: qm̄ iste humor ꝑ maiori parte nō euacuať vna purgatione: q̄re cōuenit pluries iterare: semꝑ ponendo spaciuz tot dieꝝ quot sellas fecerit infirmus. Tempus aūt in quo dare debes laxatiuū esse debet temperatū in calīitate: friditate siccitate ⁊ humiditate. Et non attendas dicta astrologoꝝ in diuisiōe tempoꝝ anni: qui diuidūt ipsa fm certū spaciū dieꝝ vel mensium qm̄ scīa medicine non sic ꝓcedit: imo fm sensum ⁊ sensibilitatē ꝓcedit: qꝛ illud tempus est tempatū vbiqꝫ terraruz in quo ꝑcipitur tēperies. s. eq̄litas iter calīitatez friditatē siccitatē ⁊ humiditatē: in quocūqꝫ die vl' mēse āni fuerit. Et sapientes de toleta cōtradicunt huic opinioni astrologoꝝ dicentes ꝙ scīa radicalis medicine cui adherere debemus est fm sensum ⁊ estimationē ꝑfectā in arte medicine: Et dico ꝙ medici nō laudāt purgationē vel flebotomiaz nisi in tpe tempato: eo ꝙ qñ tempus elongatur multū a temperie versus frigiditatez humores gn̄aliter sunt coagulati: ⁊ cōpacti: ⁊ difficulter purganť: ⁊ mouenť. Et si volueris oīo purgare in tali tempore cū medicamie laxatiuo: timendū est de excoriatōe itestinoꝝ: eo ꝙ frigiditas aeris ꝯprimit ⁊ expellit hūores ad stomacū: ⁊ ad itestina. q̄re si dederis laxatiuum illa de causa: poterit dissenteria euenire hac de causa: qꝛ natura est ⁊ fuit pigra ad euacuādū humores coagulatos ⁊ iuiscatos in mēbris: ⁊ facta violētia a medicamie laxatiuo inde dissenteria subsequitur. Si vero aer ad calīitatez sup̄fluaz declinauerit: humores tūc velocissime euacuantur: ⁊ mouenť: qꝛ humores sunt dissoluti ꝑpter calīitatē. Et post talem euōnem seq̄tur debilitas magna: qꝛ spiritus etiā dissoluunť illa de causa. Et cū dico spiritus intelligo ex quattuor membris ꝑ̄ncipalibus. vz. corde: epate: cerebro: ⁊ testiculis: qm̄ isti quattuor spiritus istoꝝ quatuor membroꝝ sūt sustētacula humane nature. Qz si tempus fuerit superflue siccitatis: inde spasmus poterit ꝑuenire. Et si fuerit sup̄flue humiditatis: debilitatur ab ipsa purgatione patiens cā relaxationis ⁊ debilitatis virtutis retentiue: ⁊ subseq̄tur inde fluxus super fluxus: qui dicitur lienteria: qꝛ quando virtute retentiua ꝑuatur membrū: oēs alie virtutes destruentur: cognoscēdo ꝙ id qđ dixi de compl'onibus simplicibus vix reperiť ꝑ maiori parte in aliquo tempore ⁊ regione: sed composite bn̄ reperiuntur: sicut est caliditas ⁊ humiditas: frigiditas ⁊ siccitas: frigiditas ⁊ humiditas. Sz per simplices cōplexiones poteris ꝯpositas cognoscere atqꝫ scire: sicut docui. Et vide quid faciūt tempora anni: qꝛ in aliquo anno arbores velociter virescunt: ⁊ ꝓperant citissime ad ꝓducendū flores: folia: ⁊ fructus: ⁊ in alio tardant. Quare medicina nō ꝓcedit nisi fm sensum. Qz si ꝓcesseris in hac cura isto ordine ⁊ regimie. s. supponendo mēbro que hēant dissoluere: ⁊ que habeant stipticitatez: ⁊ subtiliare: ⁊ mitigare: tunc cognosces iuuamentū patiētis. Et q̄uis ad ꝑfectā liberatōz nō deuenerit: tn̄ egritudo alleuiabiť: ⁊ diminuetur apa oīno. Et cuz h̄ toto indiget rectificatione cibi: ⁊ de meliorib⁹ cibis est gallina in tasica. Sciēdo ꝙ ab aceto est abstinendum in omni ēgritudine melancolica: ⁊ ab omnibus cibis grossi nutrimenti: sicut sunt pisces: oliue: ⁊ caules: ⁊ carnes bouine: ⁊ antiquorum arietum: ⁊ camelorum leporum: ⁊ yrcorum: ⁊ stambeccorum: ceruoꝝ: ⁊ daynorum: ⁊ caprarum: ⁊ similium: quoniaz sua grossitudine ⁊ siccitate nocumentū inferunt in hac egritudine. vua autez passa ⁊ ad solem exiccata confert in hac passione: ⁊ grana pini: ⁊ amigdale dulces non nocent: imo cōferunt. Testiculis autem quandoqꝫ accidit mala complexio cum dolore: ⁊ sine dolore. Humida eniz complexio mala sola est absqꝫ forti dolore: sed operatiōes membri perturbat: ⁊ inde maligne ⁊ graues eueniunt egritudines. Sed quia testiculi sunt membra cōposita accidit in eis eneruatio seu relaxatio ex forti attractione. Et si ex hoc non fit ruptura aliquarum venarum vel aliorum membrorum erit facilis eius cura. Si vero aliqua ruptura ibi facta fuerit. et complexio eius calida ⁊ humida extiterit: ibi putredo generatur: que postea indiget euacuatione cum ferro: vel medicina. Si autem complexio patientis sicca multum fuerit: quanuis ruptura modica fuerit: exiccantur testiculi: ⁊ arefiunt.

¶ Capl'z. III. Quod est de mala ꝯpl'one sicca testiculoꝝ.

Otest qn̄qꝫ testiculis siccitas ⁊ macies euenire: ⁊ hoc pluries fit post curationē apostematum eorum. Cura aūt hoꝝ est flebotomia seruatis cōditionib⁹ supradictis: ⁊ desuper pone cotū madefactuz in oleo ro. aromatizato. Et cum dico oleuz rosatū itelligo qđ factū sit ex oliuis recentibus sine sale: ⁊ ꝙ nō fuerint vel steterint ammassate: ne īde possint siccitatē acquirere ⁊ habere. Et ꝙ illud oleum sit renouatuz ex rosis recētib⁹ ānis plurib⁹: iterādo rosas pluries in āno: ⁊ subtilia regimen eius remouēdo eum ab oī genere vel specie carnis: ⁊ sufficiet ei dare panē bn̄ fermentatū cū lactucis vel portulacis decoctis: qm̄ istud regimen remouet grossitudinē q̄ accidit ab apate: ⁊ inunge postea locū cū oleo de alzary. i. de nucib⁹ cipressi ⁊ anetino: quoꝝ ptes sint eq̄les. Et serua istud regimē donec ꝑfecte fuerit liberat⁹. Qz si cōtusi fuerint: flebotoma patiētē: ⁊ iunge cū oleo ro. supradicto ⁊ subtilia regimē multum: ⁊ sic optime ⁊ ꝑfecte liberabiť ꝓut credo: si v̄o fortis fuerit cōtusio: difficil' erit cura: tn̄ eadē est cū suprascripta. Et accidit ēt qn̄qꝫ testiculis relaxatio. ⁊ h̄ accidere pōt: aut ab egritudine q̄ fit in eis: vel pp debilitatē renū. Et cū cōforťať corp⁹: ⁊ rectificať: moueť istud accidens. Et fit qn̄qꝫ a senectute: ⁊ ꝓ certo senect⁹ est egritudo nālis. Et cura h⁹ est inungere testiculos cuz oleo balsami. Et si nō inuenis balsamū: pone loco ei⁹ oleū de alzeuru: sz nō ē tāte efficacie: ⁊ inunge ēt spinam cū ꝑdictis: sicut dictū est.

¶ Capitulum. IIII. Quod est de crepatura.

T accidit qn̄qꝫ in orificio nerui in quo pēdēt testiculi: seu in foramine: dilatatio: aut cā sup̄flue humiditatis flegmatice: vel ex senectute: aut alteri⁹ de cā: ⁊ pōt etiam īde descendere ad bursam testiculoꝝ ventositas: vel aliq̄ humiditas q̄ assimilať speciei crepature. Et cura hui⁹ est vt infirm⁹ cōtinue supin⁹ iaceat: ponēdo puluinar seu cussinū magnū sub coxis. Qz si id qđ cecidit in bursaz testiculi est vapor: studeas illū dissoluere: ⁊ pone deforis sup orificium stiptica. Et subtilia regimē ei⁹. dādo ei turtures et passeres. Et pone sup locū camomillā: rosas. ⁊ nuces de alchabaru. i. cipressi: ⁊ icorpora eas cuz agresta ⁊ aq̄ equal'r Et vtere isto medicamie donec fuerit liberat⁹. Et si id qđ descenderit vel ē in bursa fuerit humor: ⁊ est in quātitate pua: dissolue illū cū camomilla ⁊ faria ordei mixtis ⁊ malaxatis cū lixiuio facto cū cinere cipressi. Si aūt dict⁹ humor in magna quātitate extiterit: studeas stringere locuz

cū farina ordei: ꝛ nucibus cipressi mixtis cū agresta. ꝛ pcipe alicui cirurgico vt aperiat iferius bursaꝫ testiculi cum aliquo ferro frigido. s. cū lācea subtili inūcta cuꝫ oleo ro. modicū ipsaꝫ intus penetrādo: ita ꝙ faciat paruū foramē p qð solū ille humor possit exire: ꝛ cuꝫ dict⁹ humor fuerit bene euacuat⁹: studeas solidare foramē cū vnguēdo seu emplastro de alnacli. i. de palma. Et accidit etiā qñqꝫ i foramine nerui pdicti in quo pēdēt testiculi ꝙ exlaniat̄ ꝛ extēdit̄ ꝛ dilatat̄ ex nām: intātū ꝙ ide descēdūt intestina: ꝛ hec ē deterior oī alia spē crepature: ꝛ isti vix ꝛ cū difficultate maxima liberant̄. Huic gdē pcipe vt iaceat eo mō q̄ supra dixi: ꝛ fac eū abstinere ab oī motu ꝛ labore: ꝛ reduc ītestinū itus ad locū suū paulatine: ꝛ fac emplastrū desup ex farina ordei: ꝛ de andaruçera. i. ypoquistidos: ꝛ de eupatras: ꝛ de nucib⁹ cipressi quorū ptes sint eq̄les. pistent̄ ꝛ cribellent̄: ꝛ icorporent̄ cū agresta vel aceto: ꝛ q̄uis nō habeas ex hoc finē intētū oīno: tñ alleuiabit̄ egritudo regimine tali. Et scias ꝙ corꝫ q sunt in fine iuuētutis cura ē īpossibilis ꝑpter siccitatē sue ꝯplonis: ꝛ ꝑpter duriciē pelliculе exlaniate. Infantes aūt paruuli silr̄ nō liberantur alia de causa. s. qꝛ nō possunt abstinere a fletu ꝛ motu iordinato ꝛ labore: ꝛ ꝑpter hoc nō ꝯsolidant̄. Puer vo hñs ītellectū: qui attēdit ꝛ obseruat pcepta medici ꝑpter dubitationē sui: credo ꝙ cura hui⁹ nō sit īpossibilis: qm̄ si obseruauerit getē tenēdo desup emplastrū supradictuꝫ: seruando dietā subtilē: ꝛ abstinēdo se a ꝯtu: iacēdo cōtinue fm ordinē prescriptū: poterit liberari.

¶ Cap. V. Qð ē de egritudinib⁹ q̄ fiūt i bursa testiculoꝝ.

Fit in bursa testiculoꝝ apostema. Et cura huius est sicut cura alioꝝ apostematū. Et fit ibi etiā qñqꝫ solutio cōtinuitatis: ꝛ cura ē sic̄ cura aliarū solutionū cōtinuitatis.

¶ Tractatus quartus de egritudinib⁹ virge: ꝛ est cōtinens capitula quattuor.

¶ Cap. I. Qð est de opilatione que fit in virga causa lapidis vel alicuius alterius rei.

Fit quādoqꝫ in canali virge opilatio: ꝛ h̄ aut a lapide: vel sanguine coagulato: vl̄ a grossa sanie. Lapidē autē exͭhere debes cū ferro noīato i arabico alchartir. aut accipe virgā subtilē bene politā ad modū stili de ere vel argēto: aut auro: ꝛ desup fac icasare pūctā vnā de diamāte: ꝛ pone p foramē vge vsqꝫ q̄ attingat lapidē: ꝛ ipsuꝫ poterit frāgere cū ea: ꝛ in balsamo ē ꝑpetas valida ēt in frāgēdo lapidē in h̄ loco. Et rememorat⁹ fui iā in pcedēti curā lapidis sufficiēter: ꝛ curā etiā opilatiōis q fit a sanguie vel sanie. ꝛ pōt ēt fieri opilatio in canali virge a veruca q̄ orit̄ ibi. Et cura huius est cū dolor fuerit fortis ꝛ itolerabilis: eo ꝙ ifirm⁹ nō pōt emittere vrinā: pforare vgā in loco supiori veruce ita vt vrina possit ide exire: ꝛ vrinando gescit dolor. Et postea cura verucā inyciēdo oī die p foramen eius oleū amigdalarū: aut de susimāno. ꝛ h̄ pluries facto stude ꝯpmere verucā cū aliquo instr̄o donec erūpatur: ꝛ postea pone itus ea q̄ hñt dolorē remouere. sicut est oleū ro. ꝛ oleū amigdalarū equal'r mixta: ꝛ octaua ps aq̄ decoctiōis cētauree minoris: ꝛ subtilis corticis pineoꝝ: ꝛ caude equine: q̄ tm̄ bulita sint donec aq̄ mutauerit colores: ꝛ in ista colatura pone aligd mellis: ꝛ pone de isto medicamine p foramē vge oī die tā diu donec destructa fuerit veruca. Et demuꝫ cura foramē vulneris donec fuerit ꝯsolidatū: ꝛ hoc cū vnguēto de alnacli: ꝛ semp cū vrinauerit ifirm⁹ ablue vuln⁹ cū aq̄ mellis pdicta: ꝛ desup pone vnguētū anacli donec ꝯsolidet̄. Si vo senex fuerit ifirm⁹ pp sui supfluā siccitatē nō ꝯsolidat̄ vuln⁹ in ppetuū. Et ppter hoc nō ē pforādus nisi fuerit in articulo mortis.

¶ Cap. II. Qð est de puatione sensibilitatis virge.

Hec egritudo curat̄ sicut curat̄ puatio sensibilitatis alterius mēbri. ꝛ oriunt̄ etiā qñqꝫ i capite vge pustule rubee q̄ in arabico nominātur alohūbra: qb⁹ collirīū de memithe ꝯfert multū. ꝛ eius regimē sit lactuca decocta.

¶ Cap. III. Qð ē de foramib⁹ q̄ fiūt in vga.

Hec qdē passio accidit in hoc mēbro ex abundantia acutoꝝ humoꝝ. ꝛ curat̄ cū collirio d̄ memithe. ꝛ regimē eius sit lactuca decocta.

¶ Cap. IIII. Qð est de expulsiōe spmatis.

Hec vo egritudo euenit a debilitate vtut]: sic̄ accidit exeūtib⁹ ab egritudīe ꝛ senib⁹. sꝫ qñ corp⁹ ꝯfortat̄ ꝛ vigorat̄ ꝛ redit pfecte i suaꝫ possibilitatē remouet̄ istð accñs. ꝛ ꝯtinuare testiculos galloꝝ hꝫ istud accñs remouere. ꝛ bibere aquā mellis cōfert valde. Si vo ex senectute fuerit: cura ē īpolis: ꝛ qð magis ꝯfert i hac passiōe si nō fuerit ex senectute sūt testiculi galloꝝ: ꝛ cerebra passerū: ꝛ carnes pulloꝝ: ꝛ colūboꝝ paruoꝝ. ꝛ accidit ēt ꝙ mēbrū non eycit spma sic̄ sagittā cā incisiōis chorde q̄ arabice dr̄ scebel: ꝛ est illa chorda iter testiculos ꝛ vgaꝫ. ꝛ hec recordat⁹ fuit. H. Et hui⁹ cura est ipolis. Et iteꝝ dic. H. ꝙ qñ accidit tortuositas in virga nō pōt eycere sperma sic̄ sagittā. Et h̄ tortuositas pōt accidere aut ex vulnere qð nō fuit bñ ꝯsolidatū: aut ex apate fcō in aliq̄ chordaꝝ vge. aut ex nimia siccitate alic⁹ chorde. si āt ex siccitate fuerit: cura ē ipolis: tñ pcipe ifirmo vt q̄tidie ꝛ multotiēs inungat mēbrū cuꝫ oleo amigdalaꝝ dulciū mixto cū aq̄ tepida: ita ꝙ illa hūiditas semp ibidē pmāeat. Si vo ex apate duro ꝛ lapideo fuerit: fac fieri inunctionē ex oleo anetino: ꝛ piguedie anatis: ꝛ ex medulla cruris vituli: q̄ꝝ ptes sint eq̄les: misceātur sil'r: ꝛ iungat multotiēs mēbrū. ꝛ videbis iuuamētum manifestissimū. Cōplete sunt egritudies virge. Et nūc icipiemus determinare de egritudinibus vulue.

¶ Tractatus. V. de egritudinib⁹ vulue. ꝛ matricis ꝛ est continens capitula octo.

¶ Caplm. I. Qð est de sterilitate ꝑpter malā ꝯplonem.

Hoc mēbrū. s. vulua ex mēbris est multi sensus: sicut iā declaratum est. ꝛ hoc pp exuberationē neruoꝝ que ē in ea. Et cōstrigit̄ ꝛ cōtrahit̄ valde: ꝛ dilatat̄: ꝛ elargat multū: ꝛ h̄ pp multas ligaturas tortuosas que sunt in ea. Et nō eueniunt h̄ alicui mēbro nisi huic: ꝛ stō: ꝛ burse testiculoꝝ. Et qñ mulier icipit ipregnari cōstringit̄ ꝛ ꝯhit̄ matrix. ꝛ qñ fet⁹ icipit crescere: dilatat̄ matrix: vsqꝫ quo deueniat ad terminū a deo sibi deputatū ex nā sui: ꝛ tūc dilatatur orificiū vulue donec pturiat: ꝙ pus erat tā strictum ꝛ obturatū ꝙ ēt pūcta stili nō potuisset itrasse: ꝛ cum icipit exire fetus descēdit extra orificiū matricis. ꝛ postea dilatat̄ orificiū vulue in tm̄ ꝙ est exiēs a nā absqꝫ tumefactione loci: ꝛ istud dr̄ dolosare. Et totū h̄ factū ē a ꝑuidētia diuia. ¶ Et fit sterilitas ab egritudib⁹ matricis: ꝙ si fuerit a natiuitate: cura ei⁹ est īpolis: nisi fm volūtatē diuinā: q̄ aūt fit a mala q̄litate seu ꝯplexiōe frigida vel calida sicca vel hūida: aut ab istis q̄litatib⁹ mixtis pōt curari. ¶ Mala aūt cōplexio calida in excessu destruit sperma: ꝛ ꝯsumit illud. ¶ Et cura ei⁹ ē reducere dictā malā ꝯplonē ad eq̄litatē: ꝛ h̄ cū cibis ꝛ medicinis intus ꝛ extra. ¶ Mala vero cōplexio frigida acquirit̄ a balneatione: ꝛ natatione in aqua multe frigiditatis: aut a sessione sup lapides multe frigiditatis: vel a comestōe medicinaꝝ frigidaꝝ: aut a positione emplastroꝝ frigidoꝝ super ventreꝫ appositorum ꝑpter multā caliditatē que erat in eo. ¶ Et cura ei⁹ ē tēperare cōplexionē cū medicinis q̄ habeant calefacere tē/

perate.Et cōferūt etiā iste medicine qñ fit a senectute:vl
ab acceptione ciboꝝ vel medicinarū frigidarū. ¶ Me/
dicamē ꝯueniēs ad hoc. ℞.olei rosacei:ꝛ anetini:ꝛ grano/
rū de alcaurū ana.℥.ij.ꝛ aque decoctiōis aristo.lon.deco/
cte cū.℥.i.ipsi⁹ ari.vsqꝫ ad ꝯsūptionē medietatis librā.i.ꝛ
lumbricorū terrestriū.℥.ʃ.ꝛ misceant̄ oīa sil̄:ꝛ ponant̄ ad
lentū ignē:ꝛ bulliāt vsqꝫ ad ꝯsūptionē aque. ¶ Et postea
ꝑ q̄libet.℥.olei:ponat̄ exagiū vnū pure ambre:ꝛ cuꝫ isto
fac inūgere q̄libet die itus in matrice:ꝛ ꝓyce etiā de ipso
ꝑ clistere vsqꝫ ad ꝓfundū:ꝛ da ei ad bibēdū oī die de syru
po de corticib⁹ citri cū syrupo de sticados ana.℥. vnā cuꝫ
℥.iiij.aque simplicis tepide:ꝛ.℥.i.decoctiōis cētauree. Et
de octo in octo dieb⁹ da ei ad bibendū aur̄.ʃ. tyriace ma/
gne:ꝛ carnes eius sint turtures ꝛ passeres yritij:ꝛ anates
decocte in tassea cū pane bene fermētato. ¶ Qꝛ si dicta
mala ꝯplo ex siccitate fuerit sup̄flua:vñ sperma cadēs in
vulua vel matrice ꝯsumit̄ ꝛ desiccat̄ tali mō ꝙ ibi nulla
gnātio pōt fieri.Et h̄ mulieri pōt accidere ex sup̄fluo vsu
siccarū medicinarū ex errore medicoꝝ:ꝛ etiā ꝑꝑ īportu/
nitatē mulierū q̄ faciūt se medicinare de eo ꝙ nesciunt.
Istis ḡ stude humectare corpus totū:ꝛ matricē maxime.
Et ciba eas gallinis pinguib⁹ in lacte decoctis:ꝛ cū q̄bus/
dam ēt auib⁹ q̄ in arabico dicunt̄ scumē conditis cū oleo
amigdalarū dulciū loco olei oliuarū:ꝛ clisteriça matricē
cū oleo de susimāno vel amigdalarū dulciū. Sꝫ oleū de
susimāno nō cōmēdo ꝑꝑ q̄dā nocumēta q̄ sunt in eo:ꝛ sūt
ista.s.qꝛ ē grosse sube:ꝛ ꝓpter hoc tarde facit suos motus
ꝛ opatiōes:ꝛ est facilis corruptiōis:ꝛ īducit fetorē in mē/
bris:ꝛ maxie ī supiorib⁹:ꝛ fac ītrare mulierē in tina aque
dulcis tepide in qua moret̄ diu:ꝛ si videret̄ ei graue stare
totā in aq̄:ad minus stet vsqꝫ ad renes:ponendo in dicta
aqua aliq̄d olei amigdalarū dulciū. Et si haberes oleum
oliuarū dulciū sine aliq̄ penetratiōe salis ꝯfert magis ꝓ/
pter stipticitatē modicā q̄ est in eo.Et iā te feci scire mul/
totiēs:ꝛ adhuc idē itero tibi in hoc loco ꝙ q̄libet mēbrū
gñal̄r ꝛ spāl̄r p̄ncipale īdiget ꝯfortatiōe cū medicinis sti/
pticis tēperate:ꝛ fac stare mulierē in domo cui⁹ fenestre
ꝛ ianue sint apte a parte austri:ꝛ in q̄ discurrat aqua cau/
sa humectatiōis aeris:ꝛ cū vult vti coitu cū viro suo cā ī/
pregnādi se.sit in camera cui⁹ ianue ꝛ fenestre sint apte a
parte oriētis ita vt īde vēt⁹ ille ītret:ꝛ da mulieri ad bibē/
dū de limatura eboris cū succo pomoꝝ:aut cū decoctiōe
liq̄ritie:ꝛ vtat̄ mulier ocio ꝛ q̄ete:ꝛ seruādo regimē istud
sicut dixi:īpregnabit̄ deo dāte.Et scias ꝙ qñ talis mulier
incipit iuuētutē trāsire:ꝛ ad senectutē p̄mā appropinq̄re:
medicine ꝛ regimē p̄dictū est maioris efficacie ꝛ iuuamē/
ti ꝓpter caloris diminutionē in ipsa.Et iā ante tibi dixi ꝙ
mēbra fortiter desiccata difficile est valde cū medicinis
humectare.Et hac de cā pauca tibi h̄ scripsi ꝛ memoraui.
ꝛ sic ꝯpleui curā sterilitatꝭ q̄ a siccitate ꝓcedit. ¶ Et nūc
īcipiā curā sterilitatis q̄ fit ex sup̄flua humiditate matri/
cis.Et scias ꝙ humiditas sola matricis:nō destruit īpre/
gnationē:sed illa que fluit sicut aq̄. Et hec diuisa ī partes
duas.s.subtilē ꝛ grossaꝫ. He enī due exuberātes destru/
unt īpregnationē.Et cura hoꝝ est facilis:ꝛ hoc ē vt regas
mulierē cū exiccatiuis actu ꝛ potētia:dādo ei carnes assa
tas:ꝛ etiā in sartagine p̄paratas:vbi sint turtures ꝛ passe/
res:ꝛ fac clisteriçari matricē ei⁹ cū istis reb⁹. ℞.spelte cō/
quassate:ꝛ radices lilioꝝ ꝯq̄ssatas:ꝛ īfunde in aqua:ꝛ stēt
sic vsqꝫ mane:ꝛ tūc pone ad lētū igneꝫ:ꝛ fac bulire donec
aqua mutet colorē:ꝛ in colatura illa pone librā.ʃ.olei de
granis catapucie:ꝛ si nō reꝑiret̄ de isto:pone loco ei⁹ tātū
de oleo amigdalarū amararū cū.℥.i.oximellis cōpositi:ꝛ
fac cū istis tepidis clisteriçare stāte muliere supina.i.sub/
iecta supra dorsuꝫ suū:ita ꝙ nares ꝛ renes sint in altum:ꝛ
caput ꝛ spatule sint decliues:ꝛ sic stādo retineq̄t clistere

istud ꝑ horā vnaꝫ ꝛ postea euacuet̄:ꝛ sic faciat oī die vsqꝫ
ad octo dies:ꝛ postea fac licinium ex cotone:ꝛ desuꝑ ꝓy/
ce puluerē macis:nō ponēdo multuꝫ de eis:quia istud mē
brum cū sit neruosuꝫ est multi sensus:ꝛ nō posset talia su/
stinere.Et similiter caueas ponere de sq̄nçibin.s.oximel/
le in quātitate multa:qꝛ istud membrū leditur ab aceto.
Et ego sempꝫ cuꝫ facio tales medicinas ꝯsueui ponere de
eo in valde modica quātitate. ¶ Et si q̄reres a me quare
stomachus sustinet acetū absqꝫ magna lesiōe magis q̄ꝫ fa
ciat matrix:cū sit maioris sensibilitatis. dico ꝙ huic que/
stioni pōt respōderi plurib⁹ modis.vno.s.modo ꝓpter cō
suetudinē:qꝛ stomach⁹ multū est assuet⁹ reciꝑe acetū. Et
alia de cā est:qꝛ epar multū iuuat stōm in suis oꝑib⁹ exer/
cendis:ꝛ hoc est qꝛ stomachus non digerit cibū solūmō ꝑ
se:sed etiā ad vtilitatē epatis ꝛ oiuꝫ alioꝝ mēbroꝝ.Et di/
scordia q̄decꝫ fuit īter medicos q̄ fuerūt ante Gal. talis.s.
ꝙ quidā eoꝝ credebāt ꝙ stomachus nutrit̄ ex humidita
te ꝓpria stomachi que in ipso digeritur. Et alij dicebāt:
ꝙ illa humiditas non erat:nec poterat esse sufficiens ad
nutriēdū ipꝫ:sꝫ nutrit̄ a sanguie q̄ recipit a venis q̄ veniūt
ab epate ad stōm.Et.G.affirmat ꝛ dic̄:ꝛ verū ē dcm̄ ei⁹ q̄d
nutrit̄ istis duab⁹ vijs.Et snīa mea in h̄ est ꝙ q̄dam pars
isti⁹ stōi nutrit̄ ꝓ maiori parte ex ꝓpria humiditate dige/
sta solū in ipso stō cum modica q̄dā parte ꝛ parua sanguis
qui venit ab epate:ꝛ alia pars stōi nutrit̄ ecōtrario. Et si/
ne dubio pars superior stōi nutritur ex humiditate ꝓpria
digesta solum in stomaco cū modica ꝛ parua q̄ꝫtitate san/
guinis qui venit ab epate. Et īferiores partes stomaci in
maiori q̄ꝫtitate nutriunt̄ ex sanguie qui venit ab epate:et
in minori de ꝓpria humiditate sui. Et partes medie ipsi⁹
equaliter nutriunt̄ ex ambabus.Et qꝛ in stomaco sūt par
tes carnose:ideo melius pōt sustinere acetuꝫ quā matrix:
que oīno caret carnositate:ꝛ etiā quia in fundo stōi abun/
dant humores.Et ex oībus istis causis pōt leuius ꝛ meli⁹
stomacus acetum sustinere q̄ꝫ matrix. Et inunge vuluaꝫ
exterius cū oleo ro.ꝛ oleo de alchaoen. Et scias ꝙ pro ma
iori parte ex frigiditate ꝛ humiditate hec egritudo hꝫ pro
uenire:ꝛ pro minori ex caliditate ꝛ siccitate. Jam ergo vi/
detur nobis sufficiēter posuisse curas hui⁹ passiōis simpli
cis:ex quibus scias curare compositas:cōponendo medi/
camina prout videbitur conuenire.

¶ Caplm̄. II. Qd̄ est de apostemate matricis.

ET accidit quādoqꝫ vulue seu matrici ap̄a sic
alijs mēbris accidere cōsueuit. Et hoc mēbꝝ
satis p̄paratum est recipere apostema:eo ꝙ ē
in īferiori parte corporis. ꝛ cū hoc est recepta
culum superfluitatuꝫ. Et apostemata q̄ fiunt
hic sunt vel ex sanguie:vel colera:vel ex melācolia:sed ex
flegmate in minori parte.Et cura generalis oībus est fle/
botomia basilice brachij d̄xtri p̄mo:ꝛ postea ex saffena:ꝛ
postea stude in refrenādo ꝛ mitigādo humores:ita vt nō
currant ad locū doloris:ꝛ subtilia ei regimē valde.Et cre
do ꝙ sufficiāt ei.℥.ij.panis bñ fermētati:vel paꝝ plus:vel
minus cū medulla citrulloꝝ.Et clisteriza vuluā cuꝫ oleo
rosaceo.Et si cuꝫ hoc regimine resoluitur apostema:bene
quidem.Et si conuertitur ad saniē:necesse erit tunc vt fa/
cias clistere cum aqua mellis:aut cum ipso melle:ꝛ postq̄ꝫ
sāies bñ fuerit mūdificata:clisteriza vuluā cū melle mix
to cū medicis desiccatiuis habētib⁹ ꝓp̄etatē gñandi car/
nē.Et in melle ē v̄tus magna in generādo carnē. ¶ Me/
dicamē ad hoc. ℞.farine ordei ꝛ farine viccie.ana.partes
equales:nucis cipressi ꝛ thuris adusti.ana. quartaꝫ partē
vni⁹ partis:que sunt conquassanda conquassent̄:ꝛ infun/
dant̄ in aqua:ꝛ postea bulliāt tm̄ vsqꝫ q̄ aq̄ mutet colorē
ꝛ colet̄ staminia valde densa:ꝛ misce cū hac colatura de
melle puro ꝛ spumato quātū ē medietas aque:ꝛ depurat̄

mel isto mõ. ℞.mel ⁊ misce cũ eo de aq̃ in bona q̃titata/
te donec ferueat:⁊ postea remoue spumã ⁊ fac eũ paulati
ne bulire semp remouẽdo spumã:postea cola ⁊ iterũ põe
ad ignẽ:⁊ fac bulire donec ꝯsumet̃ aqua:⁊ de isto cũ ꝑdi/
cta decoctiõe oĩ die fac clistere donec fuerit liberata. Et
hec cura est ꝯueniẽs oĩb⁹ apatib⁹ fractis q̃ fiũt ex colera
mixta cũ melia:aut que sũt ex melia mixta cũ sanguine.
⁊ apa ex melia in hoc loco raro euenit:⁊ qñ accidit nõ de/
leui curat̃:queadmodũ etiã nec in alijs mẽbris: tũ semp
studiosus eẽ debes in mitigãdo dolorẽ ei⁹:⁊ qd̃ magis cõ/
ueniẽs est ad hoc est oleũ ro.cũ oleo de vitellis ouoꝝ:qd̃
sit absq̃ omni acuitate ⁊ fetore. Et scias ꝙ oleuꝫ de vitel/
lis ouoꝝ magnã ⁊ mirabilẽ hꝫ ꝓprietatẽ in egritudinib⁹
vulue:⁊ etiã in oĩb⁹ mẽbris magni sensus cũ valido dolo
re ⁊ forti:⁊ omni die clisteriça eã cũ istis duob⁹ oleis:⁊ fac
eã seruare regimẽ subtile qd̃ tẽdat ad quãdã humiditatẽ
sicut ẽ brodiũ galline cũ pane fermẽtato in modica quã/
titate:nõ comedẽdo de carnib⁹:⁊ tene eã cũ isto regimie
donec dolores fuerint alleuiati:⁊ ipsa sit r.⁊ postea paula/
tine ꝑduc eã ad suũ regimẽ assuetũ:⁊ nõ tradas obliuioni
repercutere ⁊ obuiare ne humores possint ad locũ deriua
re:⁊ locũ q ibi est tumefact⁹ studeas dissoluere toto pos/
se:⁊ finis vltimus ad quẽ põt medicus ꝑuenire in hͦ apo/
stemate melico est vt ꝓlõget̃ egritudo:⁊ iuuat cũ hac pas
sione mulier tpe lõgo faciẽdo semp suas actiões nãles.

Cap.III. Qd̃ est de corrosione matricis.

GEnerat̃ qdẽ hec egritudo in matrice exube/
rantia humoris acuti ⁊ corrosiui:⁊ qñ fit in
aliquo alio mẽbro cuꝫ difficultate curat̃. er/
go cũ orit̃ in isto multo difficilius:⁊ iaꝫ recor
datus suꝫ ꝙ cũ esseꝫ iuuenis ad me venit q̃/
dam senex trapeçator:qui dixit mihi ꝙ quedaꝫ dña de q̃
multũ curabat:⁊ eã multũ diligebat hãc patiebat̃ egritu/
dinem:⁊ ego diu in curatione eius laboraui donec fui fes/
sus:⁊ qꝛ euꝫ multũ diligebã:feci hoc scire patrẽ meũ qui
senex erat:⁊ ipse me desperare fecit de hac curatiõe:dicẽs
ꝙ hec passio ad mortẽ deducere eã debebat nãliter:⁊ do/
cuit qd̃ ei facere deberẽ. Et aliqñ hec egritudo in ea alle/
uiabat̃:⁊ interduꝫ intẽdebat̃:donec sanguis in quãtitate
maxima emanauit ⁊ corrosio dilatabat̃:⁊ in tãtũ augmẽ/
tata ⁊ dilatata fuit corrosio ꝙ corrosit vnã ex magnis ve
nis:⁊ inde tantũ sanguis exiuit:ꝙ ĩde mortua fuit.

Cap.IIII. Quod est de dislocatione matricis.

ET dislocat̃ qñq̃ matrix ex sup̃flua humidi/
tate:ita ꝙ exit a loco debito. Et põt etiã acci/
dere ex saltu:vl' ex casu:aut ex eleuatiõe ma
gni põderis ⁊ silib⁹. Et iã recordat⁹ suꝫ ꝙ vi/
di mulierẽ cui matrix exiuerat extra vuluã:
⁊ videbat̃ q̃si eẽt fardellus paruus:⁊ remãsit sic tpe lõgo
sed finẽ ipsi⁹ ignoraui. In ꝑncipio aũt qñ apparet hec egri
tudo:medicus leuiter eã poterit curare:⁊ reducit̃ oĩbus
istis modis q̃bus dicturus sum:videlicet manu si vis:⁊ si
nõ:fac eã supinã iacere:⁊ fac ꝙ aliquis sedeat sup pectus
suũ:⁊ alius sup crura:⁊ fac eã terrere ponẽdo circa pedes
eius aliq̃ reptilia:sicut sunt mures:vel lacerte:aut rane:vel
his silia:ex q̃b⁹ multũ terrefiat:⁊ velit fugere ab ipsis tra
hẽdo pedes ⁊ crura ad se:⁊ ĩde oĩa mẽbra ⁊ corp⁹ totũ si/
mul ꝯtrahant̃:⁊ hac de cã matrix ĩtus redibit ad locũ suũ:⁊
cũ redierit matrix fac eleuari coxas eius in altũ:⁊ ordina
vt iaceat supina:⁊ ꝑcipe ei vt non se moueat oĩno aliq̃ de
cã:ẽt si vellet assellare. Et postea clisteriça eã hoc clisteri.
℞.balausti.⁊ galle carobe recẽtis:⁊ ligritie ana ptẽ vnaꝫ:
nucis cipssi ptẽ mediã:sticados ⁊ camomille ana q̃rtã ptẽ
partis vni⁹.ꝯq̃ssa q̃ sũt ꝯq̃ssanda:⁊ ĩfunde dictas medici/
nas ꝑ noctẽ vnã in aq̃ multũ ferueñti:⁊ in mane fac bulire
donec multũ aq̃ mutet colorẽ:⁊ postea colet̃:⁊ ex ista co/
latura accipe librã.s.cui misce.ℨ.s. olei de mirtella facti
ex florib⁹ ipsi⁹ mirte:⁊ fcõ ex istis clisteri ĩfũde cotũ ĩ istis
⁊ ĩpone:⁊ postea liga desup vuluã exteri⁹ petiã lini valde
dẽsaꝫ:q̃ sit ĩplicata plurib⁹ plicis:⁊ sit madefacta in deco/
ctiõe mirte ⁊ balaustiarũ:⁊ postea suauiter liga eã cũ isti/
tis añ ⁊ retro:⁊ muta eã bis in die. Sꝫ añ ligationeꝫ pone
sup vuluã:⁊ ex opposito retro sup spinã de puluere subti/
lissimo de sticados ĩpastato cũ aq̃ ⁊ aceto.an.ita vt trãse/
at de ṽtute ei⁹ ad matricẽ:⁊ ĩ aq̃ sua pone de syrupo ro.vt
bulliat:⁊ cũ hͦ regie libabit̃ deo dãte. Si ãt matrix anteq̃
ĩtus reducta fuerit mutauerit colorẽ:pone ꝺsup cotũ car/
minatũ madefactũ ĩ oleo ro.⁊ oleo lilij:q̃rũ ptes sint eq̃/
les:⁊ sint tepida ad modũ lactis recẽter mulcti mutãdo
cotũ sic madefactũ pluries atq̃ pluries:donec illa super/
fluitas ⁊ nigredo remoueat̃.⁊ oĩnũ stude ĩ reducẽdo ma/
tricẽ ĩtus:queadmodũ dixi:nihil penit⁹ obmittẽdo. Et re
cordati fuerũt q̃dã medici ꝙ aliqñ putrefiũt ligamenta
matricis oĩa:⁊ exit matrix oĩno:⁊ permanet mulier absq̃
matricẽ:⁊ viuit sine diminutiõe aliq̃rũ suarũ opationuꝫ.
Et dixit mihi q̃dã amic⁹ me⁹ de quo ⁊ ei⁹ ṽitate multũ ꝯfi/
do ꝙ vidit mulierẽ cui oĩno matrix exiuerat:⁊ remãsit vi
ua faciẽdo oẽs suas opatiões nãles integre ⁊ pfcẽ:⁊ sic ẽ
dꝫ absq̃ dubio:cũ nõ sit mẽbrũ ꝑncipale:nec aliq̃b⁹ mẽ/
bris aliq̃s ꝑstet vtilitates:nec ꝑstat aliqd̃ iuuamẽtũ ĩ ꝯser
uãdo vitã:nec inuentũ fuit ad illud. Et pro certo iuuamẽ/
tum in muliere est matrix sicut mẽbrũ viri in viro:tamen
testiculi sunt mẽbꝝ ꝑncipale:sicut declaratũ est:⁊ ex ipsis
est vir.i.masculus vir diuersificatus a muliere. Sed ma/
trix nõ est alteri⁹ iuuamẽti nisi qꝛ facit appetere coituꝫ:et
ad ĩpregnatiõnẽ recipiẽdã. Et facit crescere ⁊ tumere vbe
ra. Et greci quãdo volunt ĩpinguare scrofas:extrahũt eis
matrices. Testiculi autẽ mulieris minores sunt ⁊ existũt
illis virorum:⁊ testiculi viroꝝ sunt rotundi:mulieruꝫ ve
ro plani. Cuꝫ aũt testiculi mulieris extrahunt reddit aïal
incognitũ:qꝛ ex omnibus animalib⁹ sunt masculi ⁊ femi/
ne:⁊ cui ablati sunt testiculi nõ est masculus neq̃ femina:
nec põt esse moris masculi nec femine: quare de necessita
te est alius a masculo ⁊ a femina.

de muliere absque matrice

Caplm.V. Qd̃ est de fluxu menstruoꝝ.

FLuxus qdẽ mẽstruoꝝ accidit mulierib⁹:aut
ꝑ viã purgatõis sup̃fluitatũ:aut a nimia sub/
tilitate sãguĩs:vel qꝛ nimiũ fact⁹ ẽ sãguis aq̃/
sus:aut ꝑꝑ nimiã calĩtatẽ igneã acq̃sitã in eo:
vel ex aptõe orificioꝝ venaꝝ ꝑꝑ mordicationẽ ⁊ acuitatẽ
sanguĩs:cui aũt ex subtilitate sãguis hͦ ꝓcedit:cura ei⁹ est
igrossare regimẽ:dẽide da ei lentes decoctas:⁊ crura ⁊ pe
des hedoꝝ ad comedẽdũ. Illi ãt cui accidit ex acuitate et
calĩtate ignea acq̃sita ĩ sãguie ꝓpinabis medullas citrul/
loꝝ ⁊ anguriaꝝ. Et si fuerit iuuenis ⁊ tpe estatis dabis ei
cucurbitas ꝺcoctas cũ carnib⁹ arietũ iuuenũ.s.vni⁹ anni.
Et qñ ex aptiõe orificioꝝ venaꝝ ꝓcedit ex mordicatõe ⁊
acuitate q̃ ẽ in sãguie: dabis ei ad bibẽdũ aquã in q̃ cocta
sint ista.s. Ligritie ⁊ viole ⁊ nenufar.añ.aur.ij.psilij itegri
octa.ptẽ aur.vni⁹:ĩfunde in.xv.ℨ.aq̃ vsq̃ ad mane. Et po
stea fac bullire lento igne vsq̃ ad cõsumptionẽ medietat
aq̃.⁊ cola.⁊ in hac colatura adde.ℨ.sirupi ro.facti ex rosis
siccis.⁊.ℨ.s.de sirupo dactiloꝝ crudoꝝ:vl' loco ei⁹ de siru
po agresti:⁊ bibat de ea ieiuno stomaco oĩ die.

Caplm.VI. Qd̃ est de retentione menstruoꝝ.

REtinentur q̃dem mẽstrua in mulieribus pro
pter grossitudinẽ humoꝝ:aut ꝓpter debilita
tẽ ṽtutis expulsiue. Et cura ei⁹ ẽ subtiliare re
gimẽ ei⁹:⁊ ĩcidere viscositatẽ ei⁹ cũ sirupo de
yreos:⁊ sirupo sçncibin simplici tantũdẽ cuꝫ
ter tãto de aq̃. Si mulier trãsierit iuuẽtutẽ: aut fuerit se/
nex:⁊ caro ipsius fuerit dura:⁊ humor grossus extiterit:

vid. supradicta mala ... propter remm...

tūc oino idiget syrupo sgncibin cū syrupo de yreos: sic diximus. Et tu scis q medicine q sūt diuretice valde hñt de bēt odorē horribilē: et apiū: et ameos: et daucus sūt queniētia ad hoc: et feniculus ēt tātū hz de horribilitate quātū sufficit. Complete sūt egritudines que accidūt vulue.

Cap. VII. Quod est de oppilatione et sigillatione que accidit collo matricis.

Oc quidē accidēs aliqbus mulieribus euenit a natiuitate in vtero materno: q si fuerit caro: incide cū ferro: et si fuerit os aut caro dura cicatriçata noli laborare.

Cap. VIII. Qd ē de laniatōe matricis.

Oc quidez accñs aliqbus mulieribus euenit in tpe partus: aut qñ violāt a vginitate. Et si fueris a pncipio pcipe ei mulieri vt stringat coxas suas: et pole erit q suo pprio sanguine psolidabit. Si autē nō fueris in pncipio et labia vulneris fuerint consolidata incide dicta labia ex vtraq pte cū ferro: et sue cū filo sete crude: et pone desup psolidatiua et sigillatiua. sic sunt absinthiū: et anthere: et balaustie exiccate. Fiat puluis ex his subtilissimus: et spge desup suturā iterādo pluries. Et scias q sutura q fit ex seta cruda ñ corrūpit: nec putrescit donec vulnus pfecte sit psolidatus.

Hucusq igit put nobis apparet sufficiēter diximus de egritudinibus pprys vniuscuiusq mēbri. Nūc aūt incipiemus determinare de egritudinibus cōibus oiuz mēbrorum: et icipiemus cū auxilio dei determinare et loqui pmo de ossibus que sūt colūna et fundamētū omniū membrorum.

Tractatus sextus de egritudinibus ossium: et est continens capitula quinq.

Cap. I. Qd est de mala qplexione et fractura ossis.

Jco qdē q in qlibet osse pōt fieri egritudo ex mala qplone: et hoc aut pp disiūctionē eorū adinuicē: vel pp formā eorū aut appositionē ipsorū: vel pp mensurā eorū. Et est necesse sup hoc psiderare, ppriā eorū qplonē: inqtū ē masculus vel femina: et inqtū est puer iuuenis: vel senex: vel decrepitus: et ēt inqtū ē petrus vel ioānes. Et sup hoc silr pter psiderationē ossiū: debemus psiderare carnez et neruos: et ligaturas: et arterias: et venas et villos: et cutem: qm qñ ista exeūt a sua qplone nāli trahūt silr et alterāt ossa a sua debita qplone radicali. Et notū est q ossa qplonata sūt ex vna qttuor qlitatū simpliciū aut cōpositarū. Ergo qñ exierint a sua debita qlitate: studeas ad recuperationez ipsius. Et accidit etiā ossibus dissolutio ptinuitatis q fractura noiat. Jstis igit subtilia regimē inquātum potes. et equa mēbrū fractū: reducēdo ipsuz in locū suū ppriū. Et illi q sūt seruitores medicorū. s. cyrurgicorū assueti sunt h facere pprys manibus. Sz mihi impole videt q aliqd boni sciāt agere: qre eos nō debes pmittere operari. et vide si mēbrū lesuz sit tale qd habeat sibi par: sicut sūt brachia et crura. Stude ergo vt reducas lesuz ad formā sani: et si est ex mēbris q nō hñt societatē: sicut nasus: cogita formā ipsius mēbri qlis erat in sua sanitate: et studeas vt possis reducere ad ipsaz toto posse. Et si dislocatio vel fractura in ossibus magnis euenerit: fac eū extēdere sup discū seu tabulā: cuius supficies sit extēsa et plana: postea extende ambas ptes mēbri lesi trahēdo fortiter cū ambabus manibus ex vtraq pte: ita vt elōgent ptes fracte vl dislocate ab iuicē et postea molla manus tuas ad h vt nerui et ligature trahāt ad se mēbrū: et redeat ad locū suū: et iunge locū lesuz cum oleo ro. ponēdo desup petiā subtilē: et sup illā pone grossiores: et demū liga cū stellis faciēdo ligaturā mediocrē. vz. nō multū strictā: nec mollē: et stet ita ligatus p tres dies: et postea solue: et liga iterū faciēdo sic pus in oibus: et h facias donec fuerit liberatus. Sz attēde q id qd pus agere debes i istis ē flōmia ex opposita pte egritudīs: et subtilia rgimē eius: et sufficit ei comedere panē bñ fermētatū cū pullo: nō tñ vsq ad saturitatē: et h donec fueris certus ne locus apostemet vsq ad. xxx. dies: et ab ide in antea adiuua eū cuz gnāntibus huores viscosos sup fracturā ossis cū adiutorio dei. Et cibaria faciētia hec sūt pedes et crura edorū et arietū: et ptinua inunctionē: et ligationē et dissolutionē: sic dcm ē donec liberet: et h fieri nō pōt sic credo i spacio miori q xl. dierū. Si aūt mēbrū fractū fuerit ex mēbris magnis: et tu solus opationē dictā nō poteris exercere: hēas socium vsitatū q adiuuet te: trahēdo tu ex vna pte: et socius ex altera: donec labia fracture elōgent ab iuicē: et postea relaxētur manus: vt nerui trahāt ad se: et piūgēt ptes sil: et postea duc manū tuā sup mēbrū lesū palpitādo supius et iferius: et ex oibus ptibus. et si iuenis ipsū bñ rductū: et planū: et eqle: bñ qdē: sin āt sic ducēdo manus eqbis eū: et planabis: donec fuerit ad locū debitū reductū: et ptes sil optie coeqte: et post iunge eū: et ligabis ponēdo petias et astellas vt dictū ē. Et dissolue post tres dies: et iterū liga ordinate oia faciēdo q diximus. s. ligare et dissoluere: et inungere de tribus in tribus diebus. et hoc regimen facere debes infirmo forti: et qui sit discretus: ita vt cognoscat suū pfectū: et ob h sustinebit dolorē. Si vō ifirmus fuerit pusillanimus et debil vtutis atq timidus et idiscretus: habeas adiutores et fuitores penes te: q sint tecū ad tenēdū eū vi: ita vt cū senserit dolorem nō possit se vllo mō mouere nec ōstrucre opus tuū: psiciēdo tñ ne iferas ei itensuz dolorē. Si aūt ptusio fcā fuerit in naso: necē est vt facias ex coto filato formā nasi: ponendo exterius aliqd qd possit ipam sustinere. Et extēde sup petiā cerotū factū ex gūmis q possit nasuz vndiq colligere et circūdare: et desup pone petias plicatas plibus plicaturis donec hēant debitā grossitiē: q petie sic duplicate plumaceoli dnr. Et fac vt qphēdāt nasū ex oibus ptibus: et fac vt iuiscet dcm cerotū sup nasuz: ponēdo desup formā coti pdictā: q sit lōgitudie et breuitate et forma in oibus sic nasus patiētis. Et cū mutaueris ipz: ablue p nasuz cū aq mell: et postea cerotū cū forma repone supius. Et fuerūt qdā medici q hēbāt p ipoli curaz fracture ossis coxe: sz ego vidi puerū q liberatus fuit de passiōe illa: et psolidatū fuit os eius: sed nō segt ex h q qlz sic debeat liberari: eo q nāe et cōplones ossiū hoiūm sunt nō oēs eqles: qm puto q liberatio dicti pueri fuerit pp molliciē et hūiditatez sui ossis. Quare non segtur q sic oibus debeat euenire. Si aūt ossibus supuenerit dislocatio: cura est vt facias redire mēbruz ad suā formā nālē et positionē: et h elongādo os ab osse trahēdo fortiter: et relaxando manus vt nerui trahant ossa ad se: et redeant ad suuz sitū et locū nālez: et postea liga sicut superius dixi. Et subtilia regimē eius: et flebotoma eū si cōsenserint etas: vtus: tēpus et regio. Si nō oia ista adiuuāt ad hoc: minue de sanguine minus: sm q dicte cōditiōes diminuunt: put tibi videbit cōuenire: et subtilia regimē tēpore cōuenièti: et ingrossa ipm tpe quo videbit exigere. Et scias q oia ista ptinēt ad medicū nobilē et honoratū: sz alias operationes manuū dimitte ministris medicorū: sic est flebotomia et cauteriū et icisio arteriarum. Et adhuc nobiliora istis debēt facere isti medicorum seruitores: sic est icisio palpebrarum: et eleuare venas q oriunt in albedie oculorum: et psternere cataractas. Oia hec ad dictos seruitores hñt ptinere. Ad medicū aūt honoratū nihil aliud pertinere dicimus: nisi vt psiliū pstet solūmodo ciborū medicinarūq in firmi: absq aliq opatiōe manuū: queadmodū nō cōuenit ei facere sirupos et electuaria suis manibus: nisi esset in magna necessitate. Et pr meus fuit ex istis q tpibus vite sue per māsit sic sine aliq opatōe tali exercenda: q si voluisset nihil facere sciuisset: qz nō erat assuetus. Sz ego qui sum in

spanus ... hoc ... seruit...

ſiō paſſibilis: amore artis: ⁊ ex delectatione quā habui in ipſa volui ħ exercere. ⁊ ꝑ ſtudui in adiſcēdo facere ſyrupos ⁊ electuaria. Et volui etiā ꝑ expientiā ſcire opatiões medicinarū: ⁊ ēt igeniū extractiōis v̄tutis medicinarū ⁊ ꝯpōnis vni⁹ cū altera. Et volui ſilr̄ ſcire loca oſſiū ⁊ ꝯpoſitionē eoꝝ adiuicē: ⁊ oīa hec ſcire volui: ⁊ nō ſolū ſcire: ſed ꝓprijs manib⁹ exercere: ⁊ hoc cū appetitu maxīo ⁊ deſiderio: ⁊ ſemꝑ ſecut⁹ ſuꝫ viā iſtā: q̄uis ſit vilis ⁊ ꝯtempta apō medicū honoratū: queadmodū laboratores terre ī illo ope delectanť: ⁊ venatores ī venando: ⁊ ſic de alijs ſilib⁹. Qð memorat⁹ ſuꝫ de his nō feci cā ꝓmouēdi aliquē honoratū medicū ad exercēdū ꝑdicta opa ſuis manib⁹: ſꝫ ſi fuerit nec̄e in ſeipſo: vł in aliq̄ digniſſima vel cariſſima ꝑſona: qꝫ ſciat facere ⁊ exercere: ⁊ ēt ex mīa ⁊ pietate dei alicui paupi: ſciat facere hec vel aliq̄ leuia. Ea aūt q̄ ſunt turpia ⁊ abhoīabilia ⁊ miſera: ſicē extrahere lapidē de veſica ⁊ ſilia: nō tm̄ facere: verū ēt videre: non v̄r ꝯuenire honeſto ⁊ puro viro. Et puto ēt ꝙ honeſto viro nō liceat nec ꝯueniat ſꝫ legē videre pudēda. Et iaꝫ hucuſqꝫ dixim⁹ de his q̄ accidūt oſſib⁹ de diſlocatiōe ⁊ fractura. Nūc aūt intēdim⁹ determinare de his q̄ accidūt ipſis oſſib⁹ in ſeipis.

Cap. II. Qð eſt de ſuperadditione oſſis.

Et ingroſſanť q̄nqꝫ oſſa in ſua ſupficie ab humorib⁹ mordicatiuis: q̄ īfunduntť in ipſis oſſib⁹: aut a ſanie groſſa: q̄ trāſit ſup ipſa: vn̄ cōcauanť ⁊ corroduntť ⁊ igroſſanť. Et cura huius eſt reducere oſſa ad nāꝫ ſuā ꝓpriā: remouēdo cām īducētē dicta nocumēta. Nocumētū qdē groſſitudinis ⁊ ꝯcauitatis remoueť cū ferro: ſtudēdo poſtea cū medicinis in reſtaurando carnē donec ꝯſolideť: ⁊ oriť q̄nqꝫ viſcoſitas ꝑter nāꝫ ſup oſſa q̄ īpedit ꝯglutinationeꝫ carnis fieri ſup ipſa. Et cura hui⁹ eſt cū medicinis deſiccatiuis ⁊ abſterſiuis fortib⁹ donec remoueať dicta viſcoſitas: ⁊ redeat mēbrū ad ꝯplōnē ⁊ nāꝫ ſuā ꝓpriā. Et de habētib⁹ hāc ꝓprietatē eſt vt recipias mel diſpumatū: ⁊ decoque cuꝫ ſucco folioꝝ ꝑſici vſqꝫ ad ſpiſſitudinē: ⁊ vtere: q̄ñ ſufficiet in hoc caſu. De medicinis v̄o q̄ habent gnāre carnē dicā q̄ñ de vulnerib⁹ vniuerſaliter ꝑtractabo.

Cap. III. Quod ē de ſciſſura oſſis in longitudine.

Et accidit ꝙ q̄nqꝫ in oſſe fit ſciſſura in lōgitudine. Et cura huius eſt leuis: ⁊ hoc fit ꝯfortādo mēbrū: vt nō recipiat humiditates extraneas: que impediūt ſuas operatiōes naturales. Et generať aliquādo in eadē ſciſſura caro groſſa ⁊ dura: que cōſolidat dictā ſciſſuram.

Cap. IIII. Qð eſt de fractura oſſis cauſa doloris.

Et fit q̄nqꝫ ꝙ in fortib⁹ dolorib⁹ oſſa frangūtur: ⁊ ego iā vidi rupta oſſa exire: ⁊ hec fractura accidit cā humoris acuti infixi in loco. Et q̄ñ videm⁹ ꝙ hoc in oſſib⁹ accidit. qd̄ ꝗ fieri dꝫ in carne? Et pōt ēt hec fractura fieri in oſſe ex vapore ſeu vētoſitate īcluſa in ipſo oſſe vel in ſua cōcauitate: nec hoc putādū eſt īpoſſibile: qꝛ videm⁹ ꝙ vaſa terrea q̄ñ vēto ſuſpēduntť: ⁊ ad aerē: ꝙ ſcinduntť ab ipſis ⁊ ad te qdē ꝑtinet cognoſcere ſciſſuras factas ab humore vel a vento: ⁊ hoc qꝛ q̄ñ videris carnē corroſaꝫ in circuitu oſſis cū dolore forti: ⁊ cū ħ os fractuꝫ fuerit ⁊ denigratuꝫ ſcias ꝓ certo ꝙ eſt ab humore mordicatiuo ⁊ acuto forti. Stude ergo in cura huius in reducēdo mēbrū ad ſuā cōplexionē nālē oīb⁹ modis q̄bus potes. Et ħ purgādo humorē peccantē cū medicinis laxatiuis: ⁊ reſoluēdo q̄ ſunt reſoluēda cū reſolutiuis: frāgēdo ⁊ mitigādo eoꝝ acuitates cū medicinis habētib⁹ illā ꝓprietatē: ⁊ hec eſt via certa ⁊ manifeſta. Ea eni que habēt purgare hūc humorem ſūt purpuria: ⁊ epithimiū: ⁊ aloes miſcēdo cū iſtis aliquid ex folijs collogntide ⁊ ſcamonee: ⁊ qꝛ he medicine de ꝓprietate ⁊ nā ſui habēt corpi inducere anguſtiā ⁊ doloreꝫ: iō, ſtudeas in remouēdo ⁊ refrenādo cū piſtacijs ſi potes inuenire: ⁊ ſi nō: pone loco eoꝝ ſticados cū amigdalis dulcib⁹ mūdatis: ⁊ miſce cū eis: ⁊ da de iſta medicina īfirmo ſm̄ v̄tutē ipſius ꝯſideratis etiā alijs ꝯditiōibus q̄ſitis. Et fac eū bibere ſyrupū iſtū q̄ optim⁹ eſt in frāgēdo ⁊ remouēdo acuitatē dicti humoris. ℞. iuiube q̄ arabice dicunť aupnep: liquiritie mūdate: viole: floꝝ nenufaris: ana. ʒ. i. ſpice nardi: maſticis ana aur̄. iij. cōquaſſa que ſunt ꝯquaſſanda: ⁊ infunde ꝑ diē ⁊ noctē in libris. x. aque dulcis: ⁊ poſtea bulliāt lento igne vſqꝫ ad ꝯſumptionē medietatis: ⁊ poſtea cola. Cui addes librā çuccari albi: ⁊ iterum coque vſqꝫ ad ſpiſſitudinē: ⁊ ꝓpīa patiēti omni mane de ipſo. ʒ. ij. vel. iij. cū triplo aq̄ frigide: ⁊ ſi ſitiret multū adde plus de aqua: ⁊ pone ſup locū cerotū nominatū agrippa qð factū eſt cū cera ⁊ oleo roſaceo: ita ꝙ cera madefacta ſit in aqua frigida multotiēs. Et poſtq̄ etiā reſoluta fuerit cera in oleo roſaceo: iterū infundi debet in aqua frigida pluries donec acquirat frigiditatē ⁊ humiditatē: ⁊ hoc modo mitigabiť acuitas egritudinis: ⁊ remouebunť dolores: ⁊ ſiquis argueret ⁊ diceret: nōne oleū eſt nociuū in apoſtematibus colericis: dicimus ꝙ preparatio iam dicta. ſ. infuſionis cere ⁊ ꝯcuſſiōis cere in aq̄ dulci frigida multotiens: ⁊ poſtea cere cū oleo ſil̄: pōt dictū nocumentū totaliter remouere. Et dico ꝙ quāto frigidior fuerit aq̄: tanto magis hꝫ dictos dolores remouere. Et iaꝫ pluries ꝓbaui hoc cerotū cū eſt recēs in cōbuſtionib⁹ ignis: q̄re ſi ꝯfert in cōbuſtiōe ignis: ſequiť ꝙ longe plus debeat valere in egritudinib⁹ calidis. ⁊ certe ħ expimētū ē iuſtū. Et qꝛ hoc cerotū ſic eſt mitigatiuū vt dcm̄ eſt: ideo ꝯfortādo mēbrū habet oſſa fracta ex vulnere repellere.

Cap. V. Qð ē de īgroſſatōe oſſis ꝑter naturam.

Ingroſſanť q̄nqꝫ oſſa ꝑter nām ꝓpter groſſuꝫ regimē inordinatū ſubito factū ⁊ nō ſucceſſiue. Et iā audiui dici a pr̄e meo: ꝙ q̄dā viro vidit naſci in dorſo ſuo os ad ſil̄itudinē vni⁹ cornu: ꝙ erat minoris duriciei oſſis nālis. Et ipe pater me⁹ purgauit hūores groſſos in ipſo: ⁊ poſtea poſuit medicinas exiccatiuas ſup os ita ꝙ cecidit dictū os: ſicut cadūt cornua cerui in vere. Et mihi etiā fuit ortū os vnū ſup dorſuꝫ: magnū mihi inferēs doloreꝫ: ⁊ purgaui me ab humorib⁹ groſſis: ⁊ poſui ſup ipm̄ reſolutiua: ita ꝙ reſolutum fuit p̄o maiori ꝑte: ⁊ illud modicū qð remāſit: nō ipediuit me in aliq̄ in opationib⁹ nālib⁹ exercēdis. Ergo vbicūqꝫ īueneris ſil̄e: facias ſicut dixi. Et cū purgas iſtos. noli ipſos purgare ſolū cuꝫ v̄tutib⁹ medicinaꝝ: ſed cuꝫ ipſis medicinis ꝓprijs. Et de meliorib⁹ mineris ad purgāduꝫ hos eſt lapis lazuli: ſed in magnete ē abſqꝫ dubio magnuꝫ iuuamētū in ħ: ſed ego ipſaꝫ nō ſuꝫ opat⁹: qꝛ ſufficit mihi lapis lazuli: ⁊ ego cōmēdo opa ei⁹. Sed barburia recēs: et epithimū cretenſe eſt de meliorib⁹ medicinis ⁊ ſecurioribus in hac paſſiōe. Elleboꝝ aūt nigrū forti⁹ eſt ꝑdictis: ſꝫ nō ita tutuꝫ. Et cū volueris eū opare fac cū cautela. ſ. frangendo ei⁹ malitiā ⁊ ſiccitateꝫ. Et de pillulis q̄ cōueniūt in hoc caſu ſūt iſte. ℞. ſcemeg bdelij: polipodij ⁊ genſcit ⁊ oppoponacis: q̄ñ iſta habēt trahere hūores groſſos ex iuncturis ⁊ cōcatenationib⁹ oſſiuꝫ: ⁊ ex oīb⁹ mēbris remotis. Et q̄uis interiora collogntide ſint hui⁹ ꝓprietatis: tñ eſt fortior valde ꝑdictis: ⁊ magis periculoſa: eo qꝛ de ꝓprietate ⁊ nā ſui hꝫ inducere excoriationē in īteſtinis: ⁊ nocet epati deſtruēdo ei⁹ operationē. Et id qð hꝫ ei⁹ acumē remouere ⁊ malitiā ei⁹ eſt gūma arabica. Sed nobiles ⁊ famoſi medici q̄ fuerūt an̄ nos ꝓuiſi optime fuerūt de gumma arabica in remouēdo nocumētū collogntide ⁊ ei⁹ acumē: q̄tū in vna ꝑte: tñ nō ꝯſiderauerūt nocumētū ipſius in alia. ſ. in anguſtia quā corpori preſtare cognoſciť: et in

nocuméto ipsi⁹ ad epar ⁊ cor: ⁊ in corruptióe eoꝝ ṽtutuz: qm̃ ad remouedũ ista cõpetũt aromatica ⁊ subtilia cũ q̃dã stipticitate: sicut ẽ spicanardi. O q̃ȝ bonũ ⁊ pfectũ remediũ est spicanardi: q̃ꝛ remouet nocuméta epatis ⁊ cordis: eoꝛuȝ virtutes ꝯfoꝛtãdo. Et de h̃ aliqui pdecessoꝛes nr̃i medicoꝝ minime aliqd fuerũt recoꝛdati. nisi solũ ille q pnceps medicoꝝ existit: q nobis viã pparauit in isto scemate: dicẽdo nobis ꝓprietatẽ spice. Alij aũt medici nihil de ipsa fuerũt locuti. Et fistici etiã multũ cõferunt in remouẽdo nocumẽtũ collogntide: ⁊ nõ solũ ipsius: veruȝ ẽt oĩuȝ aliarũ q̃ coꝛpoꝛi iferũt angustiã. Sȝ id qđ ꝓpe hȝ nocumẽtũ ⁊ acumẽ collogntide remouere a suis q̃litatibus pmis: sũt amigdale dulces mũdate. Et siccitas mala elleboꝛi nigri remouet̃ ꝓpe cũ floꝛe nenufaris: eo q̃ nenufar a suis q̃litatib⁹ pmis remouet acumẽ elleboꝛi nigri: ⁊ sua aromaticitate tollit angustiã ⁊ destructionẽ ṽtutũ: quã coꝛpi põt iducere sui malicia: ⁊ cũ h̃ diminuit suã sup̃fluã laxationẽ. Et audiui a pr̃e meo q dixit q̃ pr̃ suus qñ rediuit de ptib⁹ oꝛiẽtis scripsit vnã receptionẽ vnius medicine laxatiue ꝓ q̃dã rege in p̃sentia nobilis medici: q noĩabat̃ auen motaraf: q medic⁹ honoꝛat⁹ postq̃ȝ aspexit scriptũ: ⁊ vidit q̃ in illo laxatiuo posuerat nenufar: miratus fuit valde: ⁊ post ꝯsideratiõẽ ⁊ cogitatiõẽ placuit ei multũ: ⁊ gauisus ẽ idẽ cõmẽdãs eũ mirabil'r de illo opere Et hoc iõ q̃ꝛ medici q fuerãt añ eũ minime posuerunt remediũ aliqđ ad remouẽdũ nocumẽtũ ⁊ maliciã quã dcã medicia. s. ellebor⁹ niger hȝ epati iferre: ⁊ p̃stare p ꝯñs toti coꝛpi: q nõ fecerũt sic i scamõea: q̃ꝛ posuerũt masticẽ in remouẽdo violẽtiã ⁊ maliciã scamõee: ⁊ h̃ faciũt mitigãdo ⁊ refrenãdo angustiã: ⁊ ꝯfoꝛtãdo ṽtutes. Sȝ diminuti fuerũt in hoc. s. q̃ꝛ nõ posuerũt aliqd ad remouẽdũ ei⁹ caliditatẽ ⁊ siccitatẽ: tñ parcẽdũ est eis de hoc defectu: quia parũ ponit̃ de scamonea in medicinis laxatiuis. Sȝ de h̃ sũt medici rep̃hẽdẽdi: q nõ ponũt remedia: ⁊ ea q̃ habent angustiã medicinarũ remouere. Ego aũt suȝ cert⁹ q̃ aliq q legẽt hũc meũ librũ: siue si viuus sim seu moꝛtuus conabunt̃ me rep̃hẽdere in his. Quib⁹ tal'r dico. vȝ. q̃ fiãt due medicine: vna ȝm meã volũtatẽ: ⁊ alia ȝ suã: ⁊ videat̃ q̃ illarũ meli⁹ poterit remouere angustiã ⁊ nocumẽta epatis ⁊ dissinteriã: ⁊ que peius: qm̃ volo ⁊ desidero q̃ expiẽtia me iuuare debeat ⁊ saluare vl' dãnare tã i vita q̃ȝ i moꝛte: ⁊ nõ solũ in his: verũ etiã in oĩb⁹ q̃ dixi in isto libro: q̃a nõ dubito qn multi sophyste multa possint arguere: ⁊ sua sophysmata facere. Sȝ ego dico q̃ expimẽtũ semp est libꝛa ⁊ statera iusta ⁊ eq̃lis: q̃uis siȝ certus q̃ multi sophyste multa possint dicere sophysmata erronea: q̃ verisil'ia esse vident̃: cũ sint falsa: ⁊ hoc ad dialecticos ⁊ logicos soluȝ hȝ ptinere: ⁊ nullo mõ ad medicũ. Et q talia ingrere ⁊ p̃scrutari voluerit semp errabit. Quare dico q̃ expimentũ sp̃ poterit verũ a falso distiguere ⁊ sepaꝛe. ¶ Cõplet' ẽ h̃ tractat⁹ ossiũ. Et nũc icipiem⁹ determiare de egritudinib⁹ q̃ sũt vl'es toti coꝛpi factis ex vno humoꝛe solo.

¶ Tractat⁹. VII. ⁊ est ꝯtinẽs capitula triginta ⁊ septeȝ.

¶ Cap. I. Qđ est de egritudinib⁹ vl'ibus q̃ fiũt in carne ⁊ cuti toti⁹ coꝛpoꝛis sicut sunt vesice: prurit⁹ ⁊ hõ.

Equideȝ egritudines. s. vesice ⁊ pruritus ꝯueniũt in mã: sũt eni ex eodẽ humoꝛe: ⁊ differũt soluȝ in loco: q̃ꝛ vesice oꝛiunt̃ sub cuti: prurit⁹ ṽo fit in exterioꝛi pte cutis: vel sub coꝛtice exterioꝛi: ⁊ hoc fit qñ tales hũoꝛes acuti ⁊ adusti ⁊ moꝛdicatiui in coꝛpe generant̃: q̃ꝛ abhominabiles ⁊ odiosi nãe existũt: q̃re ab ipsa exteri⁹ expellunt̃. ¶ Et est ẽt alia dr̃ia iter vesicas ⁊ prurit⁹ ⁊ est h̃. s. q̃ vesice sunt ex humoꝛe grosso ⁊ viscoso. prurit⁹ auteȝ ex humoꝛe subtili ⁊ acuto generat̃. Et he qdeȝ passiones variant̃ sil'r in suis foꝛmis ⁊ humoꝛibus. Et scias iterũ q̃ ex tali materia possũt fieri apostemata calida: ⁊ gutta rubea ⁊ apata q̃ noiant̃ foꝛmice: ⁊ põt etiã accidere inflatio totius coꝛpis: ⁊ etiã dura apata: q̃ egritudines oẽs ab inuicẽ diuersificant̃: ⁊ cognoscunt̃ ex suis ꝓprijs foꝛmis ⁊ accidẽtib⁹: queadmodũ cognoscere debes carbũculos ⁊ cãcros pessimos coꝛrosiuos. Et subtiliter attẽdere debes in vnaquaq̃ȝ istarũ egritudinũ: ex quo humoꝛe q̃libet generet̃: ⁊ vtrũ ex simplici vel cõposito: qm̃ si generata fuerit ex simplici: foꝛma erit simplex: ⁊ si ex cõposito: foꝛma ꝯposita appebit: ⁊ ȝ ꝯpositionẽ hũoꝛis dictarũ passionũ ⁊ apostematuȝ: foꝛme ipsaruȝ similiter variant̃. ¶ Cura aũt dictarũ passionũ ẽ euacuare homoꝛẽ peccãtẽ si ẽ simplex ⁊ vnus: ⁊ si est cõpositus similiter purgare debes ȝ sui cõpositionẽ: ⁊ minue etiã si tibi videbit̃ cõuenire: ⁊ studeas cũ hoc refrenare ⁊ mitigare locuȝ si est ꝓpe vel supꝛa aliquod mẽbꝛuȝ pncipale: qm̃ si ibi colligeret̃ mã ⁊ si ibidẽ apostema apiret̃: posset illi mẽbꝛo nõ modicũ iducere nocumẽtũ. Et attẽde cũ tu vis mitigare vel repcutere in tali casu vt nõ facias absq̃ȝ aliq̃ resolutiuo: eo q̃ repcussiua inq̃tũ sũt talia hñt augmẽtar̃ frigiditatẽ i loco illo: ⁊ frigiditas est ad vltimũ cã augmẽtatiõis doloꝛis: ⁊ si nõ augmẽtat ñ hȝ vltio remouere: q̃re ꝯsulo resolutia appõere cũ repcussiuis ⁊ narcoticis ad remouẽdũ doloꝛẽ. ⁊ h̃ itẽdere dbem⁹ sic dic̃ H. q̃ꝛ vbi ẽ doloꝛ ibi ⁊ hũoꝛes hñt decursũ: ⁊ ponẽdo resolutiua cũ repcussiuis ⁊ narcoticis: tũc hẽbũt narcotica effcm̃ pfcm̃. cũ adiutoꝛio di. ¶ Receptio ꝯueniẽs ad h̃. ℞. rosaꝝ ⁊ farie oꝛdei ⁊ fabaꝝ ⁊ sãdali. añ. ℥. i. floꝝ camõille ⁊ narcisci. añ. aur. iij. seis lini ⁊ altee ⁊ croci. añ. aur. ʒ. pistet̃ oĩa: tñ q̃lȝ p se: ⁊ misceat̃ cũ aq̃ ro. cui decia ps ipsi⁹ aceti sit ãmixtũ: ⁊ emplet̃ loc⁹ cũ ipis. ⁊ si hũoꝛ fuerit subtil' valde subtrahe acetũ: ⁊ si fuerit grossus adde pl⁹ de aceto: ⁊ q̃ꝛ supi⁹ docui sufficiẽter q̃uo ⁊ q̃l'r dbes subtiliare regimẽ i talib⁹: ⁊ q̃l'r ⁊ cũ qb⁹ medicis debes purgare vnũquẽq̃ȝ hũoꝛẽ: iõ ad pñs h̃ põere ptermitto. Cũ ãt apa fuerit digestũ ⁊ matuꝝ: tũc idiget aptiõe cũ ferro frido vl' tpato aut cũ medicis acutl. Cũ ãt i apate sanies icipit colligi ⁊ appere: tũc esto attẽt⁹ solũmõ in maturãdo ipȝ. Que ãt hñt maturare sũt ista. s. faria tritici ⁊ tursi cauliũ elixati: q̃ȝ ptes sint eq̃les: stercoꝛis colũbini sicci q̃rta ps. pistent̃ q̃lȝ p se: ⁊ icoꝛpoꝛent̃ sil' cũ dcoctõe: cruriũ ⁊ pedũ arietũ: vl' cũ butiro veteri. Si ṽo patiẽs foꝛtis fuerit ⁊ bꝛun⁹: loco farie dicte pone panẽ recẽtẽ d frumẽto: ⁊ si fuerit ifans puul⁹ tẽpa dcãs medicias cũ iure crurium ouiũ: ⁊ si fuerit iuuenis icoꝛpa cũ butiro recẽti. Cũ ãt fuerit apa digestũ ⁊ matuꝝ: api ipȝ i loco ipsi⁹ decliui: vt facili⁹ sanies iferi⁹ dscẽdere ⁊ exire possit: ⁊ h̃ facias cũ ferro vl' cũ medicis. ¶ Receptio apta ⁊ ꝯueniẽs ad apiendũ apata. ℞. stercoꝛis colũbini ⁊ farie tritici ana. ptes eq̃les pistet̃ ⁊ icoꝛpent̃ cũ butiro. ⁊ h̃ si fuerit puer paucoꝝ ãnorũ: ⁊ pone sup apata ad q̃titatẽ vni⁹ dnarij grossi: ⁊ desup põe folia blete: ⁊ apiet̃ cũ ista do dãte. Si ṽo patiẽs fuerit dure ꝯpõnis: aut senex: tũc icoꝛpa cũ sapõe: ⁊ desup pone ad q̃titatẽ vni⁹ denarij grossi dõec apiat̃: ⁊ si fuerit ifans de lacte: icoꝛpa cũ oleo de sciscimão vl' amigdalaꝝ dulciũ ⁊ suppone vt dcm̃ ẽ. Si ãt fuerit iuuenis. icoꝛpa dcm̃ medicamẽ cũ butiro decocto: ⁊ cũ fuerit aptũ: ablue vuln⁹ cũ aq̃ mell' in q̃ dcocta sit herba q̃ dr̃ viccia vl' ligumẽ: ⁊ dat̃ de ipsa ad comedendũ bob⁹ ⁊ equis: ⁊ decoq̃t̃ aq̃ illa dcoctionis viccie cũ melle tãdiu dõec deueniat ad spissitudinẽ mellis: ⁊ in illa intingatur tẽta ⁊ ponat̃ in vulnere: ⁊ h̃ fieri debȝ bis in die: donec vuln⁹ fuerit optime mũdificatũ: ⁊ de idẽ itingat̃ tẽta cũ vnguento anacli. s. de palma: ⁊ mittat̃ in vulnere donec fuerit liberat⁹. Et h̃ cura conuenit illis qb⁹ etas ⁊ cõplexio fuerit tẽpata. Sȝ illi cui etas fuerit senectutis: vel ꝯplexio ei⁹ sicca valde extiterit: põe

cū viccia ad buliēdū in aq̄ de radice liq̄ritie: ⁊ ō succo blete: demū illā decoctionē bullias cū melle vsq̧ ad spissitudinē: ⁊ in illā ītinge tētā vt dictū ē: ⁊ cū madefacta fuerit tēta in illo liq̊re: ſpge desup aliq̄d de thure adusto. Si v̄o fuerit puer ⁊ mollis ꝯplo͛nis: sufficit aq̄ dulcis decocta cū melle vsq̧ ad spissitudinē ītingēdo ī illa tēta: ⁊ pone ipā ad ꝓfundū apatis. Si aūt ꝯplo͛ eius fuerit tꝑata ⁊ eq̄lis: ꝑcipue vt ponat̄ tātū. tēta seu tasta ītincta in vnguēto alnachi. i. de palma: ⁊ alia die madefacta in aq̄ decoctionis viccie decocta cū melle vsq̧ ad spissitudinē. Si v̄o fuerit patiēs in senio ꝯstitutꝰ: vel dure carnis valde: pone desuper tētā intinctā cū alnachi: aliq̄d de vitriolo pulueriçato: ꝙ si fuerit mollis ꝯplo͛nis in illa etate: sufficiet vnguētū alnachi. Sꝫ in vesicis illis q̄ arabice noīant̄ demonis. oꝫ vt sollicite attēdas q̄s humor est ille q̄ dn̄at̄: qm̄ si fuerit sanguis sufficit tibi minutio seu flōmia. Si aūt fuerit co͛la: purga eū cū sero caꝑno coagulato cū lacte fici: ponēdo in vnaquaq̧ libra ipsiꝰ q̄rtā ꝑtē aur̄. vniꝰ de scamonea q̄ arabice dr̄ machamuda: ⁊ ʒ. i. syrupi ō mastice regēdo īfirmū cū ista medicia: queādmodū dicimꝰ ⁊ alijs medicis laxatis ⁊ ciba eū cū pāe bn̄ fermētato: ⁊ cū lactucꝭ decoctꝭ cū pauco aceto ⁊ oleo de oliuis. Et si vis ponere aliq̄d cū ipsis de carne hedi vel pulli facere potes. Si v̄o tibi notū fuerit ꝙ dictꝰ hūor fuerit melīcus oībꝰ modis studeas ad expellēdū ipsuꝫ cū medicis q̄ hn̄t illū hūorē educere: ⁊ iā supiꝰ docui ꝙ medicie q̄ hn̄t dictū hūorē euacuare ⁊ purgare: sūt sic̄ barburia ⁊ epithimū ⁊ elleborus niger: ⁊ lapis laçulli: ⁊ feci te scire ēt ꝙ medicie q̄ sūt ex mineris: fortiores sunt valde illis q̄ sūt ex vegetabilibꝰ: ⁊ cōmēdaui tibi silr̄ lapidē laçuli in hoc casu: reꝑhēdēdo adamātē. s. calamitā ꝓpter ipsiꝰ violētiā: ⁊ sit cura tua ħꝫ ꝙ cog̊ueris de grossitudine hūoris: qm̄ si fuerit grossus valde: ꝓpina ei dictas medicias cū tota sua suba: frāgēdo coꝝ angustiaꝫ ⁊ violētiā: ⁊ q̄ ħ hn̄t facere: iā scripsi tibi alias. Si aūt dictꝰ hūor fuerit nō multū grossus: sufficiet dare solā aquā calidā in q̄ dicte medicine fuerint īfuse ꝑ noctē vnā ⁊ diē ⁊ colatā: ⁊ de illa dare paulatine ꝓut tibi videbit̄ ꝯuenire: cōsideratis ⁊ ꝯseruatis ꝯditionibꝰ notis q̄ sūt h̄. s. tꝑa: anni: ꝯplo͛: etas: v̄tus: regio ⁊ ꝯsuetudo: ⁊ misce cuꝫ dictis medicinis aliq̄d de delectabilibꝰ ⁊ amicabilibꝰ n̄ae: sic̄ ē mel q̄ð est delectabile n̄ae ⁊ sapidū lingue: ⁊ amicū epati: ⁊ est cibꝰ ⁊ medicina: ⁊ his rōnibꝰ ⁊ causis ponit̄ in medicinis: q͛ medicie mutāt ⁊ alterāt corpꝰ: q̄re n̄a eas abhorret: ⁊ delectat̄ in rebꝰ q̄ mutant̄ ⁊ alienant̄ ab ipsa n̄a leuiter: sic̄ est panis ⁊ caro: ⁊ mel ēt qm̄ mel nō alterat ⁊ īmutat corpꝰ sicut facit piꝑ ⁊ cucurbita: ⁊ psiliū ⁊ his silīa: ⁊ q͛ mel delectabile est n̄ae: ꝑꝑ hoc ab ipsis ponit̄ in medicis laxatiuis: ⁊ ī alijs q̄ nō sūt laxatiue. Et si non reꝑiret̄ mel pone loco eiꝰ aliq̄ð dulce sic̄ ē çuccarū q̄ð est amicū stōi ⁊ pulmonis: ⁊ vesice: ⁊ est meliꝰ melle. ⁊. H. noīauit ipsuꝫ. s. çuccarū mel. Sꝫ in egritudinibꝰ in q̄bus co͛la supabūdat valde. caue ne des dulcia: ⁊ sufficiet syrupus de mastice sic̄ dixi supiꝰ. ¶ Receptio ꝯueniēs huic passioni. ℞. barburie recētis: epithimi liq̄ritie: passularū enucleatarum: violarū ana. ʒ. i. lapidis laçuli quarta pars. ʒ. i. ellebori nigri ⁊ folioꝝ colloq̄ntide ana aur̄. ij. que sūt conquassanda ꝯquassa: ⁊ que sunt pistanda pistent̄: ⁊ infundant̄ ꝑ noctē vnā in feruēti aqua: ⁊ postea manibꝰ fricent̄ ⁊ stringant̄ ⁊ colent̄ fortiter exꝓmēdo: ⁊ in. ʒ. viij. istius aque pone de syrupo masticino ⁊ nenufaris ⁊ pomoꝝ ana. ʒ. ij. ⁊ de scamonea octauā partē aur̄. vnius: ⁊ ꝓpina ei ad bibenduꝫ. Si vero sufficienter nō purgaret̄ adde de dicta aqua. ʒ. i. ⁊. ß. cū. ʒ. ß. dictoꝝ syrupoꝝ: regendo euꝫ sicut dictū est in alijs laxatiuis. Si vero dictus humor fuerit grossus ī vltima grossicie: nō sufficiet dare infusionē dictarū medicinarū solū: īmo cōuenit exhibere medicinas cū sua totalitate. ¶ Receptio apta ad hoc. ℞. lapidis laçuli: barburie: ⁊ epithimi: ⁊ succi liquiricie ana aur̄. ij. ellebori nigri ⁊ amigdalaꝝ excorticatarū ana aur. i. ⁊. ß. bdellij ⁊ sticados ana partes tres aur̄. i. folioꝝ colloq̄ntide quartā partem aur̄. i. pistent̄ oīa ⁊ incidant̄ folia colloq̄ntide: ⁊ misceant̄ cū amigdalis excorticatꝭ pistatꝭ: ⁊ cū q̄rta ꝑte gūme arabice q̄ arabice dr̄ cathira: madefaciēdo oīa ꝑdicta cū olo͛ rosaceo ⁊ cū syrupo sq̄nzabin: ⁊ cū syrupo liq̄ricie simul mixtis ī formādo magdaleonē: ⁊ recipiant̄ de isto aur̄. v. cū aqua calida postq̄ꝫ cognoueris patiētis v̄tutē eē sufficientem. Et si nō plenarie purgaret̄ dabis ei de eodē medicamine aur̄. i. ⁊ cū fuerit purgatꝰ ꝑfecte cibabis eū cū gallina decocta in tassea vel carne hedi. Et q̄uis supius dixerim ꝙ iste humor ꝓpter sui grossitudinē acuitatē ⁊ maliciā nō sit purgādus ī vna vice. adhuc tibi reitero ꝙ ē educēdus in pluribꝰ vicibꝰ: ponēdo spaciū īter vnā purgationē ⁊ aliā ad minꝰ tot dies quot sellas assellauit infirmus. Si aūt dictꝰ humor grossus fuerit vehemēter q̄si in grossitie vltima: ⁊ nō fueris certꝰ ꝙ sit melīcus oīno dabis ō hoc supradicto medicamine cuꝫ substātia sicut dictū est: addēdo ō cartamo: ⁊ semine vrtice q̄ꝫtuꝫ scriptū ē de barburia. Cognoscēdo certissime ꝙ flegma quādo in vltima grossicie reꝑit̄ seq̄t̄ vestigiū melancolie: ⁊ regit̄ illo mō. ¶ Si v̄o dc̄a passio fuerit ex alijs spēbꝰ fl̄atis q̄ nō fuerit in tanta grossitie: purgabis eū cuꝫ cartamo ⁊ semīe vrtice ⁊ his silibꝰ. Et si patiens fuerit multū flegmaticꝰ adde aliq̄d de colloq̄ntida. ¶ Receptio apta ad h̄. ℞. seīs cartami ⁊ vrtice. an̄. aur. x. violaꝝ ⁊ liq̄ritie. an̄. aur. v. thimei. aur. ij. ysopi. aur. mediū ꝯquassent̄ oīa ⁊ īfundant̄ ꝑ noctē vnā in aq̄ feruēti valde ⁊ colent̄ fricando ⁊ fortiter exprimēdo: ⁊ de ista colatura recipiant̄. ʒ. v. ⁊ sirupi masticis ⁊ sq̄nçabin. an̄. ʒ. i. ⁊ grana ordei. ij. de tarasca excorticata et pistata: ꝙ si nō sufficiēter purgauerit: adde de dicta īfusione. ʒ. mediam cū vncia media de dictis sirupis: ⁊ regatur sicut dictum est in alijs laxatiuis.

¶ Cap. II. Q̄ð est de pruritu in ꝑticulari.

In pruritu nec̄e ē tibi vt ꝓuideas si cā sit colerica: ꝙ si fuerit suffic̄ purgatio cū sero caꝑno: ⁊ si māifestū tibi fuerit ꝙ sit ex acuitate sāguinis: fac miutōꝫ: ⁊ r̄gimē eiꝰ sit lactuca ðcocta cū aceto ⁊ oleo aut caro hedi. Sꝫ dico ꝙ caro gallīe lōge est melior ī ħ casu carne hedi. Qr̄ si scíueris certissime ꝙ dc̄a passio ꝓcedat ab hūore adusto: ⁊ illō q̄dē ꝓ certo scit̄ qn̄ locꝰ in q̄ fuit reliq̄t vestigiū nigrū. Et ħ scies ēt ex alijs accn̄tibꝰ. videlꝫ vtꝝ cito digerat̄ vl̄ n̄: ⁊ ex forti vl̄ n̄ forti mordicatōe ⁊ acuitate: ⁊ ēt si ī gratādo vl̄ fricādo magnā sentit ðlectatōeꝫ vl̄ nō. Qr̄ si magnā sentit ðlectatōeꝫ peior ē oībꝰ ī inq̄etudīe ⁊ tedio: q͛ ē ex co͛la. Et pruritꝰ q̄ citiꝰ digerit̄ ē ex sanguie: ⁊ maiorē in corꝑe oppmet locū. Et q̄ fit ex hūore adusto difficiliꝰ digerit̄ alijs hūoribꝰ. Sed si dictꝰ hūor fuerit ex melīa: ꝓpia ei ad bibēdū ius galli veteris ꝯq̄ssando ossa eiꝰ ⁊ frāgēdo ipsa an̄ ðcoctōeꝫ: ⁊ pone tertiā ꝑtē pōderis ipsiꝰ galli ō barburia recēti: ⁊ coq̄nt̄ silr̄ tādiu dōec dissoluunt̄ ossa ⁊ caro: ⁊ postea frica māibꝰ ⁊ colet̄ fortiter exꝓmēdo: ⁊ ō isto iure da ei ad bibēdū. ʒ. vi. Et cū fuerit purgatꝰ rege eū sic̄ dc̄m ē ī alijs laxatis. Qr̄ si fuerit dc̄a passio ex hūore fl̄atico grosso valde: ⁊ ħ scies q͛ scabies erit maior: dabis ēt ei ō isto iure sic̄ dc̄m ē. Si āt pruritꝰ dictꝰ subtil̄ ⁊ siccꝰ fuerit. sufficit ei regimē ordinatū: sic̄ ē dare ei lactucas ðcoctas cū aceto: ⁊ carnes hedoꝝ ⁊ gallinarū ⁊ silīuꝫ: ⁊ iunge eū cuꝫ oleo rosaceo ponēdo in vnaquaq̧. ʒ. olei rosacei aur. i. de alchitrā subtili.

¶ Cap. III. Q̄ð ē de variol̄ ⁊ morbillis.

Et accidunt q̄dē in hoībus variole ⁊ morbilli ita gn̄al̄r ꝙ pauci vl̄ nl̄li reꝑiūt̄ q̄bꝰ n̄ eueniāt ⁊ mā haꝝ passionuꝫ ē sāguis corruptꝰ ⁊ malꝰ

mēstrualꝭ ex q̄ embrio in vtero matris ꝑ vmbilicū nutrit̄ ⁊ augmētat̄. Cū aūt post natiuitatē nat⁹ īcipit inualescere ⁊ fortificari nā ꝯfortata expellit hunc hūorez malū ⁊ corruptū ad exteriora: ⁊ cū mouet̄ nā: ad hāc expl'sionē faciē daz excitat̄ ꝓ maiori ꝑte febris valida: ⁊ aliqñ cum ea fit alienatio: ⁊ differētia q̄ est īter variolas ⁊ morbillos est qꝛ variole generant̄ ex humore magis grosso: ⁊ morbilli ex subtili ⁊ sicco ꝓcreāt̄: ⁊ ꝓhibitū a medicis ē dare ī morbillis medicinā laxatiuā ne hūores īficiant̄ ⁊ ad venēositatē ꝯuertant̄: ⁊ ꝓhibēt ēt dare carnes ⁊ alia cibaria his sil'ia. Sed p̄cipiūt in hac passiōe dare lentes decoctas in aceto tm̄modo. Ego vo bñ ꝯsentio cū his ēt lactucas decoctas cū aceto: ⁊ medullas citroli ⁊ angurie: ⁊ ad bibēdū aquaz ordei ⁊ angurie: ⁊ etiaz in cibo da eis cucurbitā valde coctā: ⁊ cū sim assuetus sic agere possuz me multū collaudare: ⁊ nunq̄ȝ volui dare istis syrupos aliquos dulces ne augurio timēdo ꝓꝑ dulcedinē ne ꝯuertāt̄ ad col'az. Et scias ꝙ variole frequēter accidūt in oculis: ⁊ sūt cā ꝑditiōis visus. Q̄re a p̄ncipio studere debes ꝓycere in oculis eorum aquā ro. in cuius. ℥. ij. sit infusuz aur. ij. sumachiorꝝ: ⁊ distillabis ex ipsa in oculis pluribus vicibus in die: ⁊ euadet ⁊ p̄seruabitur ab illo periculo ⁊ nocumēto cū adiutorio dei ⁊ pauci sunt qui ꝑfecte sciant regere hos patiētes: qm̄ dāt eis dulcia: ⁊ illud qđ cogitāt stulti vulgares. s. ꝙ qñ consulunt dare in morbilis ⁊ variolis mel ⁊ pisces salsos pro salute eorꝝ: dico ꝙ est mirabile valde ꝙ nō moriunt̄. Sed gnāliter dico ꝙ qui recipiunt cōsiliū ab istis vulgaribus stultis ⁊ euadūt a morte: ꝓ certo hoc nō est nisi qꝛ nōduz venit hora ⁊ terminus sui finis: qm̄ ꝓ angustia ⁊ labore ⁊ augmētatiōe ⁊ fortitudine egritudinis absq̄ȝ dubio perire deberēt. Ego fui vnus ex illis qui cecidi in illo errore: qꝛ cū essez paruus habui variolas: ⁊ pater me⁹ nō erat mecū: ⁊ cōsilio quorūdā cepi mel: ⁊ ex illa angustia ⁊ labore ⁊ fortitudine egritudinis quā habui mirū fuit ꝙ euasi: sed semꝑ in toto tꝑe vite mee fui memoratus de melle: ⁊ oīno cauēduz est ne vngant̄ cuz narcoticis aliq̄bus. Sed est optimū inungere eos cū medulla ossiū boū vel ceruorum. Causa autē ⁊ mā morbillorꝝ est humor calidus ⁊ siccus ꝓcreatus a sanguie mēstruali in vtero matris ex quo nutrit̄ embrio: quare elongādi sunt oīno tales ab oībus dulcibus: ⁊ ab oībus spēbus carniū: sed regēdi sunt in oībus: sicut habētes variolas: ⁊ inungant̄ tm̄modo qui īdigent vnctione cum medullis predictis.

¶ Cap. IIII. Qđ est de morfea alba que nō rubescit propter fricationē nec aliqua alia causa.

Et oritur in capite aliquādo morfea alba lucida que cū fricat̄ nō rubescit: ⁊ si vlcerat̄ nō eycit sanguinē. ⁊ causa hui⁹ est debilitas virtutis mutatiue epatis ex qua corrūpit̄ mutatio in alijs mēbris illa de causa: ⁊ pōt etiaz accidere hec passio ex frequēti ⁊ forti ⁊ īordinato motu alicuius de loco ad locū: ⁊ hec spēs cū accidit ē incurabilis

¶ Cap. V. Qđ est de morfea alba q̄ rubescit ex fricatiōe.

Et hec est alia spēs morfee albe que generatur ex debilitate virtutis mutatiue mēbroruz corꝑis: qm̄ qñ nutrimētū aduenit eis nō sunt sufficiētia ꝑmutare ipsuz in colore debito sicut decet. Et cura hui⁹ est calefacere mēbra fricando ipsa fricatiōe forti: ⁊ inūgere ea sil'r cū vnctionibus calidis ⁊ incisiuis: ⁊ aperitiuis: ⁊ sūma intētio tua sit in cōfortādo epar cū reb⁹ aromaticis ꝯfortātib⁹ ipsuz ⁊ cū aperitiuis habētib⁹ aliquātulā amaritudinē: ⁊ vtat̄ patiēs his que habēt epar īpinguare: ⁊ que habēt digestiuaz cōfortare. ¶ Receptio ad hoc. ℞. yreos: radicis feniculi: masticis spice: squināti asari ana. aur. ij. ligritie mundate ad pōdus oīuz: que sūt ꝯquassanda ꝯquassent̄: ⁊ īfūdantur in quarta parte vnius q̄ntarij aque dulcis per noctez vnā: ⁊ mane bullиant̄ lento igne vsq̄ȝ ad ꝯsūptionem medietatis ⁊ colent̄: ⁊ in colatura illa pone syrupuz de citris: ⁊ syrupū feniculi: ⁊ malorꝝ granatorꝝ ana. li. ij. ⁊ bulliant̄ simul vsq̄ȝ ad ꝯsūptionē decoctiōis: ⁊ ꝓpina ei omni mane de isto syrupo. ℥. ij. cū. ℥. v. aque. Et cū aur. iiij. çuccari ro. ⁊ pone suꝑ locū morfee hoc emplastrū. ℞. rubee tinctoris: farine lupinorꝝ ana. partē vnā: centauree minoris partē mediā. seīs lini octauā ꝑtis vni⁹: pistet̄ q̄libet res ꝑ se: ⁊ incorporent̄ simul cū aceto: ⁊ pone suꝑ locuz morfee cū folijs vitis recētis vel similiū: ⁊ cū exiccat̄ muta illuz ⁊ si fuerit delicatus pone medietatē aque ⁊ medietatem aceti. Et regimen eius sint turtures p̄parate ⁊ valde decocte in tassea: ⁊ aues ꝑue nemoris ⁊ pulli ⁊ pulle assati.

¶ Cap. VI. Quod est de morfea nigra.

Morfea quidē nigra est macula nigra congregata in cuti corporis. Et causa huius est humor adustus inuiscatus ⁊ retentus in membris: qui quidez a natura extra pulsus est ꝑ sudorē: ⁊ accidit etiā hec egritudo quādo aliquis balneat̄ ⁊ nō fricat̄ cutis eius exterius cū aliquibus abstersiuis ⁊ mūdificatiuis: sicut sunt ista: pulpa melonū: aut eorꝝ semina: vel mel: aut çuccharū vel eorꝝ similiuz: ⁊ cū retinet̄ hec suꝑfluitas in cuti vel sub cuti generat̄ morfea nigra. Et curat̄ hec passio cū emplastro dicto ī morfea alba: ⁊ cū regimine in eadē dicto: ⁊ cibent̄ cū pullis p̄paratis in tassea: qm̄ est cib⁹ cōmēdat⁹ in eis: ⁊ turtures: ⁊ carnes hedi etiā cōpetūt in hac egritudine. Et oleū istorꝝ sit oleū amigdalarū dulciū: ⁊ aues parue nemoris sunt ꝯueniētes etiā: ⁊ abstineat se oīno ab oliuis ⁊ caulib⁹: ⁊ ab oībus generātibus melācoliā: ⁊ in sūma dico ꝙ sit cōtent⁹ cibis predictis ⁊ similibus illis.

¶ Cap. VII. Quod est de granulis paruis que accidunt in corpore toto.

Et generant̄ aliqñ in corꝑe hoīs granula ꝑua multa rubei coloris q̄ arabice dñr alchalam. Et exeunt h̄ granula ex orificijs venarꝝ capillariū: ⁊ cā horꝝ ē exuberantia sanguis acuti q̄ erit ex orificijs ꝑuarꝝ venarꝝ ⁊ subtiliū ⁊ adheret ibi: ⁊ scias ꝙ q̄lz sanguis cuz exit ex sua vena mutat colorē ⁊ denigrat̄: ⁊ h̄ pl'imū accidit ex negligētia miutionis. Quare in cura īcipiēdū est a minutiōe dextri brachij trahēdo de sanguine ſm ꝙ tibi videbit̄ ꝯuenire: qm̄ ꝯuenit etiā acuitati sanguis. Et fac ei hūc sirupū ad rectificādum suā ꝯplexionē. ℞. ligritie ⁊ iuiube. añ. ℥. iij. capillorꝝ veneris ⁊ semīa cucurbite ⁊ āgurie. añ. ℥. ij. violarꝝ ⁊ sebesten añ. ℥. i. ꝯq̄ssa q̄ sunt cōquassanda ⁊ īfunde ēt in. xxiiij. lib. aq̄ ꝑ noctē vnā: ⁊ ī mane bulliāt lento igne vsq̄ȝ ad cōsumptionē medietatis ⁊ colent̄: ⁊ in illa colatura ponant̄ .x. lib. zuccari ⁊ mellis ⁊ tamarindorꝝ. añ. lib. ſ. aq̄ rosacee lib. i. ⁊ bulliant iterꝝ vsq̄ȝ ad decoctionē sirupi: ⁊ de isto sirupo ꝓpinent̄ patiēti oī mane. ℥. ij. cū. ℥. vi. aq̄. Et regimē eius sit panis bene fermentatus cum gallina decocta cū cucurbitis vel portulacis.

¶ Capituluz. VIII. Qđ est de vesicis duris que arabice dicuntur alcella idest petrose.

Et oriunt̄ aliquando in corpore vesice dure q̄ generant̄ ex hūore flegmatico frigido ⁊ grosso valde: ⁊ ideo sunt absq̄ȝ dolore ⁊ sanie: ꝑue quidē sunt leuioris curationis magnis. Et cura harū est subtiliare regimē valde: ⁊ dare ei sirupū incisiuū ⁊ subtiliatiuū flegmatis ⁊ aperitiuū oppilationis sic̄ est sirup⁹ sq̄nçabin cōpositū de melle. ⁊ postea euacua corpus cū medicis trahentib⁹ illū humorē. desuꝑ pone emplastrū factum ex armoniaco ⁊ aceto. Qꝛ si dicte vesice fuerint magne, cura erit difficilis valde. ⁊ possent ī

tali loco superuenire q̄ non possunt cum operatione manuum eradicari. q̄ si sunt in loco apto ꝛ ꝯuenienti ad eradicandum: consuetudo magistrorum est scindere cutim ꝛ ipsas extra euellere ꝛ extirpare. Et est possibile q̄ he vesice p̄mo oriuntur paruę: demū ꝓcedente tempore crescūt ꝛ augmentant̄ valde: ꝛ nutriuntur ex nutrimento aduenienti eis sibi apto ꝛ simili: ꝛ specialiter quādo infirmus comedit pisces ꝛ panem açimum ꝛ frigidum lac ꝛ hoꝝ simile: quoniam talia cibaria ꝓcreant istam passionē ꝛ expertus sum in paruis ponere empl'm de narcis.i. de narā cis pistatis ꝛ malaxatis cū aq̄: q̄ optime remouent̄ in eo ꝛ ꝓbaui etiā dare oī die aur̄.i. ieiuno stomaco de medulla seminū eius ad comedendū qḋ liberant̄ inde: ꝛ ꝯfert etiā emplastrare ipsas cū charscasiua.i. panicald. Et aliq̄ñ he vesice generant̄ in iūcturis ꝛ sunt absq̄ punctiōe: que ab antiq̄s noīant̄ pustule iuncturaꝝ: ꝛ fiunt ex humore grosso īuiscato in locis illis: q̄ a frigore exteriori induratur. Et q̄uis a medicis nostris plura medicamina sint rememorata. Ego tñ magis comēdo ceteris medicaminibus semina dicta de nargis comesta ꝛ emplastrata.

Capl'm. IX. Quod est de verucis ꝛ poris.

Et generant̄ aliq̄ñ in corpore veruce seu pori quoꝝ species sunt multe: q̄ ex eis sunt que fiunt ex sanguīe grosso: ꝛ sunt de genere granulorum paruoꝝ que arabice dicūtur alchaliz: ꝛ de eis parū supius fecimus mētionē. Et cura eadē existit: ꝛ alique sunt sicce valde: ꝛ eminent exteri⁹ multū: ꝛ iste generant̄ ex flegmate grossissimo terrestri ꝛ frigido: ꝛ cura harū est spāliter purgare illū humorem.

Et hoc optime fit cū isto medicamine. ℞. aloes. agari. barburie.i. polipody recētis: medulle carthami: seīs vrtice. succi ligritie: īteriōris collogntide. añ. pōdus granoruꝫ ordei. ij. succi cucumeris asinini vel succi folioꝝ eius pondus grani vnius ꝛ dimidij ordei: pistētur q̄libꝫ p se preter collogntidā: que īcidenda est cū forficib⁹ minuti: ꝛ incorpora sil'oīa cuꝫ oleo de sereg: ꝛ cū aur̄.i. grani fisticoꝝ vel amigdalaꝝ dulciū: ꝛ tātūdem de gūma arabica: ꝛ ꝯfice totū siml'cū syrupo de sgnçabin: ꝛ ꝓpina īfirmo de ista cōfectiōe pond⁹. iij. aur̄. post custodiā ipsius aliquoꝝ dierū: ꝛ si nō purgaret̄ sufficiēter: adde aliq̄d de residuo cū aq̄ calida: regēdo eū sicut in alijs laxatiuis: ꝛ hoc medicamē confert regēdo eū cū regimīe ordinato. s. cū pane bñ fermentato ꝛ pullis ꝛ gallinis in taffea: ꝛ pone super verucas aliquid de carobis humidis pistatis donec cadāt: ꝛ de eis ēt que faciunt eas cadere est oleum qḋ remanet seu qḋ eliq̄tur a caseo veteri ꝛ antiq̄ retēto in vegetibus. istud enim desiccat eas absq̄ dubio: ꝛ fac̄ eas citissime cadere: ꝛ ħ ēt facit oleum de frumēto: ꝛ oleū lupinoꝝ sil'r. Et est adhuc alia species poroꝝ qui ꝓfundati sunt in carne multum. ꝛ eminent etiam exterius ꝛ noīantur porri ꝓfundati. Et cura est eadem p̄dictoꝝ. s. cū regimine ꝛ purgatiōe: s; īdigēt cū hoc eradicatione cum manu.

Capl'm. X. Quod est de tineositate.

Hec qdem passio generat̄ in corpore ex humore sicco ꝛ grosso sic̄ fiūt porri ꝛ veruce: preter qḋ siccitas hui⁹ humoris nō est tāta q̄ta ē siccitas q̄ facit poros. Et ꝯfert valde in hac egritudine laxatiuū noīatū in poris. ꝛ pone desuper habalçabar malaxatū cū aqua: ꝛ curat̄ īde. Et cōfert etiaꝫ inunctio cū oleo de frumēto vel cuꝫ aliq̄ ex alijs dictis in verucis. Et dr̄ q̄ hec egritudo etiaꝫ generat̄ ex comestiōe lacertaꝝ: ꝛ tunc ꝯfert valde sumere de tyriaca magna a q̄rta pte aur̄.i. vsq̄ ad aur̄. ß. ieiuno stō cū aq̄ tepida: ꝛ nō comedat postea vsq̄q̄ trāseant hore. viij. Et ꝓ ꝓꝓetas lacerte ē qḋ si q̄s comederit eā vel biberit ex aq̄ in q̄ fuerit mortua: magnū corpi īfert nocumētū. Et mihi cū eēm in marestrañ.i. ī hospitali accidit ħ. s. qḋ in aq̄ quā bibebā ꝑcipiebā horribilē odorē: ꝛ oī die mihi videbat̄ mľtiplicari: q̄re ordinaui ꝛ feci hoīeꝫ ītrare puteū ad videndū q̄d ħ eē posset: credēs qḋ aliq̄ reptilia ītus cecidissent ꝛ ille quesitor īuenit lacertas mľtas mortuas: ps q̄rū erat dissoluta ꝛ ps nō. vñ timēs ne īde possem hr̄e nocumētū: incepi bibere de tyriaca: ꝛ recepi de ea plurib⁹ vicib⁹. ꝛ sic euasi a nocumēto gr̄a dei. Et post lōgū tp̄s orta fuit mihi pustula ad modū granule sup punctā nasi. Et ego desuper posui de tyriaca: eo q̄ cognoui qḋ illud erat ex humore venenoso a natura expulso. qui q̄deꝫ humor generatus fuit ab aqua lacertarum predicta.

Capl'ꝫ. XI. Quod est de corruptōe ꝛ excoriatiōe cutis.

Corit̄ aliq̄ñ hec passio in corpore: ꝛ hec fit ex abūdātia hūoris melīci mali multiplicati in corpore: quia a nā exteri⁹ expellit̄ ad cutē: q̄re virtus nutritiua cutl̄ ex toto corrūpitur: ꝛ iō nō nutrit̄. ꝛ cū nā conetur ipsum exterius expellere ꝛ non pōt: excoriat̄ cutis ꝛ depilat̄: ꝛ hic humor est malus valde: s; tñ est ꝓ bono: q̄ exterius est expulsus Et cura huius est mundare corpus ab isto humore malo melācolico cū reb⁹ p̄scriptl̄ q̄ hñt istū hūorē educere. s. cū barburia epithimo lapide lazuli elleboro nigro ꝛ sil'ibus ꝛ de. v. in. v. diebus da ei aur. ß. de tiriaca cum. ʒ.i. de sirupo de ligritia ꝛ ter tantū de aq̄: ꝛ tardet comestioneꝫ vsq̄ ad. viij. hor. ꝛ postea comedat panē bene fermētatū ī brodio galline facta in taffea: ꝛ bibat de brodio gallīe multū. ꝛ epithima cutiꝫ cū semībus melonis excorticatis ꝛ flore camomille q̄ꝝ ptes sint eq̄les pistatis ꝛ malaxatis cuꝫ aq̄ dulci: ꝛ tene desup omni die mutādo ipm̄.

Capitulum. XII. Qḋ est de lepra.

Corit̄ aliq̄ñ hic cācer pessim⁹ in corpib⁹ hominū. s. lepra. ꝛ ħ ē manifestū q̄ ē maxīa egritudo: ꝛ ꝓ maiori pte accidit pp̄ vicinitateꝫ et ꝯctionē more cū ipsis leprosis: ꝛ fit ēt pp̄ cōestionē ciboꝝ destruētiū ꝯplōnē: ꝛ q̄ñ hec egritudo inualescit ꝛ supexcedit: ē difficil' curatōis valde: tñ si spasm⁹ non affuerit vel supuenerit ī aliq̄ mēbro pōl'is ē cura ei⁹. Quare ītētio p̄ma quā hr̄e debes in curatōe h⁹ passiōis ē in aperiēdo oppil'ōnes splenis: ꝛ ħ cū corticibus radicis tamaricis: ꝛ corticib⁹ radicis capparis: ꝛ pone cū eis de ligritia ꝛ passul' ad frāgēdū eoꝝ acuitateꝫ. Receptio apta huic passiōi. ℞. corticis radicis tamaricis: ꝛ sgnāti. añ. ʒ.i. polij montani qḋ dr̄ arabice iabada. ꝛ camomille. añ. ptes tres. ʒ.i. mētastri ꝛ asare bachare: mēte. añ. ʒ. ß. cētauree minoris q̄rta ps. ʒ.i. q̄ sunt ꝯq̄ssanda ꝯq̄ssent̄ ꝛ īfundant̄ in. x. lib. aq̄ p noctē vnā cū tāta ligritia q̄tū oīa p̄dicta: ꝛ mane bulliāt lēto igne vsq̄ ad ꝯsumptionē tertie ptis. ꝛ colent̄. ꝛ cū illa colatura ponant̄ lib. ij. zuccari. ꝛ bullianť sil' vsq̄ ad spissitudinē. ꝛ de isto sirupo bibat patiēs q̄lꝫ mane. ʒ. ij. cū aq̄ cal'a: ꝛ regimē ei⁹ sit panis bñ fermētatus: ꝛ galline p̄parate ī taffea: ꝛ loco olei oliuaꝝ ponat̄ oleū amigdalaꝝ dulciū: ꝛ postea purga hūorē melācolicū dādo ei medicinas euacuātes meliaꝫ cū tota sua suba: sic̄ iā dixi tibi: sic̄ ē polipodiū ꝛ epithimū ꝛ elleboꝝ nigrū. ꝛ hoꝝ sil'ia. Receptio ad hec. ℞. agarici polipody recentis lapidis lazuli. añ. aur. ij. ellebori nigri aur.i. folioꝝ collogntide q̄rta ps aur.i. scamonee octaua ps aur.i. īcidat̄ collogntida cū forficib⁹ minutissime ꝛ misceant̄ oīa cū puluere dragātoꝝ ꝛ fisticis ꝛ amigdal' pistatis. añ. aur.i. ꝛ cū oīa fuerit optime pistata īcorpent̄ cū sirupo de corticib⁹ citroꝝ ꝛ sgnçabin ꝛ dosis h⁹ medicamīs sit aur. vi. cū aq̄ cal'a: ꝛ si nō sufficeret addat̄ de p̄dicta aur.i. ꝛ rege eū sicut dcm̄ ē in alijs laxatiuis: ꝛ est nece in hac medicīa vt ponat̄ spaciū īter assūptionē vni⁹ medicīe ꝛ alterius ꝓ q̄libꝫ sella duos dies: ꝛ ī hieme in oīb⁹ octo dieb⁹ fac p̄parare serpētē vnū pinguē

feminã ⁊ decoctã ĩ taffea postq̃ amputatũ fuerit ei caput ⁊ cauda sic̃ decet: ꝑparet aũt sic ĩcidat a capite ⁊ cauda ꝑ .iiij. digitos: excorrieṫ ⁊ ĩtrinsec⁹ emundeṫ: ⁊ abluaṫ: ⁊ bñ bulliat in aq̃ cũ sale ⁊ aneto bis. postea decoq̃t in taffea ⁊ madefaciat panẽ suũ in iure illo: ⁊ bibat de illo: ⁊ non comedat postea aliq̃d aliud donec cib⁹ ille sit digestus. In alijs aũt dieb⁹ comedat gallinas in taffea: ⁊ bibat brodiũ ipaꝝ freq̃nter: qm̃ illud brodiũ est eis medicĩa sublimis ⁊ melior oĩb⁹. Octo dieb⁹ bibat aur. vi. tyriace magne. Et id q̃d meli⁹ ẽ eis faciẽdo q̃ dixim⁹ ẽ vt magnifice se custodiat a ɔ̃rijs ⁊ assuescat brodiũ gallinaꝝ q̃ntũ põt.

¶ Cap. XIII. Q̃d est de cadar ⁊ de felleg.

Cadar. est difficultas vel ꝑuatio sensus vl' motus: vl' amboꝝ sil': qñ est in aliquo mẽbro singulari: feleg v'o ẽ que fit in vna medietate totius corporis ⁊ latine dr̃ paralisis. Et accidit ꝑpter hãc egritudinẽ hoĩbus q̃ nõ possunt ꝑtẽ mẽbroꝝ mouere: vel in eis sensibile ꝑcipe: vel sentire ⁊ aliq̃n in eisdẽ ĩ eadẽ ꝑte simul sensus ⁊ motus total'r annihilanṫ ⁊ ꝑuanṫ. Et sarraceni ɔ̃sueuerũt vocare vnam q̃q̃ istaꝝ passionũ in lingua sua alchadar ⁊ affeleg. Et qñ hec egritudo fixa ẽ in aliquo mẽbro ita q̃ oĩo caret sensu ⁊ motu vocãt eã relaxatiõẽ: ⁊ illi ẽt q̃ vocãt ꝑuationẽ sensus relaxatõꝝ: nõ dicũt mẽdaciũ: s; vocãt eã noĩe nõ assueto. Et iã memorati fuim⁹ de cãis alchadar in egritudibus capitis. S; q̃re aliq̃b⁹ ꝑuanṫ sensus tm̃: ⁊ aliq̃b⁹ mot⁹ tm̃ ⁊ q̃busdã mot⁹ ⁊ sensus siml' nõdũ explanaui. Quare a me audias ⁊ itelligas q̃ dicanṫ sup hoc. Scitũ ẽ ⁊ cognitũ q̃ fons ⁊ origo mot⁹ volũtarij ꝑcedit a cerebro: ⁊ scitũ est ẽt q̃ fons sensus ꝑcedit a cerebro: ⁊ cerebꝝ volũtate di mittit sensũ ⁊ motũ oĩb⁹ mẽbris ꝑpings sibi ꝑ vias paruas. .s. paruos neruos: ⁊ mittit etiã cerebꝝ sensũ ⁊ motũ mẽbris ꝑ vnã viã magnã .s. ꝑ nuccã: ⁊ ipa mittit postea alijs mẽbris sensũ ⁊ motũ ꝑ vias paruas ꝑcepto dei: ⁊ nerui illi q̃ sunt molles ꝑcedẽtes a cerebro vel a nucca: illi sunt q̃ ferũt sensum: ⁊ illi q̃ duri existũt ꝑstãt motũ: ⁊ putauerũt aliqui medici q̃ eadẽ cã sit nocumenti sensus ⁊ mot⁹ ⁊ q̃ ab eadem cã ꝑcedat: q̃ crediderũt q̃ in vno eodẽ neruo sit ps dura ⁊ mollis: ⁊ sensus fm̃ eos ꝑcedit a ꝑte molli: motus a dura. S; h̃ est manifeste falsũ: q̃ videm⁹ m'ltotiẽs q̃ in aliq̃ mẽbro deficit vel auferṫ sensus: ⁊ remanet in eo motus. g̃ veꝝ est id q̃d dicit Gal'. .s. q̃ nerui ferentes sensum sunt diuisi ⁊ per se a neruis ĩducentibus motũ: ⁊ dr̃ia que est iter species neruoꝝ sensus ⁊ spẽs neruoꝝ motus nõ est occulta: qm̃ si hec passio fuerit ĩ cerebro lesio ⁊ nocumẽtũ sensus ⁊ motus ꝑcipieṫ: ⁊ erit in corpe toto: ⁊ si fuerit ĩ vna medietatũ cerebri: erit ꝑuatio sensus ⁊ mot⁹: aut difficultas eorũdẽ ĩ eadẽ ꝑte corpis ĩ q̃ fuerit nocumẽtũ ĩ cerebro: ⁊ si fuerit lesio vel nocumẽtũ ĩ aliq̃ ꝑte nuce: ꝑciperetṫ lesio ⁊ nocumẽtũ in illa ꝑte corpis vl' in illis mẽbris in q̃bus illi nerui tendũt ⁊ vadunt: siue fuerit sensibiles vel motiui. v;. si ĩpedimẽtũ fuerit in motiuis lesio ꝑcipieṫ in motu: ⁊ si in sensibilib⁹ erit in sensu: tñ nota q̃ ẽt in neruis sensibilib⁹ est aliq̃s mot⁹: ⁊ ĩ motiuis sil'r aliq̃s sensus semp repiṫ. Uerũtñ in motiuis predñaṫ mot⁹ valde: ⁊ ĩ sensibilib⁹ sensus: ⁊ cã quare nerui sensus sũt molles ⁊ mot⁹ duri est manifesta: q̃uis ambe spẽs .s. motiuoꝝ ⁊ sensibiliũ ꝑcedãt a cerebro vel a nucca. Scias itaq; q̃ maior ps neruoꝝ sensibiliũ sunt q̃ spargunṫ ⁊ tẽdũt vsq; ad exteriora corpis: ⁊ maior ps motiuoꝝ sunt q̃ ꝑfundanṫ in iteriora corpis: ⁊ ob h̃ certissime in cuti q̃ totũ corp⁹ circũdat manifestaṫ sensibilitas pl's q̃ in ceteris mẽbris ⁊ maxĩe ĩ cuti vole man⁹: adhuc magl in cuti q̃ ẽ in extremitatib⁹ digitoꝝ man⁹: ⁊ spãl'r in illa q̃ ẽ in extremitate ĩdicis vl' medij: qm̃ ibi maior tẽperies ⁊ magl eq̃lis q̃ in alijs locis oĩbus eẽ repiṫ. Et ꝑpter hoc sensus illic certi⁹ ⁊ subtili⁹ ꝑcipiṫ ⁊ manifestaṫ. Et ꝑpter hoc sensibilitas sensus q̃ est in exteriorib⁹ corpis: ⁊ maxĩe q̃ ẽ in extremitatib⁹ digitoꝝ man⁹ ⁊ ꝑcipue in ĩdice vel medio magis ceteris comẽdaṫ ⁊ laudaṫ: ⁊ de⁹ sublimis illic posuit sensibilitatẽ certiorẽ. ꝑp vtilitatẽ ⁊ custodiã aĩalis. Et scias q̃ q̃lib; difficultas sensus vel mot⁹: aut ꝑuatio alic⁹ istoꝝ in arabico noĩaṫ feleg. ⁊ cũ ĩpedimẽtũ vel ꝑuatio sensus vel mot⁹ fuerit ĩ aliquo mẽbro singulari: s; nõ in toto corpe: arabice tũc dr̃ cadar: ⁊ qñ figiṫ in vno loco vl' ĩ vna ꝑte corpis tm̃ dr̃ relaxatio. S; qñ ĩpedimẽtũ vel ꝑuatio sensus vel mot⁹ fuerit in vna medietatũ toti⁹ corpis tũc ꝑprie noĩaṫ feleg. Et nota q̃ cã egritudis delchadar aut delfeleg est friditas ɔ̃plonis q̃ dñatur in aliq̃ parte cerebri vel in toto: ⁊ qñ in toto predñaṫ valde: tũc mors in istanti existit ꝑpter ꝑuationẽ anhelitus: q̃ si nõ multũ abũdauerit friditas ista in toto corpe cerebri: tũc solũ difficultas vel nocumẽtũ sensus vl' motus vel amboꝝ simul ꝑcipieṫ in corpe toto: q̃ si dicta friditas vel nocumẽtũ fuerit in aliq̃ neruoꝝ ꝑcedentiũ a cerebro vel a nucca ⁊ fuerit sub spõdili ita q̃ lesio aliqua nõ sit in neruo qui mouet pect⁹: tunc viuere põt illud aĩal q̃uis egritudo magna existat: eo q̃ ĩde nõ ꝑuaṫ anhelit⁹ q̃ si lesio fuerit in neruo illo vel in illis q̃ mouẽt pectus: tunc ꝑuatur anhelit⁹ ⁊ moriṫ patiẽs suffocat⁹ ⁊ ĩcõtinẽti. Si aũt ꝑuaṫ sensus vel mot⁹ in aliq̃ mẽbro singulari tũc intẽtio tua sit in ponẽdo curã in illo loco vñ ꝑuenit egritudo. Et hec scies ex accñtibus ⁊ signis. videl; si cã fuerit ex mala ɔ̃plone frigida cũ materia vel sine materia q̃ ĩfrigidãt neruũ: tũc proueniet nocumẽtũ ĩ illo neruo. ⁊ si fuerit in neruo sensus: fiet nocumẽtũ ĩ sensu: vel fiet ĩpedimẽtũ in motu si fuerit in neruo mot⁹: vel in vtrisq; si fuerit ĩ amboб⁹: ⁊ põt ẽt fieri hec egritudo cã epatis ex quo prouenit ɔ̃pressio ⁊ ɔ̃plexio mala in aliq̃bus neruis sibi vicinis ex q̃ ɔ̃pressiõe ꝓhibenṫ v'tutes trãsire ad istud mẽbꝝ Et si illa ɔ̃pressio fcã fuerit in neruis sensus destrueṫ sensus in illo mẽbro. ⁊ si in neruis motus destrueṫ motus: et si in amboб⁹ fiet in sensu ⁊ in motu: cognoscẽdo certissime q̃d quelibet mala cõplexio nocet in hoc opere. Ergo oĩb⁹ modis pone intentionem tuam in curãdo radicẽ: vñ prouenit hec egritudo: q̃ si lesio fuerit in fonte: redi ad fontẽ: ⁊ si in riuulis ad riuulos illos redi: vñ virtutes currunt et procedũt. Et si scieris q̃ cã h⁹ egritudis sit mala cõplexio frigida ⁊ sicca calefac locũ cũ rebus tꝑate calidis: habentib⁹ multã aromaticitatẽ: reducẽdo ad memoriã q̃ iã superius dixi tibi q̃ he medicĩe eẽ debẽt stiptice ⁊ subtiles. ⁊ sic tuã habebis intentionẽ. ¶ Medicĩa autẽ cõueniens ad hoc est oleũ granoꝝ de alzaru factũ postq̃ grana dicta fuerint bñ matura in arbore: ponẽdo cũ dcõ oleo decimã ꝑtẽ ipsi⁹ de balsamo: ⁊ in hieme plus si habueris: ⁊ regimẽ ei⁹ sit cũ rebus calidis: tñ nõ in excessu cognoscẽdo q̃ colũbi masculi de nido siluestres ɔ̃ferũt ad h̃ valde ⁊ capita lepoꝝ in taffea: ⁊ turtures assate in veru. ⁊ ẽt suffricte. ⁊ galli sil'r magni ⁊ spãl'r nigri sũt boni valde. ⁊ vtatur motu ⁊ exercitio tꝑato ĩ ieiunio: q̃ si nõ posset ãbulare cã egritudis exciteṫ aĩa sua mouẽdo ei q̃stiões ɔ̃riãdo ei in oĩb⁹ suis dcis adhuc vt irascaṫ et calefiat ei⁹ ɔ̃plo. et fricet corpus eius cũ manib⁹ mollib⁹ in ieiunio ⁊ post cibũ remoueaṫ ab oĩ motu aĩ ⁊ corpis: s; q̃escat donec cib⁹ ĩ stõ sit digest⁹. ¶ Si v'o cã fuerit hũor frigid⁹ valde: q̃ euenerit in neruo vl' in ipso cerebro: stude ĩ remouẽdo hũorẽ illũ cũ isto sirupo: aut da ei sirupũ de feniculo cũ aq̃ ĩfusionis yreos ⁊ sgnãti: s; iste ẽ sirup⁹ ꝑfectissim⁹ ad hãc passionẽ. ℞. yreos sgnãti flauie .i. oliuarde eupatoꝝ polij montani macis corticis citri. añ. aur. x. masticis aur. v. ɔ̃quassa oĩa bñ ⁊ ĩfũdanṫ in. xij. lib. aq̃ feruẽtis ꝑ noctẽ vnã: ⁊ mane bulliãt lento igne vsq; ad ɔ̃sumptionẽ medietatis: postea colenṫ fortiter exprimẽdo: ⁊ in hac colatura ponẽ. y.

ſemīe nigelle:⁊ feniculi. Et ſi tp̄s ⁊ etas cōſenſerit. dab ei
ſinapi piſtatā ⁊ diſtēperatā cū aq̄ ad ſpiſſitudinē mell' cuꝫ
lib.ſucci feniculi:⁊ lib.iiij.mell':⁊ lib.i.çuccari: ⁊ iteꝝ ſimł
bulliāt vſqꝫ ad decoctiōeꝫ ſirupi:⁊ de iſto ſirupo ꝓpinent̄
ad bibēdū oī mane.ʒ.ij.cū.iiij.ʒ. aq̄ cal'e: ⁊ poſtq̄ꝫ potatus
fuerit de iſto p.vij.dies.purga eū cū iſto laxatiuo qꝺ educ̄
⁊ purgat hūores groſſos. ℞.medulle ſeīs kartami: çinç.ſa
lis cōis:ſeīs vꝛtice:bdellij:oppoponacl: galbani: ſgnçabin
vel ſerapini.aā.pōdus.aur̄.i.collogntide q̄rtā ꝑteꝫ.aur̄.i.
īcide collogntidā minuti ⁊ pōe q̄ꝫtū ē collogntida de pul
uere dꝛagantoꝝ:⁊ aur̄.ſ.de amigdal' excoꝛciatis ⁊ oīa iſta
madefiāt cū ſirupo ſgnçabin facto cū melle:⁊ ꝓpīa de iſto
patiēti pōdus aur̄.v.cū aq̄ cal'a:⁊ cū fuerit purgatꝰ: dabis
ei panē bn̄ fermētatū cū gallo decocto in taſſea:ſꝫ añ aſſū
ptionē medicīe poſt meridiē comedat bletas vel vꝛticas
decoctas cū gallina:⁊ in mane ſequēti bibat medicinam.
¶ Illis āt qbꝰ hec paſſio euenerit cā āpatis ꝯpꝛimētl ner
uū:aut cā ꝯtuſionis vel ꝑcuſſiōis in illo loco:minue eū ex
oppoſita ꝑte leſiōis:qm̄ ſi fuerit egritudo in dextra miue
ex ſiniſtra:⁊ eꝯ̄ꝛio ſi fuerit in ſiniſtra minue ex dextra:⁊ ſi
fuerit in mēbꝛis ſuꝑioꝛibꝰ minue ex ſaffena:⁊ ſi in īferioꝛi
bus flōma ex ceſalica ex̄hendo de ſanguīe ꝓut tibi vide
bit̄ ꝯuenire:ꝯſideratis ꝯditiōibꝰ ſupꝛaſcriptis:⁊ inūge lo
cū egritudinis cū oleo roſaceo calefcō ⁊ ſufficiet tibi. Sꝫ
ego ſcio ⁊ ſil'r cognoſco qꝺ pl'es medicoꝝ litigabunt̄ ꝯ̄ me
de hoc dicto:qꝛ credūt qꝺ ꝑuatio ſenſus ⁊ motus nō acci
dat niſi a cā frigida ⁊ humida:⁊ ꝓpter hoc credūt qꝺ im
poſſibilis ſit eius curatio niſi cū cal'is. Si autē ꝑſeuerauerit
dicta paſſio pluribꝰ diebus:ſiue fuerit ex āpate vel cō
cuſſione aut percuſſione ſeu vulnere:pone tūc cū oleo ro
ſaceo de oleo lilij.aā.eq̄les ꝑtes:⁊ ſi fuerit antiq̄ magl ad
de cū ꝑdictl.x.ꝑtē eoꝝ de balſamo.ꝙ ſi nō haberes balſa
mū pone loco eius oleū de ſcaunix ⁊ eſt nigella: ⁊ ꝓficiet
cū adiutoꝛio dei. ¶ Et ſcias iteꝝ ꝙ qn̄ dn̄abit̄ multū q̄li
tas cal'a valde in ſub̄a cerebꝛi vel in neruo ꝑuat̄ ſil'r ide
ſenſus ⁊ motꝰ. Sꝫ h̄ accidit raro ⁊ in minoꝛi ꝑte:⁊ hoc ma
nifeſte apparꝫ ꝙ qn̄ aliqs foꝛtiter calefacit manꝰ ſuas ad
ignē ſubtilitatē ſenſus amittit:ita ꝙ nō hꝫ ipm ſic̄ añ. q̄re
ſi cognoueris ꝙ hec egritudo ꝓueniat a cal'itate peſſima:
rectifica ꝯpl'onē mēbꝛi moderate:ꝓſpiciēdo ne īfrigides
ſuꝑflue. ¶ Si aūt difficultas ꝑdicta ſenſus vel motꝰ fue
rit ex īfuſione facta in neruis ⁊ muſculis ab humoꝛe fl'ati
co ⁊ viſcoſo:ſubtilia eius regimē valde:⁊ da ei ſirupū pre
ſcriptū queādmodū diximus:⁊ medicinā ēt ꝑdictaꝫ:⁊ da
bis ſil'r:vꝛeaꝫ ⁊ ſuccū feniculi cū duplo ipſiꝰ aq̄.⁊ purga ēt
humoꝛē illū cū aq̄ īfuſiōis medulle kartami:⁊ ſeīs vꝛtice.
¶ Receptio apta huic paſſioni. ℞.kartami:⁊ ſe. vꝛtice: ⁊
ligritie.aā.ʒ.i.pulpe collogntide.aur.i. Infundant̄ in fer
uēti aq̄ ꝑ noctē vnā:⁊ i mane exꝑmēdo ⁊ ꝑus fricādo ma
nibus collent̄:⁊ de iſta colatura dent̄ patiēti ad bibēdū.ʒ.
viij.cū.ij.ʒ.ſirupi ꝺ citris:⁊ hoc bibere dꝫ ſeruato regimie
⁊ recepto digeſtiuo ꝑſcripto pl'ibꝰ diebus. Qꝛ ſi ſufficiēter
nō fuerit purgatus:dabis ei de reſiduo dicte colature.ʒ.i.
⁊.ſ.cū.ʒ.ſ.dicti ſirupi:⁊ fac eū cuſtodire ſic̄ fit in alijs laxa
tiuis. ¶ Qn̄ aūt ſiccitas ſuꝑflua dn̄atur in neruo plus de
bito nō vidi hucuſqꝫ ꝙ ſubito inde accidat īfirmo difficul
tas vel ꝑuatio ſenſus vel motus:aut relaxatio ꝯpleta i me
dietate coꝛpoꝛis totiꝰ vel in toto coꝛꝑe. Sꝫ pōt ex hac cā
h̄ fieri ſucceſſiue ⁊ paulatīe:poſt lōgitudinē tꝑis: ſic̄ vide
mus in ſeneſcētibꝰ valde:qm̄ hac de cā ingroſſant̄ ſenſus
eoꝝ:⁊ grauat̄ auditꝰ:⁊ diminuit̄ viſus: ⁊ odoꝛatꝰ: ⁊ guſtꝰ.
Et hec ſiccitas ꝓuenit in eis ꝓpter debilitatē ſub̄e cerebꝛi
⁊ ꝓpter paucitatē ſpūs nālis ⁊ aīalis q ſunt in eis: ⁊ qꝛ ꝑꝑ
ſenectutē diminuitur de ſub̄a cerebꝛi. Sꝫ hi defectus nō
accidunt eis niſi qꝛ non bn̄ cuſtodiunt̄ ⁊ regunt̄ in cibis ⁊
potibꝰ:qm̄ q parci ſunt ⁊ tꝑati in cibis ⁊ potibꝰ ⁊ alijs ⁊ rō
nabiliter ⁊ oꝛdiāte in oībꝰ regunt̄; euadūt competēter ab
iſtis defectibus ⁊ egritudinibꝰ: nec etiā in talibꝰ deſtruit̄
ītell's eoꝝ:⁊ ītellige h̄ ꝑ deſtructōꝫ ītell's deſtructiōꝫ ima
ginatiue:diſcretiue:⁊ remēoꝛatiue:qꝛ iſtis q bn̄ cuſtodiūt̄
⁊ regūt̄ nō ſuꝑuenit deſtructio haꝝ v̄tutū. Sꝫ accidit eis
tm̄ obliuio:ſꝫ imaginatiua ⁊ diſcretiua ⁊ mēoꝛatiua ſeu re
miniſcibilis ꝑmanēt ī ipſis ī ſua nālitate: ſꝫ pigritāt̄ ī me
moꝛia reꝝ:⁊ qn̄ recoꝛdāt̄ eis faciūt oēs ſuas oꝑatiōes nā
liter:⁊ queādmodū ī coꝛꝑibꝰ ſenū nāl'r accidit feſſibilitas
⁊ laboꝛ ꝑꝑ debilitatē mēbꝛoꝝ eoꝝ ita ſil'r euenit in ītell'u
īpoꝝ. Et ſic̄ vides manifeſte ꝙ qn̄ ſenex exercitat coꝛpus
ſuū facit oꝑatiōes q̄s ītēdit rectas ⁊ nāles ſic̄ pōt ꝫꝫ ſuam
pol'itatē:ſic ⁊ ī ītell'u īpoꝝ accidit:ꝙ ſi r̄coꝛdāt̄ eis q̄ ſūt ex
ercēda:faciūt oꝑatiōes ſuas nāl'r tā in imagīatiua q̄ꝫ in di
ſcretiua ⁊ remīſcibili. Cū āt ī iſtis accidit leſio atqꝫ paſſio
nō ē tm̄ ex ſenectute:ſꝫ ēt ex īfirmitate:⁊ illi ēt q ſunt ī ſe
nio ꝯſtituti dūmō fuerīt ī regimie recto ⁊ oꝛdīato ſic̄. dixi
mꝰ exercitāt has v̄tutes recte ⁊ oꝛdīate: niſi qꝛ pigritant̄
in his. Sꝫ h̄ nō faciūt ſtulti q imaginat̄ res q̄ nō ſunt. Sic̄
fecit qdā ſtultꝰ q cū eēt ī tecto vniꝰ domꝰ: dixerūt ei qdā:
eijce te īferius ⁊ īcōtinēti fec̄. Hucuſqꝫ locuti ſumꝰ de ca
delchadar:q̄ ē difficl'tas ſenſus vl' motꝰ vl' amboꝝ ſil' q̄ fit
ī aliq̊ mēbꝛo ſingl'ari ī pl'ibꝰ. Et ꝺl feleg.q̄ ē ꝑuatio ſēſus vl'
motꝰ vl' āboꝝ īſil' q̄ fit ī vna medietatū totiꝰ coꝛꝑis.

¶ Cap.XIIII. Qꝺ ē de feleg.i.de paraliſi in particulari.

Et accidit aliqn̄ hoībus leſio in nucha aut ꝑꝑ
ꝑcuſſionē vel ex vulnere: aut ꝑꝑ āpa qꝺ oꝛit̄
ibi: Qꝛ ſi fuerit ī medietate nuche erit felleg
ſeu paliſis ī illa ꝑte ī q̄ fuerit leſio. Si v̄o fue
rit leſio in tota nucha ꝑuat̄ ex hoīe vel ex aīa
li vel qꝺ fuerit vicinū ꝯpl'oni hoīs ſenſus ⁊ motꝰ oīuꝫ mē
bꝛoꝝ exiſtētiū ſub ea ꝑte leſiōis:qꝺ ſi īciſio aliq̄ facta fue
rit ī neruo:ꝑuabit̄ ſenſus ſi fuerit ex neruis ſenſus: vl' mo
tus:ſi fuerit ex neruis motiuis ī illo mēbꝛo vl' ī illis mem
bꝛis ad q̄ tēdit ille neruꝰ. Et hꝰ cura ē īpol'is. ſi āt dcā leſio
vel īciſio fuerit ī neruis anhelitꝰ q veniūt ad pectꝰ:moꝛie
tur patiēs in bꝛeui ſuffocatꝰ. Et ſi fuerit ī neruo vl' in ner
uis anel q ſūt ſub neruis anhelitꝰ mouētibꝰ pectꝰ poterit
viuere:ſꝫ cū difficultate:⁊ nō ꝓlōgabit̄ vita eiꝰ multū:ſꝫ ī
fine moꝛiet̄ ide. Nūc aūt ītendo de ſpaſmo tractare.

¶ Capitulum.XV. Quod eſt de ſpaſmo.

Et fit aliqn̄ ſpaſmus in aliquo mēbꝛo qn̄ ner
uus pūgitur acu vel clauo vel his ſil'ibꝰ. Qua
re medicus ꝓmptus eſſe dꝫ īcōtinēti cum oī
ſollicitudīe cū aliqs in neruo pungit̄ deſuper
ponere ſulfur tritū mixtū cum oleo oliuarū.
qꝺ ſi neglexerit iſtud poterit ad ſpaſmū leuiter deuenire.
Et pōt etiam ſpaſmus ꝓuenire ex hūoꝛibus ſuꝑfluis ibi
bitis in neruo:vn̄ ꝯ̄hitur ⁊ abbꝛeuiat̄. Et cura hꝰ eſt coꝛpꝰ
deſiccare ⁊ purgare ipm cū his q̄ bn̄t educere illū hūoꝛeꝫ.
⁊ hoc fieri pōt cū aq̄ īfuſionis ſemis chartami ⁊ paꝝ pul
pe collogntide:dādo ei ex hac īfuſione.ʒ. v.cū.ʒ.ij. ſirupi
coꝛticis citri. Et pōt etiā ſpaſmꝰ euenire ex ſiccitate ſuper
flua ſicut poſt nimiā ⁊ ſuꝑfluā euacuationē nālem aut ex
aſſumptiōe medicīe acute valde. Et cura huiꝰ eſt iungere
poſterioꝛa capitis cū oībus ſpondilibus ⁊ reliquū coꝛpus
etiā cū oleo recēti amigdalaꝝ dulciū:⁊ ciba eū gallina de
cocta ī aqua ſimplici. Et ſi vis pōere amigdalas ⁊ lac erit
bonū ⁊ ꝓpina ei ad comedēdū teſticulos galloꝝ iuuenū:
qm̄ ſūt optimi. Et in ſūma dico ꝙ pulle gallinaꝝ ⁊ galline
ſunt ei optime ad comedēdū. Et accidit ſil'r ſpaſmꝰ aliqn̄
ex vapoꝛibus deriuatis in muſculis vl' in neruis gn̄atis ex
ebrietate nimia:aut ex ml'ta cōeſtiōe pomoꝝ:vel potatio
ne ſuꝑflua vini ipſoꝝ:aut ex potatōe agreſte crude: ex oī
bus iſtis cāis pōt iſta ſpēs ſpaſmi ꝓuenire: q̄ dr̄ buzea. Et
cura hꝰ ē vt facias īfirmū cuſtodire ab oībꝰ q̄ pn̄t tales va
poꝛes gn̄are.⁊ ſufficiet ei comedere paſſeres vel turtures
decoctas in aq̄ ⁊ oleo decoctōe multa:aut aſſatas in veru.

⁊ comedat panē bñ fermētatū cū his carnibus: ita ꝙ ꝗ̄ntitas carnis sit maior ꝗ̄ntitate panis. ⁊ abstineat ab oībꝰ fructibꝰ p̄terq̄ȝ a granis pini ⁊ ab auellanis mūdatꝭ: ⁊ inunge posteriora capitꝭ cū oleo granoꝝ de alçary: ponēdo ī vnaq̄ȝ. ℥. istius olei aur. i. optīe ambre: ⁊ inūge ēt cū oleo isto spōdilia oīa: ⁊ postea fricet̄ corpꝰ totū mollibꝰ manibꝰ absq̄ȝ aliq̄ inūctōe. post istā fricatōȝ iungat̄ cū oleo antiq̄ nucū: ⁊ exerciteī mlt̄ū añ cibū: ⁊ qescat post cibū.

Caplz. XVI. Qδ est de pulsatiōe.

Et gñat̄ aliqñ hec passio in qbusdaȝ locis corporis: ⁊ h̄ fit ex vaporibus coadunatis ī musculis vel in neruis q petunt exitū ⁊ nō pñt: ⁊ hi vapores q mouēt̄ ī corpe dñr vētositates: sic aer q mouet̄ exterius noīat̄ vētus: ⁊ h̄ vapor qñ mouetur ītus ī musc̄lo vel ī neruo fit ibidē pulsatio. Et cura hꝰ ē cura spasmi: ⁊ nl̄la alia dr̄ia ē īter spasmū ⁊ pulsationē: nisi qꝛ extēsio q̄ fit in spasmo ē fortis ⁊ magna: ⁊ ista ē δbilis ⁊ parua.

Caplm. XVII. Qδ est de saltu.

Saltus qdeȝ est motꝰ ex̄neus p̄ter nām q qdē fit ex rebꝰ q̄ actual̄r fortiter īfrigidāt: ⁊ ēt generat̄ ex reuocatiōe subita caloris nāl̄ ⁊ spirituuȝ ad īteriora sic ex terrore ⁊ fletu superfluo. Et cura hꝰ est vt īfirmꝰ recipiat ea q̄ corpus calefaciāt tempate: ⁊ q̄ habeāt neruos cōfortare sic ē sirupus de sticados: ⁊ sirupus de corticibus citri cū aq̄ tepida: ⁊ cū duobus granis ordei de musco.

Caplm. XVIII. Quod est de tremore.

Tremor siqdeȝ fit ex pugna q̄ accidit īter virtutē nālem sustētantē membꝝ: ⁊ humorē aggrauātē: qm̄ v̄tus ītēdit sustētare membꝝ: ⁊ humor ex sui nā ꝓstrare atq̄ȝ deprimere: ⁊ sic fiūt duo motꝰ diuersi: vnus post aliū: ⁊ vnus est volūtarius: ⁊ alius violētus. Et cura ē ꝯfortare corpus totū cū rebus p̄dictis: sic cū sirupo de sticados ⁊ de corticibus citri cū musco sic p̄scriptū ē: si tp̄s fuerit frigidū ⁊ patiēs trāsierit iuuētutē. Si v̄o fuerit iuuenis pone cuȝ p̄dictꝭ sirupis de sirupo rosacco: ⁊ tertia ps aq̄ quā ponis cū p̄dictis sirupis sit aq̄ rosacea: ⁊ rege īfirmū cū testic̄lis gallorꝝ ⁊ alis ipsoꝝ: ⁊ de pullis dabis vndiq̄ȝ: ⁊ succꝰ ēt pullorū ē bonꝰ valde. Qꝛ si fuerit senex ⁊ erit tp̄s hiemis: dabis ei succū colūbinoꝝ siluestriū: faciēdo sic. δcollabis eos. ⁊ depilent̄: ⁊ mūdent̄ ab īteriorbꝰ: abluēdo eos optīe: ⁊ postea pistent̄ optīe ī mortario: ⁊ ponāt̄ in lebete nouo cū aq̄ ⁊ parꝝ olei: ⁊ aliqd de coriādro sicco ⁊ sale ⁊ bulliāt vsq̄ȝ ad ꝑfectā decoctiōeȝ: ⁊ postea colent̄ ꝑ claꝝ ⁊ raꝝ pānū fortiter exprimēdo: ⁊ da ei ad bibēdū illū succū: cognoscēdo ꝙ capitibꝰ colūboꝝ īest ꝓp̄etas pessima in faciēdo doloreȝ capitis: ⁊ ꝓpter hoc eyciēda sunt capita ⁊ colla ipoꝝ: ⁊ hec que dicta sunt sufficiant in hac passione.

Cap. XIX. Qδ est de assoab: q latine dr̄ pedoscelli.

Oriunt̄ aliqñ in corpe sub cuti exterius pediculi paruūculi q cū excoriat̄ cutis exeūt aīalia viua tā paruū c̄la ꝙ vix pñt videri. Et cura hꝰ est purgare corpꝰ cū seīe kartami ⁊ seīe vrtice. s. cū aq̄ īfusionis istoꝝ: qm̄ ista erradicāt cāȝ ⁊ radicē hoꝝ oīo: ⁊ inūge locū cū oleo amigdalarū amaraꝝ vel cū ol̄o granoꝝ de cherua: ⁊ pone desup canā pistatā ⁊ malaxatā cū succo folioꝝ ꝑsici. ⁊ ciba eū ꝑdicibꝰ δcoctꝭ ī tassea cū aceto ⁊ pāe bñ ferm̄tato: ⁊ abstīeat ab oībꝰ fructibꝰ recentibꝰ: ⁊ spāl̄r a ficubꝰ siccis ⁊ recētibꝰ: ⁊ ab vuis ⁊ iuiub ⁊ pomis. Et ī sūma abstineat ab oībꝰ fructibꝰ p̄terq̄ȝ ab auellanis: ⁊ fricet corpꝰ suū cū carne seu pulpis melonū si repiūt̄: ⁊ si nō cū seibꝰ ipoꝝ: ⁊ si nō fuerit ml̄tū macilētꝰ: fricet̄ corpꝰ eiꝰ cū succo folioꝝ ꝑsici: ⁊ sufficiet ad liberatōeȝ eiꝰ cū adiutorio dei.

Cap. XX. Qδ est de vena q̄ dr̄ mediana ⁊ est egritudo que ꝓ maiori parte accidit nigris.

Et orit̄ aliqñ ī corpibus q̄rūdā egritudo q̄ ꝓ maiori pte nō repit̄ nisi ī nigris. q̄ arabice dr̄ halalnachalaidini: ⁊ ē ī p̄n°. qñ appet hec egritudo qδ exit a corpe aliqd ad siltudinē nerui: ⁊ añ appitiōeȝ hꝰ vr̄ eē q̄dā apatio ī loco ⁊ postmōȝ exire īcipit paulatīe: ꝙ si ꝯheret̄ itm̄ ꝙ frāgeret̄: morit̄ patiēs īcōtinēti. Cura hꝰ passiōis ē ligare plūbū sup locū strigēdo fortiter vt cōp̄mat̄ fortiter locꝰ subtꝰ: ⁊ retineat̄ tal̄r ꝙ ñ possit exteriꝰ ꝓmiere: ⁊ h̄ ñ p̄t fieri ī spacio miori vniꝰ āni: ⁊ cā hꝰ ē exuberātia hūoris grossi valde: ⁊ ista egritudo spāl̄r accidit ī nigris ⁊ ē eis appropata: ⁊ fit ī eis s̄ȝ ꝯplōnē ipoꝝ: ⁊ ītēdēdū ī curatiōe istiꝰ ī rēouēdo cāȝ eiꝰ: ⁊ ī digerēdo hūorē ⁊ subtiliādo: ⁊ īcidēdo ipȝ: ⁊ h̄ cū sirupo sgnçabī fcō cū sqlla: ⁊ bibat oī die vsq̄ȝ ad. x. dies. ℥. i. cū. ij. ℥. aq̄ tepide: ⁊ postea purga eū ab isto humore grosso.

Et h̄ cū isto medicamīe. ℞. bdelij: polipodij: oppopōacis: kartami se. vrtice. añ. aur. i. pl̄pe collogntide q̄rtā ptē. aur. i. īcidat̄ collogntida miutissime: ⁊ misceat̄ cū amigdalis excorticatꝭ ⁊ pluere dragātoꝝ. añ. q̄rta pte. aur. i. reliq̄ medicīe subtil̄r pulueriçēt̄: ⁊ cribellēt̄: ⁊ ꝯficiāt̄ cū sirupo sgnçabī simplici: ⁊ dēt̄ ex eo aur. v. cū aq̄ tepida: ⁊ si ñ purgauerit sufficiēter: dab de residuo. aur. i. ⁊. ʒ. Et rege eū sic in alijs laxatiuis. Et ꝑ q̄libet sella expectet duos dies ad recipiēdū aliā medicinā: ⁊ rege eū cibis boni nutrimēti: ⁊ inūge locū cū ol̄o de lilijs ⁊ rosaceo quoꝝ ptes sint eq̄les.

Ca. XXI. Qδ ē δ v̄me q orit̄ sub cuti ⁊ δ ꝯbustōe ipsiꝰ.

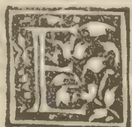

Et generat̄ aliqñ īter cutiȝ ⁊ carnē vermis. ⁊ noīat̄ hec passio egritudo bouis: eo qꝛ ꝓ maiori pte bobꝰ accidit: ꝙ si neglexerit medicꝰ occidere ipm: pōt inde magnū ꝯseq nocumētuȝ: ꝙ si cognoueris hoc: stati cū appet cōburere locū ī ꝯtinēti cum ferro cal̄o: tal̄r vt ꝑueniat feruor ad vermē ītātū ꝙ moriat̄. demū curab cocturā cū rebꝰ curātibꝰ alias cocturas: ⁊ pone desup linthea dexgea mixta cū farina ordei ⁊ dulci aq̄: ⁊ si posueris ēt angibra ꝯfert valde: ⁊ pone aliqd aceti in tā ꝑua ꝗ̄ntitate qδ nō mordicet. sȝ vt possit ducere v̄tutē medicīe ad ꝓfundū ꝯbustiōis: ⁊ cū recesserit dolor iunge locū cū agripta ⁊ oleo rosaceo: dōec rēoueat̄ tumor: ⁊ postea ablue locū cū aq̄ mell̄: ⁊ sꝑge sup locū ꝯbustū pl̄uerē rosaꝝ: ꝙ si deꝑditū fuerit aliqd δ carne: pone desup vnguētū de alnadi dōec locꝰ carne repleat̄ ponēdo desup puluerē rosaꝝ dōec ꝯsolidet̄. ⁊ hec cura est gñalis oībꝰ cocturis. Si āt patiēs timidꝰ fuerit δ coctura: accipe testā medie nucis ⁊ caua eā ⁊ pone ītus ista. ℞. farine lupīoꝝ: ⁊ fuligīs camini ⁊ pipis ⁊ radicis scare. añ. ptes eq̄les: tere has medicias ⁊ madefac eas cū alchitrā. ⁊ iple dictā testā nucis ex hac ꝯfectōe: ⁊ pōe sup locū vermis tenēdo tādiu donec virtꝰ medicīe trāseat ad ipȝ: ⁊ ponit̄ dcā medicīa ī medietate teste nucis vt cōp̄hēdat̄ locꝰ vermis vndiq̄ȝ ab ipa. ita vt nō possit exteriꝰ exire donec occidat̄. ⁊ purga eū medicina dicta in egritudine vene medeni.

Cap. XXII. Qδ est de vermibus q oriunt̄ in ītestinis.

Vermes q gñant̄ in ītestinis gracilibꝰ ꝓ maiori pte fiūt ex comestōe frumēti vel farine nō bñ cocti vel his sil̄ibꝰ. Et cura ē cū rebꝰ amaris ⁊ desiccatiuis: et iā rememorati sūt medici ꝙ ex fortibꝰ ⁊ desiccatiuis in hac egritudīe est alchābil. ⁊ si nō reperit̄ exhibeat̄ de succo flauie pōdꝰ aur. triū cū dimidio aur. centaurce minoris distēperatis cuȝ duabus libris aq̄ decoctiōis serature pini. ℥. i. ⁊ fac vt īfirmꝰ patiat̄ famē ⁊ sitī ꝑ duas horas añ assūptōeȝ dicte potatiōis. ⁊ postea recipiat ipaȝ ⁊ exibūt ī breui. ⁊ recipiat in comestiōibꝰ suis almuri. ⁊ cōedat ī ieiunio panē fcm̄ cū semīe nigelle: ⁊ feniculi Et si tp̄s ⁊ etas ꝯsenserit: dabis ei sinapi pistatā ⁊ distempatā cū aq̄ ad spissitudīeȝ mell̄ cū pane: exibēdo ei post aliqd aceti ad ꝑpandaȝ cal̄itatē sinapis: ꝙ si p̄us dares ei acetū nō posset postea tm̄ comedere.

de dcã sinapi ꝙ sufficeret ad occidendũ vermes. Et scias
ꝙ he res ẽt occidunt sanguisugã ebibitã. ⁊ ego expuli san/
guisugã dãdo patienti per tres dies semen nigelle in ieiu/
nio. ⁊ iuuit me in hac etas ĩfirmi ⁊ tẽpus ãni: qm̃ iceperat
senescere ⁊ tẽpus erat hiemis. Et abstineat ab oĩbus reb⁹
dulcibus maxime ab humidis ⁊ dulcibus. Et continuet
comedere acetum ⁊ almuri donec fuerit liberatus.

℄ Ca. XXIII. Qd̃ ẽ de cucurbitinis.

T gñant̃ aliqñ in itestis magnis vmes pui si
miles seib⁹ cucurbitaꝝ. Sꝫ isti ñ ita cito occi
dunt̃ sic̃ pdci: tñ ꝯtiuãdũ ẽ regim̃ pdcm̃: ⁊ de
forĩ sup vẽtrẽ põe emplꝫ qd̃ possit eos necar̃:
sic̃ istd̃. ℞. farie lupioꝝ ⁊ cẽtauree mioris ⁊ folioꝝ psici ⁊
prassy: pistẽt̃ ⁊ distẽpent̃ cũ aq̃ dl̃ci ⁊. x. ps ipi⁹ aceti: ⁊ adiu
uat: ad necãdũ istos ⁊ educẽ⁹. clistere fcm̃ cũ aq̃ seu succo
maruby ⁊ suis sil̃ib⁹: ⁊ oĩb⁹ mõis ꝯtinuãdo has medicias
eos occidũt ⁊ eradicãt oĩo. Cogscẽdo ꝙ q vmes hñt i cor/
pore cũ sĩt famelici ãgustiãt̃ valð: ⁊ qñ stõac⁹ ipoꝝ ẽ ianit⁹
vomũt: ⁊ sentiũt i itestis ⁊ i stõ agitatões ⁊ mot⁹ extneos: ⁊
hñt stridorẽ dẽtiũ ĩ sõnis ita ꝙ audit̃: ⁊ ex ore ipsoꝝ ẽ sali/
ua ⁊ hũiditas tc̃: ⁊ excitãt̃ a sõno cũ tiore. sꝫ qꝛ cucurbitini
fiũt i itestis magnis iõ ñ pcipiũt dolorẽ. ℄ Ca. XXIIII.
Qd̃ ẽ de vmib⁹ miutĩ ⁊ puis q oriũt̃ i iferiori pte itestioꝝ.

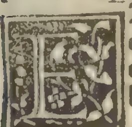
J vmes q gñant̃ i fundamẽto itestioꝝ fiũt ex
fl̃ate putrefcõ cũ stercore. Et cura ẽ regim̃ p/
dcm̃ ⁊ medicie pdcẽ cũ clisteri pdcõ addẽdo i
ipo ð ruta: ⁊ libabit̃ cũ adiutorio ði: ⁊ vmes ẽt
pui q fiũt i aure occidũt̃ cũ succo rute distilla
to i aure. Cogscẽdo ꝙ i cura oĩuꝫ spẽꝝ vmiũ ẽ neciũ subti/
liare regim̃. ℄ Cap. XXV. Qd̃ ẽ de varicib⁹.

Ec egritudo q̃ dr̃ varices orit̃ i crurib⁹ ⁊ ẽ si/
milis varicib⁹ arboꝝ ⁊ sic dilatãt̃ vene ⁊ in/
grossant̃ ⁊ exteri⁹ ꝓminẽt. Et gñat̃ ex mel̃ia
⁊ grossa vẽtositate: icipe i cura isti⁹ a purgatio
ne corpis ab hũore mel̃ico: ⁊ h̃ cũ lapið laçuli
⁊ barburia. i. polipodio ⁊ sil̃ib⁹: ⁊ h̃ medicam̃ scriptũ ẽ su/
pi⁹. Et fac ei fieri sirupũ dissolutiuũ ⁊ subtiliatiuũ. ℞. cor/
ticis citri: ⁊ macĩ. añ. ℥. i. spice: sgnãti: camõille: seia melõis
affoca. añ. ptes tres. ℥. i. ꝯq̃ssa q̃ sũt ꝯq̃ssanda: ⁊ ifundãt̃ in
x. lib. aq̃ dulcĩ p noctẽ vnã: i mãe vo bulliãt lẽto igne vsqꝫ
ad ꝯsũptiõꝫ medietatĩ: demũ collẽt̃: ⁊ i ista colatura addã
tur lib. i. succi fenicl̃i: ⁊ lib. viij. mellis: ⁊ sil̃ bulliãt vsqꝫ ad
spissitudieꝫ: ⁊ exhibeat̃ ð isto oi mãe. ℥. ij. cũ. ℥. v. aq̃: ⁊ põe
sup crura farinaꝫ ordei ⁊ camõillã ⁊ rosas. añ. ptes eq̃les:
misceãt̃ cũ aq̃ dl̃ci tepida ⁊ ðsup põe. Sciẽdo ꝙ h̃ passio
ẽ difficil̃ curatõis: tñ cũ magna ⁊ ꝯtiua atqꝫ lõga sollicitu/
die ⁊ cura poterit ad melioratõꝫ ⁊ alleuiatiõꝫ ðuẽire: ⁊ pp
h̃ ñ ẽ sal⁹ ꝓmittẽda ĩfirmo: nec spes certe libatiõis eidẽ ẽ
exhibẽda: qd̃ si fecerĩ ꝓ certo ðcipieris: ⁊ ciba eũ cũ gall̃ ⁊
cũ pãe bñ ferm̃tato. ℄ Cap. XXVI. Qd̃ ẽ ð elefãtia.

T accidit crurib⁹ grossitudo pter nãꝫ que dr̃
elefãtia: ⁊ h̃ iõ qꝛ assil̃at̃ crurib⁹ elefãtĩ i gros/
situdie. Et cã h⁹ ẽ exuberãtia hũoꝝ grossoꝝ
q sĩt vltimi in gssitudie q ðscẽdũt ibi pp põde
rositatẽ ipoꝝ. Et cura h⁹ ẽ q̃si ipol̃is. Sꝫ lau/
dabilior via in curatõe ipi⁹ ẽ euãre corp⁹ cũ medicamib⁹
educẽtib⁹ istũ hũorẽ postq̃ sbtiliauerĩ ipꝫ ⁊ iciderĩ cũ me
dicis dcis supi⁹. s. cũ sirupo fcõ ex radice lily ⁊ succo feicl̃i
⁊ alys oĩb⁹ pscriptĩ supi⁹. Et fac ẽplꝫ supi⁹ resolutiuũ ⁊ cõ
sũptiuũ: ⁊ cũ rẽoueb ẽplꝫ cã alleuiatõis crurĩ iunges locũ
cũ ol̃o camõillio ⁊ ro. aromatiçato sil̃ eq̃l̃r mixtĩ: ⁊ ñ mire
ris ð ꝓlõgatõe alleuiatõis h⁹: qm̃ ẽt cũ optia cura vix pci/
pit̃ melioratio i tpe lõgo. ℄ Ca. XXVII. Qd̃ ẽ ð cãcro.

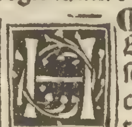

T orit̃ aliqñ i corpib⁹ aliq̃ꝝ apa noiatũ cãcer
qd̃ arabice dr̃ cãtã: ⁊ ẽ difficil̃ cur̃ valð: ⁊ noiat̃
cnacer ab illo aiali sic noiato qd̃ ẽ hñs crura
lõga ⁊ ml̃ta: ⁊ accidit ꝓ maiori pte i cruribus
pp largitatẽ vẽaꝝ ipoꝝ ⁊ pp abũdãtiã hũorĩ mel̃ici: ⁊ gra
uedieꝫ ⁊ põderositatẽ ipi⁹: ⁊ assil̃ant̃ isti⁹ vene venis vari
cũ i grossitudie. Et he tres egritudies. s. varices ⁊ elefan/
tia ⁊ cãcer. sĩt ex hũore grosso ⁊ mel̃ico ⁊ terrestri valde tñ
hi hũores diuersificãt̃ adiuicẽ i gssitudie: qꝛ vn⁹ gssior ẽ al
tero: ⁊ illð r̃liqt̃ i discretõe medici. Purga g̃ hũc hũorẽ cũ
suba dcãꝝ mediciaꝝ sic̃ cũ lapide laçuli ⁊ suis sil̃ib⁹ dcis:
⁊ ciba eũ pull̃ puis ꝯueniẽter ðcoctĩ: ⁊ pãe ð frum̃to optie
fermẽtato: ⁊ fac eũ abstiere ab oĩb⁹ cibis gssis: ⁊ ab oĩbus
fructib⁹ pterq̃ ab auellãis ⁊ amigdal̃ ⁊ fisticis: ⁊ potes ẽt
ei ꝯsentire poma granata ⁊ pira optime matura.

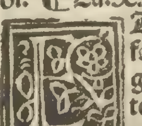
℄ Ca. XXVIII. Qd̃ ẽ ð dolõib⁹ iũcturaꝝ.

T fiũt aliqñ i corpib⁹ q̃rũdã dolores iũctura
rũ q ꝓcedũt ex abũdãtia gssoꝝ hũoꝝ vl̃ visco
soꝝ q ifũdũt̃ i iũcturis: ⁊ pol̃e ẽ ꝙ isti hũores
i qbusdã idurãt̃ iũcturis admodũ lapidis. ⁊
cura hoꝝ ẽ ipol̃is. Sꝫ cura hoꝝ dꝫ eẽ añ talẽ iduratõeꝫ. ⁊
tc̃ i ipis ꝯpebit vtilitas: ⁊ icipe i curatõe hoꝝ dãdo sirupũ
ꝯpositũ cũ aq̃ ðcoctõis radicis lily: ⁊ succi feniculi p duas
septianas. ⁊ postea euã ipꝫ ab isto hũore gsso cũ h̃ medicãi
ne. ℞. bdely oppopõacis ⁊ scibmeg: iteriõa collogntide p
pata sic̃ dc̃ꝫ ẽ supi⁹: eo ꝙ h̃ trahũt hũorẽ ab istĩ locĩ: ⁊ iun/
ge locũ cũ ol̃o ð lilys ⁊ ol̃o camõillio ⁊ anetio: ⁊ piguedie
anatis ⁊ oleo amigdal̃. mixtĩ q̃ꝝ ptes sint eq̃les: ⁊ vtat̃ h̃
regie tãdiu dõec videat̃ effect⁹ medicie cũ adiutorio dei.

℄ Ca. XXIX. Qd̃ ẽ ð dolore q fit i sba itesti.

Ec qdẽ passio orit̃ i itestis ex hũore aq̃so ꝯuer
so i vaporẽ ex q̃ seqt̃ passio grauissima. ⁊ illa ð
cã laniãt̃ arterie ⁊ vene. ⁊ pt ide ꝯseq vlcera/
tio i pl̃mõe. ⁊ scias ꝙ medicie q̃ ꝯsueuer̃t mi/
tigare dolores ꝓmouẽt istũ: sic̃ sũt medicie calefactiue ⁊
dissolutie ⁊ apitiue: qm̃ dissoluẽdo hũc hũorẽ ꝓmouẽt do
lorẽ itẽsũ q̃si itolerabilẽ: eo ꝙ vapor ñ imittit dolorẽ nisi
fuerit ꝯuersus i vẽtositatẽ. cogscẽdo ꝙ dr̃ia ẽ iter vaporẽ
⁊ vẽtositatẽ: qm̃ vapor dr̃ qñ gescit ⁊ nõ mouet̃: vẽtositas
qñ mouet̃: ⁊ tc̃ iduc̃ dolorẽ pp motũ ⁊ extẽsiõꝫ. ⁊ sic hoies
ꝯsueuer̃t noiar̃ vapores extrĩsecos vẽtũ qñ mouẽt. ℄ Er
go p̃a itẽtio tua sit i curatõe h⁹ euãre hũc hũorẽ aq̃suꝫ abs
qꝫ ppatõe ⁊ receptõe alic⁹ digestiui. ⁊ suffic̃ tibi semẽ karta
mi i hac itẽtõe: ⁊ si vis addere fcm̃ vrtice erit cura vltia. ⁊
da ei oi mãe ð isto sirupo. ℥. ij. cũ. vi. ℥. aq̃ cal̃e. ℞. succi feni
cl̃i collati li. iij. seia melõis. ℥. ʒ. mastic̃ aur. ij. ꝯq̃ssent̃ ⁊ ifũ
dãt̃ p noctẽ vnã i aq̃ cal̃a: mane vo bulliãt lẽto igne vsqꝫ
ad ꝯsũptõeꝫ. iij. ptis: ⁊ collent̃: ⁊ huic colature adde lib. ij.
mell̃. ⁊ ðcoq̃nt̃ ad spissitudinẽ sirupi. Et iunge locũ dolorĩ
p⁹ fricatõꝫ cũ palma man⁹ cũ ol̃o camõillio ⁊ anetio ⁊ pin
guedie anſis mixtĩ eq̃l̃r ⁊ vtat̃ h̃ regie dõec libet̃ cũ adiu:
ði. ℄ Ca. XXX. Qd̃ ẽ ð dolõe q fit ex labõe ⁊ fatigatõe

T fiũt aliqñ dolores i corpe ex forti labore ⁊
fatigatõe: ⁊ spãl̃r i isuetĩ: ꝙ si fuerit hyẽs iun/
ge eũ cũ ol̃o anetio ⁊ rosaceo tepidis: ⁊ i esta/
te sufficiet oleuꝫ rosaceũ solũ. ⁊ cũ istĩ libabit̃
cũ adiutorio ði. ⁊ scias ꝙ labor ẽ apa vl̃e toti⁹
corpis: ⁊ pp h̃ oĩa mẽbra calefiũt. ⁊ sentit̃ dolor vl̃is i oĩb⁹
mẽbris toti⁹ corpis. sic̃ accidit nauigãtib⁹ cũ rẽis assidue:
q cũ gescũt dolẽt vl̃r i oĩb⁹ mẽbris: sꝫ magĩ i mãib⁹ ⁊ sic̃ su
pflue ãbulãtes dolẽt i oĩb⁹ mẽbris: sꝫ magĩ i crurib⁹ ⁊ pe/
dib⁹. Et icurrẽtiũ hãc passionẽ subtiliare debes regim̃ dã
do eis pullas ðcoctas i taffea cũ aq̃ ⁊ aceto: ⁊ accidit ml̃to
tiẽs effymera febrĩ ex tali labore: ⁊ si i stõ sũt vene replete
aliq̃ hũore ppato ad putrefactõꝫ fit ide febris putrida ſꝫ
nãꝫ illi⁹ hũoris. Et postq̃ expedit⁹ fuero de tractatu isto
loq̃r de febrib⁹ ⁊ curis eaꝝ cũ adiutorio dei.

℄ Ca. XXXI. Qd̃ ẽ ð podagra q̃ arabice dr̃ anãcras.

Ec egritudo accidit pedib⁹ q̃ dr̃ anãcras: ⁊ est
b apa qd̃ fit i vno pede: vl̃ i duob⁹: ⁊ nãl̃r ibidẽ
accidere pt velocius q̃ i alys mẽbrĩ: eo qꝛ pe

des sũt positi ĩ ĩfima pte corpis: ꝛ maior ps h⁹ passiõis gñatur ex hũore calo descendẽte ad pedes ꝛ ĩde apant: sꝫ nõ coadunat hũor ĩ hac egritudĩe ĩ vno loco ꝓpo sic in alys apatib⁹. Et accidit an cras ꝑ maiori pte puos pedes hñti h⁹: ꝛ ãbulãtib⁹ supflue pter ɔsuetudĩeꝫ: ꝛ paucos vidi cursores q viuãt ex arte illa q nõ patiãt ex hac egritudĩe: ꝛ pt ẽt cuenire ex hũorib⁹ ñ acutl: ꝛ pmũ qđ cuẽit eis ẽ dolor ꝛ deiñ ingssant ꝛ calefiũt. Cura h⁹ ẽ flõmare cefalicã ex opposita pte pedis sbtrahẽdo đ sanguĩe ꝑꝫ ɔditões notas. ꝙ si tumor fuerit ex dñio acuti hũoris: ꝛ illđ scies ex acuitate ꝛ fortitudĩe doloris. oio ꝓhibe tc fieri vnctiõꝫ: sꝫ desup põe farinã ordei mixtã cũ succo haddere: cũ alchana q̃ꝫtũ ẽ q̃rta ps farĩe ordei: ɔsiderãdo tñ ɔplõnẽ patiẽtis etatẽ ꝛ tps ãni: ꝛ purga ĩfirmũ cũ sero capno coagulato cũ lacte fici cũ q̊ dissoluti sint aur. ij. de tamarindis qb⁹ addat q̃rta ps auri de machamuda. i. scamõea. Et si coĝuerl ꝙ nõ fuerit hũor tãte calitatl ꝛ acuitatl: purgab ꝓut coĝuerl de eẽntia ꝛ q̃litate spi⁹: ꝛ pcipe infirmo paꝝ ãbulare ẽt p⁹ libatione ꝑfectã: ꝛ cũ fuerit libat⁹ põe sup pedes q̃ hẽant ipos cõfortare: nõ tñ cũ aromaticis sic nec ĩũ ẽ pncipalib⁹ mẽbrl: ea v̊o q̃ hñt ɔfortare mẽbra q̃ nõ sũt pncipalia sũt stiptica ꝛ tpata ĩter calitatẽ ꝛ fritateꝫ. Aromatica v̊o appropriata st pncipalib⁹ mẽbrl tm: eo ꝙ spũs aialis ꝛ vital ꝛ oẽs spũs delectãt in his. Illi ãt q credũt ꝙ oẽs spũs ab vno fonte ꝛ vna radice ꝓcedãt: sic sũt magni medici ꝛ sũmi nãles aliqui ex his sunt q credũt ꝙ radix illa ꝛ fons sit cor sic pipatetici. Et aly sunt q dicũt ꝙ radix illa ẽ cerebꝝ. Nos ãt cognoscim⁹ ꝙ arõatica maximũ ĩferũt iuuamtũ cordi in sincopi odorãdo ea ꝛ nõ solũ cordi veꝝ ẽt oĩb⁹ mẽbrl sibi vicinis.

¶ Cap. XXXII. Qđ est de scissuris que accidũt manibus ꝛ pedibus ꝛ alys mẽbris.

Et multotiẽs accidũt scissure manib⁹ ꝛ pedib⁹: ꝛ maxie pedib⁹: eo ꝙ plãte pedũ fricãt ꝑ terrã: ꝛ ide acqrũt siccitatẽ: ꝛ đ h̊ oĩmodã habem⁹ certitudinẽ. s. ꝙ qñ res hũide desiccãt scidũt: sic appet ĩ trabib⁹: ꝙ postq̃ꝫ desiccat eoꝝ hũiditas ĩ eis fiũt scissure mlte: ꝛ ĩ terra ẽt h̊ idẽ mãifestat. s. ꝙ postq̃ꝫ fuerit pluuia hũectata: ꝛ postea successerit vẽt⁹ ꝛ sol: replet scissurl. Ergo hᶜ egritudo ĩdiget humectatiõe: tñ scias ꝓ certo ꝙ id qđ scissuꝫ ẽ ñ ɔsolidat humectãdo: ꝛ hᶜ egritudo ĩdiget cura ɔposita. s. ꝙ sit abstersiua ꝛ hñs mltã hũiditatẽ: sic ẽ alchãna madefcã cũ butiro recẽti: aut cũ oleo amigdalaꝝ dlciũ: vl cũ olo oliuaꝝ dlci tenẽdo h̊ medicam ꝑ noctẽ ĩtegrã đsup: ꝛ abluere ẽt seu madefacer mẽbra scissa ɔfert valđ: ꝛ laudabilior via q̃ possit hri ĩ scissuris pedũ ẽ ñ põere pedes ĩ terra vllo mõ: ꝛ ĩ scissuris manuũ ꝙ abstĩeat a tactu reꝝ siccaꝝ ꝛ aridaruꝫ ꝛ a nauigatiõe cũ rẽis: ꝛ nocꝫ ẽt fodere terrã: ꝛ facere lapides terreos ꝛ vasa fictilia: qm oĩa hᶜ faciũt scissuras ĩ manib⁹ ex tactu terre ꝛ abstinẽdo ab his ꝛ silib⁹ ɔtinuãdo medicamẽ predictum liberabitur deo dante.

¶ Ca. XXXIII. Qđ ẽ đ egritudĩb⁹ vnguiũ.

Et vnguib⁹ qdẽ accidit aliqñ scissura ꝛ đpillatio ꝛ fractio. Et cura hoꝝ oĩuꝫ ẽ appositio alchãne distẽꝑate cũ olo oliuaꝝ. Et dixert qdã ꝙ põere v̊mes terrestres ĩ olo ꝛ bullire sil ꝛ đsup ponere: curat scissuras vnguiũ manuũ ꝛ pedũ.

¶ Cap. XXXIIII. Quod est de sciatica.

Et orit aliqñ dolor ĩ qbusdã q extẽdit a ɔiunctura coxe ꝓcedẽdo directe vsq̃ꝫ ad cauillaꝫ pedis ꝛ aliqñ vadit tortuose: ꝛ hᶜ egritudo dr sciatica: q̃ gñat ex hũore frĩo ɔtẽto ꝛ gñato ĩ loco. ꝛ ibi ĩfert nocumtũ sic ĩ alys mẽbris. Et sũt mlti medici q curãt hãc passiõem cũ multis cocturis. Sꝫ via recta ad curãdũ istã egritudĩnẽ ẽ dissoluere ĩcidere ꝛ subtiliare hũc hũorẽ: ꝛ h̊ dãdo ei oĩ mãe ad bibẽdũ. ℥. ij. oximell sqlitici cũ. iiij. ℥. aq̃ cale: ꝛ de septẽ ĩ septẽ dieb⁹ dab ei ptes. ij. aur. i. de tyriaca qm ɔfert valđ: ꝛ iunge locũ cũ olo de scannix. i. đ nigella calo: ꝛ cũ olo đ sinapi q̊ꝝ ptes sint eq̃les: ꝛ olo đ lilys q̃ꝫtũ illa duo mixtis. ꝛ si euaueris corp⁹ ab illo hũore: ꝓ certo eradicab radicẽ egritudĩs cũ adiutorio đi.

¶ Medicam optimũ ad h̊. ℞. bdely oppopõacis: schibbeneg. añ. aur. i. agarici femĩni: medulle: se. kartami: ꝛ se. vrtice. añ. ptes tres. aur. i. asse dulcis q̃rta ps aur. collogntide. vij. ps aur. ĩcide collogntidã minuti ꝛ malaxa eã cũ q̃rta pte. aur. i. đ lacte amigdalaꝝ ꝛ tãtũdẽ pluerl dragag. ꝛ ĩcõpora oĩa pdcã cũ olo amigdalaꝝ dlciũ ꝛ oximelle sqlitico valđ acetoso: ꝛ ꝓpinẽt ex isto aur. vi. cũ aq̃ cala. Et si ñ purgat sufficiẽter adde đ residuo aur. ʒ. ꝛ rege eũ sic ĩ alys laxatiuis: ꝛ põet vẽtosas siccas cũ igne siue p⁹ purgatõꝫ seu añ sr se iã ɔfert valđ: qm eradicat hũorẽ a ꝓfũdo: ꝛ trahit eũ exteri⁹: ꝛ inũge locũ cũ olo đ lapidib⁹ qđ dr hñdcm vl cũ alkitrã.

¶ Ca. XXXV. Qđ ẽ đ dolõib⁹ ypocũdrioꝝ.

Et accidit ypocũdrys dolor q arabice dr zarzuter. Et cã h⁹ ẽ mot⁹ vapoꝝ q mouẽt motu violẽto atq̃ꝫ forti q oriũt a subtili flate. Et cura h⁹ est subtiliare regimẽ: ꝛ cibare cũ passerib⁹ ppatis ĩ tassea: ꝛ assatis ĩ veru. ꝛ ẽt suffrictl: ꝛ da ei medicĩas calas ꝓuocãtes vrinã.

¶ Receptio apta ꝛ ɔueniẽs ad h̊. ℞. radices fenicli. ꝛ seĩs ei⁹. seĩs pastiace. mõtane: flauie: ligritie mũdate: sgnãti. añ. aur. x. seĩs vrtice aur. ij. seĩa melõis ad põd⁹ oĩuꝫ: basilitiõis. ℥. iiij. ɔq̃ssentur oĩa ꝛ ĩfundant in li. ij. aq̃ feruẽtis ꝑ noctẽ vnã. mãe v̊o bulliãt lẽto igne vsq̃ꝫ ad ɔsũptõeꝫ medietatl postea colet: ꝛ ĩ illa colatura ponãt lib. ij. zuccari: ꝛ decoq̃t vsq̃ꝫ ad spissitudinẽ: ꝛ ꝓpinẽt ei q̊libꝫ mãe. ℥. ij. cũ. vi. ℥. aq̃ cale: ꝛ iunge locũ extrĩsecũ cũ oleo de iasemino. ꝛ piguedĩe anatis: ꝛ vtat hoc regimĩe donec fuerit liberatus.

¶ Ca. XXXVI. Qđ ẽ de apatib⁹ q̃ fiũt sub spatula dex vl sinistra. ꝛ ẽ ĩter ꝓfũdũ apa qđ dr arabice altahalep.

Et orit ĩ corpe qđdã qđ noĩat arabice altahalep. ꝛ sũt apata q̃ gñant sub spatul ĩ dex pte siue sinistra ꝛ ꝓfũdãt it⁹ valde: ꝛ hᶜ apata gñantur ex hũorib⁹ adustl vl ex flatico hũore grosso: aut ex aq̊so sãguĩe. Sꝫ illi⁹ qđ fit ex hũorib⁹ adustl: cura ẽ ĩpolis: ꝛ h̊ maxie accidit senib⁹ qñ sũt curiosi ꝛ laboriosi valde: sic euẽit pri meo qñ capt⁹ fuit ab hali filio ioseph q tãtũ stimulauit eũ ꝙ adusti fuert hũores ĩ corpe ei⁹ ꝛ ide hũit altahalep ĩ pte sinistra: ꝛ medic⁹ q curabat eũ ĩcidebat đ carne dci apatl ꝛ nihil sentiebat ide. ꝛ ĩtãtũ durauit h̊ qđ pueĩt nocumẽtũ vsq̃ꝫ ad cor. ꝛ mortu⁹ fuit ꝑo die hac đ cã.

¶ Hec apata sũt difficil cure valđ eo ꝙ hũores sũt adusti: ꝛ iđ sũt grauis ꝛ dure digõnis itm ꝙ nõ pñt ɔuerti ad saniẽ laudabilẽ atq̃ꝫ albã: ĩmo ɔuertunt ad saniẽ turbidã atq̃ꝫ nigrã ꝛ virulẽtã: ꝛ nullũ apa magnũ põt ꝑfecte curari. nisi p⁹ đueniat ad ꝑfectã digõnẽ ꝛ ad saniẽ laudabilẽ ɔuertat: cog̊scẽdo firmiter ꝙ oẽ apa melãcolicũ aggrauat ꝛ mltiplicat ĩ nocumẽto ex tactu ferri ꝛ silib⁹: ꝛ istđ apa ẽ corrosiuũ ꝛ corrodit valđ ĩ circuitu sui: ꝛ tũc tpis qñ pr me⁹ obyt cui đs aĩe sue mireat erã ĩ studio. Sit g̊ regimẽ h⁹. s. đ altahalep tale. In pmis miue đ sãguĩe si ɔditões ɔsenserit: ꝛ postea purgab eũ plies cũ reb⁹ purgãtib⁹ meliaꝫ. ꝛ põe sup apa calefaciẽtia ꝛ mitigãtia dolorẽ. Qr si apa nõ apit: sꝫ resoluit qđ resoluẽdũ ẽ de subtili: ꝛ mitigat qđ ẽ mitigãdũ de dolorib⁹. Scias ꝙ medic⁹ magnũ qd fecit valđ. ꝛ iã curauit maiorẽ ptẽ egritudĩs: eo ꝙ q̃ꝫuis relige h⁹ apatl fuerit petrificate nihilomin⁹ remãebit qn ĩfirm⁹ oẽs suas faciat opatões. Si v̊o a pn° nõ fuerit ꝑuatũ istđ regimẽ: ꝛ hũores apatl ĩcipiũt ad putredinẽ đuẽire: ꝛ ĩfirm⁹ fuerit senex: nõ expectes curã ĩ ipo: ĩmo dicas: ꝛ hẽas eũ ꝓ đspato: ꝛ rege ĩfirmũ blãdiẽdo ipꝫ cũ olo rosa. ꝛ suis silib⁹ q̃ꝫuis nihil ꝓficiat. Cũ ãt fueris in pn° h⁹ fac ei istud emplm postq̃ꝫ fuerit purgatus plies a melancolia sicut dixi, ℞. farinam ordei, rosaꝝ: farine fabarum.

camomille yrigoꝝ añ.ʒ.ij.seīs lini.seīs altee:qđ arabice dr̄ chatemi.an.aur̄.iiij.folioꝝ v̄tice:carobe porcine añ.aur̄. ij.pistent̄ q̄libet p se ꝛ cribꝛa q̄ sūt cribellāda: ꝛ distēpera ea cū aq̄ rosacea:ī cui⁹ vniuscuiusqꝫ lib.sit distēpata.ʒ.ß.ti rtace alferut.i.libatrias. Et istđ empl'ꝫ pōe sup locū ponē do desup ēplastrū folia vitis recētia:ꝛ cū fuerint exiccata mutabis illa. Si vō dcm̄ apa fuerit ex hūore flatico gros so:p maiori pte curat̄. Et mihi euēit cū eēȝ iuuēis: ꝛ pas sus fui m'tos ꝛ itēsos dolores anteq̄ȝ apiret̄:ꝛ postq̄ȝ aptū fuit:libat⁹ fui ꝯplete. Cū si hec passio euenerit alicui seni q sit sicce ꝯplonis subtilia regimē ei⁹ q̄ẗuȝ potes:ita ꝙ nō comedat aliqđ habēs grassitudinē: ꝛ suffic̄ ei dare pullas puas ꝛ fcās ī tassea cuȝ aceto ꝛ pane bñ fermētato:ꝛ da ei bibere q̄libet die.ʒ.ß.syrupi sgnçabin cū.ʒ.v.aq̄ decoctio nis yrigoꝝ. Et sit decoctio talis.ſ.i.vi.aur̄.yrigoꝝ ponāt̄ ʒ.x.aq̄:ꝛ bulliāt vsqꝫ ad ꝯsūptionē medietatꝭ: ꝛ cū illis.v. ʒ.decoctiōis distempabis dictū syrupū:ꝛ dabis de isto oī mane:vt dcm̄ ē. Et pōe desup ēplastrū factū cū farina or dei ꝛ yrigis:ꝛ camōilla.añ.eq̄les ptes.pistēt̄ ꝛ distēpcret̄ cū aq̄ ꝛ tertia pte sui aceti:ꝛ desup ēplastrū pone folia vi tis vel sicle. ꝙ si apa ad maturationē deuenerit:stude vt os seu aptura fiat īferi⁹:ꝛ vbi vis ꝙ rūpat̄ pone illic ster cus colūbinū mixtū cū butiro ⁊ꝫ apturā quā ītēdis face re:ꝛ cū aptū fuerit euacua saniē:ꝛ it⁹ pone liciniū seu tētā madefactā ī melle dispūato ꝛ decocto cū aq̄ vsqꝫ ad spissi tudinē retinēdo illđ liciniū nocte tota:ꝛ māe rēoue illud ꝛ pone aliđ madefactū ī emplo alnacli mixto cū olo rosa ceo eq̄l'r ꝛ bullitꝭ ad spissitudinē mellis:ꝛ pmāeat sic p to tā noctē:ꝛ ⁊ꝫ ꝙ patiēs fuerit delicat⁹ vl' nō d̄licat⁹: pone de vitriolo ī alnachi pl's vl' min⁹. Et si vr̄ tibi difficile eq̄ re ꝯcauitatē vulneris dci apatꝭ carni bñ. accipe fulliginē fornacis vbi fūdit̄ es ꝛ tere eā:ꝛ ablue illā cū aq̄ multoti ens:ꝛ de illo puluere spge sup liciniū:ꝛ tādiu pōe ī vulne re donec optie sigillet̄. Si āt dcm̄ apa fuerit ex hūore san guineo febris erit fortior:ſꝫ citi⁹ libabit̄. Et cura ipsi⁹ est flōmare p⁹:ꝛ postea desup ponere mitigatiua dolorꝭ ꝛ nar cotica. R̄⁹. apta valde ad ꝭ. R̄.farie fabaꝝ:yringoꝝ ca mōille: spuina:folia vitꝭ.añ.eq̄les ptes.pistēt̄ ꝛ distēperē tur cū agresto:ꝛ pōe d̄sup:ꝛ sup ēpl'ꝫ pōe folia vitꝭ recētia: ꝛ cū īcipit exiccari madefac ipꝫ cū aq̄ rosacea. Si āt ad sa niē d̄uenerit:fac ei curā pdcāȝ in flatico:excepto ꝙ in isto magꝭ sollicit⁹ eē debes īfrigidare:ꝛ ī illo magꝭ itēdere de bes ī subtiliare:īcidere:ꝛ dissoluere. Si āt pdictū apa ex colica fuerit n̄ pficiet ei vnguētū alnacli:imo magis īfert nocumētū:nec ēt acuta vl' acetosa:sed sufficiet ei suppone re cortices cucurbite vl' angurie vl' hoꝝ filia. Sciēdo ꝙ ī ista regiōe oīa apata q̄ nascunt̄ ī pdictis locis noiant̄ alta halep.ꝛ greci ipsa noiant babui.q̄ āt fiūt ex hūorib⁹ adu stis nō recipiūt digōnē queādmodū dixim⁹:ꝛ pp ꝭ nō cu rant̄:ꝛ ex hac egritudie obyt pr̄ me⁹:cog̃scēdo ꝙ ꝭ apa ē corrosiuū:ꝛ corrodit in circuitu sui ptes vicinas.q̄re necē īducit q̄ẗuis sit ī ptib⁹ ignobilib⁹ corpis:nedū ī nobilibus. vel ppe nobilia mēbra:ꝛ pp hoc moriunt̄ p maiori parte habentes hanc passionē.

¶ Cap. XXXVII. Qđ est de apatib⁹ q̄ dicunt̄ doggaȝ.

Piunt̄ aliq̄n ī extrēitatib⁹ digitoꝝ manuuȝ vl' pedū apata q̄ dicunt̄ doggā:qđ latiē pana riciū noiat̄:ꝛ facilior cura ꝛ magis laudata ē desup ponere cerumē seu sordities illas q̄ re periunt̄ ī aurib⁹:vl' panē masticatū: ꝛ si fue rit delicat⁹ sufficiet ei faria masticata ad maturationē h⁹ apatis:vl' passule pistate:aut fic⁹ vna:qm̄ hec passio leuit̄ curat̄ ꝛ sine tiore. Sꝫ h⁹ egritudis repit̄ q̄dā spēs q̄ ē val de mala.vꝫ.que corrodit extremitatē digiti:ꝛ extēdit̄ ad corrodēdū carnē viuā man⁹ vl' pedis:donec deueniat ad corrosionē maioris ptis ipsius. Et hec spēs arabice noiat̄ egritudo spie. Gal'.vō nō noiat passionē hāc ppo noie:sed posuit cāȝ ꝛ curā ipsi⁹. Et postq̄ȝ cog̃ueris hāc spēȝ ꝙ ipsa crescit q̄ttidie ꝛ augmētat̄: stude ī euacuādo corp⁹ forti ter:ponēdo ī laxatis ipsi⁹ res q̄ trahāt hūores adustos:ꝛ d̄ ꝯuenietib⁹ ad ꝭ est ꝭ medicamē. R̄.corticis mirabolano rū ꝛ kebuloꝝ:ꝛ idoꝝ:ꝛ epithimi barburie.i.polipody.añ. aur̄.x.sene kartami. seīs v̄tice.añ.aur̄.v. pistent̄ optie ꝛ addat̄ istis q̄ẗū ē q̄nta ps oīuȝ dcāꝝ mediciarū de violis ꝛ florib⁹ nenufaris:ꝛ īfūde oīa ī aq̄ calida tāta vt coopiāt̄ ex ipsa:ꝛ colet̄ ī mane fortissime exp̄mēdo:ꝛ ī.vi.ʒ.isti⁹ co lature ponat̄.ʒ.i.ꝛ.ß.syrupi de ligr.ꝛ.ʒ.i.ꝛ.ß.syrupi d̄ corti ce citri:ꝛ adde huic octauā ptē aur̄.de scamonea:ꝛ octauā ptē aur̄.de mastice. Et si n̄ purgaret̄ sufficiēter cū istis ad de de residuo aq̄.ʒ.ij.ꝛ.ʒ.ß.syrupi sgnçabin:ꝛ ciba euȝ po stea gallina elixata ī tassea:ꝛ ī die añ assūptionē medicine dabis ei siclas elixat⁹ ī vespis.ꝛ si nō fueris studiosus ī li beratiōe h⁹ anteq̄ȝ deueniat ad maturationē ꝛ eruptionē paꝝ pficiet ei cura ꝛ medicatio postea:ꝙ si denigrat̄ ī cir cuitu apatis ꝛ īdurat̄ queādmodū deuenit inimico meo q noiabat̄ çacharū q misit p me postq̄ȝ exiui de carcerib⁹ hali fily Joseph:ꝛ iueni ꝙ corā eo erāt pl'es medici ꝛ cum eēȝ ppe eū ipe exrit pedē suū:ꝛ fere ꝙ nō posuit ipꝫ ī sinu meo:sic assuet⁹ erat facer̄ alys medicꝭ:ꝛ tūc elōgat̄ fui ab ipso:ꝛ ꝯsideraui ꝙ corruptio erat in circuitu apatꝭ.q̄re di xi ei ꝙ ipolis erat cura ei⁹ oīo nisi cyrolog⁹ īcidat carnē il lā totā cū rasorio q̄ ē ī circuitu apatis:q cū audisset ꝭ īce pit furere valde ꝛ angustiari:ꝛ medici īceperūt ei blandi ri tradēdo obliuioni pcepta antiq̄rū q pceperūt ꝙ nō d̄be mus blādiri īfirmō in egritudib⁹. Quare pmiserunt īfir mo remouere eā bñ cū medicis mortificatiuis: q̄bus dixi ꝙ nō cog̃scebā nec videbā vllo mō ꝙ illđ facere possent: eo ꝙ añq̄ȝ mortificata sit illa caro mala:d̄nigrabit̄ altera q̄ succedit:ꝛ sic ꝯcordati fuerūt oēs remouere eā cū medi cinis acutis:q̄bus dixi ꝙ nō poterāt istud facere aliq̄ rōe: ꝛ sic recessi ab ipō:ꝛ medici fortiter īcepert̄ me accusare:ꝛ dicere ꝙ nō poterā inimicitiā coopire quā hēo erga euȝ: tñ q̄ẗuis ei⁹ inimic⁹ esseȝ p certo dicebā vitatē. vñ ista de cā imagiauerat nocere mihi:ſꝫ d̄s abstulit ei potētiā: neq̄ȝ sui medici aliq̄d sibi pfecert̄: ſꝫ poti⁹ ei ītulerūt grauamē ꝛ validū nocumētū. Et accidit q̄nq̄ȝ in hac passiōe ꝙ corrū pit os ꝛ d̄nigrat̄:q̄re īpole ē ꝙ sup illđ os possit caro g̃nari: nec ꝯdēsari.vñ necesse ē radere illud fortiter: ꝛ cū rasorio īcidere carnē illā totā q̄ est īfecta ꝛ corrupta: ꝛ s̄btiliat̄ re gimē ei⁹:ꝛ sup locū pone farinā ordei cū īdico quoꝝ ptes sint eq̄les:ꝛ cū vuln̄ saniē eiecerit:pone tūc farinaȝ orobi mixtā cū melle:ꝛ iunge ptes vicinas q̄ sūt in circuitu apa tis cū oleo rosaceo aromatizato: qm̄ pole est ꝙ cū ꝭ regi mine:videb' rē laudabilē cū adiutorio dei: ꝙ si ꝯplo patiē tis fuerit siccavalde:ꝛ fuerit senex adde farine ordei ꝛ in dico q̄ẗum est q̄rta ps eoꝝ de thure adusto.

nō debem⁹ blandiri infi.

¶ Explicit liber scđs theysir. ¶ Incipit liber terti⁹ q ē ꝯtinens tractat⁹ tres. Quoꝝ tractatuū p̄mus continet net capitula tredecim.

¶ Caplm̄ p̄mum. Qđ est de febribus effymeris.

Dicit seruus auēzoar ꝙ cōsue tudo ē medicorū noiare vnūquēq̄ȝ calorē exeūtē a corpe p̄ter nāȝ:febrē. Sciēdo ꝙ ex febrib⁹ q̄ dā fiūt ī spiritib⁹:ꝛ cū dico spūs ītelligo subam subtilē q̄ ē ī corde:q̄ q̄dē suba ī i tellu nr̄o breuis ē ad ītellige⁹. Sꝫ viui m⁹ d̄oec ipaȝ hēm⁹:ꝛ morimur q̄n d̄s ipaȝ a nob vl't rēoue re:ꝛ q̄dā febres oriūt̄ ī hūorib⁹:ꝛ aliq̄ g̃nant̄ ī subalib⁹ mē bris. Et nūc īcipio ab ea q̄ ortū hꝫ a spiritib⁹. Et dico ꝙ ꝭ febris pte g̃nat̄ a cāis extrīsecis sic̄ a forti ira ꝛ a supfluis vigilys: aut ab ītenso ꝛ forti labore.ꝛ exercitio exiēs a nā vel ex ꝯctōe supflue more ī sole: aut ab ītēsa fridi tate aut ex balneatōe in q̄busdā aq̄s stipticis sic̄ in aq̄ vitrioli vel alumis ꝛ suis silib⁹. Ira āt pcreat febrē: eo ꝙ ab ipsa īflā mant̄ spūs cordis ꝛ toti⁹ corpis:ꝛ inde sequit̄ effymera:q̄

cū recedit a corpe nō redit ampli⁹. Et h̄ ītelligēdū ē dū
mō hūores tēpati fuerit ⁊ eq̄les in corpe in q̄titate. s. ⁊ q̄
litate: ⁊ iterdū durat p tres dies: ⁊ h̄ ē raro. Et hec febr̄
dr̄ effimera. si v̄o hūores nō fuerit ī corpe tēpati eq̄les: sȝ
exeūt ab eq̄litate ⁊ tēpie ī q̄titate ⁊ q̄litate vl̄ suba: tūc ad
putridā leuiter poterit dīuari: vl̄ ad aliā spēȝ febris: de q
h⁹ remēorat⁹ ero cū de putridis ptractabo. Cura āt h⁹ ef
fimere q̄ ab ira pcedit ē ifirmū letificare donec remoue
atur ira: ⁊ nō subtilies ei⁹ regimē mltū: ⁊ da ei bibere syru
pū mitigatiuū ⁊ refrenatiuū ire: sic est syrup⁹ de buglossa
c⁹ dosis sit. ℥.i. cū. ℥.v. aq̄ rosacee ⁊ q̄escat absq̄ exercitatio
ne aliq̄: ⁊ videas vrinā ei⁹. Qȝ si signa laudabilia ī ipsa ap
paruerit attestātia sanitati: scias q̄ libabit̄ ab ipsa: ita q̄ n̄
redibit: ⁊ signū certissimū h⁹ ē ypostasis alba pineata ⁊ le
nis: ⁊ eq̄lis: ita q̄ i motu vasis cito ascēdit sursū: ⁊ cito re
dit īferi⁹ ad suā debitā dispōnē: ⁊ ī isto signo nunq̄ cōgui
errorē tpib⁹ vite mee. q̄re cū vides h̄ certissime scias q̄ n̄
redibit. Et si cū tali ypostasi vrīa fuerit in colore ⁊ ī suba
silis vrīe sanoꝝ adhuc certior eē poteris q̄ nō redibit. In
illa ēt q̄ fit ex cogitatiōib⁹ ⁊ vigilijs h̄abis p̄dictū regimē
p̄ter q̄ ī illa q̄ fit ex vigilijs d̄bes ifirmū sollicitare vt dor
miat diu: ⁊ ɔfert odorare flores nenufar̄: ⁊ vngere nares
ei⁹ cū o'lo seiuȝ cucurbitarū vl̄ cucumer̄: ⁊ pot⁹ ei⁹ sit syru
pus violace⁹: vl̄ de buglossa: q̄ɱ ɔferūt: ⁊ cū vider̄ signa
laudabilia cibabis eū pullis vl̄ carne edi lactātis. Et hec
cura sufficit i illa q̄ fit ex ira ⁊ sollicitudib⁹: ⁊ cogitatiōib⁹ ⁊
vigilijs. Effimera āt q̄ fit ex fatigatiōe ⁊ labore īdiget ma
iori cura: q̄ɱ oȝ vt ponas eū ī tina plēa dulc̄ aq̄ tepide: ita
q̄ balneet̄ corp⁹ totū p̄ter caput: ⁊ fricet̄ corp⁹ ei⁹ totū in
exitu cū iterioib⁹ melonū: vl̄ pulpis ipsoꝝ q̄n sūt bn̄ ma
turi: ⁊ si nō repiunt̄ melōes recipiant̄ seia eoꝝ ⁊ pistent̄
optie: ⁊ cū ipsis fricet̄ corp⁹ pfcē vt exeāt vapores fumosi
q resoluūt̄ vel resoluti sūt a caliditate febrili: ⁊ postq̄ vi
deris signū certissimū qd̄ tibi iā noīaui. hr̄e d̄bes p ɔstāti
q̄ n̄ redibit febris āpli⁹: ⁊ pot⁹ istoꝝ sit sic pot⁹ p̄dcoꝝ. Et
ille ēt q icurrit effimerā ex ɔctiōe more ī sole balneet̄ sili
ter: ⁊ regat̄ regie dicto: q̄ si cā solis hūerit dolorē capit̄ ī
tēsuȝ: infunde caput ei⁹ oleo rosaceo aromatiȝato si tps ⁊
etas ⁊ regio ⁊ ɔplo ɔsēserit: ⁊ ifūde sic. ɔq̄sset cū isto oleo
tātūdē aq̄ dulc̄: ⁊ distilla eā ab alto p canulā: vl̄ cū aliq̄ va
se hn̄te orificiū strictū: faciēdo q̄ ifirm⁹ sit sedēs: ⁊ tal'r su
per caput distillet̄ vt spgat̄ p totū: ⁊ ī camera ipsi⁹ spge: ⁊
suspēde folia cānaꝝ seu arūdinū: ⁊ vit̄: ⁊ mirtelle: rorādo
optie domū cū aq̄. ⁊ h̄ ēt ɔfert p̄dict̄ effimeris: ⁊ ɔsidera
vrinā: q̄ si videris ī ipsa ypostasiȝ residētē in fūdo albā ⁊
subtilē ⁊ regulatā ī oib⁹ sic dixi: scias p certo q̄ nō redibit
febris. Sȝ ille q cā frigoris patit̄ effimerā ē balneādus in
aq̄ dulci. sil'r fricādo eū cū seie melōis: ⁊ det̄ ei oī mane d̄
syrupo sq̄ncabin. ℥.i. cū. ℥.iiij. aq̄ calide: ⁊ cibet̄ pullis si vi
deris q̄ ī vrīa sit ypostasis alba residēs ī fundo ⁊ ɔtinua
atq̄ lenis ⁊ ceteris bonis dispōnib⁹ regulata. Sȝ illi q pa
tit̄ eā cā balneatiōis ī aq̄s stipticis apiant̄ pori ipsi⁹: ⁊ hoc
ponēdo eū ī balneo dulc̄ aq̄ tepide fricādo eū cū meloni
bus: vl̄ cū seib⁹ ipsoꝝ. Et si videris signū laudabile p̄noia
tū ī vrīa: cibabis eū pullis elixis ī taffea cū modico aceti.
Si v̄o cū ista febre nō appuerit ī vrīa dicta ypostasis lau
dabilis: sciat pculdubio q̄ redibit febris ⁊ trāsibit ista fe
bris ad aliā spēȝ febris: ⁊ h̄ ƀȝ q̄ corp⁹ fuerit dispositū ⁊ p̄
paratū: q̄ si ypostasis nō residet ī fūdo: sȝ ē pēdēs ⁊ nigra
vel tēdit ad rubedinē. īnue ei dietā subtilē phibēdo pul
los oīno: ⁊ rege eū cū pultib⁹ farie ordei: ⁊ cū pane abluto
q̄uis antiq nō hūerit istā p subtili dieta: imo ƀȝ ipsos sub
tilis dieta erat nihil dare. Et tēpata apud ipsos erat dare
mellicratū tm̄: sȝ p certo dico q̄ oēs p̄ter hyppocratē tūc
tpis erāt ydiote ⁊ medicinā penit⁹ ignorātes. Sȝ illud nō
tm̄ eis iferebat nocumētū cā ɔsuetudinis. Sȝ ille qui nō
est assuetus caueat ne faciat istud regimen.

¶ Cap. II. Qd̄ est de febre colerica seu tertiana.

T iā feci scire q̄ h̄ febris leuiter ɔuertit̄ ad
putridā. q̄ si ɔplo patiēt̄ fuerit simpl'r colica
febris erit d̄ gn̄e cole q̄ putrescit ī vēis vl̄ ex
vēas. Si āt fuerit ī vēis erit tertiana ɔtīua q̄
fit absq̄ rigore ⁊ tipo aliq̄. Et si ex vēas exti
terit: erit simpl'r tertiana: q̄ q̄uis magnā hēat alleuiatio
nē: tn̄ ex toto nō d̄purat̄ pfcē: ⁊ cū redit poxism⁹ mouet̄ cū
acuitate maxīa ⁊ furor̄ valido: atq̄ forti: ⁊ p maiori pte n̄
accidit h̄ febris nisi iuuēib⁹ ⁊ hn̄tib⁹ ɔplōnē calidā ⁊ sic. ⁊
ī estate: ⁊ ei⁹ poxism⁹ durat a. vi. horis vsq̄ ad. xij. ⁊ pma
net tādiu dcā febris q̄usq̄ mā seu hūor a nā digerat̄ ⁊ po
stea expellat̄ ab ipsa. ⁊ scias q̄ ī ista egritudine nō erit sa
lus pfecta: nisi pus ī die īdicatiua signa digōnis appuerit
sic ī vrīa appet ypostasis alba tali mō. vȝ. q̄ ī aliq̄ die lau
dabili p̄ appareat ypostasis pēdēs in medio vasis: tēdens
ad rubedinē: ⁊ ī alia die īdicatiua sit dealbata: ⁊ ī fundo: ⁊
cū sic fuerit. s. q̄ p̄ ī aliq̄ die īdicatiuo icipit ypostasis ī me
dio apparere cū aliq̄ rubedine: cū añ nullaten⁹ visa fuissȝ:
⁊ postea ī seq̄ēti die cretico vl̄ īdicatiuo in fūdo repit̄ eē
cū albedie certū ē atq̄ firmū signū libatōis oio: cogitādo
q̄ dci dies īdicatiui vl̄ cretici n̄ sūt nȝ fiūt ī oib⁹ dieb⁹ eq̄
liter: sȝ sūt ƀȝ ordinē atq̄ d̄cursū ƀm quē de⁹ sublimis vo
luit eos ordiare. ⁊ ego d̄ eis remēorat⁹ ero cū adiutorio dī.

¶ Ca. III. Qd̄ ē de febre q̄tidiana flatica.

T pōt ēt esse q̄ dcā febris effymera ɔuertat̄
ad flaticā ƀm ppatōeȝ corpis ⁊ sue ɔplōnis ⁊
dispōis: ⁊ hec febris hȝ poxismū ī oī die. ⁊ ei⁹
putredo est ex flate: q̄re lōgior existit valde
q̄ tertiana. ⁊ ei⁹ poxismi sil'r lōgiores existunt q̄ ipsi⁹ ter
tiane: ⁊ pp hūiditatē h⁹ flatis citi⁹ ⁊ facili⁹ recipit putredi
nē. vn̄ poxismi fiūt ī oī die. ⁊ patiēs modicā pcipit alleuia
tionē vl̄ requiē iter vnū poxismū ⁊ aliū. Cōsulo q̄ vt medi
cus sit studiosus ī dirigēdo hūc hūorē. s. in subtiliādo ipm
⁊ icidēdo ⁊ diuidēdo. ⁊ h̄ cū sirupo sq̄ncabin ɔposito dan
do ei oī die de ipso. ℥.ij. cū ista d̄coctōe. ℞. radicis lilij: ⁊ ra
dicis feniculi. añ. pōd⁹ vni⁹ denarij: seia melōis ⁊ folij po
lij mōtani añ. ptes tres denarij vni⁹: cētauree mioris q̄r
ta ps aur. vni⁹. ligritie mūdate ad pōd⁹ oiuȝ: ɔq̄ssent̄ q̄ sūt
ɔq̄ssanda ⁊ ponant̄ ad ignē cū. ℥.x. aq̄: ⁊ bulliant lēto igne
vsq̄ ad ɔsuptōeȝ tertie ptis: ⁊ colēt̄ ⁊ cū ista d̄coctōe diste
pera p̄dictū sirupū: ⁊ ppia ei oī māe ī ieiunio: cū āt sirup⁹
descēderit de stō ciba eū pullo d̄cocto cū aceto: ⁊ cū pane
bn̄ fermtato. ⁊ ɔuēit cuilȝ medico vt faciat scire patiēti q̄
h̄ febris ē lōga ita q̄ durat a. xxi. die vsq̄ ad q̄dragesimū.
⁊ pōt puenire vsq̄ ad sexagesimū. ⁊ h̄ totū puenit ƀȝ gros
situdinē: ⁊ viscositateȝ hūoris. Et scias q̄ h̄ febris multo
tiēs pducit ad ydropisiȝ: q̄re difficil' curatōis atq̄ graui
existit: ⁊ ifirm⁹ remanet ī piculo grauissimo atq̄ forti.

¶ Cap. IIII. Qd̄ est de sanguinea febre.

T poss̄e ē q̄ supradcā effymera ɔuertat̄ ad fe
brē sāguineā: cui⁹ tres sūt spēs: q̄r aut icipit a
p̄n⁹ sui ascēdere. ⁊ n̄ cessat sic ascēdere vsq̄ ad
finē: seu vsq̄ ad creticā sui d̄terminatōȝ. ⁊ alia
ēc̄rlo: q̄ icipit a sūmo ⁊ sp pcedit descēdēdo vsq̄ ad creti
cā sui determiatiōnē. ⁊ tertia ē q̄ pmanet ī vno tenore seu
statu vsq̄ ad finē. ⁊ hec febris ɔtinue ⁊ sp affligit vsq̄ q̄ ī
firm⁹ morit̄ cū ipa vl̄ liberat̄: ⁊ p maiori pte n̄ accidit h̄
febris nisi iuuenib⁹. Cura h⁹ ē flōmia subtrahēdo de san
guie vsq̄ ad sincopi: cū sciueris p certo q̄ febris sit ex san
guie: q̄ɱ si sic certissime fuerit libabis ī vna die vl̄ in vna
hora: aut añ ligatōeȝ brachij: cum hac ɔditōe q̄ patiēs sit
euacuat⁹ a colera añ flōmiam duas vel tres sellas.

¶ Caplm. V. Qd̄ est de melācolica febre.

T pōt ēt eē q̄ effimera ɔuertat̄ ad melicā fe
brē: ⁊ efficit q̄rtana: q̄ ē grauioris ⁊ difficilio
ris ac tardioris digōnis q̄ q̄tidiana flatica:
sȝ ista nō ē ita deceptibilis ⁊ maliciosa sic q̄t
tidiana: q̄uis sic dixim⁹ sit lōgioris ⁊ diffici

lioris digõnis ipſa q̊ttidiana ⁊ ꝑ maiori pte nõ curat̃ niſi
ĩ eſtate. ⁊ poxiſmi ipſi⁹ fiũt de q̃rto ĩ q̃rtũ diē: ⁊ duob⁹ die
bus ē ĩgete: ⁊ poxiſmi h⁹ ꝓlõgant̃ diuti⁹ q̃ȝ poxiſmi flati/
ce: ⁊ hec febris nãl̃r ml̃tũ ꝓlõgat̃: qm̃ pl̃ies vidi eã ĩcipe ĩ
eſtate: ⁊ nõ dimittere vſqȝ ad aliã eſtatē. ⁊ q̃nqȝ ꝓlongat̃
vſqȝ ad duos ãnos: ⁊ ĩterdũ plus. ⁊ hec ꝑ maiori pte non
accidit niſi ſenib⁹: ⁊ illis q vtũt̃ carnes groſſas valde ⁊ ca
ſeũ ſalitũ atqȝ vet⁹: ⁊ q vtũt̃ comedere carnes arietũ ma/
gnoꝝ: ⁊ hircoꝝ ⁊ caſtratoꝝ: ⁊ ēt q aſſueſcũt comedere pi/
ſces magnos ⁊ veteres valde: ⁊ carnes ſalitas q̊rũcũqȝ ge
nerũ ſint: ⁊ oliuas: ⁊ melõgenas. Et ĩ ſũma dico ꝙ hec fe/
bris accidit illis ĩ qb⁹ mel̃ia p̃dñat̃: ſiue a ꝯpl̃one ſua radi/
cali: aut a cibis malis gñãtib⁹ illũ hũorē: ⁊ cũ ĩcipit poxiſ
mus h⁹ vr̃ ĩfirmo ꝙ grãdo cadat ſup dorſuȝ ei⁹: ⁊ incipit
cũ tuſſi: ⁊ cũ recedit poxiſm⁹ remanet mũdus oĩno longe
pluſq̃ȝ ĩ q̊ttidiana: q: ĩ q̊ttidiana nõ depurat̃ patiẽs pfcē
niſi poſt vl̃ez libationē: ⁊ hucuſqȝ remẽorat⁹ ſuȝ: ⁊ remẽo
rat⁹ ero de iſtis ſimplicib⁹ febrib⁹ pticul̃r: vt p ſimplices
ĩtelligas ꝯpoſitas: cog̊ſcẽdo tñ ꝙ p maiori pte vix repiũt̃
febres ex hũore vno ſimplici: ita ꝙ poſſis dicere ꝙ ex pu
ra col̃a fiat febris: cũ ſit calida ⁊ ſic. valde ⁊ ſubtilis ſube:
ꝙ ſi accidit h̃ ē ĩ mĩori pte: ſȝ denoĩatio fit a maiori: ita ꝙ
q̃n col̃a dñat̃ in aliq̃ febre: dr̃ col̃ica: q̃ cũ putreſcit ĩtra ve
nas fac̃ febrē abſqȝ rigore: ſȝ cũ eſtuatiõe ⁊ calore valido
atqȝ forti: ⁊ cũ multa ſiti. Cũ aũt putreſcit ex̃ venas fit cũ
rigore forti: ⁊ ſudat ĩfirm⁹ ĩ declinatiõe: ⁊ remanet qetus:
⁊ due he febres. ſ. tertiana cõtinua vel ĩterpolata creticãt
ꝑ maiori pte a. xiiij. die vſqȝ ad. xvij. diē niſi error ſupue/
nerit ab ĩfirmo vel ab alijs. Sciẽdo tñ ꝙ ſm mixtionem
colere remittunt̃ accidẽtia: ⁊ ꝓlõgat̃ febris plus vl̃ min⁹.

Cap. VI. Qd̃ ē de febre q̃ fit ex colera vitellina praſ/
ſina aut eruginoſa.

ET põt ēt fieri febris ex col̃a q̃ ĩ vltĩa calidita
te ⁊ ſiccitate exiſtit cũ ſuba ſpiſſa atqȝ groſſa:
ſic̃ ē col̃a vitellina ⁊ praſſina aut eruginoſa
Et põt eē ꝙ hec col̃a ſit admixta fl̃ati: ſȝ de/
noĩat̃ col̃ica a dñio: ⁊ ſȝ ꝙ elõgant̃ a ſimplicitate ⁊ purita
te col̃e: ſȝ illõ ꝓlõgant̃ poxiſmi ⁊ accñtia ſũt gecioꝛa. ⁊ iſta
febris tertiana q̃n fit ex col̃a vitellina q̃ ē mixta fl̃ati fac̃
poxiſmos lõgiores q̃ȝ q̃ fit ex ſimplici colera atqȝ pura.

Cap. VII. Qd̃ eſt de cura febris tertiane nõ pure q̃ fit
ex colera mixta flegmati.

CUra hui⁹ ē potare ĩfirmũ cũ reb⁹ tẽpate fri/
gidis ⁊ abſterſiuis: ⁊ his q̃ hñt ꝓuocare vri/
nã ⁊ ſudorē: ſic̃ ſũt iſta. ℞. ſeĩa melõis ⁊ cucu/
meris: ⁊ floꝝ camomille ana aur̃. x. ſeĩs lini.
⁊ fenugreci: ⁊ orobi ana aur̃. iij. ſgnãti ſparagi: ſpice nardi:
maſticis ⁊ ſeĩs feniculi ana aur̃. v. ꝯq̃ſſent̃ q̃ ſũt ꝯq̃ſſanda
⁊ ponant̃ in duab⁹ lib. aq̃ dulcis: ⁊ bulliãt vſqȝ ad ꝯſũptio
nē medietatis: ⁊ colent̃: ⁊ in hac colatura ponant̃ libre. ij.
çuccari: ⁊ libre. ij. mellis: ⁊ lib. i. aceti: ⁊ bulliãt iterũ ſimul
vſqȝ ad ſpiſſitudinē ſyrupi: ⁊ de iſto dent̃ ĩfirmo oĩ mane
℥. ij. cũ. vi. ℥. aq̃. ⁊ ciba eũ pullis puis decoct̃ in agreſto vl̃
cũ aceto. Sȝ febris illa q̃ fit ex col̃a praſſina vl̃ eruginoſa
ē fraudulẽta ⁊ deceptibilis multũ: ⁊ ei⁹ accñtia ſũt difficil
lima ⁊ pnicioſiora atqȝ frauduletiora valde accñtib⁹ p̃di/
ctis q̃ fiũt in illa: q̃ fit ex col̃a vitellina. ⁊ ꝑ maiori pte non
euadũt ĩfirmi ab ipſis qn moriant̃: ⁊ q euadũt libant̃ cũ
difficl̃tate: ⁊ poſt lõgũ tp̃s. Et cũ ĩuadit poxiſm⁹ h⁹ febris
ãguſtiat̃ patiẽs ml̃tũ: ⁊ hȝ ĩgẽtudinē magnã cũ ſiti vali/
da atqȝ forti: ⁊ hȝ alienatões varias atqȝ magnas: ⁊ iactat
ſe p lectũ huc ⁊ illuc: cũ ĩſtãtia vigiliarũ: ⁊ pulſus patiẽt̃ ĩ
febre ē dur⁹: pu⁹ atqȝ diuerſus: ⁊ ꝑ maiori pte finis hui⁹ ē
malus: ⁊ in mĩori pte liberant̃: ⁊ q euadũt cũ difficultate
euadũt ⁊ poſt lõgũ tp̃s. Et accñtia q̃ ſupueĩũt ĩ hac febre
ſũt peſſima ⁊ frauduleta: atqȝ deceptoria: q: vrina taliũ ē
ptinẽs ad viriditatē vel nigredinē. ⁊ ypoſtaſis ēt ei⁹ ē tal̃
⁊ cũ pẽdet ypoſtaſis talis ĩ medio: morit̃ patiẽs in breui: ⁊
q̃n ē ĩ fũdo adhuc citi⁹. Et ſi in die cretica ĩcipiat appare/
re vrina nigra abſqȝ ypoſtaſi: ē ſignũ fortitudinis v̊tutis
expulſiue. q̃re bonũ ē: ⁊ ſignũ ſalutis. Sȝ ypoſtaſis nigra
eſt mala: q: ſignificat laſſitudinē v̊tut̃ ĩ digerẽdo hũc hu/
morē: eo ꝙ q̃n nã ē fortis ⁊ boni eē: ꝯuertit ypoſtaſim ad
albedinē: ⁊ cũ deficit nã: color ypoſtaſis fit niger ⁊ morit̃
patiẽs velociter: ſi fuerit dicta ypoſtaſis in fundo vaſis: ⁊
ſi fuerit pẽdẽs in medio tardat̃ mors. Et eſt elõgatio ne/
cis ſm elõgationē ipſius ypoſtaſis a fundo.

Cap. VIII. Qd̃ ē de febribus cõpoſitis.

SCias ꝙ diuerſitas febriũ ꝯpoſitaꝝ eſt ſȝ di/
uerſitatē hũoꝝ q adĩuicē ꝯponunt̃: ⁊ accñtia
ēt ipaꝝ diuerſificant̃ ſȝ varietatē dictaꝝ cõ
mixtionũ: ⁊ medicus qui perfecte cognoſcit
ſimplices. ex ipſis ſciet ⁊ cognoſcet cõpoſitas.

Cap. IX. Qd̃ eſt de ſignis febris tertiane.

FEbris aũt tertiane ſigna ſũt: calor eſtuoſus ⁊
fortis ⁊ ſitis ĩtẽſa cũ ĩſtãtia vigiliarũ: ⁊ vigila
tiões: q̃ cũ ē ĩtra vaſa: ē ꝯtinua ⁊ abſqȝ rigore.
Sȝ cũ eſt ex̃ vaſa: fit cũ forti rigore. ⁊ h̃ iõ q:
col̃a ſpgit̃ exteri⁹ ad mẽbra ſenſibilia: ⁊ mordicat ea: ⁊ ac/
cidit ei ſic̃ illi cui ſpgit̃ ſubito aq̃ cal̃a ſup eã: q ꝯhit̃ ⁊ patit̃
rigorē: ⁊ ſic̃ accidit vulnerato q̃n pcutit̃ ſup idē vulnus: ⁊
poxiſmi iſti⁹ ſũt breues ⁊ ĩuadunt de tertio in tertium.

Ca. X. Qd̃ eſt de ſignis febris ſanguĩee.

MOdus v̊o ſanguĩee febris ē q: ꝯtinue affligit:
⁊ patit̃ ſiti ⁊ vigilias: ⁊ hȝ pturbatõeȝ mẽtis.
Sȝ vapor qui ꝓcedit ab hac febre nõ ē in tm̃
mordax ſic̃ ille qui exit a tertiana.

Cap. XI. Qd̃ ē d̃ ſignis febris q̊tidiane.

SIgna autē q̊tidiane ſũt: q: ē abſqȝ rigore: ſȝ hȝ
frig⁹ ⁊ ſpãl̃r extrema ĩfrigidant̃ valde: ⁊ habȝ
alices ⁊ oſcitatões: ⁊ lachrymant̃ oculi eorũ.
⁊ iterdũ patient̃ ſincopi ꝓpter reuocatõeȝ et
ꝯſtrictionē caloris nãlis ad ĩteriora corporis. Et poxiſmi
h⁹ ſunt lõgiores p̃dictis febrib⁹: ⁊ corrũpit̃ ſeu deſtruit̃ ap
petitus ſtomaci eorũ: ⁊ ſunt abſqȝ forti ſiti: ⁊ pulſus nõ eſt
dur⁹ neqȝ multũ diuerſus vel variabilis: neqȝ tante velo/
citatis ſicut pulſus colerice: ⁊ vrina coꝝ eſt ſpiſſa: ⁊ nõ de/
puratur pfecte inter vnum paroxiſmum ⁊ alium.

Cap. XII. Qd̃ ē de ſignis febris q̃rtane.

SIgna ãt q̃rtane ſũt hec. ſ. frigus magnũ cũ ori
pilatiõe: ⁊ videt̃ patiẽti ꝙ grãdo cadat ſup eũ
vndiqȝ: ⁊ paroxiſmi iſti⁹ ſunt lõgiores q̃ȝ quoti
diane: ſed depurant̃ pfecte magis q̃ȝ in q̊tidia
na: ⁊ oẽs iſti hũores diuerſificant̃ ⁊ variant̃ ſm diuerſita
tem ſuaꝝ ſpẽrũ: eo q: plures ſunt ſpẽs colere: ⁊ plures ſil̃r
ſunt ſpẽs flegmatis ⁊ melãcolie ēt ⁊ ſãguinis. Et nõ reme
moratus ſum h̃ niſi ſigna ſimpliciũ febriũ in qb⁹ nulla eſt
admixtio alteri⁹ hũoris: q̃uis vix repiant̃ oĩno ſimplices
atqȝ pure ſine aliq̃ admixtiõe in reiv̊itate: ſȝ intellectu ſo/
lo app̃hẽdunt̃. Cũ ãt pfecte cognoueris ſimplices febres
⁊ ſigna eaꝝ: ex ipſis hẽbis noticiã ꝯpoſitaꝝ ⁊ ſuoꝝ accidẽ
tiũ. Et iã ſupi⁹ cõmemoraui ⁊ ſufficiẽter declaraui curam
vniuſcuiuſqȝ hũoris. Cũ aũt videbis febrē ꝯpoſitã ex duo
bus hũorib⁹: ꝯpone medicinã ſm illã ꝯmixtionē: agendo
pl̃s ꝯ hũorē p̃dominãtē. Et cũ ſic feceris hẽbis cõſuetudi
nē inde: ⁊ erit tibi leue curare has febres ⁊ egritudines.

Cap. XIII. Qd̃ eſt de febre ethyca ⁊ ſignis ⁊ cura ei⁹.

ET eſt adhuc alia ſpẽs q̃ dicit̃ ethyca. ⁊ hec ꝑ
maiori parte non accidit niſi poſt alias febres
cronicas q̃ debilitant corpora ⁊ exiccãt hũidi/
tates: ⁊ inde corpus acquirit ſiccitatē ⁊ calidi/
tatem: ⁊ iſta febris proprie fit in radicalibus

mēbris: ⁊ pro maiori parte fit post effimerā. Et hoc quā-
do corpus p̄paratū est ipsaꝫ recipe ⁊ maxime cor: ⁊ hec fe-
bris ꝑmanet: ⁊ generat̄ in radicalibus mēbris ꝑꝑ siccita-
teꝫ eoꝝ: sicut ignis ꝑmanet ⁊ reseruat̄ in reb⁹ siccis mul-
tū: qm̄ videm⁹ ꝙ lapis calcis qn̄ tangit̄ sentit̄ frigidus: ⁊
cū tangit̄ ab aqua īcendit̄: ⁊ ardescit ardore valido atq̧
forti: ita ꝙ manifestissime ꝑcipit̄ ⁊ sentit̄. Et sic est de illo
qui patit̄ hāc febrē: qꝛ cū tangit̄ corpus eius sentit̄ eē cali
duꝫ nō forti calore: ⁊ cū cibat̄: siue illa cibaria sint calida
seu frigida: post duas horas vel tres inflāmat̄ corpus ei⁹
totū: ⁊ anhelitus eius fit frequēs ⁊ magnus: ⁊ pulsus eoꝝ
est durus ⁊ tēsus: ⁊ remanet in hac dispōne vsq̧ ad cōple-
mentū tertie digōnis. ⁊ postea paulatine diminuit̄ dicta
inflāmatio atq̧ calor. Et hec febris in p̄ncipio sui leuis ē
ad curādū. Et cura eius est ponere īfirmū in balneo dul-
cis aque tepide pluries in die. Et da ei quolibet mane in
diluculo de lacte capre recēter mulcto: ⁊ sit capra parua q̄
generet multū lac: ⁊ moret̄ capra ꝓpe lectū patientis: ita
vt incōtinēti post mulctionē ipsuꝫ recipiat ne corrūpatur
ab aere: ⁊ mala īde fiat digestio. Et istud fieri dꝫ taꝫ in ca-
lido aere q̄ꝫ in frigido: eo ꝙ lac velociter corrūpit̄: ⁊ alte-
ratur: ⁊ cū est corruptū nō facit laudabile nutrimētuꝫ. Et
incipiat bibere de isto ab. ℥. i. ⁊ gradatiꝫ ascendat vsq̧ ad
lib. 5. qꝛ si inciperes dare quātitatē magnā a p̄ncipio coa-
gularet̄ in stomacho: ⁊ īde mala ⁊ corrupta fieret digestio
⁊ qđ h̄ hꝫ remouere est: vt ponat̄ aliqd mellis dispumati
in fundo vasis: ⁊ sup illud mūgat̄ lac: ⁊ misceat̄ simul ⁊ ꝓ
pinet̄ infirmo ꝭm mēsurā ⁊ ordinē supradictū: ⁊ post po-
tum lactis nō comedat aliqd oīno donec digerat̄. Facta
aūt digestiōe si vis iterū dare sibi de lacte ad comedēdū
da: ⁊ si nō est assuet⁹ ciba eū pane frumēti bene fermēta-
ti: ⁊ carnib⁹ assuetis: tn̄ omni mane da ei lac ꝭm ordinē di
ctū: ⁊ carnes eius sint galline elixe ⁊ p̄parate in tassea. Et
omni hora qn̄ stomachus est vacuus a cibis pone eū in ti-
na aque dulcis tepide: ⁊ post exitū cibabis eū: ⁊ sic remo-
uebit̄ febris cū adiutorio dei. Et scias ꝙ ethica habꝫ tres
gradus. p̄mus est facilis curatiōis: eo ꝙ nōdū finita ē hu-
miditas in radicalib⁹ mēbris. Gradus aūt secūdus est qn̄
calor ꝓfundat⁹ est in humiditate rorida: que ībibita est ī
radicalib⁹ mēbris: ⁊ hoc etiā bene curat̄: si ꝑfecte regitur
Et gradus terti⁹ est: qn̄ calor ꝓfundat⁹ est in ipsis radica-
lib⁹ mēbris. ⁊ hoc postq̄ꝫ humiditas eoꝝ ex toto est ꝯsum-
pta atq̧ finita: ⁊ hoc ex toto est īpossibile ad curādū. Sci-
endo silr̄ ꝙ qlibet ex istis gradibus hꝫ alios gradus ita ꝙ
aliqui sunt q citissime curant̄: et qbusdā eoꝝ ꝓlongat̄ sa-
nitas plus vel minus: ⁊ sic etiā aliq cito moriunt̄: ⁊ qbus-
dam eoꝝ mors dilatat̄ ⁊ ꝓlongat̄. Testiculi aūt galloruꝫ
qui īpinguati sūt ex lacte sūt optimi in hac passiōe: ⁊ etiaꝫ
q nō sūt īpinguati ex ipso sūt satis boni. Pōt aūt eē ꝙ hec
febris ethica cōiūgat̄ alteri febri: cuius cognitio est diffi-
cilis valde nisi illi qui assuetus est valde ⁊ lōgo tp̄e expe-
rimētat⁹: qm̄ possibile est ꝙ ethica ꝯiūgat̄ febrib⁹ colicis
⁊ flegmaticis ⁊ sanguineis: ⁊ ēt melācolicis. Et siqs q̄sie-
rit dicens quō hoc eē pōt: ꝙ ethica cū sit calida ⁊ sicca iun
gat̄ febrib⁹ sanguineis ⁊ flegmaticis q̄ sunt humide. R̄n̄.
ꝙ ex mēbris q̄dā sunt sicce ꝯplōnis: ⁊ q̄dā humide: ⁊ aliq̄
frigida ⁊ aliqua calida: ⁊ ēt in vno singulari mēbro q̄ꝫuis
sit calide ⁊ sicce ꝯplōnis est poīe ꝙ in eodē cōmoret̄ hūor
frigidus ⁊ humidus sic̄ apparet: ⁊ manifeste rep̄it̄ in stō ⁊
in vulua: qꝛ cū sint in aliqb⁹ calide ⁊ sicce ꝯplōnis coadu-
nat̄ in ipsis flegma: qđ est frigidū ⁊ humidū: ⁊ pōt silr̄ esse
ecōtrario. s. ꝙ aliq̄ mēbra sint frigide ⁊ humide ꝯplōnis:
⁊ in ipsis rep̄iat̄ colera q̄ est calide ⁊ sicce ꝯplōnis. ⁊ ex fe-
brib⁹ sicut dixi q̄dā sunt q̄ fiūt in spiritibus q̄ dicunt̄ effi-
mere: ⁊ q̄dā putride: q̄rū sp̄ēs sunt q̄ttuor. s. ꝙ alique fiūt
ex colera: ⁊ alique ex flegmate: q̄dā ex sanguine: ⁊ alie ex
melācolia. Et cōponunt̄ etiā he febres īterdū adiuicē di-
uersis cōpositiōibus. ⁊ 3. ꝙ colerica pōt cōponi cū sangui-
nea ⁊ cū melācolica: ⁊ aliqn̄ cuꝫ flegmatica. ⁊ est possibile
ꝙ cōpositio fiat ex vno eodē humore. s. ꝙ colera fiat ⁊ sit
putrefacta ītra venas ⁊ extra: ⁊ sic erit ꝯtinua ⁊ īterpola-
ta ex eodē humore. ⁊ pōt eē ꝙ colera sit putrefacta intra
venas ⁊ flegma ex̄ vel ecōtrario. ⁊ possibile est ꝙ in oīb⁹
istis ꝯpōnib⁹ paroxismi iūgant̄ simul: vel īcipiant silr̄. q̄re
accidētia sūt ꝯfusa ⁊ mixta adiuicē. vn̄ sūt difficilis cogni
tiōis valde. ⁊ nō pōt h̄ri ista cognitio absq̧ studio ⁊ labore
vehemēti cū magna p̄uisione: qm̄ graue ē ⁊ difficilis res
valde cognoscere ꝯpōnē īterpolate cū īterpolata: ⁊ ꝯposi-
tionē ꝯtinue cū īterpolata: ⁊ ēt qn̄ sūt ex diuersis hūorib⁹
⁊ ꝯponit̄ īterpolata cū īterpolata: vel interpolata cū cōti-
nua. ⁊ ꝑꝑ h̄ ad cog̊scēdū ista īdigem⁹ studio magno cū p̄-
uisiōe ⁊ sollicitudine vehemēti. ⁊ hac de cā nō p̄nt ꝑfecte
scribi ī libro: ⁊ est poīe ēt vt cōponant̄ due febres ex vno
humore: ita ꝙ īterpolata erit multe putredinis ex̄ vasa ⁊
ꝯtinua pauce putredīs ītra vasa. ⁊ aliqn̄ reperit̄ ꝙ ambe
sunt magne valde: vel ecōtrario. s. ꝙ ambe sūt parue mul
tum: ⁊ cōmiscentur paroxismi adinuicē: ita ꝙ vnus subin
trat alteri: ⁊ cōmiscent̄ silr̄ accidētia: ⁊ erunt he febres: aut
oēs magne vel oēs parue: vel aliq̄ magne ⁊ alie parue. Et
cū dico magnaꝫ vel paruā: ītellige per magnā multā q̄ꝫti-
tateꝫ putredīs. ⁊ per paruā modicā q̄ꝫtitatem eiusdeꝫ. Et
est possibile ꝙ colera q̄ est mā febris sit grosse sub̄e. ⁊ fleg
ma subtilis sub̄e: vel ꝙ melancolia sit subtilis sub̄e ⁊ san-
guis grosse. Ergo ꝯsiderādi sunt paroxismi ⁊ eorū cursus:
⁊ cōsidera iterum q̄uo cōponunt̄ interpolate cū cōtinuis
vni⁹ speciei vel diuersaꝝ sp̄erum: ⁊ q̄uo cōponunt̄ magne
cū paruis: vel ecōtrario interpolate ⁊ cōtinue: ⁊ cogita si-
militer ꝙ vna febris pōt cōponi cum duab⁹ vel cū pluri-
bus. Et est possibile iterum ꝙ aliqs humor putrefit extra
vasa: ⁊ cuꝫ hoc habebit pleuresim ad periplemoniam: aut
apostema in diafragmate quare paroxismi adinuicē ꝯpo-
nunt̄: ⁊ vn⁹ alteri subintrat: ⁊ ꝓpter h̄ cognoscere ista dif-
ficile est valde: nisi illis q multū assueti sūt in his. Sꝫ illi
q nō sunt assueti ⁊ ꝑ lōgū tp̄s approbati nūq̄ꝫ ad istā cogni
tionē poterūt ꝑuenire. Qua de cā medici multuꝫ reperiū
tur errare in his. Ergo medic⁹ p̄mo studere dꝫ diligēter ī
cog̊scēdo febres simplices. Et postea attēdere dꝫ sollicite
si vna ex cōpōnib⁹ est cū aliq̄ ipsaꝝ febriuꝫ vel plures ex
ꝯpōnib⁹. Qr̄ si sic studiose ⁊ attēte studuerit leuiter ad co
gnitionē dictaꝝ cōpōnū poterit ꝑuenire: ⁊ q̄ꝫto febris fue
rit simplicior tanto dies īdicatiua ⁊ cretica erit facilioris
cognitōis: ⁊ q̄ꝫto fuerit magis mixta: tāto dies īdicatiui et
cretici erūt magis ꝯfusi ⁊ difficilioris notionis. Et ego in-
tēdo nūc rememorare đ dieb⁹ īdicatiuis ⁊ creticis postq̄ꝫ
dixero hūc ꝭmonē sup febres. Esto cert⁹ ꝙ multe febres
fiūt ꝓpter debilitatē v̄tutis ⁊ stultitiā medici. ⁊ h̄ qn̄ me-
dici ꝯsentiūt eis comedere pl̄a cibaria q̄ꝫ v̄tus eoruꝫ suffi
ciēs fit coq̄re ⁊ digerere. ⁊ hac de cā fiūt febres: q̄re nec̄e ē
vt ꝓpinent̄ eis cibaria ad pōd⁹ donec febris ex toto remo
ueat̄: nec post recessuꝫ febris īcōtinēti debes addere in ci
bis: sꝫ expectare debes vsq̧q̊ trāseāt. v. dies. ⁊ tūc addere
debes pōd⁹ aur. de cibis. ⁊ sic gradatī ascēdere debes: do-
nec fuerit recup̱at⁹: ⁊ si sic n̄ feceris recidiuabit egritudo.
Cog̊scēdo ꝙ oēs sp̄ēs carniū febricitātib⁹ citissime ꝯuer-
tunt̄ ad putredinē. Et est īpoīe ꝙ post crisim aliqd putre
dīs nō remaneat in aliq̄ ꝑte alicui⁹ mēbri: q̄ pōt vigorari
⁊ augeri ex regimīe malo vel īcōueniēti. Et si regit̄ sic̄ dꝫ
ordinate: nā ꝯfortabit̄ ⁊ vigorabit̄ donec īpam ꝯsumet: ⁊
ꝑfectissime expellet. Cōplet⁹ est tractat⁹ de febrib⁹ cū lau
de dei: ꝭm ꝙ mihi sufficiens esse videt̄.

¶ Tractatus scđs de crisi: ⁊ est cōtinēs capitula duo.

¶ Cap. I. Quod est de diebus creticis.

Unc incipio rememorari de dieb⁹ creticis: ꝛ dico ꝙ crisis est mot⁹ fortis v̄tutū corpis ad expellēdū humorē q̄ mā egritudinū existit cū adiutorio dei. Qꝛ si humor calidus ꝛ acut⁹ fuerit: ꝛ regio silr̄ calida. vel tēperata: ꝛ tp̄s fuerit estiuū: ꝛ patiēs iuuenis extiterit: leuiter dictus humor recipiet digestionē in breui: sicut in q̄rto die: vel vsq₃ ad septimū: dūmō error nō affuerit. Et est ip̄osē ꝙ ante diē creticū nō sit aliqua dies q̄ indicet ipsū₃: i qua v̄tutes mouent̄ fortiori motu solito: ꝛ apparebit ypostasis alba pēdēs in medio vasis: q̄ nō fuerat ante: que si incipiet apparere in sc̄da die egritudinis: crisis fiet in q̄rta: ꝛ si in q̄rto: crisis erit in septimo: ꝛ si in q̄nto crisis fiet i nona die: ꝛ si in nona: expecta crisim in. xi. Qꝛ si in vndecia īcipiat apparere: expecta crisi₃ in q̄rtadecia: vel in decia ꝛ septima. ꝛ si in q̄rtadecia: vel in decima ꝛ septima: expecta crisi₃ in vigesima vel in vigesimapm̄a. Qꝛ si nō apparuerint signa digestionis nisi in vigesima die: expecta crisim in. xxv. vel in. xxvij. Sciēdo ꝙ post hos dies debilitātur v̄tutes corpis sup humorē faciētē egritudinē: in tātu₃ ꝙ possibile erit ꝙ nō expellet̄ egritudo p crisi₃: sed dissoluet̄ paulatine donec liberet̄. Et si erit crisis fiet debilis ꝛ ꝓlongabit̄ vsq₃ ad. xl. diē: ꝛ postq̄ trāsierint. xl. dies visū fuit hyppocrati ꝙ nō possit fieri crisis vsq₃ ad. lx. dies ꝓpter debilitatem virtutis. Et rememoratus fuit hyppocras ꝙ in oibus egritudinibus cronicis crises nō fiūt nisi in mensibus vel in annis.

Cap. II. Qđ est de signis ꝛ accidētibus ipsius crisis.

Unc aūt restat videre ꝛ rememorari accidētia q̄ veniūt ꝛ emergunt in dieb⁹ creticis. Et dico ꝙ crisis est pugna q̄ accidit īter v̄tutes corpis ꝛ humorē q̄ cā egritudinis existit. ꝛ febris q̄ fit in die idicatiua est fortior q̄ q̄ fit in alijs dieb⁹. Et infirm⁹ deteri⁹ videt̄ se hr̄e: qꝛ in hac hora patit̄ calorē maximū: ꝛ alienat̄: ꝛ h₃ ꝑturbationē mētis: ꝛ imaginat̄ videre que non videt: qm̄ querit paleas vel festucas colligere de pariete: vel ex alijs locis: ꝛ forsan ante hoc euenit ei singultus: ꝛ dolor colli ꝛ capitis ꝛ prurit⁹ in narib⁹: ꝛ cū videris in die indicatiua signa sanitatis que p̄dixi. v₃. ypostasim albā ꝛ eq̄lē pēdentē in medio: vel substātiā vrine spissiorē solito cū ypostasi tendēte ad rubedinez in fundo: significat euasionē ꝛ liberationē cū crisi i sequenti die cretica que succedit oino. Et est possibile ꝙ in die indicatiua apparebūt signa attestātia sup euacuationez mãe egritudinis. cū liberatiōe patiētis. Sicut si i die indicatiua exibit vna gutta sanguis de narib⁹: aut plr̄es cū pruritu nariū ꝛ fricatiōe ꝓnosticabis fluxū sanguis ex narib⁹ i p̄ma die cretica q̄ succedit euenire. ꝛ h̄ nō accidit nisi post grauia accn̄tia q̄ p̄cesserunt cū forti febre ꝛ calore. Qꝛ si cū h̄ i die idicatiua signa laudabilia visa fuerit q̄ dixim⁹ euasionē ifirmi ex illo fluxu denūciabis. Si v̄o ifirmus trāsierit iuuētutē raro creticat̄ p fluxū sanguis nariu₃. Et si i die idicatiua flux⁹ vētrl̄ appuerit: expecta salutē in seq̄nti die cretica q̄ succedit p̄cedē. ꝛ si i die idicatiua patiēs sudabit aliq̄ntulū cū ypostasi laudabili ꝛ alijs signis digōnis. euadet ifirm⁹ i seq̄nti die cretico cū sudore forti vl̄ cū fluxu vētrl̄: aut cū ābob⁹ silr̄. Qꝛ si in dc̄a die idicatiua signa vomit⁹ appuerint: sic̄ ē tremor labij iferiorl̄ cū p̄dictis signis bonis: i seq̄nti die cretica salutē patiēti cū vomitu denūciabis. Excepto ꝙ hūores nō sint ibibiti i sub̄a st̄oi. Si aūt in die idicatiua cū signis laudabilib⁹ p̄dictis patiēs patiet̄ dolorē post aurē: vel i aliq̄ alia pte ꝓnosticabis crisi₃ futurā p apa i eadē pte. Qꝛ si dict⁹ dolor fuerit in locis vilib⁹ corpis relique eū oīno nãe. Qꝛ si fuerit in nobiliorib⁹ mēbris ꝯforta mēbrū cū his q̄ bn̄t ipsu₃ ꝯfortare: sic̄ cū oleo rosaceo ꝛ suis silib⁹: ꝙ si timeres ꝯuersionē apa̅tl̄ ad interiores ptes. pone desup maturātia donec loc⁹ rubeat ꝛ ingrosset̄ ꝛ ad saniē cōuertat̄. Cognoscēdo ꝙ q̄libet mot⁹ q̄ fit a nã: ꝛ q̄libet pugna q̄ emergit īter morbū ꝛ nã₃: vl̄ ecōtrario q̄n fit i p̄dictis dieb⁹ cū signis digōnis laudabilis determīatis denūciabis ꝙ crisis erit laudabilis ꝛ p̄fecta. Et sp̄ q̄n i die idicatiua signa bona digestiōis ꝛ laudabilia apparuerit ꝓnostica salutē i seq̄nti die cretica q̄ succedit. Si v̄o p̄dicta pugna vel signa i alijs dieb⁹ appuerit: q̄ nō sūt idicatiui vl̄ cretici: sic̄ ē sext⁹ dies vel. vij. vl̄. x. vl̄. xij. aut. xvij. vl̄. xxv. vl̄. xxiij. aut. xxvij. in oib⁹ istis ꝓnostica crisi₃ malā futurā. Qꝛ si v̄t⁹ patiētis d̄bil̄ existit morier̄: ꝛ si ē fortl̄ erit ip̄fecta ꝛ cū recidiuatione. ꝛ finis ad vltimū erit sic̄ placuerit altissimo creatori. ꝛ i oib⁹ p̄dictl̄ dieb⁹ parib⁹ nō fit crisis p̄fcā. Et iā nobiles ꝛ sapiētes viri repti sūt dicere sup his dieb⁹ creticl̄: ꝙ nō fiunt nisi cā stellaꝝ: ꝛ maxīe lune: ꝛ satl̄ suffic̄ medicl̄ credere ꝙ ita sit postq̄ dixicerūt h̄ a tātl̄ ꝛ talib⁹ sapiētib⁹ q̄ h̄ ꝓbauerūt tp̄e lōgo. Et expimētū ēt nos sp̄ certificat sic esse. q̄ secure p̄nt dicere medici. Ista dies cretica est bona. ꝛ ista nō ē bona: ꝛ silr̄ de idicatis. Si aūt febris nō fuerit ex simplici colera: s₃ erit ꝯposita: aut patiēs trāsierit iuuētutē: vl̄ fuerit hyēs ꝛ tp̄s frigidū tardabit̄ crisis i talib⁹. Et p maiori pte si febris extiterit ex colera nō p̄ura: nō recedet ad minus nisi vsq₃ ad. xx. diem. Et febris sanguis pro maiori parte nō separat̄ nisi post multā euacuationē sanguinis nariu₃: vel ex flōmia ordinata a medico fieri vsq₃ ad sincopim aut morier̄ infirmus. Et est necesse in hac febre sanguis ꝛ in colerica vt p̄cipias ifirmo bibere aquam dulcē ifrigidatā super niue₃ vel in puteo: aut aquā ordei tali mō infrigidatā. Si patiēs fuerit iuuenis ꝛ tēpus calidum: ꝛ secure ciba eum cucurbitis ꝛ ad potandū etiā dabis ei de aq̄ ipsaꝝ. Et he due sp̄ēs febrium ꝓ maiori parte in breui recedūt. Et hoc cū forti rigore: q̄n in recessu earu₃ hūor spargit̄ ad exteriora sup sensibilia mēbra. Sciēdo ꝙ nō pulsatiles vene: nō sunt sensibiles. Et si q̄s argueret dicēs. Jam videtur ꝙ Ga. sentiat ꝙ sint sensibiles q̄n dicit ꝙ orificia venarū aperiunt̄ ꝑpter mordicationē sanguinis. Quibus dico ꝙ hec q̄đ est friuola satis atq₃ vana: qꝛ cum dico sensibiles intelligo de sensibilitate vitali que ꝓcedit a neruis ad musculos. Uene vero nō pulsatiles ꝛ alia mēbra corporis q̄ dicunt̄ carere sensu: hn̄t quādā sensibilitatē nãlem: sicut videmus hr̄e vegetabilia que sentiunt solem cū aduenit super ea. ꝛ mouent̄ versus eu₃. Et videmus etiā aliquos flores qui aperiuntur de die. ꝛ claudunt̄ de nocte. ꝛ est iste tn̄ sensus vnus nãlis. In febre vero flegmatica non apparent signa digestionis: nec dies indicatiua vel cretica: nisi post. xx. dies: vel prope: f̄m ꝙ erit natura flegmatis. Et pōt silr̄ esse talis nature flegma ꝙ nō apparebunt signa digestionis etiā post dictū tēpus. In febre aūt q̄rtana nō eueniūt signa digestōis nisi in mēsib⁹. ꝛ dies indicatiui in ea nō sunt manifesti. ꝛ si apparent nō p̄cipiunt̄ nisi in mēsib⁹. s. de mēse in mēsem. Et p maiori parte he febres non recedūt per euacuationē manifestā. S₃ per dissolutionē ꝛ ꝯsumptionē paulatine cōsumunt̄ ꝛ recedūt. Quare necesse ē medico vt ꝑpinet istis ea q̄ habeāt hūectare ꝛ restaurare. Si aūt signa digestionis apparuerint manifeste: nō tardes ipsu₃ euacuare: ꝛ ēt si a natura euacuaret̄: nō cessabis pro tanto ipsu₃ euacuare ab hūore peccātē. Et caue q̄ntū potes ne des in p̄ncipio hui⁹ febris tyriacā magnā. Qm̄ si feceris reduplicabitur febris: vel fiet cōtinua. Si aūt p̄seuerauerit febris de vna estate ad aliā: tūc dare poteris: sed in modica quantitate: scilicet a quarta parte aurei: vsq₃ ad aureū. s. cu₃ aqua calida. Et queādmodū cōuenit in hac egritudine vt sis studiosus in digerēdo ꝛ subtiliando humorē qui ē causa hu-

sus febris: ita similiter conuenit vt sis studiosus in humectando ipsum. Et pater meus: cuius anima in manibus dei requiescat: curauit quendam ex quartana tali modo. s. quod precepit infirmo vt qualibet die comedere deberet tria nuclea persicorum mundata cum aqua calida vsque ad. x. dies: et postea purgauit eum sufficienter cum medicamine laxatiuo adducente illum humorem: et sic liberatus fuit perfecte: ita quod medici qui erant in tempore illo mirati fuerunt valde. Et nobilis senex auenmutharaf quesiuit a patre meo: quare hoc fecerit: et ipse sibi reddidit rationem quod necessarium erat in illo sic facere. Qui gauisus fuit valde: et multum placuit sibi. Et illa disputatio reperitur apud multos istius regionis. Et scias quod omnis febris que simplex est: satis leuis curationis existit. Sed illa que est composita difficilioris curationis est valde: et hoc secundum compositionem humorum adinuicem. s. quod quanto maioris compositionis extiterit: in tantum erit difficilioris cognitionis et grauioris curationis. et iam rememoratus fui hoc in febribus compositis. Et est possibile febrem componi ex tam diuersis humoribus: et in tantum quod intellectus humanus non poterit ad perfectam veritatem peruenire. Quare necesse est vt medicus sit studiosus et attentus suo posse in cognoscendo compositionem quanto melius poterit. Et curet eum secundum quod melius sibi esse videbitur. Confidens in deum quod rectificabit eum tramite recto et ordinato: et in tantum quantum medicus certius et melius cognoscit has compositiones in tantum perfectior alijs et melior esse reputatur. Nam si egritudo et compositio cognita fuerit a medico perfecte: vix aut nunquam morietur infirmus ex ipsa: et eius conditiones semper de bono in melius rectificabuntur: et procedent ei: et dies indicatiui atque cretici erunt laudabiles atque ordinati: et rationabiliter procedentes in tantum quod quasi omnes mirabuntur. O quam vile quid medico esse reputatur: quando timuerit fortitudinem febris: vel grauia accidentia que emergunt in ipsa tempore appropinquationis crisis: postquam cognouerit quod dies indicatiua que precesserit: fuerit laudabilis: et vrina visa fuerit cum ypostasi laudabili: et pulsus attestauerit super fortitudinem virtutis. Non oportet ergo medicus istis visis timere: si patiens syncopizauerit ex motu et fortitudine belli: et ex ascensu vaporum mordicantium orificium stomachi: quod quidam medici cor noiare consueuerunt. ego vero cum cognouero pulsum esse bonum et laudabilem significantem virtutis fortitudinem: et ypostasis fuerit alba continua et equalis residens in fundo: non dubito tunc de fortitudine egritudinis: nec de sincopi superueniente ex mordicatione orificij stomachi: nec desisto facere que sunt facienda circa egritudinem: quemadmodum feci circa egritudinem zeri filij hali sicut alibi recitaui. Cum aut cognoueris quod accidentia fortia que emergunt procedunt ab humore acuto: et calido existente in stomacho: sicut syncopis et vomitus: caue ne adiuues eum in prouocatione vomitus: quoniam si feceris producces eum ad periculum mortis ob debilitatem virtutis. Sed adiuua ipsum per viam accidentis confortando stomachum: et hoc cum emplastro facto ex succo citoniorum: et parum masticis: et cimarum vitis vel similibus. Nam si calor et inflammatio magna fuerit: adde predicto emplastro aliquid de succo zabaru vel agrestis: quoniam sic faciendo corrugabitur stomachus: et coadunabitur simul: et confortabitur taliter: quod expellet comprimendo materiam retentam in ipso: per vomitum: vel inferius per secessum. Et si aliter operatus fueris: vt multi faciunt. s. qui volunt iuuare naturam cum mouetur ad vomitum dando ei decoctionem raffani. possibile est quod iuuetur inde et alleuietur. Sed hoc erit in minori parte. Et posset ad suffocationem et syncopim: vel ad mortem inde deuenire: et de hoc quis nos poterit securare. ¶ Hucusque determinaui et compleui tractatus febrium et compositionem earum per viam breuem et compendiosam generaliter sicut mihi preceptum fuit. et determinaui iterum de crisi et de diebus creticis: et de diuisionibus que accidunt inter ipsos. Nunc aut cum adiutorio dei incipiam rememorare de egritudinibus que veniunt tempore epidimiali: et de febribus eorum.

¶ Tractatus. III. est de epidimia: et continet capitula quattuor.

¶ Cap. I. Quod est de epidimia que prouenit ex corruptione aeris.

Iste aut egritudines que proueniunt ex corruptione aeris: rememorate sunt ab ypocrate in lib. epidimiarum: et dixit in illo libro quod in quadam ciuitate que nominabatur cheruam exuberauit pluuia in estate: et fuit illa estas estuosa et calidissima valde cum pluuia magna per totam estatem: et superuenit postea hominibus incendium magnum: ita quod videbatur eis quod essent ab igne adusti: et in principio habebant pruritum magnum: ita quod scapellabant se tam fortiter: quod excoriabatur per totum. et hoc erat propter saniem que coadunabatur sub cuti et multis hominibus ceciderunt crura et coxe et musculi: et ossa in magna quantitate: quare ex hoc scire possumus quod deterior aer est calidus et humidus: et hoc ideo quia aptior est ad recipiendum corruptionem et putredinem ceteris complexionibus aeris: et illi magis parati sunt recipere dictam corruptionem qui sunt eiusdem complexionis: et fuit tota illa estas absque vento aliquo exiccatiuo: immo dicit expresse quod in toto illo tempore non videbatur moueri aer vllo modo: et propter frigiditatem et siccitatem in ventis septentrionalibus reperitur collaudant: et econtrario meridiani vituperantur propter eorum humiditatem et caliditatem. Et dixit in illo libro quod febres que tunc temporis veniebant: non erant fortes neque violente: sed erant lente et quiete in tantum quod quasi occulte esse reperiebantur. Et esto certus quod ille passiones que opposite sunt complexioni humane. et proprie complexioni vnius cuiusque ille sunt que pessime existunt: et ille que sunt similes complexioni non sunt tante maliciei sicut opposite. Et hoc manifestatur ex hoc quod quando aliquis fortiter fuerit infrigidatus: et subito ad ignem se valde voluerit calefacere: vel repente in aquam calidam introiuerit: inde fortes dolores patietur. Et hoc non solum medicis est notum: verumetiam vulgares optime cognoscunt. Et hec febres deteriores sunt valde ceteris febribus: et longinquiores multum a salute et liberatione: nec crises in istis fiunt ordinate sicut in alijs procedunt: siue fuerint ex corruptione aeris: siue ex malitia et putrefactione aque: seu ex corruptione ciborum. Et quanto corruptio seu putrefactio predictorum minor extiterit tanto et accidentia predictarum et malitia febrium leuiora esse reperiuntur. Sciendo pro certo quod a tempore hyppocratis vsque nunc: non fuit epidimia aliqua tam pessima nec malitiosa sicut illa: nec in qua accidentia tam violenta nec malitiosa apparuerint sicut in illa. Sed bene vidimus pruritus validos: et scabies magnas: et variolas: et morbillos: et putridas febres: et apata pernitiosa: ex quibus omnibus iam curauimus: quorum aliquos cum labore maximo euaserunt: et aliqui ad mortem terminauerunt. Et vidi iuuenem habentem apostema perniciosum: et studui circa salutem ipsius: et incepi primo euacuare eum cum flebotomia: et posui postea super apostema confortantia: eo quod non erat ex vilibus membris: demum purgaui eum ab humoribus malis qui peccabant in eum. Et propinaui ex medicinis laudatis in epidimia sicut est bolum armenum et terra sigillata: et interdum dedi ei aliquid ex mitridato. Et sic visum fuit conferre ei cura: et dissolutum fuit apostema. Et precepi ei vt abstineret a frixis: et sic de bono in melius conualuit donec fuit perfecte liberatus. Et postea post tempus inuasit eum squinantia et mortuus fuit cum ea. Ex his aut que pluries: et pro maiori parte vidi accidere in epidimia sunt febres putride: que lente in tantum esse videntur quod vix percipiuntur nisi a medico: et moriuntur subito cum eis. Et scias quod illi qui bene et ordinate se custodiunt tempore epidimie: et qui habent cautelam et prouisionem conuenientem. et hoc morando in mansionibus siccis et frigidis: et cibi et potus eorum similiter eiusdem fuerint complexionis euadunt bene a predicto periculo et nocumento. ¶ Receptio conueniens valde in epidimia. ℞. stercoris columbini sicci:

aloes succotrini: agarici feminini polipodij recentis: radicis lilij celestis. añ. pondus aur. vnius thomeni. aur. i. minus quarta: salis ⁊ ellebori nigri. añ. aur. ʒ. succi absinthij alcódçarathal cū folioꝝ collogntide. añ. octauā partem aur. i. Incide collogntidā minutim: ⁊ misce eā cū tantūdē amigdalarum dulciū: ⁊ postea cōiunge ea cū p̄dictis medicinis pulueriçatis: incorporādo eas cū butiro vaccino: ⁊ sirupo ⁊ squinçabin: ⁊ dabis ei ad bibendū cū sero lactis pōdus. v. aur. Et si nō purgat̄ sufficiēter: adde de isto aur. ʒ. cū sero caprino: ⁊ rege eū sicut in alijs medicinis: ⁊ p q̄libet sella moretur duobus diebus a receptiōe ipsius. Et postea iterabis dando plus vel minus de isto medicamine: f̄m tenorem virtutis ⁊ naturam patientis f̄m ordinē medicie: ⁊ precipe ei vt ponat in cameris ⁊ domibus suis aromatica frigida: sicut mirtha ⁊ rose ⁊ eoꝝ similia: ⁊ suffumiget domū a longe cū alkitrā. Et fac rorare domum multotiens cū forti aceto: obturando domum oīno a parte meridiei: ⁊ aperiēdo eā a septētrione: qm̄ aperire vel tenere eā apertā ianuis vel fenestris a meridie: nocet valde: ⁊ morari in solario. s. in domib⁹ altis: melius est valde q̄ in plano: ⁊ subtiliādū ē regimē valde. s. cū pane frumēti bene fermentato: ⁊ malaxato cū aqua ⁊ aceto: ⁊ comedat sicblas seu bletas decoctas absq̄ aliq̄ specie: s; solum cū aceto: ⁊ nō comedat t̄pe illo carnes vllo mō. ¶ Cognoscendo qđ nō corrumpitur aer solūmodo ex causis predictis: verūetiā ex putredine aeris: que fit a corporibus hominū: qui mortui sunt in bello in magna quātitate: quādo diu morantur in loco. Et corrumpitur etiā qn̄ aer in vno loco quiescit absq̄ aliquo motu. Et corrumpit̄ simil'r aer qn̄ aque congregantur in aliqua parte ciuitatis: ita q̄ non mouentur oīno: ⁊ tunc putrescunt ⁊ fetent: ⁊ corrumpitur aer inde. Et ab antiquis etiā cōsiliū habemus: vt oīno morā minime contrahere debeamus p̄pe sepultu ras corpoꝝ mortuoꝝ: ⁊ hoc p̄pter vapores qui resoluuntur a corporibus ipsoꝝ. Et sic iā diximus curā epidimiarum que est cum frigidis ⁊ siccis: ⁊ cū his etiā que habeāt aperire: ⁊ abstergere: ⁊ trahere malos humores: s; anteq̄ fiat purgatio aliq̄ p̄cipiat̄ vt fiat euō vl'is: ⁊ ℞ cū flōmia: ⁊ subtiliādo regimē q̄ntū fieri pōt: ⁊ vtendo fridis: ⁊ abstinēdo oīo a sup̄flua repletiōe. Et possibile erat q̄ sic faciēdo: m'lti forsitan q̄ morirent̄ libabūt̄: hac ꝺ cā. Et ab aere sicco ⁊ calo i excessu fiūt ēt passiōes: sic obtalmie: ⁊ tussis multarū sp̄erū: ⁊ asperitas gutturis: ⁊ sputū sanguis: ⁊ fluxus sanguinis emorroidaꝝ. Et he egritudies fiūt pl's vel minus f̄z excessū calitatis ⁊ siccitat' ipsi⁹ maioris vel minoris. Ergo cōuenit vt rectifices aerē paulatine: abstinendo oīno in tali t̄pe ab exhibitione acutarū medicinarū: ⁊ etiā in oī epidimia: qm̄ nō laudant̄ tales medicine in arte medicine. Sciēdo qđ hec caliditas sup̄flua que fit in aere nō oritur pro maiori parte nisi ex defectu ⁊ absentia pluuiarum. Et tunc generantur predicte egritudines: ⁊ his similes plures numero. Sed non mortifere.

¶ Capl'm. II. Quod est de epidimia que p̄uenit ex aqua putrida ⁊ fetida.

Aque v'o mortue que nō mouent̄: ⁊ replent̄ fecibus: ⁊ in se bulliūt: ⁊ putrescūt: ⁊ fetēt: sunt cā corruptionis aeris: ⁊ pestilētie: ⁊ epidimie: ⁊ faciūt oriri febres acutas: ⁊ ap̄ata mortifera: ⁊ adhuc peius faciūt: q: sunt cā destructionis ep̄is: ⁊ opil'onis suaꝝ viaꝝ: ⁊ p̄creāt sp̄es ydropisis oēs f̄m p̄parationē recipiētis: ⁊ idu cūt etiā opil'onē in splene: ⁊ in renib⁹: ⁊ sunt cā ḡnationis lapidis in renib⁹: ⁊ vesica: ⁊ ḡnaliter dico q̄ hec epidimia q̄ fit ex corruptione ⁊ putredine male aq̄: oib⁹ alijs epidimijs deterior existit. Est etiā alia species epidimie: que subito iterficit: eo q̄ quādo cordi euenit aliqđ ex aere putrefacto ⁊ corrupto q̄ sue complexiōi ⁊ nature obuiet a tota sua substātia ⁊ natura: subito morit̄. Et hoc p̄pter nobilitatē ipsius cordis: cū sit principium ⁊ finis vite vniuscuiusq̄ aīalis. Et dicit Gal. q̄ nō morit̄ aīal: donec cor cesset a motu. Et philosopho magno aristoteli videt̄: q̄ cor sit origo ⁊ p̄ncipiū oīum membroꝝ ⁊ ceteris p̄ncipali⁹. Sed Gal. dicit q̄ cor i vnoquoq̄ aīali est p̄ncipiū mot⁹ naturalis localis: ⁊ cerebrū motus localis volūtarij. S; in sūma dico q̄ cor in vita magnā h; necessitatē. Quia videm⁹ q̄ qn̄ aliqs homo intrat in puteū in quo aer aliquo mō nō mouet̄: vel in aliquā grottā: syncopizat: ⁊ amittit sensū oīo icōtinēti. ⁊ si diu morat̄ ibidē morit̄ subito. Et hec res est manifesta q̄ quādo in epidimijs hoīes aliqui moriunt̄ subito: q̄ illud ē ex corruptōe ⁊ malitia aeris: q: bn̄ pōt aliqs viuere aliqbus dieb⁹ absq̄ cibo ⁊ potu. sed si auferēt̄ ei anhelitus: non poterit viuere vna hora. Et verum dixit ille qui dicit q̄ cibus ⁊ pot⁹ ē nutrimentū corpis. Et aer nutrimētū sp̄us vitalis existit: eo q̄ ipse attrahit fumositates a profundo cordis: ⁊ recēs. s. aer subintrat per anhelitū. Et sic itrando ⁊ exeūdo: purificatur a malis fumositatib⁹: ⁊ prohib; cor a putredine. Et hec res p̄cedit ab illo qui ē sūme ⁊ vltime scientie. s. a deo vero ⁊ benedicto: ⁊ ab aere q̄ inspirat̄: qm̄ p̄uenit vsq̄ ad mirabilē panniculū: quē deus sub cerebro creauit: ⁊ inde p̄cedūt spiritus potentia ⁊ voluntate diuina.

¶ Capl'm. III. Quod est de squinantia ⁊ dislocatiōe spōdilium colli. eueniente ex quadā corruptione aeris.

Et ex q̄dā corruptiōe aeris pōt euenire q̄dā sp̄es squinātie: q̄ dislocationē spondiliū colli h; p̄creare: sicut memorat⁹ fuit hypocras. Et hec ē deterior sp̄es q̄ possit inueniri: eo q̄ ab ea aliqs non euadit: ⁊ accidit cū acuta egritudine: ⁊ aliq̄n fiūt cū tali sq̄nātia scabies: ⁊ prurit⁹: ⁊ ap̄ata periculosa: q̄ accidētia aliq̄ nō possūt euenire absq̄ acuta egritudie. Et cā dicte squinātie q̄ facit dislocare spōdilia colli abinuicē: est humiditas mala: que ponit̄ ⁊ deriuatur seu figit̄ inter ipsa: ⁊ facit ea abinuicē separari. ⁊ dislocari. ⁊ illud os qđ separat̄ comprimit violēter cānā pulmonis in tm̄: q̄ suffocationē iducit. Et dicit hypocras qđ ille cui hec accidit passio nūq̄ liberat̄. Or si quis quesierit dicēs que est causa quare spondilia colli dislocant̄ in tali epidimia potiusq̄ alia spondilia nuce: dico q̄ spōdilia nuce cōprimunt̄ ex vtraq̄ parte a costis ⁊ a fortib⁹ ⁊ plurib⁹ musculis: que nō permittūt ipsa dislocari vel separari. Colli aūt spōdilia minime habēt talia defensoria: quare citius dislocant̄. De hac sp̄e squinātie p̄nitiose nūq̄ dixit hypocras q̄ possit liberari. Et ego simil'r dico q̄ est incurabilis oīno. S; ante dislocationē posset cura p̄desse. ⁊ hoc subtiliando regimē: ⁊ vtēdo desiccatiuis sicut dixi. Et inunge locum patientis cum istis oleis subtilibus exiccatiuis. sicut cū oleo rosaceo: ⁊ de iasemino: ⁊ cū succo coriādri viridis simul mixtis: ⁊ inunctione facta cum istis: fiat puluis ex terra sigillata: ⁊ misceat̄ cū succo coriandri viridis ad modū emplastri: ⁊ pone sup locū ifirmū. s. vbi videris aliquā foueā paruūculā patiētis. ¶ Et possūt etiā aliquando spōdilia nuce dislocari. ⁊ hoc ex casu vel forti p̄cussiōe: ⁊ inde fiūt gibbosi. ⁊ hec ē causa. nota q̄ nūq̄ liberāt̄. S; reperiunt̄ aliq̄ p̄sumptuosi qui conant̄ tales curare: s; potius ipsos ad mortē perducūt q̄ eos curare possint. Cum aūt gibbositas paruo infanti supuenerit morit̄ ex ea: eo q̄ cū crescit indiget multo anhelitu: ⁊ cū nō possit ipsū sustinere suffocat̄ ⁊ morit̄. Si vero magno acciderit: possibile erit q̄ viuet. S; vita ei⁹ erit tristis ⁊ angustiosa. Et dislocant̄ etiā aliq̄ spōdilia dorsi exterioris ⁊ āterioris cā forti mot⁹: q̄ p̄cedit a multa ⁊ grossa vētositate: que i corpe existit ⁊ generat̄: que ꝯtinue mouet̄ donec dislocet dicta spōdilia: ⁊ exteri⁹ expellet: ⁊ inde gibbositas generat̄: q̄ noiat̄

gibbositas ventositatis: ꝛ hic ꝓ maiori parte accidit ifantibus ꝛ mulieribus. Et nõ est miruꝫ si ex motu grosse vẽtositatis dislocãtur spõdilia quoniã videmus ꝙ oĩa q̃ fortiter ꝛ violẽter mouẽtur: scindũtur ꝛ laniãtur. Et ex forti motu scindũtur vene: ꝛ aperiũtur: ꝛ fit ĩde sputũ sanguis: ꝛ seqtur ĩde ptysis vel ethica. Et videmus ẽt apte ꝙ vtri scindunt̃ ꝛ exlaniãtur ex vẽtositate: qꝛ cũ implent̃ musto vel succo alicui⁹ fructus nisi habeãt euẽtationẽ ex vẽtositate generata in sua ebulitiõe scidunt̃ ꝛ exlaniant̃: ꝛ sic accidit in corpore. Et cura hui⁹ est vti regimĩe subtili ꝛ exiccatiuo: ꝛ euacuare corpus: ꝛ fricare corpus totũ siccis manibus. Et ꝓpĩa ei in potu aquã decoctiõis yrsce: ꝛ ẽ yreos: ꝛ capilli veneris: ꝛ semĩs melõis: ꝛ seminis sparagi: ꝛ succi apy: ꝛ feniculi cũ modico sirupi sĩnçabi. ¶ Medicamen ad hoc. ℞. semis melõis: yreos: capilloꝝ vene. radicis sparagi: ꝛ masticis. añ. aur. i. scedeg. indi. sĩnãti. añ. ptes tres aur. i. Cõquassent̃ oĩa ꝛ bulliãt i. x. ℥. aq̃ vsqꝫ ad ꝯsumptionẽ tertie partis ipsius: ꝛ põe in illa colatura. ℥. i. sirupi sĩnçabin: ꝛ succi feniculi: ꝛ apy ortulani. añ. q̃rtã pteꝫ. ℥. i. ꝛ bibatur q̊libꝫ mane cũ aur. duobus. mellis rosacei: ꝛ fac eũ exercitare añ cibũ tẽperate: ꝛ post cibũ quiescere dꝫ. Et iã hucusqꝫ elõgatus sum a ꝓpria ĩtentiõe: tractãdo de dislocatione spõdiliũ nuce: q̃ fit absqꝫ pestilẽtia: ꝛ cã epidimiali. Nũc ãt redire ĩtedo ad id vnde discessi. Et dico ꝙ sufficiẽter sub breuitate determinaui de epidimia q̃ fit ex corruptiõe ꝛ putredĩe aeris. scđꝫ ꝙ memorati fuerunt antiq in libris suis. Nũc vͦ ĩcipere volo determinare de epidimia q̃ seqtur ꝛ gñat̃ ex corruptiõe ꝛ putredĩe aque.

¶ Capl'ꝫ. IIII. Qđ est de cura seu preseruatione a periculo male aque.

Dico ꝙ ille qui vult se ꝯseruare a ꝑiculo male aque vti debet qualibet die ex electuarys ꝛ ꝯfectiõibus magnis: sicut ẽ electuariũ de euforbio: metridatũ: vl' tyriaca magna: ꝛ bibat q̈libet die vnius ex istis q̃rtã pteꝫ aur. Et nõ comedat vsqꝫ ad meridiẽ. Et nõ solũ ista electuaria remouet nocumẽtũ male aq̃: veꝝ etiã ꝑseruãt a nocumẽto corruptiõis aeris. Et si posueris aliquid ambre in aquã q̃ bibitur cõfert multũ: ꝛ iuuat etiã põere aliqd aceti: ꝛ adhuc magis sq̃uiçabi. Et quidã medici memorati fuerũt ꝙ comedere allea vel cepe: remouet nocumẽtũ male aq̃. Sed ego abhorreo curã talẽ: qm̃ hñt humores cal'os ꝛ acutos gñare: ꝛ augẽt putredinẽ. Quare mihi videt̃ ꝙ assuescere mala granata muça: sit maioris iuuamẽti: ꝛ ẽt recipe pluries de coriãdro sicco vel viridi: hꝫ remouere nocumẽta q̃ veniũt ex epidimia male aq̃. Sꝫ lac ꝛ pisces: ꝛ oĩa ol'cia comedere in tali tẽpore vel loco multũ hñt putredineꝫ ꝛ corruptioneꝫ augmẽtare. Et mihi vr̃ qđ frequẽtare agrestam: ꝛ succum limũcellorum: ꝛ acetositatem citri: ꝛ semina eoꝝ: ꝛ cortices: ꝯseruãt a nocumẽto male aque: ꝛ credo simil'r ꝙ crura feniculi: ꝛ seĩa eius ꝛ panicald que est species yringorũ: ꝛ arbustes ꝛ sunt fructus rotũdi rubei: qui dicunt̃ cumani: ꝛ sticados: oĩa ista cõferũt multum in tali casu. Et si patiẽs quẽ vis curare sit ex illis qui iã biberint ex aqua mala putrida vel corrupta: ꝛ ĩde ĩuasit euꝫ febris acuta: vel scabies: aut aliqua species malorum apostematum: stude velociter in faciẽdo euacuationẽ vl'em totius corporis: ꝛ hoc cum flebotomia: ꝛ etiã cum medicamĩe laxatiuo facto cuꝫ stercore columbi supra nominato. Et nõ credas ꝙ stercus columbi positum sit a casu vel fortuna in predicto medicamĩe: sed fuit ibi positum cum electiõe ꝛ preuisione magna: eo ꝙ predictum stercus habet purgare ꝛ expellere putredinem ꝛ corruptionẽ aeris: ꝛ aque prenominate fetide ꝛ corrupte: ꝛ iq̃ꝫtum est stercus assimilatur illi putredini: ꝛ ꝓ tãto potest illam putredinẽ magis trahere: expellere: ꝛ purgare. Qꝛ si aliqđ apostema apparuerit: stude in curatiõe eius sicut cõuenit: ꝛ studeas in rectificatiõe aeris: ẜm ꝙ cura epidimie exigit ꝛ requirit. ꝙ si assuescat eger regimẽ qđ ꝑdixi: elongãdo se ab oĩ specie carnis: ꝛ abstineat se ab omnibus rebus humidis ꝛ cal'is: sic agendo prosperabitur deo dante. Et omnibus modis consideranda est etas: compl'o: virtus: ꝛ ꝯsuetudo: ꝛ regio in talibus: ex eo ꝙ ĩfans paucoꝝ annoꝝ: ꝛ decrepitus nõ poterit sustinere ea que iuuenis sustineret. Neqꝫ qui fuerit delicatus ꝛ ociosus ꝛ timidus ꝑ nãm poterit sustinere ea que paterẽt̃ rustici sicci ꝛ nigri ꝛ laboriosi. Et putãt aliqui ꝙ qui assueti sunt quieti ꝛ ocio: indigeãt maiori desiccatione rusticis ꝛ laboriosis. Sed ĩtentio nostra nõ est talis: sꝫ ẽ vt reducamus vnũquẽqꝫ ad suam nãlem compl'onem: ꝛ compl'o ꝛ nã illoꝝ qui sunt in ocio ꝛ quiete: magis est humida ꝛ mollis q̃ꝫ sĩt illa rusticoꝝ ꝛ portatoꝝ. Et hec res est generalis: ꝛ notanda: ꝛ preuidenda in oĩbus curis.

Et fit etiã epidimia ꝛ pestilẽtia ex nimia penuria ꝛ fame. Quare hoĩes cogunt̃ comedere grana ꝛ legumina mala: ꝛ illa malitia potest eẽ ex seipsis: aut ex nimia antiqtate ꝛ vetustate: aut qꝛ cõedũt ex spẽb⁹ malaꝝ carniũ: ꝛ illa malitia põt eẽ vel qꝛ ipse carnes male sunt ꝑ se: ꝛ sui nã: ꝛ complexiõe: vel qꝛ sunt salse multũ: aut qꝛ ex dicta nec̃itate steterunt in aceto tẽpore lõgo: qꝛ ꝑpl'us ĩdiget talib⁹: ꝛ conat̃ talia comedere in tali casu. Et ego vidi quãdo erã ĩ carceribus hali fily ioseph: hoĩes q comedebãt olera q̃ ĩueniebãt ꝑ terrã: ꝛ etiã comedebãt ex spẽbus anabule propter famis necessitatẽ: quare quotidie moriebantur. x. vel. xy. aut plures. Et postq̃ꝫ euasi cũ adiutorio dei ex illis vinculis ꝛ redy in hispaniã: vidi homĩes q comedebãt orobum qbus dolor stomaci seqbat̃. Et alios vidi qui comedebãt quoddã qđ in arabico noĩatur attahala ꝛ radices de luf. ꝛ moriebant̃. Et vidi simil'r in quadã ciuitate q̃ noĩatur mazarus: hoĩes qui ꝓpter ĩtẽsam famem querebãt: ꝛ frãgebãt ossa antiqua ꝛ vetusta cadaueꝝ: ꝛ comedebant medullas ipsoꝝ: ꝛ moriebantur subito. Et cum tales cibi possint esse diuersi ꝛ plures nũero: ideo diuersĩmode diuidũtur: ẜm diuersitatẽ ꝛ variationẽ ipsoꝝ: ꝛ ẜm illaꝫ diuersitatem diuerse fiũt egritudĩes: ꝛ generant̃: ꝛ nõ soluꝫ ẜm diuersitatẽ dictorum ciboꝝ: veꝝ etiã ẜm naturã locoꝝ. ꝛ ẜm cõplexionẽ ꝛ naturã recipiẽtis. Quare tot ꝛ tante possunt esse variatões: quot ĩpossibile esset eas scribi in libro. Tamen dico ꝙ tiriaca magna ꝛ metridatũ. ꝛ electuariuꝫ de euforbio: general'r oĩa ista cõferũt valde ĩ oĩbus predictis: ꝛ suis sil'ibus: dũmõ abstineat se a comestiõe malorũ ciborum ꝛ potuuꝫ. Illum vero q comederit cibaria mala. rege cũ cibis bonis ꝛ laudabilib⁹: sicut est panis bene fermẽtatus: ꝛ brodiũ gallĩe optime: vel caro edi lactãtis: qm̃ istud regimẽ facit euadere a ꝑiculo ꝓueniẽte ex regimĩe mali ꝛ corrupti cibi. Si aũt virtus fortis extiterit: ꝛ corp⁹ fuerit repletũ ex humoribus horribilib⁹ ꝛ corruptis generatis ab aliqbus dictorum ciboꝝ. stude in purgando cum ab illis humorib⁹. Et iam superi⁹ tibi noĩaui diuersitateꝫ medicinaꝝ laxatiuarum: cum quibus extrahunt̃ ꝛ euacuant̃ omnes spẽs diuersitatis humoꝝ. vnde ad ipsas recurre: cõsiderando virtutẽ ꝛ alias conditiões supradictas. Et si videt̃ tibi ꝯuenire dare ei beçcharth: sic̃ sunt barbusse .i. cumani: ꝛ smaraldus: vl' electuaria supradicta: dabis cũ ꝓuidẽtia magna ꝛ studio: ẜm ꝙ tibi videbit̃ ꝯuenire. Cognoscẽdo ꝙ butirum qđ posui in medicamĩe laxatiuo suprascripto nõ est absqꝫ ꝓuidentia magna: eo ꝙ butirũ habet aliqd fetoris ꝛ horribilitatis: ꝛ inde ꝓprietatem hꝫ ad sil'itudinẽ trahẽdi horribilitatẽ ꝛ putredinẽ humoris ꝑdicti. Hucusqꝫ remẽorat⁹ suꝫ general'r spẽs epidimiaꝝ: ꝛ earũ curatões: ẜm ꝙ proposui determinare. Et nõ remanet ampli⁹ deterĩare de aliq̃ alia specie: nisi de illa de q̃ aliqs si vixerit: minime euadere poterit: nisi miracl'ose ꝛ volũ-

Rebus ... mistur sanguinis menstruali sed sanguine valde laudabili

tate diuina: eo q̄ hō ſm Ga. gn̄atus eſt ex ſpmate pr̄is ⁊ matris: volūtate dei. Et nutrimētū embrionis eſt ex ſanguine q deſcēdit ad vuluā. Et q2 ipſe. G. noiauit dictū ſanguinē: ſanguinē mēſtrualē: putauerūt aliq ſapiētes q̄ nutriatur embrio a ſanguie mēſtruali: ſ3 nō ē ita. Tn̄ Ga. ſeqtur veſtigiū: ⁊ cōſuetudinē grecoꝝ: qui vocāt oēm ſanguinē deſcendētē ad vuluā3 mēſtrualē: quemadmodū ipſi noiant oē apa qd̄ accidit gutturi ſiue ſit ex ſanguie: vel ex colera: aut ex flegmate: ſeu melia: ſqnantiā. Et qd̄libȝ apa qd̄ oritur in pectore: ſiue ſit in pāniculo: ſeu in pulmone: vel ſub coſtis noiant pleureſim: ⁊ de qlibȝ tumore q fit in pedibꝰ cū dolore: aſſueti ſunt vocare anacras. ſ. podagrā: ita oēm ſanguinē veniētē ad vuluā: dicūt eſſe ſanguinē mēſtrualē. Sciēdo ꝓ certo q̄ ſi embrio ex tali ſanguie mēſtruali nutrireť ſic eſt ille qui expellitur ⁊ purgať a mulieribꝰ: nō viueret vllo modo. Immo nutriť embrio ex ſanguie valde laudabili. Sed q2 ſanguis qui nāliter dř ⁊ eſt mēſtrualis: poſitus eſt ⁊ ſitus in corpore ipſiꝰ matricis: iō embrio ab illo inficiť: ⁊ accidit ei tinea: que tinea vulgariter a latinis dř ſagro: in facie ⁊ capite: ⁊ deſtruit appetitꝰ eiꝰ: ⁊ corrumpiť: ⁊ fit in eo appetitus comedēdi lutū: vel carbōes ⁊ ſilia. Et ille embrio qui recipit hanc īfectionē rectificat eā inq̄tū pōt: ⁊ id qd̄ nō pōt rectificari remanet in corpore: ⁊ morať ibi: Deinū nā ipſius per tēpus ſil'extra eycit ⁊ expellit. Mulieres vō poſt partū ſi non bn̄ fuerint purificate: ⁊ euacuate ab iſto ſanguie mēſtruali: multe ſpēs egritudinū eis poſſunt ſupuenire: ſm ꝑparationē ⁊ nām vniuſcuiuſq3: ex qbus deficere poſſunt: ⁊ deficiunt aliq: ⁊ aliq liberanť volūtate dei. Embrio aūt ꝓ certo dico q̄ nutriť ex bono ſanguine puro ⁊ laudabili. S3 q2 ꝓ certo dictus ſanguis mēſtruus in matrice infundiť: ⁊ in corpore ipſius ībibitur: ſic vaſa a liquoribus īpoſitis ibibūtur eis ⁊ reſudando exterius humectanť. Et q̄uis vaſa inuitreata longinqua ſint ab īfuſione ⁊ ibibitiōe liquoroſoꝝ: tn̄ videmꝰ q̄ ex lōgitudine temporis recipiūt īfectionē ⁊ ībibitione3 a fermēto: poſtq̄ ibi factū fuerit ⁊ cōtinuatū tp̄e lōgo: ita q̄ poſt multā ablutionē ſi poſueris ibi paſtā açimā fermētabitur abſq3 fermēto aliquo: qd̄ nō fiet in vaſe nouo: ⁊ h̄ ſcemate ꝯmiſcetur aliqd modicū ex dicto ſanguie in embrione: ſ3 fortitudine matricis: ⁊ ex alio multo ⁊ bono nutrimēto qd̄ recepit: nō lediť dū pmanet in matrice. Poſt exitū aūt ipſiꝰ ab vtero nutriť īfans ⁊ coadunať calor naturalis in eo ⁊ augmētať: ⁊ ꝯfortať nā: ⁊ conať digerere ⁊ ſubtiliare p̄dictū humorē malū ⁊ nociuū: ⁊ ipm̄ exterius expellere: ⁊ hoc fit cū labore forti: ⁊ anguſtia magna: ⁊ febre valida: atq3 graui. S3 ex ſub̄a p̄dcoꝝ groſſoꝝ humorū fiūt variole ⁊ morbili q̄ exeūt cū febre valida īpetuoſa ⁊ maligna: quoniā vides q̄ illi qui extrahunt butiru3 a lacte: nō faciūt illud niſi cū labore magno atq3 forti valde: ⁊ motu laborioſo atq3 graui. Quare credēdū eſt q̄ in motu ⁊ expulſiōe varioläꝝ ⁊ morbilli illud idē accidere d3beat. Et iā in p̄cedenti eoꝝ curā rememoratus ſum ꝓ poſſe. Et cauſa q̄re de his hic feci mentionē fuit q2 pauci euadunt ab eis. Et q2 ſemp euenire cōſueuerūt tēpore epidimie facte ex corruptione aeris: vel cauſa aque putride vel corrupte: vel ex cibis malis ⁊ corruptis ſumptis ⁊ comeſtis. Et etiā ad remouendū hoīes a mala opinione: q2 credebant q̄plures q̄ embrio nutriretur in vtero matris a ſanguie menſtruo: quod falſum eſt: ſicut determinaui: ⁊ q2 curam de eis ſuperiꝰ ordiaui: ideo hic ſcribere ꝑtermitto: nihilominus monitione3 facio his in hoc loco. v3. q̄ abſtineant oīno a rebus dulcibus ⁊ ſalſis: ⁊ bibant aquā frigidā ⁊ purā: aut aquā ordei: ⁊ elongētur ab oī laxatiuo penitus: donec egritudō fuerit in declinatione: ⁊ declinata multum: q̄uis aliqui medici hoc facere aſſueſcant. Si aūt poſt alleuiationē ⁊ declinatione3 egritudinis reliquie alique remanere videanť in variolis vel morbillis: non erit malū ipſas euacuare cum medicinis lenitiuis habētibus ꝓprietate3 remouendi acuitātē materiei: ſicut ſunt tamarindi diſſoluti in aqua: q2 ipſas reliquas habent expellere ⁊ remouere. tamē ꝓ maiori parte nō īdiges laborare cū iſtis. Et q2 iam cōpleui qd̄ determinare itēdo in hoc loco: deſiſto in q̄uiete confidens in dominu3.

¶ Completus ē liber theyſcir almudanar cū laude dei: editus in arabico a diſcreto viro Abymeron ī practica ⁊ operatiōe medicine excellētiſſimo fideli regis Aynçoar trāſlatus Venetys in cōſinio ſancti Saluatoris de hebraico in latinū a magiſtro Pathauino phyſico ipſo ſibi vulgariçāte magiſtro Iacobo hebreo in medicia ⁊ alys ſciētys plurimum erudito. Currente anno dn̄i noſtri Yeſu Chriſti milleſſimo ducenteſimo octuageſimoprimo die iouis que fuit vigeſimaprima auguſti ī meridie Ducāte viro egregio ⁊ p̄claro dn̄o Ioāne dandulo ſui ducatus anno ſecundo. Annis arabum. 679. menſis quarti diebus quinque.

¶ Incipit Antidotariū Abumeronis Auēzoar ꝯpoſitū.

Ec eſt particula antidotary abumeronis auenzoar libri ſui theyçir cōueniens illis q nō didicerūt ſcia3 medicine demr̄atiua3: ⁊ q in practica medicie minime ſūt īſtructi: ⁊ colligunť in hoc loco vl'r cure egritudinu3 cum ſirupis ⁊ electuarys ⁊ vnctionibus.

Sirupus ꝯueniēs ſanis. ⁊ ꝯſuat ſanitatē cū adiutorio dei. ⁊ ꝯfert cāis ꝓmouētibꝰ arteticā: ℞. mirabolanoꝝ citrīoꝝ: īdoꝝ: capilloꝝ vene. ligritie mūdate. violaꝝ. an̄. ℥. i. corticis ſubtil' citri. ſcedeg. īdi. ſandali: roſaꝝ ſeīs cucurbitaꝝ mūdati. an̄. ℥. i. Iuiube. x. nūcro: ſqnāti. ℥. ſ. agarici aur. i. Quel3 medicīa ꝯq̄ſſeť p ſe. ⁊ poſtea oēs ſil' ponanť. i. xv. li. feruētis aq̄: p̄ter mirabolanos ⁊ agaricū: ⁊ bulliāt vſq3 ad ꝯſūptōe3 medietatis: ⁊ colenť. Et in illa colatura ponať lib. ſ. ſucci feniculi: deinu3 hēas mirabolanos ⁊ agaricū ⁊ pone eos ī aquā. ⁊ fac bullire vſq3 ad ꝯſumptōe3 medietatis. ⁊ cola. ⁊ aggrega poſtea has colaturas qbus addes lib. vi. zuccari: ⁊ fac bullire vſq3 ad ſpiſſitudinē ſirupi: ⁊ reponať ī vaſe vitreo: vl' optie vitreato. Sirupꝰ enī iſte ꝯfert doloribꝰ capitis q fiūt ex fumoſitatibꝰ malis: q̄ aſcendūt a ſtomaco ad caput: ⁊ mollificat corpus: ⁊ ꝓuocat vrinā: ⁊ apit oppilatōes corpis: ⁊ ꝯfert ēt venenis malis: ⁊ remouet nocumētū male aque.

Sirupus ꝯferēs oppilonibꝰ epis ⁊ ſplenis: ⁊ debilitati epis ⁊ ſtōi. diſſoluit vētoſitatē abſq3 calefactiōe ꝯplonis. ℞. ſemia melōis citrulli ⁊ cucurbite mūdata ⁊ ſeīs ſcariole. ⁊ ſeīs ſpagi: maſticī: corticī ſubtil' citri: ſcedeg. i. foly īdi. an̄. ℥. i. ſādali. roſaꝝ: ⁊ ſeīs ipiꝰ an̄. ptes tres. ℥. i. ſemis cuſcute aur. iy. al' chefdra. i. cicute vel abſinthy parui. Iuiube. x. nūero: q̄ ſūt ꝯq̄ſſāda ꝯq̄ſſenť: ⁊ ponātur in. xx. lib. aq̄ feruētis ꝑ noctē vnā. ⁊ mane bulliāt vſq3 ad ꝯſumptionē medietatis: ⁊ colenť: ⁊ in illa colatura addanť. aur. y. reubarb. ⁊ zuccari lib. ix. ⁊ lib. i. mell': ⁊ iteꝝ ſil' ad igne3 ponanť: ⁊ bulliant vſq3 ad ſpiſſitudinē ſirupi. Et bibať de iſto oī die cū ſitit cum aqua tepida.

Electuarium qd̄ ꝯfert ſtō. ⁊ adiuuat digōnem: ⁊ ē dlectabile ad comedēdū. ℞. corticis citri elixati in aq̄: maſticis: roſe. ana. ℥. i. macis. ℥. ſ. darſeni ⁊ eſt cinamomū nigrū ⁊ odoriferū valde. aur. v. terať q̄lq3 p ſe. ⁊ cribelleť ſubtiliſſime: ⁊ ꝯiunganť ſil': ⁊ cōficianť cū ſirupo de citōys: ⁊ de pomis dulcibꝰ: quoꝝ partes ſint eq̄les: ⁊ fiat electuariu3: ⁊ reponať in vaſe vitreato: de quo comedere d3 poſt cibū: q̄ȓ confert valde. Et ſi ſtomacus ꝑparatus eſt ad vomēdū cā mali humoris retē

ci in ipſo: alit cā debilitatis ipſius: ꝯfert hoc aliud electuariū. ℞. electuarij cimaꝝ vitis tenerrimaꝝ lib. i. çuccari roſacei lib. i. miſce ſimul. Demuꝫ ℞. macis: maſticis: corticis citri ſubtilis añ. ʒ. i. que tereda ſunt tere: que ſunt piſtāda piſtentur: ⁊ ſimul miſce in mortario donec optime icorporent̄: ⁊ ſi vis ipm mollificare: mollifica ipꝫ cū ſirupo roſaceo receti: ⁊ repone in vaſe vitreo vel vitreato. Doſis eius ſint aur. v. Iſtud enī ꝯfortat ſtōꝫ: remouet vomitū: ⁊ ꝯfert debilitati ſtōi: ⁊ oībus ſpēbus eructuationis.

Sirupus ꝯferens debilitati viſus ⁊ defectui ipſi⁹. ⁊ oībus ſpēbus ſquinātie. Et debilitatibus membroꝝ: ⁊ ꝓfunditati ſomni: ⁊ qb⁹ ſaliua in ſomnis effundit̄: ⁊ illis etiā qui cū exeunt a ſomno vana loquuntur ⁊ alienāt. ℞. rubee tinctoris: capilloꝝ veneris: oliuarde. i. policarie acreuā. i. ſcolopendrie: camedreos: mirabolanoꝝ citrioꝝ: kebuloꝝ: ⁊ emblicoꝝ: ⁊ belliricoꝝ: ſandali: añ. i. ʒ. ſcene: fenicli: ſeminis maſticis: thumeni. i. ſticados: añ aur. iiij. ligritie mūdate: floꝝ nenufaris: paſſulaꝝ de ſuria enucleataꝝ añ. quartā partē oīum ſupradictoꝝ. Que ſunt cōquaſſanda cōquaſſentur: ⁊ ifundāt̄ per noctē vnā in libris. xl. aque feruētis: ⁊ mane bulliant lento igne vſqꝫ ad cōſumptionez medietatis aque: ⁊ colent̄: ⁊ in illa colatura ponant̄ libre. x. çuccari: ⁊ lib. iij. mellis: ⁊ decoquant̄ ad ſpiſſitudinē: ⁊ recōde in vaſe vitreato: de q̊ q̄libꝫ die bibant̄. ʒ. ij. cū q̄ter tāto aque cal'e: ⁊ ꝯfert cū adiutorio dei.

Sirupus vtilis ſcrofulis que oriūtur circa colluꝫ ⁊ ſub aſcellis: ⁊ doloribus iuncturarū: ⁊ remouet diſſolutionē reumatis. ℞. yreos lib. i. ſqnāti: ⁊ panicald añ. ʒ. ij. al' qnque. maſticis aur. v. Que ſunt cōquaſſanda ꝯquaſſent̄. ⁊ ponant̄ per noctē in. x. libris aq̄ feruētis: ⁊ mane bulliāt ad lentū ignē vſqꝫ ad ꝯſumptionē medietatis: ⁊ colent̄: ⁊ in illa colatura ponant̄. ij. lib. mell' ⁊. ij. çuccari: ⁊ ſil' bulliāt ad ſpiſſitudinē ſirupi. Poſtea adde librā. i. fortis aceti: ⁊ iteꝝ decoquant̄ vſqꝫ ad ſpiſſitudinē: ⁊ reponant̄ i vaſe vitreato. Doſ ei⁹ ſit q̊libꝫ mane. ʒ. ſ. cum ter tāto aque cal'e: ⁊ cōfert cū adiutorio dei.

Sirupus ad raucedinē vtilis valde. ℞. ſucci cauliū ⁊ ſucci raphani: ⁊ roſaꝝ odoriferarū añ. lib. i. ligritie mūdate. ʒ. i. maſticis: aur. iiij. Que ſunt cōquaſſanda ꝯquaſſent̄: ⁊ ifundant̄ ꝑ noctē vnam p̄ter ſuccos in lib. iiij. feruētis aq̄: ⁊ bulliāt vſqꝫ ad ꝯſumptiōꝫ medietatis: ⁊ colent̄: ⁊ miſce cū p̄dictis ſuccis: ⁊ diſſolue cum iſtis lib. i. medulle caſſiefiſtule: ⁊ decoquant̄ ſil' lēto igne vſqꝫ ad ſpiſſitudinē: ⁊ bibant̄ de iſto oī mane. ʒ. ij. cuꝫ bis tāto aq̄ cal'e: lambēdo ſucceſſiue ⁊ paulatine.

Electuarium quod ſumitur poſt cibuꝫ ⁊ adiuuat digeſtionē. ℞. lignialoes: macis: corticis ſubtilis citri: aniſi: feniculi: ⁊ ſucci ligritie ana. ʒ. i. maſticis aur. v. quelibet piſtent̄ per ſe: ⁊ poſtea ſimul iungantur: ⁊ ꝯficiant̄ cū electuario pomoꝝ: ⁊ dent̄ poſt cibū: qꝛ valet multū cū adiutorio dei.

Electuarium etiā cōueniēs p̄dicte egritudini: ⁊ cōfert valde cū adiutorio dei. ℞. dragagāti: ⁊ ſucci liquiritie. añ. ʒ. iiij. ⁊ piſtent̄: ⁊ bulliāt lento igne: cū libr. ij. ſucci raphani: ⁊. ij. lib. çuccari: ⁊ decoquant̄ ad ſpiſſitudinē: ⁊ fiat loch.

Sirupus cōferens tuſſi cū adiutorio dei. ℞. iuiube. ſebeſtē: l. quiritie mūdate: ſemis roſe: ſeminis melōis ⁊ cucurbite añ. ʒ. ij. maſticis: corticis citri. añ. aur. v. que ſunt cōq̄ſſanda conquaſſent̄: ⁊ ifundant̄ per noctem in. xxiiij. li. feruentis aque: mane vero bulliāt lēto igne vſqꝫ ad ꝯſumptionē medietatis: ⁊ colent̄: ⁊ in illa colatura ponant̄ lib. x. çucca. ⁊. ij. lib. mell': decoq̄nt̄ ſil' vſqꝫ ad ſpiſſitudinē: d̄ q̊ bibat̄ oī māe. a. ij. ʒ. vſqꝫ ad. iiij. cū ter tāto aq̄ cal'e: ⁊ ꝯfert cū adiutorio d̄i.

Pillule ſilr̄ ꝯferentes huic paſſioni. cuꝫ adiutorio dei. ℞. ſucci liquiritie: ⁊ dragagan. penidiaruꝫ: ⁊ gūme arabice añ. ʒ. v. granoꝝ pini: ⁊ amigdalaꝝ dulciū. añ. aur. iiij. piſtentur quelibet per ſe: ⁊ que ſunt cribellanda cribellentur: ⁊ cōfice cuꝫ ſirupo roſaceo çuccari: ⁊ bulliāt poſtea aliquātulū lento igne: ⁊ iforment̄ ad modū lupinoꝝ: ⁊ teneātur in ore die noctuqꝫ vna poſt aliam.

Sirupus aptus torture oris. ℞. rubee tictoris: corticis citri: oliuarde: ſqnāti: aſarebacchare: radicis apij. añ. ʒ. i. agarici: centauree minoris. ana. aur. v. conquaſſanda conquaſſentur: ⁊ infundantur per noctē in lib. xiiij. feruētis aque. Mane vero bulliāt lento igne vſqꝫ ad conſumptionez medietatis: ⁊ colentur: ⁊ in illa colatura ponantur ſirupi corticis citri: ⁊ ſirupi maſticis. añ. libr. ij. ⁊ ſirupi roſacei lib. i. decoquantur ſimul iteꝝ vſqꝫ ad ſpiſſitudinem ſirupi: de quo bibatur omni mane. ab. ʒ. ij. vſqꝫ ad tres cum aqua calida.

Electuarium qd̄ ſumitur imediate poſt cibū: ꝯferens valde huic paſſioni. ℞. electuarij corticis citri. ⁊ electuarij de aniſo. ana. lib. ſ. maſticis: ⁊ macis: ⁊ rubee tictoris añ. aur. iiij. puluericent̄ iſte ſpēs: ⁊ icorporentur cū predictis electuarijs: ⁊ recipiātur de iſto poſt cibuꝫ ſemper aurei. v.

Sirupus aptus ⁊ ꝯferens valde ſpaſmo ſicco q fit ex inanitiōe. ℞. ligritie mundate lib. ij. florum lingue bouine lib. ſ. camomille. ʒ. i. ſemis lini aur. ij. croci. aur. i. cōquaſſent̄ q̄ ſunt cōquaſſanda: ⁊ infundātur per noctem in lib. xij. feruētis aque. Mane autez bulliant lento igne: vſqꝫ ad cōſumptionē medietatis: ⁊ colentur: ⁊ in illa colatura ponat̄ lib. i. zuccari: ⁊ reponantur ad ignē: ⁊ bulliant lente vſqꝫ ad ſpiſſitudinem: ⁊ ꝓpina ei ad bibendum indifferenter prout ſibi placuerit.

Electuarium qd̄ ꝯuenit dicte paſſiōi: ⁊ cōedit̄ idifferēter q̄lꝫ hora ſic̄ cōedunt̄ fruct⁹. ℞. amigdalaꝝ excorticataꝝ lib. i. piſtent̄ ⁊ ꝯficiāt̄ cū lib. vna electuarij pomoꝝ: ⁊ cū. ʒ. i. maſticis puluerizati: icorporent̄ ſimul in mortario: ⁊ ſi vis ipm mollificare: fac cū ſirupo pomoꝝ: ⁊ doſis ei⁹ ſit ab. ʒ. i. vſqꝫ ad. ij.

Sirupus optimus ſpaſmo qui fit ex repletiōe. In hac enī paſſione ſicut dixi in libro icipiēdum eſt a flebotomia: ⁊ poſtea ei fiat ſirupus iſte. ℞. corticis citri: ſeminis melonis mūdate. macis ana. ʒ. i. maſticis. ʒ. ſ. conquaſſent̄ que ſunt cōquaſſanda: ⁊ infundantur in feruenti aqua per noctez: ⁊ mane bulliant vſqꝫ ad cōſumptionez medietatis: ⁊ colet̄: ⁊ in illa colatura ponant̄ ſirupi ſquinçabin: ⁊ ſirupi corticis citri añ. lib. vi. ⁊ ſirupi ſquinanti lib. ij. ⁊ reponant̄ ad ignē lentū decoquēdo ad ſpiſſitudinem: ⁊ ꝓpina ei quolibꝫ mane a duabus vncijs vſqꝫ ad tres cum ter tanto aque tepide.

Electuarium ꝯferēs valde dicte paſſiōi: ⁊ cōedit̄ idifferēter ſic̄ cōedūt̄ fruct⁹ ℞. electuarij de aniſo: electuarij corticis citri. ana. lib. i. al' ſex. macis pl'uerizati. ʒ. i. icorpent̄ ſil': ⁊ doſis ei⁹ ſint aur. v.

Sirupus optimus cōferens debilitati ſtomaci: et corruptiōi appetitus. ℞. pulpaꝝ citoniorū mūdatoꝝ: ⁊ cimaꝝ vitis recētiuꝫ ⁊ acetoſarū añ. lib. i. maſticis: ⁊ ſeīs feniculi añ. ʒ. i. cōquaſſent̄ ꝯq̄ſſanda: ⁊ ponant̄ in q̄rta ꝑte vni⁹ qntarij feruētis aq̄ per noctē vnā: ⁊ mane bulliāt lento igne vſqꝫ ad cōſūptionez medietatis. ⁊ colent̄. Ponēdo de illa colatura partem octauā quarte ꝑtis qntarij: ſucci limōcelloꝝ: ⁊ ſucci agreſte añ. lib. i. reponant̄ oīa ad ignē: ⁊ coquant̄ vſqꝫ ad ſpiſſitudinē: ⁊ da ei bibere oī mane. ʒ. ij. cū ter tanto aque calide.

Electuariū vtile valde huic egritudi. ℞. limoncelloꝝ excorticatoꝝ: ⁊ inoluant̄ i paſta: ⁊ ponant̄ in furno taꝫ diu donec decoq̄nt̄ ſicut panis: demū ext̄rahant̄: ⁊ mūdent̄ a ſeminibus: ⁊ piſtentur fortiter

cū çuccaro: ita vt supet çuccarū: cui addatr: masticis: ⁊ darsceni. s. ciamomi nigri odoriferi: ⁊ pfci ꝭ q̄titatē receptionis: c⁹ dos sint aur. iiij. ī oī hora ꝭ qđ cōcedunt fructus.

Sirupus ꝯferēs debilitati epis: ⁊ yctericie: ⁊ corruptiōi appetit⁹: ⁊ sanitati impfecte. ℞. sgnāti: ⁊ spice nardi: seis macedonici: ⁊ spice romane: ⁊ radicis de sticad. i. cipi: passulaꝝ enucleataꝝ: ligritie mūdate masticꝭ: oliuarde. i. pollicarie: citrag. i. tapsie. añ. aur. x. reubarbari recētis: croci. añ. aur. ij. q̄ sunt ꝯq̄ssanda ꝯq̄ssent: ⁊ ponant in. xiiij. lib. aq̄ feruētꝭ p nocte vnā. Mane vō bulliāt vsq3 ad ꝯsumptiōez medietatis: ⁊ colent: ⁊ in illa colatura ponant çuccari lib. vi. ⁊ mellꝭ lib. i. ⁊ iteꝝ bulliāt vsq3 ad spissitudiez lēto igne: dō q̄ bibat q̄libz die. a. ij. ℨ. vsq3 ad. iij. cū ter tāto aq̄ cal̄e: ⁊ ꝯfert cū adiutorio dei.

Electuarium vtile valde pdictis cāis. ℞. lacte lignoꝝ mūdate: spice nardi: squināti: masticis: darsceni: macis: gariofil. añ. ℨ. i. reubarbari recētis: ⁊ croci. añ. aur. iiij. rosaꝝ ad pōdus oīuz: pistent q̄libz p se: ⁊ cribellent: ⁊ ꝯficiant cū sirupo rosaceo: ⁊ sirupo pomoꝝ: q̄ꝝ ptes sint eq̄les: ⁊ reponat ī vase vitreato: ⁊ dabis oī māe de isto ad comedēdū. a. iiij. aur. vsq3 ad. v. Et iā scis ex bis q̄ pdixi: q₃ qñ epar fuerit curatū: ⁊ sanatū sanatiōe itegra: digō fiet: ⁊ erit cōpleta. Et cū digō fuerit ꝯpleta: liberabit patiēs ab ydropisi ⁊ yctericia cū adiutorio dī Et nosti ēt q₃ debilitas epis aut pcedit a mala complōne ipi⁹ epis vl̄ a mala ꝯplōne alioꝝ membroꝝ. Et scis iteꝝ q₃ male ꝯplōnes simplices vel ꝯposite fiūt ⁊ accidere possūt ⁊ a causis itrinsecis ⁊ extrīsecis. Et scis silr̄ q₃ qñ hoies viuunt iordinate in cibis ⁊ potib⁹: destruit epar: ⁊ inde pueniūt ad ydropisim pꝑter defectū caloris inati. Et satis est ēt manifestū: q₃ ille q est assuetus celebrare minutionē: ⁊ dimittit illā: ide pōt ad ydropisim puenire. Et silr̄ accidit mlierib⁹ ex retētiōe mēstruoꝝ: ⁊ viris ex retētōe emorroidarū. Quare dico q₃ sirupus pdictus: ⁊ istud electuariū pscriptū cōfert multū oībus spēbus ydropisis. Sz q2 itētio mea est abbreuiare s̄monē: iō pono curas vl̄es: q2 pticulariter tractādo nō possez breuitatē seruare: quā itēdo: q̄re pticularia discretiōi medici ꝑtermitto. Tū cū tu medicaris yposarcā: iūge in sirupis vel electuarijs: ea q̄ hēant puocare vrinā: ꝯsiderādo semp in istis ⁊ alijs egritudinib⁹ q̄ sunt ꝯsiderāda. Prouocantia aūt vrinā sunt hec: seia cucumeris sarraceni: ⁊ melōis: ⁊ citroli: ⁊ fenicli: ⁊ succ⁹ etiā istoꝝ: radix apij: ⁊ ei⁹ succ⁹: radix petrosellini: ⁊ ei⁹ succus: charcassl̄ ⁊ cāscaf. l. cameleonta ⁊ ipsi⁹ radix. Oia autez ista possunt ppinari cruda: vel cocta: ꝭ cocta nō inducunt dolorem stomaco: ⁊ psunt cuz adiutorio dei.

Sirupus ꝯferēs dolorib⁹ splenis: ⁊ remouet illos: ⁊ subtiliat ipm potēter. ℞. sgnāti: spice: eupatorij: se. fenicli: radicis de tarfea. i. tamaricꝭ: acreuaz. i. scolopēdrie: apij: rubee tinctoris: currā halani: floris camomille: passulaꝝ enucleataꝝ: fu. i. valeriāe: meu. añ. ℨ. i. yreos ptes tres. ℨ. i. radicis caparis: ⁊ radicꝭ cedri. añ. aur. ij. masticis aur. ʒ. ꝯq̄ssa q̄ sunt ꝯq̄ssanda ⁊ ifundāt p nocte vnā in. xxx. lib. aq̄ feruētis: ⁊ bulliāt vsq3 ad ꝯsūptōez medietatis lēto igne: ⁊ colent: ⁊ in illa colatura adde lib. iiij. çucc. ⁊ mellꝭ lib. i. ⁊ aceti li. iiij. ⁊ iteꝝ bulliāt lēto igne vsq3 ad spissitudinē: de quo bibant oī mane. ℨ. ij. cū aq̄ cal̄a. Et cauēdū ē oīo ne coq̄t sirup⁹ iste in vase ereo: nisi stannato optime: qm̄ si fieret magnū possꝫ ide ꝯseq nocumētū.

Electuarium vtile pdcis cāis. ℞. fu meu: radicis tarffe. tamaricꝭ: acreuā: eupatorij: passulaꝝ enucleataꝝ: cro. añ. ℨ. i. rubee tictoris: masticis. añ. ℨ. ʒ. radicis caparis. aur. ij. pistent ⁊ cribellent subtil̄r q̄libz p se: ⁊ ꝯficiant cū sirupo sgnçabi de çuccaro. Et dosis ei⁹ sit. a. iiij. aur. vsq3 ad. v.

Sirupus ꝯferēs opilatiōi: ⁊ dolorib⁹ ypocūdrioꝝ ℞. karscaina lib. i. ligritie mūdate. ℨ. vij. camōille yreos añ. ℨ. iiij. nanocha: ⁊ ē ameos: dauci. añ. ℨ. ij. q̄ sunt cōq̄ssanda ꝯquassentur. ⁊ ifundant p nocte in. xxx. lib. aq̄ feruentis: mane vō bulliant lēto igne vsq3 ad ꝯsumptiōez medietatis: ⁊ colent: ⁊ in illa colatura addant libr. vij. çuccari: ⁊ mellis tātūdē: ⁊ lib. iij. decoctiōis camomille: ⁊ iteꝝ bulliant simul lento igne vsq3 ad spissitudiez: dosis ei⁹ sit ab. ℨ. ij. vsq3 ad. iij. cū quater tāto aque tepide.

Electuarium ꝯferēs pdictis causis: ⁊ comeditur idrnter: sic comedunt fruct⁹ ℞. mareāçus: ⁊ ē maiorana: nahāna. i. mēte. añ. ℨ. iiij. corticis citri: hasce ⁊ atan. añ. ℨ. ij. masticꝭ: ⁊ camomille. añ. ℨ. i. succi ligritie. ℨ. ʒ. gariofiloꝝ q̄rtā ptē. ℨ. i. pistent: ⁊ cribellētur q̄libz p se. Quib⁹ addat aur. i. puri ⁊ optimi balsami: ⁊ ꝯficiant cū sirupo de corticibus citri ⁊ reponat in vase vitreato: cui⁹ dosis sit ab aur. iiij. vsq3 ad. v.

Sirupus ꝯferēs sincopi: ⁊ oī debilitati cordis. ℞. sete ꝯbuste lib. i. succi buglosse: ⁊ ligritie mūdate. añ. lib. ʒ. mēte ⁊ gariofiloꝝ: ⁊ basiliconis: ⁊ maiorane. añ. ℨ. i. masticis: ⁊ corticis citri. añ. ℨ. ʒ. Que sunt ꝯq̄ssanda ꝯq̄ssent: ⁊ ifundant in. xxv. lib. feruētis aq̄ p nocte vnā. Māe vō bulliāt lēto igne vsq3 ad ꝯsumptionez medietatis: ⁊ colent: ī cui⁹ colatura ponant lib. x. succi pomorū dulciū. ⁊ lib. x. zuccari: ⁊ iteꝝ simul bulliāt vsq3 ad spissitudinē: cui⁹ dosis sit oī mane ab. ℨ. iij. vsq3 ad. iiij. cū quater tanto aq̄ calide: pficiet cū adiutorio dei.

Electuariū valde vtile pdcis cāis. ℞. ligni aloes. aur. iij. corticis citri. ℨ. i. pistent et cribellent subtil̄r: ⁊ ꝯficiant cū sirupo pomoꝝ dulciū fcō cū zuccaro: ⁊ ppia ad comedēdū: q₃ si patiēs habuerit tremorē cordis causa flebotomie: erit perfectum.

Sirupus ꝯferēs valde sputo sāguis q puenit a pectore: vl̄ plmōe: p̄ ī hac passiōe celebranda ē miūtio basilice dextri brachij: ⁊ postea det ō isto sirupo oī die ab. ℨ. iij. vsq3. iiij. cū bis tanto aq̄. ℞. corticis auellanaꝝ q̄ circūdant nucleos acacie caude eq̄ne. añ. ℨ. i. rosarū: ⁊ seis floꝝ granatoꝝ. añ. ℨ. ʒ. sumac: ⁊ masticis. añ. aur. iiij. ꝯq̄ssent q̄ sūt ꝯq̄ssanda: ⁊ ponant ī. x. lib. feruētis aq̄ p nocte: ī māe vō bulliāt vsq3 ad ꝯsūptōez medietatꝭ: ⁊ pone in hac colatura lib. iij. succi plātagis: ⁊ li. viij. sirupi rosacei ⁊ reponant ad ignē decoquēdo ad spissitudinē: ⁊ repōe eū in vase vitreato. Cui⁹ dosis sit quolꝫ mane. ℨ. iiij. cū bis tāto aq̄ tepide. Et caueat sibi a vociferatōe: ⁊ clamatōe: ⁊ ab ira: ⁊ ab oī motu: ⁊ passiōe aīe: ꝭ regescat suauiter ī cāera sua sup lectū suū: ⁊ non comedat carnes oīo: sed comedat panē bñ fermentatum cum zuccaro rosaceo.

Machazon qđ ꝯfert istis cāis: ⁊ cōedit ad modū fructus. ℞. corticis auellanaꝝ: ciaꝝ vitꝭ seis zerasceris. i. seis scariole. añ. ℨ. i. mumie. aur. iij. pistēt q̄libz p se: ⁊ cribellent subtil̄r: ⁊ ꝯgregent sil̄: et ꝯficiant cū sirupo rosaceo de zuccaro rōnabil̄r fcō: ⁊ ō isto sumat idifferēter pluries in die: sicut recipiunt fructus a. iiij. aur. vsq3 ad. v. Et si ꝯsolidabit vuln⁹ ⁊ remouetur tussis: liberabit ifirm⁹ integre ⁊ pfecte. Si aūt tussis per manet. ⁊ vulnus nō ꝯsolidat. Tūc in curatiōe hui⁹ aliter est incedendum. videlꝫ q2 curand⁹ est cū reb⁹ tēperatis: hñtibus pꝑrietatē abstergendi: mūdificādi: ⁊ desiccādi absq3 acumine: ⁊ cū hoc hēant aliquā pꝑrietatē resoluendi. Cognoscēdo q₃ ex leui cā hec passio recidiuatur. ¶ Et huic cāe cōfert valde ħ medicamē. ℞. amigdalaꝝ amaraꝝ: q2 sūt vtiles valde ī ħ casu. camomille anthere: succi ligritie añ. ℨ. i. corticis citri. ℨ. i. fisticꝭ. semis lini. añ. ℨ. ʒ. pistent q̄lꝫ p se: ⁊ q̄ sunt cribellanda cribellent: reliq̄ pistent: ⁊ misceant oia cū sirupo scari. mixtiōe dura. Et de ħ electuario recipiat aur. iiij. oī die ieiun⁹. Et rege eū pane optime fermētato cū pullis: ⁊ gallinis: vl̄ cū carnib⁹ edi lactātis pre/

paratis in taſſea alba ꝛ ſiſ́libꝰ. Si vͦo ſanies a pectore ꝓceſſerit leuiter cū adiutorio dei poterit libari ꝑdictis curatōibus. Qꝛ ſi a pulmone emanauerit: tūc al̓r ē curādus. vȝ. ꝑparādo ſe oībꝰ modis ad hāc curaȝ exercēdā q̄ ē nobilis ꝛ maximi iuuamēti. Accipe ḡ peciā bolli cōis cū quo tingit̄: ꝛ ꝓyce eā in ignē: ꝛ dimittat̄ tādiu donec fortiſſime igniatur: ꝛ poſtea infundat̄ in aq̄ roſacea in vaſe coopto ad modū emboti: ꝛ recipiat ꝑ fiſtulā vel cānā fumū: ꝛ ꝑ os a longe: ꝛ patiēs a longe dȝ fumū ꝑ os trahere multotiēs: qꝛ ſic agēdo a ꝑdicta paſſione poterit libari. Et iā cognita ē manifeſtiſſime ꝛ approbata hec cura: qm̄ pr̄ meꝰ ipaȝ fec̄ regi ꝺ andelluſy: q ide coḡuit ex ea certiſſimū iuuamn̄tū. Et abſtineat patiēs ab oībꝰ carnibꝰ: ꝑterq̄ȝ a pull̄ gallinaceis: ꝛ gallinis ꝑparatl̄ i taſſea alba vl̓ viridi cū pane bn̄ fermētato: elōgādo ſe ab oībꝰ alyꝭ rebꝰ. Sȝ cōedat panē cū çucca. roſaceo q̄ȝtū pōt: qꝛ h̄ vtiliſſimū ē valde huic paſſioni.

Sirupus ꝯferēs valde pleureſi fcē in pectore: vel pulmōe. In ꝑmis fiat flōmia ī oppoſita ꝑte a ꝑatl̄: ꝛ fit de cefalica: ꝛ poſtea ꝓpinet̄ ei de iſto ſirupo ℞. charſcaīne: ꝛ camōille liqri. mūdate: acreuan. i. ſcolopēdrie an̄. aur. x. ſeis melōis ꝛ hopnep. i. iuiube. an̄. aur. v. radicis apy: ꝛ de raxineg. i. fenicl̓i. an̄. aur. y. ꝯq̄ſſent̄ quelibȝ ꝑ ſe: ꝛ ī nocte ponant̄ i. xy. lib. feruētl̄ aq̄: mane vͦo bulliāt lento igne vſq; ad ꝯſumptiōeȝ medietatis: deīde fortiter exꝑmēdo colent̄: ꝛ in illa colatura ponant̄. v. lib. çuccari: ꝛ. y. lib. aq̄ roſacee: ꝛ bulliāt ſil̓ vſq; ad ſpiſſitudinē ſirupi: ꝛ ſumant̄ de iſto quolibȝ mane. ʒ. y. cuȝ. ʒ. y. aq̄ tepide. Et cibꝰ eius ſit panis ablutus cū aqꝭ gnq;: ꝛ de iſto cōedat. ʒ. i. vel pl̓s: ꝓut tibi videbit̄: ꝛ elōget̄ ab oībus ſpēbus carniū Et cū h̄ regimine deo dante reſoluet̄ a ꝑa tali mō q̄ ꝑueniet ad ſanitatē al̓ q̄ nō ꝑueniet ad ſaniem.

Pillule ad tenēdū die noctuq; i ore: ꝛ id qͦd reſoluitur paulatine deglutiat̄. ℞. ligritie mūdate: ꝛ ſe. melōis ꝛ cucumeris mūdataꝝ. an̄. aur. x. piſtēt̄ q̄libet ꝑ ſe: ꝛ icorꝑent̄ cū ſirupo violaceo liqde: ꝛ ponāt̄ ad lētū ignē: ꝛ bulliāt dōec īſpiſſēt̄: ꝛ fiāt pill̓e ſil̓es grāis lupiorū: ꝛ teneant̄ in ore die noctuq;: deglutiēdo q̄ reſoluit̄ vt dictū eſt: ꝛ ꝯferunt cū adiutorio dei. Qꝛ ſi nō ꝯtulerint: eo q̄ a ꝑa ꝯuerſum eſt ad ſaniem: neceſſe eſt tibi aliā curā facere: ꝛ eſt hec. ℞. ligritie lib. y. yreos panicald: violaꝝ ꝛ iuiube. an̄. ʒ. i. ſandali ꝛ roſe. an̄. iy. q̄rtas. ʒ. i. paſſularuȝ enucleataꝝ: ʒ. ſ. q̄ ſunt piſtāda piſtent̄: ꝛ īfundant̄ in lib. y. aq̄ feruētis ꝑ noctē vnaȝ: mane vͦo bulliāt lento igne vſq; ad ꝯſumptionē medietatis ꝛ colent̄: ꝛ in illa colatura ponantur. xv. lib. mellis ꝛ lib. y. çuccari: ꝛ bulliāt vſq; ad ſpiſſitudinē: ꝛ dent̄ de iſto patiēti q̄libet mane. ʒ. y. cū ter tāto aq̄ tepide. Et cibꝰ eius ſit taſſea ex pullis paruis: vel ꝑdicibꝰ ꝑuis: recipiēdo tm̄ brodiuȝ: ꝛ nō carnes. Et q̄ȝtitas cibi ſit q̄rta ꝑs eius: qͦd cōſueuerat comedere in ſanitate eius.

Pillule ꝯueniētes in h̄ caſu. ℞. ſe. lini aſſati: ligritie. an̄. ʒ. i. piſtent̄ iſte due res q̄libȝ ꝑ ſe: ꝛ madefacias cū ſirupo pomoꝝ dl̓ciū: ꝛ fiāt pill̓e ad modū lupioꝝ: ꝛ teneant̄ i ore dōec liq̄ſcāt ſucceſſiue die noctuq;.

Sirupus ꝯferēs ſol̓oni vētris: ꝛ liēterie. ℞. foliorū mirte ꝛ floꝝ eiuſdē. an̄. ʒ. y. ſe. maloꝝ granatoꝝ: qͦd reꝑitur in medio floris maloꝝ granatoꝝ: ꝛ coralli albi. an̄. ʒ. i. maſticis: ꝛ floꝝ ſticados. an̄. ʒ. ſ. que ſūt conquaſſanda cōquaſſentur: ꝛ infundantur per nocteȝ in. xv. lib. aque feruentis: mane vero bulliāt vſq; ad cōſumptionē medietatis lēto igne: ꝛ colent̄: ꝛ in iſta colatura ponantur de ſirupo maſticino: ꝛ de ſirupo ſiccaꝝ roſaꝝ. ana. ʒ. iiy. ꝛ iteꝝ ſil̓ bulliant vſq; ad decoctionē ſirupi. Et regimen eius ſint perdices valde decocte. ſ. vſq; ad diſſolutionē ſuaꝝ carniū: ꝛ poſtmodū cōdiant̄ in taſſea: ꝛ ꝓpinent̄ ad comedēdū. Et ſuſpēdat̄ ad colluȝ patiētis ſmaragdus q̄ deſcēdat ſuper ſtōm: qm̄ ꝯfert valde.

Mabazon qͦd ē cōferēs valde in hac paſſiōe. ℞. caude eqne. floꝝ granatoꝝ: floꝝ mirte: ꝛ maſticl̄. an̄. ʒ. i. folioꝝ mirte: ꝛ ſe. lini. an̄. aur. v. q̄libet piſtent̄ ꝑ ſe. ꝓꝑ ḡſſitudinē ſube ipſaꝝ: ꝛ cribellent̄ ſubtil̓r. ꝛ ꝯficiant̄ cū ſirupo mirtelle: ꝛ ſirupo ligritie. Et doſis eiꝰ ſit quolibȝ mane ꝛ ſero. a. iiy. aureis vſq; ad. v.

Sirupus ꝯferēs valde ꝯſtipatōi vētris. ℞. ſe. kartami: mirabolanoꝝ citrinoꝝ: violaꝝ ꝛ ligritie. an̄. ʒ. ſ. alias vnā. mēte. ʒ. ſ. maſticl̄ ꝛ çarauç. i. ariſtologie. an̄. aur. xl. ꝑiſtēt̄ q̄libȝ ꝑ ſe ꝛ ponāt̄ i lib. feruētis aq̄ et bulliāt lēto igne vſq; ad ꝯſumptōȝ medietatis: ꝛ colent̄: ꝛ ī iſta colatura ponat̄ tātūdē çuccari: ꝛ bulliāt iteꝝ vſq; ad ſpiſſitudieȝ ſirupi ꝛ dēt̄ ꝺ iſto q̄libȝ māe ieiuno ſtō. ʒ. iy. cū. ix. ʒ. aq̄ tepide. Et rege eū regimīe lenitiuo: ſic ſūt carnes caſtratine: ꝛ edoꝝ lactentiū: elixe cū olceribꝰ mollibꝰ ꝛ lenitiuis: qm̄ cōfert cū adiutorio dei.

Sirupus ꝯferēs in retētione vrine. ℞. ſeis citruli cucumeris: melonis: ꝛ cucurbite mūdataꝝ. an̄. ʒ. i. dauci: ꝛ radicis apy: ꝛ feniculi. an̄. q̄rtā ꝑtē. ʒ. i. ꝯq̄ſſent̄ q̄libȝ ꝑ ſe: ꝛ ponant̄ in. xx. lib. aq̄ feruentis: ꝛ bulliāt vſq; ad ꝯſumptionē medietatis: ꝛ colet̄: ꝛ in ipſa colatura ponant̄ çuccari lib. vi. ꝛ mellis lib. i. ꝛ iteruȝ bulliant vſq; ad ſpiſſitudinē ſirupi: ꝛ ꝓpinent̄ de iſto quolibet mane. ʒ. y. cuȝ. ʒ. viy. aque calide.

Electuarium valde vtile huic paſſiōi. ℞. corticis melōis: ꝛ ſeminū cōiuȝ. ꝛ maſticis. an̄. aur. x. paſtinace maſculīe: ſcorpionū adu[illegible]: lapidis iudaici: ꝛ lapidis ſpongie. an̄. aur. v. q̄lȝ terant̄ ꝑ ſe: ꝛ cōficiant̄ cū ſirupo ſaxifragie de q̄ dent̄ oī māe. aur. y. cū ſupradcō ſirupo. Sciēdo q̄ iſtud electuariū nō ſolū ꝯfert in retētiōe vrine ſimpl̓r: veꝝ ēt qn̄ eſt cā lapidis: qm̄ ipſuȝ frāgit: ꝛ educit illū cū vrina. Et inungat̄ cū piguedīe catti: qꝛ ꝯfert valde. Et ꝯfectio ēt ſagenee ꝛ terbētine de q̄libet q̄ȝtitas vniꝰ caſtanee: ſi recipiat̄ cuȝ aqua zuccari: ꝓuocat vrinā ꝛ lapidē frangit: maxīe ſi inungant̄: renes. pecten. ꝛ ylia: cū predicta pinguedine catti.

Syrupus vtilis valde excoriatōi veſice: ꝛ ſcabiei. ℞. corticis ſubtilis granoꝝ pini: ꝛ ē illa q̄ eſt iter teſtā durā ꝛ grana mūda alba ipoꝝ. ligritie mūdate: ꝛ roſaꝝ. an̄. ʒ. i. piſtent̄ q̄lȝ ꝑ ſe. ꝛ ifundant̄ ꝑ noctē in lib. xy. aq̄ feruētis: ꝛ ī mane bulliāt vſq; ad ꝯſumptionem medietatis: ꝛ colent̄ fortiter exꝑmēdo: ꝛ ī illa colatura ponant̄ libre. y. ſirupi de biſſarhalfaū. ꝛ iterum bulliāt lento igne vſq; ad decoctōeȝ ſirupi: ꝛ ꝓpinet̄ de iſto oī mane a. y. ʒ. vſq; ad tres. cū ter tāto aq̄ tepide ad bibēdū.

Electuariū vtile valde ī h̄ caſu. ℞. corticl̄ ſubtil̓ pioꝝ ꝑdci. ʒ. i. maſticl̄ ꝛ ſeis ſticados an̄. q̄rtā ꝑtē. ʒ. i. terant̄ q̄lȝ ꝑ ſe. ꝛ ꝯficiant̄ cū zuccaro roſaceo: ꝛ ſi videret̄ ſpiſſuȝ nimis: addat̄ aliqd de ſirupo roſaceo fcō ex roſis ſiccis: de q̄ oī māe det̄ circiter. ʒ. y.

Syrupus optimꝰ ꝯferēs ꝯ fluxū ſāguis emorroidaꝝ. ℞. androziri. ʒ. y. foliorū mirte: ꝛ balauſtiaꝝ. ꝛ limature ferri. an̄. ʒ. i. ligritie mūdate ad pōdꝰ oīuȝ: piſtēt̄ q̄lȝ ꝑ ſe: ꝛ īfūdant̄ ꝑ noctē ī. xviy. lib. aq̄ feruētis abſq; limatura ferri: ꝛ bulliāt vſq; ad ꝯſūptōeȝ medietatis: limatura vͦo ferri ponat̄ ī duas lib. aceti. ꝑdcā āt ꝺcoctio colet̄: ꝛ ī illa colatura ponāt̄ lib. xiy. zuccari: ꝛ li. i. mell̓. ꝛ ſil̓ coq̄t̄ ad ſpiſſitudinē. Et cū fuerit ꝓpe finē decoctiōis: exhat̄ limatura ab aceto ꝛ ponat̄ in dicto ſirupo et decoq̄t̄ vſq; ad ꝯplementū decoctōis: deīde colet̄: de quo det̄ patienti omni mane. ʒ. media cum aqua calida.

Electuariū valde vtile ī h̄ caſu. ℞. ſucci ligritie. ʒ. v. androziri. ʒ. v. ꝛ. ſ. limature ferri ter madefacte in aceto: q̄lȝ vice ꝑ noctē vnā ꝛ exiccate ʒ. ſ. terant̄ q̄lȝ ꝑ ſe: ꝛ cribellent̄ ſubtiliter. ꝛ ꝯficiant̄ cū ſirupo optimi mellis decocti vſq; ad ſpiſſitudinē. ꝛ dentur

patienti quolibet mane ieiuno aur̃.iiij.

Sirupus optim⁹ ꝯferẽs dolorib⁹ ſpine: ⁊ his ſilib⁹ ℞.yreos: labada: baçarõ.i. aſara baccara: eupatorij: qð arabice dr̃ geffeth panicald. camomille: achil: amalech.i. mellilotiañ.ʒ.i. acharõ: ⁊ fodeghẽdi: ⁊ cãpeſtres.añ.ʒ.ſ.⁊ ẽ poliũ mõtanũ ⁊ cãpeſtre: ligricie mũdate.ad põdus oiuꝫ.maſticis ⁊ croci.añ.q̃rtã ptẽ.ʒ.i.piſtẽt q̃ ſũt piſtãda: ⁊ ĩfũdãt̃ ĩ.xi.lib.feruẽt̃l aq̃.⁊ lib.ij.aceti. Mane ṽo ponat̃ ad lẽtũ ignẽ: ⁊ bulliãt vſqꝫ ad ꝯſũptionẽ medietatis: ⁊ colent̃: ⁊ ĩ illa colatura addant̃ lib.viij. mell'. ⁊ çuccari lib. ⁊ iteꝝ bulliant ſil' vſqꝫ ad ſpiſſitudinẽ ſyrupi: ⁊ det̃ q̃lꝫ mãe.a.ij.ʒ. vſqꝫ ad.ij.⁊.ſ.cũ ter tãto aq̃ calide.

Electuariũ optimũ ꝯferẽs valde ĩ h̃ caſu. ℞. iãſir.⁊ ſcemegalbotin: baboneg.i. camomille.añ.ʒ.i.ſucci ligricie: gariofoli: amigdalaꝝ mũdatarũ: et pinearũ mundatarũ.añ.ʒ.ſ.terant̃ q̃libꝫ p ſe: ⁊ cribellent̃: ⁊ ꝯficiant̃ cũ ſirupo ſgnçabin: ⁊ q̃ nõ pñt piſtari diſſoluant̃ cũ iſto eodẽ ſirupo: ⁊ ſil' ꝯficiant̃: ⁊ ꝓpinet̃ ð iſto patiẽti ab aur̃.ij. vſqꝫ ad.ij.⁊.ſ. quolibet mane.

Sirupus ꝯferẽs valde dolorib⁹ ypocũdrioꝝ q veniũt ex fl'ate ſubtili: qꝛ ſũt q̃ſi ĩtollerabiles: ⁊ cũ credit̃ eẽ ĩ fine nõdũ ſũt ĩ pn̄⁹. Et pp h̃ ẽ necẽ medicũ eẽ valde ſollicitũ ĩ ꝓuidẽdo circa h̃: qꝛ ñ ſolũ fit ex ꝑdictis hũorib⁹: verũ ẽt ex vaporib⁹ ſeu vẽtoſitate: q̃re reſolutiua ſũt ponẽda ĩ hoc caſu. Fiat ḡ ſirupus iſte q ꝯfert valde ĩ hac paſſiõe. ℞. floꝝ camomille: alchil: almelech.i. mellilotí: ⁊ corticis citri: feniculi.añ.ʒ.ſ.ſgnãti: cheſcutha an.ʒ.iiij.ſcis melõis excorticati.ad põdus oiuꝫ: ꝯq̃ſſentur oĩa ⁊ ponant̃ ĩ.xx.lib.aque feruẽtis p noctẽ vnã.mane vero bulliãt vſqꝫ ad ꝯſũptionẽ medietat̃l: ⁊ colẽt̃: ⁊ ĩ illa colatura addãtur libre.x.mellis mundi ſpumati: ⁊ bulliant vſqꝫ ad ꝯſumptionẽ decoctionis: ⁊ ꝓpinent̃ omni mane ieiuno ſtomacho.ʒ.ij.cũ ter tãto aque tepide. Et regat̃ cũ turturibus ⁊ auibus paruis nemoris in taſſea.

Mabazon cõferens huic cauſe. ℞.granoꝝ pini mũdatoꝝ.ʒ.v.auellanaꝝ mũdataꝝ.ʒ.ij.ſucci ligricie: maſticis: gariofoloꝝ: ⁊ feniculi.añ.aur̃. iiij.terãt̃ q̃libꝫ p ſe: ⁊ cribellẽt̃: ⁊ ꝯficiãt̃ cũ ſirupo de corticib⁹ citri optĩo: ⁊ dent̃ oĩ mane.aurei.v.cũ aqua calida.

Sirupus optim⁹ ꝯferẽs colericis febribus. ℞.capilloꝝ veneris: ſcis melonis: ⁊ cucumeris: ſandali: ⁊ eupatorij.añ.ʒ.i.floꝝ nenufaris: ⁊ violaruꝫ. añ.ʒ.ſ.maſticis aur̃.ij.q̃ ſũt ꝯq̃ſſanda ꝯq̃ſſent̃: ⁊ ĩfũdant̃ in lib.xx.feruẽtis aque p noctẽ vnã. Mane aũt bulliãt lẽto igne vſqꝫ ad ꝯſũptionẽ medietatis: ⁊ colent̃: ⁊ in illa colatura ponant̃ libre.v.çuccari: ⁊ lib.i.aceti: ⁊ mãne: ⁊ tamarindi.añ.ʒ.ij.⁊ decoquant̃ vſqꝫ ad ſpiſſitudinẽ ſyrupi: de quo oĩ mane dent̃.ʒ.ij.cũ.viij.ʒ.aq̃. Et regimẽ eius ſit aq̃ ordei ĩfrigidata: ⁊ abſtineat ſe a reb⁹ dulcib⁹. Et ſi ꝯq̃ret patiẽs de ſiti: infrigidet̃ aqua ordei cũ niue. vel ponendo eaꝫ in puteo: ⁊ propinet̃ ad bibenduꝫ.

Sirupus ꝯferẽs ſinoche. fiat p̃ flõmia euacuãdo de ſanguĩe q̃ſi ad ſincopiꝫ: poſtea ꝓpinetur de iſto ſirupo. ℞.floꝝ nenufar̃l: ⁊ violaꝝ: ſandali.añ. ʒ.i.piſtent̃ ſandali: ⁊ ponant̃ oĩa in.vi.libris feruẽtis aq̃ p noctẽ vnã. Mane ṽo bulliãt vſqꝫ ad ꝯſũptionẽ medietatis.⁊ colent̃: ⁊ ĩ illa colatura addãt̃ lib.i.aq̃ cucumer̃l ſarracenici: q dr̃ arabice dulla: ⁊ libre.ij. çuccari q̃ bulliãt ſil' ad ſpiſſitudinẽ ſirupi: de q̃ det̃ patiẽti oĩ mane.ʒ.ſ.cũ quinquies tãto aq̃: ⁊.ʒ.i.agreſti. Et iſte ſirup⁹ valet: nõ ſoluꝫ ſinoche. veꝝ ẽt oĩb⁹ febrib⁹ col'icis. Regimẽ ãt iſtoꝝ ſit aq̃ ordei ĩfrigidata in puteo: ⁊ mica panis p̃lies abluta cũ aq̃ decoctiõis cucumeris ſarracenici: ⁊ citroli.addẽdo aliq̃d aceti: ⁊ ĩfrigidet̃ ĩ puteo: ⁊ de iſta mica ſic ꝓpata.dent̃.ʒ.ij. Cogſcẽdo q ſi dederis vl' ꝓpiaueris patiẽti ſinochã aliq̃ calida actu: ide nõ modicũ recipiet nocumẽtũ: qꝛ nunq̃ꝫ erit get⁹.q̃re ei oĩa ĩfrigidata ĩ puteo vel in niue exhibenda ſuꝫ. De febrib⁹ aũt ꝯpoſitis loq ad pñs ꝑtermitto: eo q nõ ꝯuenit huic tractatui de ſingulis ꝑticul'r determiare. Sꝫ ꝯpõnẽ ſirupoꝝ facere poteris ꝓut cognoueris ꝯuenire ipſarum cõpoſitionibus.

Sirupus vtilis febrib⁹ fl'aticis. ℞.yreos: ⁊ radic̃l apij: ⁊ radicis dauci: nanogeba: ⁊ chaſſcẽ añ.aur̃.x.cẽtauree minoris: ⁊ çabada: añ. aur̃.iiij. ꝯq̃ſſent̃ q̃ ſũt ꝯq̃ſſanda: ⁊ ponant̃ in.xij.libris feruẽtis aq̃ p noctẽ vnã. Mane ṽo bulliãt lẽto igne vſqꝫ ad ꝯſũptionẽ medietatis: ⁊ colent̃: ⁊ in illa colatura ponant̃ mellis ⁊ çuccari. añ.lib.iij.⁊ decoq̃t̃ vſqꝫ ad ſpiſſitudinẽ: de q̃ det̃ patienti oĩ mane.ʒ.ſ.cũ.ʒ.ix.aque tepide. Et regimẽ eius ſit panis optime fermẽtatus infuſus in iure pulloꝝ vel ꝑdicũ: aut turturũ ꝑfecte decoctoꝝ. Et qñ ſitit det̃ ei de ſirupo.ʒ.ſ. cũ.ʒ.vi.aq̃ ad bibẽdũ: ⁊ erit getus dño cõcedẽte.

Electuariũ aptũ huic ĩtẽtioni ⁊ cãe. ℞. corticũ citri ðcoctoꝝ ĩ aq̃ tãdiu donec ablata ſit amaritudo ab eis: ⁊ piſtent̃ optĩe donec diſſoluant̃. ad modũ electuarij addẽdo paulatine de çuccaro albo ⁊ duro: ſemp piſtãdo ⁊ incorporando ſimul: ita q ſit plus q̃ꝫ in duplo de çuccaro: ⁊ de iſto electuario indifferẽter recipiant̃ omni hora aur̃.iiij.ad modũ fructus.

Sirupus ꝯferẽs febrib⁹ melãcolicis. ℞.floꝝ lingue bouine.yreos.añ.ʒ.ij.floꝝ camõille.radicis tamaric̃l.añ.ʒ.i.iuiube.ʒ.iiij.ſemis melõis.ʒ.ſ. radicis cappar̃l q̃rtã ptẽ.ʒ.ſ. maſtic̃l aur̃.ij. Cõq̃ſſent̃ oĩa hec: ⁊ ĩfundant̃ ĩ.xviij.lib.aq̃ feruẽtis.mane ṽo bulliãt lẽto igne vſqꝫ ad ꝯſũptionẽ medietatis: ⁊ colent̃: ⁊ in illa colatura ponant̃ mellis: zuccari: ſucci pomoꝝ: ⁊ ſucci granatorum dulciũ.añ. lib.iiij. ⁊ reponant̃ ad ignẽ lentũ. ⁊ bulliãt vſqꝫ ad ſpiſſitudinẽ: de quo ꝓpinent̃ oĩ mane.ʒ.ij.cuꝫ aqua tepida. Et regimẽ ei⁹ ſit panis bñ fermẽtatus cũ taſſea alba vel viridi: dimittẽdo oĩa acetoſa.

Electuarium aptũ ⁊ ꝯferẽs valde ĩ h̃ caſu. qð cõedi dꝫ ĩdifferẽter ſic fruct⁹. ℞. electuarij pomoꝝ lib.i.cui addes floꝝ camõille. ⁊ maſtic̃ añ.exagia.iiij.ſucci ligritie.ʒ.ij.terant̃ q̃lꝫ p ſe: ⁊ icorpent̃ cũ electuario ꝑdcõ: de q̃ ꝓpinet̃ ad modũ fruct⁹ oĩ mane a.iiij.vſqꝫ ad.vi.aur. ¶ Cognoſcendo q febris colica qñ ẽ ex vaſa: fit cũ rigore magno: ⁊ ĩtẽſo calore: dõec euaporetur: ⁊ recedit calor: ⁊ poſt receſſũ vr̃ remanere ſic ſan⁹: ⁊ ſic ĩ circuitu vadit: ⁊ recedit: de tertio in tertiũ diẽ: dõec cõſumit̃: ⁊ reſoluit̃ hũor: ⁊ ſan⁹ inde efficit̃. ¶ Sꝫ illa q̃ ẽ ĩtra vaſa oĩo efficit̃ ſine rigore: ſꝫ ẽ cũ ingẽtudĩe: ⁊ anguſtia valida: ⁊ ĩtẽſo labore al' calore vſqꝫ ad finẽ. Febris ãt q̃ fit ex mel'ia nãli.videlꝫ ex fece ſãguĩs: cũ ẽ ĩtra vaſa: ẽ hñs paroxiſmos: tñ ſine rigore: ⁊ nõ remãet mũdus: neqꝫ ſic ſan⁹: nec recedit ꝑ maiori pte abſqꝫ bñficio ⁊ ꝯſilio ꝑfecti medici.

¶ Curationes podagricorum.

Scire debes q aliqua podagra eſt q̃ fit ex hũore acutiſſimo.⁊ aliq̃ q̃ fit ex hũore nõ tã acuto: ⁊ q̃dã q̃ fit ex fl'ate. ⁊ aliq̃ q̃ fit ex mel'ia. Et flõmia eſt cura gñal' ꝯferẽs oĩb⁹ ſuis ſpẽbus. ſpãl'r qñ patiẽs fuerit ſuper replet⁹. Attẽde q ſi fuerit ex acuitate hũoꝝ: ponere debes ſup pedes epithima fcm̃ ex flore camõille ⁊ roſaꝝ ⁊ farine ordei.añ.ptes eq̃les: piſtẽtur q̃ ſũt piſtãda: ⁊ cribellent̃: ⁊ cõficiant̃ cũ aq̃ roſacea: et ſupponant̃ pedib⁹. Si ṽo ðcã podagra fuerit ex fl'ate pone deſup empl'ꝫ fcm̃ ex farina ordei: ⁊ cinere cipſſi: q̃rum ptes ſint eq̃les madefactũ cũ aq̃ tepida: ⁊ ſupponat̃: q̃m ꝯfert valde: ⁊ nõ ſolũ pedib⁹: veꝝ ẽt qñ tumor fit in cruribus: manib⁹: ⁊ pedib⁹: cũ mollicie: ita q cedit digito qñ premittit̃. Cũ aũt podagra fit ex mel'ia ponant̃ ſup pedes eorũ.hec. Decoq̃nt̃ oua cũ corticib⁹ ſuis in aq̃ vſqꝫ ad duriciẽ ꝑfcãꝫ.⁊ accipe vitella eoꝝ: ⁊ tãtũdẽ floꝝ camõille. ⁊ fa

rine ordei.ꝛ fiat emplīm cū aqua tepida:ꝛ superponat̄.

Sirupus ꝯferens sciatice ꝛ podagre. ℞. floris ca/
momille:sqnanti:spice nardi:yreos:seis
melonis:ꝛ panicald:ꝛ est spēs yringoꝝ: an̄.ʒ.i.ꝯq̄ssent̄ q̄
sunt ꝯq̄ssanda: ꝛ infundant̄ p̄ nocte.i.in.xx.lib. aque fer/
uentis.mane vō bulliāt vsq̄ ad cōsūptionē medietatis: ꝛ
colent̄:ꝛ in illa colatura addant̄ lib.v.mell':ꝛ lib.i.çuccari
ꝛ lib.i.oximell'. ꝛ iterū bulliāt vsq̄ ad spissitudinē:de quo
dent̄ omni mane.ʒ.ij.cū ter tāto aque tepide:ꝛ libabit cū
adiutorio dei. Regimen autē eius sit panis bene fermē
tatus cū auibus paruis nemoris p̄paratis in tassea:vel in
patellis:aut assatis in veru.Et inungat̄ locus cū oleo rosa
ceo:ꝛ anetino: ꝛ camomillino:ꝛ pinguedine anatis:ꝛ oleo
de iasemio: quoꝝ partes sunt equales. Et confert cū ad/
iutorio dei. Et sufficit ad presens cuꝫ laude dei.

¶ Tractatus rabi moisi abēmaimon quē soldano babi/
lonie transmisit.

POstq̄ ad man⁹ mirami seruitoris moysi isra/
eliti cordubini p̄ceptū p̄ncipis ac honorati re
gis p̄uenit:cui de⁹ gloriosius honores suos au
gmētare:atq̄ crescere dignet̄:q̄ mihi trāsmi/
sit p̄ quēdā suū nūciū.s.vt sibi scribere debe/
rem regimē tale:cui secure ꝛ absq̄ dubitatiōe aliq̄ possit
adherere:de curis egritudinū q̄ nouiter ipsi meo dn̄o su/
p̄uenerūt:cui de⁹ dignet̄ ipsas ꝛ oēs alias egritudines ab
ipso elōgare:ꝛ sanitatē p̄fectā cū eodē tp̄e vite sue p̄mane
re.Mihi q̄dē rememorauit dict⁹ nūcius q̄ dn̄s meus re/
uerēdus cōqueritur de duricia ꝛ stipticitate sue nāe:in tātū
q̄ nō pōt assellare:nisi cū studio valido: duricia ꝛ labore.
Et q̄ inouata est eideꝫ melācolia: ꝛ cogitationes male:ꝛ
q̄ appetit esse solitari⁹:ꝛ timet mori.ꝛ dixit mihi iterū p̄/
noīat⁹ nūcius q̄ debilitat⁹ est stomachus ei⁹ taliter q̄ ci/
bus corrūpit̄ in eodē absq̄ perfecta ꝛ cōpleta digestione.
Quare super his quatuor ordinaui tractatus.

¶ Tractatus p̄mus de regimīe sanitatis oīuꝫ hoīuꝫ sub
breuiloquio ꝯpilatus. ¶ Scd̄s de regimīe egrotātiū qn̄
nō pn̄t medicū rep̄ire:vel nō īueniūt p̄fectū ꝛ doctrinatū
¶ Tertius de regimīe dn̄i ꝛ coꝝ accidētib⁹ p̄ut mihi p̄
suū significauit nūciū. ¶ Quartus est cap.gn̄āle cōueni/
ens atq̄ vtile sanis ꝛ egris oībus tēporib⁹ ꝛ locis.

ET nō ip̄roperet̄ mihi ab aliq̄b⁹ si aliq̄d dictu
rus suꝫ in hoc tractatu de his que in alijs tra
ctatib⁹ ꝛ locis rememoraui: eo q̄ q̄libet tra/
ctatus fit s̄ꝫ exigentiā ꝛ requisitionē querē/
tis:aut s̄m intētionē efficiētis: ꝛ sup̄ h̄ a deo
excelso ꝛ glorioso īploro auxiliū ꝛ iuuamē.

¶ Tractatus p̄mus de regimine sanitatis omniū homi/
num sub cōpendio ꝛ breuitate.

INtētio nostra in hoc tractatu est:rememora
re vias leues atq̄ faciles ad memorie recō/
mēdationē.Et exercere hec q̄ dicturus sum
erit magne vtilitatis atq̄ p̄fectus in ꝯserua
tionē sanitatis.Et hic tractat⁹ est s̄m senten/
tiā magnoꝝ medicoꝝ.Dicit hyppocras q̄ ꝯseruatio sani/
tatis existit in elōgādo se a multa repletiōe:ꝛ a sup̄fluo la
bore.vide g̊ quō posuit hyppocras ꝯseruationē sanitatis
in istis duab⁹ vijs.vꝫ.vt q̄libet se abstineat a sup̄flua ꝛ ni/
mia repletiōe:ꝛ ēt a tali excessu exercitij ꝛ laboris q̄ pos/
sit cibū corrūpe:ꝛ digōnē īpedire:qm̄ qn̄ aliq̄s tātū come
dit aut bibit q̄ satiat̄ sup̄flue:ex necessitate sequit̄ īde ex
tensio.Et scitū est q̄ q̄dlibet mēbrū qn̄ extēdit̄ vltra debi
tuꝫ soluit̄ ipsi⁹ ꝯtinuitas: ꝛ īde debilitat̄ v̄tus ei⁹. Quare
cū stomachus in tali dispōne existit: debilitat̄ v̄tus ei⁹ in
tātū q̄ nullo mō p̄fectā pōt digōnē exercere:ꝛ accidit do/
lor in eo:ꝛ debilitas mot⁹ ipsius:ꝛ maxime cū potat aquā
multā post repletionē.vn̄ īpossibile est q̄n accidat ei vna

ex istis reb⁹.vꝫ.aut q̄ corrūpit̄ digestio tali mō q̄ īde pōt
ad mortē p̄uenire.Et si corruptio fuerit remissior atq̄ mi
nor p̄dicta:efficiet̄ īfirm⁹: s̄ꝫ liberabit̄ cū bono regimine
ꝛ ꝯuenīēti.Et adhuc pōt eē leuior digestio mala ītātū: q̄
sustētabit̄ patiēs absq̄ eo q̄ p̄ueniat ad egritudinē.s̄ꝫ cuꝫ
labore.Spēs aūt male digōnis diuersificant̄ s̄ꝫ diuersita
teꝫ spērū ciboꝝ ꝛ ꝯplōnū ꝛ etatū:atq̄ s̄ꝫ p̄parationē mē/
broꝝ ad recipiēdū egritudines. ¶ Certissime cog̊scendo
q̄ si digestio mala vel corrupta facta fuerit in stō: īpol'e ē
q̄ bona fiat in epate vl' in ceteris mēbris.Et dicit sil'r Ga.
q̄ q̄ cupit se ab egritudib⁹ ꝯseruare: custodiat toto posse
ne malā faciat digōnē:ꝛ vt nō moueat se motu laborioso
vel sup̄fluo post cibū.ꝛ hac de causa medici ꝯcordant. Et
gn̄al'r dixerūt q̄ q̄ vult in sanitate p̄manere studeat sur/
gere an̄ satietatē cū aliq̊ appetitu a mēsa:abstinēdo se oīo
a tēsione ꝛ sup̄flua repletiōe stōi.Itē adhuc oēs sapiētes
medici dicūt:q̄ ex sūptiōe mali cibi in modica quātitate
min⁹ seq̄t̄ nocumētū:q̄ꝫ ex receptiōe boni ꝛ p̄fecti in q̄ꝫti/
tate sup̄flua atq̄ magna.Eo q̄ qn̄ aliq̄s recipit ex cibo nō
bono aut malo ī modica q̄ꝫtitate: in stō ꝛ in epate digerit̄
digōne cōpleta ꝛ p̄fecta.tū p̄pter delectationē ipsius:aut
q̄r calor ꝛ v̄tus p̄ualet:ꝛ dn̄at̄ supra illud modicū:ꝛ intan/
tū q̄ id q̄d ex illo p̄uenit ad mēbra: recipit̄ ꝛ cōuertit̄ ab
ipsis.ꝛ assil'at̄ in sui nutrimētū optime ꝛ p̄fecte: ꝛ si q̄d ex
ipso sup̄fluū remanet:est modicū valde:vn̄ a v̄tute expul
siua ipsoꝝ facil'r expellit̄ ab eisdē:q̄re ex hoc non p̄uenit
nocumētū.ꝛ si q̄d acciderit est leue: ꝛ īperceptibile:q̄d nō
cog̊scit̄:vel curat̄.Qui aūt saturat̄ sup̄flue:q̄ꝫuis ex optio
pane ꝛ p̄fecto:ꝛ nobilissimis carnib⁹:ꝛ p̄fectissime p̄patis
nō pōt bonā facere digōnē:nec laudabilē. Et hāc cautelā
medici hūerūt:qn̄ p̄hibēt ne aliq̄s cupiēs sanitatē suā cō/
seruare.recipiat fercula m̄lta in vna mēsa: qm̄ ex vno fer
culo nō pōt tātū saturari:q̄ īde valeat ad nocumētū de q̊
sit curādū p̄uenire.Sciēdo q̄ s̄m q̄ diuersificāt̄ cibaria.
diuersimode variat̄ digō:s̄m nāꝫ vniuscuiusq̄ cibi. Ergo
q̄cūq̄ cupit suā sanitatē ꝯseruare:studeat cōedere in tp̄a/
tis horis diei.ꝛ tal'r cōedat q̄ stōac⁹ īde nō recipiat exten
sionē nec grauamē:ꝛ cōedat cibaria ꝯuenīētia sue nāe:in/
tantū q̄ nō deueniat ad eructationē putridā vl' corruptā.
neq̄ ad sitiꝫ:ꝛ q̄ sentiat post cibū leuitatē:ꝛ q̄ cibaria sua
talia existāt: q̄ p̄maneat mollis:ꝛ salubris nāe.Et istō re/
gimē toto posse p̄seueret. Si aūt aliqn̄ incūbit necessitas
cōedere in horis cal'is:miuat̄ de q̄ꝫtitate: eo q̄ v̄tus dige/
stiua in tp̄e tali ꝛ hora debil' existit: p̄p sparsionē nālis ca/
loris ad exteriora.Et qn̄ īfridat̄ aer. addat̄ ꝛ multiplicet̄
de q̄ꝫtitate:q̄r v̄tus digestiua tūc tp̄is fortificat̄:ꝛ vigorat̄
p̄p coadunatōꝫ ꝛ ꝯstrictionē īnati caloris ad īteriora ꝛ cō
strictionē poroꝝ.Et dico vobis dn̄e reuerēde in v̄itate:q̄
si q̄s regeret se eo mō q̊ regit aīal suuꝫ q̄d eq̄tat: euaderet
a multis ꝛ diuersis egritudib⁹:qm̄ nō rep̄it̄ hō q̄ non p̄pi
net suis eq̄s ānonā sp̄ ꝛ oīb⁹ horis cibādi in tali p̄portiōe.
s̄ꝫ q̄ cogitare ꝛ scire pōt q̄d possit digerere atq̄ ferre ꝯpe
tēter sine difficultate ꝛ labore.Quia bn̄ scit q̄lꝫ q̄ si īordi/
nate cibaret̄ vel sup̄flue:aut fatigaret̄ vltra debitū:ꝛ īor/
dinatis horis:q̄ īfirmaret̄ sine dubio:q̄d nō faciūt ī seip̄is
Et sit q̄libet attētus in suis motib⁹ exercēdis:qm̄ ē radix
maxīe in ꝯseruatiōe sanitatis sue:ꝛ in pl'ib⁹ egritudib⁹ ex/
pellēdis.Et iā dixit nobilis hypocras:q̄ q̄ vult suā sanita
tē ꝯseruare:vtat̄ exercitio:sed tali mō q̄ nō p̄cipiat dolo/
rē ī suis mēbris:nec grauamē sup̄fluū vel itēsuꝫ.Sciēdo
q̄ nō rep̄it̄ res in mūdo q̄ possit motui ꝛ exercitio ordīa/
to equip̄ari:eo q̄ ex motu excitat̄ ꝛ augmētat̄ calor nālis
in oīb⁹ mēbris.Et nō ē corp⁹ alicui⁹ hoīs in quo nō multū
m̄ltiplicent̄ sup̄fluitates aliq̄:ꝛ gn̄ent̄:q̄ꝫuis cōedat tp̄ate
ꝛ cibaria optima ꝛ p̄fecta:nedū in faciētib⁹ ꝯriū:q̄ ꝯsumū
tur exercitio ꝛ motu ordiato. Et expellit̄ ēt nocumētum

ex motu ꝛ labore qḋ accidit ex malo regie facto in maiori pte hoīuꝫ. Et scitū est ꝙ mot⁹ nō sūt eq̄les: qꝛ aliq sūt graues: ꝛ aliȷ fortes: ꝛ qdā existūt debiles. Mot⁹ aūt grauis est ille quo fortiter anhelit⁹ pmutat̄ cū anxietate: ꝛ ille q fortior ħ existit noīat̄ laboriosus atqꝫ grauis valde. debilis vō nō iducit pmutationē vel alterationeꝫ in corpe. Et optimū qdē ē in ꝯseruatiōe sanitatis exercere atqꝫ agere mot⁹ leues ꝛ nō laboriosos: ꝛ nō ē ꝯueniēs vti exercitio: nisi facta ꝛ ꝯpleta digōne. Et post expulsionē supfluitatū pme ꝛ scḋe digōnis. vꝫ. ꝛ stercoris: ꝛ vrine. neqꝫ dꝫ fieri motus ī forti calore: vel in supfluo frigore. Mot⁹ ꝯuenietes sūt in mane post exitū a sōno ꝛ ꝯpleta digōne: ꝛ facta expulsione dictarū supfluitatū. s. stercoris ꝛ vrine. Dixit Gal. in regie sanitatis. ꝙ queadmodū exercitiū est ꝯueniēs ante cibū: ita nociuū est valde post cibū: ꝛ spāl'r post supfluā satietatē. Sciēdo ꝙ mot⁹ supfluus ꝛ coit⁹ ꝛ balneū post cibū sunt oīa magni nocumēti: ꝛ spāl'r illis q hūt venas strictas nāl'r: qꝛ illi sūt q recipiūt ꝛ recipe pñt ex talib⁹ multa nocumēta. Tū sine nocumēto pt qlibet se mouere: ambulando tātū quātū sua dom⁹ in lōgitudine extēdit̄. ad hoc vt cibus descēdere possit facili⁹ ad fūdū stōi: vbi digestio nāl'r celebrat̄. Et sōn⁹ est ex rebus q̄ multū adiuuāt digestionē: ꝛ maxīe in illis q assueti sunt dormire in die. Et de meliorib⁹ ꝛ vtiliorib⁹ reb⁹ in regimīe ꝛ ꝯseruatiōe sanitatis est: nō addere cibū cibo donec pm⁹ sit digestus: ꝛ nō comedere nisi post nālē appetitū: neqꝫ bibere dꝫ nisi rōnabiliter sitiat: qm̄ multotiēs q̄plures hoīes patiunt̄ sitī: ꝛ famē mēdosaꝫ ꝛ inālē: q̄ fames spāl'r erit ex humore malo: ꝛ mordicatiuo: q mordicat orificiū stōi: ꝛ inde ꝓcreat̄ fames cui nullaten⁹ est satisfaciēdū. Et scias ꝙ bibere aquā post cibū est vna ex reb⁹ q̄ multū destruunt digōnē: ꝛ nisi fuerit assuet⁹ ī mēsa anteqꝫ comedat: ꝛ īfra cibū nō bibat aquā simplicē sine aliq̄ admixtiōe. Et de modis ꝛ ordinibus ꝯseruatiōis sanitatis est: expellere supfluitates in oībora ꝛ tpe inq̄tū pōt absqꝫ retētione ipsarū: ꝛ nō ꝑsumat qs comedere: nec balneū intrare: nec coire: aut dormire: seu aliqḋ iter īcipe: vel aliquē motū grauē facere: nisi ꝑus dictas supfluitates toto posse conet̄ expellere. Et postqꝫ fecerit aut cōpleuerit aliquā ex dictis qnqꝫ actionib⁹. sil'r agere studeat illud idē: hoc ē tēptare dictas supfluitates expellere. Et de ordinib⁹ sil'r ꝛ cōueniētib⁹ reb⁹ in ꝯseruatione sanitatis: est vt qlibet sciat ꝛ cognoscat nāꝫ vniuscuiusqꝫ spēꝫ ciboꝝ. Et de his ꝛ sup his q̄plures medici diuersos atqꝫ varios ediderūt libros: eo ꝙ est ex reb⁹ magne necessitatis in arte medicine.

¶ Explicit liber Abynmeron abyçobar.

¶ Registrū tractatuū ꝛ caploꝝ eiusdem.

Tabula

Finis Tabule.

Hieronymus Surianus physicus Domini magistri Iacobi suriani de Arimino: Artium ac medicine doctoris præclarissimi filius Lectori Salutẽ plurimã dicit.

IAm a primi curatione cum altissimi auxilio expediti sumus. Superest ut ad secũdum: hoc est ad Auerroym cõuertamur: cuius nobis cura nõ mediocriter difficilis efficitur: si in superficie uerba quædam sua legãtur: in prohœmio nãq; dixit & nõ expectes a me q ego diuidam partes suas ad numerũ capitulorum: neq; q approprië unicuiq; rei capitulum per se: quia in illa re uanagloriati sunt sapientes Ispaniæ andalusii. Sed pater phylosophiæ idest Aristoteles nõ uanagloriatus fuit in faciendo hoc in maiori parte librorum suorum. Verum interius cõsiderãtes dicere possumus Auerroym in præfatis uerbis fateri se gratia breuitatis pro tũc nolle tempus amittere in subdiuidendo libros ipsos per capitula: non tamen estimo ipsum adeo ingratũ fore: ut siquis ad faciliorem & distinctiorem doctrinam uoluerit id facere subirascatur: & nõ bene ferat: cuius signũ quia in fine phœmii dixit: & qui uoluerit diuidere eos: scilicet libros partiales ad paruas partes: idest ad tractatus uel ad capitula faciat & nominet ea sicut uult. Licet autẽ uideatur mihi in præhabitis uerbis licentiã præstitisse: nondum tamen id facere ausus sum: nisi primitus uerba quædam alia eiusdem scandalosa satis ponderauero. Dixit enim ibidẽ ipse: & forte quod induxit eos: scilicet per capitula subdiuidentes ad faciendum hæc: idest huiusmodi diuisiones: fuit debilitas discretiue scholariũ: sed ille qui habebit uirtutem discretiuam sanam cognoscet: &c. quare si tales subdiuisiones posuero: timẽdum forte erit ne indignati plurimum scholares seu alii quicunq; huic operi studentes in me ruant dicẽtes: nunquid nos tam debilis discretiuæ fore putabas: ut ex nobis ipsis tales ponere seu intelligere nõ ualeremus subdiuisiones. Quod plane uestrum quẽlibet melius me sciuisse nõ dubito: sed (ueniã date) breuius faciliusq; opus uniuersum percurretis: explicitis huiusmodi sectionibus: q̃ si confusa totius libri materia proponatur. De discretiua ergo uestra nõ diffidens: sed facilitati ordiniq; cõsulens tales subdiuisiones ponẽdas institui. Alia quoq; plurima ad operis ornatum perfectionẽq; superaddam nunc ea nõ recitans: sed diligenti lectori iuxta opportunitatem inspicienda relinquẽs. Vale.

¶ Incipit liber de medicina Auerroys: q dicit colliget: & totalis liber iste continet libros septe partiales.

¶ Liber primus diuiditur in prologu & tractatum.

¶ Prologus iste continet duo capitula. Caplm primum huius prologi: quod est prohemium.

Uando ventilata fuit sup me volutas p nobile pceptuz ex pte nobilis dni Audelach Sempse a mirelmomini d marocho p cosilio suoruz phoz Auosait & Auenchalit: & pcepit mihi copilare vnu libru in quo contineret tota scia medicinalis in arabico q affirmaret & iudicaret itentiones poz auctoz: que eaz essent retinede: & q dimittende: tuc declinaui vtutes meas ad suu preceptuz: & augmetaui eas ad suu seruitiu: & copilaui istu libru vlem: & vocaui nome suu colliget: eo q icepi in eo ordine doctrie a reb9 vniuersalib9: & ab illis pceda quousqz deuenia ad particularia: sicut fit in doctrina triu sperum compositionu: fm qd est declaratu supra pmo physicoz: ita feci in isto libro q ego pmo consideraui coprehedere vles regulas huius scie: & postea itendi ire ab illis ad mebra sua: & ad ptes suas in vno alio libro: que copona si placebit deo: ideo vocaui ipm colliget. ¶ Adhuc elegi in ordie hui9 libri aliu ordine q elegerint aly auctores in suis libris: & iste est ille ordo qui est magis cueniens in doctrina hui9 scie. Et scias q aliquis no poterit stare sup fine huius libri: nec itelligere maiore partem eius: nisi ille qui legerit tm in logica q ipse possit ad min9 cognoscere modos triu demostrationu. Adhuc necesse est q ipse sit de illis q vsi fuerint aliqd scire in radicibus naliuz sciaruz. Et si no erit de aliqbus istoz no soluz erit puatus a certitudine itetionis huius libri & ab vtilitate ei9: sz eueniet ei ab eo magnu nocumetu: eo q eu abhominabit & despiciet. Et qn abhominabit istuz: scias q abhominabit veritate huius scie. Et diuisi eu in septez partes: & qlibz eius parte posui p vno libro. Et no expectes a me q ego diuidaz partes suas ad numez capl'oz: neqz q approprie vnicuiqz rei caplm p se. qz in illa re vanagloriati sunt sapietes hyspanie andaluxy: & maior pars pteritoru auctoz. Sed pater phie no vanagliatus fuit in faciendo hoc i maiori parte libroz suoz. Et forte qd iduxit eos ad faciedu hec fuit debilitas discretiue scholariu. Sz ille qui habebit virtute discretiuaz sana: cognoscet in vnoquoqz libro differetias rerum pmas & secudas: & diuidet vnam re ab alia fm q videbit ei magis couenieus in hora legedi: & qui voluerit diuidere eos ad paruas partes vl ad capl'a faciat & nominet ea sicut vult.

¶ Caplm. II. Quod est de distinctioe libroz.

Primus liber tractat d anotomia: & no m'ltiplicabo i eo: eo q no pmitto dicere re noua i eo q n sit dca p alios auctores: qd tn pmitto facere i alys libris: qz in eis renouabo vba q no senseft atiq medici & q an me trasierut: & pbabunt a radicibus sciaz naliuz.

Secundus liber nomiatur liber sanitatis: in isto diffinier sanitas vera diffinitione: & narrabit cplonez & cplones oium membroz cosimiliu & officialiu: & narrabit oes opationes eoz: & per qua via habent agere eoz opatioes: & pati suas passioes. Et narrabit oes spes sanitatis cuiuslibz mebri p oes causas qttuor. Et narrabit oes spes vtutuz corpis humani & qd sint & quot sint: & situ eaz: fm sniam Arist. & Ga. breuiter. Et in isto loco cadet memoria disputatois super duo spermata: qd eorum est pars embrionis: & qd no: & cuius loco ipa stant embrioni an p mam an p forma. Et narrabit de virtute pmi motoris q est in corpore motu volutario: qd e & vbi est situs ei9 an in neruo an in lacerto. Et narrabit de motu pectoris & pulmonis: & diuisione que cecidit inter auctores pores sup sniaz. G. & remouebit dubia. Et narrabit breuiter nam aeris teperati. Et de na qttuor tempoz anni: & qlis tempantia est illa que dicitur in vere.

Tertius liber dr liber egritudinu: & ibi diffinietur egritudo: & narrat spes egritudinu simpliciu. Et membra csimilia & officialia: & ponit in vnoquoqz eoz oes qttuor cas vles: & et de pticularib9. E postea narrat oes spes egritudinu cpositaz q sunt in mebris. Et ponit causas eaz fm ista eade via pdicta. Et narrat oia accidetia que supueniunt sup eoz opatioes in diminutoe aut in debilitate. Et ponit cas istaz rez plixe: & in isto loco cadit diffinitio doloris: & q sunt cae ei9 & quot: & h addimus vba sup sniaz. G. in h multu necessaria. Et narrat oia accidetia sensuu & virtutum: & ponit causas fm sniam Aristo.

Quartus liber nominatur liber signoz: & narrat oes signoz species significatiu supra sanitate cuiuslz membri per se in mebris csimilib9 & officialibus ex parte operationu eoz. Et narrat sup oes species signoz significatiu sup oes egritudies cuiuslibz membri per se. Et signa accidentiu eoz ex parte operationu ipoz fm sentetia Aristo. Et hic cadit diffinitio signi. Et narrat signa dominy cuiuslz humoris in corpore hois fm cplonem ppria nale tali corpori: & narrat signa cuiuslz egritudinis & cuiuslibz accidetis q superueniut corpori ex causa aeris circudatis fm dcm. Y. Et narrat via signoz significantiu sup egritudines magnas ex pte paruaz anticipantiu: aut ex pte accidetiu: & narrat signa significantia super sanitate & sup egritudine vlez & pticulare ex pte pulsus & vrine: & narrat signa significatia sup egritudines q ctinet totu corpus: sic febris & silia: & dat causas eaz: & icipit a febre dici: & narrat oes modos crisis & veros & falsos: bonos & malos: & tepora eaz & causas eaz ee & dies eaz ee: & eaz puatois. Et hic reddit ca qre medici dicut: q si et veniat crisis in dieb9 cuersiois ipsa est va apud eos dumo veniat in die cretico cuenieti illi egritudini: & hic cadit inqsitio si stelle sunt cae in opatioib9 corpoz iferioz aut no: & si sunt ca vtz sut ca ppinq vel remota. ¶ Adhuc ingrit si astronomia est necessaria scie medicinaz an no. Et narrat signa crisiu ex pte rei exeutis a corpore: aut ab eo qd videtur ab opatioib9 corporis egri. Et narrat signa significatia super qualz egritudine mebroz iterioz. Et narrat signa significatia sup egritudine ex parte rei exeuntis a corpore exitu accntali: & nali. Et ponit drias q sunt iter fluxu q accidit p egritudine male q supuenit vni mebro aut plus q vni: et fluxu q accidit p egritudinez vlem q supuenit mebris. Et narrat opione plurimoz q trasibant de vna medicina ad alia in vna medicatioe alicui9 egritudis. Et qre pbat diuersas medicinas sup eade egritudine: & hic exeplificabo exempla cuenietia: & sentetiabo sup sniaz cui9 e alias sup securiore viaz. Et narrat oia signa p q certificat nobis in egritudie cuiuslz mebri: q caru e malis: & q no: & ista res e m'ltu declarada: eo q e m'ltu necia ad cogscedu medico.

Quintus liber noiat liber medicinaz & ciboruz. In pmis diffinier i eo qd qd e cib9: & qd est medicia fm sniam Aristo. & G. & narrabo nam cuiuslz istoz: & eoz vlem opatione in corpe huano: & et pticulare & per que modu operant in corpe: & numez suaz pncipalium vtutu: & q ipsaz operat p se & q per accns: & q virtus

earũ est appropriata solũ vni membro: ⁊ que plus ꝙ̃ vni: ⁊ que sunt illa membra: Et narrat quas opationes ipsa faĉ ex pte q̃litatis: ⁊ quas ex pte mãe: ⁊ q̃s ex pte forme specifice: ⁊ ponit cãm istoꝝ ẜm sniam Aristo. Et narrat quõ dicunt̃ cibus ⁊ medicia tempati ⁊ distempati ẜz Aristo. Et narrat que via est magis vera in cognitiõe eoꝝ: an via sillogismi demõstratõis: an via expimẽti: ⁊ si solũ vnũ istoꝝ sufficit in arte: aut si ambo sunt neccia. Et narrat lõgo ẜmone oẽs regulas ꝯpositiõis ⁊ necessitatẽ eius: ⁊ modi illarũ regulaꝝ incedũt ẜz sniaz antiquoꝝ ⁊ frãgã verba Jacobi alkindi q̃ sevoluit oñdere sic̃ phm qñ locutꝰ fuit ĩ gradibꝰ cõpõnis. Et declarabo v̾ba. G. ĩ h̾ iõ q2 sunt mltũ ꝯfusa h̾.

Sextus liber noiat̃ liber ꝯẜuatõis sanitatis. Jn primis declarat verba. G. in regimĩe illiꝰ q̃ hz tẽperatã ꝯplõnẽ. Et postea narrat spẽs ꝑparationũ nãliũ alr̃ nãliũ alr̃ ꝯplonaliũ alr̃ vliuz p̃mas ⁊ secũdas q̃ iueniunt̃ in ĩdiuiduis. Et dabo cãz q̃re iuenit̃ ꝙ in faciẽdo ꝯueniẽs nõ eueniet q̃situ. s. ꝙ nos aliqñ regemꝰ vno ⁊ eodẽ regimine in eodẽ tpe: ⁊ in vna etate: ⁊ in eodẽ climate duo corpa q̃ erũt ambo cõia in ꝑdictis rebus in eoꝝ ꝑparatiõe nãli sup eandẽ ꝑparatiõez tẽperãtie: ⁊ erit istud regimẽ ꝓportionatũ ⁊ cõueniẽs ꝑparationi q̃ iuenit̃ in ambobꝰ eoꝝ: ⁊ cũ h̾ toto nõ eueniet q̃situ eq̃lr̃: ſz in vno ꝯplebit̃ ⁊ in alio deficiet. Et silr̃ iueniemꝰ corpa q̃ regunt̃ ꝯ̃rio regimĩe ꝯueniẽtie ꝑparatiõis eoꝝ: ⁊ sanitas ẽ cõpleta ĩ eis ⁊ diu viuũt. Et h̾ frãgaz v̾ba dicẽtiũ ꝙ illi q̃ regunt̃ ẜz ꝑceptũ. Ga. hñt lõgã vitã penitꝰ. Et narrat iuuamẽtũ aeris ⁊ eiꝰ nocumẽtũ ẜz diuersitatẽ ꝯplõnẽ: ⁊ iuuamẽtum exercitij ⁊ spẽꝝ suaꝝ ẜm ꝙ cõuenit vnicuiqꝫ mẽbro: ⁊ iuuamẽtũ balnei ⁊ spẽꝝ suaꝝ: ⁊ iuuamẽtũ sõni ⁊ vigilie ⁊ nocumẽtũ suũ. Et narrat conseruationẽ sanitatis in vnaq̃qꝫ spẽ ꝯplonũ sanitatis q̃ est ꝑũs eis. Et ĩcipit ĩ regimĩe illiꝰ q̃ hz tẽperatã ꝯplonẽ cꝰ mala ꝯplo ẽ in fieri: ⁊ iste ẜmo silat̃ multũ p̃mo huiꝰ libri ſz ponunt̃ in eo v̾ba noua bona ⁊ vtilia. Et narrat regimẽ male ꝑparatiõis manifeste. s. plus laboris q̃ euenit p̃mũ a se: nõ ꝑ accñs nisi ꝑꝑ egritudinẽ anticipãtẽ: ⁊ ponã d̾riam que est ĩter h̾ regimẽ ⁊ regimẽ laboris q̃ est anticipatꝰ ab egritudine vel ab accñti manifesto: ⁊ h̾ ꝓcedã in regimĩe attractõis maloꝝ humoꝝ facte a corpore ad vnũ mẽbruz aut ad plura: aut ĩtus: aut extra: q̃ de cã ipm ẽ ꝑparatũ ad mala ap̃ata. Postea loquar breuiter in ꝯseruatiõe corpis ⁊ defensione eius a corruptione aeris.

Septimus liber noiat̃ liber medicatiõis egritudinũ: ⁊ narrat medicationẽ ⁊ remotionẽ accñtiũ: ⁊ iste ẽ ordo suus. Jn p̃mis narrat vias medicationis egritudinũ q̃ supueniũt mẽbris cõsilibꝰ siue sint nãles siue nõ nãles. Adhuc narrat medicatiõez egritudinũ q̃ sunt in mẽbris officialibꝰ ꝑ eãdẽ viã q̃ narrauit in ꝯsilibꝰ: ⁊ facit lõgũ sermonẽ de hoc. Et ĩtrat sermonẽ tractatus remotiõis malitie ꝯplonis nãlis ⁊ ĩnãlis: ⁊ tractatus multaꝝ d̾riaꝝ q̃ posui in regimine ⁊ medicatõe male ꝯplonis iuuenis: ⁊ male ꝯplonis senis qñ elõgati sũt a suis gradibꝰ nãlibꝰ quõ debeant reduci ad ipsos cũ gradibꝰ ꝯ̃rietatis: ⁊ quot sunt gradus ꝯ̃rietatis ꝓprij vnicuiqꝫ ipoꝝ: ⁊ ĩ h̾ loco ĩtelliget̃ reprobatio sup h̾ qd̾ dicit. G. in hoc: ⁊ narrat modus graduũ ꝯ̃rietatis: cũ nos faciemꝰ regimẽ ꝓpriũ in vnoq̃qꝫ mẽbro cã reducẽdi ipm ad ꝓpriã suã tẽperãtiaz qñ ab ea exierit: ⁊ ẽt h̾ reprobabitur snia Ga. in h̾ manifeste. Et narrat modos euõnis ꝑ flõmiaz ⁊ farmaciã ẜm corpus egruz. s. qd̾ corpus est eis ꝯueniẽs ⁊ qd̾ nõ: ⁊ qd̾ tempus ⁊ que etas. Et qd̾ est ꝯueniẽs solũ vni ⁊ qd̾ ambobus: ⁊ qd̾ est ꝑuatũ ambobus ⁊ alias d̾rias siles istis. Et h̾ etiã manifestabit̃ regimẽ ꝑgnantiũ: ⁊ modi actionũ partl oppositẽ: ⁊ ĩtẽtio huiꝰ ẜmõis erit multũ nobilis. Et narrat vias medicatiõis ⁊ in oibus febribꝰ acutis ⁊ putridis breuiter: ⁊ narrat vias medicatõis male cõplonis nãlis sup-

ueniẽtis alicui mẽbro ex mala mã accñte vel attracta vel currẽte ad ipm. Et intẽdo in h̾ ẜmone ĩ medicatiõe oium spẽꝝ ap̃atum: q̃ generant̃ in mẽbris ĩteriorib ⁊ exterioribus: ⁊ in q̃ nos debemus flõmare sibi ⁊ in q̃ nõ: ⁊ in q̃ nos debemus repercutere ⁊ in q̃ nõ: ⁊ q̃bus repcussiuis: ⁊ in q̃ mã: ⁊ in quo tpe egritudis: ⁊ narrat medicatiõez egritudinũ dissolonis ꝯtinuitatis ĩter ⁊ ex: ex cã ĩteriori ⁊ ex cã exteriori: ⁊ oiuz vulneꝝ ⁊ ꝑcussionũ: ⁊ cadit in hoc loco medicatio egritudinũ pulmõis ⁊ fixuraꝝ venaꝝ ⁊ arteriaꝝ ⁊ apostematũ neruorum ⁊ egritudinum dislocationis.

¶ Jncipit p̃mus liber qui est de anotomia: ⁊ est continẽs capitula trigintaquinque.

¶ Caplm. I. Qd̾ est de diffinitiõe medicie ⁊ distinctiõe.

Jntentio mea in hoc tractatu ẽ tradere in arte medicine sũmas sufficiẽtes ꝑ viã breuez: vt sit ianua ⁊ ĩtroitꝰ desiderãtibꝰ perfici ĩ ptibus artis: ⁊ vt sit memoria oibꝰ q̃ q̃siuerunt ipam ⁊ sciuerũt cognitionẽ eiꝰ. Et studebimꝰ loq̃ in plibꝰ v̾ba ꝯcordantia veritati q̃uis ꝯ̃rient̃ opionibꝰ antiquoꝝ auctoꝝ istius artis. Et dicimꝰ ꝙ ars medicine ẽ ars opatiua exiens ex p̃ncipijs veris: in q̃ q̃rit̃ ꝯseruatio sanitatis corporis hũani ⁊ remotio sue egritudis ẜz ꝙ posle fuerit in quolz corpore. qd̾ est q2 finis artis istius nõ ẽ ad sanãdũ oio: sed ad faciẽdum illud qd̾ põt fieri ⁊ in q̃titate ꝯueniẽti ⁊ tpe ꝯueniẽti: ⁊ postea expectari dz finis sicut est in arte nautaꝝ: et in regimĩe exercituũ. Et q2 artes practice in q̃tũ sunt artes cõtinẽt tria. Primũ est scire loca suoꝝ suboꝝ. Scd̾z ẽ scire finem q̃situ ad adducẽdũ ipm in locis subi. Tertiũ est scire ĩstrã cũ q̃bus valeamꝰ ducere finẽ illũ in locũ illius subiecti. Jdeo ex necessitate ars medicine p̃mo diuisa est in istas tres partes. Jn p̃ma parte q̃ est ad sciẽdũ loca subi faciemus scire mẽbra ex q̃bus ꝯpositũ est corpꝰ hũanum: simplicia ⁊ ꝯposita: ⁊ hũores ⁊ spũs. Et q2 finis hic preintẽti ⁊ quesiti sunt due spẽs. s. cõseruare sanitatẽ ⁊ remouere egritudinẽ: est adhuc ista pars diuisa in duas ptes: vna est in qua faciemꝰ scire q̃d est sanitas in oibꝰ rebus sustẽtãtibus ipam: ⁊ sunt q̃tuor cãe. s. mã: efficiens: formalis: ⁊ finalis: ⁊ in oibus eam cõsequẽtibꝰ: altera est in q̃ faciemꝰ scire q̃d est egritudo in oibus suis causis ⁊ eaz ꝯsequẽtibus. Et q2 nõ est sufficiens scire q̃d est sanitas: ⁊ q̃d ẽ egritudo ad ꝯseruandũ vnũ ⁊ ad remouẽdũ aliud: diuisa est adhuc ista in duas alias partes. Jn vna faciemꝰ scire qualr̃ sanitas cõseruat̃: ⁊ in altera qualr̃ egritudo remoueat̃. Et q2 nec sanitas nec egritudo sunt per se note. Jdeo in p̃ma obuiatione fuit necesse nobis cognoscere signa q̃ sũt signa sanitatis ⁊ egritudis: ⁊ iõ ista pars adhuc est vna partiũ istiꝰ artis: ergo diuisa ẽ scia ista in ptes. vij. magnas. Jn p̃ma q̃dem narrabimꝰ mẽbra hois sup q̃ testificat sensus. s. simplicia ⁊ ꝯposita ⁊ humores ⁊ spũs. Jn secũda faciemꝰ scire sanitatẽ ⁊ suas spẽs ⁊ ꝯñtia. Jn tertia egritudĩes ⁊ suas species ⁊ accidẽtia sua. Jn quarta significatiões significãtes super sanitatẽ ⁊ egritudinẽ. Jn quinta ĩstrumẽta q̃ sunt cibi ⁊ medicine. Jn sexta viam cõseruatiõis sanitatis. Jn septima ingeniũ remotiõis egritudinũ. Et ĩtendimꝰ hoc hic ordinare ẜm istam diuisionẽ: eo ꝙ hec diuisio est ei subiecta. Et q2 vna reꝝ q̃s artes speculatiue recipiũt ab alijs ẽ loca subti ⁊ p̃ncipia siue sint illa loca subti a p̃ncipijs notl ꝑ se: siue sint a rebus quaꝝ declaratio fit ab alia arte. opz nos cognoscere in p̃mis artes a q̃bus recipit hec ars plĩm suoꝝ p̃ncipioꝝ: deĩde redibimus ad loquẽdũ de q̃libz supradictaꝝ partiũ. Et dicamus ꝙ aliq̃d huius artis est speculatiuũ: ⁊ illd̾ est eius scia nãlis: ⁊ aliq̃d eius est practicale: ⁊ pars practicalis est ars mediciaꝝ expimẽtalis: ⁊ etiaz illius est ars anotomie. Sz theoricalis plĩm est accepta a

caussis sanitatis ⁊ egritudinis: ⁊ maxime a causis multuꝫ remotis: sicut sunt elemēta: ⁊ filia. Et ab arte medicine experimētali disces cognoscere virtutes pluriū medicinaꝝ: qd est: q: res quā ꝯprehēdimus per viā experimētalē ē pauca valde ꝯparatione eius qd necīuꝫ est nobis in hoc. Sꝫ via artis medicinalis rōcinatia est ad dādū causas reꝝ qs nobis iuenit ars medicinalis experimētalis: ⁊ hec ars ab arte anotomie recipit multas partiū sui subiecti. Et q: artifex artis in qn̄tuꝫ est artifex illius artis nō pōt cognoscere pncipia recepta in illa arte q̄uis sciat illa: nescit eni ea nisi in qn̄tuꝫ est artifex alterius artis: iō opꝫ cū recipe illa pncipia artis sue ab illo loco in quo sunt magl nota. Et maxime pncipia quoꝝ oēs partes sciri nō possunt ꝫ certitudinē sic est experientia medicinaꝝ: Et ideo de parte huius artis dixit. Y. q vita hoīs ē breuis: qn̄ dixit: vita breuis ars vō lōga. Q: pars que est per viā experimētalē nō est in ipsa breuitas: ⁊ ita ē in hoc nostro tpe in plibus membris que apparēt p viaꝫ anotomie: eo q hec ars iam est āmissa. Et debes scire q artifex scie nālis cōicat medico: eo q corp⁹ humanū est vna partiū locoꝝ subiecti nālis. Sꝫ diuersificantur adinuicem in hoc: q: iste ꝯsiderat sanitatē ⁊ egritudinē in qn̄tum sunt entia nālia: ⁊ medicus ꝯsiderat ea in q̄tuꝫ appetit ꝯseruare vnū ⁊ remouere aliud. Et ideo necessariuꝫ est medico postq̄ sciuerit summas que aggregate sunt in hac arte studiū longū: ⁊ postea poterit in ipsa inuenire accn̄tia in materiis que sunt impossibilia scribi. Et medic⁹ qn̄ fuerit sollicitus in opationib⁹ istius artis erūt firmata in ipso pncipia experimentalia p que poterit inuenire in materiis illas summas: sic est in artibus mechanicis ⁊ cogitatiuis. Et Aristo. appropriat hāc artē iter artes mechanicas in virtute. Et ex hoc manifestū est q res dicta i diffinitiōe medicine que est cognitio sanitatis ⁊ egritudinis ⁊ reꝝ pportionataꝝ eis: q nō est diffinitio vera: eo q dimisit in ea drīam p quā cognoscit differre speculationē artificis huius artis a speculatione artificis nālis scie. Et ad hoc nō attendas ei de quo dixerūt q nō est sanitas nec egritudo: qm̄ nō est iter nocumentū opationū sensibiliū ⁊ innocumētū earūdē mediū: nec est variatio nisi ꝫm pl's ⁊ minus: ⁊ non est mediū inter duo contraria ita q sit aliqd illoꝝ in parte absq: parte in qua est aliud nec in tpe absq: tempore in quo est aliud: ⁊ est manifestū ꝫm q dictuꝫ est in scientia speculatiua. Et postq̄ narrauimus intentiones istius artis ⁊ partes suas: ⁊ viaꝫ speculationis in ipsa necesse est nobis loqui super vnāq̄q: partem eius.

Caplꝫ. II. Qd est de anotomia membroꝝ in vlī.

Articule que testificāt sup ea sensus in corpore humano sunt spēs due: vna est membroꝝ consimiliū. Uerbi gr̄a hec diffinitio isti⁹ particule: ⁊ diffinitio totius isti⁹ ē diffinitio vna: sicut sunt ossa caro: ⁊ eo q q̄libet pars carnis de necessitate est caro: quelibet pars ossis est os. Et secunda est mēbroꝝ ꝯpositoꝝ quoꝝ partes non assilantur partibus: sic manus que cōposita est ex carne ⁊ osse musculo ⁊ chorda. Et mēbra simplicia sūt ossa: ⁊ muscli: ⁊ chorde: ⁊ nerui: ⁊ ligamenta: ⁊ caro ⁊ assungia: seu pinguedo: ⁊ cutis ⁊ villi: ⁊ sanguis: ⁊ flegma: ⁊ melāa: ⁊ colera: ⁊ spūs: ⁊ iste ē vapor perceptus in corde ⁊ in cerebro. Et nos incipimus nunc in rememoratione mēbroꝝ ꝯsimiliū seu simpliciuꝫ ⁊ postea in rememoratione cōpositorum.

Caplm. III. Quod est de ossibus capitis.

Ssa capitis absq: dentib⁹ sunt ossa. xxiii. sex quoꝝ appropriata craneo: ⁊ loca in qbus coniungunt ossa in craneo vocata sunt in lingua arabica asoan: ⁊ ossa. ix. in mādibulis supiori bus ⁊ in auribus ⁊ duo in mādibulis iferiori bus: ⁊ vnū qd noiat getber: ⁊ hꝫ ē os qd est sub craneo qd diuidit iter ipꝫ ⁊ supiores mādibulas. Et oīa hec ossa ꝯiūgunt sil ꝯiūctiōe seratili q noiat in arabico derarasi: pter duo ossa iferioris mādibule: q ꝯiungūt ꝯiūctiōe nodatili.

Caplꝫ. IIII. Qd est de dētib⁹ ⁊ oīb⁹ ossib⁹ toti⁹ corporis

Entes sunt in vnaq̄q: mādibula. xvi. q̄ꝝ duo anteriores nominati sunt duales: ⁊ in arabico noiant thomam. Et duo alii ex vtroq: latere superiori ⁊ iferiori noiantur quadruales: ⁊ in arabico rabiathan. Et duo supiores ⁊ iferiores ex vtroq: latere dicunt caniculares. Et qnq: ex vtroq: latere. s. dextro ⁊ sinistro nominātur molares. Sed aliquibus de numero molarium deficit vnus: ⁊ sunt tantuꝫ quattuor: ⁊ radices molariuꝫ superioris mandibule sunt tres ⁊ aliquibus quattuor: ⁊ radices molarium mandibule inferioris sunt due: ⁊ vnaqueq: radix alioꝝ dentiū est cuiuslibꝫ vna. ergo iaꝫ iueniemus q ossa capitis sunt ossa .55. Et coniunguntur in capite apud foramē qd est in ipso in posteriori parte spōdilis colli: ⁊ sunt spōdilia. vii. ⁊ sunt perforata ex vtroq: latere: ⁊ spondilia nuce cōiunguntur cuꝫ ipsis: ⁊ sunt. xvii. ⁊ dicitur de. xii. ipsoꝝ que sunt spondilia anterioris pectoris: eo q ibi finit eorum termin⁹: ⁊ qnq: eoꝝ sunt spondilia noiata in lingua greca adinisos: ⁊ in arabico alkthan. ergo inuentum est q numer⁹ oīum spondiliū craneo a capite vsq: ad os nominatū hagit sunt spondilia. xxiiii. Sꝫ aliq sunt q habēt vnū plus hoc ē. xxv. Et aliqui sunt qui habent vnum minus scilicet. xxiii. Et huic spondili inferiori cōiungit os nominatum hagit: et istud cōpositū ē ex particulis tribus q sunt silia spōdilib⁹: ⁊ in hoc adhuc cōiungit. s. in osse hagit in iferiori pte ipsi⁹ os nominatū cauda. Et ipm cōpositū ē ex trib⁹ peciis siue partibus. Et tertia pars istius ē vera cauda: ⁊ est quasi os cartilaginosum. Et hec oīa spondilia cōiungunt cōiūctōe nodatili pter spondilia duo colli pma: sed spondile pmuꝫ qd cōiungit cū ipso ligat duabus ad adeptiōib⁹ vel additamentis exeūtibus a craneo: ⁊ intrant in duob⁹ foraminibus spondilis pmi. Et cōiūgunt ex vtroq: latere ossis spōdilis hagit ossa duo ex vtroq: latere vnū: ⁊ in ipsis est plāta cosse que in arabico nominat athaluorat: ⁊ ibi pendēt testiculi: ⁊ hec sunt oīa ossa partis posterioris. Sꝫ ossa anteriora vel iteriora ex iferiori parte occipitii sūt ossa duo i arabico noiata charcohatan. Et ossa spatularum: ⁊ ossa pectoris: ⁊ ossa manuū: ⁊ ossa vmbilicalia: q noiata sūt in arabico henina ⁊ ossa pedū. Sed tharthoa ē os gibbosuꝫ exterius ⁊ cōcauū interius: cui⁹ vnuꝫ ex duob⁹ suis capitib⁹ iungit cum humero ⁊ cū capite brachii nomiati hasebt: ⁊ alia extremitas cōiungit in latitudinē vel in altitudineꝫ pectoris in loco foraminis colli: ⁊ ideo q: spatula ē posita supra dorsum est ampla ⁊ in ipsa cōiunctuꝫ ē caput qd est cartilaginosum: ⁊ quāto plus appropinquat charcoe tāto magis rotundat: ⁊ est in ipso cōcauitas qdā in quā subintrat caput brachii noiati asetb. Sed ossa pectoris ꝯposita sunt ex ossibus q̄tuor: ⁊ in extremitatib⁹ iferioribus sunt cartilagines. Ossa vero costarū sunt. xii. in vnoquoq: latere gibbositates quoꝝ longiores sunt medie: ⁊ ex istis sunt .vii. coste quaꝝ extremitas vniuscuiusq: coniungit posterius in spōdilibus nuche: et in anteriori in ossib⁹ pectoris cum capitibus cartilaginosis: ⁊ qnq: istaꝝ nō cōiungunt pectori ⁊ nominant coste posteriores: ⁊ iō quādo pmunt cedunt pressioni: ⁊ in parte iferiori pectoris nō ē aliqd os nisi solū os vmbilicale: qd morat inferius. Ossa man⁹ sūt .xxx. ossa. s. os brachii nominatū aseth: ⁊ istud ē vnū exterius gibbosuꝫ: iterius vō concauū: ⁊ hꝫ caput vnū qd in cōcauitate spatule intrat: et alia extremitas ipsius intrat in marpec: ⁊ habet nisi spondile vnū simile rode qd in arabico nominatur bachar: ⁊ in isto subintrat extremitas ossis noiati in arabico çenad superior. Et ossa çenad sunt duo:

lõgitudo quoꝝ est a marpec vsq; ad os noiatũ rascebt:sed vnũ ipsoꝝ est paruũ ⁊ vocatur çenad superioꝛ: ⁊ aliud est magnũ ⁊ noiat̃ çenad iferior. Et habẽt ista in duabꝰ suis extremitatibus ex parte rascete additões edificatas ⁊ cõpositas ex ipsis ⁊ iter rascebt. ⁊ ipsa est nodus. Et rascebt cõpositũ est ex ossibus octo oꝛdinatis in duobꝰ oꝛdinibꝰ: ⁊ hec ossa sunt foꝛtia absq; medulla: ⁊ sunt curuata curuatura: vt adueniat sue ꝯiunctiõi pulchritudo foꝛme ad foꝛmã rascethoꝝ. Ex q̃ttuoꝛ ex istis ossibus vel istoꝝ ossium ꝯpositũ est çenad manus: ⁊ tales eũ vocant mestal manꝰ: ⁊ ip̃m cõiungit̃ radici rascete ligaturis foꝛtibus. Quinq; aũt digiti manus habẽt ossa. xv. q̃libet digitus. iij. ⁊ noiantur in arabico alsolemiabt: quoꝝ semꝑ vnus. al'. pars vniꝰ ꝯiungitur alterius parti: ⁊ ipsa coniungunt̃ ossibus solabt ꝑ viã ligaturaꝝ foꝛtiũ: ⁊ os ꝑmũ policis ꝯiungit̃ extremitati çenach supioꝛis ligatura ampla ꝯueniẽte motui. Sꝫ ossa pedis sunt ossa. xxix. ꝑncipiũ ipoꝝ est os testiculoꝝ: ⁊ est os exterius gibbosuꝫ iterius concauũ: ⁊ hꝫ extremitatẽ vnã rotundantẽ se in suo ascensu: ⁊ noiat̃ pomũ granatũ testiculoꝝ. Et alia ẽ extremitas iferioꝛis partis que intrat in foꝛamẽ çenad iferioꝛis siue maioꝛis duoꝝ çenatuum cruris. Et duoꝝ ipsoꝝ çenatuuꝫ longitudo est a genu vsq; ad os calcanei: maioꝛ vero ipsoꝝ çenabt iferioꝛ: ⁊ minoꝛ çenabt superioꝛ: ⁊ extremitas duoꝝ çenatuũ tangit simul calcaneũ: ⁊ ibi in pede nascunt̃ noda tria: ⁊ curuatura ossis testiculoꝝ in cossa flectit̃ seu curuat̃ in parte posterioꝛi: ⁊ in curuatura alterius ossis foꝛaminis çenad maioꝛis est ligatura genu: ⁊ supꝛa eadeꝫ ligatura est os circulare ⁊ est rotundũ: ⁊ est in ipsa cartilaginitas ⁊ noiat̃ oculus genu: ⁊ ꝯiungitur in calcaneo iterioꝛi os noiatuꝫ alçochi: ⁊ in iferioꝛi parte est os calcanei: ⁊ in istis duobꝰ ossibꝰ cõiungit̃ rascebt: ⁊ ip̃m est compositũ ex tribus ossibus: ⁊ fabꝛicatũ ⁊ edificatũ est edificatõe sibi ꝯueniẽti: ⁊ postea coniungit̃ huic scibabt pedis: ⁊ ip̃m cõpositũ est q̃nq;. al'. ex duobꝰ ossibus. Et postea sequunt̃ ossa digitoꝝ que nominant̃ somiabt ⁊ sunt vnicuiq; digito. iij. ꝑter pollicem q nõ hꝫ nisi duo ossa. Ergo iuentũ est ꝭm sensuꝫ. Gal'. ꝙ ossa hoĩs vel hoĩum sunt. 348. al'. 248. absq; ossibus paruis q̃ replẽt spacia iuncturaꝝ q̃ noiant̃ in arabico scirsunaia: ⁊ absq; osse epiglotis qð noiat̃ in arabico alaniabt: ⁊ absq; osse cartilaginoso qð dicunt aliqui anotomiçatoꝛes ꝙ est in coꝛde. Et nos nõ abbꝛeuiamus loqui super compositionis foꝛmã istoꝝ ossium partẽ parti: nisi ꝓpter hoc ꝙ ymaginatiua in istis per viam estimationis est bꝛeuis ⁊ parua compositione earum rerum existentiũ in ipsis.

Caplm. V. Quod est de anotomia venarũ pulsatiliũ.

Vene sensibiles sunt duaꝝ spẽꝝ. s. pulsatiles ⁊ nõ pulsatiles. Sꝫ pulsatiles cõposite sunt ex duabus tunicis ꝑter vnã: ⁊ vnaq̃q; est sil'is alteri nisi ꝙ ꝯtextura iterioꝛis tunice tendit in latitudinẽ: ⁊ iste sunt foꝛtioꝛes: ⁊ contextura exterioꝛis tunice tẽdit in lõgitudinẽ. Et iste vene apparẽt ꝑ viã sensus ꝙ exeũt a coꝛde: nisi qꝛ exeũt a ꝯcauitate sinistra: eo ꝙ ꝑꝑ ꝓpinquitatẽ cõcauitatis dextre epati necesse est vt sit studiosuꝫ coꝛ vt attrahat nutrimẽtũ ab eodẽ. s. ab epate. Et ille q̃ exeũt a cõcauitate sinistra sunt arterie due: vna quaꝝ est minoꝛ altera ⁊ hꝫ vnã tunicã tm̃: ⁊ illa est subtilioꝛ. s. maioꝛi arteriaꝝ hñtiũ tunicas duas: ⁊ minoꝛ habẽs vnã tm̃: hꝫ eã tm̃ eo vt sit leuis ⁊ mollis ad extẽdẽdum ⁊ adunãdũ se: ⁊ ad attrahendũ aerẽ: ⁊ ad expellendũ fumũ vaporosuꝫ: ⁊ est amplioꝛ vt adueniat ab ipso ad pulmonẽ sanguis subtilis vaporosus ꝓpinquꝰ digõni ad pficiẽdũ se: eo ꝙ id quod nutrit pulmonẽ ẽ coꝛ: ⁊ qꝛ stat ꝓpe ip̃m fert vel ꝑstat ei caloꝛẽ digestiuũ ⁊ suauem. Et ad hoc magis ꝙ mẽbꝛũ pulsans in ipso est membꝛꝝ leue ⁊ vocat̃ in arabico serint: ⁊ nõ curat̃ vt noceat ei: ⁊ vena ista itrat pulmoneꝫ: ⁊ diuisa est in ipso diuisione iam dicta: ⁊ vocatur arteria tauridi. Sed alia est maioꝛ magnitudinis maioꝛis valde alterius. Et nominatur in lingua arabica. alaboꝛ. Et qñ hec vena ascendit ramificantur ab ipsa duo rami: minoꝛ istoꝝ tendit ad concauitatem dextram duaruꝫ concauitatũ coꝛdis: maioꝛ auteꝫ circulatur circa coꝛ: ⁊ postea subitrat in ipso: ⁊ diuiditur in eodẽ. Et illud qð remanet post ramificatiões istoꝝ duoꝝ ramoꝝ diuidit̃ in partes duas: maioꝛ earũ descendit versus iferioꝛẽ parteꝫ coꝛpoꝛis: ⁊ minoꝛ in supioꝛi coꝛpoꝛis: ⁊ pars que tẽdit in superioꝛi parte coꝛpoꝛis: diuiditur ab eadẽ cũ ascendit in lateribus duobus in ramos tangẽtes mẽbꝛa existẽtia ex opposito eoꝛundẽ: ⁊ qñ exit versus ascellam exit ab eodẽ ramus vnus cũ vena que nõ pulsat tendens vsq; ad manũ in diuisione. al'. ⁊ indicẽ eiusdeꝫ. ꝑma diuiditur ab eodẽ: ⁊ iungunt̃ ab eodẽ rami parui in lacerto exterioꝛi: ⁊ iterioꝛi bꝛachij noiati ascet: ⁊ cũ hoc sunt ꝓfundati ⁊ sepulti. Et qñ iungit̃ ad latus marpech ascẽdit supius modicũ ⁊ eius pulsatio apparet in hoc loco in pluribus coꝛpoꝛibus: ⁊ vadit de subtus ascellã: ⁊ tangit eã donec descẽdit aliq̃tulũ a marpech. Et postea ꝓfundatur ꝓfunditate: ⁊ ramificãtur ab eodẽ rami ad modũ capilloꝝ: ⁊ ipsi coniungunt̃ in lacertis bꝛachij nomiati cahat donec occupent locũ magnuꝫ bꝛachij. Et postea diuidit̃ in duas partes quaꝝ vna tendit ad rascet vadẽs vsq; ad ꝫenach superiꝰ. Et hec ẽ vena q̃ palpat̃ a medicis. Et alia tẽdit adhuc vsq; ad rascet ⁊ vadit vsq; ad ꝫenabt inferiꝰ: ⁊ hec est mĩoꝛ istaꝝ. Et hec diuidit̃ in palma manꝰ: ⁊ aliq̃bus apparẽt pulsationes in supficie palme manꝰ. Et qñ hec particula supioꝛ iungit̃ in loco trãsitꝰ diuidit̃ in duas ꝑtes alias: vna q̃rũ transit venã ꝓfundatã q̃ nominat̃ in arabico gedchg. ⁊ ascendit superius donec itret in craneo: ⁊ ꝯiungunt̃ ab eadẽ in suo itinere rami itrantes in mẽbꝛoꝛũ ꝓfunditatibus existẽtibꝰ ibidem. Et quãdo intrat craneũ diuidit̃ ibi in multas diuisiones: ⁊ tũc edificat̃ ab eisdẽ res nomiata tela q̃ extendit̃ supꝛa cerebꝛũ. Et postq; ẽ diuisa coadunat̃ ⁊ ꝓfundatur: ⁊ tandẽ exeunt ab hac tela vene due equales i magnitudine sicut erant añ diuisionẽ: ⁊ ꝯueniũt ad coꝛpus cerebꝛi ⁊ diuidunt̃ in ipso: sꝫ vna istaꝝ: ⁊ ẽ minoꝛ: ascẽdit supꝛa supficiẽ faciei ⁊ capitis: ⁊ partit̃ suꝑ mẽbꝛa ibi existẽtia: et aliq̃bus apparent pulsatiões in hac ꝑte post aures ⁊ in tẽpoꝛibus. Sed pulsatio apparet ꝓpe istas duas venas: ⁊ ẽ pulsatio ꝑticule q̃ est apud venã ꝓfundatã: ⁊ nomiat̃ hec rama arterie sõni. Sed ꝑticula germinata a coꝛde ad iferioꝛa coꝛpoꝛis tendit. ꝑmo ꝑ viam rectã donec appodiet̃ supꝛa marpech q̃ntum: eo ꝙ locus sue oppositionis est ex opposito loco capitis coꝛdis: ⁊ ibidem existit pulmo absq; appodiatiõe. Demũ equitant supꝛa spõdilia nuche: descẽdendo ad iferioꝛa: ⁊ ramificant̃ rami ab eodẽ a lateribus vtroꝛumq; spõdiliũ dextri ⁊ sinistri ⁊ cõiungunt̃ mẽbꝛis existẽtibus ex opposito eoꝛundẽ. Et ramus ꝑmus q ramificat̃ ab ipso est ramus veniẽs ad pulmoneꝫ. Et post ip̃m veniunt rami veniẽtes ad lacertũ existẽtẽ intus in costis. Et post ip̃m veniunt rami ad dyafragma. Et post veniũt rami ad stõm: epati ⁊ spleni ⁊ mirach: ⁊ itestis: ⁊ renibꝰ: ⁊ vulue ⁊ testiculis ⁊ vesice ⁊ v̄ge. Et exeũt ab ipis rami iungẽtes lacertos exeũtes ex opposito istoꝝ duoꝝ locoꝛũ. Et quãdo veniunt ad terminũ siue ad finẽ spondiliũ diuidũtur in partes duas: ⁊ q̃libet istaꝝ tendit versus vnũ ex pedibus per ramos duos magnos ex ꝑte dextra ⁊ sinistra: ⁊ diuidunt̃ in ipsis diuisiõe venaꝝ: nisi qꝛ ꝓfundant̃: ⁊ eoꝛum pulsatões sunt in lateribus duoꝝ emunctoꝛioꝝ quã in arabico nominãt oꝛbitan. Et in latere calcanei sub duobus ossibus nominatis calcagines: ⁊ supꝛa doꝛsum peduꝫ pꝛope choꝛdam magnam.

Cap. VI. Qð est de anotomia venaꝝ nõ pulsatiliũ.

Ene non pulsatiles sunt vnius tunice preter vnã istaꝝ. Et iuente sunt per viã sensus ꝙ ramificant̃ ab epate: ⁊ id quod germinat ab eis in ꝑmis sunt vene due: vna quaruꝫ est vltra concauitatẽ: ⁊ illa nominatur porta: ⁊ hec est ad trahendũ nutrimentũ epati. Alia est vel exit a gibbositate epatis: ⁊ ista est facta ad deferenduꝫ nutrimentum ⁊ diuidendũ nutrimẽtũ: ⁊ nomiatur cõcaua. Sed porta diuiditur in corpore epatis in quinqꝫ partes ⁊ ramificantur he quinqꝫ partes in ramis paruis: donec iungãtur gibbositati epatis. Et quãdo exeunt ab epate diuiduntur in partes octo: quaruꝫ due illaruꝫ parue sunt: ⁊ vna ipsaruꝫ iungitur intestino nominato duodeno. Et secũda ramificat̃ ad funduꝫ stomaci in portanario. Sed vna ex sex tendit ad superficieꝫ dorsi partis dextre stomaci ad nutriẽdum ipsum. Sed pars ĩterior nutritur inquãtum obuiatur stomacho. Et secũda iungitur spleni ⁊ tandem separatur ab ipsa vena vna a latere sinistro stomaci. Et illud qđ remanet diuiditur in partes duas: vna quaꝝ iungitur medietati superiori stomaci ⁊ spleni ad nutriẽdum ea. Et secunda iungitur gibbositati stomaci: ⁊ ibi diuiditur in partes duas. Una ipsaruꝫ diuiditur a dorso sinistro stomaci: ⁊ secũda profundatur vsqꝫ ad orificium stomaci: eo ꝙ ꝓycit ad orificium stomaci superfluuꝫ siccitatis ⁊ acetositatis melanconice: quoniã studet splen ad expellẽduꝫ ipsum cũ superfluo ad prouocãduꝫ appetitũ stomaci sua titillatione. ¶ Particula vero secũda diuiditur in partes duas vna ipsaruꝫ tendit ad ĩferiora medietatis splenis. Et secũda pars ĩfluit ad mirach ⁊ diuiditur in ipso. Tertia vero ex sex vadit ad latus sinistrũ: ⁊ ad ĩtestinũ rectũ ad hoc vt sugat ab ipso. Et quarta tẽdit ad gibbositatẽ stomaci ⁊ ad mirach. Et quinta tendit ad mesaraicas que sunt circa ĩtestinum nominatum colon. Et sexta q̃si circa ĩtestinũ ieiunuꝫ ⁊ orbuꝫ. Sed cõcaue scilicet vene: radix eius separatur ex se ipsa ad trahendũ nutrimẽtũ a ramis porte. Et post ascendit ab ipsa vena vna magna in gibbositate epatis. Et qñ ascendit ista vena nõ vadit nec elõgatur multum donec diuidatur in duas partes. Et vna istaruꝫ est maior ⁊ tendit ad partes ĩferiores corporis: ⁊ secũda ad superiora corporis: ⁊ hec pars suꝑior tẽdit vsqꝫ dũ iũgatur dyafragmati. Et ibi diuidit̃ in duas venas que diuidunt̃ in dyafragmate: ⁊ post comprimunt dyafragma. Et post compressionem diuiduntur ab eisdem vene minute: et diuiduntur in panniculo diuidente pectus in partes duas ⁊ in panniculo cordis: ⁊ in glandula nominata chota: ⁊ diuiduntur in ipsa. Demuꝫ ramificatur ab ipsa ramus vnus: qui iũgitur in auricula dextra ex auriculis cordis. Et h̃ ramus diuiditur in partes tres: vna quarum ĩtrat in cõcauitatem dextram ꝯcauitatis cordis ⁊ iungitur pulmoni ⁊ habet tunicas duas: ⁊ ob hoc noĩatur vena arterialis: ⁊ hec est maior oĩum aliarum. Et secũda circũdatur circa dorsum cordis ⁊ extẽditur in ipsuꝫ totum. Et tertia cõiungitur in parte ĩferiori pectoris: ⁊ nutrit pectora ibi existẽtia. Et quando trãsit cor tendit per viaꝫ rectaꝫ donec peruenit ad oppositionẽ duoꝝ tharcotan: sic.n. noĩantur in arabico: ⁊ diuidũtur ab ea in hoc suo itinere rami parui ad ambas suarum partiuꝫ: ⁊ exeunt ab eisdem rami ad lacertos existentes ex opposito membroruꝫ ĩterioꝝ. Et quãdo sunt ex opposito aselle: exit ab eis ramus vnus extrĩsecus magnus veniens ad manus ex latere aselle: ⁊ est vena nominata basilica. Et quãdo est in opposito in medio trachee in loco sui itineris diuiditur in partes duas: vna istarum tendit ad partẽ dextraꝫ ⁊ alia ad partem sinistrã. Et quelibꝫ istaꝝ duaꝝ diuiditur in partes duas: ⁊ tandẽ equitat vna ex partibus spatulam ⁊ venit ad manũ ex latere dextro: ⁊ hec est vena nominata cephalica. Et adhuc secũda diuiditur in partes duas in vnoquoqꝫ latere: vna quarum vadit ⁊ profundatur ⁊ ascendit in sua profunditate donec intrat craneum in suo itinere per colluꝫ vsqꝫ quo ĩtrat in cerebrum. Et ramificãtur ab eadem rami parui coniungentes se membris ĩterioribus ꝓpinquis colli. Et hec pars nominatur vena ꝓfundata. Sed secũda tẽdit in superficieꝫ dorsi: donec diuiditur per faciẽ: ⁊ caput: ⁊ oculos: ⁊ per nares seu per nasum. Et hec est vena apparẽs ⁊ ramificatur a vena spatulari: in suo itinere per brachium nominatum ascet: ⁊ diuiditur in nodo marpech. Et post suaꝫ diuisionẽ vena spatularis commiscetur cum parte vene asellaris: ⁊ descendunt: ⁊ tãdem exit ex istis duabus in latere marpech vena: ⁊ est vena media seu cõmunis: ⁊ dicitur in arabico hachal. Et pars secũda ex ꝑte vene spatularis trahit̃ ad dorsum brachy nominati schabat: idest adiutoriuꝫ. Et demum equitat supra çenad superioreꝫ: ⁊ illa nominatur chorda brachy. Et pars vene asellaris que moratur inferius vadit per latus ĩtrinsecus brachy ad cahat donec iũgatur capiti çenad suꝑiori: ⁊ est aliquid rami vene existentis ĩter digitum minorem ⁊ ãnulareꝫ: ⁊ nominatur halarcia. Sed pars tendẽs ad ĩferiora corporis equitat spõdilibus nuche. Et postea descẽdit ĩferius ⁊ ramificãtur in primis ab ipsa rami venientes ad ligaturas renum: ⁊ nominatur ĩ arabico lasint alcolieth: ⁊ eorũ villis ⁊ corporibus ꝓpinquis eis. Et postea ramificantur ab eisdem rami magni duo ĩtrantes in concauitatibus renuꝫ. Et postea rami duo tendẽtes ad testiculos. Et demũ ramificant̃ ab ipsis in latere vniuscuiusqꝫ spondilis vene due tendẽtes duobus lateribus: ⁊ iungunt̃ membris ĩterioribus propĩquis ei sicut vulue ⁊ vesice: ⁊ etiam illis existentibus extrinsecus: sicut mirach: ventris: ⁊ lumbis. Et quando iungit̃ ad finem spondilium diuiditur ad partes duas. Una ipsarũ tendit ad pedem dextrum: ⁊ alia tendit ad sinistrum. Et tandem ramificantur ab eis rami iungẽtes lacertis testiculorum. Et aliqui istorũ sunt profundi ⁊ aliqui sunt apparentes. Et quãdo iungunt̃ genu diuidunt̃ in partes tres. Una partiũ vadit in medio ⁊ iungit̃ ramis q̃ sunt in vnoquoqꝫ lacerto cruris interioris: ⁊ exterioris. Et alia pars in parte interiori cruris donec apparet prope calcaneũ: et illa est nominata saphena. Et pars secũda vadit vltra apparitioneꝫ cruris: ⁊ illa profundat̃ ad latus exterioris calcanei. Et illa est scia qua .s. nominatur sciatica. Et ramificantur ab vnoquoqꝫ istoꝝ quãdo iungunt̃ pedi rami diuisi in pede. Et rami qui sunt pedis ex parte digiti mioris ⁊ annularis sunt ex ramis sciatice. Et rami polliciuꝫ sunt ex saphena: ⁊ nominant̃ in arabico alscasen.

¶ Caplm. VII. Quod est de anotomia neruorum.

Apita istorum corporũ videntur coniungi in cerebro vel in nucha: ideo imaginat̃ seu extimatur ꝙ omnia ista exeant ab eis. Et videt̃ ꝙ caput nuche cõiungatur post in posteriori parte cerebri: ⁊ pellicula ipsius resistit nocumento illius ⁊ durat vsqꝫ ad os nominatũ hasceth .s. cauda. Et ideo imaginatur seu extimatur ꝙ ipsa oriatur a cerebro. Et iunguntur in nucha in latere vniuscuiusqꝫ spondilis in vnaquaqꝫ parte duo nerui vnus eoꝝ vadit in partem dextrã: ⁊ alter in sinistrã donec iungantur in fine hasceт. Et coniungitur in fundo ipsius caput vnũ vnius nerui: ⁊ sic coniunguntur in cerebro paria septem capitũ neruorum. ¶ Par primũ sunt nerui duo ⁊ apparent quasi oriãtur vel exeant a cerebro: prope ex opposito duaꝝ carũcularum similium capitibus mamillaruꝫ in quibus fit odoratus: ⁊ ipsi coniunguntur in oculis. Et isti duo nerui sunt concaui: ⁊ quando elongantur a cerebro tunc coniunguntur. Et foramen vniuscuiusqꝫ istorum tangit foramen alterius: eo vt spiritus aduenientes duabus pupillis oculo-

rū associentur ꝛ vt sit duobus oculis fons vna: ꝛ vt quasi orirētur prope pupillas oculoꝝ ad hoc vt appodientur in ipsis: ꝛ diuiduntur donec sunt intus in cerebro. Et demuz exeunt ꝛ tendunt vnūquodq; illoꝝ ad oculuz existentez in latere sui. Demuz coadunatur in humiditate vitrea vt deferat oculo sensum visus. Et par secūdum videtur ac si natus fuisset post natiuitatez paris p̄mi. Et ipse tendit ex eo versus partem dextram ꝛ exit a craneo supra foramen anterioris cellule secunde. Demum miscetur cuz pari q̄rto existente post ipsum: ꝛ postea separatur ab eodez. Et diuiditur in quattuor partes vna istaruz exit ab ītroitu nerui nominati schabachi ꝛ descendit ad ventrem sub dyafragmate. Et secūda exit ex foramine ossis existētis in sodat ꝛ tāgit partes quinti. Et tertiū exit ex foramine a quo exit par secunduz. Et diuiditur in partes tres siue ramos. Ramus vnus ex istis tendit ad locuz existentez in extremitate oculi nominatū in arabico mach. ꝛ postea ad timpora ꝛ supercilia ꝛ frontem ꝛ palbebras. Et secundus trāsit foramen existens prope caudaz oculi: ꝛ ille est locus nominatus in arabico barbachi: ꝛ iungitur vsq; ad ventrez nasi. Et tertius. s. ramus descendit in ꝯcauitate barbachi prope os subtile. Et tandem ramificatur in ramos duos. Unus tendit ad dentes ꝛ alter ad cutim timpule ꝛ ad extremitatē nasi ꝛ superioris laby. Et q̄rta scilicet pars exit a foramīe existēte in mādibula superiori ad linguā ꝛ trāsmittitur in cutem ipsius ꝓprie ad danduz sibi sensūz suū. s. saporē suuz. Et residuum ipsius diuiditur in radicibus dentiuz īferioruz: ꝛ gingiuis ꝛ in labio. Et natiuitas paris quarti est post natiuitatem terty paris. Et diuiditur in palato ad danduz ei sensuz appropriatum sibi ꝛ est sapor. Et par quintū duplicatur ꝛ exit ab ipso par vnū ad aures ad danduz eis audituz: ꝛ ipsuz nascitur a parte posteriori cerebri. ꝛ par nerui mādibule exit a foramīe nominato orobo: ꝛ in isto neruo est odoratus. Et paris sexti extremitas vadit ad gulaz ꝛ ad linguā. Et extremitas alia vadit ad lacertuz existētem versus spatulaz ꝛ circa ipsam: ꝛ eius extremitas descēdit in colluz: ꝛ ramificant̄ ab ipsa in suo itinere rami coniungētes se aliq̄bus lacertis epigloti. Et q̄n deriuantur pectori diuiduntur adhuc ibidez. Et tandem redeunt adhuc extremitates sue ad superiora donec iungantur lacerto epigloti. Et diuiduntur alique ipsoꝝ extremitates in dyafragmate ꝓpe cor ꝛ pulmonē ꝛ meri: ꝛ partibus existentibus circa ista. Et residuū istaꝝ: ꝛ maior ps ipsaꝝ vadit donec cōprimant dyafragma. Et cōiungunt̄ in orificio stomaci maior pars ipsaꝝ. Et residuum coniungitur pellicule epatis ꝛ splenis ꝛ residuitatibus intestinorum. Et coniunguntur ipsi ibi alique partes paris terty: ꝛ ipsum. s. par oritur a posteriori parte cerebri: ꝛ cōiungitur quinto. Demum diuiditur ab ipso: ꝛ exit a loco suture nominate in arabico aldaroallami. Et par septimuz īcipit a posteriori parte cerebri a loco natiuitatis nuche ꝛ diuiditur in lacerto lingue epigloti. Et videtur sensibiliter quasi vt exeant seu nascantur paria ex nucha. xxxi. neruoruz. Et vnus. s. neru⁹ ē absq; socio sibi opposito. Et paria octo ipsoꝝ exierunt ītus ex spondilibus colli. Et duodecim paria ex spondilibus nuce ad locum oppositionis dorsi in directo pectoris. Et paria quinque ex spondilibus nominatis alchacam. Et ista sunt in inferiori parte dorsi. Et paria tria ex osse aggez. Et tria ex osse asse. s. caude. Et alterū nō hn̄s oppositū exit ex medietate extremitatis ossis noīati assez. s. caude. Et par p̄mū exit ex foramine iuncture p̄me iuncturarum colli. Et ascendit vsq; quo diuidatur in lacertis capitis. ¶ Et scd̄z par exit ex foramine existēte in iunctura p̄ma ꝛ secūda. Et tandez separatur in duas partes. Et iungitur extremitas ipsius in cutiz capitis. Et extremitas alia in lacertis colli ꝛ in lacertis spatule. Et tertiuz par ipsius exit ex foramine existente inter iuncturaz secundā ꝛ tertiā. Et diuiditur in partes duas. Una tendit ad lacertos existentes in dorso. Et alia vadit versus partem anteriorem. Et diuiditur in lacerto posito ex opposito ipsius ꝛ in existente supra ipsum. ¶ Et quartuz exit inter iuncturā tertiaz ꝛ quartaz. Et diuiditur in partes tres. Una quarū tendit ad dyafragma: ꝛ alia ad extremitatē lacerti existentē in capite ꝛ in ceruice: ꝛ extremitas alia ad extremitatē lacerti spatule. Et quintū oritur inter spondile quartū ꝛ septimū. Et sextuz oritur inter spondile quintuz ꝛ sextuz. Et septimū inter spondile sextū ꝛ septimū. Et octauū inter spondile septimū ꝛ octauū ꝛ ibi est finis nodoꝝ colli. Et nerui descendentes ab istis omnes sunt diuisi in partibus quaruz ipsaruz partiuz vna vadit ad lacertos pectoris ꝛ ceruicis: partes alie vadunt ad lacertos dorsi ꝛ dyafragmatis: preter paris octaui cuius aliq̄d non tendit dyafragmati: ꝛ relique partes tendunt ad hasech ꝛ brachio ꝛ spatule. Sed paris sexti quedaz pars tendit ad lacertum spatule ꝛ pars alia ad hascech. ¶ Et septimi pars vadit ad lacertum existentem in hasech. Et alia pars diuiditur in cutiz residui hascech. Et aliquid octaui paris trāsmittitur in cutim brachy. Et extremitas sui tendit ad lacertum brachy. Et par nonū exit inter spōdile octauuz ꝛ nonuz. Et illud est p̄ncipiū spōdiliū dorsi. Et diuidit̄ vna suaruz extremitatum in lacerto existente intus in costis. Et alia extremitas in lacerto dorsi. Et alia extremitas descēdit ad spatulā ꝛ extendit̄ in ipsam. Et par decimuz exit inter spondilem nonū ꝛ decimuz. Et pars vna ipsius vadit ad cutim hascech. Et residuū diuiditur: ꝛ pars vna ipsius tendit versus faciem: ꝛ diuiditur in lacerto existēte in costis: ꝛ in lacerto inuestito supra pectus. ¶ Et alia diuidit̄ in lacerto dorsi ꝛ spatule: ꝛ per hanc viaz est exitus neruorum ꝛ diuisio ipsorum. s. par vnum inter iuncturas duas vsq; ad complementū duodecimi paris donec exeant ad par complens viginti paria ex corpore spondilis que sunt decem ꝛ nouem. Et postea exeūt paria ex alchatini ex corpore totius ceruicis par vnū vsq; ad complementū q̄nq; parium: ꝛ partes ipsorum tendunt ad anteriora: ꝛ diuiduntur in lacerto existente supra ventrem: ꝛ alique diuiduntur in lacerto existente supra lumbos: ꝛ miscentur in partibus tribus existentibus supra ipsum nerui descendētes a cerebro: ꝛ a paribus duobus existentibus sub istis trib⁹ descendunt ab ipsis rami magni ad crus donec descēdāt extremitatez pedis. ¶ Et demum oriūtur paria tria ab osse haggez ex vnoquoq; foramine par vnuz p̄ncipiuz eorum est a spondili vigesimoquinto. Et demuz exeunt paria tria ex osse caude nominatū in Arabico hascech. Et solus absq; socio: generatio ipsius prima est inter os tertiuz ossis aggez. Et os p̄muz ossis hasceth. s. caude: quod est os caude. Et post ꝺm istū ordinē inter duo spondilia par vnū vsq; ad finem triū parium. Et solus oritur ex fine caude: ꝛ etiaz ista sex paria. Par p̄muz miscetur cuz parib⁹ venientibus ad crura. Et residuū ipsoꝝ diuiditur in lacertis ani ꝛ veretri: ꝛ vesice: ꝛ vulue: ꝛ pelliculis ventris. Et in partibus venientibus ab osse vmbilicali: ꝛ a lacertis venientibus vel orientibus ab osse haggez.

¶ Caplz. VIII. Quod est de ligamentis.

T ligamēta q̄ sunt nomīata in lingua Arabica rebathat: eius corpus est vel eoꝝ mediuz inter corp⁹ ossis ꝛ corp⁹ musculi: ꝛ eoꝝ ortus est inter extremitates nodositatū ossiuz.

¶ Caplm. IX. Quod est de chordis.

Horde q̄ nominant̄ in arabico bauthar: sunt medie inter ligamenta ꝛ neruos. Et eaꝝ ort⁹ seu natiuitas est ex neruo veniente ad lacertum: ꝛ a ligamento orto ab osse.

¶ Caplm. X. Quod est de carne.

Carnis tres sunt species: vna ē caro mixta cuꝫ neruo ⁊ chorda ⁊ illa nominatˀ lacertus siue musculus: ⁊ illa est maior pars carnis totius corporis: ⁊ hec ero memoratus in caplo mē broꝝ officialiuꝫ. ¶ Secūda species est spēs carnis pure: ⁊ in hac sunt multa ligamēta: ⁊ hec est minor species corporis. ¶ Tertia species est carnis glandulose: ⁊ caro pura est illa que est in capite mēbri .s. veretri: ⁊ illa que est in loco occulto dorsi: ⁊ ex illa est caro existens iter dentes. Sꝫ caro nominata glādulosa ē caro testiculoꝝ ⁊ mām̄illaꝝ: ⁊ ex illa est ēt in radice lingue: ⁊ ex illa est caro exn̄s in subascellis ⁊ in duobꝰ emūctorijs noīatis in arabico orbitaꝫ: ⁊ que est post aures ⁊ in collo: ⁊ istius speciei est caro que est īter intestina ⁊ neruos.

¶ Caplm. XI. Quod est de villis.

Sed de villis ero memoratus cum ero rememoratus membra composita existētia ītus in corpore: eo quia ille est locus cōueniēs rememorationis ipsoꝝ ibi.

¶ Caplm. XII. Quod est de humoribus.

Et humores apparentes in corpore humano sūt quattuor: scilicet sanguis: flegma colera ⁊ melancolia.

¶ Caplꝫ. XIII. Qđ ē de simplicibꝰ mēbris.

Et simplicia membra sunt: cutis: vngues ⁊ capilli ⁊ hoc est manifestum.

¶ Caplm. XIIII. Quod est de spir itu.

Spiritus duo sunt .s. spiritus apparens in corde ⁊ spiritus apparens in cerebro: sꝫ spiritus in ēpe non apparet ꝑ viaꝫ sensus. Et hec sunt verba dicta supra simplicia membra q̄ sufficiētia esse videntur in hoc loco: ⁊ q volūt amplius addere addāt. Et nūc redibo ad loquēdū supra officialia membra: ⁊ īcipiaꝫ a mēbro simpliciori oīum ipsoꝝ: ⁊ istud est lacertus siue musculus.

¶ Caplm XV. Quod est de lacerto.

Lacertus est corpus cōpositū ex carne rubea: ⁊ ligamētis: ⁊ neruo ascendētibus supra ipm: Et ipse est īduēs ossa ligatus ligaturis nascētibus ab ossibus: ⁊ istud est quādo neruus cōiungitur supreme extremitati ipsius lacerti. Tandeꝫ diuiditur in partes: ⁊ miscetur exiture carnis lacertus: ⁊ germinat in osse posito sub lacerto ligaturā: ⁊ miscetur cuꝫ neruo ⁊ carne: ⁊ demum ex omnibus istis exit corpus vnuꝫ nominatuꝫ lacertus. Et quādo partes nerui veniunt ad extremitatē inferiorem lacerti: tunc adunate sunt partes nerui ad partes ligamentoꝝ solum absq3 alia ammixtiōe carnis: ⁊ tandē exit ab istis corpus nominatū chorda: ⁊ h chorda tendit donec iungatur extremitati īferiori illius membri. Et omnes lacerti ſm intentionē Gal. existentes in corpus sunt. 529. Et dictuꝫ est ꝙ hec corpora variantur in forma in quātitate: ⁊ in compositiōe: ⁊ quādo virtus ab istis germinatˀ: chorde in forma compositionis ipsoꝝ: tādē variantˀ in q̄ntitate: qm̄ aliqui sūt magni ⁊ aliq parui. Magnꝰ ē sicˀ lacertus positus supra coxā ⁊ paruus est sicˀ lacertus positus supra oculuꝫ. Et variatio ipsorum est in forma ꝙ tales sunt ex lacertis quoꝝ caro ipsorum nō miscetur cū neruo: ⁊ variatio ipsoꝝ est in chordis oriētibus ab ipsis: quoniā tales ex ipsis sūt ꝙ chorda oritur ex duobus lacertis: ⁊ tales sunt a quibꝰ ambobus ab vnoquoq3 eoꝝ oriūtur chorde. 2. vel. 3. ⁊ hoc est ſm ꝙ conuenit eis. Sed variationes ipsoruꝫ ex parte oppositionis ipsoꝝ sunt ꝙ aliqui ipsoꝝ oppositio sua est in directo mēbri ⁊ aliqui non. Et si debemus loqui in vnoquoq3 lacerto lacertoꝝ hoc: verba essent ꝓlixa valde: nec essent huic arti multū necessaria: hoc est ad medicinandū ꝑ cibos ⁊ medicias. Sꝫ cirugicis .i. oꝑantibus cū ferro magnū eēt iuuamentū. Et dico adhuc ꝙ post terminationē istaꝝ reꝝ paruū lucrū cōsequeremur. Et ego narrabo de neruis qn̄ ero locutus iuuamentū ipsoꝝ in libro sanitatis.

¶ Caplm. XVI. Quod est de forma capitis.

Forma capitis naturalis est rotunda habens aliquā planiciē in vtroq3 latere: ac si ymaginatus fueris formaꝫ cereaꝫ rotundā esse cōpressam in vtroq3 latere. Habens intrinsecus cōcauitates cōiungētes se adinuiceꝫ: ⁊ nominātur cellule cerebri: ⁊ sunt due existentes in parte anteriori cerebri ⁊ vna in medio: ⁊ alia in posteriori parte: ⁊ ꝓpe cōiunctionē istaꝝ cellularū .s. partis vnius cū altera: sunt corpora formata formis talibus vt sint ꝯuenientes in aliquo tēpore ad claudendū vel ad aperiendū. Et īsunt cerebro due additiōes germinate a duabus cellulis anterioribus similibus duobus capitibus mamillaruꝫ deriuantes vsq3 ad os nominatū colatoriū: ⁊ istud est os ꝑforatū foraminibus multis: sed nō per viā rectā sed obliquā: ⁊ locus istius in craneo est locus cui coniungitur extremitas nasi. Et ex pāniculis duobus cerebri vnus ex istis est fortis ⁊ grossus: ⁊ alius est subtilis. Subtilis cōiunctus est cerebro ⁊ noīatus est capitis secūdina vel secunda: ⁊ assimilatur secūdine: eo ꝙ in ipso sunt nerui ⁊ vene: ex qbꝰ nutritˀ cerebꝝ: ⁊ ipse ꝯtinuatˀ cerebro ī aliqbꝰ locis. Et pāniculus grossus ꝯiungitˀ craneo: ⁊ etiā cerebro cōiungitˀ in aliqbꝰ locis. Et hic pāniculus fortis perforatus existit foraminibus multis in locis duobus. Unus locꝰ est in latere foraminis extremitatis nasi: ⁊ nominatus est colatoriuꝫ: ⁊ alter est prope osse existente in palato. Et istud similiter est perforatū ⁊ sub cerebro. Et sub panniculo grosso est retis q̄ in arabico noīatˀ alagema q̄ ē ex arterijs ascendētibꝰ caput. Sꝫ nuche spōdilia ipsaꝫ coopiunt sicut os cranei cooperit cerebꝝ: ⁊ ipsa circūdatˀ a duabꝰ pelliculis exeūtibꝰ a duobꝰ pāniculis cerebri: ⁊ ex ipsa oritˀ neruꝰ q ei ꝯiungitˀ.

¶ Caplm. XVII. Quod est de forma oculorum.

Forma oculi composita est ex septē tunicis et tribus hūoribꝰ. Prima ipsaꝝ ē q̄ ꝓpe craneū moratˀ: ⁊ est tunica pannosa: ⁊ eiꝰ ortus est ex pāniculo grosso existente in cerebro: ⁊ noīatˀ tunica fortis: ⁊ in arabico noīata est aluocha alsalba. Et post ipsaꝫ versus partē exteriorē est altera tunica pānosa. Et eiꝰ ortus ē ex panniculo subtili existēte in cerebro. Et noīatur secunda vel secūdina: ⁊ arabice almissima. Et post istaꝫ ē tunica retina: ⁊ ortus eius ē ex anima musculi exeuntis a cerebro: ⁊ ē cōcauus. Et post istā in medio istius pāniculi ē corpꝰ vnū molle ⁊ hūiduꝫ noīatū humor vitreus: ⁊ in arabico alçegia. Et in medio istiꝰ corporis ē corpus vnū spericū habens aliquā latitudinē similē grandini in claritate ⁊ albedine: ⁊ hec hūiditas nomīatur grandinosa: ⁊ ē corpus ꝓfundatū in hūiditate vitrea vsq3 ad medietatē. Et post aliaꝫ medietatē existentem versus partē exteriorē .s. acris ab hūiditate grandinosa ē vnū corpus simile tele aranee: ⁊ illud ē in vltimo claritatis ⁊ tersionis: ⁊ noīatur tela aranea: ⁊ in arabico haantebuthia. Et post istaꝫ versus ꝑtē exterioreꝫ existit hūiditas vna similis albugini oui: ⁊ noīatur humor albugineus: ⁊ ascēdit supra istā hūiditatē versus partē exteriorē corpus vnum subtile asperū: noīatū in arabico maciuaru: versus albuginē ex parte exteriori. Et color eius variatˀ in corporibꝰ: eo ꝙ alicui ē valde nigrum: ⁊ alicui minus: ⁊ alicui ē coloris calcedonij. Et in medio versus grādinosaꝫ ē foramē vnū qđ qn̄q3 dilatatur ⁊ quādoq3 ꝯstringitˀ: vice vna post aliā: ſm ꝙ cōuenit humiditati grandinose quādo ē habēs lucē: quoniā ꝯstringitˀ in magna luce: ⁊ dilatatur in parua.

Ex media forme noiatur oculi pupilla: ⁊ h̃ tunica nominat̃ tunica pupillina. Et post istam ē coopertura vna corporis vnius grossi. ⁊ fortis: ⁊ clari. s. coloris celestis: simile celo: scm̃ ad modū cornu albi: ⁊ noiata ē tunica cornea: ⁊ color eius existit ad modū eius tunice q̃ existit sub ea. Et ascendit supra istud corpus vnū valde albū noiatū coniunctiua: preter ꝙ nō cooperit locū nigredinis oculi: ⁊ istud nominat̃ albedo oculi. Et eius ortus est ex pellicula q̃ ē versus os exterioris cranei. Et ortus cornee ē ex tunica forti: ⁊ ortus vue est ex secūdina: ⁊ ortus aranee ē ex retina.

¶ Capl'z. XVIII. Quod est de forma nasi.

Orma nasi sunt due vie diuidentes se in partes duas. Una carū deriuat̃ ad extremitatez oris ⁊ alia ascēdit desup donec iungat̃ ossi simili colatori qd̃ ꝯpositū est versus duas adeptiões anterioris partis cerebri sil'iuz capitibus mamillarum: ⁊ iste vie circūdantur ex vna pellicula grossa orta ex pellicula oris.

¶ Capl'm. XIX. Quod est de forma auris.

Ia auris est in osse petroso: ⁊ ideo noiant̃ in lingua arabica agari: ⁊ in ipso sunt vie obliq̃ multe ⁊ tēdunt tal'r p viā tortā donec iungātur musculo qnto orto a cerebro a q̊ orit̃ pellicula extēsa supra os petrosuz. Sz corp⁹ cartilaginosuz exñs exterius ē auricula noiatū: ⁊ istd̃ ē manifestū.

¶ Capl'z. XX. Qd̃ est de forma lingue.

Lingua est caro mollis ⁊ alba: inuoluta venis multis ⁊ paruis in qbus est sanguis: ⁊ sunt vene in ipsa ⁊ arterie ⁊ musculi ī q̃ztitate maiori vltra quo vt sue magnitudini videt̃ ꝯuenire ⁊ ipsa cooperit̃ pellicula oris. Et sub ista duo existunt orificia iungentia vsq̃ ad carnem glandulosam ipsius que est posita sub radice ipsius.

¶ Capl'm. XXI. Quod ē de extremitate oris.

Extremitas oris tēdit vsq̃ ad istas vias. vna ex pte añriori: ⁊ illa noiatur cāna pulmonis. Et alia posita ē post ipaz ex parte ceruicis supra spondilia colli: ⁊ hec noiat̃ meri. Et p istā trāsit cib⁹ ⁊ pot⁹. Sz p viam cāne pulmonis trāseūt spūs ⁊ itrāt ⁊ exeūt p viā hanelit⁹: ⁊ positū ē supra viā istā cooptoriū vnū ad coopiendū ipsaz in hora deglutiēdi vt aliqd nō possit subintrare de eo qd̃ deglutit̃: q2 si aliqd subitrat icōtinēti ꝓuocat̃ tussis. Et iā ꝑparatū ē in hoc loco instr̃m vnū in quo est uox v̾sus orificiū cāne pulmonis: ⁊ istud instr̃m ē mēbꝝ noiatū epiglotū: ⁊ in arabico haugera: ⁊ ipz ē ꝯpositū ex tribus cartilaginib⁹ ꝯpōne pulcra ꝯueniēti eē vocis: iō vt sit edificata ⁊ fabricata ex istis trib⁹ cartilaginib⁹ çāpogna vna vel fistula sil'is çampogne fistule. s. ⁊ flaiboli. Et in cōcauitate isti⁹ çampogne est corpus simile lingue fistule: ⁊ in istis locis sunt lacerta multa vel secreta multa.

¶ Capl'm. XXII. Quod ē de anotomia totius vētris.

Scias ꝙ cōcauitas toti⁹ vētris exñtis sub osse trachee vsq̃ ad os lumbi diuisa ē in duas magnas ptes: vna ē supius cooperiēs pulmonez ⁊ cor: ⁊ secūda ē iferius cooperiēs stōm: ⁊ itestina: ⁊ epar: ⁊ spen: ⁊ fel: ⁊ renes: ⁊ vuluā: ⁊ vesicā. Et diuidūt̃ iste due ꝯcauitates mēbro vno nomiato dyafragma: ⁊ istud dyafragma icipit a capite pectoris tendēs p diametrū iferi⁹ ad vnūqdq̃ duoꝝ lateꝝ donec deriuet̃. xy. spōdili nuche: ⁊ istud ē diuidēs iter supiora ⁊ iferiora. Demū ꝯcauitas supior diuidit̃ in partes duas: ⁊ ille ptes diuidunt̃ vno medio qd̃ trāsit p mediū illaꝝ partiuz donec iungat̃ spondilib⁹ nuche. Et hec concauitas supior tota noiatur pectus: ⁊ terminus ipsius est a superiori parte duoꝝ trache vsq̃ ad dyafragma qd̃ diuidit supiora ab inferioribus: ⁊ hec est forma pectoris.

¶ Cap. XXIII. Qd̃ ē de anotomia pulmōis ⁊ cāne eius.

Canna pulmōis icipit ab extremitate oris sic̃ diximus: ⁊ qñ descēdit sub tracha diuidit̃ i. ij. ptes. ⁊ q̃libz ps ipaꝝ diuidit̃ i pl'ib⁹ ptib⁹: ⁊ circa ipsas edificata ⁊ fabricata ē caro pl'mōis: ⁊ iteꝝ edificata ē ex oib⁹ istis cānis diuisis: ⁊ venis exñtib⁹ sb ipis caro pl'mōis: ⁊ caro edificata ⁊ fabricata circa ipas ē corp⁹ pl'mōis: medietas v̾o pl'mōis ē i cōcauitate dex̃: ⁊ medietas alia i ꝯcauitate sinistra. Et cāna. s. ipsi⁹ pl'mōis ꝑpata ē ⁊ ꝯposita ex cartilaginib⁹ i forma annuloꝝ: sz nō sūt ānuli ꝯpleti: eo ꝙ i q̃ztitate ptis tertie ānuloꝝ ipoꝝ extremitates sue ꝯiūgūt̃ eis pellic'le vni al'. pellic'la vna tendēs p viā rectā: ⁊ ꝯiūgūt̃ isti ānuli sil' vill' ⁊ ligatur] mĺt]. Sz isti ānuli ꝓpe sūt duri ⁊ cartilagiosi: ⁊ gibbositates istoꝝ ānuloꝝ st̃ v̾sus ptē exteriorē corpis: ⁊ pñt palpitari manib⁹. s. pellic'la ꝯiūgēs ānulos p viā rectā. Sz loc⁹ rect⁹ ipoꝝ ꝯiūct⁹ ē meri. Et h̃ ē ac si ymagiat⁹ fueris i corde tuo fistulā vnā vni⁹ cāne: ⁊. iij. ps icisa sit i lōgitudinē ⁊ ptes. ij. itegre remaneāt ⁊ ps. iij. icisa i lōgitudie ꝯiūcta sit glutie cū carta vna cū āabab⁹ extremitatib⁹ linea recta siue perpendiculari: ⁊ tandem intelliges cānaz pulmonis per viam conuenientē ⁊ rectam.

¶ Cpa. XXIIII. Qd̃ ē de anotomia cordis ⁊ forma ei⁹.

Forma cordis ē rotunda ad modū pinee q̃ in arabico noiat̃ femiara: sed ē transuersa eo ꝙ acuitas cordis existit versus iferiora corpis: ⁊ radix v̾sus supiorē ptē corpis. Et hz pelliculaz vnā grossaz circūdantē ipz: sz nō ꝯiungit̃ tota v̾sus radicē. ¶ Et positū ē i medio pectoris: sz caput ei⁹. s. acuitas tēdit magis ad ptē sinistram. Et arteria magna orit̃ ex ista pte. s. sinistra: ⁊ iō appet pulsus maior i ista pte: ⁊ pp h̃ imaginant̃ aliq ꝙ cor sit positū i ista pte. Et hz cor ꝯcauitates duas magnas: vnā ex pte dextra: aliam ex pte sinistra: ⁊ v̾sus radicē suā ē res vna sil'is cartilagini: et ipsa ē q̃si fundamētū toti⁹ cordis: ⁊ a ꝯcauitate dextra ad sinistrā sunt vie: ⁊ in cōcauitate dextra sunt orificia duo. Unū ipsoꝝ ē orificiū vene ꝯiuncte epati q̃ orit̃ ab cpe ꝭm .H. ⁊ a corde ꝭm Aris. Et supra istud orificiuz sūt pellicule tres aperiētes se seu dilatātes in hora itroit⁹ sanguis i ipz: ⁊ demū claudit̃ clausione ꝯueniēti. Et orificiū z^m ē orificiū vene ꝯiungēs se ex ista ꝯcauitate in pulmonē: ⁊ ē vena vna q̃ nō pulsat eo ꝙ tunice ipsi⁹ sūt grosse ad sil'itudinez arterie: ⁊ istd̃ orificiū hz pelliculas aperiētes se ex̃ ⁊ nō. al'. nūc it⁹ ex aduerso pelliculaꝝ alteri⁹ orificij. Et i ꝯcauitate ptis sinistre sunt duo orificia: vnū ē orificiū arterie magne: ⁊ hz pelliculas tres apiētes se itrisec⁹ v̾sus ptē exteriorez. Et z^m ē orificiū arterie ꝯiūgētis se in pulmōe: ⁊ supra istud orificiū ē pellicula vna aperiēs se itus ⁊ extra. Et hz cor additiōes duas sil'es aurib⁹: vna ex parte dxtra existit ⁊ altera in sinistra. Et pulmo ē volatizans supra cor: ⁊ cor habet texturas multas variantes se in oppositione.

¶ Cap. XXV. Qd̃ ē de forma stōi ⁊ meri.

Iam diximus ꝙ i extremitate oris sūt vie due: vna ē via aie. s. aeris ad pl'monē: ⁊ ꝭa ē via cibi ⁊ pot⁹ p meri: ⁊ hoc vocat̃ meri: ⁊ istd̃ ꝯpositū ē ex duab⁹ tunicis: vna ē extrisec⁹ ⁊ ē carnosa: ⁊ textura ipsi⁹ tēdit i latitudinē. Et alia ē itrisec⁹ ⁊ ē neruosa. al'. musculosa: ⁊ textura ipsi⁹ tēdit in lōgitudinē: ⁊ aliqd ipsi⁹ tēdit p diametrū: ⁊ ipz positū ē i posteriori pte supra spōdilia colli: ⁊ ipz elōgat̃ ⁊ descēdit iferi⁹ dōec transeat dyafragma ⁊ ligatū ē spōdilib⁹ ⁊ villis ipm ligātib⁹. Et qñ trāsit dyafragma dilatat̃: ⁊ fit ex ipso stōac⁹ ⁊ tēdit aliq̃ztuluz v̾sus ptē sinistrā. Et iō dr̃ ꝙ caput stōi gescit in parte sinistra: ⁊ fundū in pte dextra: imagia ergo in corde tuo cucurbitā vnā rotundā habētē collū longū: ⁊ cū ipsa

ligat̄ collū aliō: ꝛ sic itelligēs formā stō̄i ꝛ meri: nisi ꝙ stomachus existit a latere versus dorsuꝫ aliquātuluꝫ lōgus ꝛ vnū ex duobus capitibus ipsius stomachi superius est meri: ꝛ inferius ē pncipiuꝫ intestinoꝝ: ꝛ noīatur portanariū: ꝛ in arabico albeb: ꝛ ipse .s. stomach⁹ ē ligat⁹ spōdilib⁹ ꝛ etiā cū aliqbus intestinoꝝ fortib⁹ ligaturis sustinētibus ipsuꝫ. Et corpus stomachi cōpositū ē ex trib⁹ tunicis: textura vnius tēdit in lōgitudinē: ꝛ alia vadit ꝑ dyametrū: ꝛ illa est itrinsecus: ꝛ est illa tunica idest neruosa. al'. musculosa: ꝛ exterior ē carnosa: ꝛ textura ipsi⁹ tēdit i latitudinē.

¶ Cap. XXVI. Quod est de forma intestinoruꝫ.

Intestina cōposita sunt ex duabus tunicis: ꝛ habent texturaꝫ tendētē in latitudineꝫ soluꝫ ꝛ sup tunicā interioreꝫ adest viscositas noīata in arabico lasuen. inuestita ex ipsa inuiscatiōe siue viscositate a nā. Et oīa itestina sunt sex: tria minuta: ꝛ sūt supiora: ꝛ tria grossa ꝛ sūt iferiora. ꝛ pncipiū minutoꝝ est itestinū coiūctū fundo stomachi nominatū duodenū. Et post ipsuꝫ ē intestinū noīatū ieiunū ꝛ ista duo sūt erecta in lōgitudine corporis: ꝛ orificia istoruꝫ cōiungūtur in epate plus alijs intestinis: ꝛ post ieiunū est intestinū nominatū gracile: ꝛ ipsuꝫ reuoluit̄ reuolutionibus pluribus. Et latitudo istoꝝ triū intestinoꝝ est ad modū vl' ad quātitatē latitudinis portanarij. Et post ista est intestinū noīatuꝫ orbuꝫ: ꝛ istud intestinū ē latuꝫ nō habens trāsituꝫ nec iter: sed simile ē fisculo vel marsupio: ꝛ qꝛ nō habet nisi vnū os: ideo per ipsuꝫ intrat ꝛ exit qcqd intrat ꝛ exit: ꝛ ipm ē in parte dextra positū: ꝛ post istud est intestinū noīatuꝫ colon: ꝛ incipit a parte dextra tendēs ꝑ latitudinē ventris ad partē sinistrā. Et post istud ē intestinum rectū: ꝛ istud intestinuꝫ rectū habet cōcauitatē amplam in qua coadunātur feces: sicut vrina in vesica coadunatur: ꝛ sup orificiuꝫ istius ē lacertus vrine.

¶ Cap. XXVII. Quod ē de forma epatis.

Epar posituꝫ ē in latere dextro costarū superioruꝫ ex costis superiorib⁹: ꝛ forma ipsius ē forma lune: ꝛ ē habēs cōcauitatē in parte lateris stomachi ꝛ additamēta: ꝛ aliqbus isunt quattuor: ꝛ aliquib⁹ qnqꝫ: ꝛ ipsuꝫ ē cooperiēs supra latus dextrū stomachuꝫ: ꝛ gibbositas ipsius ē versus dyafragma: ꝛ ē ligatū ligamētis cōiungētib⁹ se pellicule existēti supra ipsuꝫ: ꝛ orit̄ a ꝯcauitate ipsius epatis canale vnū noīatū ianua epatis: ꝛ forma ipsi⁹ ē forma vene: nisi qꝛ ē nō habēs sanguinē: ꝛ illud canale ē diuisuꝫ in partes: ꝛ ille partes sūt partes multe in quātitate multa: ꝛ veniūt ex ipsis .s. partib⁹ ptes multe ad fūdū stomachi ꝛ ad intestinū noīatū duodenū: ꝛ multe etiā ptes ad itestinuꝫ veniūt ieiunū: ꝛ demū ad residuū alioꝝ itestinoꝝ donec iungant̄ intestino recto. Et istud canale qꝺ ē in porta epatis diuidit̄ etiā in partib⁹ interiorib⁹ ipsi⁹ epatis ad ptes minutas .s. ad venas capillares silēs capillis. Et a parte gibbositatis epatis appet vena vna magna a qua oēs vene totius corpis volāt siue exeūt: sicut diximus in anotomia venarū: ꝛ radix ipsi⁹ vene diuidit̄ ab epate ad ptes minutas silēs capillis: ꝛ obuiatur in ptes diuisas a canali noīato porta: ꝛ nutrimētū chimosū itrat in epate per suā ianuā: ꝛ in illis venis decoq̄t̄ donec redeat ad sanguinē: ꝛ demū exit ꝑ illā venā magnā exn̄tē in sua gibbositate.

¶ Cap. XXVIII. Qꝺ est de forma splenis.

Forma splenis est lōga: ꝛ positū est in parte sinistra ligatuꝫ ligamētis cōiungentibus pellicule existentibus supra ipsuꝫ: ꝛ est cōtinuatū stomacho ex vna parte: ꝛ ex alia parte costis posterioribus: ꝛ oriunt̄ ab ipso conducta duo vnum ex ipsis cōiungitur ori stomachi ꝛ aliud coniungit̄ in epate versus concauitatem.

¶ Cap. XXIX. Qꝺ est de forma fellis.

Fel positū est in epate: ꝛ habet vias duas: vna coniungitur in concauitate epatis: ꝛ alia ramificatur ꝛ coniungitur inferioribus intestinis ꝛ in fundo stomachi.

¶ Cap. XXX. Qꝺ est de forma ꝛ anotomia renum.

Duo renes positi sūt in latere duoꝝ laterū spōdiliū nuce ꝓpe epar ꝛ ren dexter ē in altiori loco rene sinistro: ꝛ vnūquodqꝫ hꝫ colla duo: vnū ipsoꝝ ꝯiūgit̄ in vena magna ascēdēte a gibbositate epatis: ꝛ aliud descēdit inferius donec cōiungat̄ in vesica cōiunctione mirabili: ꝛ iste due vie .s. ista duo colla nominant̄ in arabico alalbin.

Cap. XXXI. Qꝺ est de forma vesice.

Locus vesice ē iter anū ꝛ vmbilicū: q loc⁹ est noīat⁹ in arabico ana: ꝛ ꝯposita ē ex duab⁹ tunicis: ꝛ in orificio sui ē lacert⁹ vn⁹: ꝛ vrina venit a renib⁹ ad ipsaꝫ ꝑ vias noīatas albalbin: ꝛ iste due vie tēdūt ꝑ dyametrū: ꝛ vadūt etiā ꝑ longū donec trāseāt infra in vesicā: ꝛ orit̄ ab ipsis corp⁹ vnū simile pellicule que aperit vesicam ꝛ claudit eā ex parte renū: ꝛ istud ē sine dubio vt aliqd nō redeat de vrina ad renes.

Cap. XXXII. Qꝺ est de anotomia mirac ꝛ zirbi.

Mirach qꝺ ēt i arabico noīat̄ mirach hꝫ sub lacerto exn̄te i vestito sub vētre pelliculā vnā: ꝛ ē plana: ꝛ post istā ē cooptoriū: ꝛ post sunt intestina: ꝛ iuuamētū isti⁹ pellicule est ad obuiandū ne itestina sit̄ ꝯmisceātur: sic fit i egritudine i arabico noīata sachot. ꝛ iuuamētū cooptorij ē ad calefaciēdū itestia: ꝛ de istis ero locut⁹ largi⁹ i lib. sanitat̄.

¶ Cap. XXXIII. Qꝺ ē de anotōia veretri ꝛ testiculoꝝ.

Oritur ex osse vmbilicali corp⁹ neruosuꝫ musculosuꝫ amplū: ꝛ multaꝝ cōcauitatuꝫ: ꝛ sunt sub ipso arterie multe ꝛ late vltra eo ꝙ cōueniret sue magnitudini: ꝛ istud corp⁹ ē veretrū ꝛ oriunt̄ a pellicula vie due noīate in arabico albarbachi: ꝛ demū ramificat̄ ꝛ gn̄at̄ ex ipsis pellicula .s. bursa testiculoꝝ ꝛ ēt testiculi: ꝛ veniūt a latere iteriori ex pte venaꝝ inferioꝝ rami habentes inuolutiōes ꝛ ligamēta multa: ꝛ circundant̄ carne glandulosa alba: ꝛ habēt testiculi vias duas venientes ab ipsis ad veretruꝫ.

¶ Caplm. XXXIIII. Qꝺ ē de anotomia mamillaꝝ.

Mamilla ē cōposita ex arterijs: venis ꝛ musculis: ꝛ ē repleta carne glandulosa alba: ꝛ iste arterie ꝛ vene diuise sunt in mamillis in partes multas minutas: ꝛ reuoluunt̄ ꝛ torquent̄ reuolutionib⁹ ꝛ tortionib⁹ multis.

¶ Cap. XXXV. Qꝺ ē de anotomia vulue.

Uulua posita ē iter vesicā ꝛ itestinū rectū: sed est superans vesicā ex pte supiori: ꝛ ligata est ligaturis lenib⁹: ꝛ ipse sūt musculose: vt de facili possint extēdi ꝛ dilatari ꝛ coadunari ꝛ cōstringi: ꝛ hꝫ cameras duas iungētes i vno orificio: ꝛ qlibꝫ istaꝝ camerarū hꝫ loca concaua: ꝛ noīata sunt in arabico aluech: ꝛ ista sunt orificia venaꝝ: vn̄ sanguis mēstru⁹ trāsit in vuluā. Et post illas .s. duas cameras sūt additiōes q testiculi duo mulieris dicunt̄ ꝛ sūt minores testiculis virorū. Et id qꝺ superat ex vulua durat vsqꝫ ad orificiū ipsi⁹ qꝺ nominatū ē in arabico fereg. habet additamenta prohibentia ipsum a frigore. Et orificiū vulue virginis ē crispuꝫ: ꝛ ex crispitudīe illa oriunt̄ vene minute hn̄tes pelliculā vnā ꝯtextā duab⁹ texturis: vna tēdit in lōgitudinē: ꝛ illa ē mior: ꝛ altera vadit i latitudīe. Et qn̄titas hui⁹ anotomie mēbroꝝ sufficiat hic: ꝛ si aliq volūt pl⁹ addere addāt.

¶ Explicit liber pmus. Colliget auerroys qui fuit liber de anotomia.

Incipit liber secundus: qui est de sanitate: et est continens capitula viginti et duo.

Capitulum. I. Quod est de sanitate et de complexione atque compositione membrorum in vniuersali.

quid sit sanitas

Sanitas est bona dispositio in membris corporis humani: cum qua ipsum operatur operationem quam habet agere per sui naturam: et patitur passionem quam habet pati. Et ista diffinitio est ex diffinitionibus per se notis. Et ideo quia membrorum secundum quod testificatur sensus sunt due species: consimilis et officialis: debemus intelligere in vnaquaque specie ipsorum quid ipsa est: et ponere differentias earum: et postea debemus enarrare que est actio et passio que appropriantur vnicuique membro: et quando nos faciemus istud: tunc cognoscemus quid est sanitas vera cognitione. Et incipimus loqui super corpus consimilium partium. Et dicimus quod via in cognitione rei cum qua operatur membrum consimile suas operationes: et patitur suas passiones: est via per quam nos possumus certificari in radicibus istius scientie: postquam nos reperimus hec verba declarata in naturali philosophia. scilicet quod omnia corpora similium partium: inquantum sunt similium partium: sunt composita ex quatuor elementis. scilicet ex igne: aere: terra: et aqua: et est declaratum in libro generationis et corruptionis quod via generationis non est nisi ex parte temperantie commixtionis et complexionis. et in quarto methauro rum est declaratum quod complexio et commixtio non fit nisi per modum decoctionis: quia decoctio non fit nisi per calorem. Et quod differentia que reperitur in istis corporibus consimilibus non euenit nisi secundum differentiam et mensuram seu temperantiam calidi: frigidi: humidi: et sicci. et secundum quod inuenitur in eis alia forma temperantie: et est determinatum ibi quod forme eorum non sunt aliud quam forme temperantie complexionalis: et quod accidentia que sunt propria in vnaquaque specie ipsorum non sunt stantia per se: sed sunt sequentia formas complexionales. Et hec est narratio quam erat multum necessaria anticipare hic. Et sunt verba que sunt declarata in naturali philosophia per demonstrationes proprias et ordinatas. Et quando medici student tractare de istis rebus in hac arte: eorum verba non sunt super ista nec propria: nec ordinata: eo quod student attribuere res vniuersales entibus particularibus: et ideo eorum dicta non sunt propria: et non sunt super viam quam intendunt probare: et tunc cadunt in re quam credunt adducere per demonstrationem. Et ista res accidit Gal. in libro de complexione. scilicet quod doctrina eius in illo libro non incedit secundum doctrinam quam fecit in libro de elementis per viam demonstratiuam: et ista verba erunt multum leuia apud illum qui studuerit in logica etiam paruo tempore. Et modo volumus reuerti ad ordinem verborum nostrorum: et dicimus quod iste res quando erunt secundum modum quem diximus: tunc erit intellectum quod res quam diximus quod membrum consimile agit cum ea actionem suam aut passionem suam patitur non est alia res quam forma complexionalis que prouenit a mensura commixtionis quattuor elementorum. Et quoniam res miscibiles non inueniuntur in mixto nisi duobus modis. Unus est vt mensure sint equales: et ista mixtio vocatur mixtio equalis comparando ipsam extremitatibus: eo quod est in medio earum non declinans. Secundus est vt non sint inequalibus mensuris: et ista etiam inequalitas est multis modis: et secundum istam inequalitatem sunt diuersificate et inequales facte complexiones specierum. Sed dabimus pro exemplo huius quod sicut complexio equi est diuersa a complexione hominis: ideo quia mensure elementorum sunt mixte in eo super latitudinem diuersam commixtionis mensurarum earum in homine. Et ideo quod illa forma complexionalis que est propria in vnaquaque specie inuenitur in ipsa eadem specie inequalitate et distemperantia media inter multum et paruum: et etiam habet latitudinem que recipit plus et minus intra extremitates: que temperantia et equalitas non exit de eis nisi quando corrumpitur forma specifica earum: necesse est ex hoc quod vna et eadem complexio specialis sit equalis et exiens ab equalitate. Et istud est aut in vna quattuor qualitatum aut in duabus: quarum possibilis est compositio adinuicem. scilicet actiuarum et passiuarum: quarum vna non contradicit alteri. scilicet calida et humida: frigida et sicca: aut calida et sicca: frigida et humida. ergo complexiones consimilium partium sunt de necessitate. ix. scilicet equalis. ca. fri. sic. et hu. aut ca. et hu. aut ca. et sic. aut fri. et hu. aut fri. et sic. Sed si inueniuntur iste. ix. in corpore hominis in fine similanti fini extremitatis elementorum in mensura qualitatum. Istud autem non posset esse si non esset possibile inuenire corpus consimilium partium: in quo mensure elementorum essent equales penitus in quantitate. Et vie speculationis multum necessarie sunt hic: tunc apparet quod est impossibile esse hoc in quantitate partium eorum. scilicet in grauitate et leuitate. Ideo quod dominans super corpora partium consimilium est aqua et terra ideo habent coagulationem et firmitudinem: et qualitates que faciunt ipsa firmari et compleri sunt ille que faciunt coctionem et digestionem: et ideo est appropriatum generabile. al. naturale donationi potentis agentis et calide: et patientis hu. cum quibus fit mixtio et coctio: et totum hoc est declaratum in. iiij. methaurorum: et ab illis regulis est probatum quod complexiones non sunt nisi quinque solum: vna scilicet equalis et quatuor inequales. Et quod est impossibile duo corpora inuenire que sint equalia in caliditate quod vnum sit siccius alio: sicut opinatur. G. in puero et iuuene: et iam declarauimus istud in alio loco melius. Et scias in summa quod mensure duarum qualitatum actiuarum sumuntur a mensuris duarum qualitatum passiuarum: eo quod forme proprie habent materias proprias sub eis. Et nos videmus si nos exiremus ab intentione publica multitudinis medicorum esset difficile intelligere: et ideo nos loquimur de hoc nimis. Et adhuc error qui accideret ex hoc in hac arte est multum paruus: et ideo non facimus hic nouum preceptum Et etiam error quem diximus de temperata complexione est paruus. Et ideo dicimus quod est verum verbum. G. de eo quod dixit de cute vole manus. Et magis in ista pala vel palma apud arabes et sonat pro extrema parte palme versus digitos palme: et plus in ista que est super partem que vocatur formiculata. Et quando erit totum hoc quod narrauimus: tunc res cum qua operantur partes consimiles suas actiones aut patiuntur suas passiones est de necessitate vna istarum nouem complexionum: siue sint partes consimiles aliis siue non. Et ideo necessarium est scire naturales complexiones de istis nouem complexionibus cuiuslibet membrorum: quod illa complexio est temperata comparando ipsam actioni membri aut passioni eius. Et ista temperantia est illa que est dicta temperantia specialis speciei: et ipsa est illa complexio quam oportet conseruari in hac arte aut restaurari. Et quando stabimus super complexionem cuiuslibet membrorum consimilium: tunc stabimus super complexionem membrorum compositorum ex ipsis. Et quandoque plus: ideo quod complexio quedam est que appropriatur membro officiali inquantum est officiale: et quedam est appropriata ei inquantum est consimilium partium: non ex parte vnde est officiale. Et quando nos stabimus ex hac parte super complexionem cuiuslibet membri membrorum officialium: tunc poterimus stare super complexionem temperatam appropriatam toti corpori: ideo quod complexionem nos non appropriamus nisi in hoc quod est inuenta membris officialibus ex quibus est compositum: et ex membris officialibus: et ex parte consimilium. Et est necesse vt scias in primis quod ex membris vel corporibus quedam sunt composita ex elementis prima compositione: et quedam sunt composita mediante prima compositione. Et membra consimilia que sunt partes animalis sunt huiusmodi speciei: ideo quia non generantur nisi ex sanguine solummodo: et sanguis generatur ex cibis et potibus. Et scias quod sperma non est ex rebus que sunt pars membri aut simplex aut aliquod aliud membrorum: sicut declaratum est in naturali philosophia. Et ego faciam longiorem sermonem in tractatu de iuuamento membrorum. Nec etiam melan

colia:colera: ⁊ flegma sunt elemēta mēbrorū consimiliū per viaz fm̄ quā est sanguis. Ideo ꝙ res que generantur plusq̄ȝ ex vna re nō complētur: nisi quando miscentur ille res adinuicez: ⁊ faciūt vnuz corpus: sicut est sngibin: qđ fit ex cōmixtione mellis cuȝ aceto ⁊ aqua: quorūȝ quodlibet stabat per se in actu. Et in vulua nō inueniunt̄ melancolia nec colera in actu que misceant̄ cū sanguine ad hoc vt sint postea pars membri. Sed colera ⁊ melācolia sunt in corpore hominis ex certis iuuamētis: que nos festinamus declarare. Sed flegma est materia remota: ideo ꝙ ex ipso nō generant̄ membra nisi quando fit sanguis. Et due colere nō sunt materie mēbri nec ꝓpinque nec remote: ideo quia est impossibile ipsas cōuerti in sanguinez: sed ipse sunt in eo in potentia: qꝛ quādo corrumpit̄ multotiēs cōuertitur ad eas. Et nō fecit eos errare in hoc nisi locus consequentis: ideo qđ viderūt ꝙ elemēta nō inueniunt̄ in cōposito ex eis nisi in potentia: cuȝ dixerūt hoc. Sed ⁊ non cōuertitur ꝙ res que inuenitur in alia re in potentia sit eius elementū: sed sanguis est yle transibile vel mutabile ad aliā rem per accidēs nō sicut est yle cibus istorūȝ per accidens: sed sicut vita est yle mortis. Et ideo nō dicitur ꝙ fex ⁊ spuma sit elementū vini: sed dicitur ꝙ vinum est completuȝ existentibus separatis istis ab eo: ideo quia sunt eius superfluitates separate ab eo quādo digeritur: ita sunt vere due colere cum sanguine: eo ꝙ quodlibet generabile habet aliquā superfluitatez que separat̄ ab ipso tempore digestionis.

Capitulū. II. Quod est de complexionibus membrorum consimilium.

Et postq̄ȝ est declaratuȝ istud: reuertemur ad ordinez nostrum ad enarranduȝ complexionem quorūlibet mēbrorūȝ consimiliū: ⁊ ab illo procedemus ad cognitionē eoꝝ actionum ⁊ passionū: ⁊ dicemus ꝙ ossa apparent ex suo esse: ꝙ frigiditas ⁊ siccitas dominat̄ super ea: ⁊ similiter cartilagines: ⁊ pili: ⁊ chorde: ⁊ ligamenta: ⁊ nerui: ⁊ vene: ⁊ pāniculi: eo ꝙ calor ea coxit: ⁊ frigiditas cōgelauit: ⁊ iō mollificat ea calor aut dissoluit. Et ista qualitas ē in vno eorūȝ plusq̄ȝ in alio. Et videt̄ ꝙ siccior omnibus sit pilus: post illuȝ os: ⁊ post illud cartilago: ⁊ post ligamētuȝ: ⁊ post illud pāniculus: ⁊ post illū vene: ⁊ post illas sunt vene pulsatiles: ⁊ post illas neruus vel musculus. Sed superfluitas frigiditatis eoꝝ est ista: ꝙ pilus est frigidior omnibꝰ: ⁊ post illuȝ ossa: ⁊ post illa cartilago: ⁊ post illam ligamentum: ⁊ post illud pāniculus: ⁊ post illuȝ lacertus: ⁊ post illū vene pulsatiles: ⁊ nō pulsatiles. Et ista mēbra. f. ⁊. s. nō appropriant̄ frigiditati nisi ꝓpter hoc ꝙ frigiditas est illa que complet ea: ⁊ dominatur in eis: nō ꝙ ipsa sint priuata calore: sicut ipsa sunt appropriata siccitati: ideo ꝙ siccitas est illa que complet ea: ⁊ dominatur in eis: nō ꝙ sint priuata humiditate: quia mixtio ⁊ digestio stant super humiditatez: ⁊ calor qui est in istis est in specie specieruȝ accidētis. Sed mēbra super que dominatur calor ⁊ humor sunt caro: sanguis: ⁊ spiritus. Sed calidius omnibꝰ est spiritus ⁊ post illuȝ est sanguis: ⁊ post illuȝ caro. Et per istaȝ eandē viaȝ incedunt humiditates: ideo ꝙ spiritus est de genere aeris: ⁊ aer est humidior aqua sicut declaratū est in naturali philosophia. Sed inter mēbra frigida ⁊ humida in p̄mis est adeps: ⁊ post illū est pīguedo: ⁊ post illā cerebrū. s. substātia medullaris: ⁊ humiditates icedūt fm̄ hāc viaȝ. Et hic est pelagus: in quo aliquis multū haberet nauigare si tempus adesset. Et in alijs nostris libris iam locuti sumus prolixe. Sȝ multuȝ recordare: ⁊ caue ne obliuiscaris quod dictuȝ est supra. s. ꝙ de necessitate est ꝙ sint gradus virtutum actiuarum super vnam ⁊ eandeȝ complexionem fm̄ comparationeȝ graduū virtutum passiuaruȝ ⁊ non intendas post consiliuȝ ignoratum in hoc: ⁊ conueniens est medico recipere complexionem istorum membrorum a naturali.

Capitulum. III. Quod est de complexionibus membrorum officialium.

Et nunc icipiemus a complexione membroruȝ officialiuȝ postq̄ȝ diximus de cōplexione cōsimiliuȝ. Et dicimus ꝙ cor postq̄ȝ est cōposituȝ ex pāniculis ⁊ ligamētis ⁊ neruis est de necessitate calidū ꝓpter multū spiritū existētem in eo: ⁊ ꝓpter sanguinez existentē in eo: ⁊ etiaȝ ꝓpter parteȝ carnosaȝ quā habet: ⁊ stat in corpore ad similitudinem vnius clibani ignis in domo. Sed si est siccū sicut dicūt medici: aut tēperatū: aut declinās ad humiditatē: hoc est speculāduȝ: Sed mihi videt̄ ꝙ est declinās ad humiditatem ꝓpter spirituȝ existentez in eo. Sed illud quod videtur ex epate ex sua essentia est ꝙ sit calidum ⁊ humidum. Propterea quia maior pars suarum partiuȝ est carnosa: sanguinea: ⁊ etiam ad ipsum transmittuntur multe arterie. Et hic multa sunt ingrenda: ⁊ qꝛ medico nō pertinent: ideo dimittamus. Et cerebrū est frigidū: ideo ꝙ maior pars suarū partium est suba medullaris ⁊ neruosa: ⁊ similis huic. Et natura medulle que est in ipso est diuersa a natura medulle que est in ossibus: qꝛ tu vides ꝙ nō est in eo pars pinguosa: aut vnctuosa: ⁊ quādo coquit̄ ad ignem ingrossatur: ⁊ desiccat̄: ideo ꝙ pars aquosa que ē in eo resoluit̄ ꝓpter calorē: ⁊ remanet pars terrestris. Et quēadmodum diximus de cerebro: eodeȝ modo diximus de nucha. Sed splen ⁊ renes ipsa etiā sunt de mēbris calidis ⁊ humidis: q̄uis renes sint in hoc sub splene in gradu propter grossitiem sanguinis q̄ stat in splene: sicut splen est in hoc gradu satis inferior epate.

Capituluȝ. IIII. Quod est de complexione tēperata ⁊ de distemperatis totius corporis.

Et postq̄ȝ est declaratuȝ in cōplexione membrorum officialiuȝ ⁊ consimiliuȝ ab isto possumus cognoscere quid est temperata cōplexio totius corporis. Qꝛ si inueniuntur ista mēbra proportionata super istas complexiōes: ipsum est temperate complexionis penitus: ⁊ inueniunt̄ in eo iste proprietates ⁊ illa signa que dicit Ga. ꝙ inueniūtur in temperata complexione. Et manifestum est ꝙ ista temperantia nō dicitur nisi in comparatione omniuȝ partiuȝ totius corporis: ideo quia impossibile est istis mēbris consimilibus exeuntibus eis a sua complexione naturali: aut in vna qualitate: aut in pluribus ꝙ nō superueniat permutatio aut corruptio per istuȝ exituȝ. Et iste exitus habȝ multas causas: aut propter clima aut ꝓpter yle: aut propter agens aut propter mutationem quatuor etatum: eo ꝙ puer est calidus: ⁊ humidus: ⁊ iuuenis calidus ⁊ siccus: ⁊ senex est frigidus ⁊ siccus. ⁊ hoc manifestuȝ est ex eorum operationibus: ⁊ ex propinquitate ⁊ longitudine generationis. Et etiam masculi complexio est calidior et siccior complexione femine. Et hoc manifestum est ex operationibus eorum. Et aliquando permutantur complexiones propter exercitia. Et propter cibos: ⁊ propter omnia extrinseca. Et sicut potest esse ista permutatio in consimilibus: ita potest esse in officialibus. Et post hoc in totalitate totius corporis concordantibus nobis ipsa omnia adinuicem. Et postquam est possibile esse hoc. Et est iam ostensum ꝙ exitus complexionum exeunt ad octo species apud medicos: tunc res propter quas operatur membrū suas actiones: ⁊ patitur suas passiones aut totuȝ corpus. sunt nouē species apud medicuȝ: vna tēperata: ⁊ illa est naturalis: ⁊ octo sunt distemperate: eo ꝙ corpus cui dominat̄ caliditas in mēbris ⁊ siccitas appro-

ꝓpriat̃ caliditati ⁊ siccitati. ⁊ sic in reliqs speciebus. Et hoc modo itellige ꝙ species cõplexionis sanitatis sunt nouẽ. Et temperata cõmunicat cuʒ ambabus speciebus membroruʒ: saluo ꝙ ipsa est in simplicibus ṗmo in substantia: ⁊ in compositis secundario ⁊ per accidens. Et ideo quia medici appropriant complexiones distemperatas qualitati actiue ⁊ passiue. cõueniens est appropriare complexionem totius corporis istis duabus qualitatibus solum: ⁊ ꝓpter hoc sunt ꝼm rationeʒ complexiones distemperate solum quattuor.

¶ Capitulũ. V. Quod est de sanitate membroruʒ officialium ⁊ eius speciebus.

ET postq̃ȝ est declarata sanitas cõsimiliuʒ partiuʒ ꝓpter earuʒ complexionẽ temperatam quã habent ꝓpriam: ⁊ in substantia conseruatam. ⁊ per accidẽs membroruʒ officialiũ ⁊ totius corporis. Modo redeamus ad declarãdum sanitateʒ mẽbri officialis substãtialiter inq̃ȝtum est officiale ⁊ species eius. Et dicimus ꝙ membra officialia: ideo q2 sunt cõposita apparet ex eoruʒ esse ꝙ nõ operant̃ suas actiões ⁊ patiunt̃ suas passiões: nisi qñ sunt in sua q̃litate ⁊ in qualitate quãtitatis: inq̃ȝtuʒ ipsa est qñtitas: ⁊ in positione sua ꝼm moduʒ naturalẽ: ⁊ in continuatione partiuʒ suaruʒ: ⁊ in contiguatione terminorũ eoruʒ in cõiunctione sua: ⁊ separatione: ⁊ in qualitate cõiunctionis ⁊ separationis eoꝝ: ⁊ situs eoruʒ: ⁊ ordinationis. ¶ Et quidam sunt qui opinant̃ ꝙ istud intret in genere positionis sed si vocat̃ positio hoc nõ est nisi ꝓpter equiuocationeʒ. Sed qualitas eoruʒ est ꝙ sit forma eoruʒ naturalis: ⁊ ꝙ concauitates eoruʒ ⁊ vie sint ꝼm formaʒ naturalẽ in eoꝝ largitate ⁊ strictura: ⁊ ꝙ sint eoruʒ superficies in lenitate ⁊ asperitate ꝼm moduʒ naturaleʒ. ¶ Sed quãtitas est in tempore quãdo inuenitur haruʒ partiuʒ numerus naturalis: ⁊ eodeʒ modo in suis mensuris. ¶ Sed modus eorum in coniunctione est etiaʒ modus ille naturalis: sicut coniũctio partis membri officialis: pars parti: ⁊ separatio eoruʒ: pars a parte: ⁊ qualitas coniunctionis ⁊ separationis intrat in hoc. ¶ Et continuatio: ⁊ contiguatio: ⁊ terminatio: ⁊ separatio: ⁊ coniunctio manifesta sunt. Sed continuatio plus cõuenit in membro consimili q̃ȝ in officiali: ⁊ paruuʒ ⁊ magnuʒ in eẽ in genere mensure: ⁊ est appropriatuʒ quãtitati continue: sicut est satis vel multuʒ ⁊ paruʒ appropriatũ quãtitati discrete. Et quãuis mẽsura in hoc qd̃ appropriatur sit cõuenientius appropriare eam membro consimili q̃ȝ officiali. ideo quia officiale nõ est sup mẽsuram suaʒ naturalẽ: nisi quãdo est quodlibet consimiliũ ex quibus est compostuʒ super mensuraʒ suaʒ naturalẽ. ¶ Sed positio. al'. oppositio. naturalis que est in mẽbro hoc est vt sint eorũ partes opposite membris manifestis sicut consuetudo est mẽbri positi. al'. oppositis mẽbris: ⁊ istud erit locus mẽbri naturalis in corpore: sicut est epatl ⁊ stomachi: ⁊ sic in alys est intelligenduʒ: ⁊ ita est modus iste in positione. al'. oppositione partis membri in seipso: pars parti. ¶ Sʒ qd̃ diximus ꝙ erit modus ipsius ex cõmunicatione eoruʒ partiuʒ suis partibus est modus naturalis. hoc existit in positione. al'. cõpositione. ṗma que generalis est omnibus membris corporis: sicut est cõmunicatio omniũ mẽbroruʒ ṗncipaliuʒ: eo ꝙ non complerent̃ eoruʒ operationes nisi cuʒ eis. ⁊ etiaʒ hoc est inuentuʒ in mẽbro cuʒ mẽbro: sicut cõmunicatio stomachi cuʒ cerebro in operatiõe sua que est appetitus. Et sicut est in partibus vnius ⁊ eiusdeʒ mẽbri officialis cũ parte que dominatur plus in operatione illius rei: sicut est cõmunicatio omniũ partiuʒ oculi ad cristallinaʒ humiditatẽ. ¶ Sed sunt gradus. al'. genus cõiũctionis ⁊ separatiõis: ⁊ eoꝝ q̃litatuʒ: quoniã sunt ex membris que separata sunt absq̃ȝ ligaturis: sicut sunt digiti. Et eoruʒ sunt que associant̃ ligaturis vel adeptionib⁹. quoruʒ partes intrant partes: ⁊ eorum sunt quoꝝ cõiunctiones sunt nodatiles: ⁊ hoc modo potest esse ꝙ mouetur membruʒ qd̃ est pars cõiunctionis ipsius situs. Sicut est planta manus que est pars cõiũctionis brachy qd̃ est nominatũ in arabico scabat: ⁊ ipsa planta cõiuncta est ligaturis ⁊ adeptionibus: ⁊ cuʒ hoc est coniunctio nodatilis. Iste sunt species dispositionuʒ que quãdo sunt in mẽbris officialibus: tũc habẽt agere suas actiones naturales: ⁊ pati suas passiones: siue illas quas habẽt ab vtilitate. al'. a necessitate: siue illas quas habẽt a nobilitate. Et a capitulis anotomie que ordinata sunt per multos alios auctores poteris scire istas res prolixi⁹: ⁊ ꝓpter hoc nõ est mea intentio ꝓlongare me in eis. Et si tu vidisti libros Ga. ⁊ libros aliorum medicoꝝ qui sunt ꝼm suaʒ opinioneʒ: ⁊ videbis istuʒ: tũc cognosces ꝙ illud quod diximus in diuisione specieruʒ sanitatis est multũ melius ⁊ verius q̃ȝ illud quod dixit homo quẽ scis. ¶ Et istud melius aũt. al'. melioramentuʒ nõ poteris cognoscere si tu nõ studueris in naturalibus scientys: quoniaʒ oportet ꝙ tu teneas de via philosophorũ aliquãtulũ plusq̃ȝ de via medici. ⁊ ꝙ iste liber non est factus pro illo qui incipit tantũmodo legere.

¶ Capitulum. VI. Quod est de sanitate aliq̃liter in mẽbris consimilibus.

ET modo incipimus dicere: ideo ꝙ inuenim⁹ de complexionib⁹ sanitatis appropriatis mẽbris cõsimilibus que sunt in fine temperãtie scd̃m se: ⁊ quasdam que exeunt a temperantia: sed exitus per quẽ non ꝓuenit lesio sensibilis in actione aut in passione. Et simil'r est ĩ mẽbris officialibus: ⁊ tunc iuenimus ibi qualitatẽ temperatã: ⁊ quãtitateʒ temperatã: ⁊ positionẽ temperatã: ⁊ cõmunicationem temperatã. Et ista est bona dispositio sup quã visus fuit. G. demonstrare in tractatu habitudinis bone: ⁊ q eã voluerit addere. al'. adiscere in isto libro nõ reputo malũ. Ideo species sanitatuʒ que sunt in officialibus membris sunt apud medicos octo: quatuor temperate: ⁊ quatuor distemperate: aut augmentate. ¶ Sed quintum genus specierum vel generũ dispositionũ quidam sunt qui opinantur ꝙ est vnũ in quo cõmunicãt membra cõsimilia ⁊ officialia: ⁊ illa est forma cõiunctionis nostre. Ideo q2 cõiunctio est duobus modis sicut scis vna est cõiunctio nodatilis: alia est cõiũctio vera: ⁊ vera est appropriata magis cõsimili: ⁊ alia plus officiali. Sed cõiunctio vera illa est cõsimiliũ: ⁊ debet numerari in habitudine sanitatis eorum. Amodo declarauimus omnes species habitudinũ sanitatum membroꝝ cõsimilium ⁊ officialium: ꝯmunes siue ꝓprias. Et declaratũ est in omnib⁹ per quẽ modum est eorum cõmunicatio. Et fuit necesse illi declarationi: ideo ꝙ operatio complexionis temperate membri officialis non est vna ⁊ eadem operatio cum illa cõsimilium: ideo q2 est cõsimilibus propria ⁊ in substantia: ⁊ officialibus secundaria: ⁊ per accidens ⁊ aly medici nõ subtiliati fuerunt in faciendo hanc diuisionem.

¶ Capitulum. VII. Quod est de actionibus ⁊ passionib⁹ ⁊ de virtutibus membrorum.

MOdo volumus tractare de actionibus ⁊ passionibus proprys in quolibet membro: ⁊ iste intentiones ⁊ cognitiones sanitatis stant loco causarum finalium: et ille de quibus hactenus loquuti sumus stant loco causarũ formalium: ⁊ materialium: ⁊ hic est ponenduʒ vnum principium naturale. ¶ Et dicimus iam esse ostensum in naturali philosophia ꝙ quodlibet corpus est compositum ex materia et forma: ⁊ ꝙ materia non est inuenta nisi ꝓpter

formam: ⁊ propter hoc collectum ex materia et forma. s.
ens naturale nō est nisi propter operationes suas ꝓprias
in ipso. Ideo dicit Aristo. ꝙ natura non facit aliquid in/
uanuz. Et similiter inueniꝰ istud in rebus artificialibus:
verbi gratia: qꝛ ligna nauis nō sunt inuēta nisi ꝓpter for/
maz nauis: ⁊ figurā suā: ⁊ est inuētū collectū ex his ambo
bus ꝓpter opationē nauis. s. nauigare in aqua. ergo de ne/
cessitate est īuenire in mēbris hoīs rem que sit etiam hoc
modo. s. ꝙ sit in eis res stans loco materie: ⁊ res stās loco
forme: ⁊ res tertia. s. actio ⁊ passio: q̄ res ipsa erit finis col/
lecti eoꝝ. ¶ Et hic est necesse inquirere in p̄mis que sit il
la res in mēbris que stat loco forme: ⁊ que loco materie: ⁊
postea veniemus ad declarādū actionē ⁊ passionē cuius/
libet eoꝝ. Et dicimus ꝙ mēbra ꝯsiḿlia apparēt: vt in pluri/
bus eoꝝ ꝙ sint loco materie cōpositi. Qꝛ ossa manuū ⁊ li/
gamēta: ⁊ chorde: ⁊ nerui: ⁊ caro: ⁊ cutis apparēt ex coꝛuz
esse ꝙ nō sint īuēta: nisi ꝓpter formā manus: ⁊ forma ma
nus que ē cōposita ex illis nō est inuenta nisi ꝓpter actio/
nes ⁊ passiones: q̄bus ipsa approp̄at. s. ꝙ manus nō posset
extēdi nec ꝯbi: nec colligere: nec facere alias suas opatio/
nes nisi ꝓpter hoc: ꝙ est ꝯposita. ¶ Et q̄uis mēbra ꝯsi/
milia nō sint īuēta nisi ꝑꝑ ꝯposita: tñ habēt q̊dlibet coꝛuz
ꝑ se opationē ꝓpriā q̄ manifestaꝰ plus in ꝯposito. s. ꝙ ma/
nus nō haberet firmitudinē ad sustētādū res nisi ꝑꝑ ossa
⁊ nō haberet posse plicare se nisi ꝓpter carnē: ⁊ ꝓpter ner
nos: ⁊ alia silia. Ergo postq̄ diximus ꝙ mēbra ꝯsiḿlia non
sunt inuēta nisi ꝓpter cōposita: necesse est nobis videre si
hic est aliqua res ꝓpter quā sit inuētū cōpositū ⁊ collectū
ex eo cū qua cōpleaꝰ opatio ꝯpositi. ¶ Et dicimꝰ ꝙ actio/
nes ⁊ passiōes nāles mēbroꝝ nō fiūt nisi ꝑꝑ calorē inatū
ī ipsis p̄ter calorē ꝯplonalē q̄ est ī mēbris ꝯsiḿlibus. Et hoc
eit demōstratū ꝑ sciētiā demōstratiuā. Et cognitū per ex/
periētiā anotomie. ꝙ. s. inueniꝰ in corde vnū corpꝰ vapo/
rosuz calidū in fine qd̄ mittiꝰ ab eo ad oīa mēbra per viā
arteriarū: ⁊ ita opinaꝰ ꝙ sit in cerebro. ¶ Et postq̄ sic ē:
⁊ ꝯiunctū huic ꝙ oēs actiōes ⁊ passiones nō fiūt nisi per
calorē intrinsecuz: sicut est declaratū in nāli phia: ⁊ decla
rabiꝰ adhuc in isto libro. q̊ mēbra nō faciūt suas opatiōes
nisi cū formis eoꝝ cōpositionalibꝰ: ⁊ cū eo qd̄ accidit eis
de isto calore: ⁊ cōiunctū in mēbro de istis duobus calori/
bus supradictis istud est sua forma: cū qua agit ⁊ patitur.
¶ Et ab hinc potes cognoscere dn̄ationē cordis sup oīa
alia mēbra: qꝛ tu vides ꝙ ipsuz sufficiēs est ex se: ⁊ alia in/
digēt eo. Et siłr cerebrū est in hūc modū sup mēbra in q̄/
bus dn̄aꝰ. q̊ mēbra simplicia nō fuerūt inuēta nisi ꝓpter
cōposita: ⁊ cōposita sunt inuēta ꝓpter istū calorē q̄ ē mis/
sus a corde: ⁊ iste calor stat in eis loco forme: ⁊ ꝑ istā colle/
ctionē fiunt actiōes ⁊ passiōes que sunt ꝓprie in quolibet
mēbro. ¶ Sꝫ si sufficit iste calor in faciēdo hoc: aut sine
hoc est alia v̉tus stās isti calori loco forme. ista nō est res
quā medicus habeat ingrere: sꝫ dimissa nobis. ¶ Et dice
mus breuiter ꝙ hic sūt alie v̉tutes p̄ter formas ꝯplona/
les que vocanꝰ aīe. Et istud est ꝯueniēs anticipare in pau
cis v̉bis anteq̄ tractemꝰ de actiōibꝰ ⁊ passionibꝰ cuiusli/
bet mēbroꝝ: ⁊ narrare quot sūt ille spēs: ⁊ postea reuerta/
mur ad ingrendū rez cui approp̄aꝰ qd̄libet membroꝝ: ⁊
istud erit qñ cognouerimꝰ in p̄mis v̉tutes a q̄bus veniūt
opationes. Et scias ꝙ genera opationū sunt notiora quo
ad nos q̄ virtutes: ⁊ virtutes apud nām notiores. ⁊ iō di/
cimꝰ ꝙ phici ⁊ medici qñ speculanꝰ in opatiōibus: dicūt
ꝙ virtutes que sūt in hoīe sunt tres: aut v̉tus nālis: aut vi
talis: aut aīalis. Uirtutes nāles apud eos sunt cū q̄bus fit
nutrimētū augmētū ⁊ generatio. Et v̉tutes vitales apud
eos sunt v̉tutes pulsatiles que sunt in corde: ⁊ habēt dila/
tare ⁊ cōstringere inspirādo ⁊ respirādo: ⁊ virtꝰ motiua q̄
est in corde que vocaꝰ electiua per quā moueꝰ aīal ad ap/
petēduz rem vel fugiēdū ab ea. ¶ Et v̉tutes aīales apud
eos sunt quinq̄ virtutes sensuuz. s. tactus ⁊ gustus: ⁊ odo/
ratꝰ: ⁊ auditꝰ: ⁊ visus: ⁊ ēt virtꝰ motiua in loco: ⁊ virtꝰ ima/
ginatiua: ⁊ extimatiua: ⁊ cogitatiua: ⁊ ꝯseruatiua: ⁊ remini
scibilis: ⁊ ista est q̄ vsi sūt medici in diuidēdo v̉tutes aīe: ⁊
q̄uis nō sit cōueniēs parū tibi pōt nocere in hac arte. Sꝫ
conueniēs oīno est illa que fit s̉ꝫ motū naturalē. Ideo ꝙ
manifestū est ꝙ iste operationes nō possunt appropriari
quattuor qualitatibus solum: sed etiam virtutibus addi/
tis sup eas que vocantur anime. Et postq̄ inuestigati sūt
super istas operationes que vocanꝰ anime: dicunt ꝙ q̄/
daz sunt operationes que appropriāꝰ plante: que habet
tres virtutes supradictas. s. nutritiuā: ⁊ post illaz crescitī/
uam: ⁊ ista est finis nutritiue: ⁊ post illā generatiuā: ⁊ ista
est quasi finis crescitiue. Et est declaratuz ibi ꝙ ipse sunt
anime: ideo quia sūt organice: ⁊ quia nō sunt virtutes na/
turales: qd̄ si ipsi nō appellauerunt eas naturales nisi lar/
go modo: istud esset veritas: si ipsi crederent ꝙ ipsa esset
aīa s̉ꝫ relationē: aut s̉ꝫ opationē. Sꝫ si ipsi credūt ꝙ ipsa
in sui eēntia sit v̉tꝰ ꝓpa solū: istud ē error ⁊ significat sup
opionē eoꝝ ꝙ ita ē: qꝛ nos videmꝰ ꝙ Gal. in vno suoꝝ li/
broꝝ assimilat ipsaz adamanti: ⁊ venit ad diuidendū eā.
Sꝫ v̉tus pulsatiua est de necessitate cibatiua v̉tꝰ: ⁊ diuisi/
ua: ⁊ p̄nceps: qꝛ cū ipsa cor dat calores alijs mēbris: ⁊ ē sic̄
seruiēs v̉tuti p̄ncipali cibatiue: qꝛ cuz ipsa cōseruaꝰ. Et iō
nō est ꝯueniēs ponere illaz vnā v̉tutē per se ab alijs v̉tuti
bus: ideo qꝛ est ista v̉tus aīe nutritiue: sicut alie v̉tutes. v.
sue virtutes: sicut attractiua: retētiua: ⁊ digestiua: ⁊ expul
siua: ⁊ discretiua: q̄uis v̉tus pulsatilis approprieꝰ plus vi/
te ꝓpter multū calorē qui est cū ea. Et quidā sūt q̄ appel/
lant plantā in ista virtute hayguam. s. vegetatiuā. Et for/
sitan medici nō vocauerunt istam v̉tutē euētationis vita
lem: nisi ꝓpter hoc ꝙ appropriaꝰ plus vite: quāuis sit de
genere nutritiue sicut diximꝰ. ¶ Sed eoꝝ diuisio ꝑ quā
diuidūt virtutes aīales ad sensuz: ⁊ ad virtutē motiuā in
loco: ⁊ imaginatiuā: ⁊ rōnalē: ⁊ ꝯseruatiuā: ⁊ remissibilem
est oīo vera: saluo ꝙ virtus motiua in loco nō ē aliud pł's
q̄ clenosoia. s. virtus motiua voluntarie: qñ cōcordaꝰ cū
ea imaginatio ⁊ ꝯsimiliū: ⁊ ita ē declaratū in libro de aīa.
Et ipsi numerāt virtutez motiuā voluntarie in numero
vitaliū. Et ponūt motiuā in loco aliā speciē: ⁊ istud nō est
ꝯueniens: qꝛ nō est nisi virtus nutritiua: ⁊ crescitiua: ⁊ sen
sitiua: ⁊ generatiua: ⁊ imaginatiua: ⁊ appetitiua: ⁊ rationa
lis: ⁊ motiua: ⁊ lactatiua ex istis: sicut est extimatio: aut co
gitatiua: ⁊ cōseruatiua: ⁊ reminiscibilis. ¶ Et iā est hic de
claratū vel dictum ꝙ virtꝰ rationalis est magis spiritua/
lis q̄ imaginatiua: qꝛ perfectio virtutis rationalis est ap/
prehensio rerum vniuersaliuz: sicut pōt intelligi a pho in
tertia particula prime sūme physicorum: ⁊ in p̄mo poste/
riorum: quāuis intelligatur cōtrarium circa finem primi
libri physicorum. Et qui habebit necesse soluere ista du/
bia requirat in locis illis. Et qꝛ res vniuersales que sunt
apprehensiones virtutis rationalis habent particularia.
necesse est inuenire in homine virtutem que apprehēdat
essentiam illorum particularium cōtentoruz sub vniuer/
salibus: ⁊ virtutem aliam recordantem ista particularia
que sunt comprehensa a virtute ꝓpria eorum appreben/
sionem. Et ideo quia ista virtus apprehēsiua particula/
rium non apprehendit ea nisi habitudinibus imaginatis:
fuerūt de necessitate tres virtutes scilicꝫ extimatiua: que
apprehendit essentiam particulariū: ⁊ reminiscibilis im/
pressionis extimate. Et imaginatiua a qua apprehendit
extimatiua suam impressionez: sicut seruientes virtuti ra
tionali: ideo quia seruiens preparat seruito ea que sunt si/
bi necessaria: aut studet in aliqua rerū appropriataruz ser
uito. ¶ Et manifestum est ꝙ virtus imaginatiua prope/

rat virtuti rationali ea que nō sunt apprehensa: sicut est manifestū ꝙ due apprehēsiones .s. extimatiua: ⁊ conseruatiua appropant̄ apphēsioni v̄tutis rōnalis: ⁊ qn̄ remouent̄ res vl'es a v̄tute rōnali: ⁊ vt⁹ reminiscibilis facit recordari eēntie particularis: ⁊ cognoscit illā virtus extimatiua: ⁊ tūc iuenit v̄tus imaginatiua habitudinē illi⁹ essentie pticularl q̄ ē recordata a reminiscibili ⁊ cognita ab extimatiua. Et qn̄ imaginatiua iā venit sup suā habitudinē tūc v̄tus rōnalis reducet ad se illud qđ erat puatū ab ea. g̊ iste tres v̄tutes ex hac parte sūt ministrātes v̄tuti rōnali: ⁊ ministrās est lactās ecce: qꝛ sūt lactātes ex hac pte sic̄ dictū est. ¶ Et ista verba sunt dicēda. al'. dimittēda h̄ ꝯm ꝙ stāt: ⁊ recuperāda a nāli: q̄uis nō sit necessariū arti medicoꝝ scire hoc: nisi p modū electiōis melioramēti. Sz ē sufficiēs medico in istis reb⁹ cognoscere ꝯplonē cui appropriat̄ vnaqueqꝫ istarū virtutū ꝯseruādo ipsaz si eēt psens Et restaurādo ipsaz si esset depdita: ideo qꝛ sufficiēs est ei in hac arte venire a cognitiōe forme ꝯplonalis: ad formā spiritualē: sicut est sufficiēs ei venire a cognitiōe materie ad cognitionē quattuor humoꝝ ⁊ membrorum.

¶ Cap. VIII. Qđ est de iuuamētis mēbroꝝ cōsimiliuz.

Sed cū quieuit res sup locū suuz positū in hac arte: tūc erit manifestū ꝙ oia mēbra nō sunt inuenta: nisi ꝓpter has v̄tutes: et iste v̄tutes ꝓpter has suas actiōes. g̊ nō est inuētū i corpore aliqđ mēbroꝝ: nisi ꝓpter aliquā actionez istaruz virtutū: aut passionē earū. Ideo est nobis necessariū ingrere actiōes ⁊ passiōes mēbroꝝ: ⁊ ꝯplonē cui approprianť: ⁊ cognoscētes illud cognoscim⁹ sanitatē cuiuslibet mēbri p suas finales causas p̄dictas in hac arte: iō qꝛ iā cognouim⁹ eā per causaz mālē ⁊ formalē. Sz causaz efficiētē nō est necesse nobis h̄ narrare. iō qꝛ iaz est separata: saluo si ibi eēt res q̄ staret loco efficiētis i statu cōseruante. ¶ Et icipiem⁹ a iuuamēto mēbroꝝ simpliciū: ⁊ dicemus ꝙ res quā dixim⁹ q̄ est necessaria ꝓ aliā est duobus modis: vnus est vt sit eēntia p̄me necessaria essentie vltime: sicut fuit intētio essentie ꝯsimiliū necessaria pp intentionē eēntie officialiū. ¶ Alius ē vt nō sit ex necitate sz est qꝛ meliora sūt duo q̄z vnū: ⁊ significat nobilitatez in agēte ⁊ patiēte: sicut oculus q nō ē inuēt⁹ nisi ꝓpter necessitatē vidēdi: sz nā duplauit eos ꝓpter melioramentū duplatiōis: sicut nos declarare debem⁹. ¶ Sz nos nō recordabimur istoꝝ iuuamētoꝝ nisi illi⁹ qđ erit magis necessariū. ¶ De mēbris simplicib⁹ q̄dā sūt ossa ⁊ silia ipsis: sicut cartilagines: ⁊ vngues: q̄dā sūt nerui: lacerti: ligamenta: pāniculi: chorde: cerebrū: ⁊ ossa sua: ⁊ nucha: ⁊ caro: ⁊ sepuz: ⁊ his silia: ⁊ pili: ⁊ cutis: ⁊ sanguis: ⁊ flegma: ⁊ colera: ⁊ melācolia: ⁊ spūs. ¶ Sed ossiū maius iuuamētū ipsoruz ē ad fortificādū ⁊ stabiliēdū: ⁊ in sūma ipsa sūt sic̄ fundamētū totius corpis. Et iuuamētū scđz est ad defendēduz ⁊ abscōdēdū: sicut ossa capitis: ⁊ ossa pectoris. Sz multitudo eoꝝ in corpe fuit ꝓpter mot⁹ particulares: ⁊ multos: qꝛ man⁹ nō possz moueri p se: nisi eēt discōtinuata ab osse brachy cū ꝯtiguitate amboꝝ ossiū .s. man⁹ ⁊ brachy: ⁊ ita ē in q̊libz mēbroꝝ nodatiliū mobiliū discōtinuatoꝝ. Iuuamētū tertiū est. vt possit fieri resolutio supfluitatū vaporosarū: sicut sunt cōmissure q̄ sūt in osse capitis. Et pōt esse ꝙ sūt ⁊ alia iuuamēta. iō ꝙ si eueniret aliqua lesio alicui ossiū: nō trāsiret ad aliud os alteri⁹ mēbri: qꝛ discontinuatū est ab illo. Itē fuit necessitas multoꝝ ossiuz ꝓpter diuersitatē figure eoꝝ: ⁊ q̄litatis ꝯm illud ꝓpter qđ ordinata sūt: ⁊ ꝓpter paruitatē ⁊ magnitudinē eoꝝ. Sz diuersitas in paruitate ⁊ magnitudine est sicut ossa parua que sunt in digitis: ⁊ ossa cruris ⁊ coxe. Sed diuersitas in figura. al'. in forma: est sicut os qđ de necessitate habet eē forte ⁊ graue fuit factuz durū ⁊ clausum: ⁊ illud in quo fuit intentio vt esset leue: fuit factū duruz ⁊ perforatuz in q̄litate: ⁊ illud qđ hz de necessitate esse cōiunctū cū carne fuit factuz tenerū: sicut cartilagines ⁊ similia. ⁊ ista iuuamēta sunt nota per se: ⁊ hō pōt cognoscere maiorē partē p seipsuz: vel ab eo q aliquātulū studuerit in cognoscēdo. Sz vngues fuerūt facte pp duo iuuamēta: vnū qđ ē cōe: ⁊ est ꝓpter ꝯseruationē extremitatū digitoꝝ: sicut: ponit̄ ferruz in postremo haste lācee. Scđz ē ꝓpter sustētamentū carnis digiti qn̄ capit aliqđ. Et istud iuuamētū est magis ꝓprium in vnguibus manuuz q̄z in vnguibus peduz. Sz primuz iuuamētuz cōicat homini ⁊ alys aīalibus. In iuuamentis neruoꝝ cadunt multa dubia Gal'. sentit ꝙ iuuamētuz eoꝝ est ad ferenduz sensuz ⁊ motū voluntariū oibus mēbris. Sed qđ apparet ex sentētia Ar. est ꝙ nō sit factus neru⁹ nisi ad tēperādū calorē intrinsecū: ad hoc vt det virtutē sentiēdi: ⁊ hec opinio sequit̄ plus iuuamento cerebri. Sed si est instrumētū motus volūtary in hoc cadit speculatio. Et ꝯfirmatio Gal'. ꝙ sensus ⁊ motus sint a neruis est: eo ꝙ remoto neruo remouetur sensus ⁊ mot⁹: ⁊ hoc non est per viam demonstratiuam. Et iam disputauimus hoc in libris logicalibus. Sz apparet ꝙ iuuamētum nerui est de genere iuuamenti cerebri: ⁊ apparet manifeste ꝙ nascātur ab eo: ⁊ ꝙ nō sint fixi in eo: sicut dixit Gal'. Et ligamētoꝝ iuuamētuz: ⁊ chordarū ad motū voluntariū ē apparēs ad oculuz. Et pāniculi fuerūt facti pp abscōdere ⁊ defendere: ⁊ ēt vt sustineat mēbra q̄ sūt suspēsa: ⁊ retineāt ea q̄uis h̄ iuuamētū sit magis ꝓpriū ligamētis. Et iuuamētū pāniculi positi supra ventrez ē de specie hui⁹ iuuamenti: eo ꝙ ꝓhibet itestina egredi de ꝓprys locis sicut accidit herniosis. ¶ Sed venarū due sunt partes: vna est arterie q̄ portant spiritum ⁊ sanguinē a corde: ⁊ iste sine dubio fuerūt facte ꝓpter hoc: ⁊ fuerūt ramificate ⁊ partite p totū corp⁹: ad ferendū rē istā: aut spūm solū: aut spiritum ⁊ sanguinē sil'. ¶ Alia est nō pulsatilis in q̄bus nō ē spūs sensibiliter: nisi nos iduceret ad hoc vnuz dictū sil'e dicto qđ dicit. G. in epate: qꝛ dicit ꝙ ē fons spūs naturalis: quē dixim⁹ nō eē nisi ꝓpter virtutē nutritiuā. ¶ Sz ꝙ apparet ex iuuamēto istaꝝ venaruz est: qꝛ facte sunt ad diuidendū sanguinē coctū in epe per alia mēbra: ⁊ ꝓpterea fuerūt ramificate sicut arterie. ¶ Hic scire debes ꝙ Ari. vult ꝙ cibus ⁊ nutrimētuz oium mēbroꝝ fiat ex duob⁹ sanguinibus mixtis insimul: ⁊ sanguis: q ē in venis nō pulsatilib⁹ ⁊ in epate ē sicut mā sanguini misso per arterias cordis: ⁊ ꝙ sanguis arteriaꝝ ē sicut forma sāguinis: ⁊ hoc ē qꝛ dat eidē cōplemētū ⁊ coctionē: ⁊ facit ipz cibū ꝓpinquū actui. Et. G. sentit ꝙ sanguis q ꝓuenit ab epate per venas ad mēbra ē cibus ꝓpinquus per se. Et ꝓbatio q̄dem phi in hoc ē h̄: ꝙ sanguis vt ē sanguis ē ꝯueniēs vt sit cibus mēbris ⁊ oē qđ nutrit debet euenire mēbris: ⁊ duo sanguines vt sit cibus mēbris veniūt eis. g̊ mēbra debent nutriri ex eis. ¶ Et ꝓpterea ꝙ vn⁹ eorū est crudus ⁊ alter coctus: crudus cōueniētior est vt approprieť materie ⁊ coctus forme. ergo debet esse cōparatio cocti ad cruduz sicut forme ad materiā ⁊ hoc est declaratū bene in libro de aīalibus. Et ex verbis. G. apparet ꝙ idē asserit ꝙ mēbra superiora cibant̄ a sanguie arteriali: qn̄ p̄cipit incidi arterias in passiōe emigranea: ⁊ in epilētia ꝑseuerāte. ⁊ vtinā ego scirē quid ꝓhibet eū credere ꝙ iste sanguis arterialis nō nutrit alias ptes corpis. ¶ Sz cerebri medulle sūt due spēs. vna ē q̄ stat in olla capitis: ⁊ istđ sine dubio ē ylc. i. mā spūs cū quo fiūt sensus. Sz medulla q̄ ē in ossibus est superfluitas cibi eoꝝ. Et ossa solida nō habēt medullā: qꝛ nō sunt ꝑforata. Et nomen medulle dr̄ equiuoce ad hanc medullā: ⁊ ad eam q̄ est in olla: ⁊ nō nominamus eam medullā nisi qꝛ sic a vulgo nominatur. Sz medulla q̄ est in ossib⁹ est supfluitas penit⁹: ⁊ hec est suba tēperata.

¶ Sꝫ nã nuche ē de nã cerebri: ⁊ iuuamēta eoꝝ sũt eadē ⁊ adhuc exponã dĩam q̃ est iter ea qñ narrabo iuuamēta mēbroꝝ officialiũ. ¶ Sꝫ carnis due sũt spēs sicut dictuꝫ est: ⁊ Arist. dicit sup has duas: qꝛ sũt instr̃a sensus tact⁹: ꝓprie stãtia cũ eo: sicut stat oculus cũ visu: ⁊ demõstrat hoc qꝛ sensus simplex nõ iuenit̃ nisi a corpe simplici: ⁊ ꝙ neruus est seruitor carnis in hac apphēsiõe ad tẽperãdũ spm̃ sensus: q mittit̃ a corde: ⁊ ista fũdamēta nec̃e ē vt medic⁹ a nobis recipiat: ⁊ nos dicim⁹ de sensu ⁊ motu: ꝙ vna ex reb⁹ a qua est eoꝝ pmanētia sũt cerebrũ ⁊ nerui. Sꝫ vna spēs carnis quã Gal. vocat musculosaꝫ est vnũ ex mēbris officialib⁹: ⁊ in illo ē v̓tus pmi motoris. Propterea ꝙ istõ est illud qd̃ mouet̃ ex se p hãc virtutē: ⁊ nõ mouet̃ p aliõ mēbrũ qd̃ ipm moueat: qꝛ si p aliud moueret̃: hoc induceret nos ad iueniẽduꝫ corp⁹ aliud qd̃ mouebit̃ ex se. Alias res duceret̃ in ifinitũ: qꝛ nullũ corp⁹ mouet nisi moueat̃. Et est necesse ꝙ res qescat apud pmuꝫ qd̃ mouet̃ a motore imobili: ⁊ hoc ꝓbatũ est in nãli phia. Et hec species carnis apud Gal. est instr̃m mot⁹ localis: ⁊ loq̃mur de ea qñ loq̃mur de mēbris officialibus. Sꝫ caro spõgiosa iguinuꝫ ⁊ subascellarũ est facta ꝓpter expulsionē supfluitatũ. Et nõ est multũ lõginquũ ad credẽdũ: ꝙ multa ex carne nõ sit facta nisi ad iplẽdũ loca vacua: ⁊ ad defendẽduꝫ. Et in sũma istud est simplex mēbrũ in quo cõicant oĩa aĩalia: sicut cor est mēbrũ officiale in q̊ cõicant oĩa aĩalia: ⁊ sãguis manifestũ est ꝙ nõ fuit fact⁹ nisi ꝓpter vnã duarũ reruꝫ aut ꝓpter dãdũ nutrimētũ sicut sanguis q ē in epate: ⁊ in venis q̃s opinant̃ medici vt nascant̃ ab epate: aut vt sit vehiculũ spũs: ⁊ caloris: ⁊ iste ē sãguis arterialis. Flegma est sanguis idigestus: ⁊ ꝓpterea dꝫ dici supfluitas sanguinea: hoc ē supfluitas diminuta vt sit sanguis: nõ supfluitas: cuius separatiõe a sanguine remaneat sanguis ꝯplet⁹ sicut a col'a ⁊ mel'ia. ǵ si ita est: eē fl'atis fuit in corpe de necessitate: hoc ē ꝙ ipol'e est cibũ ꝯuerti: nisi ex eo generent̃ supfluitates fl'atice. Et põt eē cũ hoc ꝙ sũt in ipso alia iuuamēta: qꝛ humectat mēbra: ⁊ adaptat ea ad cibãdũ: ⁊ q̈si est sicut cib⁹ p̃parat⁹ eis: qñ cib⁹ tardat̃ eis. Sed mel'ia ⁊ colera sũt p̊ ⁊ p se in corpe pp necessitatē: qꝛ cib⁹ chilosus q vadit de stõ ad epar nõ posset digeri: nec eē sanguis: nisi separent̃ ab eo iste due supfluitates: sic mustũ nõ põt esse vinũ: nisi separent̃ ab eo due superfluitates: vna grossa ⁊ terrestris: ⁊ alia subtilis: ⁊ ꝓpterea ordinauit nã eis ꝓpa mēbra: ⁊ nõ fecit sic fl'ati: qꝛ iste due supfluitates non hñt aptitudineꝫ vt possit esse ex eis aliq̃ ps mēbri aliq̊ mõ: qd̃ in fl'ate hñ põt eē. Et apparet ēt cũ hoc ꝙ nã nõ p̃parauit istas: vt cēnt instr̃m seruiēs v̓tuti nutritiue p viã electionis boni: qꝛ bursa fellis hꝫ vnũ meatũ ramificatũ: q aduenit itestinis supiorib⁹ ⁊ ptib⁹ infimis stõi: ⁊ in aliqb⁹ hoĩbus stringit. al'. tãgit stõm: ⁊ facit idē op⁹ qd̃ facit in itestinis: qꝛ bursa fellis mãdat p hũc meatũ intestinis ptē colere: q̃ moueat ea ad expellẽduꝫ supfluitates: ⁊ facit q̈si abstersionē. Et sil'r splen hꝫ vnũ meatũ q tãgit os stõi: ⁊ mittit ei ptē paruã mel'ie ad pũgẽdũ illud: ⁊ ad mouẽdũ appetitũ cibi: qꝛ ista opatio ꝓuenit a reb⁹ acetosis: ⁊ multa verba dicta sunt in alijs libris: sꝫ nõ expectes ex me vt laborē ad narrãdũ ea. ¶ Sepi utilitas in corpe fuit: vt calefaceret: sicut girbuꝫ dyafragma. Et sepũ ē supfluitas sanguis cocti a quo cibata sunt mēbra. Et ꝓpter hoc qñ ē in corpe tēperate significat magnã sanitatē: qꝛ significat sup bonitatē nutrimēti. ⁊ qñ nõ iuenit̃ in corpe significat ꝙ nõ est bona digestio: qꝛ nõ ē supfluitas q̃ venit a bona digõne: hꝫ ē calida ⁊ humida. Et necessariũ illud ē ad iplẽdũ vacuitates ēt mēbroꝝ: sꝫ qñ multiplicat̃ in corpe significat sup malã dispõnē: qꝛ multitudo mãe nutritiue q̃ ē sanguis est ꝯuersa in sepũ: ⁊ tũc ifrigidant̃ mēbra ⁊ moriunt̃: qꝛ i hac supfluitate nõ ē sensus ⁊ pdunt̃ mēbra sensibilia qñ multiplicatur super ea. ¶ Piloꝝ capitis: supcilioꝝ: ⁊ palpebrarũ iuuamētũ ē vt defendant: ⁊ hoc ē manifestũ. Qꝛ videm⁹ ꝙ pili capitis defendũt cerebrũ a frigore: ⁊ calore: ⁊ supcilioꝝ ⁊ palpebrarũ adiuuãt ad defendendũ oculos a rebus extrinsecis. Sed pili subascellarũ: ⁊ peduꝫ ⁊ multi alij qui sunt sup supficie corpis: qd̃ appet ex eis plus ē ex necessitate mãe: eo ꝙ generat̃ pilus ab vno vapore fumoso adusto ꝯm Gal. ⁊ hꝫ idiget speculatiõe: qꝛ videt̃ ꝙ pilus sit corp⁹ extẽdibile: siccũ: ⁊ tale est supfluitas cibi sicci: qñ nimis excoquit̃: durãte in illo admixtiõe pinguedinis. ǵ nõ est ille vapor cui⁹ sit aggregatio ptis supra partē. Sꝫ ē corp⁹ cõtinuũ fortis ꝯtinuatiõis: extēsiuũ: crescēs in lõgitudine. Et mihi videt̃ ꝙ nã adducit istũ vaporē: vt sit materia pili: ad hoc vt pilus trahat illã malã mãꝫ ex corpore ad mũdificandũ ipsuꝫ p hoc: sicut tu vides ꝙ sil'r artificialiter faciũt laboratores terre: qui qñ volũt vt ipsa fructificet: seminãt semina q̃ habēt attrahere partē terrestrem adustã. ⁊ p hũc modũ põt eē vt sit iuuamētũ corpi. ¶ Sꝫ cutis videt̃ esse ꝓpter defendere: ⁊ abscõdere: ⁊ stat foris sicut sunt cooperture membris intrinsecis. Et spirit⁹ sunt ꝓpinqua instrumēta virtutis regitiue corporis. ⁊ sic dicēduꝫ est ꝙ ministrat̃ a quattuor virtutibus: aut qnqꝫ: hꝫ est attractiua: retẽtiua: digestiua: ⁊ expulsiua: ⁊ discretiua. Et adhuc est inuēta alia v̓tus: q̃ cõmunicat toti corpori: q̃ regitiua nũcupat̃: ⁊ q̃ sit: ⁊ vnde sit multa dicenda sunt: ⁊ postea disputabimus: ⁊ quicqd sit ab aĩa est: ꝓpterea p̉uatio eius est subita mors necessario.

¶ Capitl'm. IX. Qd̃ est de iuuamētis mēbroꝝ officialiũ. que sunt instrumēta virtutis nutritiue.

Et postq̃ꝫ narrauim⁹ iuuamēta mēbroꝝ simpliciũ: narrãdũ ē iuuamentũ mēbroꝝ officialiũ: ⁊ vniuscuiusqꝫ partis ipsoꝝ. Et hoc faciem⁹ breuiter: exceptis casib⁹ in qb⁹ ꝓlõgandi sũt ꝯmones illis q nobis sũt sil'es. Et eligem⁹ ex his qd̃ manifestũ ē: ⁊ qd̃ opinat̃ esse magis necessariũ in hac arte: ⁊ icipiemus a mēbris q̃ sũt instr̃a v̓tutis nutritiue. qꝛ hec ē virtus necessaria pma nr̃o eē: ⁊ ꝓpterea fuit corruptio suarũ opationũ mors. ¶ Et dicim⁹ ꝯm ꝙ testificant̃ sensus mēbra disposita ad faciẽdas opatões isti⁹ v̓tutis sũt stõac⁹: ⁊ sui ministri: sic̃ os: ⁊ instr̃a ei⁹: ⁊ ysofagus: ⁊ post hꝫ itestina: ⁊ epar: ⁊ vene: ⁊ renes: ⁊ splen ⁊ sacul⁹ fell': ⁊ vesica. ¶ Primũ iuuamētũ oris est masticatio cibi: ⁊ ꝓpterea fuerunt positi dentes: vt faciãt ad hoc ꝯueniēs p̃paramētũ: dētes qdem anteriores: vt icidãt: maxillares: vt frangãt: molares: vt molant. Et scias ꝙ in ore est aliquãtula digõ. ⁊ hõ quē tu scis appellat eã alio noĩe. ¶ Ysofagus est meatus per quē transit cibus ab ore ad os stomaci: ⁊ operatio sua non est nisi in duab⁹ virtutib⁹: q̃ sunt lactantes virtutem nutritiuaꝫ: hoc est attractiua: ⁊ expulsiua: qꝛ est necesse attrahere ab ore: ⁊ expellere ad stomacũ: ⁊ quando ista operatio perdit̃: morit̃ homo fame. ¶ Et instrumētum seruiens nature in his duab⁹ operationib⁹: necesse est vt varietur: ⁊ apparet per anotomiaꝫ ꝙ ysofagus est cõpositus ex duab⁹ tunicis: vna q̃ est secũdũ latitudinem: ⁊ alia que est scd̃m longitudinē: ⁊ ista que ꝓcedit ꝯm longitudinem quãdo colligit̃: ⁊ cõstringit̃: ⁊ ascēdit ad epiglotũ: tunc fit attractio: ⁊ illa que vadit in latitudine facit expulsionem quãdo aggregat̃: ⁊ amplectit̃ cibũ: sicut vola man⁹ aggregat se super res humidas: ⁊ constringendo eas expellit. Manifestum est ꝙ stomacus est locus digestionis missi cibi eidem ab ore: cõuertendo illuꝫ in kilum: qꝛ nõ potest cõuertere ipsum in sanguinem. Et hoc apparet ab eo: qd̃ ministri sui in hoc opere sunt quattuor virtutes particulares supradicte. Sed digestio est magis manifesta in tunica carnosa: propter calorem qui est in ea plus: ⁊ propter illud quod ei aduenit ex arterijs: ⁊ venis: que ei adducũt

caloꝛē:⁊ ēt ē ſuppoſit⁹ epati:ita ꝙ ipſuʒ calefacit:qꝛ epar ē ei circa poſitū a latere dextro:⁊ ſplen ē ei circa poſit⁹ in latere ſiniſtro:q dat caloꝛē. Sʒ attractio cibi quā facit yſofagus ⁊ meri fit per tunicā villoꝝ longitudinaliū:⁊ adiuuat ipſuʒ in hoc qđ eſt in eo de tunica diametrali angulari. ⁋ Et receptio.al'.retētio ⁊ expulſio fiūt per tunicā que ꝓcedit ꝑ latitudinē:iō qꝛ qñ recipit cibū illa tunica aggregatur ſuꝑ ipſuʒ ab oī ꝑte quouſqꝫ ꝯplet̄ digeſtio:⁊ digōne facta aggregant̄ oēs ſue ꝑtes ſuꝑioꝛes ſuꝑ eā:⁊ ꝑmūt eā iferi⁹:⁊ eſt expulſio ꝑ hāc tunicā q̄ vadit ꝑ latitudinē:⁊ hʒ duas oꝑatiōes ꝯrias:hoc eſt expulſionē iferius qñ ē facta digeſtio:vel ſuꝑius ꝑ vomitū. Sʒ oꝑatio v̄tutis diſcretiue nō eſt multū manifeſta in ſtō:niſi diceremus ꝙ ſtomachus nutriret̄ ex chilo.q̄re deſideraret cibū:⁊ aggregaretur ſuꝑ ipſuʒ:qđ fit in eo.⁊ opinio affirmat h̄:ꝙ ſi nō dicerem⁹ ꝙ ſtomachus nutrit̄ ex chilo.q̄re deſideraret cibuʒ ⁊ aggregaret̄ ſuꝑ ipſuʒ:⁊ ceſſaret fames qñ comedim⁹:alias qñ deſideraret ⁊ aggregaret̄ ſuꝑ ipſuʒ nō eſſet v̄tus diſcretiua vel eius oꝑatio multū manifeſta in eo. Et ſi ꝯtingat ꝙ vnū mēbꝛū ſeruiat alteri:ſeipſuʒ obliuioni nō tradit:g̊ recipit nutrimētū:⁊ vtilitatē ex eo. Et accidit vt aliqui ex noſtris ſocijs dubitēt ex hoc:qꝛ mēbꝛa ex chilo nō debēt nutriri:niſi poſtq̄ꝫ ꝯuerſus fuerit in ſanguinē:⁊ nō ē adhuc ꝯuerſus in ſanguinē in ſtō. Ergo dicam⁹ ꝙ ſtomachus nutrit̄ ab eo ex modica re:q̄ plus aſſimilat̄ qualitati q̄ꝫ quātitati:⁊ teſtificat̄ ex hoc ꝙ ſubito qeſcit fames:cuʒ comedim⁹ ſicut ſubito qeſcit ſitis cū bibim⁹. Et adhuc nō eſt icōueniēs ꝙ in eo ſit aliq̄ pars ſubtilis qua nutriat̄ cito ꝑ aliquā humiditatē:q̄ꝫuis nō ſit ſāguinea:qꝛ tu vides multa aīalia que nutriunt̄:lʒ nō habeāt ſanguinē. Et digeſtio fit in eo per caliditatē ⁊ humiditatē ꝑmo. ⁊ ſecūdario fit ꝑ aggregationē quā facit ſtomachus ſuꝑ cibū:⁊ qꝛ ipm amplectit̄. Et ꝓpterea tūc quāto ſtomachus in aīalib⁹ eſt groſſioꝛ ⁊ durioꝛ:tāto foꝛtioꝛ digeſtio fit:⁊ hoc apparet in ſtomachis volucrū. Et ꝓpterea voluerūt quidā antiquoruʒ ꝙ digeſtio fiat ꝑꝑ ꝯſtrictionē aggregatiōis. Et opināntur ꝙ ſtomachi volucrū ꝓſint ſtō:ſicut ſūt ſtomachi gallinarū ⁊ ꝑdicū:qꝛ h̄ mēbꝛū nō fuit poſitū in eis durū ⁊ foꝛte niſi ꝓpterea:qꝛ nō habēt dētes molares. Sed iteſtina etiā vident̄ eſſe inſtra nutrimēti:qꝛ ipſa nō fuerunt facta ꝑncipal'r niſi vt tranſeat ꝑ ea digeſtus cibus in ſtō ꝑ foꝛamen qđ appellat̄ poꝛta. Pꝛopterea cū facta ē digeſtio in ſtō aperit̄ locus iſte ⁊ mittit̄ cibus ad iteſtina:⁊ interim epar trahit ab illis ſuccoſitatē chili ꝑ venas que attingūt iſtud:⁊ qñ cōpleuerit oꝑationes tūc expellūt iteſtina ſuꝑfluitates inferius:⁊ illa eſt ſuꝑfluitas ſicca. g̊ vtilitas iteſtinoꝝ eſt bina:pꝛima:qꝛ ſūt via ꝑ quā cib⁹ vadit ab illis ad epar. Scđa ꝓpter expulſionē ſuꝑfluitatis ſicce. Et virtus in illis manifeſtioꝛ eſt expulſiua. Et ꝓpterea fuerunt ambe ſue tunice eūtes ꝑ latitudinē. Sʒ virtus attractiua nō eſt maniſeſta in eis:ꝓpterea nō habuerūt tunicā vnaʒ in lōgitudinē:⁊ ipſis eſt v̄tus digeſtiua:qꝛ eoꝝ ꝯpl'o eſt ꝓpinqua ꝯpl'oni ſubē ſtomachi. Sʒ illa inteſtina nō habuerunt multā reuolutionē niſi vt moꝛaret̄ in eis cib⁹ donec epar traxiſſet ab eis qđ neċariū erat. Et ꝓpterea dicit Ar. ꝙ aīalia habētia paucā reuolutionē in inteſtinis ſunt guloſa. Et habuerūt duas tunicas vt eſſent foꝛtia:qꝛ ſūt via ſuperfluitatuʒ:⁊ etiam qꝛ oppoſitio virtutis expulſiue in hoc eſt foꝛtioꝛ. ⁋ Manifeſtū eſt in epate ꝙ ē imutatiuū cibi ad ꝯuertēdū ipſuʒ in ſanguinē:⁊ poſtea mittit ipſum ad oīa mēbꝛa:⁊ ꝓpter dñationē quā facit ſuꝑ oīa mēbꝛa nutritiua opinabat̄ Gal'.ꝙ eſſet penit⁹ in virtute nutritiua ꝑnceps:⁊ ipſe neſciuit ꝙ poſtremū nutrimentū eſt in coꝛde:⁊ in eo ꝑma virt⁹ nutritiua eſt ꝑnceps. Et apparet de hoc mēbꝛo ꝙ hʒ qnqꝫ virtutes dictas hoc eſt digeſtiuā:qñ facit ſanguinē:retētiuā tēpoꝛe digōnis:attractiuaʒ quādo trahit chilū ab iteſtinis:diſcretiuā quādo diuidit ⁊ cognoſcit tres ſuperfluitates:hoc eſt ſuperfluitas aquoſa quā trahunt renes:colerica quā trahit burſa fellis.melācolica quā trahit ſplen. Et iueniri v̄tutē expl'ſiuā affinē virtuti attractiue magnū dubiū eſt:⁊ hic nō eſt locus ſue ſolutionis. Et debes ſcire ꝙ iſte quattuoꝛ virtutes aut qn que nō ſunt ſeparate abinuicē:ſed ſunt ſicut multi operarij ſuꝑ vnū opus:⁊ ſunt virtutes que ſunt ſicut inſtrumēta vni virtuti que facit nutrimētū:⁊ facit ei cū iſtis quattuoꝛ virtutibus in quolibet mēbꝛo:⁊ ille in toto coꝛpoꝛe date ſunt ꝓpter neceſſitatē vnius virtutis intrinſece que eſt in vnoquoqꝫ mēbꝛo:⁊ hec eſt virtus nutritiua ꝑncipalis. Deinceps contēplanduʒ eſt ſi iſta ꝑncipalis virtus eſt pꝛopꝛia in hoc membꝛo ad hoc vt ſit ipſum ſoluʒ ꝑnceps membꝛoꝝ iſtius virtutis:aut illic eſt aliud mēbꝛuʒ qđ ſit ꝑnceps ad ipſuʒ in hoc opere:ſuper hoc eſt multū neceſſe diſputare. ⁋ Et dicimus.iaʒ apparet per hoc qđ declaratū eſt in nāli philoſophia:ꝙ iſta virt⁹ nō facit niſi vnā parteʒ mēbꝛi nutriti:⁊ ꝙ mēbꝛa ſūt ꝯpoſita ex elemētis:⁊ ꝙ cōpoſitū ex elemētis nō ē cōpoſitū niſi ꝑ modū tēperātie complexionis:⁊ complexio fit per modum decoctionis:⁊ decoctio per modū caloꝛis:ergo neceſſe eſt ꝙ inſtrumentum iſtius v̄tutis ſit ꝑncipiū foꝛtis caloꝛis:qꝛ non eſt dr̄ia iter illā rē q̄ eſt nobis neceſſaria ad eē ꝑtis vel eſſe toti⁹:⁊ ſi ita eſt.g̊ de neceſſitate iſte caloꝛ ē in epate:⁊ ī alijs iſtr̄is nutritiē. Et ſi ita ē ſic̄ dic̄.G.ꝙ nō lucrata ſint alia mēbꝛa q̄ hñt hāc v̄tutē iſtū caloꝛē cū q̊ agunt ſuas oꝑatōes niſi a caloꝛe epatis.ergo epar certe eſt ꝑnceps ipſoꝝ mēbꝛoꝛū:qꝛ nō ꝯplet̄ eis h̄ opus niſi per ipʒ:⁊ ipʒ ꝯplet oꝑa ſua per ſe:⁊ tale mēbꝛum q̄le eſt iſtud ē digni⁹ vt vocet̄ ꝑnceps ⁊ iſta ē dñatio quā dixerūt tñ auctoꝛes ipſuʒ per ſe hr̄e. Et ꝓpterea d̄ rectoꝛe agricultoꝛū dixerūt ꝙ ſit ꝑnceps eoꝝ. ꝓpterea qꝛ ſeruitia eoꝝ nō cōplent̄ niſi ex regimīe ipſi⁹:⁊ opus illi⁹ cōplet̄ per ipʒ:⁊ h̄ eſt in oī ſpē dñatiōis. ⁋ Dico ergo vtinā ego ſcirē ſi poſ'e ē a.G.⁊ alijs q ſequunt̄ ſuaʒ ſententiā vt dicāt ꝙ epar eſt ſufficiēs ꝑ ſe in iſta oꝑatiōe:ipſo ꝯcedēte cū eis ꝙ multe arterie veniāt epati a coꝛde q̄ adducūt eidē multū caloꝛē:ꝙ ſi epar ē ſufficiēs ſibi ī hac operatōe,ergo caloꝛ iſte ē in vanū ⁊ ſine aliqua cā. ⁋ Et ſi dixerint ꝙ iſte caloꝛ nō det epati niſi v̄tutē vitalē:dicem⁹ qđ eſt v̄tus vitalis q̄ eſt in mēbꝛis:eſt ne alia v̄tus q̄ꝫ virt⁹ nutritiua aut ſenſibilis:⁊ nec nomē vite itelligit̄ niſi ſuꝑ has duas:licet accidat vt nomē vite attribuat̄ magis ſenſibili:⁊ hoc eſt ꝯriū ei qđ itelligit̄ ex verbis hoīs queʒ ſcis. Nec aliud certificatū ē ex iſtis v̄tutibus niſi ꝑꝑ eaꝝ operatiōes:nec ſunt hic alie oꝑatiōes niſi iſte due:hoc ē nutribilis ⁊ ſenſitiua. Si reſpōderēt ꝙ v̄tus pulſatilis in coꝛde eſt tertia v̄tus:⁊ illa dicit̄ v̄tus per ſe. Reſpōdem⁹ q̄ꝫuis nos cōcederem⁹ vobis hoc:coꝛ tñ dat epati v̄tutē pulſatilem:qꝛ manifeſtū eſt ꝙ vene epis nō ſunt pulſatiles. Deinceps apparet ꝙ virtutes pulſatiles ſūt ꝓpꝛie coꝛde:⁊ iſta virtus eſt ꝓpꝛia ſua dñatio ⁊ qñ dñationē hʒ coꝛ cum hac virtute qꝛ cū hac virtute dat ⁊ partit̄ virtuteʒ oīb⁹ membꝛis:qm̄ dat ⁊ partitur eis caloꝛē nālē:cū hoc ipʒ hʒ cōſeruationē ſibi per modū flabellationis:⁊ cū iſta virt⁹ videlicet pulſatilis ſit illa cū qua dat coꝛ alijs mēbꝛis ꝑmū nutrimentū dādo ⁊ partiēdo eis oēs alias virtutes.ergo ipʒ dʒ appꝛopꝛiari de neceſſitate iſti virtuti:hoc eſt nutritiue a latere ꝙ eſt nutrimentū coꝛdiale ꝙ ipm eſt iſtrumentū cū quo laboꝛat iſta virtus in dādo nutrimētū. ⁋ Et ſi eēt alia virt⁹ hic ꝑter iſtam virtutē nutritiuā:daret alijs mēbꝛis:qꝛ ipoſſibile eſt eē in aliquo mēbꝛo virtutē ꝯriam in ſpecie alijs v̄tutibus q̄ ſunt in alijs mēbꝛis:⁊ nō iuenit̄ in alio mēbꝛo niſi in ipō exiſtēte membꝛo ꝑncipe:nec.G.nec alter medic⁹ dicit hoc. Et ſi ita eſt ſic̄ diximus:⁊ apparet ꝙ comparatio coꝛdis ad epar fit ſic̄ cōparatio quā ponit.

Ha. epatis ad mēbra alia. Ergo cor ex necessitate erit pnceps super epar in hac virtute: quia epar non est sufficiens in faciendo per se suam operationem nisi propter calorez transmissum a corde temperatuz in quantitate ꝛ qualitate. ¶ Et est refirmatus iste sermo vt cor sit de necessitate pnceps virtutis nutritiue. qđ Ha. nec alij ex anontomicis dixerunt nec crediderunt: ꝙ cordi veniret calor ab alio membro: sed est sufficiens per se sicut conueniens est principi. Et ego iam probaui tibi virtutem ꝛ calorez alias a calore per viam doctrine dissolutiue. ¶ Et si tu videris ꝙ indiget cor epate propter preparationem nutrimenti non est propterea epar dignum vocari princeps: sicut non est conueniens stomacho propter preparationem cibi vt vocetur princeps epatis: nec etiam bubulcus qui preparauit cibum alijs bubulcis vocabitur princeps. Postq̄ declaratuz est ꝙ cor est pnceps virtutis nutritiue: ꝛ apparz per anotomiam ꝙ non est in corpore vnum membrum ad qđ non veniāt arterie a corde. ergo cor est dator virtutis nutritiue omnibus alijs membris per viam quam ego superius dixi tibi: ꝛ si ita non esset arterie essent in vanum. Et adhuc non fuit visuz vnq̄ per anotomiaz vt transiret sanguis ab eo per venas ad cor: adhuc sanguis qui ē in venis est sanguis imperfectus: ꝛ non est creatus in vehiculū spiritus: nisi sanguis arterialis. Et si diceret aliquis homo ꝙ medicus non habeat necessariam hanc inquisitionē: dico ꝙ habet multum necessariā ꝛ hoc in futuro melius explanabo. ¶ Et quando Ha. vituperauit archigenem: qꝛ curabat virtutez memorialē cuz medicinis cordialibus credēdo ꝙ esset transmissa a corde: ꝛ dicebat si credis ꝙ virtus memorialis sit in corde: quare non apponis ventosaz sup ipsum: ꝛ sit intentio tua in medicando ipsum. Et ego dico ꝙ hec est vna reprehensio que est magis vituperabilis q̄ verba archigenis secūdū ꝙ declaraui hucusq̄ ꝛ declarabo deinceps: quia cor est princeps omniuz membrorū: ꝛ fuit locus eius in medio: qꝛ hic est locus regis: ad hoc vt sit regimen huius ꝓportionatuz equaliter oībus suis circunferentijs: ꝛ etiam vt melius custodiatur. Et propterea fuit circumpositus panniculus grossus vt circundaret ligamentuz suuz. ¶ Sed nutrimentū cordis est ex vena que coniuncta est inter epar ꝛ ipsuz. Coopertimentum qđ fuit positū super auriculaz cordis fuit positum vt aperiatur interius ad hoc vt sanguis posset īgredi ad ipsuz: ꝛ postea clauderetur perfecte. ¶ Sed auricula que est in alio latere hoc est auricula vene que ꝓuenit ab ista camera ad pulmonem: ſm opi. quorundam fert sanguinē ad nutriendū pulmonez: quia non sunt vene continuitate cū illo. ¶ Et coopertimenta que sunt super hanc auriculā ordinata fuerunt vt aperirentur extra ꝛ non intus: ad hoc vt sanguis posset exire per eas ad pulmonem. ¶ Sed vni duarum auricularū: videlicet que est in camera sinistra: hoc est os arterie magne non fuerunt ordinata tria coopertoria vt aperirentur ab īteriori parte ad extra nisi vt iret sanguis ꝛ spirit⁹ ad arterias ꝛ nō rediret: ꝛ alia auricula que est in hoc latere est os arterie vene que venit ad pulmonez. Et ab hac arteria fit euentatio cordis. Et propterea fuerunt ordinata coopertimenta istius auricule vt aperirentur de foris ab intus. ¶ Sed quia splen nō habz nisi duos meatus: vnus qui cōtinuus est epati ꝛ alter cuz stomaco: ꝛ in splene stat spissitudo sanguinis. Opinatur ꝙ sit factus ad trahenduz superfluitatem melancolicā epatis: ꝛ videtur longinquum vt sint duo epata quia non apparēt in eo vene misse ad aliud membrū. ¶ Bursa fellis ordinata fuit ad trahenduz superfluitatem colericā ab epate. ¶ Et renes etiam sunt membra seruientia epati quia attrahunt aquositatē que est in sanguine per venam magnā que venit a gibbositate epatis. Sed vesica fuit ordinata ad trahenduz superfluitatē aquosam a renibus: ꝛ coopertura q̄ est inter ipsam ꝛ renes similis cortici quando humiditas trahitur ad eam aperitur: ꝛ quādo remanet clauditur: ad hoc ne reuertatur ipa superfluitas ad renes. ¶ Et scias ꝛ non tradas obliuioni ꝙ vnumquodq̄ istoruz membrorū que ordinata sunt ad trahenduz superfluitatē sanguinis non trahunt nisi quia sint sibi conuenientes in cibo: ꝛ etiā cū hoc faciunt iuuamenta que sunt necessaria. ¶ Et propterea in eis sunt de necessitate. v. virtutes particulares: scilicet attractiua: ꝛ retētiua: digestiua: discretiua: ꝛ expulsiua supra dicte. Ista sunt omnia instrumēta nutrimenti. Et habes ꝙ digestiones que cōmunicant omnibus membris sunt due: videlicet digestio stomaci: ꝛ digestio epatis: saluo ꝙ tu non ponas sanguini vnam digestionem in venis: ꝛ si est pauca est. Sz tertia digestio est que est propria omnibus membris.

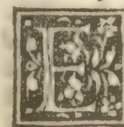
¶ Capl'z. X. Quod est de iuuamētis membrorū officialiū que sunt instra virtutis generatiue.

T postq̄ declaratū est que sint instrumenta virtutis nutritiue: volumus declarare istrumēta virtutis generatiue. Uirtus. n. augmētatiua nō hz ꝓpria membra sibi: sed eadem mēbra que sunt ꝟtutis nutritiue sunt ꝛ istius. Membrorū generatōis quedā sunt que sūt ꝓpria femine sicut vulua ꝛ mamille: q̄dam sūt ꝓpria mari sic̄ testiculi ꝛ virga. ¶ Sed testiculi fuerūt ordinati ad faciēdum sperma: ꝛ iō fuit caro eorū alba ꝛ spongiosa sicut caro mamillarum: ꝛ ideo quādo conuertit̄ sanguis cōuertit̄ ad sīlitudinem eorū: ꝛ faciūt ipm albū: sicut epar ꝯuertit chilum ꝓp suā rubedinē ad ruborez. qꝛ vis est agentis assimilare sibi patiens suuz. Et debes scire ꝙ istud mēbrū nō ē sicut pnceps virtutis generatiue: q̄uis ipsa virtus sit in eo sic̄ opinatur. H. qꝛ illud nō pōt agere suā opationē per se nisi per spūm missum eidē a corde tēperatū in quātitate ꝛ qualitate. Ideo apparet ꝙ virtus cordis q̄ hunc calorē mensurat vt possit facere suas operatiōes sit pncipal'r generatiua: ꝛ ꝟtus que est in hoc mēbro ē eius seruiēs: ꝛ si hz aliquā predominationē illa est particularis. ¶ Sz testiculi quos dicit. H. feminā habere apparet ꝙ nō habeāt effectuz in generatione: qꝛ sperma mulierū qđ generat̄ in mulierib⁹ in generatione īuentiōez nō habet. ꝛ si aliquis vellet dicere ammirādo. ergo facti sunt in vanū. Respōdem⁹ ꝙ nec in hominib⁹ mamille habēt aliquā inuentionē in generatione: ꝛ tamē habēt eas. ergo debes scire ꝙ aliqđ iuuamētuz est in vtrisq̄. Et si tu dices vnde apparet ꝙ sperma mulieris nō habet aliquā inuentionē in generatiōe dicenduz ꝙ manifestat̄ sensu ꝛ cognoscit̄ per argumentū: per sensuz. qꝛ homo videt ꝙ mulier īpregnat̄ absq̄ eo ꝙ spmatizet. Et postq̄ legi libros Ar. ergo quesiui a multis mulierib⁹ de hoc ꝛ respōderūt ꝙ plures impregnate fuerunt absq̄ spermatizatione: ꝛ etiā si displicuisset eis coitus. ¶ Et ēt vidi q̄ plures ex istis impregnatas que fuerant a masculis violate. ¶ Et vicina quedā mea de cuius sacramento confidere multum bene poteramus iurauit in anima sua ꝙ impregnata fuerat subito in balneo lauelli aque calide in quo spermatizauerunt mali hoīes cum essent balneati in illo balneo. Et ego perscrutatus fui vnum librū quem fecit auē cladis de spermate: ꝛ inueni euz qui dicit ꝙ hoc possibile est esse: ꝛ reddit de hoc rationem plurimuz mihi placentem: quia vulua trahit sperma ꝓpter vnam ꝓpriā virtutem quā habet cum eo a tota specie: ꝛ ad hoc non est necessaria delectatio. o quā bene placet mihi. ¶ Sz illud qđ cognoscitur argumento naturali est ꝙ si sperma mulieris posset facere hanc operationē: quā facit homis sperma. ergo generaret per se femina: ꝛ homo non esset necessarius: in quo nec esset opinandum: ꝙ hec operatio diui-

datur in illos in quãtitate:hoc est vt sperma mulieris faciat aliqua membra:⁊ sperma viri aliqua: qꝛ q̃uis mēbra sint multa:illa sunt vnũ in vno pncipio qd est in eis: ⁊ datoꝛ istius pncipij quod est coꝛ ipsum est datoꝛ oium membroꝝ in potẽtia:⁊ si esset sufficiens mulieris sperma in dãdo hoc pncipiuꝫ.ergo sperma hois nõ haberet etiaꝫ inuentionẽ in generatiõe:⁊ simil'r dico in spermate viri. ¶ Et si diceretur quod aliquod istoꝝ spermatuꝫ nõ facit hanc operationem quousq; nõ sunt mixta adinuicem ⁊ adepta sunt aliaꝫ formã ⁊ aliaꝫ dispositionẽ: sicut nõ est sufficiẽs per se acetum:⁊ per se mel vt fiat oximel:nisi quãdo sunt mixta sil'. Respõdemus ⁊ cõfiteantur hoc qd cõplonẽ habent illa duo spermata:⁊ istud quod dat eis hãc formã necesse est vt sit complens:⁊ ista duo spermata sunt hic loco materie:⁊ hic nõ est res que det formã nisi virtus generatiua:⁊ de necessitate est q membꝝ qd habꝫ hãc cõplonẽ vel qd facit hanc complonem est membꝝ in quo est virt⁹ generatiua.Et fꝫ hãc opinionẽ esset necesse dicere q virtus generatiua est in vulua.Et vtinã ego scirẽ que necessitas est spermatis ⁊ sanguinis ad faciẽdũ hanc operationẽ qꝛ sanguis est sufficiẽs ad faciẽdũ oĩa membra:qꝛ ipsa nutriuntur ex eo.Et postq̃ ita est ⁊ apparꝫ impossibile q sit operatio spermatis mulieris ⁊ spermatis viri vnũ in spẽ: ⁊ etiaꝫ apparet pma fronte q mulier hꝫ operationẽ in generatione.ergo conueniẽs est q opatio vnius sit sine operatione alterius:⁊ q sint ambo declinantes in eoꝝ operationibus ad vnũ finẽ hoc est embrionis. ğ qdlibet eorum dat embriõi partẽ per quã stat vel est. Et iste due partes sunt materia ⁊ forma:⁊ vnuꝫ coꝝ ẽ datoꝛ materie:⁊ aliud est datur forme.Et impossibile est vt femina det formaꝫ ⁊ masculus mãm. Ideo qꝛ datoꝛ nutrimenti debet de necessitate esse datoꝛ materie:⁊ femina est datrix nutrimenti.ğ debꝫ eẽ datrix materie:⁊ masculus datoꝛ forme: ⁊ sic dixit Aristo.Et postq̃ mulier nõ hꝫ aliquid de quo possit opinari q sit materia nisi sperma ⁊ sanguis mẽstruus: ⁊ ẽ manifestũ q sperma est humiditas aquosa similis superfluitati:neq; solũ est simile supfluitati. Sꝫ p certo est superfluitas:⁊ ipossibile est q ex eo membra nutriri possint qꝛ si possibile esset sufficientioꝛ esset sanguis: qꝛ ex eo nutriuntur membra:qꝛ nõ est dĩa inter nutrimenti mãm ⁊ mãm essentie:qꝛ nutrimẽtũ est essentia in parte:⁊ generatio esse est in toto:⁊ materia totius ⁊ partis est idẽ.Et etiã hoc testificatur q sperma mulieris nõ est mã embrionis: qꝛ multe mulieres ipregnant̃ absq; spermatiçatiõe: sicut dictũ est.Et iteꝝ vulua mulieris vomit suũ sperma ⁊ trahit sperma viri ad se.Que oẽs res iste oñdunt q sperma mulieris est supfluitas discurrens pter delectationẽ:sic discurrit saliua ex oꝛe alicuius famelici cũ videt aliquem comedentẽ.Et apparet manifeste q sperma viri tenet locũ agentis:qꝛ membra nõ nutriunt̃ nisi per calorẽ nãlem qui est in coꝛde:⁊ iste caloꝛ est pmuꝫ instrm aĩe nutritiue. Et pptera necesse est vt sit pmuꝫ instrm virtutis cõplectiue.Et sil'r necesse est in spermate viri aut in sanguĩe q est in vulua magnã partẽ istius nãlis caloris esse in actu: ⁊ impossibile est esse hoc nisi in spmate pter suũ caloreꝫ ⁊ humiditatẽ.¶ Et sanguis ex quo gñat̃ embrio est sanguis venaꝝ mulieris q est in vulua retẽtus:⁊ remot⁹ ẽ vt habeat in se virtutẽ talẽ q̃lis est ista:eo qꝛ est sanguis idigestus:⁊ adhuc remoti⁹ est vt sit in spmate mlieris:vel ẽt nõ est dicẽdũ q caloꝛ nãlis sit in embriõe ex se:iõ qꝛ nõ generat̃ caloꝛ nãlis nisi a calore q ẽ in nutriẽte.Propter oẽs ğ istas rõnes nõ est credẽduꝫ q spma mulieris sit mã vel forma embriõis. Sꝫ spma viri stat loco forme:⁊ sanguis menstruus loco mãe:⁊ spma mulieris nõ hꝫ inuentioneꝫ in gñatione.Et nõ est credendũ vt sperma prebeat iuuamẽtũ solũ qualitate sed ɔfert in iuuamẽto caloris quãtitatiui. al' q̃litatiui. Et pptera nõ habꝫ Aristo. reprehensionẽ ab Ypp.⁊ Ga. q in muliere q̃ in saltando abortiuit .vi.die ⁊ fuit iuentũ spma iuolutũ pãniculo: nec ẽt q̃rẽdũ ab Arist.quo loco erat istud spma.Et scio q nõ erat necessaria in medicĩa ista ingsitio:qꝛ magis est ingrendũ in generatiõe aĩaliuꝫ. Sꝫ nos narrauimus istud hic p maioꝛi iuuamẽto:⁊ q vult scire qõnes q̃ sunt ĩter Ari.⁊ G.legat librũ de aiab⁹:⁊ ibi iueniet illd qd dixi. Et deinceps volum⁹ reuerti ad illd a quo fuim⁹ sepati.Et dicim⁹ q pmũ iuuamẽtũ virge ẽ vt inyciat spma in matricẽ:⁊ 2m vt sit meat⁹ supfluitati aquose.Et iuuamẽtũ vulue ẽ vt sit loc⁹ gñationis:⁊ cũ h sunt alia iuuamẽta:vt sit meat⁹ ⁊ via supfluitati sanguis nõ cocti q gñat̃ in femis:⁊ ẽ sanguis menstruus q pp nimiã hũiditatẽ q̃ gñat̃ in eis ex paucitate caloris earũ ĩtrinseci nõ ẽ sufficiẽs caloꝛ eaꝝ ad decoquẽdũ sanguinẽ q mittit̃ ad mẽbra eaꝝ: ⁊ idcirco expellit ipꝫ nã certis paroxismis per meatũ hui⁹ membri. Et ẽ ɔpositũ multis villis trãsuersoꝝ pp vtutẽ retẽtiuã q̃ ẽ in eis: ⁊ hꝫ aliq̃s villos lõgitudinales pp vtutẽ attractiuã vt trahãt spma. Sꝫ vt⁹ expl'siua q̃ ẽ i h mẽbro magna ẽ:⁊ pptera hꝫ vnũ villũ latitudialẽ.Et si tu q̃reres vtꝝ vulua hꝫ vtutẽ ĩmutatiuã h idiget specl'atiõe:qꝛ ñ pt dici q vulua faciat mẽbra embriõis.Sꝫ vt⁹ ĩformatiua ipsa fac̃ cũ caloꝛe fixo in spmate.ğ vt⁹ ĩmutatiua q̃ ẽ i vulua nõ ẽ nisi loco ɔfuatõis: ⁊ iõ cũ attingit sperma aer coꝛrũpit cõplexioneꝫ ei⁹:⁊ per hanc viã põt ĩtelligi q vtus ĩmutatiua ẽ in vulua.Sꝫ manifestũ ẽ q mamille sũt ad faciẽdũ lac:pptea q caro ipaꝝ fuit spõgiosa ⁊ alba:⁊ ista mẽbra hñt colligantiã:cũ vulua. Et pptera quãdo materie pp aliquã cãm nõ veniunt ad vuluã currũt ad mamillas:sicut est in mulierib⁹ lactantibus qꝛ nõ hñt menstrua: ⁊ si hñt parũ hñt. Et sunt alique mulieres q̃ nõ possunt ĩpregnari dum lactãt.Et iteꝝ cum materie descẽdũt ad vuluã priuant̃ a mamillis. Hucusq; dixim⁹ iuuamẽta mẽstruoꝝ ⁊ spermatis: deinceps volumus narrare iuuamẽta ĩstrumentoꝝ sensus.

¶ Caplm.XI.Quod est de iuuamẽtis membroꝝ officialium que sunt instrumẽta sensus in generali.

T dicim⁹ q gnq; sunt sensus.s.visus: audit⁹ gustus:odoꝛat⁹: ⁊ tact⁹. ¶ Manifestũ est q cerebrũ nõ fuit creatuꝫ nisi pp ipsos:⁊ pprie pp visuꝫ:auditũ:gustũ:⁊ odoꝛatũ:⁊ qlibꝫ istorum hꝫ suũ ĩstrumẽtum ppriũ. videlꝫ.visus oculũ:audit⁹ aures:odoꝛat⁹ nares:gust⁹ linguã. Sꝫ de instrumẽto pprio tact⁹ ẽ dubiũ.qꝛ.G. dicit q neru⁹ q oꝛit̃ a cerebro ẽ ppriũ ĩstrumẽtũ ei⁹:⁊ est datoꝛ ipaꝝ vtutũ alijs mẽbris.Et Ar.dicit q istud ĩstrumẽtũ est caro:⁊ hoc seqt̃ opinionẽ quã hñt de cerebro.Quia.Ga. dicit q in eo sunt gnq; sensus:⁊ dicit q est pnceps isti⁹ opatiõis hoc ẽ q facit eã per se sine alicui⁹ necessitate. Aꝝ.aũt dicit q dominiũ suum est particulare:qꝛ est in hoc opere seruitoꝛ dñātioni coꝛdis:posito q sensus fuerint in eo gnq; vel q̃tuoꝛ. ¶ Et nos volum⁹ speculari in hoc fm q speculati fuim⁹ in dñio epatis.Et dicim⁹ q manifestũ est ex anotomia q multe arterie a coꝛde mittunt̃ ad cerebruꝫ ⁊ fortes:⁊ oẽs anotomici.⁊.G.cũ eis h ɔfitent̃:⁊ ex h est pma pbatio q cerebrũ in hac opatõe ĩdiget coꝛde.Sed si res qua iuuat̃ cerebrũ pp coꝛ per calorẽ istũ quẽ ei trãsmittit ẽ vt⁹ nutritiua q̃ cerebrũ nutrit̃. ergo coꝛ de necessitate eẽt seruitoꝛ cerebri in hac re. iõ qꝛ nutrimẽtũ ⁊ vtus nutritiua nõ sũt data in aĩali nisi pp sensus ⁊ vtutẽ sensibilẽ. Sed res qua iuuat̃ cerebrũ pp coꝛ per calorẽ quẽ ei trãsmittit est gnq; sensus.Ergo vtus sensibilis pmo ⁊ pncipal'r est in coꝛde:⁊ ista vtus est sensus cõis:cuius esse pbatum est in libro de aĩa. ¶ Sed Gal.dicit q hec vtus est in cerebro:⁊ Aristo. dicit q est in coꝛde. ¶ Et si tu queris vnde apparet q coꝛ sit datoꝛ cerebro caloris mẽsurati in q̃titate ⁊ qualitate.

secūdū q̄ cōuenit vnicuiq̄ sensui ex sensibus cerebri. Respōdemus q̄ rōne debita est q̄ nō cū oī calore fit quilibꝫ sensus: q2 calor cuꝫ quo operatur virtus nutritiua non est ille calor cū quo operatur virtus sensibilis. Et hoc apparꝫ in dormiēte ꝛ vigilāte: q2 nos videmus q̄ operatio virtutis nutritiue est fortior cum nos dormimus: ꝛ tunc nō est sensus in actu. Ergo calor cum quo operatur virtus sensibilis non est in sensibus in actu cuꝫ homo dormit. Et hoc apparet q2 quādo homo dormit tenendo oculos apertos non videt: ꝛ si nō esset q2 reuertitur calor in quo est visus per neruuꝫ opticū ad partes itrinsecas visus nō esset priuatus. ¶ Et scias q̄ vna ꝛ eadem virtus non potest inueniri in potentia ꝛ in actu simul ꝛ semel. ergo postq̄ manifestum est q̄ virtus visibilis vadit cum spiritu visibili: ꝛ spiritus visibilis cum calore naturali: quando dormit homo non est virtus visibilis in actu: quia si esset in actu videret in actu: ꝛ non est ita. ergo calor naturalis qui viuificat virtutem sensibilē non est calor virtutis nutritiue: qñ dormiēs nutritur: ꝛ non videt: ꝛ quādo tu scies vbi reuertitur ꝛ vnde transmittitur tunc scies de necessitate locuꝫ virtutis sensus cōmunis. Sed mihi videtur p̄ma fronte q̄ a corde transmittitur iste calor ꝛ ad illud reuertitur. Et ꝓpterea sunt partes extrinsece quando homo vigilat ꝛ operatio virtutis nutritiue est fortior cuꝫ homo dormit ꝛ corpus est frigiduꝫ deforis. ¶ Et nemo debet dicere q̄ ortus istius caloris cum quo stant sensus ꝛ vigilia generetur p̄mo in cerebro quia cerebruꝫ est membꝝ frigidum ꝛ membra nerui frigida: ꝛ in maiori parte eoꝝ apparet manifeste frigus. ergo incredibile est vt calefaciant corpus. Et adhuc de rōne apparet q̄ calor qui est materia anime nutritiue ꝛ calor qui est materia anime sensibilis est vnū loco subiecti: vel vnū in situ: ꝛ nō est duo loco subiecti nec in duobus diuersis membris etiā duo. Quia anima nutritiua que est in embrione est preparata recipere aīam sensibilē: ꝛ stat cuꝫ ea loco forme ꝛ finis ꝛ nutritiua est ei loco materie: ideo fuit receptio in illo loco de necessitate q̄ preparatus est recipere. Et manifestū est q̄ anima nō est preparata recipere nisi in loco sui subiecti ꝛ sui situs qui ē calor naturalis. Ergo receptio anime ad formā sensibileꝫ est de necessitate in hoc loco. Ideo ergo res vnita ab his duabus est vnuꝫ loco subiecti vel situs: q̄uis nō sint vnū in aliqua duarū figurarū. Unuꝫ simpl'r hoc est vnum numero: ꝛ vnū diffinitione. Et hec est nobilis sententia quā dedimus. Et postq̄ ita est ꝛ etiā apparet q̄ calor cuꝫ quo reguntur sensus est calor cordis. ergo virtus que regit sensum cōmunem est ibi: ꝛ cerebꝝ est seruiēs istius virtutis. Sed ipsum cor est p̄nceps istius virtutis veraciter: q2 dominatur super his in hac perfecta dñatiōe. Et nos potuissemus ꝓbasse has res magis per viaꝫ demonstratiuā: sed nostra intentio est abbreuiare. Et postq̄ declaratū est q̄ cerebꝝ est seruiens cordis dando ei virtutes sensibiles ꝑ modū quē dat camerarius regi vt ipleat volūtates suas, q̄uis rex det ei illā virtutē ꝓpter quā agit: necesse est deinceps scire que est via per quaꝫ seruit cerebrū cordi: q2 iā declarata est via per quam seruit epar cordi: hoc ē q̄ preparat ei suum nutrimentuꝫ. Et dicimus q̄ nō in qualibet mensura caloris completur operatio cuiuslibꝫ sensus. Et adhuc apparet ad sensum q̄ nō indiget forti calore. quia fortis calor ꝓhibet eos apprehendere sensata extrinseca ꝛ ipedit eos: sicut videmus q̄ hoīes q̄ distēperati sunt forti calore in cerebris eoꝝ in egritudinibus acutis credunt audire ꝛ videre ea que nō sunt: ꝛ maxime apparet hoc in sensu tactus: quia fuit itētio in eo apprehēdere quattuor qualitates: ꝛ fuit impossibile vt instr'm illius esset vacuuꝫ ex eis: quia ipsum est complexionatuꝫ ex eis. vnde fuit facuꝫ in fine temperantie vt habeat sensuꝫ fortiorē. Et ꝓpter hec omnia q2 cor est in fine caloris fuit ordinatuꝫ cōtra ipsuꝫ cerebꝝ ex opposito ad temperanduꝫ calorē suū vt sensus possit apprehēdere perfecte. Nec fuit possibile ponere hanc frigiditatē eandem in corde a p̄ncipio creationis q2 essent diminute operationes nutrimēti diminutione manifesta. ¶ Et q̄ duꝫ voluerit natura facere has duas operationes in aīalibus perfectis in vltimitate perfectionis fuit positū cerebꝝ cōtra cor. Sed animalia que dicunt̄ spōgia marina ꝛ multa aīalia bruta nō vident̄ idigere cerebro: ꝛ spāliter neruo magno qui orit̄ a cerebro: ꝛ ꝓpterea si incideretur aliqua pars illius animalis posset viuere ꝛ nutriri ꝛ crescere donec rediret ad id quod erat. Et ꝓpter hāc cām videmus multa aīalia que viuunt cuꝫ sint incisa vsq̄ ad mediū sui. Et istud est seruitiuꝫ qd̄ dicit Aristo. ꝛ sequaces sui. ꝛ secta circuentiuꝫ que dicit̄ emensam. i. viator: q̄ cerebrū facit cordi. ¶ Et fuit ordinatum os capitis ad defendendū cerebꝝ. ¶ Et fuit rotundū q2 figura rotunda est magis remota a lesione sicut faciunt castellani qui faciūt turres rotūdas vt machina nō possit eis nocere. Et adhuc q2 figura rotūda plura ꝯtinet in se ꝛ etiam est magis apta ad motum continuuꝫ.

¶ Caplm. XII. Qd̄ ē de iuuamēto fili spine.

ET iuuamētū fili spine ē de gñe iuuamenti cerebri ꝛ est q̄si clauus ligās spōdilia. Et postq̄ ꝯclarata ē ex hoc s'mōe ꝯpositio. al'. ꝯparatio dñatiōis cerebri ꝛ sil'r dñatiōis cordis. ꝛ ꝯclaratuꝫ est iteꝝ q̄ est eius iuuamētū: deinde narranduꝫ est iuuamentū mēbroꝝ vniuscuiusq̄ que data sunt his quinque virtutibus.

¶ Caplm. XIII. Qd̄ ē de ꝓprio istrumēto sensus tactus.

ET dicimꝰ q̄ caro ē ꝓpriū instrumētū sensus tactus. ꝓpterea q2 illd̄ ē mēbꝝ qd̄ ꝯmunicat oībus aīalibꝰ: sic tactꝰ ē sensus cōis oībꝰ aīalibus. Et in carnibꝰ ꝑfectoꝝ aīaliū sunt sparsi multi nerui ad tēperādū ꝯplexionē carnis. ꝛ quia nerui sunt similes cōplexiōi cerebri est iuuamētum eoꝝ de genere iuuamēti cerebri: ꝛ ꝓpterea mēbra ad que nō veniūt multi nerui sūt duri sensus. Et istius v'tutis q̄daꝫ ē q̄ cōicat oībus ꝑtibꝰ carnis: ꝛ h̄ est sensus q̄tuor q̄litatuꝫ ꝯtrariaꝝ: sicut caliditas frigiditas siccitas: ꝛ hu. ꝛ q̄daꝫ ē q̄ est ꝓpriū vni mēbro: sic est quādo os stomaci sentit resolutionē factaꝫ in eo: ꝛ iste sensus appellat̄ fames ꝛ sitis. ¶ Sed fames ē sensus resolutiōis substantie grosse calide ꝛ sicce: ꝛ sitis est sensus resolutōis substātie frigide ꝛ hu. ergo sensus ꝓpriꝰ ē duplex. ¶ Et sensus capitis mēbri de titilatione quā hꝫ in hora coitus isti duo sunt cōnumerati in genere sensus tactus.

¶ Caplm. XIIII. Qd̄ ē de iuuamēto lingue.

ET lingue iuuamētū ē manifestū q̄ illa ꝛ nerui sui nō fuerūt facti nisi ꝑꝑ opationē gustus q̄uis huic adiungat̄ alia res ꝑꝑ electionem meliorē hoc est ad ꝓferendū litteras locutionuꝫ. ¶ Et in radice lingue sunt duo orificia q̄ tangūt carnem glandulosam q̄ appellat̄ generatrix saliue ꝛ iuuamētum istius saliue est vt faciat manifestare gustum rerum saporatarum.

¶ Cap. XV. Qd̄ ē de iuuamētis oculoꝝ ꝛ partiū suaꝝ.

ET manifestū ē q̄ oculi sunt istrumēta visus ꝛ q̄ sunt cōpositi ex septē tunicis ꝛ tribus humiditatibus: ꝛ sciendū ē iuuamētū vnicuiq̄ ipsoꝝ. Et apparet q̄ ꝓprium instrumentum illius sensus sit humiditas rotunda q̄ vocat̄ cristallina vel glacialis aut reticula aranea posita super hāc hu. Quia declaratū est in naturali ph'ia q̄ hec apprehēsio nō potest perfici nisi in corpore peruio hoc est aere ꝛ aqua: q2 ꝓpter claritateꝫ ꝛ peruietatē que est in eis fuit

eis poſſibile recipere colores: ⁊ nõ apparet in oculo corp⁹ exiſtens in vltima claritate: ⁊ luciditate natuꝫ ex tem̄pantia aeris ⁊ aque niſi duo corpora: ⁊ nõ fuit ordinata rotunditas iſtius humiditatis cuꝫ aliquantula deuexitate niſi vt reciperet reꝝ ſenſibiliuꝫ multã quantitatem. ¶ Sed alie humiditates ⁊ alie tunice non fuerunt facte niſi propter hanc humiditatẽ. Et cũ deuexitate modica nõ eſt niſi vt recipiat a grandinoſa: q: vitrea humiditas fuit facta ad nutriendũ hanc humiditatẽ per viaꝫ rorationis: ⁊ hoc fuit ꝓpterea q: nã ſanguinis eſt remota a natura hui⁹ humiditatis: vnde fuit neceſſariũ vt aliqua re mediãte fiat tranſitus ſanguinis in p̄mo vt ipſa adaptent̄ ad nutriẽdũ hanc humiditatẽ. ¶ Et albuginea humiditas facta fuit iterũ ad humectãduꝫ hanc humiditatem ⁊ ad cuſtodiendũ humiditatem ſuã ab aere extrinſeco: ⁊ etiaꝫ ne tangãt vueam tunicã. ¶ Sꝫ tunica fortis vocata ꝯiunctiua fuit ad cuſtodiẽduꝫ oculũ a duricie nerui: ⁊ ẽt ad ligandũ oculum cuꝫ oſſe: ⁊ etiã ꝓpter aliã vtilitatẽ quã dicemus poſt. ¶ Sꝫ tunica que dicit̄ ſerina fuit facta ad nutriendũ dictã retinã per venas que ſunt in ea: ⁊ etiã vt iuuet ipſam ꝓpter caloreꝫ nãlem per arterias que ſunt in ipſa. Sꝫ iuuamentũ tele retine p̄mum eſt vt det ſpũm viſibilem per neruos qui ſunt in ipſa hoc eſt calorem nãlem cuius complexio adaptata eſt in cerebro. Et per duos neruos qui vadunt ad oculos: ⁊ etiã nutrit criſtallinam humiditatẽ per viam rorationis ⁊ dat iuuamentũ caloris nãlis per arterias que ſunt in ea. ¶ Sꝫ. H. ꝯfitetur ꝙ aranea ẽ vltime peruictatis ⁊ luciditatis: q: colores ⁊ forme imprimuntur in ipſam. ergo illi tela eſt ꝓpriuꝫ inſtr̄m viſus: vel per ſe vel per adiutoriuꝫ criſtalline. ¶ Et tela vuea dr̄ habere tria iuuamenta vnuꝫ eſt vt nutriat telam corneaꝫ: ⁊ ꝓpterea fuit multuꝫ venoſa: 2ᵐ vt defendat criſtallinaꝫ a duricie tactus cornee ⁊ ꝓpterea fuit hec tela mollis tãtũ ne diſgregaretur ſpiritus viſibilis ⁊ hoc facit ꝓpter caloreꝫ nigrũ quẽ hꝫ: q: nã eſt coloris nigri vt aggreget. ¶ Et foramen qd̄ eſt in medio iſtius tele non fuit factuꝫ niſi vt eſſet forma ſenſati humiditatis criſtalline aut aranee aut ambarũ: q: viſus ſicut ſcis nõ fit extramittẽdo. Sed oculus recipit colores ꝑ ſua corpora peruia ꝑ modũ per queꝫ recipit ſpeculũ: ⁊ qñ colores ſunt impreſſi in ip̄m tunc apprehẽdit eos ſpũs viſibilis: ⁊ hoc ego bene ꝓbaui in libro de ſenſu ⁊ ſenſato ſex rõnib⁹: ꝙ ſi aliquod corpoꝝ q̄bus ẽ compoſitus oculus eſt conueniens vt in eo imprimantur colores per nimiaꝫ eius peruietatẽ ip̄m corpus eſt ꝓpriuꝫ inſtrumentũ oculi. ¶ Et iuuamentuꝫ tele cornee etiã fuit vt defendat humorem albugineum ⁊ fuit facta clara ⁊ ſubtilis vt non reſiſtat humiditati criſtalline ad recipiendũ formas. Sed ſcd̄m iuuamentuꝫ ꝯiunctiue fuit factuꝫ ad mouẽdũ ſecũ muſculũ qui mouet oculũ. ¶ Iſta ſunt iuuamenta partium oculi ſm̄ Ga. ⁊ maior pars iuuamentoꝝ ſcd̄m ꝙ vidiſti hic ſunt iuuamenta arbitratiua: ſed ſine dubio quodlibet ipſoꝝ hꝫ iuuamentum ꝓpriuꝫ in ſe: ⁊ pars dominans in eo ⁊ ſuus finis non eſt niſi vt imprimãtur colores in ipſum.

¶ Capl̄m. XVI. Quod eſt de iuuamentis inſtrumentorum auditus.

Sed inſtrumentoꝝ auditus manifeſtuꝫ eſt ꝙ ſunt aures: ⁊ primum in quo auditus eſt: eſt neruus qui venit ad eas ꝙ cooperit foramen auris. ¶ Et dictũ eſt ꝙ foramẽ auris nõ fuit tortuoſuꝫ niſi vt aer f̄ridus nõ ītret tali mõ ꝙ ledat audituꝫ. Et melius eſt dicere ꝙ fuit tortuoſuꝫ ne virtus auditus fuiſſet leſa a vocib⁹ fortiſſimis. Et in ſumma ſcias ꝙ hec figura habuit iuuamentum in receptione vocis: ⁊ ideo factum fuit cartilaginoſum: ⁊ vocatũ eſt auris tortuoſa. Et alia aĩalia habẽt hoc ꝑ alio iuuamẽto: hoc eſt vt recipiant voces veniẽtes ab omni parte: ⁊ ꝓpterea plus regrediuntur foras ⁊ mouent eas.

¶ Capitulũ. XVII. Quod eſt de iuuamentis inſtrumẽtorum odoratus.

Manifeſtum eſt ꝙ inſtrumenta odoratus ſunt naſus: ⁊ fit in aĩalibus olfatilibus per viam attractionis: ⁊ in non olfatilibus ſine attractione: ſicut in apibus ⁊ in alijs aĩalibus non habentibus olfatũ. Et ſm̄ Ariſto. iſte ſenſus fit in duobus meatibus ꝙ ſunt in naſo: ⁊ ſm̄ Ga. fit in duabus carũculis ſimilib⁹ capitibus mamillarũ: ⁊ dicit ꝙ ꝓpter remotionẽ iſtius loci indiguit attractione. ¶ Et ego dico ꝙ ſi ita eſſet vt dicit Gali. ergo odoraremus quãuis nares eſſent opilate quando attraheremus aereꝫ per os. quia palatuꝫ eſt apertum naſo. Et ſm̄ ꝙ dicit Auençoar nos odoramus odorẽ ciboꝝ quãdo incipiunt digeri in ſtomaco. ergo a contrario nõ eſt ꝓbatuꝫ ꝙ per illas duas caruncülas fiat odoratus: ꝙ ſi ita eſſet animalia inolfatibilia nõ odorarẽt. Et ſcias ꝙ non fuit data attractio odoratui niſi ꝑꝑ vnã duarũ reꝝ: aut electiõe ꝓpter melius: aut groſſicie ſenſus iſtius in aĩalibus olfatilibus. Quia poſſibile eſſet vaporẽ euenire a re odorata per ſe ad virtutem ſenſibilem ꝓpter nimiaꝫ ſubtilitatem ſubſtantie ⁊ ꝓpter naturã ſue impulſionis. Sed ꝓpterea ꝙ operatio olfationis eſt vna duaruꝫ reruꝫ aut trahendi aut mittendi: ⁊ eſt impoſſibile vaporem venire ex re odorata tẽpore trãſmiſſionis aeris extra. Et eſt poſſibile ip̄m venire tempore attractionis: q: aduentus aeris odorati fit magis per modũ attractionis q̄ꝫ per moduꝫ effuſionis. Sicut tu vides cuꝫ volumus certe ſentire odores ꝙ nos conamur ſuper attractionẽ: ⁊ hec eſt cauſa propter quã fuit data attractio. Et apparet ꝙ animalia que odorant ſine attractione habent clariorem ſenſum q̄ꝫ animalia que odorant cum attractione ſicut videmus in formicis ⁊ apibus: propter debilitatem ipſius ſenſus in animalibus olfatiuis ſentitur odor paucus ſine attractione: ⁊ quaſi videtur vt non ſentiatur. Et cum ſit comparatio iſtius ſenſus inter hominẽ ⁊ multa ex animalibus eſt iſte ſenſus diminutus in homine ab illis animalibus que indigent hoc ſenſu in venãdo vitam ſuaꝫ: ⁊ propterea dicit̄ in prouerbijs ꝙ cuꝫ iſta aĩalia venantur vitam ſuã ⁊ hoc eſt quaſi per viam ꝓphetie vel diuine prouidentie. ¶ Et poſtq̄ꝫ narrauimus inſtrumenta quinq̄ꝫ ſenſuuꝫ volumus narrare inſtrumẽta que facta ſunt propter virtutem motiuam.

¶ Capitulum. XVIII. Quod eſt de iuuamentis mẽbrorum voluntarij motus.

Et dicim⁹ ꝙ virtus que facit mouere animal hec eſt imaginatiua vel eſtimatiua quã p̄ceſſit virtus cõcupiſcibilis. ⁊ poſtea ibi cõfirmatum eſt conſilium vel ratio ꝓpter repreſentationem rei imaginate aut eſtimate ſm̄ ꝙ declaratum eſt in libro de anima. Et eſt neceſſe perſcrutari in hac virtute: hoc eſt vt ſciamus inſtrumenta quibus oꝫ operari ⁊ quot ſunt. ¶ Dicamus ꝙ motus volũtarij quidam eſt ꝓprius ⁊ quidaꝫ eſt cõmunis. Cõmunis eſt mot⁹ eundi qui motus eſt totius corporis. Sꝫ proprius eſt motus cutis frontis ⁊ motus oculorum: ⁊ mandibularum et duarum naſi extremitatum: ⁊ labioruꝫ: ⁊ lingue: ⁊ epiglotis: ⁊ mandibule inferioris ⁊ motus capitis ⁊ colli: ⁊ mot⁹ naſi: ⁊ motus nodi vel humeri ſpatule: cuꝫ bredone: ⁊ motus brachij a cubito īferius: ⁊ motus iuncture nominate in arabico raſcet: ⁊ motus digitorum: ⁊ vniuſcuiuſq̄ꝫ ſuaꝝ iuncturarum: ⁊ motus membrorum exiſtentiuꝫ in collo: ⁊ motus pectoris ad īſpirandum: ⁊ virge: ⁊ veſice quando clauditur: ⁊ motus extremitatis īteſtini recti quando retinent feces ne exeant: ⁊ mirach: coxe: ⁊ cruris ⁊ teſtiuꝫ: ⁊

pedum: ⁊ digitoꝝ pedum. Isti sunt motus qui dicunt voluntarij. Et est necesse perscrutari res a quibus veniunt isti motus. Et dicimus ꝙ manifestū est per dispositionē istorū motuū ꝙ fiunt a pluribus vno motore. Verbi gratia motus manus fit a chorda: ⁊ mot⁹ chorde est a musculo: ⁊ motus musculi est per se: ⁊ musculus est primū mobile: ⁊ nō est ħ corpus qđ moueat ipm. Ideo q₂ omne corpus qđ mouet corpus mobile ē a necessitate mobile: ⁊ ideo est cōueniens ꝙ corpora quoꝝ vnum mouet alterū veniant in fine ad vnū corpus qđ moueatur per vnā virtutē motiuam missā eidem: ⁊ non ꝓpter aliud corpus sed propter aliud ꝑncipiū qđ est in eo sicut ꝓbatū est in naturali phia ꝙ si ita non esset res ꝓtenderetur in īfinitū. Ergo de necessitate debemus dicere ꝙ ꝑncipiū ē in musculo. ¶ Et quādo opinātur medici ꝙ motus musculi sit a neruo opinantur falsum: ideo q₂ si ita esset neruus moueretur aut ꝑ se aut per aliud hoc est ꝓpter aliud ꝑncipiū qđ esset in eo: ⁊ ideo q₂ declaratū est in nāli phia ꝙ quodlibet mobile habet motorē: ⁊ ꝙ ille si est corpus non moueat nisi moueatur: ⁊ si motus esset a corpore res procederet in infinitum: ideo necesse est hic esse motorē qui moueat ⁊ nō moueatur: ⁊ qui sit non corpus. Hec est vna ratio per quā videtur ꝙ qui mouet ꝑmo animal non est corpus sed virt⁹ est anime: ⁊ ꝙ hoc sit de nec̄itate in musculo. Et hec virt⁹ est virtus voluntaria quam ꝑcedit ymaginatiua: vel estimatiua: ⁊ confirmatio consilij. Et ideo q₂ iste motor non est corpus: necesse est vt primū mobile qđ mouetur per ipsum sit corpus ad hoc vt hoc mobile sit sicut materia ⁊ ipsum erit ei sicut forma: quia impossibile est ꝑmū motorem in animali vt sit sine materia. Ergo necesse est speculari quid sit hoc primū corpus: ⁊ apparet ꝙ sit calor naturalis qui est in nobis. Et tu vides ꝙ quādo infrigidantur membra: eorū motus priuantur. Et est res nota per se ꝙ vna rerum receptarum in diffinitione istarum operationū est calor naturalis. Sed iste calor naturalis differt ꝓprijs differentijs in quolibet membro ꝼm opationes quibus appropriaꝫ istud maxime in operationibus nutrimēti. ⁊ de hoc nullus discordat. Sed Ga. sentit ꝙ origo situs caloris istius sit cerebrum: ⁊ ad totum corpus per neruos ab eo mittitur. Sed Aristo. sentit ꝙ cerebrum sit seruitor cordis in hac operatione per viā qua seruit ei in sensibus ꝼm ꝙ dictum est supius: ⁊ ꝙ origo istius caloris est in corde. Et hoc potest videri manifeste ꝙ ita est vt verum est: quia tu vides ꝙ nascitur in corpore iter agentis quando vadit qđ nō fuerat: ⁊ istud membrū a quo nascitur calor ⁊ vadit ad totū corpus est cor. ¶ Et propterea quādo accidit homini aliquid qđ ipsū terreat redit calor ad cor ⁊ tremunt crura: ⁊ potest esse ꝙ cadit homo: aut nō poterit moueri. ergo ꝑma virtus regitiua in hoc motu: ⁊ illud qđ mensurat calorem in quantitate est de necessitate in corde. ¶ Et adhuc qđ Gal. ⁊ omnes alij medici ꝯfitentur ꝙ virtus voluntaria est in corde: ⁊ si ita est ⁊ apparet ꝙ animalia non mouentur nisi voluntarie. ergo virtus hec est in corde: ⁊ cerebrum eius seruiens in dando ei temperantiam. Et cōmune erit cū diceretur de hac temperātia vt fiat per neruum aut fiat cum spiritu animali eunte in ipꝫ ⁊ non est differētia in hoc excepto ꝙ in neruis spiritus animalis ꝼm Gal. non est apparēs nisi in duobus neruis opticis. ¶ Sꝫ primū mobile a calore naturali est musculus: ideo quia cōueniens est ꝙ calor naturalis operetur in primo: hoc est vt ꝑmo moueatur istud corpus cū quo habꝫ similitudinem propinquiorē ex parte caloris: hoc est musculus propter compositionem suā: quia est compositus ex prima carne simplici ⁊ neruis a quibus nascūtur chorde. Sed neruus solus frigidus est multum ⁊ nō hꝫ partes similem cum calore naturali. Et vena per se nō est digna vt sit principiū istius motus: ideo q₂ nascitur a membro non ꝑmo. Et de ratione non est ꝙ instrumentū qđ dat nutrimentum sit instrumentum motus: quia magis est conueniens vt nutrimentum fiat per instrumentū quietis. Nec etiam arteria conueniens erit huic motui: q₂ est operatrix operationū pulsationū que dissimiles ⁊ non conuenientes sunt motui voluntario: imo est simile vt sit cōtraria ei: ⁊ sit quasi disposita sicut res que vellet ⁊ nollet aliquid simul. Ergo remanet vt sit musculus ꝑmū instrumentū qđ mouetur a calore naturali. Sed in membris quibus non sunt ossa ⁊ non sunt ramificata: ⁊ sunt parua: musculi ipsi mouent ipsa sine medio: ⁊ ramificata mouēt ea mediātibus chordis que nascūtur ab extremitatibus eorum: ideoqꝫ cum contrahitur trahit illam chordā: ⁊ q₂ alligatus est cum extremitate ossis: mouetur os suo motu. Et quando membrum habet duos motus contrarios adinuicē: tūc hꝫ duo ossa vl' duos musculos in duob⁹ locis ꝯtrijs adīuicē quoꝝ qlibꝫ trahit ꝑ se suo tpe ⁊ ꝓhibꝫ alteri suo ꝯtrario ne faciat operationē suā illa hora: ⁊ si operati essent ambo vna hora: tunc stat equaliter membrum ⁊ trahitur scđm vnum statum. Verbi gratia. quando musculus qui est in siluestri parte manus trahit ipsam: vertitur versus partem siluestrē ⁊ quādo musculus qui est in parte domestica trahit ipsam versus partem domesticā vertitur versus illam: ⁊ quādo trahunt ambo simul existit equalis: ⁊ nullus est ipsorū per se vt tractu suo faciat ipsam verti intus ⁊ extra. ¶ Et numerus musculorū ꝼm Gal. est. 529. quorum in facie sunt. 45. quorū. 24. sunt vt moueant oculos ⁊ palpebras. ⁊. 12. vt moueant mandibulam inferiorē. ⁊. 9. vt moueant alia membra faciei q̄ mouentur voluntarie: ⁊ in istis sunt musculi occulti sub cute frontis ⁊ prosunt fortitudini apertionis oculorū. Et duo musculi qui mouent extremitatē nasi: ⁊ musculi duo qui mouent labium superius sursū: ⁊ duo qui mouent labiū inferius deorsum: ⁊ duo qui mouent maxillā. Et musculi qui mouent caput ⁊ collum sunt. xxiiij. quidā eorum trahunt caput versus illā partē solū: versus quā positi sunt. Et alij sunt qui trahunt caput ⁊ collū: eorū quidam sunt qui trahunt caput superius: ⁊ quidā sunt qui trahunt ad partem anteriorē: ⁊ quidā trahunt ad partē posteriorē superiorē: ⁊ quidā trahunt ad dextrā: ⁊ quidā ad sinistram. Et. ix. musculi mouent linguā: ⁊. xxxij. musculi sūt ꝓpter motum colli ⁊ epiglotis ⁊ septem musculi vnicuiqꝫ spatule. ⁊. xiij. vnicuiqꝫ lateri quibus mouetur brachium: ⁊ quatuor musculi positi super cubitum: ⁊ duo sunt intus qui faciunt ipsum verti versus partē domesticā: ⁊ duo stant extra vt faciant ipsum verti ad partem siluestrem. ⁊. xxxvij. sūt in qualꝫ brachio. x. extra. ⁊. vij. ītus. ⁊. xxxvi. positi sunt super manus. xviij. super vnaquaqꝫ: qui mouēt manus ad partem domesticam ⁊ partem siluestrem: ⁊ ad motus policis ⁊ parui digiti ⁊ volā manus. ¶ Et musculi pectoris sunt. 107. eorū quidā dilatant: ⁊ quidā ꝯstringunt. Et musculi spondilium sunt. xlviij. ⁊. viij. extenduntur super ventrem sub ossibus pectoris vsqꝫ ad vmbilicū: ⁊ quidā extenduntur scđm longitudinē: ⁊ quidā scđm latitudinem: ⁊ quidā scđm transuersum qui faciunt motum ventris constringendi ⁊ laxandi: ⁊ iuuant oēs alios motus: ⁊ quatuor musculos habent duo testiculi: ⁊ q̄tuor musculi mouent virile membrū: ⁊ vnus musculus tenet os vrine ne indebite fundatur: ⁊ quatuor musculi tenent orificium intestinorū ne stercus ante tēpus egrediatur. Et. xlvi. musculi ad motum coxarum ⁊ cruriū. ⁊. xxviij. ad motum pedum ⁊ aliquorū digitorum pedum: ⁊. xxij. alijs motibus digitorum pedū ⁊ positi sunt super pedes. Isti omnes musculi sunt prima res que mouetur a calore naturali cōmuni: aut calore proprio cuiuslibet musculi.

¶ Et postq̄ ita est ꝙ aliquod membrũ non mouetur nisi per calorem naturalem qui stat ei loco forme ⁊ propter calorem qui est in musculo: ⁊ ille non mouetur nisi per principium anime. ¶ Et sciendum est quid est istud principium: ⁊ vnde ē ⁊ vbi est. Et dicimus ꝙ quãdo associabitur huic ꝙ declaratum est per vniuersalem sermonem: hoc est ꝙ virtus que facit motum in loco est anima. Et est declaratum etiã ꝙ conueniens est ꝙ motus vniuscuiusq̄ corporis fit per virtutem voluntariam fixam in membro cõmuni qđ cõmunicat toti corpori ꝙ sit mobile per se: ⁊ per virtutem ꝓpriam voluntarie mẽtis membris particularibus que mouentur per se ⁊ sunt musculi: ⁊ apparet sensui ꝙ in corpore non est membrũ qđ cõmunicet toti corpori: ⁊ fit mobile per se nisi cor. ergo virtus voluntaria cõmunis est in corde hoc est in musculo qui est in eo: ⁊ ꝙ virtutes particulares voluntarie sunt in quolibet musculo particulariũ musculorum. Sicut videmus ꝙ motus cõmunis vitalis animaliũ qui est inspiratio habet principiũ a corde: ⁊ iste motus est coniunctus motui expirationis pulsatilis. ¶ Et ꝓpter hoc accidit ꝙ pulsus magnificatur per motũ: ⁊ minoratur per quietem. Ergo cerebrum ⁊ neruus non fuerunt nisi ad temperandum istum calorem in quo est principium virtutis voluntarie cõmunis ⁊ proprie. ¶ Debes scire ꝙ non est impossibile hic esse motum voluntariũ absq̄ musculo: sed si est: est ꝓpter calorem naturalem aut ꝓpter rem que stat loco eius in animalibus q̄ non sunt sanguinea nec musculosa. ¶ Et sine dubio isti musculi non sunt nisi in animalibus perfectis. Ideo graue fuit Ga. ad dãdũ musculos qui mouẽat linguam exterius: ⁊ motus duriciei mẽbri tempore coitus. Ideo qꝛ intentio sua erat oĩno vt motus non esset nisi per musculos: ⁊ non est ita.

¶ Capitulũ. XIX. Quod est de iuuamentis hanelitus ⁊ membrorum eius.

Postq̄ narrauimus iuuamentum membrorũ motuum voluntariorum est narrandum de hanelitu ⁊ membris suis. Ideo quia Gal. ponit ipsum motum voluntariũ: ⁊ quia videtur ꝙ cerebrum operatur in hunc motum credit ꝙ motus voluntarius sit in eo: ⁊ sil'r credidit ꝙ esset in neruo: ⁊ credidit falsum: ideo qꝛ iam probatum est ꝙ hoc ꝯuenit esse in membro mobili per se: ⁊ ꝓpterea egritudo a qua ꝯuenit lesio in motu est pͥmo ⁊ per se in musculo: ⁊ per modũ colligantie in cerebro ⁊ neruo. ¶ Quare medicus debet curare lesionẽ istius motus itendendo pͥmo ad musculum: ⁊ secundario ad cerebrum ⁊ ad neruum. ¶ Instrumẽta hanelitus sunt dyafragma: pulmo: cãna: trachea: arteria: epiglotis: ⁊ vuula. Et priusq̄ nos tractemus de iuuamento vniuscuiusq̄ istorum membrorum: est tractandum de iuuamento istius operationis: hoc est de hanelitu. Et dicimus qđ mẽdici sicut Hali. ⁊ alij visi sunt dicere qđ hanelitus ē ꝓpter duo iuuamenta: vnum ad ventillandum calorem naturalẽ cordis per attractionẽ aeris frigidi ⁊ expulsionem vaporis qui resoluitur a calore naturali qui est corpus fumosum qui non est conueniens eidem pro certo istud iuuamentum est vnum ⁊ necessarium animalibus calidis sanguineis. Sed illis que non sunt calida nec sanguinea non est necessaria hec operatio: sed sufficit eis motus arteriarum qui venit a corde: ⁊ hoc reputo sicut hanelitum. ¶ Sed aliud iuuamentũ quod dicunt esse est vt det nutrimentũ virtuti itrinsece ex aere qui recipitur restaurando ex spũ tantum quantum resolutũ est: hoc est falsum. qꝛ impossibile est compositum nutriri ex simplici: quoniã si ita esset iam inueniretur animal esse simplex ex vno solo elemẽto: ⁊ Ga. negat hoc: ⁊ propterea dicit ꝙ aqua non nutrit: ⁊ ꝓpterea dico ꝙ primũ verax est. ¶ Sed cui ex virtutibus anime debeat attribui hanelitus: hoc est perscrutandum: qꝛ Gal. dicit ꝙ debet attribui virtutĩ voluntarie: ⁊ dicit hoc quia a nostra voluntate est vt hanelemus ⁊ non hanelemus. Et etiã dicit ꝙ ꝓprium instrumentum huius virtutis est neruus: ⁊ dicit ꝙ si incideret neruus qui mouet dyafragma: homo non viueret nisi tantũ quantũ viueret strangulatus. ¶ Sed alij dicunt qđ stat virtuti sicut motus pulsus. Et potest questionari dictum Gal. duabus rationibus. Una: quia tu vides ꝙ hanelamus quando dormimus. ergo non est voluntarius: quia operatio voluntaria non fit nisi cogitatione ⁊ voluntate sicut dictum est. Alia quia videmus ꝙ hanelitus qui fit improuise similatur motui pulsuum: ita ꝙ Hyppocrates ponit ipm pluries loco pulsuũ .s. tempore quo non egrotant membra hanelitus: ⁊ dicit ꝙ denunciat complexionem cordis sicut denunciat pulsus: excepto ꝙ nõ sit egritudo in instrĩs hanelitus. ¶ Et alij sapiẽtes volũt ꝙ sit cõpositus duabus virtutibus. vz. volũtaria ⁊ non voluntaria: hoc est nãli ⁊ aĩali: ⁊ hoc iuenitur in motu plurium mẽbrorum sic in motu palpebre oculi ⁊ in motu deglutitiõis: qꝛ manifestũ est ꝙ ambe virtutes iste sunt composite: ⁊ ideo quando debilitantur iste due virtutes cadit defectus in operatione deglutiendi sicut accidit quãdo cadit virtus appetitus. Et mihi videtur ꝙ opinio postrema sit veratior: hoc est ꝙ hec operatio sit composita: vel possibile esset dicere ꝙ fortior esset õpinio illius qui dicit eam esse naturalem: qꝛ plures hanelitus quos facimus tempore sanitatis ⁊ egritudinis fiunt sine intentione: quare ponuntur ad denunciandum complexionem cordis: ⁊ etiam suspiria proyciunt̃ absq̄ intentione: ⁊ etiã quando magna necessitas hanelandi incumbit desistere non possumus: sicut accidit in tussi ⁊ similibus. ¶ Et natura non inuenit hanc virtutẽ actione voluntaria nisi propter necessitatem superuenientem: quando non sufficit virtus naturalis ad exigentiam cordis. ¶ Sed ꝓbatio qua probat. Ga. affirmando ꝙ hec virtus penitus est voluntaria: est priuatio istarum virtutũ quando est incisus neruus: ⁊ dicit probando postq̄ est incisus neruus est incisum instrumentum motus voluntarij: ⁊ inciso neruo cessat motus voluntarius. ergo est in neruo. Et iste sillogismus est falsus in pͥncipijs ⁊ corruptus in figura: qꝛ quando remouetur. al'. tenetur vnum predicatũ rei que data est a subiecto non debet semper remoueri predicatum ab illa a qua est remotum subiectum: ⁊ qui opinabuntur hoc tenent̃ credere cum contradictione oppositi antecedẽtis in tota materia contradictionem oppositi consequentis: et ideo hec verba non sunt digna vt hic audiantur. Et iste est vnus modus in quo est manifestum. qꝛ non habuit veram radicem in logica. quia si per remotionem nerui remouetur aliquis motus. illud non est ex necessitate: vt quando neruus est vt sit ille motus vt dicatur ꝙ neruus sit propria causa in hoc motu. Et iam nisi sunt homines percussi super venas ⁊ neruos dormitarios qui vadunt ad cerebrum: ⁊ tunc in eis priuate sunt omnes operationes voluntarie ⁊ propterea hoc nomine nuncupantur: ⁊ dicit Rasis ꝙ quãdo rex indie volebat iterficere nobiles interficiebat eos per hũc modum. Et vis tu dicere propter hoc ꝙ omnes motus voluntarij sunt fixi in his duobus. ¶ Item que res est illa q̄ iubet hanc operationem in neruo nisi vna ex rebus propter quã completur hec operatio: ⁊ quãdo illa lesa est: tũc necessario lesa est illa operatio: quãuis non sit propria causa in hoc: qꝛ corrumpitur propria operatio propter corruptionem virtutis transmisse illuc. ¶ Et de necessitate nõ est propter hanc priuationẽ voluntarij motus ꝙ quilibet motus qui est in neruo qui ingreditur suam essentiam sit positus substantialiter voluntarius ⁊ per accidẽs accidit ei vt sit ⁊ ille volũtarius. ¶ Et quomodo poterit negare hoc: qꝛ iam concedit ꝙ motus palpebrarum fit per musculos

sicut notuȝ est p se: ⁊ cū h toto nō est volūtarius. Et si vellet dicere ꝙ sit totus voluntarius: adhuc nihil hic lucrat̄ eo ꝙ est in musculo nō in neruo. ¶ Et postq̄ declaratuȝ est ꝙ iuuamentuȝ sit in hanelitu: ⁊ que sit eius virtus necesse est narrare iuuamētū ꝓpriū vniuscuiusq; mēbri propry huic opationi. ¶ Et dicimus ꝙ mēbrū qḋ manifestū dat iuuamētū in hac opatione est pulmo: sic videmus ꝙ quādo dilatat̄ attrahit aerē itus ⁊ quādo ꝯstrigit̄ expellit foras. Et nō est dubiū q꞉ illud est ꝓpriū instr̄m in opatiōe illa. ¶ Sȝ qḋ necesse est speculari subtilr̄ in hoc est illud vtruȝ ille motus cū quo fit ispiratio ⁊ respiratio sequatur motū pectoris: nec p se hȝ aliquē motuȝ an sit motus pectoris in hanelitu: inde cōtinuū semꝑ cū motu pulmonis vt sit eius adiutor. ¶ Sȝ Ga. dicit ꝙ pulmo nullū hȝ propriū motū in se: ⁊ ꝙ motus illius seq̄tur motuȝ pectoris: ⁊ ꝙ motus hanelitus qui seq̄tur motuȝ nālem: fit p rē musculosam magnā que dr̄ dyafragma qḋ separat inferiora membra a superioribus: ⁊ dicit ꝙ magis ꝓpria res iuuamēti istius mēbri est hec operatio: q꞉ nos videmus ꝙ incōtinenti cū pectus dilatatur replet̄ pulmo aere: sicut videmus in follibus fabroꝝ. Et testificat̄ sup hoc ꝙ qn̄ vulnus factuȝ fuerit ibi: ⁊ itret aer pectus: tunc cessat motus pulmonis ⁊ moritur. Et posset esse ꝙ cessatio motus pulmonis qn̄ vulneratū est pectus est ꝓpterea q꞉ ifrigidatur pulmo. Et in tēporibus Aristo. nō cognoscebat̄ aliud iuuamentū huius mēbri nisi ꝓpter separationē membroꝝ pn̄cipaliū a nutritiuis ad hoc vt nō accideret tempore digestionis eis aliud ex calore illo. Et nō debeat iputari Arist. h in defectū: q꞉ istud qḋ apprehendit̄ per anotomiā est sicut res que apprehenditur numero motuuȝ circuloꝝ: nec illa erat plene scīa cōpleta tēpore Aristo. Et si tēpore Gal. erat ars medicie plene cōpleta: tn̄ dicit Ga. nō est ipossibile post me venire qui iuenit in arte medicie qḋ per me nō est iuentū. Et ꝓpterea in maiori parte reꝝ de q̄bus opinā tur hoīes ꝙ Gal. contradicat Aristo. nō est vera contradictio: sȝ sicut additiones ⁊ cōplemēta: q꞉ nullus repit al'. nō deperit Arist. de eo qḋ dicit in iuuamēto dyafragmatis ⁊ motu neruoꝝ: s̄m ꝙ dicit in tractatib⁹ vl̄ibus de esse motus ⁊ sensus ⁊ iuuamentis cordis ⁊ cerebri: ⁊ silr̄ hic est sic dicendū: ⁊ nō est dicendū ꝙ illud qḋ dicit Ga. in reb⁹ particularibus cōtradicat in vl̄ibus Aristo. Et mō volumus reuerti ad illud a quo separati sum⁹: ⁊ dicimus ꝙ illud qḋ diximus ex sn̄ia Ga. ꝙ motus pulmonis seq̄tur motuȝ pectoris: ⁊ hoc idiget speculatione: q꞉ Ga. nō verificat hoc nisi ꝓpterea q꞉ videt ꝙ cessante motu pectoris cessat mot⁹ pulmonis: ⁊ tunc moritur aīal. Et ego dico ꝙ non est hoc ita absolute dicēdū ꝙ motus pectoris sit cā pn̄cipalis motus pulmonis: q꞉ poīe est vt q̄libet istoꝝ. i. pulmo ⁊ pect⁹ hēat hunc motū ex se: sed habeant vnaȝ ꝓprietateȝ ꝯiunctionis: ꝓpter quā nullus eoꝝ mouet̄ sine alio: ⁊ ꝓpterea cū cessat motus vnius cessat motus alterius: ⁊ nō est quilibet eoꝝ cā motus alterius. Et si nos poneremus ꝙ qn̄ pulmo nō mouetur hoc motu: tūc cessaret motus pectori sicut dicit Ga. essemus arbitrati per hoc s̄m eū ꝙ pulmo esset id qḋ moueret pectus dicēdo ꝙ si nō moueret̄ ꝙ nō moueretur pect⁹ nō diceremus. Ecce hic videtur ꝙ Gal. perdiderit in opione sua ꝙ nō est impossibile esse motuȝ pectoris ⁊ pulmonis vt moueat̄ silr̄ sic in globo vno: vt si vnū nō moueret̄ ꝙ aliud non moueret: q̄uis vnus nō sit motor alterius s̄m modū qui dictus est. Itē nō est impossibile supueniente pectori mala cōplexione per incisionē nerui que ei aduenit ꝙ illa malitia nō penetret ad pulmonē p illā colligantiā. q꞉ vna reꝝ ex qua egrotāt mēbra est colligātia: ⁊ Ga. hoc cōcedit. Etiā per hāc candē viā debemus dicere ꝙ motus pectoris adiuuet motū pulmonis: ⁊ maxime qn̄ idiget forti anhelitu. Et melior via quā eligere possum⁹ in fine nostre ꝓpōnis ē hec: q̄ [illegible] qḋ ledit̄ cū cessat ispiratio ⁊ respiratio ē cor sic manifestū ē: ⁊ si cor ē illud qḋ recipit hāc lesionē pp̄ hāc cessationē ⁊ nō soluȝ lesionē sȝ ⁊ mortē. ḡ de nc̄itate ē illud mēbꝝ in q̄ est pn̄cipiū istius iuuamēti. Et motus pulmonis s̄m Ga. erat violentus vel p violētiā p viā q̄ mouent̄ corpora artificialia. Et nobis est dicendū ꝙ illud pn̄cipiū mot⁹ ē in ipso p viā q̄ est in corporib⁹ nālib⁹. Et adhuc ꝙ cōplet̄ hic mot⁹ per duos mot⁹. vȝ. nālē ⁊ volūtariū. Ergo meli⁹ qḋ dicere possumus ex his ē vt sint sic duo pm̄i mobiles. s. ꝙ musculus sit pm⁹ in motu volūtario ⁊ cor ⁊ pulmo pm̄i in motu nāli. Et Ga. tenuit ī hoc tractatu viā quā in alys regulis suis q̄ putat vt iste sit mot⁹ volūtari⁹: ⁊ putat ꝙ nō sit volūtarius nisi p neruū ⁊ nō apparȝ p anotomiā vt neru⁹ veniat ad pulmonē p quē possit sentire ⁊ maxie p quē possit mouere: ⁊ pt eē ꝙ nr̄a pn̄a nō sūt sufficiētia veniēdi ad veritatē pluriū haꝝ ingsitionū: sȝ tn̄ ꝯueniēs ē vt loq̄mur ḋ his s̄m aptitudinē h⁹ tp̄is: q꞉ nō ē ipossibile vt cadant hec v̄ba p q̄ possumus certificare de veritate haꝝ reꝝ tp̄e futuro: cū ad pn̄s spaciū nō habeamus. Et nō fuerūt ordiate partes duplices plm̄ōis nisi ꝓpter h vt si supueniret vni parti mala dispositio vt alia staret in iuuamēto loco ipsi⁹: sic contingit in vulnerib⁹ que laniant vnā cameraȝ pectoris q꞉ stat pars pulmonis q̄ est in camera non vulnerata loco iuuamenti anhelitus: sed quando vulnerant̄ ambe tunc statim morit̄ patiēs. ¶ Et iuuamētuȝ cāne pulmonis est ꝓpter ispirationē ⁊ respirationē: ⁊ cū hoc hȝ iuuamētū vocis. Et ꝓpter hoc fuit positū in extremitate h⁹ mēbri vnū qḋ hȝ possibilitateȝ generādi vocē: ⁊ assimilat̄ vni pue lingue. Et misse sunt eidem a musculo res q̄ dant ei diuersas dispōnes vt possit gn̄are diuersas voces. Et hoc iuuamentuȝ est tantū pp̄ bene esse: ⁊ nō ꝓpter necessitatē: ꝓpterea ꝙ vox nō est necessaria in esse nr̄o. Et in maiori pte facit nā hoc q꞉ facit in vno membro duo iuuamēta aut tria qn̄ dȝ esse hoc sicut videm⁹ in narib⁹: q꞉ sunt ordinate ad odorandū: ⁊ ad hoc vt sint ꝓpter mundificationē superfluitatum cerebri: ⁊ in vna parte seruit v̄tuti expulsiue: ⁊ in alia parte seruit v̄tuti sensibili. ¶ Et ēt iuuamentū vuule est vt defendat ne puluis aut fumus: aut silēs res nociue veniāt ad guttur. ¶ Et cū hoc defendit ne aer frid⁹ igrediatur ad mēbra anhelit⁹: ⁊ iō qn̄ multuȝ incidit̄ ab ea fortificat̄ frigiditas ad pectus ⁊ pulmonē: ⁊ apparet vt habeat inuentionē in esse vocis. Et testificat̄ nobis ꝙ epiglotis ē instrumētū qḋ appropat̄ voci: qḋ est q꞉ cū sufflamus fortiter in camerā vel cannaȝ pulmonis alicui⁹ aīalis egredit̄ vox extra ex ea q̄ assimilat̄ voci illius aīalis. Et fuit positum sup hūc meatū cooperimentū vnū ad defendendū a rebus q̄ vadunt ad ysofagū ne igrediat̄ in ip̄m: q꞉ moriretur homo. Et propterea quando intrat aliquid etiaȝ modice quantitatis āmouet tussiȝ. Ista sunt que sunt possibilia dici de iuuamento hanelitus.

¶ Capl'ȝ. XX. Qḋ ē de iuuamētis cerebri ⁊ ptiū eius.

Et virtutes cerebri. s. imaginatiua ⁊ cogitatiua ⁊ reminiscibilis ⁊ ꝯseruatiua q̄uis nō sint mēbra vel instr̄a ipsa tn̄ habēt ꝓpria loca in cerebro in q̄bus manifestant̄ opatiōes earū: ⁊ ꝓpterea de eis dōm est. Et dicim⁹ ꝙ virt⁹ imaginatiua stat in prora cerebri: ⁊ illa est q̄ retinet figurā rei postq̄ separata est a sensu cōi. Sed cogitatiua pl's manifestat̄ in media camera: ⁊ per hāc v̄tutē cogitat: homo ī rebus q̄bus pertinet cogitatio ⁊ electio quousq; apprehēderit ꝙ cōuenienti⁹ est. Propterea nō inuenit̄ h v̄tus nisi in hoīe: ⁊ aīali bruto cōcessa fuit extimatiua loco isti⁹. Et locus v̄tutis reminiscibilis ⁊ ꝯseruatiue est pupis siue ps posterior capitis. Et iter cōseruatiuā ⁊ reminiscibilē nō ē dr̄ia nisi q꞉ cōseruatiua est cōseruatio cōtinua ⁊ reminisci

bilis est ↄseruatio itercepta. Et drña q̄ est iter cōseruatiuā ⁊ reminiscibilē ⁊ ymagiatiuā ē q᷑ ymaginatiua pstat alys formā rei sensate postq̄ꝫ puata est a sensibus: q̄re nō ē sensus. Et vtus ↄseruatiua ⁊ reminiscibilis nō sunt nisi ad cōseruādū aut ad faciēdū reuerti apprehensionē illius figure. Et ex hoc apparet q̄ sunt magis spirituales q̄ꝫ ymaginatiua. Et nō est tradēdū obliuioni q᷑ q̄ꝫuis camere cerebri sint mēbra in q̄bus ↄplent̄ opationes istaꝝ virtutū: tñ īueniunt̄ eaꝝ radices in corde: ⁊ q̄ illa loca non sunt illis nisi sicͭ instrumēta in q̄bꝰ manifestant̄ eoꝝ opationes. Et sicͭ vtus visibilis dr̄ eē in hūore cristallino: q̄ꝫuis sit in corde vel in cerebro: sic iste vtutes ⁊ iuuamētū istoꝝ locoꝝ ē ad tēperādū eas f̄m modū q̄ dictus est iuuamēto cerebri ad alias apprehēsiōes. Et hoc declarabit̄ p viā qua declaratū est illud: hoc est q̄ virtutes iste nō laborāt nisi cū calore ītrinseco: ⁊ calor ītrinsecus nō aduenit eis nisi cū calore mensurato. g̈ vtus datiua ⁊ mēsuratiua de neč̄itate est in corde. g̈ radix istaꝝ virtutū ē cor. Itē q᷑ opatio ymaginatiue nō ē nisi in signū qđ remāsit ex sensatis ī sensu cōi sicͭ declaratū est in libro de aīa. Et ibi declaratū est q̄ locus ⁊ radix habitatiōis sensus cōis ē cor. g̈ h̄itationis locꝰ vtutis ymaginatiue ē in corde necessario. Et iteꝝ q᷑ ymaginatio ē q̄ mouet aīal: mediāte vtute motiua voluntaria: manifestū ē q̄ motiua volūtaria est in corde. g̈ ymaginatiua est in corde. Et in loco in quo est ymaginatiua de necessitate ē cogitatiua: q᷑ cogitatio nō ē nisi ↄpositio reꝝ ymaginataꝝ ⁊ dissolʹo earuꝫ. Et in loco in quo cogitatiua de necessitate est: est reminiscibilis ⁊ ↄseruatiua: pp̄terea q᷑ pp ipsaꝫ sunt iuēte. Et nō est neč̄ium in videndo egritudines istaꝝ virtutū: ⁊ in egritudinibus istaꝝ cameraꝝ cerebri: vt iudicet̄ pp̄ter h̄ q̄ iste vtutes sint solū in cerebro: sicut nō ē dicēdū in vidēdo vtutē visibileꝫ egrā qñ egrotat humor cristallinus q̄ vtus visibilis nō sit pncipalr̄ nisi in cristallino. Et tu vides iteꝝ q᷑ egrotant iste vtutes apprehensiue pp̄ter egritudinē dyafragmatis: ⁊ nō fuit aliq̄s q̄ crederet q̄ iste virtutes apprehensiue eēnt in dyafragmate: pp̄terea q᷑ nō fuerūt ordinate iste camere cerebri nisi pp istas vtutes. Et fuit ordinata eaꝝ ↄpʹlo ad faciēdū illđ qđ ↄuenit istis vtutibus. ⁊ pp̄terea ista vtus nō manifestatur p̄mo nisi in duabꝰ cameris p̄pe ⁊ ab ea vadūt ad duas cameras q̄ sunt in pte posteriori p meatuꝫ q̄ ē iter vtrasq̄ꝫ ⁊ sunt posita corpa ī illo meatu q̄ apiunt̄ qñ neč̄e ē vt aperiant̄ ad ītradū calorē ītrīsecū in illas: ⁊ postmodū clauditur in illis sicͭ dcm̄ ē in libro anotomie. Et q᷑ cerebꝝ ē mēbrū humidū liq̄dū: iō ad custodiā ipsiꝰ posituꝫ fuit os cranei ⁊ pāniculi circūdātes ipꝫ sicͭ posite sunt coste pectoris ad ↄseruationē cordis. Et positū fuit h̄ rotundū: eo q̄ hec forma est melioris dispōnis aliaꝝ oīum formaꝝ: ⁊ maioris capacitatis aliaꝝ: ⁊ q᷑ a nocumētis remotior oībꝰ alys existit. Et fuit positū cerebꝝ in altiori loco corporis ī aīalibus perfectis pp̄ter sensus qui sunt in eo: pp̄terea q̄ sensus f̄m q̄ dicit Ga. sunt custodia corporuꝫ. Et rationis est vt custodes sint in locis altis.

Caplm. XXI. Quod est de somno.

Tiā declarauimꝰ iuuamētū vniuscuiusq̄ꝫ mēbri f̄ꝫ q̄ sufficiēs nobis vr̄: ⁊ restat vt declaremus aliq̄s opatōes q̄ ↄseruāt sanitatē. Et icipiemꝰ ab opatiōe dormiēdi: ⁊ faciemꝰ te scire q̄d sit dormire: ⁊ in q̄ mēbro fiat hec opatio ⁊ q̄ sit eius cā: eo q̄ est vna ex rebꝰ neč̄arys in eē aīaliū dormiētiū. Et hō est vnū ex his: ⁊ pp̄terea puatio hꝰ opatiōis ē vna ex rebꝰ q̄ facit pdere vitā. ⁊ qñ ↄpleuerimꝰ narrationē istius vtutis cū modico eiꝰ qđ seq̄tur ad hoc: tūc erit cōpleta ista particula: ⁊ icipiemꝰ loq̄ in alia particula de egritudinibus ⁊ causis eaꝝ ⁊ accñtibꝰ ipsaꝝ si deo placuerit. Et dicimꝰ q̄ dormire ē ligamētū ⁊ q̄es sensuuꝫ ⁊ reuersio ipoꝝ ab instr̄is eoꝝ ad ptē ītrīsecā corpis. Et iste res p se note sūt: ⁊ pp̄terea trāseūt res sensate sup dormiētes ⁊ nō sentiūt eas ⁊ ēt videmꝰ dormiētē ocľos h̄ñtē aptos ⁊ ñ videbit ⁊ si eēt vtꝰ visibilis ī suo istr̄o tūc videret. Et nō solū accidit h̄ ī hora dormiendi. Sꝫ ēt accidit h̄ qñ hō subtilr̄ sollicitatꝰ ē circa aliđ: tūc ēt trāseūt sup ipꝫ mľtā sensata ⁊ nō sentit ea. Et postq̄ꝫ dormire nō ē nisi reuocatio sensuuꝫ ad ptes interiores corpis: ⁊ ē ipoʹe sensibꝰ vt moueant̄ in motu vniuersitatͥ corpis sine corpe vno q̄ staret loco eiꝰ p̄prie mãe: ⁊ ē manifestū q̄ istud corpꝰ ē calor nālis q̄ dormire neč̄io fit p caloris nālis reuersionē ad ptes ītrīsecas corpis. Et testificabit̄ sup h̄ q̄ ptes exteriores corpis refrigerant̄ cū hō dormit. Et ēt opatio digōnis ē fortior cū hō dormit: eo q̄ calor nālis cū quo operat̄ nā in vigilādo in exterioribus vt det sensum ⁊ motū reuertitur dormiēdo ad ptes ītrīsecas corporis. Et postq̄ꝫ trāsmissio caloris nālis mēbris nō fit nisi a corde sicͭ dcm̄ est supius: g̈ reuersio ipsiꝰ tp̄e dormitōis nō fit nisi ad cor: pp̄terea q᷑ a loco vñ īcipit motꝰ ad eūdē reuertit̄ sicͭ est in dño: q᷑ ab eo res habent initiuꝫ ⁊ ad ipm̄ reuertunt̄. Et postq̄ꝫ declaratum est q̄ somnꝰ est q̄es sensuū ⁊ cessatio suaꝝ operationū propter reuersionē caloris nālis q̄ est eoꝝ subꝫ ad cor. ēt sciēdū est q̄ sit cā istiꝰ reuersiōis: pp̄terea q᷑ hec res stat loco forme dormitiōis ⁊ loco vltime digestiōis. Et dicimus q̄ dilatatio caloris nālis in ptibꝰ extremis nō est nisi pp̄ter augmentū q̄ātitatis eiꝰ: ⁊ nō fit pp̄ter augmētū q̄litatis nisi pp̄ter augmētū q̄ātitatis q̄ est in eo. Sed cōstrictio sua est diminutio q̄ātitatis. Et h̄ fit necessario domināntibꝰ sup ipm̄ frigiditate ⁊ humiditate. ergo somnꝰ nō accidit nobis nisi qñ īfrigidat̄ ⁊ h̄ūectat̄ calor nālis pp̄terea q᷑ qñ acq̄rit humiditatē ⁊ frigiditatē ⁊ reuertit̄ ad suā radicē diminuit̄ a sua q̄ꝫtitate. Et ppea q᷑ iuuamētuꝫ cerebri fuit vt tēperaret caľitatē ⁊ siccitatē cordis necessariuꝫ ē vt recipiat maiorē ptē istiꝰ opatōis a cerebro. Et h̄ accidet qñ dñabit̄ sup cōplōnē ipsiꝰ fri. ⁊ hu. ⁊ hoc nō accidet ei nisi qñ trāsmittit̄ ei cibꝰ: ⁊ silr̄ qñ accidit cibꝰ cordi acq̄rit fri. ⁊ hu. Et pp̄terea q̄ h̄ nō accidit cordi vt in pluribꝰ nisi mediāte cerebro: nos faciemꝰ embrocationē sup cerebruꝫ vigilātiū cū rebꝰ q̄ h̄ñt humectare. Opinabant̄ multi hoīum q̄ cerebrū esset solum p̄priū mēbrū somni ⁊ nō est ita. Et rōnes q̄ nobis ostēdunt q̄ dormitio nō fit nisi p frigiditatē ⁊ hu. sunt: q᷑ nos videmꝰ q̄ maior pars ciborū qui faciūt dormire sunt fri. ⁊ hu. sicͭ lactuce ⁊ silʹes: ⁊ cibi qui inducūt vigilias sunt ca. ⁊ sic. Et causa materialis somni est vapor h̄ūidus q̄ ascendit a membris īferioribꝰ ad cerebrū pp̄ter aliquā causaꝫ gñatus: ⁊ qñ ē in fine sui ascēsus ingrossat̄ a frigiditate cerebri ⁊ recipit grauitatem ab alys h̄ūiditatibꝰ miscentibꝰ se cū eis q̄ ibi sunt: ⁊ q̄ nō pñt resolui nec vlteriꝰ ascēdere: descēdūt īferiꝰ ad membra ⁊ opilāt meatꝰ vtutū sensibiliū. Et sōnꝰ ñ aduenit mľtū aīalibꝰ post laborē nisi ppea: q᷑ aīalia qñ mouent̄ ⁊ laborant spgit̄ calor suꝰ nālis ⁊ diminuit̄ q̄ꝫtitas sua ⁊ refrigerat̄: ⁊ ppea reuertit̄ de neč̄itate ad locū sui p̄ncipy ⁊ sui thesauri. Sicͭ silr̄ accidit ei res q̄ īpedit ipm̄: q᷑ reuertit̄ ad p̄ncipiū suū. ⁊ sic hoīes exercituū qñ accidit eis grāde piculuꝫ reuertunt̄ ad capitaneū: ⁊ ppea cor ē istud mēbꝝ q̄ vltio refrigerat̄ tp̄e mortis. Et sōnꝰ est vna opatio nāe q̄ regit corpꝰ aīalis. Et ppea fuit sōnꝰ necessariꝰ in aīalibꝰ pfectͥs: q᷑ nisi eēt somnꝰ periret sensus pp̄ter nimiuꝫ exercitiū: ⁊ pereūtibꝰ sensibꝰ periret vita. Et inde est q̄ citrinatur facies dormire nō potētiū: ⁊ ledunt̄ eoꝝ opationes: ⁊ p̄prie operatio virtutis nutritiue ⁊ etiā exercitiū sensuū ē ex rebꝰ q̄ refrigerāt calorē naturalē pp sparsioneꝫ suā ad ptes exteriores. Et qñ refrigerat̄ reuertit̄ ad partes iteriores ⁊ diminuit̄ q̄ātitas sua. Et est sciēdū q̄ hec operatio q̄ꝫuis ipsa nō fit nisi pp̄ter aliquā p̄mutationē ↄplexionis fa

etiã in calore nãli que est augmētũ cõplexiõis frigide ꝛ humide: tñ veraciter efficiēs hãc est vt⁹ regitiua q̃ est in corde: ꝛ calor qui est in corde hoc mō est suũ instr̄z. Et pp hoc est hic nat⁹ locus inq̄sitionis: hoc est cui v̄tuti aie dz attribui hec opatio: ꝛ videt̄ q̄ debeat attribui v̄tuti sensibili: iõ q̄z crescit ꝛ fortificat̄ pp hanc operationē: ꝛ nõ debeat attribui nutritiue inq̄ztũ est nutritiua: ppea q̄z vegetabilia nõ dormiũt: eo q̄ nõ hñt sensuz. Et ista v̄tus est ex virtutib⁹ sensibilib⁹ appropatꝭ sensui cõi. Et nos nõ attribuimus hãc opationē virtuti sensibili: nisi q̄z est vna rerũ ꝑpter quas ꝯseruat̄ esse suuz: q̄uis tūc cesset. Iste sunt ille res que possunt dici in opationibus oib⁹ quas hꝫ sanitas Et de iuuamēto istoꝝ erit declarata res que ē necessaria in esse aialiũ: ꝛ illa que nõ est necessaria.

¶ Cap. XXII. Qd̄ est de ꝯplonibus temporum.

Et etiã mēbra v̄tutꝭ nutritiue ꝛ opatiões illius sũt necessaria in esse aialis: q̄ nõ ē gñatiua ꝛ etiã sensus tact⁹ est necessari⁹: ꝛ ꝑpterea fuit ꝑuatio isti⁹ v̄tutis mors ex necessitate: ꝛ hanelit⁹ est etiã opatio necessaria: ꝛ ex hoc apparet q̄ res q̄ stant corpori hois loco ꝯseruatiõis sũt aer: aq̄ cibi: q̄ nõ ꝯseruãt nisi qñ sunt sup suũ cursuz nãlez. Et qa aer nõ est sup formã suã nãlē nisi ꝑpter opationez solis ꝛ corpoꝝ celestiũ: cũ eo fuerũt cause q̄ stãt corpori humano loco ꝯseruatiõis ipsa eadē corpa. Et nõ cõplet̄ hec opatio in aere nisi pp opationē solis in eo in q̄ttuor tēporib⁹ que sunt ver: estas: autũn⁹: ꝛ hyems: ꝛ hoc ē ex incessu ipsi⁹ in circulo obliquo: ꝛ ꝑpterea ꝯueniēs est medico cognoscere nãz hoꝝ q̄ttuor tēpoꝝ: q̄z ꝑpter ipsa stat sanitas plusq̄ꝫ ꝑ alias causas. Et dicim⁹ q̄ ver est tp̄s in quo opationes nutritiue sũt ꝑfectiores: ꝛ hoc nõ accidit nisi ꝑpter multiplicationē caloris nãlis in corpe: ꝑpterea q̄z calor nãlis ē calidus ꝛ humidus: ꝛ d̄r q̄ ꝯplo isti⁹ tp̄is est pp caliditatē ꝛ humiditatē: ppea q̄z speculatio in ꝯplone hui⁹ tp̄is est ĩ ꝯparatiõe ad corpus humanũ: ꝛ opatiões iuuenũ in h̄ tēpore sunt ꝑfectiores: ꝛ ppea põt dici q̄ est tp̄s tēperatũ cõparatũ ꝯploni hois. Sꝫ si tu diceres q̄ eēt tēperatũ pp ꝓportionē q̄litatũ ex q̄bus est vna cũ alia: hoc eēt falsuz: q̄z vnaq̄q̄z rerũ q̄ appropriat̄ ꝯploni appropriat̄ de necessitate dñationi vni⁹ q̄litatis actiue q̄ stat loco forme: ꝛ dñationi vni⁹ q̄litatis passiue q̄ stat loco mãe: ꝛ si ita nõ eēt cõplexionatũ: nõ eēt vnũ in forma: imo essent duo: nec etiaz eēt recepta vna opatio in suo termino: si due q̄litates ꝯrie dominãtes eēnt sup ipsuz ambe equales in potētia vel in actu: q̄z ex duab⁹ reb⁹ in actu ꝯrys nõ põt fieri vnũ ĩ actu ꝛ etiã de duab⁹ nõ ꝯrys sicut nõ fit ex duab⁹ lineis ĩ actu vna linea in actu: ꝛ hoc nõ ꝯsenserũt multi ex eis q̄ appropriãt sibi phiaz hoc tpe: nedũ medici: ꝛ de h̄ habebũt manifestã declarationē: q̄z nunq̄z inuenit̄ tēperata ꝯplo in ꝓportiõe .4. q̄litatũ: hoc est tēperãtia q̄ est fꝫ extremitates: sicut nõ põt inueniri tēperata ꝯplo approꝑata vni q̄litati actiue: ꝑpterea q̄z q̄libet actiua hꝫ gradũ sue operationis ꝑpter vnã q̄litatē passiuã ꝓpriã ei q̄ stat ei loco mãe. Et postq̄z declaratũ est h̄ reuertamur ad illud a quo separati sum⁹. Et dicim⁹ q̄ videt̄ q̄ tēp⁹ estiuũ habeat in dispositiõe sua dñiũ caliditatis ꝛ sic. ꝛ ēt appet q̄ hu. ꝛ frigiditas dominent̄ sup dispõne hyemis: ꝛ hec ē ꝯparatione ad tp̄s veris ꝛ ꝯploni hois. Sꝫ ꝯplo autũni q̄z ē media ĩter estatē ꝛ hyemē opinat̄ q̄ sit q̄si in tēperãtia veris: sꝫ res ē ꝯria: q̄z est in fine ꝯrietatis veri: ꝑpterea q̄z ē illud tēpus in quo debilitant̄ v̄tutes: ꝛ sũt ꝯfuse sicut videt̄ in vegetabilibus ꝛ aialibus: ꝛ ꝑpterea dicēdũ ē q̄ frigiditas ꝛ sic. dominent̄ sup ipsuz q̄ sũt ꝯrie caliditati ꝛ hu. ꝛ q̄uis nõ sit frigidũ multũ ꝑdominat̄ ei siccitas: ꝛ vl̄r dico q̄ cõfusus est in suis partib⁹: ꝛ sol in illo est medius nobis iter ꝓpingtatē ꝛ lõgitudinē: ꝛ q̄uis hec eadē ꝯpatio sit ĩ vere tñ ē magna dr̄ia ĩter istas duas ꝯpatiões ex pte ꝑparationis nãlis: ppea q̄z v̄tutes sũt ĩ autũno ĩ fine declinationis: ꝛ siccitas iã dñata ē sup oĩa aialia. ꝛ ppea nõ iuenit̄ aliq̄d iuuamētũ ĩ tēpãtia caloris ipsi⁹ tp̄is in reb⁹ gñatiõis. Sed tēpantia q̄ ē in vere ē ꝯueniēs gñatiõi: ꝛ sedet sup nãz q̄ ē ꝯueniēs gñationi: ꝛ hec est humiditas. Et hec tp̄a nõ hñt terminũ stabilē gñal̄r in breuitate ꝛ lõgitudine: sꝫ diuersificat̄ in regionib⁹: ꝛ hec diuersificant̄ in latitudinibus ipsarũ. ꝛ tēperatioꝛ regio est illa que habet tēpus autũni breue: ꝛ tēpus veris longũ: ꝛ tales regiones sunt in quĩto climate ꝛ ꝓprie que sunt propinque mari. Et autũnus in terris nostris hispanie habet quasi duos mēses: ꝛ sedet in ꝑncipio quinti climatis. ꝛ sub lance dici nõ est tempus tēperatum fm̄ q̄ opinant̄ multi hominũ: ꝛ hoc declaratuz est alias: nec etiã veruz est q̄d dicunt quidã q̄ quartũ clima sit melius q̄nto. ꝛ Gal'. sentit q̄ tēperatioꝛ regio est terra grecoꝝ: ꝛ iter alias tēperatioꝛ est terra hispanicis ꝛ dicit q̄ totũ tēpus illarũ terrarũ est sicut tēpus veris. Deinceps declaratũ est ex istis locis sanitas cuiuslibet mēbri ĩ oĩbus quattuoꝛ causis. s. mãli: effi. formali: ꝛ finali: ꝛ hec fuit nostra intentio a ꝑncipio libri.

¶ Explicit liber secundus colliget auerroys q̄ liber fuit de sanitate.

¶ Incipit terti⁹ liber qui est de egritudinibus ꝛ continet capitula quadraginta ꝛ vnum.

¶ Capitulũ. I. Quod est de egritudine ꝛ eius diffinitione in generali.

Diffinitio egritudis ē manifesta ꝑ diffõnē sanitatis: eo q̄ egritudo est opposita sanitati. Et q̄z sanitas ē vna bona dispõ in mēbro cũ qua agit actionez quã hꝫ a nã sua agere: ꝛ sil̄r patit̄ passionē quã hꝫ pati per sui nãm: fuit necessariũ vt egritudo sit mala dispositio ĩ mēbro pp quã agit ꝛ patit̄ ꝯ nãm. Et necessariũ est vt faciam⁹ ĩ cognitõe spērũ egritudis q̄d fecim⁹ in cognitiõe spērũ sanitatis: h̄ ē vt narrem⁹ in ꝑmis quot ꝛ q̄ sint ei⁹ spēs: ꝛ q̄ sint sue cãc: ꝛ postea declarabim⁹ q̄ sint actiões ꝛ passiones non nãles: ꝛ medici vocant passionē accñs. Et qñ nos hoc fecerim⁹ tũc cognouerim⁹ egritudinē ꝑ oẽs suas cãs q̄ sunt finis cognitiõis rerũ: ꝛ hoc totũ poterim⁹ cognoscere a cognitõe sanitatis q̄ a nobis ꝑus dc̄a ē. Qm̄ nũer⁹ spēꝝ egritudis est sicut nũerus spēꝝ sanitatis: ꝛ a cognitiõe sanitatis cognoscitur egritudo: q̄uis opinatũ sit q̄ notiores sint spēs egritudinũ spēbus sanitatis: ꝑpterea q̄z m̄lte egritudies hñt noĩa ꝛ sanitates opposite illis nõ hñt noĩa: ꝛ tñ ĩpole est cognoscere egritudies ꝑfecte nisi pp cognitionē suoꝝ oppositorũ. Et ꝑpterea dcm̄ est q̄ ꝯrioꝝ eadem est disciplina. Reuertamur igit̄ ꝛ dicam⁹ q̄ ꝑpterea q̄ dispões sanitatis mēbri hñt duas spēs: vna est bonitas cõplonis mēbri q̄ in mēbris inuenit̄ ꝯsil'ibus: ꝛ alia est bonitas ꝯplonis q̄ ē in mēbris officialibus: fuit necessariũ diuidere sil̄r egritudines fm̄ has duas spēs. In ꝑmis narrabim⁹ egritudies mēbroꝝ cõsil'iuz: ꝛ dicem⁹ earuz causas efficiētes ꝛ mãles: ꝛ postea narrabim⁹ egritudines mēbroꝝ officialiuz: ꝛ dicemus eaꝝ causas. Et dicim⁹ ꝑpterea q̄ mēbra cõsil'ia non agunt nec patiunt̄ fm̄ cursuz nãe: nisi qñ mensure ca. fri. sic. ꝛ hu. erunt in illis cũ ꝓportione cõueniēnti in oĩb⁹ spēbus ꝯplexionis sanitatis: sicut narrauimus in libro sanitatis. Sil̄r est necesse vt sint egritudies illoꝝ mēbroꝝ ipsis egredientib⁹ ab ipsis mēsuris ꝓportionatis in vna q̄litate vel duab⁹ ex illis q̄ ꝑnt cõbinari. g̃ spēs egritudinis istaꝝ egritudinũ. al'. istoꝝ mēbroruz sunt octo: videlꝫ ca. fri. hu. vel sic. vel ca. ꝛ hu. ꝛ ca. ꝛ sic. aut fri. ꝛ sic. Et nõ solũ est itelligēdũ de ꝑmis qualitatib⁹ sicut dicit. H. sed etiaz de qualibet qualitate cũ qua operatur mēbrũ suas operationes

ſicut duricie ꝛ mollicie ꝛ his ſilibus q ... ,pprȳs mē/
bris ꝛ īpropriȳs. Et ſpēs harũ egritudinũ pmo īueniunt̄ in
mēbris ꝯſilib⁹ ſcōo in cōpoſitis ,ppter ꝯſilia ſicut dictũ ē
in ſpēb⁹ ſanitatis. Et iſtarũ octo ſpēꝝ q̄dā ſũt mãles: ꝛ q̄/
daʒ nō. Sʒ difficile eſt imaginari egritudinē mãlē eē ſim
plicē: ppterea qꝛ egritudines mãles ſũt cōpoſite: qꝛ nulla
egritudo mãlis ledit opationē niſi ,ppter aliā nō mãleʒ q̄
ſupuenit mēbro a calore vel a frigore.

¶ Ca. II. Qđ ē de cauſis egritudinuʒ in generali.

Deinceps volum⁹ dicere cauſas eaꝝ: ꝛ dicim⁹
ꝙ occaſiōes mãliũ egritudinũ ſũt humores
q̄ttuor qñ egrediunt̄ ab eoꝝ tēperãtia in q̄nti
tate aut q̄litate. Et hoc accidit aut a pte mãe
aut a parte effi. ꝛ hoc ē ,ppterea qꝛ mēbra nō
pmanēt ſup ꝯplõnē ſanitatis: niſi qñ ſanguis qui aduenit
eis eſt in quãtitate ꝛ q̄litate ī ,pportione tēperata in cali/
ditate ꝛ frigiditate. Et hoc accidit qñ mēbra que efficiunt
nutrimētũ ſtãt ſup ꝯplõnē ſanã: ꝛ cibi q adueniũt corpori
ſunt nãles ꝛ recipiunt̄ in quãtitate cōueniēti ꝛ ordine de/
bito ꝛ tpe cōueniēti. Sʒ qñ ſunt ẜm ꝯ̄riũ: tũc nō ſunt ſolũ
cauſe mãles ad generãdũ in corpe iſtos humores: ſed etiã
inducũt mēbra faciētia nutrimētũ ad malã ꝯplõnē. ꝛ tũc
dicit̄ ꝙ humores exiuerũt a nã a duab⁹ partib⁹. vʒ. a pte
effi. ꝛ a mãli ſimul. Et plures erũt cibi nãles ꝛ recipiunt̄
ẜm ordinē nãlē vt dictũ eſt. Sʒ res extrinſece acquirent
mēbris efficiētib⁹ malã ꝯplõnē: ꝛ generabũt tales humo/
res: ꝛ illa ſũt ſicut aer: exercitiũ ꝛ ſilia: ꝛ tales ſũt exeũtes
in quãtitate ꝛ q̄litate: ꝛ tales ſunt eueniētes a mala ꝯple/
xione in radice creatiōis mēbroꝝ agētiũ in nutrimēto: ꝛ
tales accidũt cauſa parētũ q exiuerũt a ſua ꝯplõne: ꝛ ex p̄
paratiōe p̄ma in creatiōe: qm̄ plures hoīes ſũt ſimilantes
ſe adinuicē in creatiōe eoꝝ ꝛ regimine: tñ variantes ſe in
accidētib⁹: qꝛ tales ſunt multarũ egritudinũ: ꝛ aliȳ pauca/
ruʒ egritudinũ: ꝛ tales multoꝝ annoꝝ: ꝛ aliȳ paucorũ an
norũ. Et pluries accidet hoc a mala ꝯplõne fixa ī p̄ncipio
gnãtionis mēbroꝝ efficiētiũ. Et plurimũ hec talis ꝯplõ ē
hereditaria: qꝛ ab iſtis p̄mis p̄parātiōib⁹ accidit qđ vide/
mus etiã de ſilitudine multoꝝ hoīuʒ adinuiceʒ in forma
ꝯſuetudine ꝛ accñtib⁹ egritudinũ in paucitate ꝛ lōgitudi
ne annoꝝ. Et poſtq̄ꝫ dixim⁹ cãs humoꝝ diſtēpatoꝝ vlr.
Deinceps narrãduʒ eſt quō fit gnãtio vniuſcuiuſqꝫ iſtorũ
ꝛ quot ſunt egritudines que generant̄ ab eis.

¶ Cap. III. Qđ eſt de cauſis egritudinũ materialiuʒ cali
darum ꝛ ſiccarum.

Et incipiem⁹ ab egritudinib⁹ calidis ꝛ ſiccis
mãlibus. Et dicimus ꝙ egritudo calida ꝛ ſic/
ca gnãtur ex cibis calidis ꝛ ſiccis diſtēperatꝭ:
vel qꝛ recipiunt̄ ī multa quãtitate: aut nimis
diminuunt̄: aut qꝛ recipiunt̄ ſup ieiuniũ: qꝛ
qñ recipit̄ cibus poſt multũ ieiuniũ in ſtō ꝛ epate pmuta/
bit̄ ad calorē ꝛ ſiccitatē fortē: ꝛ īducet ſtomachũ ꝛ epar ad
eandeʒ complexionē: ꝛ tunc erit facta opatio eoꝝ ab am/
babus partibus ſupradictis ꝛ ſanguis qui generabitur ab
hoc cibo erit ca. ꝛ ſic. ꝛ diſtēperat⁹: ꝛ multiplicabit̄ in ipſo
colera in multa quãtitate: ꝛ diſtēperabit̄ in multa quali/
tate: ꝛ tũc impediet̄ opatio fellis: ꝛ non poterit attrahere
colerã ẜm debitã quãtitatē: ꝛ ſic remanebit imbibit⁹ ex
ea. Et illud eſt eo ꝙ qñ exit colera a via ſua nãli in quãti/
tate vel q̄litate aut in ambab⁹ ſimul: tũc remanet colera
influxa in ſanguine: ꝛ qñ nutrient̄ mēbra ex illo ſanguine
exibũt paulatiʒ a ſua ꝯplexione nãli ad malã ꝯplexioneʒ
ca. ꝛ ſic. ꝛ generabunt̄ multe egritudines calide colerice.
ꝛ ſilia accidētia veniētia mēbris a rebus extrinſecis: ſicut
ab aere calido: ꝛ a multo exercitio ꝛ vigilia: ꝛ accidētibus
anime que habēt calefacere: ſicut ira ꝛ furor ꝛ cogitatio/
nes cordis ꝛ his ſimilia: ꝛ cauſa fortior que eſt iſtarũ cau/
ſaruʒ plus aliarũ rerũ eſt aer ꝛ ars. ꝛ aliqñ erit cauſa iſta/
ruʒ opilatio poroꝝ qui ſunt in cute per quos euaporat ca/
lor ꝛ retinet̄: ꝛ ꝯculcabit̄ calor intus ꝛ faciet qđ dictũ eſt.
Et aliqñ erit hoc a ꝯplexione nãli vel radicali. Et colera
nō nãlis que fit in corporib⁹ ſupradictis hʒ q̄ttuor ſpēs.
Una ſpēs eſt que aſſimilat̄ vitello oui qđ natũ eſt in illa
die. Gal. dicit in plurib⁹ locis: ꝙ hec ſpēs eſt calidior natu
rali: qꝛ pars ignea in hac ſpē dominat̄ plus: ꝛ dicit ꝙ eius
groſſicies ē pp nimiã caliditatē ꝛ ebullitionē ob quaʒ reʒ
habet iſta ſecuʒ iſtuʒ caloreʒ igneũ. Et aliȳ medici preter
ipſum dicunt ꝙ hec eſt minoris caloris naturali. Et dicũt
ꝙ groſſicies ipſius eſt propter alicuius mixtioneʒ flegma
tis: ꝛ ẜm hoc debet eē rubedo ipſius infra rubedineʒ na/
turaleʒ: ꝛ eſt cōtra illud quod dicit Gal. ꝛ nos videmus ꝙ
ita nō eſt vt dicunt. Ad hoc ẜm illos debet habere cũ ſua
groſſicie aliquãtulũ viſcoſitatis ſicut debet habere corp⁹
humidũ mixtũ cũ corpore calido: ꝛ ſenſus viſus in ħ adiu
uat Gal. Et ſecũda ſpēs habet colorē auricalchi: vel citri:
ꝛ generatur ab humiditate aque ammixta cuʒ ipſa ꝛ ſine
dubio hoc īfra ſiſtit ī caliditate a colera naturali. ꝛ egritu
dines que fiũt ex hac ſpecie ꝛ vitelina ẜm illos qui dicũt
ꝙ fit groſſa pp ãmixtionē flegmatis nō ſunt enũerãde cũ
egritudīb⁹ ca. ꝛ ſic. ſimplicib⁹ ſed cũ cōpoſitis. Sʒ egritu/
dines vitelline ẜm. G. ſunt poſite in vltimitate calitatis ꝛ
ſiccitatis: ꝛ pōt eē ꝙ hec colera: eſt colera quã noīat. G. co/
leraʒ ru. Et alie due ſpēs ſunt ſic̄ praſſina ꝛ eruginoſa: ꝛ dr̄
ꝙ ambe generant̄ in ſtō: ꝛ mihi videt̄ ꝙ. G. non appropet
eas colere ſimplici: qꝛ dicit in libro de v̄tutib⁹ nãlibus ꝙ
iſte due ſpēs generant̄ a colera vitellina mixta cũ aliȳs hu
morib⁹: ꝛ ꝙ he due ſpēs ſint ꝯpoſite: ꝛ manifeſtũ eſt ꝙ ge/
nerant̄ in ſtō ẜm eos. Et ſtomac⁹ p ſuam nãʒ nō hʒ gñare
colerã nãlē nec nō nãlē: qꝛ qđ generat nãlē gñat nō nãlē:
qñ corrũpit̄ ipſi⁹ cōplexio qꝛ ipſi⁹ cōplexio ītendit̄ aut re
mittit̄. ergo praſſina ꝛ eruginoſa nō habēt hoc nomē niſi
equoce. Et videt̄ ꝙ cã iſta gñationũ: eſt ꝙ qñ colera egre/
dit̄ a ſua nã in ca. ꝛ ſic. ,ppter ſparſionē ipſi⁹ ad ſtomacuʒ:
tũc remiſcet̄ cũ aliȳs hũoribus: ꝛ ,pprie cũ melia: ꝛ ibi reci
pit aliquã ſpēm putrefactionis ꝛ puenit ad talē cōplexio/
nē: ꝛ ,ppterea aſſimilant̄ iſti hũores veneno: ꝛ ,pprie erugi
noſa. Et egritudines q̄ ,pueniũt ab his ſunt īcurabiles ,p/
pterea qꝛ nō recipiũt digōneʒ nec pmutant̄ a colore nãli:
īmo corrũpũt formã ſpecificã ipſi⁹ ſicut corrũpit venenũ.
Deinceps volum⁹ declarare q̄liter gñant̄ egritudies co/
lerice: ꝛ īcipiemus a febre colerica ſefraria. Et dicam⁹ ꝙ
poſtq̄ꝫ dictũ ē ꝙ febris ē calor q ꝯtinet totũ corp⁹ q ledit
actiōes ꝛ paſſiones mēbroꝝ oīuʒ. Ab hac pte apparet ꝙ ē
calor extrane⁹ ꝛ appet ex pte q̄ manifeſtat̄ in ipſa opatio
caloris ītrinſeci digerēdo hũores ꝛ recipit ſanationē: ꝛ nō
eſt ſic̄ calor extrane⁹ q inuenit̄ in corporib⁹ mortuorũ: ob
hoc apparet qꝛ etiam eſt nãlis: ꝛ eſt veritas qꝛ eſt calor na
turalis mixtus cũ aliqua q̄litate caloris putredinalis. Et
adhuc poſtq̄ꝫ calor iſte ſpargit̄ ꝛ ꝯtinet̄ per totũ corp⁹ per
arterias: dicim⁹ per hoc ꝙ ſubiectũ ,ppinquũ iſti⁹ caloris
eſt cor: ꝛ ,ppterea eſt īpoſſe ipm eſſe totũ extraneũ. Et pro/
pterea qꝛ calor cordis eſt ille calor cũ quo mēbra faciunt
oēs ſuas operatōes: neceſſariũ ē qñ recipit aliquã pmuta
tioneʒ vt ledantur oēs eorũ operationes. Ergo diffinitio
febris eſt hec: qꝛ eſt calor compoſit⁹ ex calore nãli ꝛ extra
neo putredinali miſſo a corde ad totuʒ corpus ꝛ ledit oēs
actiōes ꝛ paſſiōes. Et dicimus ꝙ iſte calor eſt permutatio
caloris nãlis permutati in quãtitate ꝛ qualitate operãdi
in corpore operatiōes nō naturales aut in materia nō na/
turali. Deinceps volum⁹ dicere ꝙ cauſe generatiōis iſti⁹
caloris ſũt eedē cum cauſis gñatiōis caloris extranei: ſal/
uo ꝙ in hoc calore ſunt equales: ꝛ ſi ita nō eſſet. ergo eſſet
ex̄neus abſolute: qꝛ res attribuit̄ ex̄neo dñanti. Et iã de/

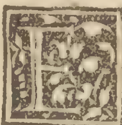
claratū ē in q̄rto methau. q̄ cā effi. putredinē stat duob⁹ modis: vn⁹ est calor extrīsecus: ꝑpea q2 iste calor spargit ꝛ exalare facit calorē ītrinsecū: ꝛ maxīe qñ ē cū forti q̄litate ꝛ qñ spargit calor ītrīsecus sicut ꝯuenit tpe magni calorl q regit mā3 gñatā in illa mā calor ex̄ne⁹: ꝛ maxie si sit humida: q2 hūiditas de facili ꝑmutat a reb⁹ extrinsecis: q2 difficile eēt effici ꝑ seipsa3. Alius cā ē effi. ꝑ accñs: hoc est frigiditas: q2 qñ dñat sup calorē ītrinsecū extinguit ipsu3: ꝛ tūc gñat sup mā3 loco istius caloris nālis aliū calorē ex̄neū. Et ibi declaratū ē q ens nāle nō ꝑmanet in suo eē nisi qñ v̄tutes agētes dñant sup patiētes. Et qñ debilitant iste v̄tutes regitiue: ꝛ dñant v̄tutes extrinsece: tūc tendit ens ad viā īpfectiōis. al's corruptiōis. Et cāe que adiuuāt ad gñandū calorē ex̄neū ille eedē sūt cū illis que adiuuāt ad extinguēdū calorē nāle3: ꝛ hoc fit qñ subm est ꝑparatū ad recipiēdū. al'. extinguēdū istā gñationē ex̄neā: sicut sanguis ex quo gñat col'a q egredit a nā in quātitate: aut q̄litate: aut ꝑpter multitudinē sanguis: aut ꝑpter ipsi⁹ grossiciē aut viscositatē: q2 ꝑ hoc refrigerat calor intrinsecus ꝛ extinguit sicut faciūt multa ligna humida qñ ponunt sup ignē. Et ēt opilatio poroꝝ adiuuat ad h: q2 resistit euētationi caloris intrinseci. ꝛ accidit hoc sic accidit igni qñ nō h3 euētationē q cito extinguit vel debilitat sic tu vides q carbonarij tegūt carbones cū terra vt ignis nō trāseat ꝑ oēs ꝑtes carbonū: ꝛ faciat ex eis cinerē.

¶ Cap. IIII. Qd ē de gñatiōe febris colere sefrarie.

T postq̄ declaratū ē vl'r qd sit febris ꝛ vl'es cāe sue gñatiōis dōm ē quō gñat febris colerica: q̄ dr sefraria. Et dicamus q fortior cā in gñatione isti⁹ febris: ē qñ dñat ꝯ'lo sanguis in caliditate ꝛ sic. Et h3 ꝑparationē vt generetur in eo talis calor: aut ꝑp ꝑparationē supfluitatū tertie digōnis que ē in mēbris: s3 grossities ꝛ viscositas ꝛ opilatio venarū nō imaginant in opatiōe istius febris: nisi diceret in colera vitellina ꝭm illos q dicūt ꝯ Hal. aut ꝑpter quātitatē suā. Et debes scire q nō est in hoīe col'a absoluta: ita vt sit ps mēbri hois excepta colera q̄ stat in saeculo fellis h3 quosdā: s3 nā expellit eā a mēbris sanguineis qñ separat ab eo: ꝑpea ē ipol'e opinari q subm febriū sefrariarū sit col'a absoluta: s3 est sanguis aut humiditas ī qua dñat col'a. Et ꝑpea pōt recipe digōnē ꝛ reuerti ad suā nā3 q2 nō denudat a sua forma specifica. S3 qñ separat ab eo col'a absoluta icōtinēti expellit a nā: ꝛ si separat ab eo res q̄ hēat possibilitatē recipiēdi digōnē nutrient ex eo membra. Et nō est pol'e vt col'a recipiat aliquā digōnē: q2 nō ē pol'e illi rei que trāsiuit terminū decoctiōis vt redeat ad terminū decoctiōis: sicut nō est pōl'e vt assu3 reuertat ad elixū: nec ēt i ea est aliq̄ pars ex q̄ possint mēbra aliq̄ mō nutriri: ꝛ dico hoc de nāli. s3 si sic de nāli q̄to plus de non nāli. Et illi q solū sūt medici q dicūt q col'a est cib⁹ alicui⁹ mēbri sūt q dicūt q q̄ttuor hūores sunt elemēta mēbroꝝ ꝯsiliū. Et ego nolo laborare plus in q̄ōnib⁹ cu3 eis: q2 ego declaraui h pfecte i libro sanitatis. Et ꝑpea q2 calor ex̄neus gñat in humiditate q̄ est ex̄ nā3 cū debilitate calorl intrinseci: dico q nō est cū excessu nālis caloris: sicut opinat Hal. in multis locis. S3 ꝑpea q humiditas est velox ad putrefactionē: ꝑpea q2 calor intrinsecus plus laborat ad ipsi⁹ corruptionē: q2 illa nō h3 a se re3 q̄ eā ꝯsumat. Et si ꝯfiteret Hal. q oīs calor ex̄ne⁹ eēt putredialis caderet piculū magnū in dictis Ar. ꝑpea q2 q̄libet calor ex̄ne⁹ fit ꝭm ipsu3 p̄ ꝛ subal'r ꝑp calorē aut frigiditatē: ꝛ qñ debilitat calor nālis ꝑp frigiditatē tūc dñat humiditas ꝛ fatigat calor itrinsecus in dñando sup ipsu3: ꝛ fit putrefactio ꝑp calorē ex̄neū supueniētē. S3 qñ cā caloris ex̄nei fit a calore: tūc supuenit mēbris assatio: vel cōbustio: s3 nō putrefactio. ꝑpea q̄ nō est ex necītate vt oīs calor ex̄ne⁹ aut oīs febris sit putredinalis ꝛ maxīe causon: ꝛ etiā qñ calor ex̄ne⁹ gñat i locis i q̄b⁹ fit digō: ꝛ i locis i q̄b⁹ fit ps mēbroru3 i actu ꝛ aggregant ibi supfluitates exn̄tes in nā distēperate sic̄es colere in q̄litate aut distēperate in quātitate etiā erunt ille humiditates q̄ sunt in corpe occasione colere: ꝛ inuēte loco digōnis. Et manifestū ē q locus maioris digōnis est loc⁹ digōnis scōe q est epar ꝛ vene: ꝛ alter ē loc⁹ digōnis tertie: ꝛ illa est i mēbris: ꝛ ꝑpea spēs harū febriū sunt due vna q̄ est in venis: ꝛ altera que ē in mēbris hoc est in locis digōnis tertie. ꝛ in libro ꝑnosticoꝝ declarata est dr̄ia istarū duarū febriū. Et sunt etiā alie febres que sūt appropriate pure colere: ꝛ tales etiā appropate sūt colere nō pure: ꝛ ibi declarabo dr̄ia3 vnius ab alia.

¶ Cap. V. Qd est de egritudinib⁹ colericis localibus.

T postq̄ declarauimus vl'r quō fiunt febres colerice. Deinceps volumus loqui ꝛ narrare quō fiūt egritudines colerice locales q̄ nominant alguase: in latio dicunt apata colerica: ꝛ in greco erisipile. ꝛ dicimus q hec apata generant in mēbris duob⁹ modis: vno qñ expellit ad aliud mēbrū hūor coleric⁹: ꝛ tūc ꝑp ei⁹ q̄titatē fit dilatatio i mēbro ꝭm oēs dimēsiōes. Et ꝑpea dr q elmare: siue erisipilla ꝛ silia sūt ꝯposita ex morbis cōsilib⁹ ꝛ officialib⁹. Et cā expulsiōis isti⁹ hūoris ē ꝑp fortitudinē v̄tutis expulsiue ī mēbro mādāte: ꝛ ꝑp debilitatē eiusdē v̄tutl ī mēbro recipiēte. Et nō fit sic dicūt grossi q fit ꝑp fortitudinē retētiue mēbri recipiētis. Vex ad h mltū adiuuat largitas viarū cū suppōne patiētis mēbri. Et maxie qñ mēbꝝ expellens ē supi⁹ ꝛ recipiēs īferi⁹: ꝛ maxie qñ hu. ē grossus ꝛ terrestris: ꝛ qñ fuerit icinerat⁹ ꝛ fuerit i mēbro: tūc ꝑp illius q̄titatē calor ītrīsec⁹ in eo suffocabit ꝛ gñabit calor ex̄ne⁹ in mēbro ex̄neo saluo si hūor nō eēt ī vltimitate siccitatl. Et si apa istud gñat in aliq̄ mēbro ꝑncipali aut ꝑpe ip3 ꝑcedet ab eo calor ad cor ꝛ gñabit febris fortis: ꝛ si nō erit ꝑpe mēbꝝ ꝑncipale ñ faciet febrē: ꝛ pol'e erit vt tēdat ad mortē. Et alio mō gñat qñ mēbrū nō pōt digerere cibū q ei mittit: nec ip3 ꝑmutare in q̄titate: aut q̄litate: nec ipm pōt expellere: tūc mā augmētat in mēbro illo tal'r vt recipiat dilatationē in oēs tres dimēsiōes. ꝛ extiguit ei⁹ calor nālis eidē mēsurat⁹: ꝛ gñat in eo calor putredinalis ꝑp necessitatē māe extranee. Et iste egritudies q̄ dñr erisipille sunt duaꝝ spērū: vna est q̄ dr erisipilla ruboris ꝛ appet ab hac spē. vt sit mixta cū multo sanguie ꝑp rubedinem quā h3: ꝛ nō facit in mēbro magnū tumorē: ꝛ nō est dolor eius acut⁹. Alia spēs dr erisipilla formicularis: ꝛ in ea pl's dōminatur colera: ꝛ ꝑpterea inducit pustulas ꝛ corrosiōes. Et aliq̄n ista nō apparēt nisi in cute: ꝛ aliquādo est fixa in substantia mēbri ꝛ illa peior est: ꝛ pōt esse vt fiat in concauitate alicuius mēbri sicut in stomaco aut in itestinis ꝛ ledet ipsius operatiōes sine apostemate manifesto.

¶ Capitulum. VI. Quod est de egritudinibus frigidis ꝛ humidis materialibus.

I Ste egritudies fiūt ꝑpter flegma qd est extra naturā in quātitate ꝛ qualitate: ꝛ cause generatiōis istaꝝ sunt opposite causis ex quib⁹ generant egritudines colerice ꝛ manifestiores istaꝝ egritudinū sunt febres flatice ꝛ apata q̄ dñr zimie: qd vero plus adiuuat ad generationē haꝝ febriū est oppilatio q̄ fit ꝑpter grossiciē istius hūoris aut viscositatē. Et vl'r fit hec putrefactio per viam extinctionis caloris intrinseci: sicut extinguit ignis a suppositione lignorū viridiū: ꝛ cum extinguitur intrinsecus augmentatur extraneus in materia extranea: ꝛ ista febris fit ex hoc humore in venis: ꝛ in tertia digōne mēbrorū. Et isti⁹ hūoris exeūtis a nā sūt q̄ttuor spēs: vna est salsi: ꝛ ē siccior nāli: ꝑpea q2 salsugo ei aduenit a suba terrestri adusta mixta

cū aliq̄ hūiditate: sicut appet in gn̄atiõe salis. Alia est acetosi ⁊ q̄uis sit siccū: tñ ē frigidū: ppea qr acetositas gn̄at a frigiditate. Dulce est calidiꝰ sicut ē videri in acetosis fructibꝰ q post acetositatē acqrūt dulcedinē. Et vitreū ē deteriꝰ oibus: qr hꝫ cū frigiditate multā viscositatē. ⁊ species febriū fl'atis diuersificant̄ fꝫ diuersitatē harū sperū. ⁊ qñ nos tractabimꝰ de febribꝰ: tūc de hoc loq̄mur lato sermone. Et spēs fl'atis meliꝰ recipiūt digōnē q̄ colere: fꝫ q̄ gdā dicūt q̄ recipiūt spēs colere digōnē. Sꝫ febres q̄ fiūt a fl'ate sūt piculosiores febribꝰ colere pp grossiciē fl'atis: ⁊ pp opilatiões q̄ fiūt ab eo: ⁊ qr iterpollatio earū est valde breuis fꝫ q̄ dicā post. Sꝫ apatū fl'aticoꝝ q̄dā sūt q̄ fiūt a flegmate subtili: ⁊ q̄dā a fl'ate grosso: sicut sūt apata q̄ nominant̄ scrofule: ⁊ ipse nascunt̄ in carne glādulosa sicut i collo subascellis: ⁊ inguinibꝰ. Et hec mā q̄ ē iclusa in apatibꝰ est dura valde: ⁊ sūt ex apatibꝰ glādulosis q̄ sunt grossitudinis grani pini: vel nucis: ⁊ hoc efficit̄ in locis carnosis. Et istiꝰ gn̄is sūt veruce ⁊ claui: ⁊ ex apatibꝰ malis que appropata sūt grossitudini hūoꝝ ⁊ exeūtiū a nā q̄ noiata sūt adubelati in arabico: ⁊ iuenit̄ i istis apatibꝰ suba sil'is feci: ⁊ stercori ⁊ luto: vl' carboni. Et maior pars istoꝝ apatuꝫ ꝯposita est ex duobus humoribꝰ. s. ex fl'ate ⁊ mel'ia. Et apata appropata ꝓpe fl'ati sūt apata noiata in arabico cala. ⁊ dicūt q̄ huiꝰ spēs sūt q̄ttuor. s. lutosarū: mellitarū: vitrearū: ⁊ pultesarū. Lutose fiūt ex fl'ate grosso. mellite fiunt ex fl'ate putrido habēte itꝰ subaꝫ mellis. Et alie due spēs fiūt sil'r ex fl'ate mellito: ⁊ ex fl'ate fiūt: ⁊ q̄dā a vētositate: sicut accidit in illis q̄ fiūt in extremitatibꝰ ydropicoruꝫ: ⁊ multe alie egritudines q̄s narrabimꝰ cū loq̄mur de accidētibꝰ q̄ supueniūt actionibꝰ ⁊ passionibus mēbroꝝ.

Cap. VII. Qd ē d cāis egritudinū fridaꝝ ⁊ sic. māliū.

Ste egritudines fiūt ab hūoribꝰ melācolicī q egrediunt̄ a nā in quātitate: aut q̄litate: aut in ambabꝰ simul: ⁊ q̄ faciūt hūores istos egredi a sua nā sunt māe q̄ sūt sil'es eis sic̄ cibi frigidi ⁊ sicci: aut calidi ⁊ sicci: aut qñ exeūt mēbra ab eoꝝ ꝯplonibꝰ ad frigiditatē ⁊ sic. vel ad cali. ⁊ sic. distēperatā. Et exeūt etiā a suis ꝯplonibꝰ: ꝓpter res extraneas sicut pp aerē ⁊ exercitiū. Et aliqñ accidit a gn̄atione sic̄ accidit leprosis: ⁊ maior ps taliū fit ab hereditate: aut pp coitū cū mēstruata in diebꝰ quos dixit çacharū: qr lepra illa a bn̄ficio medicinarū curā nō recipit: nisi fiāt tpe crisis ānoꝝ qd nā ordinauit: ⁊ hoc testificat̄ mirabilis çacharan: ⁊ ego exptꝰ suꝫ. Et qñ multiplicant̄ isti humores in corpe splē conat̄ eos attrahere ⁊ negt: aut ꝓpter quātitatē: aut malā q̄litatē: aut pp vtrūq̄: tūc remanēt cū sanguine ⁊ vadūt ad mēbra: ⁊ qr mēbra abomināt eos correctionē eoꝝ facere nō pñt. q̄re ex eis generant̄ egritudies difficilis curatiōis. Et colere nigre exeūtis i q̄titate a nā sūt due spēs. vna ē ꝓpter adustionē mel'ie nālis: ⁊ alia species ē ex adustiōe colere nō nālis. Et iste spēs generant̄ a multo calore ⁊ itēsa sicci. q̄uis remaneāt p earū nāꝫ frigide ⁊ misceat̄ cū eis calor ex̄neꝰ ex̄ nāꝫ multū. Et q̄ signat h. s. q̄ ꝯplo earū sit talis est earū acetositas: qr qñ spargūtur sup terrā fermētat ipsaꝫ: ⁊ vnaq̄q̄ istarū spērū inducit corrosionē in mēbris: ⁊ aliqñ fistulas: ⁊ maxie q̄ fit ab adustiōe col'e. ⁊ egritudies q̄ fiūt ex hūoribꝰ istis q̄dā sūt febres: q̄dā apata: ⁊ febriū q̄ i eis fiūt. q̄dā fiūt i scd'a digōne: ⁊ q̄dā i tertia. ⁊ qd adiuuat gn̄atiōeꝫ istoꝝ ē opilatio pororū cū grossicie hūoꝝ ⁊ difficultas digōnis. ⁊ apata q̄ dicunt̄ sclirotica fiūt ex mel'ia nāli ⁊ adusta: ⁊ aliqñ cancer. Sꝫ q̄ fiūt a nāli sp sine vlceratione sunt: ⁊ q̄ fiūt ab adustione nō nāli cū vlceratiōe. ⁊ aliqñ spargit̄ hec mā sup oia mēbra: ⁊ tūc fit lepra: ⁊ ppea dr̄ q̄ lepra est carcer vl'is. Et istius due sūt spēs: qr q̄dā est cū vlceratiōe ⁊ q̄dā sine: ⁊ q̄ fit cū vlceratiōe est de mel'ia q̄ est ex̄ nām. ⁊ flegma salsū ⁊ sanguis fm quosdā recipiūt adustionem.

Cap. VIII. Qd est de causis egritudinū calidarum ⁊ humidaruꝫ materialiū.

Ste egritudines generant̄ pp exitū sanguinis extra nāꝫ in quātitate aut q̄litate. Sed exitꝰ ipsius in q̄litate dꝫ dici paucꝰ: qr qñ exit multū: dꝫ attribui egritudo nō illius egritudinis ad quā declinauit: ⁊ illi cui dn̄at manifeste hoc est: qr qñ iflāmant̄ minꝰ dꝫ attribui colere: ⁊ sic de alys. Et debes scire q̄ egritudines simplices nō fiunt ex hūoribꝰ simplicibꝰ istis: ⁊ maxie ex illis q nō recipiunt digōnē: nec sūt apti nati recipe ipsaꝫ: qr qñ col'a vel melācolia simplex dn̄at̄ singul'r ⁊ simpl'r fiūt egritudies ex eis q̄ nll'o mō hn̄t curationē fꝫ noiant̄ simplices pp hūores i eis dn̄antes sic̄ noiant̄ ꝯposite: qñ apparēt i eis: ⁊ vident̄ duo hūores aut pl'es dn̄antes. Et maior ps egritudinū q̄ generant̄ ex sanguine sunt febres ⁊ apostemata. Et ipsiꝰ febris sūt spēs due: vna fit pp augmētū q̄titatis solū: ⁊ pp illud augmētū q̄titatis claudunt̄ pori ⁊ iflāmat sanguis ⁊ fit hec spēs febris: ⁊ hec febris i suo pn̄o nō ē putredinal'. Sꝫ si medicꝰ fuerit negligēs in eiꝰ curatiōe fit putredial': ⁊ hec spēs ē media iter effymerā ⁊ putridā. Et alia spēs fit pp aliquā putrefactōeꝫ. Et febres q̄ fiūt a sāguie fiūt i oibus venis: ppea qr nō ē sāguis in actu i corpe nisi i venis: ⁊ nō hꝫ iterpolatione maīfestā. Sꝫ apata q̄ fiūt ex h̄ hūore sūt q̄ dn̄r flegmōes ⁊ fiūt pl's pp distēperatiā i q̄titate q̄ in q̄litate. Et diuersificant̄ ista apata pp maiorē ꝓfūditatē ⁊ minorē: ⁊ qd ē mioris ꝓfūditatis ē leuiꝰ. Sꝫ sāguis q currit ad mēbrū si distēperatꝰ sit aliqñ i q̄litate cal'a: fit erisipilla flegmōides: eo q̄ tūc ē colericꝰ pp iflāmātōē colere: ⁊ hec spēs ē piculosior. Et apata vl'r diuersificant̄ per diuersitatē mēbroꝝ in qbꝰ fiūt: qr qñ fiūt i aliq̄ ex mēbris pncipalibꝰ necessario seq̄t̄ mala febris: ⁊ maxie qñ apa ē flegmō. Et aliqñ fit flegmō in subascellis ⁊ in iguinibꝰ ⁊ i auribꝰ: ⁊ q̄ fiūt in ptibꝰ subascellaꝝ gn̄ant̄ ex supfluitatibus trāsmissis a corde. Et fiūt hec apata pp alia apata facta in alys ptibꝰ corporis: qr oē mēbrū hꝫ vtutē expulsiuā mādātēꝫ alteri. Et ēt fiūt ex hac variole ⁊ morbilli: ⁊ ppea qr nullus euadit ab his duobꝰ nisi habeat hec. Et nō pōt dici vt fiāt a causis extrinsecis: qr ille nō sūt necessarie in oī hoie: ⁊ ista egritudo est sic̄ nālis: ⁊ pp hoc dr̄ q̄ hec egritudo ꝓuenit a mala mā fixa in cibo embrionis: ⁊ ꝓpterea fiūt he egritudines cū febre sanguīs: qr si sanguis eēt nimis corruptus patiēs posset ex eo mori.

Cap. IX. Qd ē de cāis egritudinū ꝯpositaꝝ mālium.

U debes scire q̄ egritudies simplices singulares q̄ dicte sūt nō fiunt ex hūoribꝰ simplicibus nisi raro. Sꝫ maior ps egritudinū supradictaꝝ ē ꝯposita ex pl'ibꝰ hūoribꝰ vno. Et cōpositio egritudinū aut ē ꝯplonis ꝯpositio aut cōpositio vicinitatis. Sed ꝯpositio vicinitatis est sic̄ siqs haberet ab vna pte febrē colericā: ⁊ ab alia febrē flegmaticā: ⁊ paroxismi haꝝ duarum febriū eēnt in vna hora. Et febres q̄ fiūt ꝓpter ꝯpōnē cōplonis sunt duplices. q̄dam eni sunt quaꝝ ꝯmixtio est absoluta: ⁊ q̄dā ꝯuenientiꝰ pñt appellari ꝯposite q̄ mixte: ⁊ ꝓpterea ꝯmunicāt febres in signis ⁊ ꝓprietatibꝰ q̄ appropriant̄ humoribꝰ simplicibꝰ. Et hec cōplo ⁊ cōpō que est in humoribꝰ inducit ad multas cōmixtiones ⁊ mirabiles. al'. innumerabiles. Et propterea qr he due spēs cōpositiōis sunt in febribus: pñt tñ īueniri febres mixte q̄uis nō sint duaꝝ spērū sed vniꝰ: et hoc accidit qñ fiūt febres in duobꝰ locis diuersis in corpe Et manifestior febriū ꝯpositarū ē emitriteꝰ ⁊ pluriū speciērū: ⁊ oēs fiūt ex fl'ate ⁊ col'a. Sꝫ q̄dā ē q̄ ē ex fl'ate intꝰ ⁊ colera ex̄: ⁊ q̄dā ē ecōtrario: ⁊ q̄dā ē q̄ est ꝯposita ex fl'ate ⁊ colera: aut itus: aut ex̄. Et febres diuersificant̄ fꝫ diuersi-

tatē mēsure quātitatis aut q̄litatis vel loci hūoris sic̄ cau
son: ꝛ sicut febris q̄ fit ex flāte vitreo q̄ dat calorē ꝛ frigus
sil' in ptib⁹ extrīsecis: ꝛ sicut febris q̄ hꝫ fortissimū calorē
in partib⁹ intrinsecis ꝛ i partib⁹ exteriorib⁹ sūt ecōtrario:
ꝛ potest eē vt ptes exteriores sint multū frigide ꝛ vocaꝛ
febris iclusa. Et q̄libꝫ istarū egritudinū hꝫ q̄ttuor tpa: pn̄
cipiū: augmētū: statū: ꝛ declinationē. Et pncipiū ē tps i q̄
appet egritudo in actu: ꝛ nā nihil manifeste opaꝛ. ꝛ qn̄ hu
mor icipit digeri nā icipit opari ɔ̄ humorē: ꝛ illud tps ē tē
pus augmēti: ꝛ dr̄ augmētū: qꝛ tūc sunt fortia accidētia: ꝛ
qn̄ cessat digestio cessat tps augmēti: ꝛ icipit stat⁹. ꝛ illud
tps in q̄ appet certamē iter nāꝫ ꝛ hūorē. ꝛ qn̄ nā ē fortifi
cata sup hūorē: ꝛ ipsuꝫ vincit dr̄ tūc eē tps declinatiōis. ꝛ
q̄dā egritudines sūt q̄ habēt dissolutionē hūorū sine eua
cuatiōe manifesta ꝛ sananꝛ: ꝛ q̄dā sūt q̄ hn̄t dissolutionez
vtutū paulatiꝫ donec moriunꝛ. ꝛ q̄dā sūt q̄ habēt euōnez
manifestā ad sanitatē vel ad mortē: ꝛ ista noiaꝛ vera cri
sis. Et crisis salubris sūt due spēs: vna ē q̄ ducit p suā eua
cuationē ad pfectā sanitatē: ꝛ alia ē q̄ relinqt egritudinis
reliqas q̄ paulatiꝫ dissoluunꝛ ꝛ liberanꝛ: ꝛ tpe lōgiori salu
tē pstat. Et illud idē est in crisi mala: ꝛ maior ps crisiū re
perit i febrib⁹ acutis. i. q̄ finiunꝛ tpe breui: ꝛ qꝛ crisis acci
dit post digōnē si illa digō ē integra ꝛ pfecta erit crisis pfe
cta. ꝛ si digō ē ipfecta erit crisis lōgior. ꝛ digō ɔpleꝛ pp lō
gitudinē tpis fꝫ cōparationē agētis ad patiēs: qꝛ nō in oi
tpe qd̄ aduenit patiꝛ patiēs ab agēte: qꝛ q̄libꝫ hꝫ tps pp
uꝫ ɔpatiōe quā hꝫ agēs cū patiēte: ꝛ h̄ pōt cognosci i reb⁹
artificialib⁹: qꝛ mēsure tpoꝝ decoctiōis in reb⁹ artificiali
bus diuersificanꝛ. Et ppea qꝛ ita ē: ꝛ sūt lōgo tpe cognite
ꝛ sentiunꝛ egritudies ꝛ vtutes ꝛ hūores: tūc certū ē p ex
periētiā ꝛ rōnez nāe vt sciant tpa i qb⁹ fit bona digō aut
mala. vꝫ. dies cretici: ꝛ qꝛ digō bona ē pfecta opatio nāe:
iō tps illō fuit p maiori parte laudabile. sed digō ipfecta
qꝛ hꝫ latitudinē nō verificat bonitatē suarū crisiū: sic̄ pfe
cta. Et q̄dā dicūt q̄ iuētio crisiū h̄ ordie ē luna. Sꝫ tu de
bes scire q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē necīa: ꝛ cā ppinq̄ ē
illa quā dixim⁹: ꝛ ifra in libro nr̄o mōstrabim⁹ rōnē in hoc
ꝛ dabim⁹ exēpla. Et aliqn̄ accidit mors in pn̄⁹ egritudis ꝛ
h̄ fit ppea qꝛ hūores dn̄anꝛ multū sup calorē nālē ꝛ exti
guūt ipsuꝫ pp quātitatē aut q̄litatē: aut pp vtrūqꝫ. Et ali
qn̄ accidit in augmēto aut in statu: aut i declinatiōe: ꝛ de
clinatio in egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vtutis
ꝛ nō a debilitate egritudinis sic̄ ē in salubrib⁹ egritudini
bus declinatio ppter dn̄ationē vtutis. Et sufficit qd̄ dixi
mus hucusqꝫ de egritudinib⁹ mālib⁹ ꝛ earū causis. Et nūc
volum⁹ facere tractatū breuē de egritudinib⁹ i mālib⁹.

Cap. X. Qd̄ ē de cāis egritudinū nō māliū in gn̄ali.

t dicim⁹ q̄ he egritudies qn̄ sūt absqꝫ cā hu
moꝝ est loc⁹ subi earū de necītate mēbra vel
spūs. Et efficiēs ipsarū sūt due res: aut res ex
teriores: aut alie egritudies māles. ꝛ volum⁹
dicere de māifestiorib⁹ ipsaꝝ: h̄ ē de ca. ꝛ sic.

Cap. XI. Qd̄ ē de cāis egritudinū imāliū calaꝝ ꝛ sic.

uia q̄dā egritudinū calaꝝ ꝛ sic. sūt i spū cor
dis solū. ꝛ hec ē febris diei: ꝛ h̄ fit pp res extri
secas: ꝛ ē pp q̄ttuor cās: q̄rū vna diuidiꝛ i q̄t
tuor ptes: q̄rū q̄dā sūt p se: ꝛ q̄dā p accn̄s: ꝛ ea
rū q̄ p se sūt: q̄dā sūt in potētia: ꝛ q̄dā in actu.
Et q̄ sūt in actu sūt sic̄ calor solis ꝛ ignis: ꝛ vl'r res extrinse
ce calide in actu. ꝛ q̄ sūt in potētia sūt sic̄ balneū in aq̄ sul
phuris q̄ calida ē in potētia: ꝛ sil'r q̄ sūt p accn̄s sūt sic̄ ille
q̄ claudūt poros: ob quā rē accenditur calor i ptib⁹ intrīse
cis sic̄ est balneū aque aluminose ꝛ sil'ia. Scd̄a cā sūt res
sūpte i corp⁹ sic̄ cibi ꝛ pot⁹ calidi potētia ꝛ actu. Tertia cā
est corporea aut aiata. corporea: sic̄ imoderat⁹ mot⁹ ꝛ imo
deratū exercituū. aiata sic̄ ira: tristitia: ꝛ vigilia ꝛ similia.

Quarta ē pp egritudīes māles sic̄ apata inguīs ꝛ titillico
rū ꝛ radicū auriū. Et iteꝝ ē isti⁹ spēi egritudis febris ethi
ca: ꝛ hec febris ē calor exn̄e⁹ fix⁹ in suba mēbroꝝ ꝛ phibꝫ
fieri opationē ipsoꝝ: ꝛ ɔsumit coꝝ subalē hūiditatē: ꝛ hꝫ
tres spēs: leuior ipsarū ē q̄ accēsa ē a calore exn̄eo i hūidi
tatib⁹ nālib⁹ ꝛ radicalib⁹ q̄ existūt in suba paruarū vena
rū. Et scd̄a ē q̄ ē i humiditate exn̄te i carne ipsa: q̄ qn̄ disso
luta est pōt a cibis restaurari adhuc. Et tertia ē oib⁹ dete
rior: ꝛ ē illa cui⁹ calor exn̄e⁹ pfundatus est in mēbris soli
dis: qꝛ ipolē ē in eis qd̄ ab eis resolutū ē restaurari: qꝛ mē
sura vite nālis est fꝫ mēsurā hūiditatis radicalis in q̄libꝫ
idiuiduo pportionato pportiōe dupli fꝫ q̄ dictū est in
libro cāꝝ breuitatis ꝛ lōgitudinis vite. Et pma spēs istius
febris vtplurimū fit ab effimera. Sꝫ alie due spēs fiūt p
maiori parte pp febres materiales hūorosas pcedētes.

Ca. XII. Qd̄ ē de cāis egritudinū imāliū fridaꝝ ꝛ sic.

t egritudinū frigidaꝝ ꝛ siccaꝝ q̄dā sūt q̄ ap
pellanꝛ egritudies senectutis: h̄ ē dn̄atio fri
giditatis: ꝛ siccitatis sup mēbra. Et ppea qꝛ il
lud qd̄ dat vitā ē calor cū hūiditate: ob h̄ hec
egritudo ɔiūgiꝛ cū senib⁹: sꝫ nō ē vā egritudo
nisi qn̄ fit in nō senib⁹. Sꝫ egritudinē: ca. ꝛ hu. fri. ꝛ hu. est
difficile imaginari. Sed calidū simplex fri. ꝛ hu. ꝛ sic. pn̄t
imaginari. Et nos debemus enumerare qn̄ tractabimus
de rebus que ledunt actiones ꝛ passiones.

Capi. XIII. Qd̄ ē de egritudinib⁹ mēbroꝝ officialiū.

t postq̄ dcīm ē breuiter de spēb⁹ egritudinū
appropataꝝ mēbris ɔsil'ib⁹ ꝛ de cāis ipsaruꝫ:
dōm ē de egritudīb⁹ officialib⁹. Et dicim⁹ q̄
iā dcīm ē in pn̄⁹ pmi: qꝛ sanitas mēbroꝝ officia
liū ē q̄ est in q̄titate q̄litate ꝛ positiōe ꝛ colli
gātia: qꝛ hec spēs colligātie ē isepabilis ꝛ non reuertiꝛ ad
alias spēs q̄s dixerūt medici: ꝛ itrat pdicamētū habit⁹: sic̄
pāniculi ꝛ cutis itrāt pdicamētū hr̄e. q̄ tria genera egritu
dinū itrant qnqꝫ pdicamēta: hoc ē in q̄litate q̄titate cōti
nua ꝛ discreta: ꝛ habitu ꝛ vbi: ꝛ hr̄e. ꝛ postea iueniꝛ h̄ res i
qn̄ h̄ est in poritate ꝛ posteritate. Sꝫ ordinatio mēbroruꝫ
offi. ꝛ poritas ꝛ posteritas pl's ponēda ē in sex seqūētibus
pdicamētis. Et debes scire q̄ egritudo non supuenit vni
cuiqꝫ generi sanitatis sic̄ nos videm⁹ i ordie tunicaꝝ ocu
loꝝ ꝛ in maiori pte mēbroꝝ offi. qꝛ i illis nō supuenit egri
tudo ordinatōis: hoc est vt pus fiat posterius.

Caplm̄. XIIII. Qd̄ est de ɔtinuitate ꝛ solutione conti
nuitatis ꝛ suis causis aliqualiter.

ed ɔtinuitas ꝛ solō ꝛ cāe illaꝝ fm aliquā ptē
aliqn̄ pn̄t igredi in gen⁹ egritudinū officialiū.
Sꝫ gen⁹ colligātie nō itrat in egritudīb⁹ eius
dē p se. Sꝫ egritudies mēbroꝝ sunt he q̄ faci
unt accidere mēbris egritudies: qb⁹ altera cōicat cū alte
ra: ꝛ ɔueniēti⁹ ē vt colligātia enūcreꝛ poti⁹ i cāis egritudi
nū q̄ꝫ in gn̄e egritudinū. Sꝫ gen⁹ egritudinū qd̄ ē ɔ̄riū ɔti
nuitati nāli q̄ noiaꝛ ɔtinuitatis solō ē duob⁹ modis. Un⁹
est solō ɔtinuitatis veracis vt ɔtinuitatis ptis cū pte in cō
similib⁹: ꝛ hoc gen⁹ dꝫ magis attribui ɔsimilib⁹ q̄ꝫ officia
libus mēbris: ppterea qꝛ hec solutio accidit membro offi
ciali ex pte qua cōpositū est ex membris ɔsimilibus: ꝛ nō
ex parte qua est officiale. Altera est separatio ɔtiguitatis
termini a termino: ꝛ hec continuitatis. al'. cōtiguitatis so
lutio nō veraciter appellaꝛ: qꝛ hec ɔtinuitas. al'. ɔtiguitas
fit per modum contigui: et per modum penetrationis et
per modū societatis mēbri cū mēbro: aut ligamēti. ꝛ hoc
gen⁹ solutiōis posuim⁹ in gen⁹ egritudinū officialiū: ꝛ hoc
gen⁹ cōicat diūctioni ꝛ sepationi. Et ppterea nō ē solutio
ɔtinuitatis: vt dixerūt medici dicētes: qꝛ erat egritudo q̄
cōicat mēbris ɔsil'ib⁹ ꝛ officialib⁹: qꝛ solutio ē distincta in
his duob⁹ modis q̄s dixim⁹. Et ppterea qꝛ spēs sanitatis

q̄ est in q̄litate in figura:in poris:in meatibꝰ:lenitate:aspe
ritate:⁊ grossicie:sūt egritudines istiꝰ spēi ꝓportiōate istis
diuisionibꝰ.Et egritudinū q̄ sūt in quātitate q̄dā sūt ī mē
sura:⁊ hoc est in sup̄fluitate ⁊ diminutiōe:⁊ hoc ꝑ est in cō
similibꝰ:vt dictū est.Sȝ medici assueti sūt ponere in offi/
cialibꝰ:⁊ q̄dā peccāt in numero:⁊ q̄ sūt in numero ēt hn̄t
duas spēs q̄ sūt sup̄fluitatis ⁊ diminutiōis:⁊ q̄dā ē nālis ⁊
q̄dā nō nālis:nālis est sicut sup̄fluitas sexti digiti:⁊ dimi/
nutio nālis est diminutio q̄nti digiti.Nō nālis sup̄fluitas
est sicut cucurbitini q̄ īueniunt̄ in ītestinis ⁊ sīl'es.Et pec/
catū positionis est sic̄ dislocatio vnius mēbri ab alio:vel
alicuius p̄tis mēbri ab altera.Et egritudīes q̄s dicūt me/
dici egritudines colligātie fiūt ex colligātia mēbri offi.cū
altero ꝓ parte vniꝰ cōicantis cū altero:sicut cōicant cor ⁊
epar cuȝ oībus mēbris:videlicet vnū cū arterys:⁊ alterū
cū venis:⁊ aliq̄n ē colligātia ab vno mēbro ad aliud pro/
priū mēbrū:sicut colligatū est os stomachi cū cerebro per
neruū euntē ab vno ad aliud.

Cap.XV.Qđ ē de causis egritudinū mēbroꝝ offi.

Locuti sumꝰ breuiter de egritudinibꝰ mēbro/
ruȝ officialiū:nūc volumꝰ loq̄ de ipsarū cau/
sis.Et dicimꝰ ꝙ egritudines q̄ fiūt in figura
sūt ꝓpter duas res:q2 aut a nā:aut a rebꝰ ex/
trinsecis:⁊ egritudo q̄ ꝓuenit a nā:est ꝑpea
q2 mā ē īcōueniēs:nec apta oꝑationi v̄tutꝭ īformatīe:nec
instr̄o cū quo oꝑat̄ v̄tꝰ īformatiua:nec instr̄m est aptū ei.
A rebꝰ v̄o extrinsecis ē sicut fit embrioni q̄n nascit̄:vel
q̄n nutrit̄:⁊ aliq̄n fit ex errore medici:q2 aliq̄n credūt re/
ctificare mēbra ⁊ dislocāt ea:⁊ h̄ debes cog̊scere ī figura
mēbri:⁊ figura partiū:⁊ sic debes ītelligere in q̄libet egri
tudīe attributa mēbris officialibꝰ ī eo ꝙ sūt officialia ⁊ cā
stricture meatuū ⁊ ꝯstrictiōis eoꝝ ē ꝑꝑ dn̄iuȝ friditatis ⁊
sic.suꝑ eoꝝ ꝯpl'onē:aut q2 ꝯprimunt̄ ab alys mēbris:aut
ꝑꝑ opilationē:⁊ opilatio fit:aut ꝑꝑ āpata:aut ꝑꝑ hu.gros/
suȝ:aut viscosū:aut ꝑꝑ durū lapidē:aut ꝑꝑ carnositatē na
scētē ī poro:aut ꝑꝑ fortitudinē v̄tutis retētiue aut debili/
tatē expulsiue v̄tutis:q2 ob istas cās multa ī eis quātitas
aggregat̄.Sȝ largitas meatuū fit aut a caliditate ⁊ humi
ditate:aut ab humiditate:aut ab hūore calido mordicati/
uo:aut ꝑꝑ medicīas vel cibos apitiuos:aut ꝑꝑ debilitatē
v̄tutis retētiue:⁊ cā lenitatis ē a causis lubricatiuis humi
dis sic̄ ab humoribꝰ mucilaginosis ⁊ sīl'ibꝰ.Et cā asꝑitatꝭ
est a causis calidis mordicatiuis.siue veniāt ab humori/
bus:aut a rebꝰ extrīsecis.Et egritudines numeri sūt ſm
hūc moduȝ:si qđ sup̄fluit ē ſȝ cursuȝ nāe:fit a sup̄fluitate
māe:q̄ ē in mēbro:⁊ si ex̄ cursuȝ nāe ē sic̄ cucurbitini ⁊ eo/
ruȝ sīl'ia q̄ ꝓueniūt ab hūoribꝰ ex̄ nāȝ:aut ī quātitate:aut
in q̄litate.Et diminutio ꝓuenit ex putrefactiōe sic̄ est ca/
sus capilloꝝ:aut ꝑꝑ corrosionē:⁊ maxīe q̄n putrefactio ē
ab hūore corrosiuo:aut ab aliq̄ re extrinseca.⁊ cā magni/
tudinis mēbroꝝ q̄n ē mēbrū ꝑ viā nāe ē ꝑꝑ multā mām
mēbri.⁊ ꝑꝑ dn̄atione v̄tutꝭ īformatiue suꝑ ipsuȝ:⁊ q̄n nō
est ꝑ viā nāe fit ꝑꝑ aliquā sup̄fluitatē spsaȝ mēbro.⁊ par/
uitas mēbri fit ꝑꝑ paucitatē māe si ē ſȝ cursuȝ nāe:⁊ q̄ ē
ꝓter cursuȝ nāe fit ex debilitate v̄tutꝭ nutritiue sicut acci
dit ethicis.Sȝ cāe egritudīs male positiōis due sūt:vna
ē extrīseca sic̄ dislocant̄ mēbra ꝑꝑ īmoderatū exercitiuȝ:
⁊ sic̄ q̄n frāgit̄ pānniculus q̄ separat ītestīa a testiculis:aut
ꝑꝑ dislocationē ossis anche.Intrīseca aūt ē sic̄ hūiditas
sup̄flua q̄ mēbra mollificat ⁊ lubricat:ita vt egrediāt̄ a lo
co ꝓprio:sic̄ accidit çirbo:⁊ intestinis ꝑꝑ multā hūidita/
tē aq̊saȝ aut lubricatiuā q̄ trāsit ꝑ meatū q̄ tēdit ad testi/
culos.⁊ cā seꝑatōis ⁊ ꝯiūctiōis mēbroꝝ ē duplex:vna ꝑꝑ
debilitatē v̄tutis īformatiue aut malitiā māe:⁊ hoc nocu
mētū ꝓuenit t̄pe gn̄atiōis:⁊ qđ nō ꝓuenit a gn̄atiōe ē sic̄
carnositas q̄ fit īter duas carnositates q̄n nascit̄ caro īter

mēbra ipsa ꝯglutinant̄.Sȝ solutio ꝯtinuitatis in mēbris
officialibꝰ est eadē cū ea q̄ fit in cōsil'ibus:⁊ accidit h̄ aut
ꝑꝑ res extrīsecas incidētes:aut cōquassantes vel extēd ē/
tes:aut ab ītrinsecis:sicut ab humoribꝰ acutis corrosiuis
aut extēdētibꝰ q̄ lacerāt:aut grauitate aut ventositate.

Cap.XVI.Quod est de accidentibus suꝑuenietibus
virtuti nutritiue in generali.

Einceps volumꝰ narrare de accn̄tibꝰ q̄ suꝑ/
ueniūt actiōibꝰ ⁊ passiōibꝰ:⁊ appropare vnū/
qđq̄ȝ illoꝝ egritudini a q̄ emergit:⁊ h̄ cogni/
to cog̊scemꝰ egritudinē vniuscuiusq̄ȝ mēbri.
Et dicimꝰ ꝙ cū accidēs nō sit aliud nisi lesio actiōis ⁊ pas
sionis mēbroꝝ:aut ipressiōis ipsoꝝ fiūt gn̄a ipsoꝝ accidē
tiū ſȝ ꝯputationē generū actionū ⁊ passionū.Et tu scis in
libro sanitatis ꝙ quedā oꝑationes sunt q̄ appropant̄ aīe
nutritiue:⁊ q̄dā aīe sensibili:⁊ quedā appropant̄ motui:⁊
q̄dā appropant̄ v̄tuti imagiatiue ⁊ cogitatīe ⁊ memorati/
ue.Et ē īcipiēdū ab accn̄tibꝰ q̄ suꝑueniūt oꝑatiōibꝰ v̄tutꝭ
nutritiue:q2 sūt magis nec̄e in eēntia aīaliū.Et dicamꝰ ꝙ
mēbra q̄ ordīata sūt oꝑatōibꝰ v̄tutis nutritīe q̄ dcā sūt ī li
bro sanitatis sūt sic̄ os ysofagꝰ:stōacus epar:renes:vesica:
sacculus splenis ⁊ fellis.al'.saccꝰl fellis ⁊ splen.Et lesio q̄
suꝑuenit vl'r mēbroꝝ actōibꝰ ⁊ passiōibꝰ est tribꝰ modis:
vnꝰ ē vt cū oꝑatio mēbri cessauerit vt sit ꝓpinq̄ pūcto pri
uatiōis:scđs vt sit dimīuta a suis nālibꝰ oꝑatōibꝰ.Tertiꝰ
vt sit ꝑmutata ad malas oꝑatōes.Et debemꝰ īcipe in mē
bris nutritiuis ſm ꝙ ordinant̄ ī officys cibi.Et dicamꝰ ꝙ
minuit̄ oꝑatio oris vl' ꝑuat̄ ꝑꝑ vlceratōeȝ q̄ ei accidit aut
ꝑꝑ āpa:aut ꝑꝑ putrefactionē dentiū vel ꝑꝑ aliq̄s egritu/
dines q̄ fiūt ꝑꝑ aliq̄s ꝯpl'ones māles.Et ysofagꝰ ledit̄ aut
ab āpatibꝰ q̄ in eo nascunt̄ ⁊ dicunt̄ eldalbuata:hoc ē sq̄/
nantia:⁊ fiūt ꝓ maiori p̄te in musculo illiꝰ:⁊ ēt ꝑuant̄ aut
diminuunt̄ illiꝰ oꝑatiōes q̄n dislocant̄ spōdiles colli ⁊ ꝯ/
hunt̄ ꝑꝑ āpata interiꝰ:aut ꝑꝑ humorē mucillaginosuȝ q̄
illuc discurrit in magna q̄ꝫtitate.Aut ꝑꝑ res aduenietes
ab extrinseco:⁊ hec spēs est ꝑꝑ cām magne suffocationis
suꝑuenietis pueris paruulis ꝑꝑ hūiditateȝ suaꝝ ꝯplexio/
nuȝ.Et gn̄al'r accidit eis spēs oīs egritudīs male ꝯplexio/
nis mālis.Et etiā veniūt egritudines ꝑꝑ malā cōplexio/
neȝ nō māleȝ sicut testificat̄.H.de iuuene cui medici mul
tuȝ vetabant aquā:⁊ ipse bibit multā aquā frigidā auide
vna hora assumpta:⁊ ꝑyt virtꝰ attractiua ⁊ ēt expulsiua
ysofagi:⁊ nō potuit vlteriꝰ deglutire. De stomaco sunt
manifeste q̄nq̄ȝ v̄tutes:videlicȝ digestiua:attractiua:retē
tiua:expulsiua:⁊ discretiua:ideo fuit necessariū vt nume/
rus accidētiū esset ſm numerū istaꝝ v̄tutū.Et incipiamꝰ
a digestiua ⁊ dicamꝰ q2 q̄n deficiet v̄tus digestiua in stōa/
co acescent cibi in stomaco:⁊ cā acetositatis est frigiditas
q̄ est inuēta:eo ꝙ hoc accidēs ꝓuenit a mala complexiōe
frigida:siue sit materialis siue nō materialis.Et q̄ est nō
mālis talis est cā ītrinseca:⁊ talis ē cā extrinseca.g̊ h̄ acci
dens ꝓuenit a mala cōplexione māli.Et cause nō māles
extrinsece sunt sicut res extrinsece in actu frigide in ipso
sumpte:aut res frigide in potētia sūpte:aut ꝓpter multā
q̄ꝫtitatē cibi:aut ꝓpter receptionē ipsiꝰ incōuenietē in or/
dine ⁊ t̄pe.Sed cause māles intrinsece sunt sic̄ humores
frigidi.Et isti hūores fiunt duobꝰ modis:aut vt generen/
tur in seipso:aut vt attrahant̄ ab alys mēbris sicut a cere
bro qđ ꝓpriū est ad spargēdū humoreȝ flegmaticū:⁊ sple/
ne vt spargat humorē melācolicū.Sȝ sparsio q̄ ꝓuenit a
splene q̄n ē in mēsura tēperata in quātitate ⁊ q̄litate tūc
est oꝑatio nālis:sȝ q̄n egredit̄ a tēꝑamēto in aliq̊ istoꝝ:tē
fit acutositas hec q̄ dicta est:⁊ q̄n dn̄ant̄ multū suꝑ stōm
occasiōes supradicte ꝑyt ipiꝰ oꝑatio penitꝰ:sicut accidit
in fluxu in quo egredit̄ cibꝰ sicut recipit̄ sine aliq̄ ꝑmuta/
tione q̄ dicit̄ lieteria.Et q̄n steterit illi humores lōgo t̄pe

in stō ē cā vt q̄ram⁹ malā ɔplōnē frigidā difficilē ad curā duz i suba stōi: ꝛ si diu durauerit ob hāc cām adueniet hoī ɔplō senectutis: ꝛ aliqñ erūt apata frigida q̄ fiūt in stō cā istoꝝ accidētiū: ꝛ maxime qñ apata erūt sicca ꝛ dura. Et alexāder dixit ꝙ acetositas ꝓuenit a calore. Et tu debes scire ꝙ hoc accidēs ꝓuenit sicut accidēs ꝙ fit ex vino qd̄ acescit pp aerē calidū: ꝛ apparet vt sit vna actio: actio accidētalis q̄ subal'r fit a sili: ꝛ accn̄tal'r a ɔ̄rio: sicut in pluribus pscrutari pōt ꝛ īueniri: ꝛ ꝓpterea subtiliter medicus has res dꝫ pscrutari vt cognoscat pfecte. Et humoꝝ q generant̄ in stō qdā eoꝝ ibibunt̄ in ipso: ꝛ qdā sparguntur in ɔcauitate ipsi⁹. Et ēt accidit stō pp diminutionē digōnis vētositas: ꝛ q̄uis h̄ accn̄s cōicet debilitati v̄tutꝭ retētiue: ꝓpea q2 stō⁹ qñ colligit̄ supra cibū bona collectiōe aduenit tūc bona digestio: ꝛ qñ nō bñ colligit̄: tc̄ calor nālis nō bñ dn̄at̄ ibi: ꝛ tūc natat cib⁹ ī ptib⁹ supiorib⁹: ꝛ tūc refrigerat̄ ꝛ gn̄ant̄ vētositates i eo: ꝓpterea q2 ps supior ē neruosa sicut dictū ē. Et scias q2 calor debilis ē cā generādi ventositates: ꝓpterea q2 calor fortis terminat vel carminat ꝛ dissoluit ipsius māꝫ dissolutiōe nō manifesta: nec etiam fortis frigiditas gn̄at vētositatē: eo ꝙ nō hꝫ a sui nā vt generet vētositatē. Et ab hac mala opatiōe accidit ex necessitate pmutatio in cibo ad malā q̄litatē fumosā vel humorosā. Et manifestū ē ꝙ hoc accidēs fit a calore ex̄neo q ē plus ex̄ nāꝫ q̄ calor q cibū resoluit in fumū: ꝛ ɔuertit in fumositatē. Nā ab isto gn̄at̄ humor putrefact⁹ ꝛ sapor corrupt⁹ fetidus silis odori raphani: q2 ille ɔuertit̄ in stō ad malā ɔplōnē. q̄ egritudines que fiūt ab his fiūt a mala ɔplōne calida māli vel nō māli. Et q̄ fiūt a nō māli fiunt vel ꝓueniūt a cibis calidis ꝛ a reb⁹ extrinsecis. Mālis fit ab humoribus colericis gn̄atis in ipso: vel missis ab alio mēbro. Et mēbrū appropatū ad hoc est epar vel fel. Et q̄busdā hoīb⁹ ē fel tāgēs stōm: eo ꝙ qdā sūt habētes meatus fellis ad stōm sicut splen hꝫ: ꝛ tales hoīes sūt qb⁹ col'a in stō gn̄at̄. Et hec col'a nō dr̄ col'a nisi equoce: ꝛ hic hūor cadit in fundo stōi: aut ibibit⁹ ē in corpe ipsi⁹. Et aliqñ accidūt stō illa mala accn̄tia ab apatibus q̄ nascunt̄ in ipso. hec sūt oīa accn̄tia q̄ veniūt v̄tuti digestiue. ꝛ v̄tus discretiua ē q̄ cognoscit oēs spēs cibi ꝛ nutrimēti: ꝛ cognoscit sāguinē a supfluitatib⁹ vt nutriat mēbrū ex ɔueniētiori: ꝛ mittat vnicuiq3 mēbro qd̄ ē ei sile: ꝛ isti⁹ v̄tutꝭ nō fuit memor Gal'. ꝛ sepatiua de q̄ loq̄t̄ nō ē h̄: ꝛ ē magna dr̄ia inter sepatiuā ꝛ discretiuā: ꝛ in eē ꝛ tpe. Sꝫ hāc habeo ab onosati q eā asserit fortiter: ꝛ nō ē dubiū qñ ipsa sit in corpe: ꝛ ē necessaria: sicut sunt alie v̄tutes. Et ipe dicit in illo libro oīa accn̄tia q̄ adueniūt corpi qñ ipediunt̄ opatiōes illius v̄tutis: ꝛ dicit ꝙ qñ debilitant̄ in stō: necessariū est vt generent̄ mali hu. in toto corpe: eo ꝙ nō ē facta sepatio icōueniētꝭ a ɔueniēti. vn̄ aliqñ ꝓueniet morphea. Et erit hic etiā ꝓpterea q2 debilitata erit v̄tus hec in splene: q2 non erit attracta col'a nigra ad ipsū. Sꝫ nō manifestat Albumasar p quā ɔplōnē ista v̄t⁹ opat̄: nec ꝙ sit ei⁹ istr̄m: sic dixit in alijs q̄ttuor. Et h̄ ē magn⁹ defect⁹: q2 qñ volum⁹ remouere accidētia q̄ supueniūt eidē: ꝛ si nō cognouerim⁹ ɔplōnē q̄ laborat nō coḡscem⁹ modos curatiōis ipsi⁹. Et nos dn̄o ɔcedēte debem⁹ suū eē declarare: ꝛ q̄ cā laborez īfert: ꝛ qñ ꝓuat̄ ei⁹ opatio aut minuit̄: post hec ex necessitate sequet̄ debilitas in v̄tute nutritiua quā hꝫ stomach⁹ in seipso: aut ab ea ꝓuat̄: q2 iā dictū ē ꝙ stomachus nutritur ex chilo aliq̄ mō nutrimēti: ꝛ si nō nutriret̄ a chilo nō amplecteret̄ ipsum: ꝛ qñ debilitat̄ virt⁹ nutritiua in stō sequit̄ ex necessitate egritudo que dr̄ idigestio stomachi. ꝛ causa istius sūt due res aut mala ɔplō ca. ꝛ sic. fixa ī substantia radicali stomachi: que si ꝓlōgat̄ inducit ethicam aut mala ɔplō fri. ꝛ sic. q̄ inducit senectutē.

Cap. XVII. Qd̄ ē de accn̄tib⁹ supueiētib⁹ v̄tuti retētiue.

Et v̄tutꝭ retētiue qñ diminuit̄ opatio seq̄t̄ inflatio ꝛ vētositas: ꝛ aliqñ exit cib⁹ idigest⁹. Et cā hui⁹ ē mala ɔplō fri. ꝛ hu. ꝛ aliqñ solū frig. nō mālis ꝛ mālis. ꝛ qñ hec opatio appropinq̄bit ꝓuatiōi sui fiet egritudo lubricitatꝭ itestinoꝝ. Sꝫ qñ hec v̄t⁹ retiebit cibū mala retētiōe aduenietstō vt sit tremulosus: eo ꝙ v̄t⁹ retētiua ɔiūget cū fece cibi. Et hoc accn̄s appet in stō plus tpe satietatꝭ supflue: qñ ipleſ stomachus: nec pōt regere cibū: ꝛ hoc accidit ꝓpter vnā malā ɔplōnē mālē aut nō mālem.

Capitulū. XVIII. Quod est de accidentibus virtuti expulsiue superuenientibus.

Virtutis expulsiue opatio: aut diminuit̄ aut ꝓuat̄. Ad diminutionē v̄o ipsi⁹ accidit vt remaneat ꝛ retineat̄ cib⁹ in stō mala retētione: ita vt putrefiat. Sꝫ a ꝓuatiōe ipsi⁹ accidit egritudo q̄ dr̄ colica. al'. colerica. i. calida. Et hui⁹ cā ē ɔplō mala frigida mālis vel nō mālis: ꝛ hec ē subalis cā ꝓuatiōis ipsi⁹. Et aliqñ ꝓuat̄ pp opilationē q̄ fit in intestinis: sicut accidit in colica: ꝛ hec ꝓuatio est accidētalis. Sed supflua expulsio que supuenit opationi istius v̄tutis facit vnā ex spēbus lubricitatis intestinoꝝ. Et hec est fortior illa que fit pp ꝓuationē retētiue: q2 hoc fit pp aliā rē q̄ mouet hāc v̄tutē ad expellēdū nimis: sic sunt humores vlceratiui: vt colera aut fl'a salsū: ꝛ mel'ia acetosa. Et ēt pōt fieri ꝓpter apa generatū in orificio vel porta stōi: aut pp cibos corruptos pmutatos ad tales hūores: sic accidit ī fortissimo fluxu. Et aliqñ remotis his oīb⁹ causis v̄t⁹ expulsiua mouebit̄ h̄ malo motu: ꝛ ēt pp aliquā leuē cām eidē adueniētē ꝛ hoc pp errorē v̄tutis illi⁹ mēbri: ꝓpterea q2 hec mala dispositio ē reuersa in habitudinē stabilē: ꝛ ꝓpterea curant medici hāc egritudinē cū medicis cū qb⁹ curāt vertiginē ꝛ melācoliā: ꝛ remoueat̄ error iste ꝛ sensibilitas mala. Et adhuc declarabo meli⁹ in libro de īgenio sanitatꝭ: ꝛ pōt eē vt hoc fiat pp apa factū in supficie stōi. Adhuc etiam isti v̄tuti attribuit̄ malū accidēs qd̄ dr̄ singult⁹ qd̄ accidit pp rem q̄ ledit pp qualitatē calidā aut frigidā: ꝛ q̄dā spēs fit pp malā ɔplōnē calidā ꝛ siccā fixā in suba stōi: ita ꝙ generat̄ in ipso vna spēs spasmi: cui⁹ sanatio aut ē difficilis aut īpossibilis: ꝛ aliqñ fit spasm⁹ pp multā humiditatē q̄ ē in suba neruosa stomaci hꝫ ꝙ dictū ē in causis spasmi. Et vomitus appropriat̄ male opationi istius v̄tutis: sed nō ē ita substātialis ipsi sicut expulsio q̄ fit p īferiores ptes. Et cā vomitus est ꝓpter cām natantē in ore stōi: ex multa hūiditate colerica aut flegmatica: q2 qñ isti humores erūt in partib⁹ superiorib⁹ stomaci mouent vomitū: ꝛ qñ erūt in partibus īferiorib⁹ stomaci mouēt fluxū. Et aliqñ spargūtur ad stomacū ab alijs mēbris sicut ab epate: vt videm⁹ in multis qb⁹ aduenit febrile frigus: ꝛ cū vomūt curant̄ ꝛ hoc accidit ꝓpie ab hu. colericis ꝛ aliqñ a flegmaticis: et ꝙ fit a melācolicis significat maius malū.

Capitulū. XIX. Qd̄ est de accidentibus superuenientibus virtuti attractiue stomaci.

Causa ipedimēti attractiue stōi eadē ē cū cā q̄ h̄ fac̄ in ysofago. Sꝫ diminutōez appetit⁹ ꝛ augmētū ipsius in stō dicem⁹ qñ tractabim⁹ de accn̄tib⁹ q̄ adueniūt v̄tuti sensibili.

Capl'm. XX. Quod est de accidētibus q̄ superueniūt virtuti nutritiue intestinorum.

Hucusq3 dixim⁹ de accn̄tib⁹ q̄ fiunt in opatōibus q̄ manifestant̄ in stō: deinceps volumus dicere de accidētib⁹ q̄ supueniūt virtutibus nutritiuis itestioꝝ. Et dicim⁹ ꝙ manifestior v̄tus q̄ est in eis ē v̄tus expulsiua: ꝛ post illā retētiua. Accidentia q̄ supueniūt ipsis sunt f̄m corruptionē istaꝝ duaꝝ virtutū. Et qñ ꝓuat̄ operatio v̄tutis expulsiue aut dimi-

nutitur tũc fit egritudo que dicit᷑ colica. Et ꝑuatiõis causa isti⁹ ỽtutis stat ꝑꝑ malã ꝯplonẽ colericã nãlẽ aut nõ nã/
lem. Et ꝑuatio que ꝓuenit a mala ꝯplone frigida est plu/
ribus manifesta: ꝓpterea qꝛ frigiditas est ꝯ̃ria calori nãli
ꝓpter suã q̃litatẽ: ⁊ ĩpedit spũꝫ in oĩb⁹ suis opatiõib⁹. Sꝫ
qñ ꝓuenit a caliditate nõ ẽ admirãdũ. ꝓpterea qꝛ multa
mẽbra nõ agũt nec patiunt᷑: nisi ꝓpter calorẽ tẽpatũ mẽ/
suratũ vnicuiq; mẽbro: ⁊ qñ calor egredit᷑ multũ ex̃ natu
raꝫ in aliq̃ duarũ q̃litatũ: tũc ꝑuant᷑ eoꝝ opatiões ꝓpter
calidũ aut frigidũ. Sꝫ qñ distẽperant᷑ parũ in calore: tũc
erit opatio mala: sicut calor stomachi q ꝑmutat cibos in
fumositates. Et aliqñ ꝑuat᷑ opatio isti⁹ virtutl in ĩtestinis
ꝑꝑ opilationes que in eis fiũt. Et ille fiũt aut ꝓpter sterc⁹
durũ aut viscosuꝫ: aut humorẽ grossuꝫ ⁊ viscosuꝫ: aut pro/
pter ap̃a vẽtosuꝫ: q̃zuis lesio que ꝓuenit ab ap̃atib⁹ in hac
opatiõe fit duab⁹ de causis: vna qꝛ acquirũt intestina ma
lã ꝯplonẽ nãlẽ: ⁊ alia ꝓpterea qꝛ claudit vias. Et vẽtosi/
tas etiã claudit intestĩa ꝑꝑ duas res: vna qꝛ ꝑponit se ster/
cori sicut accidit canalib⁹ subterraneis vñ fluũt aq̃. Alia
qꝛ torquent᷑ ĩtestina donec claudant᷑. Itẽ fit opilatio pro/
pter lũbricos: ⁊ accidit in ĩtestinis ꝓpter corruptionẽ isti⁹
virtutis expulsiue que fit ꝓpter opilationẽ: qᵭ facit opa/
tiones nõ nãles. eo ꝙ expellit supfluitatẽ per partẽ supio/
reꝫ quã dꝫ expellere per ꝑtẽ inferiorẽ: ⁊ tunc euomit ster/
cus. Et aliqñ debilitat᷑ ỽtus expulsiua ꝓpter opilationeꝫ
vie a cisti fellis ad intestina: qꝛ tunc nõ potest ꝑuenire ad
intestina ex colera illud qᵭ adiuuet ad stercoris expulsio/
nem. Sꝫ si hec operatio ꝑmutata fuerit ad malũ ꝯ̃riũ tũc
malã faciet opationẽ: ⁊ fiet aliquo mõ fluxus: eo ꝙ sterc⁹
nõ trahit in ĩtestinis morã cõuenientẽ ꝓpter augmẽtum
istius ỽtutis. Et causa augmenti isti⁹ ỽtutis ẽ ꝓpter humo
res mordicatiuos qui sparsi sunt ad ĩtestina ab epate ⁊ ve
nis: ⁊ stõ: aut felle: aut ab alys membris: ⁊ aliqñ ꝓueni/
unt a capite. Et qñ humores mordẽt intestina multũ vl/
cerant ea: ⁊ fit egritudo que dr̃ vlceratio intestinoꝝ que
disinteria noĩatur. Itẽ accidit istud isti virtuti ꝓpter q̃li/
tatẽ ciboꝝ qui sunt extra nãm: qꝛ aliqñ stomach⁹ expellit
ad ĩtestina cibũ anteq̃z digerat᷑: ⁊ aliqñ fit ꝓpter multã ci
bi quãtitatẽ qñ ẽ supflua. Et aliqñ accidit ꝓpter opilatio/
neꝫ meat⁹ qui ẽ inter epar ⁊ ĩtestina: ⁊ tũc nõ trãsit cib⁹ ad
epar: ⁊ cib⁹ aggrauat ỽtutẽ expulsiuã: ⁊ ꝓpterea ipsuꝫ ex/
pellit: ⁊ aliqñ causa que ꝓhibet penetrationẽ cibi ad epar
est grossities ciboꝝ: ⁊ grossities cibi est aut ꝓpter naturaꝫ
ipsius eiusdeꝫ cibi: aut ꝓpter debilẽ opationẽ stomachi in
ipsuꝫ: aut ꝓpter vtrũq;. Et aliqñ nõ trãsit cib⁹ ad epar ꝓ/
pter debilitatẽ ỽtutl attractiue in ipso: sicut accidit ĩ egri/
tudinibus epatis. Et qñ debilitat᷑ virtus retẽtiua fit vna
spẽs fluxus que noĩat᷑ elicalfa: ⁊ hoc ꝓuenit necessario ꝓ/
pter malã ꝯplonẽ nãlẽ ⁊ nõ nãlẽ. Et qñ ꝑuat᷑ ipa opatio
fit alia spẽs fluxus que dicit᷑ lubricitas intestinoꝝ: ⁊ opa/
tiones extremitatis intestini lõgatiõis impediunt᷑: aut ꝓ/
pter vlcerationẽ factã a duritie stercoris: aut ꝓpter emo/
roidas ibi natas: ⁊ aliqñ venis ipsius aptis fluet inde san/
guis: ⁊ aliqñ fluet sanguis iste per viaꝫ nãlis purgationis
⁊ laudabilis: ⁊ hoc est qᵭ dicit Aristo. malus sanguis dis/
currit a naso ⁊ ano.

Cap. XXI. Quod est de accidentibus superuenientibus virtutibus epatis.

Uia epar hꝫ q̃nq; ỽtutes: iõ accidẽtia ei adue
niẽtia totidẽ sunt: qꝛ qñ diminuit᷑ in ipso ỽt⁹
digestiua sanguis suus erit flegmaticus: ⁊ mẽ
bra que nutrient᷑ lõgo tꝑe ex tali sanguie cõ/
uertent᷑ ꝺm suã ꝯplonẽ ad nãm istius humo/
ris: ⁊ poterit fieri egritudo que dicit᷑ ydrops yposarcha. ⁊
hoc accidens euenit ꝓpter malã ꝯplonẽ frigidã nãlem:
⁊ aliqñ fiet ꝓpter qualitatẽ cibi aut maliciaꝫ sui ordinis.
Et aliquando fiet ꝓpter res extrinsecas ⁊ potest fieri ab
oĩbus caussis que ĩducũt frigiditatẽ ꝯplexionis. Et aliqñ
ꝓpter colligãtiã membrorũ seruiẽtiũ epati cuꝫ ipso sic vt
stomachus: qꝛ qñ diminuit᷑ opatio stomachi in dirigẽdo
chilũ ⁊ mittit ipsuꝫ nõ coctũ epati: ⁊ qñ in hoc fit ꝑseuerã/
tia cõuertit᷑ natura epatis ad cõplexionẽ frigidã. Et splen
qñ debilitat᷑ ⁊ nõ mundificat sicut debet: tũc remanet ps
frigida ⁊ sicca in epate: ⁊ cõuertit ipsuꝫ ad cõplexionẽ fri/
gidã: ⁊ quãdo etiã intestina gracilia acquirũt malã ꝯple/
xionẽ: ⁊ sic tũc leditur epar ꝓpter colligantiã que est ĩter
ipsaꝫ ⁊ epar. ⁊ aliquãdo acquirit epar malã cõplexionẽ ꝓ/
pter ap̃a: sꝫ ap̃a nõ erit causa pro maiori parte isti⁹ egritu/
dinis nisi induretur ⁊ fiat lapideuꝫ. Et aliquãdo erit cau/
sa egritudinis epatis egritudo officialis: sicut sunt opila/
tiones que fiunt in ipso: eo ꝙ opilatio hꝫ extinguere calo/
rem intrinsecũ: ⁊ maxime qñ hu. faciẽs ꝉ ẽ frigidus. Sed
quãdo opatio virtutis digestiue acquisiuerit maximũ er/
roreꝫ: tũc accidet vnũ ex duob⁹: qꝛ aut ydropisis timpani/
tica: aut alie egritudines calide. Et tu debes scire ꝙ mẽ/
bra nõ agũt ⁊ patiunt᷑ nisi cũ quodã calore tẽperato ex fri
giditate ꝓportionata ei: iõ qꝛ ostẽsuꝫ est in nãli ꝑhia ꝙ fri
giditas est in corꝑe sicut istr̃m tẽperãs calorẽ naturalem
qui est ꝑmum agens ⁊ substãtiale. ergo quodlibet mẽbrũ
operatur suã actionẽ per istum calorẽ correctuꝫ cum isto
instrumento cõueniẽte ei. Et qñ frigiditas aduenit mem
bro non multa ita ꝙ calor nõ egredit᷑ suã formã naturalẽ
multũ tũc diminuit᷑ opatio mẽbri sicut in cibis q acescũt
in stomaco: ⁊ sicut in sanguine flegmatico q generat᷑ ĩ epa
te frigido. Et qñ augmentat᷑ calor agens breui augmento
ꝙ tñ tunc nõ trahit calorẽ agẽtẽ a sua forma naturali: tũc
fit mala augmentatio in operatione mẽbri sicut in stoma
co generãte fumositatẽ ex cibis: ⁊ sicut in epate generãte
multam colerã. Sed qñ fit magnũ augmentũ in calidita
te vel frigiditate: ita ꝙ calor mẽbri exeat a sua forma na/
turali: tũc faciet mẽbrũ operationẽ ꝯtrariã operationi na
turali sicut stomacus q corrũpit cibos. ergo cause istarum
egritudinũ fiunt eq̃ a mala ꝯplexiõe calida sicut frigida.
Et postq̃z assignauim⁹ causam cõem oĩb⁹ mẽbris volum⁹
reuerti ad locũ vnde sepati fuim⁹ ⁊ assignare causas pro/
prie in epate. Et dicim⁹ qꝛ quãdo accidit epati mala com/
plexio calida parũ excedẽs sicut dixim⁹ tunc acqret mul/
tam amaritudinẽ. Sꝫ quãdo augmentabit᷑ hec mala cõ/
plexio calida ita ꝙ egrediat᷑ a sua forma naturali: tũc erit
operatio ipsius epatis opatio nõ naturalis: ⁊ ꝓueniet illa
operatio solũ a calore in eo ꝙ ẽ calor: ⁊ nõ in eo ꝙ talis ca/
lor. ergo q̃ proueniet ab isto calore in eo ꝙ calor simplici/
ter inducet partem aqueã quã ĩueniet ad fumuꝫ: ⁊ faciet
ex eo vẽtositatẽ ⁊ proueniet ex ꝉ timpanitica ydrops aut
simile: ⁊ si fuerit cã remotiõis naturalis caloris egritudo
calida: attribuetur illa remotio egritudini calide: ⁊ si fue/
rit frigida attribuet᷑ frigide. Et ꝓpterea multũ laborant
medici vt dent causam bene isti⁹ spẽi eo ꝙ eque fit a calo
re sicut a frigore. Et ꝓpterea hec spẽs difficilior est ceteris
ad curandum. Sed cã acquirẽdi malaꝫ complexionẽ vni
uersaliter sunt cause calide materiales ⁊ non materiales.
Et cã que magis est ꝓpria in hac lesione ẽ qñ cistis fellis
suam opationem nõ facit: ⁊ hoc accidit aut ꝓpter oppila/
tionem q̃ est in meatu q est inter cistin ⁊ epar: aut propter
debilitatẽ ỽtutis attractiue in ipso cisti: aut ꝓpter oppila/
tionẽ meatus q transit a cisti ad intestina: aut ꝓpter debi
litatem ỽtutis expulsiue q̃ est in ipso felle: qᵭ ẽ qꝛ qñ clau/
ditur ille meat⁹: tũc accidit eideꝫ illud accidẽs ꝙ aduenit
habenti clausa ĩtestina hoc est: qꝛ nõ petit cibũ nec deside
rat. Et accidit hoc ꝓpterea qꝛ ỽtus attractiua ẽ in quolibꝫ
mẽbro ꝓpter nutritiuã. Et ỽtus nutritiua ꝯplet suas opa/
tiones ꝓpter q̃tuor has virtutes: ⁊ qñ ꝑuatur vna istaruꝫ

priuant᷑ oẽs: ⁊ sic accidit epati ꝓpter fel. Et accñs qδ dicit᷑ yctericia fit ex nečitate ꝓpter vnam duaꝝ reꝝ: aut ꝓpter ꝑuationẽ opatiõis fellis: aut ꝓpter diminutionẽ: qꝛ tũc remanet amaritudo ꝑmixta sanguini: ⁊ v̓tus expulsiua mittit eã ab oĩb⁹ mẽbris: ⁊ expellit eã ad sup̱ficiẽ corꝑis ꝑ modũ curatiõis sic̃ expellunt᷑ alie sup̱fluitates: ⁊ hec spẽs nõ ẽ timorosa: aut qꝛ epar: aut qꝛ mẽbra acq̄siuerũt malã cõplõnẽ caľissimã: sic̃ accidit qñ gñant᷑ ap̄ata caľa in eis: aut ꝓpter venena caľa ebibita: qꝛ tũc dñat᷑ multa q̃ͣtitas colere in corꝑe ⁊ spargit᷑ ad cutiꝫ. Et ħ manifestat᷑ ꝓpter q̃ͣtitatẽ sup̱fluã ⁊ malã q̃litatẽ: ⁊ nõ ꝑ viã mũdificatiõis: ⁊ ꝓpterea hec spẽs ẽ ꝑiculosa. ¶ Qñ debilitat᷑ v̓tus discretiua in ep̄e tũc debilitant᷑ opatiões ipsius ⁊ spargũt᷑ ꝑ totũ corp⁹ hũores hi cũ sanguĩe: ⁊ fiũt ꝓpter ħ multe egritudines sic̃ ydrops q̃ dr̃ asclites: qꝛ nisi hec v̓tus cognoscat aut separet aquositatẽ q̃ ẽ in chilo: tũc spargit᷑ in sanguĩe: ⁊ nã pellit ipsaꝫ ad ꝯcauitatẽ vẽtris: ⁊ q̄dã dicũt ꝙ nõ expellit ad hũc locũ nisi ꝑ venas vmbilici: ꝓpterea qꝛ iste vene ꝯtinuant᷑ cũ ep̄e: ⁊ ꝑ istas exit sup̱fluitas aq̃sa q̃ ẽ in embriõe qñ est in corꝑe matris. Et aliqñ fit ħ accñs ꝓpter debilitatẽ v̓tutis attractiue q̃ ẽ in renib⁹: aut ꝓpter opiľonez: aut ꝓpter stricturã illi⁹ meat⁹. Et qñ debilitat᷑ v̓tus retẽtiua. aľ. attractiua in ħ mẽbro est cã vt exeat sanguis ex eo crudus aut nõ coct⁹. aľ. aut coct⁹. Et qñ v̓tus expulsiua erit ꝑmutata ad malũ in ħ mẽbro tũc reuertit᷑ sanguis ad itestina ꝑ meat⁹ ꝑ quos cib⁹ trãsit ⁊ fiet fluxus sanguis: ⁊ ħ est aut ꝓpter acumẽ sanguis: aut ꝓpter malitiã ꝯplõnis. Qñ debilitat᷑ aut ꝑuat᷑ opatio v̓tutis attractiue ẽt ex hac ꝓuenit malus flux⁹. Et cã vľis lesiõis haꝝ v̓tutũ ẽ ꝓpter egritudĩes approp̄atas mẽbris officialib⁹ aut ꝯsiľibus. Sꝫ officialis ẽ cã ꝑ accñs: qꝛ mediãte egritudĩe ꝯplõnali q̃ ẽ ap̄ꝓpriata ꝯsiľibus. Et iste due spẽs egritudĩs ledũt mẽbꝝ duob⁹ modis: aut in eo ꝙ est in ipso mẽbro: aut in eo ꝙ est in mẽbro cõicãte cũ eo. Et ꝓpterea si aliq̄s q̃reret a nobis in hũc modũ postq̃ͣ vna reꝝ ꝑ quã ledunt᷑ opatiões membroꝝ ẽ ꝑ cõicationẽ vel colligãtiã: ⁊ cor ẽ illud qδ dat calorẽ epi ꝑ quẽ facit suas opationes ledent᷑ opationes epis ꝓpter passiões cordis aut nõ. R̃ñdemus qꝛ postq̃ͣ cor ẽ domınãs mẽbꝝ sup̱ oĩa ex toto ĩpoľe ẽ vt in eo gñent᷑ egritudies sensibiles tales q̃ possint ledere epar aut alia mẽbra stãte hoĩe viuo: ⁊ si ħ accidit accidet ꝑ viã ex̃tͥeitatis q̃ fit in reb⁹ nãlib⁹: ⁊ ħ fit valde raro. Sꝫ maior pars egritudinũ q̃ fiũt in corde remanẽte hoĩe viuo ꝑ ꝯparationẽ fit ad mẽbra ĩsensibilia: q̃ͣuis nõ sit ĩpoľe vt cordi adueniãt egritudĩes occulte ꝓpter malã ꝯplõnẽ. Et qñ sunt sensibiles lesiones opationuꝫ ep̄is tũc sunt fortissime: sic̃ tu vides ꝙ ꝓpter paruũ motũ vel ꝓpter paruũ remũ aduenientẽ gubernatori magne nauis fit magn⁹ mot⁹ in ꝑte p̄ori nauis. sic ẽt hꝫ se q̃libꝫ dispositio cordis ad oĩa mẽbra p̄ncipalia. Propterea qñ medicabimur epar: non debem⁹ negligere cordis dispõnẽ: imo añ oculos p̄ferẽdũ vel preponẽdũ. Et adhuc melius declarabimus in ĩgenio sanitatis.

¶ Capľm. XXII. Quod est de accidentibus superueniẽtibus virtuti digestiue venarum.

Accñtia q̃ veniũt digõni venaꝝ sequuntur ꝑ maiori ꝑte egritudies ep̄is: sꝫ hñt egritudinẽ ꝓpriã eis ħ ẽ fluxũ sanguis. Et in egritudinibus fit ħ ꝓpter fortitudinẽ v̓tutis expulsiue ⁊ maxĩe in crisi laudabili. Sꝫ illδ qδ ẽ accñs absolutũ fit ꝓpter sanguinẽ mordicatiuũ ⁊ acutũ: ⁊ ꝓpterea dissoluit ꝯtinuitatẽ orificioꝝ eaꝝ: aut ꝓpter subtilitatẽ sic̃ videmus in egritudĩe q̃ dr̃ cľaulor. Et sicut tu vides ꝙ accidit in vtrib⁹ olei: aut accidit ꝓpter mľtitudinẽ sanguinis quã vene ꝯtinere nõ p̄nt: ⁊ aliqñ accidit ꝓpter δbilitatẽ sub̄e venaꝝ q̃ p̄parate sunt scissioni: aut qꝛ sunt subtiles nimis aut nimis dure. Et res que scindũt venas cito sunt multitudo sanguis ⁊ res extrĩsece sic̃ casus ⁊ ꝑcussio. Propter passiones hoꝝ mẽbroꝝ ⁊ ep̄is multa accidũt accidẽtia in vijs vrinalib⁹. Et in libro signoꝝ ħ declarabo.

¶ Capľm. XXIII. Quod est de accñtibus superuenientibus virtuti nutritiue membroꝝ.

Ed accñtia q̃ accidũt vltĩe digõni q̃ est in mẽbris sũt tria sic̃ ĩ alijs. Aut qꝛ ꝑuat᷑ opatio virtutis nutritiue in ipsa sic̃ fit ĩ ethicis. Aut qꝛ diminuit᷑ sic̃ accidit ĩ macie appellata alchaul: aut ꝑmutat᷑ sic̃ in lepra ⁊ morphea. Et cã hoꝝ accñtiũ ẽ aut ꝓpter malã ꝯplõnẽ ipsoꝝ mẽbroꝝ: aut ꝓpter cõicationeꝫ alioꝝ: sic̃ in lepra q̃ fit ꝑꝑ duas res: aut ꝓpter debilitatẽ v̓tutis digestiue q̃ ẽ in mẽbro: aut ꝓpter malã mãꝫ eidẽ ab alio trãsmissaꝫ. Et malitia mãe ẽ aut ꝓpter seipsaꝫ: aut ꝓpter debilitatẽ ep̄is ⁊ venaꝝ. Et cã morphee ẽ ꝑ maiori ꝑte ꝓpter debilitatẽ v̓tutl discretiue epatis aut ꝓpter debilitatẽ attractiue in splene. Et aliqñ accidit ꝓpter malã ꝯplõnẽ acq̄sitã in sub̄a membroꝝ: ⁊ aliqñ propter cibos. Et tu debes scire ꝙ quando enumeramus causas istoꝝ accidentiũ: ꝙ tũc nõ dicim⁹ res ꝯtrarias ad inuiceꝫ: aut ꝙ ipsa etiaꝫ accidentia aliqñ non possunt esse simul: sed pluries hec accidentia sunt per plures cãs vna ⁊ posset etiam esse vt omnes adessent.

¶ Ca. XXIIII. Qδ ẽ δ accñtib⁹ ĩpediẽtib⁹ digõꝫ cerebri.

T opatio v̓tutis digestiue in cerebro: aut diminuet᷑ aut corrũpet᷑. Et ab hoc ꝓuenit flux⁹ vel cursus sup̱fluitatũ nõ coctaꝝ a cerebro ꝑ nares ⁊ palatũ. Et hoc accñs appellat᷑ nassa. Et accidit a reb⁹ frigidis extrĩsecis. Et aliqñ fit ꝑꝑ res calidas ⁊ volumus dicere ꝙ fiat a caľis. Et dicimus ꝙ ꝑꝑea ꝙ hec sup̱fluitas ẽ nõ cocta: dicim⁹ ꝙ cã efficiens hãc egritudinẽ ẽ debilitas v̓tutis digestiue q̃ ẽ in cerebro ꝑꝑ malã ꝯplõnẽ dñantẽ ex frigiditate. Et ħ bñ p̄ot assignari in reumatib⁹ ex cã frida extrĩseca. Sꝫ reumata q̃ fiunt a cãis caľis extrĩsecis recipiũt ꝑscrutationẽ: qualr̃ fiãt ꝑ viã debilitatis v̓tutis digestiue. ꝑꝑea dicim⁹ ꝙ δbilitas v̓tutis digestiue ħ facit ꝑ accñs: hoc ẽ ꝑꝑ multã q̃ͣtitatẽ mãe ⁊ ipsi⁹ fluxũ: ꝑꝑea qꝛ calor facit fluere res ꝯgelatas dissoluẽdo eas. Insup̱ attrahit cerebꝝ a toto corpore ad caput: ⁊ ꝑꝑ istã multã malã mãm q̃ in cerebro colligit᷑ ꝓuenit accñs p̄narratuꝫ: qꝛ refrigerabit᷑ ⁊ virt⁹ digestiua ĩpedict᷑ ⁊ fatigabit᷑ circa cerebꝝ. aľ. ꝯ cor. ꝑꝑ reparationeꝫ tãte q̃ͣtitatis sup̱flue. Ista est cã q̃ͣtitatiua ꝑꝑ quã debilitat᷑ v̓tus digestiua cerebri ꝑꝑ cãs extrinsecas. Cã v̓o q̃litatiua ẽ ꝙ calor ex̃ne⁹ extrinsec⁹ hꝫ ꝑ sui nãꝫ refrigerare caloreꝫ itrĩsecũ: sic̃ sol refrigerat ignẽ. Et ẽt alie cãe sũt q̃ nõ ĩdigẽt ꝓlõgatiõe s̄monis. Et hec v̓ba hñt locũ in oĩb⁹ tribus digõnib⁹ si vis eas põere tm̃ tres: sic̃ fec. G. aut q̃tuor s̄m dcm̃ hoĩs quẽ tu scis. Sed mihi meli⁹ videt᷑ vt in venis nõ ponat᷑ tertia digõ: ꝑꝑea qꝛ sãguis in eis nõ trãsit ad aliã formã sic̃ fit in stõ epate: ⁊ alijs mẽbris: qꝛ stõac⁹ ꝯuertit cibũ ad chilũ: epar ad sanguinẽ: mẽbra alia ꝯuertũt ad sperma albũ. Sꝫ vene nõ faciũt transire ad aliã formam q̃ͣuis nutriant᷑ ex eo aliquo mõ ex necessitate.

¶ Capľm. XXV. Quod est de accidentibus sup̱uenientibus virtuti nutritiue cordis.

Einceps volum⁹ enarrare de accñtib⁹ sup̱uenietib⁹ mẽbro p̄ncipi v̓tutis digestiue ⁊ ħ est cor. Et postea narrabim⁹ accñtia q̃ sup̱ueniũt mẽbris spermatis ⁊ vrĩe: ⁊ postea erit cõplet⁹ s̄mo accñtiũ q̃ sup̱ueniũt v̓tuti nutritiue. Et dicim⁹ ꝙ accidẽtia q̃ sup̱ueniũt cordi sunt sic̃ sincopis cardiaca ⁊ tremor: ⁊ vlr̃ qñ exeunt v̓tutes pulsatiles a sua nã. Et hoꝝ cã aut est intrĩseca aut extrĩseca. Extrinsece cause sunt accidẽtia aĩe q̃ calefaciũt ꝯplõnẽ cordis sic̃ ira ⁊ furor. Et cãe ꝓpter q̃s occultat᷑ ĩterius calor sic̃ ex ira ⁊ his siľib⁹ qꝛ qñ

ꝓuocant̃ sue v̾tutes ĩterius ⁊ calefit nimis tũc fortificat̃ suus mot⁹ pulsatilis: vt tẽperet suã ꝯplõnẽ attrahẽdo aerẽ ⁊ expellẽdo exteri⁹. Et cãe ĩtrĩsece sunt mala cõpl'o aut vt sit in eo aut in membris sibi colligatis ⁊ aliqñ erit ꝯpl'o cordis nõ nãlis sicut in febre ethica ⁊ qñq3 nãlis qñ recipit sanguis q est in eo aliquã ꝑmutationẽ. Sʒ apa nõ põt tolerare in sui suba: eo ꝙ ꝑus ĩfirmus deficit. Et medici dicũt ꝙ põt gñari in ipsi⁹ pãniculo: ⁊ si medic⁹ accelerat curã ipsius põt curari ⁊ si nõ morit̃. Et dic̃ Ga. ꝙ cor sustinet egritudinẽ nãlez. vʒ. q̃dã hũiditatẽ aquosam q̃ gñat̃ in ipsi⁹ pãniculo: a q̃ ꝓuenit egritudo q̃ vocat̃ ronol: ⁊ sonat liq̃factio toti⁹ corꝑis. Et aliqñ nascunt̃ suꝑ pãniculo eminẽtie dure ⁊ vl'r dico ꝙ nõ ẽ ĩpol'e vt suꝑ ipʒ nõ adueniat oĩs mala ꝯpl'o: excepto vt nõ sit cũ apate: aut nõ vltimet̃: qꝛ qñ vltimabit̃ aut suꝑflue fiet sincopis aut sil'e. Et sincopis est reuocatio subita caloris nãlis ab oĩbus partib⁹ corporis ad cor: ita ꝙ mẽbra regi nõ possunt: ⁊ hoc accidit aut ꝑꝑ paucitatẽ caloris: aut ꝑꝑ ipsius nimiã dissol'onem: ⁊ ꝑꝑ alias cãs. Et mẽbra q̃ ledunt̃ ꝑꝑ ipsi⁹ cõicantiã sunt membra ꝑ̃ncipalia. Et mẽbꝝ qd̃ maxĩe cũ eo cõicat est os stõi: ⁊ ꝓpterea noĩat̃ fegnãdi: qꝛ cor noĩat̃ flegat: ⁊ ꝑꝑ h̓ fegnãdi dr̃ paruũ cor. Et accidit sincopis ꝑꝑ dolorez stõi pluries: ⁊ accñtia virtutũ pulsatiliũ ⁊ cause illoꝝ: ⁊ qd̃ põt ꝯprebẽdi ab eis melius est narrare in libro signoꝝ ⁊ ibi dicaʒ.

¶ Cap. XXVI. Qd̃ ẽ de q̃busdã accñtibus splenis.

IAm dixim⁹ ꝙ mẽbra q̃ seruiũt epi sunt sacc⁹ fellis: splen: ⁊ vesica: ⁊ renes. Et iaʒ dixim⁹ accidẽtia q̃ veniũt ꝑꝑ ꝑuationẽ fellis opatiõis qñ dixim⁹ accñtia epis: ⁊ locuti fuim⁹ de splene: ⁊ adhuc dicem⁹ de eodẽ. Qñ corrũpit̃ operatio v̾tutis attractiue splenis: tũc diffundit̃ col'a nigra cũ sanguĩe: ⁊ aliqñ expellit ipsaʒ nã ad cutiʒ: ⁊ fit morphea nigra: ⁊ vl'r ꝑꝑ h̓ accñs fiũt oẽs egritudĩes mel'ice. Et qñ dominat̃ suꝑflue ipsi⁹ v̾tus expulsiua: tunc ĩfirmat̃ stõacus: ita ꝙ aliqñ ob hoc accidit fluxus mel'icus. Et spleni adueniunt oẽs spẽs egritudĩs cõpl'onalis officialis ⁊ cõis sicut in apatib⁹. Et ꝑꝑea qꝛ cib⁹ ex q̃ nutrit̃ istud mẽbꝝ ẽ grossus: ⁊ vt pl'm egritudines q̃ in eo fiũt sunt grosse substãtie.

¶ Capl'm. XXVII. Quod est de accidentibus superuenientibus virtutibus renuʒ.

REnes habẽt q̃nq3 v̾tutes sicut alia mẽbra: ⁊ qñ ꝑuat̃ v̾tus discretiua q̃ ẽ in renib⁹: aut digestiua: aut retẽtiua: tunc fundit̃ sanguis in vrina ꝓpterea qꝛ aq̃sitas sanguinea q̃ mittit̃ eis ab epe vt nutriãt̃: tũc ab eis ĩmutari nõ põt. Et qñ ꝑuat̃ eoꝝ v̾tus attractiua tunc fit ydrops yposarca: sicut dictũ ẽ. Et qñ augmẽtabit̃ multũ tũc fiet fluxus vrine cũ forti siti: ⁊ h̓ egritudo dr̃ dyabetica. Et qñ dñante virtute attractiua debilitat̃ retẽtiua ⁊ digestiua eoꝝ oĩno: ⁊ ꝑꝑea in hac egritudĩe exit vrina nõ cocta. Et cã hui⁹ accñtis est iteꝝ ꝑꝑ malã ꝯpl'onẽ aut egritudinẽ officialẽ aut cõem: ⁊ ꝯueniẽs est appropriare hãc egritudinẽ male ꝯpl'oni cal'e ꝓpterea qꝛ tractatio fit ꝑꝑ cal'ʒ. Et nõ est ĩpol'e attractiuã augmẽtari ꝓpter debilitatẽ retẽtiue: qd̃ est qꝛ qñ debilitatur retẽtiua nõ nutriunt̃ renes ab aquositate ꝯuenienter ꝑꝑ paucã morã quã hʒ aq̃sitas: ⁊ tũc conat̃ v̾t⁹ attractiua ad trahẽdũ plusq̃3 ꝯueniẽs sit: ⁊ ob h̓ accidit ꝙ vrĩa parũ manet ĩ vesica q̃uis nõ sit plena. Uirt⁹ expulsiua ĩpedit̃ ĩ his mẽbris ꝑꝑ opil'onẽ q̃ fit ĩ his ex corꝑib⁹ lapideis gñatꝭ in humiditatib⁹ grossis cũ calore desiccatiuo ⁊ recipit duritiẽ sicut lateres terra. Et maior ꝑs istoꝝ fit in suba renũ: ⁊ nõ ĩ cõcauitate: ⁊ hec egritudo noĩat̃ hascac.

¶ Capl'ʒ. XXVIII. Qd̃ ẽ de accñtibus ĩpedientibus opera vesice.

VIrtus expulsiua ĩpedit̃ in vesica ꝓpter opil'onẽ q̃ fit in ea: sicut ex apate: aut hũiditate grossa: aut a sanguine coagulato: aut a lapide ⁊ tũc ꝯstringitur vrina: ⁊ aliqñ ꝯstringit̃ vrina ꝓpter ĩpedimẽtũ v̾tutis expulsiue: ⁊ aliqñ fluit vrina ꝓpter dñationẽ v̾tutis expulsiue: ⁊ h̓ accidit ꝓpter vlcerationẽ ipsius vesice q̃ fit ꝓpter q̃litatẽ mordicatiuaʒ q̃ est in ipsa vrina: ⁊ aliqñ accidit ꝙ vrina exit sine volũtate ⁊ sine dolore: ⁊ hoc accidit qñ paraliticat̃ musculus q ẽ in collo vesice. Et de h̓ loq̃mur qñ narrabim⁹ accñtia q̃ accidũt v̾tuti voluntarie mobili. Et maior ꝑs accñtiũ q̃ adueniũt istis duob⁹ mẽbris deuenit vltio ad vlcerationẽ: ⁊ in ꝑ̃n° sui aduẽtus noĩat̃ scabies q̃ fit ꝓpter malã ꝯpl'onẽ nãlẽ ꝓpter malos hũores q sparguntur ad ipsaʒ. Et dʒ h̓ accidere ei eo ꝙ est via ⁊ receptaculũ suꝑfluitatũ corporis ⁊ ypostasis ipsius.

¶ Capl'ʒ. XXIX. Qd̃ est de accñtib⁹ suꝑuenientib⁹ mẽbris generatõis sicut testiculis virge: ⁊ vulue.

QUando v̾tus digestiua ꝑuat̃ in testicul' aut diminuit̃: tũc nõ faciũt sperma aptũ ad gñatõez: ⁊ hoc accidit ab vna spẽrũ male cõplexionis. Quia qñ dñat̃ multũ ĩ calore ⁊ siccitate tunc ꝯburit̃ sꝑma. Et sil'r si dñat̃ in friditate ⁊ siccitate aut hũiditate ꝑ se: aut ĩ friditate ꝑ se: nõ ꝯcoq̃t̃ sperma: sʒ remanet subtile aqueũ. Et q̃dã ex istis ꝯpl'onib⁹ sũt tales a ꝑ̃n° gñatiõis: ⁊ nõ recipiũt correptionẽ: ⁊ q̃dã sũt ꝑ accñs ⁊ corrigunt̃. Et qñq3 ꝑuant̃ opatiões istoꝝ mẽbrorũ ꝑꝑ apata aut ĩcisionẽ suspensoriorũ suoꝝ: aut ꝑꝑ malitiaʒ q̃ in eis suꝑuenit in mẽsura: aut in passiõe sicut ẽ ĩ erniosis. Et hoc accidit ꝑꝑ largitatẽ neruorum ad quos suspẽsi sunt testiculi ꝑꝑ hũiditatẽ suꝑfluã ⁊ relaxant̃ illi nerui: et descẽdũt ĩtestina ad bursaʒ testiũ. Et põt eẽ vt ꝯscẽdat ad bursam vẽtositas aut aquositas. Et aliqñ accidit hec egritudo ꝑꝑ rupturã q̃ aduenit huic foramini: ⁊ hec ẽ ꝯterior: ⁊ multe alie maneries ĩueniunt̃ ĩ libris practicoꝝ. Sʒ v̾t⁹ expulsiua ꝑuat̃ in v̾ga ꝑꝑ oppilationẽ suoꝝ meatuuʒ aut ꝑꝑ debilitatẽ aut lassitatẽ aut qꝛ accidit in ei⁹ forma mala figura qñ ĩdurat̃: ⁊ h̓ accidit qñ lesa ẽ chorda q̃ sustentat erectionẽ ipsi⁹ aut ꝑꝑ multã siccitatez aut qꝛ ĩgrossata est ex apate simili lapidi. ¶ Quoniã vulua fuit creata ꝑꝑ generationẽ: ⁊ qꝛ ẽ via suꝑfluitatũ scd̃e digõnis: iõ accñtia q̃ huic mẽbro adueniũt istis operatiõib⁹ adaptant̃. Et in vulua sunt q̃tuor v̾tutes. s. attractiua: retẽtiua: digestiua: ⁊ expulsiua: sed loco digestiue dʒ poni ꝯseruatiua: ⁊ h̓ ẽ cõueniẽs: qꝛ ꝓpria v̾tus ẽ ꝯseruatio embriõis. Sʒ opatio virtutis discretiue nõ ẽ mãifesta ĩ ipsa: qꝛ nõ ẽ credẽdũ vt nutriat̃ ex eo qd̃ colligit̃ in ipsa. Et q̃uis h̓ cadat magnũ dubiũ: h̓ nõ soluet̃: sed h̓ relinq̃t̃ libro de aĩalib⁹. Sed attractiua ⁊ retẽtiua ⁊ expulsiua sunt mãifeste in ipsa. Et ꝑꝑea volum⁹ narrare accñtia q̃ suꝑueniũt vnicuiq3 eaꝝ. Et dicim⁹ ꝙ qñ debilitat̃ vl' ꝑuat̃ v̾tus ꝯseruatiua quã diximus esse ꝓpriã sibi v̾tutẽ: tũc minuet̃ aut ꝑuabit̃ cõceptio: ⁊ h̓ accidet aut ꝑꝑ malã ꝯpl'onẽ nãlẽ aut nõ nãlez. Et q̃ ẽ nõ nãlis q̃dã est q̃ ẽ a ꝑ̃ncipio gñatõis: ⁊ illa noĩat̃ sterilitas: ⁊ q̃dã est q̃ ẽ ꝑ accñs. Et q̃dã dixerũt ꝙ hoc fit ꝑꝑ dispõnẽ corpoꝝ celestiũ. Sʒ h̓ ego nõ video nec affirmo. Sʒ via q̃ ledunt iste male ꝯpl'ones sꝑma in vulua ẽ eadez cũ illa q̃ mala ꝯpl'o testiculoꝝ ledit sperma in eis: qd̃ ẽ qꝛ qñ ista mẽbra erũt cal'a ⁊ sicca: tũc cõburet̃ in eis sꝑma: ⁊ qñ erũt frigida tũc ĩfrigidabit̃ ⁊ fiet aquosum cursibile. Et qñ ĩpedit̃ virt⁹ retentiua matricis aut debilitat̃: tunc erit cã abortiendi. Et cã ĩpedimẽti illi⁹ v̾tutis est hũiditas lubricatiua ꝑ maiori ꝑte. Et qñ debilitat̃ v̾tus expulsiua illi⁹ habebit difficilẽ partũ: queãdmoduʒ suꝑfluitas expulsiue ẽ cã abortionis. Et qñ v̾tus attractiua diminuit̃ aut priuat̃ in ipsa ẽ cã diminutiõis aut ꝑuatiõis ꝯceptus. Et aliqñ ledunt̃ oẽs iste opatiões in vulua ꝓpter apa qd̃ fit in ea: aut ꝓpter egritudinẽ q̃ suffocatio mr̃icꝭ appellat̃. Et ista egritudo nõ ledit solũ opationes matricis: sʒ ẽt opationes mẽ

broꝝ totius corporis: eo q̄ hec egritudo fit in hoc mēbro ex humore sil'i veneno: ꝛ facit fumū q̄ resistit ꝓpter malā suā formā calori nāli: sic faciunt venena: ꝛ fit ab h̄ ꝓuatio oiūz opationū vite: ꝛ fere cor pulsatione ꝓuat̄. Propterea q̄ꝛ hoc accidens accidit vtplurimū mulieribus que remote sunt a coitu: opatur ad hoc putrefactio q̄ hoc accidens mouet collecta in eis: ꝛ fit ꝓpter corruptionē spmatis: ꝓpterea q̄ꝛ illaꝝ sperma preparatum est illi corruptioni. Et ego dico q̄ nō ē īpossibile vt generet̄ in malis vel alijs corporibus: ꝛ coꝝ suba vnus est humor sil'is veneno: ꝛ maxīe in h̄ mēbro. eo q̄ loc⁹ ē ꝛ receptaculū superfluitatū corpis q̄ ꝑparate sunt recipe corruptionē ꝛ aliq̄n icarcerant̄ ita q̄ nō recipiunt correptionē: ꝛ sanationē: ꝛ si ceciderit ad manus ꝑfecti medici recipiet sanationez. Et huic mēbro accidunt egritudies positiōis. ita q̄ ꝓuant̄ ab eo oēs sue opationes: q̄ꝛ paraliticat̄ aut egredit̄ de loco suo ꝛ suspendit̄: ꝛ aliq̄n est cā istius egritudis saltus: aut ꝑcussio ꝛ aliq̄n est hūiditas lubricatiua. Et ex rebus q̄ resistūt m̄ricis nāe vt nō cōcipiat est egritudo noīata mola: ꝛ ista egritudo fit pp̄ defectū virtutis informatiue in spmate: ꝛ hoc accidit aut ꝓpter corruptionē mēbri: aut ꝓpter corruptionē m̄ae. Et tunc ḡnat̄ in vulua quoddā frustū simile frusto carnis: ꝛ vēter mulieris similat̄ vētri ꝑgnantis donec abortit: ꝛ aliquādo accidit vt nā ipsaꝫ digerat ꝛ ꝯuertat ipsaꝫ in humiditatē aut vētositatē. Sꝫ accn̄tia q̄ aduenūt sanguini mēstruo sūt eadē accn̄tia q̄ accidūt digōni venaꝝ: ꝛ ꝓpterea superfluitas fluxus sanguis fit ꝓpter vnā duaꝝ reꝝ: aut pp̄ debilitatē virtutis retētiue in venis: aut pp̄ augmentū expulsiue: aut pp̄ ambo sil'. Sꝫ defectus v̄tutis retētiue ꝓuenit ab vna ex spēbus malis ꝯplōnis: ꝛ augmētū v̄tutis expulsiue fit aut pp̄ mordicationē hūoꝝ aut pp̄ q̄ntitatē eorū. Et cāe ꝯstrictiōis sanguis sunt opposite causis supradictis saluo q̄ ex rebus vna q̄ debilitat v̄tutē expulsiuā: aut ipaꝫ ꝓuat sunt opilōnes q̄ fiūt in venis ꝓpter grossiciē sanguinis: aut ꝓpter suā viscositatē. Et tēpus nālis purgationis mēstrui breue est vni⁹ diei. ꝛ lōgū est septē dieꝝ. Et tēpus breue interpolationis menstrualis est viginti dierum longum est triginta dierum.

❡ Caplm. XXX. Qδ est de expulsiua pluriū mēbroꝝ.

Et aliq̄n adueniunt accn̄tia v̄tutis expulsiue vni mēbro solū ꝛ aliq̄n toti corpori: ꝛ q̄ adueniūt toti corpi sūt sic tremor. rigor: ꝛ alices ꝛ silia. Et accidētia q̄ adueniūt vni mēbro soli sunt sic tussis pulmoni: ꝛ sternutatio cerebro: ꝛ ositatiōes ori: ꝛ ruct⁹ ꝛ singultus st̄ō. ❡ Et nos narrabimus cām vniuscuiusq̄ istoꝝ: ꝛ nos nō appropriamus hec accn̄tia aie nutritiue nisi ꝓpterea q̄ nō sunt volūtaria: q̄uis volūtas hēat in aliq̄b⁹ eaꝝ aliquā iuentionē. ❡ Et dicimus q̄ tremor ꝛ rigor sunt mot⁹ v̄tutis expulsiue in musculo pp̄ expulsionē hūoris ledētis cal'itate sua vel friditate. Et q̄ ita sit nobis oñditur: q̄ꝛ tales tremores adueniunt corpori pp̄ res extrīsecas sic si subito sup corpus spargat̄ aq̄ calidissima: q̄ꝛ ex hac ꝓuenit rigor. Et aliq̄n accidit horripil'o aut tremor ꝛ h̄ accidit pp̄ aerē f̄rm ꝛ aquā f̄raz. ꝛ cū iste cause erūt debiles tūc fiet rigor: ꝛ in maiori parte tūc accidit ī febrib⁹: ꝛ q̄n erūt fortes tūc accidet tremor: ꝛ t̄n nō pōt fieri tremor nisi ꝑcedat rigor: ꝛ maxīe q̄ fiūt pp̄ hu. cal'os in febrib⁹. Sꝫ q̄ fit ex hūorib⁹ fridis f̄laticis aliquādo accidit sic dicit tremor absq̄ putredine: ꝛ h̄ accidit solū in spēb⁹ vitrei f̄latis. Et medici dicunt q̄ ille q̄ fit ab hu. calis ē fortior: q̄ꝛ hu. ē magis mordicatiuus: ꝛ q̄ fit a frigore ē min⁹ mordicatiu⁹. Et nos videm⁹ q̄ꝛ fit ꝯriū hui⁹ in reb⁹ extrīsecis q̄ꝛ aer fridus dat h̄ accn̄s vehemēter: ꝛ aer cal's nihil. Sꝫ horripil'onē hū facit. ꝓpterea d̄r q̄ fort' tremoris cā est ꝯc̄lo caloris nālis in ꝑtibus itrinsecis: ꝛ ifrigidatio mēbroꝝ exterioꝝ q̄ꝛ tūc mouet̄ nā ad expellenduz illud qδ est suūz ꝯriū siue cal'm siue f̄rm: sꝫ f̄rm est plus cōtrariū. Sꝫ tremor q̄ fit in hora mortis ē mot⁹ v̄tut' expulsiue pp̄ ipotētiā sustētādi mēbra: ꝛ ꝓpea extinguit̄ calor intrinsec⁹ ꝛ ex toto resoluit̄: ꝛ assimilat̄ ille mot⁹ motui q̄ nō hꝫ ꝑncipium nec finē nec cām sꝫ solū defectū: sic videt̄ in motu flāme candele: ꝛ in casu folioꝝ arboꝝ pp̄ ꝯsumptionē. Et ꝓpea q̄n aduenit aliq̄d nāe ab extrīseco qδ sit mortiferū ipsa expellit tūc corporis superfluitates ꝓpter terrorē sic accidit illis qui decapitantur. Sed tussis est motus virtutis expulsiue in pulmone ꝓpter expulsionez rerum que ledunt instrumenta anhelitus cum aere qui egreditur secum ꝛ propter adiutorium pectoris. Et ob hoc patet q̄ v̄tus volūtaria hēat aliquā inuentionē in hac re: q̄uis nā ipsa violētiā iferat. Et effi. cā tussis ē vna ex spēb⁹ ꝯplōnis male mālis vel nō mālis. Sꝫ mālis fit pp̄ hu. q̄ stillat a cerebro sic accidit a reumatib⁹ aut a re q̄ ꝓuenit a pectore ad pulmonē: aut a spondilibus sicut pp̄ apata q̄ sunt in ipso pectore: aut pp̄ rē q̄ generat̄ in ipso pulmone: sic apata aut vlcerationes aut pp̄ sanguinē q̄ egredit̄ ab eo ꝛ exit sanguis ab eo ꝓpter venaꝫ fixā in eo. Et hoc est periculosum: ꝛ aliquādo exit sanguis a pulmone per viā resudationis: eo q̄ istud mēbrū est vaporosum: ꝛ aliquando currit sanguis ad pulmonē a parietib⁹ pectoris. Et medici dixerunt q̄ cuidam homini accidit fortissima tussis: ꝛ cū tussi ꝓiecit vnū lapidē: ꝛ icontinēti fuit idē liberat⁹. Et adhuc dicunt q̄ est vna spēs tussis q̄ fit ꝓpter mucillagines que nascunt̄ in pulmone. Et aliq̄n res extrinsece mouet tussiz sicut puluis ꝛ fum⁹: ꝛ lana spinaꝝ q̄ dicit̄ lana canina halicalcalbus. Et etiā ꝯplexiōes nō materiales mouent hoc accidēs. Saluo q̄ virt⁹ expulsiua nō est nata laborare ꝓ illis sicut pro mālibus: sed mouet̄ hoc motu per accidēs. ❡ Et ꝓpterea q̄ꝛ illud qδ querit̄ a pulmōe est vt moueatur ad expellendū illud qδ ipsi nocet: ꝯcessa fuit ei a natura bona virtus sentiendi. Et quādo sentit reꝫ ledentē tangendo ipm: tunc mouet̄ virt⁹ expulsiua q̄ est in illo. Et sicut mouet̄ pulmo ad hoc ꝓpter ꝯplexionē materialez: sic etiam mouet̄ ꝓpter cōplexionē nō mālem: q̄ꝛ nō hꝫ a sui natura facere nisi hoc: q̄ꝛ res que fiūt a natura fiunt duobus modis: aut necessitate: aut iuuamēto. Sed accidit t̄n raro vt hoc accidēs fiat a rebus extrinsecis que nō sequūtur viaꝫ nature sicut dictū est: q̄ vnus homo habebat fortissimaꝫ tussim: ꝛ vn⁹ medic⁹ ex experimentalibus ꝑcepit ei vt clauderet os: ꝛ incōtinēti fuit liberat⁹: ꝛ in alio precepit vt stringeretur collū: ꝛ fecit: ꝛ liberatus fuit. Et quādo q̄ꝫ accidit tussis ꝓpter ꝯpressionē que fit pulmoni ab alijs membris: sicut fit in apostemate epatis aut ꝓpter nimiā vel superfluā satietatez. ❡ Et sternutatio est motus virtutis expulsiue in cerebro ꝓpter mundificationem superfluitatum q̄ fiunt in eo. ꝓpter hoc aliq̄n mundificant̄ superfluitates corporis ꝛ pectoris ꝛ pulmōis: ꝛ aliquādo ex sternutatiōe expellunt̄ alique ex superfluitatib⁹ q̄ sunt in ore stomaci. ꝛ ꝓpterea fortis sternutatio aliq̄n mouet vomitum: ꝛ hunc motū aliquādo facit virt⁹ expulsiua quando humor sui qualitate mordet meat⁹ narium. ꝓpter hoc res apposite naribus acute ꝓuocant sternutationē. ❡ Et si tu quereres. si hec superfluitas ꝓuenit a cellulis cerebri ad nares ꝛ mouet sternutationē. R̄ndemus q̄ꝛ h̄ raro cōtingere pōt. Et ructus pp̄ expulsionē fit vētositatis q̄ ē in st̄ō a v̄tute expulsiua. ❡ Et alices fiūt ꝓpter motū v̄tutis expulsiue in membris ꝓpter expulsionem superfluitatis fumose que est in membris. Simil'r ositatio est extēsio musculoꝝ mandibulaꝝ ꝓpter expulsionem superfluitatum fumosarū. ❡ Ista sunt accidentia que superueniunt operationibus v̄tutis nutritiue ꝛ illis que appropriantur ei.

❡ Capitulū. XXXI. Quod est de accidētibus superuenientibus virtuti sensibili.

Einde volumus narrare accñtia que supueniũt ṽtuti sensibili. ¶ Et a simpliciori icipiemus vt a virtute sensibili. ¶ Et dicimus ꝙ ꝗ̃uis ṽtus sensibilis pnceps cõis sensibilitatis sit in corde vt dcm̃ est: nõ tñ ꝯpletur eius opatio mãifeste nisi in cerebro nucca ꝛ neruo. Et ꝓpterea hec membra q̃ dicta sũt: sũt fride cõplõnis ꝛ hũide sube: ꝛ sunt passibilia: nec est coꝝ dñatio sic̃ dñatio cordis fit vt maior pars accñtiũ que supueniũt opationibus sensibilibus sunt a pte cerebri nuche ꝛ nerui. ¶ Sꝫ cordi nõ põt accidere egritudo ꝓpter quã ꝓueniat priuatio haꝝ virtutum eo ꝙ mors antecedit: ꝗ̃uis non sit ĩpossibile vt accidat ipsis a corde aliqua debilitas ꝛ diminutio: ꝛ ascendit hoc ꝙ si incidatur vna ex magnis arterys alicui ex membris diminuit̃ sensibilitas illius mẽbri. Et adhuc videm⁹ ꝙ priuatur sensus ꝛ motus qñ sincopiçat ꝛ etiã fit magn⁹ tremor qñ homo multũ timet. Et nos nõ facimus demõstrationẽ istius sicut facit. G. de ĩcisione nerui ꝗ̃uis declaratũ sit ꝙ cor hꝫ ĩuentionẽ in opationibus haꝝ virtutuꝫ. ¶ Et adducimus ꝓbationẽ a loco essendi ꝛ nõ essendi ꝓ melioratione ꝓbationis: ꝛ qꝛ ita est dixerũt medici ꝙ cause aduentus accidentiũ super has virtutes dicũt ꝙ sunt a cerebro: nucca ꝛ neruo. Et tñ cũ tu curas ista mẽbra caue ne obliuiscaris curã cordis: sicut dictũ est in libro sanitatis. Deinde volumus narrare accidẽtia que accidũt sensui tactus: ꝛ postea dabimus eoruꝫ causas. Et dicimus ꝙ hec virtus est de genere virtutũ passiuaꝝ qꝛ illa patitur a quatuor qualitatibus que dominant̃ in ea. Ipsius accidẽtia tot sunt quot sunt accidentia aliaꝝ virtutũ: hoc est qꝛ corrumpit̃ penitus: sicut in membro paralitico: aut diminuitur sic̃ in stupore: aut pmutat̃ in malaꝫ qualitatẽ sicut est in sensu doloris. ¶ Sed p̃uatio sensus in toto corpore est mors de necessitate: sꝫ p̃uatio in vno mẽbro ꝛ diminutio in toto corpore possibilis ẽ. ¶ Et cause que faciũt hec accñtia sunt de necessitate mala ꝯplõ mãlis ꝛ nõ mãlis: ꝛ mala ꝯplõ q̃ ipsa facit est in cerebro: nucca: aut neruo. Et ẽ perscrutandũ si hec accñtia fiũt ab octo spẽb⁹ male ꝯplõnis: aut a pte eaꝝ. Et dicimus ꝙ quedã istoꝝ mẽbroꝝ sũt frida ꝛ sicca: sicut nerui: ꝛ quedã frida ꝛ humida: sicut cerebꝝ ꝛ nucca: ꝛ qꝛ ita est ista membra patiunt̃ a frigiditate: aut a frigiditate ꝛ hũiditate vt plus: ꝛ ꝓpterea sunt cause istoꝝ accidentiũ iste due res. Sꝫ ꝙ mala ꝯplõ calĩa hoc faciat nõ est impossibile. qꝛ iã declaratũ est ꝙ opatio alic⁹ mẽbri nõ ꝯplet̃ nisi per calorẽ mensuratũ ꝛ tempatũ ꝛ nõ est dñia ex q̃ q̃litate exeat tempantia: ꝛ si accidit est de raro ꝯtingentib⁹. Nec ẽt est ĩpossibile vt hoc accidat ꝓpter siccitatẽ: qꝛ nos videm⁹ decrepitos q valde parũ sentiũt: sed si ꝓuenit a siccitate remotũ est vt fiat subito. Et postꝗ̃ qualitas frida inꝗ̃tuꝫ est frigida est cã hoꝝ accñtiuꝫ ꝓ maiori pte exñte ꝯiuncta cũ humiditate aut nõ ꝯiuncta: ꝗ̃uis humiditas sit preparata ad hoc agendũ eo ꝙ fac̃ relaxationẽ: ꝓpterea qñ est composita cũ calĩtate remotuꝫ est vt fiat hoc accñs: sed nõ dicimus ꝙ ĩpossibile. sed difficile est inuenire ꝯplõneꝫ mãlẽ solũ humidã nisi sit ꝯiuncta cũ caliditate aut frigiditate qꝛ qđ facit hoc nõ est nisi humor extra nãm. Et humor nõ est nisi aut frigidus ꝛ hu. aut frigidus ꝛ sic. aut calidus ꝛ humidus vel calidus ꝛ sic. Et postꝗ̃ dictũ est que spẽs ꝯplõnis ꝓ maiori parte est cã hꝰ accñtis dicendũ est quomodo accidũt sup has opationes. Et dicimus ꝙ hec mala ꝯplexio quãdo fit in cerebro seqtur ex ea diminutio sensibilitatis in toto corpore. Sed quãdo fit in cerebro fit inipso p̃mo ꝛ substãtialiter: aut fit ꝓpter cõmunicationẽ quã hꝫ cuꝫ ore stomaci: ꝛ quãdo fit in vno latere cerebri: fit in latere corporis h̊ accñs. Et silr̃ quãdo generatur aliqs malus humor dominãs in aliquo neruo: tunc p̃uatur aut diminuitur sensus illius membri cuius ꝓp̃us est ille neruus. Et humor q põt generare neruo illud facit hoc duob⁹ modis. vno fit ab humore a quo nutritur neruus ipse ꝛ tandẽ paulatiꝫ nutrietur donec acgret malignã ꝯplõnẽ. Alio mõ vt nõ sit humor in neruo: sed infusus in humore ip̃m circundante. Et aliquãdo accidit hoc accñs neruo pforato ꝓpter opilationeꝫ: ꝛ opilatio fit aut ꝓpter apostema: aut pp hu. grossum aut ꝓpter cõpressioneꝫ. Et ꝗ̃uis hec egritudo sit morbus officialis: tamen etiam est consimilis: qꝛ post apostema ꝛ grossiciẽ humoꝝ: ꝛ ꝯpressionẽ seqtur mala ꝯplõ. Et qñ iste cause fortificant̃ erũt cãe priuatiõis sensus in vno mẽbro aut ĩ pluribus aut in toto corpore: ꝛ cũ cause iste sunt debiles sunt cause diminutiõis sensus. ¶ Sed qñ pmutant̃ ad malũ hoc est vt sit mala sensibilitas q̃ nominat̃ dolor ꝓuenit a mala cõplexione calida aut frigida materiali: aut nõ materiali. Et dolor fit qñ nõ dñatur hec mala ꝯplexio super totum mẽbrũ. ꝛ illa cõplexio nominat̃ a medicis mala cõplexio diuersa. Sed qñ dominatur sup mẽbrum totũ mala cõplexio: tũc nõ sentit ipsaꝫ: aut sentit stupide. Et causa huius quare mẽbrũ nõ sentit ipsaꝫ aut sentit stupide: non est nisi ꝓpter cõplexionẽ suã naturalem. Et quãdo fiet in pte ipsius mala cõplexio extra naturã sentit ipsaꝫ per remediũ bone cõplexionis. Et quãdo bona ꝯplexio erit pmutata tota: tũc nõ sentiet dolorẽ: qꝛ nõ erit cuꝫ eo cã sentiens: ꝛ erit membrũ sicut mortuũ. ¶ Et quelibꝫ qualitatum passiuaꝝ põt dare accidens hoc mẽbro. propterea qꝛ iste qualitates pro maiori parte habẽt plus pati ꝗ̃ agere: sicut caliditas ꝛ frigiditas pl̃s habẽt agere ꝗ̃ pati. ¶ Et solutio cõtinuitatis nõ est causa doloris sicut dicit. G. sed solutio cõtinuitatis est causa cõplexionis q̃ facit doloreꝫ: qđ est: qꝛ solutio cõtinuitatis est cũ malo motu: ꝛ ꝯueniẽs est vt talem motũ sequat̃ mala cõplexio. Nec sunt ẽt cause doloris due res simul. vꝫ. solutio continuitatis ꝛ caliditas ꝛ frigiditas sicut dicit errans auicẽna: qđ est. qꝛ declaratum est iaꝫ in libro de aĩa. ꝙ iste sensus sentit p̃mo ĩter sensus oẽs. s. q̃tuor qualitates hoc est ca. frigiduꝫ. sic. ꝛ hu. ergo dolores nõ fiẽt nec sentient̃ ab eo sensu nisi qñ multuꝫ supabunt sua ꝓpria sensata: sicut accidit alys sensib⁹. Similiter qꝛ oculus nõ dolet nisi ꝓpter supfluitatẽ colorum qñ exeũt viam tẽperatã vel mediaꝫ: ꝛ sic lingua cuꝫ saporib⁹: auditus cũ somnis: ꝛ odoratus cuꝫ odorib⁹. Et si accideret huic sensui tactus dolor ꝓpter solutionẽ continuitatis tũc esset suũ ꝓprium sensatum substantialiter solutio cõtinuitatis solũ. Et sicut oculus dolet pp supfluitateꝫ coloꝝ: ꝓpterea qꝛ suũ sensatuꝫ est de genere colorũ et nõ res que sit ꝯ̃ria colori. Sed solutio cõtinuitatis est pp quã accidũt qualitates supflue. ꝛ aĩa sensibilis nõ est nisi ad qualitates. Et. G. etiã hoc cõfitetur quãdo dicit ꝙ vola manus nõ fuit fcã in fine tẽperãtie: nisi ad apprehendẽdum ꝯ̃ria. Et ad hoc apparet ꝙ superfluitas ꝯtrariorũ est causa doloris qui fit in sensu eo ꝙ paruꝫ ꝛ multũ de necessitate sunt sub eodẽ genere. Et delectatio que est ꝯ̃ria dolori nõ est nisi cõprehensio sensati temperati ꝛ similiuꝫ sic̃ delectat̃ sensus tactus ex aqua calida: ꝛ visus ex colorib⁹ viridib⁹: ꝛ gustus ex saporib⁹ dulcib⁹: ꝛ audit⁹ ex amenis vocibus: ꝛ odoratus ex odoribus aromaticis: ꝛ quasdã delectatões p̃cedit molestatio: ꝛ ille sunt delectabiles nãe: ꝛ quedã sunt absq̃ molestatione p̃cedente. Doloꝝ qdaꝫ fiunt in toto corpore: ꝛ qdã fiunt in vno mẽbro: sic̃ dolores qui fiunt in stõ vel epate: vel capite: vel intestinis. Et nos loquemur de manifestioribus ꝛ dicemus coꝝ causas. Et dicimus ꝙ dolores q fiunt in capite qui noĩantur in arabico soda: cause coꝝ sunt absq̃ dubio aut ex mala ꝯplõne calida coꝝ aut frida: sunt aut mãles aut non mãles: ꝛ hec mala complõ potest fieri p̃mo in substãtia cerebri: ꝛ aliqñ fit ꝓpter ꝯmunicationẽ alterius membri sicut ꝓpter sto-

macū. Et hoꝝ qdam sunt qui pseuerant lōgo tēpore sicut dolor oui: ⁊ fiunt paroxismal'r: ⁊ hoc fit ꝑpter malos hu. q generantur in cerebro successiue: ⁊ sic pmutatur sua complexio ad maluꝫ ad generandū hunc humorē semp: ⁊ per eandē viā currunt oēs egritudines cronice: qꝛ ille permutant ꝯplonem in membris: ⁊ acqrunt dispōnem generādi malos hu. Unde eaꝝ curatio ē difficilis aut impossibilis sicut est dolor emigranee. Et materia ex qua fiunt alique hꝰ egritudinis species: aliqñ est in sanguine arteriali: ⁊ cōuenit hoc. qꝛ curatur egritudo qñ īciditur arteria. Et hec egritudo fit ꝑpter duas malas complones. vꝫ. cal'aꝫ ⁊ fri. sed non est mālis: qꝛ illa que nō est mālis longo tēpore durat. Et membra ꝯsueta dolorosa sunt ītestina ⁊ stomacus: ⁊ hoc accidit ꝑpter digōnem que est in eis manifesta multū qꝛ errant sepe. Et cause q̄ faciūt dolorē in ipsis aut sunt cibi ventosi: aut humores grossi aut melancolici: ⁊ dolor qui ꝓuenit ab eis est multū fortis ⁊ cronicus: ⁊ aliqñ fiūt dolores fortes ꝑpter humorē colericuꝫ. Sed humores a qbus ꝓcedunt dolores cronici in ītestinis sunt aut humores grossi frigidi: sicut flegma vitreuꝫ: ⁊ eoꝝ similes ⁊ hu. calidi. Sed dolores qui ꝯtinent totuꝫ corpus sunt illi qui dicunt̄ labores: ⁊ sunt triū spērum ꝭm medicos: vnus dr̄ vlceratiuus: alter extēsiuus: ⁊ alter apostemosus. Et quidā istoꝝ fiunt a rebus ītrinsecis: ⁊ qdam ab extrinsecis: ⁊ vlceratiuus fit penitus ꝑpter humores: ⁊ q fit ꝑpter multū motū fit ꝑpterea qꝛ dissoluunt̄ ex corpore hūiditates ꝑpter ipm motū: ⁊ illud accidit ꝑpter cām humoris mālis: qui est in corpore male qualitatis. Sꝫ alie due spēs laxitudinis sunt vna: nisi qꝛ diuersificant̄ ꝭm magis ⁊ minꝰ. qꝛ quādo superfluit dolor extensiuus fit apostemosus. Et causa que simil'r fac̄ hos duos dolores est humor aut motus magne laxitudinis: ⁊ ille qui fit ꝑpter humores fit necessario ꝑpter multitudineꝫ humoꝝ: si sint distempati in qualitate aut nō. Et multitudo humoꝝ attribuit̄ duabus rebus aut vt sit multitudo p accñs: hoc est ꝑpter defectū virtutis: aut vt sit multitudo p se aut ꝑpter ambo. Et multitudo humoꝝ q̄titatiua cū sanitate virtutis nominatur repletio ꝭm locū: ⁊ multitudo que est cū vno maloꝝ accidentiū nominat̄ repletio ꝭꝫ virtutē: qđ est qꝛ virtutes impediunt̄ ꝑ maiori parte ꝑpter q̄titatē ⁊ qualitatē. sꝫ cum illo īpedimēto necessario cōiungit̄ malitia qualitatis: ⁊ illi plus appropriat̄. Et aliqñ fiunt isti dolores ꝑpter malā ꝯplonem calam aut frigidā sine mā. Et general'r accidūt dolores in corpore causa apatū accñtiū causa grossoꝝ humoꝝ. Et ꝑpterea qꝛ sensus q dr̄ desideriū est ꝓprius oris stōi: videdā sunt accidētia que eidē supueniunt.

¶ Capl'mXXII. Quod est de accidentibus superuenientibus virtuti appetitiue.

ET dicimus q accñtia supueniūt huic operationi ꝭm q accidūt alijs: aut qꝛ pmutat̄: aut diminuit̄ aut corrumpit̄. Et accñtia diminutionis sunt sic̄ accidētia corruptionis: ⁊ illud qđ corrumpit appetitū aut dimīuit est de necessitate vna ex speciebus male ꝯplonis nō mālis aut materialis: que fit pmo in membro patiente aut per cōmunitatē: quā hꝫ cū aliquo mēbro. Et ꝯplexio que fit in mēbro q̄lis dr̄ opatio ista est calor extra nām. Sed qdā opinant̄ q frigiditas est cā magis ꝓpinqua dandi appetitū q̄z auferendi: ꝑpterea qꝛ hec operatio que est in hoc mēbro iuuatur ⁊ complet̄ per frigiditatē ⁊ acetositatē que ei transmittit̄ a splene. Sꝫ quādo hec frigiditas vltimat̄ est causa ꝑuationis istius opationis. Nec est dicendū q acetositas inq̄tū est frigida adminiculet̄ huic opationi: sed inq̄tū est acetositas est cā stimulans ad bonū. Et sil'r quando dominabunt̄ humiditas ⁊ siccitas impediēt hanc opationē: qđ ē: qꝛ nullū membꝝ agit ⁊ patit̄ nāliter nisi ꝑpter cōplexionē tempatā in quattuor qualitatibus. Sꝫ lesio que fit ꝑpter colligātiā cū alio membro est sic̄ mala comploq̄ ꝓuenit a cerebro ꝑpter neruū colligātē vtrūqꝫ. Et aliqñ accidit hoc propter repletionē corporis ex multis supfluitatibus: ⁊ ꝑpter hoc nō indigēt mēbra cibo: qđ ē: qꝛ appetitus non fit nisi quando dissoluuntur ex nostris corporibus res que debent restaurari per simile: ⁊ non est contra Ga. vt sit vna causa sensus istius membri q membra qñ carent nutrimēto: trahūt ab epate: ⁊ epar ab ore stomaci: ⁊ tunc fit desideriū in os stomaci: ⁊ nititur restaurare illđ quod dissolutū est ab eo ⁊ alijs membris. Et motus attractionis in stomaco per modū appetitus ⁊ sensus est ꝯrius motui attractionis qui fit per modū nutrimenti soluꝫ: qđ est qꝛ ille qui fit per modum nutrimenti est attractio oris stomaci ab epate. Sed attractio a qua ꝓuenit motus desiderij in stōaco ē attractio epatis ab ore stomaci. Et nos nō sumus locuti de hoc: nisi qꝛ vnicuiqꝫ membro necesse est vt restauret̄ per simile: qđ ab eo dissoluit̄: ⁊ tamen nullum ex alijs mēbris sentit euacuationeꝫ rei que dissoluit̄ ab eo. ⁊ si ita est nullū mēbruꝫ sentit euacuationē hāc nisi per hoc membrū. Et est eoꝝ seruiens in hoc. Aut pōt dici q dissolutio que fit in ipso quasi colligata dissolutiōi aliorum mēbroꝝ in eo q est mēbrum eoruꝫ: ⁊ ipsa habent trahere ab eo. Sed ꝑpterea qꝛ fortificat̄ desideriū huiꝰ mēbri quādo dissoluunt̄ a membris hūores: ⁊ debilitat̄ quādo non dissoluunt̄: apparet q hoc fit: ꝑpterea quia inter ipsum ⁊ alia membra fit similitudo ⁊ societas substantialiter: ⁊ nō per accidens. Et est hoc mēbrū quasi sit species omniū membroꝝ: qua ipsa debent sentire hanc resolutionem. Sicut nos videmus q membra sentiūt per neruuꝫ etiā in locis que nō sunt neruosa: ⁊ sic̄ discernit lingua cibos conuenientes ab incōuenietibus toti corpori. Et propterea quia sensus istius mēbri ⁊ desideriuꝫ istius est substantie calide ⁊ sicce: sic̄ est cibꝰ: vel frigide ⁊ hu. sic̄ est aq̄: fuit necessariū vt venirent accidētia istis duabus spēbus: ⁊ iam diximꝰ causas corruptiōis ⁊ diminutionis appetitꝰ calidi ⁊ sicci. Sed causa corruptiōis appetitus fri. ⁊ hu. fit ꝑpter hanc cōplexionem in eo exuberanteꝫ: ꝑpterea dicunt medici q corruptio appetitus cibi fit per calidum ⁊ siccū superfluēs in membro. Et corruptio appetitꝰ potus est per frigidū ⁊ hu. exuberans in ipso: ⁊ vniuersal'r hoc nō fit nisi ꝑpter malaꝫ complexionē frigidaꝫ ⁊ hu. aut frigidam soluꝫ: quia difficile est imaginari q hoc fiat propter malā complexioneꝫ ca. ⁊ sic. Saluo q opinat̄ q ab hoc ēt venire possit in fine febrium ardentiuꝫ quādo appropinquant morti. Sed corruptio istius opationis aut eius exitus a cursu naturali fit ꝑpter qualitatē aut quantitatem. Et qđ fit ꝑpter quātitatem sic̄ appetitus augmētatus comedendi multū: est ꝑpter vnam duaruꝫ reꝝ. Aut propterea quia corpus est nimis dissolutū sic̄ in conualescentibꝰ qui habent fortiorem appetitū digestiōe. Aut propter frigiditatem multā oris stomaci: qđ est: qꝛ iste operatiōes ꝭꝫ q dictum est a medicis iuuant̄ ⁊ complent̄ frigiditate tēperata: ⁊ quādo fortificat̄ tamen nō fit vltima: quia tunc quidam appetitꝰ falsus fit. Et aliquādo accidit vt hec mala complexio sit non materialis: ⁊ aliqñ est materialis sic̄ propter hu. acetosum aut melancoliaꝫ. Et q fit ꝑpter malam complexionē materialem dicit̄ caninus appetitus. Sed causa supfluitatis appetitus fri. ⁊ hu. est de necessitate ꝑpter malaꝫ ꝯplonē ca. ⁊ sic. mālem vel nō mālem. Et mālis que facit ꝭ accñs in hoc mēbro est colera aut flegma salsum. Et hec mala ꝯplo que fit in hoc mēbro aliquādo est pmo ꝓprie in eo: ⁊ aliqñ ꝑpter cōitatē alterius mēbri: sic̄ est epar ⁊ pulmo ⁊ alia sic̄ diximus supius q sensus mēbroꝝ ꝑpter dissolonē cali ⁊ sicci ab eis cā est attractionis eoꝝ: eodē mō accidit in appetitū frigidi ⁊ humidi. Et

debes scire q aliqñ eueniunt mala accñtia virtuti expulsiue aut attractiue, ppter puatõez sensus mẽbri: qd est: q2 virtus nõ expellit p maiori parte nisi qñ sentit rẽ ipsaz ledentẽ sic accidit itestinis: q2 qñ diminuit aut puatur eo2 sensibilitas accidit eis vna spẽs colerice. al'. colice. ⁊ sil'r qñ diminuit aut puatur sensibilitas oris stomaci puat vir tus attractiua que est in stomaco.

¶ Capl'm. XXXIII. Quod est de accidẽtibus superuenientibus virtuti motiue voluntarie.

Et postq̃ sumus locuti de accñtibus que adueniunt sensui tactus. Deinceps narrãdũ est de his q̃ accidũt motui volũtario: ppterea q2 vt plus qñ vnus corrumpit ⁊ alter corrũpitur excepto qñ accñs est vl'e toti corpori. Sed qñ est particulare in vno mẽbro possibile est vt stupefiant aut priuent ambo sil': ⁊ possibile est vt priuet vn⁹ ⁊ alter remaneat. Et hec est snia Gal. ⁊ hoc cõuenit cũ eo qd dcm̃ est in causa sensus ⁊ motus: qd est q2 calor cũ quo fit sensus nõ est idẽ cũ eo cũ quo fit motus: ⁊ diuersitas q̃ est in eis nõ est nisi mẽsura tẽperantie in vnoquoq3 ipso2 calo2 ppria his duabus opationibus. Et ppterea fuit necessariũ vt sit cpl'o neruo2 motus alia a cõpl'one neruorũ sensus: ppterea q2 ipsi nerui habẽt tempatũ calorẽ: cũ quo fiunt iste opationes: ⁊ ppterea puatur sensus qñ incidit neru⁹ sensus: ⁊ remanet mot⁹: ⁊ qñ icidit neruus motus aut pcutitur priuat motus ⁊ remanet sensus: ⁊ qñ incidunt ambo aut percutiunt puant ambe opationes. Et quando aduenit hoc accidens toti corpori fit apoplexia: ⁊ qñ accidit vni mẽbro fit tunc paralisis. Et tu scis per teipm oĩa accñtia ex accñtibus accidẽtiũ supra mẽbra motus per ea que pcesserunt: ⁊ sic accidit qñ puat virtus nerui vocis: q2 tunc priuat vox. Et quãdo priuat virtus dyafragmatis suffocat homo vl'r in omnibus alijs motibus voluntarijs: sic accidit in motu musculi vesice aut in musculo ani. q2 tũc egrediunt superfluitates humide ⁊ sicce sine voluntate. Et ppterea q2 tu scis ab alio loco loca nerui ⁊ colligantiã quã habẽt cũ quolib3 membro tu poteris cognoscere quãdo fuerit lesa operatio alicuius mẽbri per quẽ neruũ fuerit lesa. Et accñtia que veniũt instrumẽtis motus sunt tribus modis simil'r: aut vt puent eo2 opationes sicut in apoplexia aut paralisi: aut vt diminuant sic i stupore ⁊ dormitiõe: aut vt opationes pmutent ad malas sic in tremore aut spasmo. Et nos volum⁹ dare causas vniuscuiusq3. Et dicimus q cause diminutõis motus aut corruptionis ipsius sunt ille eedẽ cause cũ causis corruptiõis sensus. Et debes hoc sil'r scire qd dcm̃ est supius de cõmunicatione cordis: ⁊ sil'r qd dictũ est in speciebus male compl'onis que facit hoc accñs sic d3 hic itelligi. Et scias q tremor est motus compositus qui fit in membro: eo q virt⁹ animalis motiua pugnat cũ virtute declinatiua que est in mẽbro trahente mẽb2 ad se. ppterea fit in his motus 9trius. aliqñ superius qñ fortificatur virtus motiua: ⁊ aliquãdo iferius quando fortificatur virtus declinatiua. Et cã istius accidentis est vna ex speciebus male 9pl'onis: et vt plus accidit ppter malã 9pl'onẽ frigidã ⁊ hu. q2 neru⁹ nõ d3 ledi nisi per istas vtplurimũ. Et spasm⁹ q d' in arabico tasueg est 9tio nerui in se ⁊ decurtatio sue longitudinis: ppterea q 9bitur ⁊ colligitur. Et illud accidens aduenit membro ppter duas res sicut accidit in rebus extrinsecis ⁊ in chordis ⁊ in similib⁹: ⁊ iste due res sũt aut mala compl'o cal'a dominãs supra memb2 ppter quã colligit ⁊ 9bit sicut chorda in magno estu: aut mala 9pl'o hu. mã'lis que implet neruũ ⁊ distẽdit ipm: ⁊ ppterea crescit latitudo: ⁊ diminuit longitudo fm pportionẽ extẽsionis latitudinis necessario. Et ista repletio ⁊ distensio que fiunt in mẽbro fiunt ppterea q illa humiditas conuertit in substantiã aereã ⁊ ob hoc neruus laboriose eã cõtinet: sic nos videmus in vtre vini bullientis: ⁊ accidit ppterea q2 partes aeree indigent maiori capacitate partibus aqueis aut terrestribus: ⁊ ob hoc qñ res humide 9uertunt ad siccitatẽ: tũc nerui colligunt ⁊ 9hunt sicut accidit corrigys que calefiunt ad ignẽ: ⁊ qñ conuertunt ad aereitatẽ: augmẽtatur eo2 quãtitas. Et scias q hec est indigentia necessaria ppter superfluã humiditatẽ que accidit in neruo ad hoc vt extendat ⁊ crescat fm omnes dimẽsiones: nõ vt cõtrahatur aut colligatur. Et vtinã ego scirẽ quare extenduntur in latitudinem ⁊ non in longitudinez. Saluo quia potest dici q extensiones q̃ fiunt in latitudine vincunt quãdo fit collectio extensionũ que fiunt in longitudine: ⁊ propterea contrahitur neruus de necessitate. Et Ga. non sentit in hoc nisi contractionem que est decrementum descẽdens versus terram: ⁊ pluries appellat ipm distensionez ⁊ maxime cõtractionẽ que continet corpus ante ⁊ retro. Et plures medici intendũt q extensio sit opposita cõtractioni. Sed hoc nõ accideret nisi ppter humiditatẽ soluz ⁊ fieret longitudo: sed illis cadet idez dubiũ qd accidit in distensione que fit in latitudine siue in lõgitudine que est fm. G. causa cõtractiõis humide. Et scias q verba medicorum in hoc accidẽte vniuersal'r sunt ppinquiora vt sint verba musicorum q̃ vt sint demonstratiua. Et si deo placuerit ego faciam vnũ ex hoc solũ tractatum qui sequet viam demõstrationis: ⁊ poterũt intelligi ab illo res nobiliores q̃ hec. Sed quando fit hec cõtractio nascit belluz inter duos motus: vt inter motũ virtutis motiue: ⁊ motũ cõtractionis: ⁊ aliquãdo fit in neruo vna species 9tractionis que non accidit ppter dominationem caliditatis nec siccitatis nec propter humorem aereũ qui distendat: imo est propter fortitudinez virtutis expulsiue que est in neruo ad resistendũ rei ledenti: ⁊ tunc colligit in seipso ⁊ cõtrahit vt fortificet super rẽ quã expellere intendit: sic faciunt aĩalia q̃ volunt se mouere ad cursũ vel ad saltũ: in pmis colligunt ⁊ 9hunt omnia membra ⁊ postea 9plẽt eorũ voluntatẽ. Et hec species 9ctionis est velocis curationis nec d3 attribui egritudini ⁊ d' expandidatio.

¶ Capitulum. XXXIIII. Quod est de sapore ⁊ odore in generali.

Ucusq3 declarauimus accidentia que fiunt super sensum tactus. Deinceps volumus loqui de accidentibus superueniẽtibus sensui gustus. Et primo dicemus de saporibus ⁊ postea de odore. Et dicimus ppterea q elemẽtum non hab3 odorem nec saporez eo q ista duo nõ sunt nisi in composito ⁊ corpus vegetabile ⁊ animale declinat ad calorem ⁊ humiditatem: necessariũ fuit q sapor naturaliter declinaret ad has duas qualitates: q2 sapor fit per admixtionẽ substantie sicce cum humida: quãdo coquũtur per calorem decoctione determinata. Et ppterea diuersant species sapo2 fm diuersitatem quãtitatis hui⁹ decoctionis ppterea temperata est calida ⁊ humida ⁊ facit saporem dulcez: ⁊ distemperata est calida ⁊ sicca ⁊ fac saporem amarũ: ⁊ ista duo sunt elementa saporũ fm nos. sic album ⁊ nigrum sunt elemẽta colorum. Sed media q̃ sunt inter ea sunt fm remissionẽ vel crementuz decoctionis: quia ppinquius dulci est vnctuosus: ⁊ ppinqui⁹ amaro est salsus: ⁊ inter istos sunt acutus stipticus ⁊ acetosus. Sed q2 odores sunt ex radice vaporum fumosorum: ⁊ ab hac parte est aer suũ subiectũ si fuerint dominãtes super ipsos caliditas ⁊ siccitas: ppterea inuenies multas res q̃rũ odor nõ manifestatur nisi quãdo calefiũt ab igne sicut lignũ aloes ⁊ similia. Et alie res sunt que idigent fricatẽe manus. Et tunc dant ea2 odores ppter calitatẽ fricationis manus. Et ppterea videt q homo sit aptior ad discer

nēdū īdiuidua odorabiliū ceteris alӯs aīalib⁹ q̄uis quedā aīalia habeant fortiorē sensuȝ odoratus a remotis.

¶ Caplm̄. XXXV. Quod est de sensu gustus ⁊ de accidētibus ei superueniētibus.

Deinceps volum⁹ dicere de sensu gustus. Iste sensus nō īdiget medio extrīseco: queādmodū īdigent tres alӯ: ꝑpterea q̄ꝛ est quidaȝ tactus ⁊ sentit ꝑpter humiditatē que est in ore. Et ꝑpterea facte fuerūt due vene in lingua vt cōtinue generēt hāc humiditatē: ⁊ quādo corrumpitur hec hūiditas in ore sic̄ in īfirmis nō possunt tunc sapores veracitur ꝯprehendi. Deinceps volumus dicere accn̄tia que veniūt huic sensui. Et dicimus ꝙ accidūt illis tribus modis q̄bus accidunt alӯs: hoc est q̄ꝛ aut corrumpit̄ iste sensus aut diminuit̄ aut ꝯuertitur ad malū sensuȝ. Corruptio fit ꝑpter vnā ex spēbus male ꝯplōnis in eodē instrumēto istius sensus: ⁊ istud est in lingua aut mēbro cōicante cū eo: sicut in cerebro ⁊ neruo misso a cerebro eideȝ. Et diminutio fit ꝑpter easdē causas qn̄ sunt debiles. Sȝ accidēs qd̄ facit ipsuȝ sentire malo sensu fit duob⁹ modis: aut q̄ꝛ sentit aliquē saporē nō discernēdo q̄s sapor sit: aut quia sentit saporē ꝯriū ei: sicut si sentiat dulce illud qd̄ est amarū: ⁊ sic de alӯs. Sȝ si sentit aliquē saporeȝ nullo saporato pn̄te: h̄ fit ꝑpter malaȝ ꝯplōnē mālēȝ: qd̄ est q̄ꝛ nos videmus q̄ꝛ sentit saporē illius humiditatis: ita ꝙ si sit colera sentit amaritudinē: ⁊ si sit acetositas sentit acetositatē: ⁊ si est dulcis dulcorē. Et qn̄ fortificat̄ hec mala ꝯplexio tunc sentit oīa ꝓm illuȝ saporē: ⁊ iaȝ declaratū est in nāli ph̄ia: ꝙ oīa instrumēta sensuū sunt vacua a sensibilitate suarū apprehensionū: q̄ꝛ si ita nō esset ipa nō apprehēderēt eas: qd̄ est: q̄ꝛ si pars visibilis oculi esset colorata nō reciperet omnes colores: q̄ꝛ in rebus nālibus recipiens non recipit suū simile: sicut dicemus: ⁊ sicut est in isto sensu sil'r est in alӯs. Et ꝑpterea quādo aduenit ei hoc accidēs sentit oēs sapores sicut vnū. Et aliquādo accidit quando iste sapor nō erit multū fortis vt sentiat sapores quasi tempatos ꝑpter hūc malū saporē quē hȝ: ⁊ hoc ideȝ accidit etiā ꝑpter res extrīsecas sicut accidit comedēti res amaras: ⁊ postea bibit aquā ⁊ tunc sentit eaȝ quasi dulcē.

¶ Caplm̄. XXXVI. Quod est de sensu odoratus ⁊ de accidētibus ei superueniētibus.

Iste sensus recipit res odorabiles p̄ mediuȝ aerē: ⁊ in multl aīalibus reperit̄ fortior q̄ȝ in hoīe sicut in aquilis; apibus ⁊ sil'ibus: ⁊ ꝑpinqua sunt īdiuidua odorabilia īdiuiduis saporibus. Saluo ꝙ nos non cōprehendimus ita bn̄ differentias odorū sic̄ d'rias saporꝝ: qd̄ est; q̄ꝛ iste sensus debilior est in nobis ⁊ gustus est fortior: q̄ꝛ est quidā tact⁹ ⁊ sensus tactus est fortior in homīe q̄ȝ in ceteris aīalibus: queādmodū quidā aliorꝝ sensuuȝ sunt fortiores in aliquibus aliorꝝ aīalium. Sed opatio aeris in sensu odoratus ē per hūc modū q̄ꝛ aer fert illud quod resoluitur ex substātia aerea ex rebus habentib⁹ odorē per sil'itudinē quā hȝ cū eo quousq̄ȝ perducit ip̄m ad sensuȝ per se ⁊ per adiutoriū partis ignee. Et iste sensus īuenitur etiā in aīalibus carentibus sanguine sic̄ in formicis ⁊ apibus: ⁊ illis que degunt in aqua. Et diuersificat̄ homo ab alӯs aīalibus in h̄ q̄ꝛ homo nō potest odorare nisi cū olfatione: sȝ multa alia aīalia odorant sine olfatione sicut aīalia que carēt sanguine. Sȝ q̄uo trāsiet odor per mediū aerē aut ignē nūc dicere volumus. Et dicimus ꝙ q̄ꝛ p̄paratio est in aere vt accipiat vaporosuȝ odorabile vel odorosuȝ: ⁊ etiā vaporē qui fit in aq̄ ꝑpter nām: quā habēt elemēta: vt vnū ab alio recipiat vapores qui generant̄ in eis ꝑpter sil'itudinē que ē in eis. q̄ fit p̄ hunc modū q̄ꝛ terra mittit vaporē suū aque: ⁊ aqua recipit ip̄m ꝑpter sil'itudinē quā hȝ cū terra ī frigiditate: ⁊ humectatur in aqua: ⁊ aq̄ mittit vaporē suuȝ humidū aeri: ⁊ aer recipit ip̄m ꝑpter sil'itudinē quā hȝ cū ea in humiditate: ⁊ aer mittit igni ꝑpter sil'itudinē quā hȝ cum aere: ⁊ ignis recipit ip̄m: ⁊ per hūc modū dissolutū al'. dissolutionis ꝑuenit ad nostros sensus. ¶ Propterea dicendū est ꝙ sensus visus est appropꝛiatus aq̄: ⁊ odoratus parti ignee fumose: ⁊ auditus aeri. Et ꝑpterea fuit maior pars odorabiliū sanatio egritudinū frīdaruȝ cerebri: de odore vero rerꝝ fridarū hic tractare volumus. Et deiceps volumus dicere ꝙ accn̄tia huic sensui veniētia sunt sic̄ aliorꝝ: q̄ꝛ aut corrumpunt̄ aut diminuunt̄ aut p̄mutant̄. Et corruptio fit ꝑpter vnā duarꝝ rerꝝ aut ꝑpter dominationem male complōnis: aut ꝑpter opil'onē factā in istrumēto h̄. Et diminutio fit qn̄ iste cāe sunt debiles. Et p̄mutatio fit quando accidit suo instrumento mala putrefactio: ⁊ tunc sentit omnes res odoratas fetidas.

¶ Caplm̄. XXXVII. Quod est de sensu auditus de ei concurrentibus.

Sonus fit ꝑpter iactationē corporꝝ solidoruȝ ⁊ q̄ȝto illa iactatio erit fortior: tāto erit sonus fortior ⁊ acutior: ⁊ ꝓdest ad sonuȝ faciēdū forma istrorꝝ recipiētiū vt sint ꝯcaua aut p̄forata aut rara: ⁊ apprehēdit iste sensus mediāte aere aut aq̄. Item dr̄ ꝙ sonus est pulsatio aeris refracti in talibus instrumentis. Et sicut aer ducit colorē ad instrumentuȝ visus ꝑpter peruietatem corporis: sic adducit sonuȝ ad auditum ꝑpter velocitatē receptionis mot⁹ istius rei: q̄ꝛ aer recipit ipsum velociter ⁊ format̄ in ipso ⁊ remanet hec impressio motus. Et iaȝ postq̄ȝ separat⁹ est motor ⁊ similiter forma q̄ fit ab illo ⁊ similiter remanet in aere sonus tēpore sufficienti donec possit venire ad aurem: ꝑpterea q̄ꝛ sonus est motus vel a motu: ⁊ omnis motus est in tēpore: et hoc est cōtrariuȝ rei visus. Et ꝑpterea audimus tonitrua post visionem coruscationis: ⁊ videt homo ictuȝ lotricis vltra aquā anteq̄ȝ audiat sonū: q̄uis causa amborū sit eadem. Et hec est causa quare audiuim⁹ vltra murum: ⁊ nō videmus vltra murū. Et etiaȝ figura instrumētorum est causa istius: ⁊ quelibet iactatio aut pulsatio facit reuerberationem: ⁊ hoc ꝑpter accidit vt homo audiat suaȝ ꝓpriā vocem. Et vox fit per instrumenta anhelitus. Et ꝑpterea nō pōt homo facere vocem ⁊ anhelare simul: q̄ꝛ tussis nec vox nō fit nisi ꝑpter aliquā imaginationē. Et instrumentum cū quo operatur sensus auditus est aer recept⁹ in aure: ⁊ ꝓm ꝙ aer est quietior ⁊ subtilior est operatio eius perfectior: ⁊ simil'r est in odore. Et hec operatio p̄uat̄ propter malaȝ cōplexioneȝ: aut ꝑpter oppilationē factā in instrumentis istius sensus hoc est in aure. Et ab his eisdē causis fit diminutio qn̄ sunt debiles. Sȝ auditus fantasticus fit ꝑpter vnā duarꝝ rerū: aut ꝑpter acumen auditus qd̄ ē in instrumēto audit⁹: q̄ꝛ sentit etiā paruū motū q̄ fit in aure: aut ꝑpter ventositatē que fit in ipso extra naturaȝ.

¶ Capitulum. XXXVIII. Quod est de sensu visus et de ei accidentibus.

PRopꝛietas visus est q̄ꝛ recipit colores nō denudatos a materia: ⁊ proprerea habet conuenientiam ꝓpriam cū materia: ⁊ propter illaȝ conuenientiā est factum ꝓprium abstractuȝ a ratione ⁊ ab intellectu: ⁊ si non esset sic ipse intellectus esset. Et hec receptio fit mediātibus aere vel aqua. Et ista duo elementa sunt quasi media inter mālia ⁊ formalia: ⁊ ꝑpterea sunt dominantia sup̄ hoc instrumēto aqua ⁊ aer: q̄uis hic cadat aliquid dubӯ: q̄ꝛ iam dictuȝ est ꝙ ignis est veraci⁹ mediū qd̄ est iter formā ⁊ materiā: ⁊ hanc solutionē volumus reliquere alteri tēpori. Et adductio coloris quā facit aer ad visum fit p̄ corp⁹ peruiuȝ cuȝ adiutorio lucis. Et si tu quesicris quid sit lux. Respō

deo ꝙ ē illud in quo fit vmbra ex corpore grosso. Et scias ꝙ sensus visus recipit formas rerum in hunc modū: quia aer mediāte lumine recipit formas rex̄ p̄mo: ꝛ postea mittit ad tunicā iferiorē: ꝛ illa dat alijs quousqꝫ h̄ motus peruenit ad tunicā postremā: post quā stat sensus cōis q app̄hendit formas rex̄. Et in medio istax̄ est tunica glacialis q̄ est sic speculū media inter nām aeris ꝛ aq̄: ꝛ ppterea recipit figurā aeris: q2 est sic speculuꝫ ꝛ mittit eas aq̄: q2 sua nā cōmunicat istis duabus naturis: ꝛ aq̄ quā dicit Aristo. ꝙ stat post humiditatē glacialē est illa quā appellat .G. vitreā. Et in hac recipit sensus cōis formā: ꝛ qn̄ ipsaꝫ recipit mittit ipsaꝫ ymaginatiue: ꝛ ibi recipitur spūali receptiōe. Et ppterea dr̄ ꝙ forma recepta h3 tres gradus: p̄mus est corporeus. secundus spiritualis q est in sensu cōmuni. tertius gradus est spiritualior qui est ymaginatiua. ꝛ ab isto gradu deuenit ad alios gradus altiores ꝛ nobiliores. Et q argumentant̄ a lineis radiosis que exeunt ab oculo ꝛ vadunt vsqꝫ ad rē visaꝫ. Dico ꝙ inuentio taliū lineax̄ nō h3 itentionē fm̄ sensuꝫ: sed fm̄ itellectū vt itelligatur quasi vt exeant ab oculo. Sꝫ vere videre ꝛ ꝙ accidit ab eo non ꝯpletur nisi p itentionē hax̄ lineax̄ in figura noua ꝛ figura noua ē verax̄: ꝛ ppterea subm hax̄ dimensionū est corpus peruiū qd̄ est: q2 hoc corpus a sua nā h3 recipere lumē ꝛ colorē tali receptione. Et qui stare vult sup hoc legat fꝫ libx̄ de sensu ꝛ sensato. Et scias ꝙ visus hoc modo recipit colorē. q2 aer recipit ip̄m p̄mo. ꝛ postea transmittit ip̄m visui: eo ꝙ est corpus peruiuꝫ luminabile: ꝛ ꝙ hoc sit vex̄ ꝙ aer ip̄ꝫ recipiat est: q2 videmus nebulas raras vltra quas sol ptransit q2 tūc corpora que supponunt̄ istis nebulis colorant̄ suo colore. Deinceps volumus dicere de accñtib9 que superueniunt sensui visus q̄ fiūt tribus modis: nam aut priuat̄ hec opatio: ꝛ dr̄ cecitas: aut debilitat̄: ꝛ dr̄ offuscatio: aut permutat̄ in malū visuꝫ nō bene apprehendentē. Et hoc accidit propter aliqd̄ corpox̄ que sunt ordinata ad hāc apprehensionē vel plura. Et iaꝫ tu scis ex quot rebus ꝯpositū est instr̄m istius sensus. Et ppterea volumus dicere causas istox̄ accidētiuꝫ per hūc modū. Et dicimus ꝙ cause cecitatis sunt multe: q2 aliquādo accidit pter opilationē que fit in neruo per quē trāsit spūs visibilis a cerebro ad oculos: ꝛ nō est ipossibile hoc accidere pter malā ꝯplonē factā in ipso spiritu: q2 tu pluries sciuisti ꝙ mēbra nō habēt agere nec pati nisi pter ꝯplonē ꝯuenientē illis in q̄titate ꝛ q̄litate. Sꝫ malitia ꝯplonis aut est frigida aut cal'a: ꝛ si est frigida tunc igrossat spūm taliter ꝙ instrꝫ visus nō potest recipere ab eo: aut si est cal'a tunc subtiliātur spiritus ꝛ sparguntur ita ꝙ forme non possunt figi in eo. Itē puenit hoc a passione humoris glacialis vel tele araneę vel ab ambob9 quādo obscuratur eox̄ claritas pter multas causas que hoc facere possunt: q2 tunc conuenienter colores non possunt figi in eis. Itē pōt accidere pter decursum aque in humiditatē albugineā taliter vt obscuretur claritas: ꝛ etiā accidit quādo vulnerat̄ cornea ꝛ tūc egreditur vuea: ꝛ hoc fit sicut granū vel scabies que nascitur in oculo. Iteꝫ potest accidere quādo fluit humor albugineus. Iteꝫ accidit pter vngulā que nascitur in ꝯiunctiua quādo cooperit totū foramen vuee: ꝛ maiora ꝛ peiora accidētia p que puenit̄ cecitas sunt mala apostemata que fiūt i totalitate oculi: ita ꝙ aperiunt̄ oēs partes oculi aut plime ꝛ effluit ocul9: aut fiūt fistule q̄ rodūt ipsi9 tunicas. Et nūc dicam9 de cāis debilitatis ipi9 visus. Et dicim9 ꝙ cāe d̄bilitatꝭ ꝛ dimiutōis visus sūt diuerse: ppea q2 accidit d̄bilitas visus hoībus multis modis: q2 qdā sūt q vident a remotis ꝛ nō vident a ppinquis. ꝛ qdam sunt qui vident ecōtra: ꝛ qdam sunt qui debil'r vident ꝛ longe ꝛ ppe: sꝫ istorū qui habēt debilē a ppinquo habebunt debiliorē in remoto: ꝛ hec spēs est opposita optimo visui; q2 optimus visus nō est nisi quādo videmus in remotis ꝛ ppinquo debito mō. Sꝫ vniuersal'r nō dicit̄ ꝙ virtus visibilis sit fortis nisi qn̄ videt remotas res sic dr̄ ꝙ turtur h3 oculos similes colori rubini: ꝛ videt multū longe: ꝛ dr̄ ꝙ h3 forteꝫ visuꝫ: ꝛ hoc accidit ei pter claritatē instrumēti ꝛ bonitatem virtutis: ꝛ subtilitatē sensus sicut videmus i vulture ꝛ multis alijs volucribus: qd̄ est: q2 dicitur ꝙ eo existente in damasco videbat carnes morticinas babilonie: quia sicut dictum est superius: ꝙ in hoc sensu sunt plura animalia fortiora homine: ꝛ maxime quedaꝫ volucres: ꝛ similiter in istrumētis visus ꝛ auditus sunt fortiora. ¶ Et postq̄ꝫ nos diximus ꝙ debilitas virtutis que est opposita optimo visui fit pter debilitatē virtutis istius sensus aut fit pter claritatē istrumēti. g̃ optimus visus fit pter bonitatē oīuꝫ istox̄. Et aliquando debilitas ista est nālis: ꝛ aliquādo est accidētalis: ꝛ nālis est pter eminētiā nimiaꝫ: q2 tūc debilitat̄ visus pter multitudinē aeris: ꝛ multuꝫ lumē qd̄ colligit. Itē debilitatur quādo dilatatur foramē vuee ppterea quia aer dominatur super ꝯplexione oculi ꝛ ipsaꝫ permutat. Et largitas istius foraminis fit aut propter corrugationē que fit in vuea versus circūferentiā pter siccitatē aut pter multaꝫ humiditateꝫ fluēteꝫ illuc ad ipsuꝫ dilatantē. Et aliquādo fiunt hec debilitates propter stricturā illi9 foraminis. Et strictura eidē accidet aliquando quādo paraliticat̄ vuea: q2 ipsa paraliticat̄ aut p multam humiditatē ipsius: aut pter defectū albuginei: q2 ob illius cām paraliticat̄ ꝛ cadent ptes ipsi9 super partes. Et est dictuꝫ ꝙ si strictura isti9 foraminis fit nālis ipsa est laudabilis. Et aliquādo fit debilitas visus pter passiones palpebrarū oculox̄: sic dixim9 in alijs nr̄is voluminib9: ꝛ dicit glosa sic dixim9 spicatores ꝛ collectores etiaꝫ ipam numerauerūt: ꝛ h̄ fit pter malaꝫ cōplexionē materialeꝫ. Et tu debes dicere vniuersal'r: quoniā cause debilitatis visus sunt sic medietas causarū cecitatis. Et illi qui vident res ppinquas ꝛ bona visione ꝛ res nō vident a remotis: visus ille nō est adeo bonus vt est visus eorū q vident ppinqua ꝛ remota bona visione. Et ē dicēduꝫ ꝙ debilitas visus istox̄ est media inter visum debilē penitus. Et inter illos qui habēt bonuꝫ visum penitus: ideo q2 impossibile est esse visionem rerū ppinquarū ꝛ remotarum equalē nec in debili in fine nec in bona in fine. Aut possumus dicere ꝙ sane visiones nō habent excessuꝫ sup alias nisi in visione remotarū rerū: qd̄ est: q2 res ppinque vidētur a debilibus ꝛ fortibus fm̄ vnū modum: q2 sine dubio nos videmus res ppinquas sicut vident aquile: q2 aquile non habent excessuꝫ super nos in visu nisi in rebus remotis: ꝛ sicut hec res inuenitur in specie ita in indiuiduis. Et cause in illis qui vident a remotis ꝛ non vident a prope ē debilitas instrumētoruꝫ ipsorum. Et ppterea q2 res visibiles non vident̄: nisi mediante aere lucido: indiguerunt debiles oculi pluri luce oculis fortibus: ꝛ quando visibile est remotum ab oculis: lux que est inter ipsum ꝛ oculum est in maiori quātitate. Item quando res visibilis erit remota erit mot9 quē facit visui d̄bilior: ꝛ ppterea ocul9 debilis poterit meli9 recipere. Sꝫ qn̄ visibile esset ppinquū oculus debilis pati nō posset. Et qdam dicunt ꝙ hoc accidens fit pter grossiciem spiritus visibilis: q2 quādo erit lōga dimēsio iter oculuꝫ ꝛ visibile: tūc subtiliabit̄ spūs in aere: ꝛ erit aptior receptio ipressiōis visibilis facte in aere. Et q̄uis h̄ vbū sit deauratū vel d̄claratū ip̄ꝫ d̄clinat opionī illox̄ q dnt̄ ꝙ radi9 visus defert̄ ab oculo ad rē visaꝫ: ꝛ illa opio reprobata ē: ꝛ nos etiā reprobabim9. Et q2 colores nō apparēt nisi mediāte aere lucido: iō pupilla nō pōt videre res q̄ supponūt̄ ei: ppterea q2 apphēsio isti9 sensus nō fit nisi mediāte aere. Et sic d̄bes videre ꝙ debil' visus nō cōprehendit bene res visibiles ppinquas. Et q vident

bene ꝓpinquū ⁊ nō videt̄ remotū: eoꝝ oculi indigent for
ti motu: ⁊ hoc maxime accidit illis qui habēt oculos emi/
nentes: ⁊ qꝛ oculi istoꝝ sūt ꝓminētes coꝝ visus est debi/
lis ⁊ sparsus: vñ indigēt forti motu ꝓpinquo: ⁊ ꝓpterea q
habēt oculos ꝓfundos remotius vidēt: qꝛ spūs visibilis
in eis est magis aggregatꝰ: ⁊ virtꝰ visibilis tūc est fortior
⁊ etiā lux in maiori quātitate recipit̄ sicut accidit in riuis
strictis currētibꝰ. ⁊ ꝓpter hoc stringit sagitator oculū qñ
vult recte emittere sagittā ⁊ carpētariꝰ: vt rectius videat
lineā. ⁊ ꝓpter hāc debilitatē accidit decrepitis vt nō pos/
sint legere subtiles litteras nisi in sole: ⁊ vidēt res remo/
tas ⁊ nō ꝓpinquas. ⁊ apparet vt veniat hec debilitas ī vi/
su ꝓpter malā ꝯplōnē siccā accidētalē ⁊ nō nālē: aut pro/
pter humiditatē tenebrosaꝫ: ꝓpterea qꝛ siccitas sic̄ dictū
est difficile patit̄: ⁊ hec egritudo est q̄si obscuritas oculo/
ruꝫ: ꝓpterea qꝛ iste patiēs videt in die ⁊ nō in nocte: qꝛ ei
nō sufficit lux lune: ⁊ cādelarū: ⁊ hoc ꝓuenit a tenebrosi/
tate aut duritie receptiōis. Iste cause sūt que de necessita
te possunt dici sup ista accidētia ſm nālēꝫ phiam. Sꝫ cau
se quas dant medici in istis accidētibꝰ sunt fundate supra
fūdamēta corrupta: qꝛ tu scis ꝙ nō ē in oculo aliqđ corpꝰ
de quo possit aut possibile sit opinari: vt extra ipsuꝫ mitta
tur sicut opinati sunt illi qui vocabant̄ de societate assa/
hel saat. Et Gal'. ⁊ eoꝝ viā: qꝛ nō est aliqd in oculo nisi ca
lor nālis q aduenit ei a cerebro ꝑ duos neruos ꝑforatos:
nec calor pōt separari a corꝑe in momēto etiaꝫ remanēte
calore intrīseco ipso ⁊ hoīe viuēte. Et īpossibilis est vt ex/
tendat̄ vsqꝫ ad stellas: qꝛ anteq̄ꝫ veniret illuc esset corru/
pta sua ꝯplō: ⁊ esset ꝑuata sua forma specifica in eo qđ ē cā
intrinsecus. Nec etiā in eo ē corpus celeste: nec igneū ha/
bēs splēdorē: vel qđ sit splēdidū qđ illuminet ipsuꝫ ꝑ nāꝫ.
Sed splēdor est ꝑmū apparēs ꝑ se: ⁊ īpossibile est vt sit re/
cipiēs aliqd de nā suscepti inq̄ꝫtū vnū est recipiēs ⁊ aliud
receptū: ⁊ hoc ꝓbatū est in nāli phia. Sꝫ est sicut dictū ē
supius: qꝛ visio ꝑ ꝑ īpressionē coloꝝ in corꝑe peruio hoc ē
in aere ⁊ in aqua: ⁊ ista corpora dāt oculo ſm qđ dictū est:
⁊ imꝑmunt̄ in seipsuꝫ: ⁊ postea apprehēdit spūs visibilis
eē oculoꝝ: ⁊ ꝓpterea fuit cōpositꝰ oculus ex corꝑibꝰ per/
uijs: ⁊ qꝛ iste sensus nō p̄t apphēdere sil'itudinē oculoꝝ ni
si postq̄ꝫ sūt īpressi ī corꝑe medio. Sꝫ accñtia q̄ ponūt ex̄/
neitatē in visu sūt multa: ⁊ ipa sūt declarata ī arte radioꝝ
⁊ noīat̄ almēdabar ⁊ q̄ dicet̄ h̄ sunt creata ab egritudibꝰ.
Hec sūt q̄ veniūt a mala ꝯplōne vl' positiōe: qꝛ appꝫbit ꝙ
vnū sit duo: ⁊ hec cā attributa est doctrina radioꝝ. Iterū
accidit vt videat̄ oculus videre oēs colores ſm vnū mo/
dū. vꝫ. rubeos: aut citrinos: aut aliter dispositos ⁊ cā huiꝰ
sūt vapores qui eueniūt ad humiditatē peruiā in q̄ est vi/
sus: qđ est: qꝛ qñ illi vapores ꝓueniēt a citrinitate oēs res
vise tales ostendent̄: ⁊ sic de alijs. Et aliqbꝰ apparēt sicut
cimices aut musce volare ante oculos: ⁊ hoc ꝓuenit pro/
pter vapores mixtos q ascēdūt supiꝰ. Et aliqui vidēt res
visibiles quasi fenestratas: ⁊ hoc accidit ꝓpter quēdam
vaporeꝫ nigrū qui accidit vel qui trāsit ꝑ cristallinuꝫ: sed
ipsuꝫ nō cooperit totū. Itē accidit habēti cogitatiōes cor/
ruptas ꝓpter aliquā causaꝫ intrinsecā vel extrinsecaꝫ vt
sentiat malo sensu: qđ est: qꝛ q̄ꝫuis sensatoꝝ motus ad sen/
sum veniat ab extra: nō est īpossibile vt fiat simile etiaꝫ ꝑ
cōtrariū: qꝛ ꝓpter hāc corruptionē cogitabit vnū ⁊ cōfir/
mabitur: ita ꝙ forma illius mouebit a latere interiori spi
rituꝫ istius sensus: ⁊ tunc videbit̄ oculo vt istud sit defo/
ris. Et est istud in vigilando simul vni sōno: qꝛ declaratuꝫ
est in tractatu de somno ⁊ vigilia: ꝙ somnia attributa sūt
virtuti imaginatiue: sed ipsa facit in sōno ꝯriū eius qđ fac̄
in vigilia: qꝛ ī vigilia ꝑ mouet sensatū sensuꝫ ꝯmunē: ⁊ po/
stea illud mouet imaginationē: ⁊ ſm qđ dictuꝫ est ordina
tim superius. Sed in somno fit modo cōtrario: qꝛ motus
incipit a virtute imaginatiua ꝓpter formā receptaꝫ de fo
ris in vigilia quoquo tēpore: ⁊ illa ē remota: ⁊ ideo ꝑ mo/
uet sensuꝫ cōmunē: ⁊ cōmunis mouet particulares sensus
⁊ tunc sentient̄ res quasi sicut essent extra: ⁊ sicut hoc fit
in somno sic fit in vigilia ꝓpter multā sollicitudinē circa
aliquā rem. Et ꝓpter hoc cōfirmant̄ virtutes aīe: aut ꝓ/
pter aliquā egritudinem fixaꝫ in corpore: aut ꝓpter timo
rem: aut ꝓpter tristitiā: quia tunc soluitur quidaꝫ vapor
⁊ ascendit cerebruꝫ: ⁊ imprimit̄ in ipsuꝫ forma rei excogi/
tate: ⁊ ascendēdo supius mouet spiritū animalē ⁊ reduci/
tur iste motꝰ vsqꝫ ad virtuteꝫ imaginatiuaꝫ: ⁊ ipsa spiritu
mediante mouet sensuꝫ cōmunē: ⁊ ille mouet ꝑticulares:
⁊ sentit̄ res sicut esset extra: ⁊ populi credūt ꝙ hoc fiat ab
angelis: aut a demonibus: ⁊ demōstratiōes hꝫ declarate
sunt ordinatim ibi. Ista sunt accidentia que superueniūt
omnibus quinqꝫ sensibus.

¶ Cap. XXXIX. Qđ ē de accidētibus anhelitus.

Deinceps volumꝰ loq de accñtibꝰ anhelitus ⁊
ab illis trāsibimꝰ ad accñtia v̄tutis imagina/
tiue ⁊ cogitatiue ⁊ mēoratiue: ⁊ accñtia sōni ⁊
vigiliarū. Et postea loq̄mur breuiter de egri/
tudinibꝰ ī qbꝰ apparet maior pars hoꝝ accñ/
tiuꝫ: aut oīa accidētia q̄ veniunt sup hanc v̄tutē: ⁊ cum cō
pleuerimus hec cōpleta erit ītentio nostra. Et ex acciden
tibus supuenietibus huic virtuti sunt ex genere augmēti
⁊ diminutiōis illius. Sed ꝑuatio huius operatōis ē mors
q̄ꝫuis ꝑma frōte appareat ꝑuatio anhelitꝰ in multis egri/
tudinibus: sicut in suffocatione matricis ⁊ similibus: non
tamē est ꝑuatus: sed solum occultatus. Et ꝓpterea qꝛ hec
operatio fit a duobus motibus inspirando ⁊ respirando: ⁊
inter quēlibet duoꝝ motuū est vna quies sicut ꝓbatū est
necessarium fuit vt augmentuꝫ ⁊ diminutio essent in his
quatuor rebus hoc est in duobus motibus ⁊ duabꝰ quieti
bus. Et dimiutio duaꝝ quietū nominat̄ thoaar: ⁊ augmē/
tatio nominat̄ thephaues. Et augmentū ⁊ dimiutio adue
niunt istis duobꝰ motibus ſm duos modos. Unus ē velo
citas ⁊ tarditas: ⁊ alter ē fortitudo in tribꝰ dimēsionibus
q̄ sunt: lōgitudo: latitudo: ⁊ ꝓfunditas: ⁊ debilitas in ipsis
vt in dilatatione ⁊ ꝯstrictiōe: ⁊ augmentatio in hoc appel/
lat̄ fortitudo aut magnitudo: ⁊ diminutio appellat̄ parui
tas aut debilitas. Iste sunt spēs simplices mali anhelitꝰ.
Sed cōposite sunt multe: sꝫ hic volumus tractare nisi de
causis faciētibꝰ has simplices spēs: qꝛ homo discretꝰ sciet
cōpositas per simplices. Et dicimꝰ ꝙ cā fortitudis est for
tis necessitas anhelandi: ⁊ hoc fit cū sanitate virtutis effi/
cientis: ⁊ ꝓpter bonā dispositionē īstrumentoꝝ. Et īspira/
tio aeris est ꝓpter fortē necessitatē refrigerandi: ⁊ respira
tio ē ꝓpter fortē necessitatē expellēdi corpus fumosuꝫ: ꝓ
pterea fortificat̄ aliqñ vnū istoꝝ: ⁊ tamen nō ē necesse vt
aliud fortificet̄: ⁊ velocitas ē similiter ꝓpter fortē necessi
tatem anhelandi. Sed nō est necessariū penitus vt sit ve
locitas cū sanitate virtutis ⁊ bona dispositiōe instrumēto
rum: qđ est: qꝛ virtus iuuat se cum velocitate quando de/
ficit fortitudo: qꝛ forte facit hoc vt restauret ꝑ hoc ꝙ defi
cit a fortitudine: ⁊ ꝓpterea accidit hoc quādo virtꝰ est for
tis ⁊ instrumēta non sunt cōueniētia. Sed thoar etiaꝫ fit
ꝓpter paucam necessitatē anhelandi: sed non est necessa/
rium: vt sit cum sanitate virtutis ⁊ bona dispositiōe īstru/
mētorum: qꝛ pro maiori parte cū natura iuuatur in hoc fa
cit illud quando perdidit fortitudinē: ⁊ accidit ꝙ natura
iuuetur cū hoc quādo perdidit velocitatē ꝓpter penuriā
virtutis. Et si ita est sicut diximus. ergo quādo erit conue
niēs vt sit anhelitus velocior ⁊ fortior thoar: tūc erit ma/
gis necessaria sanitas virtutis ⁊ bona dispositio instrumē
torum. ¶ Et cause diminutionis sunt opposite in his re/
bus causis augmētationis. Sed paruitas fit aut propter

debilitatē ꝟtutis: aut ꝑpter inobedientiā īstrumētoꝝ. Et cōstrictio fit ꝑpter opilationē que fit in cōcauitate canaliu3 pulmonis: ⁊ hec opilatio fit ab humoꝛib⁹ grossis flaticis qui a capite descēdūt: ⁊ fit etiā ꝑpter apa̅ta: ⁊ pp oēs alias causas: ex qbus possit fieri opilatio. Et aliqn̄ accidit ꝑpter stricturā ꝯcauitatis pectoris in quo mouet̄ pulmo que strictura fiet ꝑpter aliqđ apa̅ qđ illi gn̄at̄: aut ꝑpter malā ꝯplonē sicut accidit in apa̅tibus stomachi ⁊ epatis: ⁊ sicut accidit ꝑpter magnā satietatē. Et aliqn̄ est causa male pulsationis anhelitus in aliqbus hoīb⁹ nālis: eo ꝙ pectus nō erit ꝓportionatū pulmoni. Et aliqn̄ erit strictura pectoris ex culpa male fassiationis. Et ex causis putatis ē doloꝛ qui fit in dyafragmate: aut in pectore ⁊ in mēbris cōicātib⁹ cu3 eo. Et cā tarditatis accidit ꝑpter duas res: aut pp debilitatē ꝟtutis: aut pp paucā necessitatē spirandi ⁊ respirādi: s3 qn̄ erit cā ꝑpter aliquā paucā necessitatē nō erit ibi thoar. Sed qn̄ erit cā ꝑpter debilitatē virtutis solū poterit eē thoar. Iste sunt spēs oēs male pulsationis simplices anhelit⁹ ⁊ cause earū. Et tu scis qꝛ ꝓmisi tibi in multis locis abbreuiare ⁊ nō ꝓlōgare: qꝛ res ꝑticulares tu inuenies in libris ꝓticatoꝝ. s. practicoꝝ vel colstoru3: s3 ego nō su3 de ipsis: ⁊ adhuc ego idē tibi ꝑticularius dicā cū loquar de simplicib⁹ in libro signoꝝ: ⁊ hoc sufficit qđ dictū est de simplici: qꝛ ab illo poteris scire cōpositu3. ⁊ dabo tibi vnū exēplū de anhelitu q dr̄ anhelit⁹ erectionis: ⁊ est anhelit⁹ paruus velocioꝛ thoar. Et causa hui⁹ est ꝑpter fortitudinē ꝟtutis ⁊ magnitudinē necessitatis: ⁊ iobedientiā instr̄i: qđ est; qꝛ ipsa pulsatio nō fit nisi pp forte apa̅ sicut in pulmone: aut ꝑpter opilationē fortē: ⁊ noiat̄ anhelit⁹ erectus ꝑpter silitudinē ei⁹ qđ h3: qꝛ nō pōt iacere supin⁹: eo ꝙ pars pulmonis cadit sup partē ⁊ partes pectoris cadūt vel ꝓmūt sup eas: ⁊ ꝓpterea necesse ē vt sint sic disposite: ⁊ anhelitus talis fit. Et debes scire ꝙ tp̄s motus anhelitus qui fit ꝑpter inspirationē aeris in anhelitu nāli est breuis tpe mot⁹ quē facit ꝑpter respirationē: ⁊ ꝙ mot⁹ respiratiōis hora sōni est lōgioꝛ motu inspiratiōis ꝑpter necessitatē quā h3 vt expellat corpus fumosu3. Sufficit quod dictū est in accidentibus anhelitus.

¶ Cap. XL. Qđ est de accidentibus triu3 virtutū. s. imaginatiue: cogitatiue: ⁊ memoratiue.

Apparet ab his virtutib⁹ vt nō cōpleant̄ sue operationes nisi in cerebro: ⁊ ꝓpterea qꝛ cerebrū aptū est pati: eo ꝙ est frigidu3 ⁊ hu. ob h maioꝛ pars causaꝝ accidētiū istarū virtutu3 ꝓuenit a passionib⁹ cerebri: aut ꝙ sit ꝓmū in hac causa: aut vt hoc sit ꝑpter cōtatē illoꝝ mēbroꝝ. Et si causa erit in toto cerebro erūt tūc lese oēs ꝟtutes: ⁊ si fuerint in loco ꝓpo: erit tūc lesa ꝟtus illius loci ꝓpꝛy. ⁊ qn̄ fuerit causa in ꝓroꝛa cerebri: tūc erit lesa imaginatio: ⁊ quādo fuerit in parte media tūc erit lesa rō ⁊ cogitatio: ⁊ quādo fuerit in parte posterioꝛi: tūc erit lesa memoria ⁊ ꝯseruatio. Et istis virtutib⁹ adueniūt accidētia ſm modū ſm quē aduenuit alys: hoc est vt corrūpant̄: aut diminuant̄; aut ꝑmutent̄ ad malas operationes; ⁊ corruptio ⁊ diminutio fit a mala ꝯplexiōe frigida ⁊ humida: aut frigida solū. Ex his quedā est nālis; ⁊ quedā nō nālis: ⁊ nālis nō est īuenta nisi sociata duab⁹ qualitatib⁹: sicut ē in apa̅te. al. ⁊ apoplexia ⁊ egritudie q dr̄ subeth; ⁊ qdā ē a ꝯplone nāli apa̅sa que in arabico noiat̄ asirsen abberit. i. frigus. ⁊ aliquādo accidit hec egritudo cerebro mediante oꝛe stōi. Et causa ꝑpter quā ꝑmutant̄ iste ꝟtutes ad malā operatione3 est mala ꝯplo q ꝓuenit a colera aut melācolia. Et qn̄ dominat̄ sup cerebrū mala ꝯplo calida: tūc fiet imaginationes corrupte: ⁊ ositatiōes: ⁊ ructus: ⁊ aliqn̄ corruptiōes cogitationis ⁊ memorie. Et est possibile esse malā ꝯplonē hanc in cerebro solū sine apa̅te: ⁊ est posse ipsa3 esse ꝑpter colligationē alteri⁹ mēbri: sicut accidit in febrib⁹ qn̄ ascēdit fum⁹ a stō ad cerebrū: ⁊ facit apa̅ aut nō facit: ⁊ pōt eē ex apa̅tib⁹ que fiūt in suba cerebri: ⁊ pōt eē vt sint in pāniculo: ⁊ pōt eē vt sint ex apa̅tib⁹ que fiūt in oꝛe stomachi: ⁊ signa discretiua hoꝝ dicent̄ in libro de signis. Sed corruptio q̄ accidit his ꝟtutib⁹ ꝑpter ꝯplonē melācolicā est cū timore q fit sine causa: ⁊ cū malis cogitatiōib⁹ ⁊ tristitia ⁊ timore rerū īpossibiliū. Et qn̄ vrit̄ melācolia ⁊ fiūt accidētia colere in ipsa: tunc ꝯuertit̄ hō ad ferinos mores: ⁊ oēs mot⁹ ipsius sūt praui ⁊ timoꝛosi; ⁊ hec impssio fit in aīa ꝑpter ꝯplonē obscuritatis melācolie. S3 nigredo ei⁹ nō est causa hui⁹ sicut dicūt medici: qꝛ coloꝛ nō est cā subalis ad corrūpēdas ꝟtutes aīe: sed hec cā ꝓuenit ab vna spē male cōplexionis sicut alie egritudines. Et tu scis qꝛ hītus aīe sequunt̄ ꝯplonē corporeā in hac cōiunctione. ⁊ qui dicunt ꝙ aīa terret̄ ꝑpter humorē melācolicū nigrū sicut terretur hō in obscuro: dicūt ꝟba cātionū: qꝛ aliq lesio nō aduenit aīe in obscuro nisi ꝓuatio sensati sensui visibili: qꝛ non videt aīa in corpe vt possit dici qꝛ sentiat terrorē nigredinis: ⁊ magis fedū ē dicere vt videat ex: qꝛ aīa nō est ex̄ nec intus. S3 est sciēdū ꝙ de nā isti⁹ humoris melācolici est vt ipsu3 sequant̄ hec accidētia: sicut de natura sanguinis est vt ipm sequat̄ gaudiū ⁊ leticia: ⁊ dicem⁹ ꝑpter hoc ꝙ sanguis det lumen aīe: ⁊ hec res est māifesta illi q aliquātulu3 de nā gustauit. Et in hac egritudine q̄ dr̄ melācolia cadit magna diuisio īter medicos de ei⁹ cā. qdā3 dicūt ꝙ possibile est vt in ipsomet cerebro fiat: aut pp adustione3 sanguīs cordis: aut ꝑpter os stomaci. Et qdā dicunt ꝙ fit ab apostemate qđ generat̄ in fundo stōi. ⁊ qdam dicūt ꝙ fit ꝑpter apostema factū in mesaraicis: ⁊ qdā dicūt ꝙ fit ꝑpter hūore3 melicū quē spargit splen ad stomacu3: q est extra nām sua q̄litate. Et isti respōdent ꝓmis vel verbis prioꝝ ⁊ dicunt ꝙ sunt īpossibilia ꝙ cause istius egritudis sint calide: eo ꝙ accidētia istius egritudīs sunt manifeste frigida: qꝛ coꝝ ructus est acetosus: ⁊ plures ipsoꝝ habent vētositatē frigidā nō cu3 multa siti. Et adhuc dicūt si eēt cā ꝑpter apostema calidū in his membris sequeret̄ ex h ex necessitate febris: ⁊ nos videmus ꝙ in hac egritudine nulla ē febris. Et ego dico ꝙ reprehēsio istoꝝ q dicunt ꝙ si ista egritudo esset ꝑpter apa̅ta calida sequerent̄ accidētia calida sicut fortis sitis: ⁊ ꝑmutatio cibi ad fumositate3 ⁊ paucitatē īflāmationis nō ē necessariū penitus: qꝛ iā dictum ē ꝙ caloꝛ extraneus; ꝓpterea qꝛ facit calorē intrisecum exalare: ⁊ ipm debilitat: nō ē impossibile vt sequant̄ ip3 accidētia frigida: ⁊ faciāt similia accidētia supradicta: ⁊ maxime qn̄ caloꝛ extrane⁹ ledet formā nāle3 caloris intrinseci: aut corrūpet ip3: ⁊ ꝓpterea fit acetositas ſ3 alexādru3 ꝑ calidū sic̄ ꝑ frigidū: qꝛ caloꝛ ītrisecus nō fortificat̄ nisi ꝑ calorē q ei formalr̄ nō repugnat. Et qđ dcm̄ ē ꝙ sequitur necessario febris: qꝛ omne apa̅ calidū qđ fit in his duobus mēbris sic̄ experientia testificat̄ hoc bene asserēdū ē: qꝛ īpossibile ē hanc egritudinē esse sine febre: si ꝑpter talem fieret cām: excepto vno modo ꝙ h apa̅ fieret post declinationē apa̅tis. Quia tunc dōm ē ꝙ non remāsit ex calore extraneo tm̄: vt sit sufficiens ad febrē faciēdā: s3 ē tantus ꝙ sufficit ad lesione3 faciēdā stomaco ⁊ cerebro solū: ⁊ hanc mouere passionē. Et pōt esse ꝙ hec egritudo proueniat solum a splene; ⁊ videtur ꝙ hec sit vna ex maioribus causis speciei istius egritudinis.

¶ Capitulum. XLI. Quod est de accidentibus somni ⁊ vigiliarum.

Deinceps volum⁹ loq de accn̄tib⁹ sōni ⁊ vigiliarū: ⁊ in ꝓmis volum⁹ dicere diffōne ipsoꝝ. Et dicimus ꝙ somn⁹ ē ꝓfundatio sensus cōmunis ex cerebro ad coꝛ: ⁊ ꝓpterea tūc ligant̄ sensus ꝑticulares ⁊ ꝯstringunt̄ in coꝝ instrumentis: eo ꝙ

nō est necesse vt moueant̄ ad corꝝ seruitia. ⁊ vigilia ē ꝯriũ
hui⁹ hoc ē ascēsus istius sensus ad cerebrū in locū suũ: ⁊
ꝓpea tūc dissoluunt̄ oēs sensus ꝑticulares in corꝝ instrīs:
vt operent̄ actiões ipsoꝝ. ḡ descriptio sõni ē ꝑuatio motus:
⁊ vigilie descriptio ē ꝯtinuatio mot⁹: ⁊ pōt dici ꝙ ħ mot⁹
isti⁹ sensus ē formalis cā sõni ⁊ vigilie: ⁊ subm sõni ⁊ vigi-
lie ē sensus cõis: ⁊ cor est radix: ⁊ cerebrū ē ipsi⁹ ꝑmū istrꝫ
cū quo opat̄. Et accñtia q̄ supueniūt sõno est fortis ipsi⁹
ꝓfunditas: ⁊ hoc fit pp dñatione multe frigiditatis cū hu
miditate sup cerebrū aut sup mēbrū cõicās secū. ex acci-
dentib⁹ q̄ supueniūt huic opationi. p ꝯriū est vigilia. ⁊ cā
eius opposita est cause frigiditatis: hoc est qꝛ fit pp dñiuꝫ
caloris ⁊ siccitatis. Et aliqñ ē hec res ꝯposita a duab⁹ cau
sis: hec egritudo ē egritudo vocata nabur: qꝛ tūc iacet sic
dormiēs ⁊ oculos tꝫ aptos: qꝛ dormire est pp frigiditatē:
⁊ tenere oculos aptos est pp siccitatē. Et aliqñ fiunt egri-
tudines in cerebro in qb⁹ fit pars hoꝝ accidētiū aut oīa.
⁊ illi qui sciēt ꝙ dixim⁹ dabūt causas vnicuiqꝫ accidētiū
aut si sint ꝑsentes aut ꝑterite. Et volum⁹ dicere de qbus-
daꝫ coꝝ q̄ sunt manifestiora: ⁊ ꝑfecti⁹ sciet p hec q̄ dicent̄
postea alia q̄ nō dicent̄. Et dicim⁹ ꝙ q̄dā coꝝ vocant̄ el-
daar/⁊ q̄dā noiant̄ elgab⁹. i. icub⁹. ⁊ q̄daꝫ noiant̄ elçara. i.
epilia. ⁊ q̄dā noiant̄ lecta. i. apoplexia. Sꝫ ꝑmū est sup hu
morē sup quē dñat̄ fum⁹: ⁊ iste fum⁹ ascēdet ad cerebruꝫ
⁊ mouebit: ⁊ tūc sentiet patiēs hūc motū sicut esset extra:
qꝛ q̄uis sensata habeāt ꝙ moueāt sensus de foris iaꝫ dixi
mus ꝙ nō est ipōle vt moueant̄ ab itrinsecis humorib⁹. ⁊
si cerebrū acgrit multā malā ꝯplōnē pp ꝑseuerātiā harū
rerū: tūc cadet patiēs in terra sicut cadit epilētic⁹. Et iste
fum⁹ aliqñ fiet in ipsomet cerebro: ⁊ ꝓpe in suis arterys: ⁊
aliqñ ascēdet a stō vel ab alys mēbris. ¶ Sꝫ olcab. i. icu
bus ē qñ sentit hō cū dormit ac si ꝑmeret̄ ⁊ aggrauaret̄ a
re quā abycere nō pōt. Et manifestū ē: qꝛ ħ nō ē nisi pro-
pter aliquā ꝑuatione v̄tutis motiue pp aliquā malā ꝯplo
neꝫ mālēꝫ. Et qꝛ cito dissoluunt̄ opinant̄ vt fiat ab humo
ribus fumosis qui ascēdūt cerebrū ⁊ ledūt ipsuꝫ sua q̄lita
te. ¶ Epilētia est egritudo q̄ facit cadere in terrā patiētē
in ꝑmis tūc mouent̄ oīa mēbra motu malo ex̄neo. deīde
sic mouent̄ donec hō cadit: ⁊ ꝑuant̄ oēs sui sensus ⁊ virtu
tes aīales: aut diminuunt̄ ⁊ ꝯhunt̄ ⁊ colligunt̄ oīa ipsius
mēbra: ⁊ ꝯhunt̄ sicut spasmata. Et hoc ē signū manifestū:
ꝙ passio ē in cerebro: ⁊ collectio: ⁊ ꝯctio mēbroꝝ pp mo-
tuꝫ ex̄neū significat ꝙ hec spēs est vna ex specieb⁹ ꝯctio-
nis que fit a v̄tute expulsiua: qꝛ colligunt̄ ⁊ ꝯhunt̄ mēbra
in seipsis ꝓpter expulsionē rei ledētis ⁊ maxime in cere-
bro. ⁊ ꝓpea iste humor est ꝯrius in fine ꝯplōni cerebri: ⁊ ħ
facit: aut sua q̄titate: aut sua forma: ⁊ illō qd significat no-
bis ꝙ nō fit ꝓpter humiditatē nerui: nec ꝓpter ipsi⁹ infu
sionē est pp subitā ipsi⁹ dissolutionē: ⁊ de nec̄itate ē ꝙ hu-
mor faciēs hoc fit subtilis: eo ꝙ paroxism⁹ ipsi⁹ cito trāsit
sicut fit in egritudinib⁹ acutis. Sꝫ qꝛ nos videm⁹ p ma-
iori parte ꝙ illi qui hanc patiunt̄ egritudineꝫ sunt frigidi
⁊ hu. sicut pueri: aut frigidi ⁊ sicci sicut senes: ⁊ vl'r qꝛ hec
accidētia apparēt sup frigidos ꝓ maiori parte significat
ꝙ causa hui⁹ egritudinis ē humor grossus. Sꝫ ꝯdicit no-
bis hoc ꝙ humor grossus nō cito dissoluit̄ siue discurrat
p strictos meat⁹ siue p latos: sicut dicit Gal. qꝛ dissolutio
nō est aliud q̄ꝫ dñatio nāe sup humorē ipsuꝫ decoquēdo:
vt retineat qd est cōueniēs nutrimento: ⁊ aliud expellat:
⁊ hoc nō fit in humore grosso in eo ꝙ est grossus nisi in lō
go tēpore: sicut testificat̄ experiētia in egritudinibus. Et
nos videmus ꝙ cito dissoluit̄ hic humor. Et ob hoc dicē-
dum est ꝙ hec egritudo nō fit nisi ꝓpter fumū qui gene-
ratur in ipsomet cerebro vl' in alio mēbro: qd ipsuꝫ ei trās-
mittit: sicut dicit Gal. de iuuene qui sentiebat ꝙ quasi q̄-
dam fumus frigidus ascēderet ab vno mēbro ad cerebrū
⁊ qñ ꝑueniebat illuc cadebat epilētic⁹. Et hoc accidēs ē
sufficiēs ad ꝓbandū ꝙ causa huius egritudinis est vētosi
tas fumosa: sꝫ ista vētositas necessario cõicat humoribus
frigidis ⁊ humidis: aut frigidis ⁊ siccis: ⁊ isti humores sūt
isti vēto vt mā. Et ꝓpterea curat̄ hec egritudo euacuādo
illos humores. Et q̄uis dicat̄ p nomē alicui⁹ hoīs: vt hoc
accidēs fiat a colera: nō dico hoc īpossibile: sed cadit in ħ
āmiratio. nā breuitas paroxismi hoc adiuuat: ⁊ veniente
accidēte hoc aliqb⁹ ꝓpter stōm videm⁹ ꝙ hoc fit eis vt
plurimū ꝓpter famē: aut ꝓpter irā: ⁊ hoc ostēdit vt fiat a
colera. Et Gal. curat hāc egritudinē cū yerapigra in qua
dñat̄ aloes. Et manifestū est ꝙ aloes nō purgat nisi vnaꝫ
duarū rerū aut colerā: aut hūorē colericū. Et qdā dicunt
ꝙ hec egritudo fit a ꝯplone mala nō māli frīda ⁊ sic. ⁊ ħ
est a rōne remotū: qd ē: qꝛ hec egritudo vtplurimū hꝫ pa-
roxismos: ⁊ adhuc si fieret ꝓpter malā ꝯplonē nō mālēꝫ
nō fieret nisi a reb⁹ extrinsecis: qd ē: qꝛ mala ꝯplo nō mā-
lis creata a mala ꝯplone māli ē difficilis curatiōis: ⁊ ta-
li causa qualis hec est impossibile est fieri paroxismū epi-
lenticū: ⁊ fm hoc nō fieret hec species nisi ꝓpter res extri
secas: hoc est ab aere frigido: qd est: qꝛ mala ꝯplo q̄ fit a
talib⁹ reb⁹ extrinsecis est facilis dissolutiōis. Sed remo-
tū est ꝙ res extrīsece hoc est aer frigid⁹ possit īducere ma
lam ꝯplonē cerebro sufficiētē iducere epiliaꝫ: sed si expe-
rientia hoc testificat̄ tarde hoc esse nō dꝫ. Et tu debes sci
re ꝙ ꝓpter hāc sciaꝫ nō pōt final'r scire rōnabil'r de oībus
egritudinib⁹ q̄ sint possibiles: ⁊ q̄ nō: qꝛ egritudines certifi
cant̄ per sensuꝫ: ⁊ postea adueniūt testimonia experientie
pp plurimos sentire: ⁊ post hoc fit cognitio causarū. Et cā
hui⁹ data est in loco alio nobiliori isto: ⁊ nos ēt ipaꝫ narra
bim⁹ in alys libris. ¶ Et apoplexia ē qñ hō cadit ad terrā
⁊ cessat ei⁹ vox: ⁊ ꝑuant̄ oēs opatiões ⁊ motus toti⁹ corpo
ris excepto anhelitu: naꝫ ꝑuato anhelitu morit̄ patiēs. Et
ꝓpter hoc anhelit⁹ est manifestū signū sup fortitudinē vl'
debilitatē istius v̄tutis: qd ē: qꝛ qñ anhelit⁹ fuerit grossus
⁊ malus significat sup fortitudinē: ⁊ qñ fuerit quiet⁹ signi
ficat debilitatē. Et. Y. dicit ꝙ qñ apoplexia ē debilis non
curat̄ de facili: sed qñ ē fortis curā nō recipit. Et cā h⁹ egri
tudinis est de necessitate ꝑuatio mot⁹ vl'is ⁊ particularis.
Et qꝛ declaratuꝫ est ꝙ motus vl'is hꝫ duo ꝑncipia: ꝑmum
quoꝝ est in corde: aliud ē in cerebro: ⁊ cerebrū nō fac̄ suas
opationes nisi pp cor. ḡ est necesse vt cerebro veniat vna
egritudo vl'is cõmunicās toti corpori. Et hoc fiet necessa-
rio ꝓpter oppilationē viaꝝ spūs: q ꝑuenit a corde ad cere
brum: ⁊ iste sūt arterie: aut ꝓpter forteꝫ oppilationē ven-
triculoꝝ cerebri: propterea qꝛ qñ illi claudunt̄ īpedit̄ via
spiritui aīali q dat mēbris oībus sensuꝫ ⁊ motū: si ita ē vt
dicit. H. q dic̄ ꝙ mittit̄ a cerebro spūs animalis sic mittit̄
a corde spūs vitalis intrinsecus: aut fit qꝛ corrumpit̄ ꝯple
xio cerebri: qd est: qꝛ qñ illa corrumpit̄: corrūpit̄ tēperan-
tia cum qua reperit̄ calor itrinsec⁹ cordis: ad hoc vt possit
opari sensuꝫ ⁊ motū: sic declaratū est in nāli phia. Sed in
cameris cordis nō pōt euenire hoc accidēs: qd hāc egritu
dinē faciat: qd est: qꝛ ꝑus perueniret̄ ad morteꝫ. Et postq̄ꝫ
ꝓbatū est ꝙ causa egritudinis in his duob⁹ locis est. ergo
causa quā dat. Y. est veraꝫ: ⁊ ēt illa quā dat Ga. Et. Y. dicit
ꝙ quādo homo subito sine voce fit ⁊ cadit in terraꝫ: tunc
facte sunt oppilatiões in vys que sunt inter cor ⁊ cerebꝝ:
hoc est in arterys. Et. H. ħ confitet̄ in libro de accidenti ⁊
morbo: ⁊ in libro de membris dolorosis dic̄ ꝙ hec egritu-
do fit ꝓpter oppilationem in ventriculis cerebri. ergo in-
tendit. H. vt fiat a duabus causis. Et signum est vt fiat ex
oppilatione arteriarū cū apparent signa dominatiōis san
guinis sup patientem: ⁊ hec curat̄ cum flebotomia. Et si-
gnū oppilatiōis fortis ventriculoꝝ cerebri est quādo ap-
parent signa dñatiōis humoꝝ frigidoꝝ in corpe. Et cura-

tio hui⁹ fit cū pmutatiōe ꝯplonis illi⁹ mali humoris cū euōne cū medicinis purgātib⁹ humores illos frigidos: ꝛ cū clisterys ꝯueniētib⁹: qꝛ illa sunt mirabilia in hac cura. Et hec egritudo q̄ dr̄ ꝑfūdatio sōni est ꝓpingor vt sit propter opilationē arteriarū q̄z vt sit pp opilationē neruoꝝ: ppea nō ē in hac passiōe difficultas anhelit⁹: nec ēt ꝯuertitur ad paralisiz sicut apoplexia. ꝛ illa que fit ab hūoribus siccis facit stare patiētē oculis aptis: ꝛ noiat̄ alcasia: ꝛ si fiat ab humorib⁹ humidis stat oculis clausis: ꝛ hanc spēm noiant medici subeth. ℂ Hucusqꝫ locuti sum⁹ ō egritudinib⁹ ꝛ accn̄tib⁹ breuiter ẞʒ ꝙ nobis visuz est sufficere: eo ꝙ mea itentio in hoc libro nō est nisi in dādo regulas que sint pn̄cipia artis medicine oīb⁹ volētibus in hac scientia ire via nobiliori: ꝛ illis q etiā volūt postea abūdare ī particularib⁹ isti⁹ artis ẞʒ hūc ordinē ꝛ diuisionē. Et scias ꝙ ꝯparatio isti⁹ libri ad totalitatē isti⁹ sciētie est sicut ꝯparatio elemētoꝝ artificy ad artificiū. Et sicut pictores primo depingūt circuitū figure quā facere itendūt: ꝛ postea replēt ẞ ꝯtinens pticularib⁹ reb⁹ ex diuersis colorib⁹ donec sit figura illa ꝯueniēter ipleta: sic ꝛ nos intēdim⁹ facere in nr̄o libro. Et si de⁹ nobis lōgitudinē ꝯcesserit vite ꝛ nos ꝑcauerit ab accn̄tib⁹ tpis: aliū faciem⁹ librū in practica huic nobili ordini respōdētez ẞʒ ꝙ factus est iste liber colliget: q oīa ꝯtinētia istius scientie replebit.

ℂ Explicit liber tertius: qui fuit de egritudinibus.

ℂ Incipit liber quartus: qui est de signis ꝛ ꝓnosticis sanitatū ꝛ egritudinū: ꝛ ꝯtinet capitula sexaginta.

ℂ Cap. I. Qd̄ ē de signis sanitatis ꝛ egritudinib⁹ in gnāli.

Sta pars diuidit̄ in duas ptes. Prima narrat signa significantia sanitatē actualē in q̄libet opatiōe corpis in q̄libet mēbro. Scd̄a narrat signa significantia sup egritudines ꝛ causas ipsarū. Et hec ps iterū partit̄ in duas ptes: eo ꝙ hec signa aut significāt sup egritudines p̄sentes q̄ plurimū inueniunt̄ in hac arte: aut significāt tpe sanitatis ꝛ egritudinis sup egritudinē futurā. Sʒ signa q̄ significāt sup egritudies pteritas parū sunt in hac arte vtilia. Et icipiem⁹ narrare signa significātia egritudinē p̄sentez ī toto corpe ꝛ ī quolibz mēbro. Et postea dicem⁹ signa significātia egritudines futuras. Et postea dicem⁹ signa significātia sup egritudies p̄sentes. Sʒ signa significātia ī egritudīb⁹ p̄sentib⁹ sup egritudies futuras adiūgā istis signis egritudinū p̄sentiū. Et silr̄ vr̄ vt ponā signa significātia sanitatē futurā ī egritudinib⁹ in hac eadē pte: q̄uis ptineāt sanitatī pti. Propterea qꝛ sūt vna ex reb⁹ qb⁹ ꝓcedit ꝛ trāsit medic⁹ ad medicinā: sicut in reb⁹ q̄ artificialr̄ fiūt: qd̄ est: qꝛ nomē maioris ptātis eaꝝ deriuat̄ egressa q̄ fiūt artificialr̄ in pmutatiōe ipsaꝝ a re a q̄ fit pmutatio: ꝛ nō attribuit̄ rei ad quā pmutat̄: ꝛ hoc ē ꝯriū reb⁹ nālib⁹: hoc ē qꝛ solū fiūt p nāʒ. ꝛ cām hꝰ ostendi in nobiliori loco isto: qd̄ est: qꝛ pmutatio est genus rei ad quā pmutat̄ vtus: ꝛ hec est ꝯriū plusq̄ gen⁹ rei ad quā pmutat̄: vtus aūt ē in eis manifesta magis q̄ ī ea a q̄ fit pmutatio. Et ppea ꝯueniēti⁹ ē signa ꝯiūgere sanitatis future cū signis egritudis p̄sentis: qꝛ medicus transit ab illis ad sanitatē: ꝛ appellant̄ illi trāsit⁹ medicia ꝛ nō sanitas. Et adhuc q̄uis ipsa sint sanitatis signa sūt aliq̄ mō ptes egritudis: eo ꝙ significāt sup remotionē egritudis. Et ego icipio narrare signa significātia sup sanitatē: ꝛ dico qꝛ sanitas sic dictū ē in diffōne ipsi⁹: ē bona hītudo in mēbro p quā hʒ pati aut agere suā actionē aut passionē nālē. Et hec bona hītudo diuisa ē in duas ptes: q̄rū vna est appropata mēbris ꝯsilib⁹ in qb⁹ sūt nouē ꝯplones: alia officialib⁹ mēbris q̄ ē q̄ttuor generū q̄ supi⁹ dicta sunt. Et qꝛ ps maior isti⁹ dispōnis in mēbris nō ē manifesta pma fronte: ꝛ maxīe ī mēbris nō apparētib⁹: ob ẞ nece fuit narrare signa significātia sup qualibʒ dispōnē cuiuslibʒ mēbri. vʒ .ix. ꝯplones: q̄ p̄ sūt ī ꝯsilib⁹ ꝛ scd̄e ī ꝯpositī. Et silr̄ narrabimus signa q̄ significāt sup tēpatā ꝯplonē ꝛ nō tēpatā: ꝛ sanitatē appropatā mēbris officialib⁹. ꝛ via q̄ poterim⁹ oīa hec cogscere p̄ nō ē nisi ab actōe ꝛ a passiōe hoꝝ mēbroꝝ aut reb⁹ q̄ ꝓueniūt a vtutib⁹ ipsoꝝ: qd̄ ē: qꝛ actiōes ꝛ passiōes ipsoꝝ: ꝛ res q̄ ab eis ꝓueniūt sūt apō nos notiores: ꝛ a reb⁹ notiorib⁹ ꝓcedere debem⁹ ad min⁹ notas. ꝛ res ꝓuenietes ab opib⁹ sūt sic calor: macies: pinguedo: ꝛ accidētia q̄ apparēt ab exeūtib⁹ a corpe. ꝛ debes scire ꝙ medici p maiori pte nō sūt vsi loq nisi de signis significātib⁹ sup sanitatē mēbroꝝ ꝯsiliū. sʒ de signis significātib⁹ sup sanitatē mēbroꝝ officialiū nō sūt locuti nisi p accn̄s. Sʒ talis, q̄les sum⁹ ꝯsueuit loq de vtrisqꝫ: ꝛ icipiem⁹ loq a signis significātib⁹ sup ꝯplonē eq̄lē. i. tēpatā: qꝛ prior est nā: ꝛ ēt qꝛ extrēa nō cogscūt̄ nisi p ꝯpationē coꝝ ad media. Et dicim⁹ ꝙ ex .ix. ꝯplonib⁹ q̄dā appropant̄ vnicuiqꝫ mēbro: ꝛ q̄dā sunt q̄ appropant̄ vni corpi ꝯpōne mēbroꝝ adinuicē. Et ē sciendū p̄ signa significātia ꝯplonē vniuscuiusqꝫ mēbri ī. ix. ꝯplonib⁹: ꝛ cognitī illis poterim⁹ iudicar̄ sup ꝯplexionē toti⁹ corpis: ꝛ maxīe mēbroꝝ pn̄cipaliū. ꝛ icipiem⁹ narrar̄ ꝯplonē cordis: qꝛ cor ē mēbrū: cui⁹ ꝯplo cōicat mēbris oīb⁹. qꝛ q̄n ẞ mēbrū est tēperatū sūt mēbra p maiori pte tēperata in caliditate: qꝛ est dator oībus mēbris ꝯplonē q̄ agūt ꝛ patiunt̄. Et adhuc q̄n erit ꝯplo alioꝝ mēbroꝝ distēperata sic cōplexio epatis possibile est cōplonez cordis nō esse tēperatā pp colligantiā ipsi⁹ ad mēbra: ꝛ ꝓpter hoc narrabim⁹ signa cordis q̄n sunt tēperata ꝛ itēperata: eo ꝙ illa sunt signa oīum membrorum.

ℂ Cap. II. Qd̄ est de signis sanitatis cordis ꝛ ei⁹ discrasie.

Et inter signa significātia sup cōplexionē cordis signū qd̄ ꝓpriū est in significādo sup complexionem cordis est pulsus ꝛ post illū anhelitus. ergo q̄n pulsus nō ē magn⁹: neqꝫ paru⁹: neqꝫ tardus: neqꝫ velox: neqꝫ rarus: neqꝫ spissus: necessario significat tēperātiā cōplexionis cordis inter calidū ꝛ frigidum: ꝛ siccū ꝛ humiduz: ꝛ talis pulsus q̄lis est iste reperit̄ in his q nascunt̄: ꝛ stant in climate temperato vtplurimū: sicut in terra. Y. ꝛ in plurib⁹ terris grecie: nisi eueniāt accidentia extrinseca: ꝛ ppterea dicit Hal. ꝙ hoies terraꝝ calidaꝝ nō p̄nt dare nobis tēperatā ꝯplonē. Et nō ē dōm ꝙ pulsus fortis sit naturalis: eo ꝙ in alys q̄uis nō sint tēparata plīmū īueniat̄ in climatib⁹ nō temperatis: sicut nō dicēduz ꝙ color niger ī hoīe sit naturalis q̄uis nō īueniat̄ in ethiopia etiā albus. Et tēperātia anhelitus silr̄ significat sup tēperatā cōplexionez cordis: saluo vt cōparatio anhelit⁹ ad cor non sit maior debito ꝙ si hoc esset nō solū esset tūc anhelit⁹ tēperat⁹ ꝓportionādo cordi solū. Sed eēt adhuc maior: qꝛ nō est īpossibile ꝯplonez cordis esse calidā ꝛ pect⁹ ꝛ pulmo sint maiores debito cōparatiōe ad ipm cor. vt faciat tūc anhelit⁹ q nō est magn⁹ nisi ꝓpter largitatez viarum pectoris ꝛ pulmonis: ꝛ illud idē qd̄ facit anhelit⁹ magn⁹ p se: eo ꝙ si pulmo ꝛ pect⁹ eēnt ẞm cōparationē creatiōis cordis: tūc pulmo ꝛ pect⁹ multiplicarent̄ in caliditate cordis. Sed signuz qd̄ significat sup cōplexionē cordis ꝓpter dispositionē alioꝝ mēbroꝝ est vt sit pect⁹ mediocre iter magnitudinē ꝛ paruitatē. Et silr̄ tēperātiā sue cōplexionis significāt significātia signa tēperātiā ꝯplexiōis epatī: aut tpantiā cerebri aut vtrūqꝫ. Et hoc iō qꝛ in epate ꝛ cerebro nō est calor q sit ꝓpri⁹ in eorū esse: nisi calor ptiū ꝯsimiliū in qbus sunt ꝯposita. Sed calor cū quo vnusqꝫ opat̄ artes suas ē de necessitate calor q trāsmittit̄ eis a corde: ꝛ iste calor est in eis sic forma. Sed calor q est in eis ꝓprie est sicut mā. Et qꝛ tpantia rei ꝛ ꝑfectio sue opationis nō stat nisi ꝓpter formā ē necessa-

riū: vt qñ ista duo mēbra sunt tēpata sit eoꝶ tēpantia pp
formā ipsoꝶ: ꝛ tēpantia suaꝶ formaꝶ ē necessario ppter
temperātiā datoris istarū formarū: ꝛ istud est coꝛ. Et non
est dicēdū ꝙ possibile sit ꝙ caloꝛ cordis qui mittit̄ mittat
eis caliditatē superfluā: ꝛ ꝙ sit ꝯplo istoꝶ duoꝶ mēbroꝶ
veniēs ad eā a ptib⁹ ꝯsilib⁹ epati ꝛ cerebro resistat calori
q pueniret a tēperātia cordis vt p istā ꝯrietatē resultet in
cerebro ꝛ epate tēperātia ꝯplonis: qꝛ talis tēperātia q̄lis
est hec dr̄ equoce: ꝛ nō veraciter vt faciat opatiōes. Jtē si
gnificat sup ꝯplonē cordis tact⁹: ꝛ carnositas pectoris. nā
si tēperata ē significat tēperātiā ꝯplonis cordis. Sꝫ tēpe
rantia carnis p maiori pte sequit̄ tēpantiaꝫ ꝯplonis cor
dis: ꝛ ppa caro existēs i h loco: ꝛ pp hoc caro hñs tempa
tā ꝯplonē cordis nō erit macilēta nec piguis supflue. Jtē
significat sup tēpantiā cordis tēpātia v̄tutū aīe: sic̄ ira pla
nicies: manifesta ea ꝯfidētia ꝛ pusillanimitas: ꝛ silia his.
Jtē sup tēpantiā cordis significat ꝯpositio ipsi⁹: h ē in po
sitiōe sua: ꝛ sua mēsura ꝛ figura: qd̄ ē: qꝛ qñ sua ꝯplo erit tē
perata sūt res p̄dicte: vtplurimū fꝫ viā nālez. ꝛ silr qñ sue
opatiōes sūt ꝯueniētes sue ꝯploni significāt sup suā tēpe
rantiā: qd̄ est. qꝛ nō ē ipole eē aliquē pulsuꝫ velocē pp stri
cturā suarū arteriarū: cū nō sit hoc pp calorē ipsi⁹: sic̄ acci
dit hoib⁹ pinguib⁹. Et vl'r difficile ē dare signa significan
tia sup ꝯpōnē mēbroꝶ ītrinsecoꝶ: ꝛ sup spēs eoꝶ: ꝛ sup col
ligantiā eoꝶ: ppea reliq̄rūt medici hāc spēꝫ sanitatis: ꝛ nō
sūt locuti de ea: ꝛ pcesserūt solū de signis ꝯplonalib⁹. Sꝫ
medico nō sūt h min⁹ necīa illis. ꝛ ppea volum⁹ loqui de
hac spē breuiter sic̄ sum⁹ ꝯsueti: ꝛ dicim⁹ ꝙ ex reb⁹ signifi
cātib⁹ sup tēpatā ꝯplonē cordis ꝛ e q̄lē ē tēpantia ꝯpōnis
mēbroꝶ extrīsecoꝶ: ꝛ maxie pectoꝛ ꝛ mēbroꝶ ppiquoꝶ
eidē: ꝛ bōa pportio cuiuslibet istoꝶ mēbroꝶ ad alia: ꝛ hec
vocat̄ plchritudo: qꝛ plchritudo magl attribuit̄ ꝯpōni: sic̄
v̄t⁹ ꝛ fortitudo magl attribuit̄ ꝯploni. Et nos ñ dicim⁹ ꝙ
tēperātia ꝯpōnis istoꝶ mēbroꝶ significet sup tēpātiā cor
dis nisi ppea: qꝛ v̄t⁹ iformatiua nō format alia mēbra nisi
mediāte calore cordis: sic̄ v̄t⁹ nutritiua nō fac̄ suas opatio
nes nisi mediāte ꝯplone sua. Et tu debes scire ꝙ hec signi
ficatio nō ꝯuertit̄: qꝛ pole eēt coꝛ eē tēperate ꝯplonis ꝛ bo
ne ꝯpōnis: ꝛ tñ ꝯpositio aliq̄rū mēbroꝶ eēt lesa: ꝛ h pue
nit a mā: ꝛ h raro ꝯtigit sic̄ raro ꝯtingit ex alijs reb⁹ noci
uis q̄ pueniunt ab alijs mēbris: ꝛ ille ꝯuertūt̄ ꝛ corrūpūt̄
ꝯplone cordis pp aliquā colligātiā. Sꝫ signa significātia
sup distēperātiā cordis i. 4. q̄litatib⁹ sūt ꝯria istis. Hoc est
qñ pulsus fuerit fortl velox: aut spissus significat excessū
caloris nisi ꝯtingeret pp stricturā nālez in vijs arteriarū
q̄uis hoc raro accidat in ꝯplone ca. ppea: qꝛ nā caloris est
apire ꝛ extēdere ptes nisi forēt sicce: eo ꝙ resistit egressio
ni: ꝛ si cū siccitate fuerit duricies tact⁹ significat vltimita
teꝫ siccitatis: ꝛ silr hanelit⁹ ꝯri⁹ nāli significat sup idē: dū
modo nō sint pect⁹: pulmo: aut eoꝶ vie miores ꝯpetētib⁹.
Jtē ort⁹ pilloꝶ ꝛ tact⁹ calidus hñt sup eādē ꝯplonē signi
ficare. Et vl'r scias ꝙ ad calorē cordis seq̄t̄ caloꝛ oīuꝫ mē
broꝶ: excepto ꝙ nō sit resistētia accñtalis a mēbris habē
tibus dñantiā in corpe: sic̄ sūt epar ꝛ cerebrū: qꝛ pole ē ꝙ
ꝯplo istoꝶ duoꝶ mēbroꝶ ex pte mēbroꝶ ꝯsiliuꝫ ex qb⁹
sūt ꝯposita sint frigidiora debito: ꝛ tūc erit coꝛ calidū: ꝛ ce
rebrū dicet̄ frigidū. Sꝫ in hoie habēte talē ꝯplonē refri
gerabit̄ in fine coꝛ: ꝛ maxie qñ dñat̄ frigiditas: qꝛ hoc mē
brū nō ē datū nisi ad tēpandū caliditatē cordis. Jtē signi
ficāt sup caliditatē ꝛ sic. cordis accidentia aīe sicut ira: ita
ꝙ q cito irascit̄ hꝫ ꝯplonē calidā cordis: ꝛ si seruauerit hꝫ
etiā siccā. Et silr significat siccitatē cordis macies pecto
ris ꝛ siccitas corpis. Sed ꝯplo cordis dñans in calitate ꝛ
hu. significat̄ a fortitudine cordis ꝛ mollicie pulsus. Et si
habuerit molliciē cū sua fortitudine significat solā humi
ditatē. Et silr signa caliditatl ꝛ hu. cordis sūt magnitudo

pectoris ꝛ alioꝶ mēbroꝶ: ꝛ iō aīalia que sunt calida ꝛ hu.
sunt maioris cordis ceteroꝶ: velut aīalia nascētia in locis
hūidis. Sꝫ signa friditatis ꝛ sic. cordis sūt ꝯposita ex op
positis signoꝶ caliditatis: tñ seruāt signa siccitatis. Et p
pterea pulsus talium est paruus: rarus: tardus: durus: ꝛ
hanelit⁹ eoꝶ ē silis ꝛ tact⁹ pectoꝶ eoꝶ est frigidus. Et silr
est in ꝯplone alioꝶ mēbroꝶ ipsoꝶ: nisi sit in eis resistētia
accñtalis. Et pect⁹ istoꝶ ē nudū pilis. Et isti sunt in vltia
timiditate. Et vl'r ipsoꝶ iuuēt⁹ assilat̄ fꝫ plus senectuti: ꝛ
si puenīēt ad senectutē: senect⁹ eoꝶ assilat̄ morti.

¶ Cap. III. Qd̄ est de signis cerebri ꝛ ipsius cōplexionū sanarum ꝛ egrarum.

T postq̄ꝫ locuti sum⁹ sup sanitatē cordis ap
propatā mēbris ꝯsilib⁹: ꝛ sup sanitatē appro
priatā mēbris officialib⁹. deinceps volumus
loqui de signis significātib⁹ sup tēperantiā ꝛ
sanitatē cerebri. Et dicem⁹ ꝙ tēperātia dꝫ recipi in cere
bro: sicut in alijs mēbris: hoc ē vt sit appropata suis mem
bris ꝯsilib⁹ aut sue ꝯpōni. Et icipiem⁹ a tēperātia ꝛ dice
mus ꝙ signoꝶ q̄ significāt sup tēpatā ꝯploneꝫ cerebri q̄
daꝫ sumunt̄ ab opatiōib⁹ ꝛ opatiōes ipsius aut appropa
te sūt sensui cōi: aut imagiatiōi: aut cogitatiōi: aut memo
rie. aut virtuti nutritiue. hoc ē ꝙ appet ex supfluitatib⁹ q̄
egrediunt̄ a narib⁹. palato. oculis: ꝛ silib⁹. Et q̄dā sumunt̄
ab alijs sic̄ a tactu ꝛ ortu capilloꝶ ꝛ ab coꝶ forma ꝛ super
fluitatib⁹ q̄ ab ipso egrediunt̄: ita ꝙ si sint tpate in q̄ꝫtita
te ꝛ q̄litate significāt sup tēperātiā ipsi⁹. Et silr qñ opatio
nes sōni ꝛ vigiliaꝶ sunt tēperate: ꝛ ꝙ sit mediocritas īter
pigritiam ꝛ velocitatē ꝛ iudicia sua sint recta ꝛ sensus sint
clari ꝛ boni. ꝛ tact⁹ sit tēperat⁹ ita vt nō sit calid⁹ vel frigi
dus. Et capilli q oriunt̄ nō sint oīo extēsi seu plani vel tor
tuosi seu crispi albi vel nigri: ꝛ demr̄atio sue forme ē vt sit
figura eius silis figure cerebri tēperati. ꝛ tūc significatur
sup tēperantiā cōplonis. ꝛ significatio tēperātie sue figu
re est sicut dicit Ha. ꝙ sit sicut figura sperica cerea leuiter
ab vtraq̄ꝫ pte pressa: ꝛ vt nō sit magnū vel paruū: ꝛ ꝙ sup
fluitates discurrētes a cerebro sint pauce ꝛ ꝯpetēter dige
ste. Et si fuerit cuꝫ hoc aliq̄ spissitudo signū est siccitatis:
ꝛ si fuerint multe ꝛ digeste significant sup caliditatē ꝛ hu
miditatē. ꝛ si cū hoc fuerint crude ꝛ in q̄ꝫtitate ml'ta signi
ficāt sup frigiditatē. Et si cū hoc fuerint aquose significāt
sup frigiditatē ꝛ hūiditatē. Et dic̄. Y. de hac cōplone ꝙ ei⁹
sanitas est ppingoꝛ egritudini q̄ꝫ sanitati. Sed opatiōes
cerebri calidi sūt vigilie ꝛ breuitas sōni. Sꝫ si calitati asso
ciabit̄ aliquātula hūiditas: tūc tales in sōno aliquātulum
augmentabunt̄: ꝛ si siccitas dñabit̄ dñabunt̄ vigilie. Et q
hanc hñt cōplonē veloces erūt ad actiōes: Et actōes suas
faciunt sine discretiōe: ꝛ accipiūt ex mēbris solū silitudi
nē ꝛ nō diuisionē: ꝛ erroꝛes eoꝶ sunt multi: ꝛ cogitationes
eoꝶ male. Et q hñt signa ꝯria istis sūt dormitoꝛes ꝛ pigri
ꝛ tardi itellectus: ꝛ nō possunt recipere diuisiones reꝶ: ne
cessario tales frigide ꝯplonis sunt: tñ ꝛ ipsi assumūt predi
ctas res cōfuse. Sꝫ cōplo cerebri frigida ꝛ sicca abundat
min⁹ in sōno q̄ꝫ frigida sola. Et frida sola minoris est sōni
q̄ꝫ frigida ꝛ humida: ꝛ tactus etiā significat sup istas ꝯple
xiones. Et capilli etiā hñt significatiōes eo ꝙ capilli sunt
ex supfluitate fumosa q̄re capilli nigri significāt sup adu
stionē: eo ꝙ igneitas hꝫ albū denigrare. Et si cuꝫ hoc sunt
tortuosi significāt sup hoc siccitateꝫ sic̄ accidit eis qñ tan
gunt̄ ab igne. Et capilli albi significāt super mām crudaꝫ
ꝛ indigestā: ꝛ si cū hoc fuerint extēsi ꝛ plani significāt sup
supfluitatē hūiditatis. Et eodē mō capilli q cito oriunt̄ si
gnificāt sup caliditateꝫ: ꝛ q tarde eꝯ. Et q sunt mediocres
in colore ꝛ tortuositate ꝛ in planicie ꝛ in ortu veloci ꝛ tar
do significant sup cōplexionē tēperataꝫ ꝛ forma tortuosa
ēt hꝫ significare sup malā cōplexioneꝫ. Et etiā caput ma

gnuȝ vel paruuȝ habet significare hoc. Et ista sepe inueniuntur in libris speculatoruȝ. Et ego nõ recordor oĩa eoꝝ verba nisi quorũdã ad hoc vt nr̃ intellect⁹ nõ sit diminutus in radicib⁹ rerũ: ⁊ illi qui solũ sunt medici indigent illis: ⁊ ego nõ suȝ ex illis. Itẽ oculus significat forti significatione sup cõplõnẽ cerebri: qꝛ oculus rube⁹ habẽs venas rubeas significat sup cõplõnẽ cerebri calidã: ⁊ signa cõtraria istis significãt sup cõplõnẽ frigidã cerebri. Et velocitas motus oculoꝝ significat sup caliditatẽ cerebri: sicut tarditas sup frigiditatẽ: ⁊ mediocritas in istis significat sup tẽperãtiã. Et subalbedo oculi significat frigiditatẽ cerebri: sicut nigredo significat caliditatẽ: ⁊ color medi⁹ inter subalbedinẽ ⁊ nigredinẽ: qui dr̃ vari⁹ significat tẽperãtiã. ⁊ hoc est: qꝛ subalbedo fit pp paucitatẽ digõnis: ob hoc iste color ẽ ꝓpinquus colori aque simplr̃. Et nigredo fit pp excessuȝ decoctiõis: ⁊ pp hoc domiat̃ in ipso nigredo: qꝛ nigredo significat adustionẽ ptiũ terrestriũ dñantiũ in re. Et qd̃ fac varietatẽ q̃ ẽ color mediocris est vltima tẽperãtia decoctionis: qd̃ ẽ: qꝛ ẽ minor q̃ȝ illa que facit nigredineȝ: ⁊ est maior q̃ȝ illa q̃ facit subalbedinẽ. Et scias ꝙ nõ solũ cause q̃litatiue faciũt nigredinẽ aut subalbedinẽ. Sȝ ⁊ alie res sunt multe q̃ adiuuãt ad hos colores faciẽdos q̃ nõ sũt q̃litates vel cõplones: sȝ sũt res quãtitatiue vel locales. Qd̃ est qꝛ nigredo pluries fit ꝓpter multã quãtitatẽ humiditatis oculi: aut qꝛ posita est in ꝓfundo multuȝ: sicut tu vides in riuis ꝓfundis: qꝛ pp ꝓfunditatẽ apparẽt velut nigri: eo ꝙ nõ recipiũt tãtũ splẽdorẽ sicut si eẽnt largi ⁊ pauci. Et oculus subalbidus est ꝑ cõtriuȝ. Et Gal. dicit ꝙ multa humiditas glacialis adiuuat ad faciẽdũ subalbedinẽ: eo ꝙ color isti⁹ humoris est sicut color glaciei: ⁊ multitudo ipsius adiuuat ad faciẽdũ subalbedinẽ: sicut paucitas adiuuat ad faciẽdũ nigredinẽ: ⁊ hoc ẽ cõtriũ nostre opinioni: ⁊ mediocritas oĩuȝ significat tẽperãtiã. Ista sũt signa significantia sup cõplõnẽ cerebri. Sȝ signa significãtia sup ipsi⁹ cõpõneȝ silr̃ sumunt̃ a cõplone ⁊ opationib⁹ ipsius. Etiã diximus de figura nãli quã hr̃e dȝ: ⁊ colligãtia sua appet visui: qꝛ q̃dã capita habẽt collũ cõueniẽs eidẽ: ⁊ q̃dã nõ: sicut dicit Gal. Sȝ largitas ⁊ strictura suarũ viarũ ⁊ suarũ cõcauitatũ sumunt̃ ab ipsi⁹ cõplone qd̃ est: qꝛ vie cerebri calidi ⁊ humidi sũt in vltimitate largitatis. frigidi vo ⁊ sicci ꝑm cõtriũ ipsius: ⁊ mediocres istarũ significãt sup calidũ ⁊ sic. vel sup frigidũ ⁊ hu. ⁊ sua tẽperata cõpositio cognoscit̃ qñ sue vie ⁊ sue cõcauitates sunt in vltima tẽperantia. Et qñ vie ⁊ cõcauitates cerebri sunt nimis stricte: tũc habẽs cas parat⁹ est vertigini: ⁊ scotomie: ⁊ epilentie: ⁊ alijs egritudinibus similib⁹. Itẽ qñ substãtia cerebri est minor debita: tunc accidet intellectui corruptio ĩtellectus ⁊ stultitia: sic decrepitis: ⁊ vlr̃ qñ corrũpit̃ olla cerebri exterius corrũpitur cerebruȝ interius.

Cap. IIII. Qd̃ est de signis significantibus super sanitatem epatis ⁊ eius egritudinem.

Einceps volum⁹ loqui de signis significantibus tẽperantiã ⁊ sanitatẽ epatis. Et dicemus ꝙ quedã eoꝝ significant sup temperãtiã sue cõplõnis: ⁊ quedã sup tẽperãtiã sue cõpositionis. ⁊ ego incipio a signis cõplõnis: ⁊ dico ꝙ quedã ipsoruȝ sumunt̃ ab opatiõib⁹: ⁊ quedã sumunt̃ a quãtitate venaruȝ: ⁊ a tactu. Et scias ꝙ epar tẽperatũ generat sanguineȝ purpureũ ⁊ dat colorẽ albedinis mixtũ cũ rubedine: ⁊ corpus dȝ esse mediũ ĩter maciem ⁊ crassicieȝ. Et vene debẽt esse mediocres inter largitatẽ ⁊ stricturã. Sȝ cõplõ calida epatis cognoscit̃ ꝑ hoc qd̃ generat multã colerã rubeaȝ: ⁊ maxime in etate iuuẽtutis: ⁊ color taliũ declinat ad citrinitateȝ: ⁊ ideo cũ augmentat̃ calor ⁊ siccitas multũ. generatur colera adusta: ⁊ tũc declinabit color ad fuscedineȝ: ⁊ q̃busdaȝ denigrant̃ palpebre inferiores oculoꝝ ⁊ labia etiaȝ inferiora. Sed epar frigidũ cognoscitur: qꝛ generat multũ flegma: ⁊ sanguinẽ crudũ: ⁊ aliquãdo ex fortitudĩe albedinis cõuertit̃ in calcẽ: ⁊ si cũ hoc cõiungit̃ siccitas: tũc gñabit̃ colera nigra nõ nãlis: ⁊ cõplõ humida epatl cognoscit̃ a multa ꝑparatione putrefactionis ⁊ dominatiõe humiditatis ⁊ sanguinis: ⁊ si multũ excedit trãsit ad yposarcam. Iteȝ vene large significant sup epatis caliditateȝ: ⁊ magis si cũ hoc adiũgit̃ humiditas: ⁊ stricte significat cõtriũ. in calido vero ⁊ sicco epate est mediocris. Itẽ significat pilositas sup cõplõnẽ epatis: qd̃ est qñ ypocõdria sunt mltũ pilosa caliditatẽ significãt. Adhuc diuersificat̃ hec significatio ꝑ diuersitatẽ piloꝝ: qꝛ si sũt grossi tortuosi: ⁊ nigri significãt sup caliditatẽ ⁊ sic. ⁊ si sũt subtiles ⁊ plani significãt sup humiditatẽ. Et si vẽter sit nudus pilis significat frigiditatẽ. ⁊ si sit mollis vẽter significat hũiditatẽ. ⁊ si sit durus significat super siccitateȝ. Et signa significantia super suaȝ compositionẽ similiter sumunt̃ a complexione ⁊ opationibus: quia qñ erũt tẽperate erit epar tẽperatũ in figura ⁊ positione: ⁊ quãtitate magnitudinis ⁊ paruitatl: ⁊ strictura: ⁊ largitate venaꝝ. ⁊ cõplõ calã ⁊ hu. significat fortitudinẽ epatl ⁊ largitatẽ venaꝝ: sic friditas ⁊ sic. significat cõtriũ. ⁊ mediocritas eoꝝ significat mediocritatem inter calidã ⁊ humidã frigidã ⁊ siccaȝ. Et debes scire ꝙ cõplexiones significantes super cõplexiones istoꝝ mẽbrorum sunt cõplexiones innate q̃ fiunt a p̃ma eẽntia. Et hoc dico: qꝛ inueniunt̃ cõplexiões acquisite calide ⁊ frigide a consuetudine: ⁊ vlr̃ a rebus extrinsecis. Et simile est huic qꝛ inuenitur aliquis habẽs colorẽ significantem sup frigiditatem. Et signa significantia cõplexionẽ sui epatis significabũt caliditatẽ hoc est qꝛ habebit venas latas. Tunc debem⁹ iudicare ꝙ cõplexio sua naturalis ẽ diuersa ab accidentali: ⁊ quando erit cõtrariũ debemus iudicare cõtrariũ: hoc est qꝛ complexio sui epatis erit frigida et sicca: ⁊ habitudo sua erit grossa ⁊ piguis: ⁊ grossicies significat caliditatem ⁊ humiditateȝ: ⁊ strictura venaꝝ frigiditatem ⁊ siccitatem. Sed significatio cõpositionis sumpta ab operationibus est hec: qꝛ epati illius qui habet venas strictas eueniet oppilatio ipo nõ vtente cibis oppilatiuis. Item quando epar erit paruũ comparatũ stomaco ⁊ non superuenerit aliqd̃ accidẽs necessariũ erit vt habeat mollem ventrẽ: nam hec est ꝑfecta significatio super paruitatem epatis: qd̃ est: qꝛ qñ epar est paruũ non põt attrahere chiluȝ a stomaco: ⁊ tũc oȝ vt exeant superfluitates molles. Et hõ quẽ tu scis dicit ꝙ breuitas digitorũ significat paruitatẽ epatis: ⁊ hic apparet ꝙ nesciuit bñ vbi esset virtus ĩformatiua: ⁊ nõ cõsiderauit nisi ĩ materieb⁹: ⁊ dimittam⁹ istuȝ cũ alijs. Dicit Ari. ꝙ epar in q̃busdã hominib⁹ inuenitur in latere sinistro ⁊ splen in latere dextro: ⁊ qñ superueniũt illis egritudines epatis apparẽt signa in latere sinistro. Ista sunt signa significantia super cõplexionẽ ⁊ sanitatem membroꝝ principalium.

Capitulũ. V. Quod est de pulmone.

Einceps volumus loqui de signis significantibus super complexionẽ ⁊ sanitatem mẽbrorum seruientiũ illis. Et incipiemus a pulmone ⁊ dicemus ꝙ cõplexio pulmonis erit temperata tunc quãdo erit anhelitus temperat⁹ in magnitudine ⁊ paruitate: ⁊ non recipiet lesioneȝ ab aere calido aut frigido: ⁊ vox fit temperata inter fortitudinem ⁊ debilitateȝ. Sȝ qñ pulmo erit calidus anhelit⁹ erit magn⁹ ⁊ ledet̃ ab aere calido ⁊ iuuabit̃ a frigido: ⁊ habẽs talem pulmonẽ habebit vocẽ forteȝ: ⁊ cõtrariũ operabit̃ cõtrariuȝ: ⁊ pulmo siccus cognoscitur ex parte vocis claritatis: ⁊ ex paruitate sputi. Et pulmo hũidus cõtria hȝ signa pulmoni sicco. s. grossitudinem vocis et sputi multitudineȝ. Sed compositio habetur a complexione ⁊ operatio-

nibus silr:eo q cōplo tēperata de necessitate hʒ cōpositi/ onez tēperatā.s.inter paruitatē ⁊ magnitudinē:⁊ iter am/ plitudinē ⁊ stricturā viaꝝ:⁊ qñ erit calida erūt vie large. Et latitudo pectoris significat sup latitudinē viarū: sicut dictū est in alijs: q2 diximus q fortitudo vocis sequitur largitatē viarū:⁊ largitas significat caliditatē ꝯplonis:⁊ cā eiꝰ q2 fortitudo vocis nec̄io significat caliditatē. Sed ꝯplo frigida significat stricturā viarū ⁊ debilitatē:⁊ maxime si huic ꝯiungaꝫ siccitas. Velocitas vō hanelitꝰ significat puitatē pulmōis ⁊ stricturā suarū viarū nisi ꝯplo cordis sit in cā. Pectꝰ aūt sputosuz significat malā pulmōis positionē:⁊ ppca dicūt medici q plurimi taliū veniūt ad vlcerationē pulmonis:⁊ ad ethicam.

Cap. VI. Qō est de stomacho.

Deinceps volumus loqui de signis significātibus sup ꝯplonē stōi. Et dicimꝰ q ipsa cognoscit a suis opationibꝰ:eo q stō tēpato ꝯuenit maior ciboꝝ pars: nisi nimis modū excedāt nāe:⁊ nō accidūt eidē accidētia q̄ eueniūt stō distēpato:⁊ suus appetitꝰ est nālis. Et in stō calido subtiles cibi ꝯuertunt in fumū ⁊ eidē grossi ꝯueniūt ⁊ suus appetitꝰ ē diminutꝰ. Sʒ in stō frigido signa sūt ꝯria pdictis: eo q2 ei ꝯueniūt cibaria subtilia ⁊ grossa in acetositatē cōuertunt in eo:⁊ eiꝰ appetitꝰ ē excedēs. Et stomachus siccꝰ cognoscit pp multā sitiz:⁊ eidez paucus sufficit potꝰ:⁊ qñ nimiū recipit potū:⁊ tūc in eo fiūt fluctuatiōes. Sʒ humidus significat a pauca siti:⁊ desiderat talis stōꝰ humida sicut stōꝰ siccus desiderat res siccas:⁊ h ē qñ humiditas ⁊ sic.inest p nāz: sʒ si iest accñtalr hoc fit p ꝯriū:eo q qui hʒ stōm siccū appetit humida:⁊ q hʒ hūidū appetit sicca. Sʒ eq̄lis stōꝰ in paruitate ⁊ magnitudine cognoscit: eo q tolerat quātitatē cibi ꝯueniētis:⁊ si paruus fuerit noscit ex tolerātia pauci cibi:⁊ si partiꝫ cibꝰ in paucas ptes melius tolerat. Et stomachus magnus tolerat cōtrariuz.

Ca. VII. Qō ē de cōplexionibus testiculoꝝ.

Signa tēperātie ⁊ sanitatis testiculoꝝ sumuntur ab opatiōibꝰ ipsoꝝ ⁊ ab accñtibꝰ. Et dicimus q q ē tēpatꝰ in coitu nālr hʒ tēperātiaz ꝯplonis testiculoꝝ. Et si multū affectat nālr hʒ calidā ꝯplonē testiculoꝝ. Et si cū hoc desiderioꝰ ꝯiungiꝫ sufficiētia in faciēdo significat hūiditatez ꝯiūctā isti caliditati. ⁊ qdā dicūt q qñ ꝯplo testiculoꝝ est calida q tūc ē gnātrix masculoꝝ plusq̄ feminaꝝ. ⁊ qñ cōplexio istoꝝ ē frigida tūc opaꝫ ꝯriū.s. q2 piger erit in coitu ⁊ gnābit filias:si cū frigiditate ꝯiūgaꝫ siccitas:q̄si puatur ab hac opatiōe. Sʒ q appetitū hʒ magnū ⁊ debilis existit in tali opatiōe:eiꝰ ꝯplo ad siccitatē ptinere videꝫ. Sed significatio ꝯplonis hoꝝ mēbroꝝ ex pte accidētiū apparētiū in spmate est:q2 in tēperata ꝯplone ipsoꝝ est spma tēperatū in quātitate ⁊ q̄litate. Sed si testiculi sint calidiores debito erit spma plus in quātitate ⁊ spissiꝰ cōueniēti. Et qñ ꝯplo eoꝝ erit frigida erit ꝯriū huiꝰ:hoc est q2 spma erit paucū ⁊ nō coctū. Et hūiditas magl ꝯuenit huic opationi q̄ siccitas. Et pili ēt significāt sup ꝯplonē hoꝝ mēbroꝝ sʒ q significāt sup alias ꝯplones:vt dictū ē supra.

Cap. VIII. Qō est de signis ꝯplonis totius corporis.

Ista sunt signa significātia sup ꝯplonē vniuscuiusq̄ mēbroꝝ pncipaliū ⁊ seruiētiū eis. Et cognoscēdo ista ⁊ ꝯparationē vniꝰ ad alteruz faciēdo cognoscemꝰ totiꝰ corpis ꝯplonē tēperatā ⁊ distēperatā:eo q corpꝰ cuius ꝯplo erit tēperata erit de necessitate mediocre iter maciē ⁊ grassiciē:⁊ color erit albus mixtꝰ rubedini:⁊ capilli eoꝝ sūt flaui tēdētes ad rubedinē in tpe sue puericie:⁊ cū sunt facti iuuenes erūt capilli eoꝝ nigri:⁊ tactꝰ tēperatꝰ inter caliditatez ⁊ frigiditatē:⁊ inter aspitatē ⁊ lenitatē. Et sensus corum erit in vltimo tēperātie:⁊ intellectus eoꝝ mediocris inter velocē ⁊ tardū:⁊ hec est via cognoscēdi cōplonē tēperatā. Sʒ cōplonē que exit a tēperātia iudicabimus fm multitudinē signoꝝ:q2 illa iudicabunꝫ ex aggregatione istoꝝ signoꝝ:hoc ē ab accidētibus ⁊ opationibus: sicut a crassicie:⁊ macie:⁊ a calore pilis ⁊ alijs similibꝰ. Sʒ est sciendū q significatio coloris piloꝝ nō verificaꝫ pro maiori parte nisi in temperatis climatibꝰ:q̄uis in quolibet climate possit aliquid cōphendi cōparando hoies illius climatis sibyipsis:verbi gratia in theotonicis ⁊ ethiopibꝰ quādo ethiopes sunt nigri:⁊ eoꝝ capilli sunt in tortuositate vltima:nō ,pter hoc corūz complexio erit calida imo melius est attribuere hec signa calori extrinseco:⁊ dices quasi q sint frigidi. Et theotonici ⁊ sclaui qui stant in terris frigidis sunt albi:⁊ eoꝝ capilli sunt flaui ⁊ plani:nec ppter hoc dicendū est in istis vt eoꝝ complexio sit frigida: quod est: quia corūz complexio est in vltima caliditate: quia calor clauditur in partibus intrinsecis corūz corporum:sicut accidit in hyeme:⁊ hoc sufficit in signis sanitatis fm intentionē nostram.

Cap. IX. Quod est de signis significantibus super egritudines in generali.

Deinceps volumꝰ loq de signis significātibus sup egritudīes. Et rememoreris semp eoꝝ q̄ supiꝰ diximꝰ: hoc ē q2 itētio mea in hoc libro nō ē vt multū loq̄r de rebꝰ pticularibꝰ:q2 iste liber nō fuit factꝰ ,p illo q est solū medicꝰ:sed vt nō iueniaꝫ diminutꝰ in radicibꝰ sciē:secutꝰ sū ēt de ipsis. Et si iuenis h illud qō iuenis in alijs libris:nō ob hoc ipm despicias:q2 pl'ies cribrat hō modiū vnū sabuli ad hoc vt iueniat vnā margaritam. Dicemꝰ q signa significātia sup egritudinē sunt gña quoꝝ q̄dā sumunꝫ ab accñtibꝰ q̄ accidūt post diminutionē hūoꝝ in corpe:⁊ q̄dā sumunꝫ a ꝯplone corpis ab eiꝰ ꝑparatiōe ad suscipiēdas egritudīes: ⁊ q̄dā sumunꝫ a regimie añcedenti. Et q̄tuor tpa anni dant ,pnosticationē in egritudibꝰ futuris silr:⁊ maxīe per mutationes q fiūt in eis pter nām. Et ista signa diuersificanꝫ fm fortitudinē ⁊ dbilitatē:⁊ ego volo ipsa narrare p ordinē. Jā dixi in his q̄ pcesserunt q qñ q̄ttitas sāguis crescit in corpe ita q nocet i q̄ttitate solū in eo q q̄ttitas ē fm dimēsionez. hec ē noiata repletio fm vasa ⁊ qñ crescit cū malitia q̄litatis vt acuaꝫ aut vt pmuteꝫ ad q̄litatem illius.s.vniꝰ alioꝝ hūoꝝ aut pliū:hec noiaꝫ repletio fm vtutē:eo q hec repletio hʒ euācuare vel euaporare ⁊ dissoluere ⁊ debilitare vtutē qō ē pp malitiā sue q̄litatis. Et ppea h seqꝫ casus appetitꝰ ⁊ difficultas motꝰ. Et vlr pp h debilitanꝫ ⁊ ledunꝫ oēs operatiōes aiales ⁊ naturales q non accidit pme repletioni. Et signa pme repletionis sunt signa dominij sanguinis solū ⁊ signa scde repletionis sunt signa dominij vniꝰ trium humoꝝ aut plurium. Et ,pterea debemꝰ enumerare signa significātia super excessum vniuscuiusq̄ humorū istorum:⁊ cognoscendo simplicia cognoscemus composita.

Caplm. X. Quod est de signis abūdantie sanguinis.

Incipiemus a signis significantibus multitudinem sanguinis ⁊ ab accidentibus q̄ eueniunt corpori ,pter illud. Et dicemus q hoc significat fortitudo pulsus:⁊ repletio vasoꝝ: siue sint vene siue arterie:⁊ grauitas capitis ⁊ oculorum:⁊ impedimenta virtutum anime ⁊ sensuum. Et vniuersaliter mala dispositio que aduenit corpori hec patienti assimilatur male dispositiōi lassitudinis que prouenit ex labore extrinseco cum rubedine oculorum ⁊ calore actuali in toto corpore nisi homo habuerit exercitium in aere calido ⁊ somnum profundum:⁊ somnia terribilia:⁊ videntia res rubeas. Sicut dicit Galienus de

illo qui sõniabat balneari in dolio pleno sanguine: quia signa sanguinis in eo erãt manifesta. ⁊ Gal. precepit vt flebotomaret̃: sed medici q̃ erant de secta aristratis p̃ceperũt ne flõmaret̃: ⁊ iniũxerũt ei exercitiũ: ⁊ qñ hoc facere cepit hũores dissoluti discurrerũt p corp⁹ ⁊ mortuus fuit. Jtẽ in hora repletiõis sanguis fluit aliqñ sanguis ex naribus aut gingiuis. Et Arist. dicit ꝙ sanguis corrupt⁹ fluit a naribus ⁊ ano. ⁊ pustule q̃ fiũt in corpe: ⁊ vria spissa: ⁊ dulcedo saliue: ⁊ oĩa hec significãt supabũdãtiã sanguĩs. Et q vsus ẽ flõmia sentit pruritũ i loco flõmãdo: ppea sumunt signa dñij sanguis a ɔplõne ⁊ regimine ciboꝝ ⁊ potuuȝ ⁊ sĩl'uȝ: ⁊ ab etate ⁊ tpe anni: tñ hec signa necio significant abundãtiã sanguĩs: qđ est: q2 aliqñ ɔplo generat sanguinẽ ⁊ si tẽpus ⁊ etas adiuuẽt: aut nõ. Et silr hoc facit regimen absentib⁹ oĩbus alijs: ⁊ si regimẽ fortius erit in oĩb⁹ istis causis tũc erũt signa significãtia dñiuȝ sanguinis accidẽtia que hic sequuntur.

Cap. XI. Qđ est de signis colere dñantis.

Sed signa significãtia dñiuȝ colere sũt velocitas pulsus: ⁊ disruptio ipsius: ⁊ vrina subtilis ignea: ⁊ vomit⁹ colericus: ⁊ egõnes mordicatiue: ⁊ amaritudo oris: sitis fortis: ⁊ siccitas lĩgue cũ aspitate: ⁊ citrinitas coloris ⁊ oculoꝝ: sicut accidit in vicio yeterici: ⁊ si his cõiungit̃ tẽpus estiuũ: ⁊ etas iuuẽtutis ⁊ dieta ca. ⁊ sic. ⁊ multũ exercitiũ sicut artiũ calefacientiũ: vt sũt ferrarij ⁊ coꝝ sĩles: ⁊ tũc debem⁹ sine dubio iudicare ꝙ iste humor dominat̃ multũ in corpore.

Cap. XII. Qđ est de signis dominij melãcolie.

Et signa q̃ significãt dñiuȝ melie sũt nigredo vrine: aut rubedo declinãs ad obscuritateȝ: aut ad viriditatẽ. Et aliqñ ꝟ seq̃t̃ icẽdiũ i stõ ⁊ habȝ appetitũ caninũ ⁊ nigredinẽ coloris: ⁊ maxie sub palpebra oculi: ⁊ sanguis flõmat⁹ est niger: ⁊ multũ coagulat⁹: ⁊ maior pars talia patiẽtiũ ẽ splenetica. Et si particularia signa iungãtur istis sine dubio iudicabim⁹ ꝙ multũ dñabit̃ in corpe hũor talis ⁊ cõplexio que magis apta est ad generanduȝ hũc humorẽ est ɔplexio frigida ⁊ sicca: aut calida ⁊ sicca. Et ppterea raro inuenit̃ iste humor in corporib⁹ albis ⁊ pinguibus. ⁊ morphea nigra est signũ fortissimũ istius humoris: ⁊ etiã variole nigre seu morbilli.

Cap. XIII. Qđ ẽ de signis dominij flegmatis.

Et signũ dñij fl'atis sũt vrina alba ⁊ vt color corpis sit alb⁹: ⁊ pulsus paruus: ⁊ rarus: ⁊ sq̃liditas toti⁹ corpis: ⁊ pigricia: ⁊ sõn⁹: ⁊ tarditas digõnis. pauca sitis cũ multo sputo viscoso. ⁊ si cũ his iungunt̃ res pticulares erit sicut dictũ ẽ añ: velut est etas senectutis: ⁊ tps hyemis: ⁊ regimen multe q̃etis: ⁊ cibaria frigida ⁊ hu. ⁊ supfluitas comestionis. Et sõnia silr significãt sup dñiuȝ istoꝝ humoꝝ: qm ille cui supabundat colera sõniat videre adustionẽ ignis: ⁊ cui sanguis abũdat sõniat videre res rubeas. ⁊ cui melia videnť in suis sõnijs ea q̃ ipsuȝ terrere faciũt. ⁊ qui videt dormiẽdo maria ⁊ pluuias: ⁊ sentit aerẽ frigidũ: vel aquã frigidã: oĩa ista significãt abũdãtiã fl'atis. Jsta sũt significãtia sup dñiuȝ vniuscuiusq̃ hũoꝝ: ⁊ vlr sup egritudines q̃ accidũt pp hos hũores. Sȝ lassitudo q̃ ɔuenit absq̃ occasiõe maĩa antecedẽte fit necio pp dñiuȝ istoꝝ humoꝝ. aut pluriũ. sed lassitudo thetayca ⁊ ɔposa fit ab abũdantia sanguinis: sed vlcerosa est ex malicia qualitatis.

Cap. XIIII. Qđ est de signis ꝑnosticis egritudinũ futurarũ per aereȝ ⁊ tempora.

Et postq̃ locuti sumus de signis significantibus sup dñiuȝ hũoꝝ. deinceps volum⁹ loq de dispõnib⁹ q̃ fiũt ab aliq̃ pmutatiõe ex nãli: sicut ille q̃ fiũt ex aere q̃ significãt egritudines futuras: ⁊ via q̃ possumus cognoscere has pmutatiões est expiẽtia: sȝ scire ipsas p viã demõstratiuã est difficile aut ĩpoſ'e: ⁊ ppea in hoc sũt recipiẽda testimonia antiquoꝝ: ⁊ memorari coꝝ breuiter q̃ dixerunt: ⁊ postea conabimur dare causas. Dixit. Y. ꝙ qñ fuerit hyems septẽtrionalis ⁊ inaq̃sa: ⁊ ver fuerit meridionale ⁊ aq̃suȝ sequunt̃ ex hoc in estate febres acute: obtalmie: ⁊ disinterie: maxie vero mulierib⁹ ⁊ humidis nã. Et huius cã est: q2 si hyems fuerit sicca gñãbit humores siccos: ⁊ gñaliter humores adusti qui facti fuerũt in autũno nõ ɔuertent̃ simili tpe huic ad frigiditatẽ ⁊ humiditatẽ: sȝ remanebũt ꝟȝ medietateȝ illius qđ supuenit ei in autũno: ⁊ postea veniẽte vere calido ⁊ humido aggregabunt̃ i corpe hũores ɔtrij adinuicẽ. veniente postea calore estiuo putrefaciet ipsos humores ꝑpter humiditatẽ accidẽtalẽ quã habebũt: ⁊ ꝑpter actũ ipsoruȝ erit calor putredinalis qui generabit̃ nociuior ⁊ acutior. Unde tunc propter hanc maliciã complexionis fient febres acute: ⁊ accidet fluxus ventris sanguineus ⁊ obtalmia. Et hoc accidet plus complexionibus humidis: quia sunt apte citius permutari propter taleȝ aeris dispositionem. Et. Y. adaptat siccitateȝ vento septentrionali ⁊ humiditateȝ meridionali: eo ꝙ natura istorum duorum ventoꝝ est has duas facere dispositiões ⁊ cãm istoꝝ ostẽdam in loco nobiliori isto. Jteȝ. Y. dicit. si in eodeȝ ãno post ortuȝ canicule fient pluuie frigide ⁊ venti flauerint septentrionales: tũc fient egritudines terminabiles ⁊ gete. Et hoc erit ꝑpter tẽperãtiam aeris calidi: q2 pluuia aerem refrigerat. ⁊ silr facit septẽtrio: quãuis sit siccus: ⁊ manifestum est ꝙ frigidus aer putrefactionem diminuit. Et vlr scias ꝙ cã egritudinũ quas. Y. his temporib⁹ fieri dicit est ꝑpter permutationẽ nature aeris: qđ est: q2 nõ fuit ordinata diuersitas nature tẽpoꝝ nisi vt humores digerãtur ⁊ temperent̃: q2 humiditas hyemis tẽperat siccitateȝ autũni: ⁊ caliditas estatis tẽperat hyemis frigiditatẽ. Sȝ qñ hyems fuerit sicca tũc remãebũt hũores sicut fuerãt pus. ⁊ humiditas veris eos nõ tẽperabit: eo ꝙ ipsa erit humoribus his extranea: que oẽs nõ adueniunt tẽpore cõpetenti. Et ob hoc qñ supuenerit eis calor estiu⁹ sine medio: tunc iste egritudines generabũt̃. Sȝ si hyems fuerit hũida ⁊ supuenerit calor estiu⁹ eidẽ cũ medio: ⁊ istđ mediũ ẽ calor veris tẽperatus: ⁊ tunc nõ veniet tẽpus caloris añq̃ ipsa humiditas sit cõsumpta: ⁊ corpora receperunt defensionẽ vt ꝑpter calorẽ nõ pmutent̃. Et vlr scias ꝙ quatuor tẽpora sunt cum quatuor humoribus sicut cũ q̃tuor elemẽtis: q2 si tẽpora resistunt vt vnũ elementũ aliud nõ vincat vel superet sic resistũt vt vn⁹ humor alium nõ vincat: q2 nisi esset cõparatio quã hȝ tẽpus cũ quolibȝ humore vnus hũor a suo cõtrario corrũperet̃. Jtem. y. quando hyems fuerit calida meridiõalis ⁊ pluuiosa: ⁊ ver septentrionale inaquosum fiet fluxus sanguĩs ⁊ obtalmie sicce. ⁊ senibus reumata: epilentie ⁊ paralisis ⁊ apoplexie. ⁊ pregnantes abortiunt. Et cã hui⁹ est vt in tali dispositiõe ipse egritudies fiant. q2 cerebrũ in tali dispositiõe supflue humectatur: veniẽte vero vere frigido cũ sui natura habeat humores dissolutos mouere: tũc frigiditas resistet sue cõplexioni naturali: ⁊ tũc humores a frigiditate cõpressi distillabuntur: ⁊ ob hoc iste egritudines mouebũt̃. Et si hyemis dispositio erit similis dispositioni veris ꝑdicte apti⁹ ⁊ citius egritudines iste fient: q2 hũores tũc tẽporis erũt cõgelati ⁊ imobiles: ⁊ ipsi tñ nõ sũt penitus denudati ab humiditate naturali. Et fluxũ sanguinis hic itendit. y. ꝑpter vlcerationem intestinorũ que fit ꝑpter reumata acuta q̃ fiunt ab hac permutatiõe. Et mulieres nõ abortiunt isto tempore: nisi q2 vulue ipsarũ tali tẽpore nimis humefiũt ⁊ debilitat̃ que in eis est virtus retentiua: ⁊ poterit esse vt etiam hac permutatiõe embrio ledat̃ eo ꝙ ꝑpter humi-

ditatem debilitaꝛ̃. Et dixit. Y. q̄ñ estas erit parum pluuiosa ⁊ autūnus calidus m̄ltū meridionalis ⁊ pluuiosus tūc erūt hyeme fortes dolores capitis: tusses ⁊ raucedines in aliq̄bus fiet ptisis. ⁊ causa huius est manifesta: eo ꝙ in tali autūno replenꝛ̃ capita multis sup̄fluitatibus: ⁊ cū sup̄uenerit hyems cōprimet cerebrū ⁊ stillabūt ab eo sup̄fluitates nec poterūt digeri: ⁊ ob hoc iste egritudines fient. nā si remanebūt in capite faciēt dolorē p̄dictū: ⁊ si fluxerint ab eo faciēt egritudines supradictas: ⁊ si fluxerint ad pulmonē fient tusses. al'. pthyses. Adhuc dixit ꝙ si fuerit autūn⁹ septētrionalis ⁊ siccus fiet in cōplonibus siccis obtalmia sicca: febres acute: ⁊ cardiaca mel'ica: qꝛ manifestuꝫ est ꝙ q̄ñ istud tēpus in siccitate fortificaꝛ̃ faciet egritudīes melancolicas: ⁊ febres he dicte sunt ex humore mel'ico: q̄ꝫuis humor ille nō sit velocis motus. Itē dixit ꝙ egritudines que fiunt tp̄e multū pluuioso ꝓ maiori p̄te sunt febres lō ge: ⁊ fluxus ventris ⁊ epilētia: ⁊ apopl'ia: ⁊ squinātia. ¶ Et dixit. Y. ꝙ paucitas pluuie salubrior est corporib⁹. Et causa est qꝛ sup̄fluis humiditatibus calor nālis nō bene dn̄atur. Et nō est ītelligēduꝫ ab. Y. vt laudet aereꝫ siccū ex toto qꝛ aer nimis siccus īducit egritudines eisdē similes. Et ꝓpterea dicit alibi: ꝙ q̄ñ est p̄uatio pluuie fiūt febres acute: qꝛ aer tēperatus ꝺm. Y. est mediocris īter multā ⁊ paucā pluuiaꝫ. Et tu debes scire ꝙ aer distēperatus in vna q̄litatū distemp̄antia sup̄flua generat egritudines eisdeꝫ similes. Sꝫ aer pestilētialis fit corruptione sue subē. Et hoc accidit sepe ꝓpter multā pluuiā tp̄e estiuo: sicͭ dicͭ. Y. ꝙ accidit in ciuitate acaron: qꝛ tota estate fuit fortis pluuia: ⁊ ꝓpterea accidit hītantibus malus pruritus: ⁊ pustule maliciose ita ꝙ aliquibus cadebāt brachia ⁊ pedes. Iteꝫ corrumpiꝛ̃ suba aeris ex vaporibus corruptis mixtis cū eo sicut a vaporibus resolutis a cadaueribus ⁊ a stagnis quib⁹ linum maceraꝛ̃. Et siml'r fiunt egritudines pestilentiales a corruptione aque ⁊ ciboꝝ sicut accidit tp̄e famis. Item egritudines pestilētiales que fiunt a corruptione aeris citius sunt egritudines mortifere: quia aer putrefactus vel corruptus velocius attingit cor: ⁊ ꝓpterea accidentia illarum febriuꝫ sunt mala ꝓpter malitiaꝫ anhelitus que hoc operaꝛ̃: ⁊ nō apparet in illis febribus fortitudo: nec sentiꝛ̃ in eis magna lesio manifeste: eo ꝙ mala ꝯpl'o dominatur in illis cōiter in oībus virtutibus corporis. Sꝫ illud qͦd facit lesionē manifestam sensibilem est mala ꝯplexio particularis vel diuersa: ⁊ scias ꝙ non oīs homo egrotat ꝓpter permutationē aeris: sꝫ illi qui ad hoc apti sunt. Et quādo tempora āni sequētur eorū nāꝫ quasi nō erunt cause egritudinū q̄ꝫuis nos videamus ꝯ̄riuꝫ: qꝛ egritudines quedaꝫ sunt magis ꝓprie vni tempori q̄ꝫ alteri sicͭ sunt egritudīes que fiunt ex humore simili illi tēpori: qꝛ sanguinee in vere: colerice in estate: melancolice in autūno: flegmatice in hyeme: q̄ꝫuis in vere p̄ accn̄s fiant egritudines melancolice ⁊ hoc accidit ꝓpter motū humoꝝ ⁊ eorū dissolutioneꝫ ⁊ ebullitionē: qꝛ in his tēporibus adueniūt p̄tibus oīuꝫ similia accn̄tia que adueniūt humiditatibus terre nascentiū. ¶ Qͦd dictū est de signis significantibus egritudines ex parte aeris sufficiat ꝯpendiose ꝺm nostrā intētionē loquendo. ¶ Sꝫ īueniunꝛ̃ egritudines parue velut accidētia significantia sup̄ egritudines magnas futuras: ⁊ nos dicemus de aliquibus earuꝫ hic. Et postea dicemus de signis significantibus sup̄ easdē egritudines ⁊ eaꝝ causas: qꝛ multū necessariū est in hac arte. Et nō expectes vt dicā tibi res nouas que nō sunt dicte ab antiquis.

¶ Caplm̄. XV. Qͦd est de signis ꝓnosticis egritudinū futurarū per egritudines paruas.

ET dixerūt q̄dā ꝙ dolor capitis fixus q̄ in arabico noīatur soda: ⁊ emigranea q̄ in arabico noīatur setbica p̄seuerans denunciat decursum aq̄e ad oculū in fine: aut dilatationē pupille que in arabico noīatur açabar. ¶ Et saltus faciei noīatur hachala: tortura v͛o noīatur lachora ⁊ spasmus noīatur tasnec: ⁊ p̄uatio motus noīatur cadar: paralisis vero felee. ¶ Saltus faciei p̄seuerans multū denunciat torturā oris. Saltus vero totius corporis significat spasmū humidū priuatio motus significat paralisiꝫ. ¶ Rubedo faciei oculorū ⁊ venaꝝ q̄ sūt ī eis cū fluxu lachrymaꝝ ⁊ fuga a lumīe cū forti dolore capitis denunciat ap̄a cal'm in cerebro. Incubus thebus dr̄ ⁊ vertigo habasta noīaꝛ̃ p̄seuerans denunciat epil'iam. epil'ia vero vocaꝛ̃ chission: tristitia p̄seuerās sine cā denūciat mel'iā. Apparitio corpusculoꝝ velut muscaꝝ ⁊ capillorū ante oculos denūciat decursuꝫ aq̄ ad oculos: nisi ħ accn̄s a stō ꝓueniat. Reumata ꝯtinua sine interpolatiōe faciūt timorē ptysis. Sudor mult⁹ p̄seuerās significat repletionē. Fortis sincopis crebra sine manifesta occasiōe p̄seuerās diu mortē subitā nūciat. repl'onē sup̄fluā hn̄tes timemus ne ad sputuꝫ deueniat sanguis q̄ in arabico nolaꝛ̃ vestadā: ⁊ ēt ē signū apopl'ie ⁊ subite mortl ⁊ stupefactio sēsuū ⁊ relaxatio motuū significat apopl'iā. Grauitas later' dexteri circa ypocōdria egritudinē ep̄is significat. Sterc⁹ inl'tū tictū tīorē egritudis ycteritie significat. sq̄liditas faciei ⁊ tūor palpebraꝝ ⁊ digitoꝝ manuū ⁊ pedū futurā yposarcā significāt. Fetor stercoris significat super nauscā q̄ in arabico nomiaꝛ̃ tacura. Urine fetor putrefactionē ⁊ febreꝫ nūciat. Lassitas ⁊ mēbroꝝ cōfractio sine cā manifesta cū casu appetit⁹ febrē denūciat. vrina vstiua p̄seuerās vlceratōeꝫ in vesica ⁊ virga significat. Priuatio appetitus cū sincopi colericaꝫ significat. Grauitas ⁊ extēsio q̄ est sub vētre ⁊ in renib⁹ significat sup̄ egritudineꝫ renū. Sterc⁹ adustū in orificio ani vlcerationem intestinoꝝ significat. Pruritus in ano p̄seuerās emorroydas denunciat nisi in intestinis sint vermes nati. Multe pustule in corpore ap̄a magnū significant. Multa noda apparentia faciunt timere de nodo magno noiato dubellet. Morfea ⁊ fortis rubedo faciei ⁊ strictura anhelitus ⁊ vocis lesio leprā significat. Et vl'r dico ꝙ q̄ñ p̄mutaꝛ̃ aliq̄d ex ꝯsuetis significat futurā egritudinē: sicͭ ē appetitus sup̄flu⁹ aut dimīut⁹ aut augmētū vel dimīutio in sup̄fluitatib⁹ vel mult⁹ sōn⁹ vel pauc⁹ vel alia accn̄tia p̄ter ista.

¶ Caplm̄. XVI. Qͦd est de pulsu ⁊ vrina in generali.

ET postq̄ꝫ locuti sum⁹ de hoc genere signorū sufficiēter: volum⁹ nūc loq̄ de signis ipsaruꝫ egritudinū q̄ significant necessario vnā triū reꝝ videlicꝫ: aut sup̄ q̄ditatē egritudinū: aut sup̄ cās ipsaꝝ: aut sup̄ mēbrū in quo ē egritudo. Et multotiēs significat sup̄ hec tria quemadmodū de signis egritudinū q̄ sūt in mēbris īteriorib⁹. Sꝫ egritudines apparentes in sup̄ficie corporis nō īdigent signis nisi significātib⁹ cās ipaꝝ ob hoc: qꝛ ille patēt sensui visus. Et vl'r scias ꝙ signa nō sūt aliud nisi illud qͦd app̄et in actiōibus ⁊ passiōib⁹ aīalib⁹ ⁊ nālibus cū accidētib⁹ q̄ ꝓueniūt ab eis. Propterea qꝛ inueniunꝛ̃ duo gn̄a signoꝝ cōmunicantiū plurib⁹ egritudinib⁹. ¶ Et debem⁹ p̄mo tractare de eis. ⁊ postea narrabimus signa vniuscuiusq̄ꝫ egritudis ꝓpria. Et ista duo genera signoꝝ sunt pulsus ⁊ vrina: ⁊ significatio pulsus sumiꝛ̃ a cōicantia oīuꝫ mēbroꝝ cuꝫ corde. ¶ Sꝫ vrina sumiꝛ̃ a mēsura digōnis in epate ⁊ venis: ⁊ ꝓpterea significatio ipsi⁹ nō ē pauca in significādo egritudines mēbroꝝ virtutis nutritiue. Et incipiendum est a pulsu: qꝛ eius est cognitio melior.

¶ Ca. XVII. Quod ē de pulsu ⁊ de generib⁹ ⁊ speb⁹ ei⁹.

ET dicimus ꝙ pulsus est cōpositus ex duob⁹ motibus hoc est motu dilatatiōis ⁊ motu cōstrictionis. ⁊ ex duab⁹ quietibus q̄ sunt inter duos motus sicͭ ꝺclaratū ē. Qꝛ iter q̄slꝫ duos

motus necessario sunt due quietes: et etiã quia sapientes huius artis dicũt q̃ ipsi ꝯprehẽdũt has duas qetes: et maxime qetẽ q̃ est post ꝯstrictionẽ. qr qes q̃ est post dilatationẽ est manifesta ẽt illi q nõ est pfectus. ꝓpterea accñtia q̃ essentialr͂ h̃ comitanť ꝯtinenť vna istaꝝ: h̃ est aut in motibus aut in qetibus. Et ꝓpterea appaꝫ q̃ p̃ma gnã pulsuũ sunt septẽ. vnũ est qd̃ sumiť a q̃titate dilatatõis. scd̃ꝫ sumitur a q̃titate tp̃is motus. Tertiũ a q̃titate v̄tutis mouentis. Quartũ a tp̃e qetis. Quintũ a ꝓportõe duorũ motuuꝫ et duaꝝ qetuꝫ. 6ᵐ a pmutatiõe pulsus et sua assilatiõe sue tẽperiei. 7ᵐ ab ordinatiõe mot⁹ et qetis et iordinatiõe. Sꝫ tria sunt genera q̃ ꝯsueuerũt iungere medici istis. 7. vnuꝫ est qd̃ sumiť ab arterys. Scd̃ꝫ a q̃litate ipsi⁹ arterie. Tertiũ sumiť a dispõne sube arterie. Sꝫ ista tria nõ sunt ꝓpa in pulsu inq̃tũ est pulsus. qr pulsus inq̃tũ est pulsus non stat nisi p motũ et qetẽ. Et p̃mo volum⁹ narrare spẽs que cõtinenť sub vnoq̃q; gñe: et postea dicemus causas vniuscuiusq; generis: et spẽi: qd̃ ẽ: qr qñ nos cognouerim⁹ eoruꝫ cãs efficiẽtes: tũc poterimus sumere plura signa egritudinũ: eo q̃ ip̃e eedẽ sunt cãe diuersitatis pulsuũ. Et ꝓpterea qñ inueniet genus aut spẽs ꝓpe cause: tunc erit signũ fixũ sup istud genus aut spẽm egritudinis. ¶ Et pulsus q fuerit pl'iũ causaꝝ nõ significat sup illã egritudinẽ solũ ipsaꝫ efficiẽtẽ nisi secũ alia significatio adiũgať. ¶ Et deinceps volumus icipere narrare spẽs pulsuũ: et subseqẽter eorũ cãs assignare: qr cũ sciuerimus eoꝝ cãs efficiẽtes: tũc possibile erit q̃ ponemus eas signa sup egritudĩes: eo q̃ ipse eedẽ sunt cause efficiẽtes earũdẽ. Et iõ qñ erunt ex eis genus vel spẽs ꝓprie cãe tũc erit signũ ꝯtinuũ sup inuentionẽ illius spẽi egritudinis vel generis: et qñ erit ei plus vna cã nõ significabit sup egritudinẽ agentẽ nisi qñ cũ eo fuerit significatio alia. Uerbi grã. qr pulsus formicãs q est in ethica est accñs ꝯtinuũ sup ĩuentionẽ illius spẽi egritudinis vel generis quãdo erit ei pulsus diuersus. nã cã significabit. al'. et qñ erit ei pulsus vel plus vna cã non significabit sup egritudinẽ istius febris: eo q̃ pulsus diuersus est inuentus in febribus putridis et in dolore stõi. g̃ h̃ non est signũ declarans febrẽ putredinis ꝓprie nisi ei associet aliud signũ: et possibile erit qd̃ aliud signũ sit ex spẽbus pulsuũ: et qd̃ nõ. Et postq̃ data sũt signa significãtia a medicis cãs pulsuũ: teneť determinare pulsuꝫ appropriatũ vnicuiq; egritudini: eo q̃ maior pars pulsuũ est cõposita sic pulsus significãs sup apostemata cal'a. qr est paruus: velox: iordinatus: et variatus multis variationib⁹: et in hac egritudine pulsus ei ꝓprius est ꝯpositus semp. Et qdaꝫ pulsuuꝫ sunt quoꝝ est signũ diffinitiuũ sup aliquã egritudinẽ qñ associať ei aliud signũ. verbi grã. qñ pulsus iordinat⁹ qñ erit cũ calore manifesto in corpore et nõ erit in ore stõaci punctio aliqua seu dolor est signũ certũ sup febrẽ putridã. Et postq̃ declarauimus quõ est significatio pulsus gñaliter redibimus ad numerandũ species: deĩde dicemus vniuscuiusq;. Et dicimus q̃ gen⁹ qd̃ sumiť a q̃titate dilatatõis diuidiť ĩ pulsuꝫ magnũ et paruũ et mediocrẽ et in lõgũ breuẽ et mediocrẽ et largũ strictũ et mediocrẽ et in eminentem ꝓfundũ et mediuꝫ. Et magnitudo est qñ arteria extendiť supflua dimensione in oĩbus tribus dimẽsionibus. s. in ꝓfunditatẽ: latitudineꝫ: et longitudinem. Paruus est ꝯrius illi. Et medius mediocritatẽ boꝝ retinet. Longus est qui extenditur in longitudinalẽ dimensionẽ plusq̃ in latitudinalẽ vel ꝓfundã: hoc est qui trãsit quattuor tangẽtis digitos. Breuis aũt est ꝯrius huic. Sꝫ medius horum mediocritatem seruat. Largus est ille qui f̃m latitudinem vltra alias extenditur dimẽsiones. Strictus illi est contrarius: sꝫ medius mediũ tenet. Emĩnẽs ẽ ille q in altitudine vltra alias dimẽsiones extẽdiť. ꝓfundus vero est ei contrarius: medius vero mediocritateꝫ seruat. ¶ Et iste species adinuicẽ cõponi possunt. Sꝫ difficile est hanc cõpositionem cognoscere tactu: iste sunt species sumpte a genere q̃titatis dilatatõis. Sꝫ genus qd̃ sumitur a tempore motus diuiditur in velocem tardum et medium. Et genus qd̃ sumitur a quantitate virtutis diuiditur in fortem debilem et medium. Et fortis est ille qui extrema digitorum fortiter percutit. Et qui sumitur a tempore quietis diuiditur in spissum: rarum: et medium. Et dicit Galienus: q̃ spissus est ille in quo tempus quietis post suam cõstrictionem est paruum. Sed rarus est contrarius illi: sed medius medium seruat. Sed hoc non percipit nisi ille qui comprehendit quantitatem quietis que est post constrictionem. Et qui hoc non: nescit cognoscit drñtiam inter pulsum velocem et spissum: sed hoc graue est inueniri: tamẽ non videtur impossibile multuꝫ perfectis qui sunt optimi sensus quoniaꝫ omnes homines nõ sunt equales in hoc sensu: q̃admodũ nõ sunt equales in sollicitudine et bonitate ĩtellectus. ¶ Sꝫ genus sumptuꝫ a ꝓportiõe. 4. tẽporũ pulsuũ diuiditur in pulsuꝫ equi põderis et nõ equiponderis: et equi põderis est equalis: et habet compositionem duorum motuum adinuicem compositione naturali. et per viaꝫ nãe. et sil'r habet cõpositionẽ vnius quietis ad aliaꝫ: et etiã illa q̃ est motus ad quietem. ¶ Et iste cõpositiones diuersificanť f̃m diuersitatẽ etatum tẽporuꝫ et cõplexionuꝫ. G. dicit q̃ iste cõpositiones naturales nõ inueniunť nisi f̃m vnã cõpositionum notarũ musicaꝝ ꝓportionatarum et ordinatarũ que est cõpositio dupli aut partis. et dicit q̃ minor ꝓportionuꝫ sentitaꝝ in pulsu est illa q̃ multiplicat quartuꝫ multiplicati cõparatõe vnius partis multiplicate duarũ partium. Et si ita est vt dicit mirabile est. ¶ Sed cõparationes istas cõprehendere difficile est q̃uis multi homines in musica eas cõprehẽdant propterea qr note musice habẽt superfluã extensioneꝫ: ita q̃ minor dimensio illarũ exemplo põt cõprehendi: et est illa que multiplicat ex. 36. partibus vnius parteꝫ vnaꝫ. ¶ Et ista verba sunt alterius scientie q̃ huic per accidens ẽ necessaria hic paruꝫ. ¶ Sed in pulsu sunt tẽpora breuia ad inueniendũ hanc cõparationẽ in eo: adhuc magis: qr qes existens post spissitudineꝫ difficile est inueniri: eo q̃ arteria est sub carne. ¶ Et ꝓpter hoc elegerunt tangere hanc arteriaꝫ: eo q̃ illa est latior et ꝓpinquior loci p̃ncipy: et has arterias tangunt medici. ¶ Sed genus sumptuꝫ a sua similatione et a sua diuersitate omnia preterita genera continet: qd̃ est: qr assimilatio pulsus est vt omnia genera f̃m vnum modum cõcurrant. hoc est. qr si est magnus vt sit perseuerãs in sua magnitudine: et similiter si est velox: tardus: aut ex alys. Et pulsus diuersus habet duas species: aut in omnibus generibus: aut in vno: aut pluribus fit diuersus: aut in m'l'tl pulsatiõib⁹: aut solũ in vna. ¶ Itẽ diuersorum pulsuũ quidaꝫ est ordinatus et est ille qui multis reuolutionibus suam diuersitatẽ conseruat. ¶ Et quidam est non ordinatus: et est ille qui suam diuersitateꝫ nõ seruat. ¶ Et conuenientius est vt species pulsuuꝫ diuersorum cum speciebus compositis computentur. et ego ex eis manifestiores dicam. ¶ Et genus sumptuꝫ a qualitate arterie diuiditur in tres species: hoc est in frigidum: calidum et temperatuꝫ. ¶ Et qd̃ sumitur a substantia arterie diuiditur in durum: mollem et mediuꝫ. Et qd̃ sumitur a contento in arterys diuiditur in plenum vacuum et medium. iste sunt species simplices pulsuum. ¶ Et inueniũtur pulsus compositi qui habent nomina q̃ dicenda sunt: quia quidam eoruꝫ dicitur pulsus caprizans: et est qui variatur in vna pulsatiõe in tarditate et velocitate: et accidit huic pulsui vt festinet et stet: et cito redit: et suum motum complet: et appellatur caprizans eo q̃ suus motus assimilatur saltui caprioli. ¶ Et qdam noiatur cauda soricina q̃

semp variatur. qr aliqñ variaẗ ab augmẽto ad diminutionẽ: ⁊ aliquãdo a diminutiõe ad augmentũ: ⁊ istud augmẽtũ ⁊ diminutio aliquãdo sunt ꝓportionata aliquãdo non. Et qdam dicit̃ vndosus: ⁊ ille est qui variatur in magnitudine ⁊ paruitate partiũ organi in eminẽtia ⁊ ꝓfunditate in strictura ⁊ largitate cũ mollicie substãtie organi: ⁊ declinat parũ ad paruitatẽ ſ3 non multũ: ⁊ vl'r suus motus assimilatur vndis maris ⁊ ab eisdẽ nomẽ suscepit. Et qdam dicit̃ vermiculosus qui vndoso assimilaẗ: ⁊ est eo minor ⁊ spissior. Et qdam dicit̃ formicans ⁊ est minor istis duob⁹ sed est spissior. Et qdaʒ dicit̃ serrinus qui vndoso in diuersitate partiũ similaẗ: tamẽ eis rigidior est. Et qdam dicit̃ bis pulsans: ⁊ põt esse vt iste sic denominet̃ per diuersitatẽ quã ĩ vna hab3 pulsatione: qr in eadẽ ĩterpolat ⁊ reuertitur: ⁊ põt esse vt dicatur ꝙ due pulsationes sunt vna. qr quies que est iter eas nõ h3 tempus ꝙ mereatur dici tempus quietis. Et quidam dicit̃ tremulus: ⁊ qdam dicit̃ tortuosus q percipitur talis sicut si organũ torqueret̃. Et quidaʒ dicit̃ arcuatus: qđ est: qr est eminens in medio: ⁊ in extremitatibus ꝓfundus. ¶ Iste sunt omnes simplices species ⁊ manifestiores que sunt in compositis.

¶ Caplm. XVIII. Quod est de causis pulsuum.

Deinceps icipiemus narrare causas omniuʒ. Et dicim⁹ ꝙ causa magnitudinis pulsus est sanitas virtutis ⁊ etiã sanitas instrumenti: ⁊ multa necessitas pulsationis: ⁊ propterea est iste pulsus signũ dominationis sanguinis in toto corpore: ⁊ maxĩe si cũ hoc iungantur velocitas ⁊ frequẽtia. qr hec sunt testimonia multe necessitatis cũ sanitate virtutis ⁊ instrumẽti. Et cause parui pulsus sũt istis cõtrarie: hoc est si sint ꝓpter debilitatem solũ aut inobediẽtiam instrumenti: aut ꝓpter necessitatis paruitatem: ⁊ ꝓpterea quando erit istius pulsus causa debilitas virtutis necessario significabit compl'onem malam mãlem dominantẽ super virtutẽ ipsam debilitantẽ: aut significat euacuationẽ superfluã ꝓpter quã itrinseca virtus ẽ dissoluta. Et quãdo fuerit causa ex inobediẽtia organi necessario significat malam ꝯplõneʒ siccã mãlem: sicut accidit qñ dominaẗ colera: aut mel'ia: aut dominaẗ in toto corpore cõplexio mala sicca non mãlis sicut est febris ethica: aut significat super congelationẽ que fit ꝓpter frigiditatẽ multam: aut ꝓpter extensionẽ arteriarum¹ que fit ꝓpter apa. ¶ S3 q fit pp paucã necessitatẽ significat paucitatẽ caloris: ⁊ aliqñ aggregant̃ hec oĩa tria: ⁊ significat sup ista tria: ⁊ causa mediocritatis ẽ temperãtia rerũ supradictarũ. Et causa longi pulsus est paucitas virtutis eo ꝙ nõ potest extendere arteriam in latitudinẽ ⁊ ꝓfunditatẽ ſm ꝓportionem extensionis longitudinis: ⁊ hoc est ꝓ maiori parte ꝓpter ineptitudinem instrumẽti: sicut est ꝓpter rigiditatẽ ⁊ obturationem cutis. Et cause curti pulsus sunt opposite causis longi: ⁊ hoc fit ꝓpter virtutis debilitatẽ: ⁊ põt esse vt sit ꝓpter instrumenti rigiditateʒ: aut ꝓpter hec ambo. ¶ Sed largi pulsus causa fortitudo virtutis ẽ cũ aptitudine instrumenti: ⁊ cause stricti sunt istis opposite. ¶ S3 cause eminentis sunt ꝓpinq causis longi: excepto ꝙ virtus fortior est ꝙ̃ in illo vel alio: aut qr ĩstrumentũ est magis obediẽs. Et cause ꝓfundi istis sunt opposite. Et causa velocis est multa pulsatiõis necessitas: tamẽ nõ est necessariũ vt cũ hoc adiungaẗ fortitudo: eo ꝙ pluries nã laborat cũ velocitate loco fortitudinis quãdo fortitudinẽ nõ habet: ⁊ hoc fit ꝓpter debilitatẽ virtutis: aut ieptitudinẽ ĩstrumenti. Et cause tardi istis sunt ꝯrie. i. non necessitas anhelitus aut debilitas virtutis aut ambo: ⁊ ꝓpterea est hoc genus pulsus signum male complexionis frigide materialis vel ĩmaterialis ꝓprie vel cõmunis: aut debilitas virtutis ꝓpter euacuationẽ preambulam: aut ꝓpter multos malos humores qui dissoluunt virtutẽ ꝓpter malaʒ eoꝝ ꝯplõnẽ vel q̃litatẽ: ⁊ cãe generis recepti a v̾tute sunt manifeste. Et cause pulsus fortis ⁊ debilis q̃ sunt sumpte a v̾tute manifeste sunt. Et cãe spissitudis eedẽ cũ cãis velocitatis: ⁊ nã illũ opaẗ qñ nõ põt facere fortẽ vel velocẽ. S3 causa rari est ꝓpter paucã necessitatẽ cũ abũdãtia frigiditatis. ¶ S3 genus sumptũ a ꝓportiõe. 4. tẽpoꝝ pulsus est qr eoꝝ a via nãli exitus est vt mot⁹ dilatationis sit maioris ꝯparationis ad motũ ꝯstrictionis ꝙ̃ debeat: ⁊ est vt maior sit necessitas ĩspirationis ꝙ̃ respirationis. Et qñ motus ꝯstrictiõis erit maioris cõparatiõis: ad motũ dilatatiõis debito: tũc erit fortis necitas ad euaporãdũ vaporẽ fumosuʒ. Et qñ qes erit maioris cõparatiõis debito ad motũ: tũc erit h pp debilitatẽ virtutis cũ multa inspirãdi necessitate. Et sil'r ꝑmutatio ꝯparatiõis duaꝝ adinuiceʒ quietũ ẽ sic ꝑmutatio ꝯparatiõis duoꝝ motuũ: h est motus dilatatiõis ⁊ ꝯstrictiõis. S3 gen⁹ sũptũ a sil'itudie ⁊ diuersitate pulsus ẽ manifestũ: qr assil'atio non fit nisi bonitate virtutis ⁊ ordinatione ipsius vt causa permutatiõis est euaporatio virtutis ⁊ ipsius debilitas. Et causa talis permutatiõis ẽ vna duaꝝ reꝝ: aut pp aliquã reʒ q̃ virtutem debilitauit ⁊ aggrauauit sicut dñiuʒ huoꝝ malorum: aut pp aliquã cãʒ calorẽ itrinsecũ cordis ledentẽ: qr distẽdit sicut dolor oris stõi: ⁊ põt esse ꝙ sit hoc pp debilitateʒ v̾tutis ipsius de motu istri: sicut cõtingit in fine egritudinũ nocentiũ. Ideo qr debilitas semp dr̃ in ꝯparatione: qr sicut ꝯtingit pp cãm multoꝝ humoꝝ: sic nõ est impol'e vt sit cã motus istri ipsius. Et qui diuersificaẗ in multis pulsationibus min⁹ malus ẽ: sic est ordinatus in diuersitate pulsus. Sil'r est malus minus nõ ordinato: ꝓpterea qr ordinatus cõseruat suuʒ circuitũ in hac diuersitate: ⁊ cõseruatio nõ fit nisi dñio v̾tutis ꝓpter aliquẽ motuʒ. Et cause spẽrũ in diuersitate cõpositarũ he sunt: qñ cãe caprizãtis pulsus aliqñ ꝓueniunt ex ineptitudine ĩstrumenti: ⁊ sil'is cã est pulsus soriciny: excepto ꝙ qñ permutaẗ ab augmẽto ad diminutionẽ est signũ diminutiõis v̾tutis: ⁊ si redit ad suum ꝑncipiũ signat vigorẽ virtutis: ⁊ si a diminutiõe ad augmẽtũ deuenit fortiorẽ v̾tuteʒ significat. ¶ S3 vndosi pulsus cã est virtutis debilitas cũ organi mollicie et frequẽtia sua est sic si virtus partẽ mẽbri super aliã aggregat: ita vt iste motus motui vndarũ maris assimilet̃ q ex multis cõpositus est motibus. Et vermiculosi pulsus cãe istis sil'es sunt: tñ sunt debiliores: ⁊ sil'r formicãs: tñ ⁊ ipse vndoso debilior est: ⁊ ꝓpterea dictũ est: ꝙ nõ fit formicãs nisi vermiculosus precedat. ¶ Cause debilitatis virtutis sunt manifeste: aut ꝓpter euacuationẽ superfluaʒ ex qua euenit sincopis aut destructioneʒ caloris intrinseci: eo ꝙ cause q̃ faciunt egritudinẽ sunt ꝯrie ei ⁊ nocent illi. Sed serrini pulsus cause sunt virtutis debilitas ⁊ est ꝯpositus ex debili ⁊ paruo: ⁊ in ipso sunt ꝑtes anticipãtes ⁊ postponentes sicut in vndoso: excepto ꝙ in isto siccitas magna ẽ manifesta: ⁊ qr siccitas fit etiã ab extensiõe est serrin⁹ pulsus signuʒ calidi apostematis ⁊ maxime quãdo est in mẽbris neruosis: qđ est: qr rigiditas plus fit ibi ꝓpter neruũ. ¶ Sed bis pulsantis causa hoc est martellini: est organi duricies: qr agit sicut malle⁹ sup incudem ꝑcutiens bis ꝑcutit ⁊ scđa pulsatio ꝑ se est hoc ẽ pp rigiditatẽ nerui. Et cã tremuli debilitas ẽ v̾tutis: ⁊ tortuosus significat super spasmũ. Et arcuati cã sil'r debilitas est virtutis: qr eq̃liter organi ꝑtes ferre nõ possũt. Iste sunt cãe septẽ geneꝝ pulsuũ breuiter dicte. S3 de pulsib⁹ ap̃atuʒ dicemus cũ loq̃mur de signis cuiuslibet egritudinũ. Sed cãe triũ genꝝ pulsus istis cõiunctarũ manifeste sũt a reb⁹ ãndictis: hoc est a causis male complexiõis. Et qr iste spẽs pulsuum nõ possunt ꝯphendi in aliquo ĩdiuiduo nisi cõparato ad pulsum sani q in corꝑe tẽperate ꝯplonis iuenitur: aut ad ali

quā octo ꝯplonū fm. G. aut ad. 4. fm ꝙ apparet a radicibus nature: ⁊ iterū sanoꝝ pulsus alter ab altero diuersificatˀ. Et pp eoꝝ diuersificationē opꝫ nos cognoscere: qꝛ si hec ignoramus egrotātiū pulsus minime cognoscemus: qd est: qꝛ pulsus egri nō cognoscitˀ nisi pp cōparationē corporis sani: vt cognoscat diuersitatē ꝯplonis ipsiꝰ. Et ppterea necesse est ei q vult in hac scia pfectꝰ esse vt se exerceat in cognitione pulsus sani vt cognoscat diuersitatē cōplexionis ipsius: ⁊ vt cognoscat causas permutantes pulsum: qꝛ nisi hec cognouerit posset errare ⁊ opinari: qꝛ pulsus sanorum est pulsus egrorum.

¶ Capitulū. XIX. Quod est de diuersitatibus pulsuū per res intrinsecas.

E T dicemus diuersitatē pulsus ꝯplonū. Pulsus nālis calide ꝯplonis maior est ⁊ velocior pulsu tēperate: ⁊ pōt esse vt sit frequentior: ⁊ frigide est ꝯ̄rius paruior ⁊ tardior tēperata ⁊ possibile ē vt sit magis submersus. Et pulsus sicce ꝯplonis est cū paruitate durus: ppterea qꝛ durities nō ē obediēs extēsioni. Et pulsus hūide mollis declinans ad fortitudinē ⁊ magnitudinē: qꝛ in h humiditas obediēs est. Et piguedo ⁊ macies hñt significatōẽ in actu pulsus: qd est: qꝛ pulsus in corporibꝰ macilētis euidētior apparet ꝙ̄ in piguibus eo ꝙ in corporibꝰ pinguibus est pulsus q̄si sepultus ⁊ hꝫ spissitudinē: ⁊ ppea hꝫ fortitudinis diminutionē. ¶ Et etates sunt ex rebꝰ q̄ ponūt diuersitatē in pulsu pp diuersitatē datā a ꝯplone qꝛ pulsus pueroꝝ ex parte caloris est velox: ⁊ ex pte debilitatis vͭutis est spissus. Et pulsus iuuenū est fortis pp eoꝝ calorē ⁊ fortitudinē ⁊ est rarior pulsu pueroꝝ. Et pulsus senū debilis est rarus ⁊ tardus. Et sexus silr est ex rebus q̄ diuersitatē ponunt in pulsu: qd est: qꝛ pulsus mariū ē fortior ⁊ maior pulsu feminaꝝ: ⁊ pulsus mulieꝝ minor est ⁊ debilior: ſꝫ est velocior eo ꝙ velocitas eis est loco fortitudinis. ¶ Iste sunt cause mutātes pulsū. ¶ Et somnus ⁊ vigilia silr hñt opationes in pulsus permutatione.

¶ Caplm. XX. Quod est de causis permutantibus pulsum ab extrinseco.

S Ed rerū extrīsecaꝝ que pulsū pmutāt. Quedā sunt in quattuor tēporibus āni: ⁊ q̄dā in cibis ⁊ potibꝰ ⁊ in balneis aq̄ cal'e Silr ⁊ accñtia aie sunt ex his q̄ pmutāt pulsū. Et ex his q̄ pmutāt añ dicta sunt in cognitione pulsus. Et a rebus q̄ supueniunt corpori a q̄ttuor q̄litatibus poteris pulsuū diuersitatē cognoscere. vbi gr̄a: qꝛ cibus qñ est nouiter in stō susceptus pulsū ponit paruū ⁊ debilē ⁊ occultū: ⁊ qñ digeritˀ ponit ꝯ̄riū. Et h est: qꝛ cibꝰ añꝙ̄ digeratur calor nālis ab eo est sepultus q̄ꝫadmodū ignis a multis sepelitˀ lignis: ⁊ qñ digeritˀ tūc calor inualescit nālis. Et ppterea in nostris diximus radicibus ꝙ cibꝰ ex pte eius est silis: ⁊ ex pte est ꝯ̄rius. Et sil'e est in somno ⁊ in vigilia qd est: qꝛ somnꝰ factꝰ pp cibū ñ fit nisi qꝛ calor nālis a cibo est oppressus: ⁊ vigilia p maiori pte fit facta digōne. Sed pmutatio pp tps āni a se nō ē multū occulta: qꝛ pulsus veris est cal's ⁊ humidus sic est in hñtibꝰ ꝯplonē eādē: ⁊ silr alia tria tpa se hñt. Et q opinantˀ ꝙ pulsus autūni est silis pulsui veris in fortitudine frequētia aut tēperie penitus errat ppterea: qꝛ in illo tpe vͭutes sunt diminute pp paucū calorē spūū: imo isto tpe ē q̄si sil'is senū vͭuti: qꝛ istud tps tēpori senectutis assil'atˀ. ¶ Et ppea tūc plima terre nascētia senescūt: ⁊ ēt vͭtus gñatiua in isto tpe in vegetabilibus ⁊ aialibꝰ debilitatˀ. ¶ Et silr regiōes hñt opationē in pmutatiōe pulsus ⁊ ꝙ cōplonē pmutāt. ¶ Iā dictū est sufficiēter de pulsibꝰ: ⁊ q petierit vltimiorē particularitatē in scia pulsus: pergrat ipsā in libris spicatorū.

¶ Cap. XXI. Qd est de vrinis generaliter.

E T deinceps volumus loq de vrinis. ¶ Et dicimus ꝙ accñtia q̄ apparēt de vrina sic superius dictū est: q̄dā significāt digōnē epis venarū ⁊ mēbroꝝ. Et q̄dā significāt egritudinē renū ⁊ vesice. Sꝫ pmo volumꝰ narrare signa apparētia in vrina sic supius dcm̄ est q̄ significāt digōnē epis venaꝝ ⁊ mēbroꝝ. Et postea dicemꝰ vniuscuiusꝙ̄ significationē spēꝝ. Et res p q̄s significat vrīa sunt triū specierū. pma est vrine color. 2a ē suba. 3a ē cōtentū. Et color vlr diuiditˀ in. 5. ptes: q̄s diximus. 5. genera. ¶ Primū est color citrinꝰ ⁊ hꝫ mltas spēs sic palearis: ⁊ citrinus: ⁊ post assar: ⁊ post illum vacatinus q croco assimilatˀ: ⁊ post illū q assil'atˀ croco rubeo. Scdm genꝰ est coloris rubei ⁊ illud hꝫ gradus sic color q noīatˀ asaab. i. color rubeꝰ mixtus cū q̄dā albedine sic est in rosa: ⁊ q noīatˀ chimos q est vt sanguis: ⁊ rubeꝰ q i supficie hꝫ nigredinē ⁊ dr̄ açima. Et tertiū genus est color viridis ⁊ hꝫ gradus sic fisticus ⁊ sic giniar ⁊ sic celestis q in arabico dr̄ elsemet miça: ⁊ sic nigellinus ⁊ sic porrinus. Et quartū genus continet colorē nigrum ⁊ habꝫ gradus: videlicꝫ qui declinat ad obscuritatem quādam: ⁊ quendam qui declinat ad citrinitatem: ⁊ quēdā q declinat ad melanzaniū. Et. 5us. genꝰ ꝯtinet albū equiuoce de vrina vel de aq̄. Sꝫ albus est ille q vere color albus est: ⁊ q̄dā est qui spermati assimilatˀ q̄dā assimilatˀ lacti. Isti sunt simplices colores vrine. Et sunt alij multi cōpositi colores de qbꝰ dicere hoc nō est necessariū: sic color olaginus: ⁊ q assimilatˀ loture recētis carnis ⁊ siles. Et fm significatū sumitˀ a suba: ⁊ suba q̄dā est subtilis q̄dā grossa: ⁊ q̄dā mediocris. Et hoc sumitˀ. 4. modis: vnꝰ ē vt vrina sit subtilis ⁊ postea ingrossetˀ. Scds ē vt sit grossa ⁊ postea subtilietˀ. Tertiū est vt fiat subtilis ⁊ remaneat subtilis. Quartū est vt fiat grossa ⁊ remaneat grossa. ¶ Itē q̄dā suba est clara ⁊ quedā obscura: ⁊ clara nāliter substantie subtili cōiungitˀ. Tertiū significatum est cōtentoꝝ: ⁊ cōtēta vrinarū sumūtˀ a colore suba loco: ⁊ dispositione. nam qdā est albū spissū ⁊ coctū: ⁊ stat in pfundo vasis: ⁊ ipsiꝰ partes sunt eq̄les vt figurā habeat pineatā: ⁊ istud est nāle qd appellatˀ in arabico: ⁊ dr̄ atenoꝝ: ⁊ qdā furfuri assimilatˀ: ⁊ qdā saniei assimilatˀ: ⁊ quoddā est sanguineum coagulatum: ⁊ qdā assimilatˀ pilis: ⁊ quoddā arenulis: ⁊ quoddā assimilatˀ partibꝰ ferramēti: ⁊ quoddā assimilatˀ ferri squamis. Et hec oīa sunt preter naturam: sicut color rubeus. niger. ⁊ obscurus sunt preter naturā. ⁊ quoddam est in parte superiori: ⁊ qdā in media: ⁊ qdā in īfima. Et qdā est nāle: cuiꝰ totū est equale in oibus partibꝰ suis. ⁊ etiā a quo partes grosse a subtilibus diuidūtˀ.

¶ Capitulū. XXII. Quod est de significationibꝰ vrine sumptis ex eius colore.

E T postꝙ̄ breuiter dicta sunt signa q̄ ab vrina sumūtˀ deinceps dicemꝰ eoꝝ significata et icipiemꝰ a colore. Et dicimꝰ ꝙ vlr colores citrini cū eoꝝ gradibꝰ significāt admixtionē colere cū vrina. Sꝫ eoꝝ nālior color est citrinꝰ: ⁊ alij q sūt a colera oēs excessū caloris significāt: tñ fm ꝙ ppingores sunt igneo colori sic color colere vitelline q assimilatˀ colori vitelli ouoꝝ de die natoꝝ quā dicit. G. calidiorē oibus spēbus colere esse. ¶ Sꝫ colores rubei vlr significāt dñiū sanguinis ⁊ vͭutis debilitatē: ⁊ maxime illa q̄ declinat ad rubedinē sup quā est nigredo sicut significat illa q̄ declinat ad igneitatē plus ꝙ̄ sup colerā. Et dr̄ ꝙ aliq in febribus acutis fundūt sanguinē per vrinā ꝙ̄uis in eis non sit vena fracta: ⁊ hoc significat periculosā crisim: aut dominiū sanguis quantitatiuum. Et nigra vrina significat adustionē ⁊ super dñiū frigiditatis: qd est: qꝛ calor ⁊ frigus hec duo faciūt. Sꝫ qd a caliditate puenit habꝫ signa preambula caliditatē significantia. Sed qd a frigiditate

pueniit viriditas aut fuscitas precedit ⁊ vniuersaliter alii colores frigiditatē significātes. Et aliquādo fit vrina nigra ꝑpter admixtionē colere nigre propter expulsionē colere nigre que a natura fit sicut in spleneticis fit: ⁊ omnis viriditas significat frigiditatem excepta illa que çinaria nominatur ⁊ porrina: nam ille fortem adustionē significant: ⁊ nō est dubium quin fusticina ⁊ idica seu celestis significēt super caliditatē: quia videmus vrinas colericorum mixtas viriditati cū citrinitate: ⁊ quia viriditas est principiū nigredinis ob hoc cause que faciūt nigredinē eedē sunt cū causis que viriditatē operātur: excepto quia in viriditate sunt debiliores. Et vrina alba ⁊ clara sicut aqua significat digestionis defectū ⁊ virtutis nutritiue debilitatem aut opilationem aut vtrunq₃. Et vrina q̄ spermati assimilatur significat humorum flegmaticorum frigidorum crudorum abundantiam. Et vtplurimū apoplexiā aut similem egritudinē significat: ⁊ pueri hāc habēt vrinā quādo epilentici fiunt. Et possibile est vt hec vrina sit signum crisis in egritudinibus flegmaticis: ⁊ possibile est vt sit color albus in egritudinibus acutis. Sed est plurimū perditionis signū: q₃ significat ascensum colere ad superiores partes ⁊ ibi facit apostema. Et aliquādo vrina erit rubea ⁊ egritudo erit frigida: ⁊ hoc accidit ꝑpter fortem dolorem vt in colica: aut ꝑpter opilationem viarum que currunt a felle ad itestina: quia tunc est necesse vt ille humor exeat per vrinam. ⁊ alie cause assignantur: sed iste sufficiāt. Sed colores compositi sicut lotura carnis significāt debilitatem virtutis epatis aut renū. Et vrina que oleo assimilatur solū in colore ossiū febrē significat: eo q₃ pinguedinē liquefieri in membris significat excepto q₃ hanc nigredo nō precedat q₃ si hoc esset casum virtutis significaret: ⁊ quidā dicūt q₃ hec vrina in acutis febribus apparet: ⁊ s̄m illos materierum pinguiū signum est creticum: sed hec accidit raro.

Capitulū. XXIII. Quod est de significationibus vrine sumptis ex substantia eius.

Subtilis vrina defectum digestionis significat eo q₃ digestio necessario materiā igrossare debet: ⁊ defectus digestionis fit ꝑpter humorum cruditatē: aut propter defectū virtutū aut ꝑpter cibi ⁊ potus multitudinē. Et ex rebus multū adiuuantibus subtilitatē vrine est viarū opilatio: ⁊ ꝑpterea vrine calculosorum subtiles sunt: ⁊ si post subtilitatē apparet grossa substantia signum est q₃ natura īcipit digerere. Sed si ab ipso principio apparuit grossa ⁊ in eadē grossitie māserit significat multā humorum ebullitionē a calore extraneo factam: ⁊ ꝑpter hoc est malū signū. Sed vrina grossa que post subtiliatur ⁊ iterum ingrossatur q̄uis hec operatio a natura ꝓcedat pigritiā nature significat post incepti operis principiū. Et si grossicies ꝑpter motū humorum fuerit hoc est bonū signū: qđ est: quia significat q₃ natura digerere icepit. Et quidā hoc reprehēdere volētes dixerūt q₃ nō sunt aliq̄ signa tenenda in vrina nisi ex ope nature iterioris: sed si ab aere extrīseco fuerint teneda nō erūt. S₃ isti ignorāt q₃ aer nō opaᷓ in vrina res diuersas nisi ꝑpter preparationē quā ab iteriori natura capit. Et vrina que in p̄ncipio egritudinis a parte nature apparet grossa ⁊ postea subtiliaᷓ longitudinē egritudinis significat. Et iam dictū est: q₃ puerorum vrina naturaliter est grossa ⁊ iuuenū subtilis.

Caplm̄. XXIIII. Quod est de ypostasi vrine ⁊ de ei⁹ significationibus.

Ypostasis sanitatē denuncians debet esse in fundo ⁊ eē alba leuis ⁊ equalis ⁊ in forma pineata in fundo eo q₃ est superfluitas tertie digestionis. Et de nā superfluitatū est vt sint graues: alba q₃ mēbra nō nutriunᷓ ea sanguine nisi postq₃ est dealbatus ⁊ eis assimilat⁹: ⁊ ꝑpterea erit color superfluitatis sicut color nutrimēti quando v̄tus nutritiā sequtur suū cursum nālem: leuis ⁊ eq̄lis ꝑpter digōnis tēperiē: ⁊ q₃ h̄ tēpies eq̄lis est in oībus suis partibus d₃ esse pineata propterea q₃ hec figura ꝓportionis eq̄litatē oīum suarū partiū in leuitate ⁊ grauitate oñdit: ⁊ q₃ actio caloris in hac forma dñatur: ⁊ etiā corpora grauia nāliter extēduntur ⁊ dilatanᷓ: s₃ leuia in seipsis aggregantur ⁊ petūt ascensum quousq₃ acuantur sicut accidit flāme ignis. S₃ significatio que a loco sumitur est hec. v₃. q₃ illud qđ stat in pte superiori qđ nebula appellaᷓ significat p̄ncipiū apitionis digestiōis dūmodo sit alba. Et pp hoc dicit. Y. q₃ si vrina nubem albā quarta die fecerit crisiz in. vii. indicabit. Sed q̄ stat in medio significat digōnis cremētū: ⁊ q̄ est in fundo pfectā digōnē significat absolute: dūmō in hoc perseuerē conuenietibus diebus. Sed si modo apparet: modo vero non: significat nature debilitatem ⁊ illius impedimentū:

Et est sciendum q₃ aliquādo in vrina apparet hypostasis alba quando materia est flegmatica nō cocta: ⁊ hec differt a naturali eo q₃ ipsius partes sunt diuerse. Sed color citrinus hypostasis significat citrine colere dominiū qđ virtutem impedit digestiuā: ⁊ ob hoc signum est malū. Sed rubea solum significat materiā multam ⁊ pigritiā nature que ipsā propter sui multitudinē permutare nō potest: propter hoc hec hypostasis. longitudinē egritudinis significat. Sed est salubris nisi malum aliqđ apparuerit signum: qđ si apparuerit significat mortem longo tempore precedente: qđ est: quia hoc malum signū adiunctū significat q₃ hec materie multitudo virtutibus in fine dominabitur: ⁊ ipsas vltimo prosternet. Et si eidem bonum signum copulabitur cōtrarium significabit. Sed malum qđ hec hypostasis significat nō est nisi ex parte quātitatis ⁊ ob hoc pro maiori parte est signum salutis. Sed color niger in febribus acutis est vstionis signum: ⁊ propter hoc mortē significat. S₃ differentia que est inter hāc hypostasim ⁊ humorem nigrum quē expellit natura per viam crisis est q₃ hec hypostasis est in vasis fundo. Sed humor expulsus in vrina est dispersus: ⁊ ꝑpter hoc diuersitas loci diuersam ponit intentionem hoc est: quia quando hypostasis nigra est suspensa min⁹ est mala hypostasi in fundo decumbēte: qđ est: quia significat alicuius digestionis principium: quātis sit mala: ⁊ minoris est grauitatis. Sed que est in fundo malā digestionē complete significat. Et quādo hypostasis est obscura frigiditatē nature vel caloris naturalis extinctionem significat. Et hypostasis albaginaria multitudinē motus humorū et defectum digestionis significat. Sed corpora hypostasium extra naturā multarum manerierum sunt: quia quedam sunt que tritico fracto assimilantur: ⁊ quedam que orobo assimilantur: ⁊ significant he membrorū liquefactionē: aut humorū vstionem: ⁊ propterea in egritudinibus acutis sunt male: ⁊ si habuerint colorem rubeū humorē sanguineum vstum significāt: aut partiū epatis aut lumborum significāt adustionē. Et diciᷓ q₃ citrinus in lumbis magis sit proprius. Sed laminosū est pessimū: qđ est: q₃ membrorum radicaliū liquefactionē ⁊ icisionem significat. Sed furfureū aliquādo fit ꝑpter scabiē vesice: ⁊ aliq̄n fit ꝑpter liquefactionē membrorum: ⁊ qđ differre facit illud qđ ex scabie vesice: aut ab alio: est q₃ in ipo prurit⁹ in partibus virge sentitur. Et vniuersaliter quandocunque hec accidentia passioni vesice adiunguntur. Et arenosum significat aut lapidē coagulatū: aut icipientē coagulari. Et si fuerit rubeum lapidē in renibus significat: ⁊ si fuerit album lapidem in vesica demonstrat. Et saniosum apostematis rupturam significat in vrine mem.

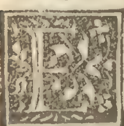
bris locati. ¶ Et sedimen habēs pilos similes capillis humiditatem grossam in renibus a calore extraneo generatam significat. Et sanguineum coagulatum apertionē vene aut apostema in vrine vys significat. Et quod dictum est ad presens de significatis vrine sufficiens est quantū ad nostram opinionem.

¶ Capitulum. XXV. Quod est de signis egritudinum mēbrorū itrinsecorū ⁊ extrinsecorū in generali.

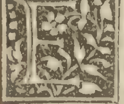
Deinceps nos dicemus de signis cuiuslibꝫ egritudinis in mēbris māifestis ⁊ occultis. Et ſꝫ ꝙ dictū est quedam egritudinuꝫ sunt in mēbris extriſecis: ⁊ sunt manifeste per se: ⁊ significatio in istis nō est necessaria nisi in causis. Sed egritudines que sunt in partibus intrinsecis tribus modis significatione indigent: vnus est ex parte membri patiētis. Secūdus est significatio qualitatis egritudinis. Tertius est significatio egritudinis cause. ¶ Et incipiemus a significationibus egritudinuꝫ intrinsecaruꝫ. Et dicemus ꝙ iam dictum est ꝙ egritudines complexionales habēt duas species. videlicꝫ materialeꝫ ⁊ nō materialeꝫ. Et he due species aut toti corpori cōmunicant aut parti. Et quādo materialis egritudo est in vno membro: aut fixa ē in vys suis aut in eius essentia: sicut apostemata ⁊ vlcerationes. Et significatio illius que est in vys est de genere significationuꝫ extrinsecaruꝫ vel itrinsecaruꝫ egritudinuꝫ. Sed apostemata itus ⁊ extra fieri possunt. Sed egritudinuꝫ officialiū quedaꝫ fiunt in partibus extriſecis corporis: sicut dilatatio ⁊ dissolutio que fiūt māifeste sensui: ⁊ quedaꝫ fiunt in partibus itrinsecis corporis: sicut opilatio: lenitas ⁊ asperitas mēbrorū.

¶ Caplꝫ. XXVI. Quod est de signis febris effimere.

Et incipiemus a mala complexione vniuersaliter totum corpus ambiente que febris nuncupatur ⁊ icipiemus a febre diei. Et dicimus ꝙ ipsam semper precedit aliqua ex extrinsecis causis efficientibus: excepto ꝙ hec in ipa nō est ex signis proprys: qđ est: quia cuꝫ feb. diei semper ħ inuenitur. Sed nō conuertitur: vt semper talibus causis stātibus necessario febris adsit. Et propterea istanduꝫ est vt signa propria cognoscamus ⁊ etiaꝫ cōmunia ad credulitatē fortificādaꝫ adducamus: ⁊ etiaꝫ quia valēt ad contrariuꝫ remouēduꝫ. ¶ Et huius febris signa propria sunt duo. Unū est ꝙ pulsus in hac febre varius non est: qđ est: quia varietas non fit in putridis febribus nisi propter humoruꝫ multitudineꝫ aut malitiaꝫ. Secunduꝫ est ꝙ vrina suū naturale sedimen nō mutat: quia in hac feb. vrina nō mutat nisi colorem: ⁊ ypostasis non egreditur a solito: nisi propter humoruꝫ putredinem. Et ob hoc necesse est vt in hac febre ypostasis a solito nō mutetur: ⁊ ex significationibus aliquādo erit vt in hac febre accidētia fortia nō sint ⁊ est lenti caloris non inflammantis ⁊ vtplurimum semel accidit vel forte ter aduenire potest: ⁊ dicitur ꝙ quando patiens intrat balneum ⁊ horripilationem non sentit ꝙ tunc est effimera. ¶ Et hec sufficiunt significationes in febre diei.

¶ Caplm. XXVII. Quod est de febribus putridis ⁊ de earuꝫ signis.

Et dicamus de putridis: haruꝫ febrium vniuersaliter due sunt species: vna in omnibus venis fit: ⁊ alia fit in humoribus digestionis mēbrorū. ¶ Et dr̃ia que est in his duabꝰ spēbus talis existit: qđ est quia febris que fit ex materia existente itra venas: interpolationeꝫ nō habet neqꝫ thypuꝫ: quāuis paroxismus aliquando plus fortificetur alys diei temporibus. Sed febres quaruꝫ materia est extra venas habent interpolationeꝫ circuitus ⁊ thypos. ¶ Et causa propter quaꝫ habēt circuitus est quia humor qui putrefieri debet nō putrefit simul ⁊ semel: quod est quia in eo preparatio putrefactionis non est completa: sed paulatine in putrefactione procedit: ⁊ hic sequitur modus ordinationis: qđ est: quia hec operatio ſm aliquē moduꝫ est naturalis: qđ est: quia natura in hoc regimē habet: eo ꝙ est putrefactio cuꝫ digestiōe ⁊ propterea varietas ordinationis in circuitibus signuꝫ est malū: ⁊ nō est hec operatio attribuēda calori putredinali simpliciter: sed calori naturali: eo ꝙ in materia nō naturali operatur sicut in multis vys nature reperitur. Et ratiōes Galieni quibus conatur attribuere ordineꝫ circuituuꝫ substātialiter calori putredinali hic īfranguntur: ⁊ nostras radices naturales nō sequunt̃ que super philosophiaꝫ ⁊ metaphysicaꝫ īscribuntur: ⁊ qui illas nō ītelligit hoc nō cōfitebitur. ¶ Et propterea mea sententia penitus est ꝙ natura istos circuitus cuꝫ calore itrinseco operatur: q̄uis superuenerit huic calori aliquid extra naturam in quantitate aut qualitate: in eo ꝙ est agens in materia nō naturali: videlicet in humore egritudinem faciente. ¶ Et accidens ꝙ cum humore aduenit est simile in hoc accidenti qđ ei aduenit cuꝫ cibo: quod est quia incōtinēti sumpto cibo īfrigidamur. ¶ Et nō est iter hec duo differentia nisi ꝙ accidens qđ aduenit ꝑpter cibuꝫ est naturale: quia cibus est naturalis: sed qđ aduenit cuꝫ humore est preter naturā: quia calor cuꝫ materie primo obuiat sepelitur: ⁊ postmodum assumit victoriam super ipsam: ⁊ augmentando ad suum reuertitur esse quādo ipsius digestio fuerit perfecta. ¶ Et iaꝫ bene exposuimus omnia in tractatu quē fecimus super libro de febribus Gal. Et ille ordinatiōes circuituum diuersificantur ſm naturam humorum: ⁊ quātitatis facientis febreꝫ ſm ꝙ infra dicemꝰ.

¶ Et causa quare febres que sunt intra venas interpollationem nō habēt: est quia quādo in parteꝫ humoris putridi calor accenditur nō potest ipsuꝫ natura dissoluere: donec alia particula accendatur. ⁊ hoc propter solidationeꝫ vasoruꝫ cōtingit: ⁊ ꝑpter eandeꝫ causaꝫ etiam thypus nō fit: ⁊ etiaꝫ quia illud qđ ex eo dissoluitur a mēbris sensibilibus nō sentitur. Sed putrefactio que in humore fit qui extra venas est: huic cōtraria existit: ꝑpter euaporationē que per porositateꝫ mēbroruꝫ fit: ⁊ propterea sunt in istis circuitibus thypi ꝑpter sparsionē hūoris pungitiui super membra sensibilia aut hūoris ventosi: ꝑpterea quia thypus magis appropriandus est humori mobili ventoso q̄ fixo. Et signa propria febriuꝫ putridaruꝫ sunt duo. vnū est ꝙ vrina in ꝑncipio hypostasim non habet: propterea quia calor est impeditus propter humoris digestionē: aliud est quia pulsus est varius ⁊ diuersus. Iteꝫ alia sunt signa istarum febriuꝫ a signis significātibus duas species repletionis: hoc est ſm vasa ⁊ ſm virtuteꝫ. Ista sunt propria signa vniuersalitatis febrium putridarum.

¶ Caplm. XXVIII. Quod est de signis febris colerice.

Sed signa propria vnicuiqꝫ fe. sunt hec. Scias ꝙ signa fe. que fit ab humore extra venas et in febre colerica sunt thypus fortis pungitiuus. Et pulsus in pricipio istius fe. est paruus rarus ⁊ debilis: ⁊ hoc est propter humorē qui calorem obruit naturalem: ⁊ propterea refrigeratur corpus in principio paroxismoruꝫ: ex eo ꝙ calor naturalis ab humore opprimitur putrido. Et quando calor extraneus generatꝰ in humore putrido calori naturali admiscetur: tunc crescit et per totum corpus augmentatur: ⁊ propter hoc pulsus in eodem statu non permanet: sed ꝑpter caloris crementū crescit ⁊ fortificat̃. ¶ Et vrina in hac fe. pro maiori parte est ignea: ⁊ patiens penitꝰ affligit̃ siti: ⁊ aliq̄n his iungitur amaritudo oris. Et dicitur ꝙ quando hec. fe. dicitur pura ꝙ ipsiꝰ paroxismi ad plus vsqꝫ ad duodecim

horas prelongatur: et circuitus huius febris est tertianus: sed tamen non conuertitur quia non est necessarium quod omnes febres que habent circuitum hunc sint de colera. Sed possibile est ut sint due quartane aut due quintane: et hoc non accidit nisi in principio egritudinum. Ista sunt signis propria huius feb. et aliquando significationes iste rebus communibus fortificantur. hoc est quod complexio: aer: etas: et aliud regimen huic humori comparantur. Et aer cum hoc humore comparationem habet modis duobus unum est secundum suum tempus naturale: ut est estas que est calida et sicca: alius est quando egreditur suum cursum naturalem ad caliditatem et siccitatem: quamuis tempus per sui naturam debeat esse frigidum. Sed febres que paroxismos non habent istis communicant exceptis circuitibus et thypo. Et in hoc genere ingreditur febris que causon nuncupatur cuius materia intra venas est: et maxime circa os stomaci: et epar posita est: propterea in hac feb. non est rigor. Et sitis fortis huius feb. proprium signum est. Et peior specierum causonis est illa que fit a colera çinaria aut prassina. Et illius paroxismus longus est propter inobedientiam humoris illius ad digestionem recipiendam.

Capl'm. XXIX. Quod est de signis febris flegmatice.

Accidentia magis propria huius febris sunt quod in principio extrema infrigidantur et est tempus frigoris longum: sed paulatim inualescit. Et quando incipit calor apparere redit frigus et fortificatur super eum. Et tempus paroxismi istius fe. 18. occupat horas: et calor istius febris non est mordicatiuus nec furiosus: et propterea primitus tactui non manifestatur. Et huius febris pulsus rarior et minor est pulsu febris tertiane in quolibet. 4. suorum temporum. Et urina in hac febre est subtilis et alba aut spissa et obscura et si calor putredinalis est fortis et flegma purum non est: tunc possibile est ut urina sit rubea et palpebre patientis tumide erunt. Et in pluribus horum patientium os stomachi est frigidum: et si vomitus eueniet flegmaticum euoment. Et aduentus ipsius paroxismi omni die signum proprium non est quia due tertiane hunc eundem faciunt paroxismum. Paroxismus longus est propter ipsius humoris tarditatem: et paroxismi ipsius plus continuantur quam colere paroxismi: quia iste humor putrefactioni magis est appropriatus. Et adhuc propter longitudinem paroxismi aduenit humori non corrupto preparatio putrefactionis propter longam moram caloris extranei in corpore diu permanentis: et hoc propterea accidit quia calor febris huius est temperatus et subiectum habet humiditatis. Sed in feb. colerica quia calor extraneus cum ea accensus cito transit non est tempus preparans ad putredinem in parte non putrefacta et vniuersaliter in hac febre calor intrinsecus est valde sepultus: hec enim est causa ad plus continuandos in hac febre paroxismos. Et deterior harum febrium est illa que ex flegmate fit vitreo. Et similiter etiam aliquando cognoscitur hec febris: aere: etate: et consuetudine et complexione. quia hec comparationem habent cum humore hanc faciente febrem.

Capl'm. XXX. Quod est de signis febris quartane.

Hec incipit cum frigore graui: ita quod tunc accidit patienti stridor dentium. Et patiens tunc sentit membrorum confractionem et hoc fit propter frigiditatem ipsius humoris et grauitatem. Et pulsus istius febris est tardus: rarus: et paruus: plusquam fit in flegmatica: hoc dico in principio paroxismi: et dicitur quod in augmento maior est quam in flegmatica: quia calor in hac febre manifestatur et febris fortior existit. Et colores urine in hac feb. variantur: nam aliquando est alba et subtilis ad viriditatem declinans: et aliquando nigra et grossa ad rubedinem declinans: et ut plurimum hec febris alias sequitur febres. Et tempus huius febris est longum: et tempus reuolutionis ipsius est dimittens duos dies: et inualescit tertium. Et quartane circuitus est quasi sicut proprium signum in hac febre: propterea quia non inuenitur talis circuitus in aliqua alia febre simplici vel composita. Et maior pars hanc patientium sunt splenetici. Et fortificatur significatio in hac a rebus communibus secundum quod in aliis dictum est: ut ab aere et ab etatibus: et a complexione: et a signis significantibus dominium istorum humorum.

Capl'm. XXXI. Quod est de signis fe. que in arabico nominatur michabecha: et est sanguinea.

Hec febris typum non habet: eo quod sanguis eam faciens est in venis: excepto si fieret propter apostema nominatum flegmon: quod in aliquo membrorum principalium esset generatum: sicut in epate et etiam dyafragmate: quia tunc in hac febre essent paroxismi tertianarum similes colere paroxismis: quia sanguis quando supercalescit ad naturam declinat colere: et propterea in hac febre non est differentia inter feb. colericam que habet materiam intra venas et istam nisi in magis et minus: quia non potest in corpore fieri febris de colera pura solum: quia talis febris de colera de necessitate mortifera esset: quod est: quia colera non est apta recipere aliquam digestionem: nisi in hoc quod cum sanguine est admixta: aut cum materia qua nutriuntur membra radicalia: hoc est sanguis dealbatus. Et signa que significant hanc febrem sunt signa dominium sanguinis significantia: et iam nos narrauimus ipsa. Et pulsus hanc patientis est in ultimo magnitudinis et fortitudinis. Urina est rubea et grossa et suspiria: et inquietudines sunt propria in hac egritudine et in colerica. Excepto quod in egritudine illa fortiora existunt. Et alienatio mentis propria est in febribus acutis. Et verba Galieni varia sunt in hac febre: quia aliquando dicit quod est colerica continua. et aliquando dicit quod est aliud a colerica: et quod non debet attribui colerice: nisi quia non habet putrefactionem perfectam: quia natura istius febris est media inter febrem diei et febrem putridam: et sententiam meam tu iam nouisti. Item febris ista non habet nisi unum periodum: et in illo aut soluitur aut occidit. Et aliquando incipit lenta et semper ad ultimum fortitudinis crescit. et aliquando est contrarium: et aliquando in uno permanet statu. et causa huius paroxismi aliis per alios multotiens dicta est. Ista sunt signa cognitionis febrium simplicium: et qui simplices cognouerit: compositas cognoscere poterit: et ista exempla non fuerunt data nisi per modum similitudinis: quia raro inueniuntur. Et adhuc quia maior pars accidentium que in his febribus tibi narraui non verificantur nisi in febribus que sunt de materia humorum naturalibus propinquorum. Verbi gratia. quia paroxismus febris colerice maior. 12. occupat horas: quando colera naturalis est putrefacta. Sed quando vitellina aut zinaria putrescit: tunc longior erit paroxismus. et accidentia erunt pessima. et pauci euadunt et maxime ex zinaria: eo quod aptitudinem digestionis non habet: quod est: quia quandocunque humor adeo contrarius est ut complexio corporis non possit agere digerendo super eum: tunc febris deteriorem exitum habet: et quandocunque potentie propinquior est: tunc febris salubrior est.

Capl'm. XXXII. Quod est de compositione febrium.

Et scias quod compositio febris est a causa locali: aut a causa materiali. Item cause materiales tres habent modos. unus est quando duo miscentur humores: et tunc materia febris fit inter illos duos humores simplices qui singulas possunt facere

febres: ⁊ etiaʒ accidentia tunc ex his mixta erunt. ¶ Itē alius modus est vt vna sit putrida: ⁊ alia sit ethica: terti⁹ modus est vt vnus modus faciēs febreʒ sit cū apostemate ⁊ alius sine. ¶ Et aliquādo ꝯponūtur due febres ⁊ miscentur earū paroxismi absqꝫ eo ꝙ materie misceantur: ⁊ hoc propter causas locales accidit: sicut possibile esset vt vna esset ītra venas: ⁊ alia esset extra: ⁊ in hoc genere locatur feb. que emitriteus nuncupatur. ¶ Et aliquando humores febreʒ facientes erunt vicini sed nō mixti. Et possibile est etiam vt omnes iste species adinuicem componantur. ¶ Et etiam potest vnus modus compositionis dici vt ſm magnitudinem ⁊ paruitateʒ: ⁊ ſm fortitudinē ⁊ debilitatem: hoc est vt causarum efficientiū vna sit fortis alia debilis.

¶ Caplm. XXXIII. Quod est de signis febris ethice.

Hec febris tres habet ſm ꝙ ab alys dicitur: ⁊ accidentia in hac ſm plus ⁊ minus diuersantur: ⁊ accidentia eius occulta sunt in pncipio ⁊ quādocūqꝫ videbis corpus cum calore continuo lento vltra dies tres: quādo non in corpore incipit manifestari: tunc vni lente cōtinue assimilat̄. Et si patiens eam quasi nō sentit: nec habet putridarū febriuʒ significationē opināduʒ est ipsaʒ esse ethicaʒ. Item post horas tres ab assumptiōe cibi patiētis pulsuʒ cōsiderare debes: ⁊ caloris quātitatē: ⁊ si calorem īueneris augmētatuʒ: ⁊ pulsuʒ velocem: aut in aliqua dimensione magnificatū: tunc istaʒ febrem ethicā iudicabis: qđ est ꝑpterea quia membra malā complexionē acquirunt calidaʒ: de natura nutribilis est sibi nutriēs assimilare necesse est vt cibus corpori adueniēs calorem extraneuʒ debeat adipisci: quāuis cibus ille frigidus sit aut nō: ⁊ ꝑpterea tunc febris fortificatur: ⁊ accidētia augmentantur: qđ in putridis nō cōuenit: ꝑpterea quia calor extraneus in illis radicaliter nō est fixus in mēbris que in cibū agere debēt. Et cause que ab alys medicis dantur accidentales sunt sicut fabule cantatoꝝ: qꝛ dicūt ꝙ cibus in talibus patientibus ⁊ corporibus est ſm similitudinē aque super calcem proiecte: qꝛ īpossibile est, vt virtus nutribilis a nutriēte tantū sit elongata vt ipsuʒ eideʒ sit contrariū. Sicut aqua calci, reperitur eniʒ quod vnūquodqꝫ istoꝝ alteruʒ corrumpit. ¶ Et raro hec febris accidit nisi post alias febres sicut post effimerā in corporibus ad hanc paratis aut post aliquā ex febrib⁹ putridis. Et quādo fortificatur hec febris marcescit corpus īfirmi ⁊ siccatur pellis eius: ⁊ deformat̄ facies ⁊ ꝓfundantur oculi. Et cū venerit ad vltimū gradū ethice videbis oculos eius quasi aspersos cinere sicut videt̄ in oculis eoꝝ qui tangunt puluerē ⁊ contrahuntur palpebre inferius sicut accidit patienti subeth ⁊ pellis frontis est tensa ⁊ sicca quasi coriuʒ preparatuʒ: ⁊ timpora hʒ tensa: auricule ⁊ palpebre citrini fiunt coloris. Et pellis mirach ventris fit sicca ⁊ rugosa: ⁊ pulsus eius est tensus sicut chorda: velox ⁊ debilis ⁊ vrina est oleagina. Alia vero signa istius febris manifesta sunt ⁊ in libris ꝑpicatoꝝ plene enarrata. vñ nō est necessariuʒ ea reiterare.

¶ Caplm. XXXIIII. Quod est de signis apostematuʒ sanguineorum.

Deinceps volumus loqui de signis apostematum. Et dicimus ꝙ signa apostematum sanguineorum sunt rubedo coloris cum forti calore: ⁊ rubore: ⁊ dolore magno. Saluo ꝙ mēbrum non sit insensibile: ⁊ cum hoc extensionem habeat ⁊ hec sanguinis apostemata diuersificantur ſm magis ⁊ minus. ¶ Et scias ꝙ in apostematibus istis sanguis mundus est a putredine: sed quando putrescit generatur pustula: que dicitur pustula: ⁊ signum istius apostematis est quoniam est maioris inflammationis valde flegmone: ⁊ in his apostematibus febris est fixa: ⁊ in hoc genere sunt apāta q̄ fiunt in subascellis ⁊ inguinibus.

¶ Capitulum. XXXV. Quod est de signis apostematum colericorum.

Et signa colericorum apostematuʒ sunt coloris citrinitas ⁊ humorū subtilitas ⁊ dolor fortissimus sine extensione ⁊ formica deambulatiua huius generis est.

¶ Caplm. XXXVI. Quod est de signis apostematuʒ flegmaticoꝝ.

Et signa flegmatici apostematis sunt coloris albedo cuʒ priuatione doloris etiā si comprimuntur: ⁊ vniuersaliter ista apostemata sunt apparentia ⁊ oculis discreta: ⁊ simplicia sunt. Et in cognitione non īdigent forti perscrutatiōe: cōposita tamē īdigent fortiori: ⁊ illa per cōparationē simpliciū accidentium cognoscentur.

¶ Capituluʒ. XXXVII. Quod est de signis apostematum melancolicorum.

Sed apostemata melancolica cuʒ flegmaticis cōmunicant in doloris priuatione: saluo ꝙ in tactu duriora: ⁊ in colore obscura: ⁊ cācri etiā in hoc genere existunt: ⁊ sic denominat̄ eo ꝙ cancroꝝ pedibus assimilat̄: eo quia vene que eos circūdāt sūt sanguīe nigro replete. ¶ Ista sunt signa apostematum que in partibus exteriorib⁹ corporis apparent. Sed de his que intraneis partibus corporis fiūt: dicam cum egritudines membrorum interioruʒ enarrabo. ¶ Egritudines vero que in superficie cutis apparēt sunt sicut variole: ⁊ morbili: scabies: lepra: ⁊ morphea: ⁊ similes his: ⁊ quedā ipsarum signa habent ꝓnostica anteqꝫ fiant: qđ est: quia signum ꝓnosticum lepre est raucedo vocis: et grossicies eius: ⁊ anhelit⁹ strictura: ⁊ rubedo faciei: aliquādo ad obscuritatem tendentis cū faciei inflatione: ⁊ albedinis oculoꝝ obscuritate ⁊ rotunditas etiā oculoꝝ signū est maximum denotās lepram. ¶ Sed variolaruʒ signa ꝓnostica: sunt fe. continua ⁊ faciei inflatio: ⁊ timporum ⁊ grossicies venaruʒ cuʒ rubedine: ⁊ nasi pruritus: ⁊ gule ac colli grossicies: ⁊ hec egritudo solum semel aduenit patienti. ¶ Et scias ꝙ omnis pustula que in superficie corporis fit cum febre est signū expertum ꝙ ex genere egritudinū pestilentialium manant ⁊ maxime que ex melancolico fiunt humore: ⁊ cum aperiuntur aduenit eis escara similis ignis combustioni.

¶ Caplm. XXXVIII. Quod ē de crisi in generali.

Et quia febres ⁊ vniuersaliter acute egritudines nō sanantur nisi per crisim: deinceps narranda sunt signa crisim laudabileʒ ⁊ inlaudabilem significantia. Et dicim⁹ ꝙ crisis cognitio quinqꝫ rebus habet̄. Una est cognitio siue discretio egritudinū que crisi sanant̄ ab his q̄ sine crisi sanant̄. ¶ Secūda est cognitio signoruʒ significantiū q̄tuor egritudinuʒ tempora: qꝛ nō in quolibet istoruʒ temporꝝ fit crisis laudabilis. ¶ Tertia ē cognitio speciei euacuationis illius rei que egritudinē facit: qđ est: qꝛ res que euacuant̄ quādo egritudini sunt icōuenientes: tunc sunt inlaudabiles. Et quādo sunt cōuenientes egritudini sunt laudabiles. ¶ Quarta res ē proprie in essentia crisis aut in ipsius pronosticatione. ¶ Quinta est cognitio dierū in qbus crisis fit laudabilis aut īlaudabilis. ¶ Et post hoc euenit cōmemoratio bonoruʒ ⁊ maloꝝ signorum in egritudine qualibet que cōsumit̄ per crisim vel sine crisi: ⁊ signoruʒ bonoruʒ significantiū super liberationeʒ. Et dicimus ꝙ discretiones egritudinū que crisi terminant̄ ab illis que sine crisi terminant̄ sunt he que finiunt̄ dissolutione occulta aut manifesta: ⁊ habent̄ a lōgitudine egritu-

dinis aut ipsius breuitate: qđ est, q2 crises non fiunt ma/nifeste nisi in egritudinib⁹ que breui tẽpore finiunt̃. Et lõgitudo egritudinis atq3 breuitas a nã cẽntie egritudinis cognoscit̃: ⁊ similiter a rebus extrinsecis que illis similes aut dissimiles iudicant̃: sicut aer: clima: dieta: ⁊ exercitiũ ⁊ sĩr ↄplõ ⁊ etas. Et aliqñ breuitatẽ ⁊ lõgitudinẽ egritu/dinis cognoscimus a nã mẽbri patiẽtis sicut apa̅ta que in mẽbris p̃ncipalibus generant̃. Et multotiens ab accidẽ/tibus cognoscimus: qđ est: q2 quedã accidẽtia breuitatẽ: ⁊ quedã lõgitudinẽ significãt. ¶ Jtẽ maior pars accidẽtiũ que in supfluitatibus corpo2 apparẽt ex signis digestiõis ⁊ p̃uationis eiusdẽ simili modo significãt sup egritudinũ tẽpora in longitudine ⁊ breuitate: ⁊ nõ solũ ex parte qua/litatis: verũ etiã ex parte quãtitatis: ita q̃ qñ erunt mul/ta citã cõsumptionẽ egritudinũ significabunt: ⁊ qñ erunt pauca ↄ̃rium denotabũt. Et egritudines que nãliter sunt breues sũt colerice aut sanguinee: siue cũ apostemate mẽ/bro2 p̃ncipaliu3 fiunt aut nõ: qđ est: q2 tertiana pura ter/minũ q̃ttuordecim dierũ nõ excedit: ⁊ aliqñ per spacium septimane vnius cõsumit̃: ⁊ si fuerit intra venas acutior erit: ⁊ s̃m istu3 modũ est in sanguinis febre: eo q̃ est in vl/timo acuitatis. ¶ Et scias q̃ antiqui nõ dixerũt ista nisi ĩ egritudinibus acutis que terminant̃ in q̃ttuordeci3 die/bus vel ĩfra: ⁊ hoc nõ inuenit̃ nisi in istis duob⁹ generib⁹ febriu3: ⁊ in apostematib⁹ sanguineis ⁊ colericis. S3 fleg/maticarũ febriũ tẽpus est lõgu3: ⁊ digestionis signa in eis ante tres septimanas nõ apparẽt. ⁊ aliquãdo ad spatium pluriu3 mẽsiu3 extendunt̃. Et que ex cõpositione ex fleg/mate ⁊ colera sunt: iter has medie existunt. Et melãcoli/ce spacio septẽ mensiu3 extenduntur. ⁊ qñ res extrinsece egritudini p̃portionant̃: vt cõplexio: etas: ⁊ regimẽ: ⁊ he sunt cause lõgitudinis ⁊ breuitatis egritudinis. ¶ Et ad/huc sunt egritudines habẽtes p̃prietatẽ ex sui nã longitu/dinis ⁊ breuitatis. verbi gratia: vt iuuenis habẽs colericã febrẽ ex pura colera: ⁊ in regione calida: ⁊ tp̃e calido: ⁊ cu3 regimine calido: ⁊ ↄplõne calida: dico q̃ hec egritudo fi/niet̃ oĩno ante septimũ diẽ. Et ecõtrario in sene habẽte fe/brem ex melãcolia: ⁊ in hyeme: ⁊ regiõe frigida: ⁊ melãco/lice ↄplõnis: ⁊ regimẽ ei simile. dico q̃ hec febris nõ eradi/cabitur vsq3 ad sex menses. Et quãdo nõ cõueniũt hec cũ egritudine erit lõgitudo ⁊ breuitas s̃m p̃portionẽ multi/tudinis ⁊ paucitatis ab eadẽ. Sed accidẽtia significantia breuitatẽ egritudinis sunt fortitudo caloris ⁊ pulsus: ma/gnitudo ⁊ velocitas: ⁊ vl̃r oĩs fort[] egritudis mot⁹ a forti p̃uenit calore: ⁊ caloris corpis subita p̃mutatio ad citrini/tate3: vel ad rubedinẽ subito vel ad macie3. Sed accidẽ/tia significãtia sup longitudinẽ sunt his ↄ̃ria: ⁊ mediocria significãt mediocritatẽ inter lõgitudinẽ ⁊ breuitatẽ. S3 signa significãtia super q̃ttuor egritudinũ tẽpora que p̃/ueniunt ad crisim aut nõ: hec sunt. Scias q̃ signa p̃ncipij egritudinis sunt qñ accidẽtia s̃m vnũ modũ inueniunt̃ ⁊ nõ fortia. verbi grã: tẽpora afflictionũ tunc erunt equalia queãdmodũ tẽpora tunc qetis talia erũt: ⁊ de huius tẽpo/ris p̃prietate est vt nullũ digestionis signũ in vrina osten/datur: vel in sputo nisi egritudo prauior efficiat̃. Et signũ augmẽti est qñ egritudinis accidẽtia accrescũt: ⁊ tũc tp̃us afflictionis p̃lõgat̃ ⁊ tẽpus qetis breuiat̃. S3 anticipatio p̃oxismi augmẽtũ egritudis ñ significat si cũ h̃ lõgitudo tp̃is aut fortitudo nõ adiũgeret̃: qđ est: q2 qñ anticipatio p̃oxismi a fortitudine ⁊ velocitate egritudinis causat̃: tũc necessario sequit̃ lõgitudo p̃oxismi ⁊ fortitudo. S3 qñ cã anticipatiõis est digestionis aptitudo ⁊ humo2 subtilia/tio: tũc paroxismus fortior non erit: ergo anticipatio sola augmẽti signũ nõ est. Et signũ q̃ augmẽto p̃priũ existit est digestionis manifestatio: hoc est vt nebula suspensa in medio vrine videat̃: aut in supficie ipsius. Et signa stat⁹

sunt quasi similia p̃ncipij signis s̃m tẽpus: q̃uis s̃m pa/tientis vires diuersificent̃: ⁊ tunc in digerẽdo complet su/am actione3 natura: cu3 in vrina completa digestio repe/ritur. ¶ Et scias q̃ nõ est necessariũ vt in hoc tp̃e accidẽ/tia fortia sint: ⁊ si quesieris que sit causa quare tẽpore sta/tus natura debilitata digestionẽ ostẽdat: ⁊ in tẽpore p̃nci/pij virtus fortis digestione3 occultet: ⁊ his cõtrariũ sequi debet: q2 fortitudo nature d3 opponi inobedientie mate/rie. ¶ Respondemus q2 est semp vna cõparatio tẽporis inter agens ⁊ patiens: ⁊ sicut forma ⁊ efficiens p̃prium ⁊ ordinatu3 tempus habet sibi ad agendu3: similiter mate/ria habet sibi propriu3 ⁊ determinatu3 tempus ad patiẽ/dum: ⁊ quãuis forme veraciter tempus non attribuatur: sed materie: tamen hoc est dictum in formis abstractis: verumetiam in formis relatiuis hoc potest dici quod di/ctum est. ¶ Et declinationis temporis signa sunt quan/do accidentia alleuiantur: ⁊ natura egritudini dominat̃. ⁊ paroxismi abinuicem elongantur ⁊ breuiores efficiunt̃. Et sic̃ anticipatio sola paroxismi non est signum augmen/ti. sic postpositio sola non est signum declinationis: quod est: quia postpositio a paucitate materie fieri potest ⁊ a na/ture debilitate.

¶ Caplm̃. XXXIX. Quod est de speciebus euacuatio/num que fiunt in crisi.

Et species euacuationũ que in crisi fiunt s̃m hunc modum sunt videlic3 per fluxu3 vẽtris. per vomitũ: sudorem: vrinã: ⁊ sanguinis per nares fluxum: ⁊ fluxũ emoroyda2: ⁊ in mu/lierib⁹ per mẽstrua. ⁊ aliquando crisis fit per apostemata: tamen illa crisis laudabilis non est nisi fiant apostemata in ignobilibus mẽbris: ⁊ aliquãdo fit per pu/stulas iunctura2u3. Et vnaqueq3 species istarũ euacuatio/num in aliqua egritudine p̃pria est vt plus ⁊ maxime qñ crisis laudabilis est. ¶ Crisis febriu3 colericarũ per vo/mitum: aut fluxu3 ventris: aut sudore3: aut per vrina3 fit. Et sanguinearum per modũ alicuius exitus sanguis fiet. ⁊ etiam aliquãdo a cõmunicatione q̃ membrum patiẽs cum alio habet iuuat̃ euacuatio. Sicut apostema cerebri creticat pluries per fluxũ sanguis narium quã per emor/roydarũ fluxũ: ⁊ qđ in gibbositate epatis: creticat p̃ vrinã ⁊ qđ in cõcauitate est per fluxũ ventris terminat̃. Saluo q̃ egritudo sanguinea nõ sit: aut per emoroydas aut per mẽstrua si sanguinea sit. S3 crises que sunt per apostema/ta aut per pustulas vtplurimũ in egritudinib⁹ lõgis fiũt: q̃ quidẽ mortifere crises in fine sunt p̃pter apostemata q̃ in mẽbris principalibus fiunt: ⁊ p̃pterea p̃cipit. Y. in ali/bus istarum egritudinũ euacuationẽ in p̃ncipijs fieri: sed non digestionem expectare.

¶ Caplm̃. XL. Quod ẽ de diebus creticis.

Et dies manifesti laudabilis crisis: sunt dies qui a p̃ncipio egritudis per quaternariã enu/merant̃ cõputatione3. ho2 primus est quar/tus ⁊ scđs est. vij. eo q̃. iiij. hic vtriq3 cõmuni/cat: ⁊ post hũc. xi⁹. nõ cõmunicans ⁊ post hũc. xiiij⁹. ⁊ post hũc. xvij⁹. cõmunicãs ẽ: ⁊ post hũc. xx⁹. cõicat: ⁊ post hos. xxiiij⁹. xxvij⁹. xxxi⁹. xxxiiij⁹. xxxvij⁹. ⁊. xxxx⁹. ⁊ vltra. xxxx⁹. sũt egritudies cronice: ⁊ quasi nõ vltra appa/rent crises manifeste ⁊ ante vigesimũ fiunt per quartana/riam cõputatione3: ⁊ hoc fit q2 fiunt in quartis. ⁊ in q̃rtis añcedẽtibus iudicant̃ sicut crisis que fit in septimo q̃ iu/dicat̃ in quarto bono signo in q̃rto apparẽte sic̃ nebula al/ba suspẽsa: ⁊ vndecim⁹ q̃rtũdecimũ idicat: ⁊ decimusquar/tus decimũseptimũ idicat: ⁊ decimusseptimus vigesimũ idicat: s3 post vigesimũ non fit idicatio nisi p̃ septimanas. ⁊ isti dies omnes pro maior parte laudabiles sunt: ⁊ in eis maior pars crisiu3 fit. Sed sunt alij qui in bonitate istis

crisis p apatam n ẽ lauda bilis ni. ĩ ignobilibus

post xx n fit indicio

propinqui existunt: et similiter laudabiles existūt qui non creticant ꝓpter lōgos circuitus sicut tertiꝰ: quartus et nonus: et decimustertius: et decimusnonus: et vigesimusp̄mꝰ. oēs enī hi dies nullā habēt vim indicatiōis crisis: ſʒ nonꝰ ꝑ maiori parte indicat vndecimū. Sʒ dies in quibꝰ plurimū fit mala crisis est sicut sextus: et hic est peior oīum: et vtplurimū in eo fit mala crisis. Sed q̄rtus est indicatiuꝰ huius: hoc est qn̄ malū apparet signū: sicut est nebula nigra: et post illū in malitia existit. xyꝰ. et post hūc. viyꝰ. et post hūc. xꝰ. et post hūc. xvꝰ. et post hūc. xviꝰ. et post hūc. xviyꝰ. ſʒ raro i. xyꝰ. fit crisis. ¶ Et debes scire q̄ iste crises a p̄ncipio egritudinis cōputant̄: et est qn̄ manifeste in opationibus lesio apparet: excepto in pariēte: qꝛ ab ipso partu incipere debemus q̄uis egritudo post partū ꝑ triginta dies sensibil'r extitisset: et breuiter he regule dicta. Y. sequunt̄. Et cecidit diuisio iter antiquos in his diebus in malicia et bonitate. Sed isti dies approbati sunt a duobꝰ viris: q pores in hac arte extiterūt: et sunt. Y. et. G. et credit̄ q̄ veritatez dicāt ꝓpter experiētiā eoꝝ multā: et causa hoꝝ ꝑ plurimos dicta est. Et qd̄ nobis videt̄ ex hoc declaratū ē a nobis sup accusaz Aui. quā ꝯmētati fuimꝰ. ¶ Et scias q̄ dies isti q̄uis verificent̄ in crisi necessitatē nō habēt: ſʒ veritatē habēt ſʒ plus: qꝛ Rasis dicit q̄ exptus fuit in īfirmaria relenson in pluribꝰ decēmiliū hoīuz: et in multis ipsoꝝ verificati sunt isti dies laudati: et in mult] veritatis vl' veritatē liberatiōis dies reprobati habuerūt. al'. repleti fuerunt et sil'r egit. al'. egri in malicia gaune: et hoc ꝑ parte cū Galieno est et ꝑ parte ꝯtra: et Auençoar. al'. et ꝑ parte ꝯria ē Auençoar gloriosus: vt Rasis est testificatꝰ: cui in hac scientia dʒ cōcedi corona qui vixit. i35. annis: et in q̄dragesimo anno in hac arte operari cepit: et in bono obyt statu: et ī habitu sciētie vidit quāta videre et cognoscere potuit. ergo sui libri credēdi sunt et ipsius testimonia. Et res q̄s iaʒ scire possumꝰ: qꝛ crisis est ꝓpinqua seu velocitati motus egritudinis: et furiositati ipsius. Et signa que in vrina apparent: et in sputo: et pulsus fortitudo: et egritudinis nā: et cōtraria harū rerū tarditatē crisis significāt: queādmoduʒ si mediocres extiterint mediocritatē significāt

¶ Cap. XLI. Qd̄ est de signis significantibus presentez crisim.

Et signa p̄sentez crisim significantia sunt accidētia fortia q̄ p̄cedūt sicut horripilatio fortis: et oscitatio fortis: inquietudo: et alienatio: et doloris capitis fortitudo: oculoꝝ: et faciei rubedo: et anhelitꝰ strictura: et tremor cordis: et pulsus: et colli dolor: et vētris: et labij inferioris motus et mordicatio oris stomachi et tremoris typus: et vrine cōstrictio: et stercoris. et fortis sitis et his silia. Et hec signa si in nocte apparēt significāt crisim in matutinis futurā: et si in die appareāt in nocte ꝓxima crisiʒ futurā significāt. Et spēs crisis cognoscunt̄ ꝓpter humorē: aut ſʒ partē ad quā mouebit̄ hūor: queādmodū labij citatio significat vomitū: et rubedo faciei: et nasi pruritus sanguinis fluxum significabit. Adhuc spēs crisis ab indicationis specie cognoscet̄: qꝛ species crisis speciei indicatiōis similabit̄ et cognoscet̄ vtrū ꝑ sanguinis fluxū: aut ꝑ vomitū: aut ꝑ sudorē: aut ꝑ similia: his q̄ q̄nq3 bona crisis cog̃scit̄ causis. vna ē vt in statu egritudinis fiat. Itē post digōnē bonā: et vt humor q euacuat̄ similis sit humori egritudinē facienti. et in die laudabili fiat: et vt sit bonis diebus indicata.

¶ Cap. XLII. Qd̄ est de signis ꝓnosticātibus salutem.

Et postq̄ꝫ locuti sumus de crisibꝰ bonis et malis: et de rebus que ꝑ maiori parte significant in acutis egritudinibꝰ salutē vel mortē. Deinceps loqui volumꝰ de alijs signis ꝓnosticis: et incipiemus a signis ꝓnosticantibꝰ salutez. Et ista signa sunt signa que ab opationibus sumunt̄: et ab accidētibꝰ que ab opationibꝰ ꝓueniūt. Et aliqn̄ hec signa sumunt̄ ab egritudinibꝰ que alias egritudines sequunt̄.

¶ Pronosticatiōes que ab accidētibꝰ sumunt̄ sunt sicut qn̄ facies īfirmi ꝓpinqua est sanoꝝ faciebꝰ: et maxime faciei silis sibi sano existēti: eo q̄ sanoꝝ facies diuersificantur multū: et si ita sit signū est salutis: et qn̄ calor equalis ē in toto corpore signū est salutis. Et extēsio itestinoꝝ absq̄ apostematibꝰ. Et vēter mediocris iter grassiciē et maciem: et supfluitates ab eo manantes colorē nālez et substantiā habētes significant salutē: et q̄ in partibus ventris nō sit apa: et q̄ bn̄ se ꝯtineāt virtutes nutritiue velut stercus: vt sit eq̄le iter grossiciē et subtilitatē: et vt sit coloris aurei: qꝛ tūc est signū salutis illius egritudinis: eo q̄ stercus significat super bonitatē istius virtutis. Et si vrina sit citrina: et ypostasiʒ i fūdo habēs albā et ꝯtinuā: aut suspēsaʒ signum est salutis: et maxime qn̄ residet in fundo: qm̄ talis vrina significat salutē in febribꝰ: et in apostematibus itrinsecis. Sputum albuʒ mediuʒ iter grossuʒ et subtile malo carens odore: et qd̄ facile expuitur in pleuresi et ī peripleumonia salutem significat. Sudor in acutis febribus in die cretico in calore temperatus: in toto equaliter existēs corpore albi coloris: et malo carens odore salutem significat. Fluxus sanguinis narium in febribus sanguineis: in apostēmate cerebri: et intestinoꝝ in die cretico salutem significat. Et signa que ab operatiōibꝰ sumunt̄ sunt in egritudibꝰ acutis: bonitas ratiōis: et sensuuʒ claritas: bonitas decubitus: et motꝰ: anhelitus tēperatus nō rarus: nec spissus: nec interpolatus: et pulsus fortis et paucā habēs ꝑmutationez et bonus appetitꝰ sunt signa salutis: quia bonitatem omniū virtutū significant. Sed signa salutis que ab egritudine sumunt̄ superuenieti sunt vt superueniens sit cōtraria causis antecedētis: aut vt ipsa moueat causā egritudinis preambule ad partem diuersaʒ. Exemplū prime est febris spasmo repletionis supueniens: ꝓpterea qꝛ causa faciens febreʒ: vel ipsa febris cause facienti spasmū resistit. Sil'r febris superueniens dolori ventris: et stomaci: aut epatis: aut splenis ventoso a frigida cōplexione generato. Exempla mēbri scd̄i multa in antiquoruʒ libris inueniunt̄ et dixerūt quādo superuenerit causoni i die cretico rigor est tūc signuʒ declinationis illius febris: eo q̄ natura expellit ip̄m humoreʒ a partibus intrinsecis ad extrinsecas partes. Et quādo superueniunt varices podagricis et artericis et egritudinibꝰ renuʒ vt nefreticis tunc liberātur. Et quādo emorroyde melācolicis supueniūt signuʒ ē liberationis: et qui subtiliter has res perscrutat̄ a seipso ex his multa inueniet. Et aliquādo accidit vt vna egritudo alteri superueniat et p̄mam alleuiabit: puta q̄uis perfectā curationem nō faciat. et hoc fiet quādo causa egritudinis scd̄e erit ex genere causarū p̄me excepto q̄ sunt minores: et debiliores. exēpluʒ huius est qd̄ dicit. Y. acetosa in disinteria eructuatio laudabilis est.

¶ Caplm. XLIII. Quod est de signis ꝓnosticis malis.

Et postq̄ꝫ locuti sumꝰ de signis salubribꝰ: deinde volumus loq̄ de signis malis. Ista signa in ꝓnosticatōe hn̄t gradus ſm plus et minus. Et sumunt̄ ab operatiōibus et ab accidētibus que ab ipsis operatiōibus veniunt: et aliquando sumunt̄ ab egritudine precedenti. Ea que sumunt̄ ab accidētibus sunt hec vt facies quā dixit. Y. significās mortem. i. qꝛ nasus est acutus oculi ꝯcaui: et aures depēdētes: et cutis: facici tensa: et color faciei viridis: vel obscurꝰ: et oculi quasi cinerityj: hec perditionē ꝓnosticant̄: eo q̄ ista accidunt in egritudinibus acutis: quoniaʒ spargit̄ et perdit̄ calor naturalis ab egritudine: et fortificatur cōtrariū ipsius: hoc est calor extraneus: et generaliter hec sūt signa in egri

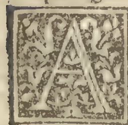
tudinibus acutis: ⁊ aliquādo a fortitudīe egritudinis. Et aliquādo accidūt hec signa in egritudibus cronicis: vt in ethica: ⁊ etiā post multā euacuatiōē a fluxu vētris: vel a vigilia īmoderata: qđ est: qꝛ dissolutus est calor nālis ⁊ humiditas: ⁊ calor extraneus est fortificatus excepto vt nō ꝓcesserit vētris fluxus īmoderatus aut īmoderata vigilia: qꝛ tūc in malo leuius signū eēt. Et qñ albū oculi rubeum fuerit: ⁊ ipsius vene obscure: aut nigre fuerint signū mortis est ꝓculdubio: ⁊ maxime in egritudib⁹ acutis: qđ est: qꝛ nigredo extinctionē nālis caloris significat: ⁊ albi rubedo repletionē cerebri ex humorib⁹ inflāl significat. ¶ Eminētia oculi in egritudinib⁹ acutis malū est nisi foret ꝑpter oculi obtalmiā: aut ꝑpter vomitū. Quādo supciliū: aut labiū: aut nasus colorē luteū habēt ⁊ obscurum: mortē ꝓximā significat. Frigiditas extremitatū in acutis signū malū est valde: eo ꝙ suffocationē caloris nālis in partib⁹ intrinsecis: aut ꝑꝑ apostema significat: aut ꝑpter humoꝝ frigidoꝝ abundātiā: ⁊ ꝓpriū signū est extinctiōis caloris nālis: ⁊ eodē mō qñ hñs fe. corpus intrinsecus fuerit calidū ⁊ extrīsecus frigidū: mortē significat: eo ꝙ apa calidū denūciat ī iteriorib⁹ eē: ⁊ iō calor extrinsecus vertitur ītus. Et vlr qñ calor eqlis nō est in toto corpore malum est: qđ est qꝛ significat in mēbris ꝑncipalibus apa sicut in cerebro: stomacho: ⁊ epate. Quādo lingua pustula botoralia hꝫ cū extremitatū frigiditate mors ꝓxima est: qđ ē: qꝛ significat in cerebro: aut in vētre calidū apa ⁊ malū. Si digiti ⁊ vngues ad obscuritatē sunt decliues: ⁊ ad viriditatem stāte pulsu debili mors vicina est. ⁊ si nigredo adsit cū fortitudine pulsus in die cretico salutē significat. Et similiter quādo sanies in illis locis fuerit aut apa salutem significat. Et quādo in carne p̄mo apparuerit pustula rubea: deinde ad viriditatē vel nigredinē cōuertitur signū est malū: qñ iā extinctionē caloris innati videt̄ significare. Et si in egritudinibus acutis apparēt in supficie carnis minute pustule ad similitudinē granoꝝ milij signum est malū: qꝛ signū est ꝙ mā paucā digestionē recipit: qꝛ dicit. Y. ycetericia veniēs ante. 7. diē in acutis febrib⁹ malū ē: reprobatū ē expiētia in oib⁹ nr̄is terris. ⁊ si veniat in gnto die laudabile multū ē viua rōne: ⁊ maxīe in tpib⁹ calidis ⁊ corpib⁹ calidis. Et hec ē sentētia collegioꝝ medicorum omniū persaruꝫ: ⁊ indie maioris: ⁊ pro maiori parte illoruꝫ de antal. ⁊ possibile est ꝙ istud qđ dixit locū in grecia habuit: qꝛ terra illa hac frigidior existit. Et istud qđ dixit. Y. ꝙ erat signū malū: est ideo: qꝛ hec est vna ex rebus ex qua ꝓuenit crisis ⁊ oīs crisis veniēs ante digestionē est malū. ⁊ possibile ē ꝙ viderit in terris suis crises veniētes ꝑ ycetericiā ante septimū esse malas ⁊ sine digestione. Et significatio que sumit̄ a rebus exeūtibus a corpore hoc ē sicut stercus nigrū ⁊ viride ⁊ fetens: ⁊ cū pinguedine in
14 febribus acutis: qꝛ hec mortē significāt: qđ est: qꝛ nigrum adustionē: pingue mēbroꝝ liquefactionē: fetēs corruptionem humoꝝ significat. Et in acutis stercus albū ⁊ liquidū malū est: eo ꝙ significat digestionis debilitatē: ⁊ qꝛ colera ad partes supiores ascendit: ⁊ silr est in vrinis ī hac febre. Itē albū stercus futurā ycetericiā significat. Sꝫ stercus habēs colores varios: sup longitudinē egritudinis hꝫ significare ⁊ sup abūdantiā diuersoꝝ humoꝝ: ⁊ si cā medicine fuerit salutē ꝓnūciat in qlibet egritudīe: ⁊ si in ꝓncipio exierit colera nigra: siue supius vel inferius mortē significat: eo ꝙ cū talis humor apparuerit a ꝓncipio egritudinis significat aut sup abundantiā ipsius humoris aut sup debilitatē virtutis: aut vtrūqꝫ. Et disynteria ꝓueniēs a melācolia aut acetositate mortē denūciat: quādo sterc⁹ colere pure assimilat̄ malū est cū appetit⁹ defectu. silr casus appetitus cū sanguinis fluxu malū. Nigra ypostasis in acutis febribus mortē significat. eodē modo vrina aqsa ⁊ subtilis perseuerās in pueris mala est: qđ est: qꝛ eorum nālis vrina dꝫ esse grossa. Urina aquosa in egritudinibus acutis mortē denūciat: ⁊ vrina turbida que non clarescit mala est: eo ꝙ significat supra fortitudinē extranei caloris aut vigiliarū. Urina furfurea ⁊ laminosa in acutis febribus mala est si viciū renū aut vesice nō affuerit: qꝛ membroꝝ liquefactionē significat. Et signum discretiuū inter vtrūqꝫ est renū aut vesice dolor: ⁊ vomitus niger: ⁊ screatus existit malus: ⁊ si cū hoc fuerit fetēs mortē hꝫ significare. Sudor in die nō cretico apparens ex q̄ febris alleuiationē nō hꝫ malū est: ⁊ si cū hoc est frigidus in ceruice ⁊ capite malū est: ⁊ si in capite solo peior: qꝛ lōgitudinē egritudīs significat: in lēta ⁊ ī acuta significat mortē. Sāguis guttatim exiens de naribus paucus ⁊ niger in causone mortem significat: qđ est: qꝛ magnitudinē apostematis dicit esse in cerebro. Hec sunt signa accepta ab operatione. Quādo oculi lumen effugient ⁊ inuolūtarie lachrimauerint signū malū erit. Et si veloces fuerint ⁊ rubicūdi: ⁊ vnus altero minor apparuerit: signū est mortis. Et rubedo oculorū iterū super spasmum cerebri habꝫ significare. Et eodē modo quādo labia astringunt̄: ⁊ quādo īfirmus a capite ad pedes se iactauerit mortis est signū: quoniam intolerātiā virtutis denūciat: ⁊ vlr quādocūqꝫ īfirmus non steterit ad modū sani signum est malū: ⁊ similr quando vult sedere saltādo sedet. Et eodem modo quando se adheret capiēdo seu sustentando se vbiqꝫ signū est mortis. Et quando īfirmus non audit nec videt: cū debilitate virtutis signū est mortis ꝓxime: ⁊ quādo anhelit⁹ īterdū fortis: ⁊ quādoqꝫ occultus fuerit malū est: quoniā perturbationē mentis significat: qꝛ eorum cōsuetudo est: ⁊ cum fuerit anhelitus eius intercisus: ē signū malū: quoniā spasmū in musculis pectoris esse denunciat. Et sōn⁹ quando lesionē vel dolorē īducit signū est malū. Et signa que ab egritudinib⁹ ꝓcedentibus sumunt̄ sunt sic sumenda: qꝛ quādo noua egritudo ꝓcedēte fortior erit: aut ī mēbro nobiliori signū est malū: sicut si in squinātia in quarto die humor ad pulmonē descēdat: patiēs in septimo morietur. Et similiter oīs egritudo significans egritudinē vel fortitudinē cause efficientis egritudinē mala est: sicut repletio reumatis in capitibus ptisicorū mala est ⁊ singult⁹ in egritudinib⁹ acutis: qꝛ spasmū significat: ⁊ aliqñ accñs superueniēs opponit̄ egritudini precedenti: sicut ydropisis festinantibus post fe. acutas.

¶ Capl'm. XLIIII. Quod est de signis vniuersalib⁹ ad cognoscendum mēbra intrinseca egra.

Deinceps volum⁹ loqui de signis egritudinū membroꝝ intrinsecorū. Et dicem⁹ qđ iā dictū est superius ꝙ hic tria requirunt̄: vt mēbrūm egrū: ⁊ quiditas egritudīs: ⁊ causa egritudinis: ⁊ causa hic ītelligitur differētia egritudinis: hec est ipsi⁹ proprietas: ⁊ ea q̄ istas res significant pro maiori parte sunt accidētia que actionib⁹ ⁊ passiōib⁹ mēbroꝝ superueniūt: ⁊ hec apparēt aut in corpore aut ī superfluitatibus corporis. Sed accidētia que dicta sunt pro maiori parte super egrum mēbrū significāt: solū quādo illa actio aut passio mēbro cui supueniunt est illi propria. Sicut casus appetitus egritudinē oris stōaci significat. Sed si illa accidētia illi mēbro nō sunt propria: quia illud mēbrū egrū nō significat: sicut priuatio mot⁹ digiti nō significat ꝓprie egritudinē solū in digito eē: qđ ē: qꝛ pōt esse ꝑꝑ egritudinē nerui ad aliud mēbrū veniētis. Itē possibile est vt accidens actioni mēbri superueniēs mēbrū egrū ⁊ egritudinē significat: ⁊ hoc accidit: qꝛ hoc accidēs ꝓpriū ambobus existit: sicut dolor acutus pungitiuus pāniculosum mēbrū egrotare significat: ꝙ hunc dolorē efficit humor colericus. Et oxiremia q̄ cū magna vētositate egre

ditur significat q egritudo in ore stomachi existit et humor frigidus huius causa existit. Et membrũ existens supra dorsuz corporis mẽbri in cuius opposito sentit egritudo signũ est supra membrũ lesuz in tẽpore quo erit passio membri lesi: sicut dolor qui est sub. al'. super ypocundrys significat q egritudo est in stomacho. Et illud qd nõ ẽ proprium signũ est sicut dolor yly: qui põt esse vt sit egritudo colica: aut egritudo renũ. Et exeuntia a corpore sil'r super egrũ mẽbrũ habẽt significare a parte quãtitatis: et forma ipsorum. A forma sicut corpuscula: pilus: et sil'ia sup egritudinez renũ: et squamosuz sup egritudinẽ vesice sine fe. corpe existẽte. Et significant a parte qũtitatis sicut magni anuli exputi cũ tussi a pulmone prouenire significãt: et parui a fistulis ipsius oriri significãt. Itẽ exeuntia a corpore significãt ex parte loci: aut a mõ exitus ipsorum: sicut a sanguĩe ab ano exiente: qr significat q egritudo est aut in intestinis: aut in epatis cõcauitate: et si per viã vrine egredit egritudinem in gibbo epatis: aut in renibus: aut in vesica significat. Et signũ que a modo exitus sumitur ẽ sicut sanguis exiens cũ tussi qui a pulmone cognoscit venire: et si cũ rasicatione egredit: a colatorio venire significat. Adhuc sil'r dolor et pulsus sup mẽbrũ egrũ significant: qũuis hec sint ex genere accidẽtiũ actioni supueniẽtiũ: saluo q illorum actões diuersificant fm diuersitatẽ regularũ v'lium et particulariuz. Et serinus pulsus significat q egritudo in mẽbro est neruoso. Et vndosus significat ipsaz in mẽbro carnoso. Sed qñ dolor pungitiuus: et a latere mouetur: significat morbũ eẽ in mẽbro pãniculoso. Et si est lẽtus significat ipsuz in mẽbro carnoso. et si est pulsatiuus: tunc in mẽbro arterioso ipsuz esse significat. et si est latitudinalis sine pũctione significat ipsuz esse in mẽbro nõ ossuoso nec in neruoso sicut in splene et epate. et si extendit in latitudinez significat ipsuz in neruo: aut vena eẽ. et si assimilat fissioni corporis grossi fixi significat q est in lũbis aut grosso intestino. et si sit frãgitiuus in mẽbro ossuoso eẽ significat. ¶ Isti sunt modi quibus mẽbrũ egruz põt cognosci. Actiones vero proprie alicuius iterare hic nõ oz: qr tu hoc scis in libro sanitatis. Sz qd hic ẽ optimũ sũt aliquãte distinctiões eorum que ex corpe egrediunt: et dicim⁹ q exeuntiuz a corpe sũt due spẽs. vna est cuius exit⁹ est nãlis sicut vrine: stercoris: et sputi: et alia est cui⁹ exit⁹ nãlis nõ est: sicut sanguis: et quorũdã mẽbrorum partium.

¶ Cap. XLV. Qd est de his que egrediuntur a corpore que egritudines significant.

Accidẽtia vero exitus eius que exitũ hz naturalẽ nõ significãt pro maiori parte nisi quiditatez egritudinis vel causaz: et iaz de illis secuti sumus. Sz res que exitũ nõ habẽt nãlẽ significant mẽbrũ egrũ pro maiori parte. Et qd h dicere volum⁹ ẽ signũ exit⁹ sanguis. Et dicim⁹ q sanguis exiẽs: aut exit a supioribus partib⁹ corpis: aut a partib⁹ inferiorib⁹. Et q a partib⁹ exit supiorib⁹: aut exit p os: et cum sputo: aut cũ rascatiõe: et a colatorio prouenit: aut a stõ: et fit cũ vomitu: aut a pectore vel pulmone: et fit cũ tussi. Sz q a pulmone prouenit ẽ quãtitate mult⁹ et simul et semel pyrcit et sine dolore: et est arterialis. Sz q a pectore prouenit est cũ dolore: et ẽ paucus et simul et semel nõ exit: et colorẽ sanguinis pulmõis nõ hz: excepto q ab aliqua exeat arteria: et in eo sunt gutte coagulate. Et aliqñ a capite descendit et mouet tussiz. et autũmant aliqui vt a pulmone descẽdat: sz ab eo diuersificat in substãtia et colore: qr pro maiori parte est sanguis coagulatus. Et adhuc significatio sumit a signis repletiõis cerebri: et aliqñ a gutture prouenit et cognoscit p dolorẽ spatularũ. Sz sanguis q a partib⁹ inferiorib⁹ corpis egredit: aliqñ ab orificiys venarũ ani egredit: et nã hoc vtit p viã euacuatiõis qñ nimia quãtitate aut qualitate exuberat: et hoc cognoscit ab accidẽtib⁹ orificiorum ani eueniẽtib⁹: et hoc idẽ si supfluat nõ ẽ laudabilis. Et aliqñ per eãdẽ viã egredit sanguis propter apata: aut itestinorũ vlceratiõnẽ: aut propter vtutis epatis debilitatẽ: aut propter malã sanguis qlitatẽ quã nã bñficio mũdificatiõis expellit. Et cõicat sanguis exiẽs ab itestinis: et propter debilitatẽ epatis in hoc: qr ambo loture carnis assimilant. Et propriũ signũ in itestinorum vlceratiõe est dolor sensibilis i mẽbro egrotãte: et q paulatiz sanguis egredit q supfluitatib⁹ est admixt⁹. Itẽ q ab epate prouenit ab accidẽtib⁹ proprie debilitatẽ epatis significãtib⁹ cognoscit. et sine dolore est: sz q expellit epar propter maliciã ipsi⁹ cognoscit p colorez: qr ẽ sanguis niger adustus. Sz sanguis q ex vys vrine egreditur aliqñ a vesica prouenit: aliqñ a renib⁹: et aliqñ ab epatis gibbositate. Et q ex renib⁹ exit egredit pp duas cãs: aut propter vene apertionẽ: aut propter ipsorum renũ scissurã: sic accidit propter lapides in eis generatos: qr multotiẽs i eoruz suba generat sicut dicit Gal'. et postea lacerãt lapides ipsoruz carnes et egrediunt: et qñ hoc accidit dolor incipit i loco ipso: et durat qusqz vt⁹ expulsiua expellit ipsos: et vt plurimũ gñat in cõcauitatib⁹ ipsorum pp separatiue vtutis debilitatẽ q separe nõ põt aqsaz ptẽ ex q renes nutriunt a pte terrestri. Et aliquãdo generat propter virtutis assimilatiue debilitatem que partez ex qua mẽbrum nutriri oz nõ põt assimilare: et sic ad lapidẽ cõuertit: et nõ ad ptez renũ aut vesice cõuersionẽ hz. Et hoc accidit propter fortem caliditatẽ et siccitatẽ: aut propter frigiditatẽ et siccitatẽ: sicut accidit in supfluitatib⁹ que in aque canalib⁹ colligũtur. Et aliquãdo accidit propter grossorum ciborum: et terrestriũ vsum et aliquãdo he cause oẽs in simul aggregant. Item adhuc sanguis ex renib⁹ egredit propter vtutis nutritiue debilitatẽ: qd est: qr nutriri nõ possunt ex humiditate sanguinea in eis existẽte. ¶ Sed harũ passionũ differẽtie hesunt: qr que a debilitate renũ causat: ab accidẽtibus renibus supuenientibus cognoscit: sicut a colore qui eis accidit propter malaz cõplexionẽ et toti⁹ corporis maciẽ et coit⁹ debilitatẽ. Et differẽtia illi⁹ sanguinis qui fit propter apertionem vene ab eo q propter virtutis nutritiue fit debilitatez est: qr qui egreditur propter vene apertionez ponit vrinaz talem qualis fit sanguis ab ipso rei pñcipio: sed q a debilitate prouenit renũ loture carnis assimilat: et hoc idez in pñcipio valet neqz subito apparet. Et differẽtia inter sanguinẽ ex scissura vene proueniẽtem: et sanguinẽ ex orificys exeuntẽ est: qr qui ex orificys egredit sine dolore est: quẽadmodũ sanguis ex narib⁹ exiens: et qui ex scissura exituz cũ dolore hz. Item qui ex vesica prouenit semp cuz dolore egreditur: qd est: qr sanguis ex hoc mẽbro vtplurimũ egredit propter hu. acutos ipm lacerãtes. Et qui a gibbositate epatis egredit ab accidẽtibus debilitatẽ epatis denotãtibus cognoscit. Sed accidẽs qd fluxus vẽtris nominatur: qũqz de eo. G. sufficiẽter nõ fit locutus: declaratuz tamen est in egritudinũ libro: q sit ab intestinorum epatis: et stomaci debilitate: et aliquãdo a debilitate mẽbrorum toti⁹ corporis: et cuz hic dico debilitatẽ: malã mẽbroruz sine materia cõplexionẽ in tendo. et similiter propter malaz cõplexionez materialẽ hec accidẽtia fieri possunt. hoc est propter materiam in quolibet istorum mẽbrorum: aut in plurib⁹ collectaz: et tũc hec mala cõplexio solũ mẽbrũ egrum nõ significabit: sed etiã ipsius cãm denotabit. Et incipiendũ est a signis q quãdo huic euacuatiõi cõiungunt mẽbrũ hoc egrũ significant propter ipsorum differẽtias. Et dicim⁹ q differẽtia que est inter fluxũ vẽtris qui ab egritudĩe materiali fit in aliquo mẽbro vel in pluribus et inter fluxũ qui ab egritudĩe fit nõ materiali est. qr ille qui ab egritudine fit materiali hz manifestũ exituz humoris ipm faciẽtis cũ egestiõe. et si fit sine materia nõ sic maĩfestat. ¶ Et debes scire q si a

stomaco puenerit.ab accidētibus stomaco supuenietib⁹ qđ manifestat̄ stomacho habēte ꝯplonē malā nālez aut nō nālē:ꝛ cū hoc penit⁹ cōiungit̄ mora cibi in stomacho pauca:qđ est: q2 q a stomacho puenit est ꝑpter vnā duarū rerū:aut ꝑpter virtutis expulsiue festinationē vt citius expellat:aut ꝑpter retētiue debilitatē vt nō retineat. ꝛ quodcūq3 hoꝝ fuerit necesse est vt pauca cibi in stomacho fiat mora.Et aliqñ accidit vt fluxus ab itestinis pueniat sicut dictū est: ꝛ hoc ab accidētib⁹ intestinis supuenientib⁹ cognoscit̄:ꝛ q2 in stomacho causa festinantie supra dicte nō est in ipso cibus tēpore nāli morat̄.Et qui ab epate aut venis puenit:aut ab aliqbus alijs mēbris puenit: vt a capite: ꝛ his silib⁹ cognoscit̄ si nālis ē silr a signis significātib⁹ dñiū humoris in mēbro:ꝛ ab accidentib⁹ illi mēbro ꝓprijs:aut ab ipsi⁹ opationib⁹. Auēçoar eni testificat̄ de illo qui fluxū cronicū patiebat̄ ꝙ fluxus iste ī hora sōni fortificabat̄:ꝛ in hora vigiliarū alleuiabat̄:ꝛ ꝑ hoc arguebat ꝙ humoꝛ hoc faciēs eēt in cerebro:ꝛ suā intētionez in curādo cerebrū adhibuit:ꝛ curatus est.Et ego eādez rez isti similē feci in quodā fluxū vētris patiēte:q medicatus a multis medicis:ꝛ a me lōgo tpe fuit ꝛ nihil pficui habebat:ita ꝙ de ipsius salute despaui: sed ipsuz visitabā sicut amicū:ꝛ q2 magnus erat: tandē percepi vnū ex suis brachijs alio frigidius ꝛ macrius:ꝛ autumaui ob hoc ꝙ fluxus ab illo brachio ortū habuit: eo ꝙ virtutes ipsi⁹ mēbri attractiua ꝛ digestiua depdite essent ꝑpter malaz ꝯplonē frigidā nō nālē sup ipsuz dominātez.Et ego intētionē meā ad illud mēbrū calefaciēdū apposui cū fricationib⁹:balneis:ꝛ similib⁹ localib⁹ reducere bonā ꝛ nālem humiditatē conatus fui:ꝛ postea mētē apposui: vt calorē nālez atq3 humiditatē hāc cū reb⁹ ꝯuenietib⁹ ꝯseruarez donec ipsuz ad oēs suas virtutes nāles reduxi.Nec medicinā ꝓpriā aliquā fluxui ꝓpriā facere curaui:ꝛ ꝑpter hāc rem breui tpe curat⁹ est.Sed fluxus q fit ꝑpter opilationez que fit in mesaraicis venietib⁹ ab epate ad itestina significat̄ ꝑ chilū exeuntē cū egestione: ꝗuis tardet in stō ꝛ intestinis tpe nāli:aut ꝓpinquo eidē:ꝛ qñ hoc accidit alicui fit ei macies tpe breui:ita ꝙ breuiori ꝗ alijs fluxibus accidat.Sed qñ egritudines iste cōponunt̄ difficile ē eas cognoscere.Et scias ꝙ maioꝛ pars istoꝝ signoꝝ cōiectura bilis est:ꝛ ꝑpterea volēs ista cognoscere idiget acuto igenio cū pseuerātia pscrutationis:ꝛ qñ extimabis vnū incipe eleuare cū medicina leui ꝺm egritudinē quā opinatus fueris:ꝛ si lucratus fueris ex hoc ꝯtinua medicinā:q2 tūc scies ꝙ opinat⁹ es verū:ꝛ si nō:dimitte.Sicut qñ credideris ꝙ causa fluxus sit opilatio dabis res apitiuas: ꝛ si lucratus fueris teneas hāc medicinā:ꝛ credas ꝙ hec opinio est vera:ꝛ si nō icipies cito restaurare illud qđ fecisti cum medicina illa.Et opinant̄ quidā medicoꝝ ꝙ hec opilatio fit de genere supposito egritudinib⁹ꝛ causis egritudinuz. ꝛ si credideris ꝙ causa egritudinis sit caliditas studebis curare cū reb⁹ parū frigidis:ꝛ si videris ꝙ pdeūt credas ꝑ certo tuā opinionē:ꝛ incipe egritudinē leuare. Hec sūt illa ꝑpter que cognosces mēbra lesa.Et quedā cognosces ꝑ accidētia mēbroꝝ cōicantia cū mēbro leso sicut tussis q̄ accidit cā pleuresis:aut causa apatis epatis:aut tractione ossis trachea tracti causa apatis epatis: sed hec signa non sunt ꝓpe signa lesionis membri nisi ꝯiungant̄ alia signa cuz eis sicut tussis ꝛ rascatio que nō significat sup pleuresim:nisi sit ibi doloꝛ pungitiuus lateris ꝛ fe. cōtinua. Adhuc scias ꝙ in qbusdā mēbroꝝ egroꝝ est egritudo ꝑ se ꝑmo:ꝛ in qbusdā ꝑpter alioꝝ mēbroꝝ cōicationē fit: ꝛ cognitio egritudinis que ꝑpter colligātiā fit mēbroꝝ est ꝙ mēbrū cōpatiēs ꝑpter augmētū vel diminutionē egritudinis mēbri per se egri aggrauat̄ aut alleuiat̄. verbi gratia:q2 vertigo ꝛ alie capit[is] egritudines q̄ augmentant̄ qñ stomachus nauseat: aut qñ corruptos in se cōtinet humores:aut quādo a cibis vacuus nō est:tunc dicere debem⁹ ꝙ hoc nō accidit capiti nisi ꝑpter cerebri ad stomachum colligantiaz.Et adhuc hoc indiget perscrutatione: q2 possibile est vt alicuius membri egritudo ꝑpter alterius mēbri egritudinez accrescat:aut esse potest: vt in vno mēbro sint egritudines plures:quarū vna est sibi ꝓpria ꝛ prima ꝛ altera ꝑpter alterius membri colligātiam. Et aliquando egritudo que propter colligantiam fit proprie egritudinis augmentuz recipiet ꝛ crementuz: ꝛ autumabit forte quis ꝙ ꝑpter colligantiā solam hoc prouenire possit. Item adhuc esse potest vt due egritudines ꝑpter colligātiam esse possint vt egritudo cerebri ꝑpter stomachuz.ꝛ egritudo stomachi ꝑpter aliud membruz. Et ne in hunc errorez decidat speculatoꝛ:opoꝛtet vt circa hoc pluries ꝑscrutetur:ꝛ quādo eius opinio super aliquā istaruz fuerit firmata:tunc remotionē ipsius cum medicina equalitati ꝓpinqua attendet.hoc est cuz medicina ad aliquā extremitatū nō multuz declinante.Et si experiētia hoc ipsum inuenerit ꝛ perpendat in ipso perseueret:ꝛ si non:ad aliaz opinionem se conuertat.

¶ Capl'm. XLVI. Quod est de signis egritudinuz ꝛ causarum ipsarum in generali.

T postq3 nos de rebus vl'ibus fuimus locuti ꝑ quas mēbra egra cognoscere possum⁹ deinceps loqui volum⁹ de reb⁹ per quas egritudines ꝛ ipsaꝝ egritudinū cās cognoscamus.Et dicimus ꝙ rerū sup quas nos opꝫ adducere signa vl'r sunt:aut mala ꝯplexio nālis aut nō materialis. Et signa que malā cōplexionē nālez significāt: vt dictuz est sūt illa q̄ dominationē hu.significāt: aut in toto corpore:aut in vno mēbro egro. ¶ Et adhuc sil'r vt dictū est ea que ex corpore egrediunt̄ humorē faciētē malā cōplexionez nālem significant sicut vomitus ꝛ egestio:aut sputū: ꝛ hec sunt signa cōuenietia sup gen⁹ cause operatiue: ꝛ de his iam locuti fuim⁹. ¶ Et rascatio significat ēt sup cām ꝛ spēm operantē:sicut rascatio rubea significat fortitudinez sanguinis:ꝛ viridis foꝛtitudinē humoris cōbusti:ꝛ iō significat in egritudinib⁹ pectoris mortez.Et rascatio bona est alba plana equalis:ꝛ que cū facilitate expuit̄. ¶ Et apata significāt demōstrationē sup hūores operantes ea per signa significātia sup foꝛtitudinē humorum.Et doloꝛ significat sup cām que operat̄:ideo ꝙ doloꝛ acut⁹ significat ꝙ hu.sūt calidi:ſ3 doloꝛ martilin⁹ ꝛ doloꝛ silis pūctioni acus grosse nō sūt nisi ex hu.frigidis sicut doloꝛ colice: aut cā humoris lapideati:sicut accidit in renib⁹ cā arenularū.Et apata simil'r ex signis cārum faciētiuz manifestātur.ꝛ q2 pulsus in re apatū signū hꝫ ꝓpriuz:ob hoc de ipso nunc loqui disposuim⁹. ¶ Et dicim⁹ ꝙ apatū calidorum pulsus tensus est paruus: velox:spissus: vari⁹ varietate serrina.Et tensio vero fit ꝑpter materiā organū extēdentē: paruitas vero ꝑpter duriciē ꝛ organi asperitatē fit: velocitas ꝛ spissitudo ꝑpter recōpensationē fortis magnitudinis fiūt quā amisit:serrinitas vero fit:q2 virt⁹ organū extēdit:q2 ꝛ nō est organū obediēs ꝛ ipsius ptes nō eq̄liter extendunt̄:ꝛ ob hoc vna alteri resistit:ꝛ ꝑpterea ille motus serre motui assimilat̄. ¶ Sed apatuz colericoꝛuz pulsus spissioꝛ sanguineoꝝ pulsu est: ꝑpter ipsoꝝ fortitudinē caloris ꝛ magis ad serrinitatez declinat eo ꝙ colere siccitas indurat mēbrū. ¶ S3 apostematū flegmaticoꝛū pulsus paruus ꝛ rarus ꝛ tardus ē: ꝑpter foꝛtitudinē frigiditatis ꝛ virtutis debilitatē:ꝛ in hoc dispositio serrina oio nō existit propter humoris faciētis humiditatez. ¶ S3 humorum melācolicoꝝ apostematum pulsus durus est: ꝛ asper ꝑpter humoꝝ siccitatē: ꝛ est tard⁹: ꝛ rarus: ꝛ ad serrinitatem manifeste declinat:ꝛ cū his oib⁹ est occultus ꝛ rarus.

Et de rebus per quas cognoscuntur apostemata que fiũt in p̃ncipalibus mẽbris est febris: ⁊ ideo hec est vna de rebus que ostẽdũt de apostematibꝰ q̃ cõsueuerũt facere saniẽ: qꝛ apostema qḋ nõ facit saniẽ nõ habet calorẽ extraneuꝫ sicut apostemata que sunt causa ventositatis aut duriciei. Sed mẽbra in q̃bus visibiliter manifestantᷣ sũt cerebrũ: epar: stomachus: ⁊ itestina gracilia: ⁊ splen: ⁊ renes: ⁊ vulua: ⁊ vesica. Ista sunt genera signoꝝ per que species egritudinũ cognoscunᷣ ƀm regulã huius artis vniuersalem. Et si ego nõ recolerẽ signa ⁊ cursuꝫ qui currit in hac arte: hoc est dicere si ego nõ ꝯsiderarẽ in vnoquoqꝫ membro cõsiderationẽ ꝓpriã: tũc cõsideratio vl̓is sufficere videretᷣ: sed volo sequi vestigiũ Gal̓. ad maiorẽ cautelaꝫ. s. ad loquẽduꝫ de rebꝰ particularibus: eo ꝙ hec est via q̃sita in hac arte. Et nos narrabimꝰ egritudines mẽbroꝝ manifestorũ: ⁊ narrabimus signa significãtia sup̱ ipsa cũ cautela ⁊ cõplemẽto verboꝝ particulariũ que cũ vniuersalibus dici nõ possent. Et etiã qꝛ multa signa ex his cũ accipiunᷣ particulariter nõ sũt signa: eo ꝙ plus apprehẽdunt q̃ꝫ egritudo ipsa: vel q̃ꝫ mẽbrũ infirmũ: ⁊ ꝓpter hoc necessariũ est loqui super oĩa accidẽtia que sunt ꝓpria vnicuiqꝫ egritudini: verbi gratia: qꝛ dolor pũgitiuus in latere cum fe. ⁊ tussi. ⁊ pulsu serrino signũ ẽ apostematis dyafragmatis. Sed maior pars egritudinũ mẽbroꝝ iterioꝝ que indigẽt demõstratione sũt apostemata: vel mala cõpl̓o mãlis: vel nõ materialis. Sed ƀm Gal̓. consideratione in res particulares narrare oportet. Sed de his breuiter dicemus egritudines mẽbroꝝ ꝓprias narrãtes signa sup̱ eas significantia ostẽdemus a cerebro incipiẽtes. dicimus ꝙ oẽs male cõplexiones eidẽ sup̱uenire possunt vt calide: fri. sic. ⁊ hu. ⁊ vniuscuiusqꝫ istarũ signa significãtia dispositioneꝫ plenius ostendenᷣ: sicut oculoꝝ rubedo ⁊ faciei: ⁊ actualis calor dominiũ sanguis: aut humoris calidi significat. Et ꝓprietas male ꝯplexionis calide aut frigide est: vt eidẽ dolor cõiungatᷣ: tamẽ in cõplexione calida fortior existit: sꝫ humida vel sicca dolorẽ nõ efficit nisi parũ. Sꝫ quãdo est sola humiditas tũc sola grauitas sentitᷣ: ⁊ humida ꝯplexio cerebri cognoscitᷣ a capitis grauitate: ⁊ a multo somno: ⁊ a sensuũ capitis ebetudine. Et siccitatis signa his existunt cõtraria. Et possibile est vt cõplexio adueniens capiti sit p̃ncipaliter adueniẽs ex capite. ⁊ possibile ẽ vt ab alio veniat mẽbro: sed ꝓ maiori parte accidit causa stomachi. Et signũ huius est quoniã soda ꝓmouetᷣ quando angustiatᷣ stomachus ad vomẽdũ: vel qñ a cibis vacuus existit: aut qñ cibaria corrupta sũt in stomacho. Et istḋ est generale: qm̃ dolor capitis augmẽtatᷣ qñ augetᷣ stomachi egritudo: ⁊ minuitᷣ qñ minuitᷣ. Et possibile est ꝙ accidat ex colligãtia duarũ venarũ que noĩate sunt in arabico guideꝫ. Et sunt vene sõni: qm̃ accidit in capite dolor q̓ dicitᷣ emigranea: ⁊ signũ huiꝰ est signa significãtia repletionẽ occipitij. ⁊ possibile est vt accidat ex colligãtia totiꝰ corpis: ⁊ signũ huius est signa significãtia repletionẽ vniuersalẽ. Et cerebro aduenire possunt oẽs spẽs apostematuꝫ calidoꝝ ⁊ frigidoꝝ. Et aliqñ mẽbrũ egrũ cognoscitur ⁊ egritudo a ꝓprijs ipsiꝰ opationibus in ipso sicut in egritudine fixa in cerebro ꝯcomitanᷣ alienatiões que diu cõtinuanᷣ cũ eo: ꝙ si ꝓpter colligantiã alteriꝰ mẽbri existãt sicut accidit ꝓpter apostema dyafragmatis cõcomitanᷣ alienatiões que nõ ꝯtinuanᷣ cũ eo. Itẽ accidẽtia que sensibus adueniũt sunt cognitionis species egritudinis mẽbri ꝓprie sicut apostema colericũ in cerebro factũ malas p̃bet cogitatões: ⁊ quasi festucarũ de pãnis euulsionẽ adducit ⁊ vigiliarũ multitudinẽ: ⁊ cũ mala dispõne de sõno excitanᷣ. Et ꝙ ex sanguine fit minus vigilare facit q̃ꝫ illḋ qḋ de colera fit: ⁊ hꝫ risuꝫ ⁊ letitiã: sꝫ ꝙ a colera fit: sequetur ira ⁊ furor. Sed qḋ de melãcolia fit ⁊ illud alienationem sensuũ promouet: excepto ꝙ timor ⁊ plãctus hoc cõcomitanᷣ. Sed qḋ ex flegmate fit corruptionẽ animaliũ virtutũ p̃bet ⁊ nõ intendit facere malũ. Sed signa ꝓpria dominij humoris apostema faciẽtis in cerebro sunt sicut rubedo faciei ⁊ oculoꝝ: ⁊ caliditas tactus: ⁊ fortitudo pulsus: qm̃ ista significãt abundãtiã sanguinis: ⁊ maxime qñ associabitᷣ eis regimẽ cõueniens sicut etates: cõplexiões: ⁊ tẽpora. Et nõ queras vt rememorẽ tibi signa multotiẽs quoniã rememorari debes eoruꝫ que tibi dixi. Et pulsus super apostemata significans habet a sua ꝓprietate varietateꝫ tremoris: qḋ est: qꝛ in mẽbro pãniculoso ꝓpter certamẽ: qḋ est inter virtutẽ ⁊ organi extensioneꝫ. Et hoc accidens in apostematibus calidis plus manifestatᷣ. In apostematibus vero flegmaticis ⁊ melãcolicis mollicies. Et humiditas que est in apostematibꝰ flegmaticis quasi vincit serrinã dispositioneꝫ: quam a parte membri consequi debet. Et pãniculi qui in cerebro apostemantur sunt pia mater ⁊ dura mater: ⁊ aliquãdo ipsa substãtia cerebri apostematur: ⁊ hoc maioris est periculi: ⁊ fortiora habet accidentia: qḋ est: qꝛ ex hoc consequitᷣ paralisis aut apoplexia Et dicitᷣ ꝙ aliqñ cerebri rete apatur. ⁊ hoc seq̃tᷣ dolor pulsatiuus pp̱ arteriaꝝ multitudinẽ. ⁊ ipsius ꝓpria signa sũt albi oculi: fortis rubedo: ⁊ palpebrarũ grossicies: ⁊ motus difficultas. ⁊ fe. vt dictũ est: ꝓpria in istis apatibus existit: sed tñ in apatibus calidis est acuta ⁊ in mollibꝰ est lenta. He sunt egritudines in q̃bus necesse ẽ iducere demõstrationẽ ⁊ ꝓprie in egritudinibus cerebri. ⸿ Sed epilẽxia ⁊ apoplexia ⁊ similes egritudines neruoꝝ oẽs iste egritudines sunt manifeste sensui: ⁊ iã diximꝰ eaꝝ causas in libris egritudinũ. Et q̃ remanẽt loq̱ sũt signa q̃ sũt ꝓpria cuiusqꝫ cause cãrũ egritudinũ. Et hoc inuẽtuꝫ est in eis pluribꝰ ex causis. ⁊ ẽ inuẽtũ in eis ex colligãtia alioꝝ mẽbroꝝ: sicᷣ est relaxatio. qꝛ iã declaratũ ẽ in libro egritudinuꝫ ꝙ humor qui facit ẽ cã flegmatis. ⁊ põt esse ꝙ sit cã melãcolie. Sed si ẽ ex aquositate aut vẽtositate: in hoc est differẽtia inter medicos. ⁊ si põt cẽ vt sit in cerebro p̃ncipal̓r ⁊ ex colligãtia alioꝝ mẽbroꝝ. ⸿ Sed cognoscere ista signa maxime põt sciri per p̃terita. qꝛ iste egritudines eueniũt pluribꝰ de causis. Ecce q̃ significãt sup̱ ipsa sũt signa q̃ significãt sup̱ abũdantiã hũoris. ⁊ ꝙ eius qḋ iuenitᷣ ex colligãtia alteriꝰ mẽbri dicta sunt iã fit via: p̱ quã demõstratur: ⁊ hoc est ꝙ egritudo multiplicatᷣ in mẽbro ex colligantia ⁊ minuitᷣ ex minoratõe: ⁊ iterũ qꝛ in mẽbro leso nõ stat fixa egritudo. ⁊ iõ: qꝛ oĩa ista accidẽtia manifestant ꝙ he egritudiẽs nõ sunt in mẽbro p̃ncipali. ⸿ Et scias ꝙ differẽtia q̃ iter egritudines mãles: ⁊ nõ mãles existit: est. qꝛ mãlis dominiuꝫ illius hũoris ostẽdit: ⁊ q̃ p̃ma essentia a non mãli existit: si causa hoc efficiẽs a rebꝰ exterioribꝰ causetᷣ. hec erit malicia pauca ⁊ p̱seuerantia erit breuis sicut dolor capitis q̓ a calore ꝓuenit solis: ⁊ sicut egritudo q̃ nomiatᷣ terabi: q̃ ab aere serenissimo q̓ mẽbra nutritiua lesit: ꝯtingit. Et q̃ mala cõplexio a scḋa existit eẽntia est sicut spasmꝰ aut ⁊ ethica que a nimia siccitate fit: ⁊ hec spasmi spẽs ab alijs spasmi speciebus diuersificatᷣ: qꝛ paulatiꝫ aduenit: ⁊ eiꝰ timor est magnus: hec sunt signa egritudinis.

⸿ Capitulum. XLVII. Quod est de signis egritudinũ oculorum.

Incipiamus nũc signa egritudinis oculoruꝫ. dicamꝰ ꝙ he egritudines sensui visus manifestanᷣ: ⁊ in hoc nõ indigemꝰ nisi cognitione cause: ⁊ hũc meũ sermonẽ cõplebo cũ de oculorum medicatiõe sermoneꝫ ordinabo: sꝫ hic dicã signa q̃ cognitionẽ egritudinuꝫ oculoꝝ manifestant: hec lesio est q̃ aduenit neruo per quẽ ad oculũ spiritꝰ currit aĩalis: aut que eideꝫ accidit spiritui. Et neruus qui ad oculũ dirigitᷣ leditᷣ aut mala cõplexione mãli: cũ apostemate vel opila-

tione:aut pp malaꝫ cōplōnē ſine apate vel opilatione. Et
ſigna male ↄplōnis cū apate ī oculis ſūt manifeſta.ſic pul
ſatio:rubedo ⁊ calor: ⁊ ſigna opilatiōis ſūt ſola grauitas.
Et ſigna male ↄplōnis oculoꝝ manifeſtāt̄ ſꝫ ꝙ oīs mala
ↄplō manifeſtat̄. Et opilatiōes q̄ ī eo ſūt fiūt ſic egritudo
q̄ noiat̄ abiaſal:⁊ ē opilatio facta īter corneā ⁊ humorē cri
ſtallinū : ⁊ hec opilatio apparēs eſt.hāc vō egritudinē ꝓce
dit vapoꝝ eleuatio ad partes ſupiores . Et pōt eſſe vt iſti
vapores ꝓpter colligātiā ſtomachi aſcendāt quos ſtoma
chus trāſmittit cerebro:⁊ etiā poſſūt a ſolo cerebro eleua/
ri. Et differētia inter iſtos eſt : qꝛ vapores a ſtomacho ve/
niētes creſcūt ⁊ decreſcūt pp bonitatē digōnis ſtōi ⁊ ma/
liciā ipſius. Sed qñ a cerebro fiūt in ſua fixione firmant̄
tamē ⁊ in eis qui a cerebro fiūt aliqua addit̄ malicia pro/
pter ſtōi maliciā . Et dicūt ꝙ vapores a ſtomacho aſcēdē/
tes ambos oculos equaliter turbant. Sꝫ opilatio que ꝓ/
pter decurſuꝫ aque ſuperioris aduenit vtplurimū vni ſo/
li oculo accidit.

¶ Cap. XLVIII. Qd̄ eſt de ſignis egritudinū auriū.

ET aurib⁹ etiā fit egritudo ꝓpter duas ſpeci/
es male ↄplōnis: vt mālē: ⁊ nō mālē : ⁊ fiunt ī
ipſis apata: ⁊ opilatiōes: ⁊ dolores : ⁊ gñaliter
egritudines que ſūt oībus alijs mēbris gña/
les: dolorum: ⁊ apatū: ⁊ puſtularū : ⁊ ſimiliū: ⁊
hec ſigna ſūt ſigna ꝓpa egritudinū ipſarū . Et ſigna calidi
apatis auricularum ſunt dolor infixiuus grauis: qꝛ mem/
bruꝫ eſt neruoſuꝫ ⁊ cartilaginoſuꝫ: ⁊ pulſus ſerrin⁹. Et ſci/
as ꝙ maior pars humoꝝ faciētiuꝫ talia apata eſt humoꝝ
ſubtiliū ꝓpter obtuſitatē vel duriciē ſube ipſoꝝ mēbroꝝ
⁊ aliqñ cū his apatibus fit fe. cōtinua: ⁊ maxime qñ apa ē
in radice loci noīati ſumac. Et maior pars egritudinū que
fiunt in aure eſt exufflatio: ⁊ tinitus ꝓpter intus ventoſi/
tatis expulſionē ⁊ incluſionē: ⁊ dicit̄ ꝙ hoc eſſe pōt acuita
te ſentiendi: ⁊ demōſtratio ſuper hoc eſt ꝙ ibi nō eſt ſignū
ſuperabundātie humoruꝫ.

¶ Cap. XLIX. Qd̄ ē de ſignis egritudinū naſi.

NAſo ſupueniūt opilatiōes: ⁊ apata cū ↄplōne
mala māli: ⁊ non māli : ⁊ ꝓpria apata in ipſo
ſunt que deriuata ſunt a noīe illius vermis q
ramiſſe noiat̄. hic ē ille qui multos hꝫ pedes
⁊ ſigna iſtius egritudinis ab eiſdem quibus ⁊
alie egritudines cognoſcunt̄ ſignis.

¶ Capi. L. Qd̄ eſt de ſignis egritudīs oris.

EGritudines vero oris oculis manifeſtant̄. ⁊
ob hoc ꝑſcrutatione ſignoꝝ ipſoꝝ nō indige/
mus.

¶ Cap. LI. Qd̄ ē de ſignis egritudinū gule.

ET gule fiunt apata ⁊ egritudines que etiā el/
daucha dicunt̄. i. ſtrangulator: ⁊ perſes appel
lant aſcheaꝫ. Et cognoſcunt̄ a dolore ibi exi/
ſtente: ⁊ cū cōſtrictione deglutionis: ⁊ quādo
creſcit ↄſtrictionē fac̄ anhelitus: ⁊ pōt fieri vt
hꝫ extiguat ſpiritū. Et cauſa hui⁹ a ſignis humoꝝ ibi domi
nātiū cognoſcit̄. Et pulſus in hoc apate eſt vndoſus: ⁊ eſt
qꝛ hoc apa in mēbro eſt muſculoſo: ⁊ diuerſificat̄ hoc apa
ſm magnitudinē ⁊ paruitatē: ⁊ ſm hoc eoꝝ termīatiōes
al̄. particularia iudicant̄. Et hoc ex ſignis bonis ē vt apa ī
partibus exterioribus manifeſtet̄: aut ꝓpter tumorē: aut
aliud ſignū: aut ꝓpter dolorē per tactū. Et ipſoruꝫ ſpecies
ſm Gal̄. ſunt quinqꝫ. vna eſt que fit in meatu gule que ex/
tremitatem epiglotis attingit. Secunda eſt que nec foris
manifeſtatur: ⁊ in gula non apparet: ſed ex hoc patiens q̄/
ſi ſtrangulationeꝫ percipit. Tertia eſt quando gula exte/
rior eſt inflata. Quarta quādo intus ⁊ extra tumet. Quin
ta quando lacerti colli appodiantur : ita ꝙ ſpondilia in/
tus contrahuntur.

¶ Ca. LII. Qd̄ ē de ſignis egritudinū pulmonis.

ET pulmoni multe egritudines fiūt quarū q̄/
daꝫ ſunt cōes: ⁊ quedaꝫ ꝓprie. cōes ſunt ſicut
apata: vlceratiōes ⁊ cōtinuitatis ſolutio: pro/
prie vō ſicut tuſſis ⁊ egritudo que dicit̄ beth
horra. i. difficultas anhelitus. Et apa pulmo/
nis cognoſcit̄ a forti anhelitus ſtrictura: ⁊ a cōcuſſione fi/
xa cū ipſo ꝓpter iſtius mēbri ad cor ꝓpinquitateꝫ ⁊ pecto
ris grauitatē: ⁊ a forti tinctura pomoꝝ maxillarū: ⁊ ab oī/
bus ſignis dñationis ſanguinis cognoſcit̄ : ꝓpterea: qꝛ vt/
plurimū in hoc mēbro apoſtema a ſanguine concreat̄: qd̄
eſt: qꝛ colere ſpſio in eo ꝓpter ſue ſubſtātie molliciē eē nō
pōt: ⁊ etiā ꝓpter multā humiditatē ad ipſuꝫ tranſmiſſaꝫ:
⁊ tamen nec etiaꝫ ꝓpter hoc apoſtema flegmaticum niſi
raro in ipſo conficitur. Et dolor in apoſtemate iſtius mē/
bri ſignum non eſt: quia hoc membrum inſenſibile eſt. Et
pulſus neceſſario eſt talis q̄lis apatū calidoꝝ: excepto: qꝛ
in eo vndoſitas eſt manifeſta ꝓpter molliciē mēbri. Et ſo
lutionis ↄtinuitatis iſti⁹ mēbri ſignū ē: qꝛ ſil̄ ⁊ ſel̄ ſanguis
egredit̄ multus rube⁹: arenoſus: ⁊ cū tuſſi : ⁊ hec fiunt aut
ꝓpter cauſas extrinſecas: aut ꝓpter reuma deſcēdēs: aut
ꝓpter percuſſiones in pectore factas. ¶ Et ſputuꝫ ſimil̄r
apa pulmonis manifeſtat dūmō cōiungat̄ cū ſignis predi
ctis: qd̄ eſt: qꝛ poſſet fieri ēt in apatibus q̄ fiunt in pānicu/
lis. al̄. pelliculis coſtarū. Et ex ſignis laudabilib⁹ in apate
pulmōis eſt ſputū albū ⁊ equale : ⁊ qd̄ ſuauiter egreditur:
quēadmodū illaudabile ē ſignū in quo dñiuꝫ aliquoruꝫ
humorū manifeſtat̄ ⁊ maxime ſputū nigruꝫ: ⁊ poſt illud ē
citrinū ⁊ poſt illud rubeū. ¶ Et ſputū rotūdū qd̄. Y. dixit
eſſe ſūmū malū in pulmōis egritudine ē: qꝛ ſignificat ꝑdi
tionē ſup hūiditatē nālē: ſed tuſſis nō ē ſignū niſi cāe effi/
cientis. Et cauſas ipſi⁹ tu ex alijs libris nouiſti.

¶ Caplm. LIII. Qd̄ eſt de ſignis egritudinū pectoris.

ET egritudines q̄ manifeſtiores ſunt in pecto
re: ſunt apata ⁊ oppilatiōes. ¶ Et apoſtema/
ta vtplurimū fiunt in pellicula īteriori tegē/
te coſtas q̄ egritudo nominat̄ xazibera: q̄ in
lingua noſtra pleureſis noiat̄. Et in his apo/
ſtematibus ꝓpria ſigna ſūt dolor fixus extenſiuus fe. acu
ta ⁊ tuſſis cū ſputo: ⁊ pulſus ſerrin⁹. Et aliquādo hec apo/
ſtemata fiunt in muſculis qui ſub pāniculo ſunt: ⁊ tūc hec
paſſio apoſtema lateris dicit̄ : ⁊ tūc hec ſigna ſūt poſterio/
ra dictis ſignis. Similia tamē ipſi⁹ accidētia ſunt debilio
ra ⁊ minus timoroſa: nec dolor adeo fixus eſt : qꝛ nō eſt in
mēbro pāniculoſo nec in pulſu ſerrinitas ſic manifeſtat̄.
Et aliqñ apoſtema fit in pāniculo pectus diuidēte. ¶ Et
aliquando dyafragma apoſtemat̄ : ⁊ ſequit̄ hic ſenſus alie
natio ⁊ inquietudo magna.

¶ Cap. LIIII. Quod eſt de ſignis egritudinū ſtōi.

ET ſtomaco adueniūt ſpecies cōplexiōis ma/
le vt materialis : ⁊ nō materialis ⁊ adueniūt
apata ⁊ vlceratōes. ¶ Sed ſpecies male cō
plexiōis nō materialis qñ remiſſa eſt a reb⁹
extrinſecis eſt creata: ⁊ ille ſunt illi⁹ ſigna de
monſtratiua ſicut aduētus aeris vel cibi frigidi. Sꝫ ſi fue
rit intenſa erit aut mala cōplexio calida ⁊ ſicca q̄ ethicaꝫ
īducit: aut erit frigida ⁊ ſic. ⁊ ſenectutis erit ethica. ¶ Et
ſignū ambaꝝ egritudinū ē ꝙ in hoc mēbro illa ſigna ma/
nifeſtant̄ q̄ in ambabus egritudinib⁹ his manifeſtari ſo/
lent: qd̄ eſt: qꝛ mēbrū hoc fortiter demacrat̄. Et quādo pa
tiens ſupin⁹ iacet: tūc percipit ſtomaci diſpoſitionē fouee
alicui ſimileꝫ eſſe. Et ſtercus molle egredit̄ ⁊ indigeſtū: ⁊
vl̄r ipſi⁹ virtutes omnes debilitant̄. Sed mala ipſi⁹ mā/
lis cōplexio hꝰ eſſe pōt : aut vt ipſa ſit ībibita vel in cōca/
uitate ipſi⁹ fixa aut ab alio mēbro tranſmiſſa: ⁊ pōt eſſe vt
res ambe adinuicē cōponant̄: ⁊ hoc poteſt: aut ab vna aut

a duabus materiebus esse. verbi grã: sicut si in ipso sit hu- mor colericus: ⁊ ipsi humor flegmaticus trãsmittat̃. Et si ipse fuerit flegmaticus humor ab eo ruct⁹ ꝓueniet aceto sus: ⁊ si fuerit coleric⁹ fiet fumosus. Et differẽtia que est iter humorẽ fixũ ⁊ trãsmissũ est: qꝛ trãsmissus per secessuz aut vomitũ exit. Sed ibibitus ⁊ infixus neutrũ hoꝝ attẽtat: sed conat̃ ad vomendũ ⁊ nihil ꝓycit. Et signũ appropriatũ colere est tremor labij. Et humoris melãcolici i stõ signa sunt vĩtutis visibilis ĩpedimẽtũ: ⁊ acetositas acerba in ore. Differẽtia võ que est inter ꝯplõnẽ mãlẽ ⁊ nõ mãlez est ꝓpter humorẽ ꝑ vomitũ vel secessũz exeũtẽ. Et in passione stomachi vrina grossa mãlẽ ꝯplõnẽ peccãtẽ significat. Sed apata fiunt aut in fundo stomachi: aut in ipsius ore. Et hoꝝ quedã sunt calida: q̃dã frigida: ⁊ q̃dã ex gñe cancri: ⁊ q̃dã sunt vẽtosa. Et oẽ apa qd in stõ soporat̃ seq̃tur fe. ⁊ dolor fixiuus: ⁊ maxime qñ in ore stõi orit̃: qd ẽ: qꝛ illa pars magis neruosa exit: ⁊ ẽ colligãtie pnceps: ⁊ ob h̃ ꝑiculosior ea que in fundo existit: ⁊ eidẽ sincopis: ⁊ sensus ⁊ alienatio seq̃t̃: ⁊ frigida apata sequunt̃ dolores debiles ⁊ fe. lenta. Et apatib⁹ que in stomacho cancerosa fiũt sine dolore ⁊ fe. fiũt: ⁊ si esset ethice assimilaret̃: aut mixtis fe. Et ꝓpriũ signoꝝ hoꝝ apatũ est ructus putridus corrupt⁹ cũ operationũ debilitate: hoc ẽ qꝛ cib⁹ egredit̃ indigestus ⁊ alia accidẽtia his siĩa. Et vl̃r signa que dñiũ humoruz significãt: illa eadẽ sunt signa que significãt illũ humorez qui h̃ facit: ⁊ vtplurimũ attestant̃ ei ꝯplõ etas ⁊ regimen: ⁊ alia his siĩa iuuãt ad hoc cognoscẽdũ. Sed vlceratio q̃ in eo fit cognoscit̃ ab ardore vel cõbustione que in eo fit: ⁊ ꝓpter paucaz mordicationẽ: raro tamẽ fit vt vlceretur stomachus: nisi sit etiã vlceratio in gula aut ore.

¶ Cap. LV. Qd est de signis egritudinũ epatis.

In epati accidũt opilatiões ⁊ apata: ⁊ species male ꝯplõnis oẽs. Signũ apatis epatis nõ tñ ꝓpriũ est fe. atq; tussis ⁊ illius loci dolor: ⁊ ꝙ quasi ꝓpriũ ẽ grauitas loci qui trachea noĩatur: ⁊ maxime qñ in gibbositate epatl apostema existit. Et sepe signa apatis costarũ cum signis apatis epatis cõmiscẽtur: quia sepe dolor apatis epatis peruenit ad eundez locuz ad quem dolor apostematis pellicule costas tegentis reperit̃: ⁊ tunc hic nullũ ꝓpriũ signuz reperitur: ⁊ cum his omnibus accidit tussis: tamẽ in epatis apostemate non fit multuz sputuz. Et aliquãdo erit sputuz in apostemate panniculi maxime quando apostema saniez facere inceperit. Et propterea sputuz in pncipio signum sufficiens nõ erit: nec est differentia propria inter apostemata epatis ⁊ pleuretica nisi in qualitate doloris: quia in pleuresi est dolor fixus ⁊ extensiuus: ⁊ qui in epate est aggrauatiuus. Et in pulsu etiã differẽtia existit: quia in pleuresi est serrinus: in epate vero vndosus: ⁊ dicitur ꝙ aliqñ apostema fit in epatis lacerto. Et figura apostematis epatis est lunaris. Sed figura apostematis lacerti est oblonga: vel quadrata: ⁊ vnus angulus ipsius est grossus ⁊ alter subtilis.

¶ Cap. LVI. Quod est de signis egritudinũ splenis.

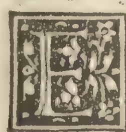
In spleni omnes species male complexionis accidunt: ⁊ opilationes ⁊ apostemata ⁊ ventositas inflatiua. ⁊ signa apostematis splenis sũt dolor grauis ⁊ febris ⁊ accidẽtia que corpori adueniunt propter h⁹ membri egritudines: ⁊ opilationis signa sola grauitas existit: ⁊ signa ventositatis inflatiue solus dolor est extẽsiuus. Et ex apostemate ⁊ opilatione splenis sequitur macies totius corporis. ⁊ ideo dicit. Y. quando splen crescit tunc corpus attenuat̃: ⁊ quando decrescit tũc corpus inspissatur.

¶ Capitulum. LVII. Quod est de signis egritudinum renum.

In renibus accidit species male cõplexionis ⁊ opilationes ⁊ apostemata. Et discernuntur a vesice egritudinibus ꝓpter lapidis ⁊ arene generationẽ. ⁊ magis ꝓpria species male cõplexionis que renibus cõuenit est egritudo q̃ bolbarabris nominat̃ que in latino dyabetica dicit̃: ⁊ cuz forti siti ⁊ vrine fluxu ⁊ febre. ⁊ apostematis calidi sunt signa: dolor aggrauatiuus in renib⁹ sentitus: ⁊ dolor in alcatim factus cũ febre vrine cõstrictione. ⁊ qñ patiẽs sup latus sanũ decũbit videt̃ vt alius ren super ipsuz suspẽdat̃. ⁊ hoc ꝓuenit quãdo est in statu aut declinatione: ⁊ in maiori parte in his apostematibus fiunt febres errantes aut iuncte in apostematibus frigidis ⁊ lẽtis: ideo qꝛ febris nõ aduenit apatibus mẽbroꝝ pncipaliuz: nisi quãdo apostemata erunt parata saniem facere. Sed signũ generatiõis lapidis in renib⁹ est dolor fixus ab ipsius generatiõis pncipio quousq; natura illos abycit extra s; illos qui dicũt ꝙ lapides isti in substãtia renũ generant̃: ⁊ ideo aliqñ cuz istis sanguinis exitus adest. Et qd verius apparet est ꝙ in concauitate renũ generant̃ ⁊ dolor qui est in hac egritudine: ⁊ accidentia doloris accidẽtib⁹ que in colica inueniuntur similant̃: ꝓpterea qꝛ stomaci distẽperantia ⁊ vomit⁹ his duabus egritudinib⁹ cõmuniter accidũt: ⁊ casus similiter appetitus. ¶ Et differentia istaꝝ difficilis est maxie in egritudinũ pncipio: sed in fine manifeste diuersificant̃ ꝓpter in colica ventris esse cõstrictionẽ: ⁊ humoꝝ cognitionẽ ⁊ multã ventositatẽ. ⁊ etiã lapides generati in renibus arenam ostendũt in vrina. Et signũ discretiuũ in hoc est operatio clisterioꝝ: qꝛ si patiens ꝓpter clistere requiez inueniet sicut accidit. S. sine dubio hic dolor colicus erit: ⁊ si ꝓpter clisteria aggrauat̃ ꝓculdubio renalis est. Causa est qꝛ clisteria intestina replent ⁊ distensionẽ in eis operãtur: ⁊ tunc opprimunt̃ renes ⁊ dolor fortificat̃. Sed signa que vlcerationes significãt ẽ dolor vlceratiuus sine grauitate ⁊ extensione: cuz exitu sanguinis aut saniei. ⁊ aliqñ egrediuntur cũ vrina frusta fustis carnium similia: ⁊ hoc accidit qñ in substantia renum corrosio fit.

¶ Cap. LVIII. Quod est de signis egritudinũ vesice.

Et in vesica manifestiores egritudies que in ipsa generant̃ sũt lapides qui in ipsa generãtur: ⁊ apostemata ⁊ vlcerationes ⁊ strãguria ⁊ sine voluntate vrine exitus. Sed signuz lapidis in vesica ẽ dolor qui in vesica sentit̃ cũ virge pruritu: ⁊ virge erectione: ⁊ relaxatiões sine cã manifesta. ⁊ vrine cruditas: ⁊ albedo ipsius cum subtilitate: ⁊ difficultas exitus vrine: ⁊ arenarũ apparentia in ipsa. Sz cõstrictio vrine fit aut ꝓpter membrũ mãdãs ipsam: aut ꝓpter meatum qui a renibus ad vesicã tendit. Et his duobus vnũ est cõmune accidens: ⁊ hoc est vrine difficultas. Sed diuersificatur in ipsis vt si a renibus ibi dolor sentitur: si aũt a meatu ibi dolor adest. Et aliquãdo ꝯstrictio fit vrine ab ipsa vesica: aut a meatu qui ad ipsam ꝓgreditur vesicã: ⁊ ista duo similiter in vno accidẽte cõmunicãt. hoc est qꝛ vesica repletionẽ recipit similiter ⁊ meat⁹. Sed diuersificant̃ in hoc: qꝛ qd a vesica ꝓuenit quãdo vesica premit̃ ⁊ vrina exit. Sed qd a meatu ꝓuenit non emittit vrinaz: ⁊ si vesica exprimat̃ ⁊ oppilatio istius meatus fit a lapide: aut ab humoribus grossis sanguineis vel sanguie coagulato: aut ꝓpter ꝯplexionẽ frigidã dominantez: aut ꝓpter apostema: aut furunculos. ¶ Et signa harũ egritudinum sunt: quoniã si fuerit ex lapillulis significat̃ ex arenulis precedentibus: ⁊ si est ex coagulatiõe sanguis signũ est sanguis anticipatus. Et si ex sanie fuerit signũ est apostema qd pcessit. ⁊ si ex humoribus grossis fuerit significatur ex exitu pcedentis humiditatis. ⁊ cognoscunt̃ iste dispositiones per signa eadẽ cõueniẽtia, ⁊ si adinuicẽ iste di-

spositiones coniungantur difficile cognoscuntur a medico: quare quiete debet medicinare considerando primaz intentionem: ꝛ si ex illa lucratus fuerit sequatur illaz: ꝛ si non: dimittat. Et si pustula aut vlceratio est in vesica: qđ ab ea egreditur furfuribus aut laminibus assimilatur. Sz si he egritudies fiunt in renibus: qđ ab eis exierit frustis carnium assimilabitur.

¶ Capitulum. LIX. Quod est de signis egritudinum intestinorum.

In intestinis vtplurimuz fit egritudo que dicitur colon: apostemata: vlcerationes: ꝛ sanguinis fluxus. Sed sanguinis fluxus vlcerationem concomitatur: ꝛ iste sanguis cum fecibus egreditur a principio mixtus ꝛ aliquando ex substantia intestinorum egreditur. Et signum huius est dolor quando euacuantur humores ꝛ feces: ꝛ quādo apostema est in intestinis grossis hoc mō cognoscitur: quia cum patiens mordicationez sentit cogitur assellare: sed qđ ab apostemate exit cum fecibus non est admixtuz ꝛ si fuerit in subtilibus propter dolorē assellare non cogetur: ꝛ quod ab eis egredietur cuz stercore erit admixtuz propter vie longitudinem. Similiter si apostema in subtilibus fuerit dolor circa vmbilicuz sentietur: ꝛ cuz in intestinis fuerit grossis dolorem sentiet inferius. Et signa colice calide manifesta sunt ꝛ vniuersaliter ea que significant dominium humorum in omnē patientem ꝛ que propter ventositatem fiunt sunt dolor extensiuus ꝛ tortio intestinorum. Et si tortio fuerit cum rugitu grossam ventositatem significat: ꝛ que fit propter apostema cognoscitur a fortitudine doloris: a feb. a siti: ꝛ ab accidentibus ostendentibus dominationez humoris apostema facientis. Et egritudo fortissima que yliaca nominatur fortiora habet accidentia ꝛ mala ita ꝙ patiens cogitur vomere stercus. Et vtplurimum hoc accidens est propter apostema in subtilibus intestinis factuz: ꝛ potest fieri propter stercus putrefactum in eis: aut propter humorem grossum viscosum: aut propter herniam factam ex descensu itestinorū aut propter venenum receptuz. Et vniuersaliter hec egritudo in intestinis subtilibus est propria: ꝛ hec egritudo attribuitur virtuti expulsiue: cum suum naturalem motuz non habeat: aut debet attribui vniuersaliter opilationi. Et aliquando propter priuationem colere que ad intestina consueuerat transmitti quia per modum abstersionis adiuuat ad fecum debitam expulsionem. Et opilationes fiunt in illis propter humores aut apostemata: aut ꝓpter malā ꝯplonē frigidā ꝛ siccā que vias ꝯstringit: aut ꝓpter alias res positionē eoꝝ corrūpētes sicut vētositas q̄ ea facit tortuosa: ꝛ hernia.

¶ Capl'z. LX. Quod est de signis egritudinū vulue.

In vulue egritudies fiūt: quibus omnes species male cōplōnis cōmunicāt sicut ab his q̄ precesserūt tibi manifestuz est ꝛ sepe ipsi accidunt apostemata. Et horum signū est dolor fixus ꝛ pulsus serrinus: eo ꝙ mēbruz est neruosuz ꝛ feb. accidit eidē: eo ꝙ sit mēbrū principale aliquo modo ꝑncipalitatis. Et ex egritudinibꝰ que magis in ipsa ꝓprie sunt: ē egritudo q̄ mola nūcupatur: q̄ difficile a ꝓgnatione cognoscitur: eo ꝙ ablatio mēstrui ꝛ grossicies ventris cōmunicāt ambabus. Et signum discretiuuz est qz trāsit terminū motus embriōis absqz motu: ꝛ hoc accidit mult] annis: qz portari pōt donec ab ea moriatur aut absoluatur: ꝛ hꝰ ſm virtutis tenorē. Et aliqñ ei accidit vt eā ferat pluribꝰ ānis: demū parit frustū carnis: ꝛ aliq̄ moriunt̄. Item ꝓpria ē egritudo vulue illa q̄ suffocatio dr̄ matricis que fit ꝓpter mēstrui sanguinis corruptionē in vulua: ꝛ euenit ei sincopis ꝛ difficultas in anhelitu: ꝛ ꝑuatio sensus ꝛ motus ꝛ debiliter sentit̄ pulsus eius: ꝛ accidit eidē durities: ꝛ ipsiꝰ oris opil'o. Et hoc accidit ex reliq̄s apatis diu īduratis in orificio matricis. Et spēs male ꝯplōnis matricis si mālēs sint ab his q̄ ab ipsa egrediunt̄ cognoscuntur: ꝛ si non sint materiales a siccitate ipsius percipiuntur. Et generaliter signa que significant complexionez sunt signa significantia complexionez matricis: ꝛ de cetero instabimus super causas que operantur putredinē. Et completus est tractatus iuxta nostraz intentionez.

¶ Explicit liber quartus: qui fuit de signis.

¶ Incipit liber quintus: qui est de cibis ꝛ medicinis ꝛ est habens capitula quinquaginta ꝛ nouez.

¶ Capitulum. I. Quod est breuiter complectens intētionē huius quinti libri.

In primis sciendu3 est qđ sit cibus ꝛ quid medicina: ꝛ quot sint eorum operationes ꝛ qualiter operantur ꝛ proprie medicine: eo ꝙ habent multas operatiōes quas medici appellant virtutes primas scđas ꝛ tertias ꝛ ꝓprietates: ꝛ cum hoc dabimꝰ cognitionem haruz istaruz medicinaruz que operant̄ quālibet istarum operationum. Et postea speculabimur in operationibus earuz: hoc est vtrum via qua apprehendimus est per viā syllogismi soluz: aut per viaz experientie solū: aut per viam continentē vtrumqz: ꝛ hoc totuz erit postq̄ receperimus a naturalibus qđ erit recipiendū. Et quādo compleuerimus hoc recordabimur ꝓpriorum ciboruz ꝛ medicinarum quoruz multiplicata est scientia ꝛ experiētia in terminis naturalibus: ꝛ testificata sunt a cōmunitate medicorum aut a maiori parte. Et postea narrabimus modos compositionis ꝛ recordabimur eorum que manifestiora sunt secte cōponentiuz. ꝛ narrabimus nāz ꝯplonis ſꝫ viā quā nobis ostendent reguleille: ꝛ qñ cōpleuerimus hec: tūc ꝯpleta erit nostra ītētio in hac particula.

¶ Capl'z. II. Quod est de quiditate cibi ꝛ medicine.

Dicamus ꝙ cibus ē illud qđ ponit naturales partes cibati: ꝛ hec pars ē in specie partis dissolute. Sed medicina diuersificatur ab hoc. ideo quia quāuis ipsa sit ex rebus: que ponūt naturales partes cibati: illa pars nō est in specie partis dissolute: sed habet in se rem actiuam ꝛ alteratiuam. Et propterea quādo superuenit hec dispositio super dispositionem egritudinalez: que est contraria vocat̄ illa operatio curatio. Et hec est intentio diffinitionis: qua. G. diffiniuit cibum et medicinam: dicens ꝙ cibus est illud quod patitur a corpore. Et medicina est illud a quo patit̄ corpus. Sed si nos non intelligeremus ex verbis hoc qđ dictum est: non esset intellecta certitudo cibi ꝛ medicine. Et iaz opinatus est vnus ex nostris socys qui nominatur abuberti auensufu: ꝙ illud qđ diximus in hac diffinitiōe esset quasi ꝯriū verbis. G. ꝛ super hoc eidem multas trāsmisi ep̄las quousqz hoc plene intellexit.

¶ Capitulum. III. Quod est de operationibus primis quas operātur medicine in corpore humano que sunt prime.

In operationuz quas operantur medicine in corporibus humanis quedam sunt prime. sicut est caliditas. fri. sic. ꝛ hu. ꝛ quedaz earum sunt secunde: sicut maturatio: digestio: mollificatio: resolutio: ꝛ apertio: ꝛ multa alia similia istis que enarrare debemus: quādo declarabimꝰ nāz medicinaꝝ que faciūt hꝰ: ꝛ fuerūt vocate secūdarie: qz sequunt̄ mēsurā mixtiōis p̄riarū v̄tutū: ꝛ q̄daz eaꝝ sunt tertie q̄ sūt ꝓpe i certis mēbris: ꝛ sūt q̄si ꝯntes scđaꝝ. Et ē cōueniens in primis narrare quomō he habēt agere in cor

poribus has operationes: et quomodo habet pati a corporibus eorum passiones: et hoc sciemus quando sciuerimus per quem modum nutritur nutritus. Et dicamus iam declaratum est in naturali philosophia quod membra que primo nutriuntur sunt membra similia: ideo quia cibus primo conuertitur secundum ordinem quem habet in corpore cibati in humiditatem similem humiditate fixe in membris consimilibus et miscetur cum eis per eundem modum quo miscentur adinuicem res liquide: propterea quia non est alter modus per quem natura possit restaurare rem dissolutam omnibus partibus membri nisi per modum mixtionis: et quando erit permixtum secundum hunc modum: tunc habebit essentiam in ipso: et post hoc assimilabitur illud membro: hoc est quia dat eidem vnam coagulationem stabilitatis similem stabilitati membri. Et est ibi declaratum quod hoc fit per decoctionem: et decoctio fit per calorem qui est in cibato: non quod calor sit primus motor in hac re sed est anima nutritiua: propterea quia operationes caloris non sunt determinate nec ordinate ad vnum finem manifestum. Et postquam ita est videndum est quomodo dicitur cibus esse temperatus aut medicina: et quomodo dicitur super quemlibet eorum vt sint distemperati: quamuis melius sit appropriare temperantiam cibo: sicut est melius appropriare distemperantiam medicine: propterea quia cibus qui habet propter suam virtutem et suam preparationem vt conuertatur ad humiditatem similem humiditati radicali que est in membro consimili: et calori intrinseco simili calori qui est in cibato ita vt sint idem secundum omnem modum: et hoc est solum in eo qui est temperate complexionis vel propinquus ei: et per hunc modum dicitur quod cibus sit temperatus sicut erat panis grani et carnes gallinarum iuuenum et similia istis: quia quantitas partium prestitarum corpori ab istis cibis est idem cum partibus que fuerunt dissolute. Sed temperantia medicine est propinqua huic: sed diuersificantur in quantum non habet virtutem restaurandi partem equalem quantitati rei que dissoluta est ex corpore: et propterea non potest homo nutriri ex temperata medicina: et si comedat ex ea tantum quantum comeditur ex cibo. Sed quando dicimus quod medicina sit temperata intelligitur eius temperantia quod quando comeditur ex ea quantitas que non est sensibilis comparando eam quantitati partium dissolutarum a corpore: quia tunc non inducit in corpus rem extraneam: quia si homo comederet ex ea quantitatem sensibilem secundum quod comedisset de cibo induceret in corpus ex necessitate rem extraneam: quamuis difficile sit inuenire medicinam temperatam in operationibus omnibus. ¶ Et secundum hoc debes intelligere quod quando dicimus quod medicina est calida: et frigida: humida: vel sicca: et dicimus etiam de cibo nostra intentio non est nisi equiuoca: sicut tu scis quod quando dicimus de vino quod est calidum in secundo gradu: et similiter crocum non intendimus vt sit idem calor. Et postquam declaratum est quid sit cibus temperatus et medicina temperata et qualiter operentur in corpore ex hoc potes intelligere viam per quam dicimus esse distemperatos: et hoc dicimus in qualitatibus primis: idest quomodo calefacit medicina: refrigerat: et humectat: et exiccat. Quia medicina que conuertitur in chilum calidiorem temperato chilo: aut in calidiorem quam est pars corporis: hoc est ad partem calidam: illam medicinam dicimus calidam: quia calor dicitur quod sit vna rerum que calefacit hominem plus debito: et quod generatur ex hoc chilo est calidius debito: et sanguis qui est materia caloris naturalis est calidior debito. Similiter humiditas radicalis in quam conuertitur sanguis est calidior suo modo: et sic de necessitate calefiunt omnes corporis partes. Et sic dicitur de medicina frigida quia non refrigerat nisi quia conuertitur in locis digestionis ad diminutum calorem: magisque calor corporis sit: ita quod chilus qui ex ea generatur est diminutus a calore corporis: et non dicitur veraciter vt refrigeret: quia calor naturalis non habet aliquam viam generandi frigiditatem: et sic debes dicere in sanguine et humiditatibus que sunt in membris et in humiditate et siccitate omnium partium corporis. ¶ Et quando medici speculantur operationes medicinarum in corpus facile est eis dicere qualiter calefaciunt: sed difficile est eis dicere qualiter refrigerant. ita quod .G. dicit sicut fugitiuus. quod non fit nisi per diuisionem medicinarum in paruas partes. Et si non refrigeraret medicina nisi per diuisionem ipsius in partes minutas. ergo necessarium esset nobis dicere quod esset frigida in actu: sed hec medicina frigida non est frigida in actu: neque etiam calida est calida in actu: sed hec res eque bene competit medicine calide: sicut medicine frigide: quia res conuertibiles quando conuertuntur in partes minimas facilius conuersionem recipiunt. Et quamuis medicina sit passibilis a corpore per viam quam diximus: non est impossibile vt patiatur ab ea per alium modum. Nam vides quod cibus est passibilis a corpore: et tamen iuenis cibum qui mutat corpus secundum aliquem modum et secundum aliquam latitudinem: et si hoc inuenitur in cibo qui est appropriatus passioni et tamen vincit aliquo modo eorum. ergo hoc maxime debet iueniri in medicina que victorie appropriatur et mutationi: quia veraciter debemus dicere quod quamuis aliquando vincatur: tamen non deserit propriam suam virtutem hoc est substantialem. Sicut dicitur quod arbor egipti occidebat dum erat in egipto: et quando remota fuit ab inde nutriebat. Et dicit Aristo. quod in terra latinorum sunt duo flumina ex quorum vno si oues biberent generabunt masculos: et ex alio feminas. Et hoc non est nisi propterea quia cibus ex vna parte est similis et ex alia dissimilis: et ex parte similitudinis est patiens: et ex parte dissimilitudinis est agens. Et hic est modus medicinarum que dicuntur calide aut frigide in potentia. hoc est propter preparationem quam habent: quia non est in aliquo compositorum calor in actu nisi in animalibus: propter eorum perfectionem et indigent calore extrinseco magis: et propterea non inuenitur in eis temperantia elementorum sicut in animalibus. Sed res simplices que non nutriunt sicut quatuor elementa non dant corpori quando adueniunt ei intus vel extra nisi qualitatem: ideo quando obuiant nostris corporibus mouent corpora: sed non mouentur a nostris corporibus. propterea quia qualitates cum quibus operantur elementa in corporibus sunt in actu sicut est calor in igne et frigus in niue. Et quando elementa mouent corpora ipsa non mouentur. i. non conuertuntur. Et quando medici volunt de mensuris preparationum narrare que sunt in medicinis: quia indiget hoc in medicatione: ordinauerunt gradus per modum comparationis corpori temperato: et posuerunt quamlibet qualitatem in quatuor gradibus. s. calidum in primo secundo tertio et quarto: et sic de frigido sicco: et hu. et de humido non videtur quod possit transire tertium gradum. Et quod pertransit quartum gradum est res venenosa que corrumpit corpus: et iste sunt vie primarum actionum et passionum medicinarum.

¶ Capitulum. IIII. Quod est in generali considerans de operationibus secundis et tertijs quas operantur medicine in corpore humano.

Et nos volumus incipere narrare de virtutibus secundis et tertijs: et dicere naturas medicinarum quibus hoc operantur et qualiter operantur. Et dicamus quod medicine que sunt composite ex elementis quando alterantur a corpore aut alterant corpus: quedam eorum sunt que assimilantur ei quod est in eis ex virtutibus elementorum sicut sunt ille que dant caliditatem: frigiditatem: sic. et hu. similem in qualitatibus que sunt in illis: et quedam actionum aut passionum que non assimilantur ei quod est ex virtutibus elementorum: sed sunt operationes consequentes primas virtutes elementorum: et hoc est propter locum subiecti in quo operantur: sicut ille que habent indurare: mollificare: denigrare: rubificare: et si

milia:⁊ locus subiecti in quo manifestant̃ iste operatiões circa quodcunq̧ membrum si indeterminatuȝ fuerit appellant̃ iste virtutes secũde. Et qñ operabunt̃ in ꝓprium mẽbꝝ: tũc dicent̃ virtutes tertie sicut sunt medicine q̃ ꝓuocant vrinã ⁊ que mũdificãt pulmonẽ ⁊ que generãt spma ⁊ que frangũt lapidẽ ⁊ similes istis. ¶ Et postq̧ dictũ est de virtutibus scđis ⁊ tertijs dõm est de nã operationum istaꝝ medicinaꝝ manifestioꝝ ⁊ incipiamus a scđis. Et dicamus ꝙ istaꝝ medicinaꝝ quedã sunt maturatiue: hoc ẽ que faciũt saniẽ: ⁊ quedã eaꝝ sunt mollificatiue: quedã induratiue: ⁊ quedã aperitiue: ⁊ quedã opilatiue: ⁊ quedam euaporatiue: ⁊ q̃dã petrificatiue: ⁊ quedaȝ stiptice: ⁊ quedã lenitiue ⁊ silẽs his. Et debes scire ꝙ medicina que est appropriata alicui operatiõi nõ dicit̃ habere illã ꝓprietatẽ nisi comparatione ad corpus tempatũ vel ad ꝓpinquũ tempantie: ⁊ medicus expꝫtus in hac arte qñ cadit ad manus ipsius aliud corpus distempatũ debȝ arbitrari medicinã ꝭm mẽsurã quã videt ei esse magis iustaȝ ⁊ magis cõuenibilẽ in virtute medicine q̃ hȝ facere operationẽ istaȝ in tali corpore: ⁊ experiẽtie habẽt hic locũ magnũ. Uerbi grã. postq̧ sciuerimus ꝙ medicĩa maturatiua est illa cuiꝰ calor est equalis calori corporis: debemus ĩtelligere hanc ꝓportionẽ ꝓpriã vnicuiq̧ corpori ꝑ se ⁊ facere cõparationẽ ꝓpriaȝ tali corpori. Et hoc nõ fuit solũ in ꝯplõne ꝓpria vnius ĩdiuidui: sȝ etiã in vnoquoq̧ mẽbro ꝑ se: ꝓpterea qꝛ medicina que facit saniem in testiculis non facit saniẽ in aure. ⁊ nõ oȝ ꝙ medicꝰ has res tradat obliuioni: ⁊ expꝫientia hȝ in istis vijs ⁊ arbitrijs magnũ posse.

¶ Caplm̃. V. Quod est de medicinis maturatiuis.

DEinceps narrãda est natura illius medicine q̃ operat̃ operatiões supradictas: ⁊ ĩcipiẽduȝ est a maturatiuis. Et dicamus ꝙ maturatio est opꝫatio caloris nãlis in suba mãe sicut dictũ est in alio loco. Et maturatio est ordinata ꝭȝ ordinẽ quẽ hȝ digestio in cibo: hoc est in tribus digestionibus. Et qñ spargit̃ ad aliud mẽbꝝ mã q̃ egredit̃ a nã in quantitate: aut q̃litate aut in vtrisq̧ sil' ⁊ putrefit illa mã: tũc generat̃ in illo mẽbro de necessitate vnus calor mixtꝰ ex nãli ⁊ extranea: ⁊ si mã illa est apta recipere digõneȝ fit ibi sanies ⁊ maturat̃. Ideo qꝛ alba sanies est media inter digõneȝ ꝑfectã ⁊ diminutã: eo ꝙ est alba: qꝛ mãe nõ sunt apte ad recipiendũ digõneȝ ꝑ maiori parte: nisi qñ egrediunt̃ a sua nã in q̃ztitate. Sȝ qñ egrediunt̃ a nã etiã in qualitate: tũc est in eis digestio difficilis: hoc est qñ tẽdunt ad malã q̃litatẽ sicut ad humores adustos ⁊ silẽs illis. g̊ ars cõueniẽs in sili re ẽ ꝯfortare virtutẽ mẽbri: qꝛ calor nãlis est q̃si sepultus in mẽbro suꝑ qđ est sparsa hec mã: ⁊ ꝓpterea est necesse vt medicĩa habeat ex sui nã vt faciat digõneȝ: sicut medicĩa q̃ assimilat̃ calori ĩtrinseco q̃ debet esse temperata in caliditate ⁊ humiditate: vel sit declinãs aliquãtulũ ad calorẽ: ⁊ ꝓpterea qꝛ calor ĩtrinsecꝰ q̧ est in mẽbro põt esse refrigeratus ꝓpter multã mãm sparsaȝ in eo: aut ꝓpter q̃litatẽ. Et qñ ꝯparamꝰ taleȝ medicinã q̃lis est hec corpori humano dicimus ipsaȝ esse tẽperatã: ⁊ qñ ꝯparat̃ parti dñanti in ipsa ex ꝑtibus eloꝝ dicimꝰ ꝙ est talis aut talis. Et de medicinis tempatis est aq̃ cal'a tempati caloris ⁊ oleũ dulce oliue qñ guttatiȝ cadit suꝑ apa ⁊ sicut cataplasma factũ de farina tritici coctũ cũ aq̃ ⁊ oleo dulci. Et debes scire ꝙ medicina q̃ facit saniẽ in vna ꝯplõne nõ facit in alia: ⁊ silr̃ in quolibȝ mẽbro corporis sicut dictũ est superius: ⁊ ꝓpterea medicus expꝫtus dȝ ex se ponere gradus istis medicinis. verbi grã. qꝛ medicĩa q̃ ĩducit saniẽ q̃si in p̊mo gradu est cal'a vt cataplasma supradictũ: ⁊ supra illã in gra. est que facta est ex pane ꝓpter salẽ q̧ ibi est ⁊ super hãc illa: q̃ facta est ex fermẽto. Et q̄daȝ dicũt ꝙ medicine opilatiue sunt maturatiue: sed hoc est ꝑ accñs sicut cerotum factum ex cera ⁊ oleo rosato: propterea quia quando pori clauduntur calefit membrum ⁊ materia maturatur. Et quidam dicunt ꝙ medicine maturatiue maturant: ꝓpterea quia faciunt in materia rem propter quam est facile nature diuidere ipsam materiam temperando qualitatem materie aut subtiliãdo ipsam. Et potest esse vt in vna medicinarum inueniatur maturatio cum omnibus istis modis: ⁊ erit in composito per artificium: in simplici vero per naturam. Et etiam dicitur ꝙ medicina maturat propterea quia rectificat in qualitate caloris naturalis illud quod permutatum est per calorem extraneuȝ: ⁊ per hanc viam dicitur ꝙ psilium maturat apostemata calida: ⁊ ꝭm hunc modum ꝙ res frigide maturant apostemata calida Et diffinitio qua diffiniuit. G. maturationem nõ verificatur nisi in apostematibus que sunt difficilia ad maturandum ꝓpter nimiam debilitatem caloris naturalis: aut ꝓpter q̃ztitatẽ aut ꝓpter frigiditatem.

¶ Capitulum. VI. Quod est de medicinis mollificatiuis.

ISte medicine appropriantur multuȝ in hac arte medicinis que dissoluunt apostemata dura dempsata lapidea quasi hñtia insensibilitatem. Et ista apostemata generaliter fiunt ab humoribus grossis qui sunt aut melancolici aut flegmatici grossi: aut cõpositi ex amboḃ. Et qꝛ hec apostemata sunt indurata ꝓpter frigiditateȝ: necesse ẽ vt res que ea mollificãt sint calide: qꝛ res que sunt cõgelate per frigiditateȝ dissoluunt̃ per caliditateȝ si sunt resolubiles sicut plumbum ⁊ stannum: quia ista apostemata cũ maturantur humectantur. ⁊ de necessitate est vt medicine que habent permutare: quãuis sint calide: vt habeant aliquã siccitatem vt vincant illam humiditatem frigidam. Et medicine que probate sunt per experientiam in hoc opere sunt calide in secundo vel tertio gradu: ⁊ sicce in p̊mo sunt sicut armoniacum bdeliuȝ: storax: ⁊ medulla cruris vituli: ⁊ sepuȝ hircinum ⁊ bouinum. Et est necesse vt sint mensure haruȝ medicinarum scđm mensuram quã habent caloris ⁊ siccitatis: ideo quia medicine que sunt fortes in calore ⁊ siccitate nimis habent dissoluere: ⁊ posset remanere pars grossa ex materia que conuerteretur in naturam lapidis. Et est necesse sicut diximus: vt per te ponas gradum in fortitudine harum medicinarum: propterea quia pinguedo est debilior armoniaco ⁊ bdelio. Et pinguedo galline debilior existit pinguedine anseris ⁊ anatis: quia res iste diuersificantur secundum aliquam complexionem: aut ad aliquod membrum.

¶ Caplm̃. VII. Qđ ẽ de medicinis induratiuis.

DE necessitate est vt medicine ĩdurate sint frigide: propterea quia induratio cum grossitudine non est nisi congelatio: ⁊ congelatio non fit nisi a frigiditate. Sed illud qđ dicit Gal. de humiditate in his medicinis nihil est: propterea quia humiditas non habet nisi solum humectare: ⁊ non indurare. ⁊ melius esset vt poneret siccitatem cum frigiditate: quia de illa frigiditate fit duricies cruditatis. Sed iste due qualitates sunt vtplurimũ passiue ⁊ nõ actiue: qꝛ due actiue sunt caliditas ⁊ frigiditas: quãuis earuȝ operationes diuersificentur scđm humiditatem ⁊ siccitatem: ⁊ hoc declaratuȝ est in quarto methaurorum. Et iste medicine habent latitudinem: et iste medicine sunt sicut semperuiua psilium ⁊ portulaca: ⁊ si infrigidant ⁊ incrudant nõ faciunt hoc nisi per frigiditateȝ.

¶ Capi. VIII. Qđ ẽ de medicĩs oppilatiuis.

ISte medicine sunt ex his que claudunt poros: ⁊ natura sunt terrestres sine mordicatione: quia mordicatio est vna ex rebus que ci-

to faciunt medicinam egredi ex poris: aut vt sint conglutinatiue vt gummi ꝛ terrestre quando non est conglutinatiuum sicut amidum. Et est necesse vt iste medicine sint multuz remote a mordicatione: ꝛ propterea debent esse temperate complexionis vel declinātes ad frigiditatem paruz. Et si quesieris quomō oppilant iste medicine corpus iterius quando assumuntur. Respondemus ꝙ hoc potes scire: per hoc qđ est dictuz superius: qꝛ claudūt intestina propter chilum factum ex eis: ꝛ similiter epar ꝛ venas ꝛ membra ipsa. Et iste medicine opilatiue diuersificātur ꝑm diuersitatē cōplexiōis membroꝝ sicut dicit ꝙ dactili opilāt epar: ꝛ aperiunt opilationē pulmonis.

Capitulum. IX. Quod est de medicinis aperitiuis ꝛ abstersiuis.

Iste medicine sunt vnius generis: ꝛ iter ipas est parua diuersitas: qꝛ medicine que abstergunt sordiciez ex mēbro ꝛ lauant ipsuz: neqꝫ habēt posse penetrandi in poris dicuntur abstersiue: sicut aqua mellis: ꝛ aqua melonuz: ꝛ farina ordei ꝛ fabaruz: ꝛ que habēt virtutez penetrādi ꝑpter partē ignēā que est in eis dicuntur aperitiue. Et quedaz istarum medicinaruz plus operātur extra corpus ꝙ̃ ītra: ꝛ quedaz plus intra quaz extra: ꝛ quedaz operantur equaliter. Et que plus operantur extra sunt que habēt aliquātulā bauracitatē: nec in eis ē multa grossicies: ꝛ ꝑpter partez subtilē que est in eis penetrāt itus: ꝛ ꝑpter largitatē intranearū viaꝝ penetrant cito. Et res viscose mūdificare nō possunt: ꝛ si cū eis iungeret corpus stipticū aliquātuluz grossuz tunc mūdificarent: ꝑpterea quia sunt instrumentū nature aperitiue que est in eis: quia hec stipticitas cōiuncta retinet eas in meatibus donec cōpleuerint suas operationes. Sed extra corpus non possunt ita operari ꝑpter stricturā poroꝝ ꝛ propter stipticitatē. Et ꝑpterea absinthium aperit opilationes epatis: ꝛ non potest poros exteriores aperire ꝑpter stipticitatem que est in eo. Et iste medicine debēt esse amari saporis cum stipticitate. Sed medicine que ambas operationes faciunt sunt iter haruz naturā medie. vz. ille que habēt aliquātulā amaritudinē cū bauracitate sine stipticitate: sicut radix lilij celestis ꝛ similia eis. Et tu iaz sciuisti ꝙ medicine q̄ sunt apitiue vniꝰ membri nō sunt aperitiue alterius. Et ꝑpter hoc dare debes vnicuiqꝫ haruz reruz gradus queādmoduz facis reliquis medicinis ꝛ virtutibus.

Capl'z. X. Quod est de medicinis euaporatiuis.

Quia autē euaporatio nō fit nisi in quātitate mēbri euaporati: ꝛ augmentū ipsius quātitatis nō fit nisi ꝑpter calefactionē mēbri necesse est vt medicie euaporatiue sint calide. Sꝫ earū calor debet esse tēperatus: qꝛ medicine que habēt distempatū calorē euacuāt ꝛ desiccant: nec debent habere substātiaz grossam ꝛ iste medicine sunt sicut camomilla: malua ꝛ oleuz vetus. Et debes scire ꝙ euaporatiue sunt cōtrarie opilatiuis: hoc est quia sunt frigide. s. opilatiue de quo dictuz est superius: quia quādo membꝛ refrigerat̄ diminuitur quātitas sua ꝑpter ꝙ̄titatē sui ad frigiditatez ꝛ terrestreitatē: queādmodū augmētat̄ quātitas eius ꝑpter ꝑpinquitatem ad caliditatem ipsius nature aeris. Et scias ꝙ non fit augmentum quantitatis ex his que apponunt̄ vel eueniūt extra: nec fit diminutio ꝑpter aliquid qđ resoluatur ex eo: ꝛ hoc ꝓbatum est in naturali ꝑhia. Et medicine faciētes hāc operationē sunt hee eedem his que īdurant: sed p̄mo inuiscant: ꝛ si diu permanent in membro indurant ipꝫ ꝛ possibile est vt morti ficēt ipsum: cū diu permanēt super illud.

Capl'm. XI. Quod est de medicinis aperientibus ora venarum.

Iste medicie sunt calide complōnis: ꝛ habēt grossam subaz ꝛ sunt de genere medicinaruz apitiuaꝝ tñ sunt fortiores eis. Et habēt quasi tres gradus opationū. p̄mus est abstergendi. scđs ē apiendi. tertiꝰ ē elargādi ora venaꝝ tñ calor istaꝝ medicinaꝝ aperitiuaꝝ nō est conueniēs vt sit calor corrosiuus: qꝛ corrosio claudit: ꝛ iste medicie sunt sicut aleuz ꝛ fella ꝛ ꝑprie fel bouis.

Capl'z. XII. Quod est de medicinis stipticis.

Stiptice medicie q̄ stringūt orificia venaruz sunt nā fride ꝛ terrestres: ꝛ fortis siccitatis ꝛ ꝑpea fuit sapor eaꝝ stipticus: ꝛ ꝑpea claudūt orificia veāꝝ: qꝛ frītas q̄ nō ē terrestris ē obilis opatiōis. Et hꝰ ē dr̄ia q̄ ē iter stipticū ꝛ opilatiuū: qꝛ opilatiuū ē in mā q̄ tenet subtilitatē: ꝛ stipticū ē in mā grossa: ꝛ hec sunt sicut galla: baluastia acatia ꝛ silia.

Capl'z. XIII. Qđ est de medicis mitigatiuis doloꝝ.

Dicitur ꝙ p̄ma via mitigandi dolorem est vt remoueat̄ causa doloris. Et secūda ē vt stupefiat membꝝ ita vt nō sentiat dolorē sicut fit cū opio. Tertia est medicia q̄ facit in mēbro illud quod repugnat rei q̄ īducit dolorem ꝛ istud est veraꝝ mitigatiuū: qꝛ in p̄mo mō cadūt multa genera medicinaꝝ: sicut medicinaꝝ purgātiū in eis ꝛ medicinaꝝ digestiuaꝝ. Et scđs nō mitigat nisi per accidens qꝛ̄ ꝑuat sensuz mēbri aut ipm īdurat que res nō est faciēda: nisi quādo vitare nō possumꝰ sicut dictū est in libro de ingenio sanitatis. Sed tertius est veraꝝ mitigatiuꝰ ꝑpterea quia prestat sine medio illud qđ resistit cause doloris. Ergo necesse est ꝙ medicine q̄ hoc faciūt sint tēperate similes calori naturali: aut parū calidiores in tantū in quātuz calor naturalis est refrigeratus a calore nāli debito membri ꝑpter resolutionē factam in ipso. Et ꝑpterea possunt iste medicine mitigare dolorē q̄ est ex causis calidis ꝛ frigidis. per eundem modū: eo ꝙ augmentāt calorem naturalem qui est istrumētum nature qui est medicinalis per omnē partem. Et tunc dominat̄ natura super malam cōplexionem que facit dolorem ꝛ ipm remouet. Et quāuis iste medicine sint in hoc gradu necesse est vt sint subtilis substātie penetrātes ꝛ velociter ꝑmutabiles ad calorem naturalem: ꝛ tūc adiuuabūt digestiōes: ꝑpter eaꝝ subtilitatem. Et ꝑpterea approꝑiant̄ iste medicine duabus virtutibus ad remouēdum dolorē: vna est ad multiplicādū calorez naturalem: ꝛ alia ad preparādum humorez ad digestionē qui est causa doloris ad hoc vt sit facile permutabilis a natura. Et res magis conueniētes in hoc sunt pinguedines ꝛ olea: ꝛ pinguedinum sicut pinguedo galline: ꝛ anatis: ꝛ pinguedo anseris est melior ꝑm Gal. De oleis oleum vitelli ouorū: ꝛ oleū dulce oliue calidum parum. Et generaliter quādo dolor est mordicatiuus res q̄ mitigant debēt esse dulcoratiue: vnde medicine que habēt q̄litatem mordicatiuā ꝛ ꝑprie stiptice multum sunt remote a mitigatione doloris. Et medicie frigide ꝛ oppilatiue habent augmentare dolorem: eo ꝙ resistunt dissolutioni humoris. Sed medicine que in arabico nominantur muscabecha: variantur ab istis: eo ꝙ substantia earuz aliquātulum grossior existit: ꝛ cum hoc sunt aperitiue pororum cum euaporatione membri. Sed generaliter natura eaꝝ est propinqua nature ipsarum medicinarum predictaruz que indigent pauca abstersione.

Cap. XIIII. Qđ est de medicinis generātibus carnez.

Iste medicie īdigēt pauca abstersiōe cū pauca exiccatione: sꝫ abstersio ē vt auferat̄ sordicies q̄ ē in vulnere: ꝛ siccatio ē ad siccādū hūiditatē: qꝛ i digōne vniuscuiusqꝫ mēbri iueniūtur iste due hūiditates: h est subtilis ꝛ grossa.

Capl'ꝫ.XV. Quod est de medicinis cicatrizātibus.

Ste medicine debent esse stiptice ꝛ fortiter sicce: ꝑpterea ꝗ cutis est illud quod fit a nā post generationē carnis: ꝛ cutis est siccior carne: ꝑpterea necesse est vt exiccatio istaꝝ medicinaꝝ sit fortis: sicut galle ꝛ balaustie.

Capl'm.XVI. Quod est de medicinis causticis.

Ste medicine debent esse in fine caliditatis cum grossicie substantie: ꝛ tunc facient opus quod facit ꝓma.i.carbo.

Capl'm.XVII. Qđ est de medicinis corrosiuis ꝛ faciētibus carnē cadere.

Ste medicine cōsumūt carnem: nō tñ faciūt quod faciūt caustice: ꝛ hoc accidit ꝗ habent caliditatis minꝰ ꝛ subtiliorē substātiā: ꝛ que faciūt cadere carnē sunt debilioris putrefactiōis: ꝛ nō dicūtur putrefactiue nisi ꝑpterea ꝗ corrosio ꝛ casus carnis: non sunt nisi ꝑpter calorē extraneū: ꝛ in calore extraneo est aliq̄ putrefactio de necessitate: ꝛ medicie putrefactiue sunt sic auripigmētū rubeū vel citrinū. Et vtimur medicinis faciētibus cadere carneꝫ in vulneribus qñ volumus ꝙ caro bona in eis nascat̄: sicut putrefactiuis in locis corrosiuis.

Capl'm.XVIII. Quod est de medicinis attractiuis.

Uedā eaꝝ operātur ꝓma qualitate: ꝛ quedā ꝓprietate. Que operātur per ꝓmā qualitatē trahūt quodlibꝫ adueniēs. Sed que trahūt ꝓprietate trahūt rē ꝓpriā: sic adamas ferrū et gnāliter oīs attractio quocūqꝫ mō fiat nō fiet nisi per caloreꝫ. Et ego debeo declarare opatiōes que a ꝓprietate fiūt complete. Et medicie que trahūt ꝑpter ꝓmā qualitatē in eo ꝙ est qualitas absolute: hoc est illud qđ facit caliditas inq̄tuꝫ calitas sunt duaꝝ specieꝝ. Una est que trahit per calorē nāleꝫ qui est in ea sicut radix que vocat̄ moschec almesia.i.putredo facta circa orificiū bursoꝝ apū: ꝛ alia trahit per calorē putredinalē sic fermētū ꝛ stercus columboꝝ. Sꝫ medicie que vocant̄ beçahar que curāt a venenis: quedā faciūt hoc a tota substātia ꝛ quedā faciūt ꝑpter ꝓmā qualitatē que est in eis: hoc est quando resistūt qualitati generate a veneno: ꝑpterea ꝗ venenū igreditur hāc diuisionē. Hoc est ꝗ venenoꝝ quoddaꝫ est venenū ꝑ ꝓmā qualitatē: ꝛ quoddā ē a tota suba: ꝛ hāc diuisionē postea declarabo. Et medicie ꝓseruatiue dicunt̄ medicine que resistūt putrefactioni: aut ꝑpterea ꝗ tenēt aperta loca que parata sunt opilari: aut ꝗ resistunt putredini: aut ꝑpter vtrūqꝫ.

Capl'm.XIX. Quod est de medicinis cōfortātibus.

Ste medicine sunt que assimilant̄ cōplexioni mēbri in tota substātia. Et ꝑpterea dicūt quidā ꝙ quodlibet mēbrū comestuꝫ ꝯfortat simile mēbꝝ comedētis. Sꝫ medicie que cōfortant inq̄tuꝫ sunt medicie cōfortatiue necessario calor eaꝝ debet esse fortior parumper calore mēbri: ꝛ similiter siccior: ꝑpterea ꝗ mēbra nō terrētur: neqꝫ debilitant̄: nisi ꝑpter q̄litatē frigidā ꝛ humidā. Et hoc ꝫ plurimū accidit ꝓpe in mēbris ꝓncipalibus: ꝛ gnāliter nō debilitatur operatio mēbri vtplurimū nisi ꝑpter friditatē que est ꝯueniētior ad iducēdā lesionē: hoc est ꝗ assimilatur virtutibus dñantibus super ipsuꝫ ex virtutibus elementoꝝ sic est cerebꝝ: ꝗ ideo ꝙ super ipsuꝫ dñatur frigiditas ꝛ humiditas lesio que superuenit ei ꝑpter has duas qualitates est maior. Et ꝑpterea est necesse ꝙ natura medicine que cōfortat mēbrū resistat parti a qua ꝓuenit lesio mēbri. verbi grā. ꝗ medicie que ꝯfortāt epar necessario debēt habere manifestā siccitatē: ecōtrario in medicinis cordialibus: ꝛ quedā sunt que cōfortant a tota suba: sicut aurum ꝛ margarita cor. Et quedam sunt que ꝯfortāt ꝑpter q̄litates ꝓmas ꝛ secūdas: sicut stipticitas ꝛ amaritudo que sunt in rosa. Et medicie odorifere sunt supreme oībus medicinis que ꝯfortāt ꝓncipalia mēbra: ꝛ maxime in rebus testificatis ab experiētia ꝛ ꝓprie cordi. Et ꝑpterea muscus plus cōfortat iter cetera odorifera: nam eius aromaticitas preualet oībus aromaticis.

Capitulum.XX. Quod est de operationibus tertiaꝝ virtutum.

Am diximus naturā medicinaꝝ a quibus ꝓueniunt operatiōes scđe. Deiceps debemus narrare naturā medicinarū que faciunt tertiā operationē. Et dicamus ꝙ istaruꝫ medicinarū quedā sunt que frāgunt lapidē: ꝛ quedā que ꝓuocāt mēstrua: ꝛ quedā que generāt lac: ꝛ q̄dā que generāt spma: ꝛ quedā que diminuūt lac ꝛ sperma: ꝛ quedā mūdificāt pectus. Sed medicine que frāgunt lapidē nō sunt multū calide ꝫm ꝙ medici dicunt. ꝑpterea ꝗ calor qui idurat ꝛ petrificat est fortissimus: ꝛ ꝑpter hanc viam calor extraneus indurauit lapides: ꝛ propterea est necessarius in earum fractione calor suauis ꝛ nō fortis in quo sit aliquantula humiditas comparādo calori qui indurabit lapides: ꝛ cum subtilitate: eo ꝙ scis: quia res que idurate sunt propter calorē ꝛ siccitateꝫ nō dissoluunt̄ nisi per frigiditatem ꝛ humiditateꝫ. Et cum dico frigiditateꝫ intelligo diminutū calorem a calore qui coagulauit lapidem: ꝛ sic intelligo cum dico humiditateꝫ: ideo quia non operant̄ iste medicine in lapidibus nisi per operationē similem operationi alicuius decoctionis: ꝛ per viā istam diuidit euꝫ calor naturalis ꝛ expellit. Et tales medicine sūt sicut sparagus: cicer rubeum: ꝛ amigdale que tendunt ad amaritudineꝫ. Et nō est remotuꝫ vt hec operatio non fiat a tota substantia. Sed medicine que prouocant vrinā debent necessario habere caliditatem cum subtilitate: quia caliditas cum subtilitate adiuuat virtuteꝫ attractiuā que est in renibus. videlicet ad trahendum illaꝫ aquositateꝫ: ꝛ discretiuam que est in epate etiam adiuuat in cognitione istius aquositatis caloris: ꝛ dicit̄ ꝙ medicine q̄ faciunt hoc habent conuenientiā cum membris vrine a tota substantia: sicut sunt apium: feniculuꝫ: daucus: ꝛ similes illis. Sed medicine que lac generant sunt que habent calefacere humores flegmaticos: ꝛ habent iuuare virtutē digestiuaꝫ: que est in membro vt conuertatur ad sanguinem. Et ex generantibus lac sunt q̄daꝫ que sunt cibi: ꝛ illa sunt conuenientiora in hoc opere. Et sunt cibi ex quibus fiunt humores tēperati in caliditate ꝛ humiditate equalibꝰ humiditati ꝛ caliditati sanguinis. Et medicine que ꝓuocant menstrua per os sumpte sunt de genere medicinaruꝫ que generant lac. sed necesse est vt sint calidiores eis: eo ꝙ habent aperire orificia venarum ꝛ subtiliare sanguinem. Et quādo hoc accidens est paruū: tūc sufficiunt solum medicine que generāt lac: sed si ex toto cessaret mēstruū nō sufficiunt ille: sed sunt necessaria ea q̄ sunt similia pulegio: et mētastro: ꝛ oppoponaco: ꝛ costo: ꝛ sgnanto: ꝛ cassie lignee: ꝛ aristologie: ꝛ similia his. Sed medicine ꝛ cibi qui generāt sperma sunt calidi: ꝛ hūidi: ꝛ vētosi: sic faseoli rubei: cepe ꝛ nuclei pineaꝝ. Sed medicine que mūdificant pectus ꝛ pulmonē: ꝛ adiuuant ad excreandū materias iclusas in ipsis sunt q̄ habēt virtutē digestiōis ꝛ incisiōis sine forti calore vt nō indurēt. Et quādoqꝫ adiuuāt ad excreādum sputa medicine que habent lenitatem ꝛ viscositatē: quando difficultas spuendi erit ꝑpter subtilitateꝫ materie: quia spargit̄ ꝛ circūfluit ante aerem ꝛ educi non pōt. Et medicine digestiue ꝛ huius materie abstersiue sunt sicut nuclei pinearum recentes ꝛ butirum cum melle canne ꝛ amigdalis. Et semper sis memor eorum que dixi

mus superius: hoc est quia diuersificantur opationes ista rum medicinarũ per diuersitateʒ complexiõis alicuius mẽbri etiã pl's ꝛ minus: ꝛ a te pone gradus: ꝛ via cognitionis hax rex vtplurimũ est experientia.

¶ Capl'ʒ. XXI. Quod est de medicinis opantibus a forma specifica ꝛ de dñia inter eas ꝛ illas que operantur p p̃mã secũdaʒ ꝛ tertiã virtutem.

Einceps volumus dare differẽtiam que est inter medicinas que operantur per p̃maʒ secundam ꝛ tertiam virtutem: ꝛ illas que operantur per ꝓprietatem quã appellant medici totam substantiam ꝛ qualiter operãtur. Et dicamus ꝙ operationes medicinarũ sumuntur duobus modis: vnus est operationes que appropriantur proprijs virtutibus elemẽtoꝝ: sicut est calefacere calori ꝛ refrigerare frigori: q꞉ huiusmodi sunt substantialia: ꝛ sequũtur eorum substantiaʒ: ꝛ similiter incisio: subtiliatio ꝛ alie operatiões scẽe ꝛ tertie sicut dictũ est. ¶ Et ꝓpterea possumus apprehẽdere occasiões harũ operationuʒ bono arbitrio. ¶ Sʒ aliũ modũ mediciaꝝ operatiõis appropriare nõ possumus: p̃mis virtutib⁹ elemẽtoꝝ substãtialiter vbi grã. attractio quã facit adamas ĩ ferro: ꝓpterea quia attractio inq̃tuʒ est attractio q̃uis sit appropriata calori nõ ꝓpterea vt trahat absolute accidit vt trahat ferrum. ¶ Sed propterea quia trahit tali attractione ꝓpria: ꝛ hoc accidit ꝓpter ꝓportioneʒ: ꝛ conuenientiã que est iter ip̃m ꝛ ferrum. ¶ Et hec ꝓportio ꝛ conuenientia non est nisi in mensuris mixtionis elementoꝝ in eis: hoc est in trahente ꝛ attracto. ¶ Et ꝓpterea est possibile inueniri in vna re ꝓprietates infinitas: ꝛ hoc est comparando entibus quasi infinitis. ¶ Et hec operatio est quasi sicut accidẽs in ipis virtutibus elementorum que sunt infuse in re que habet hanc proprietatem ꝛ non insunt substantialiter. ¶ Et propterea est impossibile scire per arbitriuʒ mẽsuraʒ mixtionis ꝓpter quaʒ fit hec operatio in ipso ente sicut sciuntur operationes que proueniũt a materia que nõ sciuntur nisi per arbitriuʒ. Istud est esse ꝓprietatis ꝛ totius substantie. Sed complexio nõ queritur nec arbitratur in hac specie sed in alijs. Et qui querunt in qua specie haruʒ operationum operentur medicine laxatiue eis respondendum est q꞉ habẽt hanc operationeʒ per moduʒ attractionis inquãtuʒ est attractio ꝛ per ꝓprietatẽ. Propterea quia nos videmus ꝙ quãdo reperitur vna ex istis medicinis purgantibus ipsa attrahit humorẽ ꝓpriuʒ ei: ꝛ a quacũq; parte sit in corpore: vel ꝙ sit in partibus infimis corporis aut in partibus supremis: sicut scamonea que curat egritudinem formice pedis: eo ꝙ mouet hunc humorẽ colericũ q est in pede ad exeunduʒ extra cum medicina: ꝛ hoc nõ fit nisi per viam attractionis. ¶ Et medicine purgatiue nõ habent hanc solam virtutem: hoc est attrahendi humorẽ ꝓpriũ eis: sicut turbith flegma trahit ꝛ scamonea colerã ꝛ lapis laçuli melancoliam: sed etiã trahunt proprium humorem ꝛ ex proprio membro sicut faciunt gummi ꝛ proprie serapinum: ꝙ trahit a neruis ꝛ a iuncturis humores flegmaticos grossos ꝛ viscosos. ¶ Et appaꝝ ꝙ medicina cum hac operatione attractionis habeat operationem cognoscendi humores propterea quia humores sicut scitur sunt in maiori parte in sanguine in potentia: ꝛ ipsa cognoscit eos ꝛ ipsos attrahit. Et quãdo trahuntur humores ab instrumentis ciboruʒ ad intestina ꝛ ventrem: tunc mouetur virtus expulsiua ad expellendum eos: nec est remotũ vt virtus expulsiua que est in hoc membro in quo est humor sit iuuatrix operatiõi medicie in illo humore: hoc est q꞉ cũ medicina ĩcipit attrahere: ꝛ natura ĩcipit expellere. Et propterea quãdo virtus expulsiua est multũ fortis fit propter hoc magna euacuatio: quãuis medicina nõ fuerit multũ fortis. ¶ Et manifestũ est ꝙ attractio nõ põt fieri nisi cũ apertione orificioꝝ venaꝝ: ꝛ illa apertio nõ habet̃ nisi per calorẽ: ꝛ sic fit similiter attractio. Et ꝓpter hoc totũ appaꝝ ꝙ medicine purgatiue nõ operant̃ nisi per vnũ caloreʒ propriuʒ: qui est in eis qui habet proprietatem trahendi talẽ humoreʒ. ¶ Sed querẽdũ est ꝛ dicamus per exemplum. Ponamus ꝙ scamonea habet ꝓprietate sua trahere coleraʒ solum sicut habet adamas trahere ferrũ soluʒ. Ergo quando bibitur ex ea plusq̃ sit eius dosis non debet alium purgare humorem: ꝛ iam certificatuʒ est per omnes medicos: ꝛ experiẽtia scitur: ꝙ si fuerit q̃titas maior debito: purgata colera fortiter postea purgat flegma: post melãcoliã ꝛ sanguinem. Et sic apparet ꝙ alia virtus hoc faciat proprietate. ¶ Ad hoc rñdere debes ꝙ iste calor ꝓprius quẽ habet medicia purgatiua per quẽ attrahit nõ habet ipsuʒ soluʒ in se ꝛ in actu: sicut habʒ adamas qui trahit ferruʒ ꝓpter suã formã specificã: q꞉ medicina non acqrit illũ calorẽ nisi a corpore: ꝛ calor nõ dat illũ caloreʒ nisi in q̃titate determinata in illa. Et ꝓpterea qñ recipit̃ aliqua q̃titas ĩdeterminata nõ stabit in hac proprietate. ergo attractio medicine nõ est propria alicui humori nisi per viaʒ comparatiõis ꝛ proportionis determinate in illa medicina: ꝛ nõ oĩ q̃titate accidente: q꞉ qñ egredit̃ ab illa q̃titate: tũc trahit solũ illud qd̃ trahit per attractionẽ. Et nõ oʒ vt hec oĩa dicant̃ nisi in medicina q̃ inuenta est per experientiã: vt nõ trahat nisi vnũ humorẽ ꝓpriũ: eo ꝙ inueniunt̃ medicine que trahũt diuersos humores: sicut dr̃ de agarico. Et nõ est remotũ: q꞉ oẽs hũores hñt ꝓpinqtatẽ in vno genere. Et hec ẽ ẽt cã si duplicaret̃ q̃titas medicine q̃ est ꝓpria vni hũori: vt purgaret aliũ hũoreʒ. Sic dr̃ ꝙ medicine q̃ trahunt melancoliã trahunt humores flegmaticos: q꞉ conueniunt cũ ea in vna qualitate.

¶ Caplm̃. XXII. Quod est de venenis.

Enena operant̃ in corpore q̃tuor opatiõibus virtutũ: sicut tu vides ꝙ plura operant̃ q̃litatibus p̃mis sicut opiuʒ qd̃ ꝑuat sensum ꝛ motuʒ sua frigiditate: vnde si sumeretur pauca q̃titas postq̃ eẽt refrenata aliq̃ medicina: ꝯria eẽt medicia. Et q̃dã opant̃ a tota suba: h̃ ẽ q꞉ pmutãt corp⁹ penit⁹ ex toto sic aurũ ꝯuersuʒ ĩ calcẽ: ꝙ nõ põt aliq̃ mõ eẽ medicia. Et q̃daʒ iterficiunt fortitudie attractiõis sicut dr̃ de elleboro nigro. al'. albo. Et q̃dã occidũt remouẽdo calorẽ vite: ꝛ hec sunt q̃ purgant sanguinem.

¶ Caplm̃. XXIII. Quod est de bezahar.

Edicine que vocant̃ bezahar. q̃ curant a venenis operant̃ has passiones cõuersim: hoc ẽ q꞉ quedã pmutant sua q̃litate venenũ: qñ sũt ꝯrie: ꝛ quedã hoc operant̃ a tota suba: ꝛ q̃daʒ hoc faciunt sua attractiõe. Et iste medicie bedazarice: nõ curãt nisi recipiant̃ cũ est in corpore dispositio venenosa facta a veneno: ꝛ tũc dant corpori vnã v̾tutẽ que est contraria virtuti veneni. Et sic curatur venenum quasi per accidens: propterea quãdo illas comedit homo sanus sunt sicut venenum exceptis granis citri: ꝛ similib⁹ illis. Propterea dicunt medici ꝙ medicine bedazar sunt medie inter medicinas ꝛ venenum: ꝛ nos sic non intendimus: q꞉ mediuʒ ꝛ extrema sunt vnius generis ꝛ que sunt vnius generis sunt similia: ꝛ sic non est in bedazarijs cum veneno: ꝛ propterea melius est dicere ꝙ bedazar sit in fine contrarietatis cum veneno: quia medicatio contrarietatis semper debet attribui contrarietati. Sed causa quare bedazar occidit sanum. nõ est nisi quia non habet prodesse nisi quãdo in corpore est dispositio venenosa. Et est vt iste medicine faciant duas operationes in corpore humano. Una est vt venenosa quando recipitur nõ existente in corpore dispositiõe venenosa. Et alia est iuuatrix qñ

in corpore est dispō venenosa:⁊ sunt sicut venenū ex vna
ꝑte ⁊ medicīe ex alia:nō ꝙ sint medicīe ex ꝑte ex q̄ sūt ve
nenū.qꝛ nō ē ex̄neū vt dicat̄ ꝙ diuersificant̄ actiōes vniꝰ
agētis diuersificat̄ dispōibꝰ subti locoꝝ: hoc ē qd̄ pōt dici
bono arbitrio de ꝑationibꝰ medicinaꝝ q̄liter oꝑant̄.

¶ Capl'm.XXIIII. In quo iuestigat modū cognoscendi virtutes medicinarum ⁊ ciboꝝ.

Deinceps habemus ꝑscrutari si possunt ꝯpre
hendi argumēto oꝑatōes mediciaꝝ q̄ nō sūt
exꝑte:aut sit cognitio iuētiōis eaꝝ ꝑ exꝑien
tiā:aut si in hac iuētiōe cadit res q̄ ꝯtineat ar
gumētū ⁊ exꝑientiā:⁊ si ceciderint vtꝝ suffi
ciant modi q dicti sunt a medicis.Sꝫ dicamꝰ ꝙ oꝑatiōes
medicinaꝝ ꝓm ꝙ dcm̄ est sunt q̄ttuor p̄me:⁊ scd̄e:⁊ tertie:
⁊ ꝓprie.Sꝫ cibꝰ nō hꝫ nisi vnā oꝑationē:hoc est qꝛ nutrit.
Et cibi nāles nō cōueniūt nobis nisi in tota suba:ꝓpterea
qn̄ ꝑscrutati erimus de hoc si poterit ꝯprehendi ꝑ moduꝫ
argumēti demōstratiui in hac demōstratiōe.al'.perscruta
tiōe. cadet ꝑscrutatio inq̄sitōis ꝓprietatis si pōt assignari
aliq̄ rō vel nō.Et dicamus ꝙ iaꝫ dictū est in p̄mo posterio
rū ꝙ cognitio reꝝ est duobus modis.Unus vt habeat̄ co
gnitio sui esse solū:⁊ hec vocat̄ demonstratio esse. Et scd̄s
dat nobis cognitionē cause illius esse:⁊ hec vocat̄ demon
stratio cause.Et qn̄ sunt in vna ⁊ eadem scia differunt ꝓm
hunc modū:qꝛ qd̄ dat cām nō stat nisi per p̄mā cām ꝓpin
quā sine medio. Uerbi grā.si tu quereres q̄ sit cā diei:re
spōdemus:qꝛ est ꝓpter lumē solis.Sꝫ qd̄ dat esse rei solū
nō stat per p̄mā cāꝫ:sꝫ stat per p̄ncipia mediata:⁊ si nō sint
mediata nō sunt ipsa ⁊ eadem cā:sꝫ hoc scitur ꝑ ꝯuersionē
equalē:aut per res magis notas apud nos. Uerbi grā.po
namus vt velimus rōneꝫ assignare ꝙ luna sit rotūda : eo
ꝙ ipsius lumē paulatiꝫ augmentat̄ in figura rotunda sic
arcus: qꝛ hoc p̄ncipiū:hoc est augmētatio sui luminis pau
latim nō est mediatū:ꝓpterea hoc idē nō est cā rotūdita
tis lune:ꝓpterea ꝙ rotūditas lune nō est ꝓpter h̄ ꝙ aug
mentat̄ paulatiꝫ in hac figura rotunda:sed augmentat̄ in
hac figura qꝛ rotūda:⁊ est ꝯuersiue:ꝓpterea ꝙ cuiꝰ rei lu
mē augmentat̄ paulatiꝫ in hac figura est eius forma rotū
da:⁊ omnis res rotūda luminosa augmentat lumē suum
in hac figura.Et etiā iuenimus p̄ncipia q̄ dant esse rei so
lū in hoc ꝙ nota sunt per se:⁊ nō ꝓpterea vt sint p̄ma cā
in re:sicut dicitur ꝙ stelle que nō sintillāt sunt nobis ꝓ
pinquiores:⁊ hoc p̄ncipiū est notū apud nos per sensuꝫ:ꝓ
pterea ꝓdest dicere ꝙ stelle errātes sunt ꝓpinquiores fi
xis.Et debes scire ꝙ hec p̄ncipia que nos iuuant ad scien
dū esse rei solū sunt posteriora a cōpl'one in esse.al'. cogni
tione cause.⁊ sunt p̄ora ei in cognitione ꝯparatiōe ad nos.
Propterea qꝛ p̄uatio sintillationis errātiū est ꝓpter earū
ꝓpinquitatē ad nos:⁊ ꝓpinq̄tas eaꝝ ad nos est p̄or in na
tura ⁊ cognitione.Et p̄ncipiū conuersiuuꝫ pōt nobis dare
cognitionē cause rei quādo ꝓbat̄ per mediuꝫ terminū ꝙ
fit in vero sill'o:qꝛ in hoc ꝓbatur terminus maior ⁊ minor
virtute medij.Qꝛ quādo inuenitur terminus maior in to
to medio ⁊ medius in toto minori tunc probatum est esse
maioris in minori:⁊ hec demōstratio potest dare cāꝫ esse ⁊
nominatur demōstratio cause. Sed qd̄ dat solum esse est
īductio:hoc est qꝛ scitur ex inquisitōe partiū que sunt sub
illo vl'i.qꝛ quādo fuerit quesitū predicatū cuius esse volu
mus habere certitudinē vl'r:tūc querunt̄ oēs partes vl'is.
Et si inueniant̄ tunc constituet̄ ꝙ hoc predicatū est in to
to vl'i:⁊ hec species noīatur declaratio esse maioris in me
dio virtute minoris:qꝛ quādo iuenit̄ maior in toto mino
ri:hoc est in oībus ꝑtibus:⁊ totus minor est totus medius
tunc argumentatur maiorē esse in toto medio. Ergo quā
do queruntur multa ex particularibꝰ in vna specie: ⁊ iue
niatur vnū predicatū in oībus non opinādo vt sit aliqua
pars in subiecto in qua nō iueniat̄ hoc p̄dicatū.⁊ est certi
ficatū:ꝙ nō videbitur per hoc qd̄ videtur a partibus per
hunc modū declarationis cognoscitur esse vnius p̄dicati
in tota illa specie a ꝑte exꝑientie in oībus suis partibꝰ. Et
per hāc viaꝫ habemus cognitionē maioris partis specieꝝ
p̄ncipioꝝ artis medicine.Et p̄ncipiū qd̄ nobis dat esse rei
solū est post cōclusionē:vt nō sit cōuersiuū super mediuꝫ
terminū:⁊ in hoc modo cadit demōstratio esse.verbi grā.
sicut volumus declarare esse virtutē nutritiuā homini ꝑ
vnū p̄ncipiuꝫ qd̄ dicet omne aīal est nutribile:⁊ fiet argu
mētū hoc sic.omnis homo est aīal:oē aīal est nutribile.er
go oīs homo est nutribilis:ꝓpterea qꝛ hoc p̄ncipium non
ꝓdest nobis nisi ad tribuendū virtutē nutritiuā homini:
sed nō vt virtus nutritiua sit cā ꝓpinqua homini.Et qua
re nō iuuat nos in dando causam rei: quia non conuertit̄
maior super mediuꝫ:qꝛ oē nutribile nō est aīal. Et in sum
ma dico ꝙ demonstratiōes que nascunt̄ a causis remotis
vel sint affirmatiue vel negatiue sunt demōstratiōes esse
⁊ nō demōstratōes cāe: qꝛ demōstratio cāe est p̄ma ⁊ pro
pinqua.Et oēs iste res faciles sunt ei qui studuit in logica
per aliqd̄ tempus:⁊ ꝑfectius cognoscet iuuamentū qd̄ fa
ciūt in hoc loco ⁊ etiā necessitatē.Et postq̄ꝫ ita est sicut di
ctum est debemꝰ perscrutari de ꝓprietatibꝰ:⁊ dicamꝰ:vi
dendū est si possit iueniri via q̄ possimꝰ cognoscere ꝙ pro
prietates sint ꝑ ꝯparationē alicuius alteriꝰ rei:sicut est ad
cōparationē corporis hoīs. Et dicimꝰ ꝙ hoc non pōt sciri
nisi vno duoꝝ modoꝝ.Unus est vt sit nā ꝓpter quā ꝓue
nit hec oꝑatio manifesta apud nos ꝑfecte:aut per primos
ītellectus aut per demr̄ationē.Alter est vt inueniant̄ res
ꝓprie posteriꝰ illi nāe.Et ad hec vt sint ille res ⁊ ꝓprieta
tes eq̄les in vno p̄dicato.Et etiā vt sint ille eedē res poste
riores magis note apud nos q̄ꝫ proprietates : ⁊ vt sint ille
res ꝓpter quas possint sciri ꝓprietates absq̄ꝫ medio.Qm̄
species haꝝ demōstrationū q̄ꝫuis sint ex rebꝰ: q̄ sūt quasi
per accidens:sunt tn̄ veraces. Et nos vellemꝰ si posset eē
inuenire hoc quesitū virtute illaꝝ demōstrationū. Sed
videt̄ ꝙ iam sit sententiatū ꝙ natura qua operat̄ ꝓprie
tas nō possit sciri perfecte:qꝛ ꝓprietas nō est nisi vna ope
ratio existens per se transiēs ab vno ente ad aliud ꝓpter
ꝓportionē mēsuraꝝ elementorū quā hꝫ vnū ens cū alio.
Et hec mensura cōprehendi nō pōt ꝑ modū arbitrij: neq̄ꝫ
etiam pōt sciri hoc plus q̄ꝫ fit hec cognitio:q̄ nō est ꝑfecta.
Neq̄ꝫ etiā inuenit̄ hic aliud accidens posterius qd̄ signifi
cat suꝑ hanc naturā veraci significatiōe.Etiaꝫ neq̄ꝫ est ali
qua nisi ꝓprietas eadē quādo sentit̄: qꝛ tūc significat suꝑ
hanc naturā:⁊ si est impossibile hoc scire: eodē mō est im
possibile inuenire in eo ꝙ habet ꝓprietatē vnū accidens
equale ꝓprietati ad hoc vt significet suꝑ ꝓꝑetatē:⁊ sit ma
nifestiꝰ apud nos q̄ꝫ ipsa:qꝛ nō ē cōueniēs iuenire hoc nisi
qn̄ iueniret̄ vnū accn̄s magis notū qd̄ significaret ꝑfecta
significatōe:suꝑ nām ꝑꝑ quā fit hec ꝓprietas.Et ꝓpterea
qꝛ ꝓprietas sequit̄ ꝓportionē mēsuraꝝ entium pol'e fuit
iueniri in vna re ꝓprietates q̄si ifinitas:⁊ res q̄ est ꝓpinq̄
ifinito nō pōt sciri perfecte ꝑ arbitriū:neq̄ꝫ ēt possumꝰ iue
nire signa significātia subaliter super hāc nām. Et postq̄ꝫ
ita est debemꝰ perscrutari si possibile est apprehēdere pri
mas operatiōes per viā demōstratiuā aut nō. Et dicamꝰ
ꝙ via q̄ perscrutati sumꝰ suꝑ ꝓprietates erit eadē cū via
q̄ hic erimꝰ scrutati:qꝛ si posset apprehendi arbitrio medi
cina tēperata aut distemperata in fine equalitatis:hoc nō
esset nisi cū cognoscceremꝰ naturā que hoc oꝑat̄ ꝑfecta co
gnitiōe.Quia qn̄ nos tractamꝰ de medicina si ē calida aut
frigida:aut temperata : nos nō intelligimus hoc nisi quia
habet per sui naturā ⁊ preparationē permutando se a cor
pore humano vl' vt permutet̄ a corpore humano : ⁊ corpꝰ
postmodū ab ea recipit vnā qualitatē ꝑmutatā ꝯparataꝫ

ꝓportionatã qualitatibus nãlibus q̃ sunt in corpore: quã ꝓportionẽ dicimus tẽperantiã: esse aut distemꝑantiã. Ergo vtinã ego scirẽ que nã est hec ꝓpter quã p̃paratũ ẽ corpus humanũ pati has passiones: ⁊ que est illa q̃ p̃parata ẽ ad agendũ: ⁊ cui rei has debemus cõparare: hoc est cui rei debemus ꝯparare mẽsuras eloꝝ que sunt in illa. Propterea qꝛ hec comparatio. al'. oꝑatio. nõ dr̃ nisi cõparatiue ad corpus humanũ. Et ꝓpterea apparʒ p̊ma fronte ꝙ dʒ fieri cõparatio iter cõplõnẽ ciboꝝ ⁊ medicinaꝝ ⁊ cõplõneʒ hoĩs: ita ꝙ mensure elementoꝝ que iueniuntur in cibo ⁊ medicina in qualitate eq̃les sint his que in hoĩe iueniunt̃: ⁊ hoc est qđ dicitur cibus temꝑatus ⁊ medicina tẽꝑata. Et qđ egredit̃ a temꝑantia ad vnã extremitatum est illud qđ est augmẽtatũ aut diminutũ in illo extremo. Hec est melior rõ que possit assignari ꝓportioni ⁊ cõparationi ciboꝝ ⁊ medicinaꝝ corpori humano ⁊ oꝑationibus ipsius. Sʒ vnũ nobis obuiat ꝙ si ita est nullus cib⁹ dʒ dici temꝑatus homini nisi caro humana. Et forte possʒ esse ꝙ carnes gallinaꝝ per modũ silr̃itudinis remote essent tẽꝑate ꝯplõni hoĩs: aut ꝯplõ carniũ edi silr̃. Sʒ de terre nascentib⁹ nullũ temꝑatũ poterit iueniri: ⁊ minus debẽt esse cal'a corpore hũano: qꝛ corpora aĩaliuʒ sunt cal'iora nascentib⁹ terre: ⁊ ꝓpterea nõ iuenit̃ in terre nascentib⁹ calor in actu. Et postq̃ʒ nõ est via cognoscẽdi hãc nãʒ ꝑfecta cognitione ab hac parte cõparationis q̃ est iter nãʒ corporis ⁊ ꝯplõnẽ qua oꝑantur medicĩe has oꝑationes: fortasse poterit cognosci a parte ꝯparationis ⁊ ꝓportionis mensurarũ elemẽtoꝝ: quã hʒ medicina a seipsa hoc est qꝛ medicina in qua dominabit̃ calor in seipsa: illa dr̃ cal'a: ⁊ illa in qua dominabit̃ frigus dr̃ frigida. Et sic de sicco ⁊ humido: qꝛ medicĩa in cuius ꝑtes dñabitur pars ignea illa erit cõueniens vt ex ea gñet̃ calor magis sic̃ videt̃ in sulfure ⁊ in sil'ibus. Hec est vna via q̃ posset sustineri in ꝑte. Sed etiã illa est corrupta in pluribus suis partib⁹. Ideo qꝛ iuenimus multas res q̃ sunt in suis ꝯplõnib⁹ cal'iores. Et qñ nos ꝯparamus eas corpori humano: hoc est qñ eas comedit homo iueniunt̃ frigidiores sic̃ mustuʒ ⁊ vinũ antiquũ qꝛ in eo. s. musto apparet calor manifestior. Postq̃ʒ tu vides qꝛ bullit ⁊ ꝯparando ipʒ corpori humano est fridius. Et videmus res in q̄bus frigiditas est magis manifesta ⁊ ꝯparatione ad corpus nostrũ sunt calidiores sic̃ vetus vinũ. Et si tu dicis h̃ ꝓuenit a virtute corporis. Ergo sumus in eo qđ p̊us eramus ⁊ nõ sumus egressi. Et q̃re volo in h̃ conari qꝛ in terre nascẽtibus ⁊ aĩalibus oĩbus dñat̃ calor: ⁊ si refrigidarent̃ ꝓpter dominãs in eis nõ est friditas illa a parte qua sunt terre nascẽtia: aut aĩalia in actu. Sʒ q̃dã eoꝝ iueniuntur calida cõparatione corporis humani: ⁊ q̃dã frida: ⁊ nõ solũ frida veꝝ etiã mortifera ꝓpter frigiditatẽ: ⁊ illud quod est mortifeꝝ nõ est mortifeꝝ ex parte qua fridũ est in actu: qꝛ vinuʒ qđ est viuificatiuũ est frigidũ in actu. g̊ nõ ꝓuenit nisi a parte ꝑmutationis quã recipit a nostro corpore: ⁊ hec ꝑmutatio aut est ad magis calidũ: aut ad magis frigiduʒ: ⁊ si ad magis cal'm g̊ calefit ⁊ nõ refrigerat: si ad plus frigidũ. g̊ in corpore nostro est frigiditas in actu in quarto gradu aut vltra. g̊ sunt occupati oẽs passus vel trãsitus: ⁊ est nobis necesse tẽptare nouum passuʒ: ⁊ dicemus paꝝ de esse olei. Oleũ est ex rebus in q̄bus dñatur humiditas ⁊ caliditas: eo ꝙ ꝑtes aeree in eo sunt manifeste multũ. Et si aliq̄s quereret quõ põt esse vt in eo partes aeree dominent̃ cũ videamus ꝙ ingrossat̃ ⁊ congellat̃ ⁊ inspissat̃ a frigore ⁊ dicit̃ ꝙ nõ cõgelãt̃ a frigore nisi substãtie aquose. Debemus respõdere ꝙ nõ cõgellatur ꝓpter friditatẽ nisi ꝓpter multam ꝯuersionẽ suaꝝ partiuʒ ad aquã ⁊ ab illa ꝯuersione ꝓuenit hoc. ⁊ multuʒ subtiliati sum⁹ sup eẽ olei sup 4.° metauroꝝ. ⁊ ibi sunt soluta oĩa dubia: ⁊ ꝓpterea non põt hr̃i ex h̃ certitudo nisi ꝑ expientiã: ⁊ quõ nõ debes h̃ credere: qꝛ tu vides ꝙ qñ ponimus in ignem multas res nõ subito alterantur: propter calorem naturalem qui est in ipsis: ⁊ quando comeduntur ab aliq̄b⁹ aĩalib⁹ icõtinẽti alterãtur ꝑꝑ calorẽ nãlem q̄ est in ipsis aĩalib⁹: sic̃ dr̃ ꝙ cũ strutiõib⁹ dat̃ ad comedẽdũ aurũ ⁊ icõtinẽti exhat̃ a stõ iuenit̃ multũ diminutũ: ⁊ h̃ est veritas: q̃uis aurũ dure patiat̃ ab igne: nec põt dici ꝙ calor strutiõis sit fortior igne. nam verbũ eẽt vanũ. Ergo hec res nõ ẽ nisi illud qđ seq̄tur a tota suba in calore strutionis: ⁊ nõ ꝑꝑ fortitudinẽ q̃litatis caloris: ⁊ h̃ est manifestius in cibis q̃ʒ in medicinis: ꝓpterea qꝛ cibus ẽ illud qđ hʒ ꝑ sui nãm vt cõuertat̃ ⁊ alteret̃ a cibato: ita vt sit cũ cibato idẽ in spẽ ⁊ manifestũ ẽ ꝙ hec ꝯueniẽtia q̃ est iter cibũ ⁊ cibatuʒ nõ ẽ nisi a tota suba: ⁊ ꝑꝑea vna ⁊ eadem res vni aĩali est cibus ⁊ alteri ẽ venenũ: sic̃ elleborus coturni cibus: ⁊ napellus çaratro ꝙ latine sturnelli noĩantur: sed medicĩa eo ꝙ oꝑatur in corpore ꝑꝑ p̊mas q̃litates opinãtur q̄dã vt illud arbitrio possit cõprehendi.

¶ Capl'ʒ. XXV. Quod est de iuestigatiõe q̃liter sunt verificata signa rõnabilia ciboꝝ ⁊ medicinaꝝ.

T Gal. ⁊ aliq medici conati fuerunt facere regulas demõstratiuas vt ꝓbarent oꝑationes haꝝ medicĩaꝝ i corporibus humanis: q̃uis nõ sint nisi signa opinãtia sicut ostẽsuʒ est superius: ⁊ vt ipm honorem⁹ dicim⁹ ꝙ habent veritatẽ pro maiori parte: sʒ nõ necessario: ⁊ ẽt qꝛ mouent hoĩeʒ ad experientiã. Et ꝓpterea dicit. G. ꝙ duo istr̃a quibus hec ars fuit inuenta fuerũt ratio ⁊ experiẽtia: ⁊ ẽt cõferunt ad habendã cognitionẽ reꝝ expertarũ vtrũ sint cibales aut medicinales. Uerbi grã. sint duo cibi. vn⁹ sit facilis vel leuis: alter vero grauis ⁊ durus: nos dicim⁹ ꝙ facilis ⁊ leuis citius alterabit̃: eo ꝙ citius recipiet diuisiõeʒ a calore nãli ⁊ citius patit̃. Et adhuc plus si conati essem⁹ in his rebus ad accipiẽdũ per vnã viã cãm ⁊ esse siml': eẽt valde difficile: ⁊ qñ habebimus experiẽtiã esse facile erit nobis dare cãm per hũc modũ speculatiõis: ⁊ erit hec ars rõcinatiua. Et qñ vna medicĩa nõ cõplebit itentionẽ nr̃aʒ hac rõne: poterimus ad aliã transire. Sʒ qui nõ hr̃et nisi experientiã nõ posset hoc obtinere. Et iã dilatat⁹ ẽ Gal. in diuisiõe haꝝ duaꝝ reꝝ: nisi qꝛ demr̃atiões ⁊ sententie date a. G. ⁊ q̄buſdã medicis veniẽtib⁹ post eũ sũt breues respectu illaꝝ q̃ hic dici possũt: eo ꝙ intẽderãt ad loquẽduʒ sup nãm medicinaꝝ ex ꝑte sapoꝝ ⁊ odorum: ⁊ velocitate cõuertendi ab igne: ⁊ si ponerem⁹ oĩa hec eẽ signa erũt ꝓp̊ora nãrum q̃ tenent̃ has oꝑationes facere in corpore humano. ¶ Sed signa subalia necesse est vt sint eq̃lia naturis q̃ manifestant super eas: et tũc poteris ire a nouissimo ad p̊mũ: ⁊ a p̊mo ad nouissimũ. Et si nõ fueris perscrutat⁹ speculationes hui⁹ artis per hanc viã ignorabis nãm medicine calide inq̃ʒtũ absolute cal'a extitit: ⁊ frigide inq̃ʒtũ frigida: nec ẽt scies nãm medici ne calide in eo ꝙ est cal'a perfecte: nec frigide in eo ꝙ frigida ẽ. Uerbi gratia. si cognitio medici in medicina calida nõ esset: nisi ꝓpterea ꝙ hʒ saporeʒ acutũ aut amarũ aut salsum: ⁊ ꝙ nã que habet calefacere facit hoc: tũc est ei⁹ speculatio in hac arte multuʒ diminuta: ꝓpterea qꝛ multe res sunt calide: ⁊ nõ hẽnt saporẽ amarũ neq̃ʒ acutũ: sicut carnes passerũ ⁊ columbarũ iuuenũ ⁊ similiuʒ. Quia cibi ⁊ medicine vl'r sunt terre nascentia: aut aĩalia: aut mineralia: ⁊ sapores nõ dominãtur nisi in terre nascentib⁹ aut animalib⁹. Et nobis necesse est vt istarũ rerũ arbitriũ sit rationale ad affirmandaʒ naturã medicinaꝝ calidaꝝ fri. sic. ⁊ humi. ⁊ postea studebimus in rebus que significant has naturas. Ergo primo consideranda sunt signa quib⁹ possimus cognoscere quãtitatẽ haꝝ mensuraꝝ a cõplõnibus medicinaꝝ. Et dicimus ꝙ res quibus possunt sciri sunt res superuenientes

vnicuiq3 qualitati rei cōplexionate: ꝑpterea q꞉ cōplexio/
natū est corpus cōsimile in partib⁹: ꝛ ista supueniētia sunt
differētie que adueniūt ei a mēsur] mixtionū illarū. Et q̄/
daz istarū differētiarū sunt que cōtinēt oīa corpora ꝯsilia
ꝛ sunt oēs enumerate in q̄rto methauroꝝ: quarū quedaz
sūt que congelanť: ꝛ quedā nō: ꝛ quedā dissoluunť ꝛ q̄dā
nō: ꝛ quedā sunt lenes ꝛ quedā aspe: ꝛ quedā sunt que sūt
extēsibiles ꝛ q̄dā nō. Et q̄dā sunt q̄ sūt ꝑprie q̄busdā cor/
poribus ꝯsilib⁹: sicut odores: ꝛ sapores: ꝛ colores. Et que/
dam quib⁹ est dn̄atio manifesta vnius elementoꝝ per se
qn̄ sentiunť per tactū calide: fri. hu. aut sic. ꝛ hoc nō iueni/
tur nisi in reb⁹ in quibus est caliditas: frigiditas: humidi/
tas aut siccitas in actu. Sed cū nos ꝑscrutati fuerim⁹ ci/
bos ꝛ medicinas: nos tēptabimus eos in eo q͏̄ sunt partes
rei cōposite: ꝛ hoc est ꝑpriū in medicinis ꝛ cibis que sunt
partes terre nascentiū ꝛ aialiū. Et quedā illarū sunt q̄ iu/
dicanť per earū opationes ꝛ loca. ꝛ si sunt partes aialium
iudicanť a regimēto illoꝝ aīaliū: ꝛ a specie illoꝝ ciboꝝ: ꝛ
gnāliter necesse est vti in aialibus cōparatis rebus quib⁹
vsi sum⁹ in cognitiōe ꝯplōnis hoīs in opatione: regione ꝛ
loco: ꝛ cū dico hic opationē: intēdo opationē aīe: hoc ē nu/
trimētū sensibilitatē ꝛ cōcupiscibilitatē: ꝛ alias opatiōes
aīe que dicte sunt. Iste sunt vie quib⁹ possumus per hanc
artē iudicare: ꝛ q̄uis nō sint fortes sine eis nō possum⁹ eē
nec ipsas diminuere. Sed dicēdū est de vnaquaq3 istarū
fm̄ q͏̄ melius eē poterit: nec petēdū est vltra illud quod
dictū est sicut dicit Arist. q꞉ nō debem⁹ querere a tranlo
sermocinari: nec a muto loqui: ꝛ in his nō est aliud nisi vt
recipianť a naturali: ꝛ ab eo qđ videm⁹ q͏̄ facit natura: q꞉
demōstratio nō h3 veracē viam in hac arte.

¶ Cap. XXVI. in quo docet cognoscere cōplexionē ci/
borum ꝛ medicinarū per generales differentias corpo
rum mixtorum.

Et dicamus q͏̄ res que sunt manifestiores a
quib⁹ possum⁹ habere certitudinē ꝯplexiōis
corpoꝝ ꝯsimiliū ē cōgelatio ꝛ spissitudo: hu/
mectatio: resolutio: dissolutio: facilitas: visco
sitas: subtilitas: grossicies: mollificatio: duri/
cies: cōbustibilitas: ꝛ nō cōbustibilitas: opilatio: ꝛ apertio
ꝛ quedā ꝯgelatio a calido: ꝛ quedā a frigido. Eoꝝ que cō/
gelanť a frigore: quedā sunt que inspissanť p̄mo a calore:
ꝛ quedā q̄ nō sunt inspissata p̄mo a calore: ꝛ quedā q̄ īspis/
sanť ab vtroq3. Et eoꝝ que dissoluunť: quedā dissoluunť
a calido: ꝛ q̄dā a frigido. Et eoꝝ que humectanť: quedā
humectanť a calido ꝛ quedā a frigido. Sed q̄ ꝯgelate sūt
a calore calor ꝛ siccitas sup eas dominať: vt est sal ꝛ speci/
es eius. Sed que ꝯgelata sunt a frigore si in p̄mis esset in/
spissata a calore: ꝛ ista spissitudo eēt ꝑpinqua spissitudini
que fit a nā aerea aut aquea sicut spissitudo butiri hec erit
necessario calida: ꝛ idē est de oleis gūmis ꝛ silib⁹: ꝛ q̄ cō/
gelate sunt a frigore: ꝛ nā terrestris sup eas dn̄ať: si calor
p̄us eas inspissauerit: ergo frigiditas ꝛ siccitas dn̄abunť i
eis: sicut sunt ossa: cornua: pāniculi ꝛ silia. S3 que sunt cō/
gelate a frigore: nec sunt p̄us īspissate a calido nāliter hec
spissitudo erit frigida ꝛ humida: sicut est argētū viuū ꝛ si/
milia. Et que res sunt īspissate a calore ꝛ coagulate a frigo
re sunt ꝑpinque equalitati: sicut ē cachimia: ꝛ res que dis/
soluunť a calore semp coagulanť a frigore: ꝛ que coagulā
tur a frigore dissoluunť a calore. Ideo cū nos videm⁹ res
que sūt dissolute a calore debemus inspicere si coagulate
sunt a frigore: nec inspissate sunt a calore iudicam⁹ ipsas
esse frigidas ꝛ hu. Et si sint inspissate a calore cū dn̄io par/
tiu3 terrestiū: iudicam⁹ ipsas eē frigidas ꝛ siccas: sicut fer
ru3 ꝛ multa metalla. Et si cu3 hac spissitudine dominanť
partes aeree: tūc eas iudicam⁹ humidas declinātes ad ca
liditatē: sicut est pinguedo intestinoꝝ: ꝛ sunt res que dis/
soluunť a frigiditate ꝛ hu. vt sunt spēs salis. S3 res q̄ sūt
inspissate a calore ꝑ maiori pte sūt calide ꝛ sicce: excepto
q͏̄ illa spissitudo nō sit fundata in suba aerea sicut spma: q꞉
tūc illa suba erit humida aut tēpata sicut lac coctū. S3 res
q̄ sūt inspissate a frigiditate ꝛ hu. si calor est in p̄mis opa/
tus aliquā coagulationē d3 dici q͏̄ sint calide ꝛ hu. vt ē ius
pingue. ꝛ si sint īspissate: ita q͏̄ calor in p̄mis nullaz fecerit
coagulationē debēt dici vt sint frigide ꝛ hu. sicut lac qđ coa/
gulať multa frigiditate. Et debes scire q͏̄ pōt eē q͏̄ opati/
ones q̄s faciūt caliditas ꝛ frigiditas in rebus istis pn̄t eē
nāles aut accidētales: iō debem⁹ iudicare sup generato il
larū si est nāle: q꞉ ꝯplō pp quā medicina h facit erit nālis
sicut est spissitudo spmatis: ꝛ ꝯplō q̄ facit nō nāle ē nō nā/
lis: s3 accidētalis sicut spissitudo q̄ fit ī musto qn̄ ad ignē de/
coquiť. S3 res q̄ īspissanť a calore ꝛ frigore eq̄lr sūt aeree
ꝛ aquee: ꝛ earū ptes sūt ꝯglutinate simul sicut oleū oliue:
ꝛ alia olea q̄ possūt recipe has opatiōes: q꞉ oleū īspissať ꝛ
ꝯgelať a frigiditate. ꝑpterea q꞉ ptes aeree q̄ sūt ī ipso cō/
uertunť ad aquā: ꝛ iterū īspissanť a calore. ppea q꞉ resol/
uunť ptes aquee ꝛ remanēt aeree cū terrestrib⁹ in eo do/
minātib⁹. Et res q̄ nō īspissanť a calore vel a frigore sunt
aquee cū pauca terrestreitate: ꝛ calor eas ꝯsumit anteq̄3 i/
spissenť. Nec ēt frigus pōt eas īspissare ꝑpter paucā terre/
streitate3 que est in eis: eo q꞉ nō inspissat frigus: nisi quā/
do extrahit caliditatē existentē in eis ꝛ spargit humidita/
te3: ꝛ tūc aduenit siccitas: ꝛ illa de causa erit coagulatio: ꝛ
inspissatio: ꝛ qn̄ due res recipiūt congelationem ꝛ inspissa
tionē equali tempore: aut ꝑpter vnū motorē equalem in
subtilitate ꝛ grossitudine sunt in vno gradu eq̄les in cali/
ditate ꝛ frigiditate. Sed si vna earū plus inspissať coagu/
latio ipsius est velocior. Et cū motor ipsi⁹ est fortior hab3
inequalitatē fm̄ hoc. Sed res lenes ꝛ viscose habent do/
miniū aque ꝛ terre: ꝛ ꝑpterea sunt frigide ꝛ grosse: sed le/
nes hn̄t dominiū aereitatis cū pauca terrestreitate: ꝛ pro/
pter hoc de facili diuidunť: eo q꞉ aereitas que admixta ē
ei est elemētū hu. ꝛ ideo leuiter ab alio diuidiť: ꝛ modica
siccitas q̄ est admixta ei leuiter recipit passionē. Et res hu
mide recipiūt extensionē ꝑpter pte3 humidā aqueā q̄ est
in ipsis: ꝛ ꝑpter dominationē ptis terrestris cū aquosa sūt
difficiles diuidi in duas partes: ꝑpterea res lenes vel fa/
ciles sunt ꝑpinque vt ꝑmutenť digestioni ꝑpter facilē di
uisionē earū: q꞉ calor in eis plus dominať: q꞉ hec ē vna ex
rebus q̄ adiuuāt ad velocitatē digestiōis: q꞉ difficultas di
uisionis partiū fatigat nām. Et scias q͏̄ viscositas ꝛ spissi/
tudo significāt siccitate3 ꝑpter dominationē partiu3 ter/
restriū: si est medicinalis: ꝛ si est cibalis est difficilis dige/
stionis: ideo q꞉ forma corporis difficilē suā deserit nā3. Et
subtilis substātia si est aerea significat caliditatē ꝛ humi/
ditatē: ꝛ si ignea significat calorē ꝛ siccitatē. Et mollicies
significat corpus hūidū: ꝛ ꝑpterea res molles facile per/
mutanť sicut fruct⁹ recētes ꝛ humidi: ꝛ dure significāt cō
trariū. Et spissitudo ꝛ mollicies ꝛ subtilitas ꝛ duricies nō
significāt nisi super v̄tutes patiētes in re: hoc est humidi/
tate3 ꝛ siccitatē: ꝛ nō sup agentes. Et oppilatio ꝛ euapora/
tio diciť fm̄ duos modos: vn⁹ qui d3 sic veraciter appella
ri: ꝛ est talis operatio: hoc ē augmētū vel diminutio quāti
tatis: sicut nos videm⁹ mustū facere ex seipso euaporatio
nem in vtre clauso: ꝛ crescit quātitas sua vltra mensura3
p̄mam nō existente additione sube in ipso: ꝛ aliqn̄ frangit
vtrē. Et sicut videm⁹ in nebulis q̄ cōstringunť ꝛ oppilanť
in seipsis ꝛ redeunt ad paucā mensurā nihilo ex eis exeū/
te: ꝛ elargantur ꝛ crescūt nullā additionē recipiētib⁹: ꝛ cā
in hoc ē: q꞉ aer ē maior aqua ꝛ terra: ꝛ qn̄ res appropinq̄t
nature aeris eius q̄ntitas plus crescit: ꝛ quando appropin/
quat plus nature terre ꝛ aque diminuitur plus: ꝛ ꝑpterea
res vaporabiles sunt aeree: ꝛ sunt calide ꝛ humide: ꝛ q̄ sūt

clause ꝛ opilate in seipsis sunt frigide ꝛ humide. ꝓpterea qꝛ euaporatio nõ est nisi dilatatio substãtie aeree ꝛ nõ est augmentũ rei veniẽtis ab extra: ꝛ sic est opilatio ꝑ ꝯꝛiuꝫ. Et ꝓpterea ponit͛ fermẽtũ in pane: ad hoc vt faciat ipsuꝫ spongiosuꝫ ꝛ in eo dominet͛ aereitas: ꝛ sit facilis ad digerendũ: ꝓpterea qꝛ corpus aereũ leuiꝰ est ad ꝑmutandũ ꝓpter suã humiditatẽ: qꝛ subã sicca est dura ad ꝑmutandũ ꝛ digerendũ. Alter ṽo modus est qui dicit͛ vaporatio vel opilatio ꝓpter dispõneꝫ corꝑis qđ hꝫ foramina larga vel stricta: qꝛ qđ hꝫ largos poros dicimus esse vaporosuꝫ: ꝛ qđ hꝫ strictos dicimus esse opilatũ: qꝛ nãlis intellectꝰ est intelligere istas res in subã corporea earũ: ꝛ nõ ꝓpter largitatẽ aut stricturã foraminũ: qꝛ hec sunt verba vulgarium q̃uis etiã illud adiuuet digõnẽ ꝓpter facilitatẽ digestionis. Sꝫ res cõbustibiles sunt de necessitate ignee sic͛ sulfur: aut aeree sicut fenũ. Et ꝓpterea velociter ꝑmutãtur ab igne. Et si diceret͛ sic in digõne hoc nõ ꝯueniret nisi rebus que comedunt͛: sed si nos itelligeremꝰ ꝙ hoc eẽt verax ꝺm Gal. nõ esset necesse attribuere medicine opilationeꝫ ꝛ subtilitatẽ: qꝛ possibile eẽt vt res eẽnt grosse sube: et de facili ꝑmutarent͛: qꝛ haberent foramina magna: ꝑ que posset ignis de facili transire: ꝛ ꝓpterea sup eas dominabitur ignis ꝛ cõburent͛ subito: qđ facere nõ põt calor naturalis: ꝓpterea qꝛ est humidus: ꝛ est debilioris caloris q̃ꝫ ignis: qꝛ res supradicte nõ sunt faciles ad cõburendũ nisi ꝓpter accidẽtia largitatis suoꝝ foraminũ: sicut harundines. Sꝫ res que intendit͛ habere vaporationẽ ꝛ opilationeꝫ a subã sui corporis: hoc ẽ ꝓpter raritatẽ suã: aut spissitudinẽ suã a partibꝰ sube sue: ꝛ illa habẽt cõparationẽ cuꝫ calore nãli qui oꝑatur in corpus nostrũ. Sed res que non recipiũt cõbustionẽ sunt res terrestres ꝛ aquee: hoc est qđ põt dici in significationibꝰ vniuersalibꝰ superueniẽtibus naturis corporuꝫ cõsimilium.

Cap. XXVII. Qđ ẽ de cognitiõe medicinarũ ꝛ ciborum per rationem sumptam a speciali differẽtia mixti que est sapor.

D Einceps volumꝰ narrare de saporibꝰ: odoribus: ꝛ coloribꝰ. Et dicimꝰ ꝙ spẽs sapoꝝ q̃ sũt manifestiores: sunt dulcis: vnctuosus: salsus: amarus: acutꝰ: põticus: stipticus: acetosus: ꝛ insipidus. Dulcis significat ꝯplõnẽ calidã: sꝫ calor ipsiꝰ est tẽꝑatꝰ eq̃lr ad ꝯparationẽ ꝯplonis humane ꝺꝫ Gal. Sꝫ vnctuosus dictꝰ est: qꝛ ꝑs aerea dñat͛ super ipsuꝫ cũ modica aquositate: ꝛ ꝓpterea calor ipsius est minor q̃ꝫ calor dulcis. Supra ꝯplonẽ salsi dñat͛ pars sicca adusta: ĩ q̃ mixta est pauca humiditas: ꝛ calor suus maior est calore vnctuosi. Et sup nãꝫ amari dñat͛ ꝯplo sicca terrestris: ꝛ hoc põt nasci a calido ꝛ frigido. ꝛ significatio que separat vnũ ab alio est ꝙ significatio eius qđ fit a frigore ẽ vt sit dulce postq̃ꝫ fuit amarũ: sic͛ sũt glãdes xilocaracta: ꝛ aliq̃ ex cucurbitis. Et amaritudo q̃ fit a calore ꝛ terrestreitate reuertit͛ ad amarũ postq̃ꝫ fuit dulce. Et hoc fit ꝑꝑea ꝙ amaritudo seq̃t͛ duas spẽs ꝯplonis: aut calidã ꝛ siccã: aut frigidã ꝛ siccã: queãdmodũ inuenit͛ color niger ꝑ caloreꝫ ꝛ frigus. Et hoc qđ diximꝰ breuiter de amaro nõ senserunt medici: q nos ꝑcesserũt: ꝛ ẽt Gal. nõ approꝑauit ipsuꝫ nisi calido seorsuꝫ. Sꝫ quõ nõ cogitãt ħ ꝙ opiũ ẽ in fine amaritudĩs: ꝛ ĩducit paralisiꝫ ꝑꝑ suã frigiditatẽ: ꝛ q̃uis posset dicere ꝙ nõ ꝓuenit amaritudo a ꝑte frigida. Nos dicemus iã ẽ amaritudo dñans ĩ suo sapore: ꝛ sapor fortis est ĩ iudicio sup nãꝫ ibi: vñ dꝫ iudicari ꝙ sit magl calidũ q̃ꝫ frigidũ: ꝑ ꝑea iste res accipiẽde sunt a nãli. Et ꝙ nos diximꝰ de amaro ĩuenit͛ in libro nr̃o: q dr̃ liber de plãtis. ꝛ amaritudo q̃ ꝓuenit a calore est calidior salsedine: qꝛ admiscet͛ salsugini aliquãta humiditas. Et significat hoc aqua maris maioris: qꝛ est nimis salsa: ꝛ est multũ amara: ꝛ nõ põt in ea viuere aliqđ aĩal ꝑꝑ multã amaritudinẽ: ꝑꝑea quia amaritudo ẽ in vltimitate ꝯꝛietatis nutrimẽto aĩaliũ: ꝛ ẽ ꝯꝛiũ dulci ꝓpter siccitatẽ solũ: ꝛ ꝑꝑea ĩterficit ĩfantes qñ multũ ea vtunt͛: ꝑꝑea qꝛ sũt in vltĩo hũiditatis: ꝛ vlr nõ ĩgredit͛ nã amaritudĩs in re cibali: ꝑꝑea qꝛ nõ ẽ nisi medicinalis: ꝛ dulcis ĩgredit͛ in cibos ꝛ medicias. Et ꝙ dñat͛ super acutũ ẽ multꝰ calor cũ multa siccitate ꝛ subtilitate: ꝛ ꝑꝑea calor illiꝰ ẽ fortior oĩbꝰ aliis. Isti sũt sapores significãtes sup spẽs rerũ calidarũ: ꝛ vniuscuiusq̃ꝫ eoꝝ hꝫ in sua specie gradus: qꝛ qđdam dulce est calidũ in gradu ꝑmo: ꝛ qđdã caliduꝫ in scđo aut vltra: ꝛ sic de salso. Et sapores q significãt in medicinis sup ꝯplonẽ frigidã sũt põtici stiptici: acetosi: ꝛ ĩsipidi. Sꝫ ĩsipidi magl debẽt attribui insaporabili q̃ꝫ saporabili. Sꝫ dr̃ vt sit sapor ꝓpter sensuꝫ gustus ꝑꝑea qꝛ qlibet sensus sentit sensatũ ꝓpriuꝫ ꝛ ꝓuationẽ illiꝰ. ꝛ stipticꝰ ꝛ põticus sũt vniꝰ spẽi ꝛ nõ diuersificant͛ nisi ꝺm magis ꝛ minus: ꝛ illi significãt sup ꝯplone forti siccitatis ꝛ frigiditatis: ꝛ põticus in hoc ẽ fortior stiptico ꝛ acetosus fit cũ frigiditate mixta ĩ parte humiditatis: ꝛ nõ ẽ remotus a calore: ꝛ ꝑꝑea ĩcidit ꝛ subtiliat: ꝛ ꝑꝑea subsistit põtico ꝛ stiptico in frigiditate. Et ĩsipidus ẽ aq̊sus ꝛ fridus: et hoc ẽ qđ põt dici in significatiõibꝰ sapoꝝ. Et qdã sapores sunt q nõ significãt ꝑfecta significatione sup naturã rei: ꝛ hoc põt esse in vna medicina cõposita ex plibus ꝑtibus: quaꝝ q̃dã sunt saporabiles: quedã ĩsaporabiles: ꝓpterea qꝛ nõ est necesse vt vnũqđq̃ꝫ mixtũ sit saporitũ vt ꝓbatũ est in nãli phia. Et si homo vellet iudicare totalitatẽ medicine nõ posset iudicare per saporẽ sup ipaꝫ totã: sic͛ videmus multa ex gũmis: qꝛ sunt insipida: ꝛ tñ calida.

Cap. XXVIII. Qđ est de cognitõe medicinaꝝ ꝛ ciboruꝫ per rõnẽ sumptã a spãli dr̃ia mixti que est odor.

E T differentie odoꝝ: nõ sunt manifeste nobis sicut differentie saporũ. vnde nõ ꝓpriũ hẽnt nomẽ sicut habẽt sapores: sed dicit͛ odor fetidus ꝛ odor aromaticus. Sed nos ordinamꝰ nomia accõmodata a nominibꝰ sapoꝝ sic͛ diceret͛ odor acetosus: ꝛ odor acutus: ꝛ odor amarus: ꝛ ꝓpterea significatio cõplexionis odoꝝ istoꝝ specialiter est eq̃lis significationi cõplexiõis saporis dominantis sup ipm. Sed odores aromatici: nõ sunt nisi a cõplexiõe calida ex necessitate. Et fetidi fiunt a cõplexiõe frigida ab humiditate extranea cũ calore putrefactiõis. Sed scias cum hoc toto ꝙ significatio odorũ est multũ debilis: ꝓpterea qꝛ sicut dictum est superius poße est esse medicinã cõpositam ex partibus aliqbus odoriferis ꝛ aliqbus nõ odoriferis: ꝛ si iudicaremus super totalitatẽ medicine per odoreꝫ posset esse iudiciũ ignorãtie. Ideo qꝛ de hac re nõ debemꝰ iudicare de toto ꝓpter partem sicut ille qui opinatus est ꝙ rosa est calida: eo ꝙ esset aromatica.

Capitulum. XXIX. Quod est de cognitione ciboruꝫ ꝛ medicinarum per rationem sumptam a speciali differentia mixti que est color.

S Ignificatio colorũ est multũ debilior significatiõe istoꝝ: ꝓpterea qꝛ colores nõ sũt nisi in superficie colorati: ꝛ ꝓpterea inuenies ꝺm pl's ꝙ cõplexio partis in qua est color ẽ alia q̃ꝫ cõplexio totius colorati: ꝛ ꝓpterea vides ꝙ idẽ est color in re calida ꝛ in re frigida: sicut albedo q̃ est in sale ꝛ canfora. Sed videt͛ ꝙ color verificet͛ plus in oꝑatõe eoꝝ que sunt in vna specie: sic͛ est in gallinis albis ꝛ nigris: ꝛ in cignis albis ꝛ nigris. Sꝫ colores sunt multiformes: sꝫ generaliter fiũt albi aut nigri aut compositi: ex his sic͛ azurus citrinꝰ ꝛ aliĳ. Sed viriditas ꝛ nigredo fiunt ex necessitate ex partibus siccis terrestribꝰ: quandoq̃ꝫ fit ex multo calore sicut nigredo in ethiopibꝰ: ꝛ qñq̃ꝫ fit ꝓpter frigiditatem sicut vinũ nigrũ: ꝛ hec differentia iudicat͛: ex eo ꝙ

precessit sicut alibi dictũ est. Sȝ albedo qñ ꝓuenit a do/minatiõe mixtionis partiũ terrestriũ cũ aereis significat calorẽ aut tẽperãtiã: sic tu vides hoĩes habẽtes pulchraȝ albedinẽ. Sȝ que fit ꝓpter admixtionẽ partiũ aquearuȝ cũ terrestrib⁹ qñ est in reb⁹ humidis significabit ꝯplõnẽ fri. ⁊ hu. Et iaȝ dictũ est in libro nostro ꝙ albedo fit ex ad/mixtione partis ignee clare cũ corpe puro. Et nigredo fit a parte ignea tenebrosa cũ corpe nõ puro. Sed colores ru bei oẽs significãt sup calorẽ ꝓpter partẽ igneã que in eis manifestaꝛ: ⁊ citrinus est medius inter eos. Sȝ viriditas declinat magis ad nigredineȝ: sicut citrinus magis ad ali ud extremũ. Sed nã coloꝝ medioꝝ est cõposita ex nã ex tremoꝝ. Hoc est qõ põt dici sup significatiõe vtutũ medi/cinarũ ex parte coloꝝ supueniẽtiũ corporibus ꝯsilibus.

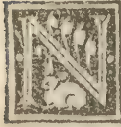
¶ Cap. XXX. Quod est de cognitione ciboꝝ ⁊ medici/naruȝ per ꝓprietates eoꝝ ꝓut sunt partes terre nascẽ/tiuȝ ⁊ animaliuȝ: ⁊ sunt hec quattuor. s. locus: tempus: ⁊ regio: ⁊ operatio.

Deinceps narrãde sunt ꝓprie significatiões in illis: in eo ꝙ sunt ptes terre nascẽtiũ vel par/tes aĩaliũ. Nã terre nascẽtiũ cognoscit ꝗttu/or rebus: vna a loco: alia a regione: alia a tpe: quarta ab opatiõibus: ⁊ nõ fortificanꝛ h̃ ope/rationes nisi pp significatiões rerũ pteritarũ: ⁊ ꝗuis nos cognoscam⁹ ab istis ꝯplõnẽ medicine nos debem⁹ cogno scere etiã per viã opatiõis duarũ medicinarũ q̃ sũt in vna specie sicut dictũ est. Et dicim⁹ ꝙ terre nascẽtiũ q̃dã sunt pfecta ⁊ quedã sunt diminuta. Et diminutũ est illud in q̃ manifestaꝛ dñiuȝ vni⁹ elemẽti solũ: aut elemẽti aque sic terre nascẽtia que nascunꝛ ex aqua aut elementi terre sic terre nascẽtia que nascunꝛ in locis petrosis ⁊ fortib⁹: ⁊ ꝓ pterea ista terre nascẽtia sunt diminuta: hoc est qꝛ nõ hñt flores ⁊ folia: ⁊ manifestũ est ꝙ dominãs sup ꝯplõnẽ isto/ruȝ est aut frigiditas aut humiditas: sicut foliũ herbe que stat sup faciẽ aque que dꝛ thabolcb: aut frigiditas ⁊ humi ditas sicut fungi. Et terre nascẽtia pfecta sunt illa que na/scunꝛ in mõtib⁹: qꝛ appet ab eminẽtia montiũ: vt debeat gnãre plura terre nascẽtia ꝗ̃ alia loca: dũmodo sint tẽpe/rati cũ bona euaporatiõe: ⁊ cũ bona mixtiõe caloris cũ hu miditate: ⁊ dȝ esse hoc in eis: qꝛ habẽt ascẽsuȝ in aere: ⁊ sũt ꝓpinquiores influẽtie corpoꝝ supioꝝ: ⁊ illa terre nascẽtia habẽt cõplemẽtũ fructuũ floꝝ ⁊ folioꝝ. Et sunt terre na/scentia que nascunꝛ in deserto: ⁊ sunt que nascunꝛ in viri/darys. Nã illa habẽt plus frigiditatis ⁊ humiditatꝭ de ne cessitate: vt sunt sicle nascẽtes in desertis ⁊ viridarys. Et significatio que ꝓuenit a regiõe ẽ ꝙ quedã terre nascẽtia sunt q̃ nascunꝛ plus in terris calidis: ⁊ quedã sunt que na/scunꝛ plus in terris frigidis: ⁊ q̃ nascunꝛ in calidis ꝓ ma/iori parte sunt calida: sicut que veniũt ab idia: ⁊ que nascũ tur in frigidis: vt plus sunt frigida. Et põt eẽ aliqñ p acci/dens vt nascanꝛ calida in terris frigidis: sicut pinee que nascunꝛ in sclauonia: ⁊ frigide in terris calidis: sicut sũt ta marindi qui nascunꝛ in terra arabũ. Et hoc accidit ꝓpter duas res: aut ꝓpterea qꝛ cortex illoꝝ terre nascẽtiũ ẽ for/tis ⁊ dẽpsus: aut vt sint submersa sub terra. Quia iste due res possunt dare colorẽ ⁊ frigus in oĩ regiõe: eo ꝙ calor na turalis existẽs in eis ꝯbiꝛ intus ꝓpter frigiditatẽ: ⁊ similr accidit de reb⁹ frigidis in terris calidis. Et significatio tẽ poris accipiꝛ ƒm ordinẽ regionis: qꝛ tu videbis multa ter re nascẽtia calida nasci in hyeme sic rapa ⁊ napões: ⁊ qñqꝫ medicina frigida nasciꝛ in tpib⁹ calidis: ⁊ hoc accidit pp paucitatẽ sui caloris: qꝛ ꝓpter paucã frigiditatẽ aeris ꝯsu/miꝛ: sicut sunt olera multa tpe caloris. Et demõstratiões vegetabiliũ sũt magne valde de eo: qm̃ q̃dã ex vegetabi/lib⁹ sũt q̃ cito mouenꝛ ad augmẽtũ: ⁊ q̃dã tardi⁹ crescunt Sȝ veloces gñalr significãt caliditatẽ vel subtilitatẽ: vel sup vtrũqꝫ: ⁊ q̃ tardi⁹ crescũt significãt sup ꝯtriũ. Et sũt et alie significatiões significãtes sup vegetabilia ĩ velocita/te ⁊ tarditate fructificãdi. Et debes scire ꝙ velocitas na/tiuitatꝭ terre nascẽtiũ significat aut calorẽ magnũ aut fri giditatẽ. Et q̃dã sũt ex terre nascẽtib⁹ q̃ hñt folia flores ⁊ fruct⁹: ⁊ q̃dã sũt q̃ ñ hñt fruct⁹. al. folia: nec flores: ⁊ illa sũt grossa terrestria: aut aq̃a: ⁊ qõ hȝ florẽ ⁊ folia ẽ pfcẽ tẽpa/tuȝ. Et terre nascẽtia q̃ sũt spinosa ⁊ globosa vlr sũt terre/stria: ⁊ q̃ hec nõ hñt sunt ecõuerso. Et dñe significãtes su/per nãȝ aĩaliũ sunt multe: qꝛ q̃dã crescũt in aqua q̃dã ĩ de/serto. Que in aq̃ crescũt sunt frigida ⁊ hu. q̃ vo in deserto sunt calida ⁊ sicca: ⁊ q̃dã sunt volatilia: ⁊ q̃dã deambulan/tia: ⁊ volatilia sunt magis aerea ambulatiuis. Et q̃dã sunt sanguinea: ⁊ q̃daȝ exanguia: ⁊ que nõ habẽt sanguinẽ sunt frigida ⁊ sicca: ⁊ q̃ habẽt sanguinẽ sũt calida ⁊ hu. ⁊ q̃dam sunt ouatilia ⁊ quedã nõ: ⁊ q̃ sunt ouatilia sũt calida ⁊ hu. ⁊ q̃ nõ frigida ⁊ sicca. ⁊ q̃dã anhelãt ⁊ q̃dã nõ: ⁊ q̃ anhelãt sunt calida: ⁊ que nõ anhelant sunt frigida. Et quedaȝ na/scuntur in locis calidis ⁊ quedam non: ⁊ que nascuntur in locis calidis pro maiori parte sunt calida ⁊ sicca: sicut ca/meli ⁊ capreoli. Et diuersificantur complexiones aĩaliuȝ in vna specie ꝓpter pascua: ⁊ ꝓpter aquã: qꝛ pisces qui na/scunꝛ in loco petroso sunt subtilioris sube ⁊ minoris sup/fluitatis alys: ⁊ tales sunt qui velociter mouenꝛ ⁊ multũ laborãt: ⁊ cõplexio istoꝝ est mioris humiditatis: ⁊ qui pa/rum laborãt sunt frigidioris ⁊ hũidioris cõplexionis. Et q̃dam aĩalia sunt q̃ incedũt sicut nascunꝛ: ⁊ quedam nõ: ⁊ q̃dam sunt facientia multos filios: ⁊ illa sunt calida ⁊ hũi da: ⁊ quedã que nõ faciunt nisi vnũ. Et diuersificanꝛ etiã aĩalia ƒm diuersitateȝ ciboꝝ: qñ aĩalia comedentia car/nes sunt calida ⁊ sicca. Et cõplexio aĩaliũ comedentiũ ter re nascentia sunt tẽperate cõplexiõis: vt sunt pecudes bo/ues: ⁊ his similia: ⁊ vt sunt de volatilibus galline ⁊ colum be. Itẽ diuersificanꝛ aĩalia ƒm magnitudinẽ ⁊ paruitatẽ suoꝝ corpoꝝ: qꝛ que sunt magni corporis sunt terrestria: ⁊ q̃ sunt parui corporis sunt ecõuerso: ⁊ hoc est in aĩalibus que nascunꝛ in terra. Sed eoꝝ que nascunꝛ in aq̃ magni tudo corporis significat multã humiditatẽ: ⁊ ꝓptera lau/daꝛ in piscibus puitas: ⁊ in alys aĩalib⁹ duricies ossium: ⁊ multitudo corporis terrestriũ: sicut vngues: claui: ⁊ squa/me: ⁊ similia his: qꝛ hec significãt ꝙ multa est in eis terre/streitas: ⁊ ꝓpterea mlte squame laudanꝛ in piscib⁹: qꝛ si/gnificãt rem cõtrariã eoꝝ cõplexiõib⁹: ⁊ etiã multe spine. Et similiter audacia cordis ⁊ pusillanimitas significãt su/per cõplexionẽ aĩalis: qꝛ aĩalia audacia sunt calida: ⁊ pusil lanima sunt frigida. Et differẽtie per quas cognoscuntur complexiões aĩaliũ sunt multe: ⁊ nostra ĩtentio nõ fuit ni/si rememorari eoꝝ breuiter ad mouẽdũ illũ qui diligit tẽ ptare ad hoc vt perscruteꝛ oẽs alias differẽtias: ⁊ sciat cau sas illaꝝ in libris nãlib⁹. Et scias ꝙ oĩa hec signa sunt acci dentia q̃ adueniũt corporib⁹ cõsimilibus: ⁊ super ea signi/ficant: ⁊ nõ sunt signa illis q̃ nõ sunt cõsimilia nisi quando aggreganꝛ oĩa ⁊ fit vna cõpositio inter cõtraria ⁊ iudicaꝛ ꝓpter dominãs: ⁊ illud põt esse verũ iudiciũ. Hec sunt ge nera reꝝ q̃bus nos possum⁹ cognoscere operatiões medi cinaꝝ ⁊ ciboꝝ. Et dicimus ꝙ possibile est cognoscere ope rationes scdãs medicinaꝝ: tũc qñ cognoscemus cõplexio nem medicinaꝝ: in caliditate ⁊ siccitate: ꝗuis hoc nõ ve/rificeꝛ in oib⁹: qꝛ inueniꝛ in quibusdã medicinis ꝙ earuȝ opatiões scdẽ nõ sequunꝛ p̃mas hoc est cõplexionẽ medi cinaꝝ: verbi gratia. subtilitas ⁊ incisio nõ sunt attribuẽda nisi corpori multi caloris. Et nos ĩuenim⁹ medicinas tem peratas cũ suis cõplexionibus: tñ sunt subtiliatiue ⁊ incisi ue: sicut capillus veneris squinãtũ: ⁊ similia his: ⁊ acetũ ẽ in vltimitate subtilitatis ⁊ incisionis: ⁊ est tamẽ frigiduȝ: ⁊ hoc accidit: qꝛ calor qui in eo est sustentaꝛ frigiditate q̃

est in eo:qꝛ frigiditas sua cõpingit ipsuꝫ ⁊ cõprimit ipsum ad partes intrinsecas mẽbri: ⁊ sic videt̃ ꝙ alie medicine faciãt:hoc est vt habeãt sup̃fluã subtilitatẽ in seipsis: aut vt eis suꝑuenerit aliq̃ res ꝓpter quã faciãt h̃: ⁊ põt eẽ vt hec res sit aliquãtulũ sil'is ei qȯ hꝫ aliqd a tota suba. Sed opatio p cõparationẽ tertiarũ v̾tutũ est debilis iudicij:eo ꝙ est valde ꝓpinqua opationi q̃ fit a tota substantia. hec autẽ que dicta sunt necessaria fuerunt ẽm tractatus vniuersales in modo ciborum ⁊ medicinaruꝫ.

¶ Cap. XXXI. Qȯ est de cõplexionibus ciboꝝ quorũdam ⁊ medicinarũ spãliter ẽm ꝙ certificatus fuit G.

Nunc aũt memorati erim⁹ vniuscuiusq̃ earũ spãliter ẽm ↄ̃suetudinẽ medicoꝝ. Deinceps volumus narrare de simplicibus medicinis magis manifestis:que a Gal'. sunt testificate: ꝓpterea qꝛ fuit verax ⁊ legalis expimẽtatoꝛ in hac arte:⁊ nullus est q possit ei cõparari:nisi is qui cum clamat nõ ĩtelligit id qȯ clamat. Jtẽ volo incipere a cibis qui sunt cibi absolute:⁊ post illos dicã de illis qui sũt medij ĩter cibos ⁊ medicinas:⁊ post illos dicaꝫ de medicinis absolute. Concordati sunt medici ꝙ melioꝛ ex cibis terre nascẽtib⁹ hoĩbus nãlibus:hoc est illis q stãt in qnto climate;aut quarto est triticũ artificial'r p̃paratũ:⁊ hoc fit multis modis. Fit enĩ panis fermẽtat⁹:⁊ açimus et crustella: ⁊ bucella:⁊ sorbitiones. qdaꝫ sunt qui frãgũt ipsuꝫ postq̃ est vstulatũ:⁊ postea infundunt in aquã: ⁊ postea coquũt ipsuꝫ sine fractiõe: ⁊ hoc noiat̃ sauich. Et meli⁹ ex tritico est illud qȯ est frãgibile ⁊ graue. Et melioꝛ ceteris est panis fact⁹ ex farina tritici in hũc modũ hoc est vt sit custoditũ a malis accidẽtib⁹ eidẽ venire potẽtib⁹: ⁊ vt nõ sint nimis furfures ab eo remote:lic̃ sunt remote ab armach. ⁊ hoc appellat̃ apud nos madechuni:⁊ latini appellãt panẽ grossuꝫ:⁊ iste ẽ velocioꝛ ad digerẽdũ q̃ darmach ⁊ minoris viscositatis:q̃uis darmach plus nutriat:neq̃ est tãte siccitatis sicut furfureus:neq̃ ad melãcoliã adeo cito ↄ̃uertit̃ vt ipsuꝫ:qm̃ cortex vniuscuiusq̃ vegetabilis ẽ terrestris siccus:q̃uis furfureus citi⁹ digerat̃ ipso darmach ꝓpter abstersionẽ existẽtẽ in suo cortice:⁊ qñ cõficitur ponitur de sale ↄ̃uenĩẽter:⁊ cõficit̃ cũ multa aqua ad hoc vt sit spõgiosus:⁊ sit fermẽtat⁹ cõpetẽter ⁊ coctus. Sꝫ panis açimus est grossus ⁊ viscosus:eodẽ mõ nõ est bon⁹ q est nimis fermẽtat⁹:qꝛ trãsmutat̃ ad humores putridos ꝓpter calorẽ extraneũ generatũ ĩ eo. Et post bonitatẽ cibi ex pane est panata que vocat̃ thausir:excepto qꝛ declinat ad frigiditatẽ ⁊ hu. ꝓpter aquã cũ qua fit:⁊ qñ bulliũt frustula panis pluries in aqua fermẽti. al'. feruẽti:tũc fit iste cibus in velocitate digõnis ⁊ leuitate: ⁊ maxime egris ex ↄ̃plõne calida. Sed sauich est etiã bon⁹ cibus: ⁊ qñ distẽperat̃ cũ multa aqua refrigerat:⁊ est iuuatiuus:eo ꝙ vstulatio ⁊ infusio vaporauerũt:⁊ subtiliauerũt:⁊ remouerũt viscositatẽ. Confectũ cũ melle ⁊ coctũ datũ sanis calefacit ⁊ nutrit multũ. Et frumẽtũ coctũ in aqua est grossuꝫ:viscosuꝫ: opilatiuũ:⁊ durũ digeri plus alia re:⁊ est valde maluꝫ. Et pultes sunt grossi:⁊ qui fiũt ex frumẽto sunt peiores ⁊ refrigerãt ꝓpter suã acetositatẽ:⁊ sunt ꝓpinqui corruptiõi: ⁊ ꝓpterea sunt abijciẽdi ab illis qui sunt parati egritudinibus putridis. Sꝫ panis q fit ex ordeo ẽm modũ q fit ex frumẽto sequit̃ bonitatẽ panis tritici:nisi qꝛ parũ decliat ad frigus. Et sauich ordei bene digerit̃:⁊ qñ bibitur distẽperatũ in aqua refrigerat: ⁊ ẽ frigiditas sua quasi in p̃mo gradu. Et aqua ordei plus ĩgredit̃ opus medicinarũ q̃ ciboꝝ:⁊ est laudabilis in egritudinib⁹ calidis ⁊ siccis laude que nõ occultat̃ ei qui ĩ hac arte studuit:qꝛ refrigerat:humectat:tẽperat:abstergit:generat laudabilẽ humorẽ mirabiliter:nõ inflat:nõ morat̃ ad descẽdẽdũ a stomacho: ⁊ hoc nobis totũ experiẽtia dedit. Et sic dꝫ fieri aqua ordei Jnfundãtur grana ordei in aqua integra nõ contusa: ⁊ in vna parte ordei debẽt poni viginti aque frigide partes:⁊ debent sic dimitti in aqua quattuoꝛ horis:⁊ postea coquatur in hac aqua donec adipiscatur rubedineꝫ quasi vinũ: ⁊ si fiat hoc modo nõ inflat:⁊ qui frangunt vel terũt ipsuꝫ prius peccant:quia nõ est ab eo p̃uata inflatio nisi ꝓpter infusioneꝫ:⁊ grana nõ trahunt aquã:nec recipiunt infusionem:nisi ꝓpter virtutem attractiuaꝫ que est in eis:⁊ virtus attractiua nõ ẽ in granis quãdo seminant̃ ⁊ nascunt̃ nisi quãdo seminant̃ integra: ⁊ si frãgerent̃ prius q̃ eẽnt seminata nõ nascerent̃:qꝛ hec v̾tus attractiua est in eis sicut forma specifica in totalitate totius grani fixa: hoc est qñ partes sunt cõtinue ↄ̃iuncte simul: ⁊ hoc est simile calori smaragdi:vel alterius lapidis preciosi: qȯ est:qꝛ quãdo partes sue sunt simul cõiuncte in eis:⁊ qñ separate sũt p̃uãt̃ ab eis:⁊ sic testificatũ ẽ amirabili ãmemarua abynçoar in libro suo q dr̃ theisir: qꝛ iste fuit sup̃mus in scientia medicine a Gal'. vsq̃ ad nr̃a tpa:⁊ hoc ab eo habui:⁊ rememorat erroreꝫ medicoꝝ frangẽtiũ ipsuꝫ. Et panis q factus est ex alijs granis hꝫ illã virtutẽ:quã habẽt illa grana ex quibus factus est. Et infra cõuenit rememorari de aqua plusq̃ hic:quia incidenter sum de ea locutus.

¶ Caplm. XXXII. Quod est de carnibus.

Melioꝛ caro ex volatilibus ẽ caro galline iuuenis sane ⁊ pinguis:⁊ habet mirabilem ꝓprietatem in tẽperando complexionẽ: ⁊ ꝓpterea brodiũ suuꝫ est optima medicina leprosis. Et dicit̃ ꝙ cerebruꝫ galline augmentat substantiam nostri cerebri:⁊ acuit ingeniũ. Et post illi⁹ bonitateꝫ ex ambulatiuis est caro edi. Et post has est caro arietũ:et hec est opinio maioris partis medicoꝝ:preter. G. qui abominat̃ carnes arietũ. Et videt̃ sibi ꝙ caro vituloꝝ est melioris nutrimenti arietina. Et Auicẽna dicit ꝙ melioꝛ carniũ est caro porcina:⁊ sentit ꝙ ista caro quasi sit nãlioꝛ hominibus q̃ alia caro aialiũ ambulantiũ: ⁊ experiẽtia hoc docet. Et maioꝛ pars medicoꝝ abominatur carnes agnorum:ꝓpterea qꝛ dominat̃ multa humiditas super eas:et laudant carnes arietũ iuuenũ. Sed ↄ̃ueniẽs est dicere ꝙ carnes agnoꝝ sunt post bonitatẽ carniũ eduloꝝ:⁊ sic sentit rasis. Et qȯ mihi videt̃ ex agnis est:qꝛ sunt multarum sup̃fluitatũ:excepto ꝙ in terris calidis recipiũt temperiẽ ꝓpter eaꝝ calorem. Et qȯ hoc sit verũ est:qꝛ videmus ꝙ pilli agnorum stantiũ in terris meridionalib⁹ sunt tortuosi:sicci ⁊ curti:⁊ qui sunt in nostris nõ excedunt tm̃ in hoc. Et carnes vitelline sunt bone carnes: ꝓpterea qꝛ nõ hẽnt illam viscositatẽ:frigiditatẽ:⁊ siccitatẽ quã habẽt carnes bouine veteres:⁊ eoruꝫ carnes sunt magis odorifere alijs carnib⁹: ⁊ q̃tũ est in hoc meliores sũt carnibus edulinis: ꝓpterea qꝛ in carnib⁹ edulinis manifestat̃ q̃dam mucillago qñ coquit̃. Sed carnes eduline sũt meliores vitulinis qꝛ generant meliores humores. Et ex laudabiliorib⁹ carnibus volatiliũ sunt carnes perdicũ:sed declinãt parũ ad frigiditatẽ ⁊ sic. ⁊ sunt sic̃ galline deserti:⁊ habẽt ꝓprietatem stringẽdi ventrẽ asse ⁊ elixe. Sed turtures sunt sicut volatilia cibaria ⁊ declinãt plus ad caliditatẽ: ⁊ habẽt mirabileꝫ ꝓprietatem in acuendo ingeniũ. Sed colũbe sunt calide ⁊ sicce grossioris substantie q̃ turtures ⁊ pulli ipsarum habent humiditatẽ superfluam. Et significat super hoc grauitas suorum motuũ:sicut significat caloꝛ eorum actualis ⁊ velocitas digestionis in stomacis coꝝ sup ipsorum caloreꝫ. Et ꝓpterea qui volunt abstergere margaritas ⁊ clarificare eas dant eis ad comedẽdũ: ⁊ incõtinenti debent occidi ⁊ extrahunt̃ purificate:⁊ si cito nõ ĩterficerentur multũ minueret̃ quãtitas margaritaꝝ. Et caro veteris colũbi masculi mirabilẽ hꝫ ꝓprietatẽ in epilenticis ⁊ paraliticis. Et carnes volucrũ que assimilant̃ colũbis:

τ dicunt̃ tudones: τ in lingua arabica alchamari sunt sic/ciores p̄dictis τ grossioris substãtie: τ habẽt aliquãtulum aromaticitatẽ. Passeres sunt oẽs calidi τ sicci in fine caloris. Coturnices tẽperate sunt aliquãtulũ declinãtes ad calorẽ: τ sunt subtilis sub̃e generantes bonos humores: τ boni sũt sanis τ ꝯualescẽtib᷒. Et sturneli qui dicunt̃ açuri sunt calidi τ sicci: τ graues ad digerẽdũ: τ grosse nature.

¶ Cap. XXXIII. Qδ est de piscibus.

Eliores eoꝝ sunt pisces qui degũt in locis petrosis: τ qui multas habẽt squamas: τ quoꝝ corpus est mediũ iter magnũ τ paruũ: τ q̄ sũt velocis motus: τ pauce viscositatis. Et melior apud nos est piscis q̄ dr̃ eubzina: τ post illũ ille qui dicit̃ trilia: τ quidã dicũt ipsũ resulũ. Et piscis q̄ capt᷒ est in fluminib᷒ remotis a mari necessario bon᷒ est τ pauce sup̄fluitatis: ꝓpterea qꝛ hic piscis ꝓpter sui nãm h̄z vt petat aquã dulcẽ τ frigidã: τ ad hoc multũ laborat.

¶ Cap. XXXIIII. Qδ est de lacte.

Et meli᷒ lac ẽ femineũ: τ post illδ lac asine: τ post illud lac capre. τ iste sp̄ẽs lactis sunt subtilis substantie. Sed lac ouis est grossius: τ ꝓpterea citius in stomacho caseat̃. Sꝫ vaccinũ grossi᷒ ẽ: τ cũ ħ butirosi᷒ τ pinguius.

¶ Cap. XXXV. Qδ est de caseo.

Aseus recens est frigidus τ humidus: grosse substantie. Uetus est calidus τ siccus propter sal: τ tendit ad vstionẽ. Et aliquis case᷒ est bonus. medius inter nouũ τ veterẽ est bonus: dũmodo sit fact᷒ rõnabil'r ex bono lacte.

¶ Cap. XXXVI. Quod est de ouis.

Ua gallinarũ sunt meliora ceteris: τ vitellũ est melius albo: nec albũ est nimis malũ: nisi nimis sit coagulatũ. Et ꝓpterea qñ cõquassatur cũ oleo τ aceto τ fiat tremulũ est valde bonũ: qꝛ res que coquit̃ cũ oleo est multũ nutritiua: dũmodo oleũ nouũ sit τ dulce τ oleũ oliue: qꝛ nã illius est tẽperata: declinãs parũ ad calorẽ: τ ipinguat epar: τ augmẽtat ipsi᷒ subam. Et gñal'r dico q̄ est cõueniẽs boi multũ ƒm totã sui subam. Et ꝓpterea in terris nostris nõ coquimus carnes nisi cũ eo: qꝛ melior modus τ tẽperatior comedẽdi carnes: est ille q̄ dicit̃ atbafea: hoc est vt sic fiat. Accipe oleũ τ parũ ex cepe: τ ponant̃ carnes frustratĩ in eo addẽdo paulatim aquã calidã donec sint cote. Sed panis qui decoquit̃ cũ oleo est malus. i. ipastatus cũ oleo: qm̃ tp̃e decoctiõis cõburit̃ oleũ τ tendit ad sulfurem.

¶ Cap. XXXVII. Quod est de fructibus.

Eliores eorum sunt ficus τ vue.

Et cõplexio ficuũ est calida τ humida: mundificant stomachũ: laxant ventrem.

Vue calide sunt ex pauco calore: τ humide tẽperate: τ subito ipinguãt corpus: sed inducũt vẽtositatẽ in omnibus digestionibus: τ ficus nõ dant ventositatẽ nisi in stomacho τ intestinis.

Vue passe calide sũt τ humide: τ digestibiles: ꝓsunt epati a tota substãtia. Et operationes vini ipsarũ sunt debiliores operationib᷒ aliorũ vinorum: sed põt poni loco alterius vini.

¶ Cap. XXXVIII. Quod est de aquis.

Elior aquarũ ƒm. Y. est aqua fontiũ orientaliũ que scaturit ex terra que nõ h̄z nimis grossam substãtiã: nec nimis mollẽ: vel luteã: sed sit mediocris inter has: τ ꝓpterea hec aqua ẽ suauior τ leuior: τ citius ꝑmutat̃ a calido τ frigido. Sed Rasis sentit q̄ melior aq̃ sit fluminũ magnorũ ductuũ. al'. dulciũ. Et. Y. dicit q̄ iste aque sunt diuersarũ subarũ: eo q̄ trãseũt ꝑ diuersas terras: τ ꝓpterea qꝛ ingrediunt̃ eas multi riui. Et mihi videt̃ q̄ Rasis nõ laudauit flumia magis grossa: nisi ꝓpterea: qꝛ sol opat̃ in eis vnã opationẽ ꝑp quã separant̃ p̄tes grosse a subtilib᷒. Et ꝓpterea coquũt medici aquã illis q̄ habẽt debilẽ stõm τ epar. Ergo opus qδ fit in aqua ẽ diuersũ ab aq̃. Sꝫ qδ est ĩspiciẽdũ in aqua est diuersitas terrarũ: qꝛ nõ põt eẽ vt in estate nõ defluãt ad flumia aque multitudo τ aque pluuie. Et ꝑpea quãto plus elõgat̃ flumẽ a suo ortu est deterius. Et ꝑpea nostrũ flumẽ meli᷒ est in corduba q̃ in sibilia: τ est deteri᷒ in sibilia ꝑp cremẽtũ τ decremẽtũ: τ ꝓpter admixtionẽ aque salse in eo: q̃uis illud nõ sentiat̃. Et impossibile est vt aque magnoꝝ fluuiũ nõ sint turbide: τ ꝓpterea inueniemus in fundo pitarioꝝ qñ ponimus in eis aquã fluminũ multũ de sabulo τ terra: τ sic accidit in terra nostra: qδ nõ accidit de aquis fontiũ.

¶ Cap. XXXIX. Qδ ẽ de granis q̄ sũt cibi medicinales.

Einceps volumus dicere de cibis medicinalibus: qꝛ quidã eoꝝ sunt terre nascentia: τ quedã aĩalia: τ quidã sup̄fluitates aĩaliũ. Et ex terre nascẽtibus quedã sunt grana: τ qdã fructus: τ quedam herbe.

Faba est tempata iter frigiditatẽ τ hu. aut parũ declinat ad calorem: τ ꝑpea h̄z dissoluere apata ꝑp suã abstersionẽ: τ maturat: τ est multe humiditatis: ꝓpterea accidit ei multa inflatio τ vẽtositas: τ ipsã nõ ꝑdit ꝓpter aliquã decoctionẽ. Et dicit q̄ habet malã ꝓprietatẽ cũ virtute cogitatiua: τ qui ea vtũtur multa habent suspiria. al'. somnia horribilia: τ falsa.

Cicera temperate calida τ humida τ habent inflationẽ: τ ꝓpter tertiã eorum operationem hẽnt generare sperma τ ꝓuocare vrinã τ sanguinem mẽstruum τ frangũt lapidẽ: sꝫ hoc faciũt plus nigra q̃ alba. Et si comedunt̃ recẽtia gñant in stõaco τ itestis m'ltas sup̄fluitates: τ si asset̃ ẽt fabe hñt min᷒ ex sup̄fluitatib᷒. Sꝫ sũt duriora ad digerẽdũ nisi ꝑ essent ĩfusa: τ hñt ꝓprietatẽ faciẽdi bonũ colorẽ: τ hoc faciũt: qꝛ acuũt calorẽ: ita vt gñet̃ sp̄ũs ventosus: τ per hãc viam valent coitui.

Lentes sunt temperate in calore τ sunt sicce τ generant sanguinem melancolicum: τ extinguunt inflammationem sanguinis τ magis quãdo coquunt̃ in aceto. Et earũ virtutes tertie sunt: qꝛ ꝓuãt coitũ τ obfuscant visũ: τ qñ coquunt̃ in aqua pluries stringunt ventrẽ.

Lupini sunt sici terrestres τ amari: τ quando coquuntur in aqua donec auferatur ipsorum amaritudo est cibus tñ durus: τ qñ comedunt̃ amari occidunt pueros: τ occidunt vermes q̄ sunt in stõaco τ itestis τ ꝓuocant vrinam: τ aperiunt orificia emoroidarum.

Leugbi idest fasceoli declinant ad calorẽ τ humiditatem τ ipinguãt corp᷒ τ ꝓuocãt vrinã τ sanguinem menstruum: τ laxant ventrẽ: τ proprie rubei: τ inducunt somnia τ faciunt vertiginem.

Milium frigidum est τ siccum: ventrẽ cõstipat τ est pauci nutrimenti.

Et hoc idem facit panicum.

Et spleta est propinqua huic.

Rizi sunt grosse substantie in caliditate τ frigiditate prope temperantiam: ventrem stringunt: τ sunt boni nutrimenti quãdo coquunt̃ cum lacte.

¶ Capl'm. XL. Quod est de fructibus arborum.

Omũ dulce ẽ temperate humiditatis: τ acetosum est frigidũ τ sic. τ habet ꝓprietatẽ confortandi mẽbra p̄ncipalia si sint distemperata in calore τ maxĩe cor cõfortat cerebrũ odorando propter suã aromaticitatẽ: τ generãt grossam vẽtositatẽ in secũda digestione τ tertia. Ita q̄ dictũ est a sapientib᷒ q̄ põt generare ptisim τ etbicã: eo q̄

venti qui generant̃ ex eo habẽt malã ꝓprietatẽ ad exardendas arterias pulmonis: ꝛ sic testificatus est mirabilis amemaruã abomeron Auenzoar in theisir. Sed vinũ suũ nõ habet hanc intentionem.

Pira cruda sunt frigida ꝛ sicca: sed matura tẽperata sũt aut declinãt ad paucã frigiditatẽ: ꝛ hoc est qꝛ cõposita sunt ex acetositate dulcedine ꝛ põticitate. ꝓpterea est eorum virtus ventrem constipare: ꝛ eorũ ꝓprietas est remouere sitim.

Coctana sunt grossioris substãtie q̃ȝ pira ꝛ maioris stipticitatis: ꝛ ꝓpterea sunt frigidiora: et in eoꝝ odoratu est ꝓprietas contra omnes passiones cordiales.

Maloruȝ granatoꝝ quedã sũt dulcia ꝛ quedaȝ acetosa: ꝛ omnia humectãt. Uerum dulcia sunt calidiora ꝛ humidiora: ꝛ generatur ex eis modica ventositas nõ mala. Et habent vnã nobilẽ ꝓprietatẽ: qꝛ mirabiliter resistunt cibis ne corrumpantur in stomacho.

Persica sunt frigida ꝛ humida: ꝛ habent generare humores corruptos ꝛ putridos: ꝛ aliquãdo colericos: ꝛ habẽt mirabilẽ ꝓprietatẽ resistẽdi fetori qui ꝓuenit a stomacho: ꝛ odor suus valet cõtra cardiacã passionẽ: ꝛ oleuȝ quod fit ex eoꝝ ossibus abstergit faciẽ dominarũ: ꝛ valet contra difficultateȝ vrine: ꝛ occidit vermes.

Sed antipersica que nusmus dicuntur sunt eiusdẽ nature cum persicis: sed non habent illã proprietatem: ꝛ in arabico dicunt̃ aiaȝ.

Prunorum due sunt species: videlicet albuȝ ꝛ nigrum: ꝛ ambo qñ sunt matura sunt frigida ꝛ hu. mitigãt calorẽ colere: ꝛ laxant vẽtrẽ: sed debilitãt paruȝ os stomachi.

Nuces calide sũt ꝛ sicce: ꝛ ꝓuocãt vomitũ: ꝛ laxãt ventrẽ: ꝛ dicit̃ q̄ habẽt malã ꝓpẽtatẽ: ita q̄ q̄ vtunt̃ eis nimis faciũt eis in ligua paralesiȝ: ꝛ comeste cũ ficub⁹ obstãt veneno loco beçahar: ꝛ multũ valent senib⁹: ꝛ nocẽt illis qui timent passionẽ caloris: ꝛ tempore magni frigoris non sunt nociue.

Auellane in nullo differunt ab illis nisi quia non prouocant vomitum.

Amigdale temperate sunt in calore: ꝛ humide: suauis saporis: ꝛ habẽt multas bonas ꝓprietates: ꝛ dicitur q̄ habent augmẽtare substantiã cerebri: ꝛ faciunt suauiter dormire: ꝛ abstergũt ꝛ mũdificant vias vrine: ꝛ sũt valde cõuenientes macris: ꝛ earuȝ oleuȝ est melius q̄ possit esse spasmo sicco: ꝛ etiaȝ melius q̃ȝ oleuȝ sisaminũ ꝓpter aliquãtulã stipticitatẽ que est in eo q̄ oleuȝ sisaminũ est nimis calidũ: ꝛ hȝ malã ꝓprietatẽ in dãdo fetorẽ ori: ꝛ q̄ vtunt̃ sisamio loco olei amigdalaꝝ peccãt.

Pinee calide sunt ꝛ sicce: ꝛ earum oleum curat paralisim.

Fistici calidi sunt ꝛ sicci tẽperate: confortãt stomachuȝ ꝛ epar a tota substantia: ꝛ sunt ex illis medicinis que habent multa iuuamenta ꝛ magna.

¶ Capitulum. XLI. Quod est de herbis ꝛ oleribus.

Omnes herbe per suã nãȝ declinãt ad humores melancolicos: ꝛ hoc etiaȝ faciunt a tota substantia: excepta lactuca ꝛ buglossa.

Caules sũt frigidi. al'. calidi ꝛ sicci: necessario generant humorẽ melãcolicũ: ꝛ succus eorum habet ꝓprietateȝ clarificãdi vocem.

Cucurbite que in arabico dicunt̃ ylla: sunt frigide ꝛ hu. aquose: ꝛ taleȝ humorẽ generant: ꝛ dicit̃ q̄ sũt apte recipere corruptioneȝ in stomacho: ꝛ habent malã alterationẽ: sicut fit in reb⁹ humidis nõ habentibus stipticitatẽ terrestreitatẽ: nec põticitatẽ: qꝛ sunt soluȝ aquee: ꝛ assimilam⁹ eas moris: nec cucurbite istius regionis sũt tales: ſȝ sunt dure digestionis: ꝛ grossioris nãe: ita q̄ nõ possunt rectificari nisi cũ multa decoctiõe: ꝛ cuȝ h̄ sunt multi mali chimi: ꝛ adhuc ĩfrigidãt ꝛ hũectãt: eo q̄ nõ habẽt virtutẽ cito exeũdi cũ nullã habeãt abstersionẽ.

Melones sunt frigidi multe humiditat̃: ꝛ habẽt abstersionẽ: ꝛ ꝓuocãt vrinã: ita q̄ dr̃ q̄ q̄ vtit̃ multũ brodio eorum est cautus ab egritudine arenaruȝ.

Cucumeres sũt frigidiores ꝛ min⁹ hu. ꝛ minus ꝓuocant vrinã melonib⁹. ſȝ nõ corrũpũtur ita cito vt melones.

Portulaca est frigida in tertio gradu: ꝛ humida in secundo: ꝛ est lubricatiua: viscosa: aufert sitim: constipat vẽtreȝ: ꝛ aufert dentiuȝ stuporem.

Atriplices sunt frigide ꝛ humide ventreȝ humectãt: prosunt ycterícis: parate tamen sunt corruptioni.

Spinachie valde sunt bone ꝛ temperate: valent gutturi ꝛ pulmoni ꝛ stomacho calido: ꝛ humectant ventrem: ꝛ sunt in secundo gradu frigide ꝛ humide.

Blete ꝓpinque atriplicibus sunt calidiores ꝛ minus humide: humores generãt grossos ꝛ flegmaticos.

Rape calide sunt ꝛ humide: generant ventositatem: mouent coitũ: eo q̄ renes calefaciunt: ꝛ habẽt mirabileȝ proprietatem ad illuminanduȝ oculos.

Melongie sunt ex his ex quib⁹ nos facim⁹ ĩ terra nostra multa cibaria delicata: ꝛ postq̃ȝ ꝓiecta est prima aqua suarũ decoctionũ: ꝛ coquunt̃ cuȝ carnibus pinguibus: sunt multũ delectabiles. Et ego reputo ipsuȝ tẽperatũ cibũ postq̃ȝ sic factus ẽ: ꝓpterea: qꝛ ps acuta q̃ est in eo remouet̃ p̄ p̄mã decoctionẽ: ꝛ sua siccitas ꝛ stipticitas remouent̃ pp̄ carnes decoctas in eo. Et q̃uis medici dicãt q̄ generãt humorẽ melãcolicũ similẽ humori generato ex caulibus: Tamẽ cõsiderare debemus in cibis duas res: vna est res que secũ miscet̃ que põt remouere maliciã si est. Et delectatio cibi: hec est secunda: ꝛ qñ ẽ multuȝ delectabilis: lesio q̃ ꝓuenit ex eo nõ ẽ multũ manifesta: ꝛ hic est vnus ex delectabilib⁹ cibis. Isti sũt cibi manifesti apd̃ nos: in q̄b⁹ ẽ vt̃ aliq̃ medicinalis.

¶ Capl'm. XLII. Quod est de variatione virtutum medicinarum simplicium.

Et nũc habem⁹ loq̄ de medicinis absolute.

Alchison que in latino dicit̃ bethonica: ꝛ in persica lingua: beragues. Eius p̄me vtutes in calore ꝛ siccitate: sunt in quarto gradu: propterea qui est de suba terrestri adusta: ꝛ manifestat hoc: qꝛ est in fine amaritudis: ꝛ operatiões ei⁹ scd̃e sunt icisiue: dissolutiue: ꝛ aperitiue fortiter. Et est in hac virtute fortior absinthio ꝓpter stipticitatem q̃ est in absinthio. Et vtutes ei⁹ tertie sunt: qꝛ nocet ori stomaci: ꝓpter amaritudinẽ q̃ est sine stipticitate: ꝛ vtimur ex eo extremitate ꝛ stipite. Cinis suus est calidior ꝛ siccior eo: valȝ ꝯ allopiciã qñ miscet̃ cũ aliq̄b⁹ vnguẽtis calidis. Et ẽ ẽt calidior su⁹ cinis cinere cucũeꝝ agrestiuȝ ꝛ cinere radicis aneti. Et ẽt isti cineres ꝓsunt ventri quãdo est vlceratio in eo sine apostemate.

Pentasiler dr̃ a persis arbor abraam: ꝛ in latino dr̃ agn⁹ castus. Sua p̄ma virtus in caliditate ꝛ siccitate est in tertio gradu: ꝛ hoc est: ꝓpterea qꝛ in sua cõplexiõe dominat̃ suba terrestris adusta mixta cũ suba terrestri ꝛ frigida: ꝛ significat hoc qꝛ sapor suus ẽ acut⁹ cũ aliquãtula ponticitate. Et manifestũ est q̄ scd̃e opatões taliũ cõplexionũ q̃lis ista est sunt cũ incisione ꝛ apertiõe. Et põticitas est vna ex reb⁹ q̃ adiuuãt ad hoc: ꝛ in mẽbris ĩtrinsecis: vt in splene. al'. in pulmone ꝛ epate. Et tertia operatio est vt remoueat coitũ: ꝛ ꝓpterea nũcupat̃ in arabico granũ sterilitatis: ꝛ est sic agn⁹ cast⁹. Athenienses dñe decũbũt sup ip̄m in magnis festiuitatib⁹.

Et ruta est silis ei excepto q̄ plus calefacit ꝛ dsiccat: nec habet stipticitatem neq; ponticitatem.

Altich ꝛ alij dicũt vigil: virt⁹ suaꝝ radicum est tẽperata in caliditate ꝛ sic. qꝛ ꝯpositũ est ex suba aquea ꝛ terre

stri cū pauca igneitate: ꝛ manifestat hoc qꝛ ē insipidū cum modico stipticitatis ꝛ acuitatis: sꝫ herba ei⁹ est solū insipida: ꝓpterea ipsius pma virt⁹ est frigida ꝛ sicca ꝛ operatꝰ siccitatē. Et scōa est solidare vulnera sordida breui tēpore. Et tertia est vt frāgat lapides: ꝛ signū h⁹ est: qꝛ nascitꝰ in vallibus ꝛ locis humidis.

Eluegat .i. pes colūbin⁹ est q̄tuor specierꝫ: ꝛ paruꝫ diuersificatꝰ vna ab alia. ꝛ Gal. non posuit ipm in gradu: ꝛ qđ nobis videtꝰ de ei⁹ complexiōe est: qꝛ est frigidū in primo ꝛ siccū in secūdo: ꝛ hoc est qꝛ dn̄atꝰ sup partē ipsius substātia terrestris cū suba adusta: ꝛ ꝓpterea est sapor eius stipticus cū modica amaritudine: ꝛ si amaritudo eēt eq̄lis cū stipticitate dicerem⁹ ipsuꝫ tēperatū in siccitate. Sꝫ qꝛ videm⁹ qꝛ dn̄atꝰ amaritudo parū cū stipticitate: iudicam⁹ siccū ē in scđo gradu: ꝛ ꝓpea valꝫ dolorib⁹ renū: ꝛ dolorib⁹ splenis: ꝓp ipsi⁹ amaritudinēꝫ: ꝛ lētiginib⁹ faciei: ꝛ morphee qñ pistatū miscetꝰ cū aceto.

Agaricū nec hāc radicē posuit Gal. in gradu: ꝛ qđ nobis videtꝰ ex eo de eius cōplōne est: qꝛ est caliduꝫ in pmo: ꝛ siccū in fine secūdi: qꝛ cōpositū ē ex partibus frigidis ꝛ terrestribus: ꝛ calidis: ꝛ igneis: ꝛ calidis: ꝛ humidis. Et significat super hoc: qꝛ cuꝫ nos gustam⁹ pmo inuenim⁹ in eo dulcedinē: ꝛ post hāc amaritudinē: ꝛ post illā acuitatē cū pauca stipticitate: ꝛ oēs isti sapores significāt super caliditatē: excepta parte que superata ꝛ sepulta est a stipticitate: sicut significant sup siccitatē: excepta parte que supata ꝛ sepulta est a dulcedine ꝓpter tēperantiam quā ei tribuit: excepto ꝙ plus superat stipticitas cum frigiditate: q̄ꝫ dulcedo cuꝫ humiditate: ꝛ ꝓpterea ponim⁹ siccitatē maiorē caliditate. Et ꝓpterea qꝛ hec plāta assimilatꝰ radici arboris: apparet ꝙ terrestreitas dominetꝰ sup eā. Et q̄uis sit leue ꝛ porosuꝫ: frangibile ꝛ albuꝫ que oīa significant vt habeat partē multā aereā ꝓpterea posuimus ipsuꝫ caliduꝫ in pmo: q̄uis habeat tres sapores significātes sup ipsuꝫ calorē: posuim⁹ ipsū calidū in pmo: qꝛ nō sunt fortes: neq꜡ manifesti in ipso: ꝛ qđ cōueniēs est in fiducia suoꝝ graduū est experientia. Sed ipsius operatiōes que nō sunt pme sunt ad dissoluēdū ꝛ incidēdū humores grossos: ꝛ exopilandū venas splenis: epatis ꝛ renū. Et habet sua ꝓprietate valere cōtra morsuꝫ venenosoꝝ aīaliū. Et nos dicim⁹ ꝙ h̄ nō fit nisi qñ apparet ex illo veneno accidētia frigida. Dosis ipsi⁹ ē .ʒ.i. ꝛ h̄ ñ pōt sic nocere sic nocēt alie medicine q̄ attrahūt ab extremitatib⁹ corꝑis: ꝛ hꝫ magnā ꝓprietatē in mūdificādo cerebrū: ꝛ ꝓpterea curat epilēsiā: ꝛ ꝓdest cursui noue aque ad oculū. Et quātitas que de eo dꝫ sumi ad hoc ē a .ʒ.i. vsq꜡ ad duas: nec ē necesse ipsuꝫ refrenare nisi ꝓp siccitatē. Et nō credas ꝙ subtiliatio humoꝝ grossoꝝ ꝛ icisio significēt sup multū calorem sicut crediderūt errātes multi nouoꝝ medicorū.

Custaralbr .i. capillus veneris: dicit Gal. ꝙ hic tēperatus ē i suis v̄tutib⁹ pmis: q̄uis hēat multas opatiōes secūdas ꝛ tertias: quarū quedā sunt cōfortatiue ꝛ repercussiue: quedā dissolutiue: ꝛ quedā faciunt nasci capillos: ꝛ quedā que dissoluunt scrophulas: ꝛ quedā que frangunt lapides: ꝛ quedā que adiuuāt ad trahēdū sputum grossuꝫ ex pectore ꝛ pulmōe. Et Gal. dicit ꝙ stringit vētrē: ꝛ noui dicūt ꝙ purgat: ꝛ talis medicina q̄lis ē hec q̄ habet tot operationes secūdas ꝛ tertias est retinenda: qꝛ cū hoc tota temperata ꝓpter ea que adhuc dicam.

Caylem .i. sempuiua: hec est multarū spēruꝫ: ꝛ oēs in tertio gradu frigide sunt: qꝛ sūt isipide cū multa aquositate: ꝛ qꝛ nascuntꝰ in locis frigidis ꝛ tēpore frigido.

Acacia est succus arboris spinose qñ abluitꝰ est frigida in secūdo gradu ꝛ sicca in tertio: ꝛ cū nō lauatꝰ est frigida in pmo: ꝛ hoc accidit: qꝛ suū dominās est suba terrestri ꝛ frigida: ꝛ ꝓpterea est stiptica: ꝛ cuꝫ eo toto ē in ea aliq̄d ex partibus subtilibus que remouentꝰ qñ abluitur.

Carinch .i. vrtica. Dicit Gal. ꝙ fructus .al. succus huius plante ꝛ folia calefaciunt calore nō forti. Et hꝫ multas operationes secūdas ꝛ tertias. Dissoluit apostemata q̄ fiunt in radicibus auriū: ꝛ adiuuat sup sputuꝫ: qđ fit ex humoribus grossis in pectore ꝛ pulmōe: ꝛ curat cācrū: ꝛ in sūma valet oībus vulneribus que indigent exiccatione vł exucatiōe sine subtiliatione. Et hoc est magnū signū sup debilitatē sui caloris. Sed cū hoc toto prouocat vrinā: ꝛ mouet coitū: ꝛ hoc significatꝰ per ventositatem. Et ꝓprietas sui seminis est purgare flegma: ꝛ i hac similitudine est virtus siccitatis: sed fortius est aliquātulū semē vrtice: ꝛ dosis eius est a .ʒ.iij. vsq꜡ ad quattuor .al. a .ʒ.v. vsq꜡ ad .x. Et qui opinantꝰ ꝙ sit igneuꝫ propter acumen sue punctionis errāt: quia hec pars ignea que est in eius folijs est subtilis: ꝛ remouetur propter ipsam fricationē: ꝛ maxime ꝓpter lotionem.

Elbadudarmel elsaray: iste due plāte sunt frigide ꝛ sicce: sed siccitas plus dominatur q̄ꝫ frigiditas ꝛ maxime in elsaray: ꝛ valēt ꝯ fluxū ventris ꝓpter eaꝝ stipticitatē: ꝛ ꝯ passionem vulue: ꝛ contra emorroydas: ꝛ apostematibus que fiūt in ano: ꝛ albadudarmel operatur radix ꝛ alsaray fructus ꝛ radix.

Ligoꝫ .i. acorus: qđ accipitꝰ ex hac planta est radix: ꝛ est ca. ꝛ sic. in tertio gradu: ꝓpterea qꝛ dominās in ea est suba ignea subtilis: ꝛ pōt esse vt sit cū ea admixta pars vna terrestris adusta: ꝛ significat hoc ꝙ sapor suus ē acut⁹ cū aliquātula amaritudine. Opatiōes ei⁹ scđe sūt hec: qꝛ abstergit: icidit: subtiliat: ꝛ aperit oppilōnes. Tertie sūt qꝛ ꝓuocat vrinā: ꝛ valet ad duriciē splenis: ꝛ subtiliat grossitiē q̄ ꝓuenit in cornea: ꝛ ꝓprie succ⁹ radicis.

Cauar .i. aloe: caliditas sua extēditꝰ a pmo gradu vsq꜡ ad scđm: ꝛ attingit parū ex scđo: ꝛ sic ē in siccitate: ꝛ hoc est qꝛ ē cōpositum ex suba terrestri adusta mixta cū terrestri frida: ꝛ illud dimīuit aliq̄tulū de calore ei⁹: ꝛ ambe sube ꝯcordāt i siccitate: ꝛ significat h̄ ꝙ sapor ei⁹ ē amarissim⁹ cū stipticitate: ꝛ supra suā caliditatē significat ꝙ nascitꝰ i terris calis: aut in terra arabū vel in idia: ꝛ ꝙ nascitꝰ in terris nō calidis est debile. Secūde sue virtutes sūt: qꝛ ē stipticū repcussiuū ꝛ abstersiuū: ꝛ hec ē medicina iuuatiua ad generādā carnē. Tertie v̄tutes sunt ad curandas fistulas: ꝛ maxie q̄ sunt in virga ꝛ in ano: ꝛ ad repercutiēdū apata q̄ generantꝰ in ore narib⁹ ꝛ oculis: ꝛ purgat colerā ꝛ subāꝫ subtilē ꝛ grossam. Et est ex medicinis q̄ nullū hñt periculū: eo ꝙ nō ledit os stomaci ꝓpter suā stipticitatē. Et virt⁹ sua purgatiua est ꝓpinqua virtuti agarici: excepto qꝛ ē debilioris attractiōis: eo ꝙ agaricū attrahit ab extremitatib⁹ corporis. Sed aloe nō attrahit nisi qđ ē in extremitate stōaci: ꝛ venis epatis: ꝛ in illo hꝫ ꝓprietatē: ꝛ dosis ei⁹ ē a .ʒ.i. vsq꜡ ad .ʒ.

Eluoꝫat: calor ꝛ siccitas ipsi⁹ extēditur a pmo gradu vsq꜡ ad scđm: ꝛ significat hoc qꝛ facit aliq̄tulā abstersionē: ꝛ mūdificat renes: ꝛ aufert lentiginem. Et manifestior ei⁹ ꝓprietas est: qꝛ valet ꝯ morsuꝫ canis rabidi.

Nauoca .i. carrui .al. ameos: ꝙ plus queritꝰ in hoc ē semen eius: sua pma virt⁹ in calore ꝛ siccitate ē i gradu tertio. ꝛ hoc est qꝛ ē cōpositū ex suba ignea terrestri adusta: et significāt hoc qꝛ hꝫ saporē acutū mixtū cuꝫ aliquātula amaritudine: scđa v̄tus ei⁹ est apertio ꝛ dissolutio: ꝛ tertia est prouocatio vrine.

Amigdale amare sunt calide ꝛ sicce in scđo gradu: excepto eo: qꝛ plus declināt ad calorē: ꝛ minus ad siccitatē: ꝛ in hoc sunt quasi in pmo gradu: qꝛ earuꝫ vnctuositas manifestat humiditatē. Et scias qꝛ ꝯplexio que hāc facit operationē que est ꝯplexio calida habet aliquā ter-

restreitatē: ꝛ sapoꝛ earū significat super hoc. Et opationes earū tertie sunt ad aperiēdū opilationes epatis: ꝛ remouēt dolores qui sunt in ypocōdrys splene: ꝛ renibus: ꝛ adiuuāt sup sputū humoꝝ grossoꝝ viscosoꝝ qui sunt in pectoꝛe ꝛ pulmone. Et dico ꝙ maioꝛ pars operationū haruꝫ nō fit ꝓpter superfluuꝫ caloꝛeꝫ qui ē in eis sed fit ꝓpter temperatā apertionē quā operatᷣ in his materys ꝓpter humiditatē vnctuosaꝫ quā habēt: ꝛ ꝓpterea valent plus alys rebus omnibus in aperiendo opilationē pectoꝛis ꝛ pulmonis: ꝓpterea quia hec mēbꝛa leduntᷣ vt plus ꝓpter grossos humoꝛes.

A rmoniacū ē calidū ꝛ siccū ſm ꝙ apparet ex tertys suis operatiōib⁹: excepto qꝛ tꝫ parū caloꝛis in tertio gradu: ꝛ est siccū in ṗmo. Sꝫ suus caloꝛ est in hoc qꝺ est gūmi: qꝛ tu scis ꝙ gūmi sunt īgrossata ꝛ īspissata a caloꝛe: quia sūt sup͛fluitates terre nascētiuꝫ. Et videtᷣ in hoc gradu caloꝛis esse: eo ꝙ mūdificat: ꝛ sic est gradus suus in siccitate: ꝓpterea quia siccitas est ꝓpter viscositateꝫ suā paucaꝫ que est in eo: ꝛ hoc ē in omnibus gūmis. Et virtutes sue sunt vt mollificent ꝛ dissoluāt duriciē que est in iuncturis ꝛ splene: ꝛ dissoluant scrophulas.

A lcamena ꝛ inuenitᷣ in frumēto: in cāpis virtus eius est sicut virtus sumac: magis desiccat ꝛ plus digerit.

S haachileelneemaꝫ: ꝛ dicitur rosa regis: ꝛ dicitur calida ꝛ sicca in tertio gradu: eius proprietas est quādo masticatᷣ vt trahat flegma: ꝛ succus suus mūdificat caput ꝑ nares. Et tertia eius virt⁹ ē vt remoueat ex oculo egritudineꝫ caducur: ꝛ valet moꝛphee: ꝛ ꝓuocat mēstrua.

A netū calidū ē in ṗmo gradu: qꝺ in arabico dicitᷣ scenat: ꝛ attingit parū ex secūdo: ꝛ est siccū in ṗncipio secūdi: ꝛ in fine ṗmi. ꝛ idcirco qñ coquitᷣ cū oleo hꝫ dissoluere ꝛ mitigare doloꝛē: ꝛ maturat apata leuia: ꝛ īducit sōnuꝫ eo ꝙ qñ decoquitᷣ cū oleo reddit ꝯplōnē ipsi⁹ ad silitudinē medicinaꝝ maturātiū: nisi qꝛ ē aliquātulū magis calidū ꝛ subtile: ꝛ hac de cā dissolutiuū ē: ꝛ qñ ꝯburitᷣ ē in tertio gradu caloꝛis ꝛ sic. ꝛ iō valet vulnerib⁹ saniosis: ꝛ plus in illis q̄ fiūt in mēbꝛis sꝑmatis: ꝛ recēs ē minus calidū ꝛ plus humidū: ꝛ iō istud īducit sōniū ꝛ maturat plus sicco: ꝛ siccū dissoluit plus: ꝓpterea dicit G. ꝙ q intrabāt ad potatiōes faciebāt ex eo garlādas.

C amomilla q̄ in arabico dᷣ habonog. calida est ꝛ sic. in ṗ gra. scđe v̓tutes ipsi⁹ sūt vt apiat ꝛ dissoluat vapoꝛes cutis: ꝛ maturet: ꝛ hꝫ ꝓṗetatē ī mitigādo doloꝛē vētris.

A nisuꝫ calidū ē ꝛ sic. in tertio gradu: iō qꝛ suba ignea sup ipꝫ dñatᷣ: ꝛ significat sup ꝭ acuitas sui sapoꝛ cū aliquātula dulcedine. Opatiōes sue scđe ꝛ tertie sūt ad carminādū vētositatē ꝛ ꝓuocat vrinā: ꝛ apit opilatiōes.

A ristologia. i. çarahunt: nō vtimur nisi radice. Et est q̄dā lōga ꝛ q̄daꝫ rotunda: ꝛ rotunda foꝛtioꝛ est in īcisione ꝛ subtiliatiōe. ꝛ lōga plus valet absterſiōi ꝛ gnātiōi carnis. ambe calide ꝛ sicce sūt ī scđo gradu: qꝛ sūt cōposite ex substātia aliquātulū ignea ꝛ terrestri adusta: ꝛ significat hoc amaritudo quā habēt cū moderata acuitate Scđe eaꝝ opatiōes sūt qꝛ subtiliāt mirabilr̓ humoꝛes grossos: ꝓpterea remouēt opilationes que ꝓueniūt ab istis hu. ꝛ extrahūt spinas: ꝛ remouēt putrefactionē. et mūdificāt soꝛdiciē: ꝛ faciūt gnāri bonā carnē: ꝛ iste sūt magis ꝓpꝛie in rotūda. Et tertie opatiōes sunt abstergentes: ꝛ curāt epilēticos ꝛ podagram: ꝛ artericos.

L ingua agni. i. plātago frigida est ꝛ sic. in scđo gradu. Radix eius min⁹ ē frigida ꝛ plus sic. ꝛ cū siccatᷣ foliū eius est sicᷣ radix: Et hꝫ duas q̄litates: qꝛ ꝯposita ē ex substātia aq̄a ꝛ terrestri: ꝛ significat ꝭ īsipiditas quā hꝫ cū stipticitate. Scđe ipsi⁹ opatiōes sūt: qꝛ siccat ꝛ repcutit: ꝛ valꝫ ꝯ mala apata ꝛ mās putridas: ꝛ curat fistulas: tertie ꝓpꝛietates siue opatiōes sunt ꝯ vulnera ītestinoꝝ

ꝛ strīgit sanguinē coꝝ. ꝛ vlceratiōes que ꝓueniunt ex disinteria. ꝛ radix eius contra doloꝛem dentiū valet: ꝛ aperit opilationes epatis ꝛ renū: ꝛ hoc est qꝛ oīs plante radix calidioꝛ est suis folys: nec illa sunt ꝓuata caloꝛe cuꝫ videam⁹ ꝙ abstergūt ꝛ mundificant.

A sarabachara: qꝺ ex ea valet ē radix ꝛ virtus eius est similis virtuti acoꝛi: sed est foꝛtioꝛ hoc.

E bdarsian. i. coꝛtex maligranati siluestris est calidū in ṗ gradu: ꝛ siccū in scđo vel tertio: qꝛ compositū ē ex suba ignea ꝛ terrestri: ꝛ ꝓpterea ē acutū ꝛ stipticū: valꝫ soꝛdicieb⁹ ꝛ materys discurrētib⁹ ab vno mēbꝛo ad aliud.

S paragus tēpatus ē aut parū declinās ad calitatē: ꝛ ꝭ significat qꝛ hꝫ aliquātulā amaritudinē q̄ elixatiōe rēouetᷣ. tertie ei⁹ opatiōes sūt ad apiēdū opilatiōes q̄ sūt ī renibus: ꝛ ꝓpꝛie radices: ꝛ semen: ꝛ multū valent ad doloꝛem dentium.

P oliuꝫ mōtanū qꝺ ī arabico dicitᷣ andriaçabera hꝫ duas species vel plures: ꝛ oēs sunt calide ꝛ sicce: ꝛ ꝓuocant vrinaꝫ ꝛ mēstrua: ꝛ dictuꝫ est ꝙ valent cōtra moꝛsum scoꝛpionis quādo bibitᷣ. ℥. i. cuꝫ vino calido.

S colopendria tēperata est in caloꝛe ꝛ siccitate: ꝛ manifestum est ꝙ dissoluit duriciē splenis: ꝛ aperit opilatiōes ipsius: sicut baca lauri in opilatione epatis: ꝛ hꝫ a sua pꝛopꝛietate frangere lapides.

A lcanti ꝛ eam vocant hyspani abuç ex ea operatur. alᷣ. coquitur radix: ꝛ est abstersiua ꝛ dissolutiua: ꝛ quando comburitur cinis ei⁹ magis calefacit: subtiliat ꝛ dissoluit: ꝛ pꝛopter hoc curat alopiciam.

E lcratis. alᷣ. cartamū. i. semen de papaga: ex eo vtimur semine: ꝛ est ex medicinis manifestis in purgādo flegma sine aliquo timoꝛe: ꝛ ei⁹ nobilitas ē quasi sup nobilitate omniū medicinaꝝ purgātiuꝫ. Dosis ei⁹ ē a. ℥. io. vsqꝫ ad. iz. ꝛ multū senib⁹ cū ficub⁹ añ cibū comestū valet. G. dicᷣ in ṗmo de simplici medicina ꝙ calefacᷣ ꝛ exiccat tꝑate: ꝛ in scđo libꝛo dicit qꝺ ē calidūꝫ in scđo gradu qñ applicatᷣ hoī ꝑ modū emplr̓: ꝛ distinguēdū ē: qꝛ in ṗmo dixit de radice: in scđo de semine: ꝛ in alio de folio.

A bsinthiū calidū ē in ṗmo gradu: ꝛ sic. in scđo: qꝛ cōpositūꝫ est ex suba terrestri ꝛ frigida ꝛ terrestri ignea adusta: ꝛ significat ꝭ stipticitas sua cū amaritudīe ꝛ acumine: succus ipsi⁹ ē amarioꝛ suis folys. Et tertie sue virtutes sunt: qꝛ hꝫ ꝯfoꝛtare stōacū: ꝛ trahere qꝺ ē in eo amarū per modū purgatiōis: ꝛ hoc facit ꝑ v̓tutē attractiuā: ꝛ ꝓpter amaritudinē lauatiuā. Et aperit oppilationes epatis: ꝛ ꝓuocat vꝛinā. Et si ē flegma in stomaco nō ꝓdest ꝓpter stipticitatē suā. Et hꝫ multas species: sꝫ melioꝛ oīum est aromaticū: ꝛ ꝓpter hoc ꝯfoꝛtat stōacuꝫ ꝛ epar. Et in sūma manifestū ē ꝙ hꝫ hec medicina ꝓpꝛietatem in stomaco ꝛ epate.

L aurus: qꝺ ex eo vtimur ē succ⁹ ꝛ oleū: ꝛ ē calidūꝫ in ṗmo ꝛ tāgit parū de scđo: ideo qꝛ ē cōpositū ex suba terrestri adusta cū suba terrestri ꝛ frigida: ꝛ significat hoc sapoꝛ amar⁹ cū stipticitate: ꝛ idcirco qꝛ cōiuncte sūt cū amaritudine aromaticitas ꝛ stipticitas: fit ex succo ipsi⁹ melius oleū qꝺ possit eē stomaco frigido ꝛ epati: ꝛ nos nō damus eius succum nec grana: qꝛ dicitur ꝙ qñ comeditur mouet vomitum ꝛ fluxum.

E lçunecat. i. balaustia est frigida in scđo gradu: ꝛ tāgit aliquid de tertio: ꝛ sine dubio ē sic. in tertio. Et dicim⁹ ꝙ hoc ē qꝛ eius suba ē frigida: ꝛ siccitas in ea ē foꝛtioꝛ frigiditate. Eius opationes sunt stipticitas ꝛ sic. ꝛ stringit sanguinē ꝛ cōsolidat: ꝓpter ꝭ ponitᷣ hec medicia habētib⁹ fluxū sanguīs: ꝛ hñtib⁹ excoꝛiatōeꝫ ītestinoꝝ: ꝛ mulierib⁹ hñtib⁹ fluxū mēstruoꝝ ꝛ aliaꝝ humiditatū. Et dicᷣ. G. ꝙ nllᷣs auctoꝛ fuit q h⁹ medicine nō recoꝛdaretᷣ:

B abalbeli: ꝛ in arabico dᷣ chiēsom: folia isti⁹ plante et ci-

me ⁊ flores ⁊ fructus oĩno sunt fri. ⁊ sic. ⁊ folia sunt hũidiora pdictis ꝑpter aquositatez existentez in ipsis: ⁊ pp ħ hʒ ꝓprietatẽ ad curãdã egritudinẽ alcbole: ⁊ silr alias egritudines oris. Sed fructus eius cũ est imaturus frigiditas ⁊ siccitas in eo dñatur ꝑpter stipticitatẽ iuentaz in ipso: ʒ qñ dictus fructus hʒ completã digõnez: tũc est ꝓpinquus eq̃litati ꝑpter dulcedinẽ iuẽtã in ipso. Et florũ virtus existit ipsius fructus: ⁊ oĩa predicta ꝯferunt.

Syachibilie: vtimur folijs ⁊ floribus ⁊ fructibꝰ: q̃uis folia sint humidiora valent multũ egritudinibus oris ⁊ vulneribus itestinoꝝ: ⁊ fluxui ventris: ⁊ debilitati stomaci: ⁊ sputo sanguinis. Sed radix eius hʒ subam calaz ⁊ subtilem: ⁊ ideo frãgit lapidez qui est in renibus.

Bdelliuz duas hʒ spẽs fortiter mollificat qd in arabico dr̃ mocle. Ex eo sunt spẽs duc: vna cicilie: ⁊ illa est siue bdelliuz illud est magnũ: ⁊ alia spẽs siue aliud bdelliũ iuenit̃ hic: ⁊ est arabicũ. Uirtus illius p̃ma siue secũda est mollificare: ⁊ est fortissima v̾tus illius in ħ: ⁊ ħ potes cognoscere per p̃mã suã v̾tutẽ. Et alia. s. arabicũ est suauior: ⁊ ẽ clarius alio: ⁊ ħ vocat̃ bdelliũ arabicũ ⁊ est siccius alio: ʒ recẽs hʒ v̾tutẽ siciliani bdelliũ arabicũ. Et ħ arabicũ frãgit lapides qui fiũt in renibus: ⁊ qñ bibit̃ ꝓuocat vrinã: ⁊ ꝓuocat ventositates grossas ⁊ crudas: ⁊ valet ꝯ̃ dolores lateꝝ ⁊ ypocondrioꝝ: ⁊ in sũma est ex medicinis q̃ purgãt flegma grossuz. Et hʒ ꝓprietatez trahendi a neruis ⁊ iuncturis: ⁊ ipsum est melius inter medicinas laxatiuas: ⁊ dosis eius est. ʒ. i.

Elgarçaria qd hyspani vocãt panicald: ⁊ in arabico alcbartama: ⁊ alij secacul: ⁊ in latino yringi dñr. H. sentit qd est ꝯpositus ex diuersis naturis sicut nã rose: excepto q2 nõ hʒ stipticitatẽ: ⁊ significat hoc q2 hʒ insipiditatẽ cũ aliq̃tula dulcedine ⁊ modico acumine: ⁊ hoc hʒ plus in cortice: ⁊ videt̃ ꝙ sit tempatũ aut parũ declinãs ad frigiditatẽ: ⁊ qd est talis ꝯplõnis est multi iuuamẽti: operationes sue sunt repercussiue ⁊ dissolutiue. Sʒ eius manifesta ꝓprietas est vt dissoluat apata superpositũ: ⁊ etiã si suspendat̃ sup ip̃m. Et noui medici dicũt qd hʒ hãc ꝓprietatez in omnibus apostematibus: ⁊ etiaz dicũt ꝙ vtũtur eo in potu aq̃ decoctionis eius. ipsa ministrat vt defendat ne generetur apostema in partibus interioribus.

Balsamus calidus est ⁊ siccus in scd̃o gradu: ⁊ oleũ suũ est multũ subtile: nec hʒ vllũ calorẽ: q2 ab hoĩbus credit̃ q vident qd est subtile penetratiuũ. Et virtꝰ ⁊ fructꝰ istius est istius generis: ʒ minus est subtilis suo oleo. Et istud oleũ hʒ multas ꝓprietates ⁊ mirabiles opationes. Sue scd̃e opationes sunt q2 dissoluit oẽs egritudines flegmaticas q̃ dure sunt ⁊ tarde ad dissoluẽdũ: ⁊ eradicat dolores q sunt ex humoribus grossis ⁊ vẽtosis. al'. viscosis. Et sue tertie opationes sunt q2 frãgit lapides: ⁊ mulier ipregnat̃ q̃ defert ip̃m sup se q̃ nõ poterat impregnari ꝑpter opilõnẽ matricis. Et eiꝰ ꝓprietas est: q2 est magna tyriaca venenis: ⁊ valet ꝯ̃ opiuz bibitũ: ⁊ valet ꝯ̃ diamantez. al'. diabetez bibitũ: ⁊ ꝯ̃ fungos venenosos: ⁊ ꝯ̃ aquã ferri distillati: ⁊ dosis eiꝰ est a tribꝰ ptibꝰ. ʒ. vsq; ad. i. ʒ.

Iuniperꝰ cal's est ⁊ siccꝰ in tertio gradu: ⁊ est multũ subtilis: q2 qd magis dñat̃ sup ip̃m est suba ignea: ⁊ post ipsaz suba terrestris adusta: ⁊ aliq̃tuluz suba terrestris frida. Et significat ħ sapor quẽ hʒ cũ forti acumine ⁊ amaritudine ⁊ aliq̃tula stipticitate. Opationes sue scd̃e sunt vt ꝯsumat putrefactionẽ q̃ est in vulneribus ⁊ apatibus: ꝙ locꝰ in quo nõ est putrefactio nõ sustinet talẽ medicinaz ʒ qñ ponit̃ sup putrefactionẽ ⁊ saniẽ cũ melle mundificat ipsaz. Opationes sue tertie sunt q2 hʒ ꝓuocare vrinã ⁊ ꝓuocat mẽstrua fortius alia re donec faciat mingere sanguinẽ. Et facit aborsuz: ⁊ extrabit fetũ mortuũ: ⁊ pp suã subtilitatẽ ⁊ aromaticitatẽ ponit̃ qñq; loco cuiusdã speciei cinamomi dorsini: ⁊ est etiã cinamomuz cũ mlta dl'cedie ⁊ forti acumie: ⁊ dʒ poni duplũ illiꝰ loco dorsini.

Albahac: hec planta habet florem qui assimilatur rose: et est fortior rosa babanach: ⁊ propter hoc magis dissoluit illa donec liberet durissima apostemata quando miscetur cum cera ⁊ oleo.

Ossa vuaꝝ passarum sunt sicca in tertio. al'. secũdo gradu: vel accedunt paruz ad secundũ: ideo q2 composita sunt ex substãtia terrestri frigida: ⁊ significat hoc stipticitas ⁊ hʒ vltimũ iuuamẽ in fluxu ventris.

Alusne in lingua hyspanie dr̃ mulsa. ħ nascitur sup quercꝰ ⁊ nuces: ⁊ est in tertio gradu frida: ⁊ hoc significat stipticitas quã hʒ: ⁊ cũ hoc hʒ virtutẽ dissoluendi ⁊ mollificãdi: ⁊ magis valet q̃ inuenit̃ in quercu ꝑpter cal'itatẽ que est in ipsa arbore: eo ꝙ ex sup̾fluitate ipsius nutrit̃.

Sagtares videtur ꝙ sit cal'm in p̃mo gradu: vel accedit parum ad secundũ: iccirco ꝙ ꝯpositũ est ex substãtia terrestri adusta cũ suba terrestri frida: ⁊ significat hoc stipticitas sua cũ amaritudie. Prime opationes sue ⁊ secũde sunt ad subtiliãdũ: aperiẽdũ ⁊ ꝓuocãdũ vrinã ⁊ similia. Et aliq dicũt qd hʒ v̾tutẽ purgãdi: ⁊ ẽ vltima medicina stomaci ꝑpter stipticitatẽ suã: ⁊ etiã mũdificat pp suaz amaritudinẽ: ⁊ talis medicina qualis est hec: est magis ꝓpria stomaco q̃ alia medicina: ⁊ longe plus qñ associatur secũ aromaticitas sicut in absinthio.

Gentiana ponit̃ hec medicia i gradu tertio cali. ⁊ sic. ⁊ hoc manifestat̃ ex fortitudie sue amaritudis: ⁊ radix ipsius fortissima est ad subtiliandũ ⁊ aperiendũ oppil'ones.

Memite. ponimꝰ ipsam in p̃mo gradu frigiditatis eo ꝙ curat multotiens oculoꝝ rubedines: qñ non sunt fortes: ⁊ eius suba cõposita est ex suba aquosa ⁊ terrestri: que oĩa frigida sunt: excepto q2 frigiditas sm̃. H. nõ est fortis: ʒ est eius frigiditas silis aque paludum.

Alfocẽg. i. mentastrũ calidũ est ⁊ sic. in tertio gradu: ꝑpterea q2 dñat̃ sup ip̃m suba ignea cũ suba terrestri adusta: ⁊ habẽtis talẽ cõplexionẽ opationes sunt manifeste.

Liquiritia est humida in p̃mo gradu ⁊ excedit parũ in calore tẽperatã ꝯplõnẽ. H. dixit ꝙ assimilat̃ cõplexiõi hũane: ⁊ significat hoc dulcedo sui saporis cũ aliquãtula stipticitate: eo q2 dulcedo tẽperata significat caliditatẽ et humiditatẽ: ⁊ stipticitas sua detruncat aliqd ex suo calore ⁊ sua hũiditate: excepto ꝙ ex hũiditate remouet pl's: ⁊ lenit asperitatẽ q̃ ẽ in trachea arteria: ⁊ vesica ⁊ alioꝝ mẽbroꝝ q̃ recipiũt aspitatẽ. Tertie opatiões ipsiꝰ sũt: q2 puluerizata ⁊ posita sup oculũ delet maculã q̃ ẽ in ocl'o: ⁊ carnẽ sup̾fluã q̃ ẽ in radicibꝰ vnguiuz: ⁊ hoc significat q2 radix ẽ calidior succo: ⁊ ꝯplexiões q̃s diximꝰ p̃mo sũt in succo: ⁊ qñ radix est vetꝰ est amara: sicut ẽ illa q̃ nobis apportat̃: general'r succus eiꝰ humidior ẽ sua radice.

Peonia. i. rosa asinoꝝ est radix calida in p̃mo gradu: ⁊ sic. in tertio: q2 est cõposita ex suba terrestri frigida ⁊ terrestri adusta: ⁊ suba ignea ⁊ aliq̃tulũ aerea: ⁊ significat ħ: q2 qñ masticamꝰ ipaz p̃mo sentimꝰ stipticitatẽ cũ dulcedine: ⁊ qñ diu masticamꝰ ipaz sentimꝰ acumẽ cũ amaritudie: scd̃e sue opatiões a cõplexiõe ipsiꝰ sciunt̃: ⁊ tertie sciunt̃ ʒ exoppilõnes epatis ⁊ renũ: ⁊ hoc accidit ꝑpter acumẽ ⁊ amaritudinẽ: sed ꝑpter stipticitatẽ quã hʒ stringit vẽtrez: ꝓprietas sua testificata est a. H. q2 suspẽsa ad collũ curat epil'iam in pueris: sed ab aliq̃bus dr̃ ꝙ nõ sit verũ: ⁊ hoc iã expertũ est ⁊ nõ sic inuenit̃.

Pastinaca duas hʒ spẽs. siluestrez ⁊ domesticaz. siluestris fortior ẽ domestica in oĩbꝰ: ⁊ in ambabꝰ est virtus calefaciendi ⁊ subtiliãdi: ⁊ in radice est virtꝰ q̃ mouet coitũ: ⁊ hoc etiã hʒ semẽ domestice. Sed semẽ siluestris ẽ calidius ⁊ siccius: ⁊ iõ ꝓuocat mẽstrua ⁊ vrinã: ⁊ siluestris dr̃ daucus: ⁊ est calidũ ⁊ siccum in tertio gradu.

Aegarelchaar.i.lignuz lauri ⁊ fructus eius baca lauri dr. Hec arbor cũ fructu suo calefacit ⁊ exiccat multũ. Sed cortex arboris est debilioris caloris ⁊ fortioris amaritudinis: ⁊ hꝫ stipticitatẽ: ⁊ ideo frangit lapidẽ: ⁊ valet ꝯ passionẽ frigidã epatis: ebibitis q̃ttuor danich ⁊ medio cuz vino aromatico. Sue radices sunt calide in secũdo gradu: ⁊ sicce in tertio.

Almostramesia est ex spẽbus chasor: ⁊ opatiões ipsius sũt eedẽ cũ opationibus ipsius ex reb⁹ iachosor silvestris: ſꝫ est subtilior ipso. Et opationes sue tertie sunt attractio.

Glandes oẽs sunt fride ⁊ sicce: ⁊ hoc cognoscit̃ pp multaz stipticitatẽ quã hñt: sed cortex sue arboris maiorẽ hꝫ stipticitatẽ: ⁊ in ambabus est coniuncta subtilitas cum stipticitate: ⁊ ppterea hec ẽ vna ex rebus que valet multũ fluxui menstruoꝝ ⁊ fluxui sanguinis vndecũqꝫ.

Acathemi.i.altea sue secũde opatiões sunt qꝛ dissoluit relaxat ⁊ mitigat dolorẽ ⁊ maturat apata dura. Et radix ⁊ semina faciũt qꝺ faciũt folia ⁊ flos donec est recens: sed maiorẽ habẽt subtilitatẽ ⁊ minorẽ siccitatẽ radicibus ⁊ seminibus: ⁊ sic dꝫ eẽ in oĩbus radicibus ⁊ seminib⁹ terre nascẽtiũ: ⁊ iccirco maiorẽ habẽt abstersionẽ: ita ꝙ curãt morpheã: ⁊ semẽ frãgit lapides q̱ fiunt in renibus. et tamẽ in radicibus est virtus stiptica: ⁊ ppterea valꝫ aq̃ decoctionis eius excoriationi itestinoꝝ ex dissinteria: et sputo sanguĩs: ego pono folia ⁊ flores calidos ⁊ siccos in pmo gradu: ⁊ radicẽ in pncipio secundi.

Alçabit.i.oleũ qꝺ trahitur ex oliuis maturis ⁊ nõ salitis: ⁊ quaꝝ cõplones nõ sunt artificialr mutate. assimilat̃ cõploni humane: ⁊ iaz rememorauimus hoc in cibis. Sed oleũ factũ ex oliuis non maturis hꝫ aliquã stipticitatez ⁊ retinet ex friditate ꝼm ꝙ hꝫ ex stipticitate. Et oleũ vetus est calidius ⁊ subtilius tempato: ⁊ ppter hoc maiorẽ hꝫ virtutez dissoluendi ⁊ mitigandi dolorẽ. Sꝫ alia olea que trahunt̃ ab aliȷs medicinis tenent nãz illaꝝ medicinaꝝ: sicut oleũ de lilio: ⁊ oleũ sisaminũ: ⁊ oleũ amigdalarum: ⁊ oleũ nucũ: ⁊ oleũ lauri: ⁊ oleũ de cimino: ⁊ oleum de sinapi: ⁊ oleũ de mirtillis: ⁊ est stipticũ: ⁊ oleũ de mastice: ⁊ oleũ de oliuis ponit̃ loco olei de lilio: ⁊ econtra: et oleũ de mirtillis est frigidũ ⁊ stipticũ: ⁊ oleũ sisaminum est calm ⁊ humidũ: eodẽ mõ ⁊ oleũ amigdalaꝝ dulciuz. Sed hoc tempatius est in calore: aut ꝙ hꝫ calorẽ cuz humiditate mixta cũ aliq̃ꝫtula stipticitate: ⁊ ideo hꝫ humectare siue calefacere: ⁊ mollificare: ⁊ in hoc excedit oleũ sisaminũ: ⁊ de squinãte: ⁊ oleũ de mastice. Et oleũ granorũ viridiũ est ꝯpositũ virtutibus stipticis ⁊ dissolutiuis: ⁊ ppterea pdest stomaco ⁊ epati plus oĩ alia re. Sꝫ ista olea fiunt in babylonia. Sꝫ in nostris terris nõ trahuntur ex istis rebus pprie. Sed. H. dicit in libro suo ꝙ consuetũ ẽ trahere oleũ mirte ⁊ oleũ masticinũ: ⁊ oleũ squinanti ex seipsis: ⁊ bonitas istoꝝ excedit multũ bonitatẽ factoꝝ cũ oleo oliuaꝝ in opationibus ⁊ virtutibus. Sꝫ olea que consueta sunt fieri cuz oleo oliuaꝝ dulciũ quibus assuescunt antiqui ⁊ moderni: sunt sicut oleum ro. ⁊ oleũ citonioꝝ: ⁊ oleũ lilioꝝ: ⁊ oleum viol. ⁊ oleũ nenufarinũ ⁊ de alcheri. Et virtutes eoꝝ oleoꝝ sunt manifeste ex virtutibus ipsaꝝ medicinaꝝ. Et scire debes ꝙ oleuz oliue cũ quo facimus dicta olea dꝫ esse absqꝫ alia mala qualitate. Sed eoꝝ virtus que trahit̃ cũ oleo oliue nulla sunt virtuosiora nostris. Oleũ in quo infundunt̃ pdicte medicine dꝫ esse suaue vt nõ manifestet̃ aliqua fortis qualitas dñans in ipso: ⁊ talis est rõ medicine: qꝛ debet esse patiẽs ⁊ nõ agẽs: exceptis duobus modis: vnus est qñ itentio nostra est vt fortificemus opationẽ illius medicine cũ qua miscetur pus ⁊ accipiem⁹ oleuz in quo dominet̃ qualitas similis q̃litati medicine: secũdus est qñ intendimus facere cõtrariũ illius medicine: ⁊ hoc ẽ qñ volumus facere frãgere ex illius v̄tute. verbi gratia qñ volumus ꝙ oleũ ro. dissoluat nos ponim⁹ oleũ vet⁹: ⁊ qñ volum⁹ miuere ex ea ponim⁹ imatuꝝ: ⁊ qñ volum⁹ vt assilet̃ v̄tuti rosaꝝ ifundim⁹ rosas i oleũ dlce ⁊ suaue.

Alsaran.i.enula: ponim⁹ ipaz in scꝺo gra. ca. ⁊ sic. ⁊ manifestatur hoc qꝛ ponimus ipsaz in loco huius qꝺ ꝯfert flati grosso iuiscato in pectore ⁊ pulmone: ⁊ h facit sua siccitate. Opationes sue secũde sunt: qꝛ rubificat ⁊ mẽbra in liuiditate a frigore.

Barbacus.i.ells habet duas spẽs: albũ. vꝫ. ⁊ nigrũ: ⁊ ambo sunt calidi et sic. in tertio gradu: secũda eoꝝ virtus ẽ abstersiua: et ideo valet ꝯ scabiẽ: ignẽ sacrũ et similia: et nõ est tutũ vti eo bibito vel comesto: qꝛ est ex genere venenoꝝ. Sed antiq vtebant̃ nigro ad euacuandã meliam. Sed est fortius in ledendo epar et pulmonẽ: ſꝫ noui posnũt loco eius lapidẽ laçuli. Sꝫ q̃uis epithimus laudet in euacuãdo melancoliã: nõ tñ hꝫ tantã virtutẽ. Et adamas hꝫ similẽ v̄tutẽ purgãdi cũ ellebоro: excepto qꝛ est fortioris attractionis eo: qꝛ est talis. al. calidus lapis: ⁊ pp siccitatẽ q̃ ẽ i eo: et lapis laçuli suauior ẽ eo. al. senior.

Eua.i.rubea tinctoꝝ calida est in secũdo: et sicca in tertio gradu: iõ qꝛ est ꝯposita ex suba terrestri adusta et substãtia terrestri frida: ⁊ significat h sua amaritudo cũ põticitate. Opatiões sue scꝺe ⁊ tertie hñt aperire oppilationẽ splenis: ⁊ epatis: ⁊ puocare vrinã ⁊ sãguinẽ mẽstruũ: ⁊ pole est vt faciat mingere sanguinẽ: ⁊ abstergit tẽperate: ⁊ ideo valet tinee qñ distẽperat̃ cũ aceto: ⁊ supponit̃: ⁊ quidã dant bibere sciaticis cũ ydromelle.

Olibarda.i.eupatoriũ valde mãifesta ẽ in fortificãdo v̄tutẽ epis: ⁊ aperiẽdo oppilones ei⁹: qꝛ ꝯposita ẽ ex suba stiptica ⁊ amara: ⁊ iõ debem⁹ ponere eaz in pmo gradu: qꝛ amaritudo est manifestior in ea stipticitate sua.

Zinziber ca. ẽ in tertio gradu cũ multa stipticitate vel humiditate: ⁊ iõ tardat in calefaciẽdo corp⁹: qꝺ nõ facit piper: qꝛ calefactio zinziberis ẽ a calore corporis: ⁊ pmutatio piperis ab eodẽ est sicut pmutatio lignoꝝ viridiũ et siccoꝝ ab igne. Et pip longũ est sile zinziberi: ⁊ ppterea dꝫ poni zinziber in pmo gradu humiditatis.

Epithymus est ca. sic. in tertio gradu ⁊ ẽ laudabilis: vt dictum est in euacuando melancoliã: ⁊ dosis ei⁹ est a. ꝫ. ij. vsqꝫ ad. iij. ⁊ in decoctõib⁹ a. v. vsqꝫ ad. vij. ⁊ idiget refrenantib⁹: qꝛ ꝯtristat ppter suã siccitatẽ: ⁊ ideo nenufar ẽ vltimũ suũ frenũ: eo ꝙ ppter aromaticitatẽ suaz remouet ipsi⁹ malitiã: ⁊ ppter humiditatẽ suã remouet ipsi⁹ siccitatẽ: excepto qꝛ cũ hoc diminuit suũ calorez. Et medicina nõ indiget refrenatiõe ab oĩb⁹ suis q̃litatibus vl partib⁹ nisi a parte qua purgat hoc a calore: aut a pte sue euacuationis. Et si refrenaret̃ epithimus cũ pomis hoc plus acceptarent excepto in febricitãtibus: ⁊ similr põt refrenari cum amigdalis: vel cũ semine melonis.

Menta calida est ⁊ sicca in secundo gradu: ⁊ attingit ex tertio: ⁊ habet amaritudinem cum stipticitate: cõfortat stomacum ⁊ mouet coitum.

Haama.i.menta: hec herba ẽ hortina: ⁊ ppter hoc hꝫ supfluã humiditatẽ: ⁊ ppter hoc puocat coituz: ⁊ ipsa ẽ res q̃ associat̃ reb⁹ nõ bñ digestiuis: ⁊ sapor ipsi⁹ amar⁹ ẽ cũ stipticitate: ⁊ ex hoc apparet ꝙ minorẽ hꝫ caliditatẽ deliachacos: ⁊ ppterea ipsam ponim⁹ in caliditate ⁊ siccitate in scꝺo extendentẽ se vsqꝫ ad tertium.

Tapsia est gũma rute siluestris: ꝼm quosdaz medicos: virtus ei⁹ est acute virtutis ⁊ calefacit caliditate forti: ⁊ ppter hoc est in tertio gradu caliditatis ⁊ humida i pmo. Et significat̃ ei⁹ humiditas ex hoc: qꝛ cito corrũpit̃ ⁊ nõ recipit passionẽ a corpore nisi post aliquãtulã horã quẽadmodũ facit zinzi. ⁊ pprietas ei⁹ est attractio ex pfundo corporis: ⁊ resoluit qꝺ ab ipsa trahitur.

Tormos.i.lupini:qñ elixantur in aqua tādiu ꝙ ipsoꝛū remoueatur amaritudo sunt medicina nutritiua:ꝛ qñ sunt amari faciunt qd̄ ꝯsueuerūt facere medicine amare ex abstersione ꝛ exiccatione ꝛ resolōne ꝛ ex apertiōe opilōnū epatis ꝛ splenis:ꝛ ꝓuocatione menstruoꝝ: ꝛ interfectione lumbricoꝝ:ꝛ in extractiōe fetus ꝛ remouēt morpheā:ꝛ purgāt colerā:ꝛ remouēt offuscationes mēbroꝝ: ꝛ dissoluunt scrofulas:ꝛ ꝓpter hoc ponimus ipsos in caliditate ꝛ siccitate ī pñcipio tertij gradus: vł in fine scd̄i.

Lactuca.dicit.G.ꝙ sua frigiditas est similis friditati riuuloꝝ:ꝛ significat hoc qꝛ nō curat fortē erisipilam sed curat debilē:ideo debemus ipsam ponere frigidā in pmo vel ī pñcipio secūdi gradus:ꝛ vsus sui seīs ꝯsumit spma.

Alasce:qd̄ quidā vocāt coꝛrutha:calefacit ꝛ desiccat in tertio gradu:ꝛ opationes eius ꝓuocant menstrua ꝛ vrinaꝫ: ꝛ extrahunt fetus a coꝛpoꝛe:ꝛ aperiūt opilationes: ꝛ mūdificant pectus ꝛ pulmonem.

Hele.i.viscus operationes eedem sunt cū tapsia in operationibus pmis ꝛ secūdis:ꝛ est calidissimus cū superflua hūiditate:ꝛ extrahit a ꝓfunditate coꝛpoꝛis: ꝛ h agit cuꝫ multa tarditate ꝓpter supfluā humiditatē in ipo exn̄tē.

Viola frīda est ꝛ humida:ꝛ iccirco dꝫ poni in scd̄o gradu:iuuamēta sua manifesta sunt apud vulgares.

Cenapalcail.i.cauda equina:ꝛ in latino dr̄ centinodia:virtus ipsius est stiptica cū amaritudine: ꝛ ideo desiccat in vltimo absqꝫ pfoꝛatiōe:ꝛ ꝓpter hoc sigillat vulnera magna:ꝛ ꝯfert vlceribus intestinoꝛū ac sputo sanguīs:ꝛ fluxui menstruoꝝ:ꝛ maxime illa q̄ est rubea:ꝛ tenasmoniꝛ ꝛ dicūt aliq hoīes ꝙ curauerūt cū ea vlcera vesice.

Castratus:huius vegetabilis floꝛes ꝛ folia desiccāt desiccatione foꝛti absqꝫ moꝛdicatiōe:ꝛ est manifeste plurimi iuuamenti quoniam sigillat vulnera. Et quando aduritur coꝛtex istius arboꝛis cinis eius desiccat desiccatione vehementi:ꝛ propter hoc confert poꝛris seu verrucis: ꝛ maxime habentibus capita clauoꝛum qui fixi sunt in cute:quia quando recipitur cinis eius ꝛ miscetur cum foꝛti accto:ꝛ superponitur eis eradicat eos. Et gumma istiꝰ arboꝛis remouet omnia que sunt vel fiūt supra pupillaꝫ oculi vnde obscuratur visus:eo qꝛ ista gumma subtiliat ꝛ mundificat.

Indictum cum quo tingitur multum desiccat sine subtilitate:qꝛ amarum est ꝛ stipticum:ꝛ est duarum maneriēꝝ .s.siluestre ꝛ domesticum:ꝛ siluestre est foꝛtius domestico. Opationes sue sunt vt ꝯsolidet vulnera q̄ sunt in duris membꝛis:ꝛ etiā si sunt in extremitatibus musculoꝝ: ꝛ abscindit fluxum sanguinis: ꝛ valet multum vulneribus fistulatis:sed siluestre est foꝛtius in vulneribus putridis propter foꝛtitudineꝫ sue desiccationis:ꝛ domesticum est vtilius in apostematibus domesticis vel in medela apostematū qꝛ vlcerat ea:ꝛ siluestre valet multum contra opilationem splenis:ideo debemus ipsum ponere calidum in secundo:ꝛ siccum in tertio: ꝛ domesticum calidum in pꝛimo:ꝛ siccum in secundo.

Pulegium riuuloꝝ ca.est ꝛ sic.in tertio gradu:quia est cōpositum ex substantia ignea cum aliquantula parte terrestri adusta:ꝛ significat hoc acumen ipsius cum aliquātula amaritudine. Operationes ipsius secunde sunt dissolutiue:subtiliatiue:ꝛ desiccatiue. Tertie ad pꝛouocandum vrinā:ꝛ dictum est ꝙ valet multuꝫ leprosis: ꝛ moꝛsis ab animalibus venenosis:ꝛ maxime quādo superponitur:ꝛ occidit vermes qui nascūtur in auriculis:ꝛ montanum foꝛtius est:ꝛ plus valet.

Canella vel cinamomum.i. Recapaldereca.ca.est ꝛ sic.in secundo gradu:ꝛ in siccitate plus extenditur:ꝛ hoc est qꝛ compositum est ex substantia terrestri cum substantia aerea equaliter:ꝛ hoc testificatur.G.ꝛ cū hoc habet substantiam subtilem igneam a qua habet suam aromaticitatem:ꝛ stipticitas sua cum modico acumine significat terrestrem substantiā. Et canellositas sua significat substantiam aeream super ipsam dominantem:ꝛ hoc scitur propter naturam cannarum. Juuamenta sua manifesta sunt in stomaco ꝛ epate:qꝛ illa est ex medicinis in quibꝰ īueniuntur aromaticitas ꝛ stipticitas. ꝛ acumē ꝛ ꝙ habꝫ tam nobilem complexionem roboꝛat omnia membꝛa. Et dicit.G.ꝙ pars subtilioꝛ que est in eo est minoꝛ alijs: ꝛ daseni est foꝛtioꝛ in iuuamento.

Capparis calidus est in secūdo:ꝛ sic.in tertio:quia compositus est ex substantia terrestri ꝛ frigida:ꝛ terrestri adusta:ignea ꝛ subtili:ꝛ significat hoc amaritudo dominās: ꝛ post hoc hꝫ ꝓprietatē cōtra vicia splenis: ꝓpterea quia illud qd̄ fac̄ exire cū stercoꝛe est sanguineū:ꝛ tūc remouet doloꝛē splenis. Et hoc ideꝫ facit in alijs humoꝛibus grossis:qꝛ educit eos p vrinā:ꝛ ꝓuocat menstrua:ꝛ attrahit flegma ex capite quādo masticatur: ꝛ valꝫ ꝯ sciaticū doloꝛē:ꝛ cōtra doloꝛē dentiū quādo masticatur.

Alcharf.i.nasturtiū est ca.ꝛ sic.in q̄rto gradu: ꝛ virtus sua ē silis sinapis virtuti:ꝛ est medicina q̄ dat̄ loco cibi.

Cardamomum calidum est ꝛ sic.in tertio gradu: ꝛ nō est mihi necesse manifestare operationes ipsiꝰ.qꝛ hꝫ similē cōplexionē nec scd̄as nec tertias. Sed cōueniēs ē mihi dicere ꝓprietates eoꝛum manifestioꝛes. ꝛ hoc debuissemus fecisse ab ipso pñcipio. Sed est accōmodatio iuuamenti in his que dicta sunt:ꝛ est in hoc fructu cū amaritudine aliquantulum caloꝛis.

Carui in caliditate ꝛ sicc.est in tertio gradu. ꝛ propter hoc expellit ventositates ꝛ pꝛouocat vrinam: ꝛ non soluꝫ semen sed totum.

Calicha.i.cassia lignea ca.est ꝛ sic.in tertio gradu. qꝛ composita est ex pauca substantia terrestri. ꝛ substātia ignea ꝛ illa est dominans. ꝛ significat hoc acumen qd̄ hꝫ cū aliquantula stipticitate. ꝛ est ex bonis speciebꝰ aromaticis. ꝛ idcirco confoꝛtat mēbra pꝛincipalia:ꝛ exopilat oppilationes epatis:ꝛ pꝛouocat mēstrua:ꝛ habꝫ alias operationes quas debet facere talis complexio.

Arboꝛ nucum est frigida ꝛ sicca in secundo gradu : ꝛ folia ꝛ rami habent aliquā stipticitatē:ideo ꝓpter stipticitatē sue complexionis ꝓfundat̄ pars eius subtilis in substātia stiptica que est in ipa: ꝛ ideo facit qd̄ possent facere q̄ essent maioꝛis stipticitatis ipsa. ꝛ ideo decoctio eius bona medicina est vulue apostemate: ꝛ de fructu ipsius iā rememoꝛati fuimus alibi.

Cubebe sunt substantie ignee ꝛ terrestris: ꝛ cum hoc sunt aromatice. Et tu scis operationes quas faciunt tales medicine.

Pinee calide sunt ꝛ sic.in tertio gradu: ꝛ gūmi ꝓpinquum in quarto:sua secunda virtus est putrefacere carnē mollēꝫ liquefaciendo. Et ꝓpterea sunt in pmo gradu medicinaruꝫ putrefactiuaꝝ:ꝛ ꝓpterea cōseruant carnē moꝛtuoꝛum a putrefactione ꝓpter suā desiccationeꝫ:ꝛ alias eoꝝ coꝛrūpunt ꝓpter virtutes suaꝝ naturaꝝ: nō ꝓpter humiditatē supfluā: ꝛ nō conseruāt nisi dura membꝛa. Et sunt optima medicina in aere pestilentiali: ꝛ foꝛtissima medicina ad resistendū īpregnatōi: ꝛ qñ mulier fert .al'.stat super se:ꝛ quādo inungitur virga ex eis faciunt aboꝛsuꝫ: ꝛ occidunt vermes q̄ sunt in ventre ꝛ serpētes deglutitos:ꝛ si superponant̄ vētri doloꝛoso ꝓpter coꝛrosioneꝫ in cōtinēti doloꝛ mitigat̄. Et pinguedo q̄ generatur in alchiterra.i.pars vnctuosa q̄ adunat̄ in mutata q̄ est ei supra in pñcipio decoctionis subtilis:ꝛ cū est cocta effici t̄ spissa ꝛ illa aperit vulnera ꝛ discooperit neruos. Sed illud qd̄ est liquidum possibile est vt curet vulnera:ꝛ hꝫ simileꝫ virtuteꝫ picis ꝛ curat scabiem.

Centaurea habet duas spēs maiorē ⁊ minorē: ⁊ ambe hn̄t vnā cōplexionē: ⁊ maior habet saporē acutū cuȝ stipticitate ⁊ aliquantula dulcedine: ⁊ non debemus vti ea nisi radice: ⁊ de miori vtimur folijs ⁊ stipite: ⁊ ideo composita ē ex substātia terrestri adusta ⁊ frigida: ⁊ aperit opil'ones ⁊ incidit humores grossos: ⁊ cū hoc habet virtutem pꝛgādi eos: ⁊ ideo clistericantur cū ea sciatici ⁊ podagrici ⁊ abstrahit humores colericos ⁊ grossos ⁊ aliquando tantū purgat vt trahat sanguinolētos hu. ⁊ tunc fortius prodest ⁊ prouocat mēstrua fortiter ⁊ abortire facit: ⁊ cū h̄ hȝ virtutē ꝯsolidatiuā vulnerū ꝓpter suā stipticitatē.

Gummi cerasoꝝ hȝ proprietatē frangendi lapidē ⁊ potest esse hoc ideo qꝛ est gūmi: quia dn̄ans super complexionem gūmi est calor q̄ꝫuis quedā sint que non sunt talia nisi comparatione ad corpus humanū sicut gummi qđ nominatur karabe.

Castoron.i.betonica: complexio istius est ca. ⁊ sicca: ⁊ hoc attestatur sapor: qꝛ in ipsa est amaritudo cū acuitate: et ideo īcidit hu. grossos ⁊ frangit lapideȝ qui generatur in renibus ⁊ mundificat pulmonē ⁊ pectus: ⁊ aperit opilationes epatis: ⁊ ꝓuocat menstrua: ⁊ cōfert epilenticis: et sciaticis: ⁊ quando ponitur super morsum aīalium venenosorū confert: ⁊ valet sciaticis etiaȝ quando bibitur: et eructuationi acetose: ⁊ ꝓpterea ponimus ipsaȝ in gradu tertio ca. ⁊ sic.

Hafas.i.galla: ⁊ acerbe sunt frigide in secundo gradu ⁊ sic. in tertio: galla est frigida in primo ⁊ sic. in tertio: ⁊ significat hoc stipticitas que est in ea cū modica ponticitate: et est repercussiua: ⁊ quando comburitur est acutior ⁊ siccior ⁊ subtilior: ⁊ est necesse quādo vis sedare sanguinis fluxuȝ assare ipsam ⁊ postmodū extinguere ipsaȝ in aceto: aut fortissimo vino.

Almuȝ.i.cera citrina est temperata īter quattuor qualitates: ⁊ qꝛ pōt applicari carni posuerunt ipsam medici materiam oībus cathaplasmatibus ⁊ vnctionibus calidis ⁊ frigidis: sicut sunt illi qui nominant cerotū: hanc cerā citrinā. al'. nucritam. quassatam vel malaxatam in aqua H̄. laudauit in egritudinibus acutis ⁊ noīat̄ cera lota. Et cera habet virtutem maturatiuā per modū opilationis ⁊ nō est ex medicinis quas ponimus in corpore: ⁊ hȝ aliquantulam virtutem dissolutiuam quaȝ acquisiuit a melle: ⁊ quādo remouetur citrinitas que est in ea tunc ē ꝓprie materia ⁊ cera pura.

Halberea.i.catapucia eius grana habent virtutem purgādi: ⁊ cuȝ hoc habent virtutem abstersiuaȝ ⁊ dissolutiuaȝ ⁊ ideo est ca. in secundo gradu ⁊ ponit̄ in genere calidorum ⁊ siccorum.

Darseni.i.canella subtilis dulcis aromatica cal. est ⁊ sic. in tertio gradu ⁊ est supremū in omnib⁹ medicinis aromaticis q̄ resistūt putrefactōi: nec hȝ parē in his opatiōib⁹.

Alteradit: idest barba hircina est frida in tertio gradu et sic. in secūdo: qꝛ dominās in ea est substantia terrestris stiptica: ⁊ radix eius fortior est folijs ⁊ consolidat vulnera: ⁊ valet sordidis vulneribus ꝓpter suaȝ desiccationē ⁊ ad ītestinorū vlcerationē ⁊ fistulis. Et in summa facit quod faciunt medicine multe. al'. nō fortis stipticitatis: ⁊ confert debilitati stomaci ⁊ solutioni ventris ⁊ vlcerationibus intestinoꝝ: ⁊ fluxui menstruoꝝ.

Laudanuȝ est calidū in primo gradu ⁊ tangit ex secundo: ⁊ aliquantulaȝ habet stipticitatem ⁊ est subtilis substantie cuȝ acumine: dissoluit ⁊ maturat ⁊ valet passionibus matricis: ideo qꝛ hȝ cuȝ his virtutibus virtutē stipticitatis: propterea valet ad permanentiā capilloꝝ: eo q̄ consumit humiditatē extraneā que est in eoꝝ radicibus: ⁊ stringit sua stipticitate poros in quibus oriuntur capilli. Sed nō est sufficiens in obuiatiōe alopicie: iccirco quia illa indiget medicinis magis dissolutiuis: quia generat̄ ex humoribus grossis ⁊ viscosis.

Alibleb.i.mercurialis ca. est ⁊ sicca in p̄mo gradu: ⁊ est cōposita ex substātijs ꝯ̄rijs: hoc est stiptica: acuta ⁊ aquea ⁊ inest ei quādo est recens vt leuiter purget: ita q̄ ē in p̄ncipio p̄mi gradus in medicinis purgatiuis: ⁊ ideo datur in p̄ncipio fe. ante digestionē: sicut dant̄ cassiafistula tamarindi et his similia. Et qui biberit ex succo mediā librā purgat colerā grossaȝ et flegma: et si coquat̄ in vino quādo recēs est cōsolidat magna vulnera et sanat vlcerationē factā ab adustiōe ignis. Et si folia ipsius coquātur in aceto valet multū passioni splenis: et flos suus valet in hoc pl's et ex succo suo fit caputpurgiū: et tūc valȝ ml'tū materijs discurrētib⁹ antiq̄s ad aures ⁊ ad nares.

Haanthal.i.collogntida: est ex medicinis fortibus in purgando flegma: et est in fine gradus medicinaꝝ purgantiū: qꝛ attrahit a ꝓfunditate corporis ita q̄ inducit eradicationē ītestinoꝝ: ꝓpterea necesse est refrenare ipsaȝ ml'tū cū dragagāto et amigđ. et fistici sunt sufficiētes ꝓ his duob⁹: et dos ei⁹ ē a.ij. tertijs. ȝ.i. vsq̄ ad vnū karatē.

Halsemec ē gumma que fortiter stringit: et propter hoc intrat in medicinis eradicantibus intestina: et ꝓp̄e qꝛ non habet qualitatem acutam: ⁊ facit quemadmodum checabre.i.gummi arabicum.

Cusbera.i.coriādruȝ calidū ēst in p̄mo gradu: ⁊ est cōpositum ex substātijs ꝯtrarijs: hoc est ex suba amara ⁊ suba aquea ⁊ stiptica: ⁊ scđm hoc facit diuersas operatiōes: h̄ est quia quādo cataplasmat̄ erisipila cū farina ordei curat ipsam: ⁊ quādo miscet̄ cuȝ farina fabe dissoluit scrofulas ⁊ dicitur q̄ hȝ ꝓprietateȝ ad retinēdū cibuȝ in stomaco donec fuerit digestus ⁊ aromatizat carnes cū quibus coquitur. ⁊ si homo biberet ex eius succo mediaȝ libraȝ in nouilunio esset mortuus.

Costū calidū est ⁊ siccū in secūdo gradu ⁊ est cōpostituȝ ex substantia terrestri adusta ⁊ ignea: ⁊ significat h̄ magna amaritudo eius cuȝ acumine. Et operatio sue cōplexionis est rubificare mēbra quibus superponitur: qꝛ trahit sanguineȝ ad acutē ⁊ ꝓuocat vrinam: ⁊ sanguinem menstruū: ⁊ occidit vermes: ⁊ curat tineam.

Alcostan.i.liliuȝ albuȝ. calidū est ⁊ siccū in secūdo gradu. ⁊ hoc dicim⁹ qꝛ est amaꝝ. ⁊ habet aquositatē tēperataȝ. ⁊ ideo oleū ipsius est absq̄ aliqua mordicatione. ⁊ est supremū omnib⁹ reb⁹ q̄ dissoluunt res in matrice: ⁊ folia sua cocta ⁊ posita sup carnē cōbustā ab igne. ⁊ cū aq̄ feruenti cū oleo rosato mixta incōtinēti liberat. Et radix ē fortior folijs: ⁊ ꝓpterea prouocat mēstrua ⁊ mollificat duriciē oīum membrorum ⁊ ꝓprie matricis.

Crocus calid⁹ est in scđo gradu ⁊ sicc⁹ in p̄mo: ē digestiu⁹ ⁊ ꝯfortatiu⁹ cordis. ⁊ hȝ subaȝ calidā stipticā ⁊ stipticitas sua est ex reb⁹ que adiuuāt ad digestionē quā facit: eo q̄ ꝓpter illaȝ morat̄ in poris ⁊ stat in illis.

Halbasal.i.cepe est caliduȝ in quarto gradu: ⁊ hȝ grossam substātiaȝ: ⁊ ideo quādo ponit̄ in ano aperit orificia venarum: ⁊ ꝓuocat sanguinē emorroidalē ⁊ menstruuȝ: ⁊ succus eius valet aque que defluit ad oculuȝ: sed obscurat oculos quando sunt impediti ab hūoribus grossis. ⁊ habet humiditatē supfluaȝ: ꝓpter quā mouet coitū.

Halcedef. frigidus in primo gradu est vel temperatus: eo quia stipticitas in suo sapore est: sed in ipso non est aliq̄d caliditatis vel acuitatis nisi modicum: tamen in ei⁹ operatione inuenit̄ multi iuuamenti: eo quia caliditas existens in eo facit ꝓfundare stipticitateȝ in profundo corporis absq̄ amaritudine vel mordicatione: ⁊ ob hoc ei⁹ operationes: sunt ad remouēduȝ ea que retenta sunt in ꝓfūdo corporis egritudinū putridaꝝ ⁊ eradicāt ea oīo absq̄ ipedimento. Et est in fine tutuȝ a nocumentis: eo

quia natura calidarum medicinarum ꝛ siccarum q̄uis habeant naturam remouendi: Attrahunt tamen ad locum alios humores. Et propter hoc hec res cōfert omnibus maculis ꝛ vestigijs carnis: ꝛ caliditas que est in ipso est lator virtutis stiptice.

Scoadi: idest ciperi: id qḋ operatur ex hac herba est eius radix ꝛ ponimus ipsam in caliditate ꝛ siccitate in secundo gradu. eo quia in suo sapore non inuenitur acuitas nisi modicum stipticitatis. Et eius opationes secūde sunt quia cōferūt mirabiliter vulneribus difficilis consolidationis causa multarū humiditatum: ꝛ etiam conferunt vlceribus oris: ꝛ frangunt lapides: ꝛ prouocant vrinaꝫ ꝛ menstrua.

Alchāna: que operantur ex ista sunt folia ꝛ rami: ꝛ virtus eius composita est ex subſtātia frigida ꝛ calida: ꝛ ꝓpter hoc desiccat absq̄ mordicatiōe: ꝛ confert vlceribus que veniunt in ore ex genere alchole: ꝛ valet etiam alchole: ꝛ decoctio illius valet adustioni ꝛ etiam apostematibus ardentibus.

Elsoc. i. iusquiamus manifestum est ꝙ est maxime frigiditatis. al'. multe humiditatis.

Magdeene. i. catapucia. Ipsius grana purgant colerā quādo diglutiuntur a decem vsq̄ ad quindecim: ꝛ qui habent ventreꝫ fortem masticent ista grana ꝛ qui habent debilem deglutiant integra.

Acetosa: virtus ipsius est composita: eo quia semē eius habet stipticitatem cuꝫ acetositate: ꝛ propter hoc valet cōtra fluxum ventris cum vlceratione intestinorum.

Alçuraç est in quarto gradu caliditatis: odor eius: ꝛ sapor ꝛ virtus: assimilantur odori nasturcij: ꝛ suo sapori: excepto quia est maioris desiccationis nasturtio.

Alcheiri. i. viola de romania: sunt enim in secundo gradu caliditatis: ꝛ hoc significatur ex amaritudine sui saporis ꝛ extrahunt secundinā ꝛ faciunt aborsum: ꝛ semen eius est fortius flore: ꝛ aperiunt opilationes cerebri quando odorantur: ꝛ propter hoc quādo suspenduntur ad colla epilenticorum liberantur.

Halausaꝫ: idest licium: hoc est compositum ex substantia grossa ꝛ resolutiua ꝛ pertinet siccitati ꝛ est ex medicinis appropriatis oculis ꝛ auribus: ꝛ habet multas operationes ſm moduꝫ medicinarum que sunt illius cōplōnis.

Lauscemacanium: hoc est manifestum nobis: eius ꝓprietas est sanguinem stringere vndecunq̄ exeat: ꝛ est complexionis frigide ꝛ sicce: ꝛ oritur in ripis fluminum valde currentium.

Thus calidum est in secundo gradu ꝛ siccum in primo: qꝛ habet amaritudinem cum stipticitate: ꝛ facit nasci carnem in corporibus humidis. Et habet aliquantulaꝫ virtutem maturatiuaꝫ: sed cortex ipsius habet manifestiorem stipticitatem: ita ꝙ ponitur in quarto gradu in medicinis exiccatiuis: nec habet superfluum calorem: vel acumen: ideo ponitur in medicinis que valent cōtra fluxum ꝛ sanguinis sputum ꝛ vlcerationem intestinorum.

Besbese. i. macis: dicitur qḋ sit cortex cuiusdam fructus qui apportatur de india: compositus est ex diuersis substantijs magis dominans est substantia terrestris: ꝛ minus est substātia subtilis calida: ꝛ est multe stipticitatis cuꝫ aromaticitate. Sua prima virtus est sicca in primo gradu. Sed caliditas vel frigiditas non sunt manifesta in eo. Sua secūda virtus est confortare ꝛ retinere: ꝛ valet contra passionem cordis: ꝛ contra fluxuꝫ ventris. Et bene testificabitur per. S. ꝙ valet propter suam stipticitatem contra vlcerationem intestinorum.

Scedes. i. poliuꝫ virtus eius similatur virtuti spice.

Albecçi virtuteꝫ habet dissoluendi ꝛ maturandi.

Lephaa: idest mandragora: frigida est in tertio gradu: ꝛ etiam est habens aliquantulā caliditatē: ꝛ poma ipsius habēt humiditateꝫ: ꝛ ꝓpter hoc ꝓuocant somnū: ꝛ cortices suaꝝ radicū sunt sicce: ſꝫ ei⁹ radix debilior existit.

Halcasmeg: idest feniculum calidum est in tertio gradu ꝛ siccum in secundo: ꝛ propter hoc prouocat lac: ꝛ vrinam ꝛ menstrua: ꝛ confert descensui aque ad oculum: ꝛ sunt duarum specierum: domesticuꝫ ꝛ siluestre: ꝛ domesticū est humidius siluestri: ꝛ quia habet aliquam horribilitatem habet ꝓprietatē confortandi mēbra vrine.

Mastix calidus est in secūdo gradu ꝛ siccus in tertio: et hꝫ stipticitateꝫ et dissolutioneꝫ: et manifestatio sui iuuamēti special'r est in stomaco: et generaliter in alijs mēbris.

Scaunix: idest nigella calida est et sicca in tertio gradu: et significat hoc quia est in vltimitate amaritudinis cum subtilitate: et ligata in pāno lineo valet odorata ad reuma frigidum: et occidit vermes: et dissoluit inflationeꝫ et eradicat verrucas et producit cum posse menstrua et facit erigere membrum.

Alchelilamelec idest mellilotum: vel corona regia. habet virtutem dissoluendi digerendi ꝛ repercutiendi: idō debet poni calida ꝛ sicca in primo gradu.

Alces idest mel calidū est ꝛ sic. in secūdo gradu ꝛ est multe abstersiōis ꝛ est cibus medicinalis ꝛ ꝓprie in senib⁹: qꝛ cibus est in ipso multum iuuatiuus: quia in eis cōuertitur in sanguinem bonuꝫ. Sed mel cāne ꝙ etiā est mel est minoris caloris alio melle: ꝛ minoris abstersiōis: nec habet illam mordicationem quā habet mel: idcirco est maioris iuuamenti alio melle mēbris que nocent̄ a nimia abstersione. sicut stomacus: pulmo: ꝛ vesica. Et iste due medicine facte sunt a medicis materie electuariorum ꝛ syruporū: eo quia natura amplectitur eas ꝛ in eis delectatur: ꝛ quando lauatur est eius operatio ꝓpinqua operationi mellis canne.

Cascasi. i. papauer. frigiduꝫ est ꝛ humidum: albuꝫ est frigidum in tertio gradu: ꝛ nigrum in quarto: albuꝫ valet cōtra tussim que fit a materijs calidis: ꝛ defendit pulmonem ab vlcerationibus ipsarū: ꝛ facit suauiter dormire: ꝛ nigrum est maluꝫ: qꝛ facit somnuꝫ stupiduꝫ.

Heltrog. i. pomuꝫ citrinuꝫ. Cortex ipsius habet maximuꝫ iuuamentum stomaco ꝛ epati: ꝛ est temperatus aut calidus in primo gradu: ꝛ siccus in secundo: sed acumen qḋ habet non significat multum calorem: quia paucus calor quando est cum stipticitate inducit acumen ꝛ mordicationem. Et dicit. S. quando dominatur siccitas terrea adipiscitur acumen. Sed semen est calidum cuꝫ forti siccitate: ꝛ est supremum bezaarijs venenis que occidunt a tota specie: sed pulpa ipsius est frigida ꝛ humida ꝛ generat grossos hu.

Alcarfar. i. tamariscus compositus est ex substantijs ꝯpositis: quia habet stipticitatē cuꝫ dissolutione: ꝓpter quā multū valet spleni: ꝛ ideo dicit̄ ꝙ qui bibit cū vase facto ex eo nō incurrit passionē splenis. Et suus fructus hꝫ stipticitate fortem propinquā stipticitati galle.

Hes idest mirtilla multū super ipsa dominatur substātia terrestris ꝛ frigida: ꝛ significat super hoc stipticitas quā habet ꝛ constrictio quaꝫ facit.

Halmu. qḋ operatur ex ista est radix: ꝛ est calida in tertio: ꝛ sic. in scḋo: vrinā ꝓuocat ꝛ mēstrua: ꝛ hꝫ supfluā hūiditatē: ꝛ q de ea comederit multū dolorē capitis ꝑcreat.

Harlarmel. i. cicuta calida est ꝛ sic. in tertio gradu incidit humores grossos ꝛ prouocat vrinaꝫ ꝛ menstrua: ꝛ valet dolori spatularum ꝛ purgat flegma.

Sobol: idest spica: ꝛ sunt ex ea multe species ꝛ melior earū est ea que venit ex india: cali. est in primo gradu: ꝛ sic. in secundo: ꝛ hoc est ex eo quia est composita ex substantia terrestri ꝛ frigida multuꝫ: ꝛ aliquantula ignea ꝛ aliquā-

tula terrestri adusta: ⁊ quia est composita ex his virtutibus cum aromaticitate sua est ex melioribus rebus epati ⁊ stomaco: vel superposita vel bibita: propterea q2 confortat membru3 ⁊ desiccat materia3 que ibi fluit.

Halcal: idest acetu3: qḋ videtur ex eo est vt dominans super ipsum sit substantia frigida propter acetositatē que est in eo: quāuis habeat partem vnam igneam que indicatur propter ipsius acumen. ⁊ iam dictum est ꝙ acumen prouenit propter fortem siccitatem cu3 modico calore: ⁊ multa ipsius morsio non significat super multam caliditatem: quia hoc prouenit a subtilitate: ⁊ etiam acetositas in eo ꝙ est acetositas incidit: ⁊ maxime quando associatur calori: ⁊ ideo debemus ipsum ponere frigidū in secundo. ⁊ siccum in tertio: ⁊ maxime vetustum.

Berberis fructus eius stiptice virtutis est ⁊ incidit ⁊ subtiliat ⁊ stringit omnē fluxu3 oīum egritudinu3.

Lac arboru3 eltif. i. asa fetida: calidius est omni alio lacte arborum ⁊ subtilius: ⁊ propter hoc dissoluit plus ceteris ⁊ eius proprietas est q2 cōfert vulue qñ suspendit̄ collo.

Halcarsena: idest orobus: siccus est in secundo gradu: ⁊ calidus in primo: ⁊ est medicina incisiua: ⁊ aperit opilationes: ⁊ si nimis comederet̄ ex eo faceret mingere sanguinē: ⁊ generat in corpore carnē duram ⁊ membra dura.

Ibansir: idest oppoponacum: est calidum in tertio gradu: ⁊ siccu3 in secundo: ⁊ habet attrahere flegma ex iuncturis: ⁊ quasi hec proprietas continet omnia gummi que purgant. dosis est. ʒ. i.

Piper radix eius assimilatur costo: ⁊ arbor eius in principio sui ortus nominatur darfufel: ⁊ hoc est piper lōgū ⁊ est humidius alio pipere. Et aliud piper quando non est maturum est album: ⁊ quando est maturum est nigru3 ⁊ ambe species sunt calide ⁊ sicce in tertio gradu: ⁊ quidam dicunt in quarto.

Besbeg: idest polipodium est quasi temperatum in p̄mis qualitatibus ⁊ significat hoc quia super ipsum dominatur dulcedo cum stipticitate: ⁊ desiccat sine mordicatione: eius proprietas est purgare melancolia3: ⁊ est secura medicina: ⁊ est melior epithimo: quia nō habet qualitate3 exeuntem ab equalitate: dosis sua est. ʒ. x.

Prassium calidu3 est in secūdo gradu: versus finem ⁊ siccum in tertio: prope medium aut in fine: aperit opilationes splenis ⁊ epatis: ⁊ mundificat pectus ⁊ pulmonem: ⁊ prouocat menstrua ⁊ vrinā. Et facit omnia que faciunt medicine amare: ⁊ succus ipsius mixtus cu3 melle multum valet passionibus oculorum: ⁊ positum in naribus valet yctericis: ⁊ valet contra antiquum dolorem auris quia mundificat vias neruorum aurium.

Succus qui inuenitur in alueis apu3 calidus est in fine secundi gradus vel in principio tertij: sua secunda virtus est mirabilis attractio.

Halacarta: idest piretrum ex eo vtimur solum radice: ⁊ habet vnam virtutem vstiuam: ⁊ ideo est calida in quarto gradu: ⁊ ideo mitigat dolorem dentium: ⁊ valet vt dicitur contra epilensiam ⁊ similes egritudines ei: ⁊ rigoribus interpolatarum febrium.

Alfagel: idest rafanus: calidus est in tertio gradu: ⁊ siccus in secundo. ⁊ semen fortius est: ⁊ valet contra serpigine3 et similes: ⁊ aufert citrinitatē quibuslibet membris corporis. Et siluestris ē fortior domestico: ⁊ eius succus deglutitus subtiliat viscositatem que est in fistulis pulmonis ⁊ clarificat vocem.

Raued: idest reubarbarū: compositum est ex diuersis substantijs ex substantia terrestri ⁊ frigida que significatur per stipticitatem. ⁊ ex substantia ignea que significatur per coctione3: ⁊ ex substantia aerea que datur per raritatem ⁊ spongiositatem: ⁊ est vna ex manifestioribus reb⁹ in iuuamento epatis ad aperiendas opilationes ⁊ cōfortandum ipsum: ⁊ similiter prodest stomaco. Et. G. ⁊ alij medici dicunt ꝙ constringit ventre3: ⁊ nos videmus ꝙ purgat: ⁊ est mirabilior alijs medicinis purgatiuis: quia frenum suum est cum eo quoniam nulla medicinarum purgatiuaru3 est sine veneno aliquo in aliqua parte sui ista excepta: eo quia cōfortat omnia membra corporis: iō possumus dando ipsu3 pro purgatiuo refrenare alias per ipsum medicinas.

Alcarfas: idest apium montanum calidum est ⁊ siccum in tertio gradu: eo ꝙ sapor eius est amarus ⁊ acutus: ⁊ prouocat vrinam ⁊ sanguinem menstruū: ⁊ dissoluit tumores ⁊ hortulanum debilius est eo.

Andraton: idest herbatura: in lingua hyspana: andration: qḋ ex hac operamur est eius radix: et est calida in tertio gradu prope finem: ⁊ desiccat in ipso: ⁊ confert egritudinibus neruoꝝ ⁊ passionibus pectoris et pulmonis quādo fiunt ex humoribus grossis: et quando suffumigant̄ homines ea reprimuntur hu. descendentes a cerebro ⁊ aperit eius opilationes: ⁊ quando ponitur super dente3 dolentē et corrosum sanat illū: et succus eius in omnib⁹ p̄dictis fortior existit: et adhuc lac ipsius fortius existit.

Halsedep idest ruta siluestris cali. est ⁊ sic. in quarto gradu: sed hortulana est in tertio: ꝓpterea quia sapor suus est acutissimus ⁊ amarus: ⁊ est iuuatior in soluēdo tumorem: ⁊ carminādo ventositate3: ⁊ priuat coitum.

Cesset idest pix ē calida ⁊ sicca in tertio gradu plus desiccat q̄3 calefaciat. Sed liquida ⁊ recens plus calefacit q̄3 desiccet. valet cōtra asma ⁊ empima: dosis eius est quātitas vnius. ʒ. ⁊. ʒ. cu3 melle: ⁊ valet contra albedinē vnguiu3 ⁊ morfeam: ⁊ maturat apostemata dura: ⁊ fortior in maturando est cu3 est recens ⁊ humida.

Alpelep idest castanea. frigida est ⁊ humida in primo gradu: folia sua pistata ⁊ posita super apostemata q̄ nascuntur in genibus curat. Et cortex ipsius arboris ⁊ ipse castanee habent virtutem desiccandi: ⁊ ideo quando sunt cocta in aceto valent contra dolorem dentium. Et fructus combustus superpositus valet tyrie. Et est necesse vt custodiatur quilibet a puluere qui adheret folijs illius arboris: quoniam multu3 nocet canne pulmonis ⁊ visui ⁊ auditui.

Virga pastoris est in secundo gradu medicinarum infrigidantiu3: quia composita est ex substantia terrestri frigida ⁊ aquea: valet contra incensionem stomaci ⁊ repercutit materias adustas: ⁊ idcirco intercipit fluxu3 menstruoru3: ⁊ curat oppilationem intestinoru3: ⁊ intercipit fluxu3 sanguinis a quacunq3 parte veniat.

Rosa composita est ex substantia terrestri frigida: subtili: ⁊ aerea calida: ⁊ aquea: ⁊ significat hoc sapor vel odor et aquositas. Et semen ipsius stipticius est ea: ⁊ est frigida ⁊ sicca in primo gradu: ⁊ confortat stomacum ⁊ epar et alia membra.

Sumach est forte in stipticitate ⁊ siccitate frigidū in scḋo siccū in tertio gradu: operatiōes sue sunt manifeste.

Aspaltum: et in arabico cebeoneg. et interpretatur expellens ventositate3: illud gummi calefacit ⁊ subtiliat ꝑm ꝙ faciunt alia gummi: ⁊ est abstersiuum ⁊ est ex melioribus medicinis que possint esse ad aquā descendente3 ad oculos ⁊ ad fuscedinem visus: que fit ab humoribus grossis: ⁊ est ex medicinis purgatiuis: que trahunt flegma a neruis ⁊ iuncturis sicut bdelium oppoponacum: ⁊ anzarat: quia hoc est proprium in gummi: ⁊ bdelium est in hac re quasi in primo gradu purgationis: ⁊ post ipsu3 est aspaltum ⁊ oppoponacum: ⁊ post ipsum anzarat: et dosis aspalti est a. ʒ. i. vsq3 ad mediam.

Et anzarat desiccat sine mordicatione ideo cōsolidat vul

nera facta propter percussionem.

Satirion.i.testiculi vulpis: et in arabico baldaalçabalep.calidum est cum multa humiditate: et propterea mouet coitum: et nomina sapientum cuilsalic: et euosalic iurauerūt in eorum animabus quia curat spasmum postreme partis quando bibitur eius succus cum vino nigro stiptico.

Alcarssas.i.apium: est tante caliditatis quod prouocat menstrua et vrinam: et dissoluit ventositatem et inflationem. et proprie semen eius: huiusmodi est multarum specierum: et fortior omnium est que nominatur becarcalion.

Etendiuia quedam est siluestris et quedā domestica. Siluestris est frigida et sicca in pmo gradu: domestica est frigidior et humidior et significat hoc eius stipticitas cū amaritudine: et stipticitas maior est amaritudine. Juuamen ipsius maximum est: quia confert epati a tota substantia quia dictum est quod sanat epar calidum et frigidum equaliter. Sed mihi videtur quod plus conferat calido quam frigido quia amaritudo que est in ea abstergit et aperit sine multa calefactione.

Halanchat.i.cepa squilla: calida ē in secundo gradu: et virtutem habet incisiuam: sed non minus calefacit: et nō vtimur ea nisi assata et cocta.

Halscia.i.abrotanum: est herba multe amaritudinis et nocet stomaco et interficit vermes sua amaritudine et calefacit in fine secundi gradus et desiccat in tertio.

Alscicelios.i.siseleos: hec herba et ipsius semen habet proprietatem calefaciendi tantum donec prouocat vrinam valida prouocatione: et cum hoc subtiliat: et propter hoc confert epilenticis et cuidam egritudini noiate ortomie.

Scenscani.i.sisaminum.al'.sissamum calefacit in fine pmi gradus: et in principio secūdi et humectat in tertio: et eius oleum eiusdem proprietatis existit.

Halgaçar.i.pastinaca ipsius sunt due species.s. domestica et siluestris. Siluestris fortior existit in prouocando mēstrua et vrinam. Et folia harum ipsarum pistata et superposita vulneribus corrosiuis sanant ipsa.

Harcaf.i.cardus: alchi: est calidum in secundo et sic. in tertio mundificat putredinem per vrinam si in corpore adsit quando coquitur in vino et datur ad bibendum. Et remouet fetorem subascellarū: et quod dissoluitur ex toto corpore. Et generaliter habet resistere a tota substātia quasi putrefactioni: et est medicina cibalis que dat saporē carnibus. Et iccirco vtuntur eo nobiles loco melongiarum.

Allium calidum est et siccum in tertio gradu.

Elmaar.ca.est et sic.in tertio gradu: occidit lūbricos in pueris et habet abstersionem: et propterea ponitur in colirys que habent remouere vngulam et miscetur cum medicinis que dantur contra antiquam tussim et asma: et est medicina manifesta in maturādo. Et potest esse quod bonitas sue maturationis est ideo quia subtiliat materiā eo modo quo non relinquit siccitatem grossiciem nec duriciem parti remanenti. Et hec maturatio est laudabilior ceteris omnibus: quia in hac medicina nō potest dici quod maturet opilando poros: eo quia abstergit. Nec potest dici quod hoc faciat per similitudinem complexionis cum corpore humano. quia calidum est et siccum in tertio gradu.

Sticados cōpositū est ex stipticitate cū amaritudine et aromaticitate: et ideo debet poni in pmo gradu rerum que calefaciunt. Et in secundo earum que desiccant. Operationes sue secunde et tertie sunt aperitiue et abstersiue et confortatiue omnium membrorum interiorum et exteriorum: et ideo vtilior medicina est hec contra lassitudinē omnibus alys medicinis. Jccirco quia lassitudo non est nisi defectus virtutis propter onus humorum.

Condisi.i.elleborus albus calidus est in qrto gradu: et siccus in eodem: et cōmouet sternutationem: et est venenum quare non debet poni in corpore.

Storax calamita calida est in secundo gradu. et sicca in primo: et signum huius est quia mollificat et curat tussim et valet reumati et asperitati gutturis et pectoris: et puocat menstrua quando bibitur aut ex ea fit pessarium.

Ficus nos fuimus locuti de eis in eo quod sunt cibus. Sed nunc dicemus in eo quod sunt medicine: virtutem habent maturatiuā quādo fit ex eis emplastrū et proprie sicce. Et sicce et virides habent laxare ventrem. Et decoctio ipsarum quando multum coquuntur assimilatur melli: sed complexio sue arboris est calida et subtilis: et proprie lac: et ideo dixit quod euellit verrucas et laxat ventrem: et siluestres sunt fortiores in hac re domesticis.

Selec.i.bleta habet virtutem baurachiam: et decoctio earum remouet: et est abstersiua et mollificatiua: et eius succus suppositus in naribus dissoluit superfluitates cerebri: et in albis plus manifestatur hec virtus quam in nigris: quia nigre habent aliquantulam stipticitatem.

Halcuba: idest fenugrecum: et est calidum in secundo et sic cum in primo. Et propterea habet propriam virtutem mollificandi duritiem vulue.

Titimallus est in fine caloris et pprie eius lac: et post illud semen. et post illud folia. et post illud radix. Radix cocta in aceto remouet incontinenti dolorem dentium: et maxime si est dens corrosus: et quando cadit in aliqua parte oris comburit illam. Et propterea necesse est quando volumus ipsam ponere super dentes aly dentes circum tegantur quia facit cadere dentem corruptum. Lac incidit pilos quando superponitur: et si multotiens superponatur euellit et priuat. Ualet etiam contra omnes verrucas et omnes fistulas: et hoc totum faciunt semina et folia: sed debilius.

Cathira idest dragagantum: virtutem habet conglutinatiuam: frangit acumen rerum acutarum: neque desiccat: vt alia gummi.

Alchace.i.lactuca: hec herba substantie est humide cum modica frigiditate et substantie sicce est siluestris: sed domestica habet substantiam aquosam: et pter hoc maturat apostemata calida: sed non frangit lapides existētes in renibus: et ob hoc ponimus ipsam in primo gradu. frigiditatis et temperatā inter humiditatem et siccitatem.

Hupuephatahalep.idest vua vulpis que in latino nominatur vua canina vel maruella frigida est et sic. in secundo gradu.

Haltuelep.i.mulsa: in lingua hyspana et est viriditas inuēta super aquā: frigida et humida ē in gradu tertio.

Halduchal.i.dactilariū: oēs partes ipsius dactilary stipticitatem habent manifestā: sed fructus eius cum est maturus aliquā habet caliditatē: cortices vero arboris maiorem habent stipticitatem alys partibus ipsius.

Heufericon idest ypericon nelifricon.al'.mellisicon: et quidam appellant hanc herbam cordialem: eo quia assimilatur cordi. calida est cum subtili substantia: ideo puocat vrinam; sed debemus vti folys et non semine: facto emplastro super combustionem ignis sanat. Siccata vero et puluerizata posita super sordiciem sanat: et quidam dant ipsam contra sciaticam.

Halcufa.i.ysopus calida est et sicca in tertio gradu: cū subtili substantia: et est ex rebus magis iuuatiuis ad aperiēdas oppilationes et ad subtiliandum humores.

Lens hꝫ frigiditatem nō fortem: et est tēperata inter caliditatē et frigiditatē: et est sicca in scdo gradu: decoctio ipsius laxat et medulla ipsius stringit: et idcirco qui vult stringere ventrē debet coquere lentes pluries in aqua: et proiecta ea postmodū ponere alias et stringunt.

Ualeriana.vel fu.que bene aromatica est: equalis ē vtuti

spice. Sed melius valet ea in rebus pluribus: quia plus prouocat vrinam spica.

Halcherina.i.galbanuz calidū in principio tertij gradus est: siccum in principio secundi: habet virtutem dissolutiuam ⁊ mollificatiuam.

Camedreos ca. est ⁊ sic. in secundo gradu: ⁊ significat hoc amaritudo cum acumine: ⁊ prouocat menstrua ⁊ incidit humores grossos ⁊ exopilat membra interiora.

Bescarcoton.i.psiliū frigidū est in secundo gradu ⁊ mediū inter siccuz ⁊ humidum.

Camepiteos calidū est in secūdo: ⁊ sic. in tertio: dominās in sapore ipsius est amaritudo cū acumine. valet yctericie que fit ex opilatione ⁊ ꝓuocat mēstrua ⁊ vrinam.

Cinis reruz cōbustaꝝ est ꝯpositus ex ꝯ̄rijs rebus hoc ē ex partibus terrestribus ⁊ partibus propinquis nature fluxus que lotione remouetˀ: ⁊ remanet pars terrestris desiccatiua sine mordicatiōe ⁊ cineres diuersificantur secunduz diuersitatē reruz ex quibus fiunt.

Fumus oīs est calidus desiccatiuus. Et q̄uis fumus hēat hanc complōnem: tamē semper ꝑmanet in eo virtus rei ex qua est fumus. ꝓpterea vtimur in medicatiōe palpebraꝝ inuersaꝝ fumo thuris ad generandū bonaz carnē ⁊ ad faciendū nasci pilos palpebraꝝ: ⁊ vtimur in medicatione oculoꝝ apostematoꝝ ꝓpter decursum humoꝝ. Et fumus mirre est sīlis fumo thuris: sed fumus thuris est aliquātulū fortior. Fumus terbentine est fortior. al'. similis fumo picis.

¶ Caplm. XLIII. Qd̄ est de medicinis q̄ ex mineris sunt.

Vcusq; locuti sumus de vna parte medicinarum terre nascentium que magis vsitate sunt in arte medicine sm ꝙ testificatum est a. H. ⁊ alijs: ⁊ cōpendiose locuti sumus. ideo qꝛ posuimus ea quasi exempla alijs que assimilantur eis in qualitatibus supradictis: excepto in ꝓprietatibꝰ. Deinceps volumꝰ loq de medicis q̄ appropriantˀ mineris.

Thitinacruz.i.terra sigillata est frigida ⁊ sicca cuz stipticitate temperata valet contra venenum abscindit sputuz sanguinis ⁊ dissinteriā que ꝓuenit ab intestinis ⁊ epate: ⁊ desiccat parua apostemata qn̄ supponitˀ eis.

Thitarmin.i.bolus armenꝰ frigidus est ⁊ siccus fortis stipticitatis: valet contra fluxum ventris ⁊ sputum sanguinis desiccat apostemata pulmonis ita ꝙ indurat apostemata: ⁊ sic preseruat infirmum ne moriatur: ⁊ maxime quando incedit ad habitanduz regiones calidas: ⁊ valz contra egritudines pestilentiales.

Scedeneg.i.lapis emathitis: ⁊ dicitur lapis sanguinis. frigide ⁊ sicce complexionis existit: ⁊ cōfert grossitudini palpebrarū quādo est abluta desiccat vlceratiōes oculoꝝ.

Terra stelle.i.talch. frigida est ⁊ sicca tēperate ⁊ est minoris siccitatis aliarum thit.i.terrarū seu lutorū.

Halmogra.i.bolus cū quo tinguntur muri seu parietes frigide ⁊ sicce cōplexionis existit: necat lumbricos seu vermes intestinorum.

Algetin.i.gipsum: desiccat ⁊ consolidat: ⁊ confert incisioni arteriarum quando miscetur cū albugine oui: ⁊ puluere molendini: ⁊ cū pilis leporis minutissime incisis: ⁊ ponitur super incisionem.

Harsiregalroscar.i.calx plumbi ⁊ in latino cerusa nominatur. frigida est ⁊ sicca. desiccat vlcera absq; mordicatōe.

Almura.i.calx viua dicitur ⁊ est calx lapidis fortis: existit multe calefactionis: ⁊ mortificat carnem ⁊ quādo abluitur pluribus vicibus cuz aqua desiccat vlcera sine mordicatione: sed hec terra hic apud nos non inuenitur. Sz tamen illa cum qua nos sigillamus cartas nostras quādo abluimus ipsam: nō est longinqua ab operationibus dictarum terrarum.

Sanguis draconis frigidus est ⁊ siccus: valet contra grossiciem palpebraꝝ: ⁊ lotus remouet maculā oculi.

Lapis lazuli purgat melancoliam: ⁊ valet melancolicis: et est vehementis purgationis ⁊ timorose: ⁊ dosis est a. ℨ. ß. vsq; ad vnam cuz multis refrenantibus: ⁊ puluerizatus super palpebras facit nasci pilos: quia minuit humores calidos: eo quia abstergit: ⁊ cum eadem habet stipticitatē: ⁊ ideo facit oriri pilos quia remouet humores calos: ⁊ reddit membruz ad pristinam complexionem.

Lapis spongie frangit lapidem solum in renibus.

Antimonium frigiditatem habet cum stipticitate: ⁊ confert caliditati ⁊ humiditati: que existit in oculo: ⁊ desiccat lachrymas: ⁊ mundificat vlcerationes oculorum: et est habens proprietatem confortandi oculum in omnibus suis qualitatibus.

Litargiriuz: ⁊ in arabico dicitur merdasengni temperatū est inter caliditatez ⁊ frigiditatem ⁊ desiccat: ⁊ est in eo aliqua corrosio: ⁊ facit in eo generare carnem in vlceribus humidis.

Tucia fit in fornace ī qua depuratur es: desiccat sine mordicatione: ⁊ maxime quando abluitur ⁊ desiccat lachrymas: ⁊ abscindit materias que discurrunt ad oculos.

Climia auri ⁊ argenti ambe sunt frigide ⁊ sicce. Sed auri sicciori est ⁊ magis abstersiua: et quando comburitur et extinguitˀ ē sine mordicatiōe: ⁊ generat carnē imaculatā oculoꝝ ⁊ illa generaliter ē laudabilis que ascēdit ex fumo quādo dissoluitur aurum vel argentum.

Vessaf.i.ferrum est vehemētis siccitatis quādo multū teritur ⁊ infunditˀ in aceto pluries vel in lacte caprino acetoso valet ꝯtra limositatez stomaci. ⁊ cōtra dolorez splenis ⁊ passionē ani. ⁊ facit nasci carnē in auribꝰ vlceratis.

Sal scđm oēm spēz ca. ⁊ sic. stipticitatē hꝫ cū abstersione: ⁊ baurac maiorē hꝫ abstersionē ꝓpea pl's laxat ventrem.

Carnid.i.arsenicū vl' auripigmētū vstiuū ē: ⁊ qn̄ comburitur est subtilius. Et ex eo fit cōpositio q̄ remouet pilos.

Albufar.i.sulfur. hꝫ virtutē attractiuā cuz cōplexiōe calida ⁊ substātia subtili ⁊ eo resistit venenis animaliū quādo puluerizatur ⁊ spargitˀ loco morso: aut incorporatˀ cū sputo oleo melle aut visco ⁊ curat scabiem.

Alceg.i.vitriolū oēs tres sue spēs hn̄t virtutē cōstrictiuaz cū stipticitate ⁊ diuersificantˀ ī subtilitate ⁊ grossicie: qꝛ grossius est rubeū: post illud cholcotar ⁊ post illud viride: ⁊ rubeū ⁊ viride ē quasi mā cholcotar. ⁊ talis cōparatio cholcotar ad viride. Et dicit. H. ꝙ qn̄ iuit ad insulaz cādie.i.romanoꝝ intrauit quādā minerā ⁊ inuenit tres venas: in infima vena īuenit vitriolū rubeū: ⁊ post illaz cholcotar: ⁊ post illam erat viride: ⁊ hec ordinatio locoruz significat super hoc qđ diximꝰ: ⁊ rubeuz est minoris mordicationis viridi ꝓpter grossiciem sue substantie: ⁊ rubeum ⁊ viride non dissoluuntur: quia rubeum est induratum induratione lapidea: ⁊ viride est nimis coctū. Sed cholcotar liquefit.

Plumbum qđ dominatur in suis partibus est substātia frigida ⁊ humida: ꝓpterea quia frigiditas est que ipm congelauit: ⁊ ideo quando pistatur in mortario cū aliquibꝰ liquoribus vel aliquibꝰ oleis vt oleo rosato refrigerat: ⁊ valet cōtra apostemata testiculoruz ⁊ ani ⁊ contra cancrum: ⁊ facit cessare mās discurrētes ad aures ⁊ pedes. Et qn̄ fit ex eo lamen ⁊ ponitˀ super femur ꝓhibet coitum: sed multum leduntˀ instra spermatis: ⁊ laminatū subtiliter ⁊ superpositum neruo torto ⁊ grosso dissoluit ⁊ rectificat: ⁊ hoc qđ dissoluit significat ꝙ habet virtutem dissolutiuam comparando ipsum carni hominis: q̄uis dominetur super ipsius complexionez frigiditas.

Testa vtutē hꝫ abstersiuā ⁊ desiccatiuā ⁊ ꝓpe testa furni.

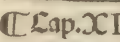
Arsenicū rubeū vel auripigmētū rubeū est eiusdē virtu-

tis alteri⁹ auripigmēti:eo q̄ hꝫ virtutē mollificandi.
Alfeep.i.alumen: hec medicina est maxime stipticitatis:ꝛ ꝓpter hoc denominata est in lingua greca ab hoc:ꝛ sunt ipsius multe species:ꝛ omnes sunt multe grossitudinis: ꝛ quod subtilius est:est illud de turchia.
Calcucecaumenon.i.es vstuꝫ habet intensuꝫ acumen cuꝫ stipticitate:iō q꞉ lauatur per remotionē partis fumose: tunc fiunt medicine cicatrizatiue in corporibus ꝛ membris duris:non est necessaria lotio.
Tubel.i.lamen eris subtilis. est subtilioris substantie ere vsto:ꝛ ꝓpter hoc ipsuꝫ in colirys ponimus:q꞉ habet maiorem abstersionē ꝛ siccitatē q̄ȝ galla.
Lazacalaap.i.cōsolidatura auri:ꝛ in arabico dicit̄ cūbar: ꝛ sunt duarū spēꝝ:vna est ipsi⁹ vene:vel minere: ꝛ alia fit in mortario eris:ꝛ pistello eris cū vrina pueri:tpe caloris terēdo vel cōquassando:ꝛ illud est melius qđ fit in mortario eris rubei:ꝛ eius virtus est dissolutiua absque graui mordicatione:ꝛ desiccat:ꝛ qđ factuꝫ est maioris ē desiccationis illo:qđ est ex vena:ꝛ minoris mordicationis:ꝛ q̄ñ comburitur qđ est ex minera est subtilius.
Zimar.i.viride eris magnū hꝫ acumen:ꝛ corrodit carneꝫ: ꝓpterea nō debem⁹ vti eo nisi in indigētia diminutiōis carnis. Sed in vulneribus simplicibus non est vtendū eo:quia nō consolidat:nec carnem generat. ¶ Hucusq̄ diximus de mineris compēdiose. Sed deinceps volumus dicere de carne ꝛ eius humiditate.

¶ Cap.XLIIII. Qđ est de diuersis operationibus lactis ꝫm eius diuersitatem:ꝛ de eis.

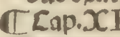

Lac dulce qđ est boni saporis inq̄ȝtū est medicina valet cōtra discursuꝫ humoꝝ acutoꝝ mordentiū: q꞉ lauādo mēbra ꝛ adherēdo eis ꝓhibet maloꝝ humoꝝ cōtagiū:sicut facit etiā albumē oui:ꝛ nō valet lac in his que dixim⁹ nisi recēter trahat̄ ex mamillis si eē pōt. Jō q꞉ recipit citius immutationē oib⁹ alys rebus ab aere. sil'r ꝑmutat̄ in distēperatis corpibus ex malis humorib⁹:ꝛ acescit vel caseat̄ i stomacho frigido:aut fit fumosuꝫ in stomacho calido ꝛ replet cerebrū. Sed si corpus est mūdū nihil est cōueniētius eo ad restaurādū:qđ dissolutū ē ex mēbris radicalib⁹:ꝛ ꝓprie lac mulierū. Scđo lac asinaꝝ:ꝛ post lac caprarum:ꝛ ideo est lac magis iuuatiuuꝫ oibus alys rebus ethicis: ꝛ hoc est ꝓpter ea: q꞉ est mā similis ꝑme materie ex qua est humiditas radicalis:ꝛ ideo nutrimētuꝫ bonū corpori existit:ꝛ melius est illud qđ ē ꝓpe partum.i.post duos mēses:ꝛ nō habet in se operationeꝫ nutriendi:humectādi:ꝛ abstergēdi:nisi q꞉ est cōpositꝰ ex diuersis substātys:hoc est subā terrestri caseata:ꝛ ꝓpter hāc stat:ꝛ subā aerea ꝓpter quā humectat ꝛ nutrit.ꝛ substantia aquea declināte aliquātulū ad subtilitatē ꝓpter quā abstergit naturā:ꝛ nō solū abstergit. verū etiā laxat vētrē bona laxatione:q꞉ mundificat lauando superfluitates putridas:ꝛ apostemata interiora que sunt saniosa. Et quādo extinguitur ferruꝫ candens munduꝫ ab erugine:vel lapides marmorei in ipsuꝫ multotiēs. valet cōtra fluxum ventris. sed ferruꝫ ē melius ꝓpter suā stipticitatem. Et in sūma oēs spēs lactis valent obtalmie oculoꝝ que accidit ex reumate calido:ꝛ ꝯfert etiā apostematibus matricis ꝛ ani que generant̄ ab humorib⁹ calidis mordētibus. Et q̄ñ miscem⁹ ipsuꝫ cū medicinis mitigatiuis:sicut ē medicina que recepta ē a fornace vbi ef fundit̄ es. cōfert vlceribus cancrosis. Et nocet lac vlcerationi vel cancerationi oris. Et gargarizatū ꝛ retētum in ore cōfert:ꝛ mitigat dolores ibi existētes:q꞉ dolorem mitigat:ꝛ valet passioni amigdalarū ꝛ vulue. al'. vuule: q꞉ eius substātia est munda ab omni acumine ꝛ mordicatiōe:ꝛ ē supremū iuuamētū ei qui bibit cantarides.

¶ Cap.XLV. Quod est de opationib⁹ casei.

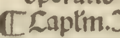
Caseus vetus est ca.ꝛ sic. ꝓpter saleꝫ ꝛ coagulū ꝛ multū valet cōtra dolorē iuncturarū. Et em plastrū ex eo factū mirabilē habet virtutē maturandi apostemata dura.

¶ Cap.XLVI. Quod est de virtutibus butiri.

Butirū hꝫ v̄tutē maturādi:ꝛ qđ ē coctū hꝫ maiorē v̄tutē hꝫ maturitatē ꝛ caliditatē in corporib⁹ duris: ꝛ h̄ ē ꝓpter salē qui ponit̄ in eo q̄ñ coquit̄. Et qđ nō est coctū plus maturat apata que sunt in radicibus auriū ꝛ in locis mollib⁹ Et quādo miscet̄ cū melle fit inde loboc:ꝛ cōfert screatibus existētibus in pectore ꝛ pulmone.

¶ Cap.XLVII. Quod est de operationibus coaguli.

Coagulū vl'r ē ca.ꝛ sic.ꝛ subtile:dissoluit sanguinē ꝛ piguedinē q̄ coagulata sūt in stō: ꝛ bibitū ꝯstipat vētrē:ꝛ dꝫ dari fluxu ꝓpter suā ꝓprietatem cui sunt occulte sue cause:ideo q꞉ hec ꝓprietas est certificata si superponat̄ coaguluꝫ caliduꝫ super ventrē pueroꝝ sanat:ꝛ potest esse q̄ hec operatio fit ꝓpterea:q꞉ coagulat humores ꝛ indurat.

¶ Caplm.XLVIII. Qđ ē de operationibus ouorum.

Quia locuti sumus de his inquantuꝫ sunt cibi. log volumus modo de eis inquātuꝫ sunt medicine. Et dicimus q̄ albugo oui galline ē magis mitigās alia re in mordicatiōib⁹:ꝛ ideo vtimur ea in doloribus oculoꝝ: in apatib⁹ ani:in apatibus inguinū: ꝛ admiscet̄ cū medicis q̄ abscindunt sanguinē q̄ supfluit a pāniculis cerebri. Et vitellū ē substātie albuginis sil'e. Et ideo facim⁹ ex toto ouo medicinā postq̄ȝ admiscet̄ oleū rosatū ad medicationē rerum supradictarū:ꝛ maxime in medicatōe mēbroꝝ neruosorum ꝛ musculosoꝝ sicut cubitoꝝ:ꝛ iuncturaꝝ: digitoꝝ: manuuꝫ ꝛ pedū ꝛ apatib⁹ auriū. Et noui ponunt in hac medicatōe vitellū sine albugine:q꞉ nō intendūt mitigare doloreꝫ nisi cū aliquātula maturatiōe. Et oleū vitelli est supmū iuuamē sup pinguedinē anseris ꝛ galline in mitigatiōe dolorū neruoꝝ ꝛ similiū. Et q̄ñ coquit̄ ouuꝫ ꝫm sui totalitatē cōfert multū cōtra materias putridas q̄ discurrūt ad stomacū ꝛ ad intestina. Et si coquit̄ ouuꝫ cū alys medicinis cōstrictiuis ventris multū fortificat eas. Et ouū positū sup locū ꝯbustū ab aq̄ feruēti multū valet. Et oua recētia cocta in aq̄ valent asperitati pectoris ꝛ pulmonis. Et cortex oui trit⁹ ꝛ ꝯbustus subtil'r pulu erizatus ꝛ sup sparsus valet ꝯ albuginem oculi.

¶ Capitulum.XLIX. Quod est de fellibus.

Omnia fella calida sunt ꝛ sicca ꝛ eoꝝ magnitudo sequit̄ calorē ꝛ siccitateꝫ: ꝛ eoꝝ paucitas sequit̄ bonā tēperantiā: ꝛ longitudinem vite. Et ponunt̄ in collirys q̄ faciūt abstersionē. Et ꝓprie volucruꝫ fella. Et ē necesse eligere fella aialium que non sunt infirma. Et fella marium ꝛ qđ plus querit̄ in medicis est fel galli veteris.

¶ Capitulum.L. Quod est de vrinis.

Vrine omnes habent acumen baurachiuꝫ cū abstersiōe:ꝛ iō soluūt sordicies antiquas.

¶ Cap.LI. Qđ ē de ꝓprietatibus stercoꝝ.

Stercus album canis hꝫ ꝓpetatē in squātia.
Stercus muris intrat in suppositorys q̄ mouent ventrem puerorum.
Sterc⁹ bouinū ꝯfert ydropicis in modū ēplī.
Stercus gallinaceū valet ad suffocationem q̄ ꝓuenit a malis fungis comestis:iō q꞉ facit eos euomi:ꝛ debet ꝓpinari distemperatū cū aceto ꝛ aqua.
Stercus lupi valet ꝛ cōfert passioni colice bibitū aut emplastratum:vel suspensum testiculis.

Stercus columbinum valet frigidis passionibus membrorum: sicut podagre ⁊ dolori emigranco ⁊ dolori oui: ⁊ dolori laterũ: ⁊ ypocũdriorum: ⁊ spatularuz: ⁊ iũcturaruz.

¶ Cap. LII. Quod est de carne tyri.

Testificatur Gal. ⁊ aly: ꝙ caro tyri curat leprã: ⁊ ideo ponit̃ in tyriaca: ⁊ pͥma virtus istius carnis est calefacere ⁊ desiccare: ⁊ curat hãc egritudinẽ: ꝓpterea q̃ pellit hãc mãm venenosaz ad cutẽ corporis: ⁊ ꝓpterea bibẽtes cadunt in passionẽ tyrie: hoc est excoriationem cutis primo postea solidãtur.

¶ Cap. LIII. Quod est de pinguedine.

Quod manifestius est in ipsa est calor cuz multa humiditate: q̃uis diuersificet̃ ſm diuersitate aĩaliuz. Et calidior ⁊ siccior ẽ pinguedo leonis. Et post illã in siccitate est piguedo bouis. Et pinguedo vituli est tẽperata. Et pinguedo capre bona est: ⁊ est humidior bouina. Et pinguedo anseris ⁊ galline est subtilior alys pinguedinibus: ⁊ ꝓpterea magis mitigatiua.

¶ Cap. LIIII. Quod est de medullis.

Omnes habẽt virtutẽ mollificãdi ⁊ dissoluendi duriciẽ lapideã que fit in membris duris: ⁊ melior omnibus est medulla ossis açal: ⁊ post illam medulla vituli.

¶ Cap. LV. Quod est de proprietatibus pluriũ aliarum medicinarum.

Brodiũ galloꝝ veterũ ventrẽ laxat: ⁊ brodiũ iuuenis galline tẽperat cõplexionẽ.

Cancri vsti valent morsui rabidi canis ꝓpter eorum proprietatem.

Vsus carniũ passerũ frangit lapidem.

Spuma marina habet virtutem abstersiuã ⁊ mũdificatiuam cum qualitate calida.

Iste sunt medicine testificate a Gal. dicente ꝙ expert⁹ fuit ipsarũ virtutes. Sed iueniunt̃ manifeste alie medicine apud medicos que nõ sunt testificate a Gal. sicut sũt mirabolanoꝝ. v. species: vt sunt citrini: chebuli: indi: belirici: ⁊ emblici. Eoꝝ pͥme virtutes sunt frigide in pͥmo gradu ⁊ sic. in tertio: q̃ cõpositi sunt ex substantia terrestri frigida: ⁊ suba terrestri adusta. Sed plus attinẽt terrestreitati ⁊ adustioni q̃ȝ terrestreitati ⁊ frigiditati: ⁊ significat h̃ stipticitas quã habẽt cũ amaritudine. Proprͥtates kebuloruz ẽ purgare melãcoliã suauiter ⁊ desiccare flegma sui qualitate: ⁊ sunt in pͥncipio medicinarũ que purgant hos humores. Et talis ꝓprietas ẽ indoruz: sed dicit̃ ꝙ sunt magis propry in purgãdo melãcoliam adustã: ⁊ ꝓpterea ponunt̃ in passionibus capitis que veniunt a stomacho: ⁊ ideo qñ ꝓpinantur vsu lõgo bonificãt sensus ⁊ clarificant cogitationẽ: ⁊ tardãt caniciẽ. Et ꝓpͥetas citrinoꝝ ẽ purgare colerã suauiter. ⁊ dosis vniuscuiusq̃ȝ substãtie illoꝝ est a. ʒ. iiy. vsq̃ȝ ad. vi. ⁊ in decoctionib⁹ a. vy. vsq̃ȝ ad. x. Et medici miscẽt eos cũ cassia fistula ⁊ turbith: sȝ nesciũt modũ medẽdi. Sȝ dicit̃ ꝙ belirici suauiter purgãt colerã: sed nõ dicitur ab aliquo ꝙ purgent emblici. Sed verũ est ꝙ cõfortãt appetitũ: ⁊ sedãt ꝯsuetudinẽ sputi: ⁊ valẽt vomitui: ⁊ bonificãt mẽtẽ: ⁊ curãt emorroydas: ⁊ auferũt sitim: ⁊ augmẽtãt coitũ. ergo videt̃ ꝙ habeãt aliquãtulã humiditatẽ.

Cheisir. i. absinthiũ min⁹: vel abscinthiolũ: hec ẽ de genenere virtutis absinthy: ⁊ est cõpositũ ex substãtia stiptica ⁊ amara. valet in fe. post digestionẽ factaz sicut valet absinthium.

Balador. i. anachardi calidi sũt in fine quarti gradus: ⁊ sic. in fine tertii: ⁊ valent contra epilensiã ⁊ apoplexiaz. restaurãt virtutẽ cõseruatiuã ⁊ memoratiuã cerebri: etiaȝ quando prostrate sunt ꝓpter multã humiditatez.

Behenlum. i. been calidũ est ⁊ humiduz: stomachũ calefacit: ⁊ instrumenta spermatis temperat: ⁊ fortificat virtutem cõcupiscibilem coitus: ⁊ prestat sperma: ⁊ valet ꝯ humores melãcolicos.

Terregebim. i. mãna est ex speciebus antique mãne q̃ ꝑuenit a partibus superioribus syrie vel indie: ⁊ est similis çuccaro in suis virtutibus calida ⁊ humida in primo gradu: ⁊ eius proprietas ẽ purgare suauiter colerã: ⁊ est debilior alys purgatiuis: ideo dat̃ in passionib⁹ calidis: anteq̃ȝ etiam apparcãt signa digestionis.

Tamarindi frigidi sunt in tertio: ⁊ sicci in secũdo gradu: q̃ cõpositi sunt ex substãtia aquea mixta cũ aliquãtulo calore: ⁊ tanto ꝙ subtiliat partẽ aqueã: ⁊ est sicut instrumẽtũ vt ipsaz penetrare faciat: ꝓpterea sunt in fine acetositatis. purgãt suauiter colerã. Dosis eius ẽ a dragmis decez vsq̃ȝ ad quindeciȝ: ⁊ idcirco q̃ habẽt aliquãtuluz stipticitatis: valent stomacho colerico.

Geoçhoa. i. nux muscata. ca. est ⁊ sic. in scd̃o gradu mũdificat stomacũ ab humorib⁹ putridis ⁊ fortificat ipsum et valet contra frigiditatem epatis ⁊ splenis.

Lapis de becabant est valde manifesti iuuamenti omnibus speciebus venenorum: ⁊ proprie morsui scorpionis: ⁊ eius dosis est quarta pars aurei vnius.

Lapis de zaduargar confert omni fluxui sanguinis vndecunq̃ȝ procedat: ⁊ quandocunq̃ȝ ꝓpinatur venenatis ad bibendum anteq̃ȝ venenuz veniat ad cor liberat. Et ei⁹ dosis est exagium vnum.

Smaragdus dr̃ ꝙ valet cõtra oĩa venena: ⁊ specialiter cõtra venenũ serpentũ: ⁊ ei⁹ dosis est põdus noue granoꝝ ordei: tritũ super lapidem ⁊ mixtuz cum lacte amigdalino ⁊ aqua violarum ⁊ modico aceto. Et scias ꝙ illis q̃ biberint in principio superueniunt multa mala accidẽtia nõ minora accidentibus veneni: sed subito sanabuntur postea taliter ꝙ in eis non remanebit aliq̃ debilitas nec aliq̃ discrasia. Et abscindit fluxũ antiquũ cui⁹ cã est occulta. Et nõ facit tunc taz fortia accidentia sicut facit venenatis: ⁊ etiã suspensuz supra stomacũ valet.

Lapis bacthic. i. corniola temperatus est. abscindit sanguinem menstruum: ⁊ facit redire dentes ad ꝓpria loca in ore retentus: ⁊ hoc totũ est a proprietate.

Margarite frigide sunt ⁊ sicce: ⁊ valent multũ contra passionem cordis remouent tristitiam ⁊ rectificant visum impeditum ꝓpter humiditatem.

Chiarçabar. i. cassiafistula vel karabe de ĩdia: purgat coleraz adustã: extinguit acumen sanguinis dissoluit apata: ⁊ sperma purgat suauiter sicut tamarindi aut parũ fortius. dosis eius est sicut de tamarindis.

Auis que dicit̃ in arabico canabir. ⁊ est laudula capelluta qñ cogtur ⁊ comeditur cõtinue confert passioni colice.

Vermis noĩatus bratim ⁊ q̃daz nominãt tartaina pistat⁹ ⁊ positus neruo inciso cõfert illi mirabili iuuamẽto.

¶ Caplm̃. LVI. Qd̃ ẽ de rebus marinis.

De rebus nascẽtib⁹ in mari: quaꝝ iuuamẽta sũt manifesta: sũt h̃. s. cãphora indica q̃ in arabico noĩatur colforalgent calefacit ⁊ desiccat in secũdo gradu: ⁊ cõsolidat vulnera ignita.

Spongia marina in ea ĩuenit̃ virtus desiccatiua: ⁊ ipsa est medicina bona hũiditatibus exterius extractis.

Benlenizam. i. belenzan vel petrozam calida ẽ ⁊ sic. in secundo gradu: valet stõ humido aromatizat odorez oris cõfortat digestionẽ: fortificat neruos: ingerit coitũ.

Lapis de beçedar qñ de ipso fit coliriũ cõfortat visuȝ ⁊ cõseruat ipsum: ⁊ remouet offuscationẽ vel tenebrositatez oculorum.

Çaniabar: calidũ est in secũdo gradu: ⁊ sic. in pͥmo. abster-

finum existit: ꝛ resoluit grossas vẽtositates: ꝛ ꝯfert morsui aialiuȝ venenosoꝝ: ꝛ eius ꝓprietas est resoluere vẽtositates matricis: ꝛ abscindit vomitũ: ꝛ folia ipsiꝰ aromatica existunt: ꝛ ponit̃ loco dedarseni.

Sebestẽ calidũ est in pͣmo gradu ꝛ humidũ in scõo: purgat suauiter supfluitates colericas: ꝛ mitigat acumẽ sanguinis lenit asperitatẽ pulmonis: cõfert stricture anhelitus ꝛ qñ coquit̃ donec ispisset̃: ꝛ ex aqua decoctiõis fiat embrocatio super tyriã ꝛ alopiciã facit nasci pilos.

Sarudotes: ca. ꝛ sic. est in scõo gradu recepto fumo suo dissoluit supfluitates cerebri: ꝛ valet ꝯtra reumata frã. appositũ sup obtalmiã: oculũ abstergit mirabili abstersione: ꝛ valet ꝯ dolorẽ dentiũ: ꝛ ꝯ corrosionẽ gingiuarũ.

Sene calidũ est ꝛ siccũ in secũdo gradu: eius vͣtus ẽ purgatiua: purgat eni humores adustos ꝛ etiã humidos suauiter: ꝛ nõ ẽ potẽs trahere humores viscosos: ꝛ eius virtꝰ ẽ ꝓpinqua vͣtuti agarici: hoc ẽ in attractione. Sed agaricum hȝ ꝓprietatẽ trahendi humores grossos ꝛ sene humores adustos. dosis eius est a. ʒ. i. vsqȝ ad. ij. in decoctione a. v. vsqȝ ad. vij.

Scealmese. i. gallia muscata calida ẽ ꝛ sicca stiptica: ꝛ ꝯfortat mẽbra: ꝛ stringit ventrẽ: ꝛ curat vomitũ.

Secacul. i. iringi calidi sunt ꝛ humidi: augent sperma: ꝛ ꝓuocant coitum.

Sandali qd ẽ frigidioris cõplexionis oĩuȝ specierũ est rubeuȝ: eo ꝙ frigidũ ẽ in tertio gradu ꝛ siccũ in secundo: sȝ maioris aromaticitatis ẽ citrinũ: ꝛ est frigidũ in secũdo gradu ꝛ siccũ in pͣmo: ꝛ cõfert bibitũ magne caliditati ꝛ cardiace calide: ꝛ prodest emplastratũ stomaco calido: ꝛ apostematibus calidis.

Tabaisis. i. spodiũ: carbo est nodoꝝ arundinũ adustaruȝ indie frigidũ ẽ ꝛ siccũ in tertio gradu: ꝛ eius ꝓprietas ẽ remouere caliditatẽ ꝛ inflãmationẽ colere: ꝛ confortat stomachũ: ꝛ confert cardiace calide.

Lignũ aloes calidũ ẽ ꝛ sic. in secũdo gradu. Hal. dixit in libris expertis. qꝛ hȝ virtutẽ darsenicã: sed aliquãtulũ plus qꝛ hȝ ꝓprietatẽ exiccãdi humiditatẽ stomachi: ꝛ ꝓpter amaritudinẽ ꝛ stipticitatẽ cũ ipsius magna aromaticitate valet sup oẽs medicinas alias mẽbris pͥncipalibꝰ ꝛ remouet tristitiã: ꝛ cardiacã humidã: ꝛ valet cõtra oĩa venena: eo ꝙ confortat oẽs vͣtutes: ꝛ valet contra omnia reumata frigida.

Ambra ẽ vna ex speciebus canfore que orit̃ in fontibus maris: ꝛ natat sup aquã maris: ꝛ melior oĩuȝ est illa que in arabico dicit̃ ascap. calida ẽ ꝛ sicca in secundo gradu. cõfortat cerebrũ stomachũ ꝛ corꝛ oẽs sensus: valet senibus ꝛ in frigiditatibꝰ: valet ꝯtra vẽtositatẽ intestinorũ: supposita neruis eos fortificat: resistit magne pestilẽtie aeris bibita: ꝛ etiam odorata.

Iuinbe ꝛ in arabico noiat̃ auep. hãc medicinã noiat Hal. tñ de ea nullã sciuit ꝓprietatẽ: sed medici de baldac dicũt ꝙ repͥmũt acuitatẽ sanguinis ꝛ colere: ꝛ ꝯferũt aspitati pectoris ꝛ pulmonis a tota substãtia: cõplexio ipsaꝝ est frigida in pͣmo ꝛ humida in scõo: ꝛ ꝓpter hoc reprimunt acuitatem.

Cauffer eius virtus ẽ virtus sandaloruȝ: excepto quia qñ de eo potatur ab. i. aureo vsqȝ ad. ij. laxat.

Gariofili calidi sũt ꝛ sicci in scõo gradu: ꝛ attingũt tertiũ: ꝛ isti cõfortãt oĩa mẽbra pͥncipalia: valẽt ꝯ passiones frigidas: ꝛ cõstipant ventrẽ. Et dicit Hal. ꝙ eoꝝ ꝓprietas est confortare virtutẽ digestiuã.

Halbabat. i. basilicon gariofilatuȝ: ca. ẽ ꝛ sic. ĩ scõo gradu: aperit opilationẽ cerebri: valet cõtra cardiacã humidã ꝛ cõtra melãcoliã: ꝛ cõtra emorroydas.

Cardamomũ ca. est ꝛ sic. in scõo gradu: valet ꝯtra opilationes epatis: ꝯ lapides renũ: ꝛ lassitudinẽ mẽbroꝝ: ꝛ contra frigidos dolores: ꝛ cõfortat stõm multũ: ꝛ remouet sincopim ꝛ vomitũ qñ bibit̃ cũ vino maloꝝ granatoꝝ.

Camphora frigida est ꝛ sicca in tertio gradu: ꝛ est subtilis substãtie: ꝛ resistit putrefactioni que fit ex materia calida: stringit fluxũ colericũ: ꝓuat coitũ potenter: ledit stomachum nõ calidũ multũ.

Lacca ca. est ꝛ sic. in pͥncipio secũdi gradus: valde est manifestũ ipsius iuuamẽtũ in ꝯfortatiõe epatis: ꝛ in aptione suarũ opilationũ: ꝛ valet cõtra dolorẽ renũ ꝛ vesice: ꝛ augmẽtat coitũ. dosis eiꝰ ẽ dragma media vsqȝ ad vnã.

Muscus ca. est ꝛ sic. in fine secũdi gradus mirabilẽ hȝ proprietatẽ in cõfortãdo cor: ꝛ valet ꝯtra surditatẽ auriũ ꝛ stupefactionẽ corporis: ꝛ ꝯtra oẽs egritudines sincopis: ꝛ ꝯfert grosse ventositati intestinoꝝ: ꝛ suffocationi matricis: ꝛ ꝯtra melãcoliã: ꝛ auget coituȝ.

Liçebalafor. i. lingua auis ꝯfert cardiace ꝛ mouet coitũ.

Gesemini. i. viola vltramarina calida est ꝛ sicca in fine secũdi: ꝓdest senibꝰ ꝛ refrigeratis: valet ꝯtra dolorẽ capitis qui fit ex humoribus frigidis ꝛ grossis.

¶ Cap. LVII. Quod est de mõ cõpositiõis medicinarũ.

Hucusqȝ locuti sumꝰ breuiter de cibis ꝛ medicinis simpliciter manifestis. Deiceps volumꝰ narrare modos cõpositionis. Et dicimꝰ ꝙ necessitas que nos inducit ad cõpositionẽ medicinaruȝ simpliciuȝ ꝓuenit a tribus rebꝰ. Una est quia multotiens nõ iueniũtur in vna medicina simplici omnia que nobis sunt necessaria a virtutibꝰ ꝓpter quas cõpletur medicina aut dieta. al. cõseruatio. Secũda est quia ꝙuis nos inuenirem9 ipsaȝ forte nõ idigemus ea scõȝ eandẽ virtuteȝ: sed scõȝ plus aut minꝰ. Tertia est qꝛ erunt in illa simplici virtutes q̃ nõ sunt nobis necessarie scõm intentionẽ nostrã: neqȝ per medicinam neqȝ per dietaȝ alias conseruationẽ: vel forte erunt virtutes q̃ nõ intrant aliquã medicinaȝ vel cõseruationeȝ. Prima istarũ triũ cõsideranda est in illis locis qui non possent curari nisi qualitatibus cõtrarijs vel diuersis: ꝛ hoc accidit aut ꝓpter diuersitateȝ cause ab egritudine: aut ꝓp diuersitatẽ nature egritudinis ab accidente: aut ꝓpter diuersitateȝ egritudinũ inter se: aut ꝓpter diuersitateȝ cõplexionis carũ cõpositaꝝ: aut ꝓpter diuersitatem egritudinis a nã mẽbri ꝓpter suam cõplexionem: aut ꝓpter suũ pͥncipatũ: aut ꝓpter suũ locuȝ: aut ꝓpter suaȝ colligantiã. Exemplũ diuersitatis cause ab egritudine est sicut fe. putrida ex hũoribꝰ grossis: qꝛ illa ex parte male qualitatis calide: ꝛ sic. indiget medicina infrigidatiua ꝛ humectatiua: ꝛ ex pte humoris putridi grossi ĩdiget re subtiliãte vt exiccet ꝛ maturet. Et in hoc eodeȝ genere ingredit̃ repercussio ꝛ dissolutio q̃ necessaria est tempore augmẽti in apãtibus: ꝛ ꝓpterea ĩdiget medicꝰ in talibꝰ locis; vt sciat vti istis medicinis mixtis ꝛ repercussiuis. ꝛ resolutiuis. Et cadit dubiũ in operatiõibꝰ medicinarũ ꝯpositaꝝ ex diuersis vͣtutibus: hoc est quomõ possunt inueniri iste due operatiões contrarie simul in corpore humano: qꝛ si iste vͣtutes sint in eis equales: tũc nõ vincet vna alterã: sed eq̃liter erunt tẽperate: ꝛ nõ facient actionẽ quesitã in corpore humano. Et si vna erit fortior altera fortior faciet actioneȝ ꝛ actio: illi dȝ attribui: ꝛ alia erit frustra. Et hoc dubiũ nõ senserũt medici nisi in scõis virtutibꝰ nõ in pͣmis: qꝛ ipsi opinant̃ ꝙ si misceatur. ʒ. i. camomille cũ. ʒ. i. rosaruȝ: ꝙ medicina q̃ erit cõposita ex his erit tẽperata in pͣmis q̃litatibus: ꝛ cũ eo toto opinant̃ ꝙ hẽat vͣtutẽ repcussiuã ꝛ dissolutiuaȝ. Et nõ opinant̃ verũ: qꝛ necesse est vt vͣtutes ambarum sint vna sicut dcm̃ est. qꝛ si diceret̃ ꝙ medicina cẽt tẽperata in pͣmis qualitatibꝰ: hoc est qꝛ facit in corpore vnũ calorez tẽperatũ qui erit medius iter calorẽ ꝛ frigiditatẽ pu

mi gradus. Similiter debet itelligi in secũdis virtutibꝰ hoc est vt .ʒ.i. camomill'. ⁊ .ʒ.i. rosarũ habeãt virtutẽ vnã mediã inter repcussionẽ ⁊ dissolutionẽ. Et nõ errauerũt in hoc medici: nisi qꝛ nõ posuerũt gradus secũdis virtutibus: qꝛ si fecissent tũc sciuissent que eẽt tẽperata ⁊ non tẽperata. Et debes scire ꝙ operatio quã medicia hꝫ cõposita ẽ vnũ in cõmixtione artificiali: sicut in cõmixtione nãli: ⁊ nõ ẽ pl'a: ita vt sit tibi nec̃e dicere qñ q̃situ fuerit a te quõ facit vna medicia duas opatiões ꝯrias ĩ vno subiecto. Respõdeas ꝙ hec res est sicut sensus ⁊ sensata eoꝝ qui patiunt̃ a duobꝰ ꝯrijs simul in eodẽ subiecto. verbi grã: sicut apphẽdimꝰ albũ ⁊ nigrũ simul ⁊ semel in humiditate cristallina: ⁊ sicut sentimus calidũ ⁊ frigiduꝫ simul ⁊ semel ex cõmixtiõe aque feruẽtis ⁊ frigide: sicut dicit Gal'. qꝛ hoc nõ eẽt sufficiẽs in solutiõe huiꝰ dubij nobis ponẽtibꝰ ꝙ medicine ꝯposite habẽt duas operationes: quarũ vna esset opposita alteri: qꝛ hoc nõ accidit ꝟtutibus sensibilibus cũ sensatis: nisi ꝓpterea: qꝛ nõ sunt mãles ꝑmutabiles alterabiles passibiles in seipsis a sensatis passione manifesta: eo ꝙ ille nõ sunt cõiuncte cũ mã forti cõiunctiõe. Et causa huius reddit̃ in alia scientia nobiliori ista: hoc est in tertio de aĩa. Sed passiões quas recipit corpus a medicinis sunt necessario passiones mãles ꝑmutabiles in seipsis ꝑmutatiõe manifesta. Et ideo nõ est cõueniens vt inueniant̃ eoꝝ ꝯria simul ⁊ semel in istis vno tpe in vno subiecto sicut inueniunt̃ in sensibꝰ ⁊ sensatis. Sed si doꝫ dari exemplũ ꝓpter aliquã similitudinẽ nõ multũ ꝓpinquã nõ doꝫ dari nisi ꝭm ꝙ inuenit̃ mediũ iter extremitates: hoc est ꝭm ꝙ iuenit̃ albuꝫ ⁊ nigrũ in colore citrino. ⁊ si aliter diceret̃ vnũ vinceret alterũ necessario si duo essent: aut dominãs faceret suã opationẽ: ⁊ ei attribueret̃. ⁊ qdaꝫ dicũt ꝙ nã cognoscit ⁊ trahit ad se illaꝫ partẽ que est in eis magis necessaria. Scias tñ ꝙ ĩpossibile ẽ trahere qd inueniri nõ põt: ⁊ forte hoc secretũ eidẽ in sõnio fuit reuelatũ: iõ non suꝫ ille qui cũ eis litigare veli. Deinceps volumꝰ reuerti ad illud a quo separati fuimus: vt demꝰ exẽplũ membroꝝ diuisionis quã ꝑmisimꝰ ⁊ dicamꝰ ꝙ exẽplũ diuersitatis egritudinis ab accidẽte est sicut fe. acuta cũ sincopi: qꝛ putrida idiget euacuatiõe: ⁊ refrigeratiõe: ⁊ sincopis indiget ecõuerso. Exẽplũ diuersitatis egritudinuꝫ est sicut fe. diuersarũ specierũ ⁊ diuersarũ materierũ: et diuersoꝝ locoꝝ: sicut est fe. que dicit̃ emitriteus: qꝛ ẽ cõposita ex colera ⁊ flegmate diuersitate cõpositionis. Lã harũ est qñ sunt cõposita in vna ⁊ eadẽ egritudine: sicut sunt egritudines que fiunt ex pluribꝰ humoribus. Et iõ necesse fuit cõponere medicinã ex rebꝰ que respõdeant pluribꝰ humoribꝰ. Et hec fuit ꝑma necessitas cõpositionis medicinarũ cõpositarũ purgãtiũ. alijs duabꝰ. vꝫ. cõpositarũ egritudinũ ⁊ ipsarũ egritudinũ correspõdet cõpositio tyriace: qꝛ intẽtio in illa fuit curare multas egritudines: ⁊ ꝑseruare ab eis: ⁊ ideo fuit cõposita ex medicinis que habẽt multas virtutes ramificatas diuersas: et vt a multis partibꝰ possent vincere venenũ. Exẽplũ necessitatis ꝯpositionis ꝓpter diuersitatẽ nãe egritudinis ⁊ nãe mẽbri ꝓpter suã ꝯpl'onẽ: est sicut stomachus ethicus: qꝛ a parte qua est fe. ethica idiget frigiditate ⁊ humiditate: ⁊ a parte qua est stomachus idiget caliditate ⁊ siccitate: ⁊ est simile in tussi que fit ex mã viscosa in fistulis pulmonis: qꝛ a parte q̃ est mã grossa ⁊ viscosa indiget subtiliatiuis ⁊ incisiuis: ⁊ a parte qua est pulmo indiget rebꝰ lenitiuis. Exẽplũ necessitatis cõpositiõis medicinarũ ꝓpter diuersitatẽ nãe egritudinis a mẽbro ꝓpter ꝑncipalitatẽ mẽbri est sicut egritudo calida que fit in aliquo mẽbro ꝑncipali sicut in cerebro: ꝙ necesse est vt nõ multiplicemꝰ multũ medicinas frigidas: ideo vt nõ extinguamus calorẽ nãlẽ: ⁊ vt nõ ꝑuet̃ a sensibꝰ ⁊ motibꝰ. Et ꝓpterea est necesse miscere cuꝫ illis medicis res que ad aromaticitatẽ sint declinãtes: ⁊ ad calorẽ ⁊ ꝯfortent. Et in passione frigida que accidit epati necesse est euacuare: sicut declaratũ est in libro ingenij sanitatis. ⁊ possibile ẽ vt sit hoc ꝯriũ: eo ꝙ sicut ẽ nobis necesse cognoscere ꝟtutes medicinarũ necessariaruꝫ tpe necessitatis: eodẽ mõ idigemꝰ cognoscere modũ cõpositiõis: ⁊ si non est possibile nobis medicinari nisi veniamꝰ ad partẽ ingenij sanitatis. ergo icipiamꝰ hoc scire ꝑmo a libro igenij sanitatis postq̃ꝫ ibi declaratũ est. Et qꝛ hucusq̃ꝫ exiuimꝰ ab intẽtione nostra: redeamꝰ nũc ad ipsaꝫ: ⁊ dicamus ꝙ qñ apostema est in mẽbro ꝑncipali ⁊ maximi iuuamẽti necesse est vt sue medicine misceamꝰ que fortificẽt virtuteꝫ ⁊ substãtiã ipsiꝰ: ⁊ caueamꝰ ne virtutes sue dissoluãtur sicut sunt sandali ⁊ rose. Et sil'r qñ erit mẽbrũ maximi iuuamẽti: tũc necesse est nobis ꝯseruare ipsuꝫ cũ medicina stiptica. Et exẽplũ necessitatis ꝓpter locũ mẽbri est qñ volumus ꝙ medicina stiptica vadat ad ꝓfunditateꝫ corporis debemus secũ admiscere rem que habeat subtilẽ substantiã ꝓpter longitudinẽ sui loci: ad hoc vt sit vehiculũ stipticitatis: q̃uis sit cõtra quesitum nostrum in aliquo. Sicut admiscemus cantarides in medicinis vesice: ⁊ crocum in medicinis cordis calidis. Et simili modo nos miscemus ceraꝫ in emplastris: propterea vt sit materia faciens ea melius applicari membro. Sed exempluꝫ necessitatis cõpositionis medicinaruꝫ ex parte colligantie est sicut egritudo ca. q̃ fit in ore stomaci: qꝛ in ea non debemus multiplicare medicias frigidas: eo ꝙ cõicat cũ mẽbro frigido. ¶ Ista sunt .v. mẽbra necessitatis cõpositiõis: ꝓpter que ꝯponunt̃ medicine que sunt ex diuersis virtutibus quãdo nõ inuenimꝰ in vna simplici quo ex virtutibꝰ indigemꝰ. ¶ Sed secũda particula necessitatis ꝯpositiõis est: qꝛ aliqñ nos inuenimus vnaꝫ simpliceꝫ medicinã que hꝫ fortioreꝫ virtutem: aut debilioreꝫ eo ꝙ q̃rimus. Et hec particula diuiditur in pl'a mẽbra. Vnuꝫ est qꝛ erit nobis necessaria vna ex ꝑmis opationibus medicine: ⁊ h̄ simplex quidẽ habet plus aut minus q̃ꝫ queramꝰ: q̃re tũc necesse ẽ nobis habere aliaꝫ medicinã vt debilitemꝰ suã opationeꝫ aut vt eã fortificemꝰ. Et si tu vis eã debilitare h̄ fit duobus modis. Vnus ẽ vt misceamꝰ cũ forti medicina aliã que sit contraria sue virtuti. Verbi gratia. qñ habemus vnã medicinã que sit ca. in tertio gradu: ⁊ nõ indigemꝰ nisi ea que sit ca. in secũdo: miscebimꝰ cũ ea illaꝫ que sit frigida in ꝑmo. Alter modꝰ debilitãdi est vt misceamꝰ cũ forti medicina aliã que nõ sit cõtraria in qualitatibꝰ ⁊ virtutibus: sed similis in ꝟtutibꝰ: sed minꝰ habeat altera ex eis. Verbi gratia. si habuerimꝰ medicinã calidam in tertio gradu: ⁊ nos velimus declinare ab illo miscebimus cũ ea vnã que sit calida in ꝑmo gradu solum: ⁊ habeat ꝓparationẽ quã dicimus vt debilitet̃ medicina cũ suo simili in qualitate. Et ꝙ sit minoris virtutis probat .G. per ꝯmixtionẽ aq̃ tepide cũ aqua bulliẽti: qꝛ necessario videmꝰ feruentis calorẽ declinare. Et hic est contra dicendũ: qꝛ si videmus ꝙ homo habeat egritudinẽ calidaꝫ in quarto gradu. vel etiã in tertio: ⁊ dederimꝰ rem calidã in secũdo gradu multotiens ledet ip̃m. Et ꝓpterea ꝟba .G. ꝺbẽt refragari ex dieta tali minꝰ cal'a supra. Dicas si dederimꝰ mel habenti causonẽ nõne ledet̃ icõtinenti magna lesione: Et similiter si quis haberet magnaꝫ lesionẽ frigidissimaꝫ in capite: si tu inungas ipsum oleo rosato nõne multuꝫ ledet: Et si sustinent Gal. prouideant super hoc. Sed dicimus ꝙ si ita est sicut dicit .G. erit per hanc viã: qꝛ medicina quã dicimus calidiorẽ eẽ est illa que habet maiorẽ cõparationẽ caloris ad frigidi

tatez q̄z illa q̄ est minus calida. ergo erit frigiditas in ambabus per contrariũ: hoc est q2 in calidiori erit frigiditas minoris cõparationis: ⁊ in frigidiori erit maioris comparationis. verbi gratia: q2 ꝯparatio caloris ad frigus in .3.i. piperis ē maior q̄z in .3.i. spice. ⁊ si in .3.i. piperis sint .v. partes caliditatis ⁊ vna frigiditatis. ⁊ in .3. vna spice sint due partes caliditatis: ⁊ vna frigiditatis mixtis duab⁹ .3. simľ erit ꝯparatio caliditatis ad frigiditatē in hoc mixto maior q̄z esset in pipere solo. Et qñ eris bene speculat⁹ in hoc videbis hoc fieri per hāc viā. Et iste partes medicine q̄s diximus calidas aut frigidas: q̄uis nõ sint in actu nõ nocent in hoc documēto: q2 sunt q̄si medie inter illā rez que est inter actũ ⁊ potētiā. Et ideo est possibile in multis corporibus cõsimilib⁹: vt dissoluanť artificialr ptes ex qb⁹ cõponunť sicut est lac. Et fortificať hec opinio: eo ꝙ medicina que h3 plures partes calidas in se sine dubio est ꝑparata vt inflāmeť a calore nãli plus q̄z medicina que tñ nõ h3. Sed accidit aliqbus corporibus ꝑpter fortitudinez caloris illoꝝ: ⁊ ꝑpter ꝑparationē corpoꝝ ipsoꝝ vt cõuertant oĩa que eis adueniũt ad subam igneā: etiā si esset minoris caliditatis q̄z illa. ⁊ pōt eē ꝙ hec est occasio lesionis mellis in causone: ⁊ quõ nõ deb3 hoc facere: q2 videmus ꝙ aqua etiā cucumerum conuertitur in his febribus ad colerā. Iste est modus debilitādi v̓tutes medicinarũ per cõparationē. Sed qñ volum⁹ fortificare nõ fiet hoc nisi vna via: hoc est vt misceať cũ ea medicĩa sue speciei ⁊ sit fortior ea: ⁊ adhuc loquemur de his: ⁊ de reb⁹ que intrant in secũda particula partiũ ꝑmaꝝ sunt qñ volum⁹ silr fortificare scđas v̓tutes ⁊ tertias medicinarũ simpliciu3: aut debilitare: ⁊ hoc etiā fit duob⁹ modis. Un⁹ est vt misceatur cũ forti medicina vna que habeat ꝯriā virtutē. verbi gratia: qñ habebim⁹ medicinā aperitiuā ⁊ incisiuā ĩ tertio gradu: ⁊ volum⁹ declinare ab illo miscebimus cũ ista medicinā opilatiuā ingrossatiuā in ꝑmo gradu: ⁊ tũc redibit ꝑma ad aperiēdũ in scđo gradu. Alter modus ē vt misceam⁹ cũ ea similē: sed minoris virtutis: q2 etiā ex ea deueniet ꝑme diminutio actionis sicut dictũ est in ꝑmis q̄litatib⁹: q2 cõparatio opilatiõis ad subtilitatē in hoc est maior q̄z in ꝑma. Sed scđa via fortificādi v̓tutes scđas ⁊ tertias est vt misceať cũ ea silis ⁊ sit fortior. Et quidā dicunt ꝙ virtutes scđe fortificātur miscēdo medicinā cũ medicina alia simili in eodē gradu: ita vt nõ sit fortior: ⁊ dicũt ꝙ expientia testificať ꝙ due medicine eq̄les in virtute ꝯiũcte habebunt fortiorem operationē q̄z vna illarũ singularis ⁊ per se: ⁊ hoc accidit: qñ erit quātitas vnius equalis quātitati alterius. Et potest esse ꝙ causa huius est ideo q2 he due medicine cõiuncte: q̄uis videatur ab eis vt sint equales in virtutibus secundis ⁊ tertys nõ potest esse vt sint equales penitus veraciter: nisi largo arbitrio: eo q2 ĩpossibile est vt nõ diuersificenť in subtilitate substātie et grossicie: ⁊ spissitudine ⁊ raritate: ⁊ similib⁹: ergo nec erit difficile eas inequaliter permutare ꝑpter isertionē earũ substātiarũ: quia ipsa in quibus recipient ꝑmutationē nõ erunt equalia: ⁊ ꝑpterea manifestabitur permutatio earum corpori plus q̄z manifestetur permutatio corporis in eis: hoc est quia corpus erit ab eis magis permutatũ: ⁊ idcirco istud qđ tardat permutari exire a corpore retinet illud qđ est velox ad exeundũ: vnde fortius operanť in corpore: ⁊ per hanc via3 potest esse ꝙ similia adinuicē fortificantur: ⁊ similiter dicimus in ꝑmis virtutibus. Et ꝑpterea vides ꝙ antiqui ponũt in eoru3 cõfectiõibus medicinas equales oĩbus virtutibus tribus. Isti duo sunt modi ꝑmarũ partiũ que fuerunt cause cõpositionis. Et in scđa particula ĩgreditur adhuc alia res: hoc est q2 potest eē vt nõ ĩdigeamus oĩbus virtutibus medicine numero: sed q̄busdam: ⁊ hoc est duobus modis. Unus est quia nõ indigebimus oĩbus qualitatibus primis medicine nisi vna. verbi gratia: habebimus vna3 medicinā calida3 ⁊ humidam simplice3: ⁊ nõ indigemus ea nisi ꝑpter humiditatē quare tũc debemus miscere cũ ea medicinā frigidā ⁊ humidā: tamen necesse est vt sit frigiditas illius equalis in comparatione caloris alterius: ad hoc vt sint temperate in caliditate ⁊ frigiditate: ⁊ vt humiditas sola domineť: ⁊ sic debes intelligere vnāquāq3 istarũ qualitatu3. Alter est vt ponamus ꝙ indigeamus ex vna medicina secũdis virtutibus aut tertys ⁊ non primis. verbi gratia: sicut necessarium est semen apy in febribus que fiunt ꝑpter opilationem solum: vt aperianť opilationes ⁊ vt subtiliētur humores grossi ⁊ prouocetur vrina: ⁊ non est necessarius suus calor: nec sua siccitas. quare tunc cu3 eo debem⁹ miscere re3 frigida3 ⁊ humidā que remittat suũ calorē ⁊ suā siccitate3 semper considerando: vt secunda virtus ipsius non resistat secunde virtuti prime: qua ĩdigemus: hoc est apertione: verbi gratia: si necesse est nobis miscere nenufar cum semine apy: aut suu3 simile debemus ponere loco nenufaris semen melonis aut citrulloru3: ad hoc vt secunda virtus illorum fortificet secundā virtute3 apy: q2 q̄uis ista duo semina sint frigida habent tamē virtutem diureticā: q̄uis. S. dicat ꝙ si misceatur res debilioris virtutis cum re que est fortis virtutis: ⁊ est vnius generis: ꝙ ipsa ea3 debilitat: nec est impossibile vt quādo cõiunguntur due res que sunt vnius virtutis: quãuis vna sit debilior altera: ꝙ cõiunctu3 istarum non sit fortius singulari. Sicut tu vides ꝙ nos miscem⁹ medicinis calidis acetu3 ꝑpter iuuamentũ apertionis q̄uis videať esse frigidu3: q2 si nos separamus partem calidam ab aceto nõ faceret id qđ facit in frangendo lapide3: ⁊ est remotu3 vt faceret hoc ꝑpter parte3 frigidam solum: sed facit hoc ꝑpter calidam partem que est in tali substantia. Et ideo miscem⁹ ipsum cum medicinis calidis: q̄uis sit debilioris caloris istis. Sed cũ hoc toto est aliquid in aceto: qđ hanc operationem adiuuat: sicut stipticitas sua. Et idcirco dicim⁹ ꝙ medicina debilis mixta cu3 forti ꝓdest fortificationi fortioris: quia operationes medicinaru3 in corporibus hũanis non sunt nisi per viam cõparationis ⁊ assimilationis corporib⁹ humanis: ⁊ nõ sunt nisi ex parte ipsiusmet medicine: q2 tu vides multas medicinas in quibus est pauca caliditas: ⁊ cõparate humanis corporibus inueniũtur calidiores illis que videntur illis calidiores. Et sic potest esse semen apy coniunctũ cum semine melonis: ⁊ fit fortius in operatione q̄z apium solum in corpore humano: ⁊ quando medicus subtiliter cõsiderauerit hoc non medicabitur cum simplici medicina. Et hec ꝑparatio inueniť in compositionibus antiquorum: sicut in oximelle seminum: q2 considerauerunt cũ aceto fortificare scđam operationē mellis: idcirco laudauerunt illas medicinas simplices: quarum secunde virtutes adiuuant se adinuice3: quãuis in ꝑmis sunt ꝯrie sicut de ireos: ⁊ de alys simplicibus medicinis. Et in sũma iuuamentum istius preparationis: nõ est nisi in secundis virtutibus ⁊ tertys. Et quãuis inueniať scriptum in dictis antiquoꝝ: nõ tamen ostēderunt rationem. Sed nobiles viri fily Auenzoar testificati sunt hoc: ⁊ illi sunt quibus debet attribui scĩa medicine. Tertia necessitas cõpositiõis est vt ponať in medicis purgatiuis aliquid ad refrenādũ: vt nõ ledant mēbra ꝑncipalia. Sed aliquādo ponuntur medicine ad dulcorandum medicinam que habet malũ sapore3: ⁊ ad hoc vt sit amicabilior nature: sicut sunt cõfectiones que fiunt cum melle ⁊ zuccaro: q̄uis in multis locis sint cõtrarie nostre intentioni: sicut in medicina a qua querimus frigiditatē ⁊ stipticitatē.

¶ Hucusq3 diximus modos necessitatis cõpositionis simpliciũ medicinarum.

¶ Cap. LVIII. Qđ est de mensura ⁊ proportione medicinarũ simpliciũ cõpositas ingredientium.

Deinceps volumus dicere ꝑparationẽ q̃ᵹtitatis simplicis medicine que ponit̃ in ꝯpõne medicine. Et hoc duobꝰ modis fit. Unus est ꝓpterea: qꝛ nos nõ damꝰ ex medicīa simplici quãcũqꝫ q̃ᵹtitatẽ: sꝫ q̃ᵹtitatẽ ꝺtermiatã: qđ facimꝰ ꝑp fortitudinẽ medicine aut eius debilitatẽ. Et debemꝰ hãc eandẽ viã inspicere ⁊ in cõpositis: hoc est qꝛ debemꝰ ponere ex forti paucã quãtitatẽ: ⁊ ex debili multã quãtitatẽ ꝺꝫ qđ ordinatũ fuit in tyriaca. Alter est qñ in vna medicina cõposita simplex medicina hꝫ vltimũ iuuamẽ q̃situꝫ ⁊ alie que ponunt̃ nõ ponunt̃ nisi ꝓpter ipsã: sicut sũt trocisci de lacca ⁊ alia cõposita que ab vna rerũ intrãtiuꝫ nominant̃: ⁊ ponit̃ plus de illa. Et põt esse vt nõ ponat̃ in vna ꝯpositione alicuius medicine simplicis multa quãtitas nisi ꝓpter iuuamẽtũ multũ: qđ est in ea. Et põt eẽ vt nos ponamus multũ ex medicina cõposita ꝓpter remotioneꝫ mẽbri. Et hoc fit ꝓpter debilitatẽ medicine cõparatione illi mẽbro: ⁊ põt eẽ vt iste cause fortificent̃ adinuicẽ ⁊ põt eẽ vt vna resistat alteri: sicut qñ ꝯiũgunt̃ in vna medicina res multi iuuamẽti cũ debilitate earũ ⁊ remotiõe loci. ꝓpterea si sunt ex illis que sunt multi iuuamẽti debemus ponere multã quãtitatẽ: ⁊ si sint pauci iuuamẽti debemus ponere exiguã quãtitatẽ: ⁊ maxīe qñ cõiungit̃ cuꝫ pauco iuuamento mltũ nocumẽtũ. ⁊ qñ ẽ media iter paucuꝫ iuuamẽtũ ⁊ multũ erit media iter multũ ⁊ paucũ. Sꝫ ideo qꝛ quãtitas medicinarũ laxatiuarũ nõ põt ferre multaꝫ quãtitatẽ augmẽti ⁊ diminutionis: sicut ferũt alie: est nobis necesse in ꝯpositiõibꝰ earũ vti duabꝰ rebꝰ. Una. qꝛ debes accipe de vnaquaqꝫ illarũ vnã dosiꝫ. Et postea dabis ex illo opationẽ vnius illarũ ad totũ: hoc est si erunt quattuor medicine dabis quartã partẽ. Altera ẽ qꝛ tu debes accipe ex dosi ītegra vniuscuiusqꝫ medicine aliqđ ꝺꝫ opationẽ vniꝰ medicinarũ cõpositarũ. Et iõ qꝛ vna ex rebus que magis necessaria est medico in cõpositione medicinarũ est vt sciat in quo gra. est medicina cõposita in p̃mis v̓tutibus scđis ⁊ tertys si sciri posset. de hoc volumꝰ loqui: ⁊ dicimꝰ ꝙ qñ hõ vult scire gradũ medicine cõposite ex q̃litatibus medicinarũ simpliciuꝫ: primo dꝫ facere hãc distinctionẽ: hoc est qꝛ īpossibile est vt euadat medicina cõposita ab vna duarũ rerũ: aut vt sint medicine simplices ex q̓bus est ꝯposita vniꝰ generis. i. vt sint oẽs calide aut frigide: aut hũide: aut sicce: aut sint ex v̓tutibꝰ ꝯrys: ꝺ est vt quedã sint calide: quedã frigide: quedã humide: q̃daꝫ sicce. Et etiã p̃ma particula nõ euadit ab vna duaruꝫ rerũ: hoc est aut vt sint ille medicine q̃s diximꝰ eẽ vnius generis in vno gra. v̓tutis: que est sub vno gñe: hoc ẽ verbi gr̃a: vt sint in vno gra. calidi ⁊ sicci: aut vna hẽat egressuꝫ sup alterã: ita vt vna sit tẽperata: ⁊ altera sit calida in p̃mo gradu: ⁊ alia in scđo: ⁊ alia in tertio: ⁊ alia in quarto. Et pars scđa etiã nõ euadit ab vna duarũ rerũ: aut vt ille medicine que sunt ꝯtrarie sint in vno gradu ꝯ̃rietatis: aut vna habeat egressuꝫ sup aliã in illa ꝯ̃rietate. verbi gr̃a: ꝙ vna sit calida in tertio gradu: ⁊ alia frigida in p̃mo: ⁊ alia sicca ī scđo: ⁊ alia humida ī p̃mo. Et aliqñ accidit vt cõiungant̃ oĩa hec q̃ttuor in vna medicina. ⁊ cognitio simplicis dabit tibi cognitionẽ cõpositi. Et via speculatiõis in p̃ma ꝑticula quã diximꝰ ꝙ v̓tutes medicinarũ sunt in ea ī vno gñe ⁊ in vno gradu est: vt apparet: vt eẽ debeat gradus cõiuncti totius in vno ⁊ eodẽ gradu quo est vna singulariuꝫ per se: saluo vt nõ acquirat ãmixtionẽ: ⁊ vnã formã q̃ eẽt ꝯparatione corporis humani calidior aut frigidior vniuscuiusqꝫ simplicium per se: ⁊ maxime in medicinis que diu stant cõfecte anteq̃ꝫ eis vtamur: ⁊ forte ero cõtẽtus in fine ꝙ hoc accidat in pluribꝰ ꝯpositionibꝰ. Sꝫ qñ erũt medicine ꝯ̃rie in vno gradu ꝯ̃rietatis: tũc de necessitate vna vincet alterã: ⁊ erit medicina tẽperata: saluo ꝙ earũ quãtitates sint illa quãtitas in qua possit esse ille gradus virtutis: qꝛ nulla medicīa que est calida in p̊ gradu: aut scđo nõ est sicut in omni quãtitate accidẽti: quod est: quia cum mel sit caliduꝫ in scđo gradu: ⁊ sandali sint frigidi in scđo mel vincet sandalũ si ex melle comedant̃ due vncie: ⁊ ex sandalis. ʒ. ij. sed due. ʒ. mellis nõ vincent duas. ʒ. sandalorum. Sed si medicine nõ sunt ꝯtrarie in eodẽ gradu contrarietatis. sed erit. gr̃a exẽpli. vna frigida in p̃mo gradu: altera calida in tertio: ⁊ alia frigida in secundo: ⁊ alia calida in quarto. manifestuꝫ est ꝙ frigida remittet ex calida ꝺm ꝙ est in gradu frigiditatis in vno gradu: aut in duobꝰ: hoc est: quia res que est frigida in primo deducet caliduꝫ in tertio ad calidũ in secũdo. ⁊ eodẽ modo que est frigida in secũdo reducet calidã in quarto: ad calidaꝫ in secũdo: ⁊ semꝑ erit victoria ꝺm vnuꝫ gradũ: quia illa que est frigida in secundo reducet illaꝫ que est calida in tertio: ad illã que est calida in p̃mo: ⁊ totũ hoc est quãdo q̃ᵹtitas medicinarũ est equalis: ⁊ nõ intẽdas equale in pondere: sꝫ eq̃lis in virtutibus. Et hec q̃ᵹtitas est in p̃mo gradu graduuꝫ in quibus manifestant̃ operationes medicinaꝝ in corpore humano. Et si diuersificant̃ virtutes contrarie scđm magis ⁊ minus. Et diuersificant̃ quantitates etiã ꝺm plus ⁊ minus: hoc est si quantitas medicine debilis erit multa: hoc est dupluꝫ quãtitatis fortis: tunc remouebit ex forti gradum vnũ vltra graduꝫ quẽ remisit: ꝓpter qualitateꝫ. verbi gratia. si habuerimus vnã medicinam calidã in tertio gradu: ⁊ aliaꝫ frigidã in p̃mo: ⁊ que erit frigida in p̃mo erit duplũ q̃ᵹtitatis eius que est calida in tertio gradu: ex gradibus in quibus manifestat̃ operatio illius medicine in corpore: tunc remittet scđm ꝙ dictũ est. Sed si erit tripla in quãtitate gradus operatiõis reducet ipsaꝫ ad temperantiaꝫ. Et si medicina calida aut frigida erit minoris quãtitatis quãtitate p̃ma nõ curamus de ea. Et si fuerit ꝯtrariuꝫ: hoc est si medicina fortis erit ipsa que multa est in quãtitate: plus q̃ꝫ sua quãtitas p̃ma in gradu operationis: ⁊ debilis remanebit in sua quãtitate p̃ma: tunc debilis nõ remittet ex forti nisi scđm cõparationẽ illius quãtitatis. verbi gratia. si erit quãtitas ex forti dupla sue quãtitatis p̃me in gradu operationis: ⁊ debilis remanebit in sua p̃ma quãtitate: hoc est qꝛ debilis erit calida in primo gradu: ⁊ fortis erit frigida in tertio: tũc calida nõ reducet frigidã in tertio vsqꝫ ad scđm: sed reducet a tertio media mensura a tertia ad scđam. Et causa huius est: qꝛ quando duplicat̃ p̃ma quantitas medicine: tunc duplicat̃ etiam qualitas: ⁊ egrediet̃ ex gradu suo in caliditate aut frigiditate ad alium gradũ. Ideo quãdo tu īuenis vnaꝫ medicinam que erit frigida aut calida in tertio gradu: erit duplicata eius p̃ma quantitas in gradu operationis ipsa interficiet de necessitate sicut interficit venenũ. Sed medicine q̃ sunt in vno gradu: siue in vno genere virtutũ: ⁊ illarum gradus diuersificant̃ hac re illarum preparatio iterum est vt medicina que est debilis virtutis remittat ex forti: ⁊ iam dedimus causaꝫ huiꝰ. Sed adhuc necesse est vt intelligas hoc scđm viam quã dicemꝰ: hoc est: qꝛ medicinarum que sunt contrariarũ virtutuꝫ vna non remittit vel alterat aliam nisi ꝺm ꝙ habet de qualitate cõtrarietatum: qđ est: qꝛ medicina q̃ est frigida in p̃mo non remittit eam que est calida in scđo nisi scđm supfluitatem quã habet: hoc est vnum graduꝫ. Et idcirco de necessitate est ꝙ ex medicinis q̃ sunt in vno genere virtutũ debilis remittat ex forti scđm cõparationeꝫ in medicina debili ad suum cõtrarium de maiore illa que est in medicina forti. verbi gratia: frigiditas que est in medicina calida in p̃mo gradu est maior cõparata in calori qui est in ea: q̃ꝫ illa que

est calida in scđo gradu. Et frigiditas q̄ est in medicia q̄ ē calida in tertio gradu est minoris ꝯparatiōis suo calori q̄ꝫ frigiditas q̄ ē in calida in scđo gradu. ergo medicina tēperata in medicinis que sunt in vno gñe v̓tutū est ꝓpinquior ad remittēdū eā que est frigidior ea. ꝓpterea qꝛ ꝯpositio ꝯtrarietatū in ea est ꝓpinquior compositioni tēperātie: ⁊ post illā illa que est in p̓mo gradu: ideo qꝛ vnū ꝯ̄triorū est debilius in illa. ⁊ post illā illa que est in scđo: eo ꝙ vnū cōtrarioꝝ est debilꝰ eo qđ ē in illa que ē in p̓mo gradu: ⁊ minoris ꝯpositiōis. ⁊ post illā illa que est in tertio gradu. ꝓpterea qꝛ ꝯ̄triū qđ est in illa est minoris cōpositiōis ceteris alijs. verbi grā: si miscuerimꝰ vnā medicinā tēperatā cū alia que sit calida in scđo gradu. nō hꝫ v̓tutē ꝭm veruꝫ. al'. ꝭm nāꝫ reducēdi ipsaꝫ ad p̓mū gradū: ideo qꝛ illa que hoc dꝫ facere necessario erit frigida in p̓mo gradu: sed hoc reducit eā ad rē que nō attigit hūc gradū. Et si miscuerimꝰ cū illa que ē calida in scđo gradu medicinā calidā in p̓mo gradu. remittet etiā ipsaꝫ: sꝫ minus etiā q̄ꝫ tēperata. ꝓpterea qꝛ cōpositio frigiditatis ad caliditatē calide in primo gradu est minor cōpositiōe que est ad tēperatā: sicut est, in tēperata minor cōpositio q̄ꝫ in illa que est frigida in p̓mo gradu. ꝓpterea īpossibile est medicine tēperate vt remittat ex ea que est calida in scđo gradu tātū q̄ꝫtū remittit illa que est frigida in p̓mo gradu. Et etiā est īpossibile calide in p̓mo gradu: vt remittat ex calida in scđo tātū q̄ꝫtuꝫ remittit tēꝑata. Et sic est īpoſ'e vt remittat calida ī 2º gradu ex cal'a ī 3º gradu tātū q̄ꝫtū calida ī p̊. Et adhuc plus tēꝑata aut frigida in p̓mo gradu. Sꝫ qꝛ medici nō viderunt neq̄ꝫ cōsiderauerūt in his dicūt: ꝙ qñ nos miscemꝰ vnaꝫ medicinā calidā in p̓mo gradu cū alia calida in tertio gradu ipsa reducit ipsaꝫ ad caliditatē in scđo. ¶ O vtinā ego scirē de ista que est calida in tertio gradu vnā que eēt frigida in p̓mo: ad quē gradū reduceret̄. Si dicerēt ꝙ reducat̄ ad scđm gradū: Respōde. ergo calida in p̓mo: ⁊ frigida in p̓mo reducēt calidā in tertio ad vnū gradū: ⁊ hoc ē vanū. Et si dixerint ꝙ frigida in p̓mo gradu reducet calidaꝫ in tertio ad calidā in p̓mo. ergo respōdemꝰ ꝙ frigida in scđo reducet calidā in tertio ad tēperatā. ⁊ hoc est ita īpossibile sicut aliud. ⁊ iste error ꝓuenit a p̓uatiōe sciētie. Et posuit hunc errorē hō qui dicit̄ alkindus: qꝛ ipse fecit vnā cōpilationē tractatuū: ⁊ in illis credidit dare cognosci naturā medicinarū cōpositarū. Et voluit hoc demonstrare per partē alaachi vel algorismi: ⁊ musice: sicut fecit ille qui speculat̄ res ꝑ accidēs. Et dicit ꝙ cōpositio quattuor graduū medicinaruꝫ est cōpositio duplex: ita ꝙ q̄rtꝰ gradus deueniet q̄druplicatus. ꝓpterea: qꝛ ponit primuꝫ gradū duplū temperantie: ⁊ secūduꝫ dupluꝫ: primū ⁊ tertiuꝫ dupluꝫ secūdi: ⁊ quartū dupluꝫ tertij. Et erat ei sufficiens dicere ꝙ secūdus esset duplū p̓mi: ⁊ tertius tripluꝫ: ⁊ quartus quadruplū. Et sic intellexerūt medici in ordine graduū ad hoc vt essent equales: qꝛ caliditatē sensibilē corpori posuerūt in p̓mo gradu: ⁊ ab hac deuenerunt a medicina que est remota ab illa tantū quātū fuit remota illa a temperata: ⁊ posuerunt illā in secundo gradu. Et istud sine dubio est dupluꝫ primi. Et post hūc deuenerūt a medicina que est remota a secunda tantū quātū est remota secūda a p̓ma: ⁊ hāc posuerūt in tertio gradu. qꝛ triplicata est: ⁊ sic fecerūt in quarto gradu: sed ꝭꝫ Alexādrū est necesse vt ponāt secūduꝫ gradū in excessu super p̓mū dupluꝫ excessus quā habet p̓mus super temperatuꝫ: ⁊ tertius super secunduꝫ duplū excessus quem habet secūdus super primum. ergo medicine que erunt in tertio gradu caliditatis necessario interficient: ⁊ magis que erūt in q̄rto. Et quō possunt tolerare corpora medicinas que sunt in .xvi. gradu. Et adhuc ponamus ꝙ ita sit latitudo quarti ad tertium non est proportionalis latitudini secūdi ad temperantiā: ⁊ tales latitudines deberent poni in gradu Et similiter latitudo que est a secūdo ad tertiū: ⁊ secundū illos ordines graduū nō sunt equales. Et non posset esse maior error in hac arte q̄ꝫ iste. ideo quia res in qua intelleximus in primis conseruare ordinem excessuum virtutis vnius super alteram esset occulta nobis: nec ipsam cognosceremus. Et error alchindi fuit quādo posuit rem que est in p̓mo gradu duplam temperata in qualitate calida aut frigida: ⁊ hec fuit causa: quia secutus fuit comparationem dupli. Et est dicenduꝫ ꝙ illud quod intellexit Galienus in primo gradu est ꝙ habet excessuꝫ super temperamento in vna parte vltra ipsum. ⁊ ꝭm hoc quādo componetur compositio dupli in excessum graduuꝫ non erit necessarium ꝙ medicina que est in quarto gradu sit dupla super medicinaꝫ que est temperata sexdecim duplis vicibus. Et ꝙ dictum Galieni significat hoc quando dixit: ⁊ mea intentio est in primo gradu. illa res que manifestatur sensui ⁊ permutatione corporis: quia esset intētio Galieni ꝙ primus gradus esset duplum temperati: permutatio que manifestatur in corpore a medicina non esset p̓ncipium permutationis. Et contemplare bene hec verba si sunt veracia: ⁊ non consequeris consuetudinem populorum q sequunt̄ consuetudines medicoꝝ nouoꝝ. Hucusq̄ꝫ diximꝰ p̄paratiōes q̄bus hō pōt cognoscere naturā medicinaꝝ cōpositaꝝ ⁊ cōponere eas per viā cognitiōis p̓marum virtutū: qua etiam scđas ⁊ tertias graduauimus ꝙ nō fecerunt alij medici: ⁊ est querendū.

¶ Capl'm. LIX. Quod est de cognitione medicinarum compositarum per experientiam.

Postq̄ꝫ cōpositio medicinarū est inuenta ꝭm rationem: virtus p̓ma scđa ⁊ tertia medicine cōposite scit̄ scđꝫ rationē. Querimus si experientia habet aliquā inuentionē in virtutibꝰ medicinarum cōpositaꝝ: sicut habet in virtutibus medicinaruꝫ simpliciū. Et dicimus ꝙ prime virtutes secunde ⁊ tertie nō indigēt experientia in composito: eo ꝙ sunt inuente ratione demōstratiua. Sed si possibile est in medicina composita facere aliquaꝫ ꝓprietatem: ꝓpter cōmixtionem in hoc habet experientia magnā inuentionem: ꝓpterea quia quedam ꝓprietas est que habet conuenientiam cum cōpositione medicine: ⁊ quedaꝫ non: ⁊ illa que non habet conuenientiaꝫ inuenitur in maiori parte in complexione naturali non artificiali: quāuis non sit remotum inuenire ꝓprietates in medicinis: quarum complexio facta fuit tempore longo: propterea quia complexio magis est in illis confirmata. Et ideo dicit homo queꝫ tu scis ꝙ maior pars operationis tyriace prouenit a proprietate cōsequente totam substantiaꝫ: ⁊ dicit ꝙ nos non debemus mutare aliquid ex receptione quā facit andromachus. Sed nolo ei credere: sed volo addere ad tyriacam multas medicinas: que non erant note illo tempore: ⁊ de vnaquaq̄ꝫ faciam probationeꝫ: quare ipsaꝫ addidero sicut ē lignū aloes ⁊ ambra ⁊ gariofili. Et postq̄ꝫ bene declarauimus preparationes cōpositionis: loquēdum erit de manifestioribus medicinis compositis: ⁊ ponenda est causa illarum cōpositionuꝫ. ⁊ hoc faciemus in libro futuro. Et quāuis hoc nō sit nobis multum necessarium: nascit̄ tñ inde aliqua ꝑfectio: ⁊ queādmodū musici qñ dederit p̓ncipia vocum ⁊ tonoꝝ: ⁊ species compositionis illorum: loquunt̄ postea de instrumentis musice magis manifestis: ad hoc vt eorum scientia sit magis manifesta: ita ⁊ nos faciemus. Et deus nobis consentiat peruenire ad perfectionem vltimam: que beatitudo sempiterna appellatur.

¶ Explicit liber q̄ntus q fuit de cibis ⁊ medicinis,

¶ Incipit liber sextus: qui est de regimine sanitatis. et est continens capitula decē et octo.

¶ Cap. I. Quod est de fine artis medicine.

Cias ꝙ finis penes philosophū dicitur trib⁹ modis. Unus est ad quē res necessario tēdit: et hoc absolute dicit̄ finis. Secūdus est sicut forma dicitur esse finis mãe: et hic appellat̄ finis pfectionis entis inseparabilis. Tertius est vt eo existēte stant res per ipsuz ordinate. Et hic finis causarū appellat̄: sicut dicit̄ exēplariter ꝙ serra est finis vasoꝝ que per eã fiunt. Et finis artis medicine veraciter in pmo mō et tertio dicit̄. in scdo vo largo dicit̄ mō. Sed hec particula quã incipimus modo est nobilior duoꝝ finiū qui iterū in hac arte requirunt̄. Et hec adhuc in duas diuidit̄ partes: vna est qualr̄ sanitas dȝ cōseruari: secūda est qualiter remoueant̄ pparationes que inducūt in corporibus egritudines futuras: et hec est pars media inter cōseruationē sanitatis: et egritudinis remotionem. Et scias ꝙ hac sentētia nō valēt nostra corpora tueri: nisi a corruptione que eis per accidēs fit. Et hoc plurimū accidit ,ppter superfluitates ciboꝝ que in nostris corporib⁹ aggregant̄: qd̄ ē: q2 manifestū ē ꝙ nō. al'. si quolibet regimine: aut cibo quilibet hō vtat̄: corpus sanū remanebit semper. Et hoc est vnuz electuariū qd̄ in hac reperit̄ arte et si hoc nō esset hec ars sufficiēs nō diceret̄. Et idcirco bene diffiniuit ille q ipsaz ingressaz diffiniuit. Dicens ꝙ medicina est ars operatrix: que inuēta est experimento: et rōne cōseruans quidē sanitatē: et remouēs egritudinē. et hec est veracior diffinitio que in aliquo libro alicuius auctoris sit inuēta. Et q̄uis diffinitio Gal'. sit cōpleta: nō tamen est declarata: et est q̄si diminuta: q2 ille nō manifestauit ex quo genere eēt: q2 oēs artes ministrātes que sup nãm dominant̄: aut q̄ ipsam manifestãt trib⁹ sūt modis: aut erūt sicut sufsistētes absolute qui formã vel mãm nō faciunt sed pcipiunt: aut efficiētes absolute qui nō pcipiūt sed faciunt formã in mã existēte pparata: aut sunt medij: hoc ē vt sint i pte efficiētes: et i pte sufsistētes efficiētes in eo ꝙ faciūt formã: sufsistētes i eo ꝙ manifestãt materiã: et pcipiunt super illã. Exemplū hoꝝ triū. pmus est patronus q regit nauiȝ: et magister qui lignamina icidit. et nauim facit. et secūdus est et tertius q cōstruit ipsaȝ: et ordinat: et pcipit. Et hec verba optime declaraui mō in cōmēto sup secūdo physicoꝝ. Et scias ꝙ ars medicine est de genere earū que sunt efficiētes absolute: qd̄ est: q2 dat formã qua cōplent̄ nostre opationes nãles. mã existēte pparata: et hec formã dare nō pōt nisi fm aptitudinē mãe: aut nãe: et hic est finis quesitus qui est ad vocãdū artē vtplurimū loco cōuenibili suo subiecto. Et hic assimilat̄ regimēto Gal'. quo regi dȝ homo tēperate cōpl'onis: quo homo puenit ad finē nãleȝ sue vite: et ad sanitatē puenit nãleȝ que ,ppter dñationem fit frigiditatis et siccitatis sup membra pncipalia. Sȝ hec ars nō dȝ hūc finē transire: ꝙ si hunc finē doceret trãsire possibile esset hoibus viuere semp: et huius ipossibilitas est manifesta. Et causa que ,phibet vt hec ars circa suum subiectū sanabilē finē nō cōsequat̄ est similis cause. quare etiã alie artes circa sua subiecta aliqñ finē laudabilem nō habent: sicut in regimine exercitãtiū et transferentiū: et agriculture. Et Rasis assignat causaȝ in vno libroꝝ suoꝝ et est ꝙ iste res supradicte multis indigēt medijs adhūc finē: quē nobis ipossibile dare existit. et bene dixit: tamē dictuȝ ipsius fuit diminutū: et idiget additione vt meli⁹ declaret̄. Et est hoc verū ꝙ hec ars aliqñ deficit in idiuiduis ,ppter mãles pparationes que sunt in ipsis: qd̄ est: q2 nō est ipossibile vt sint duo hoīes vnius eiusdeȝ tēperate cōplexionis equaliter: et vtentur vno regimine: et vnus istorum deuenlet ad melioreȝ finē quēȝ consequi poterit per ipsius naturã. in alio vero in eodē regimine existēte mali generabunt̄ humores qui morteȝ inducent. Et causa huius est: quia in eius cōplexione est mala preparatio fixa q̄ est causa vt in ipso hec malicia generetur: q̄uis hanc pparationem ignoremus. Et causa huius ignorantie est: q2 in naturis tot sunt pparationes fixe: vt eas per signa cognoscere nequeamus: et hoc accidit ,ppter preparationū infinitateȝ: sicut in naturali philosophia est declaratuȝ: q2 ibi dicitur ꝙ quelibet materia habet accidentia propria et fixa in ipsa sine accidentibus que manant a forma. Et hec accidentia que sunt in materia sunt cause multitudinis varietatuȝ que in naturis indiuiduoruȝ inueniunt̄ quēadmoduȝ accidentia ,ppria forme sunt cause multitudinis varietatuȝ que in moralitatibus indiuiduoruȝ hominum cognoscuntur. Et totuȝ hoc est: quia in homine multe species indiuiduoruȝ vel cōpositionuȝ inueniunt̄: quia est vltimū compositū: et ob hoc prouenit occultatio varietatis ,pprietatuȝ que in naturis et moralitatib⁹ indiuiduorum inueniunt̄: q̄uis in sensibilibus particularibus indiuiduoꝝ manifestis quo ad nos cōmunicēt. Ecce aliquantuluȝ egressi sum⁹ ordinē libri nostri: nō tamē ,ppter hoc minus sequet̄ iuuamentū: q2 hic remouim⁹ vnū dubiuȝ qd̄ multi sapientes scire affectant. Deinceps ad nostrum reuertemur ,ppositū. Et dicem⁹ ꝙ illi qui dicunt ꝙ illi q regunt̄ fm ꝙ. G. dicit in regimine sanitatis: penit⁹ ad bonum finē terminant̄: nesciunt q̄uo cognoscit̄ finis huius artis aperte suoꝝ passiuoꝝ. Et isti viam medicoꝝ ignorãtiuȝ sequunt̄. Sicut illi q dicūt ꝙ dies hoīum sunt numerati: q2 non est ipol'e vt homo tēperate cōplexionis bono regimine regatur: et ,ppter hoc diutius nō viuet alio q malo regimine potietur. Tamē hoc rarissime accidit et ab accidenti remoto hanc artē incorruptionē nō adducet: nec ipsius nobilitateȝ aliquo mō ,psternit: q2 hoc accidēs propter sui raritateȝ fere adnihilat̄. Et q appropriat egritudines rebus voluntarijs et reb⁹ extrinsecis solū ipsas appropriat medietati suaruȝ cãrum: et ēt minori parti: qd̄ ē: q2 gradus harum reꝝ nō est nisi gradus causarū efficientium solū. Sed q2 iste cause manifesti⁹ cernunt̄: et medici quasi oēs egritudines ipsis adaptãt. Et si aliqua accidat egritudo quã nō pcesserint he cause dicunt ꝙ hec a diuia voluntate ,pcedat. Et q2 hec verba vulgarib⁹ placēt noluimus ea vituperare. Et postꝗ̄ sufficiēter locuti sum⁹ de iuuamēto h⁹ artis: deīceps volum⁹ loq de causis q̄ nobis per accidēs corruptionē adducūt: qbus repugnare possumus per hãc artē. et solū sunt cãe efficiētes. Sed istaꝝ q̄dam tales sunt ꝙ ipsaꝝ custodiēdi modus per se manifeste pȝ: sicut cōbustio: icisio: pcussio et similia: q2 ab istis vtplurimū possumus abstinere. Sed de illis que de necessitate nos imutant et sine nostro velle de his est dōm. Et dicimus ꝙ cause q̄ accidental'r corrumpunt sunt aeris permutatio: et incōueniens exercitiū: sicut artiū laboriosarū et cibi et potus: et accidentia aīe: et vl'r oīa q̄ adducunt malã cōplexionē mãlem vel nō mãlem. Et q2 ab his per dietã cauere possum⁹ aut mediū eoꝝ tenendo sicut in cōseruatione sanitatis mediū reperit̄: Ob hoc dicim⁹ ꝙ ipossibile est sanitateȝ aliquo mō cōseruari nisi per cibos tēperati chimi et q̄ntitatis et scdm tēpus receptos et per motū et getem et per superfluitatū euacuationē et per aptū aereȝ cū accidentiū remotione que ad malã cōplexionē aduenniunt. Et melior modus ciboꝝ est vt comedat̄ fm modū medicinaleȝ. Et scias ꝙ superfluitates per modū fricatōis exercitij: balnei: et medicine euacuantur. Que omnia ingrediuntur in genere differentie preseruatiue ab egritudinibus futuris. Et q̄uis hoc mirabile videat̄: incipiamus a fricationis specie: et ipsius iuuamēta dicemus. Et de spe-

cieb⁹ exercity ꝛ eius iuuamētis ꝛ alioꝝ. Et postea reuer/temur ꝛ dicemus qualr̄ vnaqueqꝫ maneries ꝯplexionuꝫ debeat cōseruari. Et satis in eo qḋ p̄terijt de v̄tutib⁹ ciborum sum⁹ locuti. Sed in hoc libro dicemus qualr̄ cū eis debemus vti: ꝛ qualiter cum eis debet sanitas cōseruari.

Et similiter etiam de virtutibus medicinaruꝫ sumus locuti. Et deinceps dicemus qualiter cum ipsis sanitas debeat effici ꝛ conseruari.

Cap. scōm qḋ est de exercitio ꝛ modis eius.

Et ab exercitio īcipiemus ꝛ dicem⁹ ꝙ exercitiū est vlr̄ mēbroꝝ motus aliqua volūtate: ꝛ hoc fit ꝓprie in mēbris motū volūtariū hn̄tibus: ꝛ scḋario in mēbris aīalib⁹ hn̄tib⁹ motum: sicut sunt vene ꝛ instrumēta nutrimēti.

Et qꝛ exercitiū est mēbroꝝ motus. ğ exercitiū qḋdā ē ꝓpriū: qḋdā est cōe. Cōmune qḋē est illud qḋ totū ꝯtinet corpus: ꝛ iste est motus vlis abstractionis. cui oīa cōmunicāt aīalia. Et exercitiū ꝓpriū est qḋ certis appropriatur mēbris: queādmodū vox q̄ exercitiū est pulmonis: ꝛ sedere ꝛ sup pedes stare est dorsi exercitiū. Et docet̄ in motu mēbroꝝ nouiter ꝙ exercitiū sit ꝓpriū omni membro. Hec est diuisio q̄ fit a p̄te membroꝝ. Sed alia fit diuisio exercity in eo ꝙ exercitiū est: q̄ ē. qꝛ qḋdā ē exercitiuꝫ forte: ꝛ qḋdā debile: ꝛ qḋdā est tēperatū. Forte vero ꝛ debile qḋdā aduenit ꝓpter abstractionē illius q solū sua mēbra fatigat: ꝛ in hoc ingredit̄ exercitiū veloꝝ ꝛ tardū. Et aliqñ ex repugnātia: q̄ īter ipm̄ ꝛ aliū motorē fit: vt vnus ꝑmatur ab alio: aut sicut eēt in eleuatione magni pōderis lapidei: ꝛ in hoc exercitio velocitas vel tarditas non ītrat. Et aliqñ in vno exercitio velocitas ꝛ fortitudo cōiunguntur sicut in iocātibus cum spatis. Et iuuamētū exercity tēperati vlr̄ est. qꝛ spūm ītrinsecum augmētat: ꝛ superfluitates mēbroꝝ nutrimēti expellit aut resoluit: ꝛ subaꝫ mēbroꝝ mollificat. Et iō in oībus alys reb⁹ corporis est magis iuuatiuū: qḋ est. qꝛ caloꝛ ꝛ spūs augmētati per ipꝫ sunt sil̄es nāli calori extrinseco. Sed caloꝛ augmētatus ab alys extrinsecis reb⁹: queādmodū p medicinas aut p alias res q̄ calefaciūt actu: sicut caloꝛ p accidens. Et qñ fit exercitium post digōnē iuuamēta facit supradicta. Sed si ante digestionē ichoet̄ ꝛ fiat: credēduꝫ est vt mēbra trahāt ad se cibū idigestū: ꝛ ꝙ iste motus ledet retētiuā mēbroruꝫ virtutē: ꝛ expellit̄ cib⁹ idigestus. Et vlr̄ opatio v̄tutis digestiue nō cōplet̄ nisi p qetē sicut opatio expulsiue nō nisi motu cōplet̄. Et idcirco hoc qḋ dcīm est tēpus exercitio attribuim⁹. Et hui⁹ tēporis signū est qñ vrina colorata ē colore citrino vel subcitrino. Quātitas vero exercity est quousqꝫ hō sudare icipiat: ꝛ anhelitus augeat̄: ꝛ coloꝛ corporis icipiat rubificari ꝛ vene igrossari. ꝛ qñ ad hunc puenerit terminū: tūc debet sedari. qḋ est: qꝛ forte exercitiuꝫ corpus nimis euacuat: ꝛ debilitatem iducit: ꝛ hoc manifestatur in forti exercitio exercitantis. Exercitiū v̄o debile qḋ euacuādū est nō euacuat: nec p ipm̄ pōt cōsumi quod ab ipso est dissolutū. Sed tēperatū ꝓportionabilr̄ dissoluit ꝛ cōsumit: ꝛ ob hoc subam mēbroꝝ augmētat: corpus īpinguat. Et vlr̄ tēperatū exercitium cōseruāde sanitatis mirabilis cā existit. Et malitia que ꝓpter ꝑuationē exercity accidit in carceratis manifestat̄. qꝛ illoꝝ facies cazetice fiunt: ꝛ eorum coloꝛ est impurus. ꝛ oēs ipsius opationes sunt lese: ꝛ hoc nō solū homini accidit. veꝝ etiaꝫ alys aīalib⁹ calcātibus contingit: sicut volucribus in cauernis detentis: ꝛ hoc sufficiat de exercitio.

Caplm̄. III. Qḋ est de fricatione ꝛ modis eius.

Fricatio silr̄ hꝫ iuentionē in superfluitatū euacuatiōe tertie digestiōis. Et illi⁹ spēs simplices sunt sex. vꝫ. 3. ꝯm qualitatē. ꝛ. 3. ꝯm quātitatē. ꝯm q̄litatē vt sit aspera lenis aut tēperata: aut si vis dicere fortis debilis aut media. ꝯm v̄o q̄titatem vt multa: pauca aut media. Sed opatio fortis in corporibus est obturatio poroꝝ ꝛ durities corpoꝝ. Sed debilis opatio ē poroꝝ aptio: ꝛ mollicies corpoꝝ. Et opatio media īter has duas mediū obtinet. Opatio v̄o multa ē causa macici corporis: ꝛ tēperate opatio est tēperate carnem augmētare. Sed pauca in augmēto opationē nō hꝫ: nisi qꝛ aliquātulū calefacit. Iste sunt operationes specierū fricationis simpliciū: ꝛ p sciētiā simpliciū scientiam compositarū cognoscem⁹. Tēpora v̄o fricationi cōueniētia sunt eadē cū tēporib⁹ exercity. Et ego in eo qḋ futurū est spēs exercity cū spēbus fricatiōis ordinabo.

Caplm̄. IIII. Quod est de iuuamentis balnei.

Et qꝛ balneū est vnū ex his silr̄ que superfluitates euacuāt. debemus loq̄ de v̄tutib⁹ partiuꝫ balnei. Et dicim⁹ ꝙ balneū ī nobis diuersas īprimit opatiōes. p̄mas. vꝫ. secūdas ꝛ tertias. Nā ipm̄ humectat ꝛ exiccat: īfridat ꝛ calefacit superfluitates q̄ sunt in porris. ꝛ sub cute euacuat: et aliqñ opilat: vētositatē dissoluit. īflationē remouet: ꝛ corpora nutrimēto p̄parat: ꝛ aliqñ cōmouet appetitū: ꝛ māꝫ de vno mēbro ad aliud spargit: ꝛ hūores fluxibiles facit: ꝛ etiā dolores mitigat: ꝛ aliqñ ipsos remouet. Et harū ꝯrietatū cā vna ex tribus reb⁹ existit. Una est diuersitas partiū balnei. Alia ē diuersitas corpoꝝ patiētiū. Tertia est diuersitas more in balneo. Partes v̄o balnei sunt aq̄ frida: calida: domus balnei: ꝛ aer ipsi⁹. ꝛ iste cedē hn̄t gradus: qḋ est: qꝛ aq̄ calida īter calm̄ ꝛ frm̄ tēperata corp⁹ refrigerat ꝛ hūectat: ꝛ paucā dissolutionē opat̄: ꝛ i hac pauca dissolutiōe abstergit sordiciē que in cuti retinet̄. et aer qui nām h⁹ aque retinet ad paucū sudorē corpus inducit. ꝓpter quē eūant̄ a corpore superfluitates subtiles. Et hec est nā p̄me domus: ꝛ q̄uis aer hūidior sit aq̄ sicut alibi declaratū est: tū nō hūectat corp⁹ sicut aq̄: eo ꝙ nō applicat̄ corpori sicut aq̄. imo desiccat corpora: ꝛ ꝯm ꝙ calidior est plus desiccat. Aqua v̄o ꝛ aer calidissima calefaciūt corpora: ꝛ aliqñ desiccant: ꝛ superfluitates eūant: ꝛ has superfluitates eūando vētositates dissoluūt: ꝛ aer cum his desiccat: queādmodū dictū est. Et he actiōes nō fiunt nisi in corporib⁹ mūdis: sed in corporib⁹ superfluitatib⁹ plenis poros cutis opilat: qḋ ē: qꝛ ꝓpter malitiā superfluitatuꝫ ꝛ multitudinē pori claudunt̄: ꝛ ob hoc superfluitates egredi nō possunt. ꝛ tūc fiunt patiēti oripilatiōes: ꝛ discurrunt hūores: ꝛ mouet̄ de vno mēbro ad aliud mēbrū. Et ꝓpterea nō ē vtile balneū hn̄tib⁹ repletiōeꝫ corporis aut vni⁹ mēbri. Tertia cā mediana in his rebus adhuc fortior existit. Et balneuꝫ dolores nō remouet: nisi illos qui sunt aspsione materie causati: sicut apata ꝛ his silia. Et infrigidatio ex balneo aliqñ fit p se: aliqñ p accñs. Sed que per accñs fit est cū balneū poros apit: ꝛ cū superfluitatib⁹ calorē ꝛ spm̄ euacuat: ꝛ q̄ p se īfrigidatio fit ipsa ꝓpter aquaꝫ fridā que in balneo est friditatē opat̄. Et apponit̄ aq̄ corpori vt caliditatē calide aque reprimat: ꝛ mollificationeꝫ mēbroꝝ rectificet: ꝛ calorē nālē corripiat ꝯꝫ modū correctionis fabroꝝ ꝛ coquoꝝ: q vtunt̄ friditate in fine ꝓpter intētionē suā. Sed scias ꝙ nō debemus cū aq̄ frigida balneare nisi post superfluitatū euacuationē. Et scias ꝙ omnes partes balnei in corporibus puris bonas actiones operant̄ vna alteri non resistēte. qꝛ dissoluūt superfluitates: ꝛ euacuāt sine lesione virtutū: ꝛ mēbra mollificant sine neruoꝝ relaxatione: ꝛ humectant sine calefactione: ꝛ sine oppilatione refrigerant absqꝫ inuiscatione. Et hec omnia nō nisi cū partibus calidi ꝛ frigidi complentur: ꝛ si aliquid in eis dāni percipitur istud est in corporib⁹ impuris. qꝛ in puris nullū damnū euenire potest.

Caplm̄. V. Qḋ est de operationib⁹ somni ꝛ vigilie.

Operatiões somni in corporib⁹ sunt digõ ⁊ humectatio. Et vigilie opatiões sunt dissolutio ⁊ cõsumptio ⁊ attractio caloris intrinseci ad partes extrinsecas. Et cās somni ⁊ vigilie dixi ſm modũ philosophie in his que precesserunt. Sed qñ supfluit somnus calorẽ extinguit naturalẽ: ⁊ corpus īducit ad tumidã dispositionẽ. Et qñ vigilie exuberãt corpus desiccãt: ⁊ calorem dissoluũt naturalẽ: ⁊ calorem accidẽtalẽ incẽdũt. Sufficit illud qḋ diximꝰ de rebus: quarũ memoria precedere debeat.

¶ Capitulum. VI. Quod est de regimine corporuꝫ: ⁊ primo corporis temperati.

Deinceps narrãdũ est de cõseruatione sanitatis vniuscuiusqꝫ .ix. cõplexionũ. Et videt̃ nobis vt a tẽperata īcipiamus. Et dicamꝰ ꝙ in illa q̃si nõ est necesse nisi arbitrari tẽperamẽtum ciboꝝ exercitioꝝ: fricationũ balneoruꝫ somni ⁊ vigiliarũ ⁊ accidẽtiũ anime ⁊ circũstantiarũ: vel aerẽ tẽperatũ. Et hoc in corpore opatio appellat̃ per modum doctrine ⁊ opationis. Et hic errauerũt illi q non credebãt artẽ medicine in ꝯseruatione sanitatis ꝯplexionis tẽperate habere igressum: eo ꝙ credebãt ipsam eẽ operationẽ solũ in parte curatiua. Et vere ps curatiua in cõplexione tẽperata necessaria nõ est: ⁊ si casu cõtingeret: raro tñ esset. ¶ Et quãuis dicat Gal. ꝙ in ꝯseruatõe sanitatis optime cõplõnis medicinalibꝰ nõ idigeamus: tñ in cõseruatione eiusdẽ in lõgo tpe post natiuitateꝫ īdiuidui talis: ea que ſm ipm necessaria sunt. vꝫ. exercitiũ balneũ: ⁊ alia siĺia difficillima eẽ vident̃: ⁊ etiã apud illũ qui opinat̃ ꝙ finis hoĩs sit sanitas ꝑpter sollicitudinẽ tẽporaliuꝫ gerendoꝝ: ⁊ penes istũ hoc difficile eẽ videt̃: q̃to magis erit difficile penes illũ q opinat̃ ꝙ hoĩs sanitas est ipsius finis ꝑpter anime ꝑfectionẽ. aut vt aliquã īsensibilẽ beatitudineꝫ cõsequat̃: tñ hoc certũ nõ est nisi penes paucos. Sed multi opinant̃. nõ tñ sunt ex hoc certi: nec curare vident̃ ꝑpter victoriã partis mãlis. ¶ Sꝫ q̃uis hoc regimẽ difficile ieniat̃: tñ volumus ab eo separari: qm̃ de eo breuiter loquemur. q꞉ Auicẽ. multũ de hoc dixit: ⁊ sufficienter determinauit. ¶ Dicimꝰ ꝙ Gal. sentire videt̃ in regimine cõplexionis tẽperate qñ īdiuidua nascunt̃: vt sal tritũ sup corpus eoꝝ spargat̃: vt eoꝝ corpora ꝑpter extrinsecꝰ aduenientia idurent̃. ¶ Sed qḋ mihi meliꝰ videt̃ est ꝙ super eoꝝ corpora ponat res non mordicatiua sicut oleum de glãdibꝰ: sicut dicit Auẽzoar: ⁊ q̃si eadẽ opationẽ facit quã Gal. dicit facere salẽ: ⁊ ẽt meliꝰ: q꞉ mordicationeꝫ nõ hꝫ. Et ꝑcipit vt alio nõ cibent̃ nisi lacte. donec eiꝰ dentes oriant̃. q꞉ dictũ est ꝙ necesse est cibũ eẽ siĺeꝫ cibato: ⁊ nãlis lactis nãe pueri est siĺis. ⁊ ẽt q꞉ iste est cibꝰ quẽ eidẽ natura ꝑparauit. ¶ Et post dẽtiũ ortũ ꝑcipit vt grossiori cibo vtant̃ ⁊ humido. Tamẽ vt nutrix a malis abstineat cibis ⁊ vt exercitio vtat̃ temperato: ⁊ a coitu elonget̃. q꞉ coitus sanguinẽ ꝑuocat mẽstruũ: ⁊ saporẽ ⁊ odorẽ lactis permutat. ⁊ vt oĩ die in aq̃ tepida balneet̃: ⁊ in aere tẽperato: vt horripilatio tpe balnei nõ adueniat. Et Gal. sentit: vt hoc ī domo balnei fiat. ⁊ ego dico ꝙ si aer ẽ tẽperatus nõ opꝫ vt hoc in caxa balnei fiat: ⁊ nõ balneet̃ nisi cũ venter a lacte vacuꝰ existit ad hoc vt cibꝰ ad mẽbra idigestus nõ attrahat̃. Et fiat post lõgũ somnũ: ⁊ cunc motꝰ loco exercitij existit: ⁊ a rebꝰ eis terrorẽ ⁊ tristitiã īferentibꝰ cõseruẽtur: vt eoꝝ nãe ad pigritiã non cõuertant̃. ¶ Et vt calor ipsoꝝ nãlis in ipsis nõ suffocet̃. ⁊ dulces cantus: ⁊ dulces soni: ⁊ omnia que ipsos letificãt sunt cõgrua. vt eoꝝ nãlis calor accrescat. ⁊ ipsorum aĩales ṽtutes cõfortent̃. Et siĺr īdigent pulchris formis ⁊ figuris. Et maior lesionuꝫ pars que pueris accidit est: aut ꝑpter calorẽ aut frigus aut terrorẽ aut alia extrinseca: ⁊ hoc modo pueri regi debẽt donec deambulare ceperint: hoc est vsqꝫ ad annũ tertium. ¶ Et abinde exercitio oĩ die vtant̃. ⁊ post exercitium fricatione: ⁊ post ipsam balneo. Et plus debẽt cibari cibo in q̃titate ⁊ q̃litate tẽperato. Et iteꝝ cũ cibari voluerit ista eadẽ sibi ordinent̃. Exercitiũ tñ coꝝ excessum nõ dꝫ habere: vt ꝑ ipm coꝝ corpora nõ desiccent̃: ⁊ ne per hoc eis augmẽtũ ꝓhibeat̃: ⁊ in aq̃ frigida balneari non debẽt. q꞉ aq̃ frigida cremẽto resistit. Et hoc regimẽ tribꝰ septimanis ãnoꝝ seruet̃. Et scias ꝙ vinũ ⁊ ceruisia sunt mala. q꞉ eoꝝ capita replẽt: ⁊ malo calore calefaciũt eos: ⁊ mẽtem ipsoꝝ ꝑturbãt. In tpe ṽo iuuẽtutis bonum eis ⁊ vtile existit: eo ꝙ tũc in eis due colere manifestant̃. vꝫ. rubea ⁊ nigra: vna ꝑ nãm: alia ṽo ꝑ acciñs: ⁊ vinuꝫ atqꝫ ceruisia istis duabꝰ resistũt coleris: ⁊ eas a corpore expellũt. melancolie ṽo a tota specie resistũt. Sed coleraꝫ rubeã per vrinã educũt: ⁊ membra humectãt: in qbus siccitas superuenit. ¶ Uniuersaliter cibi iuuenũ subtiles esse non debẽt. Et ex melioribꝰ carnibus quas comedere debẽt vel possunt sunt carnes ꝑdicũ cuꝫ medulla panis ꝑparate. Et ab herbis oĩbus ⁊ fructibus humidis abstinere debent: ⁊ videt̃ mihi ꝙ hoĩes talis cõplexiõis ⁊ qui tali regimẽto regunt̃ sunt parati physicã sciẽtiã recipere per naturã: ⁊ vnaꝫ ex tribus ꝑfectionibus quas dixit Alexãder necessarias eẽ ꝑhõ vident̃ hẽre: post ṽo tres septimanas eodẽ regimine regant̃. Sed post digestionẽ panis exuant̃: ⁊ cum oleo fricent̃ dulci: ⁊ fricatio sit mollis ⁊ lẽta ut duriciẽ nõ opet̃. ⁊ hec fricatio est necessaria vt corpus bono exercitio ꝑparet̃. Et si ante fricationẽ exercitiũ īchoarent: possibile eẽt vt ex hoc pori opilarent̃ ꝑpter supfluitates que exitũ ꝑpararẽt. ¶ Et oleũ oliue calidũ necessariũ est: q꞉ duriciẽ remollit ⁊ supfluitates dissoluit. ¶ Mãdilia mollia eẽ debẽt: ne cõtagio carni vllaꝫ lesionẽ possint iferre. Et fricatio qdẽ a supiori debet ad inferius ⁊ ab iferiori ad supius. ⁊ ex latere ad latus: ⁊ ex trãsuerso ad transuersum. Et hoc agẽdo ab omni pte pori apiunt̃. Et aer in quo pãnos exuet debet eẽ siĺis aeri ueris: ad hoc ut supfluitatũ euacuationes mẽsurate efficiant̃. qḋ est: q꞉ fridus aer eũatõi resistit. ⁊ calidus supfluã opationẽ opat̃. Et ideo tẽperatus aer ab oĩbus vel a pluribus postulat̃. Et post fricationẽ supradictã debet aggredi exercitiũ mediocre iter debile ⁊ forte: ⁊ velox ⁊ tardũ: queãdmodum est ludus pue balle. sicut dicit G. in libro quẽ de balla cõposuit: qḋ ẽ: q꞉ ludus grosse balle qui cũ pedibꝰ ꝑficit nõ laudat̃. q꞉ fortis est ⁊ efficit̃ cuꝫ timore. Et hoc exercitiũ ꝑseuerare debet donec anhelitꝰ eleuet̃: ⁊ corpus rorari īcipiat: ⁊ tumor ipsiꝰ diminui īcipiat. ¶ Itẽ dicit G. ꝙ hec quãtitas exercitij ab exercitãtibꝰ nõ cognoscit̃ nisi scḋo aut tertio die: ita ꝙ errore cognito ab ipso ꝯsentit corrigere si exercitiũ supfluum fuerit vna die sequenti diminuet̃. Post hec ṽo anhelitꝰ retineat̃ scḋm ꝙ possibile est: qḋ est: q꞉ retinẽdo anhelitũ nãlis calor fortificat̃: ⁊ poros apit: ⁊ per eosdem supfluitates expellit: queãdmodũ illi faciũt qui foramĩa dilatare itẽdũt: q꞉ exufflãdo foramẽ apit̃: ⁊ dꝫ cõstrictio esse cũ extẽsione musculi pectoris ac dyafragmatis. Sꝫ extẽsio musculi uẽtris parua dꝫ eẽ. qḋ est: q꞉ ꝑ hãc extẽsionẽ supfluitates pectoris ⁊ pulmonis ad mẽbra nutritiua expellunt̃: ⁊ ꝑp extẽsionẽ musculi ventris supfluitates q̃ in ipsis sunt: ⁊ q̃ ab illis trãsmisse sunt iferiꝰ expellunt̃: ⁊ q hꝫ diafragma õbile a ꝯstrictõe anhelitꝰ penitꝰ abstineat. q꞉ tũc supfluitates ad cerebrũ mitterent̃: siĉ videmꝰ ī sufflãtibꝰ in istris: q꞉ ipoꝝ vene iflantur in facie: ⁊ ipẽ facies rubedinẽ adipiscunt̃: ⁊ hoc accidit ꝑpter humoruꝫ ⁊ spiritũ ascẽsuꝫ ad caput. Hoc facto fricatio fieri dꝫ que eldalich dicit̃. Et hec fricatio multa debet eẽ: ⁊ ad asperitatem declinãs ꝑpter duas itentiões. Una est vt superfluitates subcutanee emũdent̃ que ab exercitio sũt trãsmis

se:⁊ alia est vt corpus solidetur:⁊ vapores boni retineanť
vt⁹ab his q̃ ab exercitio accidũt:nõ alterenť. Jste quidez
opationes que circa corpus exercenť iterpolationẽ requi
runt ⁊ qetem. Sed fricatio simul ac velociter fieri debet
sicut dicit Gal'.qꝛ si totũ corp⁹ mãdilib⁹ simul ⁊ semel fri
cari posset vtilius eẽt vt supfluitates simul ⁊ semel a cor
pore exalarẽt:⁊ hec fricatio vt dcm̃ est cũ oleo dulci debꝫ
fieri. ¶ Juuenes aũt q hãc habẽt cõplexionez qñ puene/
rint ad quartã septimanã ãnoꝝ in aq̃ frigida balneari de
bent ꝑpter solidationẽ raritatis in eoꝝ mẽbris ab exerci
tio derelicte:vt calor ꝑpter exercitiũ sparsus aggregeť:⁊
ad suũ ꝓpriũ tenorẽ reuertať opatiões suas itegre adim/
plendo:⁊ eodez modo hic aqua queriť frigida queadmo/
dũ in exeũtib⁹a balneo postulať.aq̃ vͦo ista nimiã frigidi/
tatem nõ habeat:nec etiã in ipsa tẽperantia adesse dꝫ: qd
est:qꝛ frigida vt nix mẽbra ledit:⁊ remisse frigida nostraz
itentionẽ nõ hꝫ:⁊ hec balneatio subita dꝫ eẽ.Sed in bal/
neatione vel ablutione capitis aq̃ frigida indigemus spe
culatiõe.Et qñ Ga.fuit de ea locut⁹ nõ posuit sufficientes
cõditiones:nec de ea ego dubito:nisi qꝛ caput est mẽbruz
frigidũ per nãz:⁊ in summa vtrũ debeat balneari aut nõ:
dico ꝙ nõ.Et post hec oĩa cibari dꝫ laudabili cibo sic̃ car/
nibus galline:⁊ pane pfecto vt dcm̃ est p̃parato:⁊ carnib⁹
edinis:⁊ anualis agni ⁊ vituli lactẽtis. ¶ Hora vͦo ciban/
di erit cũ oẽs digõnes fuerint celebrate. Et ſm sñiaz dicẽ
tis ꝙ homo bis in die cibeť.erit necessariũ:vt bis exerci/
tur:⁊ bis balneeť.Et Gal'.dicit ꝙ quidaz medici dicũt ꝙ
hec debẽt ter in die celebrari.⁊ hoc eidẽ placere videť de
quo nõ modicũ ammiror:qd est.qꝛ si hoc fiat ter:⁊ hore ci
bi tertiã sectionẽ habebũt.qd est:qꝛ cũ corpus iuuenis h
regimine vtentis sit fortis nãe:⁊ bone digõnis nõ indiget
vt ipsius cib⁹ tertia digõne diuidať:⁊ hec partitio non cõ
uenit nisi senibus ⁊ debilibus nã:vt idez ipse Gal'.refert.
Et si aliqs diceret ꝙ huius partitionis necessitas ꝓpriaz
necessitatẽ sequereť:inde error ꝓuenit: qꝛ contrariuz hꝫ
verũ:qd est.qꝛ necessitas partitiõis horarũ exercitij ⁊ bal
neoꝝ sequiť necessitatẽ ptitionis horaruz ciboꝝ.Tñ no/
ui medici sentiũt ꝙ cõuenientia tẽpora comedẽdi tẽpatis
ꝯplonib⁹ sunt vt trib⁹ vicib⁹duobus celebreť diebus.Et
silr exercitiũ ⁊ balneũ debẽt fieri trib⁹vicib⁹duob⁹dieb⁹
⁊ isti mihi videnť veritati magis appropinquare:⁊ ẽt mi/
rabilis Auẽzoar huic assentire videtur.

¶ Capitulũ. VII. Quod est de regimine corporis tem/
perati per coitum.

Et coitus huic moderato vsu ꝯueniẽs existit
ita vt per hoc eidẽ nihil accidat ex eis que p̃/
ter nãm sunt:⁊ hoc nõ ꝯcedimus:nisi qꝛ sper
ma est vna supfluitas p̃parata a nã.vt expel/
lať sicut alie supfluitates:excepto ꝙ in se bo
na est:⁊ ideo propter paruũ errorẽ euacuationis ipsius fit
magnũ nocumẽtũ:⁊ plurimi sapiẽtũ ꝓhibent vsuz coitus
in cõseruatione sanitatis. Jtẽ si exercitium est aliquo mo
doꝝ conueniẽs post coitũ illud est nocumẽtum coitui re/
pugnans.Et qꝛ coitus desiccat corpora ⁊ virtutes debili/
tat:⁊ euaporat corpus:necesse est vt fricatio que post coi/
tum fit hec nocumẽta coitus recõpenset. Et necesse ẽ: vt
hec fricatio habeat asperitatem vt poros constipet ⁊ mẽ/
bra confortet:⁊ fiat cum oleo multo.

¶ Cap. VIII. Qd ẽ de regimine ei⁹ p somnũ ⁊ vigiliam.

Et somn⁹ ipsi⁹ necesse est etiaz vt sit tẽperat⁹
ſm exigẽtiã nãe:⁊ vltra hoc in somno vel vi/
gilia nõ cogat nãm. Et hec oĩa obseruari de/
bẽt nisi in ipsi⁹ regimẽto cõmiserit pctm̃:aut
aliud extrinsecuz ei nõ supuenerit.Sed si in
ipsi⁹ regimento peccauerit idiget correctiõe vt repugnet
huic per ꝯriũ.vͦbi grã.si comedat aliq̃ stiptica:⁊ ex hoc vẽ
trem habeat cõstipatũ:necesse est vt reb⁹ pinguib⁹ vtať.
Et si hoc accidat cibi paucitate:⁊ tẽporis longitudine per
ꝯrium corrigať.qꝛ plurimũ ẽt cã cõstrictõis supfluitatuz
est ꝓpter rerũ extrinsecarũ malã ꝯplonẽ:hoc est calidita
tis ⁊ frigiditatis. ob hoc.qꝛ ꝯseruari ab istis difficile est:⁊
cũ dico hic supfluitatũ ꝯstrictionẽ nõ solũ stercoris ⁊ vri/
ne itendo:sꝫ totius corporis supfluitates q̃ ex eo manant
sicut ex meatu q iter epar ⁊ fel existit:⁊ iter epar ⁊ splenẽ:
⁊ q ꝓuenit ad palatũ ⁊ nasuz: ⁊ vl'r qñ hec mẽbra regimẽ
dimittũt idigẽt medicinis has supfluitates euacuantib⁹
Et scias ꝙ exercitiuz est vna ex reb⁹ q̃ indigẽt correctiõe
si in ipso delinqtur:⁊ peccatũ qd maxime in exercitio cõ/
mittiť est illud qd noiať labagi.i.sicut pigritia aut lassitu
do que post exercitiũ accidit.Et iam dximus in his q̃ pre
terierunt ꝙ labaget qd ꝓuenit a rebus extrinsecis sunt.3.
spẽs simplices.vna est vlceratiua.scda est extẽsiua. tertia
est apostemosa:⁊ vlceratiua est illa que fit ab hũore cali/
do:⁊ fit etiã ꝓpter retẽtas superfluitates non dissolutas.
per exercitiũ.aut ꝓpter hũiditates liquefactas ex pigue/
dine ⁊ carne ꝓpter imoderatũ exercitiũ.Unde necesse ẽ
vt medicine adhibeanť: vt has superfluitates euacuent
⁊ dissoluant:⁊ hoc fiat fricatiõe leui ⁊ multa:qꝛ hec frica/
tio ꝓpter sui leuitatez nõ opilat.imo dissoluit:⁊ qꝛ multa
euacuat:⁊ debꝫ etiã fieri cũ oleo calido veteri stipticitate
carẽte.Ex balneo vͦo magis necessariũ est aereuz:deinde
tepidũ aqueũ:⁊ cibenť cibis subtilioribus:humidioribus
atqꝫ frigidiorib⁹ solito:⁊ paucioꝛib⁹ q̃ꝫtitate. Et correctio
extẽsiue debet fieri mollificatiõe:⁊ idcirco debꝫ fieri fri/
catio lenis cuz oleo calefacto in sole:cũ oleo anetino: ⁊ cũ
oleo camomellino inutile nõ est:⁊ est necesse morari i bal
neo tẽperato:⁊ moraz in ipso trahere. ¶ Correctio apose
que cũ extẽsione fit:⁊ lesionis sensibilitate:⁊ q̃ꝫtitatis mẽ
bri augmẽtatiõe tribus efficiť modis. Cũone.vꝫ.repcus/
sione:ifridatione ⁊ mollificatiõe:ꝓpterea idiget fricatõe
subtili leui ⁊ multa:⁊ debet multã attrahere morã in aq̃
cal'a vl' tepida:⁊ inũgi multo oleo tepido:sꝫ in estate oleũ
debefasceg.i.violaceũ vtilius existit.Et cibus paucitatis
istius spẽi paucior debet esse cibo aliarũ spẽrum paucita/
tis ⁊ frigidior. Hoc est regimẽ temperate complexiõis in
etate iuuentutis vsqꝫ ad.xxxv.annum.

¶ Caplm̃.IX.Quod est de diminutione cibi.

Post hec vͦo exercitiũ diminui ⁊ cib⁹ subtilia/
ri est necesse:⁊ cibi sint humidi aliq̃ꝫtuluz ad
calorẽ declinãtes:⁊ in senij etate exercitium
fiat eq̃le sicut itineris suauis:⁊ calidis et hu/
midis idigẽt cibis:⁊ hoc regimẽ latitudinez
habet ſm magis ⁊ minus in pluralitate ⁊ diminutiõe an/
noꝝ:⁊ tales in vnoquoqꝫ die cibenť: ⁊ supradictũ exerci/
tiũ eisdẽ p̃cipiať:⁊ balneũ ⁊ fricatio.Et qꝛ in corporib⁹ se/
nũ vtplurimũ supfluitates generanť:⁊ nõ sufficit exerci/
tatio illas supfluitates euãre potẽter.necessario oꝫ in cõ/
seruatiõe sanitatis vt cibis medicinalib⁹ aut medicis po/
tianť.Et ꝓpter hoc in p̃ncipio suarũ comestionũ oꝫ vt re
bus hũidis reficianť:vt bletis elixis:paratis cuz almuri:
oleo ⁊ sale:aut in alijs silr p̃paratis.Clistere vͦo lenitiuum
vltimũ eis existit:⁊ vti debẽt ficubus cum semie vrtice ⁊
croco:⁊ silibus ante cibũ:⁊ aqua mellis existit vtilis ma/
xime istis qui neqꝫ vinũ neqꝫ ceruisiã bibũt:sed vinũ vti/
lius põt existere iter alios potus. ceruisiarũ que fiunt ex
passulis:meliores ille existũt que ex passulis carẽtib⁹ nu/
cleis fiunt.Et hoc ideo qꝛ res q̃ nobiliores sunt senib⁹ sũt
ille in qbus vͦtus stiptica nõ reperiť:eo ꝙ resistũt amba/
bus suis qualitatib⁹ ei qd queriť in eis:⁊ debet esse vet⁹
ceruisia vsqꝫ ad finẽ sue pfectiõis:⁊ color suus sicut color
vini.Et ceruisia que in nostra fit terra vetus nõ appellať
nisi spacio sex mẽsiũ trãscẽdat.Et in minori tpe nõ est cõ/

ueniēs cōseruationi sanitatis: ⁊ etiā vinū terre nostre nō appellat̄ vinū vetus nisi cōsequat̄ spatiū vnius anni aut medij. Et si in senib⁹ sunt mēbra lesa ꝑ nām: exercitiū eis cōueniēs nō erit. q̄ꝛ senex cui exercitiū ordinat̄: est ille in quo nālis lesio mēbrorum nō est. Et senib⁹ necessariū est balneū ter in mēse: aut quater. Et iā diximus ꝙ iuuenes istius ꝯplexionis nō idigent balneo ad regimē sanitatis: sed senes idigēt eo ꝑpter eoꝝ exercitioꝝ paucitatē. q̄ꝛ regimē senū cōpositū est ex ꝯseruatiuo ⁊ ꝓseruatiuo. Et differētia istoꝝ duoꝝ regiminū est in hoc ꝙ vnū ꝑ sil'e aliō per dissimile fit. Et est necessariū senib⁹ vitare cibos grossos iter alias res. Et si cōtingat eos aliq̄n comedere associes eos reb⁹ subtiliatiuis. Sed lac bonū est senib⁹ venas hn̄tib⁹ largas: sed necessariū est vt cū melle vtantur. Senes vō frigide ꝯplōnis per nām ⁊ venas hn̄tes strictas lacti nō approximēt. ¶ Hucusq3 locuti sumus de regimie temperate ꝯplōnis qualr̄ regēda sunt corpora ab īfantia vsq3 ad senectutē: ⁊ q̄uis ista regimina sint lōginq̄ a possibilitate isti⁹ cōseruatiōis: tn̄ regule sunt ordinate volenti suam sanitatē conseruare: ⁊ si in hoc deficit: corrigere dꝫ cū euacuātib⁹ sup̄fluitates: ⁊ cū medicinis opilatiōes aperientibus: ⁊ putrefactioni ⁊ apostematib⁹ resistētibus.

¶ Capitulum. X. Qđ est de regimine corporū habentiū distemperantiam compositam.

De hinc volum⁹ loq̄ de regimine aliarū cōplexionū. Et dicim⁹ ꝙ istoꝝ corporum due sunt spēs. vna est sup cuius mēbra oīa dominat̄ mala ꝯplō distēperata ex loco ⁊ ꝯplōnib⁹ distēperatis: ⁊ alia est sup cui⁹ mēbra mala cōplexio dominat̄: que in ipsis recipit diuersitatē. vbi grā. sicut cerebꝝ calidū ⁊ stomac⁹ frigidus: ⁊ hec spēs ꝺꝫ Hal'. est deterior p̄ma. ⁊ maxīe q̄n talis cōplexio in mēbris radicalib⁹ sita est. Et regimē istoꝝ magis est ꝑpinquū ꝓseruatiue q̄ cōseruatiue maxime in illis qb⁹ mēbra p̄ncipalia in suis ꝯplexionib⁹ sunt discrasiata: ⁊ hoc regimē ē q̄si mediū iter regimē corpoꝝ q̄ nō sunt lesa: ⁊ ꝯdictionē aptitudinis que egritudinē adducit corporib⁹ in qb⁹ est vnū signū aut plura sanis existētib⁹ que egritudinē ꝓnosticantur: ⁊ ego narrabo in hac parte: in eo qđ futurum est.

¶ Capl'm. XI. Qđ est de regimine corpoꝝ calidorum.

Deinceps volum⁹ narrare de mala complexione simplici: ⁊ īcipiemus a calida. Et dicim⁹ ꝙ in ꝯplōne istoꝝ nō apparet in p̄ncipio multa lesio: sed cū īueterat ipsam siccitas comitat̄: ⁊ sup corpora taliū colera citrina dominat̄: ⁊ ideo oꝫ vt eoꝝ exercitiū sit facile ⁊ suaue cū suaui deambulatiōe ⁊ getatiōe. Sꝫ ꝙ dicit hyp. ꝙ corpora calida debēt q̄escere ⁊ nō exercitari: nō dꝫ itelligi nisi remisse: qđ ē q̄ꝛ oīmoda q̄es corpis nō īgredit̄ viā sanitatis. Et ob hoc necesse est vt exercitiū sit cū suaui fricatiōe tēperata: que q̄dē fricatio cremētū efficit in carne. ⁊ ipsi fricationi associetur aliqua ex oleis īunctio ex oleis frigidis: vt oleo violato: ⁊ sīlib⁹. Et balneent̄ in aq̄ tepida ad hoc vt ex corporibus eoꝝ sup̄fluitates fumose resoluantur. Sed aer balnei eis vtilis nō est: et si postea balneant̄ in aq̄ frigida ꝓdest vt corrigat̄ damnum si qđ aq̄ calida facit: ⁊ eoꝝ refectio sit bina in die: et si siccitas in eis multū manifestaret̄ tertia refectiōe vtant̄. Sed spēs ciboꝝ ꝭm ꝙ dicūt medici dꝫ eē ꝭm similitudinē in sanitate p̄sentis ꝯseruationis: ⁊ isti cibi debēt esse calidi: aut calidi ⁊ sic. ⁊ si volūt eorū ꝯplōnes alterare dꝫ fieri per ꝯriū: tn̄ paulatim ad hoc regimē accedāt. Sed dico q̄ꝛ iste ꝯplōnes que exeūt a tēperamēto ad vnā extremitatū ipse sunt ꝓxime illi parti vt īcidant egritudines ex genere illius cōplexiōis. ⁊ hoc fit cū suꝑuenit aliq̄ causa extrinseca: ⁊ ꝑpter hāc aptitudinē que in eis est īueta. dico ꝙ eoꝝ regimē ꝑ sil'e ex toto fieri nō debet: ꝑpterea q̄ꝛ tales cōplexiones q̄les iste sunt ꝭm vnū modū nō ꝓseuerāt. imo sunt mobiles v̄sus egritudinem cōplexionalē. Et ꝑpter hāc cām itelligere non debemus in regimēto suoꝝ ciboꝝ cōseruationē: imo ⁊ ꝓseruationem ad resistendū ei qđ accidere eis posset ex ꝑte suarum ꝑparationū malarū. Et ꝑpter hoc totū est necesse vt in cibis sit aliqđ contrarium ꝯplexionibus eoꝝ: ⁊ hoc est ꝑpter timorem occasionum extrinsecarū. Nam ex parte complexionis solius nō est timendū vti similib⁹ in toto: ⁊ hec est sentētia illoꝝ q̄ sentētiā istam seruāt: q̄uis ex toto hoc nō declarēt. tn̄ istud regimē nō sufficit nisi euacuetur humor qui hāc fouet ꝯplexionē ꝑ vomitū aut per fluxū ventris: ⁊ debes itendere euacuare illū humorē per locū cōsuetum a natura. ita ꝙ si per vomitum: per vomitum. ⁊ si per fluxū ventris: per fluxū. ⁊ melius est per fluxū. q̄ꝛ talis euacuatio est magis nāe manifesta. Et mihi videt̄ sufficere: vt habēs hanc ꝯplōnē calidā: vel calidā ⁊ siccam: purget̄ cū tamarindis: violis ⁊ mirab. citrinis: ⁊ alubleb .i. coriziola ⁊ similibus. ⁊ iste complexiōes calide aut calide ⁊ sicce ꝭm plurimū sunt vaporose ⁊ fumose: ⁊ ob hoc balneatiōe indigēt ne cito effimerā incidāt: ⁊ silr̄ si tenui dieta lōgo vsi fuerit tēpore. Et bonū est istis aliq̄n post cibū balneari vt eoꝝ corpora īpinguent̄: sed q̄ in dextro latere sentiet grauitatē hoc vitare dꝫ: ⁊ ē necesse vt rebus vtat̄ exopilatiuis. Neq3 istis est ꝯueniēs potatio vini: ⁊ si bibāt vinū bibere debēt aquosū. Et vlr̄ dico ꝙ regimen cōplōnū calidarū ⁊ sic. ⁊ calidarū simpliciū nō diuersificat̄ in fine nisi ꝭm plus ⁊ minus: q̄ꝛ īpossibile est vt caliditas ī fine nō deueniat ad siccitatē: ⁊ vtile ē istis oxizacchara in tēporibus calidis frida cū aliq̄bus semīb⁹ ⁊ herbis que hn̄t v̄tutē aperitiuā ⁊ ꝓuocatiuā sine caliditate: sicut est semē scariole ⁊ capillus veneris: ⁊ etiā semē apij: cui⁹ sit sua v̄tus rep̄ssa in q̄ntitate cū semīb⁹ melonis: ⁊ cucumeris: aut cū alia re q̄ habeat tēperare cal'itatē ⁊ sic. materierū dictarū: queādmodū ē stipes scariole ⁊ viole. Et mirabilis Auēzoar dicit ꝙ in oībus locis in qb⁹ vtimur oxizacara debemus vti flore nenufaris: ⁊ maxime calido tpe. Et dicit ꝑ experientiā ꝙ nenufar habꝫ sua ꝑprietate ꝓseruare tales a febre. Itē dicit ꝙ semꝑ cū oxizacara debemus vti reb⁹ q̄ os stomaci fortificant sicut aqua masticis: aut cinamomū aut spica: q̄ꝛ acetū in q̄ntū est acetū os stomaci ledit. Et mihi videt̄ ꝙ aqua ordei tpe cal'o sit regimē ꝯueniēs: dūmodo cū ipsa sit aliqđ qđ rep̄mat nocumētū oris stomaci ex ea. Et qui hn̄t cōplōnē siccā necesse hn̄t eorū corpora hūectare: ne in eis acceleret senectus: ⁊ hoc dꝫ facere cū cibis hūidis laudabilis chimi: sicut ē caro pulloꝝ iuuenū: ⁊ vti balneo aque dulcis tepide. ⁊ fugere laborē ⁊ vigiliā: ⁊ oīa accn̄tia aīe que corpori faciūt acquirere caliditatē: sicut furor ⁊ ira: ⁊ eorū sīlia: ⁊ assuefacere ea que corpori adducūt delectationē ⁊ gaudiū: ⁊ vt extrinseca q̄ eis itēdimus facere sint ꝯria sue cōplōni: ⁊ folia salicis ⁊ vitis ⁊ aque fride: excepto gaudio tēperato: aere tēperato: ⁊ mobilib⁹ lectis: ⁊ audire sonos amenos eis ꝯueniēs est. ¶ Sed cōplōnibus calidis ⁊ hūidis suꝑueniunt egritudies putride ⁊ discursus sup̄fluitatū: ⁊ maxīe tēpore iuuētutis. Et idcirco necesse ē vt exercitent̄ forti exercitio ⁊ veloci: ⁊ vtant̄ fricatiōe multa ⁊ forti: ⁊ ꝙ etiā balneent̄ an̄ cibū: ⁊ oꝫ vlr̄ stomacū taliū itueri. nā si ipius cōplexio ad malā cōplōnē ꝯuerteret̄ hūores toti⁹ corpis ad idē declinarēt: ⁊ tūc cib⁹ eoꝝ declinaret ad friditatē ⁊ siccitatē. Et ista cōpl'o nō est tēperata sicut opinat⁹ est H. Et antiq̄ dixerūt ꝙ cōpl'o nālis ē calida ⁊ hūida: q̄ꝛ cū ꝯparamus cōplōnē nālē in q̄ntū est media extremitatib⁹ tūc dicimus ꝙ est tēperata eq̄lis ⁊ extremitates itelligunt̄ hic viij. complōnes. Et q̄n ipsam cōparamus dominio superfluitatis elemētoꝝ que sunt in ipsa. nos dicimus ꝙ sit ca-

lida ⁊ humida: eo q̄ caliditas ⁊ humiditas plus dominā-tur in ipsa q̄ frigiditas ⁊ siccitas: ⁊ nō dicimus hic cōplexionem temperatā hāc de qua loquimur hic q̄ sit calida ⁊ humida nisi cōparatione ad naturalē. ergo cū dicim⁹ calidam ⁊ hu. esse tēperatā nisi equoce dicit̄. Et Gal. met dic q̄ nālis dr̄ respectu extremoꝝ: ⁊ calida ⁊ hu. comparatione tēperātie dici t̄: ⁊ ideo dubitat̄ ſm hoc tempus q̄ hec temperata complexio non iueniatur.

¶ Cap. XII. Qd̄ est de euacuatione corpoꝝ calidorum.

Deinceps reuertamur ad id a quo separati fuimus: ⁊ dicam⁹ q̄ nō opꝫ appropriare conseruationē sanitatis solū sup̄ exercitiū balneationem ⁊ cibos hn̄tibus hāc complexionē: verū opꝫ cū hoc euacuare superfluitates cum medicinis laxatiuis a capite per viā sternutationis: ⁊ gargarizando ore masticē ⁊ grana stafisagrie: ⁊ ēt ꝓuocando vrinam: ⁊ medicine cōuenientes ad purgādū habētes hāc cōplexionē sunt medicine leues sicut agaricus turbith: ⁊ cartamū. Et opꝫ q̄ isti multū ab opilonibus sibi cauere debeant: ⁊ īter ceteras causas putrefactionis huic resistere debēt euacuādo humorē qui putrefieri consueuerat: ⁊ cū medicinis resistentib⁹ putrefactioni suis qualitatibus ⁊ suis ꝓprietatib⁹. q̄ qr̄ nā putrefactionis stat per extraneum calorē cum humiditate superflua fetida sicut sunt ei medicine odorifere in vltimo cōtrarietatis. Et si tu feceris vnā cōpositionē in qua oēs iste v̄tutes aggregent̄ erit vltima medicina ad cōseruationē sanitatis ipsoꝝ dūmodo represse sint in illis eius v̄tutes qbus nō idiget. Sꝫ cōplexio frigida debet cōseruari cū reb⁹ calidis sine humectatione. vꝫ. exercitio balneis siccis cibis ⁊ his similibus. Sed cōplexio frigida ⁊ hu. oꝫ regi cū regimine calefaciēte ⁊ exiccāte: ⁊ cum multiplicatione exercitij: ⁊ idiget euacuatione ꝓpter superfluitates que a tali ꝯplexione generantur. Sed cōplexiones frigide ⁊ sicce ceteris sunt deteriores: ⁊ idigent in earū regimine calefaciētibus ⁊ humectantibus: ⁊ leui fricatione: ⁊ dulcis aque balneo: ⁊ exercitio tēperato ⁊ somno lōgo. Et vniuersal̄r cōplexionis humide idigent īter refectionē ⁊ refectionē mora lōga: quēadmodū sicce idigent breui. ⁊ cōplexiones frigide ⁊ sicce idigent superfluitatū euacuatione vt humoris melācolici. Et medicine ad hoc valētes sunt mirab. idi. ⁊ polipodiū. Et vina aromatica sunt conueniētia valde huic complexioni. Et coitus nocet plus ceteris oībus complexionib⁹ maxime frigidis ⁊ sic. Et inter complexiones calida ⁊ humida superfluum tolerare pōt leuius: ⁊ que peiores sunt frigide ⁊ sic. existūt. humide vero medio modo se habent circa illud. Ista sunt regimina complexionū distemperatarum in qualitatib⁹ actiuis ⁊ passiuis. Sed cōplexiones distēperate solū in passiuis tantam non recipiūt lesionē: quātam distemperate in vtrisq̄ aut in actiuis.

¶ Caplm. XIII. Qd̄ est de resumptione extenuatoꝝ.

Sed regimē corpoꝝ extenuatoꝝ oꝫ cē per cōtrariū causarū extenuatiōis: vt si fuerit hui⁹ causa caliditas cum siccitate membrorū valebit frigida ⁊ hūida dieta: ⁊ si causa extenuationis fuerit ꝓpter debilitatē attractiue que est in mēbris: inunctio olei oliue affert iuuamētū: dummodo solū stet sup mēbra donec trahāt cibum ⁊ nō plus: ⁊ si morā contraxerit nimiū dissoluet. ⁊ alterabit: ⁊ si causa exiccationis erit super virtutē digestiuā frigiditas administrent̄ ea que cōfortent digestiuam. sicut vinum ⁊ caque scis: ⁊ vniuersal̄r extenuatio siccitati associat̄. ¶ Sꝫ siccitas aliqñ ꝓuenit ꝓpter dissolutionē multā. ⁊ aliqñ ꝓpter paucitatē digestionis: ⁊ aliqñ ꝓpter vsum ciborū siccoꝝ. Et rectificatio istoꝝ ē facilis: ⁊ extenuatio corporum pinguiū fit per cōtrarium: ſm q̄ tu scis.

¶ Capitulum. XIIII. Qd̄ est de conseruatione corporis cuius membrum est distemperatum.

Ut cuiusq̄ narrauimus regimen distēperate cōplexionis vl̄r. Deinceps narrare volum⁹ d̄ regimine distēperate in singulis mēbris. Et dicim⁹ q̄ regimē istarū ꝯplonū plus īgredit̄ genus ꝑseruatiōis q̄ regimē ꝯplonis distēpate cōis. Et ītētio nostra in tali ꝯplone q̄lis est ista: ē vt v̄tus illi⁹ mēbri fortificet suā ꝯplonē tēpando ⁊ euacuādo superfluitates q̄ in eo generant̄: ⁊ remouere cām que illā generat superfluitatē ꝯsiderādo vtrum sit lesum in se aut p alterius mēbri cōpassionē quēadmodū stomac⁹ in aliqb⁹ hominib⁹ ē lesus p se: ⁊ in alijs p cōpassionē cerebri: ⁊ mēbra q̄ magl dānificant̄ alijs sūt mēbra ꝑncipalia: cū ꝯplo erit alteri ꝯria. vbi grā. cū epar est calm: ⁊ stōus frigidus: ⁊ corpus est extenuatū: ⁊ lūbi in arenis abūdāt: vl̄ vt in corpe extenuato testiculi multū generāt spma: ī talib⁹ idigem⁹ regimine mixto: ⁊ plus istare distēpantie ꝑiculosiori. ita q̄ aliud obliuioni nō tradat̄: ⁊ hoc igredit̄ doctrinā de ingenio sanitatis: ⁊ ob hoc nō plura his dicem⁹. Sꝫ regimē ꝑseruatiuū est de genere curatiui sicut dicem⁹ postea. Et scias q̄ deterior haꝝ ꝯplonū ē illa q̄ ē in cerebro declinā te multū ad caliditatē aut frigiditatē. iō q̄ qñ cōplexio cerebri est ad malitiā cōuersa est cā aduētus mali multi ⁊ magni: quēadmodū sunt apāta colli: ⁊ squinantia: ⁊ oris pustulationes: ⁊ apāta vuluę: ⁊ raucedo: ⁊ ptisis: ⁊ tussis: ⁊ dissinteria: ⁊ alia istis silia: ⁊ aliqñ currūt superfluitates iste ad stōm: ⁊ corrūpūt ipm: ita q̄ si fluxus fuerit frīdus conuertet ipm ad fridītatē: ⁊ cōplo totius corporis corrūpet̄: ⁊ cū hoc patiēs eructuatiōes emittet acetosas: vt mihi tēpore iuuētutis accidit: q̄ meus stomacus ꝓpter malitiā regimis malā acqsiuit cōplonē: ⁊ medicus meus ignorās eā dixit q̄ tal̄r fuit ꝯfirmata q̄ ipsā remouere nō potuit. ⁊ ego ignorās oīno erā scīe medicine: ⁊ ab hac oēs distēperātie mee ortum hn̄t. Et qñ distēperātia fuerit calida fluxus hūoꝝ in aliqbus erit calidus. rememoratio v̄o oīum harū in caplo de īgenio sanitatis cōtinet̄. ¶ Sed conseruatio cōplonis cerebri vt nō discrasiet̄ est vt si est fridū supponant̄ ei res exiccatiue hn̄tes caliditatē cū aromaticitate: sicut mac. ⁊ gariofoli puluerizati. postq̄ cum vino fuerit ablutū: ⁊ euēnt̄ superfluitates q̄ in ipo ꝯtinue gñant̄ cū sternutatiōe ⁊ fricatiōe q̄ fiunt cū radice nucis: ⁊ etiā gingiuarū fricatio ꝯfert. Et crebra masticatio masticis: ⁊ vti medicis q̄ euāt hūores in eo abūdantes tpibus congruis: ⁊ maxime in vere ⁊ autūno. ¶ Sed cerebrū distēperatū in caliditate in quo superfluitates cal̄e gñant̄ p contrariū h⁹ ꝯseruet̄: ⁊ hoc fit in ūgēdo caput eius oleo ros. et euacuādo hūorē cōtristātē ſm q̄ melius videt̄ cōuenire. Et vl̄r cerebrū magis alterat̄ friditate q̄ caliditate: ⁊ ꝓpter hoc oꝫ ipm a frigore ꝯseruare ꝯseruatiōe vltima. Sꝫ regimē illorū quoꝝ īpossibile ē regere ipsos isto regimie: necesse ē cōseruare eoꝝ q̄litates: qm̄ sicut est eq̄lis cōplonis a sua natiuitate videt̄ mihi vt egritudies eisdē supueniētes sint ex repletiōe: ⁊ ob hoc idigent euone vl̄i. vꝫ. flobotomia: ⁊ maxime si in eo apparuerit signa repletiōis. ⁊ oꝫ cū hoc vt abstineāt a cibis multi nutrimēti. Sed q nō habet cōplonē tēperatā maior pars suarū egritudinū a malis hūoribus hꝫ ꝓuenire: ⁊ ob hoc oꝫ ipsos abstinere: ⁊ scire illos euacuare cōsiderando semp q̄titatē euonis vt nō sit superflua nec diminuta: eo q̄ tales sunt qb⁹ vna euo sufficere nō videt̄ in vere: ⁊ tales sunt q idigēt duab⁹: vna .s. in vere: ⁊ alia in autūno. Et ego dico q̄ illi q vtunt̄ potionib⁹ in septimanis annoꝝ: aut in medietatib⁹ eorū rectius faciūt q̄ illi q oī anno purgatiōes exercēt: q̄ nos videmus q̄ egritudies vtplurimū nō accidūt hoib⁹ nisi circuitib⁹ termiātis aut circa ipos. Et iō circa vnūqōq̄ indi

tiduū hoc ē cōsiderādū: qm̄ spero ꝙ cū hoc regimīe multi poterūt euadere ab egritudinibus eis accidentał̄r euenientibꝰ: ⁊ cōuenit etiā vt qui volūt mutare cōsuetudinē malā: vt mutāt ipsaꝫ suo posse paulatī ne terreāt subito.

¶ Capłm. XV. Qđ est de cōseruatione corpoꝝ que preparata sunt in egritudines cadere.

Einceps volumꝰ tractare de corporibꝰ q̄ propinqua sunt: vt in egritudinē cadāt: vt eoruꝫ malis aptitudinibꝰ obuiemus. ¶ Et vł̄r dicimus ꝙ genꝰ ꝑseruationis futurarū egritudinū fieri dꝫ qn̄ aliqđ signū manifestaṫ: tūc recte est ex genere cure egrotantis in p̄n̄ti. v̓bi grā. resistere lepre vt nō fiat est idē cū rebꝰ ꝗbus curaṫ qn̄ ē: illud ideꝫ dicimꝰ in alijs egritudinibꝰ. Malaꝝ v̓o aptitudinū ⁊ manifestior est illa q̄ dr̄ spōtaneus labor: nā qn̄ hic corporibꝰ adest apta ⁊ acceptata sunt in īfirmitatibꝰ multis: ⁊ ob h̄ de isto vł̄em sermonē faciemus ꝙ nō erit siłe alijs malis aptitudinibꝰ ꝓprijs in oī egritudine: eo ꝙ modus obuiādi illis aptitudinibꝰ malis est vnꝰ ⁊ idē modus cum cura egritudinum ipsaruꝫ. ⁊ idcirco id nō ē recitādus. Et scias ꝙ nō obliti sumꝰ de cōseruationibꝰ corpoꝝ tp̄e corruptionis aeris: sed in posteruꝫ dicemꝰ. ¶ Sed īcipiemꝰ loq̄ de labore. ⁊ dicemꝰ qđ iā dictū ē in libro egritudinuꝫ ꝙ pōt eē tribꝰ modis. Unꝰ est labor vlceratiuꝰ: ⁊ hec spēs fit ab hūoribꝰ colericis q̄ hoc mouēt: ⁊ de hac spē ad p̄sens itendimꝰ loq̄. Alia spēs dr̄ extēsiuꝰ: ⁊ hec ex sanguinis multitudine fit: ⁊ ſm aliquos dr̄ vētosus. Tertia spēs dr̄ apostemosus ⁊ cōpositus ex extēsiuo ⁊ vlceratiuo: ⁊ de eiꝰ ꝓprietate ē vt superueniat oībꝰ mēbris appitio cremēti circa oīa extrema. Et volumꝰ īcipere a cura oēs has spēs cōtinēte: postea v̓o de vnaquaqꝫ spē loquemur ꝑ se. Et dicimus ꝙ cā efficiēs est mala ꝯpłō mālis. ergo medicīa cōmunicās istis spēbus erit aut alteratiua aut euacuatiua. Et alterationē ⁊ eūationē facit nā cū cibis ⁊ medicinis que habēt disponere hūores ad hūc finē: ⁊ aliqn̄ adiuuant ad hoc somnus q̄es ⁊ fames. Et eūatio fit cū medicinis q̄ ꝓuocant vrinā ⁊ sudorē ⁊ vētū: ⁊ est cū exercitio: ⁊ hec fiunt: qꝛ ars seq̄tur cursuꝫ nāe: ⁊ iste sunt medicine cōicātes oībus speciebus supradictis: verū de ꝓpria vniuscuiusqꝫ istaruꝫ volumꝰ dicere: eo ꝙ nō eūaṫ vnaqueqꝫ istaruꝫ specierū vna specie euacuationis: nec alteratur vnaqueqꝫ istarum specierum vna specie alterationis.

¶ Capitulum. XVI. Quod est de remotione ⁊ preseruatione corporum a labore vlceratiuo.

Ncipiamꝰ nūc a labore vlceratiuo: ⁊ dicamꝰ ꝙ cā efficiēs istius est hūor acutus mordicatiuus: ⁊ tu scis ꝙ hūor mordicatiuꝰ est colericꝰ. aut melācolicꝰ: aut flegmaticꝰ salsus. ideo qꝛ vnusq̄sqꝫ istoꝝ est mordicatiuꝰ. Sꝫ colera est acuta ꝓpter suū acumē: ⁊ mełia ꝓpter suā acetositateꝫ: ⁊ flegma salsuꝫ ꝓpter suā salsuginē: ⁊ hic accidūt aliq̄ distictōes: qđ ē. qꝛ isti hūores nō effugiūt: qm̄ aut sub cute solū sūt locati aut ꝓfūdati ī musculo aut sūt ī musculo ⁊ venis ex via q̄ īueniūṫ ī sanguīe paterno ꝓpinq̄. Adhuc nō ē lōginquū. q̄n sint cū istis hūoribꝰ alij hūores mucilaginosi: ⁊ forte nō sūt: ⁊ si sūt nō effugiūt q̄n aut sint ī spōgiositate carnis aut in venis. ⁊ si sūt in venis. aut sunt cū paucitate sanguinis aut cū eiꝰ multitudine. Et nō est multꝰ sanguis in venis: nisi cū isti hūores sunt pauci: ⁊ nō sūt multū elōgati a ꝯpłone sanguinis: eo ꝙ īuētio quorūdā in actu non fit nisi ante ꝯuersionē ipsoꝝ in sanguinē: ⁊ aliq̄ post ꝯuersionē in eūdē: vt ē coła ⁊ mełia: ⁊ aliq̄ cito cōuertunṫ: ⁊ aliqui tarde. qm̄ qn̄ multū elōgati sunt a sanguine lōga indigēt ꝯuersiōe: ⁊ q̄ ꝓpinq̄ sunt in breui ꝯuertunṫ: ⁊ hoc ē qđ pōt dici đ hoc labore: ⁊ vnusq̄sqꝫ istoꝝ ꝓp̄aꝫ hꝫ medicinā. Et dicimꝰ ꝙ qn̄ isti hūores efficiūt laborē: ⁊ sub cute sunt locati forte exercitiū ⁊ fortis fricatio erit sufficiens medicina cuꝫ balneo ⁊ cibo subtili: aut aq̄ ordei ⁊ sq̄nzibin ⁊ similia. Et qn̄ isti hūores in poris sūt locati nō īdigēt exercitio: sed q̄ete ⁊ somno ⁊ abstinere a cibo: eo ꝙ ista adducūt digōnē: ⁊ sero balneenṫ in aq̄ tepida: ⁊ cibis subtilibus cibenṫ post assumptionē sq̄nzibin: eo ꝙ squinzibin euacuat per vrinā ⁊ sudorē illū hūorē qui pōt moueri a nā. Et si h̄ accn̄s sedabiṫ: ꝑ hoc tūc plene cām huiꝰ cognoscimus: ⁊ si nō sedaṫ: ⁊ somnꝰ patiētis fuerit debilis ⁊ variꝰ: tūc nō est hūor in carne ⁊ musculis solū: sꝫ ēt in venis. Et tūc considerādū est si cū istis hūoribꝰ q̄ faciūt hūc laborē sunt humores mucillaginosi aut nō. ⁊ dicimus ꝙ si non sunt humores mucillaginosi ⁊ humores facientes laborem sunt in porositatibus aut venis: ⁊ tunc attendendū est si cum eis est sanguis multus aut paucꝰ: aut si illi humores sunt remoti a substantia sanguinis aut propinqui. Et si paucꝰ est sanguis ⁊ hūores sunt remoti a substantia ipsius. tunc humor iste faciens laboreꝫ debet euacuari per farmaciā ⁊ nō per flebotomiam secūdum spēm illius humoris faciētis laborē: siue fuerit colericus siue mełicus siue fłaticus salsus: qm̄ qn̄ isti hūores exeūt a natura in q̄litate: tūc indigēt eūone cū medicina attractiua: q̄ ꝓprie habeat respicere illū hūorē: eo ꝙ q̄litate peccāt. Sed si peccāt q̄ꝫtitate tūc faciēda ē flobotomia: sicut diximꝰ in libro de igenio sanitatis. Et si isti hūores sint cū multo sāguine: ⁊ nō multū remoti a sanguīs suḃa: tūc in p̄mis debēt eūari per flobotomiā: ⁊ postmodū ꝑ farmaciā: hoc est si non adsint hūores mucillaginosi: qđ est: qꝛ si cū istis apparēt hūores mucillaginosi: tūc cōsiderādū est si hūores fuerint in venis cū multo sāguīe: ⁊ nō erūt multū ab ipsius suḃa remoti: tūc siłr debēt eūari cū flobotomia: ⁊ tn̄ farmacia difficilis eē debꝫ. Et si hūores mucillaginosi fuerint in venis multi cū sanguīe pauco: ⁊ hūores laborē inferētes a suḃa sāguīs fuerit remoti: tūc nō est flobotomādū nec farmacandū: eo ꝙ flobotomia ꝑnecabilis esset: nec in farmacia ꝓpositū secuti essemus: qꝛ ꝓpter eoꝝ grossitiē humores obediētes nō eēnt. Sed plus fluerēt: ⁊ etiā vene clauderenṫ: ⁊ hic īterponēda est q̄es medicinalis: ⁊ subtiles cibi ⁊ īcisiui sine multa caliditate ad hoc vt multa in mēbris illoꝝ ꝯ̄sio nō fiat: ⁊ ꝯueniētius in h̄ casu ē squinzibim de semībꝰ: cuiꝰ siccitas sit repressa cū radice lilij ⁊ viol. Et aq̄ ordei ꝯueniēs hic est: ⁊ maxime in iuuenibꝰ cuꝫ radice feniculi. ⁊ ydromel etiā. Et qꝛ in corporibꝰ istorū vētositas grossa ⁊ īflatiua ḡnaṫ. ꝓ̄cipit G. dari dyapipereon ⁊ dyaciminū. Sꝫ in nostro climate hoc ē vitādū: qꝛ posset febreꝫ incitare. Et ipse G. his nō vtebaṫ nisi in tp̄e frido: ⁊ frida cōpłone: ⁊ medicine subtiles mēbra ītriseca ꝯfortātes cū remisso calore vtiles sunt sicut darsiue: ⁊ assaꝝ: ⁊ cinamomū: ⁊ ambra: ⁊ cassialignea: ⁊ in arabico ichalicha ⁊ gariofoli: ⁊ siłia aromatica. ¶ Et si Galienus aliquā istarū repudiet facit hoc ꝓpter suā stipticitatē: ⁊ si cū alijs composueris bona erit cōfectio ob hoc: qꝛ mēbra p̄ncipalia sunt in vltimo debilitatis: ⁊ maxime os stomaci ī hac cōpōne mastix nō obmittaṫ. Sed rosa nō ē hic cōmēdāda ꝓpter sui friditatē ⁊ sic. q̄ꝫuis sit ꝯfortatiua. Sed sticados est vltimū in hac cōpōne q̄litate ⁊ ꝓprietate. ⁊ queādmodū in hoc casu flobotomia inhibeṫ: ⁊ vomitꝰ rōne eadē. Sꝫ qn̄ hūores mucillaginosi sunt in musculis ⁊ sāguis venaruꝫ est mūdus: tūc nō timēde sunt res multū calide ⁊ vrinaꝫ ꝓuocātes: ꝓpterea qꝛ tūc nō est timēdū vt humor in mēbris spargaṫ. Et G. hic vtiṫ medicīa ex pulegio facta: ⁊ mihi multū placet illa aut ei similis. ¶ Et scias ꝙ mihi non fuit necesse narrare hec signa significantia dominiuꝫ humorum istoꝝ: nec signa significātia quātitatem nec locū. ideo qꝛ oīa sunt tibi nota in libro signoꝝ. Et tu debes considere in vrina in cognitione generū humoꝝ qui iter mu

sculos sunt quātitatē debes sumere a regimine antecedēte a complexione a tempore ⁊ etate: ⁊ alijs rebus in libro signorum dictis.

¶ Capitulum. XVII. Quod est de remotione ⁊ ꝓseruatione corporꝫ a labore apostemoso ⁊ extensiuo.

Sed labor apostemosus ⁊ extensiuꝰ de necessitate ꝑueniunt a sanguine multo: ideo conueniens est patiētē ꝑmitus flobotomare: ⁊ aucumādo quātitates ſm tēpus ⁊ etatē ⁊ complexionē sicut in libro de igenio sanitatis docetur. Et sunt distinguēda mēbra in euātione istius laboris. ita ꝙ si in capite grauitas affuerit cephalicā flobotomare debes: ⁊ si in mēbris medijs basilicā: ⁊ cum ambas continuerit partes mediana erit flobotomanda.

¶ Capitulum. XVIII. Quod est de conseruatione corporum tempore pestilentie aeris.

In hac particula adhuc narrare remāsit corporū ꝓseruationē ab egritudinibꝰ ab aere ꝑter nām. ¶ Et dicimus breuiter ꝙ aer vt alibi dictū est permutat̄ aliqñ in q̄litate: ⁊ aliquādo in suba sua: ſꝫ cū sit i vno aut alio: tūc ꝑparata sunt corpora recipere egritudines silr̄s illi ꝯpl'onī: tñ oīa corpora ab istis dispositionibꝰ nō ledunt̄: ſꝫ solū nocent̄ corpora ꝑparata: nā si eēt hoc oībꝰ cōe egrotarent oēs in aere supradicto. Idcirco considerare debemꝰ in regimine vl'i oēs has cōtinēti ꝑmutatiōes: hoc ē in apertione opilationū: ⁊ in resistendo causis putrefactionis ex toto: ⁊ cū dico ꝙ oēs has ꝑmutationes cōtineāt. itendo ꝑmutationes que in suba sunt. Sed ꝑmutatio q̄ in q̄litate existit in vna. vꝫ. aut in pluribꝰ regimē ipsis q̄litatibꝰ ꝯrariū eē debet: ⁊ hoc regimē particulare est. vbi gr̄a. si ē distēperatus in caliditate ⁊ sic. cū frigidis ⁊ hu. regi dꝫ: ⁊ degere in septētrionalibꝰ locis in qbus adhuc aer reprimat̄ roratione aque ⁊ folijs aromaticis hūidis. sic oībꝰ alijs q̄litatibꝰ excedētibꝰ ꝯrium apponat̄. Et si magna caliditas nō obstaret leuiter euacuāde eēnt supfluitates q̄ in tēporibꝰ illis eēnt generate. Sꝫ aeri corrupto in suba silr̄ resistendū est euātionibꝰ vl'ibꝰ: ⁊ cū resistētibꝰ epidimie a tota spē: ⁊ vtant̄ cibis frigidis ⁊ sic. a putrefactiōe remotis sicut aceto ⁊ lētibꝰ: ⁊ aromatizare aerē cū rebꝰ resistētibꝰ putrefactioni sicut cū costo: ⁊ storace ⁊ galbano. Et terbētine iest ꝓprietas i hoc casu. ⁊ tyriaca maior isti tēpori epidimiali multū resistit sumēdo ab vno characte vsqꝫ ad. ℨ. i. ⁊ post nō dꝫ comedere nisi celebrata in oībꝰ mēbris digōne: ⁊ hꝫ fit spacio. 6. horarū. Bolus armenus ⁊ terra sigillata i aere pestilētiali magnū ꝑstat iuuamētū. ⁊ ꝑ nomē Auēzoar odor vrine ircorꝫ ꝯfert multū: ⁊ dr̄ ꝙ ex aloes duas ptes croci ⁊ mirre partē. i. de quo sumat̄ oī die pōdus. xij. caratorum: cū. ℨ. i. vini aq̄ mixti iuuat multum: ⁊ nō est iuētus adhuc aliqs q hac medicina sit vsus q a pestilētia nō securetur. Sꝫ in corrūptione tēporis calidi debēt eligi loca alta in qbꝰ regnet vētus septētrionalis aerē mūdificās. Sꝫ si sit corruptio i suba tota: habitādū ē i domibꝰ terraneis: ⁊ cauernosis ⁊ loca alta vitare: ⁊ vitare oēs fructꝰ hūidos: ⁊ tūc necesse ē vt oēs pisces tūc tpis penitꝰ sint nociui: ob hoc: qꝛ sanguis ex istis rebꝰ generatꝰ est cite corruptionis Et silr̄ oēs carnes exceptis volucribꝰ montanis: sicut pdices ⁊ similes istis. ⁊ vniuersalr̄ res ventrē lenificātes hoc tempore optime sunt: quēadmodū tamarindi: viole: cassia ⁊ māna: ⁊ qd̄ dictum est in hac particula secundum nostram itentionem sufficiens est.

¶ Explicit liber sextus colliget.

¶ Incipit liber septimus qui est de curatiōe egritudinū siue de igenio sanitatis: ⁊ ē ꝯtinēs capl'a trigintanouē.

¶ Capitulū. I. Quod est de modo euacuationis male cōplexionis materialis ⁊ non materialis.

Liber medicatiōis qui de igenio sanitatis ītitulat̄: dicimꝰ: ꝙ ob hoc ꝙ rerū cōtra naturā sunt due spēs vꝫ. egritudines ⁊ accidētia consequetia egritudies. ⁊ iterū egritudinū sunt due spēs. vꝫ. egritudines ꝓprie ⁊ ꝑme consimiles ⁊ cōposite seruatio: vt sunt a malitia octo specierū male cōplexionis materialis ⁊ nō materialis: ⁊ sunt egritudines ꝓprie membris officialibꝰ. Uidetur nobis vt narremus icipiendo prius a via de igenio sanitatis a remotione egritudinum ꝓpriarum mēbrorū cōsimilium si sint materiales aut nō materiales: ⁊ postea igenium remotionis egritudinū mēbrorum officialiū: ⁊ vltimo curatione accidentiū pcurremus: q̄uis in medicatione egritudinū ꝯtineatur. qꝛ per remotionē egritudinis accidētia remouent̄. ¶ Et volumꝰ ꝑmo narrare egritudinū mēbrorꝫ cōsimiliū curationē materialium ⁊ non materialiū: ⁊ postea vnāquāqꝫ spēm intendimus pertractare: ⁊ hec nobis videt̄ ordinata distictio. Et dicimus ꝙ intētio in mala cōpl'one nō mālī est vnica sola: hoc est vt ad suā reuertat̄ naturā: ⁊ hoc non fit ꝑmo ⁊ subalr̄ nisi ꝑ ꝯrium: per qd̄ male cōpl'onis remouent̄ spēs: ⁊ sunt cibi ⁊ medicie ſm plus male cōpl'oni egritudinali sua ꝑma vtute resistētes. vbi gr̄a. si mala cōpl'o sit calida ⁊ sic. remouetur ꝑ cibos fridos humidos ⁊ medicinas. Et qꝛ diximus ꝙ remotio male cōpl'onis non mālis ꝑmo ⁊ subalr̄ a ꝯrio remouet̄. Dicimus qꝛ conuenit aliqñ vt a silī ꝑ accn̄s silr̄ remoueat̄ sicut aqua frida malā remouet cōpl'onē frigidā: eo ꝙ claudit poros: etiā ispissat cutim: ⁊ sic calorē itrinsecū fortificat: ⁊ hec medicia multū est timēda: ⁊ nō debꝫ fieri nisi in necessitatis tpe: ⁊ maior pars medicorꝫ qui ea vtunt̄ errāt vt postea ostēdemus. Sed itētio remotionis male cōpl'onis mālis duabꝰ rebus existit: vna ē vt malus humor euēt̄. alia est vt mala cōpl'o mēbri rectificet̄ q̄ relicta est a mala materie sparsione in mēbris. Euō duobꝰ fit modis: vnꝰ fit cū flobotomia: ⁊ alius fit ꝑ farmaciā secessiuam aut vomitiuā aut vrine ꝓuocatiuā: ⁊ ꝑ clisteria ⁊ sudorē: quas oēs opatiōes opant̄ medicine cū suis vtutibꝰ secundis ⁊ tertijs ⁊ ꝓprietatibꝰ: quēadmodū mala cōpl'o ꝑma remouet̄ vtutibus ꝑmis: ⁊ aliqñ fit euō ꝑ ieiunium exercitiū: balneū: ⁊ fricationē. Sed euōnē ꝑ flobotomiā rōne ⁊ experimēto cognoscere possumus: ⁊ iuuamētum ab expiētia cognitū manifestū est. Sꝫ iuuamētū rōne cognitū duobꝰ existit modis: vnꝰ modus est: qꝛ oñsū est ꝙ medicus semꝑ seq dꝫ viā nature: ſꝫ dicimus ꝙ natura sanat ꝑ fluxū sanguis egritudies sanguineas multas: ⁊ eadē rōne iuenimꝰ iuuamētū medicinarū laxatiuarū. Scd̄s modus ē ꝙ ipossibile ē vt aliqñ cibus ⁊ potꝰ supflue nō sumātur: ita ꝙ i corpe sanguis supfluus aggreget̄: aut alter humor: ⁊ supflua indiget euōne: ꝗ necessaria fl'omia aut farmacia aut euō alia. Sed ieiuniū ⁊ exercitium in hoc casu sufficiētiā nō hn̄t qꝛ nimis minuūt paulatiue cōparatiōe habita ad hāc repletionē que est ſm vasa. Nam accidere posset sicut accidit illi qui somniabat i balneo sanguineo balneari: vt dictū est supius in libro signorꝫ sicut dicit. G. vn̄ cognouit sanguinē in sua cōplexione abundare: ⁊ ideo flobotomiā sibi fieri impauit: ⁊ ꝯsiliū hn̄s ab alijs medicis sequētibꝰ viam erasistratis ei ꝓhibuerāt minutionē: ⁊ iniūxerūt sibi abstinētiā: ⁊ abstinēdo facta fuit dissolutio humorꝫ: ⁊ idē duplicatꝰ fuit calor ⁊ extinctꝰ fuit sicut extiguit̄ lampas ex multitudine olei qñ supabūdat. Sed qñ debet quelibet istarū euōnū fieri aut vna plus altera hoc volumus determiare in ꝑmis: ⁊ postea redibimus ad curationem vniuscuiusqꝫ speciei singulariter male complexionis post narrationem rerum significātium manifeste faciēdi vel nō faciēdi ſm quātitatē euōnis ⁊ rectificatio

nem male complexionis: ꝛ hec sunt natura egritudinis: ꝛ vtꝰ ꝛ cōplexio ꝛ etas ꝛ tp̄s ꝛ alia que rememorari debēt. Et dicimus vniuersal'r ꝙ euacuatio nō debet fieri nisi cū humores cursuz nature egrediunt̄ in toto corpore aut in vno mēbro: ꝛ hoc aut qualitate aut q̄titate aut ambabꝰ. A quātitate vo ꝑuenit sp̄es laboris extēsiui que est repletio ſm vasa. Sed repletio ſm vtutē a q̄titate ꝛ qualitate ꝑuenit: ita ꝙ vtutes nutritiue ꝛ motiue aggregant̄: ꝛ vniuersal'r oēs vtutes opatiue: nā qñ debilitant̄ vtutes tunc opationes in humoribꝰ nāles non fiunt: ꝛ ſm plus hāc repletionē sequit̄ laboꝛ vlceratiuus ꝑpter humoꝝ malitiā qui in hac specie repletionis existūt. Isti sunt euōnis modi supfluitatuz que in toto sunt corpe aut in vno mēbro. Sed locus in quo flobotomia debet anticipare in quātitate qñ oēs humores in quātitate extra cursum naturalē augmētant̄: ꝛ hoc non ꝑuenit nisi cū augmēto sanguinis quātitatiuo ob hoc ꝙ humores in ipso sunt in potentia: ꝛ ista augmētatio ſm plus laborē p̄stat extensiuū. ¶ Sed locꝰ cui minus necessaria est euacuatio flobotomie est qñ humores extra cursum nature in quantitate: ꝛ qualitate egrediunt̄. ¶ Et maxime hic ꝯcedit̄ flobotomia qñ humoꝝ q̄litates qualitati sanguinis nō repugnāt: neq3 etiā a substātia sanguis elōgant̄: hoc est q2 nō sint crudi ꝛ mucillaginosi. Et aliquādo flobotomia per accidēs fit sicut fit per fluxū sanguinis nariū: ꝛ fluxū emoꝛroydarū ꝛ sil'e. Sed hoc quantū possumus vitare debemus: ꝛ aliqñ hec sp̄es euōnis fit ꝑpter attractionē materie de membro ad mēbꝝ sine intētione euōnis ipsius ex corpe: ꝛ vtplurimū hoc fit qñ sanguis est paucus: s3 tñ maliciosus existit. Et aliqñ in hoc ambe intentiones aggregant̄: hoc est ut euacuet̄ ꝛ subtrahat̄: ꝛ tūc ꝑpter hoc istud facimꝰ ut euacuemus materiā egritudinē faciētē: ꝛ pseruemus ne augmēteт̄. Et scias ꝙ qñ intēdimus solā euōnem tūc a ꝓpinqua parte mēbri euacuamus: sed qñ subtractionē ad diuersaz itēdimus partē tūc a remotiori trahimus parte. Sed qñ ad ambas partes intendere debemus aut ad vnā magis q̄ ad aliā hoc in subsequentibus dicet̄. Et ꝑpter hanc diuersitatem intētionis diuersa sunt loca venarū in flobotomia. Et ꝑpterea in quibusdā egritudinibus intēdimus flobotomare basilicā: ꝛ aliqñ cefalicā: ꝛ in q̄busdā medianam: ꝛ aliqñ flobotomamus dextrā ꝛ aliqñ sinistrā: sicut declarabimus: ꝛ hec sunt loca ex q̄bꝰ euacuatur sanguis. Sed locus in quo farmacare cōuenit in p̄mis est quādo humores exuberāt sola qualitate: hoc conseruato ne sint de natura prius dicta: vt nō sint crudi aut mucillaginosi. nam tūc icisio ꝛ digestio p̄cedere debent. Et ꝑpter hoc in anticipatione flobotomie ꝛ farmacie est considerandu3. ¶ Rasis dicit ꝙ experiētia multotiēs vidit in matrestū .i. in hospitali pleureticos flobotomatos ante farmaciaз: ꝛ mortui fuerūt: ꝛ mihi videt̄ ꝙ hoc fuit ꝑpterea. q2 mala materia in ꝓfundo corporis in multa erat quātitate: ꝛ quādo detecta fuit ad actū ꝓducta perdidit patientem. ¶ Et aliquando necesse est anticipare flobotomiam ꝑpter multam necessitatem eo ꝙ icontinenti liberantur. Et est sciendū ꝙ debemus icipere ab eo quod magis necessariū esse videt̄: ꝛ noster carissimus Albumeron Auenzoar. dicit ꝙ nō debet fieri flobotomia nisi post corporis mūdificationē. Et hoc est: q2 quādo vene a sanguine sunt euacuate sugūt superfluitates malas ad nutriēdū ieptas ꝛ ab his malā acquirūt complexionē: ꝛ intantum erit flobotomia causa maioris constipationis ventris. q2 mēbra euacuata sugēdo supfluitates feculētas magis exiccant. ¶ Et scias ꝙ est differētia iter medicinā mollificatiuā ꝛ laxatiuā: eo ꝙ attractiua est cū attractiōe. ꝛ mollitiua cū mollificatione: ꝛ silia huiꝰ sunt q̄ expellūt feces solum: s3 qñ hūores q̄litate peccāt. s. vt sint grossi vel viscosi: tunc nō ē cōueniēs flobotomia neq3 farmacia: de flobotomia manifestū est. S3 de purgatōe: q2 hūores si sunt viscosi ꝛ grossi sunt iobediētes: et iō medicina trahet bonos: mali aūt remanebūt. Et Ga. qñ eūare volebat ante aduētū febris cū medicis calefactiuis ꝛ icisiuis eūabat: ꝛ qñ febricitabat faciebat hoc cuz fricatione et medicinis subtiliatiuis habētibꝰ calorē modicū: et hoc iam declaratū est in libro cōseruationis sanitatis: et ꝙ fit cū febre declarabit̄ in libro febriū. ¶ Preterea farmacia per accidēs fit aliquando queadmodū flobotomia: sicut qñ damus farmaciam vt humorē trahamus qui causa fluxus existit: ꝛ hoc quāuis resistat cause: egritudine3 tñ augmētat. Et ego in sequentibus explicabo vtrū p sil'e fit aut p ꝯ̄riū. ¶ Clisterijs vtimur qñ supfluitates solū ex itestinis trahere itendimꝰ aut p viā trahēdi mām ad oppositā partē: ꝛ sicut aliqui laudāt vomitū in egritudinibꝰ partiū iferioꝝ: sic ꝛ farmacia in egritudinibus partiū superioꝝ laudat̄: ꝛ aliq̄ sunt faciētes clisteria qñ nō possunt recipere medicinam laxatiuam: vel qñ ipsam ifirmus deglutire nō pōt: aut ꝑpter lesionē ipsius epatis vel stomaci. q2 ledunt̄ ex transitu eoꝝ. ¶ Et balneū vtplurimu3 humores subtiles euacuat: ꝛ ꝑpterea in passionibꝰ ex grossis humoribꝰ fieri nō debet nisi p̄cedat digō: q2 ex hoc iflāmatio totiꝰ corporis sequet̄: ꝛ forsa3 p̄ncipaliu3 mēbroꝝ. ꝛ fames ē vna ex speciebus euacuatiōis: ꝛ maxime in egritudinibꝰ in q̄bus status ꝛ crisis sunt ꝓpinqua. ¶ Isti sunt modi eūatiōis male cōplexionis materialis ꝛ non materialis.

¶ Cap. II. Qō ē de modo: ꝛ qñ fieri d3 eūatio ꝛ curatio.

Einceps dicēdū est qual'r in supradictis agēdu3 sit ſm magis ꝛ minꝰ: aut qñ nihil fieri d3 ꝛ maxime in eūationibꝰ ꝛ curationibꝰ q̄ fiunt per ꝯ̄riū: na3 in pluribꝰ locis euacuatio ꝛ aliē ꝯ̄rietates nō cōpetūt: q̄uis nā egritudinis illud regnat: ꝛ dicimꝰ ꝙ nostra itentio in remotiōe male cōplexionis nō mālis est vt rectificet̄: ꝛ hoc fieri nō pōt nisi per cōtrarietatē curātis in gradu exitꝰ illiꝰ ꝯ̄rietatis a tēperamēto. Sciendū est ꝙ vt cognoscat̄ mensura distēperātie illius corporis o3: ꝛ hoc cognosci non poterit: nisi qñ illiꝰ corporis ꝯplō cognita fuerit sana: etas: clima: tp̄s āni: regimē ꝛ ꝯsuetudo. sil'r vtus: causa ꝛ accñs: ꝑpterea q2 in multis locis nō attēdit̄ cause nec vtuti: nisi qñ cā male cōplexiōis mālis existit. Sed qñ mala cōplexio nō mālis ē in aliquo singulari mēbro: tūc mēsura curationis p ꝯ̄riu3 sumit̄ a mēbro cōplexione: ꝛ ab ipsius iuuamēto: ꝛ a colligātia ipsiꝰ: ꝛ a situ ipsius: ꝛ ab ipsiꝰ sensibilitate: ꝛ alijs cognitis rebꝰ. Sed modi curatiōis male ꝯplōnis mālis ob hoc. q2 itētio sola est in supflui euacuatione: ꝛ in alio non: vt recte ꝑcedat. Sciende sunt cause que illas generāt superfluitates: ꝛ si a nā cōplexionis corporis ꝑueniunt aut nō. q2 in aliq̄bus corporibꝰ hūores supfluūt ab coꝝ naturis: ꝛ in q̄busdā ab etate. tēpore āni aere ꝛ nutrimēto: ꝛ regimine: ꝛ a purgatione eoꝝ q̄ ex corpore purgari solebāt: vt sunt sanguis emoꝛroidarū ꝛ menstruus ꝛ ꝓuatio ꝯsueti exercitij: ꝛ negligētia eūationū: ꝛ etiā vtus opat̄ in hoc genere multū: eo ꝙ in maiori parte nā egritudinis ꝯ̄riat̄ eūationi. Per vtutē itelligo vtutes opatiuas: sicut virtus expulsiua: ꝛ vtus nutritiua: ꝛ vtus motiua. Et aliqñ motꝰ eūationis vl'is accipit̄ a mēbris ifirmis. ꝛ maxime a p̄ncipalibus: ꝛ opatiōes habētibus p̄ncipales sicut ab illo qui flobotomia idiget: ꝛ oris stomaci debilitate3 habet: ꝛ etiā quādo intēdimus euacuare aliud membrū ex membris corporis aliqua sunt recipientia demonstrationē a locis suorum subiectoꝝ: ꝛ suarū cōmunicationū ꝛ iuuamētoꝝ ꝛ suarū sensibilitatū: ꝛ forme dispōnis: ꝛ modi mēbroꝛu3 totius corporis: eo q2 possibile est vt corpus demōstret super eūone: ꝛ forsan ꝙ nō: ꝛ hoc qñ in corpe nō inuenit̄ re-

pletio vniuersalis nisi in vno membro solū. Et impregnatio in mulierib⁹ est ex reb⁹ significātibus euonē vel ipsi⁹ ꝑuatōez: ⁊ hec sunt q̄ significant in ꝯrietate faciēdi medicinā vel nō: ⁊ si purgatio fieri dꝫ vel nō. Et nunc dicenda est significatio q̄ sumit̄ a duabus rebus supra dictis. i. ab euōne ⁊ curatōe siue attractōe p ꝯriū q̄liter debēt fieri. Et icipiamus a curatōe per ꝯriū: ⁊ dicamus q̄ a medicis dcm̄ est q̄ qn̄ ꝯplō aer tp̄s anni: ⁊ similia cum egritudine ꝯueniūt: tunc nō est egressa ꝯplō a natura propria nimio exitu. vbi grā. iuuenis calide ꝯplexionis in regiōe calida: ⁊ tpe anni calido ⁊ dieta calida cui supuenerit causon: nō erit iste a suo naturali ordine multū ꝑmutatus: curādus tn̄ erit cū reb⁹ in friditate remissis. Et qn̄ huius cōtrariū accidit: tunc multa facta est elōgatio: ⁊ ideo huic resistendū erit maiori ꝯtrarietate. verbi grā. sit homo senex frigide ꝯplōnis in regione frigida cui superueniat causon: ꝫm illos idigebit re multū in friditate distēperata. Et ego dico q̄ maxime apparet q̄ nō veꝝ dicunt: qđ manifeste videmus p sensibile argumentū: q2 iuuenis supradictus q causonē patit̄ curari nō poterit nisi cū rebus habentibus in fine vel intēsam frigiditatē sicut cum aqua cucumerū ⁊ canfore. Et seni supradicto si talia ꝓpinētur calor naturalis ipsius extingueī ⁊ moriet̄. Et dico q̄ illud quod ad hūc errorē deducit eos est vna regula generalis quā posuerunt sine discretōe precisa in gradu elōgatiōis senis a suo calore naturali ad extraneū calorē cū equalēz portionem posuerunt cū elongatōe caloris iuuenis a suo colore naturali ad extraneum. Et maxime qn̄ dixerūt q̄ maior est elōgatio. nā hoc impo'le est. naz tu scis q̄ calor ex̄neus a nāli ramificatus est: ⁊ si po'le esset vt equalis esset elongatio: tunc vere necessario ꝫm viā curatōis per ꝯplōnem essent refrigerantia multū fortiora in corpore senis quasi ad tertiū gradū: sed hoc in se ipso veritatem nō hꝫ. Ob hoc ponamus iuuenē colericū calide ꝯplōnis in p̄mo gradu ⁊ supueniat ei febris q̄ ipsum transferat ad 2m graduz caloris: tunc iste nō est elōgatus a ꝓprio calore vel ꝯplōne: nisi ad vnū gradū: tn̄ cum reb⁹ in secūdo gradu fridis curari nō poterit: ⁊ hoc ē ꝓpter fortē ꝑmutatōez quā medicīe pcipiūt ī corpore iunioris ad subam igneā: eo q̄ elōgatus est a suo tēperamēto ꝓpter fortitudinē caloris extranei. Sꝫ si seni supradicto frido in p̄mo gradu superuenerit egritudo ipm̄ pducens ad 2m gradū caloris: iaz elōgatus est a sua ꝯplōne naturali magis q̄ iuuenis ꝑnominatus: q2 iuuenis est elōgatus p vnū gradū: sed senis elōgatio est duoꝝ graduū aut pluriū. Et ꝓpter hoc si possibile esset cōcederemus ꝫm elongatōez fieri ꝯtrariū nociuū respectu ꝯsideratōis finis ꝫ diuersitatē subi: ppterea q2 quasi impo'le est senē ad illū graduz ꝑuenire: ⁊ si peruenire ichoaret anteq̄ ad terminū illū attingeret moriretur: ⁊ si sanat̄ ꝫm elōgatōez supra dictā bonū finē nō ꝯsequeret̄ q̄uis aliq̄tulū viuere possit: q2 medicīe eidē ꝯueniētes ꝯplōnē mēbroꝝ suoꝝ radicaliuz ꝓpter ipsaꝝ frigiditatē lederēt: ⁊ sic a temperātia magis elōgarent̄: ⁊ multa elōgatio tēperātie causa mortis ē aut egritudis. preterea ꝫm eoꝝ dcm̄ medicine iuuenis ⁊ senis fride debēt esse in eodē: q2 si vnū corp⁹ calīn est supercalefactuz vsq̄ ad 2m gradū ⁊ corp⁹ frigidū est supcalefactū vsq̄ ad 2m graduz ⁊ vnū corp⁹ calidius alio nō est. Sꝫ scire debes q̄ si iuueni medicīe fride adhibeant̄ vltra suā ꝯplōnē naturalez: q2 ei nō nocet: imo ꝓsunt: eo q̄ ipsi⁹ virt⁹ fortis existit ad eas ꝑmutādas: ob hoc ad gradū corrūpēdi nām nō ꝑueniunt: sed ipsam ad tēperantiā reducunt: qđ seni non accidit ꝓpter ipsi⁹ mēbroꝝ radicaliū frigiditatez: ꝓpter hoc sufficit seni qui febrē calidissimā habet medicina frigida in secūdo gradu per rōnes supradictas: ⁊ etiaz q2 corpus senis potentiā non habet cōuertendi medicinas ad substantiam igneā queadmodū iuuenis corpus. Et si queratur quomō possit seni tāta febris caliditas aduenire. Respōdemus q̄ fieri pōt ꝓpter diete sue inordinatōez. Nā si dieta cōuenienti vteret̄ impossibile esset vt talē incideret febrē: ob hoc q2 egritudines vt dictuz est in libro egritudinū: non nisi duabus fiunt causis: aut a ꝓpria ꝯplōne membri mala: aut a rebus aduenietibus ab extrīseco. Et qn̄ ꝯplexio ⁊ aer ⁊ regio ⁊ etas ꝯria erūt egritudini senis: tūc nō remāebit ei⁹ causa nisi regimē ⁊ dieta: ⁊ qđ ex parte tp̄is anni cōsiderat̄ itelligit̄ a natura partiū tp̄is anni. Et vl'r qn̄ aer ꝯrius est egritudini tūc bonū est infirmo ⁊ gaudiū medico: ⁊ si aer p se talis nō existit: tunc medicus artificialē facere dꝫ. Et modus medicatiōis qui sumitur a cōsuetudine in re vtrū fieri debeat aut nō aut quātum fieri dꝫ est sicut potus aque frigide in igne ardēti. nam si infirmus assueuerat potuz aque frigide in tpe sue sanitatis sine lesiōe secure possumus dare tpe egritudinis quāuis epar ⁊ os stomaci habeat frigidū: ⁊ si hac assuetus nō fuerit aqua frigida eidē nullo mō ꝓpinet̄: q̄ si necessitas nos ad hoc cogeret ad hāc dandā: tunc minorē dabimus q̄titatē ⁊ minus fridaz: eo q̄ cōsuetudo cōplexionē in simile ꝯuertit paulatiz: ⁊ lōgo tpe hanc ꝯsuetudinē acqrendo. Sed qn̄ ꝯtrariū subito fit ⁊ ꝫm multū naturā corrūpit. Et h̄ est q2 vna v'tus ꝓpter quā natura itellexit gradatim per tp̄a anni de vno ꝯrio ad ꝯriū transire: q2 si subito de calido ad frigidū de frigido ad calidū trāsiret natura: tolerare non posset: ⁊ ꝓpter ꝯsuetudinē dictū est a qbusdam q̄ qdā paulatim sumpserūt venenuz ac gradatim: ⁊ cōuersum fuit in eis ad cibū ⁊ in habitu sine nocumēto: q̄uis ita dicāt: tn̄ ego nō ꝯcedo: imo argumēto demōstratiuo: ⁊ i ep'la tyriace ⁊ ueneni reprobaui quā ad glauconē trāsmisi. Sed qđ dicūt ꝯcedo q̄ medicus de vna medicina ad aliā ꝑmutare debet q2 si solū vna uteret̄ medicina po'le eēt q̄ natura in habitū ꝯuerteret̄: ⁊ in corpe debitā nō faceret opatiōnē: sed v'tus ꝯsiderāda est in eo qđ fieri debet in euōne ⁊ in medicatione: que per ꝯriū fit. Sed in euōne manifestū est q̄ tenor virtutis debet attēdi. sed in alteratione est sicut balneatio aq̄ frigide in etbicis q̄ ꝓdest. Sed si diu assuefiāt mēbra ledet p̄ncipalia: ⁊ mortē inducet: sicut dicit. G. q̄ vni accidit iuueni malā cōplexionē non malē hn̄ti in stomaco cui medici aquā vitabant: ⁊ ipse ꝓpter nimiā aque auiditatē magis elegit mortē q̄ vitā: ⁊ multā aquā frigidā bibēs subito a mala cōplōne stomaci euasit: sed ꝓpter aque frigiditatē remāsit ei isensibilitas quedā ipꝫ ī trāsglutiēdo ipediēs: ⁊ sic mortuus fuit.

¶ Sed male cōplexioni que est cum materia necesse est duas spēs medicatiōis aggregare: ⁊ aliqn̄ significatio sumit̄ ab alteratione male cōplexionis ꝯria significationi que sumit̄ a materia: vbi grā. febres putride: ⁊ maxime q̄ de materia cruda ⁊ grossa in q̄tuz sunt de mala cōplōne calida ⁊ sicca indigēt humectatione ⁊ refrigeratione. Sꝫ ꝯsideratione coctionis malū nocumētū iportabūt: ⁊ hic bona medici discretio necessaria existit: circa quā plus insistere debet. vbi gratia. qn̄ illō qđ plus necessariuz febri flematice existit est euō materiei: ⁊ in febribus colericis est accidētibus obuiare: ⁊ qn̄ ambo equales in dubitatione existunt: tūc ambo equaliter curare debes. Sed quando accidens non timet̄ tunc studeas causam totaliter remouere: qn̄ taliter ipsam curabis complete simili ratione in egritudine: ⁊ accidentibus egritudini contrarijs: sicut est febris ⁊ sincopis: qa tu scis qualiter curari debēt: eo q̄ in febre necesse est infrigidare ⁊ in sincopi calefacere: ⁊ sincopis indiget nutritione ⁊ febris euacuatione indiget sicut dicturi sumus. Et hic scire debes q̄ accidens quod egritudini contrariatur non sequitur nisi egritudinem que contraria est prime egritudini ut est sincopis ex

inanitōe que cōtraria exiſtit. Sed qñ cauſa male comple xionis nō eſt inālis: hec manifeſtatio ibidem non reperiť vt in effimera. ꝛ etiam qñ accidit mala cōplō ab extrinſe co: qꝛ tu ſcis qualiter curari dꝫ. De ſunt ſignificationes q̄ ſumuntur a mala ꝯplōne totius corporis / Sꝫ qñ in vno mēbro egritudo ſingularis exiſtit: tūc ſignificatio ſumiť vt dcm̄ eſt a mēbri ꝯplōne. vbi gr̄a. qñ cerebro euenit ma la ꝯplō frigida ſignū eſt ꝙ hec egritudo eſt leuis: qꝛ pau ca ꝛ leuis facta eſt elongatio a ſua ꝯplōne naturali: ꝛ tūc debet curari cū medicinis debilē calorē hn̄tibus: qꝛ tunc alia mēbra ſunt īfrigidāda: ꝛ nō ipm cerebrū: ꝛ hec eſt cō paratio iuuenis ꝛ ſenis: queadmodū ſupra diximus: ꝛ qñ indiges calefactione cerebri: tunc calefac ipm ſine timo re. ꝛ ſi vis infrigidare illud facias cum timore. Sed alia membra frida ſicut ſunt nerui ꝛ ſimilia: ſi īfrigidanť cale fac ipſa ſine timore: ꝛ qñ ſunt refrigerāda non calefacias iteꝝ niſi cū timore ad hoc vt non trahas ipm de ſua com plexiōe. Et ſicut diximus de his eodē modo facias de ſic cis ꝛ humidis: qꝛ corporibꝰ nō accidit nocumentū: niſi ex parte el'ti dominatis ſup ipſa. Et qñ ſciueris ꝙ iuuamen tum mēbri magnū eſt in corpore: ꝛ erat. ſ. mēbrū ex p̄nci palibꝰ que magnā hn̄t opatōez: arguas augere virtutem ipſiꝰ ſup oīa: ꝛ hoc nō dico niſi ꝓpter cōicatōez membro rū p̄ncipaliū quā hn̄t cū corde: qḋ eſt fons caloris ꝛ mi nera vite. ꝛ ideo nō opꝫ multiplicari ꝯtrarietatē in talibꝰ membris: ꝛ proprie q̄litatē frigidā / Et ꝓpter hoc eſt timē dū qñ accidit epati cōplexio calida refrigerare ipm cum rebꝰ que ſunt in vltima frigid tate: quāuis manifeſteť ne ceſſitas refrigeratiōis vltime: ꝛ hoc dico ꝓpter p̄ncipali tatē huius mēbri. Sed veꝝ dicimus ex colligantia iſtoꝝ membroꝝ recipiť demōſtratio ipſoꝝ: verbi gr̄a. nō debe mus refrigerare os ſtomaci maxima refrigeratōe: qꝛ eſt colligatū cū cerebro frigido: ꝛ quāuis ſit calide ꝯplōnis. Et nō debemus iteꝝ refrigerare multū epar: qꝛ eſt colli gatū cū corde. Et ſumma huius eſt ꝙ qñ volumus face re ꝯtradictōez mēbroꝝ p̄ncipaliū in calore adhibeas cu rā de corde: eo ꝙ ipm eſt colligatū cū his mēbris. ſ. p̄nci palibꝰ. ideo qꝛ cor eſt oībus his in potentia q̄uis ſit vnū in actu: ſicut declaratū eſt in libro ſanitatis: ꝛ tpe quo erit epar male ꝯplōnis calide intēdas ī refrigerādo cor cum medicinis facientibus hoc: qꝛ poſe eſſet ꝙ cor eſſet cauſa male ꝯplōnis epatis: ꝛ tūc rediret ad malignandū cor. ꝛ ꝓpter hoc nō opꝫ relinquere cor inter alia mēbra. Et nō opꝫ ſolū curare ſup hoc. ſ. in refrigerādo ꝛ calefaciendo ꝛ exiccādo ꝛ humectādo: ſed ēt in oībus opatōibus fortibꝰ . ſ. in opatōibus ſecūdis ꝛ tertijs. Sed demōſtratio huius loci ſubiecti: ꝛ hic eſt manifeſta: qꝛ qñ erit mala ꝯplō ſup corpus. i. in ſupficie corporis non eges medicis fortis q̄li tatis: ſed qñ eſt in corpus opꝫ te vti medicinis fortibꝰ: eo ꝙ debilitať virtus ipſaꝝ ꝓpter trāſitum quē faciunt per alia membra: verbi gratia. ſicut eſt pulmo.

¶ Caplm̄. III. Quod eſt de ſpeciebus euacuationis ſcili cet de flobotomia ꝛ farmacia.

Ueruſq꜄ diximus de demōſtratōe medicina rū ꝑ viā ꝯrietatis: nūc vo loq̄mur de demō ſtratōe ſpecieꝝ eūonis: ꝛ ꝓprie duaꝝ ſpecie rum. ſ. flobotomie ꝛ farmacie. Dico itaq꜄ ꝙ qñ natura egritudinis ſignificat ſup neceſſi tatem flobotomie neceſſe eſt vt ꝓuideať etas: ꝛ virtus: et aer: ꝛ regimē: ꝛ ꝯſuetudo: ꝛ ſi oīa iſta ſignificant ſuper ne ceſſitatē flobotomie: tūc ſecure minuas ſine timore: ꝛ at tendas ꝙ nō ſit in corpore aliqḋ mēbrū leſū qḋ deneget flobotomiā. vbi gratia. ſicut eſt os ſtomaci frigidū qḋ pa tiť nauſeā: ꝛ etiā ꝙ eger nō diu egrotauerit: ꝓpter qḋ ꝑdi derit virtutē. Etas aūt q̄ eſt cōueniens minutioni eſt iu uentus ꝛ etas in q̄ minuiť ꝑter iuuētutē eſt p̄ncipiū ſepti mane ſexte vſq꜄ ad ſeptuageſimū annum. Ueꝝ minuere debemus de q̄titate ſanguis. i. minus exhbere de ſanguie quāuis ſint hoīes q tolerēt flobotomiā vſq꜄ ad octuagin ta ānos. Sed nō debemus minuere vſq꜄ ad duas ānorū ſeptimanas ꝫm. G. q̄uis natura egritudinis hoc requirat manifeſte. Et dixit Abomorō Auēzoar: ego minui vnum meū filiū triū annorū ꝛ euaſit a morte. Et virtus q̄ſdo eſt multū debilis nō ſufficit vt ſolū minuamus de quātitate ſanguis: ſꝫ ēt opꝫ vt ꝓhibeamus flobotomiā oīno: ꝛ ſi vi derimꝰ ꝙ patiēs non poteſt viuere ſine minutōe: ſicut ac cidit in egritudinibꝰ ſenū facias cū timore tn̄. Tp̄s autē cōueniēs flobotomie eſt ver: ꝛ tp̄s eſtatis ꝓhibꝫ floboto miā: ꝓpter debilitatē virtutis in illo tpe: ꝛ ꝑꝑ reſolutiōez ſpūum. Ueꝝ ſi regnat nā egritudinis facias eūonez: ſꝫ in parua q̄titate: tp̄s vo hyemis ꝓhibet flobotomiaꝫ ꝓpter coagulatōez ſanguinis: ꝛ ꝓpter groſſiciez quā hꝫ iſto tpe. Tp̄s aūt autūni: qꝛ eſt ꝓpinquū eſtati in ſua tēperātia ſic citatis ꝛ caliditatis nō eſt cōueniēs ad flobotomiā ꝑꝑ ſic citatē ipſius: ꝛ ꝑꝑ turbatōez ventoꝝ: ꝛ ꝑꝑ debilitatē opa tionū: ꝛ ꝑꝑ tp̄s cal'm qḋ ꝓceſſit. Nec ita ꝓuať flobotomia oīno. ſ. qñ nā egritudis regnat: ſed minuēdū eſt ex quan titate. Et qñ intēdimus flobotomare aliqḋ membrū cor poris: ꝛ repletio ſolum fuerit in illo membro: tunc ſignifi cat ſuper diminutione quātitatis ſanguinis: ꝛ ideo neceſ ſe eſt vt trahamus ꝫm quantitatem illius loci in duabus vicibus aut tribus: ad hoc vt non reciperet damnū illud membrum ſi egrederetur totum ſimul.

¶ Caplm̄. IIII. Quod eſt de farmacia.

Ibere vo medicinas laxatiuas: etiā ꝫ ſignifi cat ſup q̄titatē eūonis: ꝛ īfans nō debꝫ eūari aliquo mō: neq꜄ decrepitꝰ etiā: neq꜄ debꝫ eūa ri tpe eſtatis niſi ducat ad hoc neceſſitas ma gna ꝓpter ſiccitatē magnā tp̄is ꝛ caliditatē ipſius: ꝛ qꝛ acqſiuit egritudini cōplōnē ſimilē cōploni eiꝰ: neq꜄ ſumēda eſt medicina tpe hyemis: eo ꝙ hūores ſunt duri illo tpe. Et medici laudauerūt farmaciā vere ꝛ autū no: qꝛ hūores nō egrediunť: vtplurimū tpe autūni a natu ra niſi in q̄litate ſolū. ¶ Hoīes vo quos nō cogit ad ſumē dā medicinā niſi ꝯſeruatio ſanitatis ſumere debēt poſtq꜄ pluerit: eo ꝙ pluuie frāgunt ſiccitatē illius tp̄is. Uerū eſt ſi cōmotio cōplōnis ſup eūonē medicine: eſt tpe in quo ē hūor in cōparatione cōplōnis: tūc nō debꝫ eūari niſi cū ti more: ſed cū erit ꝯriū minuas ex q̄titate. i. qñ aliqs hūor ſupabūdauerit. Et ꝯſuetudo qdē opať in hoc: queadmo dū in alijs. Qñ aūt erit intētio eūandi aliqḋ mēbroꝝ cor poris ſignificat ſup eūonē ipſius ſicut diximꝰ locus ſubie cti ꝛ colligātia mēbri: vbi gr̄a. qñ voluerimus eūare cere brū ꝑ viā flobotomie minuemus cefalicā: qꝛ ꝓpter ma iorē colligātiā cerebri cū cefalica q̄ cū baſilica: ꝛ etiā qꝛ colligātia adiuuat in eūonē: ꝛ cum intēdimus trahere ad ꝯria. vbi gr̄a. cū nimis abūdāt mēſtrua apponimus ven toſas ad mamillas: ꝛ cū erit decurſus ſupfluus ex parte ſiniſtra naſi apponemus vētoſaꝫ ſup ſplenē: qñ vo erit ex parte dextra apponemus epati. ¶ De loco vo appoſitōis ſi eſt mēbrū qḋ intēdimꝰ eūare in alto corporis fiat eūa cuatio in īfimo corporis: ꝛ hoc eſt melius: eo ꝙ coaduna tur hic eūo ꝛ attractio: ꝛ ideo laudať vomitus in egritudi nibus exn̄tibus in iferioribꝰ corporis: ꝛ farmacia in ſupe rioribus. forma vo mēbri ꝛ creatio ipſius demōſtrāt ite rū ſup euacuationē ipſius: verbi gratia. nos ſcimus de cu ratione ſtomaci ꝙ poſſumus euacuare ipſū per vomitū ꝛ ſolutionem ventris: ꝛ ſcimus etiam de curatiōe epatis ꝙ euacuamus ex gibboſitate per ꝓuocationē vrine: ꝛ ex cōcauitate ꝑ egōnez. Et ꝓpterea figura membri eſt conſi deranda in tranſitu medicine: eo ꝙ non eſt conueniens apoſtemata ipſoꝝ per ipſa euacuare per tranſitū medi

cine fortis ꝑ membra ip̄a nec gule ap̄ata per gargarisma. Iteꝫ nobilitas membri ⁊ ipsius iuuamētum similiter ad cōseruandā suā naturaꝫ nos īducit: ꝓpterea qꝛ tale membrum cū corde maiorē colligātiaꝫ habet. verbi gratia. qñ epatis ap̄a in statu fuerit: ⁊ tunc de iure resolutiue essent ꝓpinā de īquantū ap̄a existit: sꝫ inquātū est in mēbro tali medicīa a rebus habētibus aromaticitateꝫ nō debet denudari: ꝓpterea qꝛ mēbrū multe sensibilitatis fortes nō sustinet medicīas. Sed de mala ꝯplone in seipsa a quibusdam credit̄ qḋ ⁊ ipsa neget euacuatiōeꝫ materiei facientis ipsaꝫ. ⁊ hoc nō est nisi in eūone que fit ꝑ medicinaꝫ laxatiuā solū: eo ꝙ facit malā complexioneꝫ abundare. Et iterum dicūt medici ꝙ nō debemus eūare cū medicīa laxatiua in ṗncipio febriū ꝓpter duritiē humoꝝ in illo tp̄e ⁊ ego declarabo hoc inferiꝰ. dicit Hypo. mulier pregnās nō debet flobotomari: nisi quādo embriōis virtus fuerit fortis: hoc est a q̄rto mēse vsqꝫ ad septimū: nisi humores fuerit furiosi: ⁊ farmaciā ꝯcedit tunc. Ego aūt dico ꝙ flobotomia qñ adest repletio qua embrio nō indiget nō est mala: sed farmaciam nō credo ad bonuꝫ ꝑuenire finē: immo necessario ledit embrionē: eo ꝙ in se substātiā habet venenosā ⁊ fortasse faciet malos humores fluere ad embrionē vt ipsuꝫ ledant: ꝓpterea medicine purgātes sunt medicine ꝓuocātes vrinā: ⁊ qḋ prouocat vrinā est de genere ꝓuocantiū mēstrua: ⁊ qḋ menstrua ꝓuocat abortire facit. ⁊ iste regule vl'es medicationis male ꝯplonis materialis ⁊ non materialis sūt sicut ṗncipia ⁊ clta ad illud qḋ breuiter dicere volumus in q̄libet istaꝝ specieꝝ. Et nūc incipiā in curis vniuscuiusqꝫ spērū istaꝝ: ⁊ diuidā hoc modo: q̄uis isto mō non ꝓcesserim in libro egritudinū: eo ꝙ hec via hic vtilis existit. Et dicamus ꝙ mala ꝯplo materialis aut nō materialis aut ē vl'is toto corpori ⁊ q̄ magis est manifesta ē febris: aut existit ꝑticularis vni mēbro soluꝫ. Et q̄ mālis existit sunt due species: qñ aut in ꝯcauitate mēbri exñs aut in ipsius sub̄a imbibita reperiet̄ absqꝫ aliqua grossitudine vel tumore in nāli mēbro euenienti: aut accidet mēbro grossicies mala q̄ ap̄a nominat̄ ⁊ incipiemus in mala cōplexione vl'i. ⁊ post hoc de mala cōplexione loquemur particulari in quolibꝫ membro: ⁊ post illud de apostematibus que illa sequunt̄: ⁊ principiuꝫ in febribus ab effimera faciemus.

Cap. V. Qḋ est de cura febris effimere in generali.

Et dicimus ꝙ intētio medicatiōis in illa due res existūt: vna ad remouēdum calidā ⁊ sic. malā ꝯplonē q̄ est in ipsiꝰ sub̄a: ⁊ hoc fieri dꝫ infrigidādo ⁊ humectando. Et alia vt cause extrīsece febrē facièti resistat̄: ob hoc qꝛ hec fe. nihil aliud est: nisi mala ꝯplo nō materialis q̄ vt plus a causis extrinsecis causat̄. Et mēsura infrigidatōis ⁊ humectatōis in hac fe. est ꝭm mensurā reꝝ particulariuꝫ: sicut est complexio aer: etas: ꝯsuetudo: ⁊ regio: ⁊ cause ip̄aꝫ facientes. Et scias ꝙ refrigeratio in febribus per se ⁊ per accidens fit. per se sicut ꝑ medicinas ⁊ cibos frigidos per accidens vero sicut balneari in aqua calida aut tepida: ⁊ maxime in hac feb. fit: eo ꝙ per ipsam in spiritualibus vapores dissoluuntur qui nisi resoluerent̄ corpus nimis inflāmaretur: ⁊ fortasse ad putridā conuerteretur: ⁊ propter hoc balneū est omnibus cura vniuersalis. Sed iter aquā existit diuersificatio secundū diuersitatē causaruꝫ facientium feb. ⁊ hec fe. secūdum plurimū accidit ꝓpter cutis densationem qḋ pluries accidit propter frigus: aut propter in aquis stipticis balneationeꝫ: aut propter necessariam balnei negligentiam: aut propter totius corporis siccitateꝫ: sicut illis accidit qui in aere calidissimo degūt. Et vere plurimum hec feb. accidit habentibus complexionem calidam et siccam.

Cap. VI. Quod est de cura febris effimere in sp̄ali.

Et de hac prima loqui volumus. ⁊ postea de complexiōe ca. ⁊ hu. ⁊ vltimo de cal. solū. Et dicimus ꝙ quādo accidit ꝓpter cutis inspissationeꝫ: aut ꝓpter aquaꝝ stipticaꝝ balneationē medicatio per contrariū illis erit balneatio in cal'a aut tepida aqua post declinatiōeꝫ ꝑoxismi: ⁊ fricatio vtilis existit ī exitu balnei cū oleo tepido ī quo nulla stipticitas reꝑiat̄: nō est necessariū balneuꝫ reiterare vltra semel sicut. G. faciebat: qui infirmū faciebat intrare bis ⁊ ter: eo ꝙ hoc regimē nō conuenit: nisi hominibus assuetis multū balneari: sed embrocatio post balneū cū aqua frigida vt mihi videtur iterata conclusionē faceret poroꝝ: nisi pori nimiū forent aperti aut corpus eēt nimis calefactum. Et melior cibus qui post balneū est ꝓpinandus si erit complexionis calide ⁊ sic. ⁊ tempus fuerit ca. est ptisana ordei: eo ꝙ infrigidat ⁊ hūectat: ⁊ adiuuat ad expellēduꝫ superfluitates per omnes suas vias: ⁊ post huius digestionem dandi sunt pisces petrosi: carnes perdicuꝫ ⁊ similiū. Et si aliū fecerit paroxismū balneū ⁊ dietam hāc reiterare debes. Et aliquādo ꝓpter nimiā tristitiam ⁊ multā irā fit: ⁊ propter multam in sole moram. Et que ꝓpter iram accidit maiori indiget refrigeratione q̄ꝫ illa que ꝓpter vigilias aut ꝓpter tristitiam ꝑuenit: ⁊ nulla istaruꝫ indiget fricatione: sed balneo soluꝫ. Et que propter vigilias ⁊ tristitiam fit maiori indiget humectatione somno ⁊ gaudio. Et que ꝓpter moram plurimā in sole accidit indiget refrigeratione: ⁊ vt longā in aqua calida cōtrahat morā: ⁊ facta fricatione cum oleis frigidis ⁊ inungat̄ cum oleo viol'. ⁊ similibus. Et quando ꝓpter multaꝫ accidit frigiditatem balneum intret caliduꝫ: ⁊ balnei calidus aer vtilior existit balneo aque. Et cibi temperati eē debent aut ad caliditatem declinantes vt turtures coturnices ⁊ similes: ⁊ aqua mellis valde vtilis est: caput vō talium oleo ro. inungatur: ⁊ alys actu calidis: quēadmoduꝫ alys frigidis in actu inungi debent. Et scias ꝙ vniuersalis medicina omnibus patientibus effimerā existit balneum exceptis patientibus reuma propter frigus. Et in effimera ab apostematibus inguinum aut subascellaruꝫ causata: et si causa reumatis calida fuerit. Dicit. G. ꝙ balneum intrare debet: ⁊ hoc non dicit nisi quia sufficiēs est in humorum subtilium digestione: sed grossos disperget per totum corpus: nec balneari debet nisi post digestiōis complemētuꝫ. Et vina aquosa alba aromatica omnibus istis vtilia sunt si bibere assueti fuerit: ita ꝙ post digestionem bibantur: nam plura habent iuuamenta q̄ꝫ aqua. nā vinum natationem cibi in stomaco vetat: ventositatē resoluit: vrinam prouocat ⁊ sudorem: animaꝫ letificat ⁊ adiuuat naturam ad expelleduꝫ superfluitates quādo patientes hanc feb. debilitatem incurrūt digestionis: ⁊ maxime habētes ipsam ex vigilia vel tristitia. Sed que a fessitudine est tantū in sua curatiōe indiget dieta versus frigiditatem tendente: ⁊ vt cibetur quantitate tali q̄ nauseam non inducat. Sed illi qui hanc feb. patitur ex fame propinanda sunt cibaria valde ⁊ cito digestibilia tendentia ad frigiditatem ⁊ humiditatem: ⁊ ꝓpter hoc si cibaueris tales in principio paroxismi non febricitabunt. Sed si ꝓpter cutis fuerit cōstrictionē in primis tribꝰ diebꝰ erit sufficiēs fricatio: sicut cū semine melonū. milij aut ordei farina: aut fabe vel orobi: ⁊ que appropriant̄ ꝓpina sicut squinzibī cū aqua ireos. ⁊ capill'. vene: ⁊ viol'. et si hec sufficere nō vident̄: ⁊ fe. tertiū transierit diē: aut tu arbitratus fueris a ṗncipio vt tāta fuerit in corpore repletio vt ꝓpter fricationē ⁊ aptionē sine vl'i eūone egrum ledere posses. ob hoc qꝛ tale medicamen in corporibus plenis plus opilat q̄ꝫ aperiat: tunc medicatio talium media

inter effimerā ⁊ putridā3 esse ds3. hoc est in flobotomia ⁊ corporis mollificatiōe. ⁊ hoc facias fm excessum a signis ꝯsideratum. ⁊ fm ꝙ ab experiētia ⁊ bonitate extimatiue poteris pscrutari: qꝛ ꝓpter solā doctrinam certificari nō posses ꝙ in vnoquoqꝫ idiuiduo faciendū sit in ꝗtitate ⁊ qualitate i hac arte. ⁊ necessaria est in hac arte preter vniuersaliū reruꝫ cognitōē3 experiētia: ꝓpter quā particularia pncipia habeant: in eo qđ in vnoquoqꝫ idiuiduo fieri debet. Et scias ꝙ ista pncipia scribi nō possunt omnia: qꝛ sunt infinita. ⁊ ista pars scientie medicinalis nobis vetat pfectiōe3 habere in hac arte: eo ꝙ magis est appropriata experiētie ꝗ rōi. ⁊ ꝓpter hoc dixit Hypo. ars lōga ⁊ vita breuis. Et egomet nō studui ī hac sciētia vt videat mibi vt sim sufficiēs: sicut videt multis medicis nostri temporis: q multū elōgati sunt ab eoꝝ intentiōe: exceptis filijs Auenzoar ⁊ maxime aboaly ⁊ filio eiꝰ abenaria3: cui deꝰ ꝯseruet vitā. nā isti veri magistri sunt in sciētia medicinali. Reuertamur ad dcm̄ nostrū ⁊ dicamus ꝙ maioꝛ pars istius fe. a stipticitate ꝓuenit ⁊ siccitate. ⁊ maxime in complexionibus calidis ⁊ complexiōes siccas habētibus. Et hec eis nō ꝓuenit: nisi qꝛ cibi permutantur in eoꝝ stomacis ad fumositatē: ⁊ quibus superuenit eis fluxus ventris ⁊ pluribus eorum quibus hoc accidit: accidit propter corruptionem ciboꝝ ⁊ ipsoꝝ mordicationē. Et aliquando accidit illis ventris cōstipatio. qđ prauum existit. ⁊ constipatio hec accidit ꝓpter caliditatē ⁊ siccitatem. ⁊ virtutis expulsiue debilitatem: ⁊ sic dicendum est de medicatione vniuscuiusqꝫ istorum per se.

¶ Capitulū. VII. Quod est de cura febris effimere quando est cum fluxu ventris.

Et dico ꝙ illi cui accidit fluxꝰ vētris in ipsiꝰ curatione consideratio est habēda. Ita ꝙ si hūoꝛ eductus ē ⁊ fluxus cessauit: fac ipm ingredi balneū: ⁊ ipm ciba cū ꝯfortantibus stomacū: ⁊ ipm stōm cū vnguētis ꝯfortantibus vnge. S3 cū fluxus ē in statu meliꝰ est vt in balneū ipsos ire nō pmittas. hoc. G. dicit: s3 noui medici medicant fortē fluxū cū balneo: qꝛ dicūt ꝙ attractōē3 facit ad oppositā partē. ⁊ ꝗuis ita sit nō ē ꝓpria medicia: sed ē p accn̄s. ⁊ iō qꝛ est p similitudis viā. Et tu scis ꝙ ꝯriū ds3 expelli per suū ꝯriū. vn̄ hoc qn̄ possumus ē dimittendū. S3 patiēs ē cibādus absqꝫ positōe ipsius i balneo: imo debes ꝯseruare vt rectifices ipsiꝰ stōm euacuatōe cessante cū lana ifusa i oleo absinthij ⁊ oleo ro. ⁊ si masticē ꝯtritum accepis ⁊ cū oleo ro. miscueris: ⁊ pdicte lane ifuderis: multo fortiꝰ opabit. Et vlr scias ꝙ in mēbris pncipalibus nō est supponēda medicina actualr frida. ꝗuis potentialiter frida existat. Et si fuerit multa inflammatio in ore stomaci misceas cū istis oleis succū extremoꝝ vitiū ⁊ succu3 citoniorū. ⁊ aliq apponūt cerā ⁊ faciūt idē cerotū. Et aliq ex hac medicina miranť: ⁊ dn̄t. cū eger os stomaci habeat mala ꝯplone calida viciatū. cur. G. ponit masticē cu3 oleo ro. ⁊ nos rn̄demus ꝙ significatio hec recepta a mala cōplone sola est alia a significatōe recepta a ꝯplone mēbri. Ob h qꝛ intētio medicatōis istiꝰ mēbri est vt fortificeť cū medicinis hn̄tibꝰ aliqđ stipticitatis cu3 amaritudine ⁊ aromaticitate. Et pp hoc pmi expimētatores nō curabant debilitatē stomaci: nisi cu3 his supradictis. Et pole est vt multis hoibus nocebāt: eo ꝙ malā ꝯplones3 non ꝯsiderabāt. sicut dicit. G. vni accidit q malā ꝯplonem habebat in stomaco calidā ⁊ sic. Multum ergo ꝯsiderandū est si mala ꝯplo est tāta vt ipsa3 nimiū timeamus: studebimus solū in oris stomaci ꝯfortatōe. ⁊ si nō admiscebimus cum his frigidas medicinas obseruato vt sint illis siles in stipticitate. ⁊ tales medicie sunt multe. S3 si fluxus nō cessauerit nō desistas ipm cibare cū rebus stipticitate3 hn̄tibus. ⁊ fm ꝗtitatem fluxus ipm rege. Na3 si paucus sit fluxus sufficit panis biscoctus cū zuccaro vel succo ro. cōfectus: aut citonioꝝ succo. Et si multus sit fortioribus vtere vel pane biscocto ordei cū succo citonioꝝ: ⁊ vinū pomoꝝ granatoꝝ est bonus cibꝰ fm. G. Sed si cessauerit fluxus mica panis ꝯueniēs est. Et si supuenerit casus appetitus sumat electuariū citonioꝝ cū aliquātulo mastice cu3 succo extremoꝝ vitis. Et. G. vtiť hoc electuario citonioru3 qđ cōposuit in fine regimis sanitatis. S3 medicina in q̄ intrat pip aut res calide tūc est vitāda: ⁊ maxime in climate nostro tempore calido ⁊ calida ꝯplone. Et quādo istis accidit ventris constipatio: tunc ꝯsiderandū est in quo loco fit cibi retētio. vtrū in stomaco aut in itestinis. si est in stomaco. G. precipit dari cōfectionē triu3 pipeꝝ: sed non de forti in qua intrant medicine: sed de debili quā posuit in libro de ingenio sanitatis. Et hec medicina non est conueniens: nisi illi in quo cibus permutatur in stomaco ad acetositatem: quia stomacis calidis ⁊ nausea3 ex caliditate habentibus hec nō erit vtilis medicina. Et est dictum G. qđ iam declaratum est in egritudinum libro ꝙ virtus membroꝝ eque debilitatur per complexiōem calidam malam sicut per frigida3: quia aliquod membroru3 non habet sua accidētia nisi p mēsuratum calorē. Et si debilitať p cōplonē fridā est hoc subale. eo ꝙ est ei necessariu3. Et ꝓpter cōplonē calidā erit per accidens sicut sol fortis qui extinguit ignē. ⁊ caloꝛ fortis fornacis extinguit cādelam. Silr pōt dici fm G. de debilitate stomaci que fit ꝓpter cās calidas ⁊ nauseas calidas. ergo G. nō respexit nisi ad frigiditatē que stomaco accidit per accidens in hac arte: et hoc curare intendebat. ¶ Sed prouidendum est super complexionē malam: ⁊ sic medicine misceri debēt. Sed credo ꝙ clima suu3 ipsum in hoc sustentauit. ¶ Et mibi videtur ꝙ electuarium citoniorum mixtum cum ligno aloes: mastice: gar. multum valet si sit taliter compositum vt frigiditas citonioru3 vincat ipsorum caliditatē. Et non est tradendum obliuioni de modis compositiōis harum compositionum: quoniam si voluerimus frangere virtutes ipsarum medicinarū absqꝫ citonijs potes hoc facere cū extremitatibus vitiū: vel cū alijs rebꝰ frigidis: ⁊ stipticis: ⁊ medicus in hoc prouisoꝛ esse debet vt resistat ei qđ plus est timendum. ¶ Et melius est ꝙ caloꝛ qui ex hac prouenit mixtione sit in primo gradu. ⁊ quando fuerit necesse frigiditatem stomaci remouere diminuat res frigidas: sicut nos diminuimus in aliquibus quantitatē calidarum quando non opoꝛtet complexionem calidam procurare. ⁊ Galienus precepit embrocari ventrem istorum cum aqua calida: ⁊ intendit per hoc ventrem mollificare: s3 quia mollificatio nocet stomaco: opoꝛtet ꝙ fiat cum timoꝛe: ⁊ ꝗuis mollificatio sit huic congrua egritudini nature membꝛi contraria existit. Ob hoc est necesse has duas res miscere aut semper rem conuenientem ordinare. ¶ Sed cum cibus ex stomacho descendit: tunc embrocatio valde vtilis existit: hoc obseruato ne cibus idigestus ad membra trahať embrocata: ⁊ hic clistere melius est omnibus que fieri possunt: ⁊ si nō est mordicatio aut vētositas tunc sufficit clistere factum ex melle oleo: ⁊ aliquantulo sale: ⁊ si mordicatio fuerit: tunc admisceantur pinguedines anseris ⁊ galline. Et si ventositas affuerit necesse est vt in oleo coquatur parum rute: et semina resoluētia ventositatē: sicut semē apij ⁊ cimini ⁊ similiu3. Et vētositas cū nausea in hoc loco significat ꝙ naturalis caloꝛ debilis est: ⁊ ꝓpter hoc nō est calefaciendum nec refrigerādum: sed vtrisqꝫ vtendu3 erit: ⁊ aliquando hec febris tribus diebus perdurat: sed non timeas ⁊ rege ipsos post exitum paroxismi: et post euacuationem ventris ponendo ipsos in balneo: et ciba ipsos cibis conuenienti-

bus. Sed ex nausea acetosa hec fe. non fit ob hoc: qꝛ ex illis suba fumosa nō generat̄ que spūm inflāmet. Et scias ꝙ in cōplexiōibus frigidis ꝛ humidis raro hec febris accidit. similr̄ neqꝫ in fridis ꝛ siccis. Sed calida ꝛ sic. oībus paratior ad hoc existit. ꝛ propter hoc illud qđ plus nocet corporibus sic dispositis est fames. ꝛ exercitiuꝫ temperamentum excedēs ꝛ negligentia balnei. Sed qui febricitant feb. que fit propter bubonicum apostema quod fit in subascellis ꝛ inguinibus vltimū medicamē illius apostematis est curatio. Et si ꝑpter reuma hoc accidit medicine purgantes necessarie existunt. Et si fuerit ꝑpter sanguinis abundantiam minutiōe indiget: qꝛ hec preseruat ne in vlteriores egritudines cadat. Et. G. precipit vt has febres patientes ponantur in balneum: sed mihi non placet vt fiat nisi in declinatiōe. Et hoc sufficit in medicatione effimerarum: coniuncto tamen hoc causis exterminatis in libro egritudinum.

¶ Cap. VIII. Qđ est de curatōe febriū acutaꝝ arsiuaꝝ.

Einceps volumus loq de febrib⁹ arsiuis vel acutis q̄ dicunt̄ arsiue. ideo qꝛ iste febres sūt medie īter putridas ꝛ effimeras. Et dicimus ꝙ iam dcm̄ est in libro egritudinū: ꝙ hec febris fit ex multo sanguie: ꝛ sunt species due: vna est dū sanguis nō est putrefactus: ꝛ alia est: dum sanguis iaꝫ putrefieri incipit. Et vnaqueqꝫ istaꝝ trino disponetur modo. Unus est vt homotenus cōtinue affligatur a principio vsqꝫ ad finē equaliter. ꝛ hoc fit ꝑpterea: qꝛ idē qđ dissoluit̄ est equale ei qđ resoluit̄. Secūdus modus ē vt a ꝑncipio augmētetur vsqꝫ ad finem. ꝛ hoc accidit propterea: qꝛ illud qđ dissoluit̄ est plus eo qđ resoluitur. Tertius modus est vt a ꝑncipio vsqꝫ ad fineꝫ decrescat: ꝛ hoc fit ideo qꝛ illud qđ dissoluitur minus est eo qđ resoluit̄.

Et qꝛ hec febris fit propter oppilationem ꝑm vasa: medicatio ipsius erit per flobotomiaꝫ: ꝛ maxime cū nō est sanguis putrefactus. Et. G. hic dicit ꝙ quando natura fortis est extrahamus vsqꝫ ad sincopiꝫ. ꝛ dicit ꝙ ꝑpter hoc corpus refrigeratiōnē habebit. ꝛ possibile erit vt colera abyciat̄ per partem superiorē aut inferiorē. Et dicit hanc medicatiōnē in hac fe. eē necessariā. Et ego dico ꝙ hec quātitas euacuationis artificialiter nō existit: imo valde est erronea: eo ꝙ hec ars imitat̄ naturā: ꝛ nunqꝫ fit crisis laudabilis ꝑ euacuatōeꝫ sanguinis vsqꝫ ad sincopiꝫ ꝑducentem: imo hec ꝑuenit a crisib⁹ malis: in qbus virtus expulsiua plusqꝫ conueniens est: expellit. Adhuc nō est intētio euacuationis inquātū est euacuatio: nisi ad remotionem supflui sanguinis peccātis quātitate: ꝛ ad cōseruationem quātitatis naturalis. ergo quomodo pōt sanguis euacuari vsqꝫ ad sincopim: nisi cum detrimēto sanguinis naturalis: hoc impossibile esse videt̄. Et. G. nō intellexit per hoc nisi subitā corporis refrigeratōem. ergo hec medicina accidētalis est piculosa. vnde melius est vt aliquātulum ex calore remaneat extraneo: q̄ calor naturalis diminuatur. Adhuc nō est credēdū vt in tali corpore quale ē istud non sit putrefactiōis alicuius humoris preparatio. ergo si diminuis calorē naturaleꝫ corrumpet̄ humor ꝛ virtus diminuet̄: ꝛ nō erit qui huius erroris faciat correctionē. Signa ergo ꝑ que cognoscimus febrē esse a putrefactiōe exemptā: sunt signa cōmutatiua ꝛ nō fixa. Cōsidera ergo quot in hoc loco eminēt picula. Et cum in hac febre apparent signa putrefactiōis per vrinā aut pulsuꝫ flobotomia non fiat vsqꝫ ad sincopim ꝑducens: qꝛ impossibile est vt post minutōeꝫ nō remaneat putrefactio vsqꝫ ad septimū diem: ꝛ ꝑpter hoc est necesse vt remaneat virtus sufficiēs digestioni. Et dicit. G. ꝙ qñ medicabis hāc febrē sanguis cuꝫ putredine: tūc nō est expectādū vsqꝫ ad digōneꝫ materie. Et ex hoc intelligere debemus ꝙ in principio flobotomare debemus. ꝛ demum potare aquā frigidam in niue frigidatā tādiu donec corpus ipsius ad friditatē deueniat. Et hoc fieri dꝫ ꝯsideratis certis ꝯsideratōibus. Prima est vt egritudo sit digesta. ꝛ vt ī visceribus nō sit apostema. ꝛ vt in ore stomaci non sit debilitas neqꝫ friditas. nec quādo infirmus nō est assuetus aquā frigidā bibere: ꝛ sic esse debet: qm̄ illud qđ hic inducit ad malam complexionem contrariū existit eiusdē rei que causam habet remouere: qm̄ aqua frigida humoreꝫ incrudat ꝛ impedit digestionem. Et impossibile est hāc febreꝫ integre remouere donec causa ipsaꝫ faciēs in corpore repiatur: ergo quomō potabit aquā frigidā habēs stomacū debilē ꝛ frigidū qn ei accidat timor ꝛ stupefactio ꝛ cōsimiles egritudines ex mala cōplōne frigida. Et iaꝫ īuenti sunt homines q biberunt aquā frigidā semel in quātitate multa: ꝛ ide ad cōstrictionē anhelitus deuenerūt ꝑpter friditateꝫ musculi vel nerui ꝛ dyafragmatis. ꝛ taliter ꝙ nō potuerūt aliqd deglutire: ꝛ q ipsam bibūt iam facta digōne: tunc naturā optime adiuuant: eo ꝙ tunc ibi iam aliud nō remansit: nisi mala complexio calida: ꝛ illa tunc remouetur ab aque frigide bibitione: ꝛ sic natura meliorem facit operatiōeꝫ in humore tali. s. perficiendo digestionem ꝛ malam materiā expellēdo: qm̄ ipsa mala cōplexio hoc facere ꝓhibebat: ꝛ hic est tractatus G. in potatione aque frigide in hac egritudine. ¶ Et debes scire ꝙ hec febris latitudinē habet magnā in suo calore ꝑm magis et minus: ꝛ ꝑpter hoc que fortioris caloris est dr̄ arsiua. i. causon. ¶ Et hec latitudo diuersificat̄ ꝑm climata. Et qñ oīa particularia concordant cum febre que est arsiua. ꝛ īfirmus multuꝫ desiderat aquā fridā: non in hac est digō expectanda: qꝛ eger ante digestionē cōsumetur: ꝛ si feceris ipsum pati vsqꝫ ad digestionis apitioneꝫ: tunc erit ipsius digestio mala: quēadmodum est nebula nigra aut hypostasis nigra propter nimietatem combustiōis: ꝛ tūc aque frigide exhibitio nō valebit. ¶ Et propterea melius est in principio sine etiā digestionis signoꝝ apparitiōe exhibere ꝛ nō curare: ex dictis aliquorum: quoniam hec res est veracissime probata. nam materia que talem facit febrem qualis ista est cū sit in vltimo caliditatis non est priuata digestione nisi ꝑpter malam qualitatē acutam: nō propter grossitiem nec propter viscositatem: ꝛ quādo hanc infrigidabis: tunc statim erit materia digesta: ꝛ melius est vt cōuertas taleꝫ febrem ad febrem lentam et longam que curari potest: q̄ eger subito moriatur. nam error qui fit in alteratione cōplexionis febrium facilior est q̄ mors. Et ego credo ꝙ illi quibus digestio debꝫ expectari si detur aqua frigida citius curarētur si eius virtus extitit fortis: q̄uis egritudo fuerit longa. Dicit enim Rasis ꝙ duo iuuenes in diebus canicularibus iter agebant: quoꝝ vnus erat dominus ꝛ alter seruus: ꝛ ambo hanc inciderunt febrem: ꝛ medicus domino aquaꝫ prebuit frigidam ꝛ seruo non propinauit. domin⁹ euasit: ꝛ seruus mortuus fuit. Et terre iste nostre medie sunt īter terras. G. ꝛ Rasis in tēperamēto. ꝛ egressi sum⁹ ex eo qđ nostre intētōis erat. ꝛ ꝑpterea qꝛ tractat⁹ curatōis isti⁹ febris ē vna ptiū tractat⁹ feb. putridaꝝ: ꝛ ꝑp hoc bonū fuit narrare medicamētū qđ vtrisqꝫ cōe existat.

¶ Capitulum. IX. Quod est de cura febrium putridarū: ꝛ primo de eis in generali.

Ed dico ꝙ febriū q̄ sunt ex mala cōplōne materiali: ꝑma illarū intētio duas ꝯsiderat res: hoc ē vt malā remoueat ꝯplōnē: ꝛ malā euacuet materiam. Et quia mā est cuꝫ calore putredinali accidit hic tertia intentio. hoc est vt remoueantur cause iuuantes ad faciendum putrefactionem: et est superflui diminutio ꝛ pororum apertio oppilatiōis. Et poroꝝ oppilatio accidit ꝑpter res stipticas

aut frigidas aut desiccatiuas: aut ꝓpter humorū grossi-
ciem aut viscositatē: ꝛ aliq̄n hec omnia aggregātur. ergo
tertia intētio est. vt vnūquodq; istoꝝ remoueat per ipsi⁹
cōtrariū. Ergo vtplurimū accidit vt cōtrarientur hec ac-
cidentia medicationi. ꝛ maxime quando superuenit acci
dens qđ est cōtrariū significationi medicationis febris.
¶ Sed quādo fuerit significatio recepta ab essentia febris
ꝛ causis ipsius: ꝛ vnū erit ɔtrariū alteri: tunc opꝫ medicū
considerare super accidētia si fortissima sint. Et si nō co-
gatur medicus a fe. vel accidentibus: tūc instare debꝫ re
motiōi cause: ꝛ per hāc viam remouebit̄ febris sicut est in
febribus de frigida causa: vt est fe. melancolie ꝛ flegma-
tis. Et si fe. fortior causa fuerit: tūc opponat se febri: saluo
vt cause nō obliuiscatur: ꝛ possibile erit vt cogātur ambo
cōsiderare equaliter. Et nos volumus in primis narrare
febres que nō habent accidētia resistētia eorum medica-
tioni. ꝛ postea narrabimus illas que habēt accidētia con-
traria: eo q tractatus resistentie accidētium est ali⁹ a me-
dicatione egritudinū: ꝛ etiam alius a medicatiōe accidē-
tium: qđ est: qꝛ eoꝝ medicatio est per remotionē causarū
sicut in egritudinibus. Sed resistere accidētibus fit cū
rebus que cito ea remouēt: ꝛ subito per cōtrariū: quāuis
vt aliquādo augmētant accidentiū casus sicut opium in
sūmis doloribus. Dicimus q frigiditas ꝛ humiditas in
omnibus febrib⁹ ingressum habēt per modū medicine ꝛ
cibi. ꝛ hoc in rebus assumptis in corpus. ꝛ hoc fit p̄ p̄mas
ipsarū virtutes solū. ꝛ aliquando fit vt aerem infrigide-
mus. ꝛ aliquādo vt ipsum calefaciamus: ꝛ aliquādo egrū
remoueamus de vno climate ad aliud: sicut fit in periple
monico cui prestamus vt vadat in ethiopiam vel ad ara-
biam. Sed euacuationes in febrib⁹ per flobotomiā vel
farmaciā fiunt p̄ virtutes secūdas aut tertias: aut p̄ pro-
prietates. ꝛ aliquādo fiunt p̄ balnea aut fricatiōes. Sed
euacuationes per exercitiū in febribus nō fiunt: ꝛ est con
siderandum in quo sit vnūquodq; istorum faciendū aut
plus vno. ꝛ ī quo tēpore: eo q tp̄s est vna ex rebus valde
necessariis ī hac arte. ꝛ ꝓpterea dixit Hyp. q tp̄s sit acu-
tum: hoc est q tēpus medicine latitudinē paucā habꝫ. Et
dicimus q flobotomia fieri nō debꝫ: nisi signa multi san-
guinis apparebūt: sed melius est vt fiat quādo nō est ma-
licia: nisi quātitatiua sicut superius dictū est. Et temp⁹ fa-
ciendi sequit̄ fortitudo: qꝛ f̄m plurimum fortitudo virtu
tis plus est in principiis egritudinū: ꝓpter hoc ordinaue-
runt quidā fieri flobotomiā in principiis egritudinum. ꝛ
multi sunt egrorum qui flobotomiā patiūtur vsq; ad vl-
tra. 7. diem. Et ad remouēdū illoꝝ errorē dicit. G. q de-
bilitatē virtutis aut fortitudinē non sequitur numerus
dierum. Et quātitas flobotomatiōis recipit̄ a fortitudīe
egritudinis: ꝛ a complexiōe ꝛ ab etate: ꝛ tēpore anni: con-
suetudine: dieta ꝛ conditiōibus aliis. Sed bonitas virtu
tis ꝛ eius malitia sequit̄ malitiā complexiōis ꝛ eius boni
tatem. ꝛ ꝓpter hoc ponitur a medico in vno genere. Sed
euacuatio que fit aperiendo oppilatiōes fit incidēdo hu
mores ꝛ subtiliando ipsos ꝛ digerēdo ipsos ꝛ rectificādo
illud quod potest rectificationē accipere: ꝛ expellendo il-
lud qđ nō potest rectificari: ꝛ hoc fit in omnibus febrib⁹
ꝛ maxime in illis que nō sunt incensiue: ꝛ etiā in omnib⁹
horis seu tēporib⁹ egritudinis: eo q materia putrida non
rectificat̄: nisi his duabus rebus. s. expellēdo illud qđ re-
ctificari non potest. ꝛ rectificando quod potest rectifica-
ri queadmodū fit ab hominibus volentibus putrefactio
ni obuiare. Et necesse est regere naturā cōtinue in prouo
cando vrinā. Sed qꝛ maior pars haꝝ medicinaꝝ est cali
de ꝛ sic. cōplexionis vt est semen apii ꝛ feniculi ꝛ similiū.
ꝛ possibile est vt ex tali opatiōe febris augmētet̄. ꝛ ꝓpter
hoc necesse est vt frangātur eaꝝ virtutes prime cū reb⁹
frigidis ex natura sui adiuuantibus illā operationē. ꝛ ta
lia sunt semina melonis cucumeris ꝛ hoꝝ similiū: ꝛ sunt
etiā ex medicinis haꝝ opationum que sunt tēperate vel
pauce caliditatis: quas damus febricitātibus: sicut capil
lus veneris ꝛ endiuia ꝛ similia. Et ī summa ītelligere de-
bemus q quando operari volumus medicinas calidas
q frāgere debemus eaꝝ virtutes: ꝛ in his predictis me-
dicinis inueniūtur due res. s. incisio ꝛ subtiliatio. Et scias
q euacuatio per vrinā est ex medicinis magis māifestis
in febribus. Et he medicine aliquādo īducunt angustiā
ꝛ inquietudinē ꝛ corruptiōes stomaci ꝛ epatis: ꝛ ꝓprie in
fine febriū cronicaꝝ: ꝛ ꝓpter hoc ɔuenit vt eis admiscea-
tur ea que habēt confortare membra p̄ncipalia sicut bul
liendo in aqua predictaꝝ aliqđ masticis. vel vt bibāt aq̄
illam cum zuccaro ro. ꝛ in his cōuenit nobis magna exer
cere. s. in cōfortando: subtiliando: ꝛ incidendo. Et si mate
ria huius febris fuerit humor frigidus ꝛ sic. opꝫ vt absti-
neat ab his. s. calidis ꝛ sic. eo q ista sicca non debes quar-
tanariis exhibere. ꝛ si vis ei propinare debes hoc facere
frangendo siccitatē earum cum radice liquiricie ꝛ zucca
ro viol. Sed qꝛ zuccarum viol. habet virtutem relaxati-
uam ꝓhibere poteris cum passulis: qm̄ optime existunt
in hoc casu: ꝛ sunt necessarie: scilꝫ passule in remouendo
siccitatē superfluā squinzibi. s. syrupi acetosi: eo q habet
mordicare membra neruosa. s. ysophagum seu meri ꝛ sto
macū ꝛ cannā pulmonis: ꝛ aqua ciceris cōfert in maiori
parte febrium. ¶ Et q̄uis aqua ordei sit frigida ꝛ humi-
da habet mūdificare vias a superfluitatibus: ꝛ abstergit
ꝛ lauat vias absq; inflāmatione: ꝛ est ex medicinis lauda
bilis valde in hoc casu. Et ꝓpter hoc squinzibi ꝛ aqua or
dei laudata sunt in curis febriū. Sed aqua ordei interdū
ori stomaci habet inducere nocumentū: ꝛ ꝓpter hoc indi
get rectificatione. s. ponēdo in rotulo dimidio aque ordei
characterem vnū ex mastice. s. pondus. 4. granorum or-
dei: ꝛ hec omnia indigēt cōsideratione. s. opponēdo se pe-
riculosiori ꝛ fortiori f̄m plus ꝛ minus. ¶ Medicine enī
laudate in relaxatiōe nature sunt que habent has secun-
das virtutes. s. relaxare ꝛ qualitati febrili obuiare: ꝛ tales
sunt tamarindi et benefeg. i. viole ꝛ tereniabin seu māna
ꝛ medulla hathee. Sed opꝫ vt vitemus dare mirabola-
nos ante digōnē ꝓpter stipticitatem ipsoꝝ: sed alublep. i.
corrigiola optima est in principio febris: q̄uis aliquā ha-
beat caliditatem. ¶ Ordo autē medicinarū in mollifi-
cando naturā est quā dicturus sum. s. tereniabin primo.
scđo benefeg. i. viol. tertio tamarindi: postea alublep: me-
dulla cucumeris saracenici. s. anguine: ꝛ postea karsabar
. s. cassia fistula: deinde mirabol. ꝛ conueniens est omnib⁹
febribus vti contrariis a tota specie putredinis febrilis.
Sed qꝛ he medicine pro maiori parte calide existūt sicut
sunt species: ideo in modica quātitate de ipsis ponere de-
bemus: ꝛ frangere debemus earū virtutes primas. Sed
medicinis que hanc exercent operationem absq; calefa-
ctione vti debemus in hoc loco: sicut est vinum pomorū
granatorum: ꝛ sandali albi ꝛ rubei: ꝛ tabazir. i. spodium.
Sed in sandalis aliqua existit opilatio: ꝛ cum rectificata
fuerit medicina materia vtilis existit. ¶ Sed medicine
que hn̄t infrigidare ꝛ humectare sunt diuerse vel varie vel
multe f̄m diuersitatē ꝛ multitudinē febriū in quātitate
calidarū ꝛ paucitate earūdē. ¶ Et ordo harum medici
narū est talis: qꝛ primo danda est aqua ordei: ꝛ postea sy
rupus iulep: ꝛ est syrupus f̄m quosdam factus ex aqua ro
se ꝛ zuccaro solum: sicut laudauerūt aliqui noui. Sed ꝓ-
pter siccitatem aque rosate ponendum est tantundem
aque simplicis. et plus et minus scđm q videtur conue-
nire. et qui magis fortis existit est syrupus factus ex suc-
cis frigidis et humidis: sicut est succus cucurbite: et cu-

cumeris saracenici: et citrulorum et melonum: et sunt exterius coloris citrini: et interius sunt cōtinui et albi: sed qd̄ fortius existit est bibere succū predictorum absq̄ zuccaro. et maxime succū anguine. s. cucumeris saracēici: eo q̄ ꝯtrariatur colere a tota suba sua. Sed tempus in quo de necessitate debemus purgare materiā peccantem cū medicina attractiua est hora in qua exuberat malicia hūoris exeuntis in qualitate. et iam declarauimus superiꝰ. et hoc facere debemus forti existente virtute. et tunc est certum quādo signa digestionis apparēt: quoniā eo tempore collaudat̄ euacuatio facta a natura: eo q̄ virtus expulsiua nō mouetur ad expellēdum superfluitates per viam naturalem nisi facta digestione: et in hac arte imitari debemus opera nature toto posse. Et scire debes q̄ facta digestione fit descēsio et expulsio absq̄ aliquo impedimento grossitudinis vel viscositatis vel oppilationis. Sed quādo non apparet digestio. tūc dissensio inter medicos reperitur: eo q̄ G. et maior pars medicoꝝ dicūt q̄ minime purgare debemus nisi materia sit digesta: nisi egritudo fuerit in vltimo acuitatis. Et hoc intelligere possumus ex dictis hypocratis: quoniā quādo egritudo est ī vltimo acuitatis: tūc humores sunt in vltima furiositate: et non est securitas quin descēdant ad quedam membra principalia et ledant ipsa nisi sint euacuati in ꝑncipio egritudinis: eo q̄ humores qui acutissimi existunt sunt subtiles: et q̄ ibi nō est grossicies nec viscositas que ꝓhibeat operationē medicine laxatiue. Et nō potest inde ꝑuenire nisi vnū solum nocumentū: qd̄ est: q̄ medicine laxatiue suis qualitatibus ꝑmis augmētant febrē. et illud potest remoueri miscēdo cū eis frigida et humida ſm q̄ cōuenit. Sed qñ egritudo nō est peracuta valde: sed est quieta: tunc expectanda est digestio. Et scire debes q̄ egritudines que acute sunt in terris Hypo. in terris nr̄is peracute sunt: et hoc manifestat̄: q̄ hyp. non curabat egritudines acutas nisi cū aqua ordei et melicrate. et postq̄ ita est: egritudīes acute nostre regiōis et aliaꝝ calidaꝝ terraꝝ medicande sunt cū medicinis attractiuis vel laxatiuis in ꝑncipio egritudinis. Et in egritudinibus peracutis ꝑ maiori parte hūores corrumpūtur circa orificium stomaci. et ꝑpter hoc qñ apparet abundātia sanguinis. lʒ nō sit superflua euacuare debemus: quoniam inde magnū ꝑuenit iuuamētum: et in continēti quiescit valitudo egritudinis: nisi sit qd̄ prohibeat ex rebus supra dictis. Sed quādo egritudines nō sunt acute: sed sunt ex humoribus mucillaginosis et viscosis et indigestis ipsas euacuare et purgare debemus post subtiliatōem et incisionē: et hec est digestio eoꝝ: alioqn nō opꝫ cū medicina purgari. Sed egritudines que non sunt acute et sunt ex humoribꝰ subtilibꝰ: sicut est vera tertiana que nō transit vltra. 7. perydos: dicit Auicē. q̄ expectare debemus digestionē: eo q̄ digestio hūoris subtilis est eius ingrossatio et grossi est eiꝰ subtiliatio: et sicut difficile est virtuti expulsiue expellere humores grossos propter sui grossiciē: sic difficile ē virtuti expulsiue expellere subtilē: q̄ disrūpit̄ et dispergitur ꝑpter sui subtilitatē. quare difficile existit nature expellere hūores grossos: eo q̄ oppilant meatus et trāsitus: et subtiles: q̄ disrūpūtur et spargūtur et imbibunt̄. tamē medicine laxatiue citius expellunt et facilius humores subtiles q̄ grossos. Et ꝑpterea quidam medici dixerūt q̄ nunq̄ dederunt aliquā medicinā laxatiuam ad purgādum aliquem humorē quin colera ꝑus purgaret̄ propter sui leuitatem et subtilitatem: et adhuc magis q̄ quando dantur medicine laxatiue q̄ trahere et purgare debēt melācoliam: aut flegma grossum et viscosū a proprietate et sui natura prius ille eedē trahūt coleram et expellunt. Et hoc idem manifestat intellectus q̄ subtiles humores habiliores sunt ad purgādum et expellendum grossis: quamuis hoc non fit ex opere nature: quoniā si sic faceret natura: illud qd̄ prius exiret in egritudinibus acutis esset colera: eo q̄ tales egritudines pro maiori parte fiūt ex humoribus subtilibus: et quāto sunt subtiliores tanto difficilius a natura expelluntur. Et propter hoc dicimus q̄ minime tardare debemus in peracutis exhibere purgationes: neq̄ expectare ad perfectā digestionē: q̄ nō est tutū quin mala qualitas predominet̄ nature: et tunc erit mala digestio expectanda cum diffiducia liberationis. Et postq̄ ita est q̄ purgare debes non facias illud nisi primo frangas suā caliditatem et siccitatē: Sed in febribus flegmaticis et melācolicis Rasis in ꝑncipio earum purgabat: et hec erat eius opinio oīno. s. purgare in principio febris. tamen. G. dicit contrarium manifeste. s. q̄ minime debemus in principio febrium melācolicarum. et illud idem dicit in epistola ad glauconē. Et illud est quia finis harū egritudinum est securus: nec expectat̄ digestio mala: sed flegmatica est male determinationis. et propter hoc necessarium existit vt infirmus euacuetur preter q̄ expectet̄ digestio perfecta: et ꝑpter hoc medicus prius incipere debet a medicinis subtiliatiuis et incisiuis per hebdomadam vnam: quia non timemus calorem huius febris cum sit debilis vt magnum inferat nocumentum: et cum hoc fecerit tunc medicus purgare incipere debet. Et demonstratio huius est illud qd̄ vides fieri in apoplexia: et etiā in sitibus egritudinibꝰ timorosis fridis: q̄ īcipīmus in talibus ab eūatiōe ponēdo in medicinis laxatiuis incisiua et subtiliatiua. Et mihi videtur impossibile recipiēdo syrupū squinzibim ꝑ hebdomadā vnā factū ex decoctiōe radicū lily celestis: et semis apy: et liquiritie quin ꝑparet hūores: et digerat: et leuiorem faciat exitū a corpore: et q̄uis totꝰ humor non eūet̄ a corpore: tñ natura īde alleuiationē suscipiet oīno. Et inde redire debes ad īcidēdū et subtiliādum per aliam hebdomadam: queādmodum diximus: et postea purgare: q̄ taliter opando hūores habiles reperiunt̄ ad expellēdū. Et simile hoc est homini ferēti graue pōdus: qñ qñ ferre non pōt ipꝫ: et diuidit ipm in partes facilius tolerat ipsas: et postq̄ natura fuerit alleuiata: tūc digestio laudabilis apparebit: et rectificabitur dn̄o cōcedente. Et hoc melius existit valde q̄ infirmū dimittere egritudini et nature. s. si videbis naturā egritudini ꝑualere: tunc dietā et regimen infirmo iubebis: et hoc ī arte mīme collaudat̄: qñ nisi nature violentiā feceris vel adiuuando ipsam nihil boni ei feceris: nisi q̄ verba ei dederis retinēdo ipsum. Et istud idem regimen facere poteris in febribus melancolicis: et sic facimus hominibus sanis quando volumus ipsos purgare. s. q̄ ipsis digestiuū ꝑpinamus ꝑmo ad subtiliandū humores et vias aperiēdo: sic et in egritudinibꝰ oꝫ facere: tamen in egritudinibus maior diligētia est adhibēda: eo q̄ earū humores difficilius recipiūt digōnē. Et hoc manifestat̄ in opere G. in labore spontaneo febri propinquo: quoniā ipse purgabat omnes humores facientes hunc laborem preter humores viscosos mucillaginosos: eo q̄ omnes cōcordare videntur q̄ tales non sunt purgandi. G. autē videtur q̄ euacuare debemus habentes hanc febrem per fricationem solum. Ego autem affirmo q̄ climata in hoc multū sunt consideranda: propter hoc non est danda regula generalis: quoniam mihi videtur q̄ etiam humores viscosi et mucillaginosi purgari possunt in his nostris regionibus: facta tamen incisione et subtiliatione per longū tēpus: et tunc tēpus digestionis abbreuiabis: et natura īde alleuiabit̄: et ex tunc videbis digestionē laudabilē. Et te opꝫ has res multotiens experiri: q̄ experiētia in his rebus non modicā virtutē habere videtur. qd̄ scripsimus de hoc in hoc loco sufficiat.

¶ Caplm.X. Quod est de cibatione ꝛ fricatiõe ꝛ balnea
tione febricitantium.

DIco ꝙ cibus dari nõ deberet febricitãtibus
vsqꝫ ad statũ egritudis.ꝛ hoc vt natura tem/
pus habeat digerẽdi hũores faciẽtes egritu/
dinẽ ꝛ ipsos expellẽdi: sed qꝛ virtus nõ ẽ suf/
ficiẽs oĩbus:te oꝫ ꝯsiderare egritudines:qm̃
si fuerit ex egritudinibꝰ peracutis:cuius status est propin
quus ꝛ crisis debet esse in septimo:ꝛ natura fortis existit:
tunc illud facere debes:ꝛ si virtus debilis fuerit nullate/
nus facere debes.Sed si virtus mediocris fuerit: ꝛ etas
fuerit iuuentutis cibabis ipsum aqua ordei:ꝛ mica panis
lota etiã cum aqua calida ad quãtitatẽ.ʒ.y.vel.y.ponde/
ris.ꝛ istud est subtilius regimẽ in nostro climate ẜm con/
suetudinẽ nostram.Sed regimen antiquũ subtilius erat
nihil dare ꝑ hebdomadam vnam: ꝛ quãdo volebant in/
grossare dabant aquam mellis soluꝫ.Sed hoc ferre non
possunt illi qui sunt nostri climatis ꝓpter complexioneꝫ
aeris ꝛ consuetudinem.Sed in climate illoꝝ corpora ha
bent minorem resolutioneꝫ: ꝛ cum hoc bibunt vinũ non
in modica quãtitate ꝛ comedunt carnes porcinas:q̃ duo
sunt plurimi nutrimenti . Et generaliter cõsideranda est
consuetudo:quoniã qui cõsueti sunt comedere ter in die
non possunt predicta sustinere:ꝛ maxime habentes com/
plexiones calidas ꝛ resolubiles. Et si cognoueris statum
egritudinis esse longuꝫ ꝛ virtus infirmi fuerit debilis ci/
bandus est plusq̃ꝫ diximus in principio:ꝛ cũ status appro/
pinquabit minuendus erit:ꝛ totũ hoc est intelligendum
forti existente virtute:ꝛ fortitudo virtutis existit in com/
plexione forti.Sed qui habẽt complexiões calidas ꝛ sic/
cas pauci ex his famẽ possunt sustinere:ꝛ maxime in egri
tudinibus sibi cõsimilibus ꝛ in temporibus calidis: eo ꝙ
quando talibus pati fameꝫ fecerimus: febres eoꝝ ad in/
censiuas declinare faciemus:quãuis debiles existant in
radice vel ad ethicam:qꝛ in complexionibus consimilibꝰ
multiplicãtur qualitates male sui natura:ꝛ magis quan/
do eis facimus sustinere famem multiplicant̃ ꝛ adurun
tur humores.Et hora cibandi eos est in declinatõe paro/
xismi primi.ꝛ ante principiũ secũdi vt natura habeat spa/
cium digerendi humorẽ in tempore paroxismi: ꝛ hoc me
lius existit.s.confortare virtutẽ ne ei accidat accidens pe
riculosum:cui necessarium sit cibũ ꝓpinare vt in sincopi
ex resolutione.Sed si timuerimus aliquod ex his cibabi
mus eos in ꝑ̃ncipio paroxismorum:quoniã inde eos a sin
copi taliter liberabimus queãdmodum recitat Halie.de
puero qui precepto medicoꝝ sustinuerat famem tribus
diebus.Et aliquando conamur cibare ipsos in medio pa
roxismoꝝ.In febribus autem cõtinuis horã cibandi eli/
gere debemus in qua maioris existũt quietis:cõsideran/
do tamen consuetudinem.Et ex horis diei meliores sunt
frigide.s.mane ꝛ sero.Et scias ꝙ balneum in declinatiõe
febrium collaudat̃:quoniã superfluitates euacuat subti/
les.In principijs vero minime:qꝛ rigores habꝫ ꝓuocare:
ꝛ dissoluit humores ꝛ multiplicat opilationes : ꝛ spargit
superfluitates ꝑ corpus totũ:ꝛ nõ est tutũ quin inde ꝓue/
niat apostema in aliquo ꝑ̃ncipali membro.ꝛ quanuis hu/
mores euacuet: multiplicat tamẽ caliditatem ꝛ siccitatẽ
febrileꝫ: siue fuerit ex aqua calida factũ: siue ex aere cali
do.Et necesse est vt corpora taliũ non tangant̃ aqua frigi
da:quoniã humores efficit crudos.ꝛ ꝓpter hoc balneum
fieri nõ debet nisi post factã declinationeꝫ. ꝛ in febribus
que nõ sunt acute.Uina quoqꝫ aromatica ꝛ leuia q̃ modi
cam aquã sustinere possunt flegmatice ꝛ melancolice ex/
hibere possumus:sed in incensiuis a vino omnino elõga/
re debemus.Halie.quoqꝫ curabat febres que erãt ex hu/
moribus mucilaginosis cuꝫ fricatione ꝛ hoc.indiget con/
sideratione:quoniam nõ est tutũ quin humores spargan/
tur ex fricatiõe per totũ corpus.Et ipsemet precipit in li/
bro de conseruatione sanitatis ꝙ ille qui habet laxitudi/
nem ꝛ corpus eius fuerit plectoricum vel plenum humo/
ribus mucillaginosis vt minime moueatur vel exercite/
tur:neqꝫ balneũ intret neqꝫ faciat fricationẽ ꝛ similia: eo
ꝙ fricatio nõ euacuat ex humoribus nisi ꝗ sunt subcuta/
nei ꝛ inter musculos.qui auteꝫ sunt in venis nullatenus
euacuari possunt nisi cũ medicinis laxatiuis.Et etiam vi
des ꝙ si sanus faceret fricatõeꝫ preceptaꝫ ab ipso in laxi/
tudine.s.ita magna:de necessitate cutis apostemaret̃ : eo
ꝙ fricatio hec in vltimo grauitatis existit.ꝛ illis maxime
ꝗ hãc patiunt̃ egritudinẽ cũ in laxitudine semꝑ videant̃
esse. ¶ Iaꝫ g̊ sufficienter scripsimus sicut nobis videtur
generaliter curas febrium putridaꝝ.nũc aũt redibimus
ad curam vniuscuiusqꝫ particulariter.

¶ Caplm.XI.Quod est de cura febrium colericarum.ꝛ
primo de cura tertiane.

HEc febris si fuerit pura tertiana erit secura
absqꝫ periculo.Et scimus certissime ꝙ natu
ra habebit dominiũ suꝑ hunc humorẽ.ꝛ pro
pter hoc nõ debemus eũ mouere cũ medici/
nis attractiuis sicut est scamonea:eo ꝙ recti
ficãdo eam q̃ꝫtum plus possumus semꝑ mẽbris principa
libus habet inducere nocumẽtuꝫ.ꝛ ꝓpter hoc virtutem
debilitat:ꝛ auget etiã caliditatẽ febrilẽ ꝛ siccitatẽ suam:ꝛ
si aliud nõ induceret nocumentũ nisi conamen surgendi
ꝛ decũbẽdi modicũ nõ inueniret̃:qꝛ cõplexio inde suꝑca/
lesit ꝛ debilitat̃.Sed apparẽte signo digõnis non est ma
luꝫ dare aliquã medicinã attractiuã in hunc moduꝫ.s.qꝛ
primo dare debes ea que ꝑ̃mo hñt lenire mãm ꝛ hũecta/
re sicut syrupum viol.ꝛ tamarindi.ꝛ ad reprimẽdũ nocu/
mẽtuꝫ stomaci adde aliquid ex mastice: ꝛ reubarbarum
in hoc loco optimũ existit:qm̃ reprimẽdo nocumẽtuꝫ pre
dictarũ laxat.Et quantitas quã dare debes ex reubarba
ro est a duabus.ʒ.vsqꝫ ad tres miscendo ei syrupũ iulep ꝛ
squinꝫibin ana.℥.i.cuꝫ.v.partibus aque frigide:ꝛ ĩfra diẽ
potabis cuꝫ aqua ordei:ꝛ hoc faciẽdũ est omni die nisi na
tura moueret̃ bis in die ad assellaꝫ:sicut ꝯuenit:ꝛ si natu/
ra moueretur ex hac medicina vltra q̃ꝫtitateꝫ minue ẜm
portionẽ ex ea.Et sumus ꝯtenti in hac febre ex infrigida
tione ꝛ humectatione cum aqua ordei ꝛ syrupo iulep.eo
ꝙ hec febris non existit intẽse caliditatis cũ sit ex colera
naturali.Et sumus ꝯtenti oppilationes ipsius remouere
cũ aqua ordei ꝛ squinꝫibin solũ cum modica in ea reꝑiat̃
oppilatio ꝛ forsitan nihil.Et facta digestione si sufficit da
re mirabolanos citrinos bene ꝗdẽ:sin aũt ꝓpina ĩfirmo
ex scamonea charateres.y.cũ tãtũdeꝫ masticis:ꝛ cuꝫ.℥.i.
syrupi de nenufare.ꝛ.℥.media syrupi maloꝝ. Syrupꝰ de
nenufare.qꝛ frãgit qualitates ipsiꝰ scamonee ꝑ̃mas.s.ciꝰ
caliditatẽ ꝛ siccitatẽ:et cũ hoc ꝯfortat aromaticitate sua
mẽbra ꝑ̃ncipalia.Et syrupus pomoꝝ:eo qꝛ frãgit eius sic
citatẽ:ꝛ remouet nocumẽtũ ꝑ̃ncipaliũ mẽbroꝝ ab ipsa:ꝛ
mastix qꝛ ꝯfortat ꝛ remouet nocumẽtũ ꝑ̃ncipaliũ mẽbro
ruꝫ:ꝛ medici iam ipsis vsi fuerũt ad occultãdũ malitiam
scamonee.Et si timebis debilitatẽ infirmi cibabis ipsuꝫ
mica panis lota.ꝛ iam testificauit.Y.ꝙ nisi fuerit ex erro
re ꝙ hec fe.nõ trãsit.i4.diẽ etiã si fortissima fuerit.Sed
si hec febris nõ fuerit ex pura colera sed erit ex vitellina
vel prassina vel eruginosa non euadit hic absqꝫ periculo
magno:ꝛ maxime qñ fuerit ex prassina vl' eruginosa:ꝛ mi
hi videt̃ impossibile ꝙ aliquis ab eruginosa euadere pos
set.Et he febres longos habent poxismos ꝛ pessima acci/
dentia.ꝛ ꝓpter hoc indigent purgatione cũ medicina at/
tractiua quam suprascripsimus.prius ablata caliditate ꝛ
sicci.ipsius.Et non est malũ vt misceas ipsi medicine ali/

quid ꝺ polipodio qꝺ arabice ꝺr̄ belbeg: eo ꝙ purgat colerã adustã ⁊ grossã ⁊ melancoliã. postq̃ fregeris siccitatẽ ei⁹ cũ oleo amigdalaꝝ dulciũ. ⁊ apire opillatiões i hac febre ꝓpriũ existit nisi fuerit excedẽtis calitatis: qꝺ si fuerit: tũc intẽdere debes solũ ad ĩfrigidãdũ ⁊ hũectãduz.

¶ Caplm. XII. Quod est de cura causonidis.

Ec febris est intẽsi caloris ⁊ prauoꝝ accidẽtiũ. ⁊ ꝺr̄ incensiuaꝝ: impossibile est ꝙ hec ex colera naturali generet̃. Et in ista ꝯueniens existit purgare cũ medicina attractiua a principio ipsi⁹: ⁊ minuere ex sanguine si signa sanguinis apparebũt dãdo ei omni die decem aureos tamarindoꝝ infusoꝝ in aq̃ simplici absq̃ syrupo ⁊ aliqua alia re dulci: ⁊ post dabis ei bibere aquã ordei: ⁊ postea ꝑ totũ diẽ potabis cũ aqua angurie. ⁊ hoc regimen ꝓpriũ existit omnibus febrib⁹ que sunt i vltima caliditate: ⁊ nõ dimittas aquã angurie ⁊ aquã sup niuẽ infrigidatã: q̃n si ꝯuerteris hanc febrẽ in lentã ⁊ cronicã melius longe existit q̃ vt eger moriat̃. Et hoc etiaz dixit Abumeron Auenzoar de quodaz puero quẽ ipse medicauit: cui dabat omni die aquã angurie: ⁊ quottidie colerã vomebat. ⁊ tamẽ taliter fuit opatus donec illa febris conuersa fuit ad cronicaz: ⁊ inde liberatus fuit. Et mihi videt̃ ꝙ aqua angurie longe melior existit q̃ aqua in niue ĩfrigidata in hoc casu: eo ꝙ aqua in niue ĩfrigidata q̃uis sit in vltima frigiditate velociter tñ recipit caliditatẽ ⁊ adhuc magis: q꞉ aqua cũ sit simplex nihil restaurat neq̃ ꝓstat corpori nisi frigidã q̃litatẽ soluz: sꝫ aq̃ angurie restaurat ⁊ addit i sanguinẽ faciẽdo frigidã subam ⁊ qualitatẽ. Sꝫ quãdo febres erunt lente ⁊ lõgi erũt ꝑoxismi: ⁊ certus cris ꝙ nõ ex colera pura erunt: sed erit ex vitellina que nãli frigidior existit: tũc studere debes plus in aperiẽdo oppilationes q̃ in infrigidãdo contrarium eius qꝺ fieri dꝫ in illa q̃ fuerit ex colera pura: q̃uis raro tales ĩueniant̃. Et laudabiles medicine in hac pte sunt q̃ hñt virtutẽ apitiuã absq̃ forti caliditate sicut capillus veneris. ⁊ radix apy. ⁊ semẽ feniculi frangẽdo siccitatẽ coꝝ cũ radice ligricie. ⁊ caliditatẽ cuz violis. ⁊ flore nenufaris. ⁊ semib⁹ cõibus. Et studeas ponere in medicis res q̃ hñt mẽbra ꝑncipalia cõfortare. sicut est mastix ⁊ spica nardi ꝯponẽdo ista cũ syrupo sq̃nzibin. Et esto studiosus ponere in medicis solutiuis q̃ hñt colerã euacuare cũ q̃ntitate flegmatis sicut ẽ semen bruli. i. semen chartami. frangẽdo tamẽ caliditatem ⁊ siccitatez coꝝ. Et hec est cura omniũ febrium colericaꝝ.

¶ Cap. XIII. Qꝺ est de cura febris flegmatice.

Ec febris cum fuerit ex flegmate simplici ⁊ naturali: ⁊ de hoc fueris certus: tunc studiosus esse debes in ĩcidẽdo humores: ⁊ i subtiliando ⁊ oppilationes apiẽdo plusq̃ infrigidando ⁊ humectãdo: ⁊ sufficit tibi in hac itẽtione squinzibin cũ iure cicerũ occultãdo siccitatem eoꝝ cũ radice liquiricie. Et adde huic cõpõni aliqd ex spica ⁊ mastice q̃n in hac febre stomacus debilis repit̃. ⁊ conuenientior opatio in ꝑncipio h⁹ febris ẽ lenire nãm cũ semine cartãi ⁊ semĩe barũlis fracta siccitate eoꝝ ꝑus cũ tereniabin. Et seruato hoc regimine ꝑ hebdomadã vnã ꝓpinabis ei medicinã laxatiuã q̃ hẽat illũ hũorez euacuare. ⁊ melior illarũ medicinarũ est turbit. q꞉ a ꝓprietate habꝫ trahere ⁊ expellere humiditatez que in ore stomaci est: ⁊ agaricus etiã cũ eo: q꞉ eradicat humorẽ grossũz ⁊ apit oppilationes. ⁊ si addideris aliud ex ierapigra nõ est maluz confidẽdo magis in agarico ⁊ turbit: ⁊ aliq̃n occultãdo ⁊ frãgẽdo siccitatẽ coꝝ cũ oleo amigdal'. dulcium. ¶ Colo quintida aũt in tuis medicinis euitabis ponere q̃tũ plus poteris. Et si appuerit tibi ꝙ humor sit tante duriciei ꝙ nõ possit euacuari absq̃ ea: adde ex ea aliquid in ꝑdicta cõpõne occultãdo malitiã eius cũ chachina: ⁊ credo ꝙ sit dragãtũ ⁊ cum amigdalis. Et dosis eius est. s. pars aurei: ⁊ tales purgãdi sunt bis q̃n in vna vice nõ possunt purgari ꝓpter grossiciem humoris: ⁊ hoc non facias nisi virt⁹ fuerit fortis ꝯsideratis alys ꝯditionibus supra dictis: medicina vo facta ex turbit in ꝑncipio huius febris non est mala. ¶ Cibus vo in ꝑncipio huius febris sit pulla parua secure: eo ꝙ status eius non est minor triũ septimanaruz: ⁊ est possibile vt ipsa duret vsq̃ ad. 40. dies ⁊ vltra. Rasis aũt dicit ꝙ trãsacta septimana quarta non est malũ infirmo exhibere trociscos de rosis cõpletos cuz aqua cicerũ: eo ꝙ hãc febrem patiẽtes in fine leuiter deueniũt ad debilitatem stomaci ⁊ epatis: ⁊ cadũt de facili in ydropisim. ¶ Et ego meo tempore vidi quosdam habentes febres cronicas quibus medici nostri propinabãt eis syrupum squinzibin solũ: ⁊ ceciderunt in ydropisim: ⁊ mortui sunt. Et qꝺ dico de trociscis de rosis in hoc loco nõ dico nisi cã exẽpli ⁊ silitudinis: tñ tu debes dare ex silib⁹ medicinis ꝭm plus ⁊ minus ꝓut tibi meli⁹ videbit̃ ꝯuenire: etiam ꝙ sile huic intetioni repit̃ est zucharũ rosatũ ꝓterq̃ frigiditati magis videt̃ ptinere q̃ trocisci dicti. Et si videbit̃ tibi ꝯueniẽs miscere cũ iure cicerũ syrupũ squinzibin facit illud: ⁊ si iflatio in pedibus aut in palpebris apparebit tibi: caueas a syrupo squinzibin: q̃n hꝫ ꝑducere ad hidropisim queadmodũ diximus. ¶ In febribus vo flegmaticis nõ recipiẽtib⁹ digestionẽ: q̃ꝝ facies ⁊ vẽter tumescũt: ⁊ colores coꝝ plũbei videbunt̃: Gal'. videt̃ ꝙ tales sunt euãdi per fricationẽ donec vigilãt diuidẽdo tp̃s eoꝝ ita ꝙ dimidiũ tp̃s coꝝ sit fricãdo: ⁊ dimidiũ sit dormiendo. Et dabim⁹ ei bibere aquã mellis cũ ysopo ⁊ ligritia. Sed G. potabat eos aq̃ ordei: sed eã ego nõ laudo in h̄ casu: eo q꞉ nocet stomaco: ⁊ facit oxripilationẽ: nisi cũ ea fuerit parum masticis et piperis ⁊ radicũ feniculi: ⁊ nõ debemus eos diu dimittere absq̃ cibo. q꞉ ĩde recipiũt nocumẽtuz: quãuis leuiter pati famẽ possint. q̃n quãdo iste hũor mucillaginosus multiplicat̃ in corpore: talis humor cuz difficultate maxima põt ad sanguinẽ cõuerti: ⁊ ꝓpter hoc virtutes coꝝ debilitant̃ donec ad sincopim hñt ꝓuenire. et ideo eis dare debem⁹ micã panis lotam cũ aq̃ mellis: vel cum vino aromatico. Et hic est modus fricationis qui ꝑceptus est a Galie. in hoc casu. s. ꝙ habere debes gausapia aliquãtulũ grossa ⁊ vetusta: ⁊ in ꝑmis icipere debes a superiori cruriuz descẽdẽdo iferius ad pedes: ⁊ postea fricagenua: ⁊ postea superiora coxarum descẽdẽdo ad genua. ¶ Et postea ĩcipies fricationez ab humeris vel spatulis descẽdendo per brachia ad man⁹. deinde fricabis dorsuz ĩcipiẽdo a sũmitate eius veniẽdo vsq̃ ad pedes: et sic fiat per totũ diem. Et si ĩfirmus senserit laxitudinez inunge cum oleo nõ habẽte stipticitatẽ. sicut oleum camomellinum ⁊ anetinũ: q̃n est bonum. Et dicit Gal'. ꝙ postea abstergere debes oleum: eo ꝙ angustiã prestat: et hoc est qꝺ Gal'. videt̃ dicere de huius egritudinis regimine. Et quia in hac febre accidens sincopis consueuit peruenire. ideo memoratus ero eius curam vbi tractabo de curis accidẽtium obmittendo eorum causas.

¶ Cap. XIIII. Qꝺ est de cura febris quartane.

Llud aũt quo plus ĩdigemus in hac febre ẽ aperire: ĩcidere: et subtiliare: et modicũ ĩ ipsa ĩdigemus fricatiõe: ĩfrigidatiõe: et humectatione q̃si nihil: et cura hui⁹ febris q̃si ꝯria existit cure causonidis eo ꝙ in causonib⁹ attẽdimus ad febrem solũ: et in hac cause. Et ꝓpter hoc eligere debem⁹ medicinas ĩcisiuas: subtiliatiuas et spleni appropriatas sicut radix capparis: et scolopẽdria et tamariscus eo ꝙ istud mẽbꝝ potẽs est ferre medicinas fortes et ape ritiuas absq̃ nocumẽto. Et potes ꝯficere has medicinas

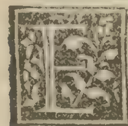
cũ ſyrupo ſquinzibin facto ex vua paſſa. Et oꝫ in ꝑncipio te euacuare materiã cuꝫ belbeg.i.polipodio extracta virtute eiꝰ in iure galli veteris: ⁊ oleo amigd. ⁊ ſi vis digeſtionem expectare in hac febꝛe potes facere ꝓpter ipſius modicum periculũ qḋ ferre põt. ¶ Et ſi vis purgare ante ꝑfectã digeſtionẽ poteris facere facta ĩciſione cum ſyrupo ꝑdicto per duas ſeptimanas vel tres. Et medicine q̃ hñt trahere hũc humoꝛem: ⁊ purgare ſunt iam manifeſte ⁊ ẽt habẽt gradus: ⁊ que in ꝑmo gradu reperiunt̃ ſunt mirab. indi ⁊ emblici: ⁊ poſtea polipodiũ: ⁊ tales. ſunt q dimittũt mirabolanos ꝓpter eoꝝ ſtipticitatẽ: ⁊ poſt polipodiũ eſt epithimũ. Et operatio iſtius foꝛtioꝛ eſt op̃atiõe polipody ⁊ maioꝛẽ coꝛpoꝛi ĩfert ãguſtiã: ⁊ hac de cauſa ĩdiget occultatione illarũ duarum rerũ.ſ.remittendo ipſius q̃litates ꝑmas: ⁊ eius remittẽdo malitiam: ⁊ ꝓpter hoc nõ eſt malum miſcere iſti medicine medicinã que faciat ipſam velociter feſtinare ſicut ponẽdo cum ꝑdicta medicina karacta duo ſcamonee vel tria cũ tertia parte vnius aurei de maioꝛana: ⁊ hoc nõ facimus cauſa expellẽdi ipſum humorem: ſed ꝓpter debilitatẽ ⁊ tarditatem ipſarũ medicinarum oꝛdinamus dictã additionẽ vt recipiat inde ꝑncipiũ expellendi. poſt epithimũ ẽ lapis lazuli. Sed ab elleboꝛo nigro cauere debes toto poſſe: cõpleta aũt digeſtione huius febꝛis a Gal̃. tyriaca collaudat̃: ⁊ ante digeſtionẽ recepta poſſet ipſam ad cauſonidẽ cõuertere. Sed ſi tempus fuerit frigidum: ⁊ etas ſenectutis exiſteret dyatrion pipereon facta digeſtione mirabiliter cõfert: ⁊ maxime in frigidis regionibus. Et ĩdiges in hac febꝛe circa ſplenez ſtudere.ſ. emplaſtrãdo ipſum cum rebꝰ remouentibꝰ ipſius tumoꝛem ⁊ eius duritiẽ reſoluentibus queãdmodum in colerica ſolliciti eẽ debemus circa epar: ⁊ in flegmaticis in oꝛificio ſtomaci: quoniã membꝝ iſtud in quo maxime talis humoꝛ putrefit ⁊ ardet ſicut ignis in hac febꝛe melancolica eſt ſplen: ⁊ in colericis eſt epar: ⁊ maximè continuas ex colera patientes: ⁊ in flegmaticis circa ſtõm exiſtit: quare in iſtis tribus generibus febꝛium conueniens eſt dicta mẽbꝛa cõfoꝛtare ⁊ humoꝛẽ digerere ⁊ rectificare. Et ſi cognoueris in ꝑdictis ſanguinẽ exuberare in ꝑncipio eos minuere debes. ¶ In flegmatica v̀o mihi videt̃ ꝙ cũ timoꝛe magno flobotomia ſit faciẽda. qꝛ in ea multa q̃ꝫtitas humoꝝ crudoꝛum reperitur: In febꝛe autem acuta que dicitur muthabecca: ⁊ in latio ſinoca vocatur: ſcire debes ꝙ quãdo putredo ꝑualuerit: tũc purgatio exiſtit melioꝛ flobotomia: ⁊ ſi q̃ꝫtitas ſanguinis plus ipſa putredine rep̃itur: tũc melius eſt flobotomare q̃ꝫ purgare. Et ſic iam finitus eſt tractatus oĩum febꝛium putridaꝝ generaliter ⁊ ſp̃aliter. Et poſtq̃ꝫ curas ſimpliciũ cognoueris perfecte ex ipſis ſcire debes leuiter curas compoſitarum velut emitriteoꝝ ⁊ ſuaꝝ ſimilium.

¶ Capl̃m. XV. Quod eſt de cura ethice.

NUnc aũt mihi remanet de ethica determiare. Hec febꝛis cũ ſit de mala ꝯpl̃one ſine materia cal̃a ⁊ ſicca: ideo intentio curatõis vna exiſtit.ſ. infrigidare ⁊ humectare ⁊ plus indigemus in hac hũectatione q̃ꝫ infrigidatiõe. q̃re infrigidare debes ⁊ humectare cuꝫ omnibus rebus quibus potes. Et hoc dupl̃r fieri põt: vno modo cũ rebus intrinſecis ⁊ alio cum extrĩſecis ſicut cuꝫ balneo vnctionibꝰ ⁊ emplaſtris. Hec quidẽ febꝛis tres gradus habere videt̃ qui variant̃ ſm plus ⁊ minus: quoꝝ quidẽ pꝛimus leuiter curari poteſt: ſecundus difficilis exiſtit: tertius vero minime curari poteſt. Et cura quideꝫ ꝑmi gradus ⁊ ſecundi eadeꝫ exiſtit: niſi qꝛ diuerſificat̃ ſm plus ⁊ minus. Cibus autem qui maxime cõuenit in hac egritudine eſt lac: ⁊ melius ex eo eſt lac mulieris: ⁊ poſt ipſum eſt lac aſine. ⁊ poſt illud eſt lac capꝛe: ⁊ eſt neceſſe ea a quibus recipitur lac nutrire cibis optimis ſecundũ ſuam naturam ⁊ facientibus digeſtionẽ laudabilem: ⁊ ip̃m in ieiunio dare debemus in ea quãtitate qua digeri poſſit. ⁊ cõuenit tibi ſtudere vt bene digerat eo ꝙ lac in ſtomaco de facili caſeari cõſueuit: quare incip̃e debes a modico dando ei pꝛimo.ʒ.i. ⁊ ſic addẽdo donec deuenias ad dimidiũ rotulũ. Aqua quidem oꝛdei eis magnã habet neceſſitatẽ: ⁊ quãuis coꝛpoꝛa eoꝝ maioꝛi indigent nutrimento ceteris coꝛpoꝛibus: ideo quia virtus eoꝛuꝫ nutritiua debilis exiſtit: conueniẽs eſt ſtudiũ adhibere in pꝛebẽdo eis cibaria digeſtibilia ⁊ boni chimi. Quare de carnibꝰ laudabilioꝛes que eis exiſtũt ſunt pulle gallinaꝝ que nutrite ſũt ex frumento. Et vitellũ oui ſimiliter eis eſt optimũ nutrimentũ capones nutriti ex amigdalis ⁊ frumẽto eis collaudãtur optime. Et ſi in coꝛpoꝛibus eoꝝ caloꝛ foꝛtis rep̃it̃ nõ eſt malũ eis ꝓpinare aliq̃d ex oleribus aliq̃bus frigidis: ⁊ q̃ ex eis magis laudabilioꝛes exiſtũt ſunt lactuce: quia ſomnũ ꝓuocant: ⁊ ipſi indigent ĩpo plus ceteris hoĩbus: ⁊ qꝛ v̉tutes eoꝝ ſunt debiles: ideo cibaria eoruꝫ debemus diuidere in vicibus pluribus ſicut in ſequenti dicturi ſumus. Sed in balneãdo eos debemus magnaꝫ hẽre ꝯſiderationẽ: eo ꝙ iſti nõ vident̃ hẽre neceſſitatẽ calefaciendi reſoluẽdi nec euacuãdi: q̃d enim ꝓficies ex ĩfrigidatione accidẽtali acq̃ſita ex balneo: cum humoꝛes inde euacuentur: ⁊ hoc non confert niſi in mala cõplexione materiali. ¶ Et poſtq̃ꝫ ita eſt mihi videt̃ ꝙ ipſi non ĩdigeãt aliquo ex aere balnei ⁊ q̃ꝫuis aqua calida habeat humectare cuꝫ hoc tamen facit reſolutionẽ. ¶ Sed balneum aque frigide mihi videtur eſſe melius ſi poſſit ipſum conuenienter ſuſtinere. ¶ Et ſcias ꝙ Galienus manifeſte dicit ꝙ ipſi non indigẽt balneo niſi cauſa ꝑparationis ſuoꝝ coꝛporuꝫ vt aquã frigidã valeãt ſuſtinere cum qua balneari debẽt in fine balnei. Et balneum ſm ipſum taliter debet pꝛeparari ſcilicet ꝙ infirmum ferre debemus cuꝫ lecto ſuo ibi ⁊ cum fuerit in camera pꝛima ipſius balnei extendere debemus plumarium paruum ⁊ eum ſuperponere ibi debemus: ⁊ ſi illa pꝛima camera tepida eſſe reperitur ibi eum a pannis expoliare debes: ⁊ oꝛdinare debes ꝙ a quatuoꝛ hoĩbus capiẽdo a quatuoꝛ angulis plumary ferat̃ ad cameram ſecũdam: ⁊ ibi ipſum reponãt nudũ. Sed tẽperãtia cameraruꝫ balnei vna alteri comparari debet.ſ.ꝙ eadem ꝓpoꝛtio eſſe debet ſecũde ad tertiã que pꝛime ad ſecũdã: ⁊ cum fuerit in camera ſecũda inungi debꝫ oleo tepido: ⁊ poſtea ponẽdus eſt ĩ camera tertia: ⁊ ibi ponẽdus eſt in balneo vel tina aut pila: qḋ idẽ eſt. Et in vnaquaq; camerarum tãtũ morari debet quãtuꝫ ip̃e infirmus poſſet incedere ſuauiter ab vno capite earuꝫ ad aliud. Et ex tunc ipſe infirmus debet poni in balneo vel tina ſeu pila aque tepide plena: ⁊ illic moꝛari debet tẽperate: ⁊ poſtea balneãdus eſt aqua frigida: ⁊ iſtud eſt regimẽ qḋ aperuit G. in hoc caſu de balneo. Sed raſis ſentire videtur ꝙ tales infirmi non indigeant niſi balneatione aque tepide. Sed quia impoſſibile eſt ut tales quando expoliantur vt eis non eueniãt hoꝛripilationes: ⁊ ſp̃aliter in exitu ab aq̃ cal̃a: ideo neceſſe eſt vt tina vel balneuꝫ eoꝝ ſit in camera temperata que non excedat in caliditate vel frigiditate: ⁊ aqua ſimiliter temperata eſſe debet: ⁊ ſic videt̃ ei vt inde aliquod iuuamentũ recipere debeãt. ¶ Sed iuuamentum appoſitionis fecis picis eſt eo ꝙ virtus iſtorum attractiua debilis eſſe reperitur: ⁊ pꝛopter hoc ponendi ſunt pꝛimo in aquam calidam: eo ꝙ in illa pꝛincipium attractionis eſſe reperit̃: ⁊ in eadem tm̃ morari debẽt quouſq; membꝛa eoꝛum vndiq; tumeſcere videantur. ⁊ pori per totum aperiantur: ⁊ deinde pix eſt apponenda. ⁊ hec oĩa recitat. Gal̃. vbi loq̃tur de cura malitie complexionis calide ⁊ ſicce ſtomaci. Abumeron Auenzoar aũt velle vi

detur ꝙ nos eos in tina aque tepide solū ponere debemꝰ absq; itratione stuphe: ⁊ in exitu tine ꝓpinādū est eis lac: ⁊ cum digestū fuerit iterum ponēdi sunt in tina: ⁊ postea dabis eis aquā ordei: ⁊ facta digestione ipsius dabis eis micā panis lotā cū rebus p̄dictis. ¶ Sed ex rebꝰ que exterius fiūt sunt balneū: ⁊ balneatio ſm ꝙ diximus: ⁊ etiā aer: ꝙ si fuerit calidus: debemus euʒ īfrigidare abstergēdo domū: ⁊ substernēdo in ipsa folia frigida: sicut sunt rose: ⁊ folia salicis: ⁊ flores nenufaris: ⁊ folia vitis cū suis floribus: studēdo vel īgeniando: vt aq̄ frigida a supiorib⁹ ad īferiora descēdat. Et vt domus septētrionalis existat. Et ꝙ ille fenestre sint apte vnde sol mīme possit penetrare: ⁊ ille claudant̄ vnde pōt ītrare. Et qñ aer fuerit frigidus non īdigebunt p̄dictis: nisi vt ipm̄ trahāt sicut est: ⁊ maxime qñ principiū male cōplexionis fuerit a stomaco vel a pectore vel ab itestino ieiuno vel a renibus: ⁊ ab istis ipsa mala ꝯplexio deinde deriuatur: ⁊ possibile est etiā ꝙ illa mala cōplexio īcipiat a corde: ⁊ īde ad p̄dicta ⁊ ad totum corpus deriuetur. Quare studere debes ad sciendū vnde habeat ꝓuenire febris ipsa: ⁊ cum scieris mēbrū a quo p̄mo ꝓcedit hec mala qualitas febrilis studeas ipm̄ infrigidare ⁊ humectare absq; trahēdo ipm̄ a sua nālī ꝯplone ⁊ specialr̄ si mēbrum fuerit maximi iuuamēti. Et emplastra ꝯueniētia his membris sunt emplastra facta cū rosis ⁊ sandalis ⁊ herbis frigidis aromaticis: vel cuʒ cera sicut dicit Gal'. Et cum infrigidare volueris principalia addas aromatica ⁊ stiptica. Et istud est regimen ethice cum fuerit in vltimo: sed quando fuerit in principio cum leuioribus curari poterit.

¶ Capitulum. XVI. Quod est de sincopi ⁊ suis particulis: et omnibus accidentibus impedientibus curationem febris.

Et postq; locuti sumus de febribus absq; accidentibus ꝓhibentibus curationes earum nūc tractare volumus de febribus secuʒ habentibus accidētia. Dicamus ergo ꝙ ista accidentia generalr̄ proueniunt ex omni re dissoluente virtutem: ⁊ hec resolutio sincopis nominatur: ⁊ prouenit necessario a mala cōplexione cordis calida vel frigida. Complexio autem mala calida aut prouenit ex rebus extrinsecis: sicut ex aere calido: vt sepe contingit diu moranti in balneo calido: aut ex rebus intrinsecis sicut ex mala complexione totius calida corporis vt contingit in causone. Frigida v̄o cōtingit aut ex rebus extrinsecis: sicut accidit ambulātibus per loca frigidissima: aut ex complexione frigida membroꝝ intrinseca plurimi iuuamenti: sicut accidit ex ore stomaci ⁊ ex suffocatiōe matricis. Aut ex mala complexione totius corporis frigida vt contingit in febribus putridis que fiunt ex humorib⁹ grossis ⁊ viscosis ⁊ mucillaginosis: ⁊ hec cōplexio frigida quādoq; acqritur ex supflua euacuatione diminuēte calorem naturalem. qm̄ quando calor naturalis supflue diminuit̄: impossibile est vt possit regere corpus: ⁊ oēs operationes frigidiores debito existunt. quare ꝓuenit sincopis. Non dico tñ ꝙ ipsamet diminutio quātitatis īducat sincopim. sed inequalitas q̄litatuʒ: eo ꝙ cuiuslibet generabilis ⁊ corruptibilis causa est ꝓportio q̄tuor qualitatū: scilicet cal'itatis friditatis hūiditatis ⁊ siccitatis: queādmodum in libris naturalibus declarauimus. Spēs aūt euacuationū que aliquādo pabūdare cōsueuerunt sunt sicut supfluus fluxus vētris ⁊ vomitus: ⁊ supfluus fluxus sanguinis narium ⁊ emoroydarū ⁊ alioꝝ membroꝝ: ⁊ in mulieribus superfluus fluxus mēstruoꝝ: ⁊ etiam quando in partu superflue exuberant. ¶ Et pōt etiam sincopis prouenire ex ruptura seu crepatura: vl' ex aptura magni apostematis subito: ⁊ vigilie similiter hoc facere possunt. Et etiam accidentia anime sicut excedens gaudium ⁊ tristitia: quoniam hec faciūt spiritus exalare superflue dilatādo ⁊ constringendo: ⁊ inde in substantia membroꝝ anhelitus spiritus malam acqrit complexionem. Et etiam fortis dolor est vna ex rebus que ducunt ad sincopim: ⁊ hoc accidit aut ex mala complexione acq̄sita ex dolore aut superfluitate motus v̄tutis expulsiue facientis dolorem: sicut dicit G. Hec autem que dicta sunt: sunt omnia accidētia que habent sincopim facere ⁊ promouere. Et summarie scire debes ꝙ quādo sincopis fuerit cum febre: studēdum est tunc in remouēdo ⁊ rectificando seu curādo sincopim: quāuis contrarium fe. videatur. ¶ Et nos dicturi sumus modum eius cum ipsius curā tractabimus. ¶ Et nunc incipere intēdimus tractare de sincopi ꝓcedēte ex causa crudorum humorum. Dicimus itaq; ꝙ curatio huius est regimen predictum in curatione harum febrium. quare si ex negligentia: vel defectu ipsius in sincopim inciderint: iuuabimus eos in primis propinando cibū: etiaʒ si in medio fuerint paroxismi: quāuis nostre intentioni contrarium videatur: cum intendamus ꝙ natura egritudini debeat preualere. Et in hoc casu nihil vino melius reperitur. quare dico ꝙ quāuis vinum sarracenis bibere licitum non sit: tamen in hoc loco ita licitum esse videt̄ vinum bibere: queādmodum eis licitum est comedere carnes morticinas scilicet que per se moriuntur vel suffocātur habentibus necessitatem: quare īcipere debemus eis dare micam panis infusam vino. Et vinum qđ melius reperitur est aromaticum: cuius caliditas penetrare potest per totum corpus: qđ sit sine amaritudine ⁊ stipticitate: ⁊ est illud vinum qđ est vinosum pungitiuum in p̄ncipio: ⁊ post delectabile sine aliqua amaritudine ⁊ pōticitate. Et mihi non placēt vina in nostris partib⁹ assueta sicut sunt vina picis: ideo quia sunt vina medicinalia ⁊ non nutribilia: ⁊ nocent principalibus membris sua siccitate ⁊ acuitate. Diamuscum autem in talibus propinatum cum vino non nocet: ⁊ in principio sincopis rorare faciem ⁊ aspergere cum aqua ro. uel saltem conueniens est cuʒ frigida: ⁊ si sincopizans habuerit apostema epatis vl' stomaci vl' similium membrorum: non speres eum curare cuʒ exhibitione cibi: quia cib⁹ plus multiplicat apostema q̄ fortificet virtutem. ⁊ fricare extrema in hora sincopis conueniens existit. Illis v̄o quibus prouenit sincopis ex caliditate vl' acumine renuʒ: qđ scire poteris ex signis dictis ab. Y. que sunt nares acute: oculi concaui: timpora plana: ⁊ similia: cura illorum est contraria supradicte: quia ad cōseruationem illorum non indigemus abstinentia cibi nec respicere diem creticam neq; statum egritudinis aliquo modo. Et ex cibis conuenientioribus omnibus est mica panis vel kist ordei cuʒ granis granatorum: quia in granis granatorum proprietas reperitur resistendi putrefactioni: ⁊ vt cibus in fumositatibus malis cōuerti minime possit. ⁊ ex cibis etiam qui ipsos habent confortare sunt vitella ouorum: ⁊ testiculi gallorum: ⁊ pulle parue. ¶ Et si sincopis fuerit ex errore cibi cibandus est ex pane infuso in vino: ⁊ sit vinum aquosum lene: odoriferum: albuʒ sicut dicit. Y. ⁊ linfatuʒ sit cum aqua frigida: ꝙ si sincopis prouenit ex humoribus viscosis mucillaginosis vinum linfatum esse debet cum aqua calida: quoniam aqua frigida illis magnum infert nocumentum. ¶ Et tu scis ꝙ syrupus pomorum ⁊ citoniorum cum medicinis muscatis cōferunt sincopi: sed non iuuamento vini: quia natura necessario dominari debet super ipsas ad ipsarum conuersionem. Uinum autem digestioni citius preparat̄ omnibus alys cibis et medicinis: ita ꝙ dicitur ꝙ in stomaco non moratur ad digerendum nisi in epate solum: ⁊ in talibus tantū īdigemus restauratione ⁊ nutritione: ꝙ si in

ueniri posset aliquid qđ nutrire posset absq; digestiõe illud melius ceteris diceretur: ⁊ vtilius ꝓpter eorum debilitatem: ⁊ qr ĩtendimus ipsos citius iuuare q̃ esse potest. aer aũt in quo ĩfirm⁹ iuuari debet frigidus ⁊ stipticus debet esse: ⁊ generalr̃ tibi necessariuz existit: vt talibus ordines oĩa que habent resolutioni obuiare: ⁊ emplastrando super vẽtres eorũ ⁊ stomacos res stipticas ⁊ aromaticas: ⁊ si calor in talibus esse fortis reperitur: ꝓpinabis eis res stipticas ⁊ aromaticas. Et habens sincopim causa apostematis aliquorum membrorũ p̃ncipalium nullatenus de ipsius liberatione confidere debemus.

¶ Cap. XVII. Qđ est de sincopi ꝓueniẽte causa stõaci.

Sincopis q̄dem ex stomaco ꝓcedens si ex colera que in ore stomaci abũdauerit fuerit in p̃mis vomituz ꝓuocare debemus: ponendo pennã eis in ore: ⁊ si cũ hoc eycere nõ poterit naturam tũc mollificare debes. Et Ga. videtur vt talibus in hoc casu oleuz tepidum dare debemus: quoniã si vomitum nõ habuerit ab eo saltez natura mollificabitur inde. Sed qr he medicine que habẽt vomitũ ꝓuocare de sui natura est ⁊ ꝓprietate stimulare virtutez plus eo qđ facit humor efficiẽs sincopim: ⁊ addit in eadez egritudine: ⁊ ꝓpter hoc dico ꝙ longe melius est cõfortare eorum stomacos cum mastice ⁊ spica nardi: ⁊ succo citoniorum ⁊ folioꝝ vitis: qr taliter virtus eorũ expulsiua cõfortatur ⁊ humorem expellit: ⁊ si vomitus a se ꝓuenerit in hoc casu valde laudabilis existit. in sincopi q̄dez facta ab humoribus frigidis dabis de electuario dyatrion pipereon: studẽdo extrahere humores quẽadmodum dicturus sum in curis cuiusq; membri.

¶ Capitulũ. XVIII. Quod est de sincopi accidente causa doloris.

Dico ꝙ si potes remouere dolorẽ remouẽdo causas ipsius nõ intendas curare cuz rebus existẽtibus cõtrarijs egritudini: ⁊ hanc curã ĩuenies in curis male complexionis que accidit in vnoquoq; mẽbro: eo ꝙ dolor aliquando ꝓcedit a mala cõplexione cal'a vel frigida: mãli vel nõ mãli: ⁊ accidit aliq̃n a mala ꝯpl'one sicca absq; mã sic accidit dolor in spasmo sicco. Sed quãdo dolor intãtuz fortificatur ꝙ nõ est tempus expectandi: tunc curare debemus etiã cum rebus augmentantibus causam. s. stupefaciendo mẽbruz dolorosum: ⁊ hec cura nõ confert nisi per accidẽs. s. priuando sensum illius mẽbri in quo mala complexio reperitur causa humoris ibi existẽtis: ⁊ inde diminuit̃ motus eius expulsiuus. s. eius v̾tus expulsiua: absq; tamen resolutione spirituum aliqua. Quando aũt sensus superfluus mẽbri esse reperitur: tũc certissime superfluitas resolutionis spũum reperit̃. Et quãdo facimus hanc spẽm curationis in doloribus a causa frigida ꝓuenientibus in fine: tũc sequitur magnũ nocumentuz. Sed si causa fuerit calida: tũc non tantum sequitur nocumẽtũ: neq; operari debes illam curaz in causa frigida: nisi cum infirmus in articulo mortis eẽ reperitur causa doloris. ¶ Et ex huiusmodi medicinis que in hoc casu magnam habẽt ꝓprietatẽ est filonium: ⁊ est rationabile ꝓpter opium receptũ in ipso. Et hec cura generaliter in oĩbus doloribus acutissimis operatur: ⁊ in quibus magis necessaria existit est in doloribus oculorum: auris ⁊ dentiũ ⁊ intestinoruz. Et Gal'. precipit ꝙ minime exercere debes hanc curã nisi postq̃ ꝓnosticatus fueris infirmo ꝙ in fine ex ea lesionem habere debet: tamẽ conari debes in remittendo nocumentum ꝙ ex eo cognoueris esse futurũ: ⁊ in partibus nostris quãdo volunt opium operari non faciunt nisi miscendo cuz alijs medicinis: sicut est in filonio. Et melius filonium est illud qđ non est vetustum superflue: qr in eo v̾tus opij est consumpta non recens nimis. qr in eo v̾tus opij superflue abundare reperitur. Cura v̾o cum tyriaca in doloribus remouẽdis est cura cause remotionis: quẽadmodum faciunt illa que habent remouere malã complexionem facientem dolorem: ⁊ propter hoc in illo casu opus tyriace laudabilius existit opere filonij. ¶ Et cum volueris remouere dolorem remouendo causam ipsius considerare p̃us debes quis humor est in causa: quoniaz si ex humore calido fuerit sicut dicit Gal'. de illo qui patiebatur dolorem ventris: ⁊ extimabatur ꝙ causa illius esset ex humorib⁹ frigidis: sicut pro maiori parte accidere consueuit. ¶ Et quandocunq; dabantur ei calida per os aut clisteria ponebantur: dolor in eo semper augmentabatur: ⁊ sic cognitum fuit ꝙ dolor erat ex humore calido colerico imbibito in pelliculis ĩtestinoruz: ⁊ tunc cibatus fuit cibis non facilis conuersionis: ⁊ bis eidez ꝓpinata fuit medicina facta cũ oleo: ⁊ sic fuit liberatus ab ipso. ¶ Sed si fuerit dolor ex humoribus frigidis: tunc curabis eum euacuando humorem dictum sicut fecit Gal. in seipso cuz clisteri: cum extraxit humorem vitreum: ⁊ ĩde liberatus fuit. Et quandoq; etiam fit dolor causa ventositatis fumose que resoluit ex corpe ipsius humoris. ⁊ talis dolor non est curandus cũ medicinis vltime cal'itatis eo ꝙ q̃uis resoluãt ipsam faciũt oriri iterũ ex ipso humore aliam fumositatẽ: quare cura istius doloris esse debet cũ medicinis modice caliditatis: ⁊ que cũ hoc habeãt virtutem digerẽdi: ⁊ tyriaca etiam in hoc casu magni existit iuuamenti. ¶ Hucusq; iam elongatus sum ab intentione materie: eo ꝙ curam remotionis cause memorat⁹ ero cum tractabo de curis remotionum accidentium: ⁊ nunc redire intendo ad illud qđ pretermisi de mea prescripta intentione superius. Dico ergo ꝙ in doloribus aliquãdo fiũt localia remedia: sicut cum pinguedine anseris ⁊ galline ⁊ anatis: ⁊ aliquãdo fiũt cum embrocatione aque calide ⁊ olei ⁊ ponendo eos in balneo ⁊ cum his similibus. ¶ In doloribus v̾o factis ex vaporibus calidis soluz apponimus ventosas cum igne: ⁊ hoc tandiu est faciendum donec medicus tempus vel spacium habeat causam remouendi: eo ꝙ maior pars illoꝝ doloꝝ qui ex vẽtosis remouentur redire ꝯsueuerũt: nisi medicus tp̃is spacij fuerit studiosus ad remotionẽ ipsius cause: qr vix eẽ poterit quin error cadat in regimine ipsius infirmi: ⁊ inde videbitur recidiuare: ⁊ sic rõnabiliter esse debet qm̃ vapores istius humoris semper faciunt paroxismum donec ex toto sit resolutus vel ex toto euacuatus.

¶ Cap'm. XIX. Quod est de sincopi prouenienteex superflua euacuatione.

Scias ꝙ cura istius sincopis fit pluribus modis. Primus est vl' fit trahẽdo materiam ad partẽ oppositã. Secũdus fit confortando illud membrum vnde fluit materia ne ipsam superflue spargere possit. Tertius modus fit stringẽdo vias vnde fluunt humores ad locum. Quart⁹ modus fit impediẽdo virtutem expulsiuam quãdo superflue expellit sicut fit in illa passiõe que colerica nominatur ⁊ in arabico dicit̃ almayda in qua vomitus ⁊ secessus simul fiunt: que curatur stringẽdo ⁊ ligando crura ⁊ brachia: ⁊ ponendo eos in balneo: ⁊ cum hoc etiam in eadem necessitate habemus ponẽdi stiptica ĩtus ⁊ extra. Sed qr balneũ superflue habet soluere ⁊ euacuare: ideo cũ timore magno tales in balneo ponẽdi sunt: etiã exhibẽdo eis stiptica: ⁊ etiam de istis adhuc locuti erimus quãdo tractabimus de cura male complexionis materialis dum euacuat̃ de membro ad membrum.

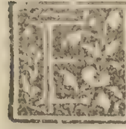
¶ Cap. XX. Qđ est de sincopi superueniẽte ex superfluo fluxu sanguinis nariũ vel alioꝝ membroꝝ.

Ura sanguinis nariū si fuerit ex nare dextra ponende sunt vētose ypocundrio dextro sup epar: ꝛ si fuerit ex sinistra ponēde sūt sup sple nē: ꝛ sil'r si ex mēstruis supflue fluxerit poni mᵒ vētosas sup mamillis: ꝛ cū hoc ꝓpināda sūt stiptica q̄ hn̄t ꝯstringere orificia venarum.

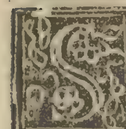
℄ Capitulū. XXI. Quod est de sincopi proueniente ex superflua vigilia.

Igilijs subuenimᵒ cū cibis q̄rū ꝓꝑetates sūt īducere somnū: ꝛ cū vnctionibᵒ ꝓuocātibus somnū: sic̄ ē ol'z nenufarinū ꝛ viol'. ꝛ oleū de seibᵒ cucurbitaꝝ: ꝛ cuz odoratiuis īducētibᵒ somnū: ꝛ ēt debemᵒ dare eis vinū linfatū si fuerit sine febre. ℄ Hec āt oīa supradcā diximᵒ ad rectificationē seu curationē prauoꝝ ꝛ piculosoꝝ accñtiū febribᵒ supuenientiū. Cura āt remotōis cāe rememoratus ero qñ tractabo de curis accñtiū ꝛ maloꝝ apostematum.

℄ Caplm. XXII. Quod est de curatione male complexionis spiritualium membrorum.

Et postq̄ narrauimᵒ breuiter curationē male ꝯpl'onis vl'is: narrāda ē curatio male ꝯpl'onis pticularis. Sȝ qñ mala ꝯpl'o ē ītmālis cura eē dȝ p ꝯriū: ꝛ qñ fuerit mālis cura esse dȝ p eūonē ꝛ p ꝯriū sil'. Sȝ ī eūone ꝛ in resistēdo p ꝯriū ꝯsiderāda ē etas: ꝛ ꝯpl'o: ꝛ ꝯsuetudo: ꝛ tp̄s: ꝛ ēt attendere debes ꝯpl'onē mēbri ꝛ formā ipsiᵒ ꝛ positionē eiᵒ ꝛ colligātiā suā ꝛ sensibilitatē ꝛ suū iuuamētū: hoc ē q̄ alicui mēbro supuenit sol'o sine ꝯpate: ꝛ postea de ꝯpatibᵒ loq̄mur. Et dicamᵒ ꝙ modus: vel vsus medicamīs male cōpl'onis pticularis ē vnᵒ. Sȝ diuersificat̄ ī aliq̄ ꝓꝑetate queadmodū cōfuatio ꝓꝑe ꝯpl'onis illiᵒ mēbri ꝛ figure ipsiᵒ ꝛ positionis ꝛ cōpassionis vel colligantie subtilitatis ꝛ sui iuuamēti: ꝛ hoc dictum est in his que precesserunt: sed est necesse vt hanc considerationem semper habeamus propter illa que hic narrare intendimus.

℄ Caplm. XXIII. Quod est de cura male complexiōis sicce stomaci sine materia.

Si stō mala accidat ꝯpl'o sicca solū non mālis dicimus ꝙ modus medēdi illaȝ ē vnᵒ: ꝛ ideȝ modus cū mō medēdi malā ꝯpl'onē totiᵒ corporis siccaȝ. Sȝ diuersificat̄ in hoc: quia dissimilis est cōplexio nālis stomaci a complexione totius corporis. Ergo incipere debemus ponendo ip̄m in balneo tēpato: ꝛ post balneū lac bibat tēpatū asine: aut capre cū aliquātulo çuccaro. Et qñ cognoscemus eū digessisse lac p signa ructᵒ ꝛ tūoris stōi: iterū ipsuȝ ī balneo ponemᵒ. spacio tñ interueniēte iter vnā ꝛ aliā balneationē q̄ttuor horarū aut q̄nq̄: ꝛ semp in exitu balnei dȝ īungi cū oleo viol'. vel cōi: eo ꝙ ipsuȝ humectabit: ꝛ cauebit ei a multa dissolutiōe: ꝛ in quolibet exitu balnei ꝓpinet̄ lac supradictū si ipsuȝ affectauerit. Sin autē aq̄ ordei ꝓpinet̄: ꝛ hora prādij det̄ panis mūdus bñ coctus: et bñ fermētatus cū pullis galinarū: ꝛ caponibᵒ īpinguatis cū lacte amigdalino: ꝛ pisces petrosi ad hoc sūt vtiles: carnes pdicū ꝛ fasanarū: coturnicū etiā vtiles sunt: ꝛ cibᵒ cōueniētior est ille q velocis digōnis est ꝛ multi nutrimēti: q̄uis tales cibi aliq̄ñ videant̄ ꝯriꝫ: ꝛ vinū taliū dȝ eē aromaticū cū aq̄ mixtū: ꝛ talis quātitas vt cibū in stō natare nō faciat: nec extēsionē aut grauedinē īferat: ꝛ cū hec passio fuerit sedata paulatī ad illiᵒ ꝯsueta parūp deducemᵒ.

℄ Cap. XXIIII. Qō ē de cura cal'itat] ꝛ sic. stomachi.

Sed qñ cū siccitate ꝯiūget̄ caliditas: tūc cū hoc regimine res frigide sunt admiscēde: sic̄ aqua ordei: sirupus de nenufare: ꝛ sirupus de viol'. ꝛ vinū magis tēperet̄ cū aq̄ frigida: ꝛ istis aq̄ frigida ꝯueniēs existit. Et si siccitas multum fort] fuerit: tūc aqua frigida est timorosa ne os stōi ledat. ꝛ vngēdus est cū oleo amigdalino: ꝛ inquātū egritudo in caliditate ꝛ siccitate excedit: in tantū indiget rebᵒ infrigidantibus ꝛ humectantibus: sȝ in eo ꝙ ē stomatica īdiget rebus habentibus aliquid caliditatis cū stipticitate ꝛ aromaticitate: ꝛ ꝓpterea nō est maluȝ cū his addere aliquātulum masticis.

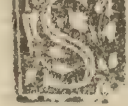
℄ Cap. XXV. Qō ē de cura friditatis ꝛ sic. stomachi.

Sed qñ cū frigiditate siccitas ꝯiunget̄: tūc cū lacte aliquātulū mellis est ponendū cū boni sit odoris atq̄ saporis: ꝛ aqua ordei dimittat̄ si fortis frigiditas affuerit: ꝛ tali stō supponatur puluis mastic] cū ol'o rosato extēsus sup lanā: ꝛ oleū amigdalinū ē cū istis iuuatiuū valō: ꝛ emplastrū picis iter cetera iuuatiuū existit qñ rōnabil'r fit: hoc est vt ponat̄ sup mēbrū: ꝛ nō ibi diutiᵒ īmoret̄: nisi vt poros apiat: ꝛ postea auferat̄. Et scias ꝙ siccitas difficilior ē ad humectādū q̄ huīditas ad exiccādū: queādmodū fride difficiliores sunt ad recipiendum caliditatem: q̄ calide ad recipiendū frigiditateȝ ob hoc. q2 difficilius qō in his esse possit est curare frigiditatem ꝛ siccitatem: q2 est egritudo similis. calida namq̄ corpora debēt custodiri ne ad habitum veniant senectutis.

℄ Caplm. XXVI. Quod est de cura male complexionis calide stomaci.

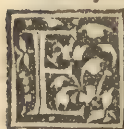

Mala aūt ꝯplexio calida sola videt̄: vt curari debeat cū rebᵒ frigidis solū. Sȝ tamen hoc membruȝ infrigidari nō debet ex toto: ꝓpterea q2 super hoc mēbrum dominatur frigiditas: q2 scdm plurimū vnaq̄q̄ res que alterationē recipit potius illā recipit ad quā sua cōplexio declinat naturaliter: ꝛ ideo egritudines istius mēbri a frigiditate causantur vtplurimū. Et experimētatores nostri temporis in passionibus stomaci multū errant: eo ꝙ non intendunt calidū stomacū alterare: nisi cuȝ frigidissimis rebus: ꝛ tamen cū medicus percipit ꝙ aqua sit danda: et hoc vetat erit magnus error sicut recitat. G. de quodam qui in stomaco suo habebat cōplexionē malā calidā fortem ꝛ medicᵒ eidē aquā frigidaȝ bibere īhibebat: ꝛ G. ei aquā frigidā prebuit ꝛ euasit. Et ꝓpter aliam cām infrigidationem istius membri vitare debemus: eo ꝙ habet operationem toti corpori cōmunicantē: vnde pnceps cōmunicans appellatur: ꝛ mēbra que tale officium habent infrigidari nimis non debēt: vt virtutes eorū non ledantur. ℄ Et ꝓpter hoc pceptū habemus. vt supra stomacū oleum nō ponamᵒ actu frigidū: ꝛ si sit frigidū in potētia. ꝛ hoc est simile ei qō facimᵒ in eūone: q2 cū celeriter purgantibus miscemus stipticas medicinas: al'r ꝓcessus cōueniens nō esset. Et quādo G. dicit ꝙ in lesione operationis mēbri maior cadit timor in euacuando q̄ in alterando: nō sane loquit̄: sed errat: q2 sicut timenda est euacuatio: vt virtutē non ledamus sic in alteratione: ꝛ maxīe in alteratione frigiditatis. naȝ ille modus est maioris dāni in membris nutritiuis. ℄ Et regula medicatiōis in pncipalibus membris nō accipitur nisi a colligantia cordis cū ipsis. Et quare vituperat. G. archigenē cū dicit ꝙ virtus regitiua in corde existit cum ipse medicet̄ cor: ꝛ licet egrotet cerebrū: ꝛ ꝓpterea q2 archigenes cordi nō subueniebat. G. ip̄m vituperabat. ergo f̄m archigeneȝ in medicando ꝓcedebat ꝛ causam medicationis ignorabat.

℄ Capitulum. XXVII. Quod est de cura frigiditatis ꝛ humiditatis stomaci.

Sed mala cōplexio frigida ꝛ humida est calefaciēda ꝛ exiccanda: sicut cum electuario triū piperū. Et ꝙ dicimᵒ in medicatōe male cōplexionis nō materialis in stomacho: illō

idem dꝫ intelligi in alijs membris: ⁊ maxime qñ fuerint cā dandi malam cōplōnē toti corpori sicut aliquibus membris: ꝙ si mala cōplō calā ⁊ sicca aduenerit: erit causa dandi toti corpori ipsaꝫ: ⁊ in ethicā poterit ꝓuenire: ⁊ h̄ erit qñ illa mala complō vsqꝫ ad cor deducetur.

¶ Capl̄m. XXVIII. Qđ est de egritudinibus stomaci ⁊ alioꝝ membroꝝ ṗncipaliū cū materia.

Et postq̄ꝫ sumus locuti de mala cōplōne non māli: loquemur deinceps de mala cōplexione materiali que pōt alicui supuenire membro. Et dicimus ꝙ ītētio sunt due res ⁊ sunt vt euitetur supfluitas ⁊ rectificetur mala cōplexio relicta a supfluitate: ⁊ significatio harū reꝝ habet̄ ex operationibus ⁊ ex positiōe membri ⁊ eius forma: ⁊ ex colligantia eiusdem: ⁊ ex suo iuuamento: ⁊ ex sua sensibilitate: ⁊ ex demōstratiōe nāe egritudinis: ⁊ eius cause ⁊ accidentis. Et tu scis qꝛ supfluitatū quedā sunt que generātur in membro: quedā sunt que ab alijs fluūt mēbris: qđ est qꝛ cōsuetudo est ꝙ forte membꝝ suas superfluitates ad debile expellat: ⁊ maxīe si ad hoc adiuuat locus ⁊ vie que cōfluūt ad ipm̄ sicut est cerebꝝ cuꝫ stomaco: ⁊ hoc in medicatiōe membroꝝ est sicut efficiēs cā. Et est perscrutandū in rectificatione illius membri ⁊ in rectificatione sue cōplōnis si est sufficiens aut si necesse est totuꝫ eūare corpus: ⁊ in hoc est necesse anticipare in fortificando mēbrū cū stipticis medicinis vt mā ad illud non trahatur si corpus nō sit plenū vt attrahimus mām ad ꝯ̄riam partē ad ignobiliꝰ mēbrū: ⁊ postmodū medicamen cōueniens adhibemus. Et viā medicationis membroꝝ accipimus a forma membri ⁊ a loco: sicut stomacus vtplurimū per vomitū debet eūari: ⁊ per farmaciā vt minus: ⁊ epar cū ambobus eūari potest: quibus etiā ꝓuocatio iungitur vrine. sed ītestina solū farmacia ⁊ clisterijs. Sꝫ si humor fuerit fixus in suba mēbri tunc est necessaria fortior medicia vt trahatur. Et aliqñ erit cōpositio in eo: qꝛ in ipso est humor ꝓprius ⁊ est alter trāsmissus: ⁊ sic est necesse duobus modis ꝓuidere. Unus est in periculosiori: alius est in eūone alterius sine cuius remotiōe curatio fieri nō posset: sicut verbi gratia vt in essentia stomaci sit humor vnꝰ acutus ⁊ in ꝯcauitate alter humor sit locatꝰ tunc nō est purgandus vel nō poterimus ipm̄ humorē purgare qui est in essentia donec nō trahet̄ qui in cōcauitate existit: sꝫ si humor qui est in essentia esset sincopim īducens tunc ꝓuidendū est: sꝫ si res nō existat periculosa: tunc in medicatiōe ordo est seruandus hoc est vt ꝓuideatur egritudini que currit per viā cāe: ⁊ postmodū occasionē remouere. Et silr̄ egritudo que non curatur nisi per eūonē alterius que non est ipsiꝰ causa. verbi grā. qñ in stomaco vnus humor fixus in eius suba: ⁊ alter est in ꝯcauitate qui sparsus est a cerebro: dicimus ꝙ ṗmitus ꝓuidenduꝫ est cerebro: ⁊ postea de humore qui effusus est in stomaco: vltimo vō de illo qui in substantia est imbibitus. Et hic inueniunt̄ medicine ꝓprie in eūone proprij membri ⁊ proprie in fortificatione membri ad hoc vt supfluitates recipere nō possit: verbi gratia. qñ in substantia stomaci fixus fuerit humor acutus: tunc yera aloes vtilior est ad ipm̄ extrahendū q̄ꝫ alia medicia eo ꝙ aloes nō nisi a stomaco trahit. Sed alie medicine que istū trahunt humorē q̄uis trahant a stomaco ꝓpter suaꝫ fortitudinē etiā ad stomacū trahunt. Sꝫ qñ humor est in ꝯcauitate sufficit in abstractione ipsius absinthiū cū melle ⁊ mirabolani citrini. Sed si iste humor est flegmaticus aut subtilis: aliqñ sufficit vomitus cū aq̄ ordei ⁊ melle qñ fuerit diuisus cuꝫ oximelle cōposito: ⁊ postea studere debes in extrahendo ipm̄ cū medicinis ꝓprijs huic sicut est agaricū: ⁊ colongtida: ⁊ cū gūmis laxatiuis si necesse fuerit. Et silr̄ humor melancolicus est euacuandus post ipsiꝰ īcisionē cū medicinis sibi ꝓprijs. Et studiosus esse debes in opationibus tertijs ex ꝓprietatibꝰ medicinarū in vnoquoqꝫ membro: ⁊ ꝙ vnicuiqꝫ mēbro sibi ꝓprie medicine a tota spē reperiunt̄. Sꝫ icisio hec est nec̄ia si humor fuerit grossus ⁊ post ipsaꝫ scđꝫ ꝯueniētiā purgatio vl̄r h̄ sunt ꝯsiderāde tertie v̄tutes medicinaꝝ: eo ꝙ sunt ꝓprie vnicuiqꝫ mēbro: ⁊ iccirco vr̄ mihi ꝙ narratio mediciaꝝ valētiū vnicuiqꝫ mēbro cū narratiōe egritudinū est via ꝯpletiua in hac sūma. Et ꝓpterea vna ex ꝯditiōibꝰ q̄ dr̄ in hoībꝰ ꝑfectis in artibꝰ est vt sit dn̄s artis ex se ita vt cognoscat res nec̄arias ꝑfecte cū inspexerit reꝝ diuersitatē.

¶ Capl̄m. XXIX. Quod est de inflatione membrorū ⁊ apostematibus in generali.

Deinceps volumꝰ narrare egritudines q̄ sunt cū apate. Et dicimus ꝙ ṗma ītētio apatis in eo ꝙ est apa diuidit̄ in duas ptes: vna ē eūatio materiei faciētis apa: alia ē remotio male ꝯplōnis. Et aliqñ minor cadit cōsideratio in vna istaruꝫ q̄ꝫ in alia: ⁊ aliqñ ꝯsideratio in vtrisqꝫ eq̄liter currit. Euacuatio plus considerari dꝫ in apate sanguineo sed alteratio plus in erisipilla est cōsideranda q̄ꝫ euacuatio. Sed compositio istorum duorum humorū equaliter considerationē prebet: ⁊ iste due intentiones nō ꝯsiderātur nisi facto apostemate. Sed qñ ē in fieri tertia adiungitur intētio: ⁊ hoc est ad remotionē cause. Et hoc fit resistēdo sparsioni materie ad mēbrū que ꝓuenit: aut ꝑpter totius corporis repletionē: aut ꝑpter alicuius mēbri repulsionem: aut pluriū: eo ꝙ fortiꝰ mēbrum ad debile expellit superfluitates suas: ⁊ ad hoc adiuuat cōmunicatio mēbroꝝ ⁊ habilitatio viarū. Et aliquando causa istiꝰ attractionis est mala cōplexio calida istius eiusdē membri ⁊ aliquando existit causa dolor fortissimus mēbri. nā manifestum est ꝙ cōplexio calida trahit. nā caloris ꝓprium est attrahere. Sed dolor hoc facit: aut ꝑpter malaꝫ cōplexionem que generat doloreꝫ: aut ꝑpter malaꝫ cōplexionem q̄ fit ꝑpter supfluitateꝫ motus virtutis expulsiue cū superfluitates expellit: aut ꝑpter istas res ambas. Sed mala ꝯplexio calida que causa existit attractionis: aliquando accidit ꝑpter extrinsecas causas: sicut ꝑpter morsurā. percussionē. ⁊ similia. ⁊ aliqñ propter ītrinsecas accidit causas: sicut ꝑpter humoreꝫ mordicatiuū ⁊ similia: aut ventositatem extensiuā: aut ꝑpter superfluaꝫ repletionem que grauat membrū. Et he tres intentiones curationis apatū sunt: quarū quedā sunt q̄ sic se habēt ꝙ vna aliquando cōtrariat̄ alteri: ⁊ quedā nō: ⁊ iaꝫ diximꝰ cui magis intendere debemus. Et deinceps narranda sunt illa quibꝰ cōpetunt he tres intentiōes in medicatione apostematū: ⁊ incipiemꝰ a resistentia cause efficiētis. Et dicamus si causa attractionis ad membrū ꝑpter resolutionē existit: est facienda tūc euacuatio vniuersalis: sicut flobotomia: si ꝑpter multitudinē fuerit sanguinis: aut ꝑ farmaciaꝫ ⁊ vomitum: si ꝑpter malitiaꝫ fuerit humorū: aut cum vtrisqꝫ si adest vtrūqꝫ. Et est necesse vt ista euacuatio fiat sicut dictū ē per attractionē materie ad partem oppositā per vias apatis ꝓpinquas sicut incedit natura. qꝛ apa epatis vtplurimū creticatur per fluxuꝫ sanguinis nariū. Et ista eadē via intelligēda est ī euacuatione humoꝝ. nā si materia fuerit in superioribꝰ: tūc farmacare ⁊ clisterizare debemꝰ. ⁊ si ī īferioribꝰ educere debemus ꝑ vomitū. Et si causa q̄ facit effusionē materie erit in vno membro: tunc illud euacuādū erit: sicut est cū fricatione. Uerbi gratia. si materia que obtalmiā habꝫ īducere effundit̄ per oculos ⁊ ꝓuenit a cerebro solū: tunc vēnose in fontanella colli vtiles sunt: propterea qꝛ hec eūacuatio duas aggregat intentiones cōueniētes in hoc casu: qꝛ euacuat membruꝫ apostematū: ⁊ materiam trahit

ad oppositã partem. Euõ vero q̃ fit ex mẽbro apostemato corpore exñte pleno est ex rebus ledẽtibus multũ. vnde si hoc pctm̃ effugere voluerimꝰ oꝫ nos totũ euãre corpus: ⁊ postea redire habemus ad pmũ mẽbrũ euãndũ. Et qꝛ vnũqđq; mẽbrũ ꝓ maiori pte reperit̃ hr̃e ꝓprias vias: ꝑ quas euãtionẽ recipere põt: ideo per easdẽ vnũqđq; cũ ĩdiguerit debemus euacuare: sicut cerebrũ qđ potest euacuari per sternutationẽ ⁊ gargarisma. Et si feceris ista corpore exñte pletorico lesionẽ inde habebit ĩfirmus. Et aliquando huic intentioni euacuandi mãm ante dictaꝫ alia adiungitur ĩtentio scđꝫ ꝙ ante dictũ est vt est fortificare membꝝ cũ stipticis ⁊ frigidis vt supfluitates nõ recipiat: ⁊ hoc fiat corpore vacuo existente. ⁊ si hoc nõ feceris non erit tutũ qn mã nõ redeat de mẽbro ignobili ad nobile: ⁊ hec est vna ex rebus ex quibus apata curantur in pncipio. Et si causa ĩfusionis membri fuit ipsius caliditas ĩtẽdenduꝫ est tũc vt remoueat̃ mala ꝯplõ ipsius: ⁊ remota vero ꝯplexione mala membruꝫ oꝫ cõfortari: ⁊ si remota nõ fuerit causa: queẽadmoduꝫ illa que ꝓpter morsurã alicuiꝰ animalis venenosi fit tunc pus euacuandũ est illud venenũ cũ medicinis attractiuis aut vẽtosis: ⁊ si humor affuerit euacuetur. Et aliqñ significatio sumpta ab istis est secunde ĩtentioni ꝯtria: hoc est apatis euãtio: ⁊ quãdoq; non est cõtraria. Exemplum cõtrarie est. vꝫ. qñ remotio ꝯplõnis calide fit cũ medicinis frigidis: qꝛ euacuatio nõ fit nisi cũ medicinis resolutiuis. Exemplũ nõ ꝯtrarie est vt qñ causa fuerit humor grossus in mẽbro: tunc due ĩtẽtiones fient vna: eo ꝙ fient solũ cũ medicinis resolutiuis. Sed medicatio doloris scđꝫ ꝙ dictũ est aut fit ꝓpter remotionẽ sue cause aut dando mẽbro complõnem cõtrariã dolorose: ⁊ hec fiunt cuꝫ medicinis q̃ ꝓprie sunt in mitigando dolorẽ sicut est pinguedo anatis ⁊ galline ⁊ oleum vitelli ouoꝝ ⁊ similia. Et aliqñ remoueret̃ dolor ꝑ membri stupefactionẽ. Hec est regula istaꝝ triũ ĩtẽtionũ supius narrataꝝ. Sꝫ fit ƀm ordineꝫ tempoꝝ apatuꝫ: qꝛ ƀm plurimũ medicatio apatis in pmis fit euõne ⁊ repercussione supponendo fridas ⁊ stipticas medicias sup apa. ⁊ illud qđ magis necesse est vt causa efficiẽs remoueat̃ est in apatibus citi aduẽtus: sic̃ in apatibus acutis que ex colera ⁊ sanguine ꝓueniũt. Sꝫ secũda ĩtentio est ꝙ ipsius apatis post statũ euãtio fieri oꝫ: ⁊ pncipiũ oꝫ esse cũ medicinis maturatiuis. Et si euãtio nõ est sufficiens cũ rebus resolutiuis tũc aperiat̃ cũ medicinis corrosiuis aut cuꝫ ferro. Et manifestum est ꝙ si euacuatio fiet cũ medicinis dissolutiuis duꝫ materia est in cursu: plus ad membꝝ apatuꝫ traheret̃ q̃ȝ posset euãri. ꝓpterea necesse est vt post euõneꝫ apponantur medicine repercussiue mixte cũ paucis resolutiuis: eo ꝙ stiptice ꝯmittent dolorẽ. Et qñ fuerit in statu tunc medicari debꝫ cũ medicinis resolutiuis solũ: ⁊ intra ista duo tẽpora vtendũ est medicinis ex his duobus mixtis: ⁊ iste medicine scientur in libro simplicis medicine. Regimen vo in apate calido male ꝯplõnis in pmis est refrigeratio: eo ꝙ cũ ĩfrigidatione est etiaꝫ repercussio: ⁊ etiã qꝛ ꝓpter mitigationem caloris cursus mãe destruitur. Apostemata vero frigida curari nõ debẽt cũ rebꝰ frigidis nisi transacto tpe augmẽti. qꝛ caliditas non resistit resolõni hec est intentio medicationis apostematũ inq̃ȝtũ sunt apata. Deinceps loquemur de apatibus ƀm ꝙ sunt alicui membro appropriata ⁊ ab apatibus calidis pncipiuꝫ faciemus que in membris fiunt ĩtrinsecis ⁊ extrinsecis. ⁊ cũ dico calida intelligo etiã illa que ad saniẽ deducuntur. Et qñ fiunt in pncipalibus membris febris cũ ipsis oritur: siue apa fuerit sanguineũ vel colericũ vel flegmaticũ vel melicũ. Sꝫ flegmatica q̃ ad saniẽ nõ ꝑueniũt sunt sicut tumores qui dicunt̃ nascẽtie. Et melancolica q̃ ad saniẽ nõ perueniũt dicuntur sclirotica ⁊ cancrosa ⁊ raro fiunt in membris intrinsecis ⁊ quãdo fiunt ĩcurabilia sunt: eo ꝙ ĩdigent fortibus medicinis quas intrinseca membra tolerare nõ possunt: eo ꝙ horum cura non fit nisi cum ferro: quoniã talia apostemata non resoluuntur nisi post longitudinẽ temporis: ⁊ tunc virtus infirmi iam defecta esse reperitur: ⁊ propter hoc he curationes non fiunt nisi cũ fuerint in membris extrinsecis. Et dicamus ꝙ apostemata inq̃ȝtum sunt apostemata requirunt cũ suis medelis ĩtentiones tres supradictas. Sed diuersificantur in his tribus suis spẽbus ƀꝫ magis ⁊ minus. Nã apata colerica in pmis egent refrigeratione multa cũ violꝫ. ⁊ cuꝫ viriditate illa q̃ supra aq̃s reperitur: ⁊ cum vua canina: ⁊ cum cera infusa ⁊ malaxata cum frigidis siccis ⁊ humidis ⁊ his similibus. Sed sanguinea cuꝫ refrigeratione stipticis egent nisi adsit dolor. ⁊ si dolor adest sunt miscẽda mitigãtia. Sꝫ flãtica ⁊ melica modica ĩdigẽt refrigeratiõe ⁊ repcussiõe qꝛ debilẽ motũ hñt. Intentiones cõiuncte in apatibꝰ grã membroꝝ in quibus sunt: sunt hic narrãde: eo ꝙ in his maxime cadit ꝓuisio. Et maxie si fuerit in mẽbro pncipali. Et dicimus ꝙ euacuatio q̃ per flobotomiaꝫ fit ꝓpter apostema alicꝰ mẽbri intrinseci oꝫ recipi a colligãtia mẽbri ⁊ a loco suo: eo ꝙ quãdo nõ poterit fieri euacuatio in mẽbro leso: tũc debet fieri per mẽbrũ cõmunicãs ei ⁊ magis ꝓpinquũ: ⁊ sint meatus de vno ad aliud recti: aut rectioni ꝓpinqui: sicut in mẽbris ĩferioribus flobotomia basilice valꝫ. ⁊ in apatibꝰ capitis pectoris ⁊ pulmonis cefalice valet flobotomia mediane oibꝰ valet mẽbris. Et si ĩdiget flõmia ꝑꝑ epatis apa in apertõe basilice dextre cadit ꝯsideratio. qꝛ .G. dicit in libro de ĩgenio sanitatis ꝙ dextra ĩ apate epatis flobotomet̃: ⁊ sinistra in apate splenis. ⁊ in sermonibꝰ suis vniuersalibꝰ ꝯtrium ponit. Et tu scis qꝛ in euacuatione apatũ due res intendunt̃. vna est euacuatio materiei mẽbroꝝ cũ ipso cõmunicãtiuꝫ: alia est vt fiat declinatio hũorũ ad partẽ oppositã sicut nã facit qñ creticat apostema epatis per fluxũ sãguĩs ex nare dextra: eo ꝙ illa euacuatio cõprehẽdit oppositionẽ ⁊ cõicationẽ. Sꝫ in flobotomia basilice in apate epatis ex dextro latere nõ ẽ nisi vna intentio: hoc est cõmunicãtiũ euacuatio. ꝓpterea qꝛ est ƀm dimẽsionẽ corporis que ƀm latitudineꝫ existit: eo ꝙ dimẽsiones opposite sunt sex: videlicet due latitudinales: ⁊ est ƀm dextrũ ⁊ sinistrũ: ⁊ due lõgitudĩales vt superius ⁊ inferius. ⁊ due ꝓfunditatis vt ante ⁊ retro. Et hoc idẽ faciendũ est in apostematibus splenis ⁊ pectoris: qm̃ qñ apostema fuerit in parte dextra flobotomamꝰ basilicaꝫ ex pte sinistra. ⁊ si fuerit in sinistra flobotomamꝰ ecõtrario. Epar vero cũ sit in vna dimẽsione vel extremitate dimẽsionis latitudinalis. ergo necessariũ esset vt flobotomia fieret per aliã pteꝫ. ⁊ hic basilice lateris sinistri: qꝛ in ea cõtinuet̃ cõicatio ⁊ oppositio: ⁊ qñ nos ĩtendimꝰ facere euacuationẽ: cõicationẽ: ⁊ oppositionẽ cõtinentẽ: tũc iuuatiꝰ est ꝑ oppositũ trahere mãꝫ q̃ȝ qñ vnũ intẽdimus solũ, ergo cũ fuerit necesse totuꝫ euacuare corpus: ꝓpter huius necessitatẽ: tũc est necesse habere ambas ĩtẽtiões. Sed quãdo nobis sufficiet solũ mẽbrũ apatũ euacuare: tũc nobis vna sola sufficiet intẽtio. ideo in maiori pte: qñ intentionẽ habuimꝰ in talibus locis faciemꝰ attractionẽ sine euacuatione remouentẽ: ⁊ tũc poterit fieri cũ membrũ euacuatione ĩdiget: ⁊ nõ totũ corpus. Et põt aliquando esse: vt pma intentio sufficiens sit silr in aliquo loco: ⁊ fiet hoc soluꝫ tpe status apostematis sicut minuit̃ ex vena lingue in squinãtia facta. naꝫ si possemus mẽbrũ proprium flobotomare cõueniẽs esset: eo ꝙ nõ sit timendus materie cursus. Sed tempus augmenti aggregat res ambas: quia si nõ curaremus nisi ꝯmunicationẽ ⁊ nõ oppositionẽ plus traheremus ad apata q̃ȝ euacueret̃ sicut in eo ꝙ medicinis vtitur dissolutiuis aperitiuis ante euacuatio-

nē: q2 trahitur de sanguīe ad membꝝ plusq̄ dissoluatur. Et similiter due cōsiderantur intētiones in passione vulue quādo diminuimus de saphena: q̄uis ibi nō sit oppositio nisi p longitudinē levi dimensione. Et similiter cum ventosis in egritudinibus oculoꝝ in fontanella colli: ⁊ in fronte in passionibus occipitij capitis. Sȝ minutio vene que vocatur scylos in egritudine splenis a parte sinistra non comprehendit nisi communicationem: ⁊ si volumus materiam deriuare ad partem oppositam fit illud in apostematibus pectoris ⁊ stomaci ⁊ occipitij capitis ligando extremitates pedum ⁊ manuum. Et ꝑpterea prohibetur in apostematibus vulue omnino euacuare cum ꝑuocantibus menstrua. Et similiter in apostematibus epatis cū ꝑuocantibus vrinam: ⁊ cū medicinis laxatiuis: qm̄ cū talibus nō fit deriuatio ad opposita: ⁊ q2 impossibile videt̄ esse q̄ quādo tales medicine trāseūt sup apostematibus quin eis relinquāt lesionē: ⁊ iaȝ diximus q̄ hec est vna ex rebus augmētantibus apostemata: ⁊ similiter ꝓhibitum est euacuare apostema stomaci cū medicinis laxatiuis: et gargarismuȝ in apostematibus gule: oris: ⁊ palati: ⁊ eodeȝ modo omnino ꝓhibituȝ est ꝑuocare vrinaȝ in apostematibus renuȝ ⁊ vesice. ⁊ h̄ omnia non sunt prohibita nisi dōnec ipsa apostemata fuerint in augmento. Sȝ quādo fuerint in statu non est maluȝ vti talibus quoniaȝ habent vigorare euacuationeȝ mēbri apostemati: q̄uis noui practici faciant talia absq̄ alia ꝓuisione ⁊ deliberatione. Propterea ꝯsiderādū est in apostematibus auriū partis dextre ⁊ sinistre in quo latere flebotomia sit facienda: q2 manifestuȝ est q̄ cefalica in p̄mo illo apostemate flebotomari d3. Et videtur q̄ si est apostema in aure dextra nō debet minui de manu sinistra: q2 cefalica dextra aggregat cōmunicationeȝ cuȝ attractione ad contrariaȝ parteȝ: q2 est infra longitudinis extremitatē: nā mediuȝ non est extremitas: quia nō est credenduȝ. ⁊ maxime in corporibus plenis vt sanguis non ad aurē dextraȝ trahatur ab extremitate dimēsionis latitudinis opposite: ⁊ quādo euacuamus cefalicaȝ ob hoc esset melius vt flebotomia fieret in parte sinistra: quia he due res aggregantur: vna est cōmunicatio: alia est oppositio ꝯm duas dimēsiones: eo q̄ iste operationes opponunt̄ ꝯm longitudinē ⁊ latitudineȝ: ⁊ si possibile esset desideraremus vt qn̄ attrahere volumus vt ibi omnes existerent operationes: ⁊ maxime quando est repletio secundum vasa.

¶ Capitulū. XXX. Quod est de euacuatione membrorum principalium.

Et debes scire q̄ in euacuatiōe membrorum p̄ncipaliū penit⁹ necessarie sunt due euacuatiōes: vna est flōmia: alia est farmacia ob hoc q2 illa apostemata ꝯm plm̄ nō sunt vnius humoris: sȝ in illis aggregatur malicia q̄titatis cū malicia q̄litatis. Sed tn̄ in euacuatiōe tu debes super humorē dominantē preuidere. Et Rasis testificatus est q2 medici sui temporis faciebant pleureticis soluȝ minutioneȝ ⁊ moriebantur. Sed significatio secūde intētionis ex apostematibus habita scđȝ membra in quibus sunt facile non est ⁊ maxime quando refrigeratione indiguerit: ꝑpterea q2 apostemata epatis ⁊ oris stomaci nō cōueniēter medicinas actu frigidas recipiunt: imo necesse est vt actu sint calide: q̄uis frigide potentia existant: sicut oleū citonioꝝ ⁊ oleuȝ mirtinuȝ: ⁊ aliquando eis potentia calidis vtemur: sicut oleū masticis ⁊ absinthij: ⁊ hoc facimus vt virtutē conseruemus istoruȝ membroꝝ ꝑpter necessitatē corporis ex istis membris. Et cerebruȝ etiā non sustinet medicinā multū actu frigidaȝ: ⁊ quādo inducit necessitas rei ad vtendū ea miscendum est cuȝ ea medicina vt ipsam ad ꝓfunduȝ ducat: sicut facimus miscendo acetuȝ cū oleo ro. ⁊ hoc nō fit causa cerebri cuȝ sit frigiduȝ: sȝ vt facilius per craneū ⁊ suas ꝯmissuras ad medulā cerebri peruenire possit: ⁊ hoc nō regritur ꝑpter p̄mā qualitateȝ sed ꝑpter secūdā. Sil'r ⁊ oculi ꝑpter sensibilitatē multā quā habent debēt ꝓseruari a rebus fortissimis ⁊ mordicatiuis: ⁊ albumē oui supponitur: eo q̄ res multas bonas in se habet aggregatas. nā remotū est ab omni mordicatiōe: ⁊ lippitudinē abstergit: ⁊ tēperate frigidū existit: ⁊ figitur supra ꝑpter ipsi⁹ viscositatē: ⁊ lac nouiter a mamillis mulsuȝ aliquas ex istis virtutibus h3: ⁊ sup hoc h3 virtuteȝ digestiuā. Et aliqn̄ considerant̄ apostemata ex parte mēbri in quo sunt p aliuȝ modū vt nihil repercussiuū vel refrigeratiuū sup membꝝ ponatur hoc est qn̄ apata fiūt in locis membroꝝ p̄ncipaliuȝ purgatiuis vt qn̄ fit post aures aut sub ascellis: aut inguinib⁹: qm̄ qn̄ ista apostemata generantur in his locis ⁊ ipsa refrigerabis timenduȝ est ne ad mēbꝝ redeant p̄ncipale: queadmodū illud qđ fit post aures ad cerebrū: ⁊ illud quod sub ascellis ad cor. ⁊ maxime illa apostemata que procreantur per viā crisis omnino ab infrigidatione ipsius abstinere debemus: eo q̄ propter has actiones materia redire posset ad membra principalia quemadmodum fugimus repercussionem apostematis pulmonis: eo q̄ cordi vicinus existit. Iste aūt sunt demōstratiōes recepte a mēbris: ꝯm p̄dictas duas intentiones in curatiōe apatū. s. remouere cām ⁊ ifrigidare malam cōplexionē ꝓuenientē ab eadeȝ: q̄uis intentio scđa colligantiā habeat cū p̄ma: eo q̄ frigida sunt repcussiua. Et qđ dictū est semp meminisse op3 hoc est vt apostematibus mēbroꝝ p̄ncipaliū q̄ sunt sicut epar stomacū cerebrū ⁊ splen. eo q̄ ista mēbra operationē faciunt cōeȝ toti corpori: ⁊ habent colligātiā cū corde: ⁊ ꝑpter hoc eoꝝ virtutes cōseruare debem⁹ miscendo semp stiptica ⁊ aromatica cum resolutiuis. Et dissolutiua sunt sicut emplastra q̄ fiunt cuȝ medula panis: oleo oliue ⁊ melle. stiptica vo cuȝ aromaticitate sunt sicut absinthiū mastix ⁊ citonia. Et dictū est q̄uis a me nō sit bene cōcessuȝ q̄ qn̄ apostema in gibbositate epatis existit: q̄ euacuari d3 p ꝓuocantia vrinā. ⁊ qn̄ in cōcauitate existit per farmaciā: ⁊ ista medicamenta a cōmunicatiōe mēbrorū accipiunt̄. Et scias q̄ medicine vrinā ꝓuocātes fortes esse debēt: ⁊ ꝑpter loci remotionē inueniēdo debilitant̄: eo q̄ in ep̄e alterant̄ sed que euacuant per cōcauitatē posse tantū nō op3 q̄ habeant. Et iste mod⁹ credēdus est in oīb⁹ mēbris ad q̄ veniunt medicine cū multa digestiōe sicut est pulmo cui casus iste seruat̄. ista significatio est sumpta a loco mēbri. Et medicine ꝓuocātes vrinā in egritudib⁹ ep̄is oppilatiōes apiūt: sic̄ est absinthiū ⁊ eupatoriū. nā ille due ꝓpetatē h̄nt in epate queādmodū scolopēdria in splene: ⁊ cortex capparis. Medicine vero q̄ faciliter soluunt vētrem in apatibus cōcauitatis ep̄is sunt sic̄ aq̄ Alubleb ⁊ cartami. Sed euacuatio splenis per farmaciā existit. Et si apata ista inueterant̄: tūc fortiorib⁹ indigem⁹ medicis solutiuis: eo q̄ mēbroꝝ istoꝝ natura est vt in fine īdurent̄ in eis apata: ⁊ maxi̇e calida: ⁊ h̄ maxi̇e accidit epati: ꝑpter viscosaȝ ⁊ spissaȝ subam. ⁊ ēt in renibus apata indurant̄ pp duritiē sue substātie. ⁊ in splene pp grossicieȝ sui nutrimenti: sed splen ipse rare substātie est. Sed medicie que sunt fortis resolutionis in p̄dictis apostematibus sunt sicut radix lilij celestis. ysopus: centaurea. ⁊ aristologia rotunda. ⁊ his similia: ⁊ hoc fieri debet post fractionē eorū siccitatis cum radice liquiritie. ⁊ his similibus. Et scias q̄ necesse est vt q̄tum esse potest vites ne istorū mēbrorum apa ad saniē perducas: ⁊ maxi̇e apostema pulmōis: ob hoc q2 si perducis ipsuȝ ad saniē ꝓfectā curationeȝ nō habebit: q2 aut indurabitur: aut eger perdetur: ⁊ medicatio apostematū quando cū sanie aperiuntur ingredit̄ or-

dinem medicationis vlcerū. Propterea scias vnū φ proprīū est mēbris apātis subtilē cutē habētib⁹: φ ab ipsoꝝ pncipio penit⁹ sanies resudat ex eis: ꝛ ppterea ꝯueniēs ē ab ipsoꝝ pncipio in suis medicationib⁹ adhibere abstersiua vt mūdificent meat⁹: ꝛ si in sanie ipsa grossicies fuerit miscēde sunt res icisiue: ꝛ talia mēbra sunt sicut pectus: ꝛ pulmo: epar: stomachus. ppea necesse est vt ista abstersiua ab oī mordicatione sint exēpta: ꝛ iste res sunt sicut aq̄ ordei: ꝛ pultes furfurū cōdita cū amigdalis amaris: ꝛ semine melonis: ꝛ elīn atriplicis cū oxiçacara. in apāte epatis ꝓpriū existit. scariole qdēz loco atriplicis poni pn̄t. In apātib⁹ vō pectoris ꝛ pulmonis res in qbus ponit̄ acetū sunt fugiēde: vt multū nociuē. Et medicine q̄ eis ꝯueniētes existunt sunt capilli veneris ꝛ ligritie: ꝛ syrupus viol. ꝛ etiā semina melonis sunt optima in isto casu: ſ3 medicatio apātū q̄ in istis sunt mēbris est alia inq̄tū sunt in talibus mēbris φ inq̄tū apāta existūt: ꝑpter hoc: qꝛ ēt declinatiōis tpe eoꝝ medicine ab aliqua stipticitate nō denudant̄: ꝛ in pncipio abstersiuis. Et qn̄ apāta fiunt in inferioribus intestinis ſm nostrā itentionē clisteria sunt melioꝛa: queadmodū si in partib⁹ supioribus fuerint exhibite res per os ꝯueniētes esse vident̄: ꝛ hec significatio sumitur ab intētione loci. Sed in apātib⁹ gule oīno vtimur medicinis resolutiuis ꝛ ꝯglutinatiuis vt adhereāt locis ī suo trāsitu: ꝛ etiā ponēda sunt narcotica transglutiēdo ea paulatine: vt diu in trāsitu habeāt ꝑmanere. In apātibus vero cerebri in declinatiōe necessarie sunt fortes medicine: ꝛ maxime qn̄ sunt de nā declinantes ad frigiditatem. queadmodū sunt flegmatica: ꝛ tales medicine sunt sicut oleū de castoreo ꝛ silia: ꝛ hoc nō requirit̄ nisi ꝑpter regimen mēbri: qꝛ est ꝑ se humidū ꝛ passiuū: ꝛ qdā3 euacuant mā3 huius apātis cū vētosis positis in parte cerebri posteriori. sed talis euacuatio est timēda: eo φ forsitā in corpoꝛe existit supfluitas que ꝑ ventosa3 ad mēbrū apātū poterit ꝓuenire. ꝑpter hoc talis cura nō est faciēda nisi cu3 securitate habebim⁹ φ humores nullaten⁹ ad locū discurrere possint inde. Sed hec medicatio in pncipalib⁹ membris ē piculosa. ¶ Hucusq3 docui breuiter medicatione3 mēbroꝝ apātoꝝ inq̄tū apāta sunt in talibus mēbris adiuncta cū medicatiōe inq̄tū sūt apāta: ob hoc qꝛ medicatio apātū inq̄tū in mēbris officialib⁹ existūt: nō nisi istis modis cōplet̄: qꝛ medicatio que in carne simplici existit nō est necessarie vt agat: nisi inq̄tū sunt apāta. S3 in multis istoꝝ apātū nō idigemus cōsideratione in causis efficiētibus ipsa: sicut sūt apāta facta in carne molli causa reru3 extrinsecarū: ꝛ corpus mūdū extiterit: sufficit in cura ipsoꝝ apostematū oleū calidum solu3.

¶ Cap. XXXI. Quod est de cura apostematu3 frigidorum: ꝛ alioꝝum apostematū specialium.

Et deinceps volum⁹ loqui de apostematib⁹ frigidis que saniē nō faciūt: ꝛ de formica deambulatiua: ꝛ de carbūculis que fiunt in aere pestilētiali. Et dicamus φ apāta mollia q̄ fiūt de flegmate nō multū grosso multotiēs ex epatis erroꝛe fiūt: sicut illa q̄ fiūt in extremis in yposarca. Et hoꝝ medicatio ꝓcedit ſ3 modū medicatiōis eius a quo generant̄: ꝛ sufficit vt vngant̄ oleo rosato cū aceto ꝛ sale. Et si multa illic spgat̄ mā ꝓdest euacuare mēbrū ab illa mā. ꝛ vti reb⁹ calefactiuis ꝛ desiccatiuis: ꝛ euacuatione cū expssiōe mēbri: hoꝝ medicatio nō facilis est. Et sufficit spōgia infusa in aceto ꝛ aqua salsa: qꝛ spōgia h3 siccare: ꝛ stipticitatē facere: eo φ sapit nām maris: ꝛ acetū desiccatiuū ꝛ incisiuū existit. Que vō sunt de grosso flegmate embrocari debēt cū spōgia in aceto īfusa: mixto cū alumine: cinere: ꝛ sale: ꝛ d3 spōgia ligari sup mēbꝝ: queadmodu3 fiūt ligature sup mēbrū fractū. Sed apāta dura que

ex humore fiunt grosso debēt emplastrari cū medicinis mollificātibus: sicut cū medulla cruris arietū: aut vituli cū modico armoniaco: ꝛ ista ꝛ similia vtilia sunt: qꝛ medicine multū resolutiue resoluunt subtile: ꝛ grossu3 petrificant: ꝛ querit̄ h cōpositio in qua sunt resolutiua ꝛ ꝑparatiua ad resoluendū: eo φ oēs partes apātis nō recipiūt resolutionē equaliter ſm vnū modū. ꝛ aliqn̄ cū istis medicis miscent̄ medicine fortis resolutiōis: ꝛ meli⁹ oīu3 est acetum: qn̄ cu3 istis medicinis miscetur: ꝛ hoc fit raro: qꝛ indurant̄ apostemata. Et Gal. hic laudat fumigationē lapidis marcasite vel molaris supsparso aceto: ꝛ maxime in apātibus q̄ fiūt ꝑ neruos ꝛ chordas ad mēbra pncipalia. Ego vero dico φ G. hāc medicinā nō laudat nisi qn̄ vtus aceti equal'r perdat calorē in ipsu3 mēbrū: eo φ est in substantia aerea: ꝛ mēbra recipiūt ab ea: queadmodū recipiunt res que maturāt̄ ī medio aere: que equalē habēt maturationē. Si autē querat̄ a G. vapor iste fit a caloꝛe impresso in lapidib⁹ istis: ꝛ q̄re ꝑpter nām lapidis eidē conuertat̄. ergo quare lapides nō terunt̄ ꝛ ponunt̄ cu3 aceto calido sup apostema iduratū. Et qꝛ cū fuerit in splene acetu3 suppositū in oīb⁹ suis medicinis semp laudabile existit. ppterea qꝛ hoc membrū est rarū: ꝛ non accidit ei duricies nisi grā grossi nutrimēti ex quo nutrit̄. Et acetum assimilat̄ huic mēbro in tota sui substātia: eo φ suū nutrimētū ꝯplexiōi aceti assimilat̄. ꝛ hec est melācolia. ꝛ ideo potiones q̄ in purgatiōe splenis dant̄ nō debēt ab aceto ꝑuari. qꝛ ipm est ei cibus ꝛ medicina. Et nō sufficit ī apātibus duris q̄ fiunt in splene emplastrare de foris solu3. sed indigēt ēt per os recipere q̄ habēt resoluere duricie3 eius ꝛ ipsius oppilationē aperire: sicut ē radix capparis ꝛ scolopēdria cū aliqbus spēbus aromaticis. S3 apātibus in epate duris acetū ꝑpinari non d3: eo φ paratu3 ē duriciē magnā recipere: s3 cura eius ē cum reubarbaro. spica nardi. ꝛ assara bacara. costo. ꝛ squināto. ꝛ similibus. Et dura apostemata epatis ad curādum multū difficilia sunt. ꝛ maxīe si fuerīt multū inueterata. ꝛ vl'r in ydropisim iducunt. Sed scrofule sūt apāta dura in carne molli generata: q̄ ex eis fiūt ex flegmate subtili curari debēt cū medicis dissolutiuis ꝛ mollificatiuis. ꝛ q̄ fiunt ex flegmate grosso cū medicis purgatiuis: ꝛ cū aperitiuis ꝛ cū ferro īcidi. sed hoc fieri d3 magna ꝑmeditatōe ꝛ timoꝛe. Et sil'r veruce ꝛ nodositates trib⁹ curant̄ modis: aut dissolutione: aut putrefactiōe: aut īcisiōe: ꝛ qbusdā necessarie sunt oēs tres: ꝛ qbusdā vna: ꝛ quibusdā due. S3 q̄ intus in corpoꝛe oriunt̄ curāt̄ cu3 medicis aromaticis mixtis cū aperitiuis ꝛ mollificatiuis: ꝛ sūt oīo difficilis curatiōis. Formice vō due sūt spēs ambulatiue. vna cutē corrodit ꝛ incedit interi⁹: ꝛ alia vesiculas h3 ꝑuas q̄ milio assimilant̄: ꝛ ꝑpterea miliaris appellat̄. S3 ambulatiua q̄ fit ex hūoꝛe colerico subtili d3 curari cū medicis illū hūorē eūantibus sic̄ scamonea cū sero caprino ꝛ supponēde sūt superi⁹ medicine q̄ desiccēt sine mordicatiōe ꝛ refrigeratiōe sic̄ solatrū ꝛ memite ꝛ similia. Sed miliaris eo φ fit ex admixtione fl'atis cū colera: ꝛ ꝑptera eius mā deberet euacuari cū medicis illos hūores purgātib⁹. Carbūculus vō eo φ ꝑ maiori ꝑte fit in aere pestilētiali ebulit sanguis ꝛ putrefit: ꝛ ꝑpterea de necessitate īducit febres pestilētiales. Medicatio vō illaꝝ fieri d3 cū ambab⁹ spēb⁹ eūonis vt flobotomia ꝛ farmacia. Et in hac febre nō sufficit medicina vnū tantum purgans humore3: sed medicina oēs purgans humores sicut pillule chochie rasis in qb⁹ itrāt sticados: ꝛ mastix: ꝛ scamonea ꝑparata: ꝛ collogntida ēt ꝑparata esse debet eo φ corpora taliū recipiunt putrediņē in oīb⁹ hūorib⁹: ꝛ talia in hac egritudine multū vtilia existūt. Et supponēde sunt oēs res que sine mordicatiōe exiccēt ꝛ vt corrosioni resistāt: queadmodū ē emplastrū

factum ex farina ordei: ꝛ indico: ꝛ lingua arietis que plantago noiat. Et dabis ei etiã aliquãtulũ de tyriaca magna que arabice dr alferuch. ꝛ oĩa emplastra q̃ supponunt debent cõfici cũ aqua ro. Et G. cõmẽdat trociscos andaracon sup ipsos more emplastri. ꝛ silr oẽs trociscos habẽtes stipticitatẽ. Et h nõ sunt res repcussiue supponẽde: ne mã reuertat ad mẽbra pncipalia: nec apitiue: ne putrefactiones inducãt: sʒ cãcerositates multotiẽs euacuari debẽt ex humore ipso generãte. ꝛ supponẽde sunt medicine desiccatiue sine mordicatiõe: queadmodũ mineralia existũt: vt est calx: plũbũ: ꝛ cachie auri: ꝛ hoꝝ silia. Propterea qꝛ pter malã q̃litatẽ quã habẽt pter paucã mordicationeʒ cito corruptionẽ recipiũt ob hoc qꝛ fiũt ex colera adusta q̃ sup terrã spsa ad modũ aceti bullit. Et hec passio sanationẽ nõ recipit nisi a pncipio. sed si iueterabit incurabilis efficiet. ppea qꝛ medicine locales sufficiẽtes nõ sunt ꝛ incisio polis nõ est: qꝛ neruos ptinet ꝛ arterias: ꝛ si inciduntur ista mẽbra nõ est tutũ qn corpus pdat. Et ipole silr existit ista apata cum corrosiuis remouere: ꝛ si fuerit tale apostema in membris pncipalib⁹ eius cura ipolis existit. De sunt curatiões male pplonis mãlis ꝛ nõ mãlis. Et scias q apata que fiunt in mẽbris pncipalib⁹: ꝛ febris aliqñ sine medicatiõe sanant: ꝛ sufficit in hoc opus nãe. ꝛ ppea multos iuenies pplones habẽtes dempsas: q ex fortibus egritudinib⁹ euadũt sine medico ꝛ medicina: sicut barbari ꝛ arabes: ꝛ qui in deserto habitãt. ꝛ hoc fit: qꝛ aliquãtulũ cũ brutis assilatiõnẽ habẽt: ꝛ p maiori parte hoc accidit illis qui pplonẽ habẽt effrenẽ. Sed qñ medicine ponunt fm auctoꝝ dicta: tũc adiuuãt nãʒ tpe breui: ꝛ bonũ finẽ psequunt: qꝛ bonã habẽt determinationẽ ꝛ minime violẽtã. Sʒ qui solũ p nãm ex fortib⁹ egritudinib⁹ curantur in fine remanẽt in egritudinib⁹ que tẽporanee dicuntur: sicut mihi accidit qñ egrotaui cum febre fortissima: ꝛ creticaui ex illa per apa in testiculis: eo q mihi necessaria administrata nõ fuerũt: quare remansi arteticus ꝛ podagricus ꝛ adhuc suʒ. Et sũt egritudines quarũ correptio nõ sufficit a nã nisi p medicinas iuuent: ꝛ in hoc medicie potẽtia declarat. Et sũt aliq̃ egritudies sic sũt febres ꝛ apata qbus nã ꝛ medicine sufficiẽtes nõ existũt: sʒ si euadũt per accñs euadũt sic in reb⁹ nãlib⁹ aliqñ extremitates fiũt: tñ de raro ptingẽtib⁹ hoc existit: sicut vlceratio pulmonis ꝛ siles. Sic g̃ finis istius sciẽtie in pposito habẽdus est fm plus: hoc est fm egritudines plurimas: ꝛ plura idiuidua: ꝛ plura tpa: sic hoc idẽ accidit hoib⁹ in mechanicis artib⁹ qꝛ aliqñ sequit artifex intẽtionẽ: ꝛ aliqñ ab ea puat. ꝛ causa illoꝝ sunt media que in illa arte cadunt: sicut maris nauigiũ: agricultura. Et ppterea dixi in diffinitiõe: qꝛ medicina est ars mechanica: ꝛ multi ex hoc mirabant: ꝛ ipsi ig̃rauerũt quid dixerim sup scdo physicoꝝ. de mechanicis artibus. Hic completus est sermo de mala complexione materiali ꝛ non materiali.

Cap. XXXII. Qd est de solutiõe cõtinuitatis.

Einceps volumus loqui de egritudine solutiõis cõtinuitatis. Et dicim⁹ q ptinuitatis solutio põt accidere vnicuiq; psili mẽbro: qñ vero fit in carne dicit incisio: ꝛ qñ in osse dicitur fractura: in neruo pũctura: ꝛ que in arterys dicit scissura. Et idicatio istius spẽi egritudinis significationẽ hʒ vlem ꝛ particularẽ fm mẽbroꝝ cõditiões: ꝛ nos ab vniuersali intẽtione sermonẽ incipiemus. Et dicimus q ptinuitatis solutio in eo q solutio ptinuitatis existit simplex absq; alicui⁹ alteri⁹ egritudinis societate eget solũ vna intẽtione: ꝛ in plurib⁹ hec solũ ligatura curat: ꝛ aliqñ cũ ligatura ꝛ alys sustentamentis: sicut in fractura ossiũ fit: ꝛ in multis mẽbris. ꝛ quedã fractura indiget sutura: sicut in laceratione mirach fit quãdo girbuʒ ẽ egressum. nam necesse est vt girbus reducat: nisi sit corruptus: q si sit corruptus oportet vt incidatur: ob hoc qꝛ nõ ẽ mẽbruʒ necessariũ: sed iuuatiuuʒ. Sed qꝛ habet neruos ꝛ arterias ob hoc ipsas pmo ligare debemus radicitus: ꝛ postea qd corruptuʒ est incidere debes: ꝛ aliquãdo inflat ppter frigiditatẽ aeris: ita q tunc intus reuerti nõ potest: ꝛ tunc spongia in aqua calida infusa in manibus expressa ꝛ optime tẽperata est superponẽda. Et G. dicit q quãdo feceris hoc ꝛ nõ profeceris: tunc de cute aliquid icidere debes. sed maior pars hui⁹ artis perdita est in hoc nostro tẽpore. Sed aliquibus vulneribus non sufficit labioꝝ vulneris aggregatio vel sutura: sed est necesse vt ponant medicine desiccatiue que desiccẽt vel sugent saniẽ q̃ in partibus vulneris est locata. Sed si cõiuncte fuerint partes hac non indigemus: sed tunc medicine stiptice ꝛ exiccatiue sunt necessarie. desiccatiue enim propter exiccationẽ saniei: ꝛ stiptice propter coniunctionẽ labioruʒ vulneris. Et scire debes q multa mẽbra reperiunt: quoꝝ solutiones ptinuitatis minime psolidationẽ recipe possunt: sicut sunt itestina gracilia ꝛ dyafragma: ꝛ oĩa mẽbra q̃ sũt in vltima siccitate. Qñ vero substãtie carnis facta ẽ depditio due cadũt intẽtiones: vna est diminute carnis restauratio: ꝛ alia est cicatricis creatio. pma intẽtio cõplet qñ mã ad mẽbrũ veniens in q̃titate ꝛ q̃litate existit perfecta: h est sãguinis: ꝛ in ipso mẽbro cõplexio sit fm suã cõueniẽtiaʒ tẽperata: ꝛ nã suo beneficio sufficiẽs est ad hoc perficiendũ absq; mediciarũ ãminiculo. Sed qꝛ circa horã finis digestiõis ad qdlibet mẽbrũ currũt due superfluitates: quaꝝ vna ẽ subtilis ꝛ alia grossa. ꝛ flux⁹ haꝝ superfluitatũ sepe generatiõi carnis resistit. ob hoc indiget nã auxilio medicinarũ ad illã hũiditateʒ desiccãdã ad hoc vt noua caro in vulnere nõ liquefiat: ꝛ tales medicie sunt carnis generatiue: ꝛ harũ nũerus est multus sicut thus: farina orobi: ꝛ fabe: ꝛ yreos: oppoponacũ: ꝛ thutia: ꝛ istis medicinis vtimur fm magis ꝛ min⁹: nã thus: ꝛ farina orobi: ꝛ fabe sunt in gradu pmo generatiõis carnis: ꝛ post ista faria orobi: ꝛ yreos: ꝛ post ista aristologia: ꝛ oppoponacuʒ: nam ista i tertio gradu q̃si existũt. Et haꝝ medicinaꝝ q̃titas ꝛ modus a cõplexione mẽbri: loco sensibilitate ꝛ ipsi⁹ nobilitate sumunt: qꝛ mẽbro hũido medicina carnis generatiua est thus: ꝛ cõplexioni feminaꝝ ꝛ pueroꝝ: qñ vero sicca cõplexio est thus sufficiens nõ est: sʒ necesse ẽ vt fortior apponat: ꝛ orobũ ꝛ alia. qꝛ in mẽbris fortis siccitatis caro nõ generat nisi multũ p siccas medicinas. nã auriũ vulnera cũ parua existũt sanant cuʒ memite ꝛ aceto. ꝛ si magna fuerit: tunc trocisci andarachaꝛon vtiles existũt. ꝛ si nõ sufficiunt tũc necessaria ẽ scoria ferri cũ aceto. ꝛ simile est vulnerib⁹ gule. Et G. pter hoc dic q cũ mẽbꝝ nãliter siccũ ad hũiditatẽ puenit mẽbri a sua natura multuʒ est elõgatũ: ꝛ ppterea eget reb⁹ exiccatiuis in eo gradu ad quẽ puenit mẽbꝝ istud versus hũiditatẽ. nã medicine nõ sanant nisi qñ sũt in ꝯrio distẽperate in eodẽ gradu in quo mẽbrũ est distẽperatũ. ita q si distẽperatũ fuerit in scdo gradu. hũiditatis necesse est vt medicina distẽperata sit in 2° gradu siccitatis: ꝛ nõ sũt hũectãda vulnera q̃ sũt in mẽbris siccis eq̃li hũectatiõe eius qd i mẽbris hũidis existit. Sed est necesse fm plurimuʒ: vt p cõparationem existat. ppterea qꝛ corruptio ꝛ putrefactio siccis mẽbris accidit anteq̃ hũectationẽ hũidis mẽbris eq̃leʒ recipiãt. ergo fm nãlẽ phiam: dicim⁹ q cã hui⁹ nõ ẽ nisi difficultas mẽbri sicci: ꝛ grossa superfluitas que i eo existit: sicut q dictũ ẽ q siccitas est difficile passibilis. Et huius rõ similis ẽ rõni iuuenis ꝛ senis sic superi⁹ ðtermiatum⁹. Et via qua cognoscit medic⁹ q medicina in mũdificatione vlceris debilis existit est multe sordiciei i vlcere abũdantia: quemadmoduʒ cognoscit q medicina nimis est

absterſiua ꝑꝑ rubedinē vulneris labioꝝ ⁊ ipſiꝰ ꝓfundita
tez. Et aliqñ medicīa corroſiua auget in vulnere ſordiciē
⁊ in hoc errare pōt medicꝰ: qꝛ ſi ꝑꝑ medicinaꝫ hec accidit
rubedo ⁊ caliditas in labijs vulneris exiſtit: ⁊ in vulnere
ꝓfunditas: ⁊ ſi hͦ a loco ꝓuenit hoc ē manifeſtū. nā ſi vul/
nera fuerint in mēbro expoſito ꝯtactui mediciarū: aut in
ſupꝑficie poſitū: ita ꝙ in trāſitu mutationē nō recipiat me/
dicine: tūc neċie ſūt debiles ſicͭ ī vlceratiōibꝰ ſufficit ſtōi: ⁊
ſi in groſſis īteſtinis vlcera fuerit debēt cliſteriçari. ⁊ ſi in
ſubtilibꝰ farmacari. In mēbris v̉o ꝓfundis medicine exi
gunt̄ fortiores: ſicut in vlceribꝰ pulmōis: ⁊ in mēbris mu
ſculoſis q̄ ꝓfunditate corꝑis ſūt remota: ⁊ ꝓpter hāc loci
cōſiderationē hn̄ti ſilr̄ ī gutture vlcerationē in pōne me/
dicine ipſuꝫ ſtare ꝑ̄cipimꝰ erectuꝫ: ⁊ paulatiꝫ medicinā oꝫ
ſolutiuā trāſglutire: ⁊ habētibꝰ paſſionē meri medicinā la
bitiuā dari ꝑ̄cipimus: ⁊ ei admiſcemus viſcoſaꝫ medicinā
ipſaꝫ in meatibꝰ morari faciētē. ꝑꝑea vulnerū diuerſa eſt
medicatio. nā q̄dā oreten̄ curant̄: ⁊ q̄dā cū localibꝰ medi
cant̄: ⁊ q̄dā cū ambobꝰ. Adhuc ordinata ſunt ꝑꝑ locū ⁊ fi/
gurā ꝯueniētia iſtr̄a: vt medicamīa in ipſis debite ꝓyciā/
tur: ſicͭ ſyringa: peſſara: ⁊ ſilr̄ia: qđ v̉o a ſenſibilitate ſumit̄
mēbri manifeſtū ē. nā mēbruꝫ valde ſenſibile medicinas
fortiſſimas ſuſtinere non pōt. ſilr̄ ⁊ mēbrū multi iuuamē/
ti. Sꝫ vulneribꝰ q̄ in ſupꝑficie corꝑis fiūt: in ꝯcauitatibꝰ q̊/
ruꝫ carnis gn̄atio exiſtit neċia: ⁊ in q̄bus cicatrix ſilr̄is cuti
fieri oꝫ neċie his ſūt medicine deſiccatiue finalr̄: ſicͭ galla
balauſtia ⁊ ſilr̄ia. ⁊ eſt neċe vt earū exiccatio ꝯglutinatiuā
oꝑationē excedat. ⁊ in q̄bus caro ſupꝑflua gn̄at̄ neċie ſunt
medicine corroſiue: q̄ fortiores gn̄ātibꝰ exiſtāt: ⁊ ſūt vt
colcotar ⁊ viride es ⁊ ſilr̄ia. Et ꝑꝑea nō ē īpoſſ̄e vt in aliqui
bus corꝑibꝰ viride es iā ſit carnis gn̄ātiuū. Et ſcias ꝙ cor
roſio carnis ſupꝑflue oꝑatiōibꝰ nāe appropͣata nō ē ſicut ē
carnis gn̄ātio: ſꝫ ē res q̄ appropͣata eſt oꝑationibus artis.
Sufficit qđ breuiter dictū ē de vulneribꝰ que ītus ⁊ ex̄ in
carne fiūt cū q̄bus mala ꝯplō nō ē aſſociata. Sed ſi mala
ꝯplō ē appropͣata eſt ſicͭ cā vulneri ⁊ curari nō pōt: niſi vt
remoueat̄: ſicut accidit qñ euenit apͣati. Et qꝛ medicatio/
nē male ꝯplōnis iā nouiſti: cū hoc etiā hic reiterare expe/
dit. Et dicamꝰ ꝙ mala ꝯplō q̄ in vulneribꝰ fit ē ꝑꝑ ſangui
nē q̄ illuc currit: q̄ in q̄litate aut q̄ꝫtitate diſtēꝑatꝰ exiſtit:
aut in ābobꝰ: ⁊ hͦ aut a toto corꝑe ꝓuenit: aut a mēbro vul
nerato: aut ab ābobꝰ: ⁊ ſi a toto ꝓuenit corꝑe: aut a mēbro
vulnerato: aut ābobꝰ: ꝑſcrutādū ē vtrū ꝑ q̄ꝫtitatē aut q̄li/
tatē ꝓueniat. ſi ꝑꝑ q̄ꝫtitatē ſolūmō ꝯpetit flōmia. ⁊ ſi ſolū
ꝑꝑ q̄litatē: tūc neċia ē farmacia. ſi aūt ab vtriſqꝫ ꝓuenit: ⁊
vtrūqꝫ faciēdū ē. Et ſi fuerit ī ſingulari mēbro ex mēbris
corꝑis: tūc ipſuꝫ oꝫ eūare. Et ſi fuerit ipſuꝫ mēbrū vulne/
ratū ſicͭ renes ⁊ ſilr̄ia: tcͭ totū corꝑꝰ eūandū ē. Et ſi a toto ꝓ/
uenit corꝑe reꝑcuſſiua neċia ſūt oībus reꝑcuſſiōis modis
ſꝫ ꝙ diximꝰ. ⁊ deīde mēbrū ꝯfortare debes: ⁊ trahere ma
teriā toto poſſe ad oppoſita. Et ſi mala ꝯplō fuerit in mē/
bro vlcerato: tūc ꝓuidēdū erit in ſuis q̄litatibꝰ malis: qm̄
ſi vulnꝰ fuerit ſiccū ipm̄ humectare debes cū aq̄ cal̄a: ⁊ ſi
fuerit humidū ipm̄ debes exiccare cū fortibꝰ exiccatiuis.
Et ſilr̄ facere debes ī diſtēꝑantia calr̄itatꝭ ⁊ friditatꝭ. ⁊ ſi ī
vulnere caro addita fuerit ⁊ īdurata valde īcidēda eſt cū
ferro: ⁊ poſtea appōere debes ea q̄ hn̄t gn̄āre ⁊ ꝯſolidare.
Et ſi ibi fuerit apͣa nō ē via ſanatiōis mēbri: niſi apͣate re/
moto: q̄ꝫuis medicīe q̄ curāt apͣata ꝯ̄rie vulneribꝰ exiſtāt.
⁊ ſi due aggregāt̄ res in mēbro velut mala ꝯplō ꝓpͣa mē
bri ⁊ corruptio ſanguis illuc aduenietis ī his ꝯſiderādū ē.
Et ſcias ꝙ qñ vlcera nō ſanant̄ ꝑꝑ adhibitas medicīas il
lud fit vna triū reꝝ: vna ē ꝑꝑ medicīas q̄ ꝯplōni mēbri cō
ueniētes nō exiſtūt: aut qꝛ mā̄ trāſmiſſa nō ē ꝯuenibilis:
aut qꝛ in mēbro ꝯplō leſa ē ꝑ nāꝫ: eo ꝙ ibi vna ſpēs male
ꝯplōnis: aut plr̄es ſūt. g̊ ſcire debes ꝙ ſanatio vulneris fit
aut ꝑꝑ corꝑis eūōnē: ⁊ cū tēꝑantia ꝯplōnis: ⁊ cū plage de/
ſiccatiōe: ⁊ aliqñ vtimur tyriaca ⁊ ſilr̄ibꝰ. Sufficit qđ dcm̄
eſt in cura ſolutiōis ꝯtinuitatis ſimplr̄ mālis ⁊ nō mālis.

¶ Cap. XXXIII. Quod eſt de ſolutiōe cōtinuitatis ve/
narum ⁊ arteriarū.

DEinceps volumꝰ loq̄ de cura ſolutōis ꝯtinui/
tatis ī venis ⁊ arterijs. Et dicimus ꝙ ſolutio
ꝯtinuitatꝭ ī venis facilis ē ꝯſolidatiōis: ſꝫ q̄ ē
ī arterijs illa ē difficilis exceptꝭ corꝑibꝰ pue/
roꝝ. ⁊ ꝑꝑea ꝙ ſolutio ꝯtinuitatis iſtoꝝ nos adducit ī aliā
rē multū timēdā: hͦ ē ſanguis fluxū: neċe ē vt in hͦ ſmonē
faciamꝰ. Fluxꝰ v̉o ſanguis mlr̄tꝭ fit modis: aliqñ fit ꝑꝑ ve/
ne īciſionē vl̄ vlcerationē: ⁊ hͦ fit aut ꝑꝑ cāꝫ ītrinſecā: aut
extrīſecā. ſi ꝑꝑ extrīſecā: aut īciſiōe: aut extēſiōe: aut ꝑcuſ/
ſione. ꝑꝑ ītrinſecā: aut ꝑꝑ hūores acutos corroſiuos: aut
extēſiuos: ita vt apiāt venas: ⁊ aliqñ currit ſanguis ex ori
ficijs venarū: ⁊ aliqñ ſtillat. Et īcipiemꝰ a ſanguine decur
rēte ꝑꝑ vēaꝝ lacerationē: eo ꝙ ꝑiculoſior exiſtit. Et dice/
mꝰ ꝙ qñ dilacerat̄ vena ī corꝑis ſupꝑficie ſanguis duobus
mōis ꝑt reſtrīgi: vnoᵒ. vt ſubtrahat̄ illiꝰ mēbri mā̄: qñ ꝑꝑ
multā fit q̄ꝫtitatē. alioᵒ. vt digito oppilet̄ ſi fuerit ꝑua. naꝫ
ꝑꝑ hͦ coagulabit̄ in orificio ſāguis: ⁊ ſtabit aut ꝑꝑ ligamē
tū: aut ꝑꝑ cauteriū: eo ꝙ cauteriū cruſtaꝫ ꝑ̄parat ſup pla/
gaꝫ: aut ꝑꝑ medicīas ſtipticas corrugatiuas: ſicut medici
na facta de viſco cocto ⁊ tritici farina: ⁊ ſilr̄ibꝰ. Et. H. ꝯmē
dat ꝯ̄ fluxū ſanguis arterie aloe: ⁊ thus: ⁊ albumē oui: ⁊ pi
los leporis: ⁊ hec medicīa retinet ſanguinē ⁊ generat car/
nē. Sꝫ cauteriū ſufficiēs nō eſt. qꝛ cruſta cadere pōt ⁊ ſā/
guis iteꝝ fluet: ꝑ̄terea cauteriuꝫ minuit de ſubā mēbri ⁊
nobis nō eſt neceſſe minuere de ſubā mēbri: ſed potiꝰ la/
borare vt creſcat: ⁊ nō laudat̄ cauteriū niſi qñ fluxus fue
rit ꝑꝑ vene corroſionē: qꝛ tūc cauteriū ſuppoſitū eſt loco
rei q̄ remouet cāꝫ faciētē corroſionē. Et aliqñ ponimꝰ fri
gida reꝑcuſſiua ſup mēbrū: qñ fluxꝰ fuerit ex caliditate.
Sꝫ aliqñ ꝑ̄dcā oīa debilia eē dn̄r ⁊ īſufficientia: q̄re tunc
neċariū exiſtit venā vel arteriā finalr̄ īcidere: habita tn̄
hic cautela. vt ꝑ̄us liges ſtrīgēdo fortiter caput ipſiꝰ ve/
ne q̄ eſt v̉ſus cor ⁊ poſtea īcide. Sed ſubtractio ſāguis ex
loco illo fit vt ꝑ̄paret̄ mēbrū ⁊ oriat̄ vt orificiū aꝑtū ſupe
rius adaptet̄. Sꝫ ōbes tūc māꝫ trahere ad oppoſitā ꝑtē:
vñ ſanguis tūc fluebat: aut ad ꝓximioreꝫ locū ſicͭ de ore
ad naſuꝫ: ⁊ ꝺ veſica ad mr̄icē: ⁊ attractio ad ꝑtē oppoſitā
fit: ſicͭ qñ ꝑꝑ fluxū ſāguis nariū vētoſas ſup epar poni iu/
bemꝰ: aut ſup ſplenē ſi fuerit ex ꝑte ſiniſtra. Et vētoſe ēt
poſite ſup occipitiū ſtrigūt ſāguinē nariū trahēdo ad op/
poſita: aut ſup mamillaꝝ radices ꝑꝑ mēſtruuꝫ. Et aliqñ
fit attractio ad ꝑtē oppoſitā: ꝑꝑ ligationeꝫ mēbri: aut ꝑꝑ
medicīas mēſtruoꝝ ſāguinē ꝓuocantes. Sed flomia in
ſanguis mēſtrui fluxu eſt medicīa ꝑ accn̄s: ꝓpterea quia
hec medicatio in ſuo gn̄e ſolū exiſtit. vñ timēda eſt. ⁊ ali/
quādo ē nālis qñ fluxꝰ ꝑꝑ multitudinē ſanguis fuerit.

¶ Capitulū. XXXIIII. Quod eſt de fluxu ſanguinis
qui a mēbris prouenit intrinſecis.

SEd ſanguis fluxꝰ q̄ in partibꝰ ītrīſecis exiſtit
nō hꝫ viā vt retineat̄ niſi a medicis ſtipticis:
aut cibis groſſis. Et medicine ſtiptice ī hoc
ſunt ſicͭ balauſtie ⁊ succꝰ rubi: ⁊ galla ⁊ ſilr̄ia.
Et que ſunt nimis ſtiptica ſūt ſicut bolus armenꝰ: ⁊ tegu
la piſtata ⁊ plātago ⁊ ſolatrū. Et. H. multū ſuccū plātagis
ꝯmēdat in paſſiōibꝰ vulue: ꝑꝑ corroſionē ibi fientem. Et
ex fortibꝰ lacerationibus venaꝝ q̄ in mēbris fiunt ſūt il/
le q̄ in pectore fiūt: ⁊ fortiores illis ſunt que in venis fiūt
pulmonis: ⁊ ita ꝙ aliq̄ dixerunt ꝙ nunq̄ꝫ cōſolidant̄: ſed
qñ ad ſaniē deducunt̄ ꝑfecte nō curant̄: ſed cuꝫ bono re/
gimine ſi inueniri pōt eorum ꝓlongabitur vita. Et ſunt
aliqui q̄ ex hac infirmitate mimc moriuntur: ⁊ hoc dico

qd per aiaz meã ꝓbari põt ex dictis Gal'. q̃uis illud nõ di cat manifeste: sz multi ex modernis hoc testificati fuerũt ꝛ dicit Auic. ꝙ vidit mulierẽ q̃ vixit. zo. annis post lacera tionẽ venarũ pl'mõis: sz illa semp comedebat çuccarũ ro satũ cũ pane facto cũ coriandro: Et ego assentio qd dixit: eo ꝙ filij Aueçoar mihi silr̃ rettulerũt. s. ꝙ in pl'ib⁹ hoĩb⁹ hoc idẽ viderũt. In pn̄o vo hui⁹ dispõnis si sit pp ꝑcussio nez: aut pp aliã ex reb⁹ extrĩsecis dz flõmari ex vena cõi: si multa fuerit replõ: ꝛ si nõ fuerit multa replõ de basilica minuẽdus erit: ꝛ sanguis duab⁹ vicib⁹ extrahat: ꝛ tpe flebo tomie testiculi ꝛ brachia ligent̃: ꝛ a tussi abstineat q̃ztum plus pñt. Gal'. ꝑcipit dare acetũ cũ aq̃ mixtũ si medic⁹ vi derit ꝙ i pulmõe sanguis fuerit coagulat⁹: ꝛ hec medicĩa est ↄ̃ria iuuamẽto cãe ꝛ accñti: ppea qz aceto ĩest p nãz vt moueat tussiz: ꝛ tussis prauũ ẽ accñs: ꝛ hoc timẽdũ: ꝛ ace tũ cũ sit pũgitiuũ vulneri nocet: ꝛ sanguinẽ subtiliat ꝛ ape rit: ꝛ fluere facit: ꝛ pp hoc acetũ dimittẽdũ ẽ. Et medicĩe dãde sunt habẽtes repcussionẽ: ꝛ stipticitatẽ: ꝛ eligẽda sũt stiptica qb⁹ subtilitas sit admixta pp mẽbri ꝓfundatiõez ꝛ ꝙ mihi videt̃ hic meli⁹ oĩb⁹ alijs reb⁹ est çuccarũ roxa tũ cũ aqua ĩ q̃ cocte sunt glãdes ꝛ nuces eq̃lr̃: ꝛ cauda ca ballina. Et mirabilis Abumeron Aueçoar mihi ĩdicat ꝙ hec aq̃ dz eẽ illa in q̃ ferrũ multũ sit extinctũ: ita ꝙ pp h̾ a sua quãtitate decrescat: ꝛ postea ĩ ea res bulliãt: ꝛ p hãc viã pot̃e est glutinationẽ sanguis fieri: ꝛ ↄsolidari plagaz. Et ꝙ multũ necessariũ hic existit ẽ cibi diminutio: ꝛ suffi cit aq̃ ordei cũ nucleis assis: granoꝝ mali granati in pran dio: aut pl'tes ossiũ ordei: ꝛ sero. z. y. panis cũ testiculis gal loꝝ. Et si cã fracture vene fuerit reuma q̃ illuc cõcurre rit: ꝛ cõmouerit tussim: ꝛ pp hoc vena sit apta: aut ꝓpter humorẽ acutũ q̃ subaz corrosit pulmõis: tũc farmacia flo botomie est admiscẽda: ꝛ supponere capiti res desiccati uas. sz si cã reumat' f̃ra fuerit supponam⁹ capiti puluerẽ gariofiloꝝ: pipis: pulegij. ꝛ si cã remisse calida fuerit suffi cit puluis macis: ꝛ nucis muscati: ꝛ corticis pomoꝝ cito nioꝝ: ꝛ oĩa q̃ habẽt v̾tutẽ calefaciẽdi modicũ: ꝛ cuz modi ca siccitate sũt cã solidatiõis vulneris. Et qz in breui tpe vuln⁹ ad saniẽ põt ꝑuenire. iõ studere debem⁹ in remouẽ do cãz q̃ztũ possum⁹: ꝛ h̾ fit exiccãdo corp⁹ modis oĩb⁹ q̃ bus possum⁹: ꝛ pp hoc tyriaca in hoc loco iuuatiua existit ꝛ maxĩe nouiter ↄfecta: ꝛ ꝓꝑetatẽ hz retinẽdi sanguinez: quẽadmodũ hz ĩbibẽdi fluxũ: ꝛ postq̃ ita ẽ hic cura ↄue niẽs existit duab⁹ spẽb⁹ sputi sanguinis: siue fuerit ex cã in trinseca vel extrinseca: ꝛ Gal. cõmendat hic trociscos an dracharon. Qñ vo factũ fuerit vulnus saniosuz. G. dicit ꝙ causa sue incurabilitatis est: q̃m sine tussi mundificari nõ põt: ꝛ tussis tumorẽ augmentat̃ ꝛ aperit̃ vulnus: ꝛ gros sicies tumoris augmẽtat saniẽ. Adhuc mihi vr̃ ꝙ cã sue ĩ curabilitatis sit qz cũ h̾ mẽbꝝ apat̃ vuln⁹ ipsi⁹ indurat̃ ꝛ sanationẽ recipe nõ põt: sz tñ lõgo tpe viuere põt. Et hñti saniẽ in pulmone debem⁹ ꝓpinare medicĩas ꝛ cibos qui hñt aliqd abstersionis cũ aspersione ꝛ ↄfortatiõe: sicut capil lis ve. ꝛ cortex citri: ꝛ mastix: ꝛ radicẽ lilij: ꝛ panẽ comedat cũ çuccaro ro. ꝛ vuas passas pingues: ꝛ bibere lac h̾ lauda bile existit: ꝛ bibere aquã ordei: ꝛ terras hĩtare siccas ꝛ si mile huic faciat q̃ toto tpe in reumate f̃ro ꝑseuerat. Et si vlceratio ẽ in cãna meli⁹ curari põt ꝛ h̾ fit cũ reb⁹ exicca tiuis desiccãtib⁹ vlcera pulmõis: ꝛ ꝑcipiẽdo ĩfirmo vt in ore teneat medicinas desiccatiuas: ꝛ abstersiuas mixtas cũ lenitiuis: ꝛ vt iaceat supin⁹ vt facili⁹ medicamina trã sire possint discurrẽdo p vulnera quẽadmodũ ros discur rẽdo p ꝑietes ꝛ muros p terrã: ꝙ si cã flux⁹ sanguis fuerit ex apitiõe orificioꝝ venaꝝ cura ei⁹ erit cũ medicis leuib⁹ stipticis. Sz si cã aptionis vene subtilitas sanguis fuerit ipsi⁹ sanatio ẽ cũ cibis grossis ↄglutinatiuis. Suffic̃ nobis hucusq̃ dixisse d̾ solõne ↄtinuitat' arteriarũ ꝛ venaꝝ.

¶ Capl'm. XXXV. Quod est de cura solutionis conti nuitatis in neruis ꝛ lacertis.

Unc vero volumus dicere de solõne ↄtinui tatis q̃ in neruis ꝛ lacertis accidit. Et dicim⁹ ꝙ qñ solõ cõtinuitatis in his mẽbris accidit tũc necẽ est corp⁹ cũ flõmia ꝛ farmacia euare ꝛ studiose ꝑspicere vt ĩ vulnere aliqd saniei nõ fiat ne dolorẽ spasmosuz ĩducat: ꝛ iõ qz neruus est mẽ brũ ꝓfundũ viscosuz nõ suffic̃ ĩ mũdificatiõe saniei me dicĩa ↄsolidatiua: sz necĩa est medicina que cũ calefactio ne habeat suctionẽ vt saniẽ trahat sine mordicatione. ꝛ iõ in pncipio necesse est hoc vulnus aperire. Et medicine he vtiles sunt sicut viscus alboꝝ ꝛ ꝙ fortius existit est qñ ali quid addimus de euforbio: ꝛ maxime si corpora humida fuerint ↄfert valde. Sz in corporibus dure ↄplonis ꝛ sic cis valet oppoponacũ: ꝛ assa fetida: ꝛ sulfur crudum oleo oliue mixtũ in his multũ valet: ꝛ gũmi pini in his virtuti visci ꝛ glãdiũ ꝓxima ẽ. Et qñ ĩcidit̃ vel scindit̃ neru⁹ ꝛ cu tis desup fuerit eleuata: tunc has nõ posset medicinas su stinere: sz erit sufficiẽs abluere ipz cũ oleo oliue: ꝛ ponere desup tutiã ablutã. Et si corp⁹ duruz extiterit trocisci an daracaron erunt sufficientes. Et si neruus ex transuerso ꝛ ex toto non est ĩcisus: tunc vulnus periculosius est q̃z si incisus in longitudine traheret̃: ꝛ hic ẽ timor spasmi: ꝛ ob hoc regimẽ istud totaliter ẽ adhibẽdũ vt ꝓuidus sis ĩ re sistendo spasmo. Sz res q̃ mitigãt dolorẽ nerui ipso non existẽte discooperto est oleũ oliue calidũ: ꝓpterea qz resi stit oĩb⁹ passiõib⁹ nerui: sed qñ discoopertũ est: tũc ↄ̃riuz existit: ꝛ nõ est ponẽdũ nisi doloris fortitudo nos ĩpellat. Et necesse ẽ vt medicine q̃ neruo supponunt̃ sint actu ca lide. iõ qz hoc mẽbrũ ꝓ maiori pte a frigore ledit̃. Et qñ apostemat̃ neruus: ꝛ ex eo timẽd⁹ est spasm⁹: tũc ex toto incidẽdus est. qz ex hoc securabit̃ a morte: q̃uis mẽbruz adducam⁹ ad ꝓuationẽ sensus ꝛ motus. Ligamẽta vero fortiores medicĩas patiũt̃ q̃z nerui: ꝛ silr̃ chorde: q̃uis viciniores sint neruis. Sed ligamẽta que cũ lacertis sũt coniuncta medicationẽ silẽm medicationi neruoꝝ reci piunt. Sz q̃ ossib⁹ ↄtinuant̃ fortiores recipiũt medicĩas.

¶ Cap. XXXVI. Qd ẽ de cura fracture ossium.

Einceps loq volum⁹ de solõne facta cõtinui tatis in ossibus q̃ ruptura nũcupat̃. Et dici mus ꝙ qñ ruptura fuerit in osse ex transuer so: tunc necesse est vt ptes ad sua ꝓpria loca reducamus: ꝛ ad hoc vnãquãq̃ ptẽ trahere cum instrumento ad hoc solito: aut manu donec suo mu sculo vniat̃: ꝛ quere ꝙ sit equãdum: ꝛ postea ligat̃ ẽm ꝙ ꝑcipit. Y. Et est vt due fascie accipiant̃: ꝛ cũ vna incipere a loco fracture superius ascendẽdo. ꝛ. Y. hoc laudat liga mentũ: qz per hoc cursui materiei resistit̃ ne sanietur: qd nõ accideret si superius ligãdo ibi inciperet ꝛ vsq̃ ad ru pture locũ perueniret: ꝛ ꝑcepit. Y. vt sic ligatum stet vsq̃ ad. vij. dies ꝓpter apãtis metũ: ꝓpterea precipit si dolor membro superuenerit vt super mẽbrũ ponant̃ medicine mitigatiue: ꝛ si pruritus adfuerit embrocet̃ aqua calida ad hoc vt pustule nõ oriant̃: ꝛ hoc pma septimana: ꝓpte rea si securi sumus ab apãte: tunc nõ solũ nõ sufficiũt fa scie: imo astelle erunt adiungẽde. Dicit Rasis qui medẽ tur hoc nostro tẽpore fracturis in pma septimana astel las ponunt ꝛ. Y. hoc apãtis metu vetat. Et etiã qz pma septimana nõ timem⁹ ꝙ mẽbrũ fiat tortũ: sed apãta tan tum timemus. Itẽ Rasis dicit ꝙ fractis ossibus nostri temporis medici in pncipio ponũt astellas in extremita tibus medicinarum quib⁹ mẽbra ligant̃ cũ farina ordei ꝛ albumine oui: ꝛ sic dimittunt donec ↄualescãt. Et mihi videtur ꝙ ille qui per hunc modũ curatur ille casualiter euadit ꝛ melius est dissoluere fasciã: ꝛ sic fiat omni septi

mana ꝛ videre poꝝ sarcoydē: ꝛ est illud qđ dicimus in latino supraosso: qui si nimis fuerit grossus superponende sunt medicie multū desiccatiue: ꝛ fascia bñ ꝯstringat̄. Et si nimis fuerit subtilis embrocet̄ spongia ꝛ aq̄ ca. ꝛ fascia elarget̄. Et si fuerit repletio medicet̄ flomia ꝛ farmacia: ꝛ ipsi⁹ cib⁹ subtiliet̄ multū: ꝛ qñ trāsiuit pmā septimanam dꝫ cibari cibis similib⁹ illi sube quā volumus gnāre: vt cibis grossis ꝛ viscosis: ꝛ si fractura cuꝫ vulnere carnis existit nece est vt orificiū vulneris remaneat aptū. Et si os ī lōgitudie scissurā patiat̄ ligatura sola cū bono regimie sanat. ꝛ si fractura sit ī osse cranei vt penetret vsqꝫ ad telaꝫ: tūc nece est vt circa scissurā os remoueat̄: vt mūdificari possit a sanie tela ne telā corrūpat: ꝛ si sic nō fieret sanari nō posset: sꝫ ꝟ in loco nr̄o nō iuenit̄ q hoc facere sciat. Et sufficiat ꝟ in oībus spēbus male ꝯplōnis ꝛ solutōis cōtinuitatis ꝛ primo in membris consimilibus.

¶ Cap. XXXVII. Qđ ē de cura officialiū egritudinū.

Et dicamus ꝙ egritudies mēbris officialib⁹ appropriate qdā sunt q̄ sūt egritudies ꝼm numeꝝ magis ꝛ min⁹. ꝛ qdā sunt q̄ sunt egritudines creatiōis sic̄ figura oppilatio ꝛ aptio: aspitas ꝛ lenitas. ꝛ qdā sunt egritudies positiōis. Sꝫ egritudies nūeri qdā sunt nāles sic̄ digit⁹ sext⁹: ꝛ q̄si ars medicine ꝟ nō ꝯsiderat: ꝛ qdā sunt nō nāles sic̄ lapis q nascit̄ in vesica: ꝛ lūbrici q in corpe nascunt̄: ꝛ veruce: ꝛ aq̄ in oculū descēdēs: ꝛ vngula: ꝛ añcedēs cā istoꝝ est mā distēpata in q̄titate ꝛ q̄litate: ꝛ si iste egritudines sint ī fieri causa efficiēs remoueri dꝫ cū euōne vl̄i ꝛ postmodū mēbra supflua erūt remouēda. Et si facta fuerint qđ fcm̄ ē erit remouendū. Et medicinas ꝓprias vniuscuiusqꝫ illaꝝ reꝝ tu scis ī multis pticularib⁹ libris. Sꝫ q̄ lapidē expellūt ꝛ arenā sunt medicine appropriate illi opatiōi sic̄ dixim⁹. Lūbrici ṽo ꝛ ascarides occidunt̄ cū medicinis amaris sic̄ ē absinthiū ꝛ centonicū. Sꝫ cucurbitini fortiorib⁹ idigēt medicinis. verrucas ṽo eradicam⁹ cū ferro vel cuꝫ pēna ponēdo verrucā in cōcauitate pēne: ꝛ circūgirando violēter extirpare: ꝛ que huic opationi vtiles existunt sunt pēne aquilaꝝ ꝛ gallorum.

¶ Caplm̄. XXXVIII. Qđ est de cura aquaꝝ ꝛ sanieꝝ in oculis generatarum.

De aq̄s ꝛ saniebus q̄ in oculis aggregant̄: dicit Gal. de q̄busdā medicis oculoꝝ q īfirmū ponebāt sup scamnū ꝛ caput īferi⁹ squassabant donec videbāt saniē ab ocl̄o descēdentē: ꝛ ꝟ in aq̄ oculi fieri non posset: eo ꝙ nebule assimilant̄. ita ꝙ qñ ipaꝫ descēdere facimus reuertit̄ supi⁹: ꝓpterea nō valet aliter: nisi īferi⁹ cū instr̄o trahat̄. Et collíria felliū senibus valēt ꝛ aq̄s q̄ ad oculū descēdūt. Et aliq sunt q curāt eas apiēdo. Ungula aūt qñ ē magna curat̄ cuꝫ ferro: ꝛ si pua fuerit curat̄ cū medicis. Sꝫ mollā remouem⁹ cū medicinis ꝓuocātib⁹ mēstrua. ꝛ cū aborsum faciētib⁹. Sed egritudies diminutōis nūeri sūt sic̄ caluiciū pp alopiciā. Et tu scis ꝙ piloꝝ gnātio ex supfluitatib⁹ fit laudabilib⁹ ꝛ ilaudabilib⁹. Ergo casus eoꝝ ē pp defect⁹ illaꝝ supfluitatū aut ex corruptōe dictaꝝ supfluitatū q̄ egresse sunt a sui nāi q̄litatib⁹ mal̄: ꝛ pp ꝟ nece ē vt expellam⁹ ipsas supfluitates p farmaciaꝫ. Diminutio ṽo carnis dcm̄ ē q̄liter debeat restaurari. Sꝫ egritudies ī creatōe ex q̄b⁹ vna in figura existit vtplurimū sunt nāles. Et iō ī curatōe medicina igressuꝫ nō hꝫ. Et si ēt tpe part⁹ vsqꝫ ad finē augmēti ad bonas ꝯuertant̄ formas rectificari pñt. Et ēt lenitas ꝛ aspitas egritudies forme existūt. Et aspitatis cā est hūor coleric⁹ acutus: aut flegmatic⁹ salsus ꝛ sanatio isti⁹ est supfluitatis isti⁹ euō: ꝛ mēbroꝝ ꝯfortatio cuꝫ reb⁹ stipticis. Ne hꝫ mā vlteri⁹ spgat̄. Et postmodū cū medicis leniti uis aspitas remoueat̄. Sꝫ lenitas ab humore fit leui ꝛ lubricatiuo: ꝛ huius sanatio est illū humorē remouere: ꝛ hꝫ ꝙ dcm̄ est in alio hoc erit faciēdū. Et sub hoc genere oppilatōis egritudines ꝯtinētur: ꝛ si in fieri fuerit humorē faciētem euacuamus cū vsu medicinaꝝ apitiuarū que illas apiant oppilatōes. Et si facte fuerint: ꝛ nō adsit repletio apitiue medicine sufficiētiā hñt. Et aptōi viaꝝ q̄ clause sunt medicatio erit p ꝯtrariū: sicut sunt medicie stiptice ꝛ ꝯfortatiue. Et aliqñ curat̄ hec passio cū medicinis stipticis ꝛ stupefactiuis: ꝛ ꝟ fit qñ virt⁹ supat expulsiua.

¶ Caplm̄. XXXIX. Qđ est de cura positionis ꝛ situs.

Et positiōis egritudo hernia manifestior existit: sic̄ q̄ ī vētre ꝛ testiculis fit: ꝛ q̄ in vētre fit sanat̄ vt eger sup ceruicē ponat̄: ꝛ ꝙ egressuꝫ fuerat reducat̄. ¶ Et fractura stipticis sanatur sic̄ cū nucib⁹ cipssi: ꝛ gūma glādiū ꝛ silib⁹: ꝛ si tūor fuerit q reductiōi resistit remouere illū debem⁹ cū reb⁹ remouētib⁹ vētositatē. Hernie ṽo q̄ in ītestis descēdit curatio est vt qđ egressū fuerit reducat̄: ꝛ exercitiū ībibeat̄. Et hec egritudo difficilis est ad sanādū. Ex egritudinib⁹ pōnis gibbositas existit. Et hui⁹ curatio ē hūorē grossuꝫ viscosum euāre ꝛ exhibere medicinas vaporabiles q̄ vētositatē diminuūt grossam. Et hui⁹ egritudinū est dislocatio: ꝛ ꝟ p reductionē mēbri ad ꝓpriū locū curet̄ antequā apemet̄. Et ꝙ qđlibet mēbꝝ qđ dislocat̄ ei⁹ positio lesionēꝫ recipit excepta brachy ꝛ spatule dislocatione tñ hui⁹ scie artifices cognoscūt eā. Sufficit tibi ꝛ illis qui tibi assistūt qđ breuiter de q̄nib⁹ egritudinū dcm̄ est. Quia hūc libꝝ nō cōposui nisi p illos q tibi in pfectiōe assistant̄: qꝛ illi cōphēdēt qđ dictū est ab eo qđ est dictū pp fundamēta ꝛ pncipia q̄ hēbūt. Nā tu scis ꝙ oēs scie pncipiū sumunt duob⁹ modis aut a reb⁹ per se notis: aut ab alia scia. ¶ Et maxīe tibi sufficit ꝙ in hac scia multas hēs doctrinas ꝛ principia. Et scias ꝙ ille q a te elōgabit̄ hūc libꝝ vitabit. Sed debuissem cōpleuisse ꝼmonē meū in sanatiōe accidētiū vnicuiqꝫ mēbro supuenietiuꝫ. Propterea qꝛ ēt accñtia ꝼm aliquē modū egritudines dicunt̄. Et meli⁹ in declaratiōe rerū vniuersaliū existit vt ipa vniuersalia ad pticularia reducant̄. Sed ad pñs mihi comoditas nō respōdet: qꝛ in alia re vel arte hac nobiliore studere itēdo. Unicuiqꝫ volēti ad hꝫ pclaritatis sciaꝫ puenire: bonū est vt libros Abumerō Auēzoar studiose legat. Nā illic medicine thesaurus patet manifeste. Et deus nos ab errore exuat: ꝛ ex ipsi⁹ lumine nr̄os oculos illuminare dignet̄.

des sci[illegible] pn[illegible] sumunt aut ab alia scia aut a reb[illegible] per se notis

¶ Explicit coliget Auerroys correctus atqꝫ emendatus per excellētē artiū ꝛ medicine doctorē magr̄m Hieronymum Surianū filiū dñi magri Jacobi Suriani de arimino physici omnium hac erat pclarissimi. Impēsis nobilis Uiri dñi Octauiani scoti ciuis Modoetiensis. Arte aūt Boneti Locatelli Bergomēsis Uenetys ducāte felicissimo pncipe Augustino barbadico. 1496. Ultimo May.

Tabula

¶ Explic̃ tabula colligeti Auerroys.

Registrum.

4444 33444444444
a b c d e f g h i k l m n o

